

HISTORIAE PATRIAE

MONVMENTA

EDITA IVSSV

REGIS CAROLI ALBERTI

LEGES GENVENSES

INCHOAVERVNT

CORNELIVS DESIMONI, ALOISIVS THOMAS BELGRANO

EXPLEVIT ET EDIDIT

VICTORIVS POGGI

AVGVSTAE TAVRINORVM

E REGIO TYPOGRAPHEO

APVD

FRATRES BOCCA BIBLIOPOLAS REGIS

AN. MCMI.

MONUMENTA
HISTORIAE PATRIAE

TOMVS XVIII

1870

THE NEW YORK

1870

HISTORIAE PATRIAE

MONUMENTA

EDITA IVSSU

REGIS CAROLI ALBERTI

TOMVS XVIII

LEGES GENVENSES

INCHOAVERUNT

CORNELIVS DESIMONI, ALOISIVS THOMAS BELGRANO

EXPLEVIT ET EDIDIT

VICTORIVS POGGI

AVGVSTAE TAVRINORVM

E REGIO TYPOGRAPHEO

APVD

FRATRES BOCCA BIBLIOPOLAS REGIS

AN. MCMI.

HISTORICAL PATHS

WOLFE

EDITED BY

THE EDITOR

THE EDITOR

THE EDITOR

THE EDITOR

THE EDITOR

THE EDITOR

THE EDITOR

THE EDITOR

THE EDITOR

THE EDITOR

THE EDITOR

THE EDITOR

VICTORIO · EMANVELI · III

ITALIAE · REGI

VMBERTI · I · FILIO

VICTORII · EMANVELIS · II · NEPOTI

CAROLI · ALBERTI · PRONEPOTI

SODALES

HISTORIAE · PATRIAE · STVDIIS · FOVENDIS

MAIESTATI · EIVS · DEVOTI

D · D ·

VICTORIO EMANUELE III

LETTER - BOOK

V. ALBERTI - I - FIMO

VICTORIO EMANUELE III - KNIGHT

CAROL - ALBERT - PROVENZOLI

SODALIES

HISTORICAL - LITERARY - STUDIES - SOCIETY

MALESTRA - FIVE - REVOLT

D. D.

LECTORI BENEVOLO S.

Huius operis ratio eorumque, quibus constat, delectus et ordo magistris olim meis iisdemque in re palaeographica et historica collegis numquam satis defletis Cornelio Desimoni, Aloisio Thomae Belgrano, qui illud evulgandum optimo susceperunt auspicio, debentur. Sed plura, vel illis invitis, effecerunt ut suscepti operis cursus, ultra quam credibile esset, identidem subsisteret tardiusque procederet; Cornelius enim Desimoni summa iam senectute erat, Aloisius Thomas Belgrano autem in eum morbum incidit quo, aliquot ante annis quam funere immaturo periret, debilitatae vires obsistebant quominus gravioribus studiis animum mentemque intenderet.

Ita factum est ut ego in partes operis edendi primum vocarer, deinde paulo post, Desimoni vita functo, totum coepti ab aliis laboris onus in me unum incumberet. Haec praefanda putavi, ut statim caussa innotesceret cur in hoc volumine, quod tandem prodit in lucem, ea constans ac perpetua aliquando desideretur iudicii ratio qua huiusmodi opera vel maxime commendari videantur.

Nunc iam de singulis quae hoc volumine continentur edisseram. Pars prima (col. 1-36) decem leges, seu potius decem antiquissimarum legum fragmenta habet, quarum textus certissimo fonte manavit, uti ad singulas est videre. Huic parti evulgandae ambo quos supra laudavi, diligentissimam operam contulerunt.

Accedunt « *Regulae Comperarum Capituli* » (col. 37-242¹⁰), quarum textum e membranis tabularii Georgiani Genuae descriptum Belgrano potissimum curavit.

Sequitur tertia pars, nempe « *Regulae Communis Ianuae tempore ducatus domini Gabrielis Adurni conditae* » (col. 243-388); inde pars quarta, videlicet leges politicae, caeque maximi quidem momenti et hactenus ignotae, quae inscribuntur: « *Capitula Conservatorum seu Ministrorum Communis Ianuae annorum MCCCCLXXXIII et MCCCCLXXXVI* » (col. 389-456). Hae leges detectae sunt in unico codice ad bibliothecam March. Benedicti Brignole pertinente, qui liberaliter illum Societati Ligusticae historiae patriae excolendae donavit. Tertiam et quartam partem unus curavit Belgrano, cum Desimoni ad partem quintam edendam totum se contulisset, quae complectitur: « *Volumen magnum Capitulorum civitatis Ianuae a. MCCCIII-MCCCOVII, tempore domini Iohannis Lemeingre, dicti Bouciquant, Locumtenentis et Gubernatoris Regis Francorum* » (col. 457-730), ac subinde ad edenda quinque « *Supplementa* » quae Volumini magno sunt adiecta, quaeque sextam et ultimam partem absolvunt (col. 731-974).

Iamvero codex Bucicaldi leges continens haud omnino ignotus erat, cum mentionem de eo fecisset cl. vir Bernardus Poch, sacerdos Sergianensis, qui illum ad medium circiter duodevicesimum saeculum in tabulario Genuensi inspexerat; sed iampridem nullum eius supererat

vestigium, qua de caussa mirum in modum gavisus est Desimoni, cum, anno superioris saeculi LXXXIII, Lutetiae Parisiorum in tabulario Ministerii quod vocant negotiis exterarum gentium expediendis, una cum *Libris Iurium reipublicae Genuensis* aliisque codicibus pretiosissimum codicem invenit, illumque, venia impetrata e Gallicae rei publicae Rectoribus, Genuam transferri obtinuit, summaque diligentia perpendit et excussit. Hinc conicere potuit codicem adeo ordine carere, ut videretur potius collectio eorum quae singulis sessionibus in adversariis subnotarent iurisconsulti quibus legum scribendarum munus demandatum esset; adeo pro libitis et occasionibus hinc illinc desilitur, aliquot leges duplici verborum ambitu efferuntur, nonnullasque partes iurisconsulti attigisse non videntur, si quaedam excipiantur commata, leges civiles ac poenales praesertim, qui quidem *Liber parvus Capitulorum* appellatus est, cum *Liber magnus* universas leges complectatur. Maximi vero aestimanda est collectio Capitulorum artium, quae integra ad nos pervenit. Ii denique, quibus id muneris mandatum erat, necessarium esse existimantes uti singula suis locis apte digererentur, Indicem universalem praeposuerunt omnium legum, quo ordine singulae esse debuerant, adiectis etiam numeris quos earum unaquaeque in supradictis adversariis gesserat.

Ceterum codex ad nos mutilus pervenit, nam ex chartis 636, quae integrae erant cum illum Poch inspexit, 458 tantummodo supersunt. Ne autem magis incompositus atque inordinatus fieret, si quis ordinem in Indice constitutum ei indere voluisset, Desimoni consilium fuit textum edere quemadmodum inest in codice ac quinque Supplementis distribuere quae ex aliis fontibus item ex aliis codicibus in tabulario Genuensi et alibi existentibus haurire poterat, e « *Libro parvo* », praesertim, qui ad annum MCCCCXIV spectat, quique Bononiae anno MCCCCXVIII typis Visdomini editus est. Hunc igitur iterum edere non inutile visum est, ut integre ac tota ea scriptura oculis subiceretur, et quod rara vetus illa editio esset, etsi altera Venetiis per Nicolinium prodiit.

Alias autem partes, veluti constitutiones coevas de Tabellionibus, de Potestatum aliorumque magistratuum electione, easque quae ad Orientem pertinent, omnino deperditas esse arbitror, cum eventuum vicibus ac varietatibus eae inutiles paene visae sint.

Supplementis ita undique corrosis diversis fontibus hauriendo, spes fuerat et aliud adiungi posse, nempe leges « *de Sindicatibus* », quae manuscriptae in Civica Beriana et in Athenaei bibliothecis asservantur, annumque MCCCCIV ferunt; sed rem recte perpendenti, ad illud tempus omnino referendae non videntur, atque ita evanuerunt ut ex illis vix verum exculpi possit.

Suadente etiam eodem magistro et amico meo Desimoni, subsidiisque ab eo praestitis, uti suo loco dicetur, textui Legum Genuensium subiicendas putavi aliquot magistratuum series, quas ipse confeci, quaeque sunt:

I. Series Rectorum rei publicae Genuensis, videlicet Potestatum, Consulium, Vicariorum et Capitaneorum populi, inde a primi Potestatis electione, anno MCXCI, usque ad Ducalis regiminis institutionem anno MCCCCXXIX.

II. Series Abbatum populi a prima eorum origine, anno MCOLXX, ad annum MCCCCXXIX.

III. Series Nobilium Genuensium qui Potestatis, Capitanei aut Vicarii munere functi sunt extra patriam inde ab anno MCXX usque ad saeculi xv exitum.

Spe denique fretus fore uti et hoc volumen aliquid utilitatis et commodi historiae patriae sit allaturum, illud in publicum emitto et tuae benignitati, Lector humanissime, commendo.

Dabam Savonae nonis Iun. an. MCMi.

VICTORIUS POGGI

LEGES GENUENSES

LEGES GENUENSES

LEGGES GENUINES

LEGES GENUENSES

I.

BREVE DELLA COMPAGNA DI GENOVA

DEL 1157.

Dalla pergamena originale, custodita presso i signori marchesi
Gentile qm. Gian Carlo.

In nomine sancte et individue trinitatis et concordie sempiternae.

A proxima ventura die purificationis Sancte Marie. Ego ad honorem Dei iuro compagnam usque ad annos quatuor¹ consules pro communi, et viii pro placitis, qui publice in parlamento electi fuerint et consulatum iuraverint; transacto vero hoc anno habebō consules sicut maior pars consulum de communi et de placitis et consiliatorum qui affuerint consilio in numero² personarum concordata fuerit de quantitate temporum et consulum et eorum electione. Et quodcumque ipsi electi consules laudaverint aut statuerint secundum quod in eorum brevibus determinatum est de honore Dei, et ianuensis matris ecclesie, aliarumque ecclesiarum ianuensis civitatis, atque archiepiscopatus, et de lamentationibus que ante eos venerint observabo et operabor in laude eorum a Portuvenenis usque ad Portum Monachi, et a Vultabio et a Montealto, et a Savignone usque ad mare, et amplius in eorum laude, cum domibus turribus, personis, filiis, familiis³, sine fraude et malo ingenio. Et si alicui consulum ianue pro honore Dei, aut pro honore ianuensis archiepiscopatus, aut ecclesie vel civitatis, aut pro vindicta vel pro iusticia, quam ipse secundum suum arbitrium bona

VARIANTI

che incontransi nel Breve del 1161, pubblicato dal Cibrario, nella «Storia della Monarchia di Savoia», volume I, pagine 315-26

1 quinque

2 ancianarum (?)

3 famulis (?)

fide laudet aut faciat guerram, me sciente apparuerit, adiuvabo eum⁴ bona fide sine malo ingenio usque ad

finem guerre.⁵ Et cum audiero campanam sonantem pro parlamento, vel cintragum clamantem populum per civitatem; si ero in civitate, aut in burgo, aut in castro, sive in portu, et usque ad pontem Sancti Thome, et ab illo ponte usque ad Terricium, et inde usque ad Castelletum, et a Castelleto usque ad fossatum Rivi turbidi, et ab illo fossato usque in mare Sarzani, ibo ad illud parlamentum ad complendam laudationem consulum; nisi remanserit licentia consulum de illis consulibus qui fecerint sonare parlamentum; excepto Dei impedimento, aut periculo mortis, vel periculo captionis aut infirmitatis, vel sanguinis minutionis occasione.⁶ Si comune alicuius civitatis, vel alicuius loci, vel aliquis homo, et precipue lavaninus, vel aliquis marchionum habuerit publicam guerram vel discordiam ultra cc solidos cum comuni Ianue, quamdiu guerra illa fuerit, non dabo ei

consilium neque adiutorium⁷ ullomodo contra honorem civitatis ianue. De homicidiis palam factis et occultis, stabo in laude illorum consulum qui vindictam facere inde debuerint.⁸ Quod si aliquis bis vel ter ad faciendum sacramentum compagne specialiter et nominatim publice a consulibus vocatus fuerit, et non fecerit illud in

⁴ sive aliquis pro his predictis causis, vel pro aliqua ipsarum guerram... fieri pro aliqua istarum adiuvabo illum

⁵ palam in concilio electi fuerint, iuraverint, addiderint, compagne tenebor... Ego cum audiero campanam sonantem pro parlamento.... a ponte Sancti Thome usque ad turrin Castelleti et ad turrin Lu... (Luculi) ibo ad

⁶ seu me.... ad parlamentum nec in capitulum ad consilium neque mittere faciam cultellum... nec armaturam ferream, nec aliqua demum arma, nec petram traham in parlamentum, nec pa... nec aliam armaturam, nec trahere faciam aliquo modo, nec mesledam aliquam ibi faciam; et si scivero aliquem... facere... bona fide et sine omni fraude eam faciam remanere. Si comune alicuius civitatis etc.

⁷ neque dari faciam

⁸ Si scivero aliquem non esse de compagna et noluisse intrare in ordinatione consulum sicuti in eorum brevi terminatum est, ego non portabo illum

eorum ordinatione infra XL dies postquam appellatus fuerit, suam pecuniam me sciente per mare ad mercatum nullo modo portabo, neque navigabo secum ultra Portum Veneris, neque ultra Monachum, nisi in ligno ordinato pro commune Ianue. Si vero habuerit homo ille ullam discordiam cum homine huius compagne, adiuvabo hominem compagne in laude consulum.⁹ Ego non capiam neque capere faciam ecclesiam neque campanile aliquod, neque turrin alienam, neque murum, neque portam civitatis, neque turre eiusdem muri, neque domum

vel res suas per mare in meo ligno, neque navigabo cum eo, excepto si scivero hoc postquam fuero in lignum, vel si non fuerit ibi aliud lignum in quo navigare possim nisi in ligno... pro communi Ianue. Si vero habuerit homo illo etc.

9 Si scivero aliquem a XVI annis usque in LXX non esse de compagna, qui sit utilis intrare in compagnam... consulibus de communi ipsum manifestabo, si id mihi sub debito iuramento dixerint vel laudaverint. Et si scivero... habitorem Ianue non esse de dispendio eum consulibus de communi per scriptum manifestabo. Ego non capiam neque capere faciam nec scienter tenebo aut tenere faciam ecclesiam etc.

10 archiepiscopatum

11 fieri

12 p... intra fines parlamenti, neque a Roboreto ad Gestam neque a iugo usque ad mare, per mare, vel per terram, et si scivero aliquem qui facere velit, vel facere fieri, quam citius potero consulibus seu consuli communis manifestabo, nisi... non manifestam. Ego non surripiam neque surripere faciam furtive rem alienam... neque in civitate neque intra fines parlamenti, excepto pondere et mensura quod venit ex conventionione negociatorum etc.

13 nec

14 comuni utilitate

15 nisi ira vel impetu mihi contigerit.

16 traham nec trahere faciam aut lanciare

17 Bisamnis

18 Fari, et a Marasi et a Carbonaria

19 Ego infra fines

infra episcopatum¹⁰ Ianue ad faciendam guerram, nisi pro honore huius civitatis. Ego non faciam neque facere¹¹ faciam specialem et meditativum assaltum alicui homini istius compagne in ianuensi portu¹², neque in civitate, neque in burgo, neque in castro, neque in littore maris a monasterio Sancti Thome usque ad Sanctum Stephanum, et usque Sarzanum. Ego non subripiam neque subripere faciam furtive rem alienam in litore maris, neque in portu, neque in civitate, neque in castro, neque in ecclesiis, excepto pondere et mensura quod accidit ex consuetudine negociatorum, et exceptis puerilibus furtis a XII denariis inferius. Quod si factum fuerit et¹³ infra xxx dies postquam sciero non emendaverit, manifestabo consulibus, vel illi cui factum furtum fuerit. Nec in aliquo predictorum locorum tollam pecuniam que sit valens ultra XI denarios alicui homini per violentiam de suis rebus, nisi meo homini, et nisi per comunem¹⁴ utilitatem aut per licentiam consulum.¹⁵ Lanceas et museracos et sagittas non¹⁶ de-thraam neque lanceabo super hominem compagne, et non percutiam eum specialiter et meditative ullo ferro neque macia, a flumine Bisamni¹⁷ usque ad caput¹⁸ Faris et a Carbonaria et a Maraxi usque ad mare, nisi pro communi utilitate civitatis.¹⁹ Ego

per civitatem, neque per castrum, neque per burgum, neque pro littore maris, neque per portum, non portabo arma neque portare faciam, nec cultellum cum puncta, quod²⁰ non sit portandum. excepto pro communi utilitate aut licentia consulum,²¹ aut ut exeam foris civitatem, aut burgum seu castrum, et excepto si assaltus in me factus fuerit aut²² in eum vel in eos cum quo vel cum quibus fuero, tunc non tenebor sacramento cum levare et portare facere possim infra illum assalti impetum. Devastationem aut incendium non faciam neque facere faciam meditative et specialiter ulli homini huius compagne ultra quod sit valens denariorum XII per totam istam compagnam in laude consulum.²³ Non dabo neque promittam pecuniam, ne-

que dare²⁴ vel promittere faciam aliquod servitium sive sacramento alicui²⁵ falso testi, nec falsum testem inquiram me sciente. De turribus vero, si consules pro aliqua utilitate communis mihi quesierint, in laude ipsorum stabo. Ammodo non dabo consilium neque adiutorium alicui persone que criminata fuerit de comuni re contra sententiam consulum, postquam consules sententiam inde datam habuerint, nisi ratiocinando²⁶. Compagniam de pecunia non faciam cum aliquo habitante ultra Vultabium et Savignonem, et Montem altum, neque ultra Varaginem, nec ullomodo fraudulenter emam vel campio accipiam in civitate ista merces alicuius extranei ut ipsi vel easdem postea alicubi recuperare, vel aurum vel aliquid aliud inde accipere debeat. Ego fraudulenter non dabo servitium pro iudicando placito

parlamenti, aut in porta, non portabo arma.

20 qui non sit portandus

21 aut ut intrem vel exeam foras civitatem, vel fines parlamenti, excepto etc.

22 adiuvabo partem in quam assaltus factus fuerit, tunc non tenebor et possum levare arma in ipso assaltu et sturmo, excepto quod non possim trahere nec facere trahere cum balista vel arcu, nec lanceare aut facere lanceare museracum. Devastationem etc.

23 Sed si scivero aliquem facere, consulibus communis manifestabo, nisi tenebor sacramento vel fide. Non dabo etc.

24 neque

25 homini habitanti infra nostram jurisdictionem pro testimonio reddendo vel non reddendo, excepto pro opere sue persone quod inde mittat, vel pro dispendio victus necessario, nec falsum testem in... De turribus etc.

26 Ego non accipiam pecuniam ab aliquo habitante ultra Vultabium et Savignonem et Montem altum vel Varaginem ut solvam precium in aliam terram, neque accipiam illam in extraneis locis ut solvam precium in aliam terram, nec accipiam illam in extraneis locis, ut solvam precium in Ianuam vel... ramo, stagno, ferro... his similia que non sint contrarie nostris mercibus, neque faciam cum ill... accepero neque me sciente adducam... neque portabo neque portare faciam seu adducere, neque res eorum que sint contraria nostris mercibus... pisanos et res eorum, neque in capite Libero usque in Ianuam qui adducant ex terris sarracenorum res nostris mercibus... merces illorum qui habitent a Portu Veneris usque ad Vingtumiliam, salvo pacto saonensium. Ego fraudulenter... neque faciam convitium pro iudicando placito etc.

27 in

alicui habitanti²⁷ hanc civitatem Ianue, nec ab aliquo illorum pro eo

iudicando aliquid sub fraude accipiam. Si consules vel ²⁸ consul de placitis, aut arbitri seu arbiter, quesierint vel quesierit mihi consilium, sub sacramento debito, de aliquo placito quod debeant iudicare, per bonam fidem sine fraude et malo ingenio dabo ²⁹ eis consilium inde, secundum quod melius cognovero esse rationabile, nisi eorum vel eius licentia remanserit. Et si consul vel consules de comuni quesierint vel quesierint mihi consilium de comunibus rebus nostre civitatis, dabo ei vel eis consilium inde secundum quod melius cognovero, ad proficuum et honorem nostre civitatis, nisi eorum vel eius licentia remanserit. Et si quesierint mihi consilium de placito quod iudicare debeant, dabo eis inde consilium quod melius cognovero esse rationabile, nisi eorum licentia remanserit. Ego per totam istam compagnam non faciam ullam conspersionem, neque coniurationem, neque rassam per sacramentum, vel ³⁰ per fidem promissam, nec per obligationem ullam; nec dabo alicui consilium vel auxilium quod faciat, de comuni videlicet compagna facienda aut non, neque de habendis consulibus vel consule aut non; nec quod aliquis civis habeat aliquod comune officium ³¹ vel non, neque de collecta facienda aut non, sive ³² specialiter, de aliis comunibus negociis nostre civitatis, nisi secundum quod maior pars consulum qui tunc fuerint cum maiori parte consiliatorum in numero personarum se concordata fuerit. Et si quis erit contrarius ³³ de collecta facienda consulibus ³⁴, et ipsi quesierint mihi inde consilium vel auxilium, dabo ³⁵ eis bona fide. ³⁶ Ego me sciente non adducam extraneos mercatores per mare, neque res eorum que sint contrarie nostris mercibus ab Arno usque Ianuam, nisi sint pisani et res illorum, neque a capite Libero usque Ianuam, qui adducant res ex terris sarracenorum que nostris mercibus sint contrarie, et nisi sint res illorum hominum qui habitent a Portuvenenis usque Vigintimilium; neque accipiam de rebus eorum extraneorum mercatorum in extraneis terris pro eo quod debeam ei dare Ianue precium, exceptis panno et ramo et stagno et ferro et coralio et his similia, que non sunt nostris contraria, neque portabo per mare de

28 aut

29 ei vel eis consilium quod cognovero esse etc.

30 aut

31 aut

32 generaliter

33 consulibus

34 cons.

35 illis

36 De rebus vero que pertinent consulibus de comuni, tenebor stare in laude ipsorum. De illis quoque que pertinent consulibus de placitis, ero districtus stare in laude ipsorum, sicut determinatum est in Brevi consulatione eorum. Si consul vel consules iverint aut iverint in exercitu extra atque pro comunibus negociis nostre civitatis, tenebor illi vel illis sacramento compagne sicut teneor in civitate Ianue. Ego non faciam, neque fieri... ut forici mercatores faciant mercatum cum aliis foricis infra fines parlamenti de rebus eorum neque em...ribus ex

rebus eorum, neque in Ianua accipiam ad proficuum de mari. Ego non ero in consilio neque in facto, ut forici mercatores faciant mercatum cum aliis foricis mercatoribus in civitate Ianua, neque in burgo, neque in castro, exceptis guarmentis et vianda et equitaturis, vel aliis animalibus; quod si cognovero esse factum, manifestabo per me vel per alium consulibus communis per totum illum diem si potero, nisi oblivione remanserit. Neque faciam cum foricis mercatoribus mercatum pro aliis foricis mercatoribus in Ianua, exceptis guarmentis et vianda et equitaturis. Neque de rebus eorum foricorum in illo mercato dabo, excepto mercato quod per me aut per nostratem faciam, sicut est consuetudo de rebus hominum huius terre facere mercatum, et postea vendere alienis mercatoribus. De rebus vero que pertinent consulibus de comuni, ero districtus stare in laude ipsorum. De illis quoque que pertinent consulibus de placitis, ero districtus stare in laude ipsorum, sicut determinatum est in Brevi consulatione eorum. Et si in exercitu ivero, tenebor sacramento compagne consulibus qui in exercitu fuerint, sicut teneor in civitate Ianua. Ego per totam istam compagnam specialiter et nominatim non consiliabor cum aliqua persona ut ego aut alter sim vel sit consul, nec elector consulum neque electorum, excepto si publice a consulibus in aliqua predictarum electionum vocatus fuero, tunc non tenebor sacramento cum bene cum sociis meis, palam mihi datis, inde possim loqui et operari. Si fuero consul de comuni, ego mittam filium Philippi de Lamberto in consilium ³⁷ ut sit unus de consiliatoribus Ianue, si ipse fuerit in Ianua et consiliator esse voluerit. Et si teneor aliquo sacramento quo non possim omnibus ianuensibus illis qui fuerint de compagna iusticiam complere, et honorem ac utilitatem totius communis Ianue operari, et si sum vassallus alicuius persone contra quam honorem communis Ianue non exceptavi, per totam istam compagnam non ero consul neque consiliator. Si fuero consul, ego non faciam aliquem notarium, nec illud officium alicui tollam, nec emancipabo aliquem, nec etatem dabo alicui sine auctoritate Philippi de Lamberto, sicut scriptum

rebus eorum, exceptis guarmentis et vianda et equitaturis aliisque animalibus; et si scivero, ementem consulibus communis illa die manifestabo per scriptum, si potero. Ego per totam istam compagnam specialiter non consiliabor eum etc.

37 ancianorum communis

est in Brevibus consulum. Et si consules de comuni, licentia maioris partis consiliatorum ³⁸ qui fuerint ad consilium per totam istam compagnam, aliquid addiderint vel minuerint in Brevi compagne, prout addiderint vel minuerint ³⁹ sacramento tenebor observare ⁴⁰. De omnibus illis placitis de quibus fui arbiter in duobus preteritis annis, postquam arbitri fuerint constituti in ista civitate, et de quibus sententiam non dedi, tenebor sacramento dicere et laudare iusticiam, sicut in preterito anno scriptum erat in Brevi compagne. Si due partes elegerint me arbitrum de aliquo placito et ego illud placitum suscepero ad iudicandum, bona fide et sine fraude dicam inde iusticiam, nisi licentia utriusque partis. In civitate ista, causa revendendi, non emam pannos laneos nisi ad canne mensuram. Ego non depredabor, nec ero in consilio aut in facto quod aliquis depredetur aliquam personam de ianuensi ⁴¹ iurisdictione euntem vel redeuntem per mare ⁴²; et si quis hoc fecerit, postquam inde convictus fuerit, et consules inde sententiam dederint, nullo modo dabo ei scienter auxilium vel consilium contra sententiam consulum. Si coactus sacramento emi vel dehinc emero aliquam terram vel domum que sit citra Roboretum ⁴³ et Gestam et Iugum, non vendam eam fraudulenter ut dimittam habitationem huius civitatis. Ego index ⁴⁴ habitator huius civitatis Ianue, si persona que habitet in ista civitate, vel in burgo, vel in castro, quesierit mihi consilium de aliquo placito, non consiliabor ei inde ⁴⁵ mittere in placitum nisi videatur mihi ⁴⁶ ex verbis eius quod rationem habeat; et si mihi ex verbis eius visum fuerit quod rationem habeat, consiliabo ei intrare inde in placitum ⁴⁷; et pro dando consilio consulibus vel arbitris de sen-

tentia alicuius placiti, non accipiam ⁴⁸ precium neque servitium. Pro expensis quas consules comunis Ianue consilio maioris partis consiliatorum facient in meliorando portu et muranda civitate ⁴⁹, tenebor isto sacramento dare eis in eorum laude tantum quantum debebo dare per rationem illarum expensarum. Si fuero ⁵⁰

38 eorum qui iuraverint consilium

39 isto

40 si... elegerit ad iudicandum, bona fide et sine fraude... nostro, nisi licentia utriusque partis remanserit. In civitate ista non emam pannos laneos, nisi ad... emero peciam unam pro meis guarnimentis et calceamentis incidendis. Ego non depredabor etc.

41 nostra

42 vel terram valens ultra denarios XII....

43 vel

44 sive aliquis

45 intrare

46 exuberantius(?)

47... legibus vel usu; et contra ius vel usum de illa questione cum non adiuvo, sed de his unde cognovero partem eius rationem habere... eam bona fide. Et pro dando consilio etc.

48 nec accipi faciam

49 et armandis et faciendis galeis

50 placitator

advocator, de aliqua contentione quam habeat aliqua persona que habitet a Roboreto usque ad Gestam et a Iugo ⁵¹ usque ad mare, bona fide ⁵² racionabiliter eam placitabo et adiuvo ⁵³ c infra CCC sciens infra iurisdictionem consulum de placitis nemini patrocinarbor, nisi us contri sit... vel partes ambe de foris sint, vel nisi habitanti infra predictam iurisdictionem contra extraneum patrocinium prestem; et de placito c librarum, vel quod sit supra centum libras, quod habeat aliqua persona que habitet intra predictos terminos, non dabo alicui singulari persone, neque recipiam per me vel per alium pro illo placito disputando ultra solidos XXXIII et denarios IIII. Et si placitum fuerit infra centum libras usque in viginti, non dabo inde neque accipiam per me neque per aliam personam ultra III denarios per libram. Et si placitum fuerit infra XX libras, non dabo neque accipiam inde ultra solidos V. Et non accipiam nec dabo aliquo modo, pro aliquo de supradictis placitando, aliquod donum per me vel per aliam personam, nisi ut predictum est. Et quoteumque questiones in aliquo de supra predictis placitis emergant vel appareant, non dabo inde nec accipiam per me vel per aliam personam plusquam de una questione dare vel accipere debeo. Et si habuero precium vel pignus pro aliquo de supradictis placitis quod placitare debeam, et antequam finiatur ⁵⁴ ivero ultra Portum Veneris vel ultra Albinganam, aut ultra Gavi, dabo ei pro quo placitare debuero alium advocatorem pro me in sua voluntate, vel reddam ei aut suo certo misso pignus aut precium quod habuero inde, nisi ⁵⁵ licentia illius remanserit. Et si accepero ab aliqua persona pignus vel precium pro aliquo ⁵⁶ placito quod placitare debeam et inde non placitavero ⁵⁷, reddam ei pignus vel precium ⁵⁸ quo placito vel placitis pro quo vel pro quibus non debeo ire, vel alium mecum ducere ad placitandum ultra predictos terminos, vel quod habe ⁵⁹ que habitet intra predictos terminos ⁶⁰. De aliis vero liceat mihi dare vel accipere secundum quod pactum fuero. Et si iudicem extr... ces de foris duxero vel ducere fecero, non tenebor isto sacramento cum possim dare ei vel

51 Savignone

52 manca racionabiliter

53; et postquam cognovero quod pars quam adiuvo de aliqua questione quam placitare... iustitiam, salvo nostro usu, bona fide quam citius potero parti quam adiuvo ius eam non favere dicam; et si noluerit abstinere... eam contra rationem non adiuvo de illa questione; et de placito centum librarum, vel quod sit supra centum libras, non dabo placitum alicui persone que habitet infra predictos terminos, neque recipiam per me vel per alium pro illo placito disputando ultra solidos XXXIII; et... si fuerit placitum infra centum libras usque in viginti, non dabo nec accipiam per me neque etc.

54 negocium

55 eius

56 pro placito

57 placitabo, ego

58 et precium; et hoc observabo de illo placito etc.

59 et quod habeat persona que etc.

60 excepto si ei inde consilium dederit et inde lamentationem fecerit, tunc liceat mihi quartam partem precii inde accipere, et ipse mihi... placitis liceat mihi dare vel accipere secundum quod pactum fecero. Et si iudicem extraneum duxero

eis secundum quod cum ⁶¹ illo vel illis pactum fecero, de illo videlicet placito vel placitis pro quo vel pro quibus specialiter et nominatim venerint. De aliis vero placitis non dabo plus quam supra determinat... ⁶² si de aliqua re que non possit extimari, ut est libertas, usus fructus et similia que placitare debeam, aliqua dubietas emergerit quantum ad sacramentum in arbitrio maioris partis consulum vel illorum ante quos placitum erit dare et recipere possim. De hominibus qui habitant ultra predictos... terminos potero accipere secundum quod cum eis concordatus fuero ⁶³. Si racionabiliter probatum fuerit quod aliquis nostrorum consulum habeat factum contra sacramentum consulatus, depouatur; et alius ponatur loco eius, et nullo modo illi debiti simus. Ego non ero contrarius consulibus volentibus facere collectam super revenderolis et ceteris similibus, prout in Brevi eorum scriptum est. Ego ⁶⁴ non faciam neque facere faciam galeam, neque sagitteam, neque carracam, et postremo nullum lignum corsale, nisi pro comuni utilitate a Barchilona usque Pisas; nec armabo galeam neque armari faciam, nec ulli hoc facere volenti pecuniam prestabo, neque consilium neque auxilium ex hoc alicui dabo, excepto per licentiam maioris partis consulum de Comuni, qui tunc fuerint; excepto Navarro quem deierare non constringimus. Ego parmenterius non faciam neque fieri permittam ullam fraudem vel lesionem in opere alicuius cui operari debeam. Si discordiam habuero cum homine de ianuensi compagna, ego non ducam neque ducere faciam; non tenebo soldaderios ⁶⁵, nisi licentia maioris partis consulum de Comuni. Ego postquam rediero ex aliquo itinere, antequam lignum exhonerem, ponam nummos vel pignus in potestatem custodientis portum, vel naute sive nautarum meorum, secundum quod usus et consuetudo itineris exigerit; et ego naute vel naute facciam vel accipiemus pignus vel nummos ab unoquoque, secundum quod similiter usus itineris exposcit, et hoc similiter ponam in potestate eius cui portus cura commissa fuerit ⁶⁶. Ego nullomodo infra iurisdictionem huius civitatis emam vel vendam alicui de eadem iurisdictione singularem cebel-

vel iudices, non tenebor etc.

⁶¹ eo vel cum eis

⁶² determinatum est. Sed si de aliqua re etc.

⁶³ concordatus et racionabiliter probatum fuerit quod etc.

⁶⁴ Ego infra nostram iurisdictionem non faciam neque fieri faciam galeam, nec armabo, nec in aliquo itinere... nisi iuravero stare in laude et precepto maioris partis consulum de Comuni. Ego parmenterius etc.

⁶⁵ neque aliquas... populi, aut turbam aliquam pro dampno vel lesione alicuius hominis nostre compagne ullo modo. Ego postquam lignum exhonerem etc.

⁶⁶ Manca questo tratto sino a deferre possit.

linum ultra quantitatem solidorum XL, remota omni adiuncti occasione, neque uxori mee neque filiis; postremo nulli de familia mea permittam orlum deferre ultra predictam quantitatem, his exceptis qui nunc facti sint, vel qui ab aliquo in legatione proficiente in futuro fient. Si quis vero alias curiam pape vel regis vel imperatoris adire voluerit, ultra predictam quantitatem orlum licentia consulum deferre possit. Ego observabo conventum imperatoris sicuti consules fecerunt cum Demetrio Macropolita ⁶⁷ legato imperatoris; et si fuero emendator Brevium, non auferam istud capitulum de Brevi compagne ⁶⁸. Hec omnia que superius scripta sunt observabo et operabor bona fide sine fraude et malo ingenio in laude consulum, salvo nostro usu, nisi quantum

⁶⁷ Macrampolito

⁶⁸ Si extraneus iudex pro aliquo vel aliquibus placitis ductus fuerit... ad quod illud placitum seu placita... placitandi in ipso vel ipsis placitis cuicumque partium patrociniū prestem, quod ipse... iuret sicut ceteri iudices nostri iuraverunt quantum ad placitandum attinet. Ego tenebor... consulum de comuni quotiescumque venero in aliquo ligno de Pelago pro igne faciendo in capite Fari... fuero in extraneis terris, tenebor stare in laude illorum hominum quos consulatus... de omnibus controversiis negociorum que pro mercacione nostra inter nos emergerint in illa terra... tamquam si per consules ianuenses iudicaretur; et si voluerint facere aliquod melioramentum... in laude ipsorum. Ego non aborabo neque aborare faciam pannum infra nostram iurisdictionem; et si scivero... consilibus Comuni manifestabo infra duos dies. Ego non obradorerius, stationarius, pellisarius... non faciam nec fieri faciam aliquam coniurationem vel rassam per fidem vel iuramentum alio quolibet inde super mercibus... aliquarum ianuensium; et si feci bona fide destruam vel cassabo eam. Ego tenebor habere et tenere arma... mihi consules de Comuni statuerint et ordinaverint. Ego si habeo vel habeo petras in litore maris... a mari, quod ligni ibi commode applicare possint et addurare. Nec omnia etc.

⁶⁹ Anno millesimo centesimo sexagesimo primo, in consulatione Philippi de Lamberto, Rodoani de Mauro, Martini de Volta, Willielmi Cigale, Oberti Spinule.

remanserit iusto dei impedimento, vel oblivione, aut licentia consulum ⁶⁹.
MCLVII indicione quarta.

II.

CAPITOLO SULLE DECIME DEL MARE

INSERITO NEL BREVE DELLA COMPAGNA L'ANNO 1166.

*Dal Registrum Curiae Archiepiscopalis Ianuae, negli Atti della Società Ligure di Storia Patria, vol. II, parte II, pag. 389.**Emendatores Brevium hoc capitulum in Breve Compagne scripserunt pro decima maris.*

Millesimo centesimo LXVI indictione XIII.

Ego postquam rediero ex aliquo itinere, antequam exhonerem, solvam drictum moduli et ignis et domini archiepiscopi, secundum quod consuetudo itineris exegerit in ordinatione consulum. Et si oblivione remanserit, ex quo fuero recordatus, infra diem terciam id exsolvam.

III.

BRANO DEGLI ANNALI DI BARTOLOMEO SCRIBA

CIRCA LA PARTIZIONE DEI CAPITOLI GENOVESI
IN PIÙ LIBRI.*Annales Genuenses, apud Pertz, Monumenta Germaniae Historica, tomus XVIII.*

A. 1279. — Eodem anno, celebrato consilio ante kalendas augusti iuxta formam capituli de emendatoribus eligendis, fuit de voluntate consilii quod... dominus Iacobus de Balduino (*potestas*) solus esse leberet emendator; qui capitula emendavit, et ipsa per libros distinxit; et usque ad finem sui regiminis emendavit.

IV.

FRAMMENTO DI STATUTO POLITICO

DEL SECOLO XIII.

*Pergamena dell'Archivio di S. Giorgio.**De castellanis districtus Ianue melioribus et utilioribus personis dandis, et specialiter de castello Gavii.*

Ego castra que daturus sum hoc anno ad custodiendum non dabo alicui, qui anno preterito extitit potestas de aliqua potestaria per comune Ianue data; et qui fuerit castellanus per comune Ianue constitutus in sequenti anno, non possit esse in aliqua de

potestaciis districtus Ianue; nec alicui qui infra tres annos proximos preteritos extiterit castellanus; ita quod qui fuerit castellanus Gavii vel Palodii vel alicuius castri pro comune Ianue in uno anno, in aliquo de tribus sequentibus esse non possit, nec aliquis eius propinquus, scilicet pater vel frater aut filius, consanguineus germanus ex parte patris vel filius fratris ex utraque parte, castellanus de aliquo ipsorum castrorum esse non possit anno sequenti; nec ego infra tres annos ipsum castellanum habebo; tamen eligi possit in tertio anno pro quarto. Nec alicui dabo castellaniam Gavii vel Palodii vel Pereti, qui habeat filiam vel sororem alicuius marchionis in uxorem; set si guerram comune Ianue habuerit ultra Iugum, quod absit, non obstante eo quod superius dictum est, possim mittere, si fuerit de voluntate Consilii, illum vel illos castellanos quem vel quos meliores et utiliores potero invenire, si tamen ire voluerit.

Non dabo custodiam castri Gavii alicui qui non habuerit vel habeat per unum annum ante electionem ipsius valens librarum mille Ianue in Ianua vel in districtu sine fraude, et qui non expendat in comuni de eis, et nisi mihi securitatem fecerit de libris quatuor millium; ita quod ipsi fideiussores habeant valens duorum tamen illius quantitatis in qua et pro qua fideiubebunt in Ianua vel districtu, et qui sint boni et idonei, de castro solvendo et custodiendo et de ipso restituendo ad beneplacitum comunis Ianue; et quod sicut castellani eorum et fideiussores teneantur de facto ipsorum castellatorum ita et de facto cambii teneantur. Nec alicui filio familiari custodiam dicti castri dabo vel habere concedam, et nisi fuerit emancipatus per annum unum ante electionem ipsius, nec alicui minori annis xxx nec maiori annis septuaginta.

Castrum quoque Gavii per castellanos tres habentes destrarios tres cum servientibus triginta qui sint ianuenses vel de potestaciis Bisamnis, Vulturis, Pulcifere, Rechi seu Rapalli, computatis personis suis cum aquaroliis et lignaroliis et turrexanis, qui debeant esse ianuenses vel de potestaciis Vulturis, Pulcifere, Rechi seu Rapalli; qui aquarolii et lignarolii sunt tres et turrexani duo; pro castellano faciam custodiri, et diligenter faciam inquiri per inquisitores, quos mittam ad castra inquirenda, si turrexani illi fuerint de Ianua vel de potestaciis Vulturis, Pulcifere, Rechi et Rapalli; qui si non fuerint, auferam cuilibet castellano libras xxv Ianue, vel eorum manulevatoribus, si tamen de bonis eius invenero. Quod si non fecero, debeam sindicari per syndicatores et condemnari in libris xxv Ianue. Qui servientes habeant et teneant supra totum guarnimenta xxiv ferrea, videlicet octo pro castellano ad minus; et ceteris coraciis iuppis et aliis armis decentibus sint muniti. Inter quos servientes debeant esse tres balistarii cum balistris de cornu de duobus pedibus, quorum unusquisque castellanus habere teneatur. Et insuper xl servientes et notarius unus per comune Ianue ibi poni debeant bene armati et bene muniti et cum panceriis:

inter quos sint balistarii x cum balistris de duobus pedibus, et qui sint natione a Iugo usque mare et a Cogoleto usque Rapallum, comprehensa tota potestaria Rapalli, de melioribus et utilioribus, quos non coactos habere potero: possit dare cuilibet ipsorum serviencium xl libras xii Ianue pro quolibet anno, et solvere de quatuor in quatuor mensibus in principio. Nec in castro compellatur notarius stare, ymo in burgo faciat residenciam; qui notarius ei dabo et qui sit de numero notariorum comunis et scriptorum in matricula notariorum Ianue, sed non aliquis qui habeat ibi propinquos usque in tertium gradum, secundum quod decreta distinguunt; qui etiam debeat esse scriba castellanorum, et manere in burgo faciendo officium notarii; et tenere debeat in castro sub clavi balistas guarnimenta et capellinas omniumque serviencium et arma comunis que ibi sunt, et granum solum modia x pro quolibet castellano. Et insuper dent per scriptum arma et viandam que fuerint consignata potestati. Et compellatur iuramento dictus scriba non accipere de laudibus et aliis scripturis nisi secundum quod debent scribe potestatis, qui per comune Ianue dantur. Cui scribe pro feudo suo, supra dictis libris xii computatis, libras xxv de comuni dari faciam; sed qui fuerit ibi uno anno scriba in anno sequenti esse non possit. Et inter quos servientes xl sint magistri duo antelami et unus lignaminis, qui debeant laborare in servicio castri, si necesse fuerit ordinamento meo et non alibi nisi esset de licencia mea; et porterii duo ex melioribus ipsorum servientum, quorum unus portam inferiorem et alius superiorem custodire debeant. Et qui teneantur obedire mandatis castellanorum de custodia et salvatione et defensione castri die nocteque; et castellani possint eos punire de rixis et maleficiis que fecerint in tota castellania; et non possint recedere a castro ipsi servientes, sine licentia castellanorum vel maioris partis, et non ultra tres insimul; ita quod semper sint ex eis xxiv insimul in custodia castri; et ille qui licenciam habebit teneatur ipsa die ad custodiam castri reddere, nisi iret pro vianda et rebus necessariis sibi et sociis suis; et tunc teneantur reddere infra dies octo. Et teneantur ipsi servientes non recedere a custodia castri pro servicio alicuius castellani vel alterius persone, excepto pro negociis suis et sociorum; duo ex eis insimul et non plures possint ire infra districtum Ianue et non ultra; et tunc teneantur redire ad castrum usque ad dies octo, nec ultra possint habere licenciam vel morari.

Existente vero guerra ultra Iugum, teneat ibi comune ad soldum comunis servientes xxv, quorum sint quinque balistarii, si consilio placuerit. Castellanos quoque iuramento compellam quod servientes suos habeant guarnitos de armis superius nominatis, et quod ipsos mihi vel duobus constitutis super capiendis servientibus castrorum ostendere debeant, aut antequam ad custodiam ipsius castri accedant; et quod in dicto castro in domignonum ultra quatuor homines, ubi sint ab annis xv ultra, simul non reci-

plant ultra eos qui ad custodiam castri fuerint ordinati, nisi intrarent cum potestate Ianue seu clavigeris comunis Ianue vel aliis nobilibus civibus Ianue, qui irent pro castris inquirendis, vel nisi essent de familia castellanorum vel cambiorum et qui sint sine armis; nec marchionem aliquem quondam de Gavio vel de Palodio, nec de marchionibus Malespine, nec eorum nuncium in dictum castrum recipiant nec introire permittant, nec in castro illa nocte permaneant nisi fuerint cives Ianue et qui non sint de guerreriis, vel non iuraverint castri fidelitatem, quorum tamen duos intra castrum recipere possint sine fraude, exceptis carceratis qui ibi tenentur in custodia.

Castellanos autem quibus ipsam custodiam castri committam, antequam eius custodiam habeant, iurare faciam de eius custodia bene et legaliter facienda ad honorem et utilitatem comunis Ianue; et quod si sunt de rasa vel obligatione ad rasam pertinentes, ex ea exeant antequam castri custodiam recipiant, et eos qui inde sibi tenentur absolvant, licet sint presentes vel absentes, nec amplius in eam vel consimilem reddant; et quod in unaquaque turre turrexanos duos habere debeant. Item quod teneantur habere infra castrum tantum grani vel farine quod sibi et familie sue et servientibus suis per tres menses sufficiat ultra cotidianam viandam, sic quod per totum iunium viandam de quatuor primis mensibus habere teneantur; et teneantur ante suum introitum per dies xv ponere in dicto castro tantam viandam que sufficiat sibi et servientibus suis per duos menses. Et quod sine mandato potestatis assaltum vel predam non faciant pro aliquo negocio, excepto pro servicio comunis vel defensione strate vel alicuius burgensis sui; et quod de servientibus suis vel castri non mittant in auxilium alicuius de partibus civitatis huius vel alterius persone, nec de armis servientum, vel equum suum, et quod utiles servientes habeant; nec teneant servientem aliquem lombardum qui sit ultra Vultabium nacione, vel qui steterit cum marchionibus quondam Gavi vel Palodi, quos infra castrum nullo modo recipiant, nec qui sit servus aut comandatus vel vassallus seu arimannus eorum, seu marchionis Malespine vel filiorum suorum, aut aliquis qui in precedenti anno in ipso castro extiterit vel in Palodio, preter lignarolios et aquarolios, et qui sint de districtu Ianue, et quos castellanos cognoscant esse utiles et legales; atque porterium si ex eis videbitur ydoneus, et exceptis turrexanis.

Turrexani vero quatuor vicibus in anno pro minutione sanguinis possint de turri descendere, et tunc cum custodibus; ita quod in nocte proxima veniente turrim ascendere teneantur, et die Natalis Domini et sancta die Veneris et in die Pasche; ita quod in nocte proxima turrim ascendere teneantur; siquidem non debeant castrum ullo modo exire. Preterea quod non suscipiant aliquem in vassallum de eorum castellania, quamdiu fuerint castellani, et quod non debeant infra dies novem reddere nec mittere possint nisi iuxta necessitatem. Ita quod duo castellanorum ipsius castri vel unus eorum cum cambio, si habue-

rint, assidue stent in ipso castro, et non aliquo modo vel aliqua occasione de ipso castro recedant; et quod medietatem servientum semper teneant in castro aut citra castrum sine fraude.

Qui castellani semper ante occasum solis teneantur se reducere in castrum cum omnibus servientibus qui tunc erunt presentes, et facere tunc portas aperiri ad ortum solis, et in sequenti die nisi de licentia potestatis Ianue vel alia iusta de causa que potestati Ianue ydonea et aprobabilis videatur. Addam quoque iuramento ipsorum castellanorum quod pro bannis vel alia occasione non accipiant a burgensibus suis arma, si in aliis rebus vindictam et pignorationem facere potuerint, et quod de milio et arma que comunis Ianue in castro fuerint vel reponentur non vastent vel minuant, nisi casu obsidionis quod absit. Et tenebor per dies octo ante exitum castellanorum veterum mittere scribam, qui debeat esse cum castellanis novis, ad recipiendum arma comunis que accipiant ad numerum, et ceteras res comunis que in ipso castro fuerint; quibus eis consignatis, faciat inde scriptum in quo res ipse omnes et arma contineantur; quod scriptum mihi quam cicius poterint mittere debeant, et ego ipsum scriptum in cartulario comunis scribi faciam per aliquem ex scribis comunis Ianue. Et similiter cogam castellanos veteres quod infra dies octo ante eorum exitum predicta omnia debeant consignare, aut per scriptum dare, et faciant per eorum scribam dari scribe supradicto cum instrumento quod inde facient fieri et quod mihi mittere teneantur; et ego illud in cartulario comunis scribi faciam.

Insuper addam iuramento ipsorum quod arborem domesticam ad curiam vel ad aliquem de burgensibus pertinentem non incidant vel incidi faciant, nisi iusta necessitate; et quod burgenses salvent et custodiant res et possessiones eorum iuste et legaliter facienda, et quod diligenter inquirent rixas et conspirationes factas in tota castellania, et ipsa de rixis et ceteris emendare studeant et in bono statu conservare. Servientes vero dicti castri per me vel castellanos iurare faciam de custodia dicti castri ad utilitatem comunis Ianue fideliter facienda, et de ceteris sicut solitum est bona fide. Liceat ipsis castellanis, quandocumque voluerit aliquis Ianue venire, si de comuni voluntate fuerit duorum sociorum suorum, dimisso tamen bono et ydoneo cambio et in ipso castro et qui sit probus homo et bellicosus qui mihi utilis videatur meo arbitrio, et qui sit maior annis xxv, et qui in posse expendat in libris cc. vel pluribus, quas ipse possideat sine fraude, et qui faciat securitatem comuni ut superius dictum est, et qui primo mihi iuret de custodia dicti castri et de ratione facienda burgensibus et ceteris sicut castellanos, excepto de vianda tenenda.

Possit etiam castellanus semel in anno pro suis negociis extra castrum pernoctare per unam noctem, aliis sociis eius castellanis in castro existentibus. Non dabo cambium alicui castellano, donec socius eius

qui cambium dedit castrum reddierit; nec accipiam castellanum pro castellano nisi causa infirmitatis vel alia de causa quam iuxtam esse cognoscam, aut excepto (*sic*) seu conventionem de qua alicui castellano tenore publici instrumenti tenear; ita quod, necessitate et infirmitate transacta, ad custodiam ipsius castri reddere et permanere sicut castellanus teneatur. Infra menses duos si potero post introitum mee potestarie faciam, si forte ibi non fuerit, reponi et compleri in ipso castro minas cc milii; quod milium non vendam nec alienabo, nec ibidem mutabo in idem et melius. Medaliam vero que colligitur apud Gavium a pedageriis comunis colligi faciam et accipi, si vero per stratam ire concessum fuerit, et ego mercatores ire faciam sicut maiori parti consiliatorum ire placuerit. Addam quoque iuramento castellanorum quod non debeant infra castrum tenere capras, boves, vachas, pecora vel porchos seu porchas, nec tenere infra castrum venatorem aliquem, sed in burgo licenter tenere possit; ita quod infra servientes eorum non debeant computari nec debeant exire de ipso castro causa venandi ante ortum solis nec secum ducere ultra servientes duos, nec possint accipere potestariam alicuius loci. Ordinabo quoque dictis castellanis quod claves dicti castri in unaquaque nocte cum altero socio castellano a porterio debeant accipere; et ipsis clavibus acceptis a castellanis, cum altero socio castellano vel cambio castellani inquirent clavaturas portarum, in quibus stare debeant porterii castri, ad sciendum si clavate erunt, nec ullo modo ei dimittere claves; nec possint aperiri porte in mane, nisi presente uno ex castellanis vel cambio castellani; que claves dicti castri in unaquaque nocte a porterio debeant accipere; et quod nullum servientem infra castrum teneant qui ibi uxorem teneant, excepto si fuerint filius vel frater vel nepos alicuius castellanorum, socrus vel gener, si sunt cives Ianue et non fuerint de exceptis vel porteris qui licenter tenere possint. Et non prohibeant alicui cum blava vel victualibus Ianuam venire; et breve sacramenti sui dari faciam cuilibet castellano, quando iuraverit; et ipsos compellam iuramento quod de duobus in duobus mensibus breve ipsum legi faciant. In Gavio molendina tria lignea, videlicet unum per curiam, et molendinum comunis, si completum non est usque Pascha, fieri faciam. Domum quoque que est ante ecclesiam sancti Iacobi faciam meliorari et compleri; et quod pensio ipsius domus annuatim expendatur usque ad tres annos per quamdam legalem et ydoneam personam in meliorationem et rehedificationem ipsius domus; et quod inde reddat rationem de eo quod expendiderit octo nobilibus; et convocatis simul hominibus ipsius loci, faciam pensionem unius anni dicte domus incantari, et plus offerenti dabo. Illas domos que remanserint ad destruendum a sancto Eusebio faciam destrui, si factum non est; nec per totam potestariam meam rehedificari permittam, vel alias de novo fieri. Portas vero burgi, si forte non sint facte, fieri faciam, et clavaturas firmari, sic quod per singulas

noctes claudantur portas castri Gavii; sed portam primam, que est subtus turracham, faciam preparari secundum quod melius stare poterit infra menses duos mei introitus.

Per duas vices in anno tenebor per me vel meum nuncium visitare dictum castrum, ad cognoscendum ea que fuerint melioranda vel facienda; quod si melioracione indigebit, bona fide faciam meliorari sicut ad munimentum ipsius loci melius videbitur pertinere; et infra duos menses post introitum meum in portalibus tribus Gavii, si factum non est, faciam fieri solarium et tectum in hedificio quolibet quod est in unaquaque porta.

Si vero castellani ipsi invenerint de milio vel rebus comunis, non pro servicio comunis, ego de quanto minuisse cognovero quadruplum ei auferam.

Si vero viandam minus habuerint, vel servientem aliquem qui sit contra tenorem capituli, vel servientem minus, nisi forte obisse cognovero vel fugisse ab eo, ita tamen quod alterum usque ad dies octo vice ipsius habere teneantur. Quod si non habuerint, nisi iusta causa interveniente, ipsum de castellaniam removebo et licentiam inde sibi dabo; et hec omnia ante quam sacramentum castellaniam ab eis suscipiam, et eis diligenter denunciabo et denunciari faciam bona fide, sic quod nullo modo inde excusare possit.

Iniungam etiam ipsis castellanis dare servientibus suis panem frumenti ad manducandum et vinum, et non loyum nec panem mixture.

Compellam quoque castellanos quod castrum ipsum vicissim in nocte per servientes castri ultra turrexanos, ut solitum est, custodiri faciant; sic quod vigiliis noctis vendere seu cambiare non possint, nec aliis dare, nisi causa infirmitatis vel alterius iuste necessitatis. Non permittam circa dictum castrum Gavii forcilia per miliare hedificari.

Addam quoque iuramento eorum quod non accipiant, nec accipi faciant vel permittant, in strata vel extra stratam, granum vel blavam alicuius, nisi inde tunc solucionem fecerint quantum valebit apud Vultabium.

Nec permittam quod aliquis eorum burgensis faciat contra id quod predictum est; et si quis contrafecerit, ego auferam ei per unamquamque vicem libras xx, si mihi videbitur et lamentatio inde ante me facta fuerit.

Addam quoque iuramento eorum quod ab universis burgensibus Gavii et hominibus de districtu Ianue non accipiant pro banno ultra vintenum, et quod debeant reddere bannum illi parti que causam obtinuerit. De aliis vero qui non sunt burgenses, nec de districtu Ianue, accipere debeant bannum secundum quod solitum est accipi. Et quicquid habuerint de vindictis et bannis, exceptis pecuniariis, teneantur comuni Ianue integrum consignare, deducta tertia quantitate, quam dare debeant illi qui iniuriam passus fuerit. Quibus castellanis sic faciam fieri solucionem, scilicet terciam in principio sue castellaniam, aliam vero in capite octo mensium, alteram circa exitum castellaniam sue.

Scribam quoque castellanorum iuramento compellam quod clavis cisterne, que est extra castrum, tenere debeat; et eam cisternam facere bene purgari; nec permittat aliquem personam aquam aurire ex ea, nisi causa obsidionis quod absit. Portam vero Gavii et portam de Costa bene aptari faciam cum clavaturis et clavibus, et claves portarum burgi per custodes portarum, et alia de Costa per castellanos teneri faciam et custodiri.

Addam preterea iuramento ipsorum castellanorum quod non cogant aliquam personam sue castellaniam sibi pignus dare, si poterit vel voluerit prestare ydoneos fideiussores de solvendo eo in quo fuerit condemnata; et quod teneantur infra mensem et dimidium absolvisse vel condemnasse pignora pro officio suo suscepta et fideiussores, et absoluta reddere infra diem quartum post factam absolucionem, videlicet id quod fuerit absolutum; et condemnationes et absoluciones ex officio in publico faciant parlamento.

Neminem autem forestare possint, nisi prius fuerit bis personaliter vel ad domum suam requisitus, vel ad domum in qua habitare consuevit, per guardatores vel per nuncios ipsorum castellanorum; ita quod in qualibet requisitione habeat ad minus inducias unius diei; et preterea publice per contratam in qua consuevit habitare dicatur quod si quis vellit eum defendere veniat coram illo a quo citabatur si potuerit.

Teneantur etiam dicti potestates in sua potestacia imponere arma hominibus sue potestacie, et inquirere seu inquire facere bis in anno si ipsi homines sue potestacie habebunt arma sibi imposita; et ipsa arma sibi imponant secundum modum et formam alterius capituli quod est sub rubrica *de potestate et castellano Ianue*; et arma et cognoscencias suis hominibus imponant.

Vias autem et stratas quilibet in sua potestacia per unam diem quolibet mense faciant aptari et parari.

Teneantur etiam dicti potestates credere sacramento vel iuramento domini terre vel manentis, masculi vel femine, qui vel que stet in terra aliqua alicuius ianuensis civis qui vel que inde reddat pensiones vel condiciones, et cuicumque de familia cuiuscunque predictorum et cuiusque cui dominus terre vel dominus commisisset custodiam terre sue seu commisisse deberet. Si ipse dominus aut manens vel alius de familia sua dixerit se visisse aliquam personam seu aliquam bestiam tempore fructuum in terris suis vel domini sui illius pro quo stabit in eis, vel dixerit iuramento se invenisse aliquam personam incidentem arborem vel frascas, seu aliquod dampnum inferentem in ipsa terra vel fructus.... esportantem, et auferre illi vel illis qui vel quos dixerit dominus... vel aliquis ex supradictis iuramento suo incidisse vel dampnum fecisse in dictis terris et ab eis auferre bannum secundum formam capituli.

Teneantur etiam dicti potestates precipere super

homines sue potestacie quod si aliquis seminaverit terram iuxta viam, eam claudi faciat; quod si non fecerit et bestie in ipsam intraverint, nulla fiet inde vindicta.

Scribe vero dictarum potestaciarum teneantur scribere omnes lamentationes positiones et titulos de questionibus omnibus que ventilate erunt, seu ventilabuntur, in eorum curiis in cartulario; et si contrafecerint, auferam contrafacienti libras x.

Prohibeant omnibus hominibus suarum potestaciarum ne faciant seu fieri faciant corbas de lignis castaneorum; et si quem invenerint contrafecisse, auferant contrafacienti pro qualibet vice solidos x; quorum tertia pars sit potestatis et due partes communis Ianue.

Teneantur etiam iudices dictarum potestaciarum speciali iuramento, pro aliqua carta seu scriptura seu laude dictanda, que fiat alicui de sua potestacia, non accipere aliquod donum vel precium, vel accipi facere vel consentire quod accipiatur.

Si vero aliqui dictorum, potestas seu iudex ipsius vel scriba, ad requisitionem alicuius de sua potestacia, iverint ad videndum aliquam viam vel stratam vel etiam terram alicuius, cuius occasione sit questio vel discordia inter aliquos sue potestacie, possint accipere solidos iii per diem ultra victum et locationem equitature, si eques iverint.

Teneantur ipsi potestates quod per aliquos vel aliquibus sue potestacie non faciant trahi seu boschari aliquod lignamen ad opus ipsorum potestatum et iudicum vel scribarum, nec etiam compellant modo aliquo homines sue potestacie ad trahendum tirandum seu boschandum aliquod lignamen pro aliqua persona, nisi pro solo facto et opere communis Ianue necessario; et tunc de mandato et licencia domini potestatis. Et si forte aliquis dictorum potestatum iudicum vel scribarum contrafecerit, teneatur potestas auferre a potestate contrafaciente libras l. ianue, a iudice contrafaciente libras x; et ultra non possit habere officium a comuni usque ad x annos.

Teneantur etiam ipsi potestates firmiter prohibere cuilibet in sua potestacia ne aliqua persona vendat alicui foritano lignamen aliquod, videlicet butem vel butes, barrilia, circides vel salices, nec lignamen aliquod ex quo butes vel barrilia fieri possint, nec etiam aliquod lignamen ex quo naves seu lignum aliquem, vel domus, capsia seu hospitale vel banchale fieri possint, nec alicui persone que ultra Iugum vel Portum Veneris vel ultra Monachum portet seu portari velit ipsum lignamen. Et si quis contrafecerit, condemnnetur in solidis c. Ianue: que pena sit comunis: et perdat totum ipsum lignamen, cuius lignaminis medietas sit comunis et alia medietas sit accusantis.

Si vero aliqua via meliorari debebit vel ordinari, ordinetur et melioretur per homines cuiuslibet ville vel loci in quo vel qua fuerit via, ita quod homines aliarum villarum vel locorum ad hoc non compellantur, nisi esset de mandato domini potestatis et consilii gubernatoris; et si contrafactum fuerit per

aliquem potestatem vel castellanum, teneatur potestas potestatem illum vel castellanum contrafacientem condemnare in libris x. Ianue pro quolibet et qualibet vice.

Teneantur etiam potestates non constituere seu permittere esse aliquem consulem rectorem extimatorum seu ministrum in sua potestacia, qui in aliquo ipsorum officiorum extiterit in aliqua de predictis potestaciis in aliquo de tribus annis tunc proxime preteritis; nec filium, nepotem vel patrem ipsius, nec aliquem qui attineat ei usque in tertium gradum.

Potestas vero Vulturis teneatur facere fieri et compleri infra mensem sui introitus, si factus non est, pons qui est super aquam Leire; et hoc de lignamine bono et firmo ad expensas hominum plebatus Vulturis, Arenzani et Cogoleti; et si factus est, ipsum manutenere et manuteneri facere per dictos homines, ita quod gentes possint transire eundo et redeundo per ipsum; et si hoc non fecerit, condemnnetur et condemnari.....

(*mancano due colonne*)

..... per unamquamque bestiam solidum i, quorum consules vel rectores, in quibus potestates non erunt, terciam debeant habere et terciam debeant dare dampno passo, et terciam comuni; et ultra facere emendare dampnum domino terre. Hoc sane intellecto et addito, quod illa persona cuius fuerint capre solvat pro banno cuiuslibet capre sic invente et accusate solidos ii Ianue in locis superius denotatis. Nec possit aliqua persona in aliqua parte Ianue vel districtus prope mare per miliaria duo tenere vel teneri facere aliquam capram, pro ipsa nutrienda ibi. Et si aliqua persona inventa fuerit contrafacere, condemnnetur et condemnari debeat pro qualibet vice in solidis c. Ianue.

Teneantur insuper commonere homines quod porcos et alias bestias de quibus supra dictum est debeant custodire, quod a medio mense septembris usque ad festum omnium sanctorum in castagnetis non valeant introire, excepto si castanee collecte essent ante per tres dies; et tunc quilibet in suis castagnetis ducere possit mulos atque mulas, et iumenta et runcinos, asinos, boves, vachas; qui non debeant extra manere in nocte; et si per aliquem fuerit contrafactum, possit..... in cuius dampnum factum fuerit impune interficere; et si non..... vel rectores vel potestas dicti loci per unamquamque bestiam solidos v nomine vindicte capere teneatur, de quibus facere ut dictum est.

Similiter compellam consules et rectores villarum et plebium, quod super homines suos precipiant firmiter et iniungant ut aliquis non seminet terram aliquam que sit iuxta viam, nisi prius clauserit; quod si non fecerit et bestie in ipsam intraverint, quod nullum dampnum ei cuius bestie fuerint nullo modo faciat. Si vero, ex quo clausa fuerit, bestie in ea intraverint vel fuerint introducte, liceat ei cuius semitas fuerint vel terra determinatam vindictam suscipere.

Et teneantur potestas et consules cuiuslibet loci, exceptis illis a Cogoleto in iusum, facere poni in Brevi ad quod sibi iurant homines, quod quilibet ex ipsis hominibus teneatur accusare illum vel illos quem vel quos invenerit contra predicta facere cui dampnum illatum fuerit; et si sciverit et non accusaverit, et preterea probatum fuerit se scivisse, eandem penam substeat. Et potestas teneatur facere legi in parlamento et preconizari ter in anno hoc capitulum super homines sue potestacie, ad hoc ut possint et debeant custodire.

Preterea si camparius vel camparii, seu altera persona aliqua, aliquem vel aliquos accusaverit contra predicta fecisse, de quanto per eius accusatores vel eorum habeo habeat ille qui accusaverit quartam partem, et potestas quartam, et ille cui dampnum factum fuerit aliam quartam, et comune aliam quartam.

Si vero aliqua persona coram me potestate comunis vel iudice meo lamentationem seu accusationem fecerit, et de aliqua persona que contra predicta vel aliquid predictorum fecerit, sive sit accusatio de guastis vel incisione arborum vel frascarum vel lignorum, sive dampno dato ab animalibus, tenebor ei auferre qui contrafecerit vindictam sive bannum superius determinatum; cuius hanni medietas sit comunis et alia medietas sit illius cuius terra est.

Tenebor insuper ego potestas comunis credere iuramento domini terre vel manentis, masculi vel femine, qui vel que stet in aliqua terra alicuius ianuensis civis et cuiusque cui dominus terre vel manens ipse vel ipsa manens iuramento dixerit se vidisse vel invenisse aliquam personam seu bestiam tempore fructuum vel alio tempore in terris suis seu illius persone que stabit in eis; vel si dixerit iuramento se invenisse aliquam personam incidentem arbores vel frascas, seu dampnum facientem in terris ipsis, eodem modo tenebor de predictis credere iuramento campariorum, et auferre illi vel illis quem vel quos dixerit dominus vel manens vel camparius ipsius, iuramento corporaliter prestito, se invenisse vel dampnum fecisse in predictis terris et illis quorum bestie erunt bannite ut supra; et eodem modo credam sacramento domini vel domine terre vel loci in qua vel quo dicetur dampnum datum esse vel fuisse de quantitate dampni.

Predicta vero que dicta sunt de guastis et dampno dato a bestiis locum non habeant nec intelligantur dicta contra homines de ultra Iugum; sed stent eorum antiquis consuetudinibus, vel sicut homines eorum locorum inter se statuerunt, et ita observari faciant castellani qui pro tempore fuerint de ultra Iugum. Et si ego potestas predicta omnia non observavero, possim et debeam sindicari in libris L Ianue.

De potestaciis Triorie et Capriate.

Ego in Trioria habeo potestatem unum, sub cuius potestacia sint et esse debeant castra ville et loca que hinc retro consueverint esse sub dicta pote-

stacia. Qui potestas ipsam potestaciam habeat et habere debeat a kalendis madii usque ad annum, pro hominibus ipsorum locorum in pace et iustitia regendis et gubernandis; sed non aliquem minorem annis xxv, et non aliquem de predictis potestaciis habeo potestatem, nec aliquem qui fuerit potestas ibidem in aliquo ex v annis proxime preteritis, nec aliquis de eius albergo, nec fratres eius vel nepotes, nec iudex seu assessor vel scriba qui in anno proximo precedenti alicuius ex castris per comune Ianue custodierit, nec aliquis qui potestas extiterit vel fuerit alicuius.

V.

FRAMMENTO MEMBRANACEO DI STATUTO

DEL SECOLO XIII, RILEGATO NEL CODICE NUM. 3762
DELLA BIBLIOTECA VATICANA.

Prima Pagina

.....
consules maris et omnes alios officarios qui pecuniam accipiunt pro comuni et propterea dividunt inter gentes que recipere debent et eorum scribas, quod pars quam colligunt pro comuni seu partem ipsius non prestant alicui nec eam minuant, quod semper sit in virtute illorum, scilicet in capitulo vel sacristia; et quando tempus dividendi advenerit, preconizetur per civitatem per cintracum comunis quod quilibet veniat ad solutionem suam recipendam; et elapsis diebus xv postquam inceperint solvere, mittant nuntium suum illis qui pro solutione sua non venerint et ipsis solutionem faciant, ita quod exe. . . nuntius predictus habere possit a quolibet. . . . pretio. . . . d. . . . e denarium unum et hoc. semper melius poterit antequam aliud autem incipiat; et non solvant aliquid ante dies solutionis, nec scribi faciant solutionem; alioquin si quilibet. . . contra fac. . . . suo salario debeat condempnari con. . . . deinde (?) ē pot. servaverit et ei denuntiatur fuerit. . . . libras x debeat sindicari.

De non compellendo aliquem ad aliquod officium suscipiendum.

Non possit aliquem cogere vel compellere ad aliquam legationem vel ambaxariam (aut) aliquod officium comunis quod durare debeat ultra mensem; nec possit compelli quilibet durante guerra ve. . . . in anno tantum esse in officio extraordinario in civitate Ianue vel extra, excepto si iurare voluerit se velle exire. . . . Ianue, quod non exhibit in fraudem eo quod vocatus. . . . e. . . . potestatem et consiliarios et emendatores et quod compellere possim sicut alio capitulo de consiliariis continetur. . . .

Seconda Pagina

.....
exaltetur et altius tollatur per palmos vi, ita quod transeuntibus per dictam viam ex dicta crota non possit aliquod periculum imminere; et predicta fiant per Marinum Bocanigram constitutum ad opus portus et moduli de pecunia deputata ad dictum opus.

De ponte novo faciendo iuxta clavam olei et piscariam.

Quia multe incommoditates ingeruntur ad pontem pedagii ex lignis madonibus arena lapidibus et alio lignamine, que omnia attenuis huc usque exhonorata fuerunt in ipso ponte pedagii, mercantiis mercatorum que deferuntur Ianuam de diversis partibus mundi et de Ianua ad diversas mundi partes deferuntur; idcirco statuimus et ordinamus quod fiat, et fieri debeat intra menses vi regiminis potestatis Ianue qui nunc est, pons quidam lignaminis in mari, videlicet in loco qui respicit in directum carubium in quo sunt domus illorum de Mari et Bucutiorum, in ea longitudine et latitudine de quibus et prout visum fuerit illi qui est constitutus ad opus portus et moduli; et qui pons per eundem constitutum ad dictum opus fieri debeat de pecunia deputata ad dictum opus. In quo quidem ponte debeant exonerari ligna lignamina oleum et alie res prout deferentibus placuerit. In ponte vero pedagii qui nunc est, facto dicto alio ponte, non possit vel debeat aliquid exonerari nisi merces et victualia que deferuntur in rayba et fructus et asinxia mercatorum et ad hoc ut predictum me libram i intra mensem sui introitus facere quicquid ultra palmum supra publico extenduntur ultra quod dictum est removeri nec amplius fieri; et eodem modo teneatur potestas Ianue observare et facere precise observari.

Non possit scriba vel alter officarius qui percipiat salarium a comuni Ianue excedens libras x a comuni Ianue habere bina salaria eodem tempore, vel aliquod aliud salarium aliquo modo ingenio seu iure qui dici seu cogitari possit. Salvo quod potestas possit committere sigillum et cronicam suis scribis sicut in capitulo continetur, non obstante hoc capitulo; et in legatione possint etiam officarios mittere, si per consilium ordinatum fuerit; et teneantur duo constituti super rationibus comunis suo sacramento non approbare aliquam solutionem factam alicui scribe seu alicui alio officario ultra salarium ordinatum scribanie seu officio in quo scriba seu officarius fuerit; ymo teneatur illud quod invenerint ipsi duo ipsos scribas seu officarios habuisse ultra salarium dare in scriptis domino potestati. Et ipse potestas teneatur illud exigere et dari facere clavigeris comunis intra dies xv postquam sibi datum fuerit in scriptis; vel ipsum, si haberi poterit, semper per personam detinere quousque solverit. Nec capitanei possint ali-

quid percipere ipsis duobus in contrarium; ymo teneantur ipsi capitanei dare operam cum effectu ut hoc capitulum per omnia observetur. Et si potestas predicta non observaverit, possit et debeat sindicari in libras c Ianue pro qualibet vice qua contrafecerit. Salvo.

VI.

CAPITOLO DI STATUTO DEL SECOLO XIII

SULLA PERCEZIONE DELL'INTROITO DEI VISCONTI.

Dal Codice del Pedaggetto nell'Archivio di S. Giorgio;
ms. membranaceo del sec. XIV, car. 21 verso.

*De vicecomitibus et partem habentibus
in introitu Vicecomitatus.*

Ego usque dies quindecim post meum introitum dominos vicecomites et omnes qui habent partem in introitu rippe et vicecomitatus quos habere potero, voce preconia, in ecclesia sancti Laurentii faciam convocari, et ibi esse clavigeros vel maiorem partem ipsorum; et qui clavigeri vel maior pars eorum eis denuncient quod statim elligant quatuor collectores, qui boni et legales videantur. Si forte contempcio seu questio erit inter ipsos de ipsa electione, illi qui maiorem partem sive quantitatem habere debent in ipso introitu, licet pauciores sint numero, obtineant in electione; et illi quos elligerint esse debeant collectores, et iurent in presencia clavigerorum quod ipsam introitum sive drictum bene et legaliter colligent, nec ultra debeant accipere, sed sicut continetur in registro; et quod exemplum habeant in scriptis et de his que nihil colligere debent. Si vero ultra quicquam acceperint, vel si aliquid in plus accipiendo fraudem commiserint, eis auferam pro quolibet denario denarios duodecim, sicut continetur in capitulo quod incipit; *Si aliquis portonarium vel collectorum* etc., et eos publice insuper infamabo et ab omni officio privabo. Preterea, inira dies quindecim post meum introitum, omnes qui habent partem in introitu merchatu grani quos habere potero faciam in ecclesia sancti Laurentii voce preconia convocari; quibus simili modo elligere faciam duos bonos et utiles collectores, quos iurare faciam, prout dictos quatuor iurare debent, ut superius continetur, et de mense in mense dent; et de omni eo quod per eos collectum erit, partem suam cuilibet eorum quibus pertinebit. Si vero acceperint ultra quam debent, si in plus accipiendo fraudem comiserint, eis auferam pro quolibet denario denarios duodecim, et insuper eos publice infamabo.

Exemplatum est ut supra de octavo libro magni voluminis capitulorum comunis Ianue, quo utebatur dominus potestas Ianue. Et que capitula locum habebant millesimo ducentesimo nonagesimo septimo, nonagesimo octavo et nonagesimo nono. Et quod vo-

lumen est penes magistrum. Iacobum de Mauro notarium et scribam ordinatum ad custodiam capitulorum comunis Ianue secundum formam capituli positi su rubrica *de notario ordinato ad custodiam capitulorum comunis Ianue in placito domini vicarii*.

Populus

M. Iacobus.

VII.

CAPITOLO DI STATUTO

SOPRA IL CONSERVARE IN PACE LA RIVIERA.

Dal *Notulario di Raffaele di Manarola, dal 1313 al 1322*, carte 216.
Archivio Notarile di Stato in Genova.

Meriano D'Oria, podestà di Portomaurizio, li 9 giugno 1305, si presenta innanzi al podestà di Genova proponendo un'istanza contro Manuele Corrado ed altri uomini di Lenguiglia, i quali colla loro gente hanno messa a ruba e levata a rumore la detta terra di Portomaurizio. Dichiarà tali cose essere state commesse *contra formam capituli, quod est sub rubrica de riperia in tranquillitate et pace conservanda*; denuncia i contravventori; *et ut dicti capituli ignoranciam pretendi non possint, exhibet... tenorem dicti capituli extracti de magno volumine capitulorum comunis Ianue*.

De riperia in tranquillitate et pace conservanda.

Pro bono pacis et tranquillitatis civitatis Ianue, riperie et districtus Ianue, ego potestas Ianue infra mensem post introitum mei regiminis prohibebo et generale decretum faciam quod aliqua communitas seu universitas alicuius civitatis vel loci, vel aliquis marchio, comes, castellanus, dominus, vel aliquis alius iurisdictionem habens in aliquo loco a Corvo usque Monachum et a Iugo usque mare, non vadat vel ire faciat seu ire permittat seu paciatur homines sue iurisdictionis seu aliquos de sua iurisdicione manu armata vel cetu coadunato contra aliquam communitatem seu universitatem alicuius civitatis vel loci, vel aliquem marchionem, comitem, castellanum, dominum vel quemvis alium iurisdictionem habentem in dictos confines, seu contra gentem eorum seu earum, vel alicuius ipsorum vel ipsarum, seu iurisdictionum alicuius ex predictis, nisi speciali licentia et mandato domini potestatis, abatis et ancianorum et consilii generalis. Et si aliqua communitas vel universitas alicuius civitatis vel loci, vel aliquis marchio, comes, castellanus, dominus, vel quivis alius iurisdictionem habens, contrafecerit vel qui contraferi passus fuerit, et semper ipsum seu ipsam contraferi fecisse passum et passam fuisse intelligam; quociens invenero contrafactum, tenebor infra dies viii post quam mihi denunciatum fuerit, vel dictum contrafactum fuisse, monere per meas literas

contrafacientem, sive qui vel que contrafecisse dicentur, et ei precipere quod per se vel per legitimum defensorem veniat infra dies viii coram me ad defendendum de hiis quibus fuerit inculpatus vel inculpat; et si ad statutum terminum venerit, tenebor contrafacientem compellere quod prestat ydoneas securitates de se presentando et solvendo ad mandatum meum usque in quantitatem librarum M Ianue, et de restituendo et emendando dampno passo; et solempniter procedam ad cognitionem veritatis summarie et de plano; et si invenero contrafactum, auferam contrafacienti a libris D usque in M, et ultra reddi faciam et emendare dampnum passo aliqua obligatione vel opposicione non obstante. Et si ad mandatum meum venire noluerit contrafaciens, vel qui seu que contrafecisse dicatur, per se vel legitimum defensorem, tenebor infra dies xv, transacto primo termino, sive fuerit singularis persona sive universitas vel communitas alicuius civitatis vel loci qui vel que contrafecisse dicatur, ipsum vel ipsam forestare et in banno ponere, et homines subditos et iurisdictionem ipsius pro forestatis et bannitis habebo; de qua forestacione et banno contrafaciens vel homines eius exire non possit seu possint, nisi prius soluta pena in forestacione adiecta et facta satisfacione dampnum passo. Sed teneor, si fuerit singularis persona, ipsam capere et capi facere, et detinere si venerit in posse meo, et homines eius si venerit seu venerint in Ianua vel districtu in personis vel rebus. Et si fuerit universitas vel communitas alicuius civitatis vel loci, idem per omnia facere tenebor in homines ipsos, et faciendo ipsam capi et detineri in personis et rebus. Insuper tenebor dare auxilium consilium forciam vel favorem dampnum passo contra contrafacientem, si videbitur et prout videbitur consilio maiori et ancianorum, quos post dictam forestacionem propter hoc specialiter infra dies viii faciam congregari. Ut autem predicta omnia efficacius observentur et nostre civitati ac riperie plenius sit provisum, infra dictum tempus unius mensis post meum introitum eligi faciam per consilium ancianorum unum scribam de numero notariorum Ianue et unum executorem, quos mittam infra dies octo post eorum eleccionem per riperiam occidentis; per quem executorem denunciari faciam omnibus et singulis marchionibus, comitibus, castellanis, dominis et aliis quibuscumque iurisdictionem habentibus infra dictos confines, et eciam potestatibus et rectoribus universitatum seu communitatum, civitatum et locorum dicte riperie, tenorem presentis capituli et eis in scriptis dimitti. Et si forte non possent dicti scriba et executor habere copiam de aliquo predictorum quibus denunciari debet ut supra, sufficiat si dimiserint alicui ex officialibus eius vel in terra sua seu loco in quo tenebitur curia exemplum presentis capituli, ac si illi universitati, communitati, marchioni, comiti, castellani vel cuivis alio iurisdictionem habenti personaliter denunciatio legitime facta esset; et per predictum scribam inde debeat fieri instrumentum vel scriptura; cui instrumento vel scripture fidem plenam adhibebo. Per

riperiam vero orientis tenorem presentis capituli meis litteris notificabo; et in mandatis dabo potestatibus et rectoribus riperie orientis qui observent et faciant observari ut supra. Et predicta omnia tenebor et singula ad litteram sicut iacent attendere et observare, aliqua consuetudine, obligacione, opposicione vel contradicione seu prescriptione non obstante, aliquo capitulo generali vel speciali de quo specialis reperiatur mencio, vel eciam non reperiatur, et eciam si in eo contineretur, aliquo alio capitulo non obstante; alioquin possim et debeam sindicari in libris M Ianue.

VIII.

CAPITOLO SUL DECENO

INSERITO NELLE COSTITUZIONI FATTE SOTTO IL CAPITANEATO DI OBERTO SPINOLA E OBERTO D'ORIA (1270-1286), INTORNO AL DECENO IN FAVORE DELLE OPERE DI S. LORENZO E DEL MOLO.

Dalle *Regulae Patrum Communis*. Cod. membr. sec. XV, nell'Archivio Civico di Genova, car. 57.

In volumine constitutionum communis Ianue conditarum tempore dominorum Oberti Spinule et Oberti de Auria, esistenti in Archivio publico dicti communis, in cartis VI invenitur ut infra:

De decennio quod ecclesia operis sancti Laurentii colligitur in opere moduli expendendo.

Ego decennium, quod ecclesia sancti Laurentii colligi consuevit, per unam ydoneam personam et legalem colligi faciam et expendere in opere moduli per eos qui super opere portus et moduli fuerint constituti, et facere inquiri per duos viros constitutos super rationibus clavigerorum quod in ipso opere a moduli introitu in antea expendetur. Residuum vero, quod colligi deberet sive colligeretur pro decennio ipsius operis, per unam ydoneam personam et legalem colligi faciam in labore portus et moduli expendendum; et teneatur illa persona per quam colligetur dictum decennium facere rationem de quatuor in quatuor mensibus, scilicet tribus vicibus in anno, duobus constitutis super rationibus communis Ianue; ita quod semper apparere possit quantitas pecuniarum que penes ipsam personam fuerit de quantitate collecta seu percepta de dicto decennio. Salvo quod operarius moduli, sive illi qui operi moduli presunt, de illo decennio sive de eo quod de ipso decennio colligeretur faciat cooperire ecclesiam sancti Laurentii et voltas ipsius ecclesie, quando opus fuerit et quando indigebit coopertura vel refectione tectuum eiusdem ecclesie. Possit etiam expendi de dicto decennio quod colligetur in anno de mccc primo tantum, incipiendo in kalendis ianuarii, et quousque per antianos fuerit revocatum, pro refe-

ctione dicte ecclesie sancti Laurentii et columnarum et pilastrorum usque in eam quantitatem que de dicto anno colligetur, si necessarium fuerit tantum expendi.

IX.

CONFERMA DELLA ELEZIONE DEL PRIMO DOGE

SEGUITA NELLA PERSONA DI SIMONE BOCCANEGRA, E NOMINA DEI CITTADINI INCARICATI DI RIFORMARE GLI STATUTI IL 24 SETTEMBRE 1339.

Dal codice num. 5 *Regularum Capituli*, nell'Archivio di San Giorgio, car. 314.

Confirmatio electionis domini Symonis Bucanigre ducis etc., ubi etiam elliguntur decem cives ad ordinanda capitula et statuta.

In nomine sancte et individue Trinitatis, patris filii et spiritus sancti, ad laudem et gloriam domini Dei nostri, beate Virginis Marie, beati Iohannis Baptiste, beati Laurentii, beati Georgii gloriosi vexilliferi comunis Ianue, et beatorum apostolorum Simonis et Iude protectorum populi Ianue, et locius celestis curie, et ad bonum statum augmentum et exaltacionem populi Ianue, et locius civitatis et comunis Ianue, riperiorum et districtus, et statum pacificum et tranquillum eorundem, in plena et generali concione, et in pleno et generali parlamento hominum civitatis Ianue et suburbiorum, tam nobilium quam popularium, congregatorum in platea beati Laurentii ad parlamentum more solito congregatum cornu et campana; in quo parlamento fuit maxima et innumerosa quantitas civium Ianue, et suburbiorum, in tanta videlicet quod ipsius denumeratio quodammodo erat impossibilis et difficilis valde, ita quod comode denumerari non poterat et quasi omnes cives Ianue et suburbiorum ibi esse videbantur. Attendens ipsum parlamentum quod in Christi nomine maxima et copiosa multitudo populi Ianue in presentia nobilium virorum dominorum Raffaelis de Auria militis et Galeoti Spinule de Luculo, tunc capitaneorum comunis et populi Ianue, et domini Nicolai de Fontanegio notarii, tunc abbatis populi, ellegit, quasi divina inspiratione, nobilem et discretum virum dominum Symonem Bucanigram civem Ianue, et de populo et gremio populi Ianue, et locius comunitatis et civitatis Ianue et districtus, in vita ipsius et quamdiu vivet; et volens ipsum parlamentum electionem predictam sequi et validam et firmam esse, et validari et firmari debere, ac etiam quod provideatur super salubri gubernatione et statu ipsius domini ducis regiminis et gubernationis ipsius populi Ianue, ac comunis et civitatis Ianue, riperiorum et districtus, et super aliis que occurrere videbuntur ad firmitatem status et officii ipsius populi, civitatis et comunis Ianue; Christi nomine invocato, nemine discrepante, exposita electione predicta in ipso parlamento et quid ipsi parlamento super ipsa et de ipsa ele-

ctione et super ordinationibus fiendis circa statum et regimen ipsius circa gubernationem populi Ianue et tocius comunitatis et civitatis Ianue et districtus et super dependentibus emergentibus coherentibus connexis fiendum videretur et occurrere, prius cassatis revocatis et annullatis omnibus et singulis electionibus hinc retro factis quomodocumque et qualitercumque super regimine et gubernatione civitatis Ianue et districtus exceptis consulibus placitorum, et ipsas et earum quamlibet expresse et ex certa scientia revocando, cum omni iurisdictione potestate et baylia in dictis electionibus et qualibet seu altera earum concessa cuicumque et quocumque nomine censeretur, ipsam electionem prefati domini ducis ratificavit approbavit et confirmavit; ac etiam ad cautelam ipsum dominum Simonem, ibidem presentem, elegit et constituit ducem et in ducem rectorem et gubernatorem populi Ianue et tocius comunitatis universitatis Ianue et districtus, in vita et ad vitam ipsius, cum mero et mixto imperio et plena iurisdictione exercendis per ipsum et quem et quos ad hoc deputaverit; ita quod eligere et deputare possit ad hoc quem et quos et quociens ei videbitur, et ipsum et ipsos revocare et alium et alios subrogare.

Et quia ad presens populus Ianue, et comunitas et civitas Ianue, ac etiam ipse dominus dux, propter novitatem introductam, offitium predictum ducatus caret capitulis ordinationibus et aliis regularitatibus civitatis Ianue et districtus; et ad hoc ut secundum varietatem temporum et condicionum occurrentium, secundum quas oportet statuta et ordinationes variari, possit status et dignitas ducalis ipsius domini ducis populus civitas et comunitas tota Ianue et districtus regulari et ordinari statutis capitulis et ordinationibus opportunis; elegit dictum parlamentum infrascriptos sapientes de populo et gremio populi civitatis Ianue et suburbiorum, qui habeant potestatem et bayliam; et eis seu maiori parti eorum dictum parlamentum concessit et attribuit omnem potestatem et bayliam quam totum comune Ianue habet seu habere posset quantumcumque magis sollempniter et legitime statuendi providendi et ordinandi potestatem et bayliam ipsius domini ducis familiam et salarium ipsius, ac capitula statuta et ordinationes quibus ipse dominus dux populus Ianue ac tota comunitas Ianue et districtus regi et gubernari debeat, nec non super custodia salvamento et gubernatione ipsius domini ducis populi civitatis Ianue ripariarum et districtus, et demum super omnibus et singulis de quibus eisdem vel maiori parte eorum videbitur, pro bono et pacifico statu populi ac pro publica utilitate tocius comunitatis Ianue ripariarum et districtus; ita quod semel et pluries, et quociens eis videbitur, possint providere statuere et ordinare corrigere emendare mutare et demum providere prout ad salutem predictorum viderint expedire. Statuens et decernens ipsum parlamentum ex nunc prout ex tunc validum firmum et inviolabile esse debere et esse quidquid per ipsos sapientes,

seu maiorem eorum partem, provisum decretum statutum seu ordinatum fuerit iuxta bayliam eis concessam, et attendi observari debere, non obstantibus aliquibus capitulis statutis decretis seu ordinationibus quomodocumque factis per comune Ianue, seu per deputatos per dictum comune, seu per aliquem magistratum rectorem seu officialem comunis Ianue qui pro tempore fuisset, quocumque nomine et quacumque dignitate seu quibuscumque officio vel potestate fungeretur; quibus omnibus et singulis, in quantum predictis vel alicui predictorum obviarent seu obviare viderentur, dictum parlamentum expresse et certa scientia derogatum esse voluit; et etiam non obstante aliquo sacramento prestito generaliter vel specialiter per comune Ianue, seu nomine dicti comunis, vel per aliquam singularem personam; a quibus sacramentis et eorum quolibet dictum parlamentum omnes et singulos cives et districtuales Ianue liberavit et absolvit, et ipsis et cuilibet eorum de ipso sacramento observanciam expresse remisit. Et duret supradictorum infrascriptorum sapientium potestas et baylia hinc ad kallendas februarii proxime venturi.

Nomina vero dictorum sapientum sunt hec, videlicet:

Iohannes de Scaffa.
Lanfrancus Drizacorne.
Petrus de Sancto Urcisio.
Martinus de Marino.
Iohannes de Garibaldo, notarius.
Amicus Zuffus lanerius.
Gabriel de Prementorio.
Nicolaus Marini, macellarius.
Franciscus de Philippo.
Opicinus Batistagnus.
Pasqual de Furneto.
Antonius de Sancto Blaxio.
Petrus de Persio.
Jane macellarius.
Guilielmus Arrangius.
Andriolus de Corsio, draperius.
Blaxius de Iusto et
Anthonius Rubeus, macellarius.

Acta fuerunt predicta Ianue, in scalinis ecclesie beati Laurentii, anno dominice nativitatis millesimo tercentesimo trigesimo nono, die veneris vigesima quarta septembris, circa terciam, indictione sexta secundum cursum civitatis Ianue; presentibus testibus domino Rollando de Castelliono, Massono de Massonibus et Bertolino Gambello de Placentia, iurisperitis; Nicolao de Magnnerri, Symone et Bartholomeo de Pomario fratribus; Galvano Embrono; Manuele Sapan; Conrado et Nicolao de Fontanegio notariis; Petro Nigro de Magdalena, Francisco Marruffo, Iohanne Conradi notario, Iohanne Mazolla notario, Bartholomeo de Strupa bancherio, Antonio et Pucino de Casanova fratribus; Bonifacio de Camulio notario et cancellario comunis Ianue; Iohanne Ferrerio et Francisco de Fontemaroso cintracis dicti comunis.

Qui dominus Symon, ea die hora et testibus, incontinenti post publicationem dicte baylie, in loco predicto, in scalinis dicte ecclesie, acceptans regimen et officium supradictum sibi concessum per dictum parlamentum grante et benigne, iuravit et sacramentum prestitit in manibus mei Oberti Mazzurri notarii et cancellarii comunis Ianue, corporaliter tactis sacrosanctis evangelis et scripturis, de dicto ducali officio et regimine bene et legaliter exercendo, et faciendo iuxta formam baylie predictae, et in omnibus et per omnia prout in dicta baylia plenius continetur.

Ego Conradus Mazzurri sacri Imperii notarius, et cancellarius comunis Ianue, predictum instrumentum baylie et potestatis dicti domini ducis et dictorum sapientum ad dictum sacramentum extraxi et in hanc formam publicam redege a cartulario instrumentorum compositorum manu condam Oberti Mazzurri notarii et cancellarii comunis Ianue, nihil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, nisi forte sillaba seu puncto abbreviacionis causa. Habens ad hec, tamquam constitutus super custodiam cartulariorum defunctorum notariorum Ianue de quatuor compaignis deversus Burgum, quam tamquam filius dicti quondam Oberti, generale mandatum. Et hoc ad instanciam Protectorum Comperarum et Capituli, millesimo tercentesimo sexagesimo quarto, die prima februarii.

X.

CAPITOLO DI STATUTO DEL SECOLO XIV

CON CUI VENGONO RIPRISTINATI I DIRITTI DELLA RIPA
E DEL VISCONTADO.

Dal Codice citato del Pedaggetto, car. 102 recto.

De restitutione iurium Rippe et Vicecomitatus.

Item habentes plenam noticiam de cassacione seu suspensione per dominum ducem et consilium facta

de introytu vicecomitatus et rippe et iuribus ipsius introytus, quia est singularium personarum iura et non asolvere et tollere quod imperatori non licet nisi ex iusta causa, ipsam revocationem innovacionem et suspensionem et omnia et singula in eis et quolibet eorum contenta revocamus irritamus cassamus, et irritas et cassatas et annullatas et revocatas esse volumus.

Statuentes et ordinantes quod introytus dicti vicecomitatus et rippe et iura ipsius sint et debeant et intelligantur in eo statu iure et possessione, atque in omnibus et per omnia, in quo et quibus erant ante creacionem domini ducis et dicti consilii a kalendis augusti venturi in antea; et a tempore revocationis citra usque ad dictas kalendas augusti nihil petere vel requirere possint; et quod illi ad quos pertinent et pertinebant tempore dicte revocationis vel suspensionis seu cassacionis, dicto introytu et iuribus ipsius introytus quomodocumque et qualitercumque pertinentibus uti debeant et possint et in eo statu sint et esse intelligantur, salva tamen suspensione temporis de qua infra dicetur, in quo erant tempore creacionis predictae.

A dictis autem kalendis februarii in antea usque kalendas augusti proximi venturi, propter nimiam coartacionem victualium quam civitas passa fuit, ut deferentibus victualia materia detur et exemplum, ipsum introytum et percepcionem ipsius, quantum ad furmentum et legumina et blaudum tantum suspendimus et suspensum esse volumus, et iubemus sic quod cessent et cessare debeant ipsa exacio et percepcio per menses sex proximos et continuos venturos finiendos in kalendis augusti proximi venturi.

Extractum et exemplatum est ut supra de libro statutorum factorum et firmatorum per sapientes viginti regulatores consilii domini ducis ianuensis et populi defensoris.

Populus.

Iohannes de Mauro notarius.

XI.

REGULAE

COMPERARUM CAPITULI

1. *De quatuor visitoribus officialium Comunis Ianue et de hiis que pertinent ad officium eorum visitorum et rationibus eis reddendis.*

Ut nostre rei publice cura solícite habeatur et fraudibus et malitiis obvietur, et maxime illorum qui in diversis officiis constituuntur in civitate Ianue et districtu, et ut debitores Comunis Ianue, seu aliquorum officiorum uel assignationum qui ipsi Comuni tenentur, seu officiis uel assignationibus occasione aliquarum condannacionum, sive calegarum seu aliqua alia ratione uel causa ad soluendum et satisfaciendum ipsi Comuni, sive officiis uel assignacionibus iuris remediis compellantur; statuimus et ordinamus, et hoc edicto perpetuo ualituro decernimus, quod singulis sex mensibus eligantur quatuor boni viri honeste conversationis et vite, quorum duo sint nobiles et duo populares, et appellentur Visitatores Comunis Ianue, et habeant duos notarios de collegio notariorum Ianue. Et illi qui ad hoc officium electi fuerint compellantur per dominum Vicarium Ianue ad predictum officium iurandum et exercendum, non obstante aliquo capitulo seu ordinatione quacunque ligatione ligato uel ligata, quo uel qua caveretur quod aliquis qui fuerit in aliquo officio infra certum tempus non possit compelli ad aliquod officium assumendum.

2. *De electione celebranda officialium Visitorum.*

Et fiat ipsorum quatuor et notariorum electio in hunc modum, videlicet quod consilium duodecim quod erit de mense Ianuario teneatur et debeat facere convocari consiliarios Officii assignationis mutuorum et cum ipsis seu maiori parte ipsorum eligere prefatos Visitatores et notarios, et idem facere teneatur consilium duodecim quod erit de mense Iulij, et sic fiat singulis sex mensibus successive. Et ipsorum officium duret per menses sex tantum. Et habeant pro ipsorum salario sex mensium libras xxxvij solidos x pro quolibet visitatore, et pro utroque notario libras xx de pecunia Offitii assignationis mutuorum; et habeant duos nuntios, quos elegerint, qui habeant pro eorum salario libras xxij pro quolibet in anno de pecunia Offitii assignationis mutuorum; nichilominus que gesta seu facta sunt hinc retro per Offitium quatuor Visitorum firma sint et inviolabiter observentur.

(Postilla marginale)

Item quod nullus scriba officii vixitorum possit pro aliqua ratione facta coram ipso officio, sive contractu vel instrumento exinde facto, percipere, petere vel habere, ultra declaracionem officii protectorum faciendam, secundum quod ipsi officio protectorum videbitur, et secundum quod duxerit declarandum in quolibet officio et qualibet compera; et quod homo ponatur in suo iuramento et ad illam penam quam officium protectorum duxerit declarandum.

In quodam libro capitulorum communis et comperarum ac baylie officii vixitorum, et que capitula extracta fuerunt de magno volumine capitulorum communis Ianue millésimo trecentesimo vigesimo primo, mense aprilis, inter cetera continetur ut infra:

Item quod scriba iudicis calegarum habeat et habere debeat pro suo salario et officii scribanie dicti iudicis, per ipsum exercendi, libras quinquaginta Ianue.

Item scribe dictorum vixitorum, seu alter ipsorum, non possint acipere de aliqua ratione alicuius compere, seu pro scriptura alicuius rationis facte de aliqua compera, nisi a soldis viginti usque in sexaginta in arbitrio dictorum vixitorum.

3. *Quod Visitatores non possint compelli ad aliud officium exercendum.*

Et qui ad dictum officium electi fuerint, dicto tempore durante, non possint compelli ad aliquod aliud officium exercendum cum salario vel sine, vel ad aliquid faciendum oneris vel honoris, propter quod possit eorum officium in aliquo impediri; dum tamen aliquem eligere non possint de dictis duodecim seu consiliariis. Qui Visitatores et notarii teneantur in principio sue electionis iurare, tactis corporaliter sanctis scripturis in presentia consilii duodecim, de eorum offitio bene et legaliter exercendo, et de observandis omnibus et singulis que in presenti capitulo continentur.

4. *Super quibus consistit officium Visitorum.*

Quorum offitium super infrascriptis consistat, videlicet: quod ipsi Visitatores potestatem habeant et bayliam compelli faciendi omnes consules salis et consules Officii assignationis mutuorum et confortatores dicti Officii mutuorum, et clavigeros Comunis et uni-

versos officiales cuiuscumque compere seu assignationis, et scribas et subscribas dictorum officiorum et cuiuslibet ipsorum, et vicarios riperiorum et potestates aliquarum potestatiarum districtus Ianue et eorum notarios, et etiam illos qui in dictis officiis fuerint, et quoslibet alios offitiosarios qui in aliquo offitio constituti fuerint in civitate Ianue vel districtu, vel in aliquo loco qui pro comuni Ianue distringatur, et qui officarius sit de civitate Ianue et districtu, ad rationem reddendam, reliquatum prestandum, penas et interesse solvendum de quibus in presenti capitulo continetur. Nichilominus que gesta seu facta hinc retro sint per officium Visitorum, firma sint et inviolabiliter observentur.

Habeant etiam potestatem et bayliam compellendi et compelli faciendi omnes et singulos debitores Communis Ianue, seu aliquorum offitiorum vel aliquarum assignationum, ad solvendum et satisfaciendum solutionem et satisfacionem faciendam eius quod ipsi Comuni seu officio vel assignationi tenentur, tam occasione alicuius debiti condemnationis, quam occasione alicuius debiti seu calege, seu alia quacumque ratione vel causa.

Et ipsorum Visitorum unus, de quo eis seu maiori parti ipsorum videbitur, continue diebus non feriatis debeat esse stare et sedere cum domino Iudice Capituli, vel ubi ipsis quatuor videretur, pro solicitando ipsum Iudicem quod ipse compellat omnes et singulos de quibus ipsi dictum seu denunciatum fuerit, seu etiam declaratum per ipsos quatuor seu maiorem partem ipsorum, ad rationem reddendam, solutionem et satisfacionem faciendam, penas et interesse solvendum, secundum quod per ipsos vel maiorem partem ipsorum esset ipsi domino Iudici declaratum; cum quibus Iudice et Vixitatore semper esse debeat unus ex dictis notariis, qui teneatur et debeat scribere et eius officium exercere in ordinatione dictorum Iudicis et Visitoris et etiam Visitorum.

Alii vero tres Visitatores, una cum alio notario, teneantur et debeant assidue, diebus non feriatis, stare simul pro rationibus faciendis et examinandis, debitis et debitoribus declarandis, et debentibus solvere seu dare compellendis et compelli faciendis, et his que ad eorum officium pertinent bene et sollicite adimplendis.

Et qui fuerit ad standum cum domino Iudice ordinatus, cum ipso stare et sedere debeat per mensem unum et dimidium: quo finito, alius per ipsos vel maiorem partem ipsorum ad standum cum ipso Iudice ordinetur, et stare cum ipso debeat per mensem et dimidium, et sic fiat omnibus successive; ita quod finitis sex mensibus quilibet ipsorum steterit cum ipso Iudice per mensem unum et dimidium.

Et ille notarius qui ad standum et scribendum cum Iudice et Vixitatore fuerit ordinatus, cum ipsis stet et scribat per menses tres; quibus finitis debeat cum tribus visitoribus scribere, stare et eius officium exercere. Et ille qui proximis precedentibus tribus mensibus cum ipsis tribus Visitoribus scripserit, stare et scribere debeat cum ipsis Visita-

tore et Iudice; ita quod finitis sex mensibus uterque ipsorum steterit et scripserit cum ipsis Iudice et Vixitatore per tres menses.

Teneantur quoque et debeant predicti visitatores et notarii, qui ad standum cum domino Iudice fuerint ordinati, diligenter sollicitare dictum Iudicem quod ipse toto posse ipsius et ipsorum exigat et compellat quascumque personas ad solvendum et dandum omne id quod ipsi Comuni seu alicui officio vel alicui assignationi dare et solvere seu satisfacere tenentur, occasione alicuius condemnationis seu calege, seu aliqua ratione vel causa, secundum quod esset per ipsos quatuor vel maiorem partem ipsorum ipsi Iudici dictum seu etiam declaratum; ita quod finito tempore unius mensis et dimidium quod ille Visitor ad standum cum Iudice fuerit ordinatus, nil exigendum remaneat eorum que ipsi Iudici per ipsos quatuor seu maiorem partem ipsorum fuerit declaratum, quantum pro posse Iudicis, Visitoris et Notarii.

5. *Quod Visitatores debeant interesse incantationibus caligarum.*

Teneantur etiam dicti quatuor Visitatores, seu aliquis ex eis, interesse incantationibus caligarum et introytuum Communis Ianue una cum notario suo, et scribere venditiones ipsorum introytuum et personas ipsas ementes et fideiussores ipsorum, et curare quod ipsi emptores satisfiant ibidem de solutione precii totius facienda in suis terminis.

6. *Quod Capitulum et quisque magistratus teneantur compellere ad solvendum debitores Communis.*

Et teneantur Vicarius Ianue et Iudex sacramento ipsorum compellere omnes et singulos de quibus dictum denunciatum seu etiam declaratum fuerit ipsi domino Potestati vel Iudici per ipsos quatuor, vel maiorem partem ipsorum, vel per illum ex dictis quatuor visitoribus qui fuerit ordinatus ad standum cum ipso Iudice de quo supra mentio facta est, ad dandum et solvendum et restituendum omne id et totum quod per ipsos seu maiorem partem ipsorum fuerit declaratum eos seu aliquem ipsorum debere Comuni, seu alicui officio compare vel assignationi, occasione alicuius condemnationis, calege, debiti seu alia ratione vel causa; ita quod in predictis sint meri executores. Et nisi predicta observaverint dicti Vicarius seu Iudex sindicentur et sindicari debeant in libras cc ianuyorum pro quolibet et qualibet vice, et auctoritate presentis capituli ipso iure sindicati et condemnati intelligantur.

Et quia experimento comprobatur inutile Offitium duorum de ratione, et baylia ipsorum Visitoribus est concessa, cupientes inutilia et supervacua tollere et similia resecare, firmiter ordinamus quod prefatum Officium duorum de ratione et notariorum suorum amplius non consistat, ipsumque in totum iubemus de offitiis Communis Ianue aboleri. Et de salariis que ipsi duo de ratione habebant seu percipiebant, et eorum notarii et nuntii, fiat secundum quod in capitulo Communis Ianue contine-

tur. Et que salaria erant, videlicet: duobus de ratione lib. lxxx, scribis lib. lx, nunciis duobus lib. viginti quatuor, custodi Capituli duorum lib. quindecim.

7. *De balia inquisitorum attributa Visitoribus.*

Eodem modo irritari et annullari sancimus officium duorum inquisitorum et notariorum suorum constitutorum ad inquirenda iura et debita Communis; ita quod presens Visitorum officium succedat loco illius, et sic quod ad visitatores pertineat quod pertinebat ad illos inquisitores, videlicet inquirere et declarare debita et iura, res mobiles et immobiles Communis Ianue quesita et querenda in civitate et burgis et suburbiis sive extra civitatem in Riperiis vel ultra Iugum; et id facere possint per omnem viam et modum quibus eis melius videbitur compellendo, quoscumque ad iurandum, deponendum et scripturas quascumque exhibendas, et satisfaciendum et cavendum sicut voluerint; et super his possint quodcumque consilium habere, et quod omne quod declaratum fuerit per eos habeatur pro bene probato et debito confessato, et sic executioni mandari debeat per dominum Iudicem Capituli, vel dominum Vicarium, vel alium quemcumque magistratum quem super his duxerint requirendum, nullis exceptionibus, defensionibus vel appellationibus in contrarium auditis vel admissis, preter quam secundum voluntatem dictorum Visitorum. Et si dictus Vicarius vel dictus Iudex Capituli negligentes fuerint in predictis exequendis, declaratis per eosdem visitatores vel saltem tres ex eis, vel non cogerint quemcumque, ut ipsi Visitatores voluerint, ad iurandum, satisfaciendum, deponendum et scripturas quascumque exhibendas, eas habentes vel volentes exhibere, sindicari debeant pro qualibet vice in lib. c ianuynorum, aliquo capitulo contra predicta vel aliquod predictorum non obstante; ita quod istud presens capitulum intelligatur; et ita sit derogatorium et abrogatorium cuicumque alteri capitulo vel ordinamento, et sit precisum; et ita intelligi esse debeat.

8. *Quod unus ex Visitoribus semper sedere debeat cum domino Iudice.*

Previdit insuper auctoritas huius capituli quod unus ex dictis quatuor semper stare et sedere debeat cum domino Iudice; per quod inane redditur officium duorum, qui per officium assignationis vel alio modo una cum quodam Notario constituebantur pro exigendis debitis Communis cum Iudice Capituli. Idcirco providere statuimus quod dictum officium sit remotum in totum, ipsumque per presens capitulum de offitiis Communis Ianue removemus. Et eorum salaria assignationis officio tribuantur infra supradictam solutionem salariorum predictorum quatuor et notariorum suorum melius faciendam.

9. *De ratione habenda compere sindicamentorum.*

Et quoniam multe fraudes committuntur, et actenus sunt commisse, in libris duabus ianuynorum pro quolibet centenario ex proventibus assignatis sindi-

camentis, et que libre due pro quolibet centenario restant de solutionibus que fiunt participibus dicte compere sindicamentorum de eorum proventu, et de quibus libris duabus que restant debet dicta compera desbitari; teneantur et debeant supradicti visitatores diligenter de predictis rationem inquirere, et de omnibus aliis spectantibus ad dictam comperam sindicamentorum, et illos quos debitores invenerint, occasione dictorum sindicamentorum, compellere et compelli facere ad rationem reddendam, et solutionem faciendam, et reliqua prestanda et restituenda.

10. *De securitatibus accipiendis ab officialibus Communis et comperarum.*

Teneantur insuper dicti quatuor Visitatores quolibet anno ab omnibus et singulis officialibus civitatis et districtus Ianue pro Comuni Ianue constitutis, et qui Ianuenses fuerint, in principio electionis talis officarii antequam administrent, exigere iuramentum corporaliter prestandum de adimplendis infrascriptis, et idoneam securitatem a libris centum usque in quinque milia ianuynorum de dandis solvendis faciendis et observandis infrascriptis omnibus; videlicet de bene et legaliter suo officio vel scribania per se personaliter faciendo a principio usque ad finem, et non per vicarium vel substitutum, absque expressa licentia prehabita ab officio duodecim et ipsorum visitorum qui pro tempore fuerint; et de facienda ratione et restituendo relinquatum, infra mensem postquam suum annum vel officium servierit, Visitoribus qui pro tempore fuerint; et quod cartularios eiusdem officii restituat et scripturas omnes infra quindecim dies eisdem Visitoribus.

11. *Qui dicatur reliquatus Comperarum.*

Qui reliquatus intelligatur secundum declarationem dictorum Visitorum, ita quod ad eos spectet declaratio super eo.

Teneantur insuper ipsi Visitatores per se ipsos dominos Vicarium vel Iudicem Capituli scribas et officiales predictos, quos non invenerint dictum sacramentum et satisfactionem prestitisse, cogere ad prestandum, nulla exceptione vel defensione audita vel admissa, et privari facere dictis officiis vel scribaniis omnes cessantes dictum sacramentum et satisfactionem prestare, et alios loco ipsorum cessantium subrogare.

Item quod nullus consul, scriba vel alius officialis possit de suo officio, pro se ipso vel aliquo suo singulari successore vel ius habente ab eo, aliquid aliud consequi quam suum salarium vel suos proventus quos recipere haberet in compera vel officio suo. Et si contrafecerit, non possit sibi poni in ratione; ymmo condemnentur in duplum ipsi officio vel singulari persone de cuius iure cepisset.

Item quod omnes consules et officiales comperarum suarum resta teneantur suis successoribusolvere immediate infra quindecim dies, facta sui ratione, sub pena dupli applicanda tali compere et pena periurii; et quod in futurum non possit ad aliquod

officium cum salario eligi vel constitui, et maxime in comperis et officiis de Capitulo.

Item quod quolibet anno debeant eligi bancherii in quibus possint recipi assignationes solutionum et proventuum Communis per officium protectorum et visitorum et confortatorum et consulum assignationis mutuorum, consulum offitii salis, et consulum diversarum comperarum et aliarum comperarum usque in numerum vigintiquinque; et fiat electio ad scrutinium. Item quod nullus magistratus Communis lanue in contrarium conquerentes, nomine ipsius compare vel suorum participum vel alicuius eorum, possit audire sub pena librarum centum in suo salario computandarum et periurii pro qualibet vice. Item quod omnes electiones celebrande de aliquibus officialibus comperarum, fiant in camera ipsius compare vel camera officii protectorum.

*(Postilla marginale alla parola « subrogare »
con cui finisce il secondo capoverso)*

Item quod consules, vel scribe alicuius compere, non possint nec debeant habere noncios et salarium compere in qua fuerit consul vel scriba, nisi continue stent ut infra, videlicet: in officio assignationis mutuorum sex; in compera pacis quatuor; comperis salis tres; in officio diversarum comperarum duo. Relique autem alie compere possint habere unum pro qualibet.

Item quod omnes consules et scribe quarumcumque comperarum et officiorum capituli teneantur, pro sua ratione reddenda, consignare offitio Vixitatorum omnes suos cartularios et scripturas per totum mensem marcii; et quod nullus consul vel scriba pro ulteriori tempore vel maiori quam sit unus annus possit salarium recipere in aliqua parte.

Item quod omnis et quisque consul et scriba alicuius compere vel officii immediate, post suam rationem redditam, vel saltem intra mensem, teneatur et debeat restituere successoribus suis totum suum reliquatum, sub pena quarti totius ipsius reliquatus, aplicanda domino potestati pro dimidia et pro altera dimidia compere vel officio cuius compere vel officii fuerit consul vel scriba; per quem dominum potestatem fieri debeat condemnatio et executioni mandari. Que etiam sic solvenda ponatur in iuramento ipsorum consulum et scribarum.

12. *Quod nullus possit habere vocem in electione consulis alicuius compere cuius non sit particeps.*

Item quod nullus possit habere vocem in electione alicuius consulis, scribe seu alterius officialis comperarum Communis, qui non sit verus et legitimus particeps ipsius compere.

13. *Quod non possit poni in ratione damnum pecunie.*

Teneantur insuper dicti visitatores in ratione alicuius officialis vel gabellerii non admictere compensationem alicuius danni pecunie que alegaretur haberi de mala pecunia vel defectiva eis soluta in suo officio, compara vel gabella.

14. *Sicut non solventes suum reliquatum debent condemnari.*

Teneantur insuper vinculo sacramenti dicti Visitorum omnes predictos officiales, scribas et sub-scribas et gabellerios qui dictum reliquatum non deposuerint vel restituerint, ubi dicti visitatores declaraverint, vel non solverint quibus solvendum fuerit, infra dictum terminum, condemnare pro pena et interesse Communis, officii vel compare cui habuerit respondere in libras xx pro quolibet centenario dicti reliquatus, et ipsam penam exigi facere dicto Comuni vel officio alteri cui ut supra habuerit respondere.

15. *De ratione reddenda de excussis condemnatis.*

Debent insuper sibi facere reddi a notario Iudicis Capituli quibuslibet tribus mensibus rationem de exactione condemnationum.

16. *Condemnationes in quibus possint compensari.*

Teneantur insuper fieri facere declarationem quolibet anno de debitis Communis, ex quibus declaratis tantum possint compensationes condemnationum fieri. Et quod ex his debitis fiat unus cartularius, qui stet penes officium assignationis ubi debet fieri solutio earundem.

17. *De duobus cartulariis faciendis de terraticis et embolis Communis.*

Teneantur etiam fieri facere duos cartularios de terraticis et embolis Communis; quorum cartulariorum stet unus penes officium Visitorum, et alter penes Confortatores officii assignationis mutuorum.

18. *De participibus dandis ab emptoribus caligarum.*

Teneantur insuper curare quod dominus Iudex Capitali cogat omnes habentes cornu alicuius calege, quod infra quindecim dies postquam cornu habuerint, consignent sibi omnes suos participes et consocios, et pro quanta parte sint; et quod ipsi habentes cornu faciant dictos participes personaliter venire ad id confitendum ipsi domino Iudici.

19. *De iuramento et satisfactione prestanda a collectoribus introituum Communis.*

Item quod ipse dominus Iudex satisfactiones et iuramenta recipiat a collectoribus cuiusque calege, de non respondendo alicui participi eiusdem calege, absque licentia expresse recepta ab ipso domino Iudice et consulis vel consule compare vel officii cui haberent respondere ipsi participes; que licentia demum concedi possit participibus qui satisfecerint de precio partis sue.

20. *De inquisitione facienda contra cessantes per biennium solvere pensiones terraticorum.*

Item quod ipse dominus Iudex inquirat contra habentes de terraticis Communis vel embolis, qui duobus annis vel abinde supra distulerint respondere de pensione vel censu; et inventos sic cessasse, privare iure suo, et privatos cecidisse in commissum declarare.

21. Quod locationes fiant alteris quam cessantibus solvere per biennium.

Item teneantur curare quod confortatores offitii assignationis, vel alteri ad quos spectent emboli vel terratica illorum qui sic privati fuerint et declarati esse privati, alteris, extraneis ab his privatis, locent.

Hoc addito in hiis qui iam cessassent per dictum biennium, quod eis singulariter per Visitatores et dominum Iudicem Capituli, et generaliter per publicam proclamationem cintraci prorogetur et statuatur terminus quindecim dierum ad soluendum dictum censum et pensionem: ad quos, si solverint infra dies quindecim, non trahatur presens capitulum quantum pro ipso iam transacto biennio; et si non solverint infra ipsos xv dies, quod trahatur et trahi debeat. Ita quod presens capitulum det formam preteritis, presentibus et futuris; et ita trahatur.

22. De uno cartulario scribendo de omnibus debitoribus.

Teneantur insuper dicti Visitatores, per eorum scribas sive scribam, facere fieri unum cartularium infra mensem, in quo scribi faciant et teneantur omnes debitores Communis Ianue, tam ratione condemnationum quam ratione salis et calegarum et introytuum et ambaxiarum et eorum qui mutant in offitiis seu scribaniis, et omni alia quacumque ratione et causa quacumque, quare debitores fuerint Communis.

Debent insuper ibidem et in dicto cartulario scribi omnes reliquatus qui annuatim assignantur per confortatores officii assignationis mutuorum, consules salis et consules et collectores cuiuscumque compere, et debitores et bancha que dederint pro ipsis debitis ipsius reliquatus dicti officiales.

Scribantur insuper in dicto cartulario omnes et singuli qui recipere debent a Comuni, vel in quocumque officio seu compera, preter illos qui recipere habent in mutuis veteribus.

Qui cartularius fieri debeat ad modum cartularii banchi, ita quod in ipso manifeste pateat debitum cuiusque et solutio cuiuscumque debiti, et pro qua parte facta fuerit et quando. Et quod dicti Visitatores debeant habere sigillum, ut habeant quo sigillentur omnes apodisie sive sententie illorum qui ratiocinati fuerint pro dicto officio per ipsos Visitatores: in quo sigillo sit, ut est modo, sculpta figura sancti Michaelis angeli cum statera vel billantio in manibus, ad significationem et memoriam quod dicti Visitatores habent idem facere.

23. De octo cartulariis faciendis scribi per officium Visitorum.

Teneantur insuper scribi facere per dictos suos scribas octo cartularia, videlicet unum cartularium de dispendio cuiuslibet compagne; et in quolibet cartu-

lario ponatur per se dispendium sue compagne tantum; et postea fiant duo cartularia, unum de dispendio quatuor compagnarum deversus Burgum, et aliud cartularium de quatuor compagnis deversus civitatem; que cartularia sint et ponantur in custodia scribe et notarii, qui stat in loco ubi stabant duo de ratione, pro copia facienda de cartulariis in eodem loco tenendis.

24. De uno cartulario faciendo quo scribantur omnes emptores introytuum.

Item unum alium cartularium per eosdem suos scribas, in quo scribantur per ordinem omnes et singuli qui emerint de ipsis introytibus sive calegis Communis, et fideiussores ipsorum, et precia quibus venduntur ipsi introytus, videlicet quilibet introytus et quilibet calega singulariter per se, et precium et fideiussores cuiuslibet emptoris; et remaneat tantum spacium inter unum introytum et alterum, quod possint ibidem scribi et debeant soluciones facte de dictis introytibus.

Teneantur insuper scribi facere quibus officiis vel comparis debet responderi de precii ipsorum introytuum, sive ipsis introytibus et callegis, et ultra in partem vel in totum et in qua parte, et scribere omnes introytus Communis Ianue, et quibus officiis vel comparis ipsi introytus assignati fuerint. Et sit presens capitulum abrogatorium et derogatorium omni alio capitulo, quacumque ligatione ligato, presenti capitulo in sue firmitatis robore permanente.

25. De pecunia assignata per infrascriptos officiales successoribus suis.

26. Infra quantum tempus debeant restitui cartularia et scripture per consules comperarum.

Ego compellam infra dies quindecim mei introytus Clavigerum Communis et duos constitutos super assignationibus mutuorum et consules salis, iuramento, quod infra dies octo post exitum sui officii dabunt et assignabunt in peccunia numerata officialibus qui eligentur post ipsos in anno sequenti totam peccuniam Communis, vel que ad Comune pertineat, que penes ipsos remanserit; et cartularia ipsorum officiariorum restituere successoribus ipsorum in dictis officiis, infra dies quatuor post exitum eorum; et quod infra dies octo dabunt successoribus suis in scriptis omnia residua, et omnia que restabunt eis ad recipiendum de tempore suo. Et si forte invenero quod aliquis ex dictis officiariis retinisset contra dictam formam aliquid de peccunia Communis, vel que ad Comune pertineat, et eam non dederit et non assignaverit infra dictum tempus successoribus suis in dictis officiis, tenebor ipsum punire et condemnare infra diem terciam ex quo michi denuntiatum fuerit et michi constiterit in duplo. Alioquin possim et debeam sindicari in libris ducentis ianuy-norum.

27. *Quod vicarius exigat condemnationes factas suo tempore et predecessoris sui, et callegas Comunis.*

Teneatur Vicarius exigere omnes condemnationes, quas suo tempore fecerit, usque kalendas Ianuarii proximi. Et ille que facte sunt per predecessorem eiusdem mense predicto Ianuario proximo, et introitu regiminis sui, similiter teneatur compellere omnes debitores qui callegas Comunis seu introitus incallegaverint suo tempore ut solvant per terminos constitutos id quod debent Comuni. Et si vicarius ab ipsis condemnatis vel ab eorum fideiussoribus et debitoribus dictarum callegarum, sive fideiussoribus et debitoribus eorundem, condemnationes et debita non exegerit per totum tempus sui regiminis ut predictum est, si tantum in bonis vel de bonis ipsorum poterit invenire, sindicetur pro quolibet in libris ducentis. Similiter Potestates et Castellani de foris teneantur eodem modo exigere universas condemnationes quas suo tempore fecerint, si de bonis condemnatorum vel eorum fideiussorum tantum poterint invenire: alioquin in libras L pro quolibet debeant sindicari, salvo quod si appellatum esset ab ipsis condemnationibus.

28. *De officialibus Comunis et subscribis potestatum et castellanorum qui pecuniam Comunis non assignaverint condemnandis.*

Si aliqua persona vel aliquis ex officiariis Comunis qui habuerit de pecunia Comunis, vel que pertineat Comuni, eam non dederit vel non assignaverit Comuni et clavigeris pro Comuni, vel illis officialibus quibus dari debebit infra mensem unum post exitum sui officii, ego tenebor ipsum punire et condemnare in duplum. Preterea teneantur scribe potestatarum de foris iurare de quattuor in quattuor mensibus dare per scriptum clavigero quantum Potestas et castellani ex tunc usque dies octo dare debeant, vel in suum salarium computare, faciendo scribi quecumque dederint vel computaverint in eorum salario possit excusare vel compensare. Sed si forte invenero quod aliquis ex scribis dimiserit aliquid quod in scriptis non dederit, vel quod Potestas et castellani dimicti fecerint, ego ipsos et scribam qui contrafecerit in duplum condemnare tenebor; et si non observavero, postquam mihi constiterit, possim et debeam sindicari in libras centum ianuynorum.

29. *Quod scribe, clavigeri et consules maris atque salis, constituti super munitionem castrorum, reddant rationem.*

Item teneantur scribe clavigerorum et ipsi clavigeri reddere rationem inquisitoribus rationum comunis Ianue totius introitus et exitus infra mensem, finito termino exitus eorum clavigerorum, sub debito iuramenti. Similiter teneantur duo constituti super munitionibus castrorum et eorum scriba reddere rationem de tribus in tribus mensibus. Duo etiam con-

stituti super inquirendis rationibus Comunis et scriba eorum teneantur reddere rationem omni mense, infra dies xv sequentis mensis, in consilio generali quod potestas teneatur facere congregari ad requisitionem ipsorum speciali debito iuramenti.

30. *De reddendis rationibus per officiales Comunis et puniendis qui ipsas non reddunt.*

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli officiales qui ab annis quinque citra pro Comuni Ianue tenentur ad rationem reddendam de gestis seu administratis et de hiis que gerere et administrare debuerant officialibus quibus est ratio reddenda, ad ipsam rationem reddendam compellantur et compelli debeant officio Visitorum Comunis, vel ab aliis officialibus ad quos pertineat seu pertinuerit rationem reddi debere, ad requisitionem videlicet ipsorum vel alicuius eorum, vel etiam ad denuntiationem cuiuslibet alterius persone. Et postquam denunciatum fuerit, potestas compellat et compellere debeat ipsos officarios et eorum fideiussores ad dictam rationem reddendam infra dies xv. Quod si non fecerit, sindicetur vicarius in libris D. Et officiales ipsi qui rationem reddere supersederint, postquam fuerint requisiti, incurrant penam sol. xx singulis diebus quibus distulerint reddere rationem post tempus lapsum dictorum quindecim dierum. Et dominus Vicarius personaliter detineat et capiat ipsos officarios, donec prestiterint idoneam cautionem de dictis solidis xx singulis diebus solvendis. Et de dicta ratione reddenda nihilominus, post tempus lapsum quindecim dierum superius dictorum, Vicarius compellat dictos officiales ad rationem reddendam ut supra: quod si non fecerit Vicarius sindicetur in lib. ccc ianuynorum.

31. *De pena illorum qui de introitibus Comunis emerunt et ad terminum non solverunt.*

Si participes et emptores cabellarum factarum de redditibus Comunis que per Comune venduntur non satisfecerint de precio secundum quod in venditione fuerit ordinatum ad terminos constitutos, et etiam ultra terminum per mensem solvere distulerint, teneantur Vicarius et consules Comunis de eo quod retentum fuerit ultra mensem auferre eis nomine pene singulis mensibus in quibus in solutione cessabunt solidum unum pro qualibet libra non soluta.

32. *Quod aliquis scriba vel consul alicuius compere non possit facere solutionem collectori Rippe vel deceni legatorum ut infra.*

Firmiter statuimus quod aliquis consul vel scriba alicuius compere vel offitii non possit vel debeat facere solutionem de aliqua quantitate pecunie de proveniuntibus alicuius loci vel locorum alicui emptori vel collectori seu nuncio Rippe locorum et possessionum vel deceni legatorum, sine expresso mandato et apo-

dixia Iudicis Capituli. Et quod aliquis scriba alicuius compare vel officii non audeat vel presumat de supradictis proventibus facere aliquam scripturam vel descriptionem vel solutionem dictis emptori vel collectori, nisi viderit primo dictam apodisiam sub pena librarum decem. Et si secus fieret, compellatur per dominum Iudicem sine strepitu et figura iudicii ex officio suo ad restituendum sic acceptum, et ultra soldos quinque pro qualibet libra pro pena in pecunia numerata. Et ad supradictam apodisiam concedendam dictus dominus Iudex teneatur requiri facere per nuntium suum alteram partem saltem personaliter semel vel duabus vicibus ad domum, si fuerit in Ianua vel suburbiis, vel ter ad domum si fuerit absens de Ianua. Et simili modo tutores et curatores minorum, si loca fuerint minorum, ad quos compellendos ut supra teneatur dominus Iudex: alioquin sindicetur per protectores in lib. quinquaginta.

33. De provisione Comperarum officialium et officiorum.

Quoniam omnes officiales Comunis Ianue tenentur reddere rationem quattuor Visitatoribus Comunis Ianue, qui eliguntur cum solennitate meliores et utiliores Ianue pro Comuni, et ipsorum officium non duret nisi per sex menses, ita quod non possint effectui mancipare declarationes et condemnationes quas faciunt, et ita sepe mali officiales transeunt impuniti; statuimus et ordinamus quod quecumque dicti Visitatores declaraverint, pronuntiaverint seu sententiaverint, secundum formam Capituli de electione ipsorum, que non fuerint exacta tempore ipsorum, successores eorum teneantur exigere et effectui mancipare. Et dominus Vicarius Ianue et quilibet magistratus teneatur exigere et effectui mancipare; ita quod nulla persona possit opponere, scribere vel dictare contra declarationes ipsorum, sub pena librarum centum pro quolibet et qualibet vice: quam penam dominus Vicarius teneatur exigere infra dies quindecim postquam sibi denuntiatus fuerit; alioquin de suo proprio solvere teneatur.

34. De dantibus loca quod teneantur ad interesse si non solverint infra terminos ordinatos.

Item firmiter statuimus quod emptores calegarum, qui dant loca pro pignore comparis quibus debent respondere, teneantur et debeant prestare ydoneas securitates de solvendo totum interesse quod eveniret si non si possent vendi dicta loca precio quod ascenderet debitum ipsorum, vel eciam dannum quod eveniret si non venderentur dicta loca aliqua occasione.

35. De banchis declarandis quod sint segura.

Item officiales quarumlibet comperarum teneantur convocare in principio sui officii usque in viginti participes habentes maiores collumpnas in ipsis com-

paris, et cum ipsis deliberare bancha segura in quibus debeant fieri solutiones eisdem; et si acciperent alia bancha et dannum inde eveniret, teneantur de suo proprio emendare; et de predictis fiat instrumentum quod consignetur visitatoribus per notarium qui ipsum scripsit.

36. Quod nullus officialis comperarum possit aliud officium habere.

Item nullus scriba seu officialis comperarum possit habere aliud officium Comunis cum salario, seu scribania quocumque nomine censeatur; alioquin privetur et privatus intelligatur officio ipsius compere seu comperarum sive mutuorum. Et visitatores teneantur iuramento ipsos declarare privatos ipsis officiis, et alios consules, confortatores seu scribas substituere infra dies octo postquam eisdem constiterit.

37. De pena officialium comperarum aliquid solventium ad mandatum alicuius magistratus preter formam sui tractatus.

Item quod nullus consulum, confortatorum, officialium seu scribarum aliquarum comperarum seu mutuorum, teneatur vel debeat ad mandatum domini Vicarii Ianue vel alicuius magistratus solvere vel mutuare aliquam quantitatem pecunie spectantem ad comperam seu officium suum, seu alicuius ex dictis comparis, quacumque de causa, quantumcumque iuxta videretur, aliter quam ordinatum sit per venditionem et tractatus sui officii. Alioquin ipsoiure sint privati tali officio compare; et alii per Visitatores debeant substitui. Et nichilominus, si contrafecerint, totum quod solverint de suo proprio solvere et restituere teneantur substitutis in dicta compera seu officio.

38. De pagis solvendis pro toto anno ut infra.

Statuimus etiam et ordinamus quod omnes et singuli officiales comperarum Comunis Ianue, semper et quodcumque, ad requisitionem participum seu loca habentium in ipsis comparis, teneantur et debeant dare et consignare ipsis participibus introytus et pagas tocus anni, sive id quod habendum restabit de pagis tocus eiusdem anni, in pecunia sive banchis, secundum tempora et pagas secundum quas habere debebunt, sub iuramento et pena librarum decem pro qualibet vice qua contrafecerint: quarum medietas applicetur officio visitatorum Comunis, reliqua vero ipsi cui fuerit contrafactum.

39. De uno scriba ex veteribus semper remanendo in officio assignationis mutuorum.

Item quia ordinatum est per Capitulum quod unus scriba ex veteribus semper remanere debeat in officio consulum assignationis mutuorum ad solutiones faciendas, et non possit cognosci utilior pro Comuni

nisi ille scriba qui experimento probatur utilior et sufficientior per consules et consiliarios officii assignationis mutuorum Communis Ianue ad quos multum spectant negotia mutuorum, firmiter statuimus quod ille notarius ex veteribus, vel etiam quicumque alius extra dictum officium, remanere debeat in dicto officio ut supra, qui solus electus fuerit utilior et sufficientior et legalior per consules officii assignationis mutuorum et per consiliarios dicti officii seu maiorem partem ipsorum, quolibet anno infra dies xv mensis Ianuarii. Et in ipso officio scribanie possit remanere, seu esse et eligi non obstante capitulo quod est sub rubrica: *Capitulum precisce observandum in omnibus et singulis officiis* etc., et incipit: *Cupientes quod concessio* etc., et finit: *ipso in suo semper robore permanente*; et non obstante aliquo alio capitulo generali vel speciali quacumque verborum ligatione ligato.

Et habeat locum seu extendatur presens clausula que incipit: *Item quia ordinatum est per capitulum* etc., etiam ad electionem illius scribe qui electus fuerit per dictos consules et officiales et consiliarios pro anno m. ccc. xxvi, et ab inde in antea successive.

40. *De solutionibus proventuum faciendis solum in Capitulo.*

Item quia non est conveniens consules et officiales comperarum Communis, qui soliti sunt facere solutiones de proventu participibus in Capitulo, facere dictas solutiones in aliis locis civitatis, eo quod sepe reperiri non possunt, et etiam domine et vidue magis honeste prestolantur in ecclesia sancti Laurencii quam in aliis plateis Ianue, et etiam quia non sine periculo ignis propter cartularia candelarii exercent officium candelarum subtus Capitulum, in quibus cartulariis consistit totum mobile civium Ianue, firmiter ordinamus quod per visitatores Communis fiat diligens inquisicio quantum ascendunt quantitates pensionum apothecarum que sunt sub ipso Capitulo, et ordinetur per ipsos, sicut eis melius videbitur, quod dicte pensiones solvantur per Comune seu per consules comperarum, et in ipsis apothecis debeant fieri solutiones participibus per consules qui non habeant locum ordinatum in ipso Capitulo.

41. *De uno scriba ex veteribus remanendo in officio Comperarum salis.*

Item statuunt quod semper in officio comperarum salis debeat remanere unus ex notariis veteribus, et confirmari per illos ad quos spectat electio, ille videlicet qui pro officio predicto fuerit melior et utilior ad salarium consuetum; et non ultra possit percipere vel habere. Et si videbitur ambos esse utiles, ambos confirmare possint.

Item cum certa tradatur forma per capitula Communis qualiter debeat fieri electio officii visitorum et officii confortatorum et consulum, et de quibus

et ipsa forma non servetur in grave dampnum et detrimentum dictorum officialium, quod dominus Vicarius regius teneatur vinculo iuramenti non admittere nec admitti concedere ad dicta officia dictos Visitatores, confortatores et consules, nisi dicta forma dictorum capitulorum integraliter servata fuerit in dictis eorum electionibus; et quod omnia que tales electi aliter quam per formam dictorum capitulorum fecerint, non valeant nec teneant in preiudicium ipsorum officiorum vel comperarum. Et quod consules comperarum, qui solvunt salarium Visitoribus, non teneantur nec debeant solvere Visitoribus salarium, nisi de iure et secundum formam capituli electi fuerint; et si secus fuerint, teneantur illud resarcire de suo proprio et solvere.

Item quod si quis particeps comperarum velit habere recursum ad ipsum officium Visitorum de officialibus ipsarum comperarum, vel scribis, pro aliquo errore, falsitate vel gravamine contra se illata vel facta, possit; et dictum officium Visitorum teneatur eidem ius facere, et cogere dictos officiales et scribas ad mendam et satisfacionem.

42. *Quod non possint admitti ad rationem alicui officario comperarum solventi in participibus inequaliter.*

Item quod ipsum officium Visitorum non possit admittere ad rationem aliquibus officariis comperarum aliquas solutiones quas fecerint de proventibus participibus, nisi equaliter eisdem fuerit satisfactum, videlicet illud quod plus datum fuerit uni quam alteri.

43. *De officiariis non absolvendis nisi primo satisfecerint de suo resta.*

Item quod ipsum officium Visitorum non possit aliquos officarios absolvere, vel liberare, nisi primo satisfecerint integraliter de suo resto officiis quibus presunt et participibus de sua menda vel satisfacione in numerato, vel in banchis ydoneis, iuxta voluntatem habentium ea recipere; et idem inteligatur de scribis ipsorum.

44. *Quod Visitatores vel alii officiales non possint habere aliud officium.*

Item quod ipsi Visitatores et quicumque officiales non possint habere aliquod aliud officium Communis, vel comperarum, pendente suo officio visitarie.

45. *Quibus diebus debent stare officiales Capituli ad eorum officia exercenda.*

Item quod ipsi Visitatores et quicumque officiales et scribe quarumcumque comperarum teneantur et debeant quibuscumque diebus iuridicis, sive non feriatis, horis continuis stare ad eorum officia exercenda, prout faciunt alii magistratus Communis Ianue.

46. *Quod cartularii comperarum, factis rationibus, remaneant penes officium Visitorum.*

Item quod omnes cartularii quarumcumque comperarum et officiorum, factis rationibus ipsarum per officium Visitorum, remaneant penes ipsum officium Visitorum; ita quod scribe qui eosdem scripserunt non possint, factis dictis rationibus, aliquid addere vel detrudere in eisdem, preter consensum et licentiam ipsius officii Visitorum et cum eorum apodixiis.

47. *De potestate attributa consiliariis officii assignationis mutuorum.*

Item quod quia attributa est per formam capitulorum consiliariis officii assignationis mutuorum certa potestas et baylia in pluribus agendis et faciendis, et non sit certa forma tradita vel modus de electione ipsorum, quod per formam capituli ordinetur eorum electio ad utilitatem eiusdem officii assignationis mutuorum, et non propriam vel singularem ipsorum et aliorum ut fit; quod illi octo consilarii cum consulibus et quatuor aliis vocatis per ipsos duos nobiles et duos populares eligant alios consiliarios, et sic fiat successive.

48. *Quod nullus qui sit debitor alicuius compare vel officii possit in eisdem eligi consul, scriba vel officarius.*

Item quod nullus scriba vel officarius possit eligi vel esse scriba alicuius officii vel compare cuius esset debitor quacumque ratione vel causa.

49. *Qualiter possint solvi avarie in proventibus participum comperarum.*

Item quod quia multe fraudes et dampna reperiuntur commissa in avariis que solvuntur pro aliquibus participibus de eorum proventibus, et de hiis que solvuntur pro hiis qui forestati dicuntur, et etiam in proventibus qui solvuntur ipsis participibus quia integraliter non solvuntur, quod constituatur unus bonus et legalis scriba, qui continue faciat residentiam in Capitulo, qui quolibet anno scribat quid restat in unaquaque compara cuique participi habere recipere de proventibus preteritis, et hoc scribat in cartulario ipsarum comperarum in ratione cuiuscumque immediate facta ratione coram officio Visitorum de tali compera; et qui teneatur exinde facere suum cartularium, per quem possit et debeat cuique participi petenti exinde copiam facere et apodixiam, sine aliquo premio vel mercede per se vel interpositam personam.

Item quod in eius presentia debeant fieri solutiones avariarum que solverentur de proventibus talium participum et solutiones proventuum forestatorum, et ipsas solutiones omnes ponere in dicto suo cartulario; ita quod officium Visitorum possint videre

in rationibus eddendis pro quibus tales officiales comperarum solverint et in quanta quantitate; et quod aliter dicti Visitatores tales solutiones admittere non debeant ad rationem.

Item quod ordinetur certum salarium dicto scribe solvendum per comperas et offitia pro rata, iuxta declarationem faciendam de ipsa rata per officium Visitorum de libris quadraginta in anno.

Et quia Franciscus Iuncte de Senebaldo de Clavaro, scriba domini Iudicis Capituli, est legalissima persona, et qui continue staret in Capitulo, et quia sollicita persona est, et quia quantitatem librarum decem et octo recipit in anno per scribam dicti domini Iudicis, et sic possent dicte decem et octo libre computari sibi in dicto salario ordinando pro predictis, consuleret ipse dominus Iudex quod ipse ordinaretur ad predicta, et fiet de dicta scribania dicti domini Iudicis et predictorum omnium una scribania, quam ipse Franciscus tenetur et facere donec solcite et benefactore vellet.

50. *De pena magistratuum turbantium officium Visitorum.*

Item quod dominus Vicarius regius, vel sua curia, vel aliquis ex suis familiaribus, non possit turbare officium Visitorum (in) his que ad ipsum officium spectarent vel spectare possent, vel se aliquo modo intromittere preter vel contra voluntatem ipsius officii Visitorum; et quod si facerent, incidant perjurium et penam librarum centum ianuynorum pro qualibet vice detrahenda de suo salario.

Quibus omnibus diligenter examinatis, cognoscentes omnia supradicta spectare ad utilitatem rei publice, firmiter statuimus omnia supradicta attendi et observari debere per dominum Vicarium et quemcumque magistratum Ianue, non obstante aliquo capitulo generali vel speciali in contrarium loquenti quacumque verborum ligatione ligato, presenti capitulo in sue firmitatis robore permanente.

51. *Qualiter debent compare disbitari ex suis residuis ut infra.*

Ad extirpandam malitiam officialium perversorum officiorum et introytuum comperarum et impositio- num Comunis, quorum perfidia quamquam plus tendit ad proprias acquisitiones et improbas quam ad augmentum boni Comunis, nec advertunt quam impie opprimant viduas, orphanos et alias personas miserabiles que ex dictis introytibus quamplurimum vitam ducunt, et ut eis de cetero via maleficiendi tollatur; statuimus et ordinamus quod omnes et singuli consules et officiales tam mutuorum quam omnium aliarum comperarum Comunis, infra dies xv proximos sui officii, teneantur et debeant redigere in scriptis summam mutuorum et singularium comperarum quibus presunt, et introytus proventus et exitus eorundem, et ipsas rationes infra dictum tempus tradere in scriptis Visitoribus Comunis, et infra

alios dies xv proximos sequentes dictas rationes cum dictis Visitoribus examinare, faciendo rationem de introitu ad exitum. Qua ratione diligenter facta, totum quicquid superhabundare reperient ad pagas faciendas de ipsis comparis in qualibet ex pagis solitis et que inde fient, teneantur et debeant illud residuum seu quod superhabundabit consignare his quibus pervenire debebunt ipsa residua ex forma conventionum impositionum et instrumentorum dictarum comperarum; vel si desbitari debebunt ipse compere de dictis residuis ex forma ipsorum pactorum et conventionum impositionum et instrumentorum in qualibet ex dictis pagis, ipsa residua dividere per soldum et libram inter participes dictarum comperarum. Salvo quod si aliquo casu contingeret defectu creditorum dictis participibus integre non responderi et satisfieri de omnibus eorum pagis eiusdem anni, teneantur et debeant illa officia quibus aliquid de dictis residuis dicti anni consignatum vel datum foret, ex quacunque pecunia officiorum ipsorum tantum quantum habuissent restituere ipsis officiis a quibus habuissent usque ad complementum eius quod habendum restaret dictis participibus de pagis dicti anni. Et ad predicta et eorum quolibet teneantur officiales predicti, sub pena librarum quingentarum pro quolibet et qualibet vice et quolibet articulo in quo seu qua extiterit contrafactum. Ad que omnia fieri facienda et effectui et executioni mandanda, et dictas penas exigendas, procedere teneantur tam Visitores comperarum Communis quam eciam dominus Vicarius et quilibet magistratus civitatis Ianue summarie et sine libello et pignore bandi et qualibet alia iuris observantia vel cautella, nulla exceptione vel defensione audita, sub pena librarum quingentarum pro quolibet. Nec aliquis advocatus, scriba vel alius, contra predicta vel eorum aliquod audeat allegare, scribere vel opponere, sub dicta pena pro quolibet et tociens quociens fuerit contrafactum.

52. *Additio facta millesimo ccc.º xxvii. Habet locum millesimo ccc.º xxvij a secunda die februarii in antea.*

Item volentes tam rei publice quam privatarum utilitati salubriter providere, statuendum duximus et firmandum quod omnes compare hinc retro facte per Comune Ianue, seu officiales Communis, et assignationes ipsis comperis facte per Comune Ianue, sint rate et firme, et sine diminutione aliqua observentur et colligantur, et colligi debeant ipse assignationes prout solite sunt colligi ille cuius assignationes de quibus ipse compare vel participes seu consules ipsarum comperarum sunt et fuerunt in possessione seu quasi ipsas colligendi et percipiendi, etiam non obstante quod instrumenta aliquarum comperarum non reperiantur: cum hec evenisse verisimiliter sit credendum propter dissensiones que temporibus retroactis in civitate Ianue obcurrerunt. Et quod dominus Capitaneus et Vicarius, seu alius magistratus regius vel Communis Ianue, seu Iudex Capituli, Indices

Calegarum, seu Visitores, seu aliqui alii officiales quoquo nomine censeantur, contra predicta vel aliquod predictorum, seu in diminutionem vel preiudicium predictorum vel alicuius eorum, non audeant nec audere debeant personam aliquam venientem; alioquin sindicetur et sindicatus esse intelligatur pro qualibet vice in libris d'ianuynorum et ultra, sub penis in instrumentis ipsarum Comperarum et cuiuslibet earum inferitis. Et quod non possit tractari, vel ordinari vel fieri aliquid, propter quod assignationes predictae modo aliquo minuantur; non tamen per predicta vel aliquod predictorum fiat preiudicium his de quibus fit mentio in capitulo quod est sub rubrica: *De observando instrumentum et tractatus factos super compera seu avaria imposita m.º ccc.º xliij.*

53. *De provisione habenda super debitoribus comperarum et mutuorum et locatoribus publicorum Communis et super officialibus Communis.*

Volentes obviare malitiis multorum qui iura Communis detinent, et quod deterius est sic ipsa nituntur opprimere quod redditus Communis ad utilitates proprias convertunt, firmiter statuimus quod nullum terraticum, nullum embolum, nulla domuncula, nulla bancha macelli, vel aliquid aliud publicum, quod assignatum sit alicui officio vel compare, possit alicui locari vel super eo scribi, nisi bonas et sufficientes et de populo tantum securitates prestiterit de solvenda pensione suis temporibus et terminis ordinatis, et de solvendo totum quod haberet solvi per predecessorem suum de pensione pro temporibus retroactis.

Item quod si aliquis officialis aliter locaverit, quod locatio talis sit nulla et non valeat, nec sit alicuius vigoris.

54. *De pena consulum assignationis mutuorum locantes assignata ipsi officio absque idonea securitate.*

Item quod sic locantes absque bona et ydonea securitate sint obligati officio vel compare, cui talia assignata forent, ad omnem dampnum resarciendum et restituendum de suo proprio; et quod sue securitates quas prestiterint de suo officio bene et legaliter exercendo intelligantur et sint ad idem obligate: una tamen solutione debeat ipsum officium vel compera contentari.

55. *De inquisitione facienda de locationibus in officio assignationis mutuorum absque securitate.*

Item quod quolibet anno fiat diligens inquisitio super his quando tales officiales reddunt suas rationes per officium Visitorum, et declaretur per eos bene vel male facte fuerint tales locationes.

Item quod de locationibus pro retroactis temporibus factis fiat etiam inquisitio per dictos inquisitores; et si repererint aliquas factas quas declara-

verint processisse vel esse sine legitima et ydonea securitate, quod infra mensem prestentur legitime et ydonee per illum qui conduxisset: aliter ab ipso mense in antea locentur alteris cum dicta securitate.

56. Quod bancha macellariorum non possint locari alteris quam macellariis.

Item quod bancha alicuius macelli non possint locari alteris personis quam macellariis; et si aliqua alteris essent locata, vel super alteros vel alterum scripta quam macellarium, quod talis locatio non valeat, et quod debeat describi desuper eo et scribi super macellarium qui voluerit eam conducere cum bona securitate sufficienti et ydonea.

57. De pensione solvenda per macellarios.

Item quia macellarii sunt ut plurimum persone male condicionis, statuimus quod non possit eis terminus aliquis dari vel prorogari quin quolibet anno suam pensionem prestent; quam debeant solvere annuatim per quatuor terminos, ut faciunt ementes introitus Communis.

58. Quod macellarii cadant a iure locationis si distulerint solvere ultra annum suam pensionem.

Item quod si aliquis ex ipsis macellariis distulerit solvere ultra annum, immediate intelligatur cecidisse a suo iure, ita quod alteri possit locari et debeat; nichilominus si ex gratia vel negligentia officialium non locaretur alteri post annum, semper remaneat talis macellarius et sue securitates obligate ad solvendum pro toto tempore quo remanserit in bancha.

59. Quod nullus macellarius possit pro sua securitate dare aliquem nobilem.

Item quod nullus macellarius possit dare pro sua securitate aliquem nobilem natione, vel qui dicatur esse de nobilibus.

60. De quibus debent macellarii assecurare.

Item quod omnes macellarii teneantur prestare dictas eorum securitates. Scilicet quod si contingeret eos cadere a iure suo, propter pensionem non solutam vel alia causa propter quam alteri fieret locatio per officiales, quod nullo modo impedient qui post se conduxerit nec in aliquo inquietabunt, pena lib. centum ianuynorum applicanda tali officio vel compare.

61. Quod non possint fieri locationes de terraticis, embolis vel domunculis, per alteros officiales quam consules assignationis mutuorum.

Item quod omnes locationes facte per alteros officiales Communis quam confortatores assignationis

mutuorum de terraticis, embolis domunculis vel macellis assignatis officio assignationum, sint casse et nullius vigoris, ita quod in totum spectent ad dictum officium confortatorum et nullos alteros.

62. Quod nullus consul vel scriba possit esse emptor vel particeps alicuius introitus sue compere; quod loca non possint dari pro securitate pretii introitus comperarum.

Item quod nullus consul, vel scriba, vel alter officialis, possit esse emptor vel particeps alicuius introitus qui spectet ad suum officium vel comperam.

Item quod nullus emptor alicuius introitus, vel particeps, possit dare aliquem locum pro sua securitate; cum non possint vendi nec de locis possit satisfieri participibus habentibus recipere in tali compere vel officio.

63. Quod securitates precii introitus prestentur arbitrio consulum quibus sunt prestande.

Item quod securitates prestande per emptores, vel participes introitus, prestentur arbitrio consulum vel officialium quibus assignatus est talis introitus; ita tamen quod debeant recipi per eos, ad eorundem recipientium risicum et fortunam, nisi bonas ydoneas et sufficientes securitates tempore receptionis acceperint.

64. Qualiter emptores et participes introitus Communis sint cogendi suas securitates prestare, et per quos.

Item quod emptores, sive habentes cornum, et eorum participes, debeant infra octo dies a tempore incallegationis ipsas securitates prestare; aliter quod talis introitus iterum incaligetur; vel si utilis foret pro Comuni talis incallegatio, quod talis cogatur per dominum potestatem vel dominum Vicarium vel dominum Iudicem Capituli vel Visitatores ad eas prestandas, ita quod in arbitrio officialium talis officii vel compere cui assignatus sit talis introitus et officii Visitorum remaneat declarare quod ex his sit utilius dicto officio vel compare vel Comuni.

65. De declarandis quibus non sit licitum incaligare.

Item quod quia quamplures sunt facientes mercantiam talem de introitibus Communis, qui vel nolunt solvere vel semper exinde questionem faciunt, quod quolibet anno antequam incipiant fieri incallegationes per xv dies declarentur tales per officium Visitorum et officarios officii assignationis mutuorum, ita quod nullus ex ipsis possit emptor esse vel particeps alicuius calege vel introitus.

66. De pena incallegantium et non solventium in suis terminis.

Item quod omnes emptores et participes, qui precia introitus quos emerint vel incallegaverint di-

stulerint solvere ultra suos terminos, teneantur solvere ultra pro qualibet libra denarios duodecim; et qui distulerit ultra annum, pro qualibet libra resti soldos duos.

67. De pena collectorum introytuum si non responderint comparis qualibet sectimana.

Item quod nulli collectorum alicuius introitus fiat ius in recolligendo ipsum introytum qui continue, qualibet die sabati, non respondiderit et solverit totum quod recolligerit officialibus quibus assignatus est ipse introitus, donec integra satisfacio de toto precio facta fuerit vel officio quibus assignati fuerint ipsi introytus; et nichilominus tales collectores contrafacientes vel non sic servantes incidant penam denariorum sex pro qualibet libra applicanda tali officio vel compere.

68. De pactis in incaligationibus factis servandis.

Item quod omnia pacta vel conventiones facte in incaligationibus intelligantur facte a comperis vel officiis quibus assignati fuerint introitus incaligati, nec possit dici: Comune tibi fecit, contra Communem agas.

69. Que possint opponi in precio solvendo per emptores et participes introytuum Comunis.

Item quod nil possit opponi in precio solvendo per emptores vel participes introytuum contra officiales Compare vel officii cui assignatus est talis introitus, preter quam conventiones habite in incaligatione; vel si Comune aliquid statueret vel ordinaret de novo, et post incaligationem, in preiudicium talium emptorum vel participum circa talem introytum, facta demum denunciatione per publicum instrumentum domino Vicario per emptorem talis introytus quod revocari faciat talem novitatem tamquam ei preiudiciale, et declaranda per ipsum dominum Vicarium esse preiudiciale si ita cognoverit esse.

70. De pena non solventium precia introytuum Comunis.

Item quod dominus Vicarius teneatur, vinculo iuramenti et pena librarum centum ianuy norum, omnem emptorem alicuius introytus Comunis et participes, qui notificati, denunciati vel accusati a quocumque reperientur debitores alicuius offitii vel compere pro precio introituum comunis retroactis temporibus incaligatorum, condemnare pro qualibet vice et quolibet in libris L, et ipsam condemnationem cum effectu exigere infra mensem, et solvi facere compere vel offitio cui teneretur et debitor sic esset talis condemnatus.

71. Quod aliquis ex duodecim vel dominus Abbas non possint emere de introytibus Comunis.

Item quod nullus ex duodecim, vel abbas populi, tempore quo incaligantur introitus Comunis, possit

esse emptor vel particeps ipsius introytus Comunis, nec per se nec per interpositam personam, sub pena periurii et privationis sui offitii, quo, ipso facto, privatus esse intelligatur.

72. De electione domini Iudicis calegarum et sui scribe.

Item quod iudex calegarum debeat quolibet anno eligi per emptores calegarum vel maiorem partem; tamen omnibus solenniter requisitis ad certam diem et oram pro ipsa electione celebranda; et quod sit arbitrio eorum eligere quem volent, et cum salario et familia ut constituere voluerint, nulla alia persona intermista in eisdem ad eligendum, preter quam ipsos emptores ad quos commodum spectat.

Et idem fiat de scriba ipsius iudicis.

Et fiat ipsa electio ad scrupinium secretum, stantibus ad scrupinium uno notario de Collegio cum duobus scribis minoribus, vel predicatoribus, eisdem requisitis per aliquos ex ipsis emptoribus a guardiano vel priore eorumdem conventuum de Ianua Et qui plures voces habuerit intelligatur et sit iudex electus; non tamen possit esse de Ianua vel districtu.

73. Qui debeant preesse incallegationibus.

Item quod incallegationi cuiusque introitus debeant preesse sex de melioribus et magis fide dignis participibus compare vel offitii cui assignatus esset talis introytus; qui non possit concedi vel vendi, nisi pro precio quo ipsi vel maior pars ex eis consenserint; et si contrafieret non valeat.

74. Quod omnes intelligantur participes introytuum qui partem consecuti fuerint a collectoribus.

Item quod omnes intelligantur participes introytuum Comunis, etiamsi domino Iudici Capituli dati in scriptis non fuerint, vel confessi, qui reperti fuerint partem recepisse a collectoribus talis introitus et pro ea parte qua receperint.

75. Quod offitium Visitorum non possit cognoscere de facto spectante ad se vel suos consanguineos vel adfines.

Item quod offitium Visitorum non possit cognoscere de aliquo facto spectante ad aliquem ex eis, vel patrem, vel matrem, filium, fratrem, vel sororem, vel suum virum, socerum vel generum.

76. Quod nulla ratio fieri possit per officium Visitorum, nisi calculetur per eos.

Item quod nulla ratio possit alicuius officialis fieri, nisi calculetur et fiat in presentia duorum ex eis, postea subsequenter diffinienda per eos omnes, vel saltem tres ex eis.

77. *Qui prohibeantur fieri Visitatores.*

Item quod nullus possit esse Visitator, qui habeat facere rationem vel qui sit debitor Comunis vel alicuius compere vel officij.

Item quod nullus possit esse qui sit minor xxx annis, et qui non habeat in bonis ultra tria milia librarum.

78. *Quod Visitatores non possint ordinare aliquod salarium.*

Item quod ipsum officium Visitatorum non possit aliquod salarium alicui constituere mandato duodecim, vel alia ratione et quacumque de caussa, nisi demum una cum consiliariis officij assignationis mutuum et consulibus vel officariis compere vel officij a quibus haberet solvi tale salarium.

79. *Qualiter fiant commissiones questionum per Visitatores.*

Item quod ipsum offitium non possit aliquam questionem que esset inter singulares personas ex una parte, et aliquam comperam vel officium vel Comune ex altera, in aliquem vel aliquos sapientes committere quem vel quos pandant tali singulari persone, sed omnino debeat sibi esse secretus; tamen suspectos recipiant ab eo et alegationes suas et dent ipsas alegationes eidem consultori vel consultoribus, et eidem parti puncta que ipsos consultores moverent contra eandem singularem personam, ita quod ipse possit facere responderi illis punctis.

Verum questiones que verterentur coram eis inter singulares personas vel inter comperas vel officia, si commictant consulendas, commictere teneantur scientibus partibus quibus commictunt.

80. *Quod tractatus Comperarum registrentur.*

Item quod tractatus cuiusque compere vel officij et introitus eisdem assignati debeant registrari in registro Comunis; et poni etiam in libro capitulorum, ut facilius possit haberi copia ipsorum a custodibus ipsorum capitulorum.

81. *De apodixia danda participibus comperarum de eo quod recipere habent de veteri.*

Item quod omnis scribe cuiuscumque compere vel officij teneatur, factis suis cartulariis, quolibet anno dare cuique participi in principio apodisiam quantum habeat recipere de veteri.

82. *Quod quando super (ali)quo varietas esset inter Visitatores, vadat ad scriptinium.*

Item quod quodcumque alicui ex Visitatoribus videretur utile quod aliqua varietas que esset inter eos super aliquot deberet ire ad scriptinium, quod vadat; et ceteri teneantur consentire quod scri-

ptinium fiat per unum ex scribis Visitatorum et dominum Iudicem Capituli, vel alios, ut videbitur illi qui requirit fieri scriptinium. Et si aliquis ex Visitatoribus videatur super eo suspectus parentele vel affinitatis ratione, vel alia quacumque, quod ille talis habitus suspectus debeat discedere ab eis, reliquis tribus simul remanentibus super tali questione providenda et terminanda.

83. *De declaratione facienda quantum solvi poterit a qualibet compera in proventibus.*

Item quod quia compere et officia non possunt integras pagas solvere, et solvunt ut volunt vel ut possunt, quod officium visitatorum declaret in unaquaque compera vel offitio quantum viderint solvi posse pro paga, et tantum mandent quod offitiales solvant, et id reduci faciant in scriptis eorum; ita quod in fine anni non possint reddere rationem de plus quam solverint talibus participibus, et ut ipsi Visitatores sciant de quo requirere habent rationem.

84. *De rationibus officialium districtus Ianue faciendis.*

Item quod in rationibus habendis a Vicariis vel potestatibus districtus Ianue, antequam fiant, Visitatores teneantur facere cridari per cintracum Comunis in civitate Ianue locis consuetis si quis sit qui tali Vicario vel potestati velit aliquid opponere, ut veniat coram eis infra certum terminum; et similiter in riperia, loco vel terra unde fuerit potestas vel Vicarius; et mandare quod sibi transferantur quatuor homines de melioribus et magis fide dignis, et qui melius noverint veritatem de gestis eorum; et ipsos habitos coram se, secretius et cum iuramento examinare super inquisitione facienda de suo gestu.

Et idem fiat de gabelleriis districtus Ianue, si videbitur ipsi officio visitatorum expedire.

85. *De abolitione officiorum clavigerie.*

Item quod quia officia clavigerie habeant vivere de residuis, et nichil habeat duos clavigeros tres scribas et certos nuncios; quod deliberetur per statuarios sive capitulatores qualiter Comune relevetur ab expensis ipsorum officialium, et provideatur qualiter possit satisfieri de hiis que in dicto officio consueverant solvi et sunt necessaria solvi et manuteneri.

86. *Quod omnes clausule ponantur in corpore capitulorum.*

Item quod in corpore capitulorum ponantur omnes clausule calegarum, ita quod quando expediunt cuicumque, ipsas habere possit a custode capitulorum qui continue preest in palatio ad satisfaciendum indigentibus eis.

87. *Quod aliquis non possit esse consul compere cuius non sit particeps saltim quinque locorum.*

Item quod nullus consulum alicuius compere vel officii, vel confortator, possit esse in aliqua compera vel officio qui non sit particeps ipsius compere vel officii a quinque locis supra, ad hoc ut melius curet.

(Postilla marginale)

Qui loci quinque describi, obligari vel alienari non possint, donec sui officii ratio facta fuerit et reliquatus restitutus. Sic etiam debeant habere scribe eligendi in aliqua compera quinque loca; aliter eligi non possint, sicut non possunt consules; salvo quod si ipsi scribe voluerint obligare aliquod banchum, et de ipsa obligatione defferre apodixiam de libris ducentis de sua scribania bene et legaliter exercenda, quod possint; et in eo casu non teneantur habere in compera dicta loca quinque.

88. *Quod nullus consul confortatorum vel Visitorum possit aliud officium habere.*

Item quod nullus consul alicuius compare vel officii, confortator vel Visitor, possit aliud officium consequi in quibus simul eodem tempore concurreret.

Item quod in electione confortatorum et consulum et scribarum assignationis mutuorum debeant interesse consilarii assignationis mutuorum et habere voces suas in eisdem eligendis.

89. *De servientibus concedendis domino Iudici Capituli per dominum Capitaneum et dominum Abbatem.*

Item quod dominus vicarius et dominus abbas de tribus in tribus mensibus, ut fiunt solutiones preciorum introytuum Comunis, teneantur ordinare et constituere qualibet vice, per unum mensem et pro quolibet, decem de suis servientibus ad servitia domini Iudicis Capituli et in Capitulo, pro cogendis debitoribus comperarum et offitiorum ad solvendum quod debent.

90. *Quod dominus Capitaneus et quisque magistratus teneatur cogere ad solvendum debitores comperarum.*

Item dominus vicarius et quilibet magistratus civitatis Ianue teneatur ad predicta exequenda: alioquin sindicetur in libris centum ianuynorum.

Et sit presens capitulum abrogatorium et derogatorium omni alii capitulo generali vel speciali, quacumque verborum ligatione ligato, presenti capitulo in sue firmitatis robore permanente.

91. *Quod officia Visitorum teneantur procedere ad requisitionem officiorum protectorum et officialium comperarum.*

Teneantur quoque Visitatores Comunis Ianue, qui sunt vel pro tempore fuerint, ad requisitionem pro-

tectorum octo vel maioris partis eorum, inquirere et procedere contra consules, scribas et officiales qui sunt vel fuerint vel de cetero erunt, consules, officiales vel scribas alicuius compere, vel aliquarum comperarum, offitii vel assignationis, et super hiis et occasione eorum de quibus facta fuerit eisdem denuntiatio vel querimonia.

92. *Quod aliquis magistratus non possit cogere consules comperarum ad aliquid solvendum, et de pena solventium.*

Item quod nullus Capitaneus, Vicarius, Iudices vel familiares eorundem, vel aliquis alius officialis, vel magistratus, possit cogere vel mandare cogendos aliquos consules, vel officiales, vel scribas alicuius compare, vel aliquarum comperarum seu offitii, ad solvendum vel mutuandum aliquam peccunie quantitatem illius compare sive offitii, seu pertinentem ad aliquam comperam vel officium, nisi secundum formam tractatus vel impositionis ipsius compare vel offitii, et quicumque contrafecerit nedum periurus censeatur et habeatur; sed nichilominus teneatur ad solvendum et satisfaciendum illi tali compare duplum illius quantitatis quam solvi vel mutuari iusserit contra formam tractatus dicte compare.

93. *Quod omnis introytus et assignationes comperarum registrentur, et quot locorum sit quelibet compara.*

Item quod omnis introytus seu assignationes introytuum quarumcumque comperarum ponantur in registris seu cartulariis ubi sunt scripta nomina habentium in comparis sive officiis compararum Comunis Ianue, et quibus comparis sive offitiis sunt assignati, et pro quibus partibus, ita quod sciri possint illi introytus qui assignati sunt cuicumque compare. Et ita quod de ipsis non possit fieri diminutio vel detractio. Item quot loca sunt in qualibet compara, sive quot locorum est quelibet compara, et diminutiones que annatim fierent de eis. Et predicta facere ponere et scribere teneatur ille notarius, qui est ordinatus per capitulum quod est sub rubrica: *De duobus cartulariis pro mutuis et omnibus comparis ordinandis et collocandis.*

94. *De pena scribarum non restituentium vel non dantium suos cartularios temporibus ordinatis.*

Item quod omnes scribe quarumcumque comperarum, qui non restituerint offitio visitorum cartularia infra tempus ordinatum per tractatum ipsorum Visitorum, condempnentur per dictum officium Visitorum pro quolibet et qualibet vice in libris quinquaginta ianuynorum in peccunia numerata, sine aliqua compensatione vel detractioe, aplicandis in salario domini Vicarii qui nunc est vel pro tempore fuerit.

95. *De pena cessantium solvere precia introytuum Comunis secundum sua tempora.*

Item quod cessantibus secundum sua tempora solvere precia introytum assignatorum alicui compare,

vel aliquibus comparis, quorum introituum fuissent participes vel emptores, non fiat ius per aliquem magistratum Communis lanue super aliqua questione civili vel pecuniaria, donec de dicto precio sive introitu integraliter satisfecerit nec amictatur ad aliquod officium Communis vel comperarum, nec inde aliquod salarium possit percipere vel habere.

96. *De pena non solventium in suis terminis.*

Item quod si aliqua persona dare debuerit aliquam quantitatem pecunie, retineantur eidem proventus quos haberet vel recipere deberet in ipsa compara vel offitio una vel pluribus, pro tempore quo distulerint solvere et pro rata eius quod dare deberet ipsi compare vel offitio; et nichilominus, pro interesse talis compare, teneatur solvere ipsi compare ad rationem de libris decem pro quolibet centenario et pro rata temporis, quando quantitatem debitam ultra terminum retinuerit sive solvere cessaverit. Et quod omnes consules et scribe talis compare, cui illa talis persona habuerit solvere, teneantur et debeant describere immediate ad dictam rationem de collumpna illius persone debentis, si aliquid habuerit in ipsa compara; et si non habuerit in ipsa compara, sed in alia quacumque, teneantur consules et scribe ipsius compare cui debuerit solvere, habita apodixia a domino Iudice Capituli, simili modo describere de collumpna debentis et scribere super tali compara cui debet.

97. *Quod officialibus non stantibus ad sua officia non ponantur in ratione salaria.*

Item quod nulli officiali ponatur in ratione salarium suum, nisi exercuerit dictum suum officium continue horis debitis et decentibus et quibuscunque diebus iuridicis; et quod dictorum octo Protectorum stetur declarationi una cum officio Visitorum utrum et pro quanta parte sit privandus suo salario officialis predictus.

98. *Quod participes comperarum habeant vocem in electione consulum et scribarum cum deliberatione officii Protectorum.*

Item quod quando fient seu fieri debebunt electiones consulum compararum et scribarum per participes comperarum, participes talium compararum convocandi ad talem electionem debeant de conscientia et assensu dictorum octo Protectorum seu maioris partis eorum, assumi et convocari. Qui octo Protectores, vel maior pars eorum, videre et examinare debeant personas que electioni fiende de novis officialibus interesse debebunt secundum statuta illius compare uel offitii iminent (*sic*) fienda electio officialium, et illi quos crediderint et eis uel maiori parti eorum videbitur dicte electioni interesse debere iuxta ordinationem illius compare vel officii habeant vocem in ipsa electione et non alii.

(*Postilla marginale*)

Item quod quando sit aprobacio de aliquibus consulibus alicuius compere, vel electio, per participes habentes eam facere immediate eligantur duo boni participes talis compere vel officii, qui dicantur vixitatores ipsius officii vel compere, et qui habeant inter alia facere et declarare a principio anni quantum crediderint posse solvi pro qualibet paga proventuum, et id declarare publice per scripturam publicam, ita quod cuique participi possit esse manifestum et certum quantum debeat recipere pro qualibet paga in tali compera; quorum duorum Vixitatorum fiat electio per habentes eligere consules vel approbare secundum formam tractatus talis compere.

Item quod consules et scribe cuiusque compere vel officii per mensem ante finem sui anni debeat dare in scriptis ipsis duobus Vixitatoribus omnes suos debitores, sive sibi restantes dare, quibus de causis et in quibus quantitibus; et quod ipsi duo Vixitatores subsequenter debeant dare in scriptis domino iudici Capituli et suo scribe suis successoribus in tali consulatu vel scribania, ita quod tales debitores possint cogi ad solvendum et satisfaciendum comperis vel officiis quibus debent.

99. *Quantum possint solvere in chiapucinis consules compararum.*

Item consules compararum non possint solvere participibus in clapucinis ultra quartam partem eius quod solvere debuerunt. Item quod relique tres partes debeant solvere in ziliatis vel altera bona moneta quam in clapucinis.

100. *De numero cartarum cartularii in principio scribendo.*

Item quod scribe cuiuscunque compare sive officii debeant et teneantur in principio eorum offitii, sub debito sacramenti et sub pena remotionis ab offitio, scribere in cartulario cuiuscunque compare in primo folio, vel ubi melius eisdem videbitur, numerum foliorum sive cartarum cuiuscunque cartularii, ad hoc ut sciri possit numerus cartarum sive foliorum que sunt seu esse debent in cartulario cuiuscunque compare.

101. *Quod consules in principio sui officii debeant levare et scire quantum ascendunt introitus sue compare et proventus participum.*

Item teneantur omnes consules cuiuslibet compare sive officii in principio eorum offitii levare in scriptis in aliquo manuali quantum ascendit compara sive officium cuius erunt consules, et numerum participum ipsius compare; et hoc accepto et viso, postea vadant et ire teneantur ad registrum sive autenticum ubi possunt scripture compare et nomina participum et quantitatem seu loca, et videre cartularia et examinare si registrum sive autenticum con-

cordat sive concurrat cum scriptura dicti manualis extracta et levata de cartulario dicte compare; et hoc facto et viso, dictum manualetn retineant in se usque ad finem eorum officii. Et ita quilibet consul qui pro tempore fuerit teneatur facere successive.

102. Quod officium Protectorum videat et examinet excusationes factas per consules comperarum pro avariis participum.

Item teneantur et debeant predicti octo Protectores videre et examinare rationes illorum officialium qui in eorum rationibus posuerunt excusationes quas fecerunt occasione aliquarum avariarum pro aliquibus personis de proventibus quos recipere debebant in aliqua compara anno millesimo tercentesimo decimo octavo circa, toto ipso millesimo comprehenso; et quod similiter videant et examinent rationes collectorum ipsarum avariarum sive dacitarum; et si reperiretur illos pro quibus dicti officiales comperarum fecerunt aliquas excusationes non esse in cartulario scriptos ubi scripti fuerunt illi qui solvere debebunt avarias, quod dicti officiales cogantur ad restitutionem faciendam personis de quantitibus proventuum que vel qui reperientur occasione dictarum avariarum sine excusatione descripti sive descripte desuper illam talem personam sive de columnna ipsius. Et predicta fiant et exequantur per dominum Iudicem Capituli vel dominum Vicarium ad requisitionem sive denuntiationem dictorum octo uel maioris partis sine libello et pignore bandi, et sine strepitu et figura iudicii.

103. Qualiter describi possint proventus participum comperarum pro excusationibus suarum avariarum.

Item quod nullus scriba vel officialis alicuius compare possit describere aliquos proventus, seu aliquas quantitates pecunie, desuper aliquem, seu de columnna alicuius persone, que recipere ipsos debeat in aliqua compara sive offitio, seu pro aliqua persona aliquas excusationes facere occasione ipsius avarie, nisi prius habuerit apodixiam ab officiali seu scriba qui presit seu deputatus sit ad colligendam avariam pro qua requiratur seu fieri debeat excusatio supradicta; et quod dictus scriba vel officialis, habita dicta apodixia, quamcunq; potest ipsam apodixiam teneatur tradere et consignare illi persone pro qua facta fuerit excusatio, scripto tamen prius exemplo apodixie in cartulario compere ubi facta fuerit excusatio.

104. Quod cartularium cuiuslibet compare teneatur in uno bancario suo clavando cum duabus clavibus una consuli altera scribe.

Item teneantur et debeant consules cuiuscunque compare sive offitii habere bancharium unum in quo reponantur et collocentur cartularia ipsarum comperarum vel offitiorum; et quod dictus bancharius habeat duas clavaturas, una quarum teneatur per consules dicti offitii sive compare et alia per scribam sive scribas dicte compare sive offitii; ita quod unus in absentia alterius in dicto cartulario nil possit videre, scribere vel comperari.

105. De pena scribarum comperarum cessantium satisfacere et iurare suum officium.

Item quia scribe comperarum et offitiorum ut plurimum cessant iurare eorum offitium secundum formam eorum tractatus, et securitates prestare; statui-
mus et ordinamus quod quicumque cessaverit predicta facere non possit percipere vel habere salarium in dicta compara vel offitio, et acceptum non possit ei poni in rationem, sed precise compellatur ad ipsum restituendum per offitium Visitorum.

106. Quod ipsa declaratio exequatur in carta losi.

107. Quod Visitatores quolibet anno declarent quantum quelibet compara pro proventibus possit solvere pro quolibet loco.

Item quod singulis annis Visitatores qui erunt de mense februario per totum dictum mensem teneantur sub debito sacramenti facere diligentem rationem, inquisitionem et computum de omnibus introitibus pertinentibus ad quamlibet comparam, de precio quo venditi fuerint introitus pertinentes seu assignati cuilibet compare, et videre quid et quantum quelibet compara potest reddere illo anno tam de proventibus quam residuis, si qua essent residua, et mittere per totum dictum mensem, vel saltem infra quindecim dies mensis marci tunc subsequentis, gradam per civitatem et loca consueta quid et quantum potest reddere quolibet compara illo anno tam de proventibus quam residuis, si residua erunt; et predictam rationem teneantur Visitatores infra dictum tempus dare consuli vel consulibus et scribe cuiuslibet compare. Et si quis consul vel scriba alicuius compare in solutione eius quod cuique participi pervenire debet pro illo anno, facta ratione eius quod ad quemlibet pervenire debet ex introitibus illius anni, cessaverit; possit illa persona illam quantitatem quam recipere debet petere executioni mandari contra consulem et scribam, cridam seu preconizationem predictam vel scripturam, cartularium compare seu assignationis predictae in quo erit scripta ratio predicta; in qua executione in omnibus et per omnia forma capituli quod est sub rubrica *De laude et sententia executioni mandanda*, observetur; salvo si Visitoribus ex causa evidenti aliud videretur.

Sane intellecto, predictis vel aliquo predictorum non obstantibus, quod per predicta vel aliquod predictorum non fiat nec factum intelligatur aliquod preiudicium iuribus aliquarum comperarum seu assignationum, vel instrumentis seu promissionibus factis per Comune Ianue alicui compare seu assignationi seu participibus ipsius, seu libertatibus earum vel alicui earum.

Et teneantur Visitatores, antequam de dicto offitio Visitarie se intromictant, prestare securitatem de libris quingentis pro quolibet domino Iudici Capituli de ipsorum offitio bene et fideliter exercendo; et dicte securitates seu securitas debeant approbari per dominum Iudicem Capituli et offitium Protectorum.

108. *Quod officium Protectorum habeat declarare per cedulam loca super aliquod scripta, ut possit consequi consulatum compare.*

Item quod offitium Protectorum possit elevare in cedula omnes et singulos quos crediderit fecisse vel procurasse describi vel transcribi aliqua loca vel locum seu quantitatem alicuius compare, sub intentione procurandi vel habendi vocem vel voces ad electionem alicuius officialis compare seu comperarum; que cedula intelligatur simplex notio auctoritate presentis capituli facta. Et hoc sub pena librarum vigintiquinque Ianue, exigenda per quemcumque magistratum Ianue ad solam presentationem dicte cedule sine strepitu et figura iudicii et nulla quantumcumque valida exceptione vel contradictione audita: quod fit pro grandi provisione et utilitate Communis.

Et teneatur dominus Vicarius, qui nunc est vel pro tempore fuerit, et quicumque magistratus Ianue, predicta omnia actendere et observare aliquo capitulo non obstante; alioquin possit et debeat sindicari, pro qualibet vice qua contrafecerit vel non observaverit ut supra, in libris quingentis ianuynorum. Et sit presens capitulum abrogatorium et derogatorium omnibus capitulis statutis et ordinamentis in contrarium obviantibus, presenti capitulo in suo robore permanente.

109. *Quod officium Protectorum teneatur syndicare Visitatores qui commiserint in suo offitio.*

Teneatur offitium Protectorum de sex in sex mensibus in fine offitii Visitorum diligenter videre et examinare omnia que fecerint Visitatores; et secundum quod invenerit ipsos Visitatores seu ipsorum offitium contrafecisse seu non observasse que debent circa ipsorum offitium, dictum officium Protectorum teneatur et debeat sub debito iuramenti, quod iuramentum subire debeant in principio officii sui, ipsos Visitatores delinquentes ut supra syndicare et condemnare secundum quod ipsis Protectoribus seu maiori parti eorum videbitur. Ita tamen quod presens capitulum non se extendat ad preterita, sed solummodo ad futura; et dominus Capitaneus et Vicarius qui est et pro tempore fuerit, et quilibet magistratus Ianue, teneatur executioni mandare declarationem et syndicationem factam per dictos Protectores ut supra. Habet locum M CCC XXVIII a kalendis februarii in antea.

110. *Quod Visitoribus existentibus in discordia super aliquo facto sui officii, debeat haberi recursus per eos ad officium Protectorum.*

Quia Visitatores sunt numero quattuor, et tres ipsorum seu maior pars aliquando non concordat

in una sententia, sed duo conveniunt in una sententia et alii duo in alia super eodem facto; in tali casu teneantur requirere ab officio vel priore Protectorum consilium, vel unum ex ipsis Protectoribus vel alteram bonam personam, que dari debeat ab ipso offitio Protectorum sive a maiori parte ipsorum; que vocem habeat inter ipsos Visitatores sicut unus ex ipsis Visitoribus ad fortificandum rationem duorum, sicut ei melius videbitur.

111. *De securitatibus prestandis per officium Visitorum.*

Item quod officium Visitorum teneatur prestare securitates de bene exercendo offitio suo, prout faciunt alii officiales compararum, antequam incipiant exercere offitium: quas securitates prestent de libris quingentis pro quolibet domino Iudici Capituli nomine Communis et compararum approbandas per Protectores Capituli.

112. *De pena scribarum describentium de super participibus comperarum pro avariis eorum proventus, vel excusationes facientes non servantes formam ordinatam.*

Item quod quicumque solverit aliquas avarias in proventibus alicuius ex participibus, sive excusationem fecerit quam scribi non fecerit per scribam ordinatum per formam capituli, seu eam confiteri non fecerit ab officialibus qui eam receperint coram ipso scriba; quod solvens vel excusans teneatur easdem restituere illi pro quo scripsit easdem excusationes fecisse, et offitium Visitorum teneatur executioni mandare, et super eo cognoscere et declarare.

Item quod dictus notarius ordinatus ut supra per formam capituli super scribendis proventibus solutis et qui restant solvi in unaquaque compara, teneatur terminare ut incipit et finire; et offitium Visitorum curet quod compare et officiales sui emant cartularios necessarios ad suum offitium exercendum, et sibi satisfaciant de salario sibi ordinato usque in libris quadraginta; et teneantur declarare dicti Visitatores pro quarta parte unaquaque compara ut officium sibi super eo satisfacere debeat.

113. *Quod scripta per scribam domini Iudicis Capituli circa sui officium valeant et teneant.*

Item quod scripta et processus facti et faciendi circa scribaniam officii domini Iudicis Capituli et in ipso officio per dictum scribam valeant et teneant et pro scripturis publicis habeantur, non obstante aliquo capitulo seu ordinamento in contrarium loquente.

114. *Quod emptores introytuum non possint alleviari a consulibus comperarum in securitatibus et cautionibus faciendis per eos.*

Item quod nullus consulum alicuius compare vel officialis possit alleviare aliquem emptorem introytus

71

assignati sue compare vel offitio a securitate prestanda de precio iuxta formam clausularum, nec sibi dilationem aliquam prestare, sub pena periurii nisi incalegatio⁽¹⁾; in quo casu possit fieri prorogatio prime solutionis sive page.

115. *Quod Visitatores facientes contractus compararum vel capitula non releventur pro eo quod expresserint, salvo si esset contra capitula vel tractatus.*

Item quod Visitatores in suis rationibus et declarationibus faciendis non se possint excusare ex eo quod exprimerent, salvo si esset contra tractatum vel capitula, vel generalem reservationem facerent, vel generalem etiam potestatem quam in principio sui offitii consueverunt facere, et in scriptis redduci facere; sed teneantur capitula et tractatus compararum observare.

116. *Quibus diebus Defensores capitulorum teneantur inesse suo offitio.*

Item quod Defensores capitulorum teneantur stare qualibet hebdomada diebus duobus continuis ad eorum officium exercendum certo et determinato loco, ita quod possit haberi copia ipsorum per eos qui voluerint habere recursum ad eos contra illos qui faciunt contra capitula et tractatus compararum.

117. *Quod in iuramento Vicariorum exprimatur de servandis tractatibus compararum.*

Item quod in iuramento domini Vicarii expresse ponatur de non veniendo contra tractatus et ordinationes clausulas compararum et mutui; et per syndicatores fiat inquisitio de predictis in fine regiminis futurorum Rectorum.

118. *Quod Protectores sint executores tractatum comperarum.*

Item quod Protectores sint executores ipsorum tractatum contra omnes magistratus contrafacientes; et teneantur contra eos procedere quando fecerint contra formam capitulorum et tractatum comperarum et mutuorum, sicut Defensores capitulorum solummodo in ipsis tractatibus compararum et mutuorum ut iura dictarum compararum.

119. *Infra quantum tempus scribe comperarum teneantur presentare Visitoribus suos cartularios.*

Item quod omnes scribe teneantur presentare cartularios officio Visitorum infra mensem finito anno sui offitii; alioquin intelligatur privatus (*sic*) suo salario, nec possit poni sibi in ratione ipsum salarium per Visitatores. Et si acceperit, condemnetur ad restituendum.

(1) Questa lacuna si trova nell'originale.

Item quod quicumque officialis non restituerit resta que debet antequam absolvatur ab offitio Visitorum, etiam si absolveretur, non intelligatur esse absolutus; et nichilominus incidat in penam solidorum quinque pro quolibet resto non soluto.

120. *Quod aliquis officarius non possit habere a Comuni bina offitia.*

Non possit scriba vel alter officarius qui percipiat salarium a Comune excedens quantitatem librarum x a Comuni Ianue habere salaria bina, nec bina offitia, preter quam in Abbatem populi et scribaniam eius eodem tempore; nec aliquod alium salarium habere possit aliquo modo vel ingenio seu iure qui dici vel excogitari possit; salvo quod Vicarius possit committere sigillum et cronicam suis scribis et sicut in capitulo continetur non obstante aliquo capitulo. Et in legatione possim (*sic*) officarios mittere, si per Consilium ordinatum fuerit; et teneantur duo constituti super rationibus Communis suo iuramento non approbare aliquam solutionem factam alicui scribe, seu alicui officario, ultra salarium ordinatum scribanie seu offitii in quo scriba seu offitarius fuerit; ymo teneantur illud quod invenerint ipsi duo ipsos scribas seu officarios habuisse ultra salarium dare in scriptis domino Vicario, et ipse Vicarius teneatur illud exigere et dari facere Clavigeris Communis infra dies xv postquam sibi datum fuerit in scriptis, vel ipsum si haberi poterit semper per personam detineri quousque solverit. Nec Vicarius possit precipere illis duobus in contrarium; ymo teneatur ipse Vicarius dare operam cum effectu ut hoc capitulum per omnia observetur. Et si Vicarius predicta non observaverit, possit et debeat sindicari in libris centum ianuynorum qualibet vice qua contrafecerit; salvo et reservato quod si scriba, vel alius officarius, electus fuerit in Abbatem populi Ianue, possit esse Abbas et percipere salarium Abbatie non obstantibus supradictis.

121. *Quod aliquis non possit aliquod officium exercere, nisi ut infra.*

Cum plures homines auctoritate propria exercent officia sine eo quod sint eis concessa per Consilium seu Comune Ianue, et sine eo quod ipsa iuraverint, nec securitatem fecerint sicut tenentur et debent, et propterea multe fraudes committantur et magnum damnum posset inde accidere tam Comuni quam singularibus personis; statuendum duximus et firmiter inhibendum quod aliquis non presumat exercere aliquod officium, vel de ipsis nullatenus se intromittere, nisi offitium illud sit eis commissum per Consilium maius vel duodecim Sapientum, seu per Comune Ianue, vel per illos ad quos electio ipsius officarii pertinet, et nisi prius iuraverit illud offitium bene et legaliter exercere, et fecerit securitatem Contrafecerit, teneantur Vicarius Ianue et eius Iudices et Milites ei auferre nomine vindicte libram unam

ianuynorum; cuius banni medietas sit accusatoris et alia Communis, si inde voluerit et habeatur privatus; et nichilominus talis officialis a dicto officio removeatur, nec pro ipso offitio aliquod salarium habeat et habere possit seu valeat. Et istud capitulum legatur in Parlamento in Consilio. Et si Vicarius et eius Iudices et Milites ut supra non observaverint, possint et debeant sindicari in libris centum ianuynorum.

122. De capitulis sine extrinseco intellectu observandis.

Ego omnia capitula in hoc volumine scripta observabo et observare tenebor bona fide sicut scripta sunt sine aliquo extrinseco intellectu.

123. De hiis que debet facere ille qui constitutus fuerit super dando et recipiendo salem.

Quando aliquod lignum in quo sal delatus sit applicuerit in portu Ianue, ponantur in ipso ligno tot custodes quot fuerint necessarii; qui stent in ipsis lignis et custodiant ne aliquid salis exoneretur de ipsis lignis, nisi pro reponendo et collocando in voltis Communis Ianue propriis vel conductis. Et antequam exoneretur de aliquo ligno aliquid salis, debeant domini sive patroni ipsius ligni, vel aliqua persona pro eis, portare monstram ipsius salis Consulibus salis; et si ipse sal fuerit pulcher et acceptabilis in voluntate ipsorum Consulum recipi debeat et collocari in dictis voltis. Et sint in qualibet volta in qua sal reponetur clavature tres cum clavibus tribus, quarum una non possit disclavare alteram, sed sint contrarie: quarum unam pro ipsis Consulibus semper teneat ille officarius qui super erit ad dandum et recipiendum salem, alias duas Consules salis; quas duas claves teneatur dictus officarius dare dictis Consulibus salis infra duos dies postquam fuerit impleta volta, cum carta pendente in ipsis clavibus in qua sit scriptum quantitas salis que posita erit in ipsa volta, et de quo ligno sive lignis exonerata fuerit, et de quo loco delati, et quo anno et mense, et nomen ipsius officarii; et hoc observare debeat per totum tempus quo in dicto officio steterit. Et dicti Consules dare debeant unam ex dictis duabus clavibus illis vel illi qui electi sive electus fuerint super videndo rationem de solidis IIII denariis VIII qui solvuntur deferentibus salem Ianuam, qui ipsam teneant pro ipsis Consulibus nomine offitii et participum compararum salis. Finito vero tempore ad quod predictus officarius electus fuerit, tenere debeat unam clavim de qualibet volta in qua ipse collocaverit salem, vel de illis que non fuerint evacuate, et ipsam non reddere quousque ipsa volta evacuata fuerit per ipsum; et teneatur evacuare voltas in ordinatione Consulis salis. Ille vero officarius qui super erit dicto officio, intelligatur esse et sit officarius in dicto officio quantum ad evacuandum voltas in quibus ipse reposuit salem et collocaverit salem solummodo quousque fuerint omnes evacuate.

124. Quod volte salis non possint evacuari per alteros quam per eos qui fecerint micti vel per suos heredes.

Et quod de aliqua volta in qua aliquis officarius constitutus in dicto officio salem collocaverit sal extrahi non debeat nisi per ipsum vel eius heredem; et sic successive et in futuro tempore observetur; et debeat habere iste offitarius ad rationem de libris XXXVI in anno, videlicet per tantum tempus quantum steterit ad faciendum predicta: videlicet si steterit per annum unum, faciendo predicta, habeat libras XXXVI, et si plus vel minus ad eandem rationem.

125. Qualiter constitutus super recipiendo sale debeat reddere rationem volta aliqua evacuata.

Quando vero totus sal qui repositus fuerit in aliqua volta per officarium qui preerit dicto officio extractus fuerit per ipsum de ipsa, teneatur ire coram Consulibus salis et dare eisdem in scriptis quantitatem salis extracti de ipsa volta, et cui vel quibus ipsum dederit; et Consules salis teneantur ipso die, vel sequenti, examinare, inquirere et videre si sal extractus de ipsa tali volta fuerit tantum quantum esse debuerit; et si erit minus quam debuerit, teneatur ille qui ipsum salem posuerit in ipsa volta emendare et solvere Consulibus salis nomine eorum officii ad rationem de soldis viginti Ianue pro qualibet mina inventa minus.

126. Quod in volta qua positus fuerit sal non possit alter sal poni donec vacuata fuerit priori.

Et in aliqua volta in qua collocatus sive repositus fuerit sal, aliquis alius poni non possit nec debeat postquam incepit extrahi de ipso sale quousque fuerit evacuata. Ad predicta omnia et singula fieri facienda et observanda teneatur Vicarius Ianue et quilibet Rector civitatis Ianue.

127. De eligendo illum qui super esse debet super dando et recuperando salem.

Teneatur Vicarius Ianue de mense februario vocari facere voce preconis omnes debentes recipere pro precio salis Ianuam delati, et ipsos congregare in palatio in quo ipse moratur, et ex illis qui ibi congregati fuerint eligere ad voces vel ad brevia IIII. Et Consulem salis et Consules assignationis mutuorum debeat compellere ipse Vicarius ad dandum in scriptis, antequam recedant de loco in quo congregati fuerint, nomina et cognomina duorum vel trium virorum clericorum sive laycorum de quibus predicti vel maior pars ipsorum concordet fuerint duodecim Sapientes civitatis Ianue; et ipsis datis, teneantur et debeant predicti duodecim Sapientes eligere unum ex ipsis infra diem secundam postquam ipsa nomina receperint, pro anno uno incipiendo in kalendis Marci tunc

proximi, qui superesse debeat offitio dandi et recipiendi salem a deferentibus ipsum et dandi cabelleriis. Et qui electus fuerit debeat exercere ipsum offitium bene et legaliter, et prestare ydoneas cautiones de libris MM coram Clavigero Comunis, et ipsis clavigeris vel alteri eorum stipulantibus et recipientibus nomine Comunis Ianue et nomine cuiuslibet cuius interest vel intererit seu interesse posset, nec non et notario sive scribe offitii clavigerorum tamquam publice persone stipulanti et recipienti nomine predicto, de dicto offitio bene et legaliter exercendo secundum formam capitulorum et tractatum civitatis Ianue factorum et faciendorum super dicto officio, et de reddendo rationem Consulibus salis cui vel quibus debuerit tociens quociens voluerint ipsi Consules salis, et de salvando et custodiendo omne id et totum quod ad manus eius pervenerit occasione dicti offitii, et reliqua restituendo, et aliis faciendis que ad dictum officium fuerint facienda; et iurare debeat coram dictis clavigeris vel altero eorum et scriba de predictis omnibus et singulis faciendis que ad dictum offitium fuerint facienda; et iurare debeat de observandis ut supra. Qui habere debeat pro salario totius unius anni libras septuaginta ianuynorum, et non ultra. Non possit tamen nec debeant dicti quattuor Consules salis et Consules officii assignationis mutuorum dare in scriptis aliquem ex se ipsis, patrem vel fratrem alicuius ipsorum, vel filium. Que omnia et singula teneantur Vicarius Ianue et duodecim Sapientes facere et observare, non obstante aliquo capitulo generali vel speciali quacumque verborum ligatione ligato, etiamsi contineretur in eo aliquo alio capitulo non obstante.

128. *De duobus licteratis in qualibet cabella salis Ianue constituendis, et eorum officio, vel quod salem pro se emere vel emi facere non possint, et pena contrafacientium.*

In qualibet cabella civitatis Ianue sint duo qui scribere et legere sciant, et non vendatur sale nisi in eorum presentia, et quilibet eorum scribat quantitatem salis que vendetur in suo cartulario, et omni mense reddant ambo rationem Consulibus salis, et unus eorum cabellatorum recipiat precium et alius inde rationem reddat de mense in mensem. Si vero dictam rationem ut supra non reddiderit, auferam ei qui contrafecerit libras xxv; quam penam si non abstulero, ego ex quo mihi denuntiaturum fuerit et cognitum in libris xxv possim et debeam sindicari. Et scribas dictarum gabellarum infra dies tres a meo introitu faciam iurare, et cogam insuper eos gabellatores quod super se vel submissam personam non emant, nec aliquo contractu in se transferant salem qui assignatur alicui ad cabellam vel denarium. Et si contrafecerint, auferam ei qui contrafecerit pro qualibet libra solidos v, et pro mina qualibet salis totidem: quos non reddam, sed medietatem dabo accusatori et aliam dabo Comuni; et accusatorem privatum habebo.

129. *De mensuratoribus salis, et qui esse possint vel non, et de quartinis et qualiter mensurari debeant.*

Qui vero mensurator salis fuerit in uno anno, in sequenti esse non possit. Et teneatur infra dies octo sui introitus facere fieri quartinos duos, si facti non fuerint; qui quartini sint equalis magnitudinis cuius est quartinus ad quem sal mensuratur; ita quod quartinus ad quem sal mensurabitur in terra sit ille ad quem mensurabitur in mari; et tradi debeat hoc modo, scilicet: quod gabellatores mictant in ligno salis mensuratorem qui debeat implere vel calcare cum palla, vel alio modo impleto quartino, ad voluntatem mensuratoris. Venditor salis et eius nuntius ducet rasoriam super quartinum ad voluntatem suam; et si aliter fecerint mensuratores seu gabellatores, auferat Vicarius contrafacienti libras x qualibet vice, si ei fuerit denuntiaturum; et si Vicarius predicta non observaverit, sindicetur in libris L. Et teneantur gabellatores sal non facere, nec permittere salem de lignis onerare vel ponere in aliqua volta que sit clavata sub terra. Et si contrafecerint, cuilibet eorum libras xxv teneatur Vicarius auferre, si constiterit ei, qualibet vice. Et sint in qualibet gabella civitatis Ianue mensuratores quatuor, pro mensurando salem in mari, quos Vicarius et duodecim Sapientes elegerint, et habeant pro salario a Comuni denarios xii ianuynorum singulis diebus quibus salem mensuraverint in mari. Et non debeat aliquis Castellanus Comunis Ianue vendere salem alicui persone, nec extrahi permittere de cabellis Comunis Ianue vel aliqua ipsarum, quin primo receperit et habuerit precium salis predicti in pecunia numerata.

130. *Qualiter Consules teneantur accipere, vendere et emere salem, et qua mensura mensurare, et quantum debeat accipi pro venditione.*

Teneatur Vicarius et quilibet magistratus qui pro tempore venerit ad regimen civitatis Ianue compellere Consules salis et illos qui preerunt officio salis, videlicet ad emendum salem pro Comuni ab illis qui salem adducunt in Ianuam, et ad conducendum salem pro Comuni illis personis et locis et gabellis quibus pro Comune Ianue sal conceditur, eis iniungere et precipere sub iuramento et pena, quam auferant ab eis et quolibet eorum si contrafecerit, quo modo ab aliquo vel aliquibus qui sal adducant Ianuam, vel apertum in ligno aliquo, vel alio modo, ad aliquam mensuram nisi ad mensuram quartini ad quam sal venditur et mensuratur pro Comuni in terra, nec recipiant pro venditione vel alio modo recipere possint nisi denarios ii pro quolibet centenario ad mensuram dicti quartini; dent et dare debeant, vendere ac concedere sal ad omnes gabellas et loca quibus sal venditur seu conceditur per Comune Ianue; quibus supra dare debeant pro benedictione unam minam salis pro quolibet centenario; nec possit dari seu concedi vel vendi sal alicui seu aliquibus personis,

loco vel terre vel gabelle nisi ad mensuram dicti quartini, et nisi illud sal ad dictum quartinum mensuretur in gabellis Communis Ianue, et quod de ipsis extrahitur. Precium autem salis constituatur et constitui debeat in voluntate Consilii et secundum quod per Consilium ordinabitur, secundum formam alterius capituli quod est sub rubrica *De faciendo consilio qualiter sal vendatur*, et incipit: *Teneatur Vicarius infra dies xv* etc. Et predicta omnia et singula teneatur observare Vicarius et observari facere; et quilibet magistratus qui pro temporibus fuerit ad regimen civitatis Ianue non paciatur quod sal mensuretur, concedatur, vendatur vel ematur nisi secundum quod supra dictum est ad mensuram dicti quartini. Et si Vicarius, seu aliquis magistratus qui pro tempore fuerit ad regimen civitatis Ianue, non observaverit predicta, seu paciatur quod aliquo modo ut supra dictum est ad aliam mensuram sal ematur vel accipiat vel vendatur vel concedatur preterquam ad mensuram dicti quartini, et quod de cabellis Ianue non extrahatur, et quod in ipsis mensuretur nisi ut supra dictum est, possit et debeat sindicari per syndicatores in libris m ianuynorum si ei cognitum et denuntiatum fuerit.

131. *Qualiter se habere debeant quando implent voltas, et quas voltas evitare debent, et pena non sic servantium.*

132. *De ratione reddenda per Gabellatores Communis.*

Teneantur et debeant omnes cabellatores tam cabellarum Ianue et Riperie que Comuni Ianue pertinent omni anno reddere rationem de toto sale qui per eos emptus fuerit et receptus et venditus, et de aumento et expensis, et de eo quod restabitur in voltis et in cabellis eorum successoribus reddere rationem; quam rationem reddere debeant et examinare illi duo qui ad hoc per Vicarium et duodecim fuerint ordinati; quam scribi faciant in cartulario ad id facto, quod in sacristia debeat custodiri et reponi. Et si cabellatores et scribe ut supra non compleverint, in libris xxv pro quolibet debeant sindicari. Teneantur insuper dicti cabellatores Ianue et eorum scribe, semper quando sal exonerabitur de lignis, vicissim stare continue ad voltam in qua sal reponetur, et signare barchas et quantitatem exoneratam in quolibet sero, et eas scribi per scribam in capitulo constitutum; non possint nec debeant aliquam personam relinquere loco sui, et semper quando recesserint voltam ipsam claudat et clavem teneant, nec in aliqua volta reumatica vel viatica iuncta trexende in aliqua alia occasione, per quam sal diminutionem recipiat, sal poni permittant nec faciant collocari. Qui si contrafecerint et ut supra non observaverint, totum damnum et diminutionem debeant resarcire; et ultra in libris xxv pro quolibet condemnentur. Et si Vicarius non condemnaverit ipsos, postquam constiterit ei de predictis, in libris l debeat condem-

nari. Et non possit esse cabellerius aliquis qui non prestet ydoneam cautionem de libris n, de salvando et custodiendo totum id quod restituere debeat, et bona fide exercendo officium; nec scriba esse possit qui non prestet ydoneam cautionem de libris centum.

133. *De mensuratoribus salis constituendis et eorum salario, et laboratoribus tenendis in gabellis, et de eorum precio, et qui prohibeantur esse mensuratores vel laboratores.*

Teneantur Consules salis constituere et habere in qualibet cabella Communis Ianue mensuratores sex bonos et legales sine aliquo munere prestando Comuni illos, similiter; et habeant quilibet, quolibet mense, solidos xx; sed nullum mensuratorem in cabella Moduli constituent qui habitet a Sancto Georgio et a Sancta Maria de Castello versus Modulum; nec in cabella Porte Vacarum constituent aliquem qui habitet a Sancto Syro versus ipsam Portam. Nec mensurator sit aliquis tabernarius, vel hospitator, vel qui sal vendat vel vendi faciat: qui mutantur quolibet anno, ita quod qui fuerit uno anno sequenti anno esse non possit in aliqua ex cabellis. Qui mensuratores teneantur colligere denarium unum pro qualibet mina, et denarium dimidium pro quolibet quartino salis venditi quem consignet cabellatoribus. Qui cabellatores et scriba ipsam peccuniam collocare debeant in capsia ab alia peccunia separata, quam reservent et expendant in avariis que fient in ipsa cabella per cabellatores eosdem; qui similiter teneantur et scriba habere in qualibet cabella laboratores quattuor, pro sale vendito extrahendo de cabella, qui habeant singulis mensibus pro quolibet a solidis xv usque in solidis xx tantum. Qui cabellatores et scriba et mensuratores teneantur iuramento non accipere nec accipi facere munus aliquod, sive aliquod donum, ab aliqua persona que in sale vendendo aliquid habeant aliquo modo vel ingenio; et hoc bona fide observare debeant sine fraude. Et si aliquis predictorum inventus fuerit contrafecisse de predictis, cabellatores et scriba condemnari debeant in libris centum, mensurator in libris x et laborator in solidis xx; et insuper quilibet contrafaciens ab officio debeat removeri. Et si Vicarius non compleverit modo predicto et forma, in libris xxv possit et debeat sindicari.

134. *Quod cabellatores aliquam solutionem facere non possint (nisi) ut infra, et quas expensas possint facere de peccunia cabelle.*

Non possit nec debeat aliquis cabellator seu scriba, constituti per Riperiam in cabellis Communis, aliquam solutionem recipere vel compensationem facere vel retinere de peccunia Communis Ianue et in dictis cabellis, recepta occasione alicuius vie seu viagii quod Ianuam fecerit, nisi tantum quantum Ianuam venerint pro peccunia quam receperint deferenda; et tunc dare possit cabellator seu scriba de Albingana usque Ianuam pro naulo ipsius peccunie et se ipso

79

solidos v; cabellerii quoque Saone vel scriba occasione eadem solidos iii qualibet vice tantum dare possit. Nec liceat eis nec possint dare vel solvere pro loguerio saccorum quos pro sale conducunt ultra obolum pro quolibet die. Si vero non observaverint vel contravenerint, vel in aliquo predictorum, condemnentur pro quolibet et qualibet vice in libris x. Et si Vicarius eos non condemnaverit in aliquo predictorum, postquam denuntiatus fuerit ei et ostensum, in libris xxv debeat sindicari.

135. *De ordinando aliquo qui possit salem mensurare.*

Teneatur Vicarius ordinare et constituere aliquem bonum virum et legalem, quem Consilium duodecim sapientum elegerint super lignis in portu Ianue quando sal mensurabitur ad mictendum Saonam (et) Albinganam, qui ibi stare debeat, ita quod mensurare debeat totum sal, et habeat pro suo salario solidos ii et non ultra.

136. *De scribis in cabellis salis duobus constituendis.*

Ego in cabella salis Moduli constituam scribam unum, et alii cabelle que (est) prope Portam Vacharum alium scribam, bonos et legales de numero notariorum Ianue et scriptorum in matricula notariorum Ianue; quos scribas iuramento compellam quod intersint venditionibus que de salis in ipsis cabellis fient, videlicet in eorum cabella qua fuerit constitutus, et quod bene et legaliter scribere debeant totum sal emptum pro Comuni ad ipsas cabellas delatum et deferendum in cartulariis quos propterea facere debeant.

Insuper in ipsis cartulariis scribere debeant omni die venditiones salis, et precium cuiuslibet venditionis, et omnia que in ipso offitio erunt necessaria; que cartularia semper in cabellis debeant permanere. Et cogam iuramento cabellatores ipsarum cabellarum quod nullus eorum venditionem faciat de sale solus; sed cuilibet venditioni interesse debeant ambo gabellatores, vel ad minus unus ex eis, cum scriba illo qui fuerit assignatus. Et cuique eorum dari faciam pro suo salario in anno libras xxv.

137. *De gabellotis et inquisitione facienda contra officiales extra Ianuam, et ne officia cabellarum incantentur; et super quibus sit facienda ipsa inquisitio, et de iudice conducendo ad hoc.*

Quia temporibus retroactis plures fraudes malitiose commisse sunt per quosdam officiales super cabellis salis Ianue constitutos, et etiam per homines districtus Ianue, et iam ordinatum fuit per gabellatores gabellarum Comunis Ianue elegi debeant certa forma sine mutuo; statutum est, ad evitandum dictas fraudes et malitias, quod quilibet Vicarius qui fuerit in regimine civitatis Ianue teneatur et debeat,

quando videbitur et placuerit Consulibus salis et totiens quociens eis videbitur et placuerit, mittere unum ex Iudicibus suis, vel Militibus suis, cum uno ex Consulibus salis et scriba comperarum salis per totam Riperiam tam Orientis quam Occidentis, vel ad alium locum de quo ipsi Consuli videbitur, et inquirere omnes fraudes et malitias commissas super sale exonerando vel vendendo, seu exonerato vel acquisito contra formam capitulorum, et tam super sale albo seu vetito quam super alio sale empto, exonerato vel acquisito contra formam capitulorum seu tractatum Ianue in aliqua parte seu loco qui vel que sit a Corvo usque Monachum, ipsis locis comprehensis; et contra gabellatores qui commississent fraudem in suo officio seu sale, et contra quoslibet alios qui contrafecissent capitulis seu tractatibus Comunis Ianue conditis super offitio salis, et super predictis omnibus et singulis, et super his que in capitulo quod est sub rubrica *De sale non exonerando per Riperiam* continentur, habeat dictus Iudex seu Miles tam in puniendo quam inquirendo, condennationes exigendo, et in procedendo contra homines et loca et comunitates secundum formam capitulorum et tractatum Comunis Ianue, et prout melius eis videbitur, merum et mixtum imperium et omnem iurisdictionem et cohercionem. Quos Iudicem seu Militem, Consulem et scribam Vicarius Ianue ire faciat infra dies decem postquam per predictos Consules eidem Vicario dictum fuerit ut supra, videlicet quod placeat et videatur eis de mictendo dictum Iudicem seu Militem.

Et expense que fient dicta occasione solvantur de pecunia dicti officii comperarum salis per dictos Consules prout solite sunt solvere et fieri. Et teneantur Consules salis et alter eorum semel in anno ire cum uno ex Iudicibus predictis vel militibus pro utraque Riperia ad predicta facienda et complenda; alioquin condemnentur ipsi Consules per Vicarium in libris c, et Vicarius sindicetur in libris d.

Qui Iudex cum dicto electo super predictis inquirent et inquisitionem diligenter faciant contra potestatem, castellanos et alios officiales anni tunc preteriti, si aliquid contra formam capitulorum Ianue, sive aliquod maleficio in suo regimine fecerint, si invenerint aliquos malefecisse, et specialiter contra formam capitulorum Ianue, et ultra si quantitas debita maiorem vindictam inquireret. Et teneatur Vicarius condennationes per ipsum Iudicem, si Iudex ipsas non exigeret, ac si ipse Potestas condennationes fecisset.

138. *Quod aliqua persona non emat salem nisi in gabellis.*

Non possit nec debeat aliqua persona Ianue vel districtus, vel aliqua que habitet a Corvo usque Monachum, ipsis locis comprehensis, emere vel accipere salem aliquo modo qui dici vel excogitari possit nisi in gabellis ordinatis seu que ordinabuntur per Comune Ianue; et si quis contrafecerit conden-

netur, et ex nunc condemnatus sit et condemnatus intelligatur esse, pro qualibet mina emptā vel aquisita contra formam predictam in solidos xx Ianue, et pro maiori et minori quantitate ad eandem rationem; salvo si esset sal albus seu vetitus condemnatur secundum formam aliorum capitulorum. Et salvo quod ad denariatam vel medaliatam (non) possit quis (aliquis?) emere de sale vendito.

139. *De eligendis quolibet anno qui possint vendere salem ad minutum, et de pena aliorum qui sic venderent.*

Item firmiter ordinamus quod singulis annis per Consules salis et eorum consiliarios et per cabellarios ordinentur bone et legales persone in duobus vel tribus aut in pluribus locis, sicut eis videbitur, in Ianua vel suburbiis, sicut melius videbitur predictis Consulibus, consiliariis et cabelleriis. Que bone persone in dictis locis possint vendere salem ad minutum et ad denariatam; ita quod aliqua alia persona non audeat vel presumat in civitate vel suburbiis vendere salem ad minutum ut supra. Et qui contrafecerit condemnatur ipso facto in solidis decem pro qualibet quarta salis venditi contra formam predictam, et ab inde supra ad eandem rationem; que pena tociens exigatur quociens fuerit contrafactum; et applicetur pena officio comperarum salis.

140. *De non commictendo fraudem in facto salis, et qualiter vel quando procedi debeat contra eos, et de pena fraudantium.*

Non possit aliqua persona commictere vel commicti facere aliquam fraudem seu malitiam in salem nec in facto salis, nec pati suo posse quod commictatur aliqua fraus in emendo vel acquirendo seu exonerando vel alienando seu minuendo salem contra formam alicuius capituli Ianue. Et si quis contrafecerit, condemnatur et condemnari debeat per Vicarium Ianue, et condemnationem exigere secundum formam capitulorum Ianue; et si capitula non essent de ipsa fraude, arbitrio Vicarii et Consulum salis. Et ad inquirendas quaslibet fraudes que fierent seu facte essent, seu dicerentur factas fore in facto salis, teneatur Vicarius Ianue et quilibet ex suis Iudicibus procedere suo arbitrio, servata forma capituli quod est sub rubrica *Quod potestates et marchiones districtus Ianue notificent Vicario Ianue infrascripta*, et secundum formam aliorum capitulorum. Et habeatur et teneatur pro fraude vel malitia illa que fraus seu malitia videbitur Vicario Ianue et Consulibus salis; et pro ipsa tali fraude seu malicia commictens condemnatur et condemnari debeat, et condemnatio exigi secundum formam capitulorum Ianue; et si capitula Ianue deficerent, arbitrio Vicarii Ianue et Consulum salis. Et teneantur Consules salis et scriba comperarum salis ipsius vel alterum eorum ostendere omnia capitula que locuntur de facto salis, que sciverint, ipsi Potestati vel eius Iudicibus, quando aliquis processus seu condemnatio fieri debet occasione

salis. Insuper Vicarius Ianue et quilibet ex suis iudicibus teneantur et debeant procedere et inquirere contra quemlibet qui commisisset seu commisisset diceretur fraudes in facto salis, semper incontinenti ad requisitionem seu postulationem Consulum salis et scribe comperarum salis vel alterius eorum. Predicta omnia et singula teneantur Potestates et Iudices eius observare: alioquin possit et debeat sindicari non observans ut supra in libris quingentis ianuynorum.

141. *Quod aliqua persona non exoneret salem de aliqua nave ligno in aliqua nave ligno in aliqua parte nisi ut infra.*

Non possit nec debeat aliqua persona exonerare vel exonerari facere de aliquā nave seu ligno in quo sal deferatur aliquam quantitatē salis in Ianua vel in portu Ianue, seu in aliqua terra seu loco qui sit a Corvo usque Monachum, ipsis locis comprehensis, nisi pro portando vel reponendo in voltis seu cabellis Comunis Ianue; et hoc de voluntate Consulum salis et illius qui preest ad recipiendum salem pro Comuni. Et si quis contrafecerit, condemnatur et condemnari debeat per Vicarium Ianue, et ex nunc condemnatus sit et condemnatus esse intelligatur in solidis xx ianuynorum pro qualibet mina, et de maiori et de minori quantitate ad eandem rationem, si dictus sal non fuerit sal albus vel vetitus; et si esset albus vel vetitus in libris x ianuynorum; et ultra puniatur et condemnatur secundum formam capituli quod est sub rubrica *De sale non exonerando per Riperiam*, ubi presens capitulum deficeret. Predicta omnia et singula tenentur Vicarius Ianue et quilibet ex suis iudicibus observare: alioquin possit et debeat sindicari non observans ut supra in libris d ianuynorum.

142. *De platea Moduli que est ante cabellam salis expedienda.*

Teneantur Vicarius Ianue et ministri Comunis Ianue et quilibet alius magistratus facere expediri plateam que est ante cabellam salis de Modulo, videlicet a furnis qui ibi sunt usque ad Sanctum Marchum, et plateam que est ante cabellam Porte Vacharum, quando Consulibus salis placuerit et videbitur prout ipsi voluerint, ad hoc ut bestie lombardorum et extraneorum qui portant salem de Ianua possint commode ibi permanere et onerare sine aliquo impedimento. Et si quis post admonitionem factam voce preconis, vel per aliquem nuncium alicuius Magistratus Ianue, teneret impeditam vel impedimentum prestaret in aliqua parte ipsius platee vel plateam, condemnatur et puniatur, et ex nunc condemnatus sit et condemnatus esse intelligatur, a soldis quinque usque in soldis decem arbitrio Magistratus.

143. *Quod omnis sal intelligatur vetitus, nisi sal de Evenza; et de pena habentium alium salem.*

Omnis sal vetitus intelligatur nisi de Evenza et factus in Evenza et Zerveria, et sal domini Oberti

Aurie factus et faciendus apud Rapallum secundum formam aliorum capitulorum. Et aliquis alius sal adduci seu deferri non possit vel debeat in Ianua. Et si quis contrafecerit, condemnatur et condemnari debeat, et ex nunc condemnatus sit et condemnatus esse intelligatur in libris x pro qualibet mina, et pro maiori et minori quantitate ad eandem rationem; et ultra quod lignum in quo delatus esset comburatur et comburi debeat, si dominis Vicario Ianue et Consulibus videbitur de ipso comburendo, et sal in mari prohibeatur; salvo quod si penuria salis esset in Evenza, vel non posset habere sal aliquo casu, vel fieret devetum de ipso sale per Vicarium et Abbatem et duodecim Sapientes Ianue; tunc per dominum Abbatem et duodecim Sapientes possit provideri unde sal adduceretur, et ipse sal de quo in dicto casu provideretur per predictos non intelligatur esse vetitus.

144. *De tractatoribus super officio salis eligendis.*

Teneatur Vicarius infra dies xv introitus sui regiminis celebrare consilium, ad quod habere procuret consiliatores quos habere poterit ex his qui presentes erunt in Ianua; in quo consilio eligi faciat octo viros, unum videlicet per compagnam, videlicet in hunc modum: quod divisa una compagna ab altera, coniuret sub debito iuramenti consiliarios uniuscuiusque compagne quod eligant ad breviam, sive ad apodisiam, unum qui de melioribus et utilioribus ipsius compagne credatur pro Comuni, ad tractandum et providendum super facto salis quomodo melius et utilius vendi poterit. Et ad fraudes quaslibet evitandas possit provideri et tractari ad utilitatem introitus salis, scilicet: quilibet consiliarius ponat scriptum unum in uno sacco, qui sacculus teneatur per duos extimatores, in quo sit scriptum nomen illius qui de sua compagna de melioribus et utilioribus credatur ad predicta, sed non aliquem qui habeat in alio loco a Corvo usque Monachum iurisdictionem hominum ad mare sive iuxta mare, nec per partem habeat in aliqua cabellarum Riperie; et positus dictis scripturis in sacco, ipsas extrahi faciat de sacco, et ipsum in quo plures voces per scripta predicta invenerit convenisse, constituat et eligat ad tractandum super facto salis ut predictum est. Ita facere teneatur de quatuor (in quatuor) mensibus, ita quod facta electione secunda non possit amplius in dicto officio primo eligi illo anno; et ita de quattuor in quattuor mensibus observetur usque ad finem regiminis Vicarii; et semper facta electione sequenti, officium antecedentium cesset, et ipsos electos ut supra teneatur dictus Vicarius infra dies octo facere iurare in dicto officio bene et legaliter faciendo, et quod quolibet mense semel congregare debeant simul in palatio Vicarii, vel pluries si haberent preceptum a Vicario, et stare simul et tractare ad utilitatem predictam a pulsatione prime usque ad terciam et a nona usque ad vespas, et non recedere sine licentia Vicarii; et id quod tractaverit semel in mense te-

neantur dare in scriptis Vicario vel Iudici eius. Et Vicarius teneatur ipsum tractatum, infra dies tres postquam habuerit, proponere ad Consilium; in quo nulla posta proponatur, et absolvant se dicti consilarii super ipsa posta in ipso Consilio et ad lapillos albos et nigros, et se absolvere debeant prout continetur in capitulo quod est sub rubrica cum effectu, et effectu mandare illud quod per maiorem partem Consilii super ipsa posta fuerit diffinitum; et qui erit electus ad dictum officium, compellatur suscipiendum et faciendum ut supra dictum est. Et predicta omnia et singula teneatur Vicarius observare aliquo capitulo non obstante, sed istud precise teneatur observare. Et si predictus Vicarius non observaverit, possit et debeat sindicari per syndicatores in libris d.

145. *De comparis salis et tractatu ipsarum Compararum.*

Iuro ego Vicarius et quis rector Comunis Ianue sum, vel pro tempore fuero, quod ego solvam seu solvi faciam et dari omnibus et singulis participibus comperarum salis et aliorum introytuum qui fuerint venditi seu assignati quampluribus et diversis civibus Ianue, et quos introytus ipsi participes colligere debeant per certa tempora ad utilitatem ipsorum secundum formam instrumentorum exinde factorum, libras viii ianuynorum omni anno pro quolibet loco computato in libris c, cuilibet qui in ipsis comparis habeat vel habebit pro quocunque loco dabo ei et dari faciam libras viii omni anno; et si minus haberet, pro rata; quam solutionem faciam seu fieri faciam quater in anno; seu de tribus in tribus mensibus quartam partem, ita quod in primo trium mensium incipiat fieri solutio sed non ante; et ita quod completa sit et facta solutio per totum primum mensem quorumlibet trium mensium; nec ultra possit solutio prorogari, quin fiat ut dictum est ipsa solutio illis a quibus fuerit requisitum, vel procuratori seu nuncio ipsius vel ipsorum qui in comparis habeant vel habebunt; quam solutionem faciam ipsis fieri de peccunia Comunis Ianue, seu de redditibus qui procedent ex ipsis comparis vel aliunde; et predictam solutionem facere teneatur quousque per me vel Comune Ianue ipsis participibus facta fuerit integraliter restauratio de omnibus et singulis introitibus qui assignati fuerint, et quousque fuerint restituti in possessione vel quasi omnium predictorum in statu et forma quo et qua erunt quando ex eis vel ex ipsis expoliati fuerint, et secundum formam instrumentorum venditionum seu assignationum eius per Comune factarum. Postquam vero ipsis participibus facta fuisset restitutio de predictis iuribus integraliter, non teneatur nec aliquis Magistratus nec Comune Ianue ulterius pro tempore tunc venturo aliquid de dictis libris octo prestare. Que omnia et singula attendere et observare teneatur, non obstante aliquo iure vel capitulo generali vel speciali facto vel faciendo, etiamsi in illo contineretur aliquo alio ca-

pitulo non obstante, ita quod sit derogatorium abrogatorium omnium aliorum capitulorum et ordinamentorum factorum et faciendorum in eo quod huic contradicerent vel huic preiudicaret (generaliter) vel specialiter, non obstante capitulo quod incipit: *Ego Vicarius et Rector*. Ita quod de isto vel in preiudicium istius per Vicarium vel duodecim Sapientes non petam licentiam, nec dari possit mihi licentia; et si data fuerit, non teneat, sed semper precise teneatur ad observationem ipsius capituli in totum; vel si ut supra dictum est per omnia non attenderem et non observarem, possim et debeam sindicari in libris m ianuynorum per Syndicatores.

146. De solutionibus et introitibus salis Communis vel aliquibus tacentibus per sex annos non audiendis ut infra.

Si aliqua persona de cetero solutionem alicuius pecunie acceperit pro aliqua persona que de cetero ex introitibus comperarum salis, vel aliquibus aliis introitibus seu redditibus et proventibus seu debitis que vel qui per Comune Ianue vel officarios Communis solvantur, vel ab aliquo bancherio, et steterit per sex annos continuos postquam illam solutionem acceperit, et ita quod nulla requisitio per illum pro quo solutionem illam habere debet, vel alius pro eo vel heredes eius vel cuius intersit, fiat contra ipsam coram aliquo magistratu Ianue, non possit dictis sex annis transactis postea conveniri vel in aliquo molestari ipse vel heredes eius, vel etiam bona ipsius, set sit ab ipsa penitus absolutus. Si vero aliquis hinc retro aliquam solutionem acceperit per aliquam personam ut supra, et de ipsa vel occasione ipsius questio vel requisitio facta fuerit, eo modo quo supra dictum est, usque ad annos tres a die firmamenti presentis statuti completos, contra ipsum qui pecuniam acceperit vel heredes eius et bona non possit postea fieri aliqua requisitio vel questio seu actio moveri occasione illius pecunie, sed ab ea sit penitus absolutus; sane intellecto quod si ille qui talem solutionem pro aliquo accepisset ut supra tutus esset alio iure vel alia prescriptione longa, ita quod conveniri non possit ea occasione ab aliquo, non obstantibus hiis que superius dicta sunt. Et teneantur omnes magistratus Ianue non audire aliquam lamentationem vel petitionem intendere contra formam huius capituli. Et presens capitulum non habeat locum nec possit alicui minori xxv annis, si vero aliqua persona pro ipso minore vel pecuniam ad ipsum minorem pertinentem accepisset ut supra; nec alicui dementi vel furioso, nec alicui absenti postquam de absentia rediisset.

147. De sale non exonerando per Riperiam et de pena contrafacientium.

Statuimus et ordinamus quod Vicarius Ianue teneatur et debeat facere exonerari in voltis seu in cabellis Communis Ianue, sive quas conductas que sunt

in Ianua vel suburbiis, totum salem per mare delatum, excepto sale albo quem deferri vel exonerari nullo modo possit in Ianua vel districtu prout inferius dicitur; et quod aliquis non exoneret nec exonerari faciat in aliqua parte Riperie Ianue, nec in aliquo loco qui sit a Corvo usque Monachum, ipsis locis comprehensis, salem nisi in Ianua in cabellis vel voltis Communis Ianue quas conducit, que sint in civitate Ianue vel suburbiis, vel nisi ipse sal extractus fuerit de dictis voltis seu cabellis vel aliqua earum. Et si quis contrafecerit, puniatur et condemnatur, et ex nunc condemnatus sit et condemnatus intelligatur esse in soldis xx pro qualibet mina quam exoneraret sive exonerari faceret.

Patronus vero navis seu ligni, de quo sal exoneraretur contra predicta, condemnatur et puniatur, et ex nunc condemnatus sit et condemnatus esse intelligatur in libris cc ianuynorum; nauclerius ipsius in libris L, et scriba ipsius in libris L; quilibet ex marinariis in libris x; quilibet potestas seu rector, dominus vel castellanus illius terre sive loci et universitatis in cuius territorio esset exoneratus, in libris m ianuynorum: quarum condemnationum tertia pars sit accusatoris sive denuntiatoris, alie due sint Communis.

Cabellerii quoque et scribe cabellarum Communis Ianue non debeant capere vel recipere salem de aliqua parte vel ligno, nisi de sale exonerato in cabellis seu voltis Communis Ianue, sive quas conducit, vel extracto de ipsis vel aliqua earum, que sunt in civitate vel suburbiis; et si quis contrafecerit, condemnatur et puniatur, et ex nunc condemnatus esse intelligatur in libris c ianuynorum pro quolibet et qualibet vice; cuius condemnationis tertia pars sit accusatoris.

Officiales vero, qui constituti sunt vel erunt super dando et recipiendo salem iuramento teneantur non dare nec dari facere salem, nec permictere quod sal detur alicui cabellerio sive scribe alicuius ex cabellis Communis Ianue qui sunt per Riperiam Communis Ianue, nisi de sale exonerato in cabellis sive voltis Ianue, sive quas conducit, que sunt in Ianua vel suburbiis; et si quis contrafecerit, condemnatur et puniatur, et ex nunc condemnatus sit et condemnatus esse intelligatur pro quolibet et qualibet vice in libris c ianuynorum: cuius condemnationis tertia pars sit accusatoris sive denunciatoris, et alie due Communis Ianue.

148. De sale albo vetito et pena tenentium ipsum vel defferentium.

Item quod aliqua persona non defferrat nec deferri faciat in Ianua vel districtu, vel in aliqua parte seu loco que vel qui sit a Corvo usque Monachum, ipsis locis comprehensis, nec teneat sive teneri faciat in domo sua propria, vel conductas vel in qua habitat, salem album. Et si quis contrafecerit, puniatur et condemnatur, et ex nunc condemnatus sit et condemnatus esse intelligatur in libris x ianuynorum

pro qualibet mina; et pro maiori et minori quantitate ad eandem rationem; et ultra lignum in quo delatus esset, vel ex quo exoneratus esset, sive in quo receptus esset, comburatur; et domus in qua receptus esset dirruatur: cuius tertia pars condemnationis sit accusatoris seu denunciatoris, et due partes Communis Ianue. Et dictus sal albus in mari prohibeatur taliter quod destruat.

Insuper statuimus et ordinamus quod per Vicarium et Abbatem et duodecim Sapientes seu consiliarios, seu aliquem rectorem civitatis Ianue, vel per aliquam personam seu personas, non possit nec debeat dari vel concedi licentia alicui, aliquo modo qui dici vel excogitari possit, contra predicta; et si daretur vel concederetur, non valeat nec teneat datio seu concessio; sed teneatur Vicarius Ianue suo officio cum accusatore vel denunciatore procedere per inquisitionem, vel alium modum quo melius poterit, contra illum vel illos qui contra predicta vel aliquod predictorum fecissent vel fieri fecissent, et ipsum vel ipsos compellere ad solvendum condemnationem seu penas predictas infra dies xv postquam constiterit, et denunciatores seu accusatores habere privatum.

Predicta omnia et singula teneatur Vicarius et quilibet Rector civitatis Ianue attendere complere et observare, non obstante aliquo alio capitulo novo vel veteri, generali vel speciali, quacumque verborum continentia ligato, etiam si contineretur in eo aliquo alio capitulo non obstante. Et si Vicarius Ianue non observaverit ut supra, vel paciatur quod contra predicta vel aliquod predictorum fiat, sindicetur et sindicari debeat in libris m ianuynorum; et Abbates populi et duodecim Sapientes et consilarii non possint nec debeant absolvere ipsum Vicarium a dicto sindicamento, nec statuere vel ordinare quod contra predicta vel aliquod predictorum fiat, salvo semper sale quod fecit fieri in Rappallo dominus Obertus Aurie, nec intelligatur esse in dicto deveto; et sane intellecto non obstantibus predictis vel aliquo predictorum, quod si terra vel locus seu potestas illius loci in quo sal inventus esset, exoneratus prout supradictum est, presentarent et conducerent patronum ligni delinquentis in forciam Communis Ianue, non intelligatur esse propterea illa terra vel locus sive potestas illius loci seu rector condemnandus vel condemnanda, nec propterea in aliquam penam dicti capituli incurrisse.

Et teneatur dominus Capitaneus et Vicarius, qui nunc est et pro tempore fuerit, semper ad requisitionem et denuntiationem Consulium comperarum salis, vel aliarum compararum quibus assignatus est introitus salis, vel etiam cuiuslibet participis ipsarum compararum vel alicuius ipsarum, prohiberi facere sale album in mari et domum comburi, et alia contenta in presenti capitulo observare et observari facere infra dies octo, connumerandos a die qua sibi denuntiatur fuerit per predictos vel aliquem predictorum, sub penis et sindicamentis in ipsis capitulis contentis.

149. De compellendis cabellatoribus omnibus et incantatoribus cabellarum quod salem non vendant nisi in suis cabellis.

Teneatur Vicarius compellere iuramento omnes cabellatores et incantatores cabellarum salis Communis Ianue, qui sunt a Corvo usque Monachum, et denunciare eis vel denunciari facere quod salem non vendant nisi ad cabellas in quibus fuerint constituti, nec dent salem nec mittant alibi preterquam ad ipsas cabellas vendendum per se vel interpositam personam aliquo modo qui dici vel excogitari possit; nec consentiant aut tractent quod de sale ipsarum cabellarum vendi debeat ad aliquam cabellam extra districtum Ianue. Et teneatur Vicarius recipere securitatem de libris m ianuynorum pro quolibet collectore incantatore dictarum cabellarum, et eis precipere sub dicta pena quod contra predicta non faciant; et siquidem contrafacere invenerit, dictas libras m ei auferre teneatur.

150. De sale in ligno discoperto non deferendo.

Ego prohibebo et per civitatem Ianue faciam preconizari ne aliqua persona deferat salem in Ianua vel districtu in aliquo ligno discoperto; et si quod lignum invenero discopertum, in quo sal deferatur contra predictum devetum, lignum ipsum comburi faciam, et res eius omnes que erant et que erunt in dicto ligno cum honore salis Comuni laudabo. Et si predicta non observavero postquam ad meam noticiam pervenerint, possim et debeam sindicari in libris l ianuynorum.

151. De sale non portando sine apodixia ut infra.

Si aliquis aliquem invenerit in aliqua parte districtus Ianue, extra arcum sancti Stephani et extra portam sancti Thome, portantem salem, liceat ei ipsum salem capere et bestiam in qua portabitur sal, nisi ostenderit ipsum salem de cabella Ianue extraxisse per apodisiam; et hoc faciam denunciari per totam potestariam Vulturis; et de toto eo quod perceperit sit sua medietas et alia medietas Potestatis.

152. De cabella salis Vultabii destruenda.

Gabelle salis venditionem que fit lombardis apud Vultabium faciat destrui et remanere ne fiat; et castellanis iniungam quod per se vel alios salem non vendant, nec vendi faciant vel permittant. Verum tamen cogam castellanum Vultabii et castellanos omnes de Ianua et districtu qui apud Vultabium sale detulerint inquirere debeant utrum habeant apodisiam a cabellatoribus Ianue de ipso sale; quam apodisiam si non habuerint aliquam, auferant eis salem et eum vendi faciant ac precium pro Comuni clavigero mittere teneantur. Et si contrafecerit, cabellanus eius libras xxv pro quolibet et qualibet vice ei auferre teneatur. Et si non observavero, possim et debeam sindicari in libris xxv ianuynorum.

153. Quod aliquis officarius in aliquo ligno salis partem non habeat.

Clavigeros et scribas Capituli et cabellatores cabellarum salis, et demum omnes officiales cabellarum et custodem domus Communis, iuramento compellam quod in butio seu ligno salem deferrenti, nec de sale delato in Ianua vel districtu, causa mercandi, partem aliquam habere non debeant ipsi vel alius pro eis, excepto in nave illa in quam partem haberent. Et si quis contrafecerit, ei auferre teneatur Vicarius libras xxv. Insuper scribas Capituli et custodem domus Communis iuramento compellam quod in caravello aliquo nec in barcha iactum deferente partem aliquam habere non debeant, nec ille cui cura pontorum vel spazandi ripam commissam fuit, vel eorum scriba. Et si quis eorum contrafecerit, auferam ei libras xxv.

154. De sale non vendendo nisi ad minutum.

Ego firmiter prohibebo, et per civitatem faciam preconizari, quod nulla persona a ponte Bissanii superioris usque ad Sanctum Lazarum vendat nec vendi faciat salem, sub pena librarum x, nisi ad denariatam tantum vel medaliatam.

155. De sale non adducendo in ligno extraneorum.

Statuimus firmiter et ordinamus quod si de cetero contingerit salem deferri Ianuam, sive in portum Ianue, in aliqua navi seu ligno aliquo, que navis sive quod lignum non sit Ianue vel alicuius qui sit de districtu Ianue, quod pro sale delato in nave sive ligno tali non detur nec solvatur per Comune Ianue, vel per aliquem officialem ipsius Communis, precium ad rationem maioris quantitatis quam ad rationem denariorum xxxii pro qualibet mina; nec sub nomine precii, nec sub alio quocumque vellamine seu ingenio, aliquid ultra dictam quantitatem solvi possit pro sale delato in navi seu ligno tali, ut dictum est. Et intelligatur extraneus qui non habitet in civitate Ianue et districtus. Item intelligatur sal vetitus ille sal qui non fuerit emptus de precio alicuius Ianue habitantis in Ianua seu districtu, et delatus in nave seu ligno habitantis in Ianua vel districtu, que vel quod armata sit vel armatum hominibus Ianue vel maiori parte ipsorum quorum maior pars sit Ianue. Item teneantur et debeant patronus et scribe dicte navis seu ligni, ad requisitionem Consulis salis, sacramentum subire et prestare ipsis Consulibus cuius fuerit dictus sal et de quibus hominibus sit armatum vel armata dicta navis vel lignum. Et Vicarius Ianue teneatur iuramento ut supra observare et observari facere. Et si contrafecerit, possit et debeat pro qualibet vice sindicari qua contrafecerit in libris centum ianuynorum; et denuntietur istud capitulum per diversas mundi partes.

156. De gabelleriis, scribis et mensuratoribus compellendis ut infra.

Teneatur Vicarius compellere iuramento cabellarios, scribas, mensuratores omnium cabellarum totius

Riperie Ianue, tam Orientis quam Occidentis, stare continue ad ipsas cabellas in quibus fuerint constituti quodcumque sal fuerit ibi pro Comuni Ianue ad vendendum ut ipsi cabellatores scribe et mensuratores stare ibidem ut supra teneantur. Et si ut supra dicti cabellatores scribe et mensuratores vel aliquis eorum non observaverint, debeat non observans per Vicarium Ianue qualibet vice qua contrafecerit sindicari in soldis xl, quorum medietas sit accusatoris; salvo quod non incidat in dictam penam si Ianuam venisset causa adducendi peccuniam officii sui, vel portandi salem seu facere portari ad suam cabellam, vel nisi venisset cum licentia Vicarii.

157. De electione cabelleriorum et scribarum cabellarum salis Ianue, Riperie et districtus.

Teneatur et debeat dominus Vicarius Ianue infra primos octo dies mensis ianuarii eligere et habere duodecim ex illis qui maiores summas debuerint recipere pro precio salis delati Ianue, quorum quilibet sit etatis annorum xxv ad minus, et alios xxxvi qui maiores summas habeant in comparis salis; quos xlviii, vel illos ex eis qui haberi poterunt, requiri et convocari faciant, et sint omnes cives Ianue et expendant in Comuni, et sit quilibet eorum maior etatis annorum xxv ad minus; et ponantur in una camera, et ex eis eligantur ad breviam privatim xii, qui statim iurent et iurare compellantur per dominum Vicarium, vel eius subvicarium, ad sancta Dei evangelia, tactis scripturis, bona fide sine fraude, non habendo respectum ad preces aliquas, amorem vel parentelas, eligere incontinenti cabellotos et scribas in ipsis cabellis quos crediderint meliores et legaliores quos habere poterunt, qui habeant ex gratia dicta officia, dando et concedendo semper dimidiam ad minus dictorum cabellatorum et offitiorum cabellariorum popularibus et hominibus de populo bonis et ydoneis ut dictum est.

Dicta vero officia concedant solummodo pro uno anno incipiendo de mense februarii vel marcii tunc proxime venturo. Salvo tamen et sane intellecto, quod illi xxxvi ex participibus, qui omni anno electi fuerint ad predicta, in sequenti anno non possint nec debeant dicte electioni interesse; sed alii xxxvi ex aliis habentibus maiores summas eligantur ad predicta, qui faciant iurent et observent prout superius continetur. Et semper cum ipsis duodecim ex illis qui maiores summas debuerint recipere in precio salis adducti Ianue vocentur cum dictis xxxvi, ut dictum est; ita quod semper in posterum illi xxxvi qui tunc habuerint maiores summas, ut predictum est, et sic semper avexendentur.

Non tamen possint eligere vel constituere aliquem in cabellerium vel scribam, qui sit vel fuerit in aliquo ex dictis officiis in aliquo ex annis duobus tunc proxime preteritis.

Nec possit eligi vel constitui cabellerius vel scriba, vel aliquod ex dictis officiis exercere, qui ha-

beat aliquam iurisdictionem in eo loco in quo fuerit cabella.

Et si aliquis eorum qui electi fuerint ad aliquod dictorum officiorum noluerit officium sibi concessum exercere, et ipsum abrenuntiaverit; predicti xii per alium bonum et ydoneum, sub iuramento per eos corporaliter prestito, eligere debeant predicto anno.

158. De ratione reddenda per gabellerios, et que expense debent eis poni in ratione vel non.

Qui cabelloti et scribe teneantur et debeant reddere et facere rationem de sale et precio salis, et aliis pertinentibus ad Comune, Consulibus salis et Consulibus assignacionis mutuorum, vel tribus ex eis ad minus et non duobus constitutis super rationibus Comunis examinandis; et dicti Consules iuramento teneantur et debeant examinare diligenter rationem introitus et exitus dictorum cabellatorum et scribarum; ita quod duo de ratione non se intronictant vel intronictare debeant aliquo modo de dictis offitiis vel officiariis, nec de eorum rationibus examinandis vel expediendis; alias ipso iure non valeat nec teneat id quod ipsi duo de ratione facerent in predictis; et nichilominus condemnentur in libris c pro quolibet et qualibet vice, si in aliquo contrafecerint.

Et teneantur iuramento dicti Consules assignacionis mutuorum et eorum scribe non recipere, petere vel exigere aliquid per se vel interpositam personam a dictis cabellotis et scribis, vel aliquo eorum vel alia persona, pro examinatione dictarum rationum et pro dando in scriptis alicui ipsorum; sed gratis hoc faciant et facere teneantur; et debeant predicti Consules salis et Consules assignacionis mutuorum non ponere nec compensare in ratione dictorum cabellariorum et scribarum, vel alicuius eorum, aliquam quantitatem pecunie quam dixerint expendisse in subscriba aliquo, numeratore vel adiutore, nec quam dixerint in se retinuisse vel alicui alii dedisse pro festivitate seu tempore festivitatum Pasche Resurrectionis vel Nativitatis Domini, preter eorum salarium et offitium cabellarum ordinatum, et preter expensas que rationabiliter fieri debent in onerando et exonerando salem et portando salem ad cabellas. Et si contrafecerint in aliquo, condemnentur et condemnari debeant in libris xxv pro quolibet et qualibet vice (et) ad restituendum quod proinde accepissent et habuissent per se vel alium.

Et ut supra dare et concedi debeant dicta offitia omni anno, non obstante alio capitulo quod incipit: *Et dicta societas nobilium habere debeat medietatem omnium offitiorum et consiliariorum* etc.; nec obstantibus aliquibus que in dicto capitulo continentur, nec etiam obstante capitulo quod incipit: *Et predicta felix societas populi habeat et habere debeat medietatem omnium offitiorum et consiliariorum* etc.; nec obstantibus aliquibus qui in dicto capitulo continentur; nec etiam obstante aliquo alio capitulo generali vel speciali quacumque verborum ligatione li-

gato, etiam si in eo contineretur aliquo alio capitulo non obstante. Et si Vicarius ut supra non observaverit, sindicetur et sindicari debeat in libris d ianuynorum.

159. De pagis per Consules non faciendis illis qui non sunt de dispendio.

Quia conveniens est quod illi substineant onera qui percipiunt emolumenta, ideo statutum est quod non possint nec debeant aliquo modo dari vel solvi alique quantitates pecunie per Consules salis, nec per aliquos officiales Comunis Ianue, etiam mandato Vicarii, quod ipse Vicarius non teneatur facere, alicui persone collegio vel universitati qui habeant in comparis Comunis, nisi sint de dispendio Comunis Ianue, vel nisi se solemniter obligaverint ad expendendum de ipsis comparis in mutuis collectis et aliis avariis Comunis Ianue. Et si contra predicta fieret solutio, Vicarius teneatur eum qui contrafecerit condemnare pro qualibet vice in libris xxv ianuynorum, et ultra id quod solvitur ab eo auferre et restituere facere Comuni Ianue. Insuper scribe Consulum salis et aliarum compararum Comunis Ianue sacramento teneantur non scribere aliquem locum, vel aliquam partem ipsius, alicui persone collegio vel universitati que non sint de dispendio Comunis Ianue, vel que non obligent se de expendendo in mutuis collectis et aliis avariis Comunis Ianue de ipsis comparis, quousque ipsas habuerint in Comuni vel pro illis quas in Comuni habebunt. Et si quis contrafecerit, condemnentur in libris xxv ianuynorum pro qualibet vice; salvo quod, non obstantibus supradictis, infrascripte persone domus ecclesie sive monasteria et quelibet ipsarum, quamdiu placuerit Comuni Ianue, possint licenter in dictis comparis habere et ipsis fieri solutiones ipsarum comperarum, etiam ipsis non facientibus dictas promissiones, solummodo pro quantitibus infrascriptis quas modo habent in dictis comparis et non de cetero acquirendis, dictis propriis Abbatisse et quattuor ex melioribus monialium ipsius monasterii in fide sua in ordine suo, per Deum vivum asserentibus quod ipse compare et loca sunt proprie illius persone loci ecclesie seu monasterii sine aliqua fraude seu ingenio; ita quod nullo modo sint alicuius alterius seu pertineant alicui alteri vel pertineant in futurum ad aliquam personam.

Dicte vero persone loca et ecclesie et monasteria et quantitates sunt iste:

Monasterium Sancti Petri de Prato in compara salis	lib. dccc.
Monasterium Sancti Sepulchri in comparis salis	lib. dcxv.
In compara librarum centum millium	lib. d.
Monasterium Sancti Columbani in comparis salis	lib. dlxiii.
In compara librarum xxx millium	lib. xxx.
Monasterium de Valle in Cristo in Rapallo in comparis salis	lib. dccc.

In compara librarum centum millium	lib. c.
Conventus et monasterium de Carbonaria	lib. mc.
Monasterium Latronorii in comparis salis	lib. l.
In compara librarum centum millium	lib. dl.
Collegium infirmorum Sancti Lazari	lib. cx.
Monasterium de Faxolo	lib. ccc.
Monasterium Sancti Thome de Ianua	lib. ccclxxxviii.
Monasterium Sancti Philippi et Iacobi de Arcubus in comparis salis et librarum centum millium	lib. dccc.
Monasterium Sancti Andree de Porta in compara librarum centum millium	lib. c.
In compara librarum viginti millium	lib. c.
Moniales Sancte Marie de Belveder	lib. md.
Monasterium Sancti Eustachii	lib. c.
Monasterium Sancte Agathe de Capite Pontis in comperis salis	lib. dccc.
Anina monialis monasterii Sancti Mathei Rotte in compara salis librarum xxx millium	lib. c.
Monasterium Sancti Spiritus in comparis salis	lib. dccc.
In compara librarum centum millium	lib. ccxxv.
Monasterium Sancti Petri de Mesema	lib. dc.
Monasterium de Aquazola sive de Albingana monialis de Aquazola	lib. c.
Hospitale Sancti Iohannis	lib. d.
Monasterium Sancti Petri de Prato in ecclesia Sancte Lucie	lib. c.
Magister Ansermus	lib. d.

Et quando Consules qui erunt m° cc° lxxx° et abinde in antea facient seu facere debebunt participibus primam pagam, non faciant alicui nisi primo iuraverit in suo sacramento et manifestaverit cuius sunt compare suprascripte, sine aliqua fraude seu ingenio; et fiat ipsi persone paga pro suis comparis. Et si manifestaverit esse ex ipsis aliqua loca alterius persone, si illa persona est in dispendio, iuret ipsas comparas suas esse; et fiant sibi page. Et si non erit in dispendio Ianue, non fiant sibi nisi se obligaverit et fideiussorem prestiterit secundum formam istius capituli. Et si quis predictorum, sive qui dictas quantitates sive de predictis quantitibus recuperaverit et in alios introitus ipse collocaverit, idem privilegium habeat et habeant de ipsis supradictis quantitibus tantum. Et si Vicarius ut supra non observaverit et non actenderit, possit et debeat sindicari in libris l. ianuynorum.

160. De sachis ad exonerandum salem.

Ego iniungam illis qui preerunt operi Moduli, seu pontonorum tamen, quod emere debeant sachos sufficientes pro exoneratione salis quod Ianue defertur; cum quibus sal debeat exonerari de lignis et cabellis. Et prohibebo quod cum aliis sachis nichil exoneretur; sed illi qui dicto operi preerunt ipsos sacchos locare debeant dominis lignorum deferentium sal. Et pro mercede unius sacchi percipient obolum unum in die; et quicquid propterea accipient debeant expendere in opere Moduli. Iniungam quoque illis qui preerunt offitio portus et Moduli quod pontes ligni quatuor factos in portu manuteneant in statu ne destruantur; et ipsos refici faciant et aptari quociens refici eos contingerit de introitu portus et Moduli secundum quod eis melius videbitur.

161. Cuius quantitatis salis solucio fieri debeat pro mercede volte in qua repositum fuerit sal.

Teneantur Consules et cabellatores salis Ianue non dare, occasione pensionis alicuius volte in qua sal repositus fuerit pro Comuni, ultra soldos xl pro miliario minarum salis per totum annum, vel pro rata quantitatis predictae.

162. Quod sal non debeat dari alicui cabellerio, nisi prius satisfecerit de sale recepto.

Statuimus et ordinamus quod alicui cabellerio cabelle salis Comunis Ianue non debeat dari sal, nisi prius satisfecerit de precio salis sibi vel alii pro eo iam dati, nisi forte videretur esse dandum dictum salem offitio quatuor Visitorum; quod eo casu dari possit, non obstantibus supradictis.

163. De electione quatuor Sapientum Rectorum comperarum salis et eorum offitio; et sicuti exequi debent eorum cedulae quas extraxerint.

Quoniam secundum varietatem et mutationem temporum atque hominum condictionum necesse est quod varia iura cessent, et modos adinvenire novos quibus rei publice succuratur et delinquentium maliciis obvietur, idcirco cum ab experto sit cognitum quamplures homines novas malitias invenire quibus comparas Comunis Ianue et specialiter comparas salis nituntur fraudare; statuimus et firmiter ordinamus, volentes in quantum possumus resistere fraudibus eorundem, quod per officia Visitorum et Protectorum, vel maiorem partem eorum, elligantur et elligi debeant quatuor boni viri, duo nobiles et duo populares, quorum offitium consistat et consistere debeat in infrascriptis:

Videlicet, quod ipsi iuramento corporaliter per eos prestando, teneantur et debeant denuntiare in scriptis seu in cedulis extrahere omnes illas personas cuiuscumque condictionis seu status existant ianuenses vel extraneas, quas intellexerint, vel verisimiliter crediderint, vel eis seu maiori parti eorum

videbitur, fraudem dolum vel malitiam fecisse tractasse vel ordinasse seu commisisse in sale contra formam tractatum ordinamentorum capitulorum contractuum instrumentorum vel alterius eorum editorum super sale seu occasione salis, et in ipsis cedulis apponere penas quibus incurrerint seu ipsis vel maiori parti eorum videbitur ipsas personas incurrisse, (in) dictis capitulis statutis contractibus ordinamentis et instrumentis denotatas; et dominus Capitaneus et Vicarius qui est et pro tempore fuerit, et quicumque Magistratus Communis Ianue, quibus dicte cedule fuerint presentate, teneatur et teneantur precise, nulla exceptione defensione vel excusatione admissa, habere dictas cedulas et contentas in eis contra personas denunciatas et bona ipsarum pro legitima probatione, nec contra ipsas seu contenta in ipsis cedulis recipiatur vel audiatur probatio, sed sit pro ipsis cedulis et contentis in eis iuris presumptio et de iure, et ipsas cedulas et contenta in eis teneatur et teneantur cum effectu contra ipsas personas denunciatas, et bona ipsarum cum effectu executioni mandare, et penas in ipsis cedulis appositae exigere et extorquere et cum effectu effectui mancipare; et hoc infra dies octo incipiendos a tempore quo ipsi Capitaneo et Vicario, seu ipsis magistratibus vel alteri eorum, ipse cedule fuerint presentate, procedendo cum effectu tam contra personas et bona predictarum personarum quam contra quoscunque fideiussores ipsarum in omnibus et per omnia et eisdem modis et formis quibus et sicut procedere debet et tenetur dictus dominus Capitaneus et Vicarius in cedulis seu super cedulis exactis per officiales officii robarie; et ipsas penas teneat et teneantur exigere et dari et solvi facere massario dictorum quattuor constituendo per ipsos, pro ipsis dandis et solvendis comparis et officiis quibus introitus salis est assignatus; et compellantur et compelli debeant, omni exceptione et excusatione expulsa, ad dictum officium faciendum suscipiendum et iurandum et fideliter exercendum. Et quorum officium duret et durare debeat per quattuor menses continuos; et complectis dictis quattuor mensibus, fiat et fieri debeat electio predictorum successive per ipsos quattuor tunc existentes successive in dicto officio, videlicet ante exitum eorum per dies octo.

Et predicta teneatur Capitaneus et Vicarius precise observare et facere observari in omnibus et per omnia prout superius est expressum: alioquin sindicetur et sindicari debeat, et sindicatus intelligatur auctoritate presentis statuti, pro qualibet vice qua fuerit contrafactum in libris m ianuynorum dandis et solvendis officio portus et Moduli. Et sit presens capitulum arogatorium et derogatorium omnibus aliis statutis capitulis et ordinamentis Communis Ianue, quorumcunque verborum ligatione sint ligata, etiam si ipsis vel eorum altero contineretur aliquo alio capitulo non obstante; quibus omnibus, in quantum obviarent premissis vel alicui predictorum, volumus et mandamus per presens capitulum specialiter ex certa scientia derogari.

164. De faciendo iurare Consules et Potestates Riperie.

Ego si potero faciam iurare omnes Consules et universos Potestates locorum, sive dominos, qui sint a Latronorio in iusum usque Esam, omnia mandata et ordinamenta Vicarii Ianue, excepto loci vel locorum que pertinent ad aliquam ecclesiam, in quibus faciam sicut videbitur Consilio vel maiori parti eorum. Si quis forte iurare noluerit, ego ipsum in banno civitatis separabo, de toto danno sive malo quod ei factum fuerit nullam restitutionem sive rationem faciam; insuper beneficium civitatis Ianue, si habuerit, denegabo tamdiu quamdiu in tali durtia et temeritate extiterit.

165. De condemnationibus factis per districtum Ianue in cartulario scribendis.

Ego compellam iuramento omnes potestates et castellanos et vicarios de districtu Ianue, qui per Comune Ianue constituuntur, quod omnes condemnationes pecuniarias vel depositiones exactiones vel quascunque recuperationes pecuniarias vel reales quas in officio facerent, ipsi infra dies xv postquam eas fecerint scribi faciant in cartulario per scribas eorum, et eas infra mensem unum post finitum tempus sui officii dent per scriptum clavigero (et) teneantur infra tercium diem a die assignationis facite tradere militi Vicarii qui extorquere debeat. Et Potestas qui contrafecerit, si ut supra non observaverit, condemnatur in libris x ianuynorum in suo salario; salvo quod causas condemnationis que appellate essent coram Potestate exigere non debeant quousque per Potestatem et eius Iudicem super hoc fuerit diffinitum.

166. De sententiis vel condemnationibus per Potestatem et Consules de foris non revocandis.

Non possit potestas vel castellanus, qui sunt in districtu Ianue pro Comuni Ianue constituti, condemnationes vel sententias per se ipsos factas vel suos iudices revocare vel mutare, nisi licentia Vicarii Ianue vel eius Vicarii seu eius Iudicis. Et si aliquis ex dictis castellanis vel potestatibus contrafecerit, condemnatur, qualibet vice qua inventus fuerit contrafecisse, in libris x. Et nichilominus id quod mutaverit vel revocaverit non valeat nec teneat, sed ipso iure sit cassum et irritum et nullius valoris.

167. De mictendis condemnationibus per Potestates et Rectores Riperiarum officio assignationis mutuorum, et de aliis que facienda sunt pro ipsis comparis.

Item duximus statuendum, quod cum due partes condemnationum sint assignate officio assignationis mutuorum, secundum quod in capitulo continetur, et per Vicarium Ianue, seu rectores Ianue et diannis que non exiguntur (et) non veniunt in Comune sive in dictum officium, sed pro baratariis vel alio

modo cassantur sive absconduntur vel anichilantur postquam in Parlamento leguntur, et denegatur ipsi officio exemplum earum, ita quod de decem condemnationibus unanime (*sic*) dicto offitio assignationis publicatur nec exigetur, et sic propterea aliis dant causam malefaciendi, malefactores impuniti recedunt et promptiores ad deteriora deveniunt, et etiam propterea aliis dant causam malefaciendi, quod ante quam potestates Riperiarum et rectores eorum ad regimen suum pergant sive accedant, prestent ydoneam cautionem de libris ducentis que non sint de illis Aurie nec de Spinulis, quod singulis tribus mensibus anni sui regiminis infra mensem primum singulorum trium mensium transmittent in scriptis consulibus officii assignationis mutuorum omnes condemnationes quas fecerint, et nomina condemnatorum et fideiussorum eorum et quantitatem in quibus fuerint condemnati; et quod ipsas condemnationes infra tempus sui regiminis exigent, exceptis hiis condemnationibus quas infra mensem et dimidium proximi sui regiminis fecerint, et de ipsis dicto officio assignationis pro duabus partibus et offitio portus et moduli pro tertia integraliter et legaliter respondebunt cum integra satisfactione earum. Et si quis ex dictis potestatibus vel rectoribus contrafecerit et non observaverit ut supra, condemnatur et condemnari debeat per Vicarium Ianue qualibet vice qua contrafecerit et non observaverit ut supra in libris centum ianuynorum.

Item quod Vicarius Ianue qui est et pro tempore fuerit, et quilibet qui fuerit ad regimen civitatis Ianue ordinatus, semper quando fecerit parlamentum de condemnationibus, debeat vocare et habere in suo parlamento unum ex scribis dicti officii assignationis mutuorum, et cui antequam recedat de parlamento dari et assignari faciat in scriptis nomina et prenomina condemnatorum et fideiussorum ipsorum; alioquin sindicetur et sindicari debeat qualibet vice qua fuerit contrafactum in libris xxv ianuynorum.

168. De electione iudicis de Capitulo.

Firmiter statuimus quod omni anno de mense ianuarii vel februarii consilium duodecim sapientum civitatis Ianue teneatur, et debeat convocare et convocari facere quattuor Visitatores Comunis, confortatores et consules officii assignationis mutuorum; ita quod in dicto consilio non possint esse pauciores decem et octo, computatis illis qui ibidem fuerint ex dicto consilio dictorum duodecim sapientum; et in dicto consilio teneantur eligere unum iurisperitum honeste conversationis et vite, qui non sit de Ianua nec de districtu; et ille in quem due partes dicti consilii concordaverint sit electus in Iudicem de Capitulo; qui teneatur exercere offitium suum in dicto Capitulo prout consuevit et secundum quod continetur in capitulo quod est sub rubrica: *De quatuor Visitoribus Comunis Ianue*. Ita etiam quod dominus Vicarius Ianue nec alius Magistratus possit prepedire in aliquo dictum officium dicti Iudicis, qui prosequatur formam capitulorum loquentium de of-

fitio dicti Iudicis. Et dominus Vicarius Ianue et quilibet magistratus Ianue teneatur ipsi Iudici prestare auxilium consilium et favorem in predictis; qui Index habeat et habere debeat de peccunia officii assignationis pro suo salario in anno libras cix. Et sit presens capitulum abrogatorium omni alio capitulo generali vel speciali quacunque verborum ligatione ligato, et omnibus statutis et ordinamentis in contrarium loquentibus, presenti capitulo in sue firmitatis robore permanente.

169. De reconductionibus banchorum vel embolorum vel permutationibus non faciendis ab hiis qui ea conduxerint ab offitio assignationis mutuorum.

Quoniam multa dampna inferuntur, et illata fuerunt temporibus retroactis Comuni Ianue, per excogitantes fraudes diversas in conductionibus et relocationibus embolorum bancharum macellorum domuncularum Comunis Ianue et aliorum publicorum, quorum introitus sunt deputati in officio assignationis mutuorum; ideo, ut talibus aliquod possit remedium adhiberi, provida deliberatione statuimus quod de cetero aliqua persona cuiuscunque etatis sexus vel conditionis existat, etiam si sit corpus collegium vel universitas, que conductam vel conductum habeat ab officialibus officii assignationis mutuorum vel aliis quibuscunque officialibus, vel que de cetero conduxerit aliquam bancham in macello, domunculam vel banchum seu stallum aliquem, vel embolum seu aliam rem ad Comune Ianue pertinentem, non possit nec debeat modo aliquo hoc alteri relocare vel concedere, permutare vel alio modo alienare vel transferre voluntarie vel necessarie inter vivos vel in ultima voluntate, nec in dotem concedere in totum vel in aliqua parte, sine expressa licentia et consensu confortatorum et illorum qui supererunt officio assignationis mutuorum. Et si contrafactum fuerit, cadat conductor quilibet ipso facto a quolibet iure suo; et dicti confortatores et officiales dicti officii assignationis mutuorum libere possint rem alteri cuiuscunque locare.

Et quicumque aliquid de predictis alicui relocaverit concesserit permutaverit seu alienaverit, seu in alium transtulerit, vel in dotem concesserit, ex nunc prout ex tunc nichil egisse penitus intelligatur; sed talis relocatio concessio permutatio et alienatio translatio et in dotem datio ipso iure nulla sit et pro nulla habeatur et reputetur, nisi appareat legitimis documentis et expresse ratificata et approbata per dictos confortatores et officarios dicti officii assignationis mutuorum, et ille solum qui ratificare et approbare apparuerit: non tamen possint approbari vel ratificari per dictos officarios dicti officii assignationis mutuorum nisi relocationes tantum, et non venditiones permutationes vel alienationes seu in dotem dationes vel alie concessionem.

Et ut nullus possit in predictis ignorantiam pretendere, quibuslibet tribus mensibus publice preconizetur per civitatem quod nulla persona audeat

vel presumat relocare permutare vendere vel aliquo modo alienare vel in dotem dare, seu aliter concedere, aliquem banchum macelli vel aliquam domunculam vel alium banchum vel stallum vel embolum seu aliam rem pertinentem ad Comune Ianue, cuius redditus seu proventus deputatus vel assignatus sit officio assignationis mutuorum, sine expressa licentia et consensu confortatorum et aliorum officialium officii assignationis mutuorum, sub pena amissionis rei et iuris ipsorum.

170. *De custodibus Capituli.*

Statuimus insuper pro bono et utilitate Comunis Ianue quod officium custodum qui ponuntur et poni consueverint in Capitulo, pro custodia cartulariorum et aliarum rerum que sunt in Capitulo, et dicti custodes de cetero non ponantur nec eligantur per datores officiorum; sed quod de mense februario eligantur et ponantur dicti custodes per confortatores et consules officii assignationis mutuorum et per consules salis tam novos quam veteres anni proxime preteriti; ita quod ille intelligatur custos qui predictorum officialium habuerit plures voces. Et ille qui uno anno fuerit custos non possit esse in sequenti anno, nisi forte confirmaretur in ipso officio et iterum eligeretur per novos et veteres officarios suprascriptos quolibet anno; nec possit habere aliquis ius eligendi custodes predictos nisi pro uno anno tantum, illo videlicet tempore quo fuerit officarius novus et alio sequenti anno quo exiverit de officio cum novis officiariis.

Que omnia et singula statuimus observari debere, non obstante capitulo quod loquitur de datione seu concessione officiorum, vel aliquo alio capitulo generali vel speciali quacumque verborum solemnitate composito, etiamsi in eo contineretur aliquo capitulo non obstante. Et ad predicta omnia observanda dominus Vicarius Ianue teneatur dare consilium auxilium et favorem et operam efficacem: alioquin possit et debeat sindicari qualibet vice qua contraferet in libris centum ianuynorum, ab eo nulla deffensione audita.

171. *Quod salaria officii duorum de ratione, quod abolitum est per Capitulum, persolvantur aliis offitariis per officiales assignationis mutuorum.*

Quoniam officium duorum de ratione in totum est abolitum et deletum per Capitulum, volentes salaria que solvebantur officialibus ipsius officii duorum de ratione per officium assignationis mutuorum pro utilitate Comunis convertere ad infrascripta officia, statuimus et ordinamus quod consules et officiales assignationis mutuorum de infrascriptis salariis que solvebant, videlicet:

- Duobus de ratione lib. lxxx.
- Scribis duorum de ratione . . . lib. lx
- Executoribus duobus de ratione . lib. xxiiij
- Custodi Palatii duorum de ratione lib. xv.

teneantur et debeant sacramento dare etolvere notario ordinato in Palatio ad custodiam capituli

lorum pro se et uno nuncio pro eius salario in anno libras centum, sine aliqua diminutione mutuo dacita vel exactione.

Item notario ordinato ad custodiam cartulariorum et omnium scripturarum publicarum que sunt in curiis et ad custodiam cartulariorum dispendii, pro eius salario et unius nuncii libras lx in anno, sine aliqua diminutione mutuo dacita vel exactione.

Statuentes quod predicti officiales duorum de ratione debeant cancellari de capitulo quod est sub rubrica: *De observandis omnibus et singulis factis et promissis officio assignationis mutuorum*; et loco illorum supradicti duo notarii debeant subrogari et scribi cum supradictis salariis, non obstante aliquo capitulo generali vel speciali quacumque verborum ligatione ligato.

172. *De observatione officii assignationis mutuorum.*

Quia multociens hinc retro, pro expensis quas Comune Ianue habuit, oportuit cives Ianue pro ipsis officiis conferre de sua peccunia et mutuare Comuni, et etiam cottidie oporteat cives pro expensis quas Comune Ianue habet occasione guerrarum et aliarum expensarum que fiunt per ipsum Comune Ianue de sua propria peccunia mutuare et commodum facere possint; statutum et ordinatum est pro maiori utilitate tam Comunis quam civium, ad hoc ut observetur illud quod ordinatum est et fuit anno m. cc. lxxxvij die xxj madii, et quod illi qui hinc retro suas peccunias Comuni Ianue mutuaverunt et de cetero mutuabuntur sint securi rehabendi pecunias suas. Et dominus Vicarius, Abbas populi et duodecim et consilium, sive illi de consilio Ianue qui de cetero erunt, teneantur promittere et iurare quod de cetero ex redditibus et proventibus officii assignationis mutuorum de cetero aliquo tempore aliquo ingenio seu modo non accipient seu accipi permittent, quominus semper per officiales et scribam dicti officii qui sunt et pro tempore fuerint fiant de ipsis redditibus in integrum et sine diminutione aliqua solutionem habere ex dictis redditibus sive ab officialibus dicti officii; et quod dominus Vicarius et Abbas populi semper et quodocumque ad aliquod officium Vicarie Abbacie et duodecim seu consiliariorum Comunis Ianue venerint seu esse contingerint, ipsis et cuilibet eorum dictum sacramentum et similem promissionem dictorum Vicarii et Abbatis et duodecim sapientum Comunis Ianue in ipso principio antequam de ipso se intromictant simile sacramentum et similem promissionem faciant; et omnia et singula que continentur in instrumento scripto die iii iunii, dominus Vicarius facere et actendere predictis contra faciet, seu predicta omnia et singula non observabit, possit et debeat sindicari in libris m ianuynorum. Et teneantur consules qui sunt et pro

tempore fuerint ad dictum offitium assignationis mutuorum, in exitu dicti officii, subsequentibus consulis intracturis de novo consignare in scriptis omnes quantitates mutuorum et aliarum compararum Comunis Ianue que scripte sunt ad ipsum offitium; quas quantitates scribere debent singulis annis in uno ex cartulariis dicti officii, ut non possint addi vel diminui aliquae quantitates facte in ipso officio quin sciatur quare et quomodo. Item eodem modo facere debeant et teneantur consules comperarum salis et omnes alii officiales super comparis Ianue constituti; quod si non fecerint, dicti consules officii assignationis mutuorum et omnes alii superius denotati debent condemnari per dominum Vicarium Ianue in libris L pro quolibet contrafaciente. Possint etiam Consules dicti offitii assignationis mutuorum presentes et futuri, pro meliori dicti offitii, quando ipsis videbitur pro dicto officio fore necessarium, accipere ab uno serviente usque in quattuor ad expensas ipsius offitii; qui servientes possint omnia petere sine metu alicuius pene, sicut servientes domini Vicarii et Abbatis populi, quousque fuerint per dictos consules capti et ordinati servientes pro dicto officio; et habeant et habere debeant ipsi servientes in mense, quando necessarium fuerit ipsos tenere debere, sicut servientes domini Abbatis.

173. De pensionibus macellorum colligendis ut infra.

Quia ex pecunia que colligitur per illos qui constituti sunt super assignationibus mutuorum ampliata sunt macella, statuimus et ordinamus quod possessiones et redditus omnes qui percipiuntur seu percipi debebunt ex dictis macellis colligantur per dictos officiales super assignationibus mutuorum et ipsi offitio deputentur.

174. De cartulariis faciendis ad modum banchi.

Quoniam multe fraudes fiunt super rationibus et introytibus Comunis Ianue, ad hoc quod veritas aperte inveniri possit, statuimus et ordinamus quod fieri debeat cartularium unum ad modum banchi, in quo scribi debeant omnes introytus Comunis, tam introytus cabellarum quam macellorum et aliorum creditorum Comunis, et in eodem cartulario per contra scribi debeant solutiones que fient omni anno quousque quilibet compleverit solutionem quam facere debet. Et quod cartularii stare debeant penes offitium duorum de ratione, ut dicti duo melius inquirere possint rationes Comunis Ianue. Et teneatur Potestas facere fieri dictum cartularium per totum mensem februarii proxime venturi: alioquin possit et debeat sindicari in libris centum ianuynorum; et simili modo fiat aliud cartularium de decenis et iudicatis in offitio in quo erat Belmustus de Pello notarius.

175. Quod alicui persone non possit concedi de introytu calegarum.

Quoniam propter improvisas donationes factas per Comune Ianue quibusdam singularibus personis

in gravamen comperarum et emptorum cabellarum Comunis Ianue magnum dannum sequitur; volentes tam periculosos datoribus obviare, firmiter statuimus quod consilium duodecim, seu Capitulares Comunis sive quicumque officiales Comunis cuiuscumque conditionis existant, quantumcunque super his habeant specialem mandatum seu bayliam, non possint nec debeant ordinare seu tractare quod aliquae singulares persone habere vel recipere debeant aliquam quantitatem pecunie ab emptoribus cabellarum et introytuum Comunis Ianue, sub pena librarum quinquaginta pro quolibet qui contrafecerit; et nichilominus quicquid contra predicta ordinaretur sit cassum et nullius valoris.

176. De quinque soldis pro qualibet condemnatione exigendis ultra condemnationes que de cetero fient.

Quoniam tanta crevit iniquitas perversorum qui nec Deum timent nec capitulorum rigorem formidant, eo quod pro minimo precio propter vilitatem locorum comperarum Comunis possunt quibus condemnantur penas reddimere, cupientes malefactoribus ut sibi caveant de peccatis debitam penam imponere, et ex hoc etiam defensionem reipublice providere, firmiter duximus statuendum quod dominus Capitaneus et Vicarius Regius et quicumque alius magistratus civitatis Ianue qui est et pro tempore fuerit teneatur et debeat, sub vinculo iuramenti et pena librarum quinquaginta Ianue, condemnare quoscumque malefactores, et condemnationes exigere secundum formam capitulorum civitatis Ianue, et infra illud tempus quod in dictis capitulis continetur, et maxime in omnibus servata forma capitulorum posita sub rubrica: *De condemnationibus exigendis*; que pene precisae applicentur offitiis quibus sunt per capitulum ordinate. Et ultra penas in dictis capitulis comprehensas, seu condemnationes per aliquem magistratum Ianue de cetero faciendas, teneatur ipse dominus Capitaneus et Vicarius et quilibet magistratus Ianue a quocumque condemnato exigere, ultra penas predictas, pro qualibet libra condemnationis solidos quinque in pecunia numerata, sine aliqua compensacione (et) diminutione; ita quod de dicta exactione solidorum non intelligatur aliquid deberi offitio assignationis mutuorum, nec alicui altere compare seu offitio; sed dicte pecunie quantitates in ceteris capitulis comprehensis committi debeant primo in constructione murorum civitatis Ianue, secundo in constructione aqueductus, tercio in munitione et fortificatione turris Capitis Fari et in cava portus, et in alios usus aliquo modo expendi vel erogari non possit. Et ne tam necessaria opera possint in aliquo prepediri, firmiter ordinamus quod compara librarum Lxxx milium, seu officiales dicte compere, nullo modo possint de dictarum peccuniarum solidorum quinque ut supra aliquid petere percipere vel habere, non obstante aliquo capitulo vel statuto in contrarium loquente. Et sit presens capitulum abrogatorium et derogatorium omni alii capitulo generali vel speciali

in contrarium loquenti, et specialiter capitulo posito sub rubrica: *De condemnationibus exigendis*, in quantum obviaret predictis vel alicui parti predictorum; et etiam deroget capitulo posito sub rubrica: *De observandis omnibus et singulis factis et firmatis et promissis offitio assignationis mutuorum* etc., in quantum videretur obviare premissis vel alicui parti premissorum. Et dominus Capitaneus et Vicarius et quilibet magistratus Ianue teneatur predicta omnia observare et facere observari; alioquin sindicari debeat et possit in libris centum pro quolibet et quolibet vice qua fuerit contrafactum, vel ut supra non fuerit observatum, postquam eidem fuerit denuntiatus.

477. De condemnationibus exigendis per dominum Vicarium, et pena sui si non exegerit.

Statuimus et ordinamus quod Vicarius Ianue, qui nunc est et pro tempore fuerit, teneatur et debeat exigere seu exigi facere quascumque condemnationes factas tempore regiminis sui per ipsum Vicarium et quemcumque Iudicem suum, et per quemcumque magistratum et officialem civitatis Ianue, infra mensem unum proxime venturum a die condemnationis facte, et tam a principali persona quam fideiussore et fideiussoribus suis, una tamen solutione et exactione contentus.

Eodem modo teneatur et debeat exigere et exigi facere quascumque condemnationes que ipsi Vicario dabuntur in scriptis per offitium suum, seu officiales assignationis mutuorum, infra mensem a die qua ipsi dicte condemnationes fuerint date seu tradite per officiales predictos; quam exactionem dictus Vicarius facere et fieri facere teneatur in modum infrascriptum: videlicet faciendo tam principale quam fideiussorem et fideiussores requirere, quod coram ipso se debeant presentare pro solvenda condemnatione predicta; et si coram ipso se non presentaverint, faciendo ipsos et quemlibet ipsorum personaliter capi et detineri, quousque dicta condemnatio soluta fuerit, vel ipsi potestati ydonee satisfactum de dicta condemnatione solvenda infra mensem predictum.

Nec possit principalem personam seu fideiussorem vel fideiussores ipsius, postquam capti seu presentati fuerint, relaxare seu relaxari facere, quousque dicta condemnatio soluta fuerit vel sibi ydonee satisfactum de dicta condemnatione solvenda infra dictum mensem, seu infra illud tempus infra dictum mensem quod dictus Vicarius assignaret.

Et si infra dictum tempus dicta condemnatio non esset soluta, nichilominus teneatur dictus Vicarius inquirere seu inquire facere diligenter tam bona principalis quam fideiussoris, et ipsa capere, videlicet bona mobilia, et de ipsis vendicionem fieri facere incontinenti in publica calega usque ad integram solutionem dicte condemnationis. Et si ex possessionibus predictis non possit dicta condemnatio solvi, nichilominus pro residuo personaliter teneatur principalis et fideiussores usque integram solutionem ipsius condemnationis.

Teneatur etiam dictus Vicarius semper ad requisitionem fideiussorum capere et detinere, seu capi et detineri facere, personam principalem condemnatam, quousque dictam condemnationem solverit, vel de ipsa fuerit cum fideiussore vel fideiussoribus suis in concordia, si fideiussor vel fideiussores ipsarum condemnationem solverit.

Et si coram dicto Vicario persona condemnata, seu fideiussor seu fideiussores ipsius, non comparet vel comparent, seu ipsos vel aliquem eorum capi vel detineri facere non posset, eo quod non inveniretur, seu lateret; teneatur Vicarius nichilominus diligenter inquirere bona illius et illorum qui non inveniretur vel invenirentur, seu qui se non presentaret; et ipsa bona capere, seu capi facere, et vendere seu vendi facere in publica calega usque ad satisfactionem ipsius condemnationis.

Et si bona mobilia non invenirentur vel non sufficerent ad satisfactionem condemnationis predictae, teneatur Vicarius illum vel illos qui non invenirentur, seu quem vel quos capi facere et detinere non possit, forestare et in banno ponere infra dictum tempus dicti mensis; de qua forestatione et banno exire non possit modo aliquo, nisi facta solutione condemnationis predictae.

Et quaecumque personam forestatam occasionibus predictis, vel aliqua earum, teneatur inquirere et inquire facere modis omnibus quibus poterit, et capere si poterit, ita quod in civitate Ianue vel suburbis stare seu habitare non possit; ita quod, si palam stabit in Ianua vel suburbis, teneatur ipsum diligenter inquirere seu inquire facere, ad hoc ut ipsum personaliter habere possit. Teneatur tamen Vicarius, predictis vel in aliquo predictorum non obstantibus, condemnatis et eorum fideiussoribus remittere quartam partem condemnationis, si ipsa condemnatio infra mensem unum a die qua fuerit facta soluta fuerit et non aliter.

Que condemnationes compensari possint in quibuscumque debitis scriptis in cartulariis officiorum Comunis Ianue, secundum quod consuetum est.

Et quaecumque condemnationes facte fuerint per Vicarium Ianue seu aliquem de introytibus suis ratione offitii sui, seu ratione et occasione officii ministrorum civitatis Ianue vel aliquorum aliorum officiariorum civitatis Ianue, remanere debeant in curia et actis curie dicti Vicarii seu illius Iudicis sui qui dictam condemnationem faceret; et ad ipsas condemnationes exigendas teneatur Vicarius prout superius dictum est. Teneatur etiam quilibet magistratus et officialis civitatis Ianue in scriptis dare Vicario quascumque condemnationes fecerit, et nomina et prenomina condemnatorum et fideiussorum et quantitates condemnationum infra dies iii a die qua condemnaverit; et si quis officialis vel magistratus contrafecerit, possit et debeat sindicari in libris x qualibet vice qua contrafecerit.

Et si post tres dies dicte condemnationes darentur dicto Vicario, tunc teneatur Vicarius infra mensem tunc proximum a die dationis predictae in exa-

ctione dictarum condemnationum procedere, prout superius dictum est. Et predicta omnia et singula teneatur dictus Vicarius observare, et effectui et executioni mandare, aliquo capitulo non obstante. Alioquin possit et debeat sindicari ut infra, videlicet: si condemnatio in qua predicta non observaverit fuerit a libris x inclusive, sindicetur in libris x; et si a libris x usque in centum, sindicetur in libris xxv; et si a libris centum supra, sindicetur in tanta quantitate quanta erit quarta pars condemnationis predictae.

178. De cartulariis faciendis condemnationum forestationum.

Hominum curialium, et maxime palaciorum effrenatis malitiis negligentibus et cupiditatibus omni provisionis genere occurrere cupientes; hoc salubri remedio duximus statuendum, et irrefragabili provisione statuimus, quod quolibet anno de mense ianuario vel februario per consilium duodecim Sapientum qui nunc est vel pro tempore fuerit eligatur et constituatur unus bonus et legalis notarius de matricula notariorum civitatis Ianue pro anno uno et tunc sequenti tantum; cui notario constituatur et ordinetur sufficiens salarium, si ipsi consilio videbitur et secundum quod ipsi consilio videbitur et per ipsum fuerit declaratum; et qui notarius, occasione ipsius officii vel occasione alicuius scripture faciende occasione dicti officii, nullam pecuniam et nullum salarium ab aliqua privata persona accipiat vel accipere possit. Et semper in principio cuiuslibet
. . . (1) ordinetur per ipsum consilium duodecim Sapientum unus ex ipsis duodecim, qui sit licetata persona, et qui debeat esse deputatus cum dicto notario ad custodiam infrascriptorum cartulariorum et ad alia que inferius dicentur. Et deputetur unum bancharium, qui maneat et sit in domo in qua duodecim morabuntur seu morantur; quod bancharium habeat duas clavaturas et duas claves, quarum unam teneat dictus notarius et aliam dictus duodecim, ita quod dictum bancharium per unum sine alio vel sine scientia alterius aperiri non possit. In dicto autem banchario reponantur et teneantur dicta cartularia, ita quod scribi et describi in aliquo dictorum cartulariorum vel de aliquo ipsorum seu aliquid cancellari sine scientia dicti duodecim non possit.

Et non possit aliquo modo in dicto officio esse nisi unus notarius, salvo quod presenti anno quo currit m. ccc. vigesimo nono, si concessum fuisset dictum officium duobus notariis per illos qui hoc anno concesserunt officia et non aliter; nec propter hoc augeatur salarium illi qui solus erit de cetero in dicto officio pro remotione alicuius notarii ut supra.

Dictus autem notarius, antequam administret vel administrare possit, (iuret) de suo officio bene et legaliter exercendo et detinendo secreta ea que sibi firmiter iniuncta per dictum consilium fuerint, vel ea que tenenda sunt secreta, et de non committendo in dicto officio vel circa ipsum officium aliquam fraudem

vel malitiam, et de tradendo bona fide quam cicius potuerit absolutiones seu cassationes ad aliquos (quibus) pertinebunt quando ad hoc fuerit requisitus, etiam de ostendendo cuilibet rationem suam que non fuerit tenenda secreta, remoto omni amore odio prece et precibus.

Offitium vero dicti notarii consistat et consistere debeat in infrascriptis, videlicet: quod dictus notarius debet et tenetur facere seu fieri facere in principio sue electionis, expensis Communis Ianue, duo sufficientia pro toto anno cartularia de membranis, in uno quorum scribere debeat et teneatur clare et distincte dictus notarius omnes condemnationes pecuniarias que fient per dominum Vicarium Ianue vel aliquem ex suis iudicibus seu per aliquem iudicem vel magistratum civitatis vel ministrales seu per aliquem officarium Communis Ianue, qui Vicarius habeat condemnandi, et nomina et prenomina condemnatorum et suorum fideiussorum, et etiam contratas in quibus habitaverint vel alias circumstantias, ita quod possint sciri et inveniri, si forte persone essent incognite. In alio vero dictorum cartulariorum scribantur clare et distincte omnes forestationes que fient per dominum Vicarium Ianue, vel per aliquem de suis iudicibus seu per aliquem iudicem vel magistratum civitatis Ianue, vel alium officarium civitatis Ianue, qui potestatem habeat forestandi, et nomina et prenomina forestatorum, et tales circumstantie que sciri et cognosci possint.

Et ad hoc quod predicta possint melius explicari, statuimus et ordinamus quod dictus notarius semper interesse debeat in quolibet parlamento quod fiet, et etiam in quolibet consilio in quo fierent aliquae condemnationes pecuniarie vel etiam aliquae forestationes. Et semper dominus Vicarius teneatur ipsum notarium personaliter vel ad domum requiri facere ad dicta parlamenta et consilia, tanto tempore ante quam dictus notarius ipsis possit interesse si velit; et qui notarius teneatur et debeat accipere in publicam formam incontinenti, antequam de loco recedat, ab illo notario qui legerit forestationem vel condemnationem, ipsas condemnationes et forestationes, ita quod ipsas condemnationes et forestationes secum portet in formam publicam; et dominus Vicarius et ceteri iudices et magistratus et officarii supradicti qui eas fecissent, statim debeant ipsas tradi facere in publicam formam dicto notario antequam recedant de loco in quo facte fuerint.

Porro dictus notarius dictas condemnationes et forestationes debeat et teneatur scripsisse in dictis cartulariis, videlicet condemnationes in cartulario condemnationum et forestationes in cartulario forestationum, infra dies octo postquam ei tradite fuerunt; et infra alios octo dies tunc proximos et continuos debeat tradidisse condemnationes pecuniarias in formam publicam domino Iudici Capituli qui tunc fuerit, presentibus vel scientibus visitoribus vel aliquo ex inquisitoribus qui tunc fuerint.

Sane tamen intellecto quod si aliqua forestatione contineatur aliquod tempus intra quod forestatus se

(1) Lacuna.

possit presentare ut forestatio vires non habeat, quod tunc dictus notarius debeat expectare ad scribendum dictam forestationem in dicto cartulario forestationum quousque lapsum fuerit tempus in ipsa forestatione traditum seu reservatum forestato ad se presentandum; ita quod si infra ipsum tempus forestatus se presentaverit, ita quod forestatio vires habere non debeat, in dicto cartulario non scribatur. Si autem se non presentaverit, ita quod forestatio vires habere debuerit, tunc scribatur in dicto cartulario infra dies octo proximos a die lapsi dicti temporis; et quilibet qui vel que scriptus vel scripta repertus vel reperta fuerint in aliquo dictorum cartulariorum condemnatus vel condemnata, forestatus vel forestata, pro condemnato vel condemnata habeatur; et similiter fideiussor quicumque et quemcumque pro fideiussore scriptus vel scripta reperietur; ita quod in omnibus et per omnia stetur et stari debeat scripture dictorum cartulariorum et cuiuslibet eorum.

Nec possit aliquis forestatus vel forestata, condemnatus vel condemnata, scriptus seu scripta in dictis cartulariis seu aliquo eorum pretendere se absolutum vel absolutam, restitutum vel restitutam, vel condemnationem descripsisse, nisi reperiatu cancellatus vel cancellata in illo ex dictis cartulariis in quo scriptus vel scripta fuerat, et non reperiatu scriptum in ipso cartulario ipsam cancellationem factam fuisse presente et sciente duodecim, deputato ad custodiam dictorum cartulariorum, et presentibus testibus ad minus quattuor, quorum testium nomina ibidem sint scripta clare et aperte et tales sint testes qui cognoscantur; et nisi ibi scripta sit causa quare cancellatio fuerit facta, et si forestatio esset de publico crimine, (et) non reperiatu scripta cancellatione facta presente consilio duodecim sapientum civitatis Ianue cum aliis omnibus solemnitatibus suprascriptis, semper autem Iudex Capituli qui pro tempore fuerit, et quilibet alius magistratus qui aliquam condemnationem exegerit vel procuraverit, teneatur et debeat ipsam condemnationem cancellari facere in dicto cartulario cum solennitate predicta infra terciam diem postquam condemnatio exacta fuerit.

Eodem quoque modo dictus notarius scribere debeat et teneatur in dictis cartulariis seu aliquo ipsorum omnes forestationes et condemnationes factas et non exactas, seu que fient et exacte non fuerint per aliquem vicarium alicuius Riperie vel de ultra Iugum, infra mensem unum ex quo ipsi notario tradite fuerint; ipsas tamen et omnino omni instantia requirere debeat ab ipsis vicariis et scribis ipsorum et quolibet eorum infra dies x postquam de vicaria reddierit.

Et si forte infra dictos decem dies tradita non fuerint dicto notario, debeat dictus notarius hoc denunciare incontinenti quam citius poterit post dictos decem dies consilio duodecim sapientum civitatis Ianue; quod consilium precise debeat et teneatur ita facere et curare quod dicto notario tradantur infra diem terciam postquam dicto consilio fuerit denuntiatus.

Non tamen propter predicta vel aliquod predictorum scribe maleficiorum, vicariorum, aliorum iudicum et officialium possint se excusare quin scribant et scribere debeant condemnationes et forestationes in ipsorum cartulariis, ut actenus moris fuit.

Que omnia et singula statuimus et ordinamus precise observari debere; quod dominus Vicarius Ianue ad ipsa observanda dare debeat auxilium consilium et favorem et operam efficacem, non obstante aliquo capitulo statuto vel ordinamento condito vel condendo generali vel speciali quacumque verborum ligatione ligato, etiamsi in eo contineretur aliquo capitulo non obstante; sed sit presens capitulum abrogatorium et derogatorium omnium aliorum capitulorum.

179. *Quod quicumque fuerit forestatus occasione introytuum Comunis Ianue non possit uti beneficio alicuius conventionis vel privilegii Comunis Ianue.*

Statuimus et ordinamus quod si contingat aliquam personam corpus collegium vel universitatem esse forestatam per Comune Ianue vel magistratum dicti Comunis in preteritum vel futurum, quod ipsa persona corpus collegium et universitas non possit, nec aliquis de ipsa universitate seu corpore possit uti dicta conventionem nec immunitate ipsius conventionis donec in dicta forestatione steterint, et nisi primo fuerit satisfactum de hiis et pro hiis que in ipsa forestatione scripta esse reperientur, et nisi primo ipsa forestatio fuerit per Comune Ianue legitime cassata seu remissa; et predicta habeant locum et debeant observari precise in venditionibus introytuum Comunis Ianue factis et de cetero faciendis per Comune Ianue, non obstante quod ipse venditiones facte esse inveniantur salvis conventionibus; et sit et esse debeat dictum capitulum abrogatorium et derogatorium cuilibet capitulo de conventionibus loquenti, et cuilibet alii capitulo generali vel speciali.

180. *De condemnationibus factis animose.*

Quia motus animi potius quam rationis infrascriptos proripuit, statuimus et ordinamus quod condemnationes et forestationes facte, videlicet condemnationes millesimo tercentesimo decimoquarto die sabbati quatuordecim decembris, et forestationes dicto millesimo die xvij novembris et dicto millesimo die xvi novembris per dominum Sarracenum de Bonacossis de Mutina potestatem Ianue contra infrascriptos sint casse irritae et nullius valoris, et quod deleantur et cancellentur de libro forestatorum et condemnatorum Comunis Ianue; et quod ipsi seu ipsorum et fideiussores eorum vel alicuius eorum non inquietentur vel molestentur modo aliquo per aliquem magistratum Ianue seu districtus presentem vel futurum seu officialem, aliquo capitulo generali vel speciali etiam si in eo contineretur aliquo alio capitulo non obstante.

Nomina quorum sunt hec :

Iacobus Travazanus — Obertus eius frater, notarius — Manuel de Camulio — Obertus de Puteo Curli — Iohannes Marencus — Marchetus eius frater — Iacobus cintracus eius frater — Franciscus eius frater — Columbus tabernarius — Symoninus tabernarius — Paganus formaiarius — Bernardus eius frater — Iohaninus de Clavaro spaerius — Ala de Pergamo — Iacobus Dacia qui facit cantaria — Clericus de Murtedo — Anserminus serviens domini Abbatis — Stephaninus Merlus formaiarius, qui oblivione vel errore in dicto capitulo positus non fuit.

181. *De condemnatione animose facta.*

Ut acta iniuriose et facta animose nullum sortiantur effectum, per presens capitulum declaramus et statuimus illas condemnationes factas in m° ccc° xvi die vigesima quinta septembris et die . . . (sic) decembris in Nicolaum Rovetum, magistrum Iacobum nepotem magistri Ansermi et Petrum famulum dicti Nicolai per iudices maleficiorum vel per dominum Vicarium nullas esse et nullius esse effectus; decernentes quod ipsi nec eorum fideiussores vel aliquis ratione dictarum condempnationum inquietari vel molestari non possint nec ab eis exigi perpetuo, aliquo capitulo non obstante.

182. *De securitate per consules extra Ianuam a lignis cursi recipienda.*

Teneantur consules et potestates qui per diversas mundi partes mictuntur pro Comuni Ianue, de qualibet navi et de quolibet ligno cursali, quod si aliquis Ianue vel districtus Ianue quando navigare voluerit cum ipso ligno de loco in quo consul Ianue erit, accipere bonam securitatem quod ipsa navis seu lignum non intrabit cursum sine licentia Vicarii Ianue; ita tamen quod si semel ipsam securitatem prestiterint, ille cuius lignum est in Ianua vel extra in manibus consulum eam amplius prestare non teneatur; et si per consulem vel potestatem contrafactum fuerit, puniatur consul in libris D et plus arbitrio Vicarii. Et istud capitulum detur in scriptis consulibus per diversas mundi partes constitutis.

183. *De introytibus consulum de foris.*

Ego Vicarius tenebor eligere duos discretos viros intra quattuor dies postquam denuntiatus fuerit per aliquos consules ex eis qui per diversas mundi partes a Comuni Ianue mictuntur vel ibi constituuntur, vel aliquos pro eis qui rationem reddere velint; qui duo sex ex melioribus hominibus qui tunc venerint de viagio de quo ipsi consules venerint, vel aliquis predictorum, teneantur rationem illius vel consulum, antequam in ipso consilio recitetur, audire et examinare, et approbare et reprobare ea que reprobanda erunt vel approbanda; et similiter faciam de rebus defunctorum que pervenerint in bayliam ipsorum;

et postea in consilio debeant eligi; et ea que facta fuerint et electio fiat predicto modo quociens fuerit opus; hoc salvo quod non debeant se intromittere de approbandis et reprobandis condemnationibus per eos factis.

184. *De rationibus Potestatum et Consulum de foris scribis Capituli dandis.*

Ego constringam iuramento omnes potestates qui mittuntur per diversas mundi partes rationem suam dare in scriptis uni ex scribis Capituli; qui scriba teneatur ipsam rationem legere in consilio usque mensem ex quo eam habuerit, et ipsa die vel sequenti illam scribere rationem in cartulario Communis Ianue teneatur.

185. *De ratione reddenda per potestates et consules qui per diversas mundi partes mictuntur.*

Statuimus et ordinamus quod potestates et consules, vicarii vel rectores, qui extra Ianuam mictuntur vel districtu pro Comuni Ianue per diversas mundi partes, teneantur et debeant de universis quantitibus pecuniarum quas exegerint occasione condemnationum per ipsos vel aliquem eorum factarum in aliquam personam, et de omni eo et toto quod occasione condemnationis exigerint per se vel alium, seu (de) eo quod predicta occasione fuerit exactum per ipsos potestates et consules, reddere rationem et reliqua consignare clavigero Communis infra mensem postquam reddierint Ianuam. Teneantur insuper dicti potestates et consules, quando Ianuam venire debent, deferre secum exemplar cartularii condemnationum vel aliquem eorum factum de rebus defunctorum extra Ianuam; non possit precipere quod deposita peccuniaria vel alterius rei fiant per aliquam personam occasione alicuius maleficii vel delicti seu iniurie vel offensionis vel aliter facta dicantur; nec condemnationem aliquam revocare postquam eam fecerint; et si revocaverint, non teneat nec valeat ipsa revocatio, sed condemnatio prius facta firma et illibata permaneat non obstante aliqua revocatione. Et Vicarius teneatur et debeat, si constiterit aliquem qui potestas vel consul fuerit extra Ianuam et districtum pro Comuni Ianue non observasset ut supra, condemnare illum qui non observaverit in libris xxv ianuy norum.

186. *De bancheriis et famulis eorum.*

Statuimus et ordinamus quod omnes bancherii et eorum famuli et stantes ad banchum bancheriorum, clavigeri Communis, consules salis, duo constituti super assignationibus mutuorum, consules maris et alii officiales in Capitulo constituti recipientes pecuniam, teneantur et debeant atque compellantur per Vicarium iurare quod ipsi incident omnes denarios falsos auri et argenti et rami qui ad manus eorum pervenerint: quod iuramentum Vicarius teneatur ab

III

eis recipere per totum mensem decembris; alioquin possit et debeat sindicari in libris L ianuynorum.

Teneatur Vicarius condemnare illos, qui requisiti fuerint et non iuraverint ut supra, pro quolibet in libris x ianuynorum, et etiam ultra ipsos compellere ad faciendum iuramentum predictum.

187. *De banchis et bancheriis et de his qui ad eos pertinent ut infra.*

Ego pro bancheriis habeo omnes qui banchos tenebunt ut exercebunt officium bancharie seu mense nummularie; quos bancherios per totum mensem decembris iurare faciam quod suum officium debeant fideliter exercere et legaliter numerare, nec in fraudem debeant aliquem denarium Ianue trabuchare vel rotundare vel minuere per se nec per alteram personam pro eo, nec secum teneant vel habeant aut stare permittant puerum aliquem ad banchum vel aliam personam nisi primo iuraverit predicta observare; et si contrafecerit bancherius, auferam ei quolibet vice solidos centum, et accusatorem privatum habeo; et etiam de omni debito et solutione quam scripserint causam et diem mensis scribere teneantur, si mihi dictum fuerit a creditore.

Compellam insuper omnes bancherios ut solutionem faciant creditoribus; quod si non fecerint, sive terminus sit ibi appositus sive non in ipso debito ab ipso campore solvendo dummodo terminus sit elapsus, si lamentatio inde ante me lamentatio (*sic*) facta fuerit, si debitum fuerit a libris cc supra, constituam terminum infra dies xv, et si infra a libris cc infra octo dies; quem terminum octo dierum vel xv, si creditori non satisfecerit, vintenum ipsius debiti exigam incontinenti; et medietas vinteni sit creditoris, sine molestia et alia questione; et si ut supra non observavero, possim et debeam sindicari in libris xxv ianuynorum.

Et sive terminus solutionis faciende advenerit sive non, teneatur quilibet bancherius ad postulationem creditoris in toto, vel pro ea parte pro qua voluerit creditor, dictam pecuniam scribere et scribi facere cui vel quibus voluerit ipse creditor solvenda ad terminum ad quem ipsi creditori debita esset.

Ceteras vero monetas quas falsas esse cognovero, que michi ad permutandum delate fuerint, non recipiam nec recipi faciam. Si vero Vicarius Ianue fuero, universos bancherios Ianue iuramento compellam ut omnes denarios Ianue falsos, vel quamcumque aliam monetam falsam que ad manus eorum venerit, vel ad eos vel ad banchum suum delati vel delate fuerint, ipsis vendentibus vel scientibus incidant vel frangant. Et semper quandocumque aliqua persona adduxerit vel ostenderit eis aliquam monetam in qua bancherio videbitur fraus committi, teneatur vinculo iuramenti ipsam personam detinere vel accusare Vicario Ianue, neque denarium aliquem monete Ianue grossum vel minutum debeat trabucare vel facere trabucari, nec tondere seu diminuere, vel tondi facere seu diminui, et quod nullum ad banchum suum teneant qui similiter non iuret si id non iuraverit.

Et teneatur Vicarius, infra dies octo introitus sui regiminis, facere preconizare per civitatem quod omnes homines volentes banchum tenere in civitate Ianue, vel cartularium vel cartularios ad modum bancheriorum de datis et acceptis, veniant coram ipso domino Vicario, et etiam mictere pro omnibus camporibus et bancheriis qui banchum tenuerint in civitate Ianua, et tam pro civibus quam extraneis, et eis legi facere tenorem presentis capituli, et requirere ab eis et quolibet ipsorum pro quo seu quibus banchum tenent, seu quos socios habent in ipso banchio; et si dicant quod pro aliquibus banchum teneant vel aliquos socios habeant in ipso banchio, teneatur mictere pro eis quos nominaverint bancherii predicti; et ipsos bancherios et etiam socios suos, et illos pro quibus banchum se tenere dixerint, compellere ad faciendum instrumentum solemne, in quo omnes predicti et quilibet eorum confiteantur se dictam personam posuisse ad banchum predictum, vel se socios esse dicti bancherii, et illi pro quibus stabunt in dicto banchio et socii bancherii ipsius solemniter (se) obligent versus aliquam personam publicam, recipientem nomine quorum interest vel intererit seu interesse poterit, de actendendo et observando et etiam de solvendo quicquid dictus bancherius contraxerit seu gesserit fecerit vel dare debuerit quibuscumque personis sub ypotheca et obligatione bonorum suorum; et predicta octo tractatores mercantie denuntiare domino Vicario quod predicta faciat et observet, et superassistere domino Vicario in predicta denuntiatione usque quod predicta fuerint adimpleta.

Et dicti bancherii vel aliquis eorum seu aliqui qui banchum teneant vel cartularium vel cartularios ut supra, si dixerint se non stare pro aliqua persona in ipso banchio vel socios non habere, compellantur similiter instrumentum facere versus aliquam personam publicam, recipientem nomine cuiuslibet vel quorum interesset vel intererit seu interesse poterit, pro comuni gestione seu administratione, et etiam pecuniam propter quam seu in qua persona ab ipsis recipere sub ypotheca et obligatione bonorum suorum. Et ut sciant gentes qui tenent banchum et qui sunt socii cuiuslibet bancherii, seu in ipso obligati, statim facto dicto instrumento infra dies tres facere publicari et notificari voce preconis, et specialiter in contracta banchorum, una videlicet die qua bancherii sunt ad banchum, nomina cuiuslibet bancherii et bancheriorum et qui sunt socii sive participes in uno et eodem banchio, pro qua quantitate, et qualiter factum est inde instrumentum ut supra.

Nec possit esse aliquis bancherius, vel banchum tenere ad modum bancherii, seu cartularium de datis et acceptis tenere, qui in omnibus et per omnia ut supra non observaverit. Et si aliquis contra dictam formam repertus fuerit tenere banchum, vel cartularium de datis et acceptis, teneatur et debeat Vicarius eum condemnare et ab eo exigere a libris cc usque in d; et nichilominus aliquo modo non per-

mictere tenere illo anno quod teneant banchum seu cartularium de datis et acceptis.

Instrumenta vero, que ut supra fieri debent, fiant et scribantur per scribam tractatorum mercantie bene et solemniter; et dicti tractatores iuramento teneantur et debeant procurare et instare Vicario quod procedat faciat et executioni mandet prout superius continetur in omnibus et per omnia. Et si Vicarius ut supra non observaverit, sindicetur et sindicari debeat pro quolibet et qualibet vice in libris ccc ianuynorum.

187. De solutionibus in cartulariis bancheriorum scriptis firmis habendis.

Si in cartulario alicuius bancherii, qui exerceat aliquod officium bancherie seu nummularie, scriptum invenero per ipsum bancherium, vel aliquem alium qui consueverit scribere in cartulario banchi, aliquem fecisse dare alicui persone aliquam pecuniam aliqua de causa vel occasione, ita quod causa seu occasio contineatur in ipso scripto, ego solutionem quantum pro Ianua firmam habebo; et si inter aliquas personas erit questio de aliqua quantitate pecunie de qua dicatur et fiat mentio in cartulario banchi, teneatur bancherius, seu qui fuerit bancherius, ad mandatum cuiuslibet magistratus Ianue, coram quo erit questio, cartularium sui banchi exhibere vel saltem illud quod pertinere diceretur requirenti, solennitate consueta servata per ipsos bancherios.

188. De adhibenda fide scripture cartularii bancheriorum.

Si quis se recipere dixerit ab aliquo bancho vel bancherio certam pecunie quantitatem, et terminum ipsius debiti sit transactus per annos tres, ita quod cartulam seu instrumentum seu scripturam inde non habeat, et nullam de ipso debito requisitionem infra dictum tempus fecerit, nec pro eo facta fuerit, et sit presens in Ianua et districtu, teneatur Vicarius facere dari scripturam cartularii contra illam personam que a dicto bancho se dictum debitum recipere debere assereret, aliquo alio capitulo non obstante; alioquin in libris x debeam (*sic*) sindicari. Et hoc capitulum locum habeat in illis personis que pecuniam habent in societate cum aliquo bancho sive bancherio, nec ad facta preterita extendam (*sic*). Factum millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo.

189. De statuendo termino illis qui debent bancheriis.

Si querimonia ante me facta fuerit de aliquo bancherio quod aliquis civis vel extraneus ei debeat certam pecunie quantitatem, si debitum confessum fuerit, ego ei terminum novem dierum constituam ut infra, quem bancherio satisfacere teneatur si debitum confessum fuerit a libris cc infra; quod si non fecerit, ab eo vintenum exigam; et insuper ipsi ban-

cherio satisfacere teneatur incontinenti compellam ad voluntatem suam, questione et dilatione qualibet abiecta.

Si vero fuerit a libris cc supra, sit in meo arbitrio terminum constituere debitori; quod tamen arbitrium dies xv non excedat; ad quem, si non satisfecerit, vintenum ab eo exigam; et insuper ad satisfactionem ut predictum est eundem compellam, aliquo alio capitulo non obstante; alioquin in libris xxv possim et debeam sindicari.

190. De bancheriis compellendis ut infra.

Compellam insuper universos bancherios ut solutionem faciant creditoribus ad terminum constitutum; qui si adiectus non fuerit, teneantur et debeant ei satisfacere in presenti, autorizare et super aliam personam scribere, et cuilibet solvere ad voluntatem creditorum; quod si non fecerit, et inde lamentatio facta fuerit, a libris cc infra, ipsis bancheriis statuam terminum octo dierum, infra quem si creditori non satisfecerint, ab eis vintenum ipsius debiti exigam; et incontinenti creditori satisfieri faciam ad voluntatem suam sine molestia et aliqua questione.

Et si debitum fuerit a libris cc supra, terminum constituam meo arbitrio competentem; quod tamen arbitrium ultra dies xv extendi non possit; alioquin si ut supra non observavero, in libris xxv debeam sindicari.

Eodem modo compellam omnes tenentes ad modum et formam bancheriorum, sive sit bancherius sive non, dum tamen super banchos teneant cartularios et monetam ad modum bancheriorum sive camporum, de omni eo quod scriptum sit in cartulario eius qui alicui debeat dare, vel de quo ipse confessus fuerit in presentia Vicarii vel Consulis, infra dies xv. postquam denuntiatum fuerit ipsi Vicario vel Consuli, si terminus appositus sit et sit transactus; et si terminus non sit appositus, fiat solutio infra mensem unum, si quantitas sit a centum libris ultra, et si ab inde infra usque ad dies viginti.

Et si Vicarius, qui pro tempore fuerit ad regimen civitatis post dominum Parmerium, vel consules placitorum qui pro tempore fuerint in Ianua, predicta non observaverint, cum fuerit denuntiatum, debeant sindicari in libris centum ianuynorum; et hec sindicatio locum non habeat in personam domini Palmerii.

191. Quod scribe aliquid non abradant de cartulariis.

Ego compellam iuramento scribas Comunis quod aliquid non abradant vel abradi faciant de cartulariis Comunis vel notarii, causa diminucionis vel additionis super quantitate, de libris vel de solidis vel de possessionibus scriptis super aliquem ex cartulariis Comunis, nec nomen hominis. Et si aliquid oporteret addere vel diminuere, cum penna mor-

tificare illa, ita quod illa mortificatio semper possit legi. Insuper notetur in mortificatione qua de causa fuerit mortificatum; et si forte fuerit in cartulariis aliquid abrassum super quantitates de libris et de solidis per eum vel per aliquem pro eo de posse scripto super alium de cartulariis Comunis, ego scribam ab officio removebo, ita quod non possit restitui ad officium notarii aliqua ratione.

192. Quod nullus notarius possit instrumentum vel scripturam facere de aliquo facto vel dicto, quod non fuerit coram se dictum vel factum.

Et non possit nec debeat aliquis notarius scriba vel subscriba Palatii vel alicuius magistratus Ianue, componere testari seu scribere aliquod instrumentum vel scripturam aliquam autenticam seu publicam, seu cui fides aut scripture publice debeat adhiberi, nisi presentes fuerint quando illi ipsam scripturam fieri fecerint, preceperint statuerint concesserint seu ordinaverint seu commiserint. Et si aliquis aliquo modo vel aliter aliquam scripturam fecerit seu faciet, ipsa scriptura et ea de quibus in ipsa sit mentio vel fiet sint nullius valoris et momenti. Et proinde sint et sit ac si facta non fuisset vel fuissent, nec fides aliqua alicui scripture que aliter fient vel facte fuissent debeat aliquatenus adhiberi; veruntamen de actis publicis in quibus scripture sunt et fuerint publice possint scripture exemplari et extrahi et transcribi quociens fuerit opus, secundum quod fieri debet de iure, non obstantibus supradictis; et si aliquis contra predicta fecerit vel faciet, puniatur per Vicarium prout fuerit puniendus secundum qualitatem delicti: et legatur hoc capitulum publice in qualibet curia singulis tribus mensibus semel.

193. De instrumentis venditionum Comunis in consilio legendis.

Instrumenta omnia que alicui vel aliquibus de cetero faciam de aliqua venditione rerum sive reddituum Comunis, vel que ad ipsum Comune pertineant vel a Comuni vendantur, unde debeat fieri instrumentum, non permittam testari vel compleri quin ipsa instrumenta examinata sint et approbata per octo viros discretos, unum videlicet per compagnam, et duos iudices vel maiorem partem ipsorum, et in consilio compagne lecte sint et approbate.

194. Quod scribe aliquid non petant pro instrumentis que fecerint pro Comuni Ianue, et de notariis ab aliquo interrogatis.

Non possit aliquis scriba pro instrumento quod faciat Comuni Ianue aliquid petere vel habere a Comuni pro compositione ipsius instrumenti. Ego notarius si fuero interrogatus ab aliquo si cartularium ipsius vel instrumentum aliquod de aliquo suo facto imbreuiaverim, ego ab aliquis notariis qui ab hac vita migraverint, cuius abbreviationes penes me

habeam, veritatem ei dicam me sciente, et eas per bonam fidem inquirere tenebor usque ad dies tres, nisi quantum iusto Dei impedimento seu licentia postulantis remanserit, nec pro in breviario inquirendo accipiam ultra solidos 11. Si vero requisitus fuero per aliquem ut inquiram abbreviationes notarii quas apud me habeam, per bonam fidem inquirere tenebor, et laborum quorum liceat inde accipere usque ad solidos 11 et non plus; et si plus accepero et lamentatio inde facta fuerit, Vicarius auferat mihi solidos 20 pro quolibet, sed de quibus medietas sit accusatoris et altera Comunis. Et consul notariorum Ianue teneatur tenorem huius capituli ter in anno facere legi inter notarios civitatis Ianue.

(Postilla marginale

alle parole « compositione ipsius instrumenti »).

Item quod nullus scriba alicuius compere vel officii, sub pena quadrupli eius quod exinde percepit vel habuerit, et quod ipsa pena aplicetur medietas danti et altera medietas officio portus et moduli de qua solutione stetur iuramento illius qui talem solutionem fecisset usque in florenos duos auri, et ab inde supra det probationes de eo quod ultra dederit.

195. De notario ordinato ad custodiam cartulariorum dispendii.

Volentes circa dispendia hominum Ianue et districtus salubriter providere, et quod cartulariorum copia habeatur, in quibus dispendia actenus scripta sunt, que stare et esse consueverunt apud duos officiales rationis, quorum offitium evanuit et per capitulum remotum fuit; statuimus et ordinamus quod unus notarius de collegio notariorum Ianue sit et esse debeat ad dictorum cartulariorum custodiam faciendam et ad infrascripta servanda et facienda. Et quia de legalitate et probitate Iohannini de Ursetis de Vultabio notarii ad plenum confiditur, ipsum ad dictam custodiam faciendam et ad infrascripta servanda eligimus, et auctoritate presentis capituli sit electus; qui in supradicto offitio stet et stare debeat semper, quousque per dominum Abbatem et consilium duodecim sapientum esset, propter dolum latum, culpam seu negligentiam, a dicto offitio remotus; qui habeat et habere debeat pro eius salario et unius nuntii de quo infra fit mentio libras 12 in anno de peccunia quam percipere consueverunt notarii duorum de ratione solvere consuevit sine aliqua diminutione et sine eo quod aliquam exactionem vel calegam solvat. Et habeat unum nuntium bonum et legalem, qui continue stet de die et de nocte in loca ubi dicta cartularia sunt, pro custodia ipsorum cartulariorum; cuius notarii officium in infrascriptis consistat: videlicet quod custodia ipsorum cartulariorum dispendii sit et esse debeat penes ipsum notarium. Qui notarius scribat et describat in ipsis cartulariis dispendii ut infra: videlicet quod si de posse ullo ab aliqua persona in aliquam personam seu personas fieri contingat aliqua permutatio, propter emptionem seu venditionem seu permutationem, seu propter doctem

seu aliquam iustam causam vel iustum titulum, scribatur ipsum dispendium per ipsum notarium super illum super quem scribi debebit; et describatur de dispendio eius, de cuius dispendio describi debebit presentibus extiterint, ipsas ter citari faciat; et nisi tercio appellatas per nuncium ipsius comparuerint, ille super quo dispendium scribi debebit, scribat ipse notarius ipsum dispendium super ipsum secundum quod facere consuevit notarius duorum de ratione. Idem quocumque fiat et in omnibus observetur prout supradictum est de mobili scribendo et describendo; salvo quod si aliquis dotes dederit alicui, et in guarnimentis eius pro qua detur seu constituatur dos aliquid expendiderit, describatur de super ipsius dispendio usque in quantitatem librarum L, si iuraverit se inde tantum expendisse. Quociens vero dotes scribi debebunt in dispendio eius qui ipsas acceperit, scribantur de ratione librarum quadraginta ianuynorum pro quolibet centenario, et licitum sit ipsi notario de dispendiis scribendis accipere denarios duodecim pro quolibet dispendio scripto et descripto, si summa dispendii ascenderit usque in libras CC et ab inde supra, et ab inde infra usque in denarios XII et non ultra, ab illo qui dispendium de sua columnna describi fecerit. Qui notarius teneatur facere copiam de predictis scripturis omnibus illis personis ad quas pertinebunt, et eis ipsas transcribere convenienti mercede.

Volentes etiam providere et remedium adhibere periculis que esse consueverunt in amissione scripturarum cartulariorum et sententiarum et foliatorum curie consulum placitorum, iudicum, Vicarii et aliorum magistratuum qui reguntur in Ianua, que scripture continue de dictis notariorum curiis furrantur et amictuntur, ideo statuimus et ordinamus quod dictus notarius, qui preerit et preesse debet ut supra super custodiam cartulariorum dispendii, omni anno accipere debeat de quolibet consulatu et de quolibet magistratu omnia cartularia dictarum curiarum, sententias et omnia acta et autentica in illo anno proximo preterito; ita quod de quolibet cartulario et de scriptura quam acceperit fieri faciat publicum instrumentum, in quo inter cetera contineatur se recepisse tale cartularium in quo sunt tot folia, et sic de singulis et de sententiis et etiam foliatis, ad hoc ut sciatur si scriptura fuerit amissa et quis eam amiserit, si opponeretur contra aliquam scripturam, ibi semper obtenticum reperiatur. Et quilibet notarius cuiuslibet magistratus Ianue scribat et scribere debeat in quolibet cartulario curie sue in principio numerum foliorum, et in quolibet folio usque ad finem; ut quilibet scire possit in quo folio sit scriptura.

Item quod omnes cure et inventaria pro quocumque notario facta coram aliquo magistratu dari et consignari debeant ut supra dicto notario, ut facilius inveniantur; et notarius predictus qui predicta cartularia habuerit teneatur et debeat dare copiam de predictis cuicumque ad quem scriptura petita pertinerit, convenienti mercede.

Ita tamen postquam dictus notarius finito mense ianuario susceperit ab officialibus curiarum cartularia et publicas scripturas, teneatur et debeat facere copiam libere de dictis cartulariis notariis ordinatis in illis curiis in quibus scripta fuerint dicta cartularia, et hoc solummodo usque kalendas madii proxime venturi et non ultra; ita quod ultra dictum tempus alicui notario scribere seu describere aliquo modo vel ingenio aliquid in dictis cartulariis, sub pena librarum centum ianuynorum, sed solummodo possint exemplare de dictis cartulariis infra dictum tempus quecumque voluerit pro comoditate causantium, et infra dictum tempus restituere dicta cartularia notario predicto ordinato ad custodiam ipsorum, sub pena librarum XXV ianuynorum; et ipse notarius ordinatus ad ipsorum custodiam ut supra teneatur dare operam cum effectu infra dictum tempus ad recuperandum dicta cartularia sub pena librarum XXV.

Item statuimus et ordinamus quod si aliqua scriptura publica facta coram aliquo magistratu, que sit de actis dicte curie, amissa fuerit, quod notarius sive notarii dicte curie teneantur et debeant propter amissionem dicte scripture, quando dicatur amissa,olvere illi persone ad cuius dannum dicta scriptura amissa fuit illud de quod erat questio. Et predicta statuimus ut notarii maiorem curam habeant de scripturis, et per notarios qui scripserint ipsa cartularia et scripturas predictas consignari debeant ipsa cartularia et scripture predictae in kalendis februarii notario predicto.

Et sit presens capitulum abrogatorium et derogatorium omni alii capitulo generali vel speciali, quacumque verborum ligatione ligato in contrarium loquente, etiam si in eo vel in eis contineretur aliquo capitulo non obstante; presenti capitulo in sue firmitatis robore permanente, et specialiter derogante capitulo quod est sub rubrica: *De generali concessione officiorum*.

196. *Quod scribe maleficiorum scribant securitates.*

Teneantur qui constituti sunt cum iudice super maleficiis scribere in condemnationibus fideiussorem, videlicet ponendo nomen et prenomen ipsius; ita quod possit et debeat cognosci. Et similiter illud idem ponat in condemnato. Et teneantur et debeant scribe maleficiorum incontinenti, postquam lecte fuerint aliquae condemnationes in parlamento, quocumque modo fiant dicte condemnationes seu ratione cuiuscumque offitii, scripturas ipsarum condemnationum accipere in virtutem et bayliam suam, et ipsas in cartulario condemnationum scribere, et ipsarum condemnationum accipere et aliarum omnium que fient in parlamento, sive etiam consilio, infra diem terciam ponere tradere et consignare duobus constitutis super assignationes mutuorum vel eorum scribere. Et si aliter fecerit vel facere commiserit, auferam ei libras X ianuynorum.

197. *De sachis ad exonerandum salem.*

Ego iniungam illis qui preerunt operi moduli, seu pontonorum tamen, quod emere debeant sa-

119

sachos sufficientes pro exoneratione salis quod Ianuam defertur, cum quibus sal debeat exonerari de lignis et gabellis; et prohibebo quod cum aliis saccis nichil exoneretur; sed illi qui dicto operi preerunt ipsos sachos locare debeant dominis lignorum deferentium sal, et pro mercede cuiuslibet sachi percipient obolum unum in die. Et quicquid propterea accipient expendere debeant in opere moduli.

Iniungam quoque illis qui preerunt offitio portus et moduli quod pontes ligni quattuor factos in portu manuteneant in statu ne destruantur; et ipsos refici faciant et aptari, quociens refici et aptari eos contingerit, de introytu portus et moduli secundum quod eis melius videbitur.

198. *Quod scriba portus et moduli reddat rationem.*

Teneatur scriba, qui est vel pro tempore fuerit cum operariis moduli, reddere rationem bis seu in primis sex mensibus semel et in fine anni semel inquisitoribus rationum Comunis Ianue, et hoc sub debito iuramenti; et etiam teneatur ipse scriba continue morari cum dictis operariis, et in ipso offitio servire qualibet die exceptis diebus festivis; quod si non fecerit, ipse nullum salarium recipere possit seu debeat, sed ab ipso offitio removeatur. Et dicti operarii teneantur iuramento ipsi scribe nullum salarium dare, nisi ydonee et sufficienter in ipso offitio fuerit et servierit. Quid si non fecerint dicti operarii, sibi debeat computari de suo proprio tantum solvisse intelligatur et non de peccunia Comunis. Et teneatur Vicarius inquirere a dictis operariis suo iuramento si scriba, qui nunc est et pro tempore fuerit, sufficienter et ydonee servierit in dicto offitio, et alium ydoneum substituere loco eius et de consilio duodecim sapientum et dictorum operariorum.

199. *De rebus Comunis a clavigero, suis scribis vel guardatoribus non emendis, et de collectis vel mutuis.*

Ego Vicarius clavigeros et eorum scribas et guardatores Comunis iuramento compellam quod de rebus Comunis, vel alterius persone que pro Comuni ad licitationem poneretur, aliquid per se vel submissam personam non debeant comperare vel comperari facere; preterea non possim, nec possit aliquis ex iudicibus meis, vel aliquis de familia mea, per se vel submissam personam, emere vel emi facere de rebus ipsis; nec clavigeri vel scribe, seu aliquis eorum, excusare se possint a collectis vel mutuis seu prestationibus impositis et imponendis per Comune Ianue, sed eas dare debeant sicut alii cives, aliquo capitulo non obstante. Et si quis inventus fuerit contra facere, precium exigatur ab eo et res empta confiscetur et ipsa careat emptor.

200. *Quod nullus possit excusari a prestatione alicuius drictus vel introytus Comunis Ianue ut infra.*

Statuimus et ordinamus quod nullus de districtu sive Riperia Ianue, qui venerit ad habitandum in

Ianua vel suburbiis, et habitaverit per annum unum tantum vel ultra, possit excusari a prestatione alicuius drictus vel introitus Comunis Ianue, pretextu alicuius conventionis vel immunitatis quam persone terra vel locus unde esset oriundus haberet cum Comuni Ianue vel ab ipso Comuni, non obstante capitulo quod est sub rubrica: *De conventionibus observandis.*

201. *De consilio faciendo si introytus Comunis vendi debeant, et de eligendis viris super ipsos.*

Teneatur Vicarius ante kalendas novembris de consilio eligere octo viros, unum videlicet per compagnam, et duos legistas, qui videre debeant et inquirere et ordinare et in scriptis redigere formam introitus Comunis, seu qua forma colligi debeat; et prout ordinaverint, redducatur ad consilium duodecim; et secundum quod placuerit ipsis duodecim, fiat et observetur, et in registro per manum publicam scribatur prout fieri consuevit. Et predicta fiant et compellantur usque ad medium mensem decembris tunc proxime venturi: quo facto iterum fiat consilium duodecim infra duos vel tres dies tunc sequentes, in quo exponat ipse Vicarius utrum placeat consilio vendere introitus Comunis an Comuni retinere. Et si placuerit consilio duodecim quod vendatur, teneatur Vicarius ipsos introytus in consilio generali incallegare et deliberari facere, presentibus duodecim et de consilio, eorum plus offerenti; ita quod aliquis introytus Comunis Ianue qui sit assignatus alicui offitio, sive colligatur in Ianua sive extra districtum Ianue, non possit nec debeat vendi, dari vel concedi alicui persone, nisi in publica callega in consilio generali ut supra. Et si aliter de cetero fiet, venditio concessio seu datio non valeat, si placuerit Comuni sive officialibus quibus assignatus fuerit ipse introitus de quo venditio concessio seu datio aliter facta fuisset quam dictum est. Et quicumque alius officarius aliquam venditionem dationem seu concessionem cognoverit fieri contra formam predictam, teneatur hoc denuntiare Vicario infra dies tres.

202. *De venditionibus introytuum Comunis Ianue.*

Venditiones introytuum Comunis Ianue factas per calegam pro Comuni Ianue, et conventiones et pacta et promissiones ac clausulas appositas et apponendas emptoribus dictorum introytuum factas, observare tenebor, et secundum tenorem ipsarum venditionum et clausularum procedere, et solutiones dictorum introytuum facere dictis emptoribus et collectoribus tenebor, et facere observari per me et quemlibet officialem et magistratum Comunis Ianue, et non audire vel audiri permictere aliquem opponentem in contrarium, et tenorem dictarum venditionum et clausularum observare, omni alio generali vel speciali capitulo non obstante. Et si contrafecero, possim et debeam sindicari qualibet vice in libris centum ianuynorum.

203. Quod habitantes in civitate vel suburbiis non possint uti immunitatibus sive universitatibus.

Insuper statutum et ordinatum est quod aliqua persona que habitet in civitate vel suburbiis cum uxore et familia, si uxorem habuerit, non possit uti aliqua immunitate concessa alicui universitati, terre vel loco de riparia orientis vel occidentis; sed ipsa immunitate non obstante, solvere teneatur pro cabellis et introitibus Communis Ianue, donec habitaverit in civitate Ianua vel suburbiis cum uxore et familia, si uxorem habuerit; et etiam donec steterit et habitaverit cum uxore et familia, si uxorem habuerit, extra terram seu locum cui dicta immunitas foret concessa.

204. De venditione introitus legatorum.

Statuimus et ordinamus, pro bono et utilitate Communis Ianue, quod decenum legatorum iudicatum de cetero vendatur in publica calega in consilio et incalegetur et plus offerenti detur in publica callega per Vicarium Ianue, prout alie calege venduntur; et quicumque dictum decenum emerit seu incalegaverit teneatur incontinenti iurare cavere et assecurare de solvendo precium per ipsos et tempora et secundum formam aliarum calegarum.

Quod precium converti solvi et erogari debeat in opere portus et moduli; salvo et reservato quod de dicta peccunia possit et debeat expendi et erogari in complendo opus collumpnarum ecclesie sancti Laurencii inceptum, et in complendo quod fieri expediret in solo dicte ecclesie; et quociens in dicta ecclesia coopertura indigeret, operarii moduli debeant ipsam de dicta peccunia facere cooperiri; et ex nunc pretium predictum deputatum intelligatur usque ad dictam operam completam. Super quibus operibus sancti Laurencii complendis, eligi debeant per duodecim Sapientes unus nobilis et unus de populo de parrochia sancti Laurencii sine salario aliquo, qui stent in offitio per menses sex et postea mutentur. Completis vero dictis operibus, dictum decenum ad opus portus et moduli deputatum sit, et ibi expendi et erogari debeat, et in alios usus aliquo modo vel ingenio expendi assignari capi vel erogari non possit; et ad predicta omnia observanda et observari facienda teneatur et debeat dictus Vicarius: alioquin sindicetur et sindicari debeat in libris d.

Quilibet autem, et cui dictum decenum sive introitus deceni fuerit deliberatum, colligere possit et debeat dictum decenum a festo sancti Blasii usque ad annum unum, seu usque ad festum sequens Purificationis beate Marie tunc proxime venturum, ipso festo comprehenso in forma infrascripta: videlicet decenum de omni eo et toto quod iudicatum legatum seu datum fuerit, seu dimissum per aliquem testatorem seu testatricem in aliquo testamento codicillo seu ultima voluntate, facto seu scripto dicto anno, aliqua occasione alicui mansioni ecclesie collegio ponti seu romitorio loco, vel loco religioso seu alicui persone ecclesiastice religiose vel seculari, vel aliqui-

bus miserabilibus personis, iudicatum datum legatum vel dimissum pro anima intelligatur; quod decenum possit et debeat colligi percipi et haberi per dictum emptorem, seu eius collectorem, quando videlicet ipse testator vel testatrix decesserit, contradictione vel allegatione alicuius non obstante, salvo (de) eo (quod) expendetur in sepulturis nec de eo quod legatum vel dimissum fuerit alicui persone, que attineat testatori vel testatrici usque in tertium gradum secundum quod decreta distinguunt, sive alicui servitori vel servitrici, sive de familia eius, sive per aliquam eius uxorem seu per aliquam mulierem alicui viro suo, nichil solvatur pro deceno.

Item quod quilibet scriba sive notarius Ianue et districtus teneatur non componere sive scribere aliquod testamentum, codicillum sive ultimam voluntatem alicuius persone, in quo non contineatur quod decenum legatorum omnium secundum formam statuti et ordinamenti sit operis portus et moduli, nec aliquam ultimam voluntatem componere scribere vel facere in presentia alicuius persone religiose, sub pena et banno librarum xxv ianuynorum pro quolibet et qualibet vice. Et nichilominus ille talis notarius qui contrafecerit solvere teneatur decenum.

Item quod omnes notarii Ianue teneantur et debeant infra diem terciam, postquam sciverint de morte testatoris vel testatricis, hoc manifestare emptori dicti introitus, ut possit colligere et percipere dictum introitum.

Item quod dominus Vicarius Ianue, quilibet magistratus Ianue et districtus, teneantur et debeant dare auxilium consilium forciam et favorem ad dictum decenum colligendum et solvendum dicto emptori dicti introitus, summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii et sine libello et pignore bandi, et compellere heredes tutores vel curatores seu fideicommissarios, non obstante quod legata facta sint vel relictas ad tempus vel in die seu sub conditione, et non obstante aliquo capitulo statuto vel aliquo alio iure, et prout melius eisdem videbitur expedire, ad hoc ut dictum decenum solvatur; et quod summarie procedatur in omnibus questionibus dicti deceni, prout proceditur et procedi debet in questionibus aliorum introitus Communis Ianue.

Item quod in dicta venditione apponantur clause generales sicut in aliis venditionibus.

Item quod aliquis iudex advocatus, vel alia persona, non debeat vel possit advocare vel patrocinium prestare alicui persone contra predicta vel aliquod predictorum.

Et si quis contrafecerit, ex nunc prout ex tunc ipso iure sit condemnatus in libris xxv ianuynorum usque in libris L ianuynorum arbitrio magistratus coram quo fuerit questio. Et teneatur et debeat Vicarius et quilibet magistratus Ianue et districtus non audire aliquem iudicem advocatum vel aliam personam alegantem advocantem vel etiam contradicentem: alioquin sindicetur in libris L pro quolibet et qualibet vice.

(*Postilla marginale al sesto capoverso*).

Millesimo tercentesimo trigesimo sexto, die vigesima ianuarii. Additum in dicta vendicione:

Item in dicta vendicione deceni legatorum addatur quod filius naturalis, nec frater, nec nepos naturalis filii fratris naturalis, non teneantur solvere decenum.

Item in dicta vendicione addatur quod decenum non petatur, si transactum fuerit triennium a morte testatoris mortui, si testamentum fuerit nuncupatum vel codicillus factus in civitate Ianue vel districtu.

205. *Quod omnes tolte pedagia et cabelle Comunis vendi debeant omni anno in palatio domini Vicarii.*

Quia multotiens accidit quod tolte et cabelle et pedagia Comunis que vendi consueverunt non venduntur, sed potius colliguntur per diversas personas in damnum et lesionem et absque aliqua utilitate Comunis, volentes in predictis providere, statuimus et ordinamus quod precise omni anno vendantur omnes tolte pedagia et gabelle in palatio domini Vicarii in caleguis, quando alie calegue fiunt; et quod notarii consulum salis, offitii assignationis, confortatorum et quattuor visitorum, teneantur dare in scriptis domino Vicario omnes toltas cabellas et pedagia que actenus vendita fuerunt, et maxime pedagium Pavahme, introitus Riparolie de Clavaro, et pedagia et introitus Uvade, et omnia alia Comunis et districtus que actenus vendi consueverunt per Comune Ianue, et procurare quod vendantur; et si finitis calegis inventum fuerit quod aliquid pedagium tolta vel cabella non fuerit vendita, predicti notarii condemnentur et condemnati esse intelligantur in libris c pro quolibet; et Vicarius sindicetur et sindicari debeat in libris l ianuynorum.

206. *De pena illorum qui de introytibus Comunis emerunt et ad terminum non solverint.*

Si participes emptionum cabellarum factarum de redditibus Comunis, que per Comune Ianue venduntur, non satisfecerint de precio secundum quod in vendicione fuerit ordinatum de terminis constitutis et ultra terminum per mensem solvere distulerint, teneantur Vicarius et consules Comunis de eo quod retentum fuerit ultra mensem auferre eis nomine pene singulis mensibus in quibus in solutione cessabunt soldum i pro qualibet libra non soluta.

207. *De fideiussoribus prestandis ab officialibus qui colligunt ea que Comuni et scribis debentur.*

Ego a singulis officialibus Comunis et qui colligunt ea que Comuni debentur et ab eorum scribis bonos et ydoneos accipiam fideiussores, qui Comuni teneantur de restituendo quod ad ipsos officarios et collectores seu scribas pervenerit. Si forte aliquid penes se retinuerint ultra id quod eis concessum fuerit per Comune, vel aliter in suo officio delinquerent, et si infra mensem unum non restituerint totum

id quod eis remanserit de collecta seu mutuo quod collegerint, vel ea que de Comuni apud se remanserint, ego ab offitio ipsum removebo, nec in perpetuum aliqua occasione eis offitium dabo, nec habere debeant. Et si Vicarius ut supra non observaverit, sindicetur pro qualibet vice in libris c ianuynorum.

208. *De officiariis pro Comuni Ianue pro fideiussoribus alicuius persone non recipiendis.*

Teneatur Vicarius et quilibet alius magistratus Ianue et eorum officiales et scribe non accipere in fideiussorem pro aliquo debito Comunis aliquem officialium Comunis qui salarium habeat a Comuni, nec etiam pro aliqua singulari persona accipere fideiussorem aliquem officarium qui habeat certum salarium a Comuni, vel aliquem officialem sine salario. Et si contrafecerit, sindicetur ille magistratus pro quolibet vice in libris l et scriba qui scripserit in libris x: nichilominus tamen dicte fideiussiones firme sint. Millesimo tercentesimo vigesimo sexto.

209. *Emendatores calegarum pro anno presenti, que habere debent locum in m° ccc° xxvij. Nomina quorum sunt hec.*

D. Gabriel de Marchionibus Gavii.

D. Nicolaus Durantis, iudex.

Gregorius Ventus.

Manuel de Carmadino

Raffus Bestagnus.

Iohannes Usus maris

Paschalis Fornarius

Gregorius de Conforto.

Iohannes de Marcho

Obertus de Vassalo.

Provida deliberatione duximus statuendum quod emptores introytuum Comunis Ianue, qui de cetero emere contingerint seu emerint de ipsis introytibus Comunis in calega, et eorum participes, possint dare infrascriptos et quemlibet ipsorum pro bancheriis et loco bancheriorum de solvendo quartam partem precii, sive primam pagam tantum, in pecunia numerata infra medium mensem aprilis tunc proxime venturi: quas personas loco bancheriorum dare teneantur infra octo dies tunc proxime connumerandos a die incalligationis, prout et secundum quod ipsi emptores et eorum participes banchos dare tenebantur ex forma dictarum clausularum; et que persone capiantur et capi possint loco bancheriorum quantum pro dicta prima paga solvenda ut supra, videlicet quelibet ex dictis personis pro quantitibus infrascriptis tantum pro quolibet taxate sunt et non pro maiori quantitate; et que persone iurare debeant infra dictum tempus coram domino Iudice Capituli et se sollemniter obligare versus consules sive officiales, qui introytus fuerit assignatus nomine participum compere vel comperarum, de solvendo dictam primam pagam omni exceptione remota in pecunia numerata infra dictum medium mensem aprilis.

Insuper faciant et fieri faciant apodixias seu

apodixiam ubi apponant signum eorum, in qua apodixia vel appodisiis confiteantur se dare debere consulibus compare quibus introitus fuerit assignatus dictam quartam pagam in pecunia numerata infra dictum medium mensem; que apodixia vel apodixie vim laudis obtineat seu oblineant; et possint dicti consules coram quocumque magistratu Ianue petere dictam apodixiam et apodixias executioni mandari; et ipsam et ipsas executioni mandare teneatur quilibet magistratus Ianue ex vigore capituli *de laudibus tamquam instrumentum publicum vel instrumenta publica solempniter compositum vel composita*.

Sane intellecto, non obstantibus supradictis, quod ipsi emptores et eorum fideiussores vel pignora nihilominus remaneant et sint realiter et personaliter obligati consulibus et officialibus comperarum, quousque et usque ad integram solutionem et satisfactionem totius introitus empti et quousque integrum ipsum introitum solverint; nec possint dicte infrascripte persone vel aliquae ipsarum capi vel dari loco bancheriorum seu banchorum pro se ipsis, seu pro introitibus quos emerint vel emere contingerint vel participes fuerint, seu in aliquo casu in quo bancherii alias ex forma clausularum prohibebantur vel dari non poterant.

210. Nomina quorum sunt hec, et quantitates pro quibus loco bancheriorum dari poterunt.

Infrascripti fideiussores et securitates introituum electi sunt per . . . (sic) calegarum de m° ccc° xxvi° et habent locum m° ccc° xxvii°.

Angellinus de Domoculta pro libris quingentis lib. D
Acelinus Usus maris pro libris quingentis » D
Angellus Lomellinus pro libris mille. . » M
Ansaldus Lomellinus pro libris duabus millibus » MM
Ansaldus Maniavacha pro libris mille . » M
Antonius de Marinis pro libris duabus milibus » MM
Andriolus de Marinis pro libris mille . » M
Alaonus de Marinis pro libris mille. . » M
Andriolus Rubeus de Levante pro libris duabus milibus » MM

Obligant compare librarum CLXXX milium per libras LXXXXII, soldos xv.

Andrianus de Nigro pro libris quingentis » D
Antonius Erminius pro libris quingentis, sive Mondinus frater eius » D
Ansaldus Iudex pro libris quingentis . » D
Anthonius de Quinto pro libris quingentis » D
Angelinus Ceriolus pro libris quingentis » D
Andriolus Galucius pro libris quingentis » D
Anfreonus Cibo pro libris quingentis . » D
Bartholomeus Ultramarinus pro libris mille » M
Bartholomeus Usus maris pro libris quingentis » D
Bonifacius Lomellinus pro libris mille . » M
Bartholomeus Lomellinus pro libris mille » M

Babilanus Alpanus pro libris quingentis lib. D
Babilanus Salvaigus pro libris duabus mil-

libus » MM

Benevenutus Scalia pro libris quingentis » D
Caxanus de Nigro pro libris quingentis » D
Conradus Lomellinus pro libris quingentis » D
Cechinus Perronus pro libris quingentis » D
Conradus de Fo pro libris quingentis . » D
Conradus de Travi pro libris quingentis » D
Claritinus de Clarithea pro libris quingentis » D
Daniel Usus maris pro libris quingentis » D
Daniel Cima maris pro libris mille . . » M
Daniel Pelegrinus pro libris » ..
Dominicus Anfusus pro libris quingentis » D
Enricus Vescunte pro libris quingentis » D
Elianus de Nigro pro libris mille. . . » M
Enricus de Camilla pro libris mille . . » M
Elianus Salvaygus pro libris mille . . » M
Egidius de Marco pro libris quingentis » D
Enricus Vegius pro libris quingentis . » D
Franciscus Cibo pro libris mille . . » M
Franciscus Ultramarinus pro libris mille » M
Franciscus Vignosus pro libris quingentis » D
Filipus de Grimaldis pro libris mille . » M
Fredericus Lomellinus pro libris mille » M
Franciscus Mignardus pro libris mille . » M
Fredericus Marabotus pro libris mille . » M
Franciscus Cigala pro libris quingentis » D
Franciscus Maruffus pro libris quingentis » D
Facinus de Camulio pro libris quingentis » D
Franciscus Cucharellus pro libris quingentis » D
Einricus Ultramarinus pro libris mille . » M
Guillelmus Bestagnus pro libris duabus mil-

libus » MM

Guidetus Ciguona pro libris quingentis » D
Gabriel Finamor pro libris quingentis . » D
Gabriel Marocellus pro libris quingentis » D
Guidetus Marocellus pro libris quingentis » D
Gulliermus Maruffus pro libris quingentis » D
Georgius de Bonifacio pro libris quingentis » D
Georgius Peregrinus pro libris quingentis » D
Gabriel Lucianus pro libris quingentis » D
Garvanus Bibia pro libris ducentis . . » CC
Iohannes Oliverii pro libris ducentis . . » CC
Iohannes Anyoynus pro libris quingentis » D
Iacobus Gentilis Pignolus pro libris mille » M
Iohannes Dentutus pro libris quingentis » D
Iohanes Usus maris pro libris duabus mil-

libus » MM

Iulianus Usus maris pro libris quingentis » D
Idetus Lercharius pro libris quingentis » D
Iacobus Mignardus pro libris mille . . » M
Ianotus Panzanus pro libris quingentis » D
Iohannes de Murta pro libris quingentis » D
Iacobus quondam Nicolai Campanarii pro libris quingentis » D
Iohannes de Nigro pro libris mille . . » M
Iohannes de Marcho pro libris quingentis » D
Iacobus de Pontremulo pro libris quingentis » D

Iohannes de Cassina pro libris quingentis lib. D
 Iohannes Thealdi pro libris quingentis » D
 Iacobus de Travi pro libris quingentis » »
 Iohannes Embronus pro libris quingentis » D
 Iohannes de Subinaygo pro libris quingentis » D
 Iohannes Mustus pro libris quingentis » D
 Iohannes Botacius pro libris quingentis » D
 Iohannes Tarigus pro libris quingentis » D
 Iohannes de Tiba pro libris quingentis » D
 Leoninus Marocellus pro libris mille » M
 Luchinus Lecavellum pro libris quingentis » D
 Leonardus Ventus pro libris duabus milibus » MM
 Leo Cataneus de Volta pro libris quingentis » D
 Lanfranchus de Monelia pro libris quingentis » D
 Leonardus de Goaterio pro libris quingentis » D
 Leonardus Cucharellus pro libris quingentis » D
 Obbligatio Officii Confortatorum pro libris » cccc IIII
 Luchinus de Nigro pro libris quingentis » D
 Manuel Ultramarinus pro libris mille » M
 Marchoaldus Pelegrinus pro libris quingentis » D
 Matheus de Corsio pro libris quingentis » D
 Matheus Venerosus pro libris quingentis » D
 Manfredus de Iacobis pro libris quingentis » D
 Nicolaus Falamonicha pro libris mille » M
 Nicolaus Guarachus pro libris mille » M
 Nicolaus Marocellus pro libris mille » M
 Quondam Nicolaus Cucharellus pro libris quingentis » D
 Odoardus de Guisolfis pro libris mille » M
 Ottobonus de Marinis pro libris mille » M
 Oddoardus de Marinis pro libris mille » M
 Obertus de Clavaro lanerius pro libris quingentis » D
 Obertus de Vassallo pro libris quingentis » D
 Picamilius Picamilius pro libris mille » M
 Piper Calvus pro libris mille » M
 Precival Grillus pro libris mille » M
 Precival de Nigro pro libris quingentis » D
 Pelegrus Maniavacha pro libris mille » M
 Petrus de Varixio pro libris quingentis » D
 Petrus de Reza pro libris quingentis » D
 Petrus Pelegrinus pro libris mille (sic) » D
 Raffus Ultramarinus pro libris mille » D
 Redulphus Lunellus pro libris quingentis » D
 Raymundinus de Cassali pro libris mille » M
 Raffus Usus maris pro libris mille » M
 Rizardus Lomellinus pro libris duabus milibus » MM
 Raffus Alpanus pro libris quingentis » D
 Raffus Bufferius pro libris quingentis » D
 Raffus Thome pro libris quingentis » D
 Sorleonus Picamilius pro libris mille » M
 Symon Grillus pro libris quingentis » D
 Symon Lomellinus Petri pro libris mille » M
 Symon Baldizzonus pro libris quingentis » D

Symon de Lazaro pro libris duabus milibus lib. MM
 Symoninus Galvano (?) pro libris quingentis » D
 Sorleonus Mallonus pro libris mille » M
 Sorleonus de Iacopo pro libris quingentis » D
 Symon Brundus pro libris mille » M
 Sorleonus Picamilius pro libris mille » M
 Turchus Lercarius pro libris quingentis » D
 Thomaynus de Nigro pro libris mille » M
 Thomainus de Goterio pro libris quingentis » D
 Uguetus de Rappallo pro libris quingentis » D

Item quod omnes consules et scribe quarumcumque comperarum vel assignationum Comunis, vel saltem unus consul et unus scribe cuiuscumque compare, debeant stare omni die, diebus et horis ordinatis, in Capitulo cum domino Iudice Capituli, a kalendis februarii usque ad kalendas aprilis, sub pena de soldis x pro quolibet et qualibet vice: que pena, totiens quotiens fuerit contrafactum, exigatur ab ipsis vel in eorum salario computetur per dictum dominum Iudicem et vixitatores Comunis Ianue, qui de hoc iuramento teneantur.

211. *Titulus clausularum generalium ordinatarum in omnibus et singulis venditionibus introytuum et calegarum Comunis Ianue.*

Infrascripte sunt clause generales inferius per ordinem denotate, que singulariter particulariter et distincte apponi debent et scribi in omnibus et singulis vendicionibus introytuum Comunis Ianue, et addi in fine omnium clausularum ipsarum venditionum, ultra alias clausulas veteres in eisdem venditionibus comprehensas.

212. *De venditione introytuum Comunis Ianue, et de securitatibus prestandis per emptores ipsorum introytuum, et de sex sapientibus eligendis et eorum officio ut infra.*

Primo videlicet, quod omnes et singuli introytus Comunis Ianue vendantur et vendi debeant et incallegari in consilio generali, sive ibi fuerit sufficiens numerus consiliariorum dicti consilii sive non, dum tamen voce preconis et sono campane ut moris est vocentur, et ibi tradi et deliberari plus offerentibus in provisione sapientum ordinatorum ad superessendum ipsis vendicionibus de quibus inferius dicitur; et debeat incipi ad faciendum dictas venditiones et finiri quam cicius et comodius fieri poterit bona fide et sine fraude.

Et ad faciendum fieri predictas venditiones ad dictum tempus eligantur et eligi debeant singulis annis sex sapientes, videlicet tres nobiles et tres de populo, per emendatores calegarum et per consilium duodecim sapientum constitutorum super negociis Comunis Ianue seu maiorem partem eorum; qui sex sapientes, una cum duodecim sapientibus constitutis super negociis Comunis Ianue, vel cum illis qui ad hoc interesse voluerint, vel sine eis si nullus interesse vellet vel non posset, requisitis tamen prius

omnibus consulibus compararum voce preconia quibus assignati fuerunt introitus Communis Ianue: et de consilio et voluntate dictorum sex et predictorum duodecim qui ibi presentes fuerint, vel maioris partis ipsorum, fiat venditio ipsorum introitus; sane intellecto quod etiam si nullus ex duodecim interesset dicte incalegationi, possint dicti sex vel maior pars eorum facere deliberare et complere venditiones incalegationes et deliberationes introitus predictorum.

Item quod dicti sex sapientes, qui electi fuerint ad predicta ut supra, compellantur et compelli debeant precisare per dominum Capitaneum et Vicarium qui nunc est et pro tempore fuerit ad dictum officium suscipiendum et exercendum, et ad faciendum seu fieri faciendum ut supra, nulla exceptione vel defensione obstante; qui iurent et iurare debeant ad sancta Dei evangelia predictum eorum officium bene fideliter et legaliter exercere perficere et complere, et vendere et incalegare seu incalegari facere et deliberare dictos introitus dicti Communis bona fide sine fraude quam melius poterint et citius, premio precio et precibus et omni malignitate cessante.

Infrascripti sapientes ordinati sunt et electi per emendatores calegarum ad superessendum deliberationi introitus et calegarum Communis Ianue vendendorum in publica calega pro anno de millesimo trecentesimo vigesimo nono.

Nomina quorum sunt hec:

Raffus Bestagnus — Ingetus de Travi — Bartholomeus Lomellinus — Franceschinus de Franciscis — Symon Baldizonus — Fredericus Ciconia.

Et non possit deliberari aliquis introitus Communis in consilio generali ordinato pro calegis vendendis de cetero, sine presencia sapientum sex ordinatorum seu ordinandorum super deliberationibus ipsorum introitus vel maioris partis.

Item quod illi qui ex dictis introitibus emerint teneantur incontinenti, deliberatione sibi facta, promittere et iurare, tactis scripturis, prout consuetum est, de solvendo precium quodolvere debebunt pro introitibus quos emerint per tempora ordinata, et dare bonos et ydoneos fideiussores in arbitrio dictorum sapientum, vel maioris partis ipsorum, de solvendo quartam partem dicti pretii infra medium mensem aprilis tunc proxime venturi, et de dando de hoc infra octo dies tunc adiecta incalegatione proxima bonum et sufficiens banchum, vel bona et sufficientia pignora in auro argento vel lapidibus pretiosis seu perlis ad voluntatem consulum compararum quibus dictum precium assignatum fuerit. Et teneatur dominus Vicarius qui est vel pro tempore fuerit ipsos emptores detinere in Palacio quousque predictam cautionem et sacramentum fecerint et dictos ydoneos dederint fideiussores, et de dando pro reliquo per totum mensem februarii proximi, si infra dictum mensem incalegatio facta fuerit, et si infra dictum mensem facta non fuerit, infra dies quindecim tunc proxime connumerandos a die in-

calegationis seu venditionis introitus, bonos et sufficientes banchos vel pignora ut supra de solvendo dictum residuum dicti precii per tempora ordinata, videlicet de tribus in tribus mensibus sicut fieri consuevit, vel scribi faciendo consulibus comperarum quibus dicta pretia assignata sunt tot loca sive quantitates pecunie ex locis Communis Ianue que ascendant ad summam et valorem resti dicti precii, faciendo extimacionem ipsorum locorum secundum quod comuni extimacione tunc valebunt, diminuendo prius de dicta comuni extimacione sextam partem; et diminuta sexta parte de comuni extimacione ut supra pro tanto valimento scribantur dictis consulibus ut supra, et scribi faciendo dicta loca ut supra super comparis vel personis quibus dicta pretia assignata sunt, ita quod si in quolibet suo termino non fieret solutio dicti precii, pro illa parte non soluta dicta loca facta sint dictarum compararum ipso iure et ipso facto, sine alicuius contradictione vel oppositione.

Infrascripti sapientes ordinati sunt ad superessendum deliberationi introitus communis de m^o. ccc^o. xxx^o. Quorum nomina sunt hec:

Iacobus Pignolus Gentilis — Angelinus de Domoculta — Raffus Alpanus — Iohannes Tarigus — Babilanus Salvaygus — Franciscus Marrufus.

213. *De pena officialium compararum et sex sapientum ordinatorum ad deliberandum introitus Communis ut infra.*

Quoniam multa dampna frequenter eveniunt rei publice, propter negligentiam officialium qui sepe non curant de officiis sibi commissis, dummodo salarium suum integraliter sibi capiant annuale; considerantes dampna et pericula que occurrunt participibus compararum et mutuorum, si consules et scribe compararum et mutuorum non intersunt incalegationibus introitus Communis Ianue, ex quibus orphanis et vidue ac ceteri cives Ianue ad substantiationem vite sue suscipiunt pagas suas, quibus etiam tenentur per Capitulum interesse; firmiter statuimus quod omnes consules et scribe quarumcunque comperarum et mutuorum Communis novi et veteres debeant semper interesse incalegationibus Communis quando venduntur introitus Communis Ianue in consilio per sonum cornu et campane ad vendendum cabellas et comunis introitus congregato, sub pena, pro quolibet consule et pro quolibet scriba et pro quolibet illorum sex qui ordinati fuerint ad deliberandum introitus Communis et pro qualibet vice quacumque non interfuerit, soldorum decem si fuerit nobilis et soldorum quinque si fuerit popularis. Salvo quod postquam venditi fuerint omnes introitus alicuius compere vel alicuius officii mutuorum, quantum pro illis comparis quarum introitus sic ex toto venditores officiales fuerint, non teneantur postea ad dictas penas solvendas. Et cintracus Communis, semper quando de cetero preconizabit consilium calegarum Communis in publica calega vendendarum, teneatur, pena soldorum viginti, publice preconare:

« Quod omnes consules et scribe dictarum compararum et mutuorum ut supra, tam anni presentis quam illi qui electi sunt de novo, sub dictis penis incalagationibus predictis debeant interesse, et etiam illi sex qui ordinati fuerint ad superessendum deliberationi introytuum Comunis ». Et semper de cetero dominus Capitaneus, vel eius Vicarius vel etiam Vicarius ordinatus ad superessendum consiliis duodecim, si supradicti Capitaneus vel eius Vicarius abessent, quando erit consilium calegarum, teneantur habere in scriptis omnes supradictos consules et scribas et predictos sex, et ipsos omnes legi facere antequam incalagetur, sub pena librarum decem in salario illius qui non observaverit computandarum, et absentes condemnare ut supra, et penas exigere infra biduum sine aliqua diminutione; et dicta peccunia exacta ut supra, ponatur penes aliquam bonam et certam personam expendenda pro necessariis Palaci novi Comunis Ianue.

214. De pena illorum qui emunt introytus et non solvunt infra tempus ordinatum.

Quoniam multorum arrogantia tantum crevit, quod calegas Comunis emunt et colligunt, nec tamen ut plurimum propter ipsorum potentiam precia quibus sunt obligati persolvunt; cupientes talium superbiis obviare, firmiter statuimus quod quicumque de cetero introytus sive cabellas Comunis emerit, et infra annum sicut debet ex forma vendicionum clausularum et capitulorum Ianue non solverit precium officii et officialibus compararum quibus debet per terminos ordinatos, ipso iure intelligatur cecidisse in penam de duobus tria illius quantitatis que solvenda restaret ultra terminum vel terminos supradictos; quam quidem penam, soluta prius sorte comparis quibus est ordinata, dominus Capitaneus et Vicarius qui sunt et qui pro tempore fuerint teneantur immediate, anno finito, infra mensem exigere cum effectu et sibi infra solutionem sui salarii computare; alioquin officiales ordinati ad salarium domini Capitanei et Vicarii solvendum teneantur de salario dicti domini Capitanei tantam quantitatem peccunie quantam ascenderent pene predictae quas cum effectu non exigisset ut supra.

215. Quod consules comperarum statim transacto termino solutionis faciende teneantur loca dividere inter participes ut infra.

Et consul seu consules teneantur vinculo sacramenti, si infra mensem unum, transacto termino solutionis, non fuerit facta solutio integra ipsis consulibus, dicta loca dividere inter participes habentes locum unum computatum in libris centum et abinde supra suarum compararum, prout melius cicius habilius bona fide et sine fraude poterunt, cum consilio tamen protectorum compararum Comunis Ianue, vel maioris partis eorum; qui protectores, seu maior pars eorum, teneantur et debeant ad requisitionem dicti

consulis, seu dictorum consulum, super ipsa divisione facienda consulere bona fide et sine fraude infra dies octo postquam super predictis fuerint requisiti: quod si forte facere noluerint vel dilataverint, teneantur et debeant dicti consul seu consules, omni exceptione vel excusatione reiecta, transacto termino dictorum octo dierum, infra dies quindecim postea subsequentes ipsa loca dividere per se inter dictos participes bona fide et sine fraude. Quod si non fecerint et per omnia non observaverint ut supra, non possit vel possint esse consul vel consules alicuius vel aliquarum compararum Comunis Ianue usque ad quinquennium, nec in consulem alicuius compare eligi vel assumi, et si electus fuerit electio non teneat ipso iure, nec inde salarium habere possit vel percipere de peccunia alicuius compere infra dictum terminum.

216. Quod participes compararum teneantur acceptare partimentum factum de locis datis pro securitate calegarum.

Et teneantur participes acceptare partimentum et accipere in solum secundum quod per consules partitum fuerit ut supra et eis et cuilibet datum et solum.

217. De pena emptorum et participum non caventium ut debent secundum formam clausularum.

Et si infra dictum tempus dicti emptores non fecerint dictam cautellam ut supra, incurrant in penam librarum centum ianuynorum pro quolibet dictorum articulorum in quo contrafieret vel non observaretur; et semper et in omnem casum et eventum, emptores dictorum introytuum et eorum bona et fideiussores intelligantur remanere obligati et obligata quousque solutio dicti precii in toto completa fuerit.

218. Quod de locis datis pro securitatibus perceptorum introytuum non solvantur yntroytus ripe.

Non tamen propterea quod ipsa loca de quibus supra dictum est scribantur vel describantur vel transferantur prout supra dictum est, solvi debeat aliquis introytus emptoribus vel colectoribus rippe vel alicuius alterius introytus.

219. Quod collectores introytuum Comunis Ianue, antequam de officio se intromictant, iurent et fideiussores prestent ut infra.

Item quod collectores dictorum introytuum, antequam de ipso officio aliqualiter se intromictant, teneantur solenniter promittere et iurare et fideiussores prestare domino Iudici de Capitulo, recipienti officio publico et nomine compere cui assignatus fuerit introytus quem colliget seu colligere intendat, de solvendo totam peccuniam quam colliget ex dicto

introytu consulibus compare, vel persone seu personis cui vel quibus dictus introytus assignatus fuerit omni mense, et hoc quousque dictum precium quo dictus introytus emptus fuerit solutum fuerit, et nichil dare vel solvere emptori vel emptoribus dicti introytus vel alii persone pro ea vel eis, nisi primo completa dicta solucione officialibus quibus dictus introytus fuerit assignatus. Et si dicti colectores predicta non observaverint, non intelligantur colectores esse, nec de ipso officio possint se intromictere, nec audiantur de iure, et ultra puniatur in libris xxv pro quolibet et qualibet vice qua contrafecerint; et nichilominus compellantur et compelli possint et debeant, sine libello et pignore bandi summarie et omni ordine iudiciario obmisso, ad dandum et solvendum consuli vel consulibus compare seu offitii seu persone cui assignatus est vel erit introytus omne id et totum quod ex ipso introytu collegerint: de quo stetur et stari debeat sacramento dicti consulis vel consulum, persone seu personarum cui vel quibus ipse introytus fuerit assignatus.

Sane intellecto, predictis vel aliquo predictorum non obstantibus, quod si quis emptor vel emptores pro omnibus quatuor pagis, sive quatuor temporibus pagarum, dederit banchum sufficiens, tunc et eo casu colectores introytus venditi illi emptori predictis consulibus vel personis non teneantur respondere in forma predicta, sed solum emptori qui ipsos constituerit ad colligendum.

(*Postilla marginale*).

In libro vixitatorum, in cartis cxiii, est ut infra de novo positum millesimo tercentesimo nonagesimo quarto.

220. De securitatibus que dantur ad cornu.

Statuimus clausulam et ordinamus quod securitates et fideiubsores que dantur ad cornu, quando introytus Comunis Ianue licitantur, intelligantur et sint in perpetuum obligati et obnoxii ad observandum ea que principales principaliter promisserunt; salvo quod si ipsi principales dederint in Capitulo fideiussores alios et bene assicrabunt in totum prout debent; ita quod consules comperarum, quibus introytus quos emerint fuerint assignati in totum vel pro parte, ipsi fideiubsores ad cornu tunc sint et intelligantur ab ipsarum fideiussione liberati, nec unquam ab inde in antea possint propterea molestari, aliqua clausula non obstante in totum vel pro ea parte pro qua fuerit assecuratum.

221. Quod consules teneantur vendere pignora statim transacto termino solucionis faciende.

Sane etiam intellecto quod ubicunque pignora dari contigerit, si solutio precii facta non fuerit in fine termini sive infra mensem transacto termino, auctoritate presentis capituli et tractatus teneatur consul qui pignus accepit illud vendere et alienare,

Mon. Hist. patr. XVIII.

et sibi de precio satisfacere sine aliqua denuntiatione et sine auctoritate alicuius magistratus vel iudicis, aut dividere vel in solutum dare participibus compare, secundum quod melius et convenibilius fieri poterit bona fide et sine fraude. Quod si predicta dictus consul vel consules, si plures fuerint, non observaverint per omnia ut supra, non possit esse consul alicuius compare usque ad quinquennium ut supra dictum est, nec salarium alicuius compare habere vel percipere usque ad dictum terminum.

(*Postilla marginale*).

Millesimo tercentesimo trigesimo sexto die. . . (*sic*), et in xvi de iuramento et satisfactione prestanda.

Item quod omnes et singuli colectores quorumcumque introytum assignatorum alicui compere et incaligatorum teneantur dare securitatem de quarto precii ipsius introytus, quod non respondebunt alicui alteri quam consulibus compere vel officii quibus debent, donec integraliter satisfactum fuerit de toto precio ipsius introytus.

Et omnis ille intelligatur colector et teneatur ad dictam securitatem prestandam, qui steterit ad banchum vel in loco ubi coligitur ille talis introytus, et de quo fides fieri possit quod coligat de eodem introytu, vel qui litigaverit coram iudice calegarum vel alio magistratu pro ipso introytu coligendo.

Quod quelibet persona ordinata ad coligendum teneatur iurare ut infra:

Item quod quelibet persona ordinata ad coligendum dictum introytum teneatur iurare in presencia officii duodecim sapientium ordinatorum super negotia Comunis Ianue de coligendo introytum sibi deputatum bene et legaliter, secundum ordinamentum et formam dicti introytus, intra mensem postquam electa fuerit ad coligendum; et aliter non possit coligere nec audiri debeat occasione dictorum introytum per aliquem magistratum Ianue.

222. Quod omnes clausule que reperiantur contrarie predictis intelligantur casse.

Item quod omnes clausule tam generales quam speciales introytum Comunis Ianue, que reperientur contrarie predictis vel alicui predictorum, sint et esse intelligantur corecte revoke et capse in eo quod predictis vel alicui predictorum contradicerent, vel obstaculum prestarent, vel viderentur contradicere, vel obstante quantum pro anno de m° ccc° xx iiii incipiendo die secunda februarii, et ab inde in antea quousque fuerint predicta revocata vel emendata.

223. Quod alicui emptori vel participi alicuius introytus non fiat solucio proventuum locorum assignatorum.

Item quod quociens aliquis qui aliquem ex introytibus Comunis Ianue emerit, vel aliquis particeps ipsius introytus dederit vel assignaverit occasione ipsius introitus quem emisset aliqua loca in aliquibus ex comparis Comunis Ianue, non possit nec debeat

135

illi persone que dicta loca dederit assignaverit seu scribi fecerit fieri solutio introitus ipsorum locorum assignatorum ut supra, nisi facta solutione precii ipsius introitus secundum quod ordinatum est fieri debere; ymo introitus ipsorum locorum assignatorum ut supra capi possint et debeant per officiales illius compere, cui precium introitus fuerit assignatus, statim elapso termino quo solutio pretii ipsius introitus ipse emptor solvere debet, et nichilominus teneatur seu teneantur consul seu consules cui vel quibus dictus introitus fuerit assignatus ipsa loca et proventus ipsorum, si capti non fuissent post mensem transacto termino solutionis faciende, dividere inter participes ipsius compere prout superius dictum est.

224. Quod dominus Vicarius et quilibet magistratus teneatur compellere ad solvendum socios et participes et fideiussores ut infra.

Item quod dominus Vicarius et quilibet magistratus Ianue, ad requisitionem emptoris cuiuslibet introitus, possit et debeat et teneatur compellere ad solvendum omnes socios participes et fideiussores ipsorum participum, pro ea parte videlicet quam habuerint in ipso introitu seu pro parte seu partibus eos contingentibus ex ipso introitu, summarie sine libello et pignore bandi; non tamen propterea intelligatur liberatus vel liberetur ipse qui ipsum introitum comparaverit, seu qui cornu habuerit, sed compellatur ad solvendum prout incantaverit: una tamen solutione Comune sit contentum.

Et intelligantur et sint participes cuiuslibet emptoris, seu introitus empti per aliquam personam, omnes illi vel ille persone qui vel que in presentia alicuius publici notarii de collegio notariorum Ianue tantum confitebitur seu confitebuntur esse participes, sive participes sint et intelligantur; qui participes contra predictam confessionem nullo modo possint dicere opponere vel alegare seu contravenire, quin penitus pro veris participibus habeantur et ad solutionem faciendam compellantur sicut alii veri emptores et participes introituum Comunis Ianue; et si opponerent contradicerent vel alegarent, non audiantur per aliquem iudicem seu magistratum Comunis; et omnes alie clause huic contradicentes, vel que contrarie vel opposite reperirentur, sint casse et nullius valoris de cetero, nec locum habere debeant.

(Postilla marginale alla fine del primo capoverso).

Millesimo tercentesimo trigesimo tertio. Alioquin dominus vicarius et quilibet alius magistratus Comunis Ianue, qui ut supra non observaverit, sindicetur et sindicari debeat, ac per syndicatores Comunis Ianue in libris centum Ianue.

(Altra postilla alla fine del secondo capoverso).

Millesimo tercentesimo trigesimo tertio. Et de hoc facta fuerit scriptura publica continens confessionem

predictam; et si inde scriptura publica facta non fuerit, non credatur dicto notario nisi pro uno teste.

Item quod quicumque fuerit confessus coram domino iudice et suo scriba se participem alicuius introitus, absque aliquo alio testimonio habeatur per participem, et cogi possit pro participem ad cavendum et satisfaciendum pro parte qua confessus fuerit, nulla exceptione audita vel admissa.

225. Quod aliquis bancherius emptor alicuius introitus non possit dare banchum suum vel socii sui pro securitate.

Item quod si aliquis bancherius vel socius alicuius bancherii, seu qui banchum teneat vel aliquis qui teneri faciat aliquod banchum emerit, aliquid ex introitibus Comunis Ianue, non possit nec debeat dare banchum suum sive socii, sive quod teneri faciat, de precio ipsius sive pro precio ipsius solvendo; sed dare debeat et teneatur alium banchum ydoneum, sive bancherium, ad voluntatem officiariorum quibus precium assignatum est.

226. Quod non intelligatur facta traditio alicuius calege nisi demum facta solutio.

Item quod non intelligatur facta traditio seu quasi alicuius calege seu introitus Comunis in aliquem emptorem quantum in favorem emptoris vel in preiudicium Comunis sive alicuius calege, nisi demum et postquam dictus emptor, seu alia persona pro eo, solverit officialibus Comunis seu personis, quibus dictus introitus dicte calege fuerit assignatus, precium dicte calege, vel pro ea parte pro qua precium solverit, vel saltim assecuraverit, secundum modum et formam de qua fit mentio in precedentibus clausulis: ita quod pro ea parte qua non solverit, vel assecuraverit ut supra, non intelligatur dominium translatum, seu quasi possessio aut quasi traditio fore facta. Ita quod nullus creditor seu creditrix talis emptoris, ratione alicuius assignationis, qua dictus emptor esset obligatus, non possit aliquod ius pretendere se habere in illa calega, seu introitu, pro eo tempore pro quo dictus emptor precium dicte calege seu pagam termino ordinato non solverit seu assecuraverit ut supra; et nulla persona contra predicta vel aliquod predictorum audeat vel presumat quocumque modo seu forma alegare dicere vel opponere, sub pena librarum centum ianuynorum.

227. Quod intelligatur facta venditio ad risicum et fortunam emptoris.

Fiat etiam dicta venditio ad risicum et fortunam emptoris de deveto et guerra, pace et omnibus aliis, ita quod Comune Ianue occasione alicuius deveti guerre pacis prohibitionis, vel alicuius cause vel conditionis aut conventionis, vel aliquo casu vel occasione statuti quod fieret vel interveniret m° ccc° xxx iii°, pro illo anno pro quo dicta venditio fiet, Comune Ianue non teneatur in aliquo ad aliquam

restitutionem faciendam emptori vel collectori vel participi dicti introitus sive vendicionis, et salvis conventionibus.

Item in clausulis generalibus, ubi dicitur *salvis conventionibus*, statutum et firmatum est, preter quam in venditione introitus denariorum duodecim pro qualibet metreta vini sive tabernariorum sive tabernarum, ita quod quelibet persona que tenuerit sive teneri fecerit tabernam sive canevas, pro vendendo seu causa vendendi vinum, seu vendiderit seu vendi fecerit vinum in taberna vel in canevas, teneatur et debeat solvere emptori introitus denariorum duodecim pro qualibet metreta vini quod vendetur de cetero in taberna seu in canevas, soldum unum pro qualibet metreta vini, non obstantibus conventionibus et non obstantibus clausulis generalibus vel specialibus calegarum, et specialiter non obstante que dicit: *salvis conventionibus*. Et hec facta sunt ut supra, quando tempore retroacto pincte sive mensure vini que erant centum pro qualibet metreta diminute fuerunt tantum quod modo sunt pincte centum quatuor.

(Postilla marginale al primo capoverso).

Millesimo tercentesimo trigesimo tertio. Et si presens clausula abrogatoria et derogatoria omnium clausularum capitulorum et statutorum communis Ianue, et quarumcumque provisionum fiendarum quocumque nomine censeantur et quorumcumque verborum ligacione ligate reperiantur, etiamsi in ipsis clausulis capitulis statutis vel provisionibus expresse contineatur aliqua clausula capitulo vel statuto non obstantibus, et specialiter non obstante capitulo posito sub rubrica: *De provisione habenda semper debitoribus comperarum*.

228. *Quod aliquis emptor vel collector non possit aliquid colligere, nisi primo habuerit apodixiam a consulibus assignatam ut infra.*

Item quod aliquis emptor vel collector, seu scriba vel aliquis alius officarius constitutus, seu qui constituetur ab aliquo emptore alicuius ex introitibus Communis Ianue, non possit nec debeat aliquid colligere percipere vel habere pro aliquo introitu quem aliquis emerit, nisi primo habuerit apodixiam a consulibus sive officialibus officii cui precium ipsius introitus assignatum fuerit et sigillatam sigillo amborum ipsorum consulum, qualiter ipse emptor solverit ipsis consulibus vel consuli sive ipsi officio precium introitus ipsius, sive assecraverit de solvendo precium in banco vel in locis prout in vendicione seu supradictis clausulis continetur.

Et si consules fecerint apodixiam, seu fieri fecerint, alicuius qui non solverit vel assecraverit de solvendo ut supra, teneantur et debeant de suo proprio solvere; et securitates per eos preste de eorum officio faciendo; (et) similiter solvere teneantur illam quantitatem pecunie quam ille cui apodixiam fecissent seu dedissent, vel fieri seu dari fecissent, solvere deberet.

229. *Quod aliquis scriba non faciat aliquam licentiam, nisi primo viderit apodixiam signatam ut infra.*

Item quod aliquis ex scribis vel subscribis domini Capitanei et Vicarii, vel aliquis alius non possit nec debeat facere aliquam licentiam ex parte domini Capitanei et Vicarii seu eius subvicarii, vel alterius iudicis, alicui emptori vel collectori alicuius introitus Communis Ianue, nisi primo viderit apodixiam sigillatam sigillis consulum seu officiariorum quibus precium introitus assignatum est, qualiter ipsius introitus fecerit solutionem seu precii ipsius introitus, vel dederit banchum vel loca de solvendo precium officialibus quibus precium ipsius introitus assignatum fuerit, sub pena librarum quinquaginta ianuynorum pro quolibet et qualibet vice; quas Vicarius Ianue exigere teneatur a contrafaciente.

230. *Quod quilibet scriba deputatus ut infra teneatur habere in exemplum formam vendicionis introitus.*

Item quia temporibus retroactis aliqui emptores seu colectores introitus Communis Ianue consueverunt quandoque accipere in exemplum formas vendicionum introitus Communis, cum illis clausulis tantum que in favorem ipsorum facere videbantur, quod vertebatur in periculum quamplurium personarum; idcirco pro bono publico statutum et ordinatum est quod quilibet scriba deputatus ad dandum in exemplum formas vendicionum introitus Communis teneatur sub debito iuramenti et pena librarum vigintiquinque pro qualibet vice dare in exemplum integras, absque obmissione alicuius dictarum clausularum, cuilibet emptori et collectori introitus Communis, formas ipsorum introitus cum omnibus clausulis pertinentibus ad ipsas vendiciones, et etiam cum omnibus clausulis generalibus ut per hoc cuilibet ius suum reddi possit.

231. *Quod emptores non colligant nisi pro his que expressa sunt in venditione.*

Item quod emptor sive emptores dicti introitus habeat sive habeant et colligant sive colligi faciant solummodo pro his et de his que expressa sunt in dicta venditione, ita quod pro aliis que non continentur in venditione dicti introitus non habeant dicti emptores nec colligant nec colligi faciant aliquid.

232. *De pena auferenda ab emptore vel collectore petente vel exigente aliquid indebite vel iniuste ut infra.*

Item quod aliquis emptor alicuius introitus Communis Ianue, (qui) indebite vel iniuste aliquid petierit et exegerit, habuerit vel receperit occasione alicuius introitus Communis Ianue, tolte collecte pedagogorum

139

vel alterius impositionis, condennetur et condennari debeat per dictum Capitaneum et Vicarium seu eius iudicem vel iudicem callegarum, vel per alium magistratum Ianue coram quo ex predictis requisitio facta fuerit summarie et de plano et sine strepitu et figura iudicii pro quolibet denario petito et exacto in denarios duodecim; et ipsos denarios duodecim teneatur dominus Capitaneus et Vicarius, qui est et pro tempore fuerit, et iudex calegarum qui est et pro tempore fuerit, exigere summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii et libello et pignore bandi, et ipsos denarios solvi facere illi persone a qua fuisset ipse introitus indebite exactus, et ultra ipsum talem collectorem condennare in expensis.

233. *Quod aliqua persona non se intromictat de colligendo, nisi fuerit ordinatus ad colligendum.*

Item quod aliqua persona non se intromictat de colligendo seu colligi faciendo aliquem introitum ordinatum per Comune Ianue, nisi sit ordinata ad colligendum dictum introitum, vel nisi sit nuncius collectoris dicti introitus, sub pena librarum quinquaginta ianuynorum; quam penam dominus Vicarius Ianue ab illa persona exigere teneatur incontinenti, facta sibi de hoc fide summarie; et si dictam penam solvere non poterit, fustigetur per civitatem.

234. *Quod quelibet persona ordinata ad colligendum teneatur iurare ut infra.*

Item quod quelibet persona ordinata ad colligendum dictum introitum teneatur iurare in presentia officii duodecim sapientum ordinatorum super negociis Comunis Ianue de colligendo introitum sibi deputatum bene et legaliter, secundum ordinamentum et formam dicti introitus, infra mensem a die requisitionis vel postquam electa fuerit ad colligendum. Et aliter non possit colligere nec audiri debeat occasione dictorum introitus per aliquem magistratum Ianue. Item quod clavigeri Comunis non possint emere vel habere partem in aliqua ex cabellis sive introitibus predictis.

235. *Quod introitus qui non fuerint venditi possint colligere ut infra.*

Item si acciderit aliquo casu quod vendi non possit aliquis vel aliqui ex introitibus Comunis Ianue, quod dictus vel dicti introitus proinde colligi possint et possint et haberi illo tempore quo vendi non possent, ac si venditus esset in publica calega, in ordinatione et secundum quod fuerit ordinatum per consulem seu consules illius compere cui introitus fuerit assignatus alicui compere: et tunc colligatur et colligi debeat secundum quod fuerit ordinatum per illos qui potestatem haberent consulem ordinandi vel eligendi.

236. *Quod ministri non possint habere partem nisi in infrascriptis introitibus.*

Item quod ministri vel conservatores Comunis Ianue, vel procurator iusticie, vel scribe ipsorum, non

possint vel debeant habere partem in tolta panis colorum, raibetarum, tolta grani, combeti carniarum et casei, vel aliqua tolta seu introitu, imposita seu imposito, vel que seu qui colligatur super aliquibus vel de aliquibus rebus, vel occasione aliquarum rerum, de quibus ratione officii ipsorum se in aliquo introitu mittere debeant. Et si quis contrafecerit, pro qualibet vice condennetur in libris centum et ab officio removeatur: quam penam dominus Capitaneus et Vicarius Ianue teneatur exigere et ut supra observare infra dies tres postquam ei denuntiatus fuerit et ipsi constiterit; alioquin sindicetur in libris quinquaginta ianuynorum et illi qui dictos introitus emerint iurent de non dando partem dictis officialibus vel alicui eorum in dictis introitibus.

237. *Quod omnes officiales Comunis quibus aliquis introitus fuerit assignatus iurent ut infra.*

Item quod omnes et singuli officiales Comunis Ianue, quibus vel officio quorum aliquis ex introitibus Comunis Ianue assignatus est, seu assignabitur in posterum, iurent et iurare debeant et teneantur, infra dies octo a die officii eis vel alicui eorum dati, ad sancta Dei evangelia, corporaliter tactis sacris scripturis, eorum officium bene et legaliter facere exercere, et quod precium quod solvere debebunt illi qui incallegaverint ex introitibus Comunis Ianue exigent ipsi officiales, et securitates prestandas facient fieri per dictos emptores tam de banchis quam locis seu pecunia secundum modum et formam clausularum generalium, et maxime illarum clausularum de quibus superius fit mentio de precio solvendo et assecurando, ut supra in precedentibus clausulis continetur.

Et si negligentes fuerint ipsi officiales, vel aliquis eorum, in predictis vel aliquo predictorum, ultra alias penas et banna in quibus secundum formam iuris et capitulorum Ianue et vendicionum calegarum tenentur et obligati sunt, non possint habere aliquod officium ex quo aliquod solvatur salarium, nec etiam habere vel incallegare aliquam ex calegis seu introitibus Comunis deinde ad quinquenium.

(Postilla marginale).

Millesimo tercentesimo trigesimo primo. Et ultra predicta, teneantur dominus Vicarius, Iudex Capituli et quilibet magistratus predictus, si negligentes fuerint in predictis precii dictorum introitus exigendis, sine libello et pignore bandi et aliquo alio iudiciario ordine, compelere ad respondendum et solvendum participibus comperarum quibus dictus introitus fuerit assignatus de sua propria pecunia usque ad summam quam exigere debuissent.

Item quod, non obstante quod in clausulis vel capitulis Comunis contineatur quod si consules aliquis compere vel officii fuerint negligentes in exigendis securitatibus et cautionibus faciendis per emptores et participes introitus Comunis, teneri debeant ad dampnum et mendam participum ipsius compere vel officii, nichilominus et ipsi tales em-

ptores et participes eorum fideiussores et pignora et qui sic non cavissent obligati et obligata et eorum cuncta bona remaneant ad solvendum precium talis introitus, secundum quod etiam tenerentur si talis clausula vel capitulum non esset vel non reperiretur.

238. Quod omnes vendiciones Comunis ponantur in registro.

Item statutum et ordinatum est quod omnes vendiciones introitus Comunis Ianue ponantur et poni debeant in registro ubi sunt alie vendiciones introitus Comunis Ianue, et ibi scribantur bene ordinate et distincte.

239. Quod aliqua persona que aliquid recipere debeat a Comuni non possit aliquid excusare vel compensare in debito alicuius calege ut infra.

Item quod aliqua persona cuiuscumque conditionis existat, que aliquid recipere vel habere debeat vel debebit in futurum pro aliquo facto vel occasione a Comuni Ianue, vel ab ipso Comuni requirere intendat aliqua occasione vel causa, non possit nec debeat aliquid excusare vel compensare in aliqua calega vel introitu alicuius calege vel alicuius ex introitibus Comunis, quem vel quam emisset vel habuisset a Comuni ipse talis emptor, vel aliquis particeps alicuius calege, vel introitus Comunis empti vel empte, sed in solidum ipsum introitum et calegam, quem vel quam emisset et habuisset ille talis emptor vel aliquis particeps a Comuni sive in calegis Comunis,olvere teneatur et debeat secundum formam vendicionis illius calege sive introitus predicti quem vel quam emisset vel habuisset, non obstante quod dicere vel alegare posset ipse talis emptor dicti introitus, vel qui esset particeps ipsius calege seu introitus empti vel empte ut supra, se recipere debere vel in futurum debebit pro ipso introitu quem incaligasset vel emisset in eo quod recipere deberet vel debebit a Comuni aliqua occasione.

240. Quod dominus Capitaneus et Vicarius iurent manutenere iura introitus, et possit etiam cognoscere de questionibus introitus.

Et iuret dominus Capitaneus et Vicarius manutenere bona fide et sine fraude iura Comunis, seu introitus et calegarum Comunis Ianue, ad requisitionem cuiuscumque emptoris dictarum calegarum et colectorum ipsarum calegarum; et etiam si processerit de voluntate emptorum vel emptoris ipsorum introitus vel colectoris seu colectorum ipsorum, possit et debeat dominus Capitaneus et Vicarius et eius subvicarius cognoscere de questionibus calegarum, et ipsas terminare secundum formam vendicionis seu vendicionum ipsarum calegarum, summarie sine libello et pignore bandi et sine strepitu et figura iudicii, et hoc infra dies quindecim postquam dictus

dominus Capitaneus et Vicarius seu eius subvicarius per emptorem vel colectorem ipsius introitus fuerit requisitus, et infra dies quatuor tunc proximos executioni mandare: alioquin possit et debeat sindicari pro qualibet vice in libris vigintiquinque; que libere xxv computentur in eius salario, et de eius salario statim diminui debeant et diminute intelligantur esse.

241. Quod quecumque persona que deberet dare aliquid occasione alicuius introitus intelligatur obligata ut infra.

Item quod quecumque persona que dare debuerit aliquid ex introitibus Comunis Ianue sit et intelligatur esse personaliter obligata, et bona sua obligata et ypothecata intelligantur expresse emptori introitus pro ea quantitate quam dare debebit.

Item quod ex quo introitus habitus fuerit semel pro aliqua re, quod postea pro eadem re dictus introitus solvi non debeat.

242. Quod omnes res et merces intelligantur obligate et ypothecate ut infra.

Item quod omnes res et merces de quibus aliqua cabella vel Comunis introitus solvi debebit intelligantur ypothecate pro ipsa cabella, ita quod ipsa cabella pocior sit in dictis rebus et mercibus et omni eo quod inde processerit quolibet alio creditore et qualibet alia persona.

243. Quod dominus Capitaneus et Vicarius et Iudex calegarum possint compellere ad solvendum illos qui confessi fuerint vel scripti fuerint ut infra.

Item teneatur dominus Capitaneus et Vicarius et Iudex calegarum, et etiam ille iudex qui constitutus est vel erit super debitis Comunis exigendis, consules placitorum similiter teneantur ad requisitionem cuiuslibet emptoris vel colectoris introitus cabellarum, sive alicuius introitus seu tolte compellere ad solvendum illos qui confitebuntur vel confessi vel scripti erunt in cartulario vel cartulariis aliquibus scripto seu scriptis per notarium publicum de numero notariorum Ianue, super hiis que occasione alicuius calege seu introitus debebuntur per aliquos homines, illas peccunie quantitates quas confessi fuerint se debere vel scriptum fuerit in aliquo vel aliquibus cartulariis per aliquos deberi occasione alicuius calege seu introitus Comunis Ianue, nisi ille a quo petitur habeat iustam defensionem, summarie cognoscendo tam de iuribus ipsius cabelle seu cabellarum quam defensionem illius a quo petitur. Et de hoc dominus Vicarius et iudex calegarum teneantur ad sindicamentum librarum vigintiquinque.

244. De persona que non solverit ad terminum sibi datum per Iudicem, et de pena auferenda ab eis ut infra.

Item volentes quod contumacia et inobedientia non prosit nec prodesse possit vel debeat contumacibus et inobedientibus, quod quecumque persona

143

aliquid dare debuerit occasione dictorum introytuum, admonita per iudicem seu mandato iudicis personaliter, vel ad domum quam habitabit vel habitare consueverit, quod solvat et satisfaciat emptori dicti introytus quod solvere debebit, non solverit seu satisfecerit infra terminum datum per ipsum iudicem, quod iudex calegarum qui est et pro tempore fuerit preter penas de quibus fit mentio in clausulis generalibus venditionum introytuum Comunis Ianue condemnentur et condemnari debeat per dictum iudicem in soldis duobus pro qualibet libra quantitatis quam dare debuerit ratione dictorum introytuum: qui soldi duo applicentur et applicari debeant et sint et esse debeant emptoris dicti introytus.

245. *Quod Vicarius, Abbas et duodecim ad requisitionem emptorum introytuum et collectorum teneantur dare iudicibus calegarum auxilium consilium et favorem ut infra.*

Item volentes providere salubriter, prout melius potest, quod emptores introytuum Comunis Ianue licite et libere possint colligere et habere que colligere et habere debebunt ratione dictorum introytuum sine exceptione aliquarum personarum, cum ex preterito cognoverint certas personas propter ipsarum potentiam et nequitiam non solvisse; statuimus et ordinamus quod Vicarius qui est et pro tempore fuerit, Abbas qui est et pro tempore fuerit, consilium duodecim sapientum constitutorum super negociis Comunis Ianue qui sunt et pro tempore fuerint, ad requisitionem emptoris seu emptorum dictorum introytuum teneantur et debeant iudici calegarum dare auxilium consilium fortiam et iuvantiam ad compellendum quascumque personas dare debentes aliquid occasione dictorum introytuum vel alicuius eorum, et ad satisfaciendum integre emptoribus dictorum introytuum de hiis que recipere debebunt, et tam in dandis servientibus dicto iudici quam in quibuscumque modis et maneriebus per quos et quas melius et efficacius emptores dictorum introytuum consequantur et consequi possint soluciones et satisfaciones de his que accipere debebunt ratione seu occasione dictorum introytuum; et hoc iurare teneantur predicti Vicarius, Abbas et duodecim sapientes, ad requisitionem emptorum seu emptoris dictorum introytuum vel alicuius eorum. Et si contingerit dictum Vicarium non observare predicta, sindicetur et sindicari debeat per syndicatores Comunis Ianue in libras centum ianuynorum pro quolibet et qualibet vice.

246. *Quod Vicarius, Abbas et duodecim teneantur iurare predicta et infrascripta ut infra.*

Item quod Vicarius qui pro tempore fuerit, Abbas qui pro tempore fuerit, duodecim sapientes qui pro tempore fuerint, in principio regiminis et offitii eorum, et etiam Vicarius qui nunc est, Abbas et duodecim qui nunc sunt, iurare teneantur ad sancta Dei

evangelia de observando et observari faciendo predicta et infrascripta omnia et singula. Et si contingerit ipsum Vicarium qui est et pro tempore fuerit non observare predicta et facere observari, possit auferri et diminutum esse intelligatur de salario ipsius Vicarii pro qualibet vice qua contrafecerit libras centum ianuynorum et tociens quociens contrafecerit; et insuper massarii Comunis Ianue teneantur retinere de salario ipsius domini Vicarii penas predictas, ut superius dictum est.

247. *Quod Comune Ianue nil solvat occasione alicuius introytus pro aliquibus rebus necessariis acquisitis per Comune ut infra.*

Et si contingerit quod Comune Ianue, vel interposita persona pro Comuni Ianue, emat vel emi faciat vel acquirat pro Comuni granum bladum res merces vel aliqua alia victualia, vel aliqua alia necessaria pro Comuni pro armamentis vel alia de causa, nichil solvatur vel exigi possit occasione alicuius introytus tolte drictus vel exactionis ab emptore vel a venditore, salvo si Comune Ianue vel alia persona pro Comuni dictum granum seu dictas res vel victualia venderet vel in solutum daret alicui.

248. *Quod officiales et emptores introytuum non possint cogi ad suscipiendum offitium duodecim.*

Nec possit vel debeat aliqua persona, que ad colligendum aliquem ex dictis introytibus pro ipsis emptoribus vel aliquo ipsorum steterit, compelli per dominum Vicarium Ianue ad suscipiendum offitium duodecim, nec aliquod aliud offitium propter quod eorum vel alicuius eorum offitium impediatur.

249. *De declaratione Pellagi et districtus Ianue.*

Et intelligatur Pellagus, quoad omnia de quibus fit mentio in quibuscumque clausulis cuiuscunque venditionis a Fuce Rome ultra et a Salo ultra; ita quod sub appellatione Pellagi Caput Corsum contineatur; et intelligatur districtus Ianue omnis locus qui sit a Corvo usque Monachum.

250. *Quod illi qui fuerint ordinati ad aliquod soldum sive salarium in aliquo ex introytibus sint cassi ut infra.*

Item quia cabelle sive introytus Comunis Ianue multum onerati et onerate sunt, ex eo quod plures persone ordinate sunt ad habendum soldum sive salarium ab emptoribus ipsorum introytuum, et de quo omnes emptores dictorum introytuum conqueruntur; idcirco pro bono publico et pro utilitate ipsorum introytuum, statutum et firmatum est quod omnes illi qui in preterito ordinati fuerunt ad aliquod soldum sive salarium in aliquo ex introytibus Comunis Ianue, sint et esse intelligantur cassati, ita quod preter dictarum concessionum nullum soldum sive sa-

larium habeant vel percipiant, salvo quod predicta non extendantur ad salarium quod habere et percipere debet magister Paulus ab introytu canne, nec ad salarium quod habere debet Iohanninus de Mauro notarius nuncius emendator calegarum ab introytu faro (*sic*).

251. *Quod aliqua persona non possit uti aliqua sententia lata contra Comune, vel habentem causam a Comuni, nisi ut infra.*

Et non possit aliqua persona uti aliqua laude vel sententia lata contra Comune, vel habentem causam a Comuni seu emptorem dicti introytus vel in eius preiudicium, nisi sententia vel laus sit lata in consilio vel de voluntate consilii Ianue; et ille iudex vel magistratus sub quo questio ventilabitur, si ei denuntiatus fuerit, teneatur precipere parti litiganti contra Comune, videlicet emptori dicti introytus, ne aliquam ex predictis laudibus vel sentenciis exhibeat in iudicio, nisi coram assessore vel sapiente qui consulere debeat questionem, nec aliqua ipsarum sententiarum vel laudum debeat uti; et si contrafecerit, teneatur Vicarius Ianue auferre ei libras decem.

252. *Quod emptor rei teneatur solvere introytum, si venditor fuerit franchus; et de manifestatione facienda per venditorem ut infra.*

Item quod si venditor alienator vel delator, qui deberet solvere aliquem ex dictis introytibus, fuerit immunis sive franchus a solutione dicti introytus, teneatur ipsum introytum solvere emptor ipsius rei pro qua dictus introytus solvi debeat, sive ille in quem dicte res alienabuntur. Et ut sciri possit quis sit ille talis emptor, vel in quem alienabitur, teneatur illa talis persona immunis sive francha denuntiare et manifestare emptori sive collectori illius introytus, infra diem terciam a tempore dicte venditionis seu alienationis, personam et personas cui vel quibus vendiderit seu alienaverit, et res et quantitates et valores rerum venditarum seu alienatarum sub pena solvendi dictum introytum; alioquin intelligatur venisse contra devetum et rationes ipsius deveti, et solvere teneatur tantum quantum est dictus introytus, non obstante sua immunitate.

253. *Quod aliqua persona non possit uti beneficio conventionis, quamdiu terra civitas vel universitas habens conventionem fuerit forestata ut infra.*

Item quod quamdiu aliqua terra vel universitas seu civitas habens conventionem cum Comuni Ianue forestata fuerit de cetero pro Comuni, sive per magistratus ipsius Comunis, occasione alicuius introytus seu alia causa seu occasione quod steterit in contumacia Comunis Ianue, non possit aliquis de ipsa terra universitate seu comunitate vel civitate forestata ut supra uti beneficio dicte conventionis

durante ipsa forestatione; sed possit quilibet emptor introytuum Comunis libere exigere ipsos introytus a quacumque persona dictarum terrarum universitatum seu comunitatum et civitatum forestatarum ut supra, ipsa forestatione durante; non obstante aliqua ipsarum conventionum, nec obstante quod vendiciones introytuum Comunis fiant salvis conventionibus.

(*Postilla marginale*).

Item statutum et ordinatum est quod nulla comunitas terra vel locus qui vel que habeat conventionem immunitatis, que sit in rebelione Communis Ianue, et que terra locus vel universitas sit a Corvo usque ad Monacum et a Iugo usque mare, vel ultra Iugum, ipsis locis comprehensis, vel aliqua persona dictarum universitatum vel alicuius earum que habitet in dictis locis vel altero eorum, tempore rebellionis, habeat nec habere possit, pretestu dicte convencionis vel gratie, aliquam immunitatem; cum equum sit oprimere volentibus opugnare Comuni ipsum Comune non observare supra immunitatem vel convencionem.

254. *Quod aliqua persona non possit advocare contra vendiciones introytuum.*

Item quod aliquis iudex vel aliqua alia persona non possit advocare, nec patrocinium prestare alicui persone nec pro aliqua persona contra vendiciones introytuum Comunis Ianue, sive contra formam venditionum ipsorum introytuum in preiudicium Comunis seu emptorum ipsorum introytuum et habentium causam a Comuni, sub pena de libris vigintiquinque, quas dominus Vicarius et iudex callegarum exigere teneantur.

255. *Quod in omni questione introytuum procedatur summarie ut infra.*

Item quod in omni questione, que occasione alicuius introytus Comunis orta fuerit, debeat procedi summarie et sine lamentatione et pignore bandi, et debeat diffiniri questio infra dies quindecim sine remedio appellationis; ita quod neutra pars appellare possit, salvo quod dictus terminus prorogari possit ad alios quindecim dies ad voluntatem emptoris si iudici videbitur.

256. *Quod nullus de riperiis Ianue qui venerit ad habitandum in Ianua possit uti beneficio conventionis ut infra.*

Item quod nullus de districtu sive riperia Ianue, qui venerit ad habitandum in Ianua vel suburbiis, et qui in Ianua et suburbiis habitaverit per sex menses vel ultra, possit excusare a prestacione alicuius introytus vel drictus Comunis Ianue, per textum alicuius conventionis vel immunitatis quam persona terra vel locus unde esset oriundus haberet cum Comuni Ianue vel ab ipso Comune.

Et intelligatur dicta talis persona, postquam in Ianua vel suburbiis habitaverit per sex menses, ut supra dictum est, non esse de illa comunitate loco vel terra convencionata quantum est pro utendo dicta conventionione.

Et si aliqua persona contra predicta vel aliqua predictorum aliquod dixerit opposuerit vel alegaverit in preiudicium dicti Communis vel alicuius introytuum Communis, seu in preiudicium alicuius habentis causam a dicto Comuni, exigatur per dominum iudicem et ad solvendum compellatur tanquam persona non convencionata in aliquo, sed que velit privare Comune Ianue vel habentes causam ab ipso Comuni sua possessione vel quasi iure colligendi et percipiendi introytum suum ab emptore seu collectore, nuda cautio cum iuramento exigatur per dominum iudicem de prestando iuramento coram domino Vicario civitatis Ianue et eius subvicario, iure ordinario super omni eo super quo predictae personae exemptae ut supra ipsum emptorem seu collectorem convenire vel reconvenire voluerit occasione ipsius introytus pro quo dicta executio facta fuerit; et ad dictum dominum Vicarium vel eius subvicarium et iure ordinario partes remittantur, et semper omnia et singula que in presenti clausula continentur observentur et observari debeant; salvis his in quo contradicere vel observare non possem invenientur pro ea quantitate que continetur in illa clausula generali que incipit: *Item licet Comune Ianue penam et nitidam voluntatem hanc.*

Item cum multi reperiantur ex terris seu universitatibus ripariarum Ianue et partium que in dictis ripariis et in Lombardia per Comune Ianue consueverunt distringi, habere conventiones seu pacta inita cum Comune Ianue seu certis personis nomine Communis Ianue, in quibus inveniuntur recepte ad gratiam Communis Ianue, et post receptionem ad gratiam vel alibi in ipsis conventionibus scriptum reperiatur in formam infrascriptam per verba infrascripta, seu similia verba in substantia: *Et vos de cetero connumerando in numero fidelium civitatis Ianue, promittimus vos et terram vestram salvare custodire et defendere bona fide et pro posse nostro, et ad gratiam et benevolentiam civitatis nostre vos et universitatem vestram reducimus et affidamus in persona peccunia et rebus, dantes vobis et universitati vestre plenam licentiam et bayliam eundi et redeundi et standi per totum posse et districtum Communis, salvi et securi cum rebus personis et in mercimoniis vestris sine impedimento alicuius persone. Item promittimus et convenimus vobis dicto nomine recipere, quod Potestas et consilium Ianue quod modo est et pro tempore fuerit non imponet vel permictet imponi mutuum collectam cotuumum tague facte vel faciende occasione Communis Ianue, sive pro ipso Comuni, vel a nuntiis eius qui illam imponent super alios homines districtus Ianue, nec occasione aliqua superius assignata Comune vestrum seu universitatem de Bracellis, seu singularis per-*

sona gravabitur vel gravari permictetur: propter que quidem verba homines universitatum habentium dicta verba in conventionibus suis initis cum Comuni Ianue asserunt se esse immunes a prestatione pedagiorum thelonorum et aliorum introytuum Communis Ianue, vel alicuius eorum qui et que solvuntur per alios cives Ianue in civitate Ianue vel eius suburbiis occasione mercium seu rerum quas portant ad civitatem Ianue, vel de civitate Ianue portant ad alia loca, vel in civitate Ianue vendunt seu emunt, vel alia ratione seu occasione, in civitate Ianue vel suburbiis vel pertinentiis vel infra certos terminos in ipsis introytibus specificatis, et ad immunitatem predictorum dicta verba conveniunt vel similia trahunt et trahere volunt nedum habitantes in ipsis locis, sed etiam oriundi de terris qui conventiones habent predictas habitantes in civitate Ianue; quod fit in preiudicium Communis Ianue contra Deum et iusticiam; item volentes providere iuri Communis et introytuum dicti Communis et habentium causam ab ipso Comuni, habito super hiis consilio iuris peritorum, declaramus ordinamus et stabili deliberatione statuimus quod iudex callegarum qui nunc est et pro tempore fuerit vel alius Magistratus Ianue, propter verba predicta vel similia que in conventionione aliqua concessa alicui universitati ville vel loco seu terre dictarum ripariarum vel partium que in dictis ripariis vel in Lombardia per Comune Ianue consueverunt distringi, non habeat vel reputet (eos) qui conventiones habent predictas habitantes in (Ianua) a dictis pedagogiis thelonis vel introytibus seu ipsorum aliquo (vel) aliquam personam esse immunem in personis vel rebus quibuscumque mobilibus vel immobilibus seu se moventibus, quantumcumque obedientem vel amicam seu habitantem vel non habitantem in civitate Ianue; sed ad solvendum compellantur et compelli possint supradictos introytus pedagia et thelonea, et quemlibet ipsorum sicut alii cives Ianue conventionem immunitatem non habentes, non obstantibus verbis predictis vel similibus in conventionione existentibus, non audita aliqua exceptione contra predicta vel in preiudicium predictorum.

257. *Quod consules et scribe comperarum stare debeant cum domino Iudice Capituli a kalendis februarii usque kalendas aprilis ut infra.*

Item quod omnes consules et scribe quarumcumque comperarum vel assignationum Communis, vel saltem unus consul et unus scriba cuiuscunque compare, debebunt omni die diebus et horis ordinatis in Capitulo cum domino Iudice Capituli a kalendis februarii usque kalendas aprilis stare, pro securitatibus introytuum suarum comperarum percipiendis, et cogendis emptoribus et participibus ad eas prebendas per ipsum dominum Iudicem, et pro scribendis locis qui dabuntur in securitatem sub pena de soldis x pro quolibet et qualibet vice: que pena totiens quotiens fuerit contrafactum exigatur ab ipsis vel in eorum salario computetur per dictum domi-

num Iudicem et visitatores Comunis Ianue, qui de hoc iuramento teneantur.

Item quod vixitatores non possint aliquam declarationem factam pro ipsius officii (*sic*) quoscunque suos antecessores revocare absque consensu maioris partis officii protectorum.

Item quod dominus Iudex Capituli possit habere consilium in questionibus que sibi occurrerint iuxta formam officii visitorum; et si fuerit consilium requisitum, possit haberi consilium sapientum.

Item quod ipse dominus Iudex Capituli possit cogere debitores Comunis et comperarum, et omnes alios de quibus mandaverit offitium visitorum teneatur per capitula ad sui officium ad cavendum iurandum satisfaciendum et deponendum et solvendum et satisfaciendum summarie sine strepitu et figura iudicii, ordine etiam et solemnitatibus quibuslibet obmissis, et secundum quod sibi melius videbitur posse id facere et utilius fore pro Comuni vel comparis.

Item cognoscentes quod emptores introytuum ut plurimum fiunt tenaces et retractantes solvere quartam pagam, pro eo quod non inveniuntur emptores locorum quos pro eorum securitatibus dederint pro utilitate compararum Comunis Ianue; statuendum duximus et firmandum quod pro prima secunda et tertia paga emptores introytuum dare debeant et teneantur bonos et ydoneos banchos vel pignora in auro vel argento vel lapidibus preciosis seu perlis, vel tot loca que ascendant ad summam valorem quantitatum quas propterea pro dictis tribus pagis dare debuerint in arbitrio consulum quibus introytus fuerit assignatus; et pro quarta et ultima paga dare debeant et teneantur bonos ydoneos fideiussores; et intelligantur ydonei illi fideiussores qui in clausula Comunis Ianue continentur et pro quantitativus ibidem specificatis, vel bona et ydonea pignora in auro vel argento, lapidibus preciosis vel perlis in arbitrio dictorum consulum. Et si dicti emptores cessaverint in solutione facienda ad terminos ordinatos, teneantur consules infra mensem tunc proximum a die cessationis cuiuslibet page dividere tot loca pro pignore inter participes quot compere valeant et ascendant summam quam preterea dictus emptor dare deberet vel restaret ad dandum; ita quod dicta divisio fiat inter participes qui recipere deberent pro eorum proventibus in dicta compara a libris x supra. Et predicta faciant consules sub penis in clausulis contentis et ultra sub pena solvendi de suo, et eius fideiussores teneantur dari pro consulatu, ita quod divisionem dicti participes acceptare teneantur, et ita quod dictam divisionem facere debeant sine eo quod inde requirant consilium protectorum; et ita similiter quod quando per aliquos emptores loca aliqua dari debuerint, quod in scriptura de obligatione dictorum locorum conficienda expresse apponatur quod si dicti emptores non fecerint solutionem ad terminos ordinatos, quod statim transacto termino in quo deberet fieri solutio quod dicta loca intelligantur facta participum cui introytus fuerit assigna-

tus, et ita per pactum agi debeat inter dictos emptores et consules compere de predictis.

Inter officia autem que, ut premittitur, secundum formam dicti capituli: *Quod officia ponantur ad denarium auri*, sorte sunt danda, omnia officia Capituli et compararum Comunis Ianue computentur et sicut alia officia sorte dentur, non obstante quod ipsorum officiorum concessio compararum participibus ex forma tractatum et capitulorum Ianue assignata esse et competere dignoscatur. Approbatio tamen officialium ad officia Capituli supra dicta pertineat ad illos ad quos ipsorum officiorum concessio pertinebat; et si ipsi vel maior pars eorum non fuerint in approbando concordantes, tunc teneantur et debeant protectores vocari; qui protectores cum eis potestatem habeant reprobandi eum cui officium sors dedisset, et illum vel illos quos nominasset ad ipsum officium ille cui sorte obvenisset dictum officium secundum formam dicti capituli, quod loquitur de offitiis sorte dandis. Officia autem Capituli et compararum Comunis Ianue, de quibus predicatur, volunt et conveniunt dicte partes non poni ad denarium auri simul cum aliis officiis; sed diversa die sorte distribuuntur, positus denariis auri pro ipsis tantum officiis per eos qui voluerint sortiri de illis. Volunt etiam quod de ipsis Capituli et comperarum officiis fiat divisio, sicut de aliis officiis fieri deberi superius continetur: hoc tamen convenitur et expresse agitur inter dictas, partes videlicet quod officium quod in aliquem de una parte secundum premissam formam devenerit, non possit illo anno in aliquo de parte alia pervenire.

Andriolus de Nascio pro	lib. D
Angelinus Panzanus pro	" D
Anthonius Cathaneus pro	" D
Anthonius de Laurentiis pro	" D
Andriolus de Rochataliata pro	" M
Anthonius Pinellus pro	" D
Acellinus Gentilis pro	" D
Anthonius de Mari pro	" M
Andrianus de Mari pro	" D
Ansaldus Bonizus pro	" D
Arionus de Vivaldo pro	" D
Andaro de Savignono pro	" D
Andriolus de Savignono pro	" D
Benedictus de Mari pro	" D
Barnabos Cathaneus pro	" D
Barnabos Salvaygus pro	" D
Babilanus Pichamilius pro	" D
Benedictus Cibo pro	" D
Bartholomeus Cantellus pro	" D
Babilanus Gentilis pro	" M
Boniffacius Cantellus pro	" D
Babilanus Ricius pro	" M
Bellengarius Lercarius pro	" D
Babillanus Cigayla pro	" D
Bartholomeus Cigala pro	" D
Barnabos de Savignono pro	" D
Benedictus de Savignono pro	" D

Beltraminus Merellus pro	lib. D
Conradinus Cigayla pro	» D
Centhurionus Cathaneus pro	» D
Dondeus de Iuxto pro	» D
Dominicus de Vivaldis pro	» M
David Lercharius pro	» D
Dagnanus Imperialis pro	» M
Dominichus Imperialis pro	» M
Darius Imperialis pro	» M
Dominichus Cataneus pro	» M
Enricus Squarzafricanus pro	» D
Elianus de Guisulfis pro	» M
Elianus Bassus pro	» M
Egidiolus de Redenascho pro	» D
Franciscus Ususmaris pro	» D
Franciscus de Nigro quondam Danielis	» M
Gabriel squarzafricanus pro	» M
Georgius de Mari pro	» D
Gabriel Panzanus pro	» D
Galeotus de Mari pro	» D
Georgius Cataneus pro	» D
Georgius de Vivaldis pro	» D
Georgius Cigayla pro	» D
Ianuyus de Mari pro	» D
Iulianus Cathaneus pro	» D
Iacobus de Simone pro	» D
Iachinus Scafacia pro	» D
Ianotus Gentilis pro	» M
Iohannes Pinellus pro	» D
Iacobus de Vivaldis pro	» M
Ianotus Gentilis pro	» D
Iulianus de Mari pro	» M
Iohannis de Mari quondam Gandi pro	» D
Iohannes de Spigno pro	» D
Lanfranchus de Savignono pro	» D
Luchinus Cathaneus pro	» M
Leonardus Cathaneus pro	» D
Leonardus Cigayla pro	» D
Leonardus Ususmaris pro	» D
Lucianus Imperialis pro	» M
Luchinus Marchionus pro	» M
Luchetus de Savignono pro	» D
Marzocus Pinellus pro	» M
Manfredus Bonizus pro	» D
Manuel Scuarzafricanus pro	» M
Manfredus de Guisulfis pro	» M
Marchio de Savignono pro	» D
Nicolaus Marionus pro	» D
Nicolaus Squarzafricanus pro	» M
Nicolaus Pichamilius pro	» D
Nicolaus Pinellus pro	» D
Nicolaus Mischaiocus pro	» D
Nicolaus Lercarius pro	» D
Nicolaus de Mari pro	» M
Obertinus de Gavio peliparius	» D
Obertus de Vivaldo pro	» D
Odoardus Cigayla pro	» D
Obertus Cigayla pro	» D
Obertus de Guisulfis pro	» D
Percival Squarzafricanus pro	» D

Petrus de Laurentiis pro	lib. D
Pasqual de Porta pro	» D
Philippus Amorosus pro	» D
Petrus Abnecianus pro	» D
Pasqualis Pinellus pro	» D
Percival Ricius pro	» M
Percival de Vivaldis pro	» D
Petrus de Mari pro	» D
Raffus Squarzafricanus pro	» D
Raffus Cathaneus pro	» D
Rizardus Pichamilius pro	» M
Raffus Bassus pro	» M
Raffus Gentilis pro	» M
Rolandus de Campofregoso pro	» D
Symon Imperialis pro	» MM
Thomas Gentilis pro	» D
Thobias de Savignono pro	» D
Vivaldinus de Vivaldo pro	» D
Vinciguerra Imperialis pro	» M

Item quod quicumque minatus fuerit alicui iudici vel magistratui officiali Communis Ianue, vel eidem verba contumeliosa dixerit in officio vel occasione sui officii exercendi, incidat in penam librarum xx quinque in pecunia numerata pro qualibet vice; et pro iniuria sibi facta sine percussione condemnatur in libris c; et cum percussione sine sanguinis effusione et sine armis in libris cc; et cum percussione alicuius armorum sine sanguinis effusione vel caltritura in libris ccc; et cum sanguinis effusione vel caltritura sine armis in libris cccc; et cum armis et caltritura vel sanguinis effusione in libris d; et si cum debilitate membri, vel in vultu in quo exinde remaneat cicatrix, in libris m; semper in pecunia numerata; cuius pene medietas sit denunciatoris accusatoris vel notificatoris, dummodo sit alia persona quam ex iniuriatis; et teneatur privatus. M. ccc. xxvi^o firmatum est ut supra die xxx septembris, et habebit locum m^o. ccc^o. xxvii^o die 11^a februarii in antea.

M^o. ccc^o. xxxiiii^o.

Infrascripti bancherii additi sunt per emendatores clausularum.

Anthonius Calvus pro	lib. M
Branchacius Falamonicha pro	» M
Babilanus Picamilius pro	» M
Conradus Picamilius pro	» M
Fredericus Marabotus pro	» CC
Georgius Cantellus pro	» D
Gabriel Catanius pro	» D
Ianotus quondam Iohannis Ususmaris pro	» D
Lodovichus Gentilis pro	» CC
Leonardus de Campomorono pro	» D
Oddoardus Catanius pro	» M
Paulinus Cathanius pro	» M
Symoninus Vignosus pro	» CCC

M. cccc. xxvi^o die xx^a februarii.

Reverendissimus in Christo pater et dominus, dominus sancti Eustachii cardinalis, ducalis ianuensium

spectabile consilium dominorum antianorum in sufficienti et legitimo numero congregatum, in quo quidem consilio interfuerunt infrascripti quorum hec sunt nomina:

Dominus Nicolaus Spinula legum doctor,
prior

Ciriacus de Oliva

Petrus Italianus

Argonus Iustinianus

Thomas de Credentia

Paulus de Vivaldis

Antonius de Ponsollo de Pulcifera

Petrus de Marco, et

Meliadux Salvaigus; auditis hodie egregiis protectoribus compararum Capituli, et visa quadam bailia per eos nuper concessa et attributa duobus gubernatoribus dictarum compararum Capituli, cuius tenor hic est:

M ccc xxvi^o die xv februarii. Spectabile officium dominorum octo protectorum compararum Capituli, in sufficienti et legitimo numero congregatum, absente Raffaele de Cassina, et quorum nomina sunt hec: Petrus Italianus prior, dominus Andreas Bartholomeus Imperialis legum doctor, Quilicus Spinula, Bartholomeus de Francis Saccus, Stephanus Lomellinus, Simon Macia et Cosmas Scalia; attendentes alias M cccc xxi per dominos tunc presidentes et gubernatores illustrissimi Domini nostri et consilii dominorum antianorum fuisse annullatum et revocatum officium dominorum visitorum comperarum Capituli, ad requisitionem et instantiam dominorum tunc protectorum et aliorum participum dictarum comperarum, et loco dictorum dominorum visitorum ordinatum et statutum esse quod singulo anno eligantur duo ex dominis protectoribus Capituli per ipsos dominos tunc protectores, qui vocentur et vocari debeant gubernatores compararum Capituli, qui succedant loco dictorum dominorum visitorum cum illa potestate iurisdicione et bailia quam habent et habere consueverunt dicti domini visitorum; et scientes dictis dominis gubernatoribus datam et concessam fuisse per dictos tunc dominos protectores bayliam quandam, de qua constat publica scriptura scripta manu Petri Mazzurri notarii, scribe dictorum dominorum protectorum, M^o. cccc. xxi^o die xxviii maii, que bailia fuit concessa de voluntate licentia et consensu dictorum dominorum presidentium et consilii dominorum antianorum, licet non reperitur scriptura; volentes dictam bailiam approbare et ratificare, omni iure via modo et forma quibus melius possunt, dictam deliberationem potestatem et bailiam concessam per dictos dominos protectores dictis dominis gubernatoribus approbant ratificant ac confirmant, eamque ex certa scientia valere voluerunt et volunt a die qua concessa fuit usque in presens et in posterum, tamquam iuri consonam et honestam, ratificantes et approbantes omnia quecumque gesta iudicata et actitata per dictos dominos gubernatores vigore dicte bailie; dantes etiam

et concedentes amplam bailiam et potestatem dictis dominis gubernatoribus cognoscendi terminandi et diffiniendi summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii, remissa etiam omni solemnitate iuris et capitulorum Ianue secundum puras eorum conscientias et prout eis melius videbitur, omnes et quascunque causas questiones et controversias vertentes et que verti possent inter emptores et collectores quarumcunque cabellarum Capituli ex una parte et participes cabellarum et introytuum assignatorum dictis comparis ex altera, et inter illos qui acceperint excusas ex una parte et dictos collectores seu emptores participes et fideiussores coniunctim et divisim ex altera, ac etiam inter ipsos participes et emptores inter se ipsos et inter fideiussores et creditores, ac etiam inter consules et emptores predictos, ac etiam inter consules et creditores occasione proventuum et pagarum, ac etiam exigendi et recuperandi omnem pecuniam debitam dictis comperis a quibuscunque debitoribus dictarum comperarum, et solutionem et extimum consequendi in bonis predictorum prout dictis dominis gubernatoribus melius videbitur, ipsosque carcerandi detinendi et detineri faciendi, ac etiam calculandi omnes rationes libros et cartularia consulum massariorum scribarum et gubernatorum et officialium dictarum comperarum, etiam reliquatum exigendi, ac etiam super dependentibus emergentibus accessoriis et connexis a predictis et altero predictorum; decernentes mandantes et statuentes quod a sententiis dictorum dominorum gubernatorum non possit appellari supplicari vel reclamari, ac nulla dici non possit nisi solum ad officium dominorum protectorum qui possunt, si eis videbitur, sententias dictorum dominorum gubernatorum, si ad eos fuerit infra dies octo appellatum, revocare et annullare intra menses tres; ita tamen quod quilibet appellans solvere teneatur Capitulo eo modo et forma quibus solvunt appellantes a sententiis consulum calegarum ad officium sancti Georgii.

Extractum est ut supra de actis publicis dominorum protectorum comperarum Capituli. Petrus Mazzurri notarius.

Longo prius inter eos examine precedente, annuentes requisitioni dictorum protectorum qui suprascriptam deliberationem et bailiam approbari et confirmari petierunt, omni via iure modo et forma quibus melius et validius fieri potest approbaverunt et ratificaverunt eam ac omnia et singula in ea contenta.

Extractum est ut supra de actis publicis cancellarie Comunis Ianue.

Iacobus de Bracellis cancellarius.

Postilla marginale al terzo capoverso.

Item quod si dominus Iudex Capituli preceperit aliquibus debitoribus comperarum vel officiorum de Capitulo ad certam penam, quod non descendant de ipso Capitulo donec solverint vel satisfecerint consulis vel officialibus quibus debent, et ipsi disces-

serint de ipso Capitulo absque dicta satisfactione vel solucione facta, vel dictum preceptum ipsius domini Iudicis aliquo aliter vel qualitercumque habuerint in contemptum, quod dominus Potestas teneatur et debeat tales condempnare ad penam predictam impositam per dictum dominum Iudicem, et eandem exigere cum effectu integraliter et in pecunia numerata, aplicanda pro medietate tali compere vel officio cui debetur et pro alia medietate officio portus et moduli. Et predicta teneatur dominus Potestas observare; et si fuerit negligens, incurrat eandem penam ipso facto: que pena in suo salario computetur.

258. *De observandis omnibus et singulis factis et firmatis et promissis officio assignationis mutuum m°.ccc°.iij° die prima aprilis et die xxvj aprilis, et omnibus et singulis de quibus fit mentio in aliis tractatibus que infra incipiunt:*
« In nomine Domini, amen. Domini Iohannes canzellerius et Percival Spinula » etc.; et finiunt: « prout in dicto tractatu continetur ».

Quia nichil est convenientius quam ea que partibus placuerunt observare, statutum ordinatum et firmatum est quod omnia que conventata et promissa sunt, seu fuerunt hinc retro, per Comune Ianue, seu per Potestatem, Abbatem et Consilium Ianue m°.ccc°.iij° die prima aprilis consulibus assignationis mutuum, seu officiariis dicti officii nomine dicti officii, et omnia et singula de quibus fit mentio in instrumento inde facto manu Benedicti de Fontanegio notarii et canzelarii Comunis Ianue die xxvi mensis eiusdem, attendantur et observentur et attendi et observari debeant integraliter in omnibus et per omnia, prout conventata promissa et iurata sunt seu fuerunt, et de quibus omnibus et singulis fit mentio in tractatu facto et firmato in consilio generali dicta die prima aprilis et instrumento predicto scripto dicto millesimo dicta die xxvi aprilis.

Et Potestas Ianue qui nunc est et pro tempore fuerit teneatur iuramento predicta omnia et singula observare et observari facere, aliquo alio capitulo non obstante. Alioquin Potestas si contrafecerit vel non fuerit observatum ut supra, pro qualibet vice qua contrafactum esset sindicetur et debeat sindicari in libris c ianuynorum; firmis semper manentibus omnibus et singulis supradictis.

In nomine Domini, amen. Dominus Bastianus de Claris civis astensis, iudex et vicarius domini Guillelmi Turchi de Castello civis astensis, Potestatis Ianue, auctoritate et consensu domini Nicholay de Goano Abbatis populi Ianue, nec non et ancianorum et consiliariorum consilii generalis more solito per cornum et campanam congregatorum, nec (non) anciani et consilarii, nomine et vice Comunis et pro ipso Comuni, in presentia et auctoritate et de cetero dictorum dominorum Vicarii Potestatis et Abbatis, et examinata prius forma presentis instrumenti secundum formam Capituli Ianue et per infrascriptos sapientes, et omni solemnitate observata que per Capi-

tula Ianue requiritur, statuerunt et ordinaverunt quod infrascriptus tractatus et quicquid in ipso continetur perpetuo observari debeat et precise attendi sine aliqua diminutione.

Quod ideo fecerunt quoniam cum super infrascripto tractatu per dictos Potestatem Abbatem et consilium ancianorum infrascripti sapientes electi et constituti fuissent, et dicti sapientes habita deliberatione matura et examinatione tractaverint et consulerint ut inferius continetur, tractatus predictos et quicquid in ipso continetur postea exposita fuerunt in consilio gubernii et subsequenter ad consilium generale, ad quod etiam plures sapientes per quamlibet compagnam vocati et requisiti fuerunt, et per utrumque consilium ordinatum et firmatum et stabilitum fuerit fieri et observari debere in omnibus et per omnia secundum formam dicti tractatus; in quo etiam consilio dicti anciani et consilarii se absolverunt ad lapillos albos et nigros super facto tractatus, in quo inventi fuerunt lapilli centum octuaginta quinque et nigri quinque, et sic obtinuit quod dicti tractatus observari debeant.

Idcirco dicti domini Vicarius Abbas Anciani et consilarii, nomine Comunis Ianue, volentes ea que cum tam grandi solennitate ordinata sunt observare, statuerunt et ordinaverunt, laudaverunt et decreverunt predictum tractatum et omnia et singula que continentur in ipso rata et firma habere et teneri perpetuo et precise observari debere; ita quod tempus de quo fit mentio in dicto tractatu nullatenus differri vel prorogari possit aliqua ex causa vel ingenio, et quod ex nunc assignaverunt pro parte et nomine dicti Comunis Benedicto de Fontanegio notario recipienti officio publico nomine et vice omnium singularum personarum qui vel que in officio assignationis mutuum vel Comuni secundum formam dicti tractatus aliquid habere vel recipere debent vel debebunt pro capitali vel proventu, et Guillelmo de Prementono notario recipienti nomine et vice dicti officii assignationis mutuum et omnium predictorum omnes redditus et proventus infrascriptos Comunis Ianue de quibus fiat et observetur in omnibus et per omnia secundum formam dicti tractatus: ita quod ex dictis redditibus seu assignationibus aliquid capi expendi vel erogari non possit, vel in aliquos usus converti, nisi in omnibus et per omnia secundum formam tractatus predicti.

Nec possit vel debeat contra ea que in dicto tractatu continentur in perpetuo aliquid tractari dici vel ordinari, vel consilium aliquod regi debeat maius vel ancianorum vel tractari; et si rectum fuerit, ipso iure nullum sit et pro infecto habeatur quicquid dictum statutum vel ordinatum fuerit contra potestas ille qui contra predicta vel aliquod predictorum aliquod consilium fecerit seu rexerit seu fieri permiserit, pro qualibet vice qua contrafecerit condennetur et sindicetur in libris mille Ianue, et quilibet eius Iudex in libris centum; et in dictis summis et quantitibus pro qualibet vice ipso iure

condemnati intelligantur; nec de predictis possint absolvi vel absolutionem aliquam consequi, nec consilium aliquod regi super absolutione ipsorum; et si rectum fuerit, ipso iure nullum sit et pro infecto habeatur quicquid factum vel ordinatum fuerit: et in eadem pena incidat ille Potestas qui supra predictis consilium rexit et regi permiserit, de qua absolvi non possit ut supra. Nec etiam de civitate Ianua possint illi potestates vel eius iudex qui contrafecerit exire, nisi primum dictis condemnationibus satisfactis et solutis.

Similiter aliquis alius magistratus Ianue vel districtus contra formam dicti tractatus aliquam personam audire non debeat, nec possit aliquid facere vel ordinare seu contrahere contra ea que in ipso tractatu continentur, sub pena librarum cc. Ianue pro quolibet et qualibet vice qua contrafactum fuerit; et de qua pena seu penis absolutio haberi non possit, ut de Potestate superius dictum est.

Nec aliqua alia singularis persona, advocatus iudex vel laycus, vel etiam notarius, publice vel occulte alegare vel aliquid opponere scribere vel legere possit contra ea que in dicto tractatu continentur, sub pena pro quolibet et qualibet vice librarum c. Ianue; quam penam singuli potestates qui pro tempore erunt in civitate Ianua a quolibet contrafaciente cum effectu, postquam eis constiterit contrafactum, exigere teneantur sub penis et sindicamentis predictis. Et si Potestas aliquis, vel alius magistratus civitatis Ianue condemnatus vel sindicatus in aliquo fuerit occasione predictorum, in perpetuum ipse nec descendentes sui usque in tertium gradum aliquod officium vel honorem habere non possint in civitate Ianua vel in districtu. Et si aliqua persona de Ianua vel districtu occasione predictorum in aliquo fuerit condemnata, aliquod officium vel honorem in civitate Ianua vel districtu habere vel exercere non possit per se vel alium usque quinquennium.

Et teneatur quilibet Potestas civitatis Ianue prima die qua venerit ad regimen civitatis Ianue, prestito prius iuramento de observandis capitulis civitatis Ianue, incontinenti speciali sacramento (iurare) ipse et iudices sui de attendendo et observando dicto contractu et omnibus hiis que in presenti instrumento continentur; et simili modo quilibet Abbas populi Ianue in principio sui regiminis. Et legatur presens instrumentum et forma dicti tractatus cuilibet Potestati Abbati et Gubernatori infra dies octo a principio sui regiminis, ne ignorantiam pretendere possint.

Que omnia et singula predicti domini Vicarius Potestas Abbas anciani et consilarii, nomine et vice Comunis Ianue dicto Benedicto de Fontanegio recipienti ex officio publico, nomine et vice omnium singularum personarum que in officio assignationis mutuorum vel in officio clavigeri aliquid habere vel recipere debent vel debebunt in posterum, vel scripti seu scripture erunt recipere debere in cartulario Comunis Ianue et dictorum offitiorum secundum modum et formam dicti tractatus et non aliter, acten-

dere et observare solemniter promiserunt, et actendi et observari facere per Comune Ianue et officiales ipsius presentes et futuros precise et sine aliqua diminutione, omnibus exceptionibus obstaculis et impedimentis amotis, sub pena librarum l. milium ianuorum boni argenti, ratis predictis omnibus que in dicto tractatu continentur semper manentibus. Et proinde et ad sic observandum dicti domini Vicarius Potestas Abbas anciani et consilarii, nomine et vice dicti Comunis, obligaverunt omnia bona dicti Comunis habita et habenda dictis Guillelmo et Benedicto recipientibus ut supra, et specialiter omnes redditus infrascriptos Comunis Ianue; constituentes et ex nunc dictos redditus Guillelmo et Benedicto recipienti ut supra ex officio publico se dictis nominibus seu Comune Ianue tenere et possidere precario; et dantes et concedentes eisdem Guillelmo et Benedicto, recipienti ut supra ex officio publico et nomine dictorum participum et officialium et qui vel que aliquid habere vel recipere debent vel debebunt ut supra, potestatem omnes redditus predictos percipiendi et colligendi, et ipsos colligi faciendi, et de ipsis soluciones et pagamenta et distribuciones faciendi secundum tenorem et formam dicti tractatus. Et ad maiorem cautelam ipsorum participum, seu eorum qui vel que recipere debent vel debebunt ut supra, Clericus cintracus Comunis Ianue de mandato dictorum dominorum Vicarii Potestatis Abbatis ancianorum et consiliariorum in anima ipsorum iuravit ad sancta Dei evangelia, tactis corporaliter scripturis, quod in omnibus et per omnia actendetur fiet et observabitur per ipsos, successores suos et Comune Ianue prout supra dictum est. Et in ipso tractatu continentur nomina dictorum tractatorum et reformatio dicti consilii; et forma dicti tractatus talis est.

M.^o ccc.^o iii.^o die lune, prima aprilis, dominus Guillelmus Turcus de Castello, civis astensis, Potestas Ianue, in presencia domini Nicolai de Goano, Abbatis populi Ianue, rexit consilium maius et ancianorum ad consilium more solito vocatorum et viginti sapientum pro qualibet compagna requisitorum ad dictum consilium, quid placeat fieri super postis infrascriptis prius examinatis secundum formam capituli; quarum tenor talis est.

Manuel Iacharias, Bertholinus de Vultabio, Andreas Drogus, Nicolas de Goano, Balianus Tartaro, Anicetus de Castelleto, Percival Spinula, Andreas de Facio, dominus Obertus Passius, dominus Meliadus Salvaygus, electi per consilium ancianorum die quinta decembris proximi preteriti, et Vasallus Cazanus, Ingo de Volta, Petrus Bernus, Thomas Marocellus, Guidetus de Ast, Nicolas de Mari maior, Amicetus de Sancto Thoma, Petrus Archantus, dominus Levantinus de Levanto, dominus Lanfrancus Pignolus, Andreas Spinula, Guillelmus de Prementorio, dominus Iohannes Canzellerius, dominus Iacobus de Gavio, secundo electi per consilium ancianorum die viii februarii proxime preteriti, tractaverunt super infrascriptis ut infra:

Primo habita sepe sepius deliberatione inter ipsos et facta diligenti ratione et examinatione et ratione de debitis que Comune Ianue debet in officio assignationis mutuorum, tam pro mutuis impositis quam pro lucro ipsorum mutuorum, et eciam tam pro comparis assignatis etc. (1)

pro centanario, sive pro loco, singulis annis, et abinde supra et infra per eandem rationem; et fiat solutio de suprascripto proventu a dictis quattuor annis in antea de tribus in tribus mensibus de quarta parte dicti proventus ad modum compare.

Item cum antea tractatum sive provisum fuisset de faciendo singulis annis usque ad quatuor annos mutuum unum de soldis xl. pro centanario, et (sic) dictis sapientibus habita plena deliberatione dictorum mutuorum fieri possit; idcirco pro bono Communis eis videtur et tractant quod de cetero mutuum aliquod non fiat vel imponatur nec colligatur, salvo mutuum de soldis xl. per centum imposito anno preterito de mense aprilis, quod colligatur et colligi debeat de mense Iulii proxime venturi. Et salvo quod presens, cum necessaria sit magna quantitas pecunie pro servientibus et salariis Potestatis Abbatis et consulum et dominorum duodecim, mine grani et aliis necessariis expensis ordinandis per consilium ancianorum, et pro solutione facienda illis personis qui cartas vel apodisias habent vel consecuti sunt, quod possint excusare in mutuis, quod imponatur et ex nunc impositum sit mutuum de soldis xx pro quolibet centum quod colligatur ad presens, et de primis denariis qui proceduntur ex dicto mutuo satisfiat dictis servientibus et preterea dictis debitis et expensis: in quibus mutuis omnes habentes ius compensandi per instrumentum vel scripturam publicam compensare possint. Et ne fraus in predictis fiat vel fieri possit, eligantur quatuor discreti viri qui examinent omnes illos qui recipere debent et possunt compensare, et etiam provideatur in faciendo cassari in cartulario clavigeri debita que eis solventur nomine dictarum expensarum. Et etiam provideatur in officio clavigeri in omnibus illis qui ibi recipere debebunt, et in faciendo liberari Comune tam de debitis que solverit quam ab omnibus hiis que apparebunt non recipere debere; ita quod fraus aliqua in predictis non possit committi, et eciam in provisione dictorum mutuorum colligendorum.

Item tractant et eis videtur quod si aliqua necessitate vel causa superveniente appareret de cetero aliquas expensas necessarias esse vel fieri debere per Comune Ianue alias quam in alio tractatu expensarum continetur, quod de hiis que assignata sunt officio assignationis mutuorum vel assignabuntur extensione presentis tractatus, nullo modo causa vel ingenio aliquid expendi erogari vel committi possit in dictas expensas; sed pro dictis expensis novis nova assignatio fiat et fieri debeat per Comune Ianue, nec antea pos-

(1) Qui il copista ha lasciato due pagine, saltando dalla pag. 174 alla 176.

sint ipse expense de novo ordinari quam ipsa nova assignatio inveniatur et ordinetur, ita quod non possit regressus aliquis haberi ad dictas assignationes mutuorum, nec ad aliquod residuum dicti officii, nec aliqua via vel modis inveniri tractari vel ordinari per quem contra fiat, nec contra predicta regi consilium maius vel ancianorum; et si rectum fuerit, vel aliquid ordinaretur in contrarium, non valeat nec teneat et pro infacto habeatur; et de eo quod colligetur ex dictis mutuis de soldis xl. et soldis xx fiat summa et adiungatur cum predictis aliis mutuis, et tam de capitali quam proventu ad rationem de libris vi per centum fiat eis solutio, et observetur ut dictum est supra de mutuis, apponatur in una summa quantitas que debetur perdentibus de Monacho. Et que, facta diligenti ratione apparebit singulis fuisse debita in kalendis februarii proximis preteritis pro capitali et proventu ad rationem de libris v pro quolibet centanario vel loco, et redditis et restitutis omnibus comparis per dictum officium assignationis et libris xxv milibus officii Iacobi Symonis, et tam de capitali quam proventu dictarum compararum reddatur et restituatur dictis perdentibus et habentibus causam ab eis quicquid recipere et habere tunc debeant et tam pro capitali quam proventu ad eam rationem librarum v. pro centanario, solvendo proventum ad dictam rationem, quousque restitutio fiet eisdem de dicto capitali ipsorum; salvo tamen quod redditis et restitutis omnibus dictis comparis, antequam aliquid reddatur perdentibus, prius solvi seu deduci debeant per dictum officium assignationis libbre xvii mille noningente necessarie quolibet anno ultra illas libras viii milia centum de quibus infra dicetur, et omnes proventus dictorum mutuorum, scilicet dicti anni, ad dictam rationem librarum vi pro centanario; et, predictis proventibus semper deductis, de residuo satisfiat dictis proventibus antequam predicta mutua reddantur vel reddi incipiant.

Item inveniunt dicti sapientes, facta diligenti ratione et examinatione, quod in dictis quattuor annis et antea per officium assignationis mutuorum solute et restitute erunt omnes quantitates que debentur pro capitali et proventu omnium compararum assignatarum in officio assignationis mutuorum, et tam de compara librarum cc milium quam pro compara cui preest Iacobus Symonis, quam etiam pro quibuscunque aliis comparis in dicto officio assignatis, et que reddunt ad rationem de libris x. pro quolibet centanario sive loco; et ideo tractant et ordinant quod per dictum officium assignationis mutuorum debeant restitui quantitates que debentur pro ipsis comparis, restituendo primo comperam cc mille et subsequenter instrumentum assignationis mutuorum; et in fine dictorum quattuor annorum, solutis omnibus quantitatibus dictarum comperarum et abinde in antea solvi singulis tribus mensibus ad rationem librarum vi pro quolibet centanario, ut dictum est supra de introitibus redditibus assignatis et assignandis ex vi-

gore presentis tractatus ad dictum officium assignationis mutuorum. Et de residuo dictorum introituum fiat ut infra, scilicet quod pro faciendis expensis Comunis Ianue taxatis et ordinatis seu reductis ad quantitatem de quibus fit mentio per ordinem in alio tractatu, expendatur omni anno per dictum officium assignationis mutuorum incipiendo in kalendis februarii proxime preteriti clavigero Comunis pro ipsis dandis et solvendis eisdem debentibus recipere dictis occasionibus usque in quantitatem librarum xvii milium dccc. Ianue et non ultra, si usque in dictam summam ascenderent dicte expense ultra libras viii mille c predictas que in officio consulum salis assignate sunt pro munitione castrorum. Et que libre viii mille c per dictos consules salis dentur annuatim ad officium clavigerorum, pro ipsis committendis in munitione castrorum ut fieri consuevit; et si minus ascenderent, remaneat in dicto officio assignationis mutuorum et scribatur illud residuum in dicto officio in ratione clavigeri, ut si opus fuerit haberi possit et erogari in utilitatem Comunis quancumque opus esset. Et non possint dicte libre xxvi mille d cccc. vel aliqua pars ipsarum erogari vel expendi in aliquos usus, nisi ut ordinatum est in dicto tractatu aliquo modo vel ingenio. Et clavigeri, sicut singulis tribus mensibus recipient dictas quantitates a dicto officio assignationis mutuorum, sic singulis tribus mensibus solvere teneantur debentibus pro dictis expensis seu occasionibus contentis in dicto tractatu expensarum; et totum residuum quod supererit omni anno officio assignationis mutuorum, factis omni anno predictis solucionibus de dicto proventu librarum vi pro centum, et de dictis libris xxvii milibus d. cccc. sit assignatum ad restituendum capitale dictorum mutuorum solutis prius illis perdentibus de Monacho ut superius dictum est; que restitutio dicti capitalis mutui de illo residuo fiat omni anno singulis tribus mensibus in modum infrascriptum.

Scilicet: quod nomina omnium debentium recipere pro ipsis mutuis, vel occasione ipsorum, ut dictum est usque in libras L vel abinde infra, ponantur in singulis apodisiis, et nomina omnium aliorum debentium recipere a libris L supra in aliis apodisiis in hunc modum, scilicet quod nomen cuiuslibet debentis recipere ultra libras L tociens apponatur in singulis apodisiis vel L quociens debeant recipere in dicto officio, et si alicui separaverit aliqua minor quantitas librarum L nomen illius, et ipsa minor quantitas que supererit in alia apodisia apponetur in illo saculo ubi ponuntur quantitates de libris L vel abinde infra; et positis predictis omnibus apodisiis de minori vel maiori quantitate in saculo, misculentur bene et diligenter insimul, et subsequenter extrahantur tot apodisie de ipso sacculo in quantum ascendit summa seu quantitas que debebit et poterit reddi per dictum officium assignationum de capitali dictorum mutuorum; et si aliqua apodisia alicuius extrahetur de minori quantitate librarum L alicuius persone habentis in dicto saculo aliquam aliam apodisiam minoris summe, tunc illa talis apodisia libra-

rum L reponatur in sacculo, et loco illius extrahatur et extracta intelligatur apodisia minoris summe que tunc solummodo solvatur; ita quod semper antea solvantur quantitates spezate sive minores de libris L illorum quibus obvenerint apodisie ut supra quantitatis integre librarum L. Et quia conveniens est quod ille compagne que pro maiori quantitate expendunt ex dicto residuo maiorem summam consequantur, idcirco tractant et eis videtur quod fiant octo sacculi, et quod omnes illi de una compagna ponantur in uno sacculo; et sic fiat de singulis compagnis in quolibet sacculo per se; et postea illud residuum quod restitui debebit de capitali dictorum mutuorum per officium assignationis dividatur singulis annis inter dictas octo de compagnis pro rata eius quod quelibet compagna pro suis mutuis recipere debebit; ita quod illa compagna que in mutuis plus habebit de dicto residuo habeat ei plus restituatur; et de eo quod singulis compagnis erit restituendum fiat restitutio in hac forma:

Videlicet quod de sacculo illius compagne extrahantur tot apodisie que ascendant ad summam que debebit restitui in dicta compagna; et sic de singulis fiat et observetur ut supra. Et ut omnis suspitio tollatur, et ut predicta melius et equalius fiant, eligantur per ancianos octo boni et legales homines habentes et debentes recipere in dictis mutuis, unus videlicet per compagnam; qui octo tunc cum officialibus assignationis mutuorum debeant esse ad videndum poni dictas apodisias in dictis sacculis et ipsas inde extrahi; que apodisie sint equales prout melius fieri poterit; et sic fiat annuatim, quousque satisfactum fuerit capitale totum dictorum mutuorum fuerit soluta et satisfacta debentibus recipere quanta erunt mutua imposita eorum tempore quo promissum fuerit de solvendo, vel personis quibus imposita fuit medalia denarii maris, et alia debita quibus tunc dictum officium antea obligatum et assignatum erat, quod tunc solvi et satisfieri debeat debentibus recipere dicta occasione et de eo quod debebunt recipere secundum formam instrumenti inde compositi.

Item tractant et eis videtur quod fiat diligens examinatio de omni eo quod debetur singulis personis civitatis Ianue et districtus in officio clavigeri, tam pro salariis preteritis quam quacumque alia occasione exceptis sindicamentis, et ponatur super quamlibet personam id quod apparebit quamlibet personam habere et habeant a kalendis februarii proxime venturi usque ad annum unum in antea ad rationem librarum vi pro quolibet centum et ad eandem rationem supra et infra; et in omnibus et per omnia fiat et observetur ut supra dictum est de mutuis; salvo quod usque kalendas februarii proxime venturi, et a dictis kalendis proximis usque ad annum unum aliquem proventum habere non debeant; et de feudis seu facto feudorum sive alodiorum pro tempore futuro debeat fieri et ordinari sicut providebitur et ordinabitur per octo sapientes elligendos unum per compagnam prout eis videbitur, et prout per eos tractabitur et providebitur debeat apponi in

presenti tractatu et instrumento quod inde fiet et totaliter observari et firmum esse sicut cetera omnia que in presenti tractatu continentur.

Et eodem modo et forma ut dictum est supra de peccunia clavigeri fiat de libris vii millibus cc ordinatis pro factis lucensium, quandocunque contigerit ipsos lucenses ad concordiam pervenisse cum ianuensibus occasione laudum seu eorum pro quibus eis dicta peccunia scribatur et scribi debeat cum concordia facta fuerit ut supra et non antea; nec possint aliquem proventum habere si antea scribentur, nisi ut supra dictum est proxime de peccunia clavigeri et intelligantur in debitis que occasione dare debet in officio clavigeri libras lxxv. quas debeat recipere a Comuni et magister Octobonus cyrurgicus pro suo salario vel mercede.

Et quia predicta fieri seu compleri non possent nisi fiat et firmetur ut infra, tractatum et ordinatum est quod omnes redditus introitus et proventus Comunis Ianue et omnes assignationes facte in officio clavigeri et omnes introitus et redditus et proventus assignati pro comparis, in quibus proventus dantur in dicto officio assignationis, et pro compera librarum cc milium et pro compera Iacobi Symeonis, habita etiam ratione librarum m que supersunt penes dictum Iacobum ex dicto officio pro securitate ipsius officii, et de perdentibus de Monacho, et quecumque alie assignationes et introitus Comunis Ianue sint et intelligantur assignati et assignate dicto officio assignationis mutuorum, quousque satisfactum fuerit de quantitate dictarum comperarum, et aliis quantitativis mutuorum et perdentium de Monacho et medalie maris, que medalia cessat a kalendis februarii proximi in antea, et omnibus et singulis supradictis; ita quod per aliquem modum de ipsis introitibus redditibus proventibus seu assignationibus, vel aliqua parte ipsarum vel ipsorum, nichil possit tolli vel removeri, vel aliquid ordinari vel removeri, vel aliquid ordinari per quod aliquid diminuatur de ipsis introitibus. Salvo et expressim dicto, non obstantibus supradictis, quod redditus assignatos dicte compe Iacobi Symeonis, possit dictus Iacobus vel alius ordinatus super ipsa compera obligare et distribuere inter participes dicte compe, et quicquid supererit cadat et restituatur officio assignationis debeat et teneatur supplere pagas seu redditus debitos seu debitas participibus dicte compe dicti Iacobi Symeonis, et hoc usque in illam quantitatem que ex redditibus compe dicti Iacobi pervenissent ad dictum officium assignationis et non ultra.

Et ad hoc ut possit utilitati et indemnitati Comunis melius provideri, et inveniri melius ratio Comunis et introitus ad ipsum Comune pertinentes, tractant quod singulis tribus mensibus eligantur in consilio antianorum quattuor homines boni et legales, et ad dictum officium compellantur, nec se possint excusare inter quos esse seu remanere debeat unus ex illis qui erunt in dicto officio, qui iurent et teneantur et debeant videre et examinare et interesse ad videndum examinandum rationes omnium

officialium et cabelleriorum salis Comunis Ianue intus et de foris, et ipsas rationes fieri facere bene et legaliter et diligenter et procurare quod exigantur condemnationes que fient per officiales Comunis Ianue intus et deforis a kalendis februarii proximi preteritis in antea; et qui faciant et facere fieri debeant dictas rationes bene et diligenter; et quicumque fuerit condemnatus vel forestatus possit compensare in omni debito quod recipere debeat a Comuni assignationis clavigeri pro se et quibuscunque personis debentibus in ipsis officiis ab aliquo eorum recipere.

Et teneantur dicti officiales assignacionis compensare dictas condemnationes et forestaciones de eo quod in dicto officio vel officiis persone condemnate vel fideiussores eorum recipere deberent; dummodo prius manus imponant ad bona principalium, et in subsidium ad bona fideiussorum, et etiam predictam procuratio (*sic*) reteneantur dicti sapientes.

Et predicta tractant ut supra, tali modo et forma quod per predicta vel aliqua predictorum non intelligatur fieri nec fiat aliquod preiudicium aliquibus aliis personis, quibus apparet aliquid deberi per dictum Comune, vel aliquod ius habere contra dictum Comune aliqua ex causa, nec dicto Comuni contra alias singulares personas; sed iura predictorum et Comunis sint in eo statu quo erant ante presentem tractatum, salvis semper supradictis. Item quod de omnibus predictis fiat instrumentum in laude sapientum qui interfuerunt ad dictum tractatum: quod instrumentum firmetur stipulationibus promissionibus sacramentis predictis et sindicamentis, prout melius fieri poterit; ita quod aliquis iudex vel laycus, sub certis penis, non possit nec audeat se opponere contra predicta, vel consilium dare, nec Potestas nec aliquis magistratus Ianue in contrarium audire; et de predictis etiam fiat capitulum generale.

Item sive predicta et infrascripta (sint) firma sive non, fiant cartularia octo, unum videlicet pro compagna, in quo scriptum sit per ordinem quicquid quelibet persona habet et habebit in mutuis, ut quilibet possit videre in una pagina in sua columpna quantitatem quam habebit in mutuo; in quo cartulario addatur et addi debeat quantitatem (*sic*) que solvetur et exigetur pro mutuo scribendo super quamlibet personam rationem suam, ut dictum est, in una pagina. Et iam dictus Guilielmus de Promentorio incepit facere dicta cartularia in dictum modum; et completis dictis cartulariis, que compleantur et fiant quam cicius poterunt fieri, fiant alia octo cartularia similia; que sigillata reponantur in aliquo loco securo et ydoneo, ut in omnibus sit salvum ius; et quod dicta cartularia aliquo casu amitti non possint.

Et si predicta et infrascripta firmabuntur sic, fiat et ordinetur et consilio sapientum iuris, quod predicta loca et dicte quantitates peccunie sint et appellentur bona et iura mobilia; ita quod ad dicta loca et proventum ipsorum aliqua persona, ratione alicuius debiti vel crediti seu obligationis preterite vel future, regressum aliquod habere non possit, nisi

forte pro debitis creditis seu obligationibus illius vel illorum vel illarum super quem que vel quos dicta loca scripta essent tempore quo dicta loca advocarentur, et quousque super ipsam personam vel personas scripta essent; ita quod aliqua persona super quam aliquod ex dictis locis scriptum erit in cartulario Communis et dicti officij assignationis, pro alienis debitis vel obligationibus molestari non possit aliquo modo vel ingenio, nec aliquis magistratus aliquam personam sub certis penis et sindicamentis audire possit vel debeat, prout melius sindicabuntur instrumenta de predictis in laude sapientum, et ypotheca et obligatione omni generali preterita vel futura cessante.

Tenor autem alterius tractatus factus occasione diminucionis dictarum expensarum scriptus est in cartulario consiliariorum Communis Ianue.

Nomina vero octo sapientum et duorum iudicum, qui examinaverunt presens instrumentum secundum formam capitulorum Ianue priusquam ad consilium poneretur, sunt hec: Paganus Mussus, Barbanus Ventus, Stabilis Octaviani, Percival Cigala, Obertus de Tholomeo, Petrus de Meliorato, Petrus Embronus, Manuel de Savignono, dominus Iohannes Canzellerius, dominus Iacobus de Gavio.

Redditus vero assignati dicto officio assignationis et dictis Benedicto et Guillelmo recepti ut supra sunt isti:

Denarii tres maris.

Denarii duo ripe, salvis libris duobus milibus assignatis operi portus et moduli de ipsis denariis.

Denarii decem mine grani ex denariis xii qui colliguntur pro qualibet mina, et similiter de omnibus aliis blavis et nucibus et amigdalibus et ficibus.

Gumbetum grani Ianue.

Denarii xxi de soldis iii Ianue, qui colliguntur pro quolibet centenario carniū casei et assungie.

Introitus pancogolorum.

Introitus vini due pinte.

Introitus olei, que sunt soldi ii pro quolibet barili.

Dimidia pars introitus canne, videlicet denarii iii ex denariis qui colliguntur.

Dimidia pars introitus piscatorum.

Introitus tabernarum.

Introitus madonorum clapellarum et cuporum.

Introitus lini.

Introitus pedagogii Arcule et Pannarine.

Introitus minuctorum.

Introitus reddituum Uvade.

Tercia pars introitus raibetarum.

Denarii iii ex denariis xii qui colliguntur pro qualibet mina grani in Potestaria Sigestri; in Potestaria Clavari; in Potestaria Rapalli; in Potestaria Rechi; in Potestaria Vulturis.

Introitus tolte grani Pulciffere.

Introitus gumbeti Vulturi.

Introitus et redditus Vulturi et omnium possessionum quas Comune in dicto loco habet.

Introitus scribanie et fonderagie Tunesis.

Introitus scribanie et fonderagie Buzee.

Omnes introitus Riperie occidentis, videlicet id quod debetur Comuni per homines dicte Riperie pro custodia Bonifacii.

Introitus Roche.

Solidi sex nitidi precii cuiuslibet mine salis venditi in Ianua et districtu, de quibus sunt solidi iii et denarii xi. deferentium salem in Ianua pro precio eorum salis.

Due partes condempnationum et hannorum factorum et que de cetero fient per Potestatem seu aliquem rectorem Communis Ianue, vel rectores, quocumque nomine appellentur, et per alios magistratus Communis Ianue et in Ianue districtu, et extra Ianuam et districtum

Denarius unus mine salis, qui est ad complementum solidorum quatuor cuiuslibet mine salis.

Denarius unus cuiuslibet mine salis venditi in Ianua et districtu, qui appellatur leva.

Residuum quod superest consulum salis sine officio consulatus, videlicet solutis primo pagis compararum salis et expensis factis sive que fieri debent in dicto officio annuatim circa dictum officium.

Et solummodo viii mille c. clavigeris, sive duobus constitutis super munitione castrorum ipsorum, seu pro salario et aliis expensis factis sive que fieri debent in dicto officio annuatim.

Introitus omnium publicorum Communis in Ianua et districtu.

Introitus embolorum domuncularum et tabernarum.

Introitus macellorum, et demum omnia publica Communis domos et possessiones que assignata non sunt in Ianua et districtu; et consules qui sunt et pro tempore fuerint in dicto officio possint et debeant ipsa locare et concedere ad pensionem nomine Communis et dicti officii, sicut eis videbitur pro Comuni et dicto officio.

Introitus pene usurariorum.

Introitus unius denarii donum.

Introitus sepi.

Et omnes alios si qui reperientur ad quos predictus tractatus vel verba ipsius possent extendi seu extenderentur.

Et data partita per dominum Bastianum de Claris Vicarium domini Potestatis Ianue super predictis secundum formam capituli, et examinata per Meladuxium Salvaticum et Bartholomeum de Sancto Iohanne examinatores dicti consilii, secundum sententiam sive consilium dicti Iohannis Canzellerii iudicis, nemine discrepante, qui consuluit quod dicti tractatus in omnibus et per omnia firmi sint et observari debeant secundum quod scripti sunt et se-

cundum quod ordinatum est in ipsis tractatibus, et datis lapillis albis et nigris per ancianos et consiliarios, et vocatis ancianis et consiliariis sigillatim secundum formam capituli utrum, et numeratis ipsis albis, inventi fuerunt lapilli albi numero clxxxv et nigri quinque; quos dictus dominus Vicarius Potestatis de voluntate beneplacito et consilio dicti domini Abbatis et ancianorum et consiliariorum et sapientum predictorum, et ipsi dominus Abbas et anciani consilarii et sapientes, auctoritate et de cetero dicti domini Vicarii predictos tractatus et quemlibet eorum et omnia et singula que in eis et quolibet eorum continentur approbant et affirmant, et statuunt et ordinant quod inviolabiliter debeant observari et attendi. Tenor autem alterius tractatus et expensarum scriptus est in cartulario consiliariorum Comunis Ianue, et Clericus cytracus Comunis Ianue de mandato et voluntate dictorum dominorum Vicarii Potestatis Abbatis ancianorum consiliariorum et sapientum et totius consilii Comunis et populi Ianue et in manus ipsorum iuraverunt ut superius continetur, et de predictis preceperunt quod fieri debeant ad memoriam et cautelam una et plura publica instrumenta. Actum Ianue, in Palatio Comunis Ianue ubi reguntur consilia Comunis Ianue, anno dominice nativitatis m° ccc° iii° indictione xv die xvi aprilis.

Benedictus de Fontanegio notarius et cancellarius Comunis Ianue fecit dictum instrumentum.

Item teneatur dominus Potestas Ianue actendere complere et observare, et sub eisdem penis et sindicamento, tractatum firmatum per consilium maius et ancianorum m° ccc° iii° die xiiii° marcii ad conservationem tractatum mutuorum, quorum tractatum mutuorum firmatum a dicto die xiiii marcii tenor talis est:

Anno dominice nativitatis m° ccc° iii°, die lune primo aprilis, dominus Guillelmus Turchus de Castello, civis astensis, Potestas Ianue, in presencia domini Nicolay de Goano Abbatis populi Ianue, rexit consilium maius et ancianorum ad consilium more solito vocatorum et xx. sapientum pro qualibet compagna requisitorum ad dictum consilium; quid placet fieri super postis infrascriptis prius examinatis secundum formam capituli.

Primo quid placet fieri super tractatibus infrascriptis factis super diminutione expensarum, lectis in consilio die xvii marcii proxime preterita per Benedictum de Fontanegio notarium et cancellarium Comunis Ianue, quorum tractatum tenor talis est:

Domino Potestati Ianue pro suo salario lib. m. cc. pro suis servientibus xx, ad rationem sol. xl. in mense pro quolibet, lib. cccclxxx. Diminute sunt, quia redditus sunt omnes dicti sapientes ad rationem sol. xxx. in mense tantum xx.

Item dominus Abbas dat domino Potestati de suis servientibus xx, qui habent ad rationem sol. xxx. in mense lib. clxx.

Dominus Abbas populi pro eius salario totius anni lib. cccclx.

Consulibus tribus placitorum lib. ccc.

Iudici constituto in Capitulo super condemnationibus lib. cxxxx. Diminute sunt omnes; et dictum officium fiat per unum ex iudicibus domini Potestatis.

Iudici constituto super officio ministrorum lib. cl. Diminute sunt de salario dicti Iudicis lib. l. et redditus a lib. c. in anno. Item servientibus suis quatuor ad rationem de sol. xxx. pro quolibet in mense. lib. lxxii. Diminute sunt. lib. xxxxi, quia redditus sunt ad duos servientes ad rationem sol. xxv in mense tantum.

Domino Bazarono constituto super mutuo lib. cxl. Diminute sunt libre dicte lib. cxl., quia dictum officium fieri debet per unum ex militibus domini Potestatis.

Clavigeris duobus lib. lxxx.; et faciant officium duorum de castris sine aliquo salario.

Extimatoribus tribus lib. xxx. Tribus super rationibus Comunis lib. c. l. Diminute sunt lib. lxx., quia redditus sunt a presenti anno in antea a lib. xxx., videlicet ad rationem librarum xl. pro quolibet.

Duobus super officio assignationis mutuorum lib. c; et faciant officium sol. m salis sine aliquo alio salario.

Duobus de castris lib. c. Diminute sunt, quia redditus sunt ad officium Clavigeri lib. c.

Salvatoribus portus cum barcha lib. ciii. Diminute sunt de eorum salario cum barcha, quia redditus sunt ad libr. xx pro quolibet lib. lxij.

Item pro marinariis sex lib. lxxij. Diminute sunt lib. xlv, quia redditus sunt ad tres marinarios et ad lib. viij in anno pro quolibet.

Duobus constitutis super exigendis debitis Comunis lib. c. xx.; qui ordinant quod dictum officium cesset.

Duobus constitutis super mutuis exigendis lib. lxxx. Diminute sunt lib. xliij, quia redditus ad unum tantum salarium lib. xxxvj in anno.

Trumbatoribus tribus cum caramella, ad rationem de lib. xxv. in anno, lib. xxv. Diminute sunt lib. xxi., quia redditus sunt ad lib. xviii pro quolibet anno.

Cintracis duobus, ad rationem lib. xxv in anno. Diminute sunt lib. xx., quia redditus sunt ad lib. xv. in anno pro quolibet.

Duobus constitutis super sacristia privilegiorum lib. x.

Custodi Capituli libr. xv.

Ponderatori et mensuratori monete in Capitulo lib. xviii. Diminute sunt omnes lib. xvij.

Consulibus salis lib. lxxx.

Suprastantibus duobus ceche lib. c.

Suprastanti maiori balistariorum civitatis lib. xxv.

Conestabulis octo balistariorum compagnarum civitatis in anno, pro quolibet eorum lib. ij, lib. xvi.

Pulsatoribus campanarum consiliariorum et de nocte pro custodia civitatis lib. xij.

Ponderatoribus carniarum ad macella lib. xvij. Diminute sunt lib. iii. et redditus sunt ad lib. xv in anno pro quolibet.

Suprastantibus et custodibus nocturnis compa-

gnarum civitatis et suburbiorum lib. dc. xxxij. Diminute sunt lib. c. xxx., quia redditus sunt ad octo pro qualibet compagna et quolibet burgo.

Suprastantibus duobus Malepaghe lib. lxxx. Diminute sunt lib. xx., quia redditus sunt ad lib. xxx. pro quolibet.

Scribe Malepage. lib. xxv. Diminute sunt lib. vij.

Porteriis duobus. lib. xxxvj. Diminute sunt lib. xi

Custodibus xvi. Malepaghe ad rationem sol. xl. in mense pro quolibet, lib. ccc. lxxxiii pro quolibet mense.

Fatri Enrico constituto super opere conductus lib. . . .

Item super facto salis lib. . . .

Servientibus domini Abbatis. Redducti sunt dicti servientes, in quibus computentur domicelli et tota familia Abbatis ad numerum dcc. per dictos sapientes, qui habeant supstantes quattuor ad rationem sol. xl. in mense pro quolibet serviente. Ascendunt in summa in anno, prout continetur dictorum tractatorum (*sic*) lib. m. dccc. xxiii.

Burgensibus. c. lxx. Monachi lib. m. xx.

Suprastantibus turris de Castelletto lib. xl. et servientibus tribus ipsius turris lib. xxxxxxxii. Diminute sunt lib. c. viii., quia servientes duo ibi stent qui habeant in mense sol. xx. pro quolibet.

Executoribus xxxv. domini Potestatis, ad rationem lib. iii in anno pro quolibet, lib. cxi. Diminute sunt lib. lxxx., quia redditus sunt ad xx. ad rationem de lib. iij. in anno pro quolibet.

Executoribus consulatuum placitorum xvij. lib. liij.

Executoribus duobus Clavigeri lib. xxiiij.

Executoribus duorum de ratione lib. xxiiij.

Custodi Palatii duorum de ratione lib. xv.

Executoribus xv. officii assignationis mutui lib. lx.

Executoribus tribus consulum salis. lib. xlvij.

Executores et servientes octo, Picono (*sic*) militis Potestatis super mutuis exigendis, ad rationem de lib. xii. in anno pro quolibet lib. c. viii.

Executoribus extimatorum lib. iiij.

Suprastanti de Porta Vacharum lib. xxiiii.

Et servientibus in ipsius Porte lib. xxxvi. Diminute sunt lib. xxxvi, quia ordinant quod duo servientes tantum stent ad ipsius turris custodiam. Qui habeant in mense sol. xx. pro quolibet et non ultra.

Suprastantibus et servientibus porte sancti Thome. lib. lx. Diminute sunt omnes dicte lib. lx.

Suprastantibus et servientibus Porte sancti Andree lib. l. Diminute sunt lib. xxvj, quia ordinant quod duo servientes stent ad ipsius turris custodiam, qui habeant sol. xx. in mense pro quolibet et non ultra.

Balisteriis xx constitutis in qualibet conestabilia compagnarum civitatis et suburbiorum, ad rationem de sol. xxv. in anno pro quolibet, circa lib. dccc. ita quod dicti balistarii habeant tantum sol. xx. pro quolibet. Diminute sunt lib. cc.

Offitium super solvendis solidis iiij mine salis cassetur, et reddatur officio assignationis mutuum.

Potestati Vezani lib. lx.

Potestati Portus Veneris lib. lx.

Potestati Carpene lib. lx. Diminute sunt lib. x.

Potestati Corvarie lib. lx. Diminute sunt lib. xx.

Potestati Sigestri lib. lx. Diminute sunt lib. x.

Potestati Clavari lib. lx. Diminute sunt lib. x.

Potestati Rappalli lib. lx. Diminute sunt lib. x.

Potestati Rechi lib. lx. Diminute sunt lib. x.

Potestati Bissanis lib. l.

Potestati Pulciffere lib. l.

Potestati Vulturis lib. l

Potestati Varaginis et Albizole lib. cc. Diminute sunt lib. cl., quia redditus sunt lib. l. in anno et non ultra.

Potestati Andore lib. lx. Diminute sunt lib. x.

Potestati Priorie lib. lxxv. Diminute sunt lib. xxv.

Potestati Portus Mauriti lib. lx. Diminute sunt lib. x.

Potestati Peyre lib. cccc.

Potestati Cypri sicut consuetum est.

Consulatus de Caffa sicut consuetum est.

Scribis sive cancellariis domini Potestatis lib. ccc. lxxij.

Scribis et clavigeris duorum de castris lib. c. xx.

Subscribe clavigeri duorum de castris lib. xl.

Scribis quattuor malefitorum lib. lxxx.

Scribe ministrorum lib. xxv.

Scribe salvatorum portus lib. xxx. Diminute sunt lib. xxv.

Scribe super opere portus et moduli lib. xxx. Diminute sunt lib. xii.

Scribe duorum super mutuis exigendis lib. lx. Diminute sunt lib. xij. finito tempore pro quo concessa sunt ipse scribanie, quia reducte sunt lib. xxiii in anno pro quolibet a dicto tempore in antea.

Scribe domini Abbatis populi lib. lx.

Scribe extimatorum lib. xvij. Diminute sunt lib. ii.

Scribe super facto salis, cum fratre Enrico vel eius successore, lib. xxv. Diminute sunt lib. vij.

Scribis duobus consulatus lib. l. Diminute sunt lib. ij.

Scribis duobus consulatus Burgi lib. l. Diminute sunt lib. ij.

Scribis duobus duorum de ratione lib. lx.

Scribe consulum salis lib. lx. Diminute sunt de salario scribe lib. xx. et reducte a lib. xl.

Subscribe, qui sit de collegio, lib. xx.

Scribe Potestatis Portus Veneris lib. xx., si erit de collegio, et si non erit de collegio nichil. Pro dicto salario teneatur facere scribaniam Castrinovi de Portus Veneris.

Scribe Varaginis et Albizole lib. xxv., si erit de collegio; et si non erit de collegio non habeat salarium.

Scribe Andorie, si non erit de collegio nichil habeat, si erit lib. xii.

Scribe Priorie lib. xx., si erit de collegio, et si non erit de collegio nichil habeat.

171

Scribe Portus Mauriti lib. xij, si erit de collegio, et si non erit nichil habeat.

Scribe supstantium ceche lib. xxv., si erit de collegio, et si non erit de collegio nichil habeat.

Vicario lib. l.

In diversis accidentibus et nuntiis mittendis pro iusticia lib. l.

Officium scribanie navigandi amodo cesset et cassetur in totum, ita quod propterea nullum salarii solvatur; et exerceatur per aliquem ex cancelleriis Communis Ianue sine aliquo salario.

Filiis quondam Marini de Georgio de Ancona annuatim usque ad certum tempus ex gratia lib. xxv.

Guidoni de Arenzano et Petro de Vulturo cechatos, omni anno in eorum vita lib. xvij.

Iacobo Tannino et Petro de Podio cechatos in Corsica, omni anno in eorum vita lib. xvij.

Domino Comiti Lotho, pro proventu de lib. m. ad rationem unius pro centenario, quolibet anno lib. lxxx.

Pro pensione palatii in quo habitat dominus Lamba Aurie lib. cc. Diminute sunt lib. cl.; et pro eo quod campana est in turri et pro incommoditate eorum qui vadunt ad turrim et campanille, solvantur omni anno lib. l.

Pro pensione palatii quo tenentur curie consulatuum et ubi tenetur sacristia et duorum de ratione lib. lxxv.

Pro pensione volte in qua reponuntur cartularia notariorum defunctorum de versus Burgum lib. vj.

Pro pensione volte notariorum defunctorum versus Castrum lib. viij.

Super facto castrorum in Bonifacio, Potestati lib. cl. Et teneatur et debeat dominus Potestas pro dicto salario habere et tenere secum duos vel tres servientes armigeros de Ianua vel districtu, fideles status presentis, sine eo quod pro dictis duobus vel tribus servientibus aliquod alium salarium vel soldum percipiat a Comuni. Et si dictos duos servientes vel tres non tenuerit secum continue, habeat pro suo salario tantum lib. c. et non ultra.

Scriba unus lib. xx., et dictus scriba sit de collegio; et non possit ei concedi quod habeat vel teneat aliquos servientes qui solidum vel sal percipiant a Comuni, excepto quod possit sibi concedi unus serviens tantum ad solidum qui habeat sicut alii servientes.

Burgenses lib. dc. lxxx., de quibus aliquo modo, nec ex delegato vel ex nuncio, vel aliqua alia occasione que dici vel excogitari possit, aliqua pars possit dari vel solvi Potestati, vel eius nuncio sive procuratori, vel alicui persone, preter quam dictis burgensibus Bonifatii, lib. xxvij.

Servientibus c. Bonifacii circa lib. m mille; et quod omni anno mittantur de Ianua Bonifacium dictis servientibus c.; ex quibus nullus possit illuc micti vel constitui pro serviente, vel superstante servientium, qui sit burgensis dicti loci, qui sit oriundus vel habitator dicti loci, vel qui anno proxime preterito

fuerit ibi serviens; et omnes sint de Ianua vel districtu, sive a Corvo usque Monachum, et quod ultra Iugum qui sint de districtu Ianue.

Item quod ex dictis c. servientibus sint duo servientes et supstantes, sicut dictum est; qui duo servientes sint oriundi de Ianua vel suburbiis. In omni anno ideo mittantur illuc servientes et supstantes, sicut dictum est. Dictis vero servientibus detur pro salario sive soldo ad rationem solidorum xxx. in mense, et non plurium; et ante finitum dictum annum, pro quo dicti servientes constituti fuerint, debeant haberi alii centum servientes eorum loco in dictum modum; quod mittatur unus bonus homo, qui cercam et inquisitionem faciat diligenter de servientibus quos ducet et de servientibus quos inveniet in Bonifacio, et in reddito in consilio ancianorum referat et legi faciat secundum quod illuc invenerit, et portet pagam secum pro sex mensibus pro quibus servientibus qui ibi erunt fieri debebunt; et (si) defectus invenerit, retineat, et solutionem non faciat habenti defectum pro suo defectu. Item quod alicui non possit dari salarium, sive soldum, nisi quod se ipso tantum; nec possit concedi alicui ut habeat soldum sive salarium pro aliquo sive aliquibus servientibus.

In castro Potestas unus lib. lxxv. Scribe lib. xii. Servientibus et balistariis xxxii, ad rationem sol. xxv. et de sol. xxx in mense pro quolibet lib. dlxxxxi. Diminute sunt de dictis balistariis et servientibus vii et reducuntur ad xxvij; et sic diminuantur circa lib. cxx. Et dictus Potestas sit et esse debeat civis Ianue per annos decem ad minus, antequam fiat concessio de dicta potestaria. Et si aliqua concessio facta est non servata dicta forma, observetur ut supra non obstante dicta concessione. Et teneatur dictus Potestas facere sic quod due partes ipsorum servientium ad minus sint in dicto Castro; et si ut supra non observaverit, amictat lib. xxv. de suo salario; et accusator habeat dimidiam.

In castro Illicis castellani ii libr. lxxx. Scriba unus lib. xij; et sit de collegio notariorum Ianue dictus scriba; et si non fuerit de collegio nullum habeat salarium personaliter, qui sit de statu presenti. Turrerii iii; porterii iii; servientes et balistarii xij, lib. dccvij.

In castro Portus Veneris castellani ii, lib. lxxx; porterii ij. turrerii ij; servientes et ballistarii xvij, ad rationem solid. vigintiquinque et sol. xxx. in mense pro quolibet, lib. ccc. lxxxv. Diminute sunt pro scriba et servientibus v. Presbitero uno, lib. cxv., quia redditus sunt ad porterios ii, turrerii ii, servientes et balistarii xii.

In castro veteri Portus Veneris, Potestas dicti loci cum sua familia stet in ipso castro sine aliquo salario.

In turri platee Portus Veneris supstantis unus in anno lib. v., sicut hactenus habere consuevit; et teneatur et debeat aperire et stangare portas burgi sicut debet.

In castro novo de Varixio expendantur pro custodia tantum lib. l. et non ultra; quia diminute

sunt lib. . . M.^occc.^oin.^o die xxi marcii. Cassetur dictum officium; ita quod de cetero non concedatur pro Comuni, nec locum habeat post ultimam concessionem inde factam.

In castro Vultabii, Potestas unus lib. l. Diminute sunt lib. x., quia reducte sunt ad lib. xl. Et teneatur dictus Potestas habitare in dicto castro. Scriba unus lib. x., qui sit de collegio et non de Vultabio; et si fuerit de Vultabio, nullum salarium habeat. Presbiter unus, qui sit amicus de parte presentis status, lib. xv. Turrerii octo; porterii duo; servientes et balistarii xlij, habeant in uno anno lib. dcc. lxxxx viij. Diminute sunt lib. lxxxx., quia diminuuntur servientes vi., et redditi sunt servientes et balistarii qui sunt xlij ad servientes et balistarios xxxvj.

In burgo Gavii porterii x. habeant in anno pro quolibet lib. xxij., lib. c. xx.

Trombatores duos lib. xxij.

Regardie extra burgum quattuor, lib. xvij. Diminute sunt pro reguardiis lib. vj., quia habebant in anno lib. xvij et ipsos reducunt ad lib. xij.

In Sancto Cristophano servientes duos, lib. xlvij.

In castro Palodii castellani duo, lib. lxxx. Scriba unus, qui non sit de Palodio nec de ultra Iugum, non habeant salarium: turrexanos quattuor; presbiter unus, qui sit de statu presenti; porterii duo; servientes et balistarii xij, qui habeant in anno lib. clxxvij. Diminute sunt lib. xxx. pro duobus servientibus quos diminuunt, qui erant et sunt duodecim, et ipsos reducunt ad x.; qui servientes et balistarii non possint esse de Palodio vel districtu.

In castro novo Capriate suprastans unus, lib. xxij, servientes xij, lib. clvi.

In castro veteri Capriate suprastans unus cum uno famulo lib. xxxvi. Diminute sunt lib. xij, quia reducunt dictum suprastantem qui habeat lib. xxxvi in anno ad lib. xxij tantum. Turrexani iij, lib. xlv, qui non sint de Capriata nec habitatores Capriate.

In burgo Capriate potestas unus lib. l. Diminute sunt lib. x. pro potestate, quia reducunt ipsum ad lib. xl. pro suo salario in anno tantum. Scriba unus lib. xij, qui non sit de Capriata; porterii vi. lib. lxxij.

Reguardie extra burgum quattuor, lib. xvij. Item diminute sunt lib. xvij. pro reguardiis, que cassate sunt; quia nolunt quod amplius stent.

In burgo Silvani suprastans unus cum uno serviente, lib. xxx.

In castro Uvade et burgo potestas unus, lib. lx. Diminute sunt lib. x. pro potestate, quia habebat lib. lx. in anno pro suo salario: reducunt ipsum ad lib. l. pro suo salario in anno tantum. Ille videlicet cui data fuerit, si steterit per menses novem ad minus in dicto officio, et si exercuerit dictam potestariam per se, habeat dictas lib. l.; et si non exercuerit dictum officium ut supra, sed per substitutum quem dimiserit loco sui, nullum salarium percipiat a Comuni.

Scriba unus lib. x., qui non sit de Uvada nec

de ultra Iugum, sed sit de collegio notariorum Janue; et si erit de Uvada vel de ultra Iugum, nullum salarium habeat a Comuni.

Presbiter unus lib. vi; porterii ij; servientes et ballistarii xvij. in burgo vi., lib. ccclxxxij.

In castro Pereti castellanus unus, lib. xl. Ille videlicet cui data fuerit, si steterit in officio ipso per menses novem ad minus, habeat dictas lib. xl; et si per se non exercuerit dictum officium ut supra, sed per substitutum quem dimiserit loco sui, nullum salarium percipiat a Comuni; et antequam habeat salarium a Comuni, teneatur fidem facere quod steterit per dictum tempus. Scriba unus lib. xij; turrexani duo lib. xxij; porterius unus lib. xij; servientes vi. lib. lxxij.

In castro maiori Saone castellani duo, lib. lxxx. Diminute sunt lib. xx. de salario castellanorum, quia reducunt dictos castellanos ad lib. lx, si ipsi steterint continue ad dictum officium per menses novem; et si non steterint, nullum salarium percipiant a Comuni; et antequam salarium accipiant, faciant fidem quod tantum tempus steterint.

Scriba unus lib. xij. Guiliermus de Callaro et cum servientibus iij lib. liij. et habeant dictos tres servientes bonos et ydoneos; turrexani quattuor, lib. xl. viij; porterii iij, lib. xxxvi; servientes et balistarii xvij, lib. cc. xvi. Diminute sunt lib. lxij. pro servientibus sex qui diminuuntur; et ipsos reducunt ad servientes et balistarios xii.

In castro Sancti Georgii Saone duo castellani, lib. lxxx. Diminute sunt lib. l. pro castellanis, quia ipsos cassant; et volunt quod in dicto castro stet suprastans unus, qui habeat in anno de suo salario lib. xxx. tantum. Scriba unus, lib. xij; turrexani duo, lib. xxij; porterii duo, lib. xxij; servientes v, lib. lx. Diminute sunt lib. lxxii. pro servientibus, turrexanis et porteris, quia volunt quod in dicto castro stent tantum servientes quattuor qui habeant in anno lib. xlvij.

In castro Speroni Saone suprastans unus, lib. xxxvj. Diminute sunt lib. vj. pro suprastante, quia ipsum reeducunt a lib. xxx. in anno tantum. Porterius unus, lib. xij; turrexani duo, lib. xxij. Diminute sunt pro turrexanis i. quod cassant lib. xij. et unum dimittunt in ipso castro.

In castro Quiliani castellanus unus, lib. xv; scriba unus, lib. xij; servientes iij, lib. xlvij.

In castro Roche Vintimilii castellani duo, lib. xxx; turrexani iij, porterii iij, scriba unus, servientes et balistarii xxij, lib. d. lxxxij.

In castro Colle Vintimilii, castellanus unus lib. xl. Diminuuntur lib. xl. pro castellano, qui cassatus est per dictos sapientes. Porterii duo, lib. xxij.

Item diminuuntur pro turrexanis ii. lib. xxij, quos cassant, salvo quod non obstantibus predictis curri (*sic*) de Vintimilio cum eorum familiis possint stare in dicto castro ad voluntatem Communis. In Porta Nova porterius unus lib. xij. in Porta Cachena. . . suprastans unus lib. xv; porterii duo xxij.

In castro Apii castellani duo, lib. xxx. Diminute

sunt lib. xx, pro castellanis qui habebant lib. xl. in anno pro quolibet; qui reducti sunt ad lib. xxx. tantum. Porterii duo; turrexani duo; servientes x, lib. cc. x.

In castro Penne Vintimilii, castellanus unus, lib. lx; scriba unus; porterii ij; servientes xliij, lib. ccc. viij, ad rationem sol. xxv. et de sol. xxx. in mense pro quolibet. Tractant dicti tractatus quod in dicto castro sit ut infra castellanus unus, qui habeat in anno lib. xl, scriba unus qui habeat in anno lib. xxv. porterii duo qui habeant in anno lib. xxx., servientes xliij qui habeant in anno pro quolibet lib. xv. supra lib. cc. x., turrexani duo qui habeant in anno lib. ut supra in anno: omnes lib. ccc. xxv. Et sic diminute sunt de dicto castro lib. xliij, quia reducti sunt ad rationem de sol. xxv. in mense pro quolibet; et ipsi habeant in mense sol. xxv. et sol. xxx.

In castro Rochabrune castellanus unus, lib. xl.; scriba unus, lib. xvij; servientes v, lib. lxxxx.; porterius unus, lib. xv. Diminute sunt lib. x pro castellano, qui habebat lib. xl. in anno: ipsum reducant ad lib. xxx.

Item pro scriba, qui reddatur a lib. xv: diminute sunt de salario servientium, qui habebant lib. xvij. in anno pro quolibet, et reducti ad lib. xv. in anno pro quolibet, lib. xv.

In castro Labilii castellanus unus, lib. xxx; servientes x., lib. clxxx. Diminute sunt lib. clx., quia tractant quod nichil expendatur in dicto castro pro Comuni, nisi solum lib. l.

In castro Monachi dicunt quod anciani providere debeant in facto Monachi; et ordinaverunt et firmaverunt ea que ordinata sunt per emendatores capitulorum; et invenitur quod in dicto castro expendantur pro Comuni pro potestate uno et castellanis iij, et pro scriba, servientibus, turrexanis et porteris. c., omnibus computatis ut supra, lib. mcccc.ij.

Item tractant et ordinant quod castellani castrorum Comunis Ianue sint et esse debeant cives Ianue, vel districtuales Ianue; salvo quod si aliquis sit de Riperia Orientis in ipsa Riperia non possit esse potestas vel castellanus ultra Iugum, sed alibi sic; et qui sit de Riperia Orientis non possit esse potestas vel castellanus in ipsa Riperia, sed alibi sic.

Item non possint nec debeant constitui servientes in aliquo castro, vel loco aliquo, qui sint oriundi de ipso loco vel habitatores.

Item non possit nec debeat aliquis constitui serviens qui sit syderatus, gopus vel cecus, sive claudus; nec aliquis qui sit maior etatis annorum lx. Tamen non habeant locum predicta in partem Calchii Pançani tantum et Francischus de Moniardinò (sic), qui stando in servitium Comunis caruit visione.

Et si illi qui constituti fuerint super muumine castrorum contrafecerint, seu qui constituti fuerint loco ipsorum, id de quo contrafecerint non ponatur in eorum ratione. Et predictæ expense seu salaria ita limitata intelligantur, quod possint semper minui et

cassari ad voluntatem Comunis. Et data prestita per dominum Vicarium domini Potestatis secundum formam capituli, et examinatis per examinatores consilii predicti, scilicet dominos Meliaduxum Salvaigum iurisperitum et Bartholomeum de Sancto Iohanne, fuit summa consilii predicti, secundum sententiam Iohannis de Goano, qui consuluit quod dicti tractatus firmi sint in omnibus et per omnia et per presens consilium approbentur et firmentur.

Consuluit tamen quod de numero centum servientium domini Abbatis, dominus Abbas populi det, si ei videbitur et placuerit, abbatibus Pulciffere et Bisanii Vulturis et Rechi soldum secundum salarium unius servientis pro quolibet abbate.

Quare dictus dominus Potestas de voluntate et consilio dicti domini Abbatis, ancianorum, consiliariorum et sapientum, et ipsi anciani consilarii et sapientes, auctoritate de cetero dicti domini Potestatis (sic) dictos tractatus de quibus fit mentio in predictis tractatibus, et statuunt et ordinant quod ipsi tractatus attendi et observari debeant.

Item rexit consilium predictum dictus dominus Potestas quid placeat fieri super tractatibus infra-scriptis, lectis in dicto consilio per Benedictum predictum, prius examinatis per dominum Abbatem et sex ancianos examinatores postarum secundum formam capituli, tenor quorum talis est: Et deliberatione de debitis que Comune debet in officio assignationis mutuorum, tam pro mutuis impositis quam pro lucro ipsorum mutuorum, et tam pro comparis assignatis in ipso officio quam pro quibuscumque aliis debitis ad dictum officium deputatis, vel etiam in officio clavigerorum scriptis et notatis in dicto officio, tractant et eis videtur quod fieri et observari debeat ut infra, videlicet quod fiat et fieri debeat diligens ratio et inquisitio de omni quantitate que in kalendis februarii proxime preteritis, et tam pro capitali quam pro proficuo, et intra fieri debeat una, superscribendo super quemlibet personam in una summa capitale et proficuum totius eius quod invenietur singulis personis pro ipsis mutuis et proficuo. Et de illa quantitate que invenietur, seu recipietur, ipsas partes habere debere seu recipere in ipsis mutuis pro capitali et lucro horum, et habere debeant ad rationem librarum vi pro quolibet centenario in anno, computetur et habeatur pro uno loco et abinde infra et supra per eandem rationem pro rata, videlicet id quod quelibet pars scripta fuerit recipere debere pro capitali et proficuo ipsorum mutuorum: que libre vi pro centenario solvi debeant pro dictis personis in fine quattuor annorum incipiendorum in kalendis februarii proxime venturi.

Scilicet quod in capite dictorum quattuor annorum dicte libre vi pro centenario ponantur et scribantur in columpna, cum illis quantitibus quas tunc apparebit quamlibet personam habere et recipere pro capitali, faciendo tunc de capitali et proventu unam summam et columpnam unam super quamlibet personam.

Quo facto, et collectis in una summa dictis

libris vi pro centanario, cum dictis quantitatibus, fiat in fine dictorum quattuor annorum et singulis personis debentibus recipere in dicto offitio et habentibus ab ipsis causam una columnna et una summa ut supra in dicto tempore quattuor annorum in antea, et etiam ante dictum terminum, si antea essent solute omnes compere et compara Iacobi Symeonis, prout hoc melius fieri poterit dentur et solvantur et dari et solvi debeant per dictum officium assignationis, pro proventu et nomine proventus, ad rationem librarum vi pro centum sive pro loco singulis, et abinde supra et infra per eandem rationem; et fiat solutio de dicto proventu a dictis quattuor annis in antea, de tribus in tribus mensibus de quarta parte dicti proventus ad modum compere.

Item cum antea tractatum sive provisum fuisset de faciendo singulis annis usque ad quattuor annos mutuum unum de soldis xl. pro centanario; et dictis sapientibus, habita plena deliberatione super predictis, videatur quod absque impositione dictorum mutuum fieri possit; idcirco pro bono Comunis eis videtur et tractant quod de cetero mutuum aliquod non fiat vel imponatur vel colligatur, salvo mutuo de soldis xl. pro centanario imposito anno preterito mense aprilis: quodque colligatur et colligi debeat de mense iulio proximo venturo.

Et salvo, cum ad presens sit necessaria magna quantitas pecunie pro servientibus et salariis Potestatis Abbatis et consulum et (pro) denariis xij mine grani et aliis necessariis expensis ordinatis per consilium ancianorum, et pro solutione facienda illis personis que cartas et apodisias habent et consueti sunt quod possint excusare in mutuis, quod imponatur et exencione impositum sit mutuum de soldis x. pro quolibet centanario; quod colligatur ad presens, et de primis denariis qui procedent ex dicto mutuo satisfiat dictis servientibus, et postea de dictis debitis et expensis: in quibus mutuis omnes habentes ius compensandi per instrumentum scripturam publicam compensare possint. Et ne fiant in predictis fiat vel fieri possit (*sic*), eligantur quattuor discreti viri qui examinent omnes illos qui recipere debent et possunt compensare, et etiam provideant in faciendo cassari in cartulario clavigeri in omnibus vel qui ibi recipere debent, in faciendo liberari Comune tam de debitis que solventur quam ab omnibus hiis qui apparebunt non recipere debere; ita quod fraus aliqua in predictis committi non possit, et etiam in provisione dictorum mutuum colligendorum.

Item tractant et eis videtur quod si, aliqua necessitate vel causa superveniente, appareret de cetero aliquas expensas necessarias esse, vel fieri debere per Comune Ianue, aliter quam in dicto tractatu expensarum continetur, quod de hiis que assignata sunt offitio assignationis mutuum, vel assignabuntur ex tenore presentis tractatus, nullo modo, causa vel ingenio aliquid expendi vel erogari (debeat), vel possit in dictas expensas, nisi pro dictis novis expensis nova assignatio fiat et fieri debeat per Comune Ianue, nec antea possint esse expense de novo

ordinate quam ipsa nova assignatio inveniatur et ordinetur; ita quod non possit regressus aliquis haberi ad dictas assignaciones, nec ad aliquod residuum dicti officii, nec aliqua via vel modus inveniri conveniri vel ordinari per quem contra fiat, nec contra predicta regi consilium maius ancianorum; et si rectum fuerit, vel aliquid ordinaretur in contrarium, non valeat nec teneat et pro infacto habeatur.

Et de eo quod colligetur ex dictis mutuis solidorum xl. et solidorum x. fiat summa et adiungatur cum predictis aliis mutuis, et tam de capitali quam proventu ad rationem librarum vj per centum fiat eis solutio; et observetur ut dictum est supra de aliis mutuis.

Et eodem modo ut dictum est supra de aliis mutuis apponatur in una summa quantitas que debetur perdentibus de Monacho, et que facta diligenti ratione apparebit singulis personis debita fuisse in kalendis februarii proxime preteritis pro capitali et proventu, ad rationem librarum v. pro quolibet centanario vel loco, et redditis et restitutis omnibus comperis per dictum officium assignationis et libris xxvi millibus officii Iacobi Symeonis, et tam pro capitali quam proventu ad dictam rationem librarum v. pro centanario, solvendo proventum ad dictam rationem quousque restitutio fiet eisdem de dicto capitali ipsorum.

Salvo tamen quod redditis et restitutis omnibus dictis comperis, ante quam aliquid reddant dictis perdentibus, prius solvi seu deduci debeant per dictum officium assignacionis libre xvij mille d. cccc. necessarie quolibet anno pro expensis ordinatis quolibet anno, ultra illas libras viii. millia c. de quibus infra dicetur, et omnes proventus dictorum mutuum, scilicet dicti anni, ad dictam rationem librarum vj pro centanario, et predictis expensis et proventibus mutui semper deductis, de residuo satisfiat dictis perdentibus ante quam dicta mutua reddantur vel reddi incipiant.

Item invenerunt dicti sapientes, facta diligenti ratione, quod in dictis quattuor annis et antea per officium assignationis mutuum solute et restitute erunt omnes quantitates que debentur pro capitali et proventu omnium compararum assignatarum in offitio assignationis mutui, et tam de compara librarum cc. millium, quam de compara cui preest Iacobus Symeonis, quam etiam pro quibuscumque aliis comperis in dicto officio assignatis, et que reddunt ad rationem de libris x. pro quolibet centanario sive loco; et ideo tractant et ordinant quod per dictum offitium assignationis mutuum debeant restitui quantitates que debentur pro ipsis comperis; restituendo primo compare librarum cc. millium, et subsequenter aliis comperis ordinatim, sicut ordinatum est per instrumentum assignationis mutuum.

Et in fine dictorum quattuor annorum, solutis omnibus quantitatibus dictarum compararum, et abinde in antea, solvi debeant habentibus in dictis mutuis eorum proventus singulis tribus mensibus ad rationem librarum vj pro quolibet centanario, ut di-

179

ctum est de introitibus et redditibus assignatis et assignandis ex vigore presentis tractatus ad dictum officium assignationis mutuorum.

Et de residuo dictorum introituum fiat ut infra: seu quod pro faciendis expensis Communis Ianue taxatis et ordinatis, seu reductis ad quantitatem de quibus (*sic*) fit mentio per ordinem in alio tractatu expensarum, dentur in anno per dictum officium assignationis mutuorum, incipiendo in kalendis februarii proxime preteritis, clavigeris Communis, pro ipsis dandis et solvendis eisdem debentibus recipere dicta occasione, usque in quantitibus librarum xvii. millium d. cccc. Ianue et non ultra, si usque in dictam summam ascendent dicte expense, ultra libras viii. mille c. que in officio consulum salis assignate sunt pro munitione castrorum; et que libre viii. mille c. per dictos consules salis dentur annuatim ad officium clavigeri, pro ipsis convertendis in munitione castrorum, ut fieri consuevit; et si minus ascenderet illud residuum, maneat in dicto officio assignationis mutuorum, et scribatur illud residuum in dicto officio in ratione clavigeri, ut si opus fuerit haberi possit et erogari in utilitatem Communis quandocumque opus esset.

Et non possint dicte libre xxvi. mille, vel aliqua pars ipsarum, erogari vel expendi in aliquos alios usus, nisi ut ordinatum est in dicto tractatu, aliquo modo vel ingenio.

Et clavigeri Communis, sicut singulis tribus mensibus recipient dictas quantitates a dicto officio assignationis mutuorum, sic singulis tribus mensibusolvere teneantur debentibus recipere pro dictis expensis, seu occasione, omnibus contentis in dicto officio tractatu expensas; et totum residuum quod supererit omni anno officio assignationis mutuorum, factis omni anno predictis solucionibus de dicto proventu librarum vi. pro centenario et de dictis libris xvii. millibus d. cccc., sit assignatum ad restituendum capitale dictorum mutuorum, solutis prius illis perdentibus de Monacho ut supra dictum est.

Que restitutio dicti capitalis mutuorum de ipso residuo fiat omni anno singulis tribus mensibus in modum infrascriptum, scilicet: quod nomina omnium debentium recipere pro ipsis mutuis, vel occasione ipsorum mutuorum, ut dictum est, usque in libris l., seu libre l. vel abinde infra, ponantur in singulis apodisiis, et nomina aliorum debentium recipere a libris l. supra in aliis apodisiis in hunc modum, scilicet: quod nomen cuiuslibet debentis recipere ultra libras l. debeat recipere in dicto officio; et si alicui supererit aliqua minorum quantitatum librarum l., nomen illius cum ipsa minori quantitate qua supererit in illa apodisia apponatur in illo sacculo ubi reponentur quantitates librarum l. vel abinde infra.

Et positis omnibus predictis apodisiis, vel minori vel maiori quantitate in sacculo, misculentur bene et diligenter insimul; et subsequenter extrahantur tot apodisie de ipso sacculo in quantum ascendet summa seu quantitas que debeat et poterit reddi per dictum officium assignationis vel capitalia dictorum mutuorum.

Et si aliqua apodisia alicuius extrahatur de minori quantitate librarum l., illa solvatur et restituatur: si vero extrahatur apodisia librarum l. alicuius persone habentis in dicto sacculo aliquam aliam apodisiam minoris summe, tunc illa talis apodisia librarum l. reponatur in sacculo, et loco illius extrahatur et extracta intelligatur minoris summe, que tunc solummodo solvatur.

Item quod semper ante solvantur quantitates spezatas sive minores de libris l. illorum quibus obvenierint apodisie ut supra, quam quantitates integre librarum l.

Et quia conveniens est quod ille compagne que pro maiori summa expendant, ex dicto residuo maiorem summam consequantur; idcirco tractant et eis videtur quod fiant octo sacculi, et quod omnes illi de una compagna ponantur in uno sacculo pro se, et propterea illud residuum quod restitui debeat de capitali dictorum mutuorum per officium assignationis dividatur singulis annis inter dictas octo compagnas pro rata eius, videlicet quod quelibet compagna pro suis mutuis recipere debeat, ita quod illa compagna que in mutuo plus habeat de dicto residuo et ei plus restituatur; et de eo quod singulis compagnis erit restituendum fiat restitutio hac forma: videlicet quod de sacculo illius compagne extrahantur tot apodisie que ascendant usque ad summam que debeat restitui in dicta compagna; et sic de singulis fiat et solvatur ut supra.

Et ut omnis suspicio tollatur, et ut predicta melius et equalius fiant, eligantur per ancianos octo boni et legales homines habentes et debentes recipere in dictis mutuis, unus videlicet per compagnam; qui octo tunc cum officialibus assignationis mutui debeant esse ad videndum poni dictas apodisias in dictis sacculis et ipsas inde extrahi; que apodisie sint equales prout melius fieri poterit; et sic fiat annuatim, quousque satisfactum fuerit capitale totum dictorum mutuorum. Salvo, non obstantibus supradictis, quod postquam tanta quantitas mutuorum fuerit soluta et satisfacta debentibus recipere, quanta erunt imposita eorum tempore quo promissum fuerit de soldo illis pro quibus imposita fuerit medalia denarii maris, et alia debita quibus tunc dictum officium antea obligatum et assignatum erat, quod tunc solvi et satisfieri debeat debentibus recipere dicta occasione de eo quod debebant recipere secundum formam instrumenti inde compositi.

Item tractant et eis videtur quod fiat diligens examinatio de omni eo quod debetur singularibus personis civitatis Ianue et districtus in officio clavigeri, tam pro salariis quam pro feudis preteritis quam quacumque alia occasione, exceptis sindicamentis. Et ponatur super quamlibet personam habere et recipere debere, et habeant et habere debeant a kalendis februarii proxime venturi usque ad unum annum in antea, ad rationem librarum vi. pro quolibet centenario, et ad eandem rationem supra et infra; et in omnibus et per omnia de ipsis fiat et observetur ut supra dictum est de mutuo, salvo quod usque ka-

lendas februarii proximas usque ad annum unum aliquod proventum habere non debeant.

Et de feudis, sive facto feudorum sive alodiorum, pro tempore futuro, debeat fieri et ordinari sicut providebitur et ordinabitur per octo sapientes eligendos per ancianos, unum per compagnam, prout eis videbitur; et prout per eos tractabitur et providebitur debeat apponi in presenti tractatu et instrumento, quod inde fiet et totaliter observari et firmum esse sicut cetera omnia que in presenti tractatu continentur.

Et eodem modo et forma, ut dictum est supra de peccunia clavigeri, fiat de libris vii. millibus et ordinatis pro factis lucensium, quandocumque contigerit ipsos lucenses ad concordiam pervenisse cum Ianua, occasione laudum, seu eorum pro quibus dicta peccunia scribatur, et scribi debeat ut supra cum concordia facta fuerit ut supra dictum est proxime de peccunia clavigeri.

Item intelligantur in debitis que Comune dare debet in officio clavigeri libre lxxv. quas debebat recipere a Comuni quondam magister Octobonus cyrurgicus pro suo salario vel mercede.

Et quia predicta fieri vel compleri non possent, nisi fiat et firmetur ut infra, tractant et ordinant quod omnis redditus introitus Communis Ianue, et omnes assignaciones facte in officio clavigeri, et omnes introitus et proventus assignati pro comparis in quibus proventus dentur in officio assignationum, et pro compara librarum cc. millium, pro compara Iacobi Symeonis, habita etiam ratione librarum m. que supersunt penes dictum Iacobum ex dicto officio assignacionis mutuorum pro securitate dicti offitii ipsius, et quecumque alie assignaciones introitus Communis Ianue, sint et intelligantur assignati et assignate dicto officio assignacionis mutuorum, quousque satisfactum fuerit de quantitate dictarum comperarum et aliis quantitibus mutuorum perdentium de Monacho et medalie maris; que medalia cesset a kalendis februarii proximis in antea, et omnibus singulis supradictis: ita quod per aliquem modum de ipsis introitibus proventibus seu assignationibus, vel aliqua parte ipsorum vel ipsarum, nihil possit tolli vel removeri, vel aliquid ordinari per quod aliquid diminuatur de ipsis introitibus; salvo et expressim dicto, non obstantibus supradictis, quod introitus et redditus et assignaciones dicte compere Iacobi Symeonis possit dictus Iacobus, vel alius ordinatus super ipsa compere, colligere et distribuere inter participes dicte compere; et quicquid supererit cedat et restituatur supplere pagas participibus dicte compere; et si aliquid deesset ad complendum pagas seu redditus debitas seu debitos participibus dicte compere dicti Iacobi pervenisset ad dictum officium assignacionis et non ultra.

Et ad hoc ut possit utilitati et indemnitati Communis melius provideri, et inveniri melius rationes Communis et introitus ad ipsum Comune pertinentes, tractant quod singulis tribus mensibus elligantur gubernatores quattuor, boni et legales homines, et ad

dictum officium compellantur nec se possint inde excussare, inter quos esse seu remanere debeat unus ex illis qui erunt in dicto officio; qui iurent et teneantur et debeant videre et examinare et interesse ad videndum et examinandum rationem omnium officialium et cabellatorum salis Communis Ianue intus et de foris, et ipsas rationes fieri facere bene et diligenter, et procurent quod exigantur condemnaciones que fient per officiales Communis Ianue intus et de foris a kalendis februarii proxime preteritis in antea; et qui faciant et facere fieri debeant dictas rationes bene et diligenter.

Et quicumque fuerit condemnatus vel forestatus possit compensare in omni debito quod recipere debeat a Comuni in dicto officio assignacionis mutuorum, vel in officio clavigeri, pro se et quibuscumque personis debentibus in predictis offitiis vel aliquo eorum recipere. Et teneantur dicti officiales assignacionis mutuorum compensare dictas condemnaciones et forestationes de eo quod in dicto offitio vel offitiis persone condemnate vel forestate vel fideiussores eorum recipere deberent, dummodo prius manum imponant ad bona principalium, vel in subsidium ad bona fideiussorum; et in predicta procurare teneantur dicti sapientes.

Et predicta tractant ut supra tali modo et forma quod per predicta, vel aliquod predictorum, non intelligatur fieri nec fiat aliquod preiudicium aliquibus aliis personis, quibus appareret aliquid deberi per dictum Comune, vel aliquod ius habere contra dictum Comune aliqua ex causa, nec dicto Comuni contra alias singulares personas; sed iura predictorum et Communis sint in eo statu in quo erant ante presentem tractatum, salvo semper supradictis.

Et quod de omnibus predictis fiat instrumentum firmitatis in laude sapientum qui interfuerint ad dictum tractatum; quod instrumentum firmetur stipulationibus promissionibus penis sacramentis et sindicamentis prout melius fieri poterit; ita quod aliquis iudex vel laycus sub certis penis nec possit nec audeat se opponere contra predicta vel consilium dare, nec Potestas nec aliquis magistratus Ianue aliquid in contrarium audire: et de predictis etiam fiat capitulum speciale.

Item, sive predicta et infrascripta firmentur sive non, fiant cartularii octo, unum videlicet pro qualibet compagna, in quo scriptum sit per ordinem quicquid quelibet persona habet et habebit in mutuo, ut quilibet possit videre in una compagna in sua collumppna quantitatem quam habebit in mutuo: in quo cartulario addatur et addi debeat semper quantitas que solvetur et exigetur pro mutuo, scribendo semper super quamlibet personam rationem suam ut dictum est in una compagna. Et iam dictus Guillelmus de Promentorio incepit facere dicta cartularia in dictum modum.

Et completis dictis cartulariis, que compleantur et fiant quam cicius fieri poterit, fiant octo cartularia similia, que sigillata reponantur in aliquo loco securo et ydoneo, ut omnibus sit salvum suum ius;

et quod dicta cartularia aliquo casu amicti non possint.

Et si predicta et infrascripta firmabuntur, sic fiat et ordinetur cum consilio sapientum iuris quod predicta loca et dicte quantitates peccunie sint et appellentur bona et iura mobilia et non immobilia; ita quod ad dicta loca vel proventum ipsorum aliqua persona, ratione alicuius debiti seu obligationis preterite vel future, regressum aliquem habere non possit, nisi forte pro debitis seu obligationibus illius vel illorum vel illarum personarum super quem quas vel quos dicta loca scripta erant tempore quo dicta loca advocarent et quousque super ipsam personam vel personas scripta essent, ita quod aliqua persona super quam aliquid ex dictis locis scriptum erit in cartulariis Comunis et dicti officii assignacionis pro alienis debitis vel obligationibus molestari non possit aliquo modo vel ingenio, nec aliquis magistratus Ianue aliquam personam sub certis penis et sindicamentis audire possit vel debeat, prout melius dictabuntur instrumenta de predictis in laude sapientum, cum ypotheca et obligacione omni generali vel speciali preterita vel futura cessante.

Et data (et) prestita per dictum Bastianum de Claris Vicharium domini Potestatis super predictis secundum formam capituli, et examinata per dominum Meliaduxium Salvaticum et Bartholomeum de Sancto Iohanne examinatores dicti consilii, fuit supradicti consilii secundum sententiam sive consilium domini Iohannis Canzellerii iudicis, nemine discrepante, qui consulent quod dicti tractatus in omnibus et per omnia firmi sint et observari debeant secundum quod scripti sunt, et secundum quod ordinatum est in ipsis tractatibus: et datis lapillis albis et nigris per ancianos et consiliarios, et vocatis ancianis et consiliariis sigillatim secundum formam capituli, utrum eis placeret de quo fit mentio in dicto tractatu an ne, et numeratis ipsis lapillis, inventi fuerunt albi numero centum octuaginta quinque et nigri quinque. Quare dictus dominus Potestas, de voluntate beneplacito et consilio dicti domini Abbatis, et anciani et consilarii dicti domini Potestatis, predictos tractatus et quemlibet eorum omnia et singula que in eis et quolibet eorum continentur comprobant et confirmant, et statuunt et ordinant quod inviolabiliter debeant observari et attendi.

Et de predictis preceptum fecerunt fieri instrumentum unum et plura eiusdem tenoris per Benedictum de Fontanegio notarium et canzellerium Comunis Ianue, presentibus testibus Guillermo de Prementorio, Lanfranco de Valario, Ianuario de Monteleone, Petro Cerexia et Iacobo de Maizana notario, circa nonam.

In nomine Domini amen. Domini Iohannes Canzellerius, Percival Spinula, Thomas Ultramarinus, Iacobus Codora, electi super reformatione consilii ancianorum celebrati hoc anno die xv. marcii, ad tractandum et ordinandum et in scriptis reddendum viam et modum quam et quem quattuor sapientes electi pro exequendis hiis que in tractatu

mutuorum continentur, et pro hiis de quibus eis data fuit potestas dicta die xi. marcii in dicto consilio ancianorum, pro bono et utilitate Comunis, et ne possit aliquid in contrarium evenire, tractant et ordinant ut inferius continetur:

In primis tractant et eis videtur quod omnia et singula infrascripta, prius examinata per examinatores postarum, exponantur ad consilium maius et ancianorum quam cicius poterunt; in quo consilio exponantur omnia infrascripta, et prout dicto consilio placuerit ordinetur firmetur et executioni mandetur. Et hoc ad conservationem tractatum mutuorum firmatorum anno proximo preterito die prima aprilis, et ut cicius et velocius possint debita Comunis solvi, ad hoc ne alique singulares persone caussam vel materiam habeant tenendi peccuniam Comunis vel ipsam operandi in usus proprios, et principaliter detur et commictatur in utilitate Comunis Ianue, secundum formam dictorum tractatum.

Item quod illi quattuor sapientes, videlicet Castellinus Aurie, Gabriel de Mari, Marinus de Minuta et Bonifacius Vacha, electi per consilium ancianorum ad ea de quibus fit mentio in tractatibus mutuorum et ad ea que ordinata fuerant hoc anno die xi. marcii presentis per consilium ancianorum, et quicumque eorum successores in dicto officio, teneantur omni septimana semel ad minus insimul se congregare in palatio domini Potestatis vel domini Abbatis vel in Capitulo, pro ordinandis et exequendis hiis que eis commissa sunt ex forma tractatum mutuorum et dicte reformationis et comictentur ex vigore presentis tractatus; qui debeant habere secum unum bonum et sufficientem notarium ex canzelleriis Comunis Ianue, de quo dictis quattuor vel maiori parti videbitur; qui notarius absque salario teneatur per sacramentum ad quod per dominum Potestatem compellantur et compelli debeant.

Item tractant et eis videtur quod clavigeri Comunis et eorum scribe, et duo constituti super examinandis rationibus Comunis et eorum scribe, et omnes alii officiales civitatis Ianue, et etiam cabellerii salis Ianue et eorum scribe, et tam dicti officiales et scribe qui nunc sunt in dictis officiis et scribaniis, semper ad requisitionem dictorum quattuor et successorum suorum vel maioris partis ipsorum, teneantur sub debito sacramenti et pena librarum l. Ianue pro quolibet officiali et librarum xxv. pro quolibet scriba, et que pena tociens commictatur quociens contrafactum erit, facere reddere et ostendere rationem de eorum officiis et ipsorum introitus et exitus, et eisdem ostendere peccuniam quam ratione eorum offitii habent vel habebunt vel habere debebunt; et in quibus banchis habent et habere debent, et clare dictis sapientibus semper respondere et certificare de hiis de quibus interrogabuntur; quas penas dictus dominus Potestas qui nunc est et pro tempore fuerit cum effectu exigere teneatur a quolibet contrafaciente.

Et debeant compelli per dominum Potestatem qui nunc est dicti officiales et scribe, infra octo dies

a die qua firmabuntur predicta. ad iurandum in consilio ancianorum de attendendis et observandis omnibus et singulis supradictis; et omnes alii, preter successores dicti domini Potestatis, simile sacramentum in consilio ancianorum debeant facere interponi ab omnibus officialibus et scribis qui sunt et pro temporibus erunt infra dies xv. a die sui introitus.

Qui omnes offitiales teneantur et debeant, sub dicto sacramento et pena, quicquid penes ipsos vel alterum ipsorum seu in dicto offitio erit occasione eorum offitii incontinenti et poterunt illud solvere, dare erogare et comictere in utilitatem Communis et dicti officii, observando in hoc tractatus et ordinem tractatum mutuorum; nec in hoc expectent exitus vel finem officii eorum.

Et si predictam restitutionem non facerent et adimplerent in arbitrio dictorum quattuor qui tunc sunt et pro tempore erunt, vel maioris partis eorum, teneatur dominus Potestas qui nunc est et pro tempore erit compellere dictos officiales ad restituendum erogandum et convertendum prout eidem dictum vel denuntiatur fuerit per dictos quattuor vel maiorem partem ipsorum; et hoc infra dies octo postquam ei denuntiatur fuerit.

Item tractant et ordinant et eis videtur quod dicti quattuor sapientes qui nunc sunt et pro tempore erunt, sub dicto sacramento, teneantur et debeant inquirere videre et examinare omnibus modis quibus melius poterunt omnes et singulas personas qui pro resta alicuius offitii in quo fuerint vel erunt imposterum, vel aliqua alia ex causa preterita vel futura, aliquid debeant Comuni; et de eo quod invenerint, vel eis seu maiori parti eorum videbitur, ipsam vel ipsas dare seu restituere debere Comuni ratione eorum officii, vel aliqua alia causa, illud notificare et in scriptis dare et denunciare domino Potestati qui nunc est et pro tempore erit; qui Potestas cum effectu teneatur, iuxta posse suum, infra xv. dies illam peccuniam ab illa vel ab illis personis recuperare et exigere, et solvi et converti facere secundum ordinem et formam dictorum tractatum.

Et etiam ad requisitionem dictorum quattuor qui nunc sunt et pro tempore erunt, vel maioris partis ipsorum, compellere omnes et singulas personas de quibus videbitur dictis quattuor, vel maiori parti ipsorum, ad reddendum et faciendam rationem de eorum offitiis, vel peccunia Communis que ad manus ipsorum pervenisset, secundum et prout dicto domino Potestati per dictos quattuor vel maiorem partem ipsorum denuntiatur esset, et infra tempora in denuntiatione comprehensa.

Item tractant et eis videtur quod potestas data et concessa dictis quattuor sapientibus ex forma dictorum tractatum mutuorum, ex forma reformationis dicti consilii ancianorum facti hoc anno die xi. marcii, in omnibus et per omnia extendatur detur et data intelligatur ex vigore presentis tractatus in quoscumque successores ipsorum quattuor in dicto officio.

Item tractant et eis videtur quod si predicta

firmabuntur, emendatores capitulorum teneantur et debeant ordinare quod omnes Potestates qui in posterum erunt ad observationem predictorum teneantur sicut tenentur de tractatibus mutuis, et sub eadem pena, et dictam additionem facere apponi in capitulo ultimo secundi libri.

Die xi. marcii. Dominus Potestas Ianue, in presencia domini Abbatis populi Ianue, rexit Consilium ancianorum, per campanam more solito congregatum, quid placet fieri super infrascriptis examinatis per dictum Abbatem et sex ancianos examinatores postarum, secundum formam capituli et aliis capitulis Ianue, videlicet: quid placet fieri et consilio ancianorum super danda potestate et bailia infrascriptis quattuor sapientibus electis super tractatu mutuorum et expensarum Communis, quod possint videre et examinare et compelli facere per dominum Potestatem et eius offitiales quoscumque et quascumque personas de quibus eis videbitur vel maiori parti ipsorum, quod aliquid debeant ex hiis et occasione eorum que dictis quattuor supra commissis ex vigore dicti tractatus et super faciendo exequi ea que in dicto tractatu continentur, et super faciendo indemnitati Communis, et super omnibus dependentibus a premissis vel aliquo premissorum generaliter et specialiter. Nomina quorum sunt hec: Castellinus Aurie, Gabriel de Mari, Bonifacius Vacha, Marinus de Minuta. Die xj. marcii: examinata et approbata per dominum Abbatem et vi. ancianos examinatores postarum, servata forma capituli. Ea die: exposita Consilio ancianorum per dominum Potestatem Ianue.

Super quibus, examinatis vocibus singulorum de ipso Consilio, fuit supradicti Consilii secundum sententiam domini Abbatis populi Ianue, qui consuluit prout in dicta posta continetur: Et ultra quod in presenti Consilio elegantur sapientes quattuor, inter quos sit unus qui ad confirmationem omnium predictorum tractare et ordinare debeat et in scriptis reducere per illam viam et modum per quem predicta executioni mandentur; salvo quod nichil possint tractare vel ordinare aliquid contra predicta capitula civitatis Ianue, nec contra tractatum firmatum die prima aprilis proxime preteriti, nec imponere Potestati vel alicui officiaro ipsius aliquam penam. Et salvo quod non possit aliquid tractare vel ordinare ultra postam; et ultra quod dictus tractatus, sive predicta, locum non habeant in debito quod dare debet Comuni Iohannes de Fossato notarius usque ad annum unum proximum, cum electi sunt super predictis in dicto officio dominus Iohannes Canzelerius, Percival Spinula, Thomas Ultramarinus, Iacobus Codora.

Die veneris xij. marcii. Dominus Potestas, in presencia domini Abbatis populi Ianue, rexit Consilium maius et ancianorum, per cornu et campanam solito more congregatum, quid placet fieri supra infrascriptis examinatis per dominum Abbatem et vj. ancianos examinatores postarum, secundum formam capituli, salvis capitulis Ianue. Examinatores dicti consilii fuerunt: Ansaldus Marabotus et Stabilis Octaviani.

Item quid placeat fieri super tractatu facto per

187

infrascriptos sapientes et ad hoc electos die xi. martii per Consilium ancianorum, lecto in dicto consilio per Lanfrancum de Valario notarium canzelerium Comunis Ianue.

Super quibus fuit summa dicti consilii examinata per dictos sapientes examinatores dicti consilii ut infra, videlicet: Super dicto contractu lecto per dictum Lanfrancum dicta prestita per dictum dominum Potestatem fuit summa dicti consilii prout in dicto tractatu continetur, quod dominus Potestas Abbas et anciani statuerunt et ordinauerunt prout in dicto tractatu continetur.

259. *Quod salaria officij duorum de ratione quod abolitum est per Capitulum persolvantur aliis officariis per officiales assignationis mutuorum ut infra.*

Quoniam officium duorum de ratione in totum est abolitum et deletum per Capitulum, volentes salaria que solvebantur officialibus ipsius officii duorum de ratione per officium assignationis mutuorum pro utilitate comunis convertere ad infrascripta officia; statuimus et ordinamus quod consules et officiales assignacionis mutuorum de infrascriptis salariis que solvebant, videlicet duobus de ratione lib. lxxx., scribe duorum lib. lx., executoribus duobus de ratione lib. xxiiij. custodi palatii duorum de ratione lib. x., teneantur et debeant sacramento dare et solvere notario ordinato in palatio ad custodiam capitulorum pro se et uno nuntio, pro eius salario in anno lib. centum, sine aliqua diminutione mutuo dacito vel exactione. Item notario ordinato ad custodiam cartulariorum et omnium scripturarum publicarum que sunt in curiis et ad custodiam cartulariorum dispendii, pro eius salario et unius nuntii libras lx. in anno, sine aliqua diminutione mutui dacita vel exactione. Statuentes quod predicti officiales duorum de ratione debeant canzellari de capitulo quod est sub rubrica: *De observandis omnibus et singulis factis et premissis officiis assignacionis mutuorum*, et loco illorum supra dicti duo notarii debeant subrogari et scribi cum supradictis salariis; non obstante aliquo capitulo generali vel speciali quacunque verborum ligatione ligato.

260. *De duobus eligendis super officio assignacionis mutuorum, ultra duos consules, qui appellantur confortatores dicti officii assignacionis, et duobus scribis cum eis.*

Cum maxima utilitas sit universitati nobilium et popularium civitatis Ianue et districtus quod officium assignacionis mutuorum bene geratur in omnibus, statutum et ordinatum est quod ultra illos duos consules assignacionis mutuorum qui omni anno eligi debent et consueverunt, addantur et elligantur duo boni viri et fide digni, unus nobilis et unus popularis, et vocentur confortatores officii mutuorum:

quorum duo additorum eorum officio et infrascriptis consistat, videlicet: quod ipsi duo teneantur et debeant recipere nomine Comunis Ianue et officii assignacionis mutuorum ab omnibus illis qui incallegaverint calegas seu introytus callegarum Comunis et toltarum, bancherios et bancha, sive scripta banche-rorum et loca Comunis, ut solutiones fiant per emptores ut ordinatum est. Et totum introytum pertineat ad officium assignacionis mutuorum. Et similiter faciant isti duo, sic additi et addendi, exigere et exigere facere omnia debita que debentur et debentur dicto officio, et tam ab illis qui fuerint in dicto officio quam pro omnibus residuis dicti officii et omnium officiorum preteritorum; et etiam omne id et totum quod dictum officium recipere debet pro pensionibus macellorum embolorum domorum et domuncularum et omnium terraticorum, ac etiam omnium condannationum Comunis, et pro omnibus aliis occasionibus presentibus preteritis et futuris, et tam a principalibus quam ab eorum fideiussoribus, et de bonis eorum et cuiuslibet eorum, dum tamen una solutione sit Comune contemptum.

Et facere et examinare debeant et finire bene et diligenter rationes omnium consulum et officiarum qui fuerint hinc retro in dicto officio, rationes quorum officialium non sint examinate et finite, et exigere ab eis quicquid restituere debebunt pro reliquatu eorum officii.

Et dictis duobus sic electis et additis sint et esse debeant duo scribe de collegio notariorum Ianue de bonis et melioribus, eligendi ut infra dicitur. Qui dicti duo officiales teneantur et debeant consignare et dare aliis duobus consulibus sive officialibus qui electi fuerint in dicto officio, et qui similiter habeant duos alios bonos scribas notarios tantum ut dictum est, tantam quantitatem pecunie solummodo quantam ascendet summa omnium pagarum mutuorum veterum, et similiter pagarum omnium compararum assignatarum ipsi officio, et aliorum debitorum seu salariorum et expensarum tempore solutionis spectantium ad ipsum officium faciendum, et hoc per quattuor pagas, sive per quattuor tempora, et salarium ipsorum officialium et scribarum et non ultra.

Et ipsi duo consules officii, qui sic recipient pecuniam a dictis confortatoribus officii pro dictis pagis faciendis, pro dictis proventibus ipsi officio assignatis ad solvendum, non se intromictant nec intromictare possint de aliquo alio quod pertineat ad dictum officium, nisi de solutione pagarum faciendarum, et de requirendo et exigendo a dictis confortatoribus officii pecuniam necessariam pro dictis pagis faciendis participibus mutuorum veterum et aliarum compararum dicto officio assignatarum et pro salariis eorum et pro dictis debitis salariis et expensis.

Et data et assignata per dictos duos officiales confortatores officii tanta quantitate pecunie quantum ascendet summam dictarum pagarum debitorum et expensarum et salariorum et non ultra, et per quattuor tempora ut dictum est, teneantur et de-

beant ipsi duo confortatores offitii iuramento eorum qui recipient totum introitum dicti officii ut dictum est non respicere ad finem anni, ymo quam cicius poterunt reddere et restituere et desbitare capitale et offitium, servando ordinem in restituendo secundum formam capituli et instrumenti offitii assignationis mutui predicti.

Et fiat electio dictorum duorum confortatorum offitii, et aliorum duorum consulum dicti offitii quatuor, tempore generalis concessionis offitiorum et dationis aliorum per datores offitiorum nobilium medietas et alia medietas per datores offitiorum populi; et quicumque fuerit ex dictis officialibus, non possit esse in dicto offitio usque ad tertium annum, computandum et numerandum a die qua finitum esset vel finire deberet eius offitium.

Statuimus tamen et ordinamus quod semper duo ex dictis notariis seu scribe ex veteribus remaneant in ipsis offitiis, videlicet illi duo qui electi et nominati fuerint pro legalioribus et sufficientioribus et utilioribus dictis offitiis, per consules confortatores et consiliarios dictorum officiorum vel maioris partis eorum, secundum formam capituli quod est sub rubrica de provisione compararum officialium et offitiorum, ita quod per datores offitiorum de cetero non eligantur aliqui notarii seu scribe nisi duo, videlicet unus qui esse debeat cum dictis confortatoribus et alius qui esse debeat cum dictis consulibus, non obstantibus supradictis.

Statuentes quod dicti duo scribe, qui deputati sunt vel pro tempore deputabuntur dictis consulibus, debeant et teneantur ipsi et quilibet ipsorum vinculo sacramenti, semper quociens opus fuerit et per aliquem requisiti fuerint ipsi vel aliquis ipsorum, scribere et describere super quamcunque personam et in columpna sua cuiuscumque persone illa loca et quodlibet illorum locorum que fuerint vendita vel aliquo modo alienata vel in aliquo translata, sine dilatione vel aliqua causa more vel dilationis quesite, quam cicius fieri poterit infra unam diem, et absque eo quod aliqua pecunia vel aliquod pretium seu mercedem inde accipiant vel eligant. Alioquin, si aliquis dictorum scribarum contrafecerit, vel non observaverit ut supra, puniatur et puniri debeat per dominum Potestatem Ianue pro quolibet et qualibet vice qua contrafecerit in libris c., quarum medietas sit Communis Ianue et alia accusatoris. Et habeat quilibet ex dictis duobus consulibus consuetis, et dictis duobus confortatoribus sic addendis, et quilibet ex dictis notariis seu scribe dicti offitii pro suo salario tantum libras l. ianuynorum. Et teneantur dicti officiales et scribe quolibet anno dare securitatem pro eorum dicto officio bene et legaliter faciendo, et quilibet eorum, secundum quod olim tenebantur satisfacere consules et scribe dicti offitii: ad que omnia complenda et effectui demandanda dominus Potestas teneatur dare operam cum effectum, ad denunciationem seu requisitionem dictorum confortatorum et dictorum consulum ut predictum est. Et Visitatores Communis teneantur sacramento diligenter inquirere

predicta, et curare quod aliquis dictorum confortatorum consulum et scribarum non accipiat pro suo salario unius anni ultra dictas libras quinquaginta a kalendis proxime venturi februarii de m° ccc° xxi.° in antea: alioquin dicti Visitatores de suo proprio solvere teneantur.

261. *De conservatione officii assignacionis mutuorum.*

Quia multociens hinc retro, per expensas quas Comune Ianue habuit, oportuit cives Ianue pro ipsis offitiis conferre de sua pecunia et mutuare Comuni, et etiam cottidie oporteat cives pro expensis quas Comune Ianue habet, occasione guerrarum et aliarum expensarum que sunt per ipsum Comune Ianue, de sua propria pecunia mutuare et commodum facere possint; statutum et ordinatum est, pro maiori utilitate tam Communis quam civium, ad hoc ut solvatur illud quod ordinatum fuit anno m° cc° lxxxvii. die xxi. madii; et quod illi qui hinc retro suas pecunias Comuni Ianue mutuaverunt et de cetero mutuabuntur sint securi rehabendi pecunias suas; et dominus Potestas, Abbas populi et Gubernator et Consilium, sive illi de Consilio Ianue qui de cetero erunt, teneantur promittere et iurare quod de cetero ex redditibus et proventibus offitii assignacionis mutuorum de cetero aliquo tempore, aliquo ingenio seu modo, non accipient seu accipi permittent quo minus semper per officiales et scribam dicti offitii qui sunt et pro tempore fuerint, fiant de ipsis redditibus integris et sine diminutione aliqua solutiones illis qui debent seu in antea debebunt se solutionem habere ex dictis redditibus sive ab officialibus dicti officii; et quod dominus Potestas et Abbas populi, semper et quodocumque ad aliquod offitium Potestarie Abbatie et Gubernatorie seu consiliariorum Communis Ianue venerint seu esse contingerint, ipsis et cuilibet eorum dictum sacramentum et promissionem dictorum Potestatis Abbatis et Gubernatoris, consiliariorum Communis Ianue venerint, principio antequam de ipso se intromictant simile sacramentum et similem promissionem faciant: ita quod de omni anno in mutatione eorum veteres officialibus novis simile sacramentum et similem promissionem fieri faciant, et omnia et singula que continentur in instrumento scripto manu Lanfranchi de Vallario notarii m° cc° lxxxvii. die tertia iunii, dominus Potestas facere et actendere et fieri facere teneatur; alioquin, si in aliquo de predictis contrafaciet, seu predicta omnia et singula non observabit, possit et debeat sindicari in libris mille ianuynorum. Et teneantur consules, qui sunt et pro tempore fuerint ad dictum offitium assignacionis mutuorum, in exitu dicti officii subsequentibus consulibus intraturis de novo consignare in scriptis omnes quantitates mutuorum et aliarum comperarum Communis Ianue, que scripte sunt ad ipsum offitium: quas quantitates scribere debent singulis annis in uno ex cartulariis dicti officii, ut non possint addi vel diminui alique quantitates facte in

191

ipso offitio quarum nesciatur qualiter et quando. Item eodem modo facere debeant et teneantur consules compararum salis et omnes alii offitiales super comparis Ianue constituti: quod si non fecerint dicti consules officii assignacionis mutuorum et omnes alii superius denotati, debeant condemnari per dominum Potestatem Ianue in libris l. pro quolibet contrafaciente. Possint eciam dicti consules dicti offitii assignacionis mutuorum presentes et futuri, pro meliori dicti officii, quando ipsis videbitur pro dicto officio fore necessarium, accipere ab uno serviente usque in quattuor ad expensas ipsius officii: qui servientes possint omnia petere, sine metu alicuius pene, sicut servientes domini Potestatis et Abbatis populi quousque fuerint per dictos consules capti et ordinati servientes pro dicto officio; et habeant et habere debeant ipsi servientes in mense, quando necessarium fuerit ipsos tenere debere, sicut servientes domini Abbatis.

262. De observandis omnibus conventionibus, promissionibus et obligationibus factis consulibus officii assignacionis.

Quia nichil tam naturale est quam ea que inter partes placuerunt observare, statutum ordinatum et confirmatum est quod omnia ea que conventata et promissa sunt et fuerunt hinc retro per Comune Ianue, seu per Potestatem seu consilium Ianue Consulibus seu officialibus officii assignacionis mutuorum, et specialiter omnia et singula que conventata et promissa fuerunt per dominum Potestatem, sapientes credentie, gubernatores et consiliarios m. ccc.^o die xxii octubris dictis consulibus seu officiariis dicti officii assignacionis mutuorum, vel alicui ipsorum nomine dicti offitii et pro ipso offitio, omnia et singula de quibus fit mentio in instrumento facto manu Lanfranci de Valario notarii dicto anno et die, actendantur et observentur in omnibus et per omnia ut conventata et promissa et iurata sunt seu fuerunt, et specialiter omnia et singula de quibus fit mentio in dicto instrumento.

Teneatur dominus Potestas Ianue predicta omnia et singula actendere et observare, et attendi facere et complere, que in instrumento predicto manu dicti Lanfranci de Vallario, semper et quodcumque fuerit requisitum ab eo per officarios sive consules officii assignacionis mutuorum supradicti, vel aliquem eorum, vel per scribam dicti offitii. Et si Potestas ut supra omnia non fecerit seu non observaverit, possit et debeat, semper et qualibet vice qua non observaverit seu contra fecerit, in libris mille ianuinorum sindicari.

263. In capitulo quod est sub rubrica de provisione compararum officialium et offitiorum inter cetera continetur ut infra.

Item nullus scriba seu officialis comperarum possit habere aliud offitium Comunis cum salario, seu scribaniam quocumque nomine censeatur. Alioquin privetur et privatus intelligatur officio ipsius

compere seu compararum sive mutuorum. Et visitatores teneantur iuramento ipsos declarare privatos ipsis offitiis; et alios consules confortatores seu scribas substituantur infra dies octo postquam eisdem constiterit.

Item quod nullus consulum confortatorum officialium seu scribarum aliquarum compararum seu mutuorum teneatur vel debeat ad mandatum domini Vicarii Ianue, vel alicuius magistratus, solvere vel mutuare aliquam quantitatem pecunie spectantem ad comperam seu offitium, sive alicuius ex dictis comparis, quacumque de causa quantumcunque iuxta videretur, aliter quod ordinatum sit per venditiones et tractatus sive offitii. Alioquin ipso iure sint privati tali offitio compere, et alii per Visitatores debeant substitui. Et nichilominus, si contrafecerint, totum quod solverint de suo proprio solvere et restituere teneantur substitutis in dicta compera seu offitio.

264. In capitulo quod est sub rubrica de protectoribus et defensoribus compararum Comunis Ianue et de eorum offitio inter cetera continetur ut infra.

Item quod nullus capitaneus, vicarius, iudex, vel familiaris eorundem, vel aliquis alius officialis vel magistratus, possit cogere, vel mandare cogendo, aliquos consules vel offitiales vel scribas alicuius compere, vel aliquarum compararum seu offitii, ad solvendum vel mutuandum aliquam pecunie quantitatem illius compere sive offitii, seu pertinentem ad aliquam comperam vel offitium, nisi secundum formam tractatus vel impositionis ipsius compere vel offitii; et quicumque contrafecerit nedum periurus censeatur et habeatur, sed nichilominus teneatur ad solvendum et satisfaciendum illi tali compere duplum illius quantitatis quam solvi vel mutuari iusserit contra formam tractatus dicte compere. Quia conveniens est quod illi substineant onera qui percipiunt emolumenta, ideo statutum est quod non possint nec debeant aliquo modo dari vel solvi aliquas quantitates pecunie per consules salis, nec per aliquos oficiales Comunis Ianue, etiam mandato Potestatis, quod ipse Potestas non teneatur facere alicui persone collegio vel universitati qui habeant in comparis comunis, nisi sint de dispendio Comunis Ianue, vel nisi solemniter obligaverint ad expendendum de ipsis comparis in mutuis collectis et aliis avariis Comunis Ianue. Et si contra predicta fieret solucio, Potestas teneatur eum qui contrafecerit condemnare pro qualibet vice in libris xxv. ianuinorum, et ultra id quod solvitur ab eo auferre et restitui facere Comuni Ianue. Insuper scribe consulum salis et aliarum compararum aliquem locum, vel aliquam partem ipsius, alicui persone collegio vel universitati que non sit de dispendio Comunis Ianue, nisi obliget se de expendendo in mutuis collectis et aliis avariis Comunis Ianue de ipsis comparis quousque ipsas habuerit in Comuni

vel pro illis quas in Comuni habebunt. Et si quis contrafecerit condemnatur in libris xxv. ianuynorum pro qualibet vice; salvo quod, non obstantibus supradictis, infrascripte persone domus ecclesie sive monasteria et quelibet ipsarum, quamdiu placuerit Comuni Ianue, possint licenter in dictis comparis haberi et ipsis fieri solutiones ipsarum comperarum, etiam ipsis non facientibus dictas promissiones, solummodo pro quantitativis infrascriptis quas modo habent in dictis comparis et non de cetero acquisitis, dictis propriis abbatisse et quattuor ex melioribus monialium ipsius monasterii in fide sua in ordine suo per Deum vivum asserentibus quod ipse compere et loca sunt proprie illius persone loci ecclesie seu monasterii, sine aliqua fraude seu ingenio; ita quod nullo modo sint alicuius alterius, seu pertineant in futurum in aliquam personam.

Dicte vero persone loca et ecclesie et monasteria et quantitates sunt iste:

Monasterium sancti Petri de

Prato in comparis salis . lib. decc. l.

Monasterium sancti Sepulcri in

comparis salis » dc. xv.

In compara librarum centum

millium » d.

Monasterium sancti Columbani

in comparis salis » d. lxiii.

In compara librarum xxx mil-

lium » xxx.

Monasterium de Valle in Chri-

sto in Rappallo in comparis

salis » decc.

In compara librarum centum

millium » c.

Amina monialis monasterii san-

cti Marchi de Rapallo in

compara salis xxx millium » c.

Conventus monasterii de Car-

bonaria » m. c.

Monasterium Latronorii in

comparis salis » l.

In compara libr. centum mil-

lium » d. l.

Collegium infirmorum sancti

Lazari » c. x.

Monasterium de Faxolo » ccc.

Monasterium sancti Thome de

Ianua » ccc. lxxxviii.

Monasterium sancti Philippi et

Iacobi de arcubus in compa-

ris salis et librarum centum

millium » decc.

Monasterium sancti Andree de

Porta in compara librarum

centum millium » c.

In compara librarum xxx mil-

lium » c.

Moniales sancte Marie de Bel-

veder » m. d.

Monasterium sancti Eustachii » c.

Monasterium sancte Agathe de

Capite montis in comparis

salis lib. decc.

Monasterium sancti Spiritus in

comparis salis » decc. l.

In compara librarum centum

millium » cc. xxv.

Monasterium sancti Petri de

Mesema » dc.

Monasterium de Aquazola, sive

de Albingana (*sic*) monialis

de Aquazola » c.

Hospitale sancti Iohannis » d.

Monasterium sancti Petri de

Prato in ecclesia sancte

Lucie » c.

Magister Anselmus » d.

Et quando consules, qui erunt m° cc° lxxx° et ab inde in antea, faciant, seu facere debebunt, participibus primam pagam, non faciant alicui nisi primo iuraverit in suo sacramento et manifestaverit cuius sunt compere suprascripte, sine aliqua fraude seu ingenio; et fiat ipsi persone paga pro suis comparis. Et si manifestaverit esse ex ipsis aliqua loca alterius persone; si illa persona est in dispendio, iuret ipsas comparas suas esse, et fiant sibi page. Et si non erit in dispendio Ianue, non fiant sibi; nisi se obligaverit et fideiussorem prestiterit secundum formam ipsius capituli. Et si quis predictorum, sive qui dictas quantitates sive de predictis quantitativis recuperaverit, et in alios introitus ipse collocaverit, ratio (et?) privilegium habeat et habeant de ipsis supradictis quantitativis tantum. Et si Potestas ut supra non observaverit et non actenderit, possit et debeat sindicari in libris l. ianuynorum.

265. De protectoribus et deffensoribus comperarum Comunis Ianue et de eorum officio.

Statuimus et ordinamus, pro bono publico et utilitate comperarum Comunis Ianue et participum ipsarum, et ut in iure suo dicte compare melius defendantur, quod officium infrascriptorum sapientum, quorum nomina sunt hec:

Manuel de Carmandino

Thobias Falconus

Babilanus Salvaygus

Marchoaldus Pelegrinus

Franciscus de Costa

Johannes de Marcho

Matheus de Sancto Syro

Guillelmus Marrufus,

qui hoc anno per quosdam ex participibus ipsarum comperarum electi et ordinati fuerunt ad deffendum ipsas comperas et iura ipsarum, et ne iniurie et oppressiones fiant eisdem contra formam impositionum et tractatum earundem, duret usque ad kalendas iulii de m° ccc° xxiii° [habet locum

195

m^o ccc^o xxx^o], et sic de cetero fiat successive electio octo protectorum per ipsum officium protectorum iuxta formam presentis capituli; et qui octo, vel maior pars eorum saltim, per octo dies ante finem eorum officii, debeant et teneantur vocari facere, voce preconia, participes comperarum in aliquo loco in quo dictos participes crediderint debere facilius convenire: qui venire et interesse debeant ad videndum fieri electionem de futuri anni novis officialibus protectoribus comperarum. Qui octo, vel maior pars eorum, in presentia participum, qui venire vel interesse voluerint, faciant et facere debeant electionem octo sapientum bonorum virorum futurorum officialium protectorum comperarum pro anno tunc venturo: quorum octo, quattuor sint ex nobilibus et quattuor ex popularibus; ita quod nemo possit eligi ad illud officium, qui non habeat vel recipere debeat loca seu quantitates pecunie in compera una vel pluribus Communis Ianue: quorum officium similiter duret usque ad alias kalendas iulii tunc proxime venturas.

Et qui octo sic electi compellantur precisare per dominum vicarium regni, qui pro tempore fuerit, vel per dominum iudicem Capituli, ad dictum officium subeundum, et ad iurandum corporaliter de eorum officio debite sollicite et fideliter exercere et prout utilitati Communis et comperarum crediderint convenire; et qui octo, vel maior pars eorum saltim, semel in ebdomada, iusto Dei impedimento cessante vel alia iusta causa, teneantur et debeant sub debito sacramenti insimul convenire in Capitulo, vel alio loco de quo videbitur prefactis octo vel maiori parti eorum, pro inquirendo faciendo solicitando et exequendo ea que eisdem iminent facienda inquirenda et exequenda ex debito eorum officii.

Offitium autem predictorum octo consistat sit et esse debeat in infrascriptis, videlicet: quod sollicite et bona fide debeant querere et investigare opportunitates necessitates et utilitates dictarum comperarum singulariter et universaliter et participum ipsarum, et quecumque eisdem crediderint expedire vel utilia eis fore; et maxime pro posse curando ne assignationes introitus et redditus ipsarum comperarum vel alicuius earum, seu pecunie ipsarum, dentur vel expendantur vel erogentur aliter, vel in alios usus quam vel prout ordinatum sit ex forma impositionum tractatum seu ordinamentorum ipsarum comperarum; et ne proventus et assignationes ipsarum comperarum et iura participum earum possint in aliquo diminui vel defraudari, ledi vel agravari; et ne ipsis vel de ipsis aliquid violentie iniurie vel oppositionis inferatur per aliquos magistratus vel officiales Communis Ianue, vel alias quascumque personas; et ut consules et officiales quarumcumque comperarum et visitatores Communis Ianue libere eorum officium exequi et exercere possint; et ne aliquid violentie vel oppositionis contra formam eorum officii, seu tractatum et impositionum ipsarum comperarum, eisdem vel alicui eorum inferatur; et ut omnes et singuli officiales ipsarum comperarum, quocumque nomine censeantur, et visitatores qui pro tempore

fuerint, atendant et observent omnia quecumque debent seu tenentur ex forma tractatus eorum officii; et quod ipsi visitatores et officiales recte gerant eorum officium; et ut nichil fiat vel attentetur in preiudicium dictarum comperarum, vel iurium ipsarum vel alicuius earum; et generaliter ut omnia ipsis comparis expediencia recte gerantur fortificentur et debite compleantur.

Et teneantur et compellantur eciam quicumque consules officiales et scribe quarumcumque comperarum facere copiam de cartulariis dictarum comperarum et cuiuslibet earum predictis octo, vel maiori parti eorum, semper et quocies per eos vel maiorem partem eorum seu de mandato eorum fuerint requisiti.

Teneantur quoque visitatores Communis Ianue qui sunt, vel pro tempore fuerint, ad requisitionem predictorum octo, vel maioris partis eorum, inquirere et procedere contra consules scribas et officiales qui sunt vel fuerint vel de cetero erunt consules officiales vel scribe alicuius compare, vel aliquarum comperarum officii vel assignationis, in hiis et super hiis et occasione eorum de quibus facta fuerit eisdem denuntiatio vel querimonia.

Item quod nullus capitaneus vicarius iudices vel familiares eorumdem, vel aliquis alius officialis vel magistratus, possit cogere vel mandare cogendos aliquos consules vel officiales vel scribas alicuius compare, vel aliquarum comperarum seu officii, ad solvendum vel mutuandum aliquam pecunie quantitatem illius compare sive officii, seu pertinentem ad aliquam comperam vel officium, nisi secundum formam tractatus vel impositionis ipsius compare vel officii; et quicumque contrafecerit nedum per iurus censeatur et habeatur, sed nichilominus teneatur ad solvendum et satisfaciendum illi tali compare duplum illius quantitatis quam solvi vel mutuari iusserit contra formam tractatus dicte compare.

Item quod omnes introitus, seu assignationes introitus quarumcumque comperarum, ponantur in registris seu cartulariis ubi sunt scripta nomina habentium in comperis sive officiis comperarum Communis Ianue, et quibus comparis sive officiis sunt assignati, et pro quibus partibus; ita quod sciri possint illi introitus qui assignati sunt cuicumque compare, et ita quod de ipsis non possit fieri diminutio vel detractio.

Item quot loca sunt in qualibet compara, sive quot locorum est in qualibet compara, et diminutiones que annuatim fierent de eis; et predicta facere ponere et scribere teneatur ille notarius qui est ordinatus per capitulum quod est sub rubrica de duobus cartulariis mutuis et omnibus comparis ordinandis et colocandis.

Item quod omnes scribe quarumcumque comperarum, qui non restituerunt officio visitorum cartularia in tempus ordinatum per tractatum ipsorum visitorum, condennentur per dictum officium visitorum pro quolibet et qualibet vice in libris Ianuynorum, in pecunia numerata, sine aliqua com-

pensacione vel detractiōe, aplicandis in salarium domini vicarii qui nunc est vel pro tempore fuerit.

Item quod cessantibus, secundum sua tempora, solvere precia introytuum consignatorum alicui compare, vel aliquibus comparis, quorum introytuum fuissent participes vel emptores, non fiat ius per aliquem magistratum Communis Ianue super aliqua questione civili vel peccuniaria, donec de dicto pretio sive introytu integraliter satisfecerint, nec admittantur ad aliquod officium Communis vel comperarum, nec in aliquo salarium possint percipere vel habere.

Item quod si aliqua persona, que dare debuerit aliquam quantitatem pecunie alicui compare vel officio, cessaverit in solutione dicte quantitatis pecunie, retineantur eidem proventus quos haberet vel recipere deberet in ipsa compara vel officio, una vel pluribus, pro tempore quo distulerit solvere et pro rata eius quod dari deberet ipsi compare vel officio; et nichilominus, pro interesse talis compare, teneatur solvere ipsi compare ad rationem de libris decem pro quolibet centum, et pro rata temporis quam quantitatem debitam ultra terminum retinuerit sive solvere cessaverit; et quod omnes consules et scribe talis compare, cui illa talis persona habuerit solvere, teneantur et debeant describere immediate ad dictam rationem de columpna illius persone debentis, si aliquod habuerit in ipsa, et scribere super ipsam comparam; et si non habuerit in ipsa compara, sed in alia quacumque, teneantur consules et scribe ipsius compere, ad requisitionem consulum compere cui debuerit solvere, habita apodixia a domino iudice Capituli, simili modo describere de columpna debentis et scribere super tali compera cui debetur.

Item quod nulli officiali ponatur in rationem salarium suum, nisi exercuerit dictum suum offitium continue horis debitis et decentibus et quibuscumque diebus iuridicis; et quod dictorum octo protectorum stetur declarationi, una cum officio visitorum, utrum et pro quanta parte sit privandus suo salario officialis predictus.

Item quod quando fient, seu fieri debebunt, electiones consulum comperarum et scribarum per participes comperarum, participes talium compararum convocandi ad talem electionem debeant de conscientia et assensu dictorum octo protectorum, seu maioris partis eorum, assumi et convocari. Qui octo protectores, vel maior pars eorum, videre et examinare debeant personas, que electioni fiende de novis officialibus interesse debebunt secundum statuta illius compare vel officii cui imminet fienda electio officialium; et illi quos crediderint, et eis vel maiori parti eorum videbitur dicte electioni interesse debere, iuxta ordinationem illius compare vel officii, habeant vocem in illa electione et non alii.

Item quod consules comperarum non possint solvere participibus in clapucinis ultra quartam partem eius quod solvere debuerint; ita quod relique tres partes debeant solvere in ziliatis, vel altera bona moneta, quam in clapucinis.

Item quod scribe cuiuscumque compare sive

officii debeant et teneantur in principio eorum officii, sub debito sacramenti et sub pena remotionis ab officio, scribere in cartulariis cuiuscumque compare, in primo folio, vel ubi melius eidem videbitur, numerum foliorum sive cartarum cuiuscumque cartularii, ad hoc ut sciri possit numerus cartarum, sive foliorum, que sunt seu esse debent in cartulario cuiuslibet compare.

Item teneantur omnes consules cuiuslibet compare, sive officii, in principio eorum officii levare in scriptis in aliquo manuali quantum ascendit, seu id quod ascendit, compara seu offitium cuius erunt consules, et numerum participum ipsius compare: et hoc accepto et viso, postea vadant et ire teneantur ad registrum sive autenticum ubi sunt scripture compare et nomina participum et quantitates seu loca, et videre calculare et examinare si registrum sive autenticum concordat sive concurrit cum scriptura dicti manualis excerpta et levata de cartulariis dicte compare; et hoc facto et viso, dictum manulem retineant in se usque ad finem eorum officii; et ita quilibet consul qui pro tempore fuerit teneatur facere successive.

Et teneantur et debeant dicti octo protectores videre et examinare rationes illorum officialium, qui in eorum rationibus posuerunt excusationes quas fecerunt occasione aliquarum avariarum pro aliquibus personis, de proventibus quos recipere debebant in aliqua compara a m^o ccc^o xviii.^o citra, toto ipso millesimo comprehenso; et quod similiter videant et examinent rationes collectorum ipsarum avariarum sive dacitarum; et si reperietur illos pro quibus dicti officiales comperarum fecerunt aliquas excusationes non esse in cartulario scriptos ubi scripti fuerint illi qui solvere debebant avarias, quod dicti officiales, qui fecerunt descriptiones sive dictas excusationes, cogantur ad restitutionem faciendam personis de quantitibus proventuum que vel qui reperirentur occasione dictarum avariarum, secundum excusationem descripti sive descripte desuper illam talem personam, sive de columpna ipsius; et predicta fiant et exequantur per dominum iudicem de Capitulo, vel dominum vicarium, ad requisitionem sive denunciationem dictorum octo, vel maioris partis, sine libello et pignore bandi et sine strepitu et figura iudicii.

Item quod nullus scriba vel officialis alicuius compare possit describere aliquos proventus, seu aliquas quantitates pecunie, de super aliquo, seu de columpna alicuius persone que recipere ipsos debeat in aliqua compera sive officio, seu per aliquam personam aliquas excusationes facere occasione ipsius avarie, nisi prius habuerit apodixiam ab officiali seu scriba qui presit seu deputatus sit ad coligendum avariam pro qua requiratur seu fieri debeat excusatio supradicta; et quod dictus scriba vel officialis, habita dicta apodixia, quam cicius poterit ipsam apodixiam teneatur tradere et consignare illi persone pro qua facta fuerit excusatio, scripto tamen prius exemplo apodixie in cartulario compare ubi facta fuerit excusatio.

Item teneantur et debeant consules cuiuscumque compare sive officii habere bancharium unum in quo recondantur et colocentur cartularia ipsarum compararum vel officiorum; et quod dictus bancharius habeat duas clavaturas, una quarum teneatur per consules dicti officii sive compare, et alia per scribam sive scribas dicte compare sive officii; ita quod unus in absentia alterius in dicto cartulario nil possit videre, scribere vel operari.

Item quia scribe compararum et officiorum ut plurimum cessant iurare eorum officium secundum formam eorum tractatum et securitates prestare; statuimus et ordinamus quod quicumque cessaverit predicta facere, non possit percipere vel habere salarium in dicta compara vel officio, et acceptum non possit ei poni in rationem; sed precise compellatur ad ipsum restituendum per officium visitatorum.

Item quod singulis annis visitatores, qui erunt de mense februarii, per totum dictum mensem teneantur sub debito sacramenti facere diligentem rationem inquisitionem et computum de omnibus introytibus pertinentibus ad quamlibet comparam; et pretio quo venditi fuerint introytus particiones seu assignati cuilibet compare; et videre quod et quantum quelibet compara potest reddere illo anno tam de proventibus quam residuis, si qua essent residua; et mittere per totum dictum mensem, vel saltem infra quindecim dies mensis marcii tunc subsequentis, cri-dam per civitatem et loca consueta quid et quantum potest reddere quelibet compara illo anno tam de proventibus quam residuis, si residua erunt; et predictam rationem teneantur visitatores, infra dictum tempus, dare consuli vel consulibus et scribe cuiuslibet compararum; et si quis consul vel scribe alicuius compare in solutione eius quod cuique participi pervenire debet pro illo anno, facta ratione eius quod ad quemlibet pervenire debet ex introytibus illius anni cessaverit, possit illa persona pro illa quantitate quam recipere debet petere executioni mandari contra consulem et scribam cri-dam seu preconizationem predictam, vel scripturam cartularii compare seu assignationis predictae in quo erit scripta ratio predicta: in qua executione in omnibus et per omnia forma capituli quod est sub rubrica de laude et sententia executioni mandandis observetur, salvo si visitatoribus ex causa evidenti aliud videretur.

Sane intellecto, predictis vel aliquo predictorum non obstantibus, quod per predicta vel aliquod predictorum non fiat neque factum intelligatur aliquod preiudicium iuribus aliquarum compararum seu assignationum, vel instrumentis seu promissionibus factis per Comune Ianue alicui compare seu assignationi seu participibus ipsius, seu libertatibus earum vel alicuius earum.

Habet locum m° ccc° xxx.° a kalendis februarii in antea.

Et teneantur visitatores, antequam de dicto officio visitare se intromictant, prestare securitatem de libris quingentis pro quolibet domino iudici Capi-

tuli de ipsorum officio bene et fideliter exercendo; et dicte securitates seu securitas debeat approbari per dominum iudicem Capituli et officium protectorum.

Item quod officium protectorum possit elevare in cedulam omnes et singulos quos crediderit fecisse vel procurasse describi vel transcribi aliqua loca vel locum, seu quantitatem alicuius compare, sub intentione procurandi vel habendi vocem vel voces ad electionem alicuius officialis compare seu compararum: que cedula intelligatur simplex notio auctoritate presentis capituli facta. Et hoc sub pena librarum vigintiquinque exigenda per quemcumque magistratum Ianue ad solam presentationem dicte cedule, sine strepitu et figura iudicii, et nulla quantumcumque valida exceptione vel contradictione audita: quod fit pro grandi provisione et utilitate Communis.

Et teneatur dominus vicarius, qui nunc est et pro tempore fuerit, et quicumque magistratus Ianue predicta omnia actendere et observare, aliquo capitulo non obstante; alioquin possit et debeat sindicari, pro qualibet vice qua contrafecerit vel non observaverit ut supra, in libris d. ianuynorum; et sit presens capitulum abrogatorium et derogatorium omnibus capitulis statutis et ordinamentis in contrarium obviantibus, presenti capitulo in suo robore permanente.

M° ccc° lxxvii° die xxi° iulii. Extractum est supradictum capitulum ut supra de libro secundo magni voluminis capitulorum Communis Ianue, quod magnum volumen completum fuit, m.° ccc.° xxiii.° de mense marcii; et quod supradictum capitulum habuit locum dicto millesimo et ab inde citra.

POPVLVS.

Iacobus Bonaventura notarius et Communis Ianue statutarius.

In nomine Domini amen. Infrascripte sunt regule compararum Capituli.

Officium quatuor sapientum constitutorum super provisione ordinatione seu regulatione Capituli et compararum Communis et eciam dugane seu officiorum palatii Communis de mari, et quorum quatuor sapientum nomina sunt hec:

Obertus de Vivaldis Franciscus Maruffus
Olivierus Squarzaficus Dominicus de Garibaldo

statuit decrevit et ordinavit ut infra:

Primo quod de novem comparis infrascriptis, videlicet:

De compara officii assignationis mutuorum, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum cl. millium regis Roberti, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum xi. millium Corsice, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum xiii. millium grani, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum xxxii. millium regis Caroli, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara mutui de soldis centum per centum, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara maletolte, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum xxx. millium Imperatoris, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum xxv. millium Rodi, que est in summa de capitali libr. . . .
fiat unum corpus, seu una incorporatio, ita quod omnes et singuli participes omnium supradictarum compararum, cum quantitibus locorum seu peccunie que et quas habent in dictis comparis et qualibet earum, scribantur in uno magno cartulario diviso et rubricato per octo compagnas civitatis Ianue et scripto per abecedarium; de quo cartulario extrahantur sive exemplentur cartularia quatuor, in uno quorum scripti sint per abecedarium omnes et singuli participes cum quantitibus locorum que habent in dictis comparis duarum compagnarum, videlicet Castri et Plathee longe; in alio cartulario scribantur omnes participes et eorum loca aliarum duarum compagnarum, videlicet Macagnane et sancti Laurencii; in alio cartulario scribantur per abecedarium omnes participes et ipsorum loca aliarum duarum compagnarum, videlicet Porte et Suxilie; et in alio cartulario scribantur per abecedarium omnes participes et ipsorum loca aliarum duarum compagnarum, scilicet Porte nove et Burgi.

Super quibus quidem cartulariis quatuor scribantur et solvantur eisdem participibus proventus locorum predictorum.

Et istud sit unum officium, quod appeletur officium consulatus assignationis mutuorum.

Item statuit decrevit et ordinavit quod fiat unum aliud corpus, sive una alia incorporacio de sex comparis infrascriptis, videlicet:

De compara magna pacis, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum iii. millium carniū et casei, que est in summa de capitali librarum viginti octo milium centum triginta, solidorum decem novem et denariorum sex.

De compara librarum xxi. millium carniū et casei, que est in summa de capitali librarum sexdecim millium quadringentarum quadraginta duarum, solidorum quatuor et denariorum unius.

De compara librarum xx. millium salis, que est in summa de capitali librarum decem et septem millium sexcentarum quinquaginta.

De compara librarum xxx. millium salis, que est in summa de capitali librarum triginta millium.

De compara librarum xxvii. millium salis, que est in summa de capitali librarum vigintitrium millium ducentarum octuaginta trium, denariorum duorum.

Item quod omnes et singuli participes omnium supradictarum compararum, cum omnibus et singulis quantitibus locorum seu pecuniarum que et quas ipsi participes habent in dictis comparis, scribantur in uno magno cartulario diviso et rubricato per octo compagnas civitatis et scripto per abecedarium; de quo quidem cartulario extrahantur seu exemplentur

cartularia quatuor fienda in supradictum modum specificatum in supradicto primo corpore seu unione compararum.

Et istud sit unum aliud corpus compararum, quod appeletur officium consulatus pacis.

Item statuit decrevit et ordinavit quod de compara magna salis, que est in summa de capitali librarum . . . , fiant duo cartularia, unum videlicet de quatuor compagnis deversus Castrum, in quo scribantur et scripti sint omnes et singuli participes cum quantitibus locorum seu peccuniarum que et quas ipsi participes habent in dicta compara, illi videlicet participes dictarum quattuor compagnarum per abecedarium sicut actenus fieri consuevit; et aliud cartularium similiter fiat de aliis quatuor compagnis deversus Burgum, in quo scribantur et scripti sint omnes et singuli participes dictarum quatuor compagnarum per abecedarium, cum omnibus quantitibus locorum seu peccuniarum que et quas dicti participes habent in dicta compara, ita quod dicta duo cartularia fiant sicut actenus fieri consueverunt.

Item statuit decrevit et ordinavit quod fiat et fieri debeat unum aliud cartularium magnum de sex comparis infrascriptis, videlicet:

De compara domini Cardinalis, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum lxi. millium Gazarie, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum xxx. millium, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum xvi. millium vini, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum mille domini Eliani Salvaygi, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara olim magistri Pauli, que est in summa de capitali libr. . . .

Item quod in dicto cartulario scribantur per abecedarium omnes et singuli participes habentes loca in dictis sex comparis vel aliqua earum, cum omnibus quantitibus locorum seu peccuniarum que et quas habent in eisdem comparis; quod quidem cartularium sit et remaneat pro autentico; et intelligatur presens unio supradictarum sex compararum una compara; et de quo cartulario extrahatur sive exemplentur unum aliud cartularium, super quo scribantur solutiones proventuum participum predictorum: que quidem compara appeletur compara librarum . . .

Item statuit decrevit et ordinavit quod fiat et fieri debeat unum cartularium et una unio de tribus comparis infrascriptis, videlicet:

De compara librarum xxxx. millium grani, que est in summa de capitali libr. . . .⁽¹⁾

De compara librarum x. millium castrorum, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum xii. millium Imperatoris, que est in summa de capitali libr. . . .

Item quod omnes et singuli participes cum omnibus quantitibus locorum, et peccunie que et quas

(1) In margine: iiii millium grani.

ipsi participes habent in dictis tribus comparis et qualibet earum, scribantur per abecedarium in dicto cartulario; et intelligantur dicte tres compare esse una compara, que appelletur compera librarum . . .

Et de quo seu a quo extrahatur sive exempletur unum aliud cartularium, in quo scripti sint dicti omnes participes, cum omnibus eorum locis que habent in dictis comparis et qualibet earum. Et super quo cartulario scribantur solutiones proventuum fiende participibus antedictis.

Item statuit decrevit et ordinavit quod fiat et fieri debeat unum aliud cartularium, sive una alia unio, de duabus comparis infrascriptis, videlicet:

De compara librarum clxxx. millium, que est in summa de capitali libr. . . .

De compara librarum xx. millium nova, que est in summa de capitali libr. . . .

Item quod omnes et singuli participes cum omnibus quantitibus locorum, et peccunie que et quas ipsi participes habent in dictis duabus comparis et qualibet earum, scribantur per abecedarium in dicto cartulario; et intelligantur dicte due compare esse una compara, que appelletur compera librarum . . .

Et de quo seu a quo extrahatur sive exempletur unum aliud cartularium, in quo scripti sint dicti omnes participes, cum omnibus eorum locis seu quantitibus que habent in dictis comparis et qualibet earum; et super quo cartulario scribantur solutiones proventuum fiende participibus ante dictis.

Et predicta tria cartularia ut supra, de dictis comparis videlicet tribus et duabus fienda, debeant stare et teneri, cum dictis duobus cartulariis fiendis ut supra de compara magna salis, ad unum scagnum, et esse unum officium quod appelletur officium consulatus compararum salis.

Item statuit decrevit et ordinavit dictum officium quod in quolibet dictorum trium officiorum quolibet anno sint et esse debeant consules duo et notarii duo et subscriba unus; qui notarii et subscribe sint de collegio notariorum civitatis Ianue; et qui consules duo habeant et habere debeant pro quolibet in anno de peccunia assignationum seu introytuum dictarum compararum, pro eorum salariis, libras centum viginti quinque ianuynorum; et dicti duo notarii habeant et habere debeant pro quolibet in anno de peccunia dictarum assignationum seu introytuum, pro eorum salariis, libras centum ianuynorum; et dictus subscriba habeat et habere debeat quolibet anno, pro suo salario, de peccunia dictarum assignationum libras quinquaginta ianuynorum.

De quibus salariis, videlicet quilibet dictorum consulum et dictorum notariorum qui fuerint in dictis officiis approbati, dare et solvere possint et debeant illi seu illis persone seu personis cui seu quibus dicta officia obvenierint ad sortes, in dacione officiorum, usque in libris vigintiquinque ianuynorum pro emptione dictorum officiorum; et dictus subscriba usque in libris decem ianuynorum et non ultra.

Et qui fuerit consul scriba vel subscriba electus in aliquo ex dictis officiis, vel exercuerit aliquod ex

ipsis officiis uno anno, non possit eligi anno sequenti in eodem officio, nec ipsum idem officium exercere modo aliquo vel ingenio.

Que quidem officia omnia ponantur et dentur seu poni et dari debeant omni anno ad sortes sive ad denarium auri, sicut actenus fieri consuevit de officiis Capituli.

266. De modo approbandi officia Capituli.

Item statuit decrevit et ordinavit quod approbatio omnium officiorum dictorum trium consulationum, et etiam omnium aliorum officiorum Capituli, que de cetero dabuntur in dacione seu concessione officiorum Capituli fienda ad sortes sive ad denarium auri, fiat et fieri debeat in hunc modum, videlicet: quod quilibet cui obvenierit aliquod officium ex dictis officiis omnibus, possit et debeat dare in scriptis officio protectorum usque in tres personas ad faciendum approbati quas voluerit; ita quod si ipse voluerit esse unus ex ipsis tribus personis sic dandis, hoc sit in ipsius arbitrio; et quas personas dare debeat in tribus vicibus, videlicet qualibet vice unam solam personam in una cedula; et dictum officium protectorum debeat eligere constituere et ordinare duos bonos viros, qui sint de melioribus participibus comperarum Comunis, et vocentur ipsi duo refferendarii; quibus refferendariis dictum officium protectorum dare debeat dictam cedulam seu cedulas in qua seu quibus scripta fuerit dicta persona, que ille cui obvenierit aliquod ex dictis officiis voluerit approbati in ipso officio seu officiis; et postea per dictos duos refferendarios eligantur constituentur et ordinentur, quam secrecius fieri poterit, tres boni sapientes et legales viri, quorum unus sit de melioribus participibus compararum officii consulatus assignacionis mutuorum, alius sit de melioribus participibus comperarum officii consulatus pacis, et alius sit de melioribus participibus comperarum officii consulatus compararum salis.

Et qui tres sapientes viri sint et appellentur secreti approbatores officiorum Capituli. Quorum secretorum approbatorum officium consistat in infrascriptis, videlicet: quod dicti duo refferendarii portare et dare debeant dictis tribus secretis approbatoribus, quam secrecius poterunt, dictam cedulam sive cedulas sibi datam seu datas per dictum officium protectorum. Et dicti approbatores debeant approbare vel reprobare personam primo eis in dicta cedula datam; et si reproberint dictam personam, approbent vel reproberint personam secundo eis in alia secunda cedula datam; et si reproberint ipsam secundam personam, approbent vel reproberint personam terciam eisdem in tertia cedula datam; et si ipsam terciam personam reproberint, in dicto casu ille cui dictum officium obvenisset ad sortes habeat et habere debeat ab illo cui dictum tale officium concederetur illud in quo ipsum officium est taxatum, seu pretium ordinatum sive stabilitum pro dicto officio tenendo; et non possit nec habeat amplius

se intromittere de dicto tali officio illo anno; ymo postea, in dicto casu, officium protectorum dare possit et debeat dictis refferendariis illas personas quas voluerit et quot et quociens voluerit et oportebit in dicto tali officio; et ipsi refferendarii portare et dare debeant in scriptis, quam magis secrecius poterunt, dictas personas dictis secretis approbatoribus. Quorum trium approbatorum secretorum officium duret et se extendat quousque in omnibus officiis Capituli fuerint omnes officiales per eosdem secretos approbatores approbati pro suo anno, in modum superius denotatum; nec possit aliquis, qui semel fuerit reprobatus in uno officio, amplius illo anno in eodem officio approbati: et in dictum modum fiat et fieri debeat approbatio dictorum officiorum omni anno quolibet successivo.

Item statuit decrevit et ordinavit quod in quolibet dictorum trium officiorum incorporationum predictarum sint et esse debeant semper quatuor nuncii boni et sufficientes, et non plures; qui habeant et habere debeant pro eorum salario, pro quolibet, ad rationem de libris viginti quatuor ianuynorum in anno.

Item statuit decrevit et ordinavit quod ad custodiam Capituli cartulariorum scripturarum et rerum existentium in Capitulo, seu palacio Capituli, sit et esse debeat unus bonus et sufficiens custos; qui habeat et habere debeat de peccunia assignationum comperarum Comunis omni anno ad rationem de libris triginta duabus ianuynorum. Et qui custos eligatur et eligi debeat omni anno per officium protectorum Comunis, prout melius videbitur ipsi officio protectorum.

Item dictum officium elegit constituit et ordinavit ad omnes dictas uniones seu incorporaciones scribendas et ordinandas, sive ad omnia cartularia dictarum incorporationum ordinanda et scribenda, Iungibonum de Liturfis notarium, Antonium de Reco notarium quondam Richeti et Benedictum de Via notarium; mandans quibuscumque et scribis quarumcumque comperarum, quod de omnibus cartulariis ipsarum comperarum debeant copiam facere, et ipsa cartularia tradere dictis tribus notariis et cuilibet ipsorum ad eorundem liberam voluntatem. Qui notarii tres habeant et habere debeant de peccunia que primo exigitur de assignationibus comperarum, pro eorum salariis et labore, libras viginti quinque ianuynorum pro quolibet, et ultra expensas dictorum cartulariorum et necessariorum pro eisdem.

Item statuit decrevit et ordinavit quod omnes et singule assignationes, seu omnes et singuli introitus quarumcumque comperarum Comunis, sint et esse intelligantur uniti incorporati et insimul mixti, ad hoc ut dividantur et dividi seu distribui possint et debeant inter dicta tria incorporationum officia per soldum et libram valoris locorum omnium et singularum comperarum incorporatarum in dictis tribus officiis: quos valores seu precia locorum dictum officium ponit et extimat ut infra.

Primo ponit et extimat quemlibet locum omnium et singularum comperarum incorporatarum ut

supra, in officio videlicet consulatus assignationis mutuorum, uno loco computato cum alio in libris viginti sex ianuynorum: ad quam rationem consules dicti officii habere debeant et percipere ex tota summa omnium introytuum quarumcumque comperarum Comunis incorporatarum ut supra in dictis tribus officiis, scilicet pro parte eisdem consulibus ex dicta summa contingente.

Item ponit et extimat et apreciat quemlibet locum omnium comperarum ut supra incorporatarum, in officio videlicet consulatus pacis, uno loco computato cum alio, in libris triginta quinque ianuynorum: et ad dictam rationem consules dicti officii debeant habere et percipere, pro parte eis contingente, ex tota summa omnium et singulorum introytuum quarumcumque comperarum Comunis.

Item ponit et extimat seu apreciat quemlibet locum compare magne salis in libris sexaginta sex, solidis tredecim et denariis quatuor ianuynorum: et ad dictam rationem consules dicti officii debeant habere et percipere, pro parte eis contingente, ex tota summa omnium et singulorum introytuum quarumcumque comperarum Comunis.

Item ponit extimat et apreciat quemlibet locum infrascriptarum sex comperarum in libris c. ianuynorum: et ad dictam rationem consules officii consulatus comperarum salis debeant habere et percipere, pro parte eisdem consulibus contingente, ex tota summa omnium et singulorum introytuum seu assignacionum quarumcumque comperarum Comunis.

Compare autem sex, quarum quilibet locus apreciatus est in libris centum ut supra, sunt he:

Compara domini Cardinalis.

Compara librarum lxi. millium Gazarie.

Compara librarum xxx. millium militum.

Compara librarum xvi. millium vini.

Compara librarum mille Eliani Salvaygi.

Compara olim magistri Pauli.

Item ponit et extimat et apreciat quemlibet locum infrascriptarum trium comperarum in libris quinquaginta ianuynorum: et ad dictam rationem consules officii consulatus comperarum salis debeant habere et percipere, pro parte eisdem consulibus contingente, ex tota summa omnium et singulorum introytuum seu assignationum quarumcumque comperarum Comunis.

Compere autem tres quarum quilibet locus apreciatus est in libris quinquaginta ianuynorum sunt he:

Compara librarum xxxx. millium grani.

Compara librarum x. millium castrorum.

Compara librarum vii. millium Imperatoris.

Item ponit et extimat et apreciat quemlibet locum infrascriptarum duarum comperarum in libris sexdecim ianuynorum: et ad dictam rationem consules officii consulatus comperarum salis debeant habere et percipere, pro parte eisdem consulibus contingente, ex tota summa omnium et singulorum introytuum seu assignationum quarumcumque comperarum Comunis.

207

Compere autem due, quarum quilibet locus apreciatus est in libris sexdecim ianuynorum ut supra, sunt he:

Compera librarum clii. millium, et compera librarum xlii. millium dicte compare librarum clii. millium apodiate.

Compara librarum xx. millium nova.

Item statuit decrevit et ordinavit quod de pecunia assignationum et introytuum dictarum comperarum, primo et ante omnia, dentur et solvantur et dari et solvi debeant, annuatimque erogentur et erogari debeant, in et pro expensis regiminis et gubernationis civitatis Ianue libre viginti millia ianuynorum tantum et non ultra.

Item statuit decrevit et ordinavit quod de pecunia aliquarum assignationum seu introytuum dictarum comperarum, vel alicuius earum, assignatarum seu assignatorum, vel qui assignati sint vel esse debeant seu pertineant eisdem comparis quomodocumque et qualitercumque, non possit aliquid expendi seu erogari vel diminui pretextu alicuius capituli statuti reformationis consuetudinis vel consilii conditi vel condendi modo aliquo vel ingenio qui dici vel excogitari possit: quibus capitulis et statutis per presentem ordinationem intelligatur esse penitus in omnibus derogatum, nisi solummodo in infrascriptis et pro infrascriptis de causis:

Primo, videlicet, in proventibus locorum dictarum comperarum.

Item in salariis consulum scribarum subscribarum et nunciorum dictorum officiorum.

Item in cartulariis et papis necessariis pro dictis comparis et officiis.

Item in salariis duorum visitorum, duorum suorum scribarum et trium suorum nunciorum.

Item in pensione palatii sive domus Capituli et in salario custodis dicte domus Capituli.

Item in cartulariis fiendis de incorporationibus supradictis, et pro labore seu salario notariorum ad dictas incorporationes faciendas ordinatorum.

Item pro regimine civitatis ut supra dictum est.

Item in salario scribe officii protectorum.

Item in salario officialium eligendorum super embulis terraticis domunculis et macellis Comunis Ianue.

Item in expensis faciendis per protectores et vixitatores, circa occurrancia necessaria pro defensione et utilitate comperarum Capituli.

Item statuit decrevit et ordinavit quod, venditis et inalegatis calegis seu introytibus sive assignationibus comperarum Comunis eisdem comparis assignatis, officium protectorum accipiat et accipere teneatur et debeat in scriptis omnes et singulos emptores et participes, atque precia omnium et singulorum introytuum predictorum ut supra vendendorum et inalegandorum; et ipsos emptores et participes et quantitates preciorum eorundem introytuum predictorum dividat et distribuatur inter dicta tria officia, prout melius et convenibilis poterit et ei possibilis videbitur, per soldum et libram valoris locorum com-

perarum omnium et singulorum dictorum trium officiorum, detractis prius et diminutis de dictis introytibus seu precis ipsorum dictis libris viginti milibus ianuynorum pro regimine civitatis ut supra dictum est; et eciam eo detracto quod infra dicetur pro compara avarie de m° ccc° xlii° et pro compara librarum cl. millium residuorum et prout infra dicetur. Et predictos emptores et participes atque precia ut supra divisa dictum officium protectorum det et tradat in scriptis consulibus dictorum trium officiorum ad exigendum et recuperandum: qui consules dictas quantitates seu precia recuperare et exigere teneantur et debeant a debentibus solvere ipsa precia seu quantitates; et de ipsis precis sic exactis, seu peccuniis preciorum, soluciones proventuum faciant et facere teneantur quibuslibet participibus pro eorum locis per quatuor pagas, seu per quatuor tempora solita et ordinata, secundum quod cuilibet ex dictis participibus obvenerit seu obvenire poterit ex dicta divisione introytuum seu ex precis supradictis.

Item statuit decrevit et ordinavit quod de compera librarum xxx. millium avarie de m° ccc° xlii° fiat et fieri debeat unum cartularium; et debeat habere et percipere ipsa compera, sive participes ipsius, de introytibus et assignationibus omnium supradictarum comperarum per soldum et libram valoris cuiuslibet loci ipsius compare id quod ei obvenerit pro parte sibi contingente ex dicta divisione fienda de dictis assignationibus inter dicta tria officia pro valore cuiuslibet loci: quem valorem dictum officium ponit et extimat in libris decem ianuynorum pro quolibet loco; et sit dicta compera apodiata officio consulatus compararum salis.

Item statuit decrevit et ordinavit quod quia tolta sive introytus equorum et mulorum, assignata sive assignatus compare librarum cl. millium residuorum, cassata et diminuta est, habeat et percipiat et habere et percipere debeat ipsa compera de introytibus sive assignacionibus omnium comperarum predictorum, ut supra incorporatarum, omni anno, sive singulis annis, pro recompensatione dicte diminucionis, libras septuaginta quinque ianuynorum. Et de ipsa compera fiat unum cartularium, et sit apodiata officio consulatus compararum salis.

Item statuit decrevit et ordinavit quod officium iudicis in Capitulo vacet de cetero, et sit et esse intelligatur cassum et pro casso penitus habeatur; ita quod nullus iudex possit ad standum in Capitulo, seu pro negociis Capituli, de cetero ordinari eligi vel constitui, non obstante capitulo seu statuto de hoc loquente: quod quidem statutum sit et esse intelligatur, vigore presentis ordinationis, proptinus annullatum; et dominus Dux teneatur, semper quociens officii vixitatorum consulum comperarum predictorum, ordinare et mittere unum de suis sociis, cum decem vel quindecim servientibus, ad standum in Capitulo, ad prestandum auxilium consilium et favorem dictis consulibus comperarum super exigendo et ad exigendum introytus comperarum predictorum, et ad

compellendum ad solvendum omnes et singulos debentes solvere dictos introytus, prout fuerit opportunum et videbitur melius convenire.

Item statuit decrevit et ordinavit quod pro anno presenti et de cetero approbatio consulatus officii assignationis mutuorum et scribanie dicti officii, dati et date ad sortes in generali concessione officiorum, de cetero spectet et pertineat ad approbatores officiorum Capituli, sicut et approbatio aliorum officiorum Capituli; et quod dicta officia consulatus et scribanie de cetero dentur et ponantur ad sortes cum officiis Capituli et non cum officiis generalis concessionis.

Item statuit decrevit et ordinavit quod quando et semper quod participes officii consulatus assignacionis mutuorum habebunt seu habere poterunt, vel eisdem pervenire poterit, de introytibus assignatis dictis comparis, facta prius divisione ut supra de libris septem ianuynorum in anno pro quolibet loco cuiuslibet participis, quod omne superfluum quod superfluerit de dictis introytibus seu assignationibus comperarum, ultra dictas libras septem ianuynorum pro quolibet loco, sit et esse debeat et pertineat et pertinere debeat, quantum pro tertia parte tantum, infrascriptarum duarum comperarum; relique vero due partes dicti superflui sint et pertineant et esse et pertinere debeant ad comparas sive ad participes comperarum incorporatarum in dicto officio consulatus officii assignationis mutuorum.

Compere vero sive participes comperarum, que seu qui habere debent dictam terciam partem dicti superflui, sunt ut infra.

Compara avarie de m° ccc° viiii et m° ccc° x°, que est in summa de capitali libr. . . .

Compera librarum cl. millium residiorum, que est in summa de capitali libr. . . .

Item statuit decrevit et ordinavit quod si contingat, et quando contingat, participes compere magne salis habere posse in anno libras octo ianuynorum in anno pro quolibet loco dicte compere, pro suis proventibus; et si a dictis libris octo ianuynorum pro quolibet supra fuerit aliquod superfluum seu residuum, quod istud superfluum dividatur et dividi et converti possit et debeat cum aliis introytibus, et sic alii introytus omnium aliarum comperarum predictarum ut supra in dictis tribus officiis incorporatarum.

Item statuit decrevit et ordinavit quod si contingat, et quando contingat, compara sive participes compere facte de sex comperis, videlicet de compera domini Cardinalis, de compera librarum lxi. millium Gazarie, de compera librarum xxx. millium militum, de compera librarum xvi. millium vini, de compera librarum mille Eliani Salvaygi et de compera olim magistri Pauli, habere posse libras decem ianuynorum in anno pro quolibet loco, pro suis proventibus; et si ab inde supra superfluerit aliquid superfluum seu residuum, quod tunc de illo residuo seu superfluo desdebitetur et desdebitari debeat dicta compera, ita quod in alios usus quam in desdebitatione dicte compere non possit dictum superfluum erogari.

Item statuit decrevit et ordinavit quod de compera librarum vi. millium raybetarum fiat unum cartularium per se: quod cartularium remaneat penes illum quem voluerint participes ipsius compere; et habeat dicta compera, sive participes ipsius, pro sua assignatione quartam partem solum introytus pignorum bandorum et non ultra; relique vero tres quarte partes dicti introytus sint et esse debeant et pertineant ad alias comperas ut supra incorporatas in dictis tribus officiis.

Item statuit decrevit et ordinavit atque firmavit omni iure modo et forma quibus melius fieri poterit, quod aliqua loca alicuius seu aliquarum comperarum Comunis Ianue, nec eciam participes ipsarum comperarum vel alicuius earum pro ipsis locis vel aliquo eorum seu alicuius partis eorum, modo aliquo vel ingenio qui dici vel excogitari possit, non possint saxiri interdici impediri describi vel aggravari vel in ipsis novitates alique fieri in preiudicium seu lesionem dictorum participum et locorum ipsorum vel alicuius eorum. Nec etiam possint consules scribe vel aliqui alii officiales comperarum predictarum, seu alique alie singulares persone, penes quos essent cartularia ipsarum comperarum seu exempla ipsorum, compelli ad ipsa cartularia ostendenda vel manifestanda, vel eciam ad aliquam copiam faciendum de ipsis cartulariis vel participibus ipsarum comperarum per aliquem magistratum Comunis Ianue, nec per aliquas singulares personas habentes protestatem a Comuni Ianue. Et si secus fieret, omnes processus sequestrationes descripciones novitates seu gravamina que super ipsis locis et participibus pro eisdem locis de cetero fierent ex nunc prout ex tunc sint cassa irrita et nullius valoris, ac si nunquam facta fuissent; et nichilominus dictus Potestas et quilibet alius magistratus vel officialis Comunis Ianue, sive sit civis sive sit extraneus, ad predicta omnia observanda et etiam ad infrascripta teneantur vinculo sacramenti eisdem prestando in introytu eorum regiminis. Et si contrafecerint, vel ut supra non observaverint, possint et debeant presencialiter sindicari in libris mille ianuynorum, solvendis in pecunia numerata tociens quociens per aliquem ipsorum fuerit contrafactum. Et nichilominus ille talis rector vel officialis seu magistratus contrafaciens incontinenti ab eius officio possit et debeat removeri. Quarum librarum mille ianuynorum tertia pars sit illius persone cuius loca essent tempore descripcionis, sequestrationis, impedimenti, novitatis vel gravaminis facti in ipsis locis vel personis quarum esset; alia tertia pars sit operis portus et moduli; et reliqua tertia pars illius compere sit in qua ipsa loca scripta essent. Et ad predicta requirenda et exequenda sint et esse debeant consules et scribe ipsarum comperarum eorum iuramento specialiter obligati. Nec possit aliquis notarius de collegio notariorum Ianue, vel aliqua alia persona publica vel privata, causa predicta, vel aliquod predictorum scribere, vel scripturas aliquas componere modo aliquo causa vel ingenio. Et si contrafieret, possit et debeat ille talis contrafaciens presencialiter

211

condempnari in libris centum ianuynorum solvendis et dividendis ut supra; et ultra quod ille talis contrahens sit et esse intelligatur in perpetuum privatus ab omni officio gracia et dignitate Communis Ianue. Et etiam quod aliqua negocia vel acta scripturarum per ipsum ab inde in antea non valeant nec teneant; imo semper contra ipsam possit opponi tanquam contra falsarium et male fame; et quod deinceps non possit aliquis recipi tanquam notarius in collegio notariorum, quin primo iuret predicta omnia et singula observare. Salvo quod si dominus Dux ianuensis, seu eius consilium, habuerint aliquam personam pro suspecta, vel suspicarentur de aliqua persona que se ponere vellet in rebellionem Communis, quod tunc et eo casu dicti dominus Dux et eius consilium possint compellere dictos consules et scribas dictorum officiorum ad ostendendum et copiam faciendum de cartulariis dictorum officiorum, et ad videndum et requirendum loca et rationes illius, seu illarum talium personarum suspectarum, et etiam ad impediendum et pro impediendo proventus locorum tantum ipsarum comperarum ad eorum liberam voluntatem, non obstantibus supradictis.

Possit etiam Comune Ianue et officiales ipsius, non obstantibus supradictis, habere recursum et regressum annuatim ad proventus tantum locorum quorumcumque rebellium et inimicorum Communis Ianue et etiam forestarum occasione rebellionis, et non alterius delicti; et ipsos proventus tantum accipere annuatim, remanentibus semper capitalibus ipsorum locorum scriptis super illos rebelles quorum essent, nec desuper illos aliquo modo possint describi vel aliquibus personis obligari; et etiam ad proventus locorum tantum annuatim quarumcumque personarum dare debentium Comuni pro eorum cotumisdactis et avariis, non obstantibus supradictis, usque ad complementum solutionis dictorum cotumisdactarum seu avariarum.

Item quod aliqua persona corpus collegium seu universitas, modo aliquo vel ingenio, ad aliqua loca alicuius seu aliquarum comperarum non possit habere recursum seu regressum sive ius, aliqua ratione obligatione causa vel contractu seu scriptura fiendis de cetero, specialiter vel generaliter, super ipsis vel de ipsis locis, nisi illa talis obligatio scripta sit in cartulario illius compare in qua scripta essent ipsa loca de mandato illius persone super quam ipsa loca reperientur scripta, vel de mandato eius procuratoris et nuncii ad hec specialiter constituti, nisi occasione docium et antefacti: pro quibus doctibus et antefactis possit consequi solutionem in ipsis locis auctoritate magistratus, non obstantibus supradictis, quelibet persona recipere debens ipsas doctes et antefactum seu partem ipsorum; et nisi occasione hereditatis et nisi occasione legatorum relictorum in testamentis seu ultimis voluntatibus, non intelligendo de legatis deceni legatorum: pro quibus legatorum decenis nullus regressus possit haberi ad aliqua loca seu proventus locorum comperarum Communis.

In regulis et ordinationibus factis et firmatis

per decem sapientes regulatores deputatos ad regulandum et ordinandum civitatem Ianue et districtum annis currentibus m^o ccc^o xxxv. et m^o ccc^o xxxvi, scriptis manu Petri de Reza notarii et Oberti Mazurri notarii, cancellariorum Communis Ianue cum dictis regulatoribus ad hec specialiter deputatorum, inter cetera continetur ut infra:

Nos insuper regulatores prefacti, visa quadam declaratione et ordinatione facta hoc anno corrente m^o ccc^o xxxv^o vi, die x^o marcii, per officium protectorum Capituli, scripta manu Giberti de Carpina notarii dictis millesimo et die; et cuius declarationis et ordinationis tenor talis est:

Officium octo protectorum comperarum et Capituli Communis Ianue, in sufficienti numero congregatorum in camera nova ducalis palatii, quem locum sibi pro ydoneo elegerunt; et in quo quidem officio interfuerunt omnes infrascripti, quorum nomina sunt hec:

Lanzarotus de Castro, draperius, prior
Nicolaus de Castello notarius
Marchixius de Stratta
Benedictus de Curia
Nicolaus Carena
Dominicus de Garibaldo
Conradus de Fo notarius;

habens noticiam de quadam regula sive ordinatione facta per incorporatores comperarum Capituli, que incipit: « Item quod aliqua persona corpus collegium seu universitas » etcetera; et finit: « locorum comperarum Communis ».

Et quia in dubium versabatur num quid ex causis exceptatis beneficio dicte regule in quibus potest haberi recursus ad loca comperarum et proventus intelligi deberet de personis tantum obligatis ex causis predictis, seu in quarum collumpna scripta essent seu etiam alienata seu descripta essent super alias personas; et habita informatione plena ab illis qui dictam regulam condiderunt, qui dixerunt quod de eorum intencione fuit quod ad loca comperarum seu proventus ipsarum, etiam ex causis specificatis in dicta regula, nisi in quantum scripta reperirentur super personas obligatas, et non eo casu quod de collumpna ipsarum personarum que ex causis predictis obligate essent descripta forent et scripta super alias personas.

Volens dictum officium in quantum potest providere augmento et fortificationi comperarum predictarum et proventuum ipsarum, et ne in futurum aliquid dubium possit oriri, declarando dictam regulam et ipsam declarari et interpretari volens secundum mentem condemnationis ipsam regulam, declaravit, ac etiam ad cautellam statuit et decrevit, quod occasione doctium et antefacti, seu occasione legatorum relictorum in testamentis seu ultimis voluntatibus, seu occasione hereditatis, seu etiam per officium robarie, nullus possit recursus haberi ad loca comperarum Communis Ianue seu proventus ipsorum, nec possint interdici seu sequestrari per ali-

quam personam corpus collegium seu universitatem; nisi dicta loca scripta essent super personas obligatas ex dictis causis vel aliqua ex eis.

Et audita requisicione facta per officium protectorum predictorum, et per alias diversas personas, requirens et requirentes per nos predicta declarari et confirmari ut supra.

Volentes huiusmodi requisicioni, tanquam debite et iuste annuere, pro bono publico et utilitate dictarum comperarum et Capituli et participum ipsarum ac totius Communis Ianue, predictam declarationem ordinationem statutum et decretum factas et factas ut supra per dictum officium protectorum et omnia et singula in ipsa contenta ratificamus et approbamus; et ad cautellam regulamus declaramus et firmamus, et de novo, ut supra in dicta declaratione ordinatione et decreto in omnibus et per omnia plenius continetur; et sic volumus et regulamus observari debere per dominum Ducem et eius consilium, per dominum Potestatem Ianue et per quemcumque alium magistratum officium et officiales Communis Ianue presentes et futuros, debito iuramenti et pena sindicati; et hoc non obstantibus aliquibus capitulis statutis regulis vel ordinationibus Communis Ianue generalibus vel specialibus, seu reformationibus consiliorum dicti Communis, quacumque ligacione verborum ligatis, in contrarium loquentibus vel obviantibus. Quibus omnibus et singulis, in quantum presenti regule et declarationi obviarent, seu in aliquo contradicerent, volumus et regulamus expresse et ex certa scientia fore penitus derogatum. Et presens regula firmata fuit ut supra, m^o ccc^o xxxvii^o, die xii aprilis.

Possint tamen, non obstantibus supradictis, dicta loca, et tam capitalia quam proventus, pro robaria seu occasione robarie describi desuper personas quarum fuerint ipsa loca, et transcribi super personas derobatas iuxta formam ordinationum officii de robariis.

267. Quod participes sint exempti ab omni cotumo et avaria.

Item quod omnes participes comperarum Communis Ianue sint et esse intelligantur exempti absoluti liberi et immunes, pro illa quantitate vel quantitatibus locorum quas habent seu haberent in ipsis comparis, ab omni cotumo dacita avaria dispendio mutuo, vel alia quacumque impositione vel exactione, quocumque nomine censeantur, impositis vel imponendis per Comune Ianue seu aliquos officiales ipsius; et hoc pro tanto tempore quanto illa quantitas solvetur de pecunia introytuum comperarum predictorum pro regimine civitatis Ianue.

Item quod omnia loca omnium comperarum Communis sint et esse debeant de cetero libera et absoluta ab omni tolta et exactione seu onere Communis, imposito vel imponendo, et specialiter ab introytu tolte ripe locorum et possessionum; ita quod quilibet persona possit et ei liceat emere et ven-

dere dicta loca ad suam liberam voluntatem, sine eo quod aliquid solvat vel ab ipsa persona aliquid peti possit seu exigi pro aliquo introytu vel ripa, seu etiam aliqua alia impositione vel exactione imposita vel imponenda.

268. Quod ille cabelle que fuerunt suspense et casse non possint de novo imponi.

Item quod aliqua cabella tolta vel introytus Communis, vel etiam aliquis drictus seu exactio ex illis qui seu que aliquo tempore preterito fuerant vel fuerunt suspense vel diminute, aliqua ratione vel causa ab annis vigintiquinque citra, licet sint cassate et diminute, non possint aliquo modo vel ingenio de novo imponi vel colligi, non obstante quod sub aliquo alio nomine vel titulo imponerentur; et si imponantur, intelligantur et sint penitus assignati et in totum obligati ad soluciones proventuum et ad proventus et etiam ad restitutiones faciendas de capitalibus omnium comperarum predictorum tantum, et non ad aliquid aliud.

Item quod aliqua tolta cabella imposicio assignacio vel introytus Communis Ianue, ex illis qui modo sunt assignati et obligati comperis Communis Ianue vel alicui earum, non possint modo aliquo vel causa cassari removeri suspendi irritari vel in aliquo diminui; et si contrafieret, debeat diminui de peccunia que datur annuatim pro regimine civitatis ex introytibus dictarum comperarum tantum quantum valerent ille tales compere cabelle vel tolte seu introytus cassate seu cassati omni anno.

Item quod per Comune Ianue vel aliquos officiales ipsius, sive sint cives sive extranei, modo aliquo vel ingenio qui dici vel excogitari possit, non debeat nec possit imponi aliqua exactio dacita seu collecta vel gravamen super aliquibus introytibus Communis assignatis comparis Communis Ianue vel alicui earum, nec etiam emptoribus seu contra emptores ipsorum introytuum; imo penitus, si imposite fuissent tempore preterito in preiudicium comperarum, sint casse irritate et nullius valoris, nec amplius possint exigi peti imponi vel requiri per aliquos officiales Communis Ianue seu singulares personas, aliquibus capitulis exceptionibus vel deffensionibus non obstantibus. Et predicta facta sunt ad hoc ut omnes introytus Communis assignati comperis Communis sint ipsarum comperarum, et ad ipsas comperas pertineant pleno iure; et non possint in aliquas alias causas seu usus aliquo modo converti, salvo tamen omnibus iuribus pertinentibus officio mercantie. Et de predictis omnibus fiat capitulum speciale abrogatorium et derogatorium omnibus aliis capitulis, etiam si in eis vel aliquo eorum contineretur *aliquo alio capitulo non obstante*.

Item quod consules dictorum trium consulatum comperarum predictorum, et etiam officium vixitatorum et scribe dictorum officiorum, teneantur et debeant suprascripta omnia denunciare et notificare domino Potestati Ianue et aliis magistratibus dicti

215

Comunis in principio regiminis ipsorum, ad hoc ut ipsi non possint ignorantiam pretendere, seu se pro ignorantia excusare; et si contrafecerint, ipsi consules et vixitatores debeant condempnari in libris ducentis ianuynorum pro quolibet, et scribe in libris centum ianuynorum pro quolibet: ad solutionem quarum condempnationum sint securitates dictorum consulum vixitatorum et scribarum firmiter obligate.

M^o ccc^o xxxx^o die xxvi ianuarii.

Franciscus de Fontemaroso, cintracus Comunis Ianue, retulit se hodie de mandato domini Ducis ianuensis et deffensoris populi, et ex ordinatione officii viginti sapientum constitutorum super regulando negotia civitatis et Comunis Ianue, preconasse et eridasse quod manifestum sit omnibus quod statutum et firmatum est per ipsum dominum Ducem et consilium antedictum quod aliquae comperere Comunis Ianue, seu loca vel proventus quarumcumque comperarum, nec aliqui participes ipsarum comperarum vel alicuius earum, modo aliquo causa vel ingenio qui dici vel excogitari possit, occasione locorum ipsarum comperarum non possint saxiri interdici impediri aggravari describi, vel in ipsis novitates aliquae fieri in preiudicium dictorum participum seu locorum ipsorum, per aliquem magistratum civitatis Ianue, nec per aliquas singulares personas habentes potestatem a Comuni Ianue; salvo quod Comune Ianue seu officiales ipsius Comunis, non obstantibus supra dictis, possint habere recursum annuatim ad proventus locorum tantum quorumcumque rebellium et inimicorum Comunis Ianue, et etiam forestatorum occasione rebellionis et non alterius delicti, ac et ad proventus locorum quarumcumque comperarum dare debentium Comuni pro eorum cotumis dacitis seu avariis, et ipsos proventus accipere; remanentibus semper capitalibus dictorum locorum scriptis super ipsos rebelles et alias quascumque personas super quos seu quas ipsa loca scripta essent. Item quod aliqua persona cuiuscumque conditionis existat, modo aliquo vel ingenio qui dici vel excogitari possit, non possit habere recursum vel regressum aliquem ad aliqua loca ipsarum comperarum, vel alicuius earum, aliqua ratione causa vel contractu, nisi dicta loca essent specialiter obligata, et ipsa obligatio scripta esset in cartulariis in quibus scripta essent dicta loca de mandato illius persone cuius essent, vel eiusdem procuratoris et nuncii ad hoc specialiter constituti. Salvo, non obstantibus supradictis, quod quelibet persona possit habere recursum et regressum ad dicta loca, et tam ad capitalia quam ad proventus, pro doctibus et occasione doctium et ante facti, et occasione legatorum relictorum in testamentis, et occasione hereditatum, et occasione robarie: et hoc auctoritate magistratus. Item quod omnes et singuli participes quarumcumque comperarum Comunis Ianue sint et esse intelligantur exempti et immunes ab omnibus cotumis dacitis mutuis et avariis dispendiis vel aliis quibuscumque exactionibus, quocumque nomine censeantur, de cetero imponen-

dis, pro tanto tempore pro quanto Comune Ianue annuatim accipiet aliquas quantitates peccunie de introytibus assignatis comperis Comunis Ianue pro regimine civitatis. Et hoc quantum pro illis locis, seu quantitibus locorum, quas haberent ipsi participes in comperis predictis.

Dux.

POPULUS.

Conradus de Credencia notarius.

Item statuit decrevit et ordinavit quod de condempnationibus de cetero fiendis per dominum Potestatem Ianue seu aliquos alios officiales Comunis in civitate Ianua, soldi quatuordecim Ianue pro quolibet libra ipsarum condempnationum sint et pertineant, et esse et pertinere debeant atque converti et erogari possint, in expensis seu sumptibus regiminis civitatis Ianue; et reliqui soldi sex Ianue pro qualibet libra earundem condempnationum sint et esse debeant deputati et assignati introytibus comperarum Comunis, seu ad solutiones proventuum locorum omnium comperarum predictarum incorporatarum seu apodiatarum dictis tribus officiis.

De condempnationibus autem de cetero fiendis extra dictam civitatem per vicarios, potestates seu quoscumque alios officiales vel rectores Comunis, primo detrahantur et detrahi possint salaria ipsorum vicariorum potestatum seu officialium; et residium, si quod fuerit, in solutionibus proventuum omnium comperarum predictarum penitus convertatur, et non in aliquos alios usus seu causas converti possit.

Item statuit decrevit et ordinavit quod impositiones sive introytus infrascripti, videlicet introytus medii per centum, a kalendis februarii proxime venturi in antea, et introytus sive impositio que appellatur tolta ambaxate seu ambaxata Francie, a tempore quo vendita est ultra, et introytus rippe locorum comperarum Comunis Ianue, quantum pro facto dictorum locorum, et tam ab emptore quam etiam a venditore, sint et esse debeant et intelligantur cassi irriti et nullius valoris, taliter quod de cetero dicti introytus tolte seu impositiones nullatenus colligantur seu exigantur nec vendantur seu incalegantur. Et si dicti introytus seu impositiones vel aliquis ex eis modo seu casu aliquo colligantur vel exigantur a dictis temporibus ultra, sint et esse intelligantur assignati et in totum obligati comperis seu proventibus comperarum omnium predictarum.

Item statuit decrevit et ordinavit quod fiat, et facta esse intelligatur, impositio denariorum duorum pro libra precii possessionum navium cocharum galearum et aliorum lignorum vasorum navigabilium, colligendorum ab emptore et totidem a venditore.

Item statuit decrevit et ordinavit quod reimponantur sive addantur, et reimpositi sive additi intelligantur, tolte, sive in tolta carniarum et casei, denarii sex Ianue, ultra solidos tres qui colligantur pro dicta tolta sive introytu; ita quod pro anno presenti et de cetero colligantur et colligi possint et debeant, pro

dicta tollasi ve introytu, solidi tres et denarios sex ianuenses pro quolibet cantario carniū et casei: qui introytus assignatus sit et esse intelligatur tantum dictis comperis, sive ad solutiones proventuum omnium comperarum predictarum ut supra incorporatarum et ordinatarum.

Item statuit decrevit et ordinavit quod infrascripti introytus, sive infrascripte impositiones, solummodo colligantur et colligi possint et debeant in dugana, sive in palatio Communis de mari nunc appellato dugana; nec de cetero aliqui alii introytus, seu alique alie impositiones, possint ullo modo in dicta dugana seu palatio colligi vel exigi; nec etiam merces alique possint impediri vel requiri in dicta dugana, nisi solummodo pro introytibus infrascriptis. Et si quis contrafecerit, condempnetur, et ipso iure incontinenti condempnatus sit et esse intelligatur, a libris decem ianuynorum usque in libris viginti quinque ianuynorum, pro quolibet et qualibet vice, arbitrio consulum infrascriptorum introytuum; et que etiam condempnatio sit et applicetur consulibus supradictis.

Introytus vero qui debent et possunt colligi in dicta dugana sunt ut infra:

Introytus denariorum maris

Introytus rippe grosse

Introytus vini

Introytus pedagii Gavii et Vultabii

Introytus unius pro centum

Introytus sive imposicio Francie, quousque fuerint cassati.

Item statuit decrevit et ordinavit quod per officium protectorum constituentur et ordinentur et elligantur unus bonus et legalis vir cum uno bono notario, qui habeant omnimodam potestatem et bayliam ad inquirendum et investigandum et ad exigendum et super exigendo omnia et quecumque iura et rationes Communis, seu comperarum Communis, de terraticis embolis casetis macellis seu bancis macellorum, et omnibus aliis hedificiis rebus peccuniis et iuribus spectantibus ad Comune, seu ad comperas Communis, sive ad ipsarum introytus, et tam in Ianua quam in districtu Ianue et quam etiam extra districtum, ubicumque sint et quecumque seu qualiacumque reperiuntur; et hoc pro anno presenti tantum. Et postea fiat successive in predictis secundum quod officio protectorum melius videbitur. Qui vir sic electus habere debeat, pro eius salario, libras sexaginta ianuynorum in anno; et dictus notarius libras quadraginta ianuynorum in anno.

Item statuit decrevit et ordinavit quod omnes notarii, sive scribe et subscribe dictorum trium officiorum, debeant et teneantur, in principio introytus suorum officiorum, iurare et securitates ydoneas prestare de libris centum ianuynorum pro quolibet, de stando et quod stabunt ad dicta eorum officia bene et legaliter exercenda singulis diebus non feriatis, debitis horis, saltem unus ex eis, in quolibet officio dictorum trium officiorum, et omnes quando eorum consules voluerint et requisierint. Et si quis

eorum contrafecerit, possit condempnari per consules sui officii in solidis sex et denariis tribus ianuynorum pro qualibet die qua contrafecerit, computandis in salariis ut supra non observantis.

Item statuit decrevit et ordinavit quod consules dictorum trium officiorum, quam cito fuerint approbati, in dictis eorum officiis debeant esse cum illis tribus notariis, qui ordinati sunt ad dictas incorporationes faciendas et scribendas, providendo examinando corrigendo et ordinando cum eisdem notariis dictas incorporationes seu cartularia et scripturas incorporationum predictarum.

Item dictum officium volens appreciare infrascripta officia et declarare salaria infrascriptorum officialium, statuit decrevit et ordinavit quod officiales infrascripti, qui infrascripta officia vel aliquod eorum exercuerint, habeant et habere debeant, pro eorum salario in anno, quantitates pecunie infrascriptas: de quibus quantitatibus seu salariis debeant solvere illis personis quibus ad sortes obvenerint dicta officia in datione officiorum, pro precii ipsorum officiorum, quantitates pecunie infrascriptas, de dictis eorum salariis ut predictur detrahendas; nec aliquid, ultra dicta pretia, persone quibus dicta officia obvenerint ad dictas sortes accipere possint vel habere per se vel alium, modo aliquo vel ingenio, sub pena amittendi officium.

Officia vero et eorum precia, atque salaria dictorum officialium, sunt ut infra:

Primo officium unius consulatus assignationis mutuorum appreciatum in libris vigintiquinque ianuynorum.

Item aliud officium dicti consulatus appreciatum in libris vigintiquinque ianuynorum.

Salarium dictorum duorum consulum, pro quolibet in anno, est librarum centum vigintiquinque ianuynorum.

Scribania una dicti consulatus appreciata in libris vigintiquinque ianuynorum.

Alia scribania dicti consulatus appreciata in libris vigintiquinque ianuynorum.

Salarium dictorum duorum scribarum, pro quolibet in anno, est librarum centum ianuynorum.

Subscribania dictorum consulatum appreciata in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti subscribe est in anno libris quinquaginta ianuynorum.

Item officium consulatus pacis appreciatum in libris vigintiquinque ianuynorum.

Item aliud officium dicti consulatus appreciatum in libris vigintiquinque ianuynorum.

Salarium dictorum duorum consulum, pro quolibet in anno, (appreciatum) libris centum vigintiquinque ianuynorum

Item scribania una dicti consulatus appretiata in libris vigintiquinque ianuynorum.

Item alia scribania dicti consulatus appreciata in libris vigintiquinque ianuynorum.

Salaria dictorum duorum scribarum, pro quolibet in anno, est libris centum ianuynorum.

Subscribania dictorum consulatuum appretiata in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti subscribe in anno est libras quinquaginta ianuynorum.

Item officium unius consulatus comperarum salis appretiatur in libris vigintiquinque ianuynorum.

Item aliud officium dicti consulatus appretiatur in libris vigintiquinque ianuynorum.

Salarium dictorum duorum consulum, pro quolibet in anno, est libras centum vigintiquinque ianuynorum.

Scribania una dicti consulatus appretiata in libris vigintiquinque ianuynorum.

Alia scribania dicti consulatus appretiata in libris vigintiquinque ianuynorum.

Salarium dictorum duorum scribarum, pro quolibet in anno, est libras centum ianuynorum.

Subscribania dictorum consulatuum appretiata in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti subscribe in anno est libras quinquaginta ianuynorum.

Scribania officii protectorum appretiata in libris decem ianuynorum.

Salarium dicte scribanie in anno est libras quinquaginta ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Ianue appretiatur in libris viginti ianuynorum.

Item aliud officium alterius cabelloti dicte cabelle appretiatur in libris viginti ianuynorum.

Salarium dictorum duorum cabellatorum, pro quolibet in anno, est libras septuaginta ianuynorum.

Item scribania dicte cabelle appretiata in libris viginti ianuynorum.

Salarium dicte scribanie est in anno libras septuaginta ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Saone appretiatur in libris quindecim ianuynorum.

Item aliud officium alterius cabelloti appretiatur in libris quindecim ianuynorum.

Salarium dictorum duorum cabellatorum, pro quolibet in anno, libras quinquagintaquinque ianuynorum.

Item scribania dicte cabelle appretiata in libris quindecim ianuynorum.

Salarium dicte scribanie est in anno libras quinquagintaquinque ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Vulturis appretiatur in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti cabelloti cabelle predicte est in anno libras trigintaquinque ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Finarii appretiatur in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti cabelloti dicte cabelle est in anno libras trigintaquinque ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Albingane appretiatur in libris quindecim ianuynorum.

Salarium dicti cabelloti dicte cabelle est in anno libras quinquagintaquinque ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Portus Mauriti appretiatur in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti cabelloti dicte cabelle est in anno libras trigintaquinque ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Diani appretiatur in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti cabelloti dicte cabelle est in anno libras trigintaquinque ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Tabie appretiatur in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti cabelloti dicte cabelle est in anno libras trigintaquinque ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Clavari appretiatur in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti cabelloti dicte cabelle est in anno libras trigintaquinque ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Siggestri appretiatur in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti cabelloti dicte cabelle est in anno libras trigintaquinque ianuynorum.

Item officium unius cabelloti cabelle salis Spedie appretiatur in libris decem ianuynorum.

Salarium dicti cabelloti dicte cabelle est in anno libras trigintaquinque ianuynorum.

Item officium cabelle salis Rappali appretiatur in libris decem Ianue.

Salarium dicti cabelloti est in anno libras vigintiquinque ianuynorum.

Item officium unius cabelle salis Rechi appretiatur in libris decem ianuynorum.

Salarium dicte cabelle est in anno libras triginta quinque ianuynorum.

m°. ccc° xxxx° die xvi februarii.

Iohannes de Garibaldo et Lanfranchus Drizzacorne, duo ex viginti sapientibus regulatoribus ordinatis super negotiis Comunis Ianue per dominum Ducem et suum consilium, electi et constituti per dictos viginti sapientes ad videndum examinandum corrigendum solidandum et firmandum regulaciones ordinationes incorporationes et provisiones factas per officium quatuor sapientum constitutorum super dictis regulacionibus ordinacionibus incorporationibus et provisionibus Capituli et comperarum Comunis atque dugane, sive officiorum que tenentur in Palacio Comunis de mari; et de qua electione ipsorum Iohannis et Lanfranchi apparet publica scriptura scripta manu Conradi de Credentia notarii m° ccc° xxxx die...

Visis lectis auditis et diligenter examinatis omnibus dictis regulacionibus ordinacionibus incorporationibus seu provisionibus factis et editis per dictum officium dictorum quatuor, et habita super predictis omnibus et circa ea matura deliberatione una cum dictis quatuor sapientibus; et quorum quatuor sapientum nomina sunt hec: Obertus de Vivaldis, Oliverius Squarzaficus, Franciscus Maruffus, Dominicus de Garibaldo; ipsas regulaciones incorporationes ordinationes et provisiones et omnia contenta in eis, ex dicta eorum baylia, et omni modo iure et forma quibus melius potuerunt, approbaverunt ratificaverunt et confirmaverunt in omnibus et per omnia, prout in manuali facto de ipsis regulacionibus et

incorporationibus scripto manu Anthonii per ordinem continetur; laudantes statuentes et decernentes ea omnia et singula habere debere perpetuam roboris firmitatem, et de ipsis ad cautellam fieri debere in laude sapientum capitulum speciale.

Presentibus volentibus et consencientibus, et etiam in hoc concordantibus, dictis quatuor sapientibus; et presentibus testibus Benedicto de Via et Nicolao de Castello notario, et me Antonio de Reco notario et scriba officii dictorum quatuor sapientum Ianue, in palatio sive domo Capituli, videlicet in camera qua tenetur officium assignacionis mutuorum, anno Dominice nativitatis millesimo trecentesimo quadragesimo, indicione septima, die xvi februarii.

m^o ccc^o xxxx^o die iiii madii.

Cum intentionis officii infrascriptorum quatuor sapientum ordinatorum super provisione et ordinatione capituli et comperarum Comunis Ianue sit et fuerit quod omnia loca seu quantitates locorum compere librarum cl. millium regis Roberti, que appellantur loca pignorata, non miscerentur nec mixta scriberentur cum aliis locis dicte compere non pignoris, imo scriberentur et scribi deberentur et scribi deberent per se separata ab aliis, cum ipsa loca pignorata non sint eiusdem nature seu conditionis cum locis dicte compere non pignoris, licet in actis seu gestis dicti officii dictorum quatuor sapientum hoc non continetur, tempore quo cartularia incorporationum comperarum Comunis facta fuerunt, cum predicta fuerint oblivione obmissa, et sic erratum fuit in incorporando seu scribendo ipsa loca pignorata in cartulariis incorporationum predictarum. Ideo dictum officium, volens dictum errorem corrigere et corrigendo emendare, statuit decrevit et ordinavit atque mandavit, quod vos consules officiales et scribe officii consulatus assignacionis mutuorum describatis et describi faciatis in cartulariis vestri officii predictarum incorporationum, desuper omnes et singulos participes super quos, seu in columpna quorum, scripta sunt seu scripta invenietis aliquam seu aliquas quantitates locorum seu peccunie ex dictis locis pignoris dicte compere librarum cl. millium regis Roberti; et ipsam seu ipsas quantitates locorum seu peccunie per se separatas ab aliis locis non pignoris dicte compere rescribatis, seu rescribi faciatis, super eisdem participibus et in columpna ipsorum participum quorum sunt, seu ad quos pertinent ipsa loca pignorata seu quantitates peccunie, in uno vel pluribus quaternis secundum capacitatem scripturarum: qui quidem quaterni sic scripti ponantur collocentur et ordinentur in fine cartularii compagne sancti Laurencii facti de dictis incorporationibus de dicta compera et aliis comperis. Et quia libre octuaginta omnium dictorum locorum pignoris, sive omnium dictarum quantitatum peccunie, computabantur et computate erant pro uno loco, et quilibet ipsorum talium locorum computatorum in dictis libris octuaginta, sive ipse libre octuaginta, habebant et habere debebant tantum proventum quantum

habebat et gaudebat quilibet locus aliorum locorum non pignoris dicte compere, iuxta ordinationem tractatus dicte compere, statuit etiam decrevit et ordinavit predictum officium quod libre octuaginta omnium dictorum locorum pignoris, sive omnium dictarum peccunie quantitatum, computentur et habeantur, quantum ad gaudendum proventum, pro uno loco; et quilibet ipsorum locorum computatorum in dictis libris octuaginta ut supra habeant et habere debeant tantum proventum quantum habet seu habebit quilibet locus aliorum locorum non pignoris dicte compere, sicut actenus habuerunt seu habere consueverunt; ita quod loca predicta pignoris, computando libras octuaginta pro uno loco ut predictum, concurrant in eodem gradu quantum ad proventum cum dictis locis non pignoris. Verumtamen si contingat, et quodcumque contingat, dicta loca pignoris, seu aliquem dictorum locorum, desdebitari reddi seu restitui per Comune Ianue, vel aliquo alio modo, tunc non possint nec debeant ipsa loca, seu aliqua pars ipsorum, ullo modo reddi seu restitui alicui, nisi ad rationem denarii pro denario quantitatis dictorum locorum seu peccunie. Ita tamen etiam, quod tunc in dicto casu restitutionis sit et esse debeat et intelligatur atque computetur quilibet locus quorumlibet predictorum locorum pignoris in libris et pro libris centum, sive quilibet libre centum omnium quantitatum dictorum locorum pignoris sint et esse debeant et computentur pro uno loco.

Nomina quorum quatuor sapientum sunt hec:

Obertus de Vivaldis Dominicus de Garibaldo et
Oliverius Squarzaicus Franciscus Marruffus.

m^o ccc^o xxxx^o die xiiii iunii.

Item addunt et declarando dicunt quod, non obstante regula clausula seu capitulo loquente de non expediendo peccunia comparis assignata, vel alio quocumque capitulo per dictos sapientes condito, iura que Manuel de Vindercio habet, seu ei competunt, in condemnatione seu peccunia condemnationum comperis assignatarum seu assignata, salva remaneant et sint eidem Manuelli integra et illesa, prout et sicut erant ante creationem officii dictorum quatuor sapientum, ita quod per dictum officium nec aucta intelligantur nec mutata vel in aliquo diminuta.

m^o ccc^o xxxx^o die xxviii madii.

Addiciones seu declarationes facte per Obertum de Vivaldis, Oliverium Squarzaicum, Franciscum Maruffum, Dominicum de Garibaldo, quatuor sapientes constitutos super ordinatione incorporatione et regulatione comperarum Comunis Ianue.

Et hoc in regulationibus et super regulationibus seu capitulis factis per dictos sapientes circa negotia dictarum comperarum, quas quidem additiones seu declarationes predicti sapientes faciunt et fecerunt ex baylia eisdem noviter attributa et data per dominum Symonem Bucanigram ducem Ianue et dellensorem populi et eius consilium; de qua baylia constat pu-

blica scriptura scripta in actis dictorum domini Ducis eiusque consilii manu Lanfranchi de Vallario notarii hoc anno die xxviii madii. Et cuius baylie tenor talis est:

m° ccc° xxxx° die xviii madii.

Dominus Dux et suum consilium, cognito et inspecto quod infrascripti officiales constituti et ordinati per dictum dominum Ducem et suum consilium super providendo ordinando statuendo et decernendo ac incorporando comperas Comunis Ianue, de quibus respondetur in Capitulo dicti Comunis, ac etiam cabellas drictus et sindicamenta Comunis Ianue, de quibus respondetur in dugana dicti Comunis, et ipsa omnia et singula incorporanda, ordinando et decernendo, pro ut de electione constat in actis curie dicti domini Ducis scriptis hoc anno die predicta; prorogaverunt tempus ipsis sapientibus infra scriptis, usque medium mensem iunii proxime venturi, ad videndum examinandum et corrigendum ea que per ipsos tractata facta statuta et ordinata fuerunt super hiis de quibus supra fit mentio, et addendum minuendum declarandum et de novo statuendum decernendum tractandum et ordinandum in predictis et circa predicta et omnia et singula de quibus eisdem sapientibus melius videbitur convenire.

Et dederunt eisdem in predictis omnibus et singulis, et circa predicta, plenam et largam potestatem et auctoritatem et bayliam, statuentes et decernentes ac etiam firmantes ex nunc prout ex tunc quod omnia et singula que fecerunt ordinaverunt seu decreverunt in predictis omnibus et singulis et circa predicta procedi attendi et inviolabiliter observari debeant de cetero.

Nomina quorum sapientum sunt hec:

Oliverius Squarzacicus Franciscus Marrullus et
Obertus de Vivaldis Dominicus de Garibaldo.

Primo super capitulo seu regula loquente de descriptionibus locorum non faciendis, addunt et declarando dicunt quod si aliquis habet seu haberet aliquam obligationem specialem hinc retro factam de aliquibus seu in aliquibus locis comperarum aliquarum, de voluntate illius vel illorum quorum essent dicta loca sic obligata, vel legitime persone pro ipsis ad hoc specialiter constitute, et reperiretur talis obligatio sic expressim facta et scripta in columpna sive iuxta columpnam ipsorum locorum que sic specialiter obligata foret, et scripta esset talis obligatio manu notarii qui prefuisset tempore dicte obligationis eidem officio seu compere pro scriba, quod bene possit pro dicta tali obligatione habere recursum et regressum ad ipsa loca et ius suum consequi et habere in ipsis locis, non obstante dicto capitulo seu regula.

Item addunt et declarando dicunt quod loca que reperirentur scripta super aliquam personam, et que descripta fuissent desuper aliquam alteram personam ratione sue rebellionis vel forestationis facte de ea persona vere vel presumpte, sola ratione partis seu partialitatis, describi possint de ratione Comunis vel

alicuius singularis persone et rescribi super ipsum talem rebellem vel forestatum, si contingerit eandem rebellionem vel forestationem aboleri de cartulario rebellium et forestatorum Comunis Ianue, vigore restitutionis in integrum quam Comune Ianue duxerit faciendam de illo tali rebelle vel forestato, iuxta formam restitutionis faciende de rebellibus vel forestatis secundum formam capitulorum Comunis loquentium de forma et modo restitutionis faciende de rebelle vel forestato; ita quod capitulum seu regula conditum seu condita de descriptionibus locorum non faciendis non trahatur ad descriptionem superius declaratam vel expressam.

Item addunt et declarando dicunt quod dicta regula seu capitulum de descriptionibus locorum non faciendis non trahatur ad loca que probarentur non legitime descripta fuisse, et contra debitum rationis seu iuris, sive falso, vel errore vel malitia aliqua vel in iniuria illius talis persone desuper quam descripta fuissent ipsa loca et cuius apparere posset legiptina probacione quod sua fuissent tempore talis descriptionis; ita quod descriptio et rescriptio de eisdem locis possit fieri predictis precedentibus, ipsa regula vel capitulo non obstante; et hoc si preter conscientiam vel presentiam illius talis persone desuper quam descripta fuissent dicta loca, sic fuissent ipsa loca descripta et propter diffinitivam sententiam latam super ipsam descriptionem sic factam in ordinario iudicio; quibus duobus proximis exceptatis casibus, videlicet si dicta talis descriptio facta fuisset cum conscientia, vel in presencia illius talis persone desuper quam descripta sic fuissent ipsa loca, vel preteritu seu vigore diffinitive sentencie super hoc late, dicta regula seu capitulum de non describendo remaneat in suis viribus.

Item addunt et declarando dicunt quod, non obstante regula seu capitulo de non expendenda pecunia comperis assignata, statutaris, sive ille qui preest sive prefuerit custodie statutorum seu capitulorum, sive in officio custodie capitulorum predictorum, habeat et habere possit et debeat de pecunia comperis assignata dividenda et solvenda inter ipsas comperas et de pecunia ipsarum comperarum prout videbitur et duxerint ordinandum vixitatores Comunis pro suo salario annuatim libras triginta ianuynorum prout et sicut actenus habere consuevit.

Quia compereta, que appellatur compereta olim magistri Pauli, et que est in summa de capitali librarum octingentarum, sive locorum octo, computando quemlibet locum in libris centum ianuynorum, sive participes eiusdem compere, hucusque habuit seu habuerunt meliorem assignationem et maiorem proventum et prerogativam quam aliqua compera Comunis, et propter incorporationes comperarum Comunis ipsa compereta, sive ipsius participes, detrimentum patitur seu patiuntur, est et semper fuit intentionis officii quatuor sapientum constitutorum super incorporationibus comperarum Comunis quod summa locorum seu quantitatum pecunie dicte compere, sive ipsi compere, deberetur addi et adde-

retur tantum quod ipsa compereta esset, et ascenderet ad summam librarum mille ianuinarum sive locorum decem. Et ita credebat dictum officium esse scriptum in cartulario regulationum seu actorum factorum per ipsum officium super incorporationibus et de incorporationibus supradictis, licet hoc non contineretur in dicto cartulario tempore quo dicte incorporationes scripte fuerunt in cartulariis factis de eisdem incorporationibus, cum predicta fuerint oblivione obmissa; et ideo dictum officium volens dictam comperetam, sive dictos participes, a dicto gravamine aliquantulum relevare, et ipsam comperetam seu participes coequare cum comperis cum quibus mixta seu incorporata est, prout melius ipsi officio visum fuit, statuit, decrevit et ordinavit quod eidem compere, sive participibus ipsius, addantur et scribantur et addi et scribi debeant, et de cetero addita et scripta esse intelligantur, loca duo, sive libre ducente, ultra dicta loca octo, sive ultra dictas libras octingentas; ita quod ipsa compereta sit de cetero et esse debeat ac esse intelligatur in summa de capitali librarum mille ianuinarum, sive locorum decem. Que quidem libre ducente, sive loca duo, describantur, scribantur et ponantur et poni debeant in rationibus seu columnis dictorum participum dicte compere pro rata, per soldum et libram, prout et secundum quod ex dictis libris ducentis, sive ex dictis locis duobus, cuilibet ipsorum participum pro rata continget; pro eo videlicet quod quilibet eorumdem participum habeat vel nunc habet in compereta predicta. Mandans et iniungens dictum officium, omni modo iure et forma quibus melius poterit, consulibus, scribis et officialibus officii Consulus comperarum salis, quod dictas libras ducentas, sive dicta loca duo, in scriptis addant et scribant, et addere et scribere debeant et addi et scribi faciant in dicta compereta in rationibus seu columnis quorumlibet dictorum participum, in modum superius declaratum.

m^o ccc^o xxxx^o die vii iunii.

Item statuunt, ordinant et declarant quod si hinc retro, sive hucusque occasione guerre vel alia evidenti de causa, loca aliqua dictarum comperarum vel alicuius earum descripta fuissent desuper aliquam personam et scripta super alteram personam de ipsarum et partium voluntate, et illa persona de cuius ratione seu columna descripta fuissent illa loca haberet instrumentum publicum, vel scripturam publicam, vel etiam scripturam scriptam manu propria illius persone super qua ipsa loca scripta fuissent signata vel sigillata signo vel sigillo illius persone, continens seu continentem sicut ipsa loca fuerint et sint sua; quod ipsa loca possint et debeant, vigore dicti instrumenti vel dicte talis scripture, rescribi et restitui illi persone, vel in collumna ipsius persone desuper qua descripta fuissent, et etiam absente persona super qua scripta essent; et hoc non obstante dicta regula, clausula seu capitulo loquente de locis non describendis.

Item quia sepe et sepius, pro bono et utilitate

dictarum comperarum, oportet fieri multas licteras et diversas scripturas, tam pro parte Comunis Ianue seu magistratum civitatis Ianue, quam aliis de causis, quas licteras et scripturas faciunt et scribunt cancellarii dicti Comunis; statuunt, declarant et ordinant quod per officium Protectorum, quod est et pro tempore fuerit, possit provideri et dari seu expendi de pecunia assignationum dictarum comperarum annuatim, si eidem officio utile pro dictis comperis fore videbitur, usque in quantitatem librarum duodecim ianuinarum cancellariis dicti Comunis, illis videlicet qui exercent seu exercuerint officium cancellarie in officio seu curia domini Ducis Ianuensis et Defensoris Populi eiusque Consilii et in Palatio dicti Comunis; dum tamen predicti cancellarii licteras et scripturas predictas dictis comperis seu officiis comperarum necessariis faciant, et nullam aliam solutionem a dictis comperis proinde accipiant seu accipi faciant; et hoc non obstante regula, clausula seu capitulo loquente de non expendenda pecunia comperis assignata.

Item actendentes quod multociens accidit, quod, pro bono necessitate et utilitate dictarum comperarum, oportet fieri multos et diversos processus per curiam, sive pro parte curie maleficiorum; qui quidem processus non possent comode fieri absque notario dicte curie maleficiorum; statuunt, declarant et ordinant quod, non obstante regula, clausula seu capitulo loquente de non expendenda pecunia comperis assignata, notarius seu scribe dicte curie maleficiorum qui nunc sunt et pro tempore fuerint habeant et habere possint de pecunia comperis assignata annuatim libras vigintiquinque ianuinarum, prout hactenus habere consueverunt; dum tamen ipsi notarius sive scribe faciant et scribant scripturas dictorum processuum, et sint et vadant ad dictos processus scribendos, prout et secundum fuerit opportunum, et dummodo nullam aliam solutionem accipiant per se vel alium a comperis supradictis.

Item cum sepius oportet fieri multas et diversas cridas per cintracos Comunis Ianue pro facto et in servitio comperarum predictarum, statuunt, declarant et ordinant quod, non obstante dicta regula, clausula seu capitulo loquente de non expendenda pecunia comperis assignata, cintraci Comunis Ianue habeant et habere debeant et possint, de pecunia comperis assignata, usque in quantitatem librarum sex ianuinarum annuatim, prout habere hactenus consueverunt, ipsis cintracis facientibus bene et legaliter et sollicitè cridas que occurrerint faciende pro dictis comperis, seu pro serviciis ipsarum comperarum, et inde nullam aliam solutionem accipientibus.

Item, considerantes quod officia Protectorum et vixitorum Comunis Ianue facta et creata fuerunt pro bono, utilitate et defensione et protectione dictarum comperarum, de ipsorum legalitate et bonitate plenarie confidentes, statuunt, declarant et ordinant quod per dicta duo officia possint fieri et ordinari quolibet expense quas utiles et necessarias pro eisdem comperis fore cognoverint [et] decreverint, seu

que eisdem videbuntur, et ipsas expensas solvere et facere seu fieri facere de pecunia dictis comperis assignata, non obstante regula, clausula seu capitulo loquente de non expendenda pecunia comperis assignata: dum tamen non possint ullo modo ordinare seu constituere aliquem iudicem ad salarium in capitulo.

Item volentes quod de omnibus que dicti Sapientes ordinaverint possit fieri copia apud omnes ad quos negotium presens tangit seu pertinere noscetur, statuunt, declarant et ordinant quod de predictis omnibus fiant tres libri similes, unus videlicet in cartis et alii duo in papiro; quorum unus, videlicet ille qui scriptus fuerit in cartis sive membranis, sic remaneat et stet penes officium Protectorum, alius penes unum ex dictis quatuor Sapientibus, et alius penes infrascriptos notarios pro autentico. De quibus et pro quibus sic faciendis Iungibonus de Litursis et Anthonius de Recho, notarii et scribe dictorum quatuor Sapientum, habeant et habere debeant de pecunia comperis assignata, non obstante dicta regula seu capitulo, libras quindecim ianuinarum.

Ego Gabriel Beffignanus notarius suprascripta omnia et singula ut supra, prout iacent, exemplavi a quodam libro scripto in pergamenis, ut videtur, manu Andrioli de Finario notarii: quod exemplum cum dicto exemplo a quo assumpsi et exemplavi vidi, legi diligenter et fideliter auscultavi, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum.

269. *Hoc est exemplum quorundam publicorum instrumentorum in pergameno scriptorum, quorum tenor inferius est insertus.*

In nomine Domini, amen. Dominus Symon Bonoaldi civis Anchone Potestas Ianue, et dominus Obertus Spinulla et dominus Obertus Aurie Capitanei Comunis et Populi Ianue, de voluntate et beneplacito Ancianorum et Consiliariorum more solito per cornu et campanam congregatorum, nec non et ipsi Anciani et Consilarii, nomine et vice Comunis Ianue et pro ipso Comuni, examinata prius forma presentis instrumenti secundum formam Capituli Ianue, et omni solempnitate que per Capitula Ianue requiritur observata; cognoscentes ad magnam utilitatem et commodum Comunis Ianue pertinere quod assignationes fiant de redditibus et introytibus Comunis Ianue, ex quibus satisfieri possit participibus comperarum salis, seu illis personis que habent et reperientur habere de cetero in comperis salis, cum habere debeant libras octo quolibet anno pro quolibet loco, secundum formam capituli Ianue quod incipit: « Iuro ego Potestas et quilibet rector Comunis Ianue, qui sum vel pro tempore fuero, quod ego solvam etc. »; et ad ipsam solutionem teneantur Comune et rectores Ianue secundum dicti capituli formam, atque super assignatione facienda proposuerunt Sapientes qui super hoc tractare deberunt, qui in formam infrascriptam tractaverunt et assignationem faciendam

esse et fieri debere consulerunt, viso dicto tractatu et illo exposito prius ad Consilium Ancianorum, et subsequenter ad Consilium generale; ordinatum et stabilitum fuit per utrumque Consilium dictum tractatum observari debere, et assignationes faciendas esse et promissiones in omnibus et per omnia prout in dicto tractatu continetur. Et volentes ea que cum tam grandi solempnitate ordinata sunt observare, statuerunt et ordinaverunt predictum tractatum et omnia et singula que in ipso continentur observari perpetuo debere, et ex nunc assignaverunt predictos redditus et de quibus in ipso tractatu fit mentio, et quilibet ex eis et quicquid ex eis percipietur, solutionibus faciendis participibus ipsarum comperarum, videlicet omnes introytus et proventus dictorum reddituum; videlicet omnia que percipientur et habebuntur ex illis et quolibet illorum, a festo Purificationis Beate Marie proxime venturo in antea; ita quod ipsi redditus et proventus ipsorum pertineant et sint assignata ad dictas soluciones faciendas, quantum pro tempore procedit, a dicto festo in antea, secundum dicti tractatus formam; et etiam volentes dictum tractatum observare et adimplere, promiserunt ipsi Potestas, Capitanei, Anciani et Consilarii, nomine et vice Comunis Ianue, vobis Petro de Nigro iudici et Guilielmo de Savignono, stipulantibus nomine et vice omnium et singulorum qui in dictis comperis recipere debent et per tempora recipere debebunt, in omnibus et per omnia actendere, complere et observare, prout in ipso tractatu continetur; et non diminuere nec diminui facere, nec diminui permittere aliquo modo vel ingenio, aliquid de hiis que in dicto tractatu continentur et scripta et ordinata sunt; sed ipsum tractatum firmum et illibatum observare et observari facere, et nullam personam in contrarium actentare volentem audire; et si in aliquo contrafieret, promiserunt, nomine et vice Comunis Ianue, vobis stipulantibus nomine omnium et singulorum participum dictarum comperarum, nomine pene, libras decem millia boni argenti; ratis manentibus omnibus et singulis que in dicto contractu continentur. Et proinde bona Comunis Ianue omnia, et specialiter dictos redditus, pignori obligarunt. Et ad maiorem cautelam ipsorum participum, et ut satisfiat voluntati ipsorum, Pisanus, executor Comunis Ianue, de mandato dictorum Potestatis, Capitaneorum, Ancianorum et Consiliariorum, in anima ipsorum, tactis scripturis corporaliter [iuravit quod] in omnibus et per omnia attendetur per ipsos et successores suos et Comune Ianue prout supra scriptum est et in ipso tractatu continetur; salvo et reservato semper illis qui mutaverunt Comuni gratis et amore, omni iure eis et cuilibet competenti, si quod habent vel eis competit in dictis duobus denariis maris assignatis dictis comperis, ut in dicto tractatu continetur, quantum est usque in quantitatem quam recipere debent. Cuius tractatus forma talis est.

Petrus de Nigro, Symon Tartaro, Bonifacius de Volta, Lanfrancus Pignollus et Marchixinus de Casino, electi super videndo et disponendo et ordi-

nando qualiter possit commodius et melius satisfieri participibus comperarum salis, qui habent in ipsis comperis salis, et ne ipsi participes habeant materiam conquerendi et cotidie instandi Potestatem et Capitaneos super solucionibus comperarum, et qualiter satisfieri possit tam magnis quam mediocribus, et minoribus, viduis et orfanis, habentibus in ipsis comperis equaliter et sine onere Comunis Ianue, et ne cotidie occasione faciende solutionis de ipsis comperis mutua imponantur. Primo, examinata ratione ipsarum comperarum, que sunt in summa libre trecente decem et septem millia quinquaginta quatuor, de qua summa diminuuntur infrascripte quantitates que sunt scripte super infrascriptos, videlicet: super Comune libre quatuor millia sexcente triginta octo, super Frederichum de Flisco libre tria millia trecente viginti quinque, super Nicolaum de Flisco libre octingente viginti octo, super Boarellum de Grimaldo libre centum, super Catalinam uxorem Gabrielis de Grimaldo libre mille, super Lucham de Grimaldis, nomine Alterixie filie quondam Iacobi de Bissanne, libre quadringente sexaginta una, super Secerginam, uxorem Luce de Grimaldo, libre ducente vigintiquinque, super Thomaynum de Grimaldo libre quingente, super heredes Bonifacii de Vivaldo libre quadringente octuaginta octo, super Petrinam, uxorem Lanfranchi de Grimaldo, libre septingente nonaginta octo, et sunt in summa libre duodecim millia trecente sexaginta tres; et sic restant libre trecente quatuor millia sexcente nonaginta una; que ascendunt, ad rationem de libris octo per centum in anno, lib. viginti quatuor millia ccc lxxv. sol. iiii; quas habere debent participes hodie debentes recipere ex dictis comperis. Tractant predicti tractatores quod per Potestatem, Capitaneos, Ancianos et Consilium generale assignentur participibus dictarum comperarum, seu alicui pro ipsis, in Consilio generali, certi redditus de quibus possit satisfieri, quatenus omni anno ipsis participibus de tribus in tribus mensibus, secundum quod fieri eis debet solutio vel fieri consuevit, ad rationem de libris octo pro quolibet loco, et specialiter ex forma capituli quod incipit: « Iuro ego Potestas et quilibet rector Comunis Ianue, qui sum vel pro tempore fuero, quod ego solvam » etc. Et tractant quod, ad ipsam solutionem faciendam assignentur predictis participibus illi solidi sex de qualibet mina salis que de cetero vendetur in cabellis Comunis, seu alienabitur vel transferetur in Ianuam et de Monacho usque Corvum, qui non sunt assignati per Comune, cum solummodo assignati sint ex soldis duodecim cuiuslibet mine salis soldi sex; et sic restent Comuni solidi sex qui assignati non sunt; ita quod dicti solidi sex assignentur dictis participibus, et consuli seu consulibus eorum qui pro tempore fuerit vel fuerint, de omnibus et singulis cabellis Ianue et districtus et Riperie Ianue; percipiendis eo modo et forma quo et qua percipiuntur et percipi consueverunt per Comune. Et videtur eis quod ex illis solidis sex, facta diminutione de eo quod minus percipitur de cabellis Varaginis, Nauli, Finarii, Vintimilii, et

de eo quod datur occasione dicte cabelle Finarii, et etiam occasione expensarum faciendarum circa salerni exonerandum, vendendum et mictendum, et de pecunia que datur domino Archiepiscopo Ianue, percipientur et habebuntur omni anno circa libre xv millia, ita quod in dicta assignatione non cedat cabella illis, sed remaneat Comuni Ianue. Item quod assignentur eis duo denarii maris, et ius habendi et percipiendi et colligendi dictos duos denarios annuatim; qui ascendunt, ut creditur, libris sex millia in anno, et introytus carnis et casei, scilicet tres partes, cum quarta pars sit assignata mutuis; et ascendunt dicte tres partes libris duobus millia vel circa; et assignetur dictis participibus introytus olei, que tres partes ascendunt circa libris dcccc.

Item introytus infrascripti, videlicet denarii sex, ex denariis octo malatolte Potestacie Vulturis, que ascendunt libris lxxx sol. v. — introytus canne pro tribus partibus, et ascendunt ipse tres partes libris dccc. xxiii sol. v, denarii sex, Potestacie Clavari, ex introytu denariorum octo, et ascendunt libris lxxxvi, gombetum Potestacie Clavari libris xxxviii. Introytus frascarii libris xvii, denariis sex, octo denariorum, Potestacie Rapalli libris xxxviii sol. xii, den. vi, cum gombeto denarii sex ex denariis octo et gombetum Potestacie Rechi libre xv sol. viii, den. iii. — Introytus Raibetarum libre cclxiii. Introytus ministrarie Potestacie Vulturi libre xxi. Introytus marcatorum libre cccxxv. Introytus pedagogii Riparolie libre vii. Introytus melis libre x. Introytus ministrarie Potestacie Pulcifere libre xvi. Introytus canabaciaram libre cccxiii, denarii sex, octo denariorum Potestacie Sigestri libre xxxiii, sol. xv. Introytus gombeti dicte Potestacie libre xx. Introytus pereti libre xxxi. Introytus molendinorum Casteleti libre cc. Introytus ferri et alzarii libre lxxxiii. Introytus pontoni libre cxi. Introytus ripe minute libre cclxii. Introytus pedagogii Portusveneris libre xx. Introytus ministrarie Bissannis libre xiii, sol. x. Introytus quaranteni libre di. Introytus mulionum libre lxxiii. Introytus gombeti Potestacie Pulcifere libre xiii. Introytus reddituum Vultabii libre clxxxiii. Introytus flaconi libre x. Introytus ballarum provincie libre xiiii. sold. x. Introytus boxi et murte libre cxxxi. Introytus curletorum libre xvii. Introytus pedagogii Vultabii libre D. Introytus piscium quantum pro dimidia libre lxxv. Introytus pedagogii Gavii libre dccc. Et dicte assignationes fiant et facte intelligantur, ita quod cedant et cedere incipiant redditus predicti in predictis solucionibus faciendis a festo Purificationis Beate Marie proxime venturo, quod festum erit in mcccxxxv in antea, scilicet incipiat cedere ad dictam solucionem faciendam in festo Sancti Blaxii proxime venturo. Ita quod si contigerit plus colligi vel haberi ex dictis introytibus, quam ascendit summa eius, que solvitur omni anno pro comperis, quod totum quod plus perciperetur et superfuisset, factis solucionibus dictarum comperarum, debeat pervenire ad Comune et in utilitate Comunis expendi et dari illis duobus qui constituent super munitione castrorum

et solucione servientum, pro facienda inde solucione secundum formam eorum officii, non obstante dicta assignatione facta participibus, ac videl cet forma et modo, quod ex eo quod percipietur et habebitur de dictis introytibus de primis tribus mensibus anni, fiat primo solucio ipsis participibus pro prima paga trium mensium; et quicquid supererit de dictis introytibus de eo, quod habitum et receptum fuerit ex dictis mensibus tribus, detur et assignetur pro dictis duobus constitutis super municione castrorum et sic fiat de singulis tribus mensibus anni. Ita quod de eo quod percipietur de tribus mensibus post dictos tres menses nihil possit diminui nec dari dictis duobus constitutis super municione castrorum, nec alibi expendi, nisi prius facta solucione participibus de dictis tribus mensibus, infra quos percipientur redditus; et sic fiat et observetur de singulis quibusque tribus mensibus. Item tractant quod, facta assignatione predicta, Potestas [et] Capitanei permittant et non impedian nec contradicant aliquo modo participibus habere consules seu consulem et scribam seu scribas; qui consul seu consules colligant, percipiant et habeant dictos introytus et permittant Comune et dicti Potestas et Capitanei et Consilium et in eorum anima iuretur quod dictum consulem vel consules seu dictos participes nullo modo impedian, nec de eorum officium se intro-mittant seu de dictis assignationibus, quominus dictos introytus habeant, percipiant et distribuunt ipsi consules vel consul inter participes omni anno, quater in anno, scilicet de tribus in tribus mensibus, ad rationem de libris octo in anno pro quolibet loco, computato loco in libris centum; secundum quod eis per participes fuerit iniunctum vel secundum quod fieri consuevit, vel secundum formam capituli supradicti. Ita quod nullo modo qui dici vel excogitari possit, Potestas, Capitanei seu aliquis magistratus vel rector possit impedire consulem vel consules supradictos, quominus dictos introytus percipiant et quominus dividant inter illos qui recipere debebunt per soldum et libram equaliter, et secundum quod superius dictum est. Ita tamen quod quicquid superfuerit quibuslibet tribus singulis mensibus ad solucionem comperarum, integre assignetur et sine aliqua diminucione et detur et solvatur per dictos consules duobus (sic) constitutos super municione servientum, pro solucione facienda per ipsos duos secundum formam eorum officii. Ita quod nihil remaneat penes ipsos consules de eo quod superfuerit, a solucione quorumlibet trium mensium, secundum formam superius dictam. Imo ipsis consulibus seu consuli et participibus dabunt consilium et iuvamen et operam efficacem, ac hoc ut ipsi possint dictos introytus percipere et habere et omnia et singula supradicta facere et adimplere et execucioni mandare; et permittant quod de dicta pecunia nullo modo accipient, vel accipi facient, scilicet ipsam usque in dictam quantitatem libere colligere, percipere, habere, distribuere permittant per consulem seu consules inter participes, ut dictum est; et promit-

tant etiam in dicto consilio quod si aliquid deficeret, quod absit in dictis assignationibus, quia forsitan aliquo casu tantum ex dictis assignationibus percipi non possit, seu non perciperetur quod sufficeret ad satisfacionem dictarum comperarum, quod dabunt de pecunia Comunis aliunde, et assignabunt ipsis consuli vel consulibus tantum quantum defecerit, ita quod page fieri poterint integraliter omni anno, secundum formam predictam. Qui consules et scribe eligantur hoc modo, videlicet quod Capitaneus vocare debeat a septem usque in novem ex participibus salis, quos voluerint et elegerint, quorum participum quilibet ad minus habeat in dictis comperis loca decem, et quorum consilio et consensu eligantur dicti consules et scribe per dictos Capitaneos. Et iurent dicti consules facere dictam solucionem dictis participibus, secundum modum et formam suprascriptam, et colligere et percipere dictos introytus et redditus, et de hiis facere secundum quod superius dictum est; et qui erit consul uno anno non possit esse consul nec habere illud officium in sequenti anno; et scriba qui fuerit uno anno non possit esse in sequenti in eodem in ipso officio. Et de predictis fiat publicum instrumentum predictis participibus seu alicui alii persone pro eis per dictos duos Capitaneos, Ancianos et Consilium generale. Actum Ianue in palacio heredum quondam Oberti Aurie in quo regitur [curia dominorum Capitaneorum], M^oCC^oLXXXIII^o, indictione prima, die xviii^a Iulii inter terciam et nonam. Testes Lanfrancus de sancto Georgeo, Bartolomeus de Fontemaroso et Guilielmus Stephani notarius.

Guilielmus de Caponibus notarius ut supra dictum instrumentum fideliter exemplavi, prout melius potui et sciui, de cartulario instrumentorum quondam Lodixii Calvi de Porta notarii millesimum supradictum, et ipsum in hanc publicam formam redegi ad postulacionem consulum salis. Anno dominice nativitat^{is} M^oCCC^oXXXI^o indictione xiii^a, die xi aprilis, de mandato tamen domini Mazengui de Prato iudicis in capitulo, cuius mandati tenor talis est.

M^oCCC^oXXXI die, xi aprilis.

De mandato domini Mazengui de Prato iudicis in capitulo super introytibus, et debitis Comunis Ianue exigendis, vos Guilielmus de Caponibus notarius exemplatis de cartulario instrumentorum quondam Lodixii Calvi de Porta notarii istrumentum conventionis facte pro Comune Ianue participibus comperarum salis, et ipsum in publicam formam reddigatis et detis ipsum consulibus dictarum comperarum.

O. Pelicia.

Andriolus de Finario notarius dictum instrumentum a dicto exemplo exemplavi ut supra M^oCCC^oXXXI^o die xiii. Iulii.

Tenor autem Capituli, de quo superius mentio facta est, talis est.

Iuro ego Potestas et Vicarius, et quis Rector Comunis Ianue qui sum, vel pro tempore fuero, quod ego solvam seu solvi faciam et dari omnibus et sin-

gulis participibus comperarum salis et aliorum introytuum, qui fuerunt venditi seu assignati, quam pluribus et diversis personis civibus Ianue per Consilium seu consules Ianue, et quos introytus ipsi participes colligere debebunt per certa tempora ad utilitatem ipsorum, secundum formam instrumentorum exinde factorum, libras octo ianuinarum omni anno pro quolibet loco, computato loco in libris centum ianuinarum; scilicet cuiuslibet qui in ipsis comperis habet vel habebit pro quolibet loco, dabo et dari faciam libras octo omni anno et si minus haberet pro rata; quam solucionem faciam, sive fieri faciam, quater in anno, scilicet de tribus in tribus mensibus quartam partem. Ita quod in primo trium mensium incipiat fieri solucio, sed non ante; et ita quod complecta et facta sit solucio per totum primum mensem quorumlibet trium mensium; nec ultra possit solucio prorogari quando fiat, ut dictum est, ipsa solucio illis a quibus fuerit requisitum vel procuratori seu nuncio ipsius vel ipsorum qui in compera habeant vel habebunt; quam solucionem faciam ipsis fieri de pecunia Communis Ianue, seu de redditibus qui procedent ex ipsis comperis, vel aliunde, et predictam solucionem facere tenear quousque per me vel Comune Ianue facta fuerit integraliter restauracio de omnibus et singulis introytibus qui eis assignati fuerint; et quousque restituti fuerint in possessionem vel quasi omnium predictorum in statu et forma quo et qua erant quando de ipsis expoliati fuerunt per Comune Ianue, et secundum formam instrumentorum vendicionum seu assignationum eiis per Comune factarum. Postquam vero ipsis participibus facta fuisset restitucio de predictis iuribus integraliter, non teneatur, nec aliquis magistratus nec Comune Ianue, ulterius pro tempore tunc futuro aliquid de dictis libris octo prestare. Que omnia et singula attendere et observare tenear, non obstante aliquo iure vel capitulo generali vel speciali facto vel faciendo, etiamsi in illo contineretur alio capitulo non obstante. Ita quod sit derogatorium et abrogatorium omnium aliorum Capitulorum et ordinamentorum factorum et faciendorum in eo, quod huic contradicerent vel huic preiudicaret, et specialiter non obstante Capitulo quod incipit, « ego Potestas, Vicarius vel Rector », ita quod de isto vel in preiudicium istius per Vicarium vel Duodecim non petam licentiam, nec dari possit michi licentia, et si data fuerit, non teneatur; sed semper et precise teneatur ad observacionem istius Capituli in totum, vel si, ut supra dictum est, per omnia non attenderem et observarem, possim et debeam sindacari in libris mille ianuinarum.

Hii sunt introytus assignati comperis salis, secundum formam convencionis suprascripte.

Soldi sex de qualibet mina salis, que de cetero vendetur in cabellis Communis Ianue, seu alienabitur vel transferetur in Ianua a Monacho usque Corvum.

Duo denarii maris.

Tres partes introytus carnis et casei.

Tres partes introytus olei.

Denarii sex ex denariis octo.

Tolte granis Vulturis.

Tres partes introytus canne.

Denarii sex tolte Potestatie Clavari.

Introytus marcharum.

Introytus pedagogii Riparolie.

Introytus melis.

Introytus ministrarie Potestatie Pulcifere.

Introytus canabaciarum.

Denarii sex tolte grani Potestatie Sigestri.

Introytus gombeti eiusdem Potestatie.

Introytus pereti.

Introytus molendinorum Casteleti.

Introytus ferri et alzarii.

Introytus pontoni.

Introytus rippe minute.

Introytus pedagogii Portusveneris.

Gombetum eiusdem Potestacie. (denarii)

Introytus frascarii.

Denarii sex ex tolta Potestatie Rapalli.

Denarii sex ex tolta Potestatie Rechi.

Gombetum eiusdem Potestatie.

Introytus Raibetarum.

Introytus ministrarie Potestatie Vulturis.

Introytus ministrarie Bissanni.

Introytus quaranteni.

Introytus mulionum.

Introytus gombeti Potestatie Pulcifere.

Introytus reddituum Vultabii.

Introytus flaconi.

Introytus ballarum provincie.

Introytus bosi et murte.

Introytus curlectorum.

Introytus pedagogii Vultabii.

Introytus piscium pro dimidia.

Introytus pedagogii Gavii.

In nomine Domini amen. Anno a nativitate eiusdem millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, indictione octava, secundum cursum Ianue, die septima aprilis. Suprascriptum exemplum suprascriptorum instrumentorum, excepto exemplo suprascripto, quod incipit « Iuro ego Potestas etc. », quod non est publicatum, ut supra, sumptum et relevatum ab autentico suprascripto dictorum instrumentorum. Et domino Francisco de Zaziis de Papia iurisperito, Vicario domino Potestatis Ianue insinuatum fuit per me Gabrielem Bessignanum notarium et scribam curie domini domini Vicarii, ipsumque exemplum dictorum instrumentorum cum dicto autentico vidi, legi diligenter et fideliter auscultavi, una cum Antonio de Podenzolo, Anthonio Panizario et Nicolao de Costa, notariis, et quia utrumque in unum concordare inveni et illud dictus dominus Vicarius cognoverit in predictis omnibus et singulis suam auctoritatem et Comune Ianue interposuit pariter et decretum; laudans, statuens et pronuncians predictum exemplum et omnia et singula suprascripta eandem vim et robur obtinere debere, quemadmodum obtinebat autenticum suprascriptum, et rata et firma esse et in-

fringi non posse aliqua ratione, occasione vel causa. Et hec facta sunt ad instantiam Bartholomei Alberti, constituti et ordinati ad predicta exequenda per officium Protectorum comperarum capituli et nomine et vice dictarum comperarum et capituli predicti timentis Domini nomine de amissione dictorum instrumentorum, presentibus supradictis notariis in predictis omnibus se subscribentibus.

Ego Anthonius de Podenzolo quondam Iacobi, Sacri Imperii notarius, suprascriptum exemplum suprascriptorum instrumentorum, excepto exemplo suprascripto, qui incipit: « Iuro ego Potestas, etc. », quod non est publicatum, ut supra, scriptum et relevatum ab autentico suprascripto suprascriptorum instrumentorum et ipsi domino Vicario insinuatam per subscriptum Gabrielem Beffignanum notarium, una cum ipso et infrascriptis Anthonio Panizario de Sexto et Nicolao de Costa, notariis publicis, et quia utrumque in unum concordare inveni, de dicti domini Vicarii licentia et mandato, ut eidem exemplo velut autentico de cetero adhibeatur plena fides me in testem et testimonium omnium premissorum subscripsi, et signum meum instrumentorum apposui consuetum.

(C.) Ego Anthonius Panizarius de Sexto, Imperiali auctoritate notarius, suprascriptum exemplum ut supra sumptum et relevatum ab autenticis suprascriptis, et suprascripto domino Vicario insinuatam, per supradictum Gabrielem Beffignanum notarium una cum ipso Gabriele et aliis suprascripto et infrascripto notariis vidi, legi et fideliter abscultavi et quia utrumque in unum concordare inveni, de dicti domini Vicarii licentia et mandato, ut eidem exemplo velut autenticos, ubilibet de cetero plena fides adhibeatur me in testem et testimonium premissorum subscripsi, et signum meum apposui consuetum.

(C.) Ego Nicolaus de Costa, Sacri Imperii notarius, suprascriptum exemplum ut supra sumptum et relevatum ab autenticis suprascriptis et suprascripto domino Vicario insinuatam per supradictum Gabrielem Beffignanum, notarium, una cum ipso Gabriele, et suprascriptis Anthonio de Podenzolo et Anthonio Panizario de Sexto, notariis publicis, vidi, legi et diligenter et fideliter abscultavi et quia utrumque in unum concordare inveni, de dicti domini Vicarii licentia, et mandato, ut eidem exemplo velut autenticis ubilibet de cetero plena fides adhibeatur me in testem et testimonium premissorum subscripsi et signum meum apposui consuetum.

(C.) Ego Gabriel Beffignanus notarius et scriba curie dicti domini Vicarii, suprascriptum exemplum supradictorum instrumentorum, excepto exemplo de quo ut supra fit mentio, quod incipit: « Iuro ego Potestas etc. », non publicato sed tantum per me exemplato, ut apparet superius, ipsumque exemplum suprascriptorum instrumentorum insinuatam fuit per me dicto domino Vicario et vidi, legi diligenter et fideliter abscultavi, una cum suprascriptis Anthonio de Podenzolo, Anthonio Panizario de Sexto et Nicolao de Costa, notariis publicis, et quia utrumque in

unum concordare inveni, de dicti domini Vicarii licentia et mandato, ut eidem exemplo velut autentico suprascripto ubilibet de cetero plena fides adhibeatur, in testem et testimonium omnium premissorum me subscripsi et signum meum instrumentorum apposui consuetum.

Hoc est exemplum quorundam publicorum instrumentorum, quorum tenor est infrascriptus in pergameno scriptorum. De factis et recuperatione sacri Parasidis.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen. Dominus Iacobus Bermondi de Monascha, et legum doctor, millex, Capitaneus et Vicarius serenissimi Principis domini Roberti, Dei gratia Ierusalem et Sicilie Regis, in civitate Ianue et districtu, in presentia, consensu et voluntate domini Lanfranchi de Casali, Abbatis Populi et Consilii, Duodecim Sapientum constitutorum super negociis Comunis Ianue, quorum nomina inferius denotantur, et Consiliariorum Consilii generalis, in quo Consilio fuerunt ultra centum quinquaginta Consilarii, nec non et ipsi Abbas, Duodecim et Consilarii auctoritate et decreto dicti domini Capitanei et Vicarii, congregati in palacio novo Comunis Ianue cornu et campana, more solito, et qui Duodecim et Consilarii, servata solemnitate capituli de hoc loquentis se absolverunt ad lapillos albos et nigros iuxta formam alterius capituli, et fuerunt lapilli albi centum triginta octo et nigri quindecim.

Attendentes quod ea, que provide et deliberacione matura, et in augmentum cultus divini et bonum statum dicti domini Regis et Comunis Ianue, statuta et firmata sunt, non convenit infirmari, scilicet modis quibus melius fieri potest operari, quod perpetuo effectualiter attendantur; et considerantes obligacionem factam de illo pretiosissimo vase, qui scutela seu Parasis vocatur, reverendo in Christo patri domino Luce Sancte Marie in Vialata, diacono Cardinali, pro quantitate librarum novem millium quingentarum, iuxta formam instrumenti inde compositi, scripti manu Henrici quondam Facii Lodixii de Carpina, notarii et cancellarii Comunis Ianue m^occc^oxviii^o die xvi octubris.

Et que libre viii [millia] d. tempore necessitate converse fuerunt in deffensionem civitatis Ianue tunc per rebelles et inimicos Sancte Romane Ecclesie et Regie maiestatis obsesse, et volentes quod de dicta quantitate dictarum librarum viii millia d. dicto domino Cardinali fiat integra satisfacio, prout debet, perquisitis quampluribus viis aliis et non inventis, unde dicta pecunia possit haberi; et volentes observare ea que acta sunt, et huic retro acta fuerunt inter Comune Ianue, seu officiales dicti Comunis ex una parte et participes seu alias personas pro eis infrascriptarum comperarum ex altera, quibus comperis seu participibus assignati fuerunt soldi viginti duo cuiuslibet mine salis, prout clarius et latius in infrascriptis comperis continetur, et sunt hec.

Primo compera magna salis, cui assignati sunt soldi sex cuiuslibet mine salis.

Item compereta librarum xx milium salis, cui assignati sunt denarii viii pro qualibet mina salis.

Item compera sive officium assignacionis mutuo- rum, cui assignati sunt soldi ii pro qualibet mina salis.

Item compera librarum xxx [milia] Gazarie in of- ficio diversarum comperarum, cui assignati sunt soldi i. pro qualibet mina salis.

Item compera librarum cl. milia Regis Roberti, cui assignati sunt soldi i. pro qualibet mina salis.

Item compera librarum clxxx milia, cui assignati sunt denarii quatuor pro qualibet mina salis.

Item compera librarum xxvii milia in dicto officio diversarum comperarum, cui assignati sunt denarii octo pro qualibet mina salis.

Item compera librarum xxx milia Imperatoris in dicto officio diversarum comperarum, cui assignati sunt denarii quatuor pro qualibet mina salis.

Item compera quarte page, cui assignati sunt soldi i. pro qualibet mina salis.

Item compera librarum xxxx milia gallearum, cui assignati sunt soldi i. denarii vi. pro qualibet mina salis.

Item compera nova librarum lxxxx milia, cui assi- gnati sunt soldi iii denarii vi. pro qualibet mina salis.

Item officio navatarum, sive defferentibus salem Ianue, cui assignati sunt soldi iiii. pro qualibet mina salis.

Guideto Marocello et Ansaldo de Travi, civibus Ianue, Consulibus comperarum salis presentibus et mihi subscripto notario recipientibus officio publico, nomine et vice ipsarum comperarum et quorum- cumque participum ipsarum et cuiuslibet earum et cuiuscumque persone, corporis, collegii vel universi- tatis, quorum interest vel intererit seu interesse po- terit bono publico, hic pensato confirmaverunt et ex certa scientia approbaverunt dictas comperas et quamlibet earum et assignaciones factas de dictis soldis viginti duobus salis. Ita quod confirmacio pre- dicta suum robur et firmitatem obtineat, quemad- modum si expressim tenores ipsarum presenti instru- mento forent inserti, hec ex certa sciencia facientes non ignari tenoris ipsarum comperarum et eorum que continentur in ipsis et quamlibet earum.

Et promiserunt predictis Consulibus et mihi dicto notario recipientibus ut supra de cetero non per- mittere nec operari, nec facere aliquo modo vel ingenio quod dicto sali ultra dictos soldos viginti duos onus aliquid imponatur nec aliquid addatur precio dicti salis vel dicto sali ultra dictos soldos xxii, salvis infrascriptis; et si aliquid adderetur vel impo- neretur, ex nunc voluerunt pro non imposito vel addito haberi debere. Ita etiam quod directe vel indirecte aliquid non possit precio dicti salis seu dicto sali aliquid imponi alicui portanti vel deferenti ipsum salem, nec super hoc aliquam viam vel modum invenire vel inveniri permittere per quod aliquid ultra soldos xxii predictos solvantur.

Promittentes dictis Consulibus et mihi dicto notario recipientibus ut supra, cassare et cassari facere quic-

quid fieret contra predictam formam seu in preiu- dicio predictorum; et hec fecerunt cognoscentes reipublice expedire quod dictus sal ultra precium predictum non vendatur, nec quod occasione ipsius salis ultra dictum precium sold. xxii aliquid acci- piatur aliquo modo vel ingenio qui dici vel excogi- tari possit.

Et cognoscentes etiam quod si ultra precium pre- dictum aliquid solveretur seu exigeretur, quoquo modo, esset in grave damnum et preiudicium com- perarum predictarum et participum earumdem.

Et hec fecerunt et promiserunt ex causis predictis, et quia participes ipsarum comperarum pati debent quod denarios xii ultra dictos soldos xxii colligantur et colligi debeant per Consules comperarum salis qui sunt et pro tempore fuerint et additi intelligantur dicti duodecim denarii precio dicti salis, et ipsos duodecim denarios addiderunt convertendos in so- lucione quantitatis predictae; et proventus ipsius, prout inferius dicitur, in locatione vasi preciosissimi predicti. Voluerunt enim predicti Capitaneus, Abbas, Duodecim et Consilarii et ita etiam promiserunt dictis Consulibus et mihi dicto notario recipientibus nomine et vice dicti domini Cardinalis quod ipse dominus Cardinalis seu legitima persona pro eo de quantitate predicta dictarum librarum novem milium quingentarum solucionem et satisfactionem habeat in forma que sequitur.

Videlicet quod in uno cartulario conficiendo per Consules comperarum salis et scribas ipsorum pro solucione et satisfacione dictarum librarum viiii milium quingentarum scribatur et scribi debeat do- minum Cardinalem recipere debere a Comuni Ianue loca nonaginta quinque, que scribantur pro libris viiii milia d.

Ita quod ipsa loca intelligantur esse data in so- lutum et titulo pro soluto dicto domino Cardinali pro libris viiii milia d; ex quibus locis ipse dominus Cardinalis percipiat et percipere debeat pro quo- libet loco libras octo ianuinarum ex eo quod pro- cedet ex dictis denariis duodecim; faciendo eidem solucionem de tribus in tribus mensibus; et si quid in fine anni superfluerit, convertatur et converti debeat in solucione capitalis predicti; et sic fiat quousque ipse dominus Cardinalis plenam et integram solucionem habuerit capitalis predicti.

Et voluerunt et promiserunt ut supra, quod dicti denarii duodecim incipiant colligi in kalendis Augusti proxime venturis, et durent et durare debeant et colligantur et colligi debeant solummodo quousque dicta satisfatio capitalis et proventus ut supra fuerit completa; qua solucione facta, dicti duodecim de- narii nullo modo possint et debeant colligi aliquo colore vel ingenio.

Et promiserunt dictis Consulibus et mihi dicto notario recipientibus ut supra dictos denarios duo- decim vel aliquam partem ipsorum non convertere nec converti permittere in aliquos alios usus quam in solucione predicta nec permittere quod aliqua persona, corpus, collegium vel universitas cuiuscumque

status vel condicionis existat, aliquid petat vel exigat in dictis denariis duodecim vel aliqua parte eorum, pretextu alicuius debiti seu crediti, obligacionis, contractus seu aliqua alia occasione vel causa; nec permittere sed effectualiter operari quod per aliquem magistratum seu rectorem persona aliqua, corpus, collegium vel universitas requirens in dictis denariis duodecim vel aliqua parte eorum seu pretendens modo aliquo audiatur, sed operari omnino quod ipsi tali persone omnino detur repulsa; et sub dicti scondicionibus et pacto et non aliter vel alio modo voluerunt et firmaverunt dictos duodecim denarios esse additos ut supra, et ex certa scientia dixerunt et protestati fuerunt quod aliqua persona, corpus, collegium vel universitas, pretextu debiti vel crediti hinc retro contracti seu facti seu alicuius contractus [seu aliqua alia occasione vel causa], nullum jus habet seu habere debet seu potest in dictis denariis duodecim vel aliqua parte eorum. Cum re vera isti denarii duodecim non sint illi nec esse voluerunt illos qui durare debent secundum quod continetur in contractu seu instrumento scripto manu Antonii de Litursis notarii m^occc^oxxiii^o die. Set sunt prorsus alii denarii duodecim inventi et additi pro dicta solucione facienda tantum et non alia ratione.

Et predicta fecerunt et voluerunt et promiserunt dicto domino Cardinali vel legiptima persona pro eo approbante et confirmante solucionem predictam et restituere Parasidem predictam in posse Communis Ianue prout infra dicetur, et cedere Consulibus comperarum salis seu publice persone recipientibus nomine et vice comperarum predictarum et participum earumdem, iura eadem competencia contra Comune et in vase predicto, et que restitucio Parasidis fiat in hac forma. Videlicet quod stet et stare debeat in secrestia Sancti Laurentii ut stare consuevit, et custodiatur et custodiri debeat hoc modo per duos eligendos secundum formam Capituli et eciam per unum eligendum per Consules salis; et de dicto mense per Consules comperarum salis et eorum consiliarios eligatur una alia bona persona bone condicionis vite et fame et que et cuius bona valeant ad minus libras ii milia, que teneat aliam clavim loci predicti; et sic quolibet anno electio fiat ut supra.

Et voluerunt et promiserunt et corporaliter tactis Scripturis sacrosanctis Dei evangeliiis per me subscriptum notarium eis presentatis iuraverunt de cetero dictam Parasidem, seu vas preciosum predictum non obligare nec consentire quod obligetur, seu aliquo alio alienacionis titulo alienare, nec consentire modo aliquo quod vas preciosum predictum in posse alterius quam ut supra modo aliquo deveniat vel deveniri possit.

Et eciam promiserunt, consenserunt et voluerunt dictis Consulibus et notario recipientibus ut supra, cum ita actum sit et fuerit et ita actum esse et fuisse, confessi fuerunt inter ipsos ex una parte et dictos Consules ex altera, quod quodcumque et quotiescumque aliqua ex comperis supradictis quibus

aliqua qualitas precii dicti salis est assignata desbitata fuerit, seu liberata, quod illa quantitas precii dicte compere assignate ex dictis soldis xxii diminuat et diminuta sit et diminuta intelligatur, nec pro illa quantitate colligantur dicti sol. xxii, nec colligi possint; sed intelligatur et sit ipsa quantitas diminuta ex dictis soldis xxii; et sic fiat quousque precium dicti salis pervenerit in soldos xvi, non obstantibus quibuscumque promissionibus vel obligacionibus factis, seu de cetero faciendis.

Que omnia et singula voluerunt et consenserunt et promiserunt dictis Consulibus, et michi dicto notario recipientibus ut supra, attendere, complere et inviolabiliter observare, sub pena dupli tocius eius de quo foret contrafactum, vel ut supra non observatum; in quam penam incidat pars non observans parti observanti. Ratis semper manentibus supradictis. Et proinde et ad sic observandum dicte partes sibi ad invicem omnia bona eorum pignori obligaverunt.

Que omnia et singula supradicta, facta et firmata sunt prius exposita forma presentis instrumenti et approbata in Consilio per duodecim predictorum Sapientum de consilio et assensu domini Manfredini de Pontulo, Vicarii, constituti ad interessendum Consiliis eorum, et etiam exposita forma presentis instrumenti et approbata per octo bonos viros, unum per compagnam et duos legistas secundum formam Capituli, quorum nomina sunt hec: Iohannes Botacius de Castro, Anthonius Ferrarius, Thomaynus de Nigro, Paulus Vegius, Angelinus Anfussus, Brancaleo de Travi, Iohannes Embronus, Leonardus de Placentia, dominus Nicolinus de Flisco, dictus Cardinalis et dominus Nicolaus Durantis iurisperiti.

Insuper Iacobus Ferrerius cintracus Communis Ianue existens in presenti Consilio de mandato et voluntate dictorum dominorum Capitanei, Abbatis, Duodecim et Consilii et Consiliariorum, corporaliter tactis Scripturis, in animabus ipsorum Communis Ianue iuravit ad Sancta Dei evangelia predicta omnia et singula attendere, complere et observare, et non contrafacere vel venire; et voluerunt et promiserunt facere, et fieri facere de roboracione et confirmacione presentis infrascriptum Capitulum specialem per quod derogetur et derogari debeat expresse cuicumque capitulo, seu iuri premissis, vel premissorum alicui obviante.

Nomina vero dictorum Duodecim sunt hec: Raimundinus de Casali, Elianus Salvaigus, Sorleonus de Iacop, Iacobus Codora, Leoninus Mallonus, margister Fulchus de Vignolo, Thedixius de Flisco, Enricus Vicecomes, Trope Cavalus, Guidetus Cicogna. Actum Ianue in palacio novo Communis Ianue, presentibus testibus Luchino de Flisco, Lavanie comite, Bartholomeo cintraco Communis, Enricus de Carpina, Iohanne de Via, Paulo Vegio notario et canzelario Communis Ianue. m^occc^oxxvii^o, die xxviii madii, inter primam et terciam et indicione nona secundum cursum Ianue.

Ego Iohannes de Ulmo, quondam Anthonii, sacri Imperii notarii, predictum instrumentum ut supra extensi, sumpsi et exemplavi et in hanc publicam

formam redegi de quodam protocollo, sive foliatio instrumentorum compositorum, iam quondam Frederici de Reza notarii, nichil addito vel diminuto quod mutet sensum vel variet intellectum, nisi forte littera, sillaba seu puncto abbreviacionis seu extensionis, tamen substantia in aliquo non mutata, et hoc de mandato michi facto per dominum iudicem et assessorem domini Potestatis Ianue. Scripto manu Raffaelis de Guasco de Monelia notarii m^occc^olxi^o, die xviii ianuarii, et cuius mandati tenor talis est: m^occc^olxi^o, die xviii ianuarii. De mandato domini iudicis et assessoris domini Potestatis Ianue, vos Iohannes de Ulmo notarius extraetis et in publicam formam reddigatis quondam publicum instrumentum, scriptum manu quondam Frederici de Reza, notarii, anno Domini m^occc^oxxvii^o, die xxviii marci, in quo continetur sicut per Comune Ianue assignati fuerunt denarii duodecim, ex precio salis qui venditur in Ianua, domino Luce de Flisco Sancte Marie in Vialata diacono Cardinali, pro quo fuit instituta quedam compereta domini Cardinalis predicti de libris viii millibus d. etc., prout in dicto instrumento plenius continetur; et ipsum, si qua extendenda restant, extendatis in forma consueta secundum morem et consuetudinem dicti Frederici, quantum comprehendere poteritis ex reliquis instrumentis et protocolis dicti qnd. Frederici, et ipsum instrumentum sic extractum detis et tradatis magistro Christophoro de Amicis de Portufmo. Priori officii Protectorum, nomine suo et sociorum suorum in dicto officio, et hoc fecit dictus dominus iudex, cognito quod dictum instrumentum spectat ad comperas Comunis Ianue et viso precepto facto Anthonio de Compagnono sindico et procuratori Comunis Ianue, ut dicitur, si volebat contradicere extentioni dicti instrumenti, comparetur coram dicto domino iudice infra certum terminum iam elapsum, et cognito quod non comparuit:

Compera magna salis	sol. vi — —
Compera librarum xx mil. salis	sol. — den. viii
Compera assignationis mutuorum	sol. ii — —
Compera librarum xxx milium	
Gazarie	sol. i — —
Compera librarum cl. milium	
Regis Roberti	sol. i — —
Compera librarum clxxx milium	sol. — den. iii
Compera librarum xxvii mil.	sol. — den. viii
Compera librarum ccc milium	
Imperatoris	sol. — den. iii
Compera quarte page	sol. i — —
Compera librarum xxxx milium	
galearum	sol. i den. vi
Compera nova librarum lxxxx milium	sol. iii den. vi
Officio nautarum sive defferentibus salem	sol. iii — —
Compera Cardinalis que fuit addic.	sol. i — —
Summa libre i.	sol. iii — —

In nomine Domini amen. Cum presentialiter immineat provideri pro Comuni et nomine Comunis Ianue, unde percipiatur et habeatur, et percipi et haberi possit opportuna et sufficiens pecunia pro

salario domini Ducis et serventum ipsius, militum et peditum opportunorum ad custodiam dicti domini Ducis, status ipsius Civitatis et Populi Ianue et Riperiarum, domini Potestatis et sue familie, Consulum placitorum, et aliarum expensarum occurrentium et imminentium pro salvamento et custodia civitatis Ianue, Ripariarum et districtus, et pro custodia castrorum et terrarum Comunis Ianue et pro iusticia facienda, sine qua civitas Ianue stare non posset, nec non pro aliis variis et diversis de causis; nec sit nec reperiat in Comuni pecunia ipsius Comunis aliqua non assignata, seu que in dictas causas capi possit. Et difficile et grave non modicum esset tam Comuni Ianue, quam civibus et districtualibus ipsius Comunis arcam seu bursam comunem facere, seu mutuum, dacitam vel collectam imponere et a civibus et districtualibus exigere pro predictis expensis subeundis et faciendis; nec comodior nec abiliior via seu modus ad presens reperiat seu reperiri possit pro dictis expensis, et omnibus subportandis, quam per viam et modum de quibus inferius dicitur; et cum aliter gubernacioni et sustentacioni civitatis Ianue, Riperiarum et districtus commode provideri non possit, ut ipsius d. ni Ducis, Comunis et Populi Ianue, Riperiarum et districtus status conservetur et ut consuletur comperis Comunis Ianue et earum participibus; que compere propter bonum et securum statum civitatis et per consequens earum participes fortificationem et incrementum capiunt, egentes auxilio dicti domini Ducis et eius brachii et familie ipsius, maxime ecciam in habendis et percipiendis precibus, quibus introitus ipsis comperis assignati venditi fuerunt, et in posterum vendentur; ad quorum exacionem ipsius domini Ducis et ipsius brachii et familie auxilio et favore perveniri non posset; et ut ipsius domini Ducis potentia et favore compere predicta et earum participes releventur a gravaminibus et opposicionibus hactenus eis illatis et factis; et ne assignata ipsis comperis in causas alias dimittantur quantum in causas ordinatas per tractatum ipsarum comperarum et ne pro avariis continuis vel aliis oneribus Communis Ianue hactenus impositis, et que de cetero imponderentur pro Comuni Ianue, pro oneribus que occurrerent ipsi Comuni supportandis, in quibus ut plurimum participes ipsarum comperarum gravari consueverunt et hactenus gravate fuerunt ipse compere, et earum participes graventur et onerentur in posterum. Quibus omnibus diligenter inspectis et examinatis, infrascripte partes, credentes infrascripta expedire ob bonum publicum et cedere ad bonum, utilitatem, honorem dicti d. ni Ducis Comunis et Populi Ianue, Riperiarum et districtus et totius Reipublice Ianuensium et comperarum predictarum, et participum earundem, [pervenierunt] ad infrascriptas, transacionem compositionem et convencionem, pro tempore triennii tantum incepti in kalendis februarii proxime preteriti anni presentis;

N. B. — A causa d'un'inversione nell'ordine dei quaderni avvenuta ab antico nel Cod. ms. e avvertita soltanto dopo la stampa del testo, si dovettero interporre alcuni nuovi fogli di stampa, il che rese necessario dare ai medesimi la stessa numerazione di questa pagina, coll'aggiunta d'un esponente progressivo.

ita quod, dicto triennio finito, ipse partes et quelibet earum sint et esse intelligantur in omnibus et per omnia de omnibus et singulis supradictis et infrascriptis in eo statu, gradu et iure in quo nunc sunt et erant antequam perveniretur ad compositionem presentem, salvis hiis que inferius dicentur; pervenerunt et pervenisse confesse fuerunt, solempnibus stipulacionibus huic inde intervenientibus et prout inferius legitur et denotatur. Renunciantes exceptioni dictorum transactionis, compositionis et pactorum ut supra et infra non initorum et non habitorum, rei ut supra et infra non geste et non se habentis et ex debita et legitima causa et pro utilitate et grandi necessitate Reipublice Comunis Ianue et ipsarum partium non factorum, doli mali in factum, condicioni sine causa, et omni iuri. Videlicet quia dominus Simon Bocanegra, Dux predictus Ianuensium et Populi Defensor, in presencia, auctoritate et utilitate et consensu Consilii ipsius domini Ducis congregati in terracia palatii Comunis Ianue, in quo habitat ipse dominus Dux, ad consilium more solito per infrascriptis et aliis negociis explicandis, in quo Consilio fuit sufficiens et legitimus numerus consiliariorum ipsius Consilii et ipsi consilarii, auctoritate et decreto dicti domini Ducis nomine et vice Comunis Ianue et pro ipso Comuni ex parte una, et officium Protectorum comperarum de Capitulo ex potestate et baylia ipsius officii ac etiam ex potestate et baylia ipsi officio concessis, ex deliberacione, voluntate et ordinacione innumerosae quantitatis participum dictarum comperarum, et pro ipsis comperis et participibus et pro utilitate ipsarum comperarum et participum earum, et omni modo iure et forma, quibus melius potuit, ex parte alia: ad infrascripta pacta, transactionem, compositionem et conventionem pervenerunt et pervenisse confitentur, et ut infra statuerunt, decreverunt, ordinaverunt et firmaverunt. Videlicet, pro solucione et satisfacione eius et totius, quod pro toto dicto tempore triennii predicti, seu ipso tempore triennii durante, imponi posset, colligi, percipi vel haberi per ipsum dominum Ducem seu eius Consilium, et per ipsum dominum Ducem sine ipso Consilio vel ipsum Consilium sine ipso domino Duce vel per Comune Ianue vel pro Comuni ipso vel pro quibuscumque Comunis regiminis, seu gubernacionis eiusdem domini Ducis seu Comunis, guerris, dacitis, impositionibus, mutuis, avariis, vel aliis quibuscumque oneribus vel prestacionibus, super dictas comperas vel introytus earumdem vel participes earum vel alicuius earum in eo quod haberent in ipsis comperis vel introytibus, vel altera seu altero ex eis et pro infrascriptis et occaxione infrascriptorum; providerunt, firmaverunt, decreverunt ac etiam concesserunt et sibi ad invicem promiserunt quod ipse dominus Dux et suum Consilium pro se ipsis et Comune Ianue pro supradictis expensis et oneribus supportandis, habeant et habere debeant, et possint et percipiant et percipere possint, quolibet dictorum trium annorum, libras viginti de introytibus, redditibus et proventibus comperis

Comunis Ianue, assignatis videlicet singulis tribus mensibus, quartam partem prout introytus ipsi venduntur et solvi debebunt per emptores; ita tamen quod ultra quantitatem predictam, dicto triennio durante, de ipsis assignacionibus, introytibus et proventibus nihil omnino capi possit per dictum dominum Ducem, seu eius Consilium, seu pro Comuni, vel in aliquam causam Comunis, vel in aliquam aliam causam, quam pro solvendo introytus et proventus ipsarum comperarum participibus earum, secundum tractatus et ordinaciones ipsarum comperarum, et secundum tractatum et ordinationem de novo factam et factum super unionem ipsarum comperarum. Et ex dictis causis dictus dominus Dux, et eius Consilium, pro se ipsis, et nomine et vice Comunis Ianue et pro ipso Comuni dederunt et concesserunt dictis Protectoribus, et dicto officio Protectorum, nomine dictarum comperarum et participum ipsarum et mihi notario subscripto, tamquam persone publice recipienti, nomine et vice ipsarum comperarum et cuiusque earum et participum ipsarum et cuiusque eorum qui sunt et erunt per tempora, illum denarium pro qualibet libra introytus et precium ipsius qui nuper impositum fuit et super additum a tempore creationis dicti domini Ducis citra, in expedicamento denariorum maris ultra illos denarios quinque maris, sive expedicamenti qui ante creationem dicti domini Ducis colligebantur.

Ac etiam illum denarium unum pro libra, precium, introytum et proventum qui a creatione dicti domini Ducis citra impositum et additum fuit in introytu ripe grosse, nec non eciam impositionem et introytum impositionis denariorum duodecim pro qualibet libra precii quo introytus Comunis Ianue venduntur, venditi fuerunt et vendentur. Et hoc pro dicto triennio tantum et ipso triennio durante, convertendos in utilitatem dictarum comperarum et participum earum et pro earum introytibus et proventibus solvendis. Ac eciam promiserunt ipsi officio Protectorum et mihi dicto notario, nominibus quibus supra stipulantibus, et ex causis predictis et pro predictis, facere et curare ita et taliter quod, usque ad dictum triennium, vel ipso durante, dicte compere, introytus et assignaciones ipsarum vel alicuius seu aliquarum ex eis vel aliqua ipsarum comperarum non inquietabuntur vel molestabuntur pro aliquo onere, vel causa ipsius domini Ducis, seu eius Consilii, seu Comunis Ianue, salvis predictis. Nec super dictas comperas sive res, super quibus sunt dicti introytus instituti, seu super ipsis introytibus aliquid addetur vel inde minuetur, seu de novo aliquid fiet in preiudicium, dampnum vel lesionem ipsarum comperarum seu introytuum assignatorum eisdem, seu participum ipsarum comperarum. Ac eciam promiserunt ut supra ipsas comperas et introytus eis assignatos, manutenere, deffendere et conservare; et auxilium, consilium et favorem dare per se nuncios ipsis comperis conservandis et defensandis, et super exacionibus debitorum ipsarum comperarum qui sunt et erunt per tempora, quam super aliis qui-

buscumque opportunis ad deffentionem et sustentationem ipsarum comperarum et iurium earum et cuiuslibet earum et exacionem eorum qui ipsis comperis vel alicui seu aliquibus ex eis deberentur. Et quod eciam curabunt quod ipsis comperis vel super ipsis vel introytibus seu assignacionibus earum, vel alicuius earum, nec participibus earum, vel alterius earum, pro eo quod haberetur in ipsis comperis, mutuum, cotimum, prestacio vel aliquod aliud onus non imponetur; nec inde ab ipsis comperis et participibus capietur vel auferetur ultra dictam quantitatem librarum vigintimilia quolibet dictorum annorum trium, ipso tempore durante; et si secus fieret vel fieri attentaretur, illud prohibere cum effectu et tollere. Ac eciam promiserunt ut supra, semper ad requisicionem officii Protectorum, unum ex militibus ipsius domini Ducis cum sufficienti comitiva servantum ipsius domini Ducis habere tenere in Capitulo pro exigendis debitis ipsarum comperarum, et pro compellendo ad solvendum debitores ipsarum comperarum, prout per officium Protectorum, seu visitorum, seu per Consules ipsarum comperarum vel aliquarum ex eis declaratum, dictum, requisitum seu denunciatum fuerit ipsi militi exigi debere per ipsum et a personis a quibus dictum, denunciatum seu declaratum fuerit exigi debere, absque aliquibus mercede seu premio dictis militi seu servantibus propterea dandis per ipsas comperas, seu per Consules earum. Nec non eciam ex dictis causis et pro predictis ipsi dominus Dux et Consilium promiserunt dicto officio Protectorum et mihi dicto notario stipulanti ut supra ita facere et curare quod aliquis ex introytibus, qui assignati fuerunt dictis comperis vel alicui vel aliquibus ex eis, qui diminuti, sublati seu suspensi fuerunt vel fuisse reperirentur, non possit in perpetuum imponi vel de novo institui; et si imponeretur, institueretur vel reverteretur, sit et esse intelligatur et debeat compere seu comperarum cui vel quibus fuerat assignatum, et ex nunc ipsis comperis si de novo imponerentur, instituerentur vel ordinarentur, colligi ipsos assignatum et assignatos, statuunt et decernunt prout eis, antequam diminuti, sublati vel suspensi fuissent, assignati erant. Ac eciam observare et facere observari ordinem et tractatum nuper factum per quatuor Regulatores comperarum, in quantum esset et cederet ad favorem et utilitatem ipsarum comperarum seu participum ipsarum, nec non eciam tractatus impositiionum ipsarum comperarum, quos in iuribus suis quantum in favorem ipsarum comperarum et participum earum, et unionis facte de ipsis comperis, eciam firmos et illibatos statuerunt et decreverunt et firmaverunt. Fuit eciam actum in predictis et qualibet parte predictorum quod, finito dicto triennio, dictus dominus Dux et eius Consilium et Comune Ianue sint et esse debeant in eo statu et iure in quo erant ante presentem transacionem et composicionem Et similiter dicte compere et participes ipsarum, et iura, assignationes et introytus ipsarum comperarum et participum ipsarum sint et esse debeant in omnibus et per omnia in eo statu

et iure in quo erant ante presentem transacionem et composicionem; dicti autem denarii maris et denarii ripe, finito dicto triennio, remaneant et remanere debeant ipsi domino Duci, eius Consilio et Comuni, et de eis disponant et disponere possint pro ut ipsi domino Duci et eius Consiliovi debetur, predictis vel aliquo predictorum non obstantibus. Et fuit actum inter dictas partes in predictis et qualibet parte predictorum quod in omnibus et singulis aliis dicti dominus Dux et Comune Ianue et dicte compere et participes ipsarum sint et remaneant et esse et remanere debeant, finito dicto triennio, in eo iure et statu et possessione et quasi in omnibus et per omnia in quo nunc est dictum Comune et in quo erat ante confecionem presentis contractus et in quo erant et sunt dicte compere et participes ipsarum ante confecionem presentis instrumenti et contractus; cui iuri dictis partibus, vel alicui earum per predicta vel aliquod predictorum non sit nec esse intelligatur in aliquo derogatum vel diminutum nec additum. Predicta omnia et singula dictus dominus Dux et eius Consilium pro se ipsis et nomine et vice Comunis Ianue et dictum officium Protectorum, nomine quo supra, promiserunt sibi ad invicem solempniter habere et tenere rata et firma, et attendere et observare ac actendi, et observari facere per Comune Ianue et quoscunque officiales ipsius, et contra non facere vel venire nec pati nec permittere quod contrafiat. Ac eciam statuerunt, decreverunt et ordinaverunt, omni iure, modo et forma et ex omnibus potestate et baylia quibus melius potuerunt, ea omnia et singula firma et illibata esse et attendi et observari debere; aliquo tractatu, statuto vel ordinamento, quacunque verborum exceptione ligato, non obstante. Quibus omnibus et singulis, in quantum predictis vel alicui predictorum obviarent seu obviare videretur, voluerunt, statuerunt et ordinaverunt ipse dominus Dux et eius Consilium expresse, et ex certa scientia derogatum esse. — Acto etiam quod de predictis vel aliquo predictorum idem dominus Dux et dicti consiliarii eius Consilii et dicti Protectores eorum propriis nominibus non teneantur, nec aliquis eorum teneatur in aliquo. Et de predictis omnibus et singulis mandaverunt et rogaverunt tam dictus dominus Dux et Consilium quam dicti Protectores fieri debere presens publicum instrumentum. Actum Ianue, in terracia palatii ducalis Populi Ianue, in quo loco idem dominus Dux et sive Consilium eorum consilia regunt et Comunis negocia exercent. Anno Dominice nativitatis millesimo trecentesimo quadragesimo, die ultima marcii, circa sonum campanarum que pulsantur in sero pro custodia civitatis, indicione septima, secundum cursum Ianue, presentibus testibus domino Iohanne de Galuciis iurisperito, Bonifacio de Camulio notario, Iohanne de Garibaldo notario, Anthonio Pignatario, Oberto Carena, Dominico de Garibaldo, Iohanne Contradi notario, Iohanne de Pessina notario, Benedicto de Via et Anthonio de Recho notariis et Conrado de Credentia notario et cancellario Comunis Ianue. Ego Obertus Mazurrus sacri Imperii notarius et

Cancellarius Communis Ianue cum prefectis domino Duce et dicto eius Consilio specialiter deputatus, predictis omnibus interfui et rogatus scripsi et publicavi et in hanc publicam formam extraxi, ad instantiam et requisicionem officii Protectorum Capituli et comperarum Communis Ianue.

Hec compositio preceteris (?) facit pro capitaneo et negociis salis et immo dicitur Sydus.

In nomine Domini amen. Cum pro parte Mag^{ci} domini, domini Simonis Bocanegre Dei gratia Ianuensium Ducis et Populi Defensoris et Consilii sui dominorum quindecim et ex provisione dominorum octo constitutorum super provisionibus adhibendis in civitate Ianue exposita fuerit per Bonifacium de Camulio notarium et cancellarium Communis Ianue, et ex commissione predictorum verbotenus facte in Capitulo in presencia officii Protectorum comperarum Communis, in quo fuit magna multitudo participum comperarum Communis convocatorum per ipsum officium Protectorum ibidem; et exposita per ipsum Bonifacium necessitatem Communis et subsidii eiusdem, et status eiusdem domini Ducis pro subvencione requirenda ad gubernacionem et regimen civitatis Ianue et status predicti; et super eadem habitum fuerit in ipso Consilio consilium, tractatus et deliberacio infrascripti tenoris. Millesimo trecentesimo quadragesimo primo, die vigesima tertia marcii, d. Marinus de Marinis iudex consulit quod cum introitus assignacionis salis sint magna pars et forte maior ex omnibus assignacionibus comperarum Communis, et approbate et approbati per instrumenta et Capitula, et eciam per Regulatores et presentem statum domini Ducis et Communis; et propterea non est dubitandum quod non possit tangi sine consensu participum, quod nullo modo consentiamus, quod de dicto introitu seu assignacionibus salis aliquid capiatur per dominum Ducem vel Comune, nisi secundum Capitula et ordinationes et tractatus predictos assignacionum factarum de ipso sale, ita quod nec aliquid fiat in eorum participum vel introituum seu assignacionum salis, vel precii ipsius, preiudicium. Salvo quod de sale, quod specialiter est in Ianua, posset consentiri eidem domino Duci et Comuni pro tempore duorum annorum; de quo tractatum erat remanentibus dominis comperis libris quinque milibus ianuinarum pro quolibet anno nitidis, durante tempore predicto quo vendetur; et ita quod infra dictos annos duos dictum sal sit venditum et asportatum extra territorium Communis Ianue, vel quorumcumque Ianuensium; et si quid restabit, remaneat ipsis comperis; et dum tamen dictus dominus Dux et Consilium eius, per sacramentum et per omnes cautelas quas iudices Capituli providerunt adhibendas, consentient et se obligent de dictis comperis et suis assignacionibus conservandis, et nil tractando vel faciendo in augendo vel diminuendo, vel alio quomodolibet, et nec directe vel indirecte in presuarum vel alicuius earum, nec eciam officio assi-

gnacionis mutuorum et compere pacis, que inter comperas appellantur. Et ita tamen quod de presenti compere Capituli redducantur in possessionem salis secundum formam tractatum ipsarum comperarum, maxime propter sal venturum. Et si predicta fuerint approbata per dictum dominum Ducem et Consilium suum dominorum Quindecim, tunc procedi possit et provideri per officium Protectorum et dominos Duodecim eidem adiunctos, quod de illo quod plus sunt vendite dicti introitus comperarum, quam in anno de m^occc^oxxxx^o possit fieri, prout videbitur officio Protectorum et dictis dominis Duodecim, pro anno presenti et non ultra, nec ultra. Ad cuius consilii et deliberacionis executionem ex baylia predicta dictum Consilium Protectorum, et Sapientes duodecim eidem Consilio Protectorum additi, iuxta tenorem supradictum Consilio plene exposuerunt in camera eiusdem magnifici domini Ducis eidem domino Duci et dicto Consilio dominorum Quindecim, que deliberata fuerint in dicto Consilio Protectorum et participum comperarum, iuxta deliberacionem predictam; et super eis omnibus inter dictas partes diligenti examinacione et deliberacione prehabitis, ipsi magnificus dominus Dux et Consilium predictum dominorum Quindecim, et consilio dictorum Octo officii provisionis in numero sufficienti in presenti loco simul congregati, acceptaverint et consenserint deliberacionem et consilium predictum dicti officii Protectorum et participum comperarum; et de observando et faciendo et de observari faciendo que inminuerint ex parte eorundem et Communis, iuxta tenorem dicti consilii, et proinde locus sit baylie super agendis de predictis et infrascriptis. Tandem ipsi magnificus dominus Dux et dictum Consilium suum dominorum Quindecim et Consilium predictum provisionis, in quibus interfuit legitimus et sufficiens numerus, cuiusque dictorum consiliorum ex auctoritate eiusdem domini Ducis et ex officiis eorum, ac nomine totius Communis Ianue, et in presencia et auctoritate nobilis viri domini Frederici de Bronforte Potestatis Ianue ex una parte, et quorum consiliariorum dicti consilii Quindecim presentium nomina sunt hec, videlicet: Laurentius de Laurentiis, Prior, Obertus Tartarus Ianerius, Beltraminus Merrellus, Georgius de Montaldo, Matheus de Campis, Guilielmus de Ast, Iacobus de Levanto balistrarius, Conradus de Campomorono sartor, Obertus Zucha de Quarto, Nicolaus Natinus de Sexto. Nomina vero officialium provisionis qui presentes interfuerunt sunt hec, videlicet: Niger Falamonicha, Symon Imperialis, Gabriel Cataneus, Leonellus Marruffus, Antonius de Campo et Luchinus de Zolasco. Et dictum officium Protectorum, quorum presencium nomina sunt hec, videlicet: Iohannes de Rovereto, notarius, Prior, Accellinus Ususmaris, Marcoaldus Gentilis, Nicolaus de Cassina, Iulianus de Mari et Anfreonus Pichinotus notarius, et in presencia et consilio Sapientium duodecim eidem officio Protectorum, ut supra additum, et quorum duodecim presentium nomina sunt hec, videlicet: d. Marinus de Marinis, d. Leo de Gavio, Nicolaus Squarzaficus, Obertus de Benensia,

Iohannes de Garibaldo, notarius, Accellinus de Vivaldis, Tartarinus Salvaigus, Columbus Bestagnus, Conradus de Fo, notarius, et Nicolaus de Castello, notarius, nomine dictarum comperarum et officiorum Capituli, sive que in Capitulo exercentur, ac nomine participum earundem et quorumcumque ad quos ea pertinent, ex altera parte. Ad infrascriptam convencionem, transacionem et composicionem pervenerunt et pervenisse confitentur et agnoverunt ut infra. Renunciantes exceptioni predictorum et infrascriptorum ut supra, et infra non gestorum et non existentium, doli in factum sine causa et omni alii exceptioni et iuri. Videlicet quia ipse magnificus dominus Dux et dicta Consilia dominorum Quindecim, et Octo provisionis, nomine dictorum officiorum et tocus Communis et Populi Ianue solempniter promiserunt dictis officio Protectorum et Sapientum duodecim, ac michi notario infrascripto officio publico recipienti et recipientibus nomine dictarum comperarum et officiorum Capituli seu qui in Capitulo exercentur et participum earundem, et cuiuslibet earum, vel eorum et pro omnibus et singulis quorum intererit vel interesse possit, dictas comperas et officia in perpetuum manutenere, et tueri, deffensare et conservare; et eisdem Comperis et officiis et participibus earundem defendere, servare et manutenere omnes et singulas assignaciones et introitus earundem, et eorum et cuiuslibet eorum; et non pati quod ab aliquo inquietentur, molestentur, seu turbentur, et omnes tractatus et ordines earundem, et specialiter tractatus ante factos inter regulas sive regulaciones factas per officium dominorum Viginti, sive ex commissione ipsius officii; quatenus sint ad provisionem vel utilitatem ipsarum comperarum, seu officiorum de Capitulo, seu participum earundem vel eorum et etiam dughanam et clausulas et ordinacionem dughane et quascumque clausulas generales et speciales factas, et que sint ad provisionem seu utilitatem dictarum comperarum seu officiorum de Capitulo, et vendicionum que pro tempore fient de ipsis introytibus seu cabellis, vel altero seu altera earum; et tam ipsis et pro ipsis quam pro emptoribus ipsorum introytuum seu cabellarum, sive quolibet ab eis vel de eis vel eorum altero causam habentibus. Promittentes facere et curare ita et sic quod in perpetuum nullum gravamen vel onus adhibebitur, vel imponetur ipsis comperis seu officiis, vel participibus earundem vel alterius earum vel eorum pro eis comperis vel officiis, vel eorum altero vel altera, vel pro aliqua assignacione vel introytu earundem vel eisdem seu earum alteri assignatis; nec inde aliquid aliud capietur pro Comuni, vel in causam aliquam Communis, nec in eorum preiudicium vel gravamen aliquid aliud fiet directe vel indirecte, per quod minuantur vel ledantur seu quomodolibet agraventur ipse compere vel officia seu introytus vel assignaciones earum vel participes earum; seu qui emerint, nec emptores seu habentes causam ab eis seu quominus libere dicti introytus seu assignaciones comperarum incalegantur et vendantur, et precia earundem libere habeantur et convertantur iuxta tractatus ipsarum comperarum vel officiorum seu

alterius earum, vel eorum seu quominus ipsi introytus et assignaciones percipiantur, et exigantur per emptores seu collectores, et quoscumque ad quos pertinerint iuxta tenorem seu formam institucionum, tractatum et vendicionum ipsarum comperarum et cuiuslibet earum. Ita quod si quid factum vel ordinatum sit hinc retro contra ipsos tractatus, vel vendiciones, in quantum esset ad lesionem vel diminucionem earum, sit cassum, et irritum et nullius valoris. Salvis semper que ordinata fuerunt in diminucione facta de certis introytibus comperarum, tempore capitaneatus domini Burgari de Tolentino, et iuxta diminucionem factam in regulacionibus per dictos viginti Sapientes seu ex ordinacione eorum. Et salvis que ordinata fuerunt de libris viginti milibus dandis dicto domino Duci pro expensis et regimine domini Ducis pro tempore ordinato, iuxta tenorem instrumenti scripti manu mei, Oberti Mazzurri, notarii infrascripti, et cancellarii Communis Ianue et Benedicti de Via notarii m^occc^oxxx^o, die ultimo marcii. Promiserunt etiam reducere et reduci facere Consules et officiales comperarum predictorum et officiorum predictorum per se, et officiales earum in presenti in corporalem possessionem, seu quasi, cabellarum et officiorum salis tam Ianue quam Riperiarum, excepta cabella Spedie pro sale albo tantum. Et ipsis Consulibus et officialibus facere restitui claves ipsarum cabellarum et voltarum salis, ita quod ab eis et officialibus earum accipiatur eciam sal de quo ut infra sit concessio. Mandantes ex nunc eas restitui, exequi et fieri ut supra; et quod ipsi Consules et officiales recipiant et recipi faciant, et in eos perveniat totum sal venturum in futurum, quod mensuretur, accipiatur et vendatur pro ipsis comperis et officiis, iuxta ordinaciones et tractatus earum et eorum, salvis infrascriptis. Salvo quod sal nigrum, quod presentialiter est in Ianua vel Riperiis seu districtu, vendatur et detur prout voluerint et ordinaverint ipsi dominus Dux et Consilia predicta, seu cui commiserint pro anno presenti de m^occc^oxxx^oi^o et pro anno de m^occc^oxxx^oii^o, et quod vendetur et exportabitur et vendi et exportari debeat extra Ianuam et districtum et Riperias et quamlibet terram Communis, cuiuscumque seu quorumcumque civium vel districtualium Ianue, infra dictos duos annos de m^occc^oxxx^oi^o et xxx^oii^o.

Ita quod si quid de dicto presenti sale restaverit non exportatum et extractum extra Ianuam et districtum, et extra terras Communis seu civium et districtualium ut supra, remaneat dictis comperis secundum ordines editos super sale; et de quo sale quod conceditur dicto domino Duci et Consilio ut supra, seu cuius precio sint et remaneant dictis comperis et officiis quolibet dictorum duorum annorum libere libere quinque milia ianuinarum, convertende et distribuende in solucione proventuum dictarum comperarum pro rata, iuxta ordinaciones factas de assignacionibus salis seu pretiorum salis; et de residuo precii, quod est ultra dictas libras quinque milia, debeant fieri soluciones nautarum et aliarum expensarum, et assignacionem soldorum trium et ceterorum;

ita quod, cum onere earumdem, dimictatur dictum sal presens dicto domino Duci et dictis Consiliis eius, pro dicto tempore dictorum duorum annorum ut supra. Si quod vero sal de cetero adducetur in Ianua, vel districtu seu confines, seu ordinatum fuerit adduci; pertineat in totum dictis comperis, iuxta ordinationes earum; quod vendi possit libere a dictis duobus annis ultra vel ante, si dictum sal concessum dicto domino Duci ut supra, seu si antea venditum esset seu exportatum ut supra. Cassant etiam et revocant et annullant omnes ordinationes et tractatus factas seu factos de accipiendis seu habendis in Comune, seu in causis Comunis, tempore dicti domini Ducis, illud quod cabelle seu introitus comperarum Comunis venderentur seu vendita essent, seu plus colligeretur vel haberetur ex eis plus quam habitum seu venditi ipsi introitus seu cabelle fuerunt pro anno de m^o ccc^o xxxx^o, seu prout de ipsis ordinatum reperiretur; ita quod illud plus cum reliquo remaneat ipsis comperis et officiis, salvis supradictis et infrascriptis. Item quod consulatus et scribania officii assignationis mutuorum et cetera officia comperarum libere remaneant; et remittunt dictis comperis et officiis et participibus earum conferenda et danda prout alia officia comperarum et Capituli conceduntur; et ex causa et causis predictis, dictum officium Protectorum et Consilium dictorum Duodecim consiliariorum ei additorum, nomine dictarum comperarum et participum, acceptantes predicta, et pro supradictis et salvis omnibus aliis iuribus comperarum et cuiuslibet earum, dimittunt, concedunt et relaxant ipsis domino Duci et Consiliis suis predictis dictum sal quod presentia est in Ianua vel districtu, seu cabellis predictis, per tempora predicta duorum annorum et in modum predictum; et salva retentione, et cum adiectionibus predictis ut supra, concedunt et predicto domino Duci et predicto Consilio dicti domini Ducis, de precii introitus comperarum anni presentis, libras quindecim milia ianuinarum; videlicet libras decem milia de illis et ex illis precii ipsorum introitus quas ipse compere habere debent in kalendis maii, et libras quinque milia et ex illis que solvi debentur in kalendis augusti proxime venturi; et hoc pro supportandis et substinendis oneribus et expensis dicti domini Ducis et Comunis pro dicta quantitate librarum quindecim milium. Que omnia et singula promiserunt dicte partes, dictis nominibus, sibi ad invicem attendere et observare et observari facere, et in nullo contrafacere vel venire, aliqua ratione vel causa que dici vel excogitari possit; et nec iure aliquo speciali vel comuni, et nec de iure vel facto, etiam si de iure possit, sub ypotheca et obligatione honorum dicti Comunis et dictarum comperarum. Et ut supra iuraverunt dictus magnificus dominus Dux, suo nomine et in animam propriam eiusdem; et ipse dominus Dux, ex officio et baylia eiusdem; et dictum Consilium dominorum Quindecim; et dictum Consilium Provisionis pro Comuni; et quilibet eorum in anima propria eiusdem, pro quanto tempore fuerit in aliquo officio Comunis tantum, tactis corporaliter Scripturis, attendere et observare et

attendere et observari facere, et de attendendis et observandis omnibus et singulis supradictis. Statuentes etiam quod in sacramento quorumcumque officialium Comunis et quorumcumque magistratuum Comunis, et tam Consilii dominorum Quindecim et Consilii Provisionis et quorumcumque consiliariorum Comunis et Populi presentium et futurorum, et specialiter constituendorum super invenienda pecunia pro Comuni, addatur sacramentum de observatione presentis instrumenti. Et sic etiam presentia iuravit dictus dominus Fredericus Potestas civitatis Ianue, in anima eiusdem, tactis corporaliter Scripturis, attendere et observare, et attendi et observari facere quantum in eo fuerit; et quod etiam presens instrumentum firmetur Capitulo speciali arrogatorio et derogatorio quantumcumque derogatoriis, et quam brevius fieri id possit. Hoc acto expresse inter dictas partes, nominibus supradictis, in principio, medio et fine presentis contractus, quod per predicta contenta in presenti contractu vel aliquo predictorum non derrogetur nec derogatum esse intelligatur instrumento predicto scripto manu dictorum Oberti Mazzurri cancellarii et Benedicti de Via; nec per predicta vel aliquod predictorum dicto instrumento vel contentis in eo aliquod preiudicium vel augmentum generetur, sed dictum instrumentum et contenta in eo remaneant in illa firmitate qua ante presens instrumentum habebant, ac si predicta in presenti instrumento contenta vel aliqua predictorum facta non essent; sed quoad dictum instrumentum sint partes eo gradu et statu in quo erant ante presens instrumentum. Est etiam actum quod de dicto sale remisso ipsi domino Duci et Consilio solvantur dicti solidi tres pro mina; et si quid restabit ad habendum illis quibus dicti solidi tres assignati fuerunt, solvatur et solvendum remaneat de cetero sale Comunis sive dictarum comperarum quod in futurum Ianuam adducetur; usque ad complementum solutionis fiende de dictis solidis tribus, iuxta tractatus et assignationem factam de dictis solidis tribus. Et acto quod domini Protectores et consilarii predicti eorum suis propriis nominibus in aliquo non teneantur de predictis. Et mandaverunt dicte partes, dictis nominibus, de predictis omnibus fieri presens publicum instrumentum per me Obertum Mazzurum, notarium et cancellarium prefati domini Ducis et Comunis Ianue, et per Iohannem Conradi notarium. Acta fuerunt predicta dicti palatii, anno Dominice nativitatis millesimo trecentesimo quadragesimo primo, indictione octava secundum cursum Ianue, die trigesima prima marcii, circa meridiem; presentibus testibus Bonifatio de Camulio notario, Christiano Lomelino, Dominico de Garibaldo, Lanfranco de Valle et Conrado de Credentia, notariis et cancellariis Comunis Ianue, et Iohannino Vassalli subscriba cancellariorum domini domini Ducis.

Ego Obertus Mazzurum, sacri Imperii notarius et cancellarius Comunis Ianue, cum prefatis domino Duce et suo Consilio specialiter deputatus, predictis omnibus interfui, et rogatus scripsi, composui et publicavi presens instrumentum pactorum, et presens

exemplum in hanc publicam formam extensi et exemplavi ab originali autentico manu mea composito et testato, ad instanciam et requisitionem officii Protectorum Capituli et comperarum Communis.

In nomine Domini, amen. Collegium iudicum Ianue, in quo interfuerunt iudices infrascripti nunc existentes in dicto collegio, exceptis dominis Cellerio de Nigro et Richardo de Pissina, non vocatis nec requisitis ad infrascripta terminanda, ex eo quod erant Sapientes Protectorum et comperarum Capituli super infrascriptis revocatis in dubium coram ipso collegio, et de quibus erat et esse videbatur disceptatio et questio inter magnificum dominum dominum Iohannem de Valente Dei gratia Ducem Ianuensium et Populi Defensorem, et officium duodecim Sapientum constitutorum ad consilium dicti domini Ducis, nomine et pro parte Communis Ianue ex una parte, et infrascriptos Protectores Capituli, nomine et vice comperarum Capituli et officii assignationis mutuorum et participum ipsarum comperarum officii, ex alia. Et que disceptationes, dubia et questiones, super quibus fuit requisitum consilium et determinatio ipsius collegii sunt ut infra.

Primo, videlicet, ad quos spectet sal et ius vendendi ipsum sal; secundo, quanto precio possit vendi sal; tertio, quantum spectet ad comperas ex ipso precio salis, vigore assignatione inde scriptarum ipsis comperis et officio assignationis mutuorum.

Visis quodam instrumento scripto manu Lodisii Calvi de Porta notarii, millesimo ducentesimo septuagesimo quarto, die decima octava iulii, et extracto manu Guilielmi de Caponibus notarii quodam capitulo quod incipit: « Iuro ego Potestas etc. »; per que instrumentum et capitulum apparet assignatos esse dicte compere salis soldos sex ex soldis duodecim, et ibi narratur quod alii soldi sex erant assignati, sed non dicitur cui vel quibus. Item viso quodam capitulo posito sub rubrica de observandis omnibus et singulis factis et firmatis etcetera, et quod capitulum est in magno Capitulum volumine in carta de cx. Item alio capitulo posito sub rubrica de compera librarum clxxx milium. Item alio capitulo posito sub rubrica de faciendo consilium qualiter sal vendatur, sive de octo tractatoribus, et incipit: « Teneatur Vicarius » etc. Item alio capitulo posito sub rubrica de provisione et fortificatione compere librarum clxxx milium. Item tractatu compere pacis de Neapolis. Item viso quodam publico instrumento scripto manu Frederici de Reza notarii, m^o ccc^o xxvii^o die xxviii^o maii, in quo instrumento continentur introitus assignati comperis de precio salis. Item quodam capitulo facto in m^o ccc^o xxiii^o, posito sub rubrica de fortificatione comperarum salis. Item quodam alio capitulo facto in m^o ccc^o xxxii^o et xxxiii^o, quod incipit: « Firmiter statuimus » etc. Item viso quodam instrumento composito tempore ducatus domini Symonis Boccanegre, et scripto manu Oberti Mazzurri, notarii et cancellarii Communis Ianue, m^o ccc^o xxxx^o die ultima martii. Item alio publico instrumento scripto manu dicti Oberti Mazzurri notarii, m^o ccc^o xxxxi^o die xxxi^o marcii. Item alio publico instrumento

locationis facte per ceteros deputatos et ordinatos per Consilium Protectorum dicto domino Symoni et suo Consilio de omnibus obventionibus et de omni eo et toto quod percipietur et haberetur ex precio et venditione salis usque ad annos duos, sub pactis modis et conditionibus de quibus fit mentio in dicto instrumento scripto manu . . . (sic). Item alio instrumento locationis facte per dictos Protectores, seu alios, nomine et vice eorum, domino Iohanni de Murta tunc Duci et suo Consilio, de obventionibus et de omni eo et toto quod percipietur et haberetur ex precio et venditione salis predicti, scripto manu . . . (sic). Item visa quadam regula posita sub rubrica de introitu Communis Ianue, que incipit: « Et quia debitum est nobis officialibus et regulatoribus invenire viam et modum » etc. Item visa pace Mediolani, per quam regulatores qui fecerunt supradictam regulam habuerunt potestatem regulandi. Item viso tractatu assignationis soldorum trium cuiuslibet mine salis guerre de Caffa. Item tractatu compere Corsice, et demum compera guerre Venetorum. Et super predictis habita diligenti deliberatione et maturo examine per ipsum collegium, Christi nomine invocato, volens ipsum collegium super omnibus et singulis requisitis ut supra suum apertum consilium pandere; consulit ipsum collegium ut infra:

Primo, videlicet, super eo quod queritur ad quem pertineat sal et ius ipsum vendendi, consulit ipsum collegium quod Comune Ianue habuit et habet ius instituendi venditionem salis tamquam de eo ad quod primo pertinent et pertinet ipsum sal; quod sal quesitum per Comune Ianue et quod in Ianua et districtu venerit, cum sint capitula et ordinamenta civitatis Ianue qui loquuntur de condicionibus salis, et que capitula ponunt formam vendendi sal, ipsa capitula observari debent; et ea ratione consulit dictum collegium ius ipsum sal vendendi pertinere debere ad illos ad quos apparet ex forma capitulum de hoc loquentium, et prout latius in capitulis Communis Ianue infrascriptis fit mentio, et etiam in aliis capitulis, si qua reperirentur condita occasione salis. Capitula autem que loquuntur de negociis salis et que debent observari in predictis sunt infra: primo, capitulum posito sub rubrica de eligendo illum qui superesse debet super dando et recipiendo salem. Item capitulum posito sub rubrica de iis que debet facere ille qui constitutus fuerit super dando et recipiendo salem. Item capitulum posito sub rubrica de duobus litteratis in qualibet cabella salis Ianue constituendis. Item capitulum posito sub rubrica de ratione reddenda per cabellatores Communis. Item capitulum posito sub rubrica qualibet Consules teneantur accipere, vendere et emere salem. Item capitulum posito sub rubrica de mensuratoribus salis constituendis et eorum salario. Item capitulum posito sub rubrica quod cabellatores solutionem vel compensationem facere non possint ut infra. Item capitulum posito sub rubrica de ordinando aliquo qui possit salem mensurare. Item capitulum posito sub rubrica de scribis in cabellis salis duobus constituendis. Item capitulum posito sub rubrica de

cabellotis et inquisitione facienda contra officiales extra Ianuam, et ne officia cabellarum incantentur. Item capitulum positum sub rubrica de Consulibus maris, salis et aliis officiariis. Item capitulum positum sub rubrica quod aliqua persona non emat salem nisi in cabellis. Item capitulum positum sub rubrica de non committendo fraudem in facto salis. Item capitulum positum sub rubrica quod aliqua persona non exoneret salem de aliqua nave vel ligno in aliqua parte nisi ut infra. Item capitulum positum sub rubrica de plathea moduli, que est ante cabellam salis, expedienda. Item capitulum positum sub rubrica quod omnis sal intelligatur vetitus, nisi sal de Evenza. Item capitulum positum sub rubrica de comperis salis. Item capitulum positum sub rubrica de tractatoribus super officio salis eligendis. Item capitulum positum sub rubrica de solucionibus et introitibus salis Communis vel aliquibus tacentibus per duos annos [non] audiendis ut infra. Item capitulum positum sub rubrica de sale non exonerando per Riperiam. Item capitulum positum sub rubrica de sale in ligno discooperto non defferendo. Item capitulum positum sub rubrica de compellendis cabellatoribus omnibus et incantatoribus cabellarum. Item capitulum positum sub rubrica de sale non portando sine apodixia ut infra. Item capitulum positum sub rubrica de cabella salis Vultabii destruenda. Item capitulum positum sub rubrica de sale non vendendo nisi ad minutum. Item capitulum positum sub rubrica de sale non adducendo in ligno extraneorum. Item capitulum positum sub rubrica de cabelleriis, scribis et mensuratoribus compellendis. Item capitulum positum sub rubrica de salina apud Bonifacium facienda. Item capitulum positum sub rubrica de electione cabelleriorum et scribarum cabellarum salis Ianue et Riperie et districtus. Item capitulum positum sub rubrica de paguis per Consules non faciendis illis qui non sunt de dispendio. Item capitulum positum sub rubrica de sachis ad exonerandum salem. Item capitulum positum sub rubrica de salina Portus Mauriti. Item capitulum positum sub rubrica cuius quantitatis solutio fieri debeat pro mercede volte in qua repositum fuit sal. Item capitulum positum sub rubrica quod sal non debeat dari alicui cabellerio, nisi prius satisfecerit de sale recepto. Item capitulum positum sub rubrica de fortificatione comperarum salis. Item capitulum positum sub rubrica de electione quatuor Sapientum rectorum comperarum salis et eorum officio. Item capitulum positum sub rubrica de uno scriba ex veteribus remanendo in officiis comperarum salis. Hoc addito quod si aliter reperiretur per consuetudinem legitime introductam debere observari et fieri quod in dictis capitulis contineatur, tunc standum esse dicte consuetudini probate legitime introducte, et ipsam consuetudinem esse in talibus observandam. Super secundo puncto, quo queritur quanto precio potest vendi sal. Consulit dictum collegium dictum sal debere vendi viginti tribus soldis et non ultra, nisi de voluntate Communis Ianue et participum comperarum; et hoc ideo quia per Capitula Communis

Ianue, videlicet per dictum Capitulum conditum m^o ccc. xxiii^o, invenerunt statutum et ordinatum dictum sal non posse vendi ultra solidos viginti duos: post quod statutum invenerunt in m^o ccc^o xxvii^o per Comune Ianue et tunc Presidentes ipsi Comuni, ex una parte, et Protectores et officiales Capituli, nomine participum comperarum, ex alia, fore specialiter actum, de quo apparet instrumentum celebratum et approbatum in Consilio generali Communis Ianue quod dictum sal vendi debeat precio soldorum viginti trium. De quibus soldis viginti tribus fiat de soldo uno prout continetur in dicto instrumento, et quod dictum sal ultra dictum precium soldorum viginti trium vendi non possit; et de quibus sic conventis apparet tenore dicti publici instrumenti scripti manu domini Frederici de Reza notarii; et que capitulum et instrumentum et contenta in eis, quoad utilitatem et commodum ipsorum participum, sunt et fuerunt corroborata et firmata, prout et sicut latius continetur in supradicto instrumento scripto manu dicti Oberti Mazurri notarii, m^o ccc^o xxxxi^o die xxxi marcii, facto per dictum dominum Symonem Bocanegram tunc Ducem Ianuensium et suum Consilium Quindecim, nomine et vice Communis Ianue ex una parte, et tunc Protectores et participes comperarum, nomine et vice comperarum et participum, ex alia. Super tertio articulo, quo queritur quantum ex ipso precio pertineat ad comperas, vigore assignationum factarum ipsis comperis, consulit collegium iudicum predictum quod de pretio salis et quod percipitur et habetur et percipietur et habebitur in futurum ex venditione salis omnibus diligenter perquisitis, et computatis inde soldis quatuor assignatis pro precio salis debito illis qui adducunt sal in Ianua et ipsum transferunt in Comune Ianue, quod pertineant et spectent ad ipsas comperas cum onere navatarum salis, sive cum onere dandi et solvendi soldos quatuor adducentibus sal, soldos viginti tres ianuinarum de qualibet mina salis. Verumtamen, quia in tractatu compere librarum clxxx milium apparet facta esse assignatio ipsi compere de crescimento salis, ad quem spectare debeat ipsum crescementum non extendit se consilium dicti collegii, ex eo quia non est in terminis eidem collegio commissis ut supra. Sed quantum attinet ad dictum crescementum et ad omnia alia non decisa ut supra, sint iura Communis et comperarum in eo statu et iure in quibus erant ante presens consilium.

Iudices vero de collegio sunt hii: dominus Petrus de Castellerio, consul collegii, d. Leo de Savio, d. Octavianus de Nigro, d. Iohannes de Cruce, d. Georgius de Nigro, d. Andriolus de Mari, d. Iohannes Cataneus, d. Prianus Marronus, d. Cacenemicus Spinolis, d. Iohannes de Auria, d. Leonardus de Montaldo, d. Thedisius de Flisco et d. Araonus de Auria. Protectores vero supradicti sunt hii: d. magister Cristoforus Fixicus, Prior, Anthonius Calvus, Nicholas de Castello, notarius, Octavianus Iacharias, Petrus de Sancto Urcisio, Georgius Cancellus, Iohannes de Berardis et Dagnanus Ultramarinus.

Lectum, apertum et publicatum fuit presens consilium per me Obertum Mazurrum, notarium et can-

cellarium Communis Ianue, cum domino Duce prefato et eius Consilio, specialiter deputatum; et hoc de mandato et voluntate dicti collegii indicum suprascriptorum omnium tunc presentium et volentium, et de mandato et voluntate prefati domini Ducis Ianuensium et Consilii eiusdem; in quo Consilio erant presentes infrascripti, qui sunt legitimus et sufficiens numerus ipsius Consilii, quorum nomina sunt hec, videlicet: Vivaldinus de Vivaldis, tenens locum Prioris, Obertus de Calignano, Dagnanus Pellegrinus, Daniel Iotha, Columbus Bestagnus, Obertus Borrinus notarius, Nicolaus Cataneus olim Malloni, Fredericus de Pagana et Bartholomeus Frascaria; ac de mandato et voluntate dicti officii Protectorum Capituli, in quo officio interfuerunt infrascripti, videlicet: d. magister Cristoforus de Amicis, Prior, Anthonius Calvus, Nicolaus de Castello notarius, Georgius Cantellus, Octavianus Iacharias et Dagnanus Ultramarinus. De cuius domini Ducis dictique Consilii sui, nomine et vice Communis Ianue, et dictorum Protectorum, nomine et vice Capituli et comperarum Communis et participum earumdem, ut ipse dominus Dux dictique Consilarii sui et Protectores ad invicem confessi fuerunt, dictis nominibus, voluit, processit et facta fuit commissio iam sunt plures dies verbotenus ipsi collegio indicum Ianue, prout et sicut in dicto consilio lecto plenius continetur. Mandantes idem dominus Dux dictique Consilarii, Officiales et Protectores, dictis nominibus, mihi supradicto cancellario inde fieri presens publicum instrumentum. Actum Ianue, in Ducali palatio Communis Ianue, videlicet in terratia dicti palatii in qua consilia reguntur et Communis negotia exercentur, more solito, anno Dominice nativitatis millesimo tercentesimo quinquagesimo secundo, die vigesima quarta februarii, circa vespertas, inditione quarta secundum cursum Ianue, presentibus testibus ad hec vocatis et rogatis Salvaygo Conte, Nicolao de Auria quondam Isnardi, Percivale de Auria quondam Isnardi, Boniohanne Alegri carpinterio et Dagutano de Ortis notario.

(C.) Ego Obertus Mazurrus, sacri Imperii notarius et cancellarius Communis Ianue, cum prefato domino Duce suoque Consilio specialiter deputatus, predictis omnibus interfui et rogatus scripsi et publicavi.

1340. *Super sale.*

In nomine Domini, amen. Magnificus vir dominus Symon Boccanegra, Dei gratia Dux Ianuensium et Defensor Populi, civitatis et Communis Ianue, in presentia, consensu et voluntate Consilii eiusdem domini Ducis et ipsum Consilium, in quo interfuit legitimus et sufficiens numerus eorumdem, auctoritate ipsius domini Ducis, ex una parte; et officium Protectorum comperarum, in quo interfuit legitimus et sufficiens numerus ipsorum, nomine dicti officii et pro eis in quantum ad eos pertinet, ac nomine comperarum et officiorum quibus assignatum est comuniter seu divisim precium salis prout venditur seu vendi debet, iuxta tractatus ipsarum comperarum et officiorum ac aliarum comperarum quibus etiam assignatum est de precio predicto dicti salis pro eorum proventibus

solvendis, ex forma tractatus et ordinacionis nuper factorum super uniendis sive super unione ipsarum comperarum, habentes ab eis, sive Consulibus et quampluribus participibus ipsarum comperarum et officiorum, consensum, licentiam et commissionem, ut asserunt, ex alia parte. Pro bono publico Communis et singulari etiam dictarum comperarum et officiorum et participum eorumdem; et ut tractatus et capitula eorumdem possint commodius et expediencius observari, et Comune et Status dicti domini Ducis provehi et tueri; et ut tollatur questio et contentio que fuit et erat et esse poterat inter ipsum dominum Ducem et eius Consilium predictum, nomine Communis Ianue et ipsum Comune ex parte una, et comperas predictas et earum participes ex altera, occasione soldorum septem qui superadditi et impositi fuerunt precio cuilibet mine salis, tempore capitaneatus dominorum Raphaelis de Auria et Galeoti Spinule de Luculo, contra formam tractatum et ordinamentorum Communis Ianue et comperarum predictarum, prout ipsi Protectores dicebant, et occasione salis albi qui deferebatur et vendebatur in districtu Ianue et Riperiis contra formam capitulorum et ordinamentorum Communis Ianue; ad quod inhibendum ne sic deferretur et venderetur, dicti Protectores dicebant dictum dominum Ducem et eius Consilium ac Comune Ianue teneri et obligatum esse, ad infrascriptam convencionem et compositionem pervenerunt et pervenisse confitentur, et transactionem solempniter, stipulantibus intervenientibus, sibi ad invicem. Renunciantes exceptioni predictorum ut supra et infra non gestorum, non vertentium seu existentium, et ex iusta et legiptima causa non adhibitorum, doli instrumenti, conditioni sine causa et omni iuri; videlicet: quia dictus dominus Dux, consensu et voluntate ipsius Consilii eiusdem et pro Comuni Ianue, et etiam dictum Consilium, auctoritate dicti domini Ducis et nomine dicti Communis, ex dictis causis et pro infrascriptis, promiserunt dicto officio Protectorum, nominibus quibus supra recipientibus et stipulantibus, et mihi notario infrascripto et cancellario dicti domini Ducis et Communis Ianue, tamquam publice persone stipulanti et recipienti officio publico, nomine et vice cuius et quorum interest seu interesse posset, facere et curare ita et sic bona fide et sine fraude quod de cetero sal album, nec aliud sal prohibitum non adducetur vel deferretur seu exonerabitur in Ianua vel districtu, nec extrahetur nec vendetur vel alienabitur contra Communis ordines vel statuta, seu contra ordines vel tractatus dictarum comperarum vel officiorum, vel alicuius eorum seu earum; et quod tractatus et capitula comperarum salis attendentur et observabuntur de cetero; et si in aliquo contrafieret, procedere et procedi facere contra omnes et singulas personas, res et bona, secundum formam tractatum et ordinamentorum super factis et negociis salis seu super sale vetito non deferendo et non exonerando editorum.

Cassaverunt et remisserunt, ex dictis infrascriptis causis, eidem officio Protectorum et mihi dicto infrascripto notario recipienti ut supra, assi-

gnacionem predictam et impositionem factam sive additam de soldis septem cuiuslibet mine salis, additis ultra soldis viginti tres precii mine salis; qui soldis septem assignati fuerunt olim dictis dominis Capitaneis, et prout in dicto tractatu impositionis vel assignacionis dictorum soldorum septem fit mentio, quantum, videlicet, pro tempore futuro et etiam preterito a tempore creationis domini Ducis citra.

Et nihilominus etiam promiserunt eidem officio Protectorum, et michi dicto notario infrascripto nomine quo supra, stipulare facere et curare ita et sic quod de cetero dicti soldis septem non colligentur in toto vel pro aliqua parte seu quantitate. Nec aliquid aliud addetur vel instituetur seu colligetur; nec etiam fiet, directe vel indirecte seu per obliquum, per quod percipiatur, colligatur vel habeatur de sale adducendo, defferendo, exonerando, vendendo, seu quomodolibet alienando vel extrahendo, seu aliter qualitercumque, pro quo aliquid aliud habeatur vel colligatur quam illi soldis viginti tres precii pro qualibet mina salis, qui ordinati sunt seu assignati iuxta tractatus dictarum comperarum vel officiorum, sive qui colligi et percipi consueverant ante impositionem et addicionem dictorum soldorum septem, sive empeioni ipsius salis pro Comuni, et prout erant ante institutionem dictorum soldorum septem, seu per quod in aliam causam aliquid aliud nec etiam dicti soldis viginti tres, seu de dicto sale vel quod aliquid exinde capiatur, expendatur vel errogetur, nisi prout ordinatum est in dictis tractatibus dictarum comperarum seu officiorum, seu prout fiebat ante institutionem dictorum soldorum septem, neque per quod ipse compere, officia vel assignationes seu participes, vel hii ad quos ea pertinent vel aliquis eorum inde graventur vel gravetur, seu aliquid eisdem vel alteri eorum instituatur, vel proinde aliquid exigatur; et nec ad defferentibus ipsum sal, vel lignis in quibus defferentur, quantumcumque extranei vel extraneorum forent, nec aliter qualitercumque. Et nec permittere nec operari nec pati quod operetur aliquo modo vel ingenio quod in Ianua vel districtu, a Corvo usque Monachum, sal vendatur ultra soldos viginti tres ianuinarum, vel cum aliquo onere; et quod libere adducatur et vendatur et extrahatur sal promissum adduci et vendi et precium conventum iuxta dictos ordines et tractatus et nullum aliud; et qui dicti soldis viginti tres precii dicti salis dentur, solvantur et distribuuntur inter comperas et participes ipsarum, prout ante impositionem et addicionem dictorum soldorum septem precio cuiuslibet mine salis solvebantur et dabantur et distribuuntur, et prout nunc, ex vigore dicte unionis facte de dictis comperis, dari et distribui debent, salvis infrascriptis. Versa vice, et ex causis predictis et pro predictis, dictum officium Protectorum concessit dicto domino Duci et suo Consilio soldos tres ianuinarum ex dictis soldis viginti tribus quibus venditum fuit a die xxiii septembris proxime preteriti citra, et quibus venditur et in futurum vendetur, de qualibet mina dicti salis, ad assignandum et pro assignando illis qui a tempore creationis dicti domini Ducis citra mutnaverunt

Comuni, pro necessariis et expensis factis et faciendis per dictum Comune et ipsum dominum Ducem et eius Consilium pro Comuni; usque in quantitatem librarum viginti quinquemilia ianuinarum, si tantum ex ipso mutuo exigetur, vel pro illa quantitate que exigeretur ex eo tantum: ipso tamen domino Duce et suo Consilio observantibus et exequentibus et curantibus, et quousque facient, exequentur, observabunt et curabunt quod sal album nec aliud sal vetitum non adducatur, extrahatur, vendatur vel alienetur, seu permittatur teneri vel haberi in Ianua vel districtu, nec a Corvo usque ad Monachum, ipsis locis comprehensis ut predictum est, contra tractatus et ordinaamenta salis et Comunis Ianue; et nichilominus observare et facere observari teneantur omnia et singula supradicta, et instrumenta et tractatus comperarum predictarum; et ita et taliter quod, solutis dictis libris viginti tribus milibus usque in viginti quatuor milibus, si usque in dictam quantitatem librarum viginti quatuor milium dictum mutuum exigeretur, dicti soldis tres precii cuiuslibet mine salis sic assignati ut supra abinde in antea libere remaneant dictis comperis et officiis erogandi et distribuendi, et prout fiebat ante institutionem dictorum soldorum septem, seu nunc fietur si dicti soldis tres pro qualibet et de qualibet mina non fuissent ipsi domino Duci et eius Consilio concessi ut supra. Promiserunt etiam ex causis predictis et convenerunt dicti dominus Dux et Consilium dictis Protectoribus, et mihi dicto notario stipulanti nominibus quibus supra, facere et curare ita et sic quod Thomas de Auria, Percival Squarzaficus et quicumque alii quibus assignacio seu obligacio aliqua facta fuisset, seu facta fuisse reperiretur, de dictis soldis septem additis dicto precio salis, vel aliqua parte seu quantitate ipsorum, solempniter et legitime liberabunt et absolvent omnes et singulas comperas Comunis Ianue, et Consules ipsarum qui sunt et erunt pro tempore, ab omni iuri quod ipsi vel aliquis eorum, communiter vel divisim, haberent seu habere se pretenderent, vel habere possent, seu unquam habuerunt, in dictis soldis septem dicti precii dicti salis, additis pro qualibet mina, seu aliqua parte vel quantitate ipsorum, seu in eo quod ex ipsis soldis septem seu impositionis ipsius processisset, procederet seu procedere debuisset vel potuisset, si sal fuisset venditum ad rationem soldorum triginta pro mina, seu maiori vel minori precio soldorum viginti trium; et quod in precio quod procedet seu processit a tempore creationis domini Ducis citra de sale vendito, et quod de cetero vendetur, nullam in perpetuum facient vel movebunt ipsi vel aliquis eorum, vel ex eo quod sal non fuisset venditum ultra soldos viginti tres pro mina, litem, petitionem, requisicionem in iudicio vel extra, de iure vel de facto, in laude sapientis Consulum dictarum comperarum seu officii dominorum Protectorum; ac etiam promiserunt nullam solucionem predictis vel alicui predictorum facere, in totum vel pro aliqua parte, de eo quod ipsi recipere deberent comuniter vel divisim a Comuni Ianue, nisi prius factis quitacione, liberacione, absolucionem et promis-

ione predictis per ipsos et quemlibet eorum. Que omnia et singula promiserunt dicte partes dictis nominibus sibi ad invicem, et mihi dicto notario et cancellario infrascripto stipulanti recipienti ut supra, ex causis predictis, attendere, complere et observare, sub pena dupli eius de quo contrafieret vel non observaretur, et obligatione bonorum dicti Comunis et comperarum habitorum et habendorum; ratis semper manentibus supradictis: acto quod dicti dominus Dux et Consiliarii, nec non et domini Protectores, vel bona eorum vel alicuius eorum, suis propriis nominibus in aliquo non teneantur. Actum Ianue, in terratia palatii Ducalis Populi Ianue, in quo loco idem dominus Dux et suum Consilium eorum consilia regunt et Comunis negotia exercent, anno Domini nativitatis millesimo trecentesimo quadragesimo, die ultima martii, circa sonum campanarum que pulsantur in sero pro custodia civitatis, inditione septima secundum cursum Ianue, presentibus testibus domino Iohanne de Galuciis iurisperito, Bonifacio de Camullio notario, Iohanne de Garibaldo notario, Anthonio Pignatario, Oberto Carena, Dominico de Garibaldo, Iohanne Conradi notario, Iohanne de Pessina notario, Benedicto de Via et Anthonio de Recho notariis, et Conrado de Credentia notario et cancellario Comunis Ianue.

(C.) Ego Obertus Mazurrus, sacri Imperii notarius et cancellarius Comunis Ianue, cum prefato domino Duce et eius Consilio specialiter deputatus, predictum instrumentum per me compositum, testatum et publicatum millesimo die et hora predictis, ac extractum et exemplatum in hanc publicam formam a meo autentico de mandato meo per Conradum Mazurrum notarium publicum, filium meum, per me visum et examinatum una cum dicto Conrado cum meo originali autentico; et quia utrumque concordare inveni, ideo presens exemplum meo signo consueto et nomine meo roboravi et publicavi.

In nomine Domini, amen. Anno a nativitate eiusdem m^o ccc^o lvi^o, indicione viii^a secundum cursum Ianue, die vii^a Aprilis, suprascriptum exemplum ut supra sumptum et relevatum ab autentico suprascripto et domino Francisco de Zaziis de Papia, iurisperito, Vicario domini Potestatis Ianue, insinuatum fuit per me Gabrielem Bessignanum notarium et scribam curie dicti domini Vicarii, ipsumque exemplum cum dicto autentico vidi, legi diligenter et fideliter ascultavi, una cum Anthonio de Podenzolo, Anthonio Panizario et Nicolao de Costa notariis; et cum dictus dominus Vicarius cognoverit illud exemplum cum dicto autentico per ordinem concordare, ut ipsi exemplo veluti autentico suprascripto de cetero plena fides adhibeatur in predictis omnibus et singulis, suam auctoritatem et Comunis Ianue interposuit pariter et decretum; laudans, statuens et pronuncians predictum exemplum et omnia et singula suprascripta valida et firma esse, et infringi non posse aliqua ratione, occasione vel causa, et eandem viam et robur obtinere debere quemadmodum obtinebat autenticum suprascriptum. Et hec facta sunt

ad instantiam Bartolomei Alberici constituti et ordinati ad predicta exequenda per officium Protectorum comperarum Capituli, et nomine et vice dictarum comperarum et Capituli, timentium dicto nomine de amissione dictorum instrumentorum, presentibus suprascriptis notariis in predictis omnibus se subscribentibus.

Ego Anthonius de Podenzolo quondam Iacobi, sacri Imperii notarius, suprascriptum exemplum ab autenticis suprascriptis sumptum et relevatum, et ipsi domino Vicario insinuatum per subscriptum Gabrielem Bessignanum notarium, una cum ipso et infrascriptis Anthonio Panizario de Sexto et Nicolao de Costa notariis publicis, vidi, legi et fideliter ascultavi; et quia utrumque in unum concordare inveni, de dicti domini Vicarii licentia et mandato, ut eidem exemplo velut autentico ubilibet de cetero adhibeatur plena fides, me in testem et testimonium omnium premissorum subscripsi et signum meum instrumentorum apposui consuetum.

(C.) Ego Anthonius Panizarius de Sexto, Imperiali auctoritate notarius, suprascriptum exemplum ut supra sumptum et relevatum ab autenticis suprascriptis et suprascripto domino Vicario insinuatum per dictum Gabrielem Bessignanum notarium, una cum ipso Gabriele suprascripto, Anthonio de Podenzolo notario et infrascripto Nicolao de Costa notario, vidi, legi et fideliter absultavi; et quia utrumque in unum concordare inveni, de dicti domini licentia et mandato, ut eidem exemplo velut autenticis de cetero plena fides adhibeatur, me in testem et testimonium premissorum subscripsi, et signum meum instrumentorum apposui consuetum.

(C.) Ego Nicolaus de Costa, sacri Imperii notarius, suprascriptum exemplum ut supra sumptum et relevatum ab autenticis suprascriptis, et suprascripto domino Vicario insinuatum per dictum Gabrielem Bessignanum notarium, una cum ipso Gabriele et suprascriptis Anthonio de Podenzolo et Anthonio Panizario de Sexto notariis publicis, vidi, legi et diligenter et fideliter ascultavi; et quia utrumque in unum concordare inveni, de dicti domini Vicarii licentia et mandato, ut eidem exemplo velut autenticis ubilibet de cetero plena fides adhibeatur, me in testem et testimonium premissorum subscripsi et signum meum apposui consuetum.

(C.) Ego Gabriel Bessignanus, notarius et scriba curie dicti domini Vicarii, suprascriptum exemplum supra dictorum instrumentorum ut supra sumptum et relevatum ab autentico suprascripto, et suprascripto domino Vicario insinuatum fuit per me; ipsumque exemplum cum dicto autentico vidi, legi diligenter et fideliter ascultavi, una cum suprascriptis Anthonio de Podenzolo, Anthonio Panizario et Nicolao de Costa notariis publicis; et quia utrumque in unum concordare inveni, de dicti domini Vicarii licentia et mandato, ut eidem exemplo velut autentico suprascripto, ubilibet de cetero plena fides adhibeatur, in testem et testimonium omnium premissorum me subscripsi, et signum meum instrumentorum apposui consuetum.

XII.

REGULAE COMMUNIS IANUAE

ANNO MCCCLXIII

TEMPORE DUCATUS DOMINI GABRIELIS ADURNI CONDITAE

..... (1)

 eterni sufragante ducis clementia scripturi sumus regulam in presenti volumine per diversa capitula ut infra describitur annotatam, sic dictam eo quod recte ducat nec aliquando aliorum trahat, et quod distortum pravumque est corrigat, vel eo quod regat vel normam recte vivendi prebeat, ut legitur in decretis primo, distincione tertia, capitulo « Regula qua Ianuensis Respublica » eiusdem patrie Ducalis sublimitas recte et recte, ipso favente, valeat in posterum gubernari. Sane iam dudum eadem morbo languente, multiplici pastorum ipsius causante tyrannide delirantium in regimine, sunt velut voragines eiusdem absorbentium facultates, contra Ezechielis eloquium dicentis: « Vae pastoribus se ipsos pascentibus » contingit, divino potius quam humano presidio, discerni hanc fore regendam per unum potius quam per plures, sub titulo Ducalis videlicet dignitatis; quod regimen unius quam multorum prevalere, Samuele testante, divina complectitur pagina manifeste, dum in eo legitur: « Quesivit Dominus sibi virum secundum cor suum, et precepit ei Dominus ut esset dux super populum suum »; ex quibus verbis patenter elicitur quod de uno rectore non de pluribus fecerit mentionem. Et hoc idem Matheus in Evangelio effectualiter attestatur, nec minus idem philosophorum sententia argumentis et rationibus inconvincibilibus declamavit, prout in eorum scriptis diffusius legi potest. Quo Ducali regimine preellecto, ne per abusum prelati utilitati Reipublice commodis principantis (*sic*), ydem Dux in tyrannidem declinaret, necessarium fuit et opere precium potestatem ipsius congruo moderamine temperare Ducalique arbitrium regulis inviolabiliter limitare, editis more legum, videlicet honestis, iustis, possibilibus secundum naturam, secundum consuetudinem patrie, loco temporisque congruentibus, utilibus et necessariis, iuxta ea que habentur in decretis primo,

(1) Manca la prima parte del Codice, epperò il cominciamento del Proemio.

distincione quarta, capitulo « erit lex »; quibus sic patris decursum est ad nonnullas regulas compilandas, que diversa per tempora diversas et varias compositiones apparet hactenus habuisse. Nunc autem hiis diebus non longe preteritis, inspiratione divina, matura deliberacione et provido consensu civium civitatis Ianue, domino Gabriele Adurno cive Ianue, nationis et fame laudabilis, morumque venustate plurima redimito, in Ducem illustrissimum Ianuensium et Populi Defensorem electo, servatis solempnibus omnibus que in talibus requiruntur; cui in eleccione prefata bene conveniunt verba proposita Samuelis. Cum electi fuerimus, nos regulatores infrascripti per Consilium generale parlamenti universitatis Ianue, cum potestate de qua in instrumento infrascripto plenius continetur; predictis omnibus attentis et diligentius perpensis; volentes, Deo auctore, super predictis regulis explicandis et fabricandis intendere, iuxta commissionem nobis factam in dicto generali Consilio, quanto salubrius possumus, secundum occurrentia in presentiarum maxime tempora; revolutis sepe et sepius et rimatis medulitas diversarum regularum voluminibus antiquarum, et precipue regulis conditis per regulatores nos proxime precedentes; et super ipsis omnibus et singulis matura deliberacione prehabita, secundum quod angustia temporis patitur nobis dati ad dictas regulas reformandas; presens volumen componimus regularum enucleatum, fabricatum atque climatum, tam ex ipsis omnibus voluminibus antedictis, quam ex hiis que nobis ex relacione plurium laudabilium civium Ianue relata fuerunt, quam etiam ex hiis que nostris sensibus pro utilitate Reipublice occurrerunt et visa fuerunt debere cedere in augmentum nominis Ianuensium. Quam regulam et omnia et singula capitula in ipsa contenta, auctoritate nobis predicta in hac parte concessa per dictum Consilium, inconcusse et inviolabiliter regulamus, statuimus, decernimus et mandamus perpetuo observari et attendi debere et facere observari, tam per prefatum inclitum dominum Ducem et eius Consilium, quam per eorum

et cuiuslibet eorum quoslibet successores, nec non per dominum potestatem Ianue qui est et pro tempore fuerit, quam quod etiam per omnes et singulos officiales comunis Ianue, tam presentes quam futuros, tam ordinatos quam etiam ordinandos, et etiam per quamlibet singularem personam quacumque perfulgeat dignitate, sub penis in ipsis regulis appositis et contentis; annullantes, cassantes, tollentes et irritantes quascumque alias regulas hinc retro factas per quoscumque regulatores precessores nostros, quacumque verborum conceptione ligatas, etiam si de eis oporteret fieri mencionem de verbo ad verbum particulariter et distincte, solis presentibus regulis valituris. Non tamen propterea derogantes quibusdam regulis in antiquis voluminibus collocatis, quas poni volumus in volumine capitulorum de quibus infra in fine presentis voluminis fit mencio. Contra quam nostram presentem regulam et omnia et singula supra in ea posita et contenta, vel aliquid de contentis in presenti volumine regularum, mandamus, regulamus, statuimus atque decernimus nihil debere vel posse opponi, contradici vel alegari, directe vel indirecte, per aliquem magistratum civitatis Ianue vel districtus, nec per aliquam singularem personam, sub pena a libris viginti quinque ianuinarum usque in mille, arbitrio syndicatorum comunis Ianue, secundum qualitatem rei et casus tunc occurrentis, inremissibiliter exigenda et operi portus et moduli aplicanda. Cassantes insuper et tollentes et totaliter annullantes omnia capitula, statuta et ordinamenta quecumque comunis Ianue contraria vel obviantia, vel aliquid statuentia vel disponentia contra vel ultra contenta, disposita et statuta et quomodolibet ordinata in presenti volumine regularum, quacumque conceptione verborum concepta forent, et si de eis de verbo mencionem fieri debere in eis caveretur. Ita quod in omnibus et singulis casibus occurrentibus primo haberi debeat recursus ad presentes regulas et secundum ipsas procedi debeat, iudicari, fieri et disponi; et ubi super predictis casibus occurrentibus non esset per presentes regulas provisum, dicta capitula solummodo vendicent sibi locum, denegantes et adimenes omnibus magistratibus comunis Ianue bayliam seu potestatem quamlibet audiendi et exaudiendi elegantem vel opponentem aliquid contra presentem regulam, vel aliquid ex contentis in eis, seu etiam aliquid statuendi, faciendi vel ordinandi contra eas, vel aliquam ex eis, sub pena simili, dictorum syndicatorum arbitrio dicto operi portus et moduli similiter aplicanda. Nomina dictorum regulatorum sunt hec:

Ingho Bonus, prior	Bartholomeus de Viali
Anthonius de Viviano	Dexerinus de Spigno
Iacobus Carpenetus	Ianuynus de Belforte dra-
	perius
Thomas de Azario	Petrus de Levi, et
Iacobus Coadora	Iohannes de Bargalio.

Tenor elleccionis et baylie domini ducis necnon dictorum olim sex regulatorum talis est.

In nomine sancte et individue Trinitatis, patris et

fili et spiritus sancti, amen. Ad laudem et gloriam domini nostri Ihesu Christi, beate Virginis Marie gloriose matris ipsius, beati Iohannis Baptiste, beati Laurentii martiris patroni Ecclesie Ianuensis, beatorum apostolorum Petri et Pauli, et beatorum Symonis et Iude protectorum et defensorum populi Ianue, beati Georgii victoriosi vexilliferi comunis Ianue, et tocius curie celestis, amen; necnon ad exaltacionem, conservacionem ac statum bonum, pacificum et tranquillum populi Ianue, et tocius civitatis et comunis Ianue, et omnium ianuensium tam nobilium quam popularium, ripariarum et locorum comunis Ianue, seu que per ipsum comune reguntur et gubernantur, necnon omnium districtualium et subditorum comunis Ianue; in pleno, generali et publico parlamento ac universitate hominum civitatis Ianue, burgorum et suburbiorum, tam nobilium quam popularium, in plathea ecclesie beati Laurencii ad parlamentum et concionem more solito congregatum voce preconis et sono campane, de mandato domini Gabrielis Adurni, Dei gratia ianuensium ducis et populi defensoris electi, et infrascriptorum viginti sapientum, in quo parlamento fuit maxima et innumerabilis quantitas civium Ianue, burgorum et suburbiorum, tanta videlicet quod ipsorum hominum ibi existentium difficillima et quodammodo impossibilis numeracio fieri poterat, seu commode numerari non poterat, et quasi omnes cives Ianue ibi esse videbantur; attendentes parlamentum predictum quod, domino Symone Buchanigra multa et periculosa infirmitate gravato, cives Ianue et homines civitatis burgorum et suburbiorum videntes se in magnis periculis, discordiis et scandalis constitutos, ac etiam veraciter cognoscentes, prout per rei evidentiam clarissime demonstratur, quod in manibus dicti domini Symonis et sub gubernacione et regimine ipsius civitas Ianue quam plurimum sit depressa, et si in futurum per ipsum regeretur seu gubernaretur ad finalem destructionem et exterminium deduceretur, nisi de alio prorsus duce et rectore concorditer per comune Ianue et populum Ianue provideretur. Et ex hiis, divina gratia disponente, quasi divinitus inspirati, cives civitatis Ianue quasi omnes, volentes huiusmodi discriminibus et periculis obviare, etc. legerunt infrascriptos viginti sapientes super provisione, regimine ac salubri salute civitatis et civium et status populi conservacione, eisdem bayliam specialiter concedentes constituendi et ordinandi sexaginta homines populares civitatis Ianue et burgorum, cum potestate et baylia procedendi ad elleccionem ducis iuxta formam regularum predictarum, et in omnibus ipsarum forma servata, discretus et sapiens vir dominus Gabriel Adurnus, Ianue civis, in ducem ianuensium et populi defensorem, de populo et gremio populi civitatis Ianue fuit electus, ut de ipsa electione constat in actis cancellarie ducalis comunis Ianue, scriptis hoc anno die quartadecima mensis presentis, manu Conradi Mazurri notarii et cancellarii infrascripti, et exinde deducta ad noticiam civium per ipsos cives omnes tam populares quam nobiles, ipsis aclamantibus vocibus, con-

firmata; ipsam elleccionem ipsum parlamentum ex certa scientia, tamquam vere et rite factum, et secundum formam regularum predictarum, approbat, rattificat et confirmat; et ad cautelam, Christi nomine invocato, volens procedere ad elleccionem prefacti domini Gabrielis, elleccionem alias factam de persona dicti Symonis, et potestate et baylia alias sibi concessa tam tempore elleccionis sue quam tempore secunde recreationis ipsius, et omnem potestatem et bayliam seu iurisdictionem eidem datam et concessam per comune Ianue, sive officiales comunis Ianue, vel alio quocumque modo, cassavit et cassat, annullat, revocat et infringit, et cassavit et annullavit et penitus revocavit; dictumque dominum Gabrielem, ibi presentem et consentientem, ellegit in ducem et gubernatorem civitatis, comunis et populi Ianue, ripariarum et locorum omnium que per comune Ianue distringuntur, ac omnium ianuensium tam nobilium quam popularium, in vita sua quamdiu vixerit; exposito coram ipsis existentibus in dicta plathea, per discretum virum Bartholomeum Muscham, priorem officii duodecim sapientum antianorum constitutorum et electorum in consiliarios ipsius domini ducis per dictos viginti, vulgari sermone, si existentibus in ipso parlamento predicta placebant. Qui omnes, seu quasi, unanimiter responderunt quod sic, et quod eis placebant et volebant omnia et singula supradicta; et quod dominus Gabriel, dux predictus, haberet potestatem et bayliam regendi et gubernandi civitatem, Ianue populum et Ianue burgos, suburbia, riparias et homines ipsorum, necnon quecumque alia loca comunis Ianue in vita sua et quamdiu vixerit, ut predictum est, secundum formam, modum et regulas ordinandam, ordinandum et ordinandas per infrascriptos sex sapientes electos et ordinatos per ipsum dominum ducem et dictos viginti sapientes infrascriptos ut supra; et etiam ipsam civitatem et posse gubernandi cum consilio illo, statutis, ordinacionibus seu regulis de quo et quibus dictis regulatoribus videbitur. Et ex nunc, ad cautelam, ipsos sex sapientes elegit, constituit et ordinavit ad regulandum et ordinandum ipsum dominum ducem et familiam suam, salarium ipsius necnon officium duodecim sapientum consiliariorum ipsius, quod nunc est vel pro tempore fuerit, cum potestate et baylia et iurisdictione de quibus eisdem melius videbitur et per eosdem provisum fuerit; necnon statuendi, ordinandi, regulandi et capitulandi super regimine et gubernacione civitatis Ianue, burgorum et suburbiorum et districtus, tam in civilibus quam in criminalibus, et quam in aliis quibuscumque de quibus per eosdem provisum fuerit; mandans, statuens et ordinans parlamentum predictum quod quidquid per eos sex statutum, ordinatum, capitulatum, decretum, seu etiam fuerit regulatum, debeat per ipsum dominum ducem et suum consilium, potestatem Ianue qui nunc est et pro tempore fuerit, quoscumque rectores et officiales comunis Ianue, necnon quoscumque ianuenses in Ianua et districtu conversantes, debeat effectualiter observari, alicuius contradicione seu excepcione in aliquo non obstante. Et quo ad

ipsarum ordinacionum seu regularum observanciam, quicumque magistratus, qui super hoc fuerit requisitus, sit et esse intelligatur merus executor, et nullam cognicionem inde habeat, nisi solum in exequendo. Non obstantibus aliquibus capitulis, regulis seu statutis conditis seu condendis, quatenus ipsis regulis seu ordinacionibus in aliquo obviarent, quibus ipsum parlamentum voluit per predictas regulas et ordinaciones inde fiendas fore specialiter derogatum. Et etiam acta et gesta hactenus per dictos viginti, circa elleccionem dictorum sexaginta et dicti domini ducis et sui consilii, specialiter confirmavit. Insuper, in signum conservacionis et corroboracionis elleccionis dicti domini Gabrielis ducis, ipsum parlamentum et homines predictos in eum existentes tradidi fecit seu fecerunt, in presentia mei notarii et testium infrascriptorum, prefacto domino Gabrieli duci claves portarum dicte civitatis Ianue et suburbiorum, ac etiam palatii ducalis seu regiminis ipsius civitatis, ad custodiam dicte civitatis et suburbiorum. Qui dominus Gabriel dux prefactus, ibi presens, predicta omnia et singula sibi exposita fuerunt vulgari sermone gratiose acceptavit et aprobavit, et etiam iuravit ad sancta Dei evangelia, corporaliter tactis scripturis, civitatem Ianue, riparias et districtum modo et forma premissis regere et gubernare fideliter et bona fide, ad conservacionem et statum bonum comunis Ianue et omnium ianuensium et districtualium ipsius, necnon regulas et ordinaciones fiendas per dictos sex sapientes regulatores inviolabiliter observare et facere observari. Quorum regulatorum nomina sunt hec, videlicet:

Symon Vignosus	Nicolaus de Goano quondam Nicolai
Galeotus de Casali	Thomas Murchius, et
Iohannes Sachus bancherius	Marcus Portonarius notarius

Nomina vero dictorum viginti sunt hec:

Lanzarotus de Castro, prior,
Magister Gabriel de Cremona cirurgicus
Lanfrancus de Cantello ferrarius
Ihoannes de Bobio calegarius
Iacobus Codora
Alegrus Blancus lanerius
Fredericus de Pagana
Petrus Rechanellus
Nicolaus de Monegino
Raffael de Furneto quondam Pasqualis
Symon de Monelia copertorerius
Anthonius de Rocataliata faber
Anthonius de Benedicto de Burgo
Andriolus de Sancta Agnete
Lanfrancus Pancia
Matheus Marruffus
Iohannes Pichus
Michael de Monelia botarius
Pambellus de Casali, et
Iohannes de Oppicello macellarius.

Tenor autem elleccionis et baylie ipsorum decem talis est:

In nomine sancte et individue Trinitatis, patris et filii et spiritus sancti, amen. Ad laudem et gloriam domini nostri Ihesu Christi, beate Virginis Marie gloriose matris ipsius, beacti Ihoannis Baptiste, beacti Laurencii martiris patroni Ecclesie Ianuensis, beactorum apostolorum Petri et Pauli, beactorum Symonis et Iude protectorum et defensorum populi Ianue, beacti Georgii victoriosi vexilliferi comunis Ianue, et tocius curie celestis, amen; nec non ad exaltationem et conservacionem et statum pacificum et tranquillum populi Ianue et tocius civitatis Ianue, et omnium ianuensium et districtus, amen. In publico generali parlamento hominum civitatis et suburbiorum Ianue, convocato et congregato sono campane et voce preconum more solito, de mandato et ordinacione domini Gabrielis Adurni, Dei gratia ducis ianuensium et populi defensoris, et eius consilii duodecim sapientum antianorum; in quo parlamento aderat maxima multitudo hominum et civium predictorum, in tanta videlicet multitudine quod difficile et quasi impossibile fuisset ipsorum dinumeracio. Prefactus dominus dux in presencia, consensu et voluntate omnium duodecim antianorum dicti sui consilii, et ipsi antiani consiliarii, consensu, auctoritate et decreto dicti domini ducis, exposuerunt coram ipso parlamento et generali consilio, et ab hominibus dicti parlamenti et consilii requisierunt, quatenus eidem placeat consulere, providere et ordinare quidquid eis videbitur super infrascriptis positis et quidquid per eos fuerit consultum, provisum et ordinatum observabitur et execucioni mandabitur per dictum dominum ducem et eius consilium per dominum potestatem Ianue et eius curiam, et per quemlibet magistratum civitatis, districtus et comunis Ianue ubilibet constitutum, et quamlibet singularem personam. Et primo, cum alias per parlamentum generale electi fuerunt sex regulatores infrascripti, videlicet: Galeotus de Casali, Symon Vignosus, Thomas Murchius, Nicolaus de Goano, Iohannes Sachus et Marchus Portonarius, ad condendum et faciendum regulas secundum quas prefacti dominus dux et consilium, et omnes officiales et homines civitatis et districtus Ianue, et ipsa civitas et districtus, regi et gubernari deberent, cum plena et larga potestate et baylia, de qua apparet publicum instrumentum scriptum manu Conradi Mazurri notarii hoc anno die quintodecimo marcii; et dicti sex regulatores plures et quam plures regulas fecerint et ordinaverint; cumque prefacti dominus dux et consilium, cum consilio, voluntate et assensu vicariorum, confalonierorum et conestabulorum, et quam plurium bonorum virorum popularium civitatis Ianue, convocato consilio inter eos; attendentes quod dicte regule sunt ille a quibus totus status populi dependet et gubernacio civitatis Ianue et districtus et omnium ianuensium, ita quod expedit eas esse bene ordinatas et compositas et perfectas, et quod quanto per plures

examinabuntur tanto debent esse melius ordinate; elegerunt infrascriptos decem bonos viros populares civitatis Ianue, quibus dederunt potestatem et bayliam videndi et examinandi dictas regulas factas per dictos sex regulatores, et eas emendandi, corrigendi, confirmandi, addendi in eis, minuendi et detrahendi, et alias regulas de novo faciendi prout eis videbitur; et quidquid per eos, seu maiorem partem eorum fieret in premissis, deberet per prefactum dominum ducem et eius consilium per dominum potestatem et eius curiam, et per quemlibet magistratum civitatis, districtus et comunis Ianue ubilibet constitutum et constituendum, et quamlibet singularem personam, inviolabiliter observare. Cumque etiam, pro maiori firmitate predictorum, expediat quod dicta elleccio et baylia data dictis decem confirmetur per presens generale parlamentum et consilium; idcirco placeat dicto parlamento et hominibus existentibus in eo firmare dictam elleccionem dictorum decem, et ipsos ad cautelam de novo elligere ad predicta, cum potestate et baylia suprascripta data dictis olim sex regulatoribus, cassando et annullando dictam bayliam suprascriptam dictis aliis sex regulatoribus datam, et illam totam et eandem transferendo in totum et per omnia in dictos decem; ita quod in execucione omnium et singulorum predictorum et omnium dependencium ab eisdem et eisdem connexorum, tam super dictis regulis factis quam de novo condendis, dicti decem electi habeant omnem potestatem et bayliam quam habet presens consilium et parlamentum et omnes in eo existentes et totum commune Ianue, non obstantibus aliquibus bayliis alias concessis dictis sex vel aliis regulatoribus et aliquibus aliis regulis, capitulis, vel legibus in contrarium facientibus, quibus in contrarium obviantibus intelligatur esse et sit per presentem concessionem ipso iure et facto totaliter derogatum; et quidquid per dictos decem vel maiorem partem eorum fuerit actum, regulatum et ordinatum valeat et perpetuam obtinere debeat firmitatem, et ab omnibus inviolabiliter observetur; nec possit per aliquem magistratum vel officialem, vel aliam personam, aliquid opponi vel allegari contra predicta, sub pena arbitrio dicti domini ducis realiter et personaliter imponenda. Nomina vero dictorum electorum decem sunt hec:

Anthonius de Viviano	Bartholomeus de Viali
Iacobus Carpenetus	Dexerinus de Spignano
Ingo Bonus	Ianuynus de Belforte dra-
Iacobus Coadora	perius
Thomas de Azario ta-	Petrus de Levi, et
bernarius	Iohannes de Bargalio fa-
	ber.

Teneantur tamen dicti decem, semper et quando-cumque super predictis vel aliquibus occurrentibus circa predicta eis videbitur expedire, habere consilium alicuius sapientis, consulere infrascriptos duos iurisperitos, cum ipsis decem ad hec facienda specialiter deputatos in eorum prima elleccione, quos iterato

ad premissa elegerunt et de novo creaverunt; quorum nomina sunt hec :

Dominus Ricardus de Pessina

Dominus Matheus de Illionis.

Quibus decem electis dederunt in notarium et scribam, ad scribendum ea que per ipsos ordinabuntur, Aldebrandum de Corvaria notarium alias cum prefactis electum; ita quod presens baylia duret hinc ad mensem unum proxime venturum et ultra ad arbitrium dicti domini ducis et sui consilii.

Super quibus posta et omnibus aliis suprascriptis predictum generale parlamentum et consilium, et homines existentes in eo, auditis omnibus et singulis suprascriptis, lectis et expositis vulgari sermone per me Raffaelem de Casanova notarium et cancellarium infrascriptum, alta voce, dixerunt et consulerunt et deliberaverunt sic debere fieri et quod sic fiat ut premittitur. Et ita prefacti dominus dux et consilium suum, consensu et voluntate dicti consilii et parlamenti et existentium in eis, et dictum parlamentum et consilium generale et homines existentes in eis, consensu et auctoritate dictorum domini ducis et eius consilii, fecerunt, decreverunt et ordinaverunt, firmaverunt, elegerunt, concesserunt et dederunt, ac cassaverunt et derogaverunt, in omnibus et per omnia prout superius requisitum et expositum est et per ordinem continetur.

Acta sunt predicta Ianue, in scalinis Ecclesie Ianuensis, anno Dominice nativitatis millesimo tercentesimo sexagesimo tercio, indicione prima secundum cursum Ianue, die veneris vigesima octubris, inter primam et terciam. Testes dominus Gardoninus de Goastonibus legum doctor, potestas Ianue, dominus Philippus de Gambarana iurisperitus, vicarius domini ducis, Philipus Longus, Anthonius de Ianotto, Galeotus Gallus, Philippus Noytoranus cancellarius, Conradus Mazurrus notarius, Branchaleonus de Urso, Pasqual de Matheo, milites domini ducis, Nicolinus de Petra et Nicolinus de Varisio cintraci comunis Ianue, et plures alii ad hec vocati et rogati.

Ut autem thediose inquisitionis et longe cito aliquid invenire volentibus labor absit, ante principia regularum rubricas iussimus inserendas, que tamquam precones et indices eorum que in regulis continentur legencium primo haustu quodam compendio faciant intellectum; ipsas quidem etiam rubricas iussimus in partes donarias dividendas, ut adhuc ipsa brevitatis ordinata se aperciorem exhibeat inquirenti.

Rubrice autem predictae sunt hec:

1. De civitate Ianue per ducem de populo perpetuo gubernanda.
2. Qualiter et qua forma, adveniente casu mortis domini ducis qui nunc est et pro tempore fuerit, alius eligi debeat.
3. In quibus consistit baylia domini ducis et consilii.
4. De prohibita acceptione munerum domini ducis et comitive sue et familie.

5. De comitiva familie et provisione domini ducis.
6. De vicario domini ducis et eius officio.
7. De octo maceriis domini ducis.
8. De militibus domini ducis.
9. De viceducibus et eius (*sic*) officio.
10. De continua residentia vicarii et viceducum in palacio ducali.
11. De octo equis additis domino duci.
12. De servientibus ducalis palatii.
13. De armaturis pro custodia palatii emendis ad cautelam.
14. De nunciis domini ducis et consilii.
15. De eleccione duodecim antianorum comunis Ianue.
16. De iuramento duodecim antianorum.
17. De congregacione duodecim antianorum in ecclesia maiori, et auditu unius misse Spiritus Sancti ante eorum introitum.
18. De loco congregacionis dictorum consiliariorum.
19. De continua residentia die noctuque et convictu duodecim antianorum in ducali palacio.
20. Quod omnes poste ponantur per priorem consilii.
21. Qualiter et qua forma poni debent poste, requisiciones et negocia in consilio.
22. De requirendo dominum ducem ad consilium.
23. Quod dominus dux vel consilium non habeant nec exerceant merum et mixtum imperium, nisi per officiales comunis ut infra.
24. De guerra, pace, confederacionibus, ligis et societatibus non faciendis, nisi infrascripta forma servata.
25. Quod peticio seu negocium singularis persone reprobata vel reprobata non possit poni de cetero ad consilium per aliquem.
26. Quod non possit poni ad consilium aliqua peticio vel negotia alicuius, qui haberet patrem, fratrem vel filium in consilio duodecim.
27. De modo scribendi litteras pro parte domini ducis et consilii.
28. De modo legendi litteras missas domino duci et consilio.
29. Quod nullus possit interesse consilio domini ducis.
30. Quod aliquis non possit interesse consiliis domini ducis.
31. De prohibita intromissione iusticie domino duci et consilio.
32. De quitacionibus factis per dominum ducem tantum, vel etiam per consilium tantum, annullandis.
33. De modo removendi et condemnandi duodecim consiliarios.
34. Quod dominus dux et consilium possint corrigere et revocare errores suos.
35. Quod in octo diebus proximis ultimis, in fine temporis consilii duodecim, non possit aliquid fieri super negociis singularium personarum.
36. Quod requisiti veniant ad consilium.
37. De quadraginta consiliariis electis.

38. Quod dominus Dux et Consilium eligant pacificatores in civitate Ianue, ad pacificandum cives habentes odia et rancores inter eos.

39. Quod nullus possit detineri in caminatis superioribus Palatii.

40. De cancellariis domini Ducis et Consilii.

41. De duobus cartulariis petitionum et litterarum fiendis.

42. Quod acta et scripture cancellariorum et notariorum officiorum Comunis Ianue remaneant in officiis.

43. De modo ellecionis domini Potestatis et salario et comitiva ipsius.

44. Quod Potestas Ianue non se intromittat de levibus processibus trium Potestaciarum.

45. Quod nullus roget dominum Potestatem vel eius iudices pro aliquo, nisi ut infra.

46. De vilibus personis, si condemnationes solvere non poterint, fustigandis.

47. Quod aliquis Consul vel iudex extraneus non possit confirmari.

48. Si quis Comuni moverit controversiam, vel contra, qualiter procedatur.

49. De modo imponendi finem et frenum litigiis et litigatoribus.

50. Quod tres Consules non accipiant nisi denarios tres pro libra de debitis instrumentorum laudis et acomendacionibus.

51. Quod stracta romana sit segura.

52. Contra sediciosos et inimicos Comunis et Populi Ianue, qui molirentur aliquid contra Statum.

53. Ne populares intercedant, pro nobilibus contra Statum.

54. Quod nullus de verbis parcialibus vociferetur vel loquatur.

55. Quod nullus de populo vadat ad domum nobilium tempore rumororum.

56. De armis non tenendis nec portandis in platheis vel carrubeis, nisi arma Comunis et certo modo ut infra.

57. Quod nemo vadat ad loca rebellium.

58. De pena imposita illis qui offenderent populares ad instanciam nobilium.

59. Quod nemo cum armis accedat ad terras Comunis Ianue.

60. De pena imposita delinquentibus in certis locis civitatis ultra formam Capitulorum Comunis Ianue.

61. Quod nullus vadat ad rixam aliquam.

62. De Buchanigris perpetuo relegandis.

63. Quod banniti non restituantur usque ad centum annos et unam diem.

64. Quod dominus Dux possit expendere pro capiando et interfici faciendo bannitos.

65. De bannitis occidendis et eorum receptatoribus puniendis.

66. De iniuriis factis extra Ianuam appensate.

67. Contra habentes terras, castra et loca, qui receptant bannitos et rebelles Comunis et alios sceleratos in obprobrium Comunis.

68. De hiis qui dixerint vel fecerint contra personam alicuius officialis.

69. Contra illos qui haberent castra Comunis Ianue in custodia, et qui ipsa castra redderent.

70. Quod nullus forestatus vel bannitus possit accipi vel teneri ad stipendium Comunis vel castellanorum.

71. Contra puellas que turpi actu se copulant.

72. Contra mittentes et portantes megalos ad loca prohibita.

73. Quod nullus Ianuensis emat comerchium vel apauta.

74. Quod nullus portet arma alicuius Regis vel principalis (*sic*).

75. Quod nullus civis vel districtualis, feudatarius Regis vel Principis, possit habere officium vel Comunis gratiam nisi ut infra.

76. Contra iuvenes qui faciunt inhonesta in ecclesiis vel balneis.

77. Contra allegantes quod cambia sint illicita et usuraria.

78. Qualiter officia concedantur et officiales elligantur.

79. De ellecione officialium Capituli.

80. De parte officiorum nobilibus concedenda.

81. De quatuor Syndicatoribus elligendis.

82. De ellecione Vicariorum, Confalonierorum, Conestabulorum populi.

83. De ordine habendo popularium cum suis Conestabulis.

84. De Abbatibus et Conestabulis Pulcifere, Vulturi et Bisannis.

85. De Sabarbariis portus et moduli.

86. Quod Sabarbarii sint iudices competentes inter patronos pro damnis sibi invicem in portu datis.

87. De bayla Salvatorum portus et moduli, ne aliqua discurrant in portu.

88. Quod introytus Castelleti in opere portus et moduli convertatur.

89. Quod pene apposite in instrumentis pacis a contrafacientibus exigantur nomine operis portus et moduli.

90. Quod de reliquatu Massariorum cabelle et compere desbitentur.

91. De terris citra Peraldum aptandis cum maceriis, ne dampnificent portum, et de trogiis mondandis.

92. De ellecione et baylia octo Sapientum de Moneta.

93. Qualiter moneta Comunis per massarios solvi debet et qua forma.

94. De habenda copia balistariorum.

95. De minuendis expensis annuis vel augendis.

96. Quod officia mercancie et Gazarie sint et remaneant.

97. Quod officium mercancie possit contra raybariolos providere.

98. Quod salaria Consulium callegarum et eorum scribarum solvantur per Priorem officii mercancie civitatis Ianue.

99. Quod officium ceche et ponderis banchorum detur per officium mercantie.
100. De ministris in civitate Ianue ordinatis per nos.
101. De duobus custodibus privilegiorum Comunis.
102. De annua correccionem super capitulis ministrorum.
103. De correccionem annua capitulorum arcium civitatis.
104. De emendatoribus elligendis super corrigendo et emendando spendeum.
105. De custodibus nocturnis civitatis.
106. De executoribus Comunis.
107. Quod Castellani Gavii exerceant etiam officium Potestatis.
108. De fideiussionibus officialium ultramarinorum et syndicamento eorum.
109. De Consiliariis in Alexandria elligendis.
110. De salario et familia Consulis Alexandrie.
111. De quodam sacramento per Consulem Alexandrie et consiliarios prestando, ultra principale sacramentum.
112. De euxeniis non recipiendis per Consulem Alexandrie.
113. De vino per Consulem Alexandrie non vendendo.
114. De Clavigeris Ianuensium in Alexandria constituendis.
115. De mercibus ad tempus a Soldano Babilonie non emendis.
116. De vinis per Soldanum concessis inter mercatores Ianuenses et Consulem Alexandrie dividendis.
117. De fondico mercatoribus assignato, et vinum non vendendo in eo fondico Alexandrie.
118. Quibus et qualiter introitus fondici Alexandrie debeat applicari.
119. De Syndicatoribus Alexandrie et eorum baylia.
120. Quod omnes Potestates et Rectores, qui mittuntur ad regimina et officia Comunis, satisfiant etiam de inquisitione fienda per syndicatores contra eos.
121. De modo elligendi Potestatem in Peyra, antequam successor sit ibi de Ianua venturus.
122. De prohibitis Potestati Peyre, et solvenda taxatione officii Abbacie, et de eius comitiva.
123. De comitiva et salario Consulis de Caffa.
124. De salario et comitiva Potestatis de Cipro.
125. De servientibus Rectorum Peyre, Cipri et Caffa (*sic*) ordinatis.
126. Quod dominus Dux et Consilium possint expendere usque in florenos tercentos omni anno.
127. Quod scribe qui erunt uno anno in Peyra, non possint esse in Caffa in anno sequenti.
128. De officiis que ad sortes obvenerint non vendendis.
129. Quod aliquis civis, qui fuerit oriundus de loco Riparie, non possit esse vel fieri Vicarius in vicariatu sub quo esset locus ille a quo esset oriundus.
130. Quod aliquis non possit esse scriba illius terre vel loci, de quo sit oriundus vel habitator.

131. Quod aliquis scriba, vel officialis alicuius banci, cabelle vel volte aut iudicis, non possit habere aliud officium.
132. Quod nullus officialis a Scicilia ultra possit in sua curia aliquem notarium tenere, nisi per dominum Ducem et Consilium fuerit ordinatus.
133. Quod aliquis non possit in eodem officio ultra annum remanere, vel modo aliquo confirmari.
134. Quod quis fuerit officialis in uno anno in Capitulo non possit esse in proximo sequenti.
135. Quod nullus Rector, vel quicumque officialis Comunis, possit recusare, sub pena et ut infra.
136. Quod quilibet teneatur exercere officium in quo fuerit approbatus per se, et non per interpositam personam.
137. Quod aliqua persona non possit habere nisi unicum officium salariatum in anno.
138. De ratione condempnationum reddenda per Potestates Pulcifere, Vulturi et Bisannis, ac alios omnes.
139. Quod Potestates et Castellani non veniant ad civitatem sine licentia.
140. Quod aliquis non possit esse Potestas vel Castellanus loci de quo sit oriundus vel habitator.
141. De victualibus castrorum recipiendis in precio a novis Castellanis.
142. De castro aliquo vel fortia non emenda ut infra.
143. De non alienando castra vel iurisdicciones Comunis Ianue.
144. Quod Rectores non possint accipere premium vel eusenium extra Ianuam et districtum.
145. Quod Rectores vel officiales non possint accipere premia vel euseniam.
146. De prohibita acceptione seu retencione munerum ambaxiatoribus Comunis Ianue.
147. De visitatoribus castrorum comunis Ianue et eorum baylia.
148. De modo visitandi castra et solvendi Castellanis.
149. De ordine dato officialibus ad eundem ad officia.
150. Quod nullus Rector acceptet regimen terre convencionate sine licentia.
151. Quod Rectores terrarum convencionatarum non possint confirmari.
152. De immunitate Iudicum collegii civitatis Ianue.
153. De vicissitudine habenda per officia Comunis de Iudicibus collegii civitatis.
154. De immunitate hospitalis Comunis.
155. Qualiter ius reddatur clericis et exemptis in curia seculari.
156. Quod illud ius reddatur clericis et ecclesiasticis personis per magistratus seculares civitatis quod redditur laycis in curia ecclesiastica.
157. De non opponendo exceptionem excommunicationis tempore olim guerre Saone et Ianue.
158. De immunitate filiorum domini quondam Sologrus (*sic*) de Nigro.

159. De firmitate convencionum et privilegiorum ritte et legitime concessorum.

160. De illis qui se dicunt immunes ex conventionibus, et qui non debent illa immunitate gaudere.

161. Quod nuncii comperarum Capituli approbentur per visitatores.

162. Declaracio in favorem locorum et comperarum Capituli.

163. De cassacione introytuum Caffa (*sic*) qui indebite exigebantur.

164. Assignacio pontis et ponderis de Caffa facta comperis comunis.

165. Assignacio mutuorum veterum de introytu Tunexis et Buzee.

166. Assignacio comunitatis Andorie facta mutuis veteribus.

167. Contra consules comperarum comunis qui non fecerint emptores introytuum facere ea que tenentur.

168. De cessionibus accionum in potencioem non fiendis.

169. De expensis inhonestis non fiendis per cives Ianue, pro sponsis et sponcialiciis.

170. De firmitate quarundam veterum regularum in Capitulorum volumine scribendarum.

171. De cassacione veterum regularum.

172. De iuramento regularum et earum publicacione.

1. De civitate Ianue per ducem de populo perpetuo gubernanda.

Desiderantes quod civitas Ianue et totus districtus, ac universi et singuli cives et districtuales Ianue, iusto et recto ordine gubernentur, que gubernatio mature et consulte procedere valeat atque iuste, Christi nomine invocato, decernimus, statuimus, firmamus et regulamus, quod civitas Ianue et districtus et omnis locus subditus comuni Ianue deinceps et in perpetuum regi et gubernari debeat per ducem et sub titulo ducalis regiminis sive officii, qui sit, esse debeat et intelligatur esse debere de populo et gremio populi civitatis Ianue, et qui elligatur et elligi debeat ad vitam, cum potestate et baylia, ordinibus ac regulis de quibus infra fit mentio, et ipsis infra scriptis omnibus reservatis et salvis, et prout infra dicitur et non aliter; de qua electione fienda de cetero infra fiet mentio; et per consiliarios duodecim de populo, elligendos, ut infra dicetur, de quatuor in quatuor mensibus, qui sint consilarii domini ducis; quorum sex sint de mercatoribus popularibus civitatis Ianue et burgorum, ex melioribus et sapientioribus, et sex ex artificibus seu qui artem faciunt et artifices appellantur, ex melioribus et sapientioribus civitatis Ianue et burgorum, computato uno qui elligi debet vicissim in aliqua ex tribus potestaciis. Qui omnes sint amici et fideles status populi presentis domini ducis et ducalis officii, et quorum baylia inferius est inserta et etiam modus electionis ipsorum.

2. Qualiter et qua forma, adveniente casu mortis domini ducis qui est et pro tempore fuerit, alius eligi debeat.

Quia humana natura habet solvere naturale debitum mortis et omnes morituri sumus, ignorantes iuxta verbum Apostoli certitudinem iudicis personarum, qui testatur nil certius morte et nil incertius hora mortis; optantes providere super electione fienda de duce successore, adveniente casu dicte electionis fiende; et cognoscentes firmatum et provisum fuisse civitatem Ianue et districtum regi et gubernari debere per ducem ianuensium, qui sit de populo et gremio populi, super dicta electione fienda duximus statuendum, firmandum et regulandum, quod si et casus accadat electionem domini ducis fieri, quod ipsa electio fiat et fieri debeat isto modo, videlicet: quod consilium domini ducis, quod dicto tempore fuerit, elligat et elligere debeat et teneatur sexaginta inter artifices et mercatores ex melioribus civibus Ianue, quoad famam, bonitatem et sensum, de populo, videlicet sex de qualibet compagna; quorum elligendorum sexaginta electio fiat et fieri debeat per apodisias secretas, vel ad voces, secundum quod eis vel maiori parti eorum videbitur. In quorum sexaginta electione fienda per dictum consilium ut supra, debeant esse concordēs in electione cuiuscunque ipsorum sexaginta maior pars ipsorum duodecim. Qui sexaginta sic electi congregentur et includantur in unam cameram, sive locum de quo elegerit dictum officium, et cum ipsis esse non possit aliquis alius, salvo cancellario qui tunc temporis eis fuerit constitutus per dictum consilium. Et qui sexaginta taliter sint inclusi, quod, donec electio viginti unius infra scriptorum fuerit facta, nullus possit eis loqui publice vel secrete per se vel aliam personam interpositam; et quando ibi fuerint constituti et congregati ut supra, ipsi sexaginta elligant alios et elligere debeant alios cives viginti unum de populo, inter artifices et mercatores ex melioribus civitatis, ad quos elligendos teneantur vinculo sacramenti, quod sacramentum eis prestetur per cancellarium qui tunc cum eis erit, quos viginti unum elligant ad apodisias secretas, videlicet duos per compagnam et ultra unum, nominando videlicet, quando unum elligere debebunt, plures de melioribus civibus illius compagne ut supra de qua elligere vellent; postea unusquisque de dictis sexaginta scribat secrete, in una apodisia, illum de nominatis ut supra, quem crediderit meliorem ut supra. Inter quos viginti unum non possit esse vel elligi aliquis ex dictis sexaginta primo electis, nec etiam pater, frater vel filius alicuius ex ipsis sexaginta. Et quando viginti unius predictorum facta fuerit electio per ipsos sexaginta primo electos, requirantur et requiri debeant cives populares Ianue usque ad numerum quinquaginta inclusive, inter quos sint et ponantur isti viginti unus, ne aliquis scire possit quis esset vel esse debeat ex ipsis viginti uno, nec aliquis possit sentire de dicta electione dictorum viginti unius, ad hoc ut nemo possit sibi loqui vel aliquid

dicere; et quando ipsi quinquaginta fuerint ut supra congregati et in simul congregati fuerint in palacio ducali, tunc ipsi sexaginta primo electi, et qui erunt secreto separati ab illis quinquaginta, inter quos quinquaginta sint dicti viginti unus, mittant cancellarium ad locum ubi dicti quinquaginta erunt congregati, qui cancellarius vocet et accipiat unumquemque de dictis viginti uno. Quibus viginti uno sic acceptis, et positis in locum sive cameram ubi erunt dicti sexaginta, tunc illi sexaginta dicant et notificent dictis viginti uni sicut sunt electi pro eligendo decem successores suos, et eisdem nuncient per sacramentum, quod prestent omnino, quod facient et eligent dictos decem ex melioribus popularibus ut supra civitatis Ianue; et quando eis ista verba dixerint et nota fecerint, tunc ipsi sexaginta recedant de palacio et illi viginti unus remaneant in dicto loco cum dicto cancellario inclusi, tali modo quod nemo sibi loquatur nec ad eos aliquis possit accedere, salvo idem cancellarius. Isti autem viginti unus sic remanentes congregati in dicta camera sive loco, teneantur et debeant vinculo sacramenti eligere decem cives Ianue populares ut supra, ex melioribus et sufficientioribus civitatis Ianue; quos decem eligere debeant et teneantur ad apodisias secretas, secundum quod supra dictum est de elleccione fienda per dictos sexaginta de dictis viginti uno; et ille qui de ipsis decem electus fuerit non intelligatur nec sit electus, nisi de ipsis viginti uno fuerint concordantes quatuordecim. Nec possint dicti viginti unus aliquem de se ipsis eligere, nec etiam patrem, filium vel fratrem alicuius eorum, nec etiam aliquem minorem etatis annorum triginta trium. Et quando per ipsos viginti unum electi fuerint dicti decem ut supra ad apodisias secretas, qui decem eligere debebunt ducem; tunc ipsi viginti unus faciant convocare cives Ianue populares quatuordecim, inter quos quatuordecim faciant scribi et poni in scriptis dictos decem per ipsos electos qui debent eligere ducem, ne de elleccione dictorum decem aliquid possit sciri seu presumi, ad hoc ut nemo eis loqui possit. Et quando ipsi quatuordecim unus erunt in simul congregati, tunc cancellarius veniat et portet secum secrete nomina ipsorum decem, quos vocet et conducat, et ab aliis qui ibi erunt admoveat et ipsos reducat coram dictis viginti uno. Et quando illi decem erunt cum dictis viginti uno, tunc remaneant in camera cum illis viginti uno qui dictos decem elegerint. Et tunc dicti viginti unus eisdem decem notificent causam propter quam sunt per eos electi, videlicet pro eligendo ducem, et eis prestito sacramento per ipsos decem in manibus cancellarii, in presentia dictorum viginti unius, de faciendo et eligendo ducem de populo et gremio populi illum quem sufficientem et meliorem crediderint. Quibus peractis, ipsi viginti unus recedant de camera et palacio et vadant ad eorum domos; et ipsi decem supra electi remaneant ibidem. Qui decem sic electi remaneant in simul; et antequam procedant ad nominandum aliquem pro eligendo ducem, primo et ante omnia, quilibet decem ipsorum scribat, seu

scribi faciat per manum cancellarii qui cum eis fuerit, nomen suum proprium in una cedula. Que quidem cedule decem ponantur in uno saculo, vel in gremio domini cancellarii presentis, et miscleantur totaliter, ne fraus vel malitia possit committi; et postea extrahatur quilibet cedula per se; et nomen primum extracti cuius extractum fuerit scribatur primum, et postea secundus et tercius, et sic usque ad dictos decem; et ille cuius nomen primum fuerit, sive primum extractum, habeat auctoritatem et bayliam primo nominandi illum quem ducem voluerit eligere sive nominare. Et sic omnes alii faciant et dicant dicto cancellario, qui stet ab eis longe. Et antequam aliquem nominent in ducem eligendum, cancellarius habeat in scriptis nomina illorum, quem quilibet ex dictis decem nominaverit. Et hoc facto, tunc primum cui cedula obvenit et qui habet ob illam sortem elleccionem nominandi et eligendi, Christi nomine invocato, nominare debeat palam coram omnibus illum quem dixerit secreto dicto cancellario, ita quod sit omnibus decem manifestus ille nominatus secrete cancellario. Et quando nominatus fuerit, quilibet dicere debeat omnia bona que sciverit de ipso tali nominato et similiter omnia mala, ut ibi diligenter sciatur et perscrutetur de ipso et contra ipsum pro et contra de ipso tali nominato per viam examinis. Que omnia sint et esse debeant inter eos secreta, sub pena periurii. Et quando hec omnia examinata et discussa fuerint, tunc procedant ad elleccionem faciendam de ipso tali nominato, ad lapillos albos et nigros, vel ad cedulas secretas sic vel non. Et si ille nominatus habuerit ex ipsis decem vocibus voces septem, sit et esse intelligatur dux electus ad vitam et in vita sua. Si vero non fuerint voces septem concordantes, tunc ille secundus qui habet auctoritatem nominandi nominet illum quem dixerit secrete dicto cancellario; et de illo quem nominaverit fiat et fieri debeat ut de primo supra dictum est fieri debere. Et si non obtinuerit ille secundus pro septem vocibus concordantibus, sic fiat successive usque ad finem. Et si non essent concordantes de illis decem inter ipsos decem nominatis, iterato nominent et nominare debeant et teneantur dicti decem electores cancellario, modo et forma predictis, et remaneant inclusi et arrestati in palacio donec ducem elegerint. Cuius ducis electio non valeat nec teneat, nisi fuerint ex ipsis decem concordantes septem ad minus ut supra. Possint etiam ipsi decem de se ipsis nominare quem aliquis ipsorum forte cognosceret sufficientem eligendum in ducem. Sed antequam nominetur ille talis palam per aliquem, ponatur et conducat per cancellarium extra dictam cameram, ita quod non sit vel esse possit seu interesse personaliter examinationi que de ipso fieri debuerit, ut supra est provisum. Et si ille talis ex ipsis decem non habuerit voces septem ex ipsis novem restantibus, non valeat dicta elleccio ut de aliis fieri et observari debet. Et tunc ille talis, facta examinatione de ipso, si non obtinuerit, debeat ad socios redire et stare et interesse examinationi et elleccioni aliorum nominandorum sive eligendorum,

quemadmodum si non fuisset in aliquo nominatus. Non tamen elligant seu elligere possint aliquem dicti electores aliquem in ducem, qui sit minor etatis annorum quatragenta ad minus. Nec possit esse aliquis dux minoris etatis, nec possit aliquis elligi in ducem cuius pater, frater, filius patruus vel nepos ex linea paterna, seu de illo genere, fuisset dux defunctus, nec etiam de illo nomine, cognomine vel parentela; ita quod nullus ex prohibitis predictis possit elligi in proximum successorem in ducem. Et quia si quando-cumque, quod absit, contingat aliquem ducem de Ianua recedere et se absentare et a gubernatione desistere, multa possent scandala ac pericula generari, prout hactenus est expertum; volentes de salubri remedio per presentem regulam providere, statuimus et firmamus, quod si dux, qui nunc est seu pro tempore fuerit, de Ianua fugerit, seu se absentaverit et administrationem ducatus deseruerit, quod ipso facto intelligatur privatus dicta tali dignitate, nec ad eandem amplius elligi possit, vel assumi in ducem; sed intelligatur bannitus et forestatus perpetuo per comune Ianue de civitate Ianue et districtu, nec restitui possit aliquo quovis, modo nec habitare in Ianua seu districtu, seu aliquo loco qui per comune Ianue distringatur; sed incontinenti, postquam nota fuerit fuga seu absentatio supradicta, fiat et fieri debeat elleccio novi ducis prout superius est expressum. Item non possit esse aliquis dux ianuensium, nisi fuerit electus secundum ordinem supradictum; sed ipso iure quicumque elleccio facta aliter sit cassa, irrita et nullius valoris. Non possit etiam nec liceat de cetero elligi in ducem aliquis qui non sit ianuensis, et etiam popularis, origine propria seu paterna, in Ianua seu districtu, seu aliquo loco qui per comune Ianue distringatur. Insuper, quia adveniente casu supradicto mortis domini ducis, seu alio quo elleccio domini ducis fieri deberet, propter defectum rectoris tunc non existentis, non possent negotia comunis Ianue salubriter ordinari, et ex hoc possent grandia pericula et incommoda comuni Ianue generari, statuimus et firmamus quod, cessante ducali dignitate, donec fuerit ipsius elleccio adimpleta, consilium seu consilarii duodecim qui tunc erunt habeat et habeant, et habere intelligantur et debeant, illam totam et omnimodam potestatem et bayliam in omnibus negotiis agendis comunis Ianue, et singularem pariter quam habebat dominus dux predictus premortuus, seu vacans, una cum ipsis et ipsi una cum eo, ac in omnibus et per omnia facere, regere, gubernare, exequi et ordinare sicut et prout poterant cum ipso domino duci et ipse cum ipsis.

3. *In quibus consistit baylia domini ducis et consilii.*

Statuimus, ordinamus, decernimus et firmiter regulamus quod domini ducis et suorum consiliariorum consilii duodecim baylia consistat una cum ipso domino duce, in eius presentia ut supra dictum est et infra dicetur, in faciendo et explicando, tractando et

ordinando universa et singula negotia comunis Ianue que occurrerint et fuerint facienda, tractanda seu ordinanda, ad comune pertinencia vel ad privatas personas. Salvis semper hiis que infra dicentur et supra dicta sunt in toto presenti volumine regularum, vel etiam in dando auxilium, consilium et favorem domino potestati qui nunc est et pro tempore fuerit et iudicibus curie sue, consulibus et officialibus placitorum et rationis, ceterisque rectoribus et magistratibus comunis Ianue qui nunc sunt et pro tempore fuerint in civitate Ianue, riperiis et districtu contra quamcumque personam et dominum, cuiuscumque condicionis vel sexus existat, quod libere et sine obstaculo possint et debeant iusticiam exhibere et eorum officia exercere, prout negotii qualitas requisiverit, sine eo quod ipsi dominus dux et consilarii contrafaciant de hiis que ad ius et iusticiam pertinent vel vindictam, nisi ut supra dictum est et infra dicetur, se debeant vel possint quomodolibet intromittere. Nec valeat aliquod consilium vel decretum dictorum consiliariorum duodecim, nisi ut infra. Et primo, nisi fuerint presentes consilarii octo ex ipsis duodecim ad minus, cum domino duce presente. Quo casu ex ipsis vocibus que sunt novem, computata voce domini ducis, debeant examinare, et inter se deliberare ad lapillos albos et nigros debeant esse concordēs ad minus octo. Si vero fuerint in absentia domini ducis, tunc debeant esse presentes ad minus novem ex ipsis consiliariis, et tunc debeant ex ipsis novem vocibus esse concordēs octo ad minus. Si vero fuerint presentes ultra novem, in absentia domini ducis, quotquot sint, vel etiam ultra octo in presentia ipsius domini ducis, tunc debeant esse concordēs ex ipsis vocibus, computata voce domini ducis, novem ad minus. Salvis hiis omnibus que dicta fuerint in aliqua regula presentis voluminis.

4. *De prohibita acceptione munerum domini ducis.*

Quia acceptio munerum est exclusio libertatis et iusticie corruptela, iuxta illud dominicum: « Non accipies munera que excecant etiam prudentes et subvertunt corda iustorum »; regulamus et firmamus quod dominus dux, domina ducissa, vicarius, viceduces, milites, capitanei stipendiarios, aut alius aliquis de comitiva, familia aut domo ipsius domini ducis, seu palatii ducalis, non possint, aut possit, accipere seu recipere vel retinere aut quomodolibet uti, vel habere, aliquod exenium, donum, salarium, precium, gratiam vel mercedem, seu munus aut utilitatem quamlibet, quocumque nomine censeantur, ab aliqua persona, corpore, collegio vel universitate de districtu ianuensi, vel alio quocumque loco extraneo vel forensi, quacumque ratione, causa vel occasione, per se vel interpositam personam, directe vel indirecte, clam vel palam, preterquam quod dominus dux tantum feras, exceptis apris, aves mortuas sed non vivas de rapina, omnis generis fructus usque in quatuor fiolas vini a qualibet persona et omni die,

et usque in iarram marvaxie, ab aliquo de agnatione et cognomine Adurnorum tantum, et non ab alia persona, sub vinculo iuramenti et pena sindicamenti a libris decem usque in quingentas ianuinarum, a domino duce et ducissa auferenda pro quolibet et qualibet vice, et a soldis viginti usque in libras centum, a reliquis supradictis et ipsorum quolibet auferenda arbitrio sindicatorum comunis, qui ad hoc teneantur, sub dictis vinculo et penis arbitrio successorum suorum. Et ultra debeant compelli ad restituendum quidquid receperint vel habuerint contra predicta comuni Ianue, etiam in duplum valoris eius, si eisdem sindicatoribus videbitur, qualitate delicti et recepti quantitate pensatis. Et simili pena puniri debeant seu possint per ipsos syndicatores, vel alia arbitrio eorum, quicumque dederint aut dari fecerint, presentaverint aut quomodolibet tribuerint aliquibus supradictis, contra predicta vel aliquod predictorum. Liceat tamen domino duci et eius consilio, non obstantibus supradictis, ac eius consorti domine ducisse, sumere et retinere munera data sibi seu missa per aliquem mundi regem, principem, dominum et baronem, seu comune aliquod vel universitatem, cum consilio et voluntate dominorum antianorum; ea scilicet conditione servata, ut ea omnia et singula deinde in utilitatem rei publice et non in propria convertantur.

5. De comitiva, familia et provisione domini ducis.

Firmiter regulamus, decernimus et ordinamus quod dominus dux habere debeat de pecunia comunis Ianue, singulis annis, libras sex milia ducentas septuaginta quinque, per quatuor soluciones, videlicet de tribus in tribus mensibus, pro quibus tenere debeat continue et habere comitivam et familiam atque equos et omnia infrascripta ut infra. Ita quidem, quod pro eo quod non tenuerit vel minus habuerit de infrascriptis, tanto minus percipiat de provisione predicta; et ultra syndicari debeat per syndicatores comunis arbitrio eorum.

Comitiva autem, familia et que tenere debet hec est:

Primo, vicarius unus, pro cuius salario annuo habet libras ducentas quinquaginta; de quibus teneatur facere duo paria vestimentorum, arbitrio et voluntate domini ducis. Lib. CCL.

Viceduces duo, quorum officium terminatur sex mensibus, pro cuius salario et successoris annuatim habeant libras centum viginti quinque pro singulo, et pro uno pario vestimentorum florenos quinquaginta pro singulo » CCL.

Milites duo, pro quibus habet pro singulo libras ducentas ianuinarum in anno, ipsis tenentibus eorum expensis unum equum armigerum pro singulo, et vestientibus se arbitrio et voluntate dicti domini ducis, qui sunt in summa libre quatrिंगente » CCCC.

Domicelli duodecim, pro quorum salario habet ad rationem librarum triginta in anno pro singulo, de quibus debet facere duo paria vestimentorum: in summa libras trecentas sexaginta; inter quos sit unus maneschalcus equorum » CCCLX.

Canevarius unus, pro cuius salario annuo habet libras viginti quinque ianuinarum » XXV.

Cochus unus, pro cuius salario annuo habet libras triginta quinque Ianue » XXXV.

Subcochus unus, libras quindecim » XV.

Schutifferi sex, pro eorum salario annuo ad rationem librarum quindecim pro singulo, libras nonaginta » XC.

Tubatores duo et unus tubeta, ad rationem librarum triginta pro singulo, et nacharatus unus cum tubatoribus libras viginti: in summa libras centum decem » CX.

Hostiarii tres, ad rationem librarum triginta in anno pro singulo, libras nonaginta » XC.

Domicelle quatuor, ad rationem librarum quindecim in anno pro singula, libras sexaginta » LX.

Equi duodecim, quorum sint octo armigeri et reliqui quatuor roncini, omnes boni et decentes, arbitrio sindicatorum, ad rationem librarum sexaginta in anno pro singulo, tam pro pastu, ferreis et necessariis, quam pro danno ipsorum, salvis infrascriptis, in summa libras septingentas viginti. Qui equi, si et in quantum damnificarentur vel morirentur, ipsis existentibus in opere comunis sive in civitate sive extra, eidem domino duci debeant emendari de pecunia comunis » DCCXX.

Pro quibus suprascriptis familiaribus et domesticis, qui comedunt cum ipso domino duce seu in domo eius, et pro ipso et domina ducissa, qui omnes sunt in summa numero triginta octo, et pro conviviis seu invitatis duodecim, ultra predictos, qui sunt in summa omnes quinquaginta, ad rationem librarum quadraginta in anno pro quolibet, pro victu eorum et pro scoto unius viceducis additi sibi ad rationem librarum quinquaginta in anno, in summa: duo milia quinquaginta » MML.

Pro vestibis vero ipsius domini ducis et domine ducisse habet libras quingentas in anno » D.

Pro confectionibus, cena et consumptione arnisorum et utensilium diversorum, libras trecentas viginti in anno » CCCXX.

Pro provisione vero, honore et retributione laboris et persone sue, cum non debeat aliquis in republica sumptibus propriis militare, libras mille ianuinarum » M.

Que omnes particule attingunt ad summam librarum sex milium ducentarum septuaginta quinque.

Quia vero in inicio sui ducatus oportet ipsum dominum ducem, equos et diversa et multa arnesia, utensilia et suppellettilia de novo emere, que sunt

et attingunt ad multam pecunie summam, pro relevacione et alleviacione seu satisfacione tanti honoris, quod, non obstantibus supradictis, dominus dux nuper electus, et alii qui in posterum secundum formam regule eligentur, possint habere in principio sui ducatus pro toto anno primo salarium integrum supradictum; pro sequentibus autem habeat dumtaxat per quatuor tempora sicut supradictum est. Statuerunt etiam, pro honore officii ducatus et dignitatis eiusdem, quod dominus dux, qui est et pro tempore fuerit, non possit per se tantum facere aliquod mercimonium in Ianua vel districtu, vel in aliqua mundi parte, nec de mercimoniis faciendis se intromittere quoquo modo; sub pena sindicamenti arbitrio sindicorum.

6. De vicario domini ducis et eius officio.

Statuimus, decernimus, regulamus et firmamus quod dominus dux habeat et teneat vicarium unum, qui sit in comitiva eius ut supra dictum est. Qui quidem vicarius esse debeat forensis et oriundus atque incola extra districtum ianuensem, et sit vir fidelis, prudens et valens iurisperitus, nec aliter possit eligi vel assumi. Qui vicarius eligatur per dominum ducem et eius consilium ad lapillos albos et nigros; et in eius elleccione debeant esse consilarii omnes presentes, si tunc erunt in palacio, et ex eis concordantes ad minus novem voces, computata voce domini ducis, et hoc pro uno anno tantum; ultra quem remanere seu confirmari non possit, nisi per ipsum dominum ducem et eius consilium et quatuor syndicatores, qui erunt voces xvii, de quo maior pars sit in concordia, deliberatum et obtentum fuerit quod possit ultra annum remanere; quo casu possit remanere et confirmari ad ipsorum beneplacitum pro uno anno sequenti. Et sic singulis annis fiat successive, quociens de confirmatione ipsius vicarii tractaretur; nec aliter valeat confirmatio de se facta. Habeat autem dictus vicarius, pro eius salario, annuatim libras ducentas quinquaginta ianuinarum, de quibus facere teneatur duo paria vestium arbitrio et voluntate domini ducis, et ultra victum suum, omnia de salario seu provisione domini ducis, ut in regula de comitiva, familia et provisione domini ducis dictum est; et pro famulo et agendis suis in dicto palacio deputari debeat unus ex domicellis dicti domini ducis. Non possit ipse vicarius, aut sibi quomodolibet liceat, sed sit expresse prohibitum sub debito iuramenti et pena sindicamenti, accipere, petere vel habere per se vel interpositam personam, directe vel indirecte, seu quomodocumque ab aliqua persona, corpore, collegio vel universitate, pro negociis sive factis comunis, seu etiam singularum personarum, aut alia qualibet occasione vel casu que dici vel excogitari possint, aliquod premium, mercedem, remunerationem seu salarium, aut donum vel exenium exculentum vel poculentum, aut aliud quocumque nomine censeatur; nec possit ipse vicarius consulere in aliqua questione que sit coram aliquo magistratu Ianue vel districtus, seu etiam coram aliquibus bonis viris, aut

etiam arbitris vel arbitratoribus, assessoribus, consultoribus, vel collatoribus quibuscumque, nisi in hiis dumtaxat que quomodolibet verterentur coram ipsis domino duci et consilio, si et quando procederet de mandato eorum. Iurare autem teneatur ipse vicarius in introitu officii sui, antequam aliquid incipiat exercere, in presentia ipsorum domini ducis et consilii, in manibus cancellarii eorum qui illud authentice scribat, de suo officio bene et legaliter exercendo, et de consulendo, gerendo et exequendo omnia et singula que per ipsos dominum ducem et consilium committentur et imponentur eidem, ac de observando fideliter et plene et adimplendo totaliter omnia et singula que ad eius officium sciverit pertinere, et specialiter ad statum populi substinendum. Qui dominus vicarius nullum habeat notarium ad certum salarium; ymmo, si contigerit ipsum dominum vicarium oportere habere aliquem scribam seu notarium, pro aliqua re seu negotio scribendo vel faciendo, tunc ipse dominus vicarius capiat unum ex cancellariis domini ducis vel de eorum subscribis, sive scribam viceducum; qui semper, quando expediens fuerit, teneantur ire ad ipsum dominum vicarium et scribere ea que ipse dominus vicarius voluerit que sibi scribenda occurrerint.

7. De octo maceriis domini ducis.

Pro honore rei publice ianuensis et ducalis officii, regulamus quod dominus dux continue habeat et teneat octo probos et valentes viros, qui macerii nominentur; quorum officium consistat in sociando continue dominum ducem cum armis et sine armis, dum tamen nunquam esse possint sine gradio, spata seu vassaloto et bocholerio. Teneantur autem ipsi macerii facere, explicare et executioni mandare quicumque alia sibi per eundem dominum ducem et eius consilium committentur, fideliter, proncte et bona fide, et personam domini ducis salvare et custodire toto eorum posse, adeo ut pro vita et persona ipsius salvanda mortem vel aliquod aliud periculum vitare non debeant. Teneantur etiam sex ex eis continue dormire in palacio, ita quod duo ex eis possint extra palacium vicissitudinarie pernoctare. Teneantur etiam quolibet anno facere duo paria vestium, eorum expensis, pro honore domini ducis et consilii et pro honore officii ipsorum octo maceriorum. Qui macerii et quilibet ipsorum possint stare, eligi et confirmari, vel etiam cassari et removeri vel licentiarum, elapso anno, vel antea vel post annum quandocumque, ad beneplacitum domini ducis; ita tamen ut capiantur per modum et formam quibus capi debent servientes centum et eorum capitaneos et conestabiles ad domini ducis et palatii custodiam deputati. Qui macerii, ut libencius et promptius suum officium exequantur, habeant et habere debeant, pro ipsorum et cuiuslibet eorum salario, quolibet mense, florenos sex, sive libras septem soldos decem ianuinarum sibi solvendas in fine cuiuslibet mensis de pecunia comunis Ianue.

M^o ccc^o lxxiii die xx novembris.

De voluntate et deliberacione maioris partis dominorum regulatorum, in legitimo et sufficienti numero congregatorum, est regulatum quod macerii domini ducis sint sex tantum, et habeant pro eorum salario pro quolibet mense florenos quinque, et ultra habeant victum continuum a domino duce et dormiant in palacio ut in predicta regula plenius continetur, non obstante regula que facit de octo maceriis aliam vel aliter vel de maiore salario mentionem. Qui dominus dux habeat, pro scoto ipsorum et cuiuslibet ipsorum, singulis mensibus florenos tres de pecunia comunis lanue.

8. De militibus domini ducis.

Tenore presentis regule inviolabiliter ordinamus, quod per dominum ducem et eius consilium elligantur duo milites ipsius domini ducis, qui sint cives seu ianuenses probi, fideles et discreti et viri bone fame, et habeant pro eorum salario, cum uno equo armigero, libras ducentas ianuinarum in anno pro singulo ac victum, et ut in regula de comitiva, familia et provisione domini ducis de qua solvi debet dictum est, eis tenentibus eorum expensis pro singulo equum unum et vestientibus ut in illa. Et ultra aliquid occasione dicti officii quomodolibet percipere vel habere non possint, et maxime capum soldum quod nullo modo habere possint. Spontaneas autem habere possint more solito, quamdiu fuerint super huiusmodi constituti, ut sint ad faciendam fieri custodiam civitatis magis prompti; sub pena syndicamenti arbitrio syndicatorum. Qui milites iurent primo, in presentia domini ducis et consilii, et satisfecerint usque donec de libris ducentis ianuinarum pro singulo, de eorum officio bene et fideliter exercendo. Et elligantur ad annum; ultra quem remanere non possint, nisi aliter domino duci et consilio videretur et inter eos ad lapillos solemniter fuerit obtentum et per cancellarium auctentice scriptum, videlicet pro sequenti anno tantum: quo finito et sic deinceps annuatim si videbitur debeat observari, sub pena syndicamenti. Nec aliter reformatio valeat, nec pro militibus habeantur. Ipsi milites autem teneantur continuam residentiam facere in palacio ducali, die nocteque, et circa ipsum dominum ducem, nisi quantum pro eorum officio vel mandato domini ducis et consilii aut alterius eorum eos oportuerit alibi esse, et prompte et viriliter omnia agere, exequi et adimplere, tam intra quam extra palacium atque civitatem, que sibi per ipsos dominum ducem et consilium seu alterum eorum et etiam viceduces in hiis que ad eos pertinent impositum fuerit vel mandatum.

9. De viceducibus et eius officio.

Presenti regula duximus statuendum, regulandum et firmandum quod per dominum ducem et consilium elligantur duo viceduces de melioribus civibus

civitatis magis amatoribus domini ducis et status populi, cum salario et victu ut in regula de comitiva, familia domini ducis specialiter dictum est; et quorum officium terminetur in sex mensibus, nec ultra in ipso officio confirmari valeant vel modo aliquo remanere. Et qui antequam aliquid gerant, exequantur vel faciant de dicto officio, iurent, in presentia domini ducis et consilii, de eius officio bene et fideliter faciendo. Eorum autem officium consistat in audiendo et decenter recolligendo et honorando omnes et singulos tam forenses, quam alios quoslibet, qui loqui vellent domino duci et consilio, maxime dum fuerint ad consilium regendum, vel qui comode tunc ire non possent, et ad hoc notificandum ipsi domino duci et consilio, vel alteri eorum, ubi et quando melius sibi videbitur, si talia aut tales persone erunt que per ipsos viceduces expediri non possint. Item in audiendo, examinando et diffiniendo questiones, que verterentur inter artifices civitatis eiusdem artis, de hiis omnibus que spectarent ad eorum consulatum et occasione artis eorum, et etiam de arte ad artem, dummodo criminaliter non agatur, vel etiam peccunialiter, de privato ad privatum occasione debiti privati, ut puta si speciaris deberet aliquid callegario, vel in simili casu. Si tamen dubium esset scutarius esset pictor, lanerius esset draperius, aut aliquid simile esset in questione, tunc ipsi viceduces possint esse cognitores et terminatores et in omnibus similibus. Item in puniendo pecunialiter et capi et incarcerari faciendo quoscumque rixantes, seu manus immittentes in alterutrum, coram eis vel altero eorum, et eos mictendum, si videbitur, ad dominum potestatem, qui secundum delictum eos puniat iusticia mediante. Item in cognoscendo, iudicando, condemnando et puniendo omnes et singulos familiares, stipendiarios et servientes ipsius domini ducis et comunis, qui habitant et serviunt in ducali palacio. Et hoc nisi tale crimen esset quod veniret puniendum corporaliter, vel criminaliter esset procedendum; quo casu tales delinquentes ad dominum potestatem mictere teneantur. Item ad terminandum questiones marinariorum, quam inter marinarios, que essent peccuniarie usque in soldos centum. De questionibus autem que inter patronos et marinarios ipsos essent, in agendo vel conveniendo, fiat cognicio et declaracio sentencie definitive per officium Gazarie. Cui officio intelligatur presentem regulam data esse potestas. Qui officiales Gazarie debeant dictas questiones infra dies quatuor a die lamentacionis expedivisse, terminasse et deffinivisse. Et si non expediverint infra dictum tempus dictorum quatuor dierum, teneantur viceduces illas questiones cognoscere et diffinire summarie, sine dilacionibus et morosis anflactibus, vinculo sacramenti et pena syndicamenti. Et generaliter in faciendo, gerendo et exequendo quecumque sibi imposita vel mandata fuerint per dominum ducem et consilium, vel alterum eorum, in hiis que ad ipsos et eorum potestatem et officia pertinere noscuntur. Teneantur autem ipsi viceduces, semper in principio

sui officii, infra quintamdecimam diem post iuramentum eorum, renovari facere per notarium eorum librum conestagiorum et hominum omnium tam nobilium quam popularium civitatis et suburbiorum, mictendo pro conestabili et principalibus de albergis nobilium, quibus imponant, sub illa pena de qua sibi videbitur, quod infra terminum de quo sibi videbitur debeant esse cum aliquibus de conestagiis et albergis eorum, et in scriptis ponere et sibi presentare nomina singulorum de conestagiis et albergis ipsorum armigerorum et qui ad negotia comunis apti sunt et fuerint, tunc signando illos qui absentes erunt; de quibus fieri faciat seu semper habeat unusquisque vicedux libros spaciosos duos et bene compositos, de quibus copia fieri valeat tam domino duci et consilio quam ellectoribus officialium comunis et aliis officialibus comunis, prout occurrerit opportunum. Et hoc facere teneantur sub pena librarum quinque, pro qualibet vice qua ut supra factum non fuerit, obmissum vel neglectum; que exigi debeat per syndicatores, sub pena eadem. Non possint autem dicti viceduces se intromictere vel alia facere, seu gerere, cognoscere, vel de aliis se quomodolibet impedire, quam ut supra in presenti regula est comprehensum, sub pena syndicamenti arbitrio syndicatorum. Item teneantur dicti viceduces, sub debito iuramenti et pena librarum quinque pro qualibet vice, facere et curare quod notarii sive curie non accipiant de scripturis nisi secundum quod in capitulis continetur; et si ipsi notarii contrafecerint, incidant in penam in dicto capitulo contentam.

10. *De continua residentia vicarii et viceducum in palacio ducali.*

Statuimus et firmiter regulamus quod dominus vicarius domini ducis et viceduces teneantur continuam residentiam facere, die noctuque, in palacio ducali, ad exercendum, gerendum et exequendum ea que eis mandata et commissa fuerint per dictos dominos ducem et consilium et ad eorum et cuiuslibet eorum officium pertinebunt, et pro et in comitiva ipsius domini ducis, sub pena syndicamenti; nisi interdum et ex causa per ipsum dominum ducem licentiarentur, vel etiam mitterentur quocumque per ipsos dominum ducem vel consilium, prout occurrerit opportunum.

11. *De octo equis additis domino duci.*

Statuimus et firmiter regulamus quod domino duci addantur equi octo et scutiferi quatuor, ultra equos et familiam iam eidem domino duci ordinatos et ordinatam; pro quibus equis octo et scutiferis quatuor emendis, tenendis, emendis (*sic*) et pascendis per eum, habeat et habere debeat ipse dominus dux libras sexcentas ianuinarum quolibet anno, ultra salarium et provisionem ipsius domini ducis iam ordinata. Quos equos octo et scutiferos quatuor ipse dominus dux teneatur acomodare quibuscumque am-

baxatoribus et nunciis, quos per ipsum dominum ducem et eius consilium in ambaxiata vel extra civitatem Ianue et in quibuscumque negociis comunis Ianue mitti contingerit, sine aliqua provisione. Et si forte dicti equi, vel aliquis eorum, in itinere morirentur seu devastarentur; de illis qui morirentur seu devastarentur eidem fiat emendacio, secundum quod fuerint extimati.

12. *De servientibus ducalis palatii.*

Statuimus et regulamus quod ad custodiam insuper domini ducis et palatii ducalis, et ad servicia et negotia ipsius domini ducis, consilii et comunis Ianue, possint et debeant esse servientes pedites boni, probi et fideles numero usque in centum; quorum quarta pars sit pavesariorum, et relique tres partes balistariorum; et habeant de peccunia comunis Ianue usque in florenos tres pro quolibet pavesario in mense, et quatuor pro quolibet balistario, si pro minori precio haberi non possunt. In quo diligenter fiat per infrascriptos, ad hec deputatos, quidquid utilius pro comuni fieri poterit, debito iuramenti eorum; in quorum numero computentur illi quinque homines, qui deputati sunt ad custodiam turris seu campanalis sancti Laurentii et turris campane grosse et stantarii comunis; ymmo dicti quinque habeantur, teneantur et elligantur per dominum ducem, quam diu et qualiter voluerit, ad salarium quod soliti sunt habere. Qui quidem servientes, balistarii et pavesarii, continue diu noctuque stare debeant in dicto palacio, sub pena soldorum duorum diminuendorum de salario eorum, pro quolibet et qualibet vice, scribenda seu pontanda per illum qui ad hoc fuerit deputatus, nisi licentiam habuerint a capitaneo, vel officiali super hoc deputato per ipsos dominum ducem et consilium, cum iusta causa, et nisi per dominum ducem et consilium ad aliquas partes intra civitatem vel extra mictentur pro negociis comunis; ad quos quidem ire teneantur pro dicto stipendio, quociens et quomodo ipsi domino duci et consilio videretur. Et qui stipendiarii habeant sufficientia balistas et arma arbitrio infrascriptorum duorum de consilio capiencium eos, et teneant assidue cerveleriam in capite, crochum cintum et balistos paratos, nisi de licentia dicti officialis quodocumque remanserit, sub dicta pena. Inter quos quidem balistarios et pavesarios sint quatuor conestabuli, qui habeant pagam duplicem, more solito. Habeant etiam dicti omnes stipendiarii unum capitaneum, qui habeat de peccunia dicti comunis usque in libras decem ianuinarum in mense. Et teneantur ipsi balistarii et stipendiarii facere monstram cum eorum armis qualibet septimana, quandocumque videbitur dictis infrascriptis duobus, seu capitaneo predicto, de ordinatione eorum. Capi autem debeant dicti stipendiarii, capitanei et conestabuli per duos ex officio dominorum ancianorum, quos dominus dux elligerit et elligere voluerit, usque ad beneplacitum ipsius domini ducis; ita ut ipsos servientes et capitaneum

et conestabulos elligere et cassare possint ad beneplacitum suum, pro tutiori custodia persone sue. In quorum presentia iurent de eorum officio bene et legaliter exercendo. Et ipsi duo officiales iurare faciant dictos omnes stipendiarios de custodiendo bene et fideliter dictum dominum ducem, consilium et palacium, et parendo mandatis eorum, et ea viriliter exequendo, ac de faciendo et observando omnia et singula supra dicta. Et etiam dictum capitaneum, et si videbitur conestabulos, faciant satisficere in presentia et arbitrio dictorum dominorum ducis et consilii. Ipsi autem capitaneus et conestabuli capiantur pro anno uno, et minus et ultra, ad arbitrium domini ducis et consilii. Dicti vero duo capientes dictos stipendiarios teneantur semper, post solutionem ipsorum, reddere rationem de omnibus solutis et gestis in predictis magistris racionalibus comunis Ianue; salvo non obstantibus aliquibus supradictis, nec etiam contentis in baylia octo officialium de moneta, ymmo nec aliquibus aliis contentis in toto volumine presentium regularum. Qui dominus dux et eius consilium possint et eis liceat augere numerum dictorum servientium pedestrium, tam pavesariorum quam balistariorum, et etiam capere et stipendiare homines equestres usque in tantam quantitatem de quanta sibi videbitur et placuerit, ad conservacionem et augmentum domini ducis et status populi, si et quando casus emergeret, vel velle emergere speraretur vel suspicaretur, arbitrio ipsorum domini ducis et consilii; de quo tamen dominus dux et consilium inter se primo faciant diligens examen, quo facto, quidquid inter eos obtentum fuerit observetur et fiat, nec possit infringi. Ita tamen ut post deliberacionem predictam, antequam per dominum ducem et eius consilium procedatur ad executionem deliberacionis ipsius, teneantur super predictis requirere officium de moneta et eis exponere qualiter sibi utile vel necessarium videretur expensas facere supradictas, pro capiendis videlicet stipendiarios antedictos. Quod officium de moneta, si predictis annuerit, bene quidem, et eo casu executio predictorum celeriter, secundum quod condiciones exegerint vel idebuntur exigere, compleatur. Si vero predictum officium de moneta non assentiret predictis, qualibet ratione, in quo disensu non omnes sed pars maior unanimiter convenirent, vel si petitum dictum officium et requisitum non comparuerit ita cito, sicut negotii qualitas forte poscet, tunc et eo casu, vel casibus, domino duci et consilio supradicto liceat sine licentia vel consensu dicti officii de moneta ad executionem procedere predictorum. Et in hiis domino duci et consilio intelligatur potestas plenaria esse concessa, et eis plenam concedimus potestatem totam, illam videlicet quam comune Ianue habet expendendi, solvendi et erogandi in stipendiarios supradictos, nullo intuitu habito ad dictum officium de moneta. Et predicta decernimus et firmamus ac regulamus, ne sub pretextu conservandi pecuniam in comuni, et ipsa tota pecunia et civitas universa

et status populi possit subverti vel inquietari per cautelas et simulaciones sofisticas aliquorum status pacifici populi occulte vel publice emulorum. Si autem omnes octo officiales predicti, nemine discordante, concordessent de expensa eiusmodi non fienda, tunc et eo casu dominus dux et eius consilium possint requirere usque in quatragesima cives tantum, videlicet populares, et eis et coram eis facere de supradicta expensa noticiam, et qualiter officium de moneta ipsi expense unanimiter contradicit vel potius non consentit. Quo facto, regant consilium inter eos, si volunt quod expensa fieri debeat antedicta et quid quid per ipsos quatragesima, vel maiorem partem eorum, deliberatum fuerit, observetur.

M.^o CCC.^o LXIII.º die VIII.º novembris.

Firmata ut supra per totum officium regulatorum et habeat locum ab odierna die in antea.

13. De armaturis pro custodia palacii emendis.

Statuimus et regulamus quod massarii generales comunis Ianue teneantur et debeant emere, expensis comunis, res et arma infrascripta, que per eos consignentur domino duci. Qui dominus dux teneatur et debeat dicta arma custodire et salvare, tamquam si essent de sua propria, et eis uti possit et debeat per se et quascumque personas voluerit, in casu quo necesse vel utile ipsi domino duci videretur; que arma et res predictae, si admicterentur culpa, dolo, vel negligentia ipsius domini ducis, teneatur ea emere et habere de suo proprio. Et nihilominus ipsa arma sint et esse intelligantur comunis. Arma et res predictae sunt hec: coyratie viginti, colaria viginti, cervellerie viginti, balista viginti, crochos viginti, veretorum capsias decem, fanaria viginti quatuor, lantiarum parvarum duodenas quatuor, lantiarum longarum duodenas duas, ronchorarum duodenas duas, et stropos semper quantum sufficiet arbitrio domini ducis.

14. De nunciis domini ducis et consilii.

Ordinamus, firmamus et regulamus quod dominus dux et consilium habeant et habere possint nuncios usque in duodecim, eligendos per ipsos, qui stent ad hostium ubi regitur consilium, et vadant ad requirendum gentes, serviant officiis seu officialibus ad que deputabuntur per ipsos dominum ducem et consilium, vicario, viceducibus et aliis officialibus ducalis palacii, prout fuerit oportunum. Non possit aliquis ipsorum alii officiali diurno vel officio diurno servire cum premio vel sine, nisi supra dictis ut supra, pro salario dumtaxat infrascripto. Habeant autem pro eorum salario usque in soldos sexaginta, si pro pauciori haberi non poterunt, de pecunia dicti comunis. Non possint autem capi vel haberi expensis comunis, ultra dictos duodecim nuncios, pro viceducibus vel aliis officialibus; sed dictis viceducibus deputentur de predictis quot et quando videbitur expedire.

15. *De elleccione duodecim antianorum
comunis Ianue.*

Quanto antianorum officium est civitati pre ceteris honorabile et activum, a quo tamquam a domino duce primo et electissimo membro suo ianuensis universa res publica legum et morum recipit moderamina, tanto de elleccione eiusdem officii, deliberatione cautiore, convenit utiliter ordinari. Quia si unius cuiuslibet membri iniuria totius corporis compago configitur, quid de capite censi debeat, si leditur, per quod ceteris membris alimenta mictuntur? Necesse quidem est ut laboret in vanum qui de reliquorum cogitat sospitate membrorum, et caput sibi derelinquat infirmum. Hac igitur consideratione inducti, non passim ac limphante errore, ut plerumque fieri consuevit, verum prudenter proinde ac mature, ad predicti electionem officii, regulamus de cetero ita debere procedi. Videlicet: quod in fine quatuor mensium temporis singulorum duodecim antianorum consiliariorum domini ducis, qui nunc sunt et pro tempore fuerint, octava scilicet saltem die ante exitum eorumdem, per magnificum dominum ducem et eius consilium congregato consilio conestabilium, mictantur in una camera palatii duo tunc temporis vicarii civitatis et decem similiter confalonerii cum eis. Qui vicarii et confalonerii sic in dicta camera existentes, ex omnibus conestabilibus qui extra remanserint decem elligant, et ad se vocent unum tantum videlicet per compagnam, quem habiliorum esse crediderint, ad complenda omnia infrascripta, et amiciores domini ducis et status populi. Qui tunc viginti duo in dicta camera sic inclusi, ut nec lingua nec scriptura nec nutu quidquid eis possit loqui vel indicari, elligant cives duodecim populares quos in tota civitate et suburbiiis crediderint meliores, equalitate inter mercatores et artifices observata; quorum nomina scripta in duodecim apodisiis, in duobus saculis ponant, et posita diligenter immisceant; in altero quorum sint sex mercatores tantum, in altero sex tantum artifices. Ita tamen in electione cuiuslibet ex duodecim supradictis, due saltem partes ipsorum viginti duorum debeant concordare; et aliter non valeat elleccio cuiuscumque. Ex quibus saculis, ita bene dispositis, prior dictorum viginti duorum tres cedulas extrahat ex utroque, in quibus erunt sex nomina ex duodecim civibus supradictis in ipsis saculis positis; hiis extractis ut supra pro ipsis sex, dictus prior, antequam aliquis ipsorum inde recedat, in hac forma mittere teneatur, videlicet quia unicuique eorum addat unum socium sue contracte; qui duo in simul requirantur, et quando primum vere requisitus advenerit, licentietur ille qui secum simulate fuerit requisitus. Dum autem ipsi sex vere non simulate vocati et electi in unum convenerint cum predictis viginti duobus in camera supradicta, tunc dictus prior exponat eisdem qualiter sunt officiales electi ad elligendum undecim antianos in urbe et duodecim in una ex tribus potestaciis Pulcifere, Bisannis et Vulturi, inter ipsas debita vice servata, in-

tratuos in kalendis mensis tunc proxime venientis; et quod unquam exinde exire non debent, nisi primo predictos duodecim elegerint antianos, quos in tota civitate ad hoc putaverint meliores, dum tamen sint domini ducis et status populi amatores et totius rei publice ianuensis; de quibus per dictos sex agendis dictus prior, in manibus cancellarii ibidem presentis, qui nullum vel aliquid nisi specialiter requisitus debeat recordari, iurare faciat ipsos sex, corporaliter tactis evangeliis sacrosanctis, de predictis omnibus bene et legaliter proat melius sciverint faciendis. Quo iuramento prestito per eosdem, dicti viginti duo accepto conerio inde recedant, nulla prece vel memoria facta dictis sex, vel alicui eorum, publice vel secrete, de aliquo vel aliquibus elligendis in officio supradicto, sub pena periurii et alia pena arbitrio sindicorum peccuniaria. Postquam autem illi viginti duo recesserint, predicti sex, in nomine domini Hiesu Christi, procedant ad electionem duodecim predictorum, equalitate inter mercatores et artifices ut predictur observata. In quorum et cuiuslibet eorum elleccione due saltem partes eorum sex debeant convenire. Postquam autem dicti sex duodecim predictos elegerint, tunc egrediantur cameram in qua erant, et antequam ad actus alios se divertant, eos in scriptis dent et presentent domino duci et eius consilio, qui ad hunc actum debeant simul esse. Quo facto, possint ipsi sex abire pro ipsorum libito voluntatis; dum tamen, sub pena periurii, nullum alicubi ex dictis duodecim nominent, nec ipsis eisdem aliquid indicent sive dicant per quod scire possint vel alius scire possit quod electus sit ad dictum officium, nisi sibi primo constet eum vel eos ante iurasse eorum officium exercere, ut teneantur per presencium regularum formam. Dominus autem dux eiusque consilium, eadem die, teneantur et debeant mittere pro quolibet duodecim predictorum addendo unicuique ipsorum unum socium sue contracte. Qui duo insimul requirantur; et quando primum vere requisitus advenerit, licentietur socius qui secum ad velamen simulate fuerat requisitus. Qui duodecim, postquam pervenerint insimul vel divisim, subeant pro tunc generale sacramentum de ipsorum officio bene et legaliter exercendo; et notificato sibi per cancellarium qualiter in kalendis mensis tunc proximi venientis de mane ad altare beati Iohannis Baptiste in ecclesia beati Laurentii sese debeant more solito convenire, in nomine Domini ad domum propriam revertantur, donec kalende dicti mensis advenerint; et tunc subibunt aliud speciale iuramentum secundum formam regule que de ipso illo loquitur iuramento. Non possit autem aliquis sic electus aliquid refutare, nisi evidentissimam causam haberet, arbitrio domini ducis et eius consilii; quo casu idem dominus dux eiusque consilium loco taliter excusati possint alium subrogare, difficultate presentis regule non servata, in casu huiusmodi per se solos et etiam omni casu quo subrogari deberet aliquis antianorum. Sex autem electoribus antedictis et eorum officio inhibemus, sub

pena periurii et qualibet alia pena, ne de se ipsis eligant aliquem antianum, nec patrem, filium vel fratrem ipsorum vel alicuius eorum, nisi etiam aliquem ex viginti duobus electoribus eorundem. Si autem talis electio fieret, sit nulla proctinus et inanis, nec in consilium admittatur, ymmo loco talis electi alius subrogetur; et ultra talis elector non possit habere aliquod officium de comuni inde ad annos duos proximos secuturos. Non tamen possit aliquis poni, constitui seu eligi in dicto officio seu consilio duodecim, qui tunc habeat aliquod officium communis Ianue salariatum; nec etiam qui fuerit de dicto officio vel consilio ante per duos annos preteritos; nec etiam si fuerit infra etatem annorum triginta trium; nec etiam qui haberet provisionem ab aliquo principe, ut in alia speciali regula dictum est; nec etiam aliquis, qui non sit ianuensis origine propria vel paterna. Et ut dicti sex plenius possint habere noticiam de predictis, teneatur dictus cancellarius qui cum ipsis fuerit, sub pena sindicamenti, secum habere et eis ostendere, antequam procedant ad dictam electionem, nomina omnium qui fuerint de duodecim duobus annis preteritis, et etiam omnium officialium salariatorum illius anni, et etiam qui haberent provisionem ab aliquo principe, et etiam presentem regulam. Si vero contingerit aliquem ex ipsis duodecim antianis sic electis infirmari, addeoque non possit dicto officio interesse, vel etiam si oporteret aliquem ex ipsis ex districtu Ianue navigare vel ire, ita quod dicto consilio personaliter ex dicta causa adhesse non possit; tunc in dictis duobus casibus et quolibet eorum se possit excusare, et in dictis duobus casibus per dominum ducem et consilium subrogetur et subrogari debeat alius loco illius se absentare debentis vel infirmi. Qui subrogatus remanere debeat in dicto consilio, donec ille cui successisset sit liberatus vel Ianuam reversus; quo casu possit reddere ad dictum officium arbitrio domini ducis et consilii. Et si ille infirmus moriretur, vel semper moreretur infirmus, vel ille semper absens staret extra Ianuam, tunc ille subrogatus remaneat in dicto officio usque ad finem officii. Remaneant autem de veteribus consiliariis duo, qui electi fuerint per dominum ducem et consilium, secunda vel tertia die ante exitum ipsorum cum dictis novis, pro informatione eorum in agendis usque ad octo dies continuos, de die videlicet et non de nocte; et ad hoc per ipsum dominum ducem et consilium cogantur penis et remediis opportunis.

16. De iuramento duodecim antianorum.

Statuimus et firmiter ordinamus, regulantes expresse, quod iurent et iurare teneantur et debeant corporaliter ad sancta Dei evangelia, tactis scripturas, dicti duodecim consilarii sic electi incontinenti, postquam fuerint in dicto palacio congregati et priorem suum elegerint more solito, quod dictum eorum officium bene et fideliter facient et exer-

cebunt et ad honorem Dei, beatissime virginis Marie matris eius, et totius curie celestis, et ad honorem, conservacionem et augmentum domini ducis et presentis status populi et comunis Ianue; et quod observabunt diligenter, integre et precise, ac observari facient prout ad eos spectabit, totum presentem tractatum et ordinem regularum, ac omnia et singula in eis contenta, que ad eos et eorum officium pertinebunt; et quod ipsas omnes sibi legi facient et diligenter ascultabunt ut infra dicetur. Item quod nemini permittent vocem suam super aliquibus, que consuli, tractari, decerni vel agi per eos vel coram ipsis contingerit; sed talibus aliquid requirentibus vel rogantibus pro predictis, respondebunt quod cum sociis facient illud de tali negotio quod melius, salubrius et iustius sibi videbitur, aut alia verba decentia et simillia, nec aliquam intencionem dabunt talibus aliquid faciendi vel non faciendi aliquid de predictis. Item etiam quod nemini consilium dabunt, de iure vel de facto, super aliqua petitione vel negotio examinando coram ipsis in palacio vel extra, nec verbotenus nec in scriptis. Item quod nemini quomodolibet pudent, dicent, notificabunt vel loquentur extra dictum consilium de his que inter eos, et occasione sui officii, dicta vel acta fuerint, nisi talia forent que ex officio eorum dici deberent, sive possent et venirent publicanda. Item quod non accipient, recipient vel retinebunt per se vel interpositam personam, clam vel palam, directe vel indirecte, aut quocumque modo a quacumque persona, corpore, collegio vel universitate, pro aliqua petitione vel negotio perficiendo vel agendo in dicto consilio, vel occasione eius, aliquod munus, tributum, salarium, aut quamcumque mercedem, utilitatem vel promissionem. Ad quod quidem iuramentum prestandum ut supra et sibi legi faciendum omnes presentes regulas antequam ad aliquid agendum, examinandum vel tractandum procedant, nisi sic urgentia occurrerent propter que inter eos in presentia et consensu domini ducis obtentum esset aliquid prius agendum esse, dum tamen infra quintamdecimam diem sui introitus dictas regulas sibi omnes legi faciant. Et ad observandum omnia et singula in dicto iuramento contenta ipsi consilarii teneantur et quilibet ipsorum, ultra vinculum iuramenti, sub pena sindicamenti soldorum centum pro quolibet, si dictas regulas sibi legi facere obmiserint vel recusaverint. Ad quam etiam penam teneantur obnoxii cancellarii ipsorum domini ducis et consilii, si ipsas regulas eis ut supra legere obmiserint vel recusaverint, vel si etiam recusantes non denunciaverint sindicatoribus comunis illa die qua fuerit recusatum vel neglectum per aliquem de consiliariis ipsis. Ad quam etiam denuntiationem faciendam iuramenti debito sint astricti: per ipsos tamen sindicatores secreti teneantur in denuntiatione predicta, ad quam solam cum iuramento ipsius cancellarii teneantur a qualibet contrafaciente exigere de presenti dictam penam. Quod si forte aliquis eorum inventus fuerit contrafecisse in datione con-

silii, revelatione secreti, vel acceptione mercedis, ut supra dictum est, ultra sindicamentum ut supra, sint perpetuo privati et exclusi ab omnibus beneficiis et officiis ac honoribus communis Ianue ipso facto, nisi aliter per dominum ducem et consiliarios omnes duodecim presentes obtentum fuerit et decretum ad lapillos albos et nigros, cum causa et qualitate persone ac quantitate delicti diligenter attentis et solempniter in deliberacione descriptis.

17. *De congregacione duodecim consiliariorum in ecclesia maiori et auditu unius misse Spirtus Sancti ante eorum introytum.*

Quoniam vero, pretermisso omnipotente domino qui inluminat omnem hominem, nullum ponitur solidum fundamentum, Apostolo admonente cum dicit « Sive comeditis sive bibitis omnia in nomine domini nostri Hiesu Cristi facite »; regulamus quod semper in kalendis primi mensis introytus dictorum duodecim consiliariorum pulsetur campana populi existens in turri ducalis palatii; ad cuius sonum ipsi consilarii tunc ellecti omnes conveniant in ecclesia beati Laurentii, et ibi ad altare sacri corporis beatissimi Iohannis Baptiste faciant solempniter celebrari unam missam de Spiritu Sancto, quam devote et integre audiant, ut eius gratia et doctrina illustrati valeant in eodem Spiritu recta sapere, et que Deo placita sint et rei publice ianuensis salubria dispo- nere et prospere ac totaliter adimplere. Qua missa completa et sacerdotis benedictione recepta, adeant ducale palacium, et in conspectu domini ducis et exeuntis consilii iuramentum faciant supradictum, et in Dei nomine incipiant eorum officium exercere.

18. *De loco congregacionis dictorum consiliariorum.*

Et quia in iudiciis et agendis quibuslibet magistratui locus legitimus est necessarius, regulamus, statuimus et decernimus quod dicti consilarii in presentia domini ducis, vel in absentia, ad regenda communis consilia examinanda, terminanda, pronuncianda, tractanda et exequenda, possint convenire et congregari in ducali palacio ubicumque, vel etiam alibi prout eis melius videbitur et inter eos obtentum fuerit. Et ille intelligatur et sit locus ydoneus et legitimus ad omnia supradicta, qui per eos fuerit ellectus ut supra.

19. *De continua residentia die noctuque et convictu duodecim antianorum.*

Et eo salubrius rei publice consulatur et agenda communis diligentius disponantur, quo magis assidue et absque intrusione aliqua consilarii ducales domini duci indesinenter assistant; et nedum diebus singulis, sed et horis quibuslibet, cum aliqua consulenda aut providenda occurrerint presto erunt; statuimus et regulamus quod ipsi consilarii domini

ducis, qui sunt et pro tempore fuerint, teneantur residentiam continuam facere in ducali palacio ubi solent, die noctuque ibique simul comedere, nec inde aliqua occasione recedere nisi de expressa licentia domini ducis et prioris atque consiliariorum reliquorum. Quibus cum causa liceat quando- cumque aliquem ex eis licentiarum prout necessarium fuerit et obtentum inter eos; et hoc pro una dieta vel pluri si necessarium esset. Pro una vero hora vel pluribus, infra completam dietam, liceat domino duci et priori consilii licentiarum ex causa aliquem aut aliquos de predictis; dum tamen utroque casu restet completus et validus numerus ad consulendum. Quicumque vero contrafecerit, sindicetur et ipso facto sindicatus intelligatur in florenno uno auri pro quolibet et qualibet vice. Quem contrafacientem statim prior consilii, aut alius quilibet de dictis consiliariis, si prior negligens esset vel forte nesciens, contrafacientem (debeat) denunciare sindicatoribus sub debito iuramenti et pena predicta. Et cancellarii ad hanc denunciacionem similiter teneantur. Possint tamen duo ex eis exire, pro suis agendis, et stare extra dictum palacium una die et nocte continuis vicissim, secundum quod inter se fuerit ordinatum, et hoc octo mensibus anni. Mensibus autem quatuor, iunii scilicet, iulii, augusti et septembris, possint dicti consilarii duabus noctibus pernoctare extra palacium, antecedenti scilicet et sequenti diete sue, propter distantiam et difficultatem vilarum in quibus cives illo tempore stare solent. Pro eorum autem victu habeant de peccunia comunis quantum ibi erunt, pro singulo et qualibet die, soldos quinque ianuinorum; et unus cancellarius stans, comedens et dormiens continue cum eis, similiter habeat soldos quinque. Ut autem victentur impedimenta quelibet in agendis comunis et etiam familiaritates nocive, regulaverunt quod dicti consilarii, seu aliquis ex eis, non possit invitare, convivare vel retinere aliquam personam extraneam, preter solos familiares suos, ad comedendum cum ipsis; sed teneantur omnes et singuli dicti consilarii, et principaliter prior eorum, si aderit, licentiarum et prohibere unumquemque volentem plandere, cenare seu comedere cum eis, sub pena soldorum sex pro quolibet eorum qui aderit et non licentiauerit et prohibuerit ut supra, vel non denunciaverit sindicatoribus. Ad quam penam sit similiter obligatus cancellarius, qui tunc aderit inter eos. Quicumque vero extra dictos consiliarios, cancellarios et familiares plandere seu comedere aut in predictis contrafacere presumpserit vel temptaverit, et licentiauerit statim non recesserit, ipso facto incidat in penam floreni unius statim exigendi per sindicatores comunis, quibus illum denunciare teneantur prior et consilarii supradicti sub ipsa pena. Possint tamen officiales comunis, seu etiam aliqui requisiti, comedere cum eis, si pro agendis comunis, que sibi commissa fuerint, hoc esset opportunum et per ipsum dominum ducem et consilium ordinatum et obtentum.

20. *Quod omnes poste ponantur per priorem consilii.*

Semper enim omnes poste cuiuslibet consilii et negotii ponantur et explicentur per priorem dicti officii, vel eius locum tenentem, et non per aliam personam. Qui prior et locumtenens ultimo requirat dominum ducem ad vocem suam dandum, que computetur pro unica voce tantum. Qui dominus dux exponat et dicat vocem suam, quando omnes consiliiarii dixerint et dederint voces suas et non aliter.

21. *Qualiter et qua forma poni debent poste, requisiciones et negotia in consilio.*

Ut negotia maturius et melius consulantur, statuimus et ordinamus quod omnis requisicio, expositio vel negotium quod vel que exponetur et tangat sive comune Ianue sive privatas personas, primo verbaliter exponatur utrum placeat dicto consilio quod ponatur ad postam vel non. Et postea per modum examinis exponatur per priorem et consulatur per consiliarios. Et facto scrutinio verbaliter de ipsa posta vel ipso negotio per modum examinis, tunc ad finalem terminationem procedatur et procedi debeat ad lapillos sive balotolas albas et nigras; et si aliter fieret, non valeat nec teneat ipso iure; quorum lapillorum sive balotolarum tot lapilli sive balotole consulencium esse debeant concordēs, quot voces ut supra in predictis regulis, in negotiis consulendis esse debent concordēs; et per eundem modum et sic intelligatur et sit obtentum et non aliter.

22. *De requirendo dominum ducem ad consilium.*

Statuimus etiam et firmamus quod ipsi consiliiarii domini ducis, qui nunc sunt et pro tempore fuerint, iurare debeant quod semper dum se congregabunt causa consulendi, et totiens quociens congregabuntur causa consulendi super negotiis comunis et aliis sibi commissis, requirere faciant dominum ducem saltem per suum cancellarium, etiam verbo notificando eidem sicuti sunt congregati causa consilii et consulendi et si eidem placet interesse, quod interesse potest ad sue libitum voluntatis; et quando fuerint congregati in sufficienti numero, in loco per eosdem ordinato ad consulendum, notificetur domino duci per priorem vel aliquem seu aliquos ex ipsis consiliariis, seu per unum ex cancellariis ordinatis ad eorum consilium, de scientia prioris vel locumtenentis, sicut consilium est congregatum pro consulendo, et quod ibi sunt consiliiarii in numero sufficienti ad consulendum et consilium regendum, et quod, si domino duci placet, venire potest ad suum beneplacitum, vel mittere vicarium suum; qui vicarius non possit, nec debeat propterea vocem aliquam habere in dicto vel in aliquo consilio. Si vero venire nollet, seu non posset personaliter interesse, vel suum vicarium non mitteret seu non veniret, postquam

ei fuerit significatum ut supra, de qua notificatione stetur dicto illius vel illorum seu cancellarii qui missus seu missi fuerint dicto domino duci ad notificandum predicta; possit tunc dictum consilium, sive dicti consiliiarii in legitimo numero existentes, eo casu et facta dicta notificatione, regere consilium et consulere et regere que occurrerint facienda et consulenda, non obstante absentia dicti domini ducis vel iudicis seu vicarii sui. Qui iudex et vicarius teneantur vinculo sacramenti semper interesse dictorum duodecim consilio ad eorum seu dicti officii requisicionem. Sane semper intellectu quod si dominus dux non posset personaliter interesse consilio, occasione necessitatis sue persone, vel alia causa, et requireret dictum consilium quod ad eum iret, seu irent consiliiarii, possint et debeant ire in palacium ubi ipse esset ad eum.

23. *Quod dominus dux et consilium non habeant nec exercent merum et mixtum imperium nisi per officiales comunis ut infra.*

Regulamur, statuimus etiam et firmamus quod dominus dux prefactus, qui nunc est, et unusquisque successor eius qui de cetero fuerit, non habeat nec habere debeat seu possit aliquod merum vel mixtum imperium seu gladii potestatem. In hiis autem, que ad statum pertinent, una cum consilio suo procedere possint, punire et facere prout expresse et specialiter dicitur in regula posita sub rubrica, contra sediciosos et inimicos comunis et populi Ianue qui molirentur aliquid contra statum. Possint autem ipse dominus dux et consilium dare et committere merum et mixtum imperium et gladii potestatem omnimodam, et iurisdictionem in civilibus et criminalibus, omnibus et singulis rectoribus et officialibus quibuscumque comunis Ianue, prout fuerit opportunum et cognoverint expedire.

24. *De guerra, pace, confederationibus, ligis et societatibus non faciendis, nisi infrascripta forma servata.*

Statuimus, ordinamus et regulamus, quocienscumque videbitur domino duci et eius consilio, quod ex aliqua causa seu necessitate fieri debeat aliqua guerra seu pax, societas, confederatio sive liga contra aliquem imperatorem, regem, ducem, principem, dominum vel baronem seu aliquam comunitatem, vel cum eis vel pro eis; quod tunc dominus dux et eius consilium, primo et ante omnia, debeant diligenter examinare si utile erit vel necessarium an ne, quod dicta guerra, pax, societas, confederatio sive liga fiant aut ordinentur; et premissa diligenti examinatione, postea secreto se absolvant ad lapillos albos et nigras; et si due partes lapillorum domini ducis et consilii duodecim non fuerint invente albe, intelligatur dicta guerra, pax, confederatio, societas sive liga reprobata, et ordinatum quod fieri non possit nec debeat. Si

vero invente fuerint due partes lapidum albe, intelligatur obtentum quod dicta guerra, pax, societas, confederatio sive liga fiat. Quo casu iterum debeat exponi factum dicte guerre, pacis, confederationis seu lige in consilio generali, quod est tercentorum viginti civium Ianue. In quo consilio consilarii se debeant absolvere ad lapillos albos et nigros; et si maior pars lapidum dicti consilii maioris fuerit inventa alba, intelligatur obtentum et firmatum quod fieri debeant et ordinentur guerra, pax, societas, liga seu confederatio supra dicte. Et si maior pars lapidum fuerit nigra, reprobata intelligatur facio dicte guerre, pacis, confederationis et lige, et obtentum quod non fiat. Nec possint dominus dux et eius consilium aliquid ordinare, facere, tractare, consulere, decernere vel firmare contra predicta vel aliquod predictorum. Et si contra fieret, ipso facto et iure sit nullum, irritum et inane quidquid fieret contra vel preter formam predictam. Possit tamen dominus dux et eius consilium procedere et procedi facere contra rebelles et inobedientes et contra quoscumque dantes eis auxilium, consilium vel favorem, et contra quoscumque dominos, comunitates et universitates de riperiis, qui seu que contra honorem seu statum domini ducis, populi et communis Ianue facerent seu venirent, et contra eorum et cuiuslibet eorum bona mobilia et immobilia, seu qui vel que contrafacientibus ut supra darent auxilium, consilium vel favorem, et eisdem guerram indicare vel facere, etiam forma presentis regule non observata prout eis melius videbitur expedire.

25. *Quod peticio seu negotium singularis persone, reprobata vel reprobatum, non possit poni de cetero ad consilium per aliquem.*

Statuimus et firmiter regulamus quod postquam negotium, questio sive requisicio alicuius singularis persone, vel alicuius universitatis, quod et que fuerit expositum sive exposita dicto consilio, per ipsum consilium fuerit reprobatum vel reprobata, non possit aliquo tempore coram dicto officio sive alio quocumque iterum exponi; salvo quod semper teneatur ipsum consilium illud quod expositum fuerit coram ipso, si tangeret de preiudicio alicuius persone seu comunitatis vel universitatis facere requiri per licteras sive nuncios, dato sibi termino competenti prout dicto consilio videbitur, dictam personam, comunitatem vel universitatem, ad comparendum de cuius preiudicio tractaretur. Et audictis iuribus utriusque partis, tunc ipsum consilium possit consulere et deliberare ut supra, et non alio modo. Non possint tamen ipsi dominus dux et consilium audire aliquem venientem seu comparentem pro parte alicuius comunitatis seu universitatis alicuius loci, nisi ille talis comparens vel requirens aliquid pro parte alicuius comunitatis vel universitatis habuerit instrumentum sindicatus sufficiens a dicta comunitate vel universitate pro hiis que requisierit, seu contra ipsam universitatem seu comunitatem requisitum vel oppo-

situm fuerit, vel saltem licteras habuerit a dicta comunitate seu universitate sigillata sigillo ipsius comunitatis vel universitatis. Et teneantur cancellarii et etiam subcancellarii, sub pena sindicamenti arbitrio sindicatorum, facere unum librum de petitionibus et negociis reprobatis ut infra dicitur; et ita ipsum librum in promptu et paratum habere, quod non possit iterum examinari vel consuli negotium reprobatum.

26. *Quod non possit poni ad consilium aliqua peticio vel negotia alicuius, qui haberet patrem, fratrem vel filium in consilio duodecim.*

Non possit aliqua peticio vel negotium aliquod in ipso consilio duodecim sapientum exponi ad consulendum, que vel quod pertineat seu sit alicuius ex ipsis consiliariis duodecim, vel alterius persone cuius sit pater, frater vel filius in ipso consilio vel de ipso consilio, durante tempore dictorum duodecim; nec super ipso negotio vel petitione aliquid consuli vel terminari vel consilium regi in casu predicto. Et si aliter fieret, non valeat ipso iure; nec ipsorum consiliariorum aliquis, dicto tempore durante, habere possit vel accipere, seu ei quomodo libet concedi possit, officium aliquod vel beneficium per dominum ducem et eius consilium, sed omnibus officiis et beneficiis, eorum tempore durante, sint et esse debeant privati et penitus exclusi.

27. *De modo scribendi licteras pro parte domini ducis et consilii.*

Ordinamus et decernimus ac regulamus quod pro parte domini ducis non possint transmitti lictere tangentes ad comune Ianue, directe vel per indirectum, alicui rectori vel officiali districtus comunis Ianue, vel existenti infra districtum, vel alii cui-cumque, nisi fuerit deliberatum per dominum ducem et consilium quod ipsis scribatur pro parte domini ducis et consilii. Et cancellarius qui scripserit se subscribat intus in fondo sive in angulo inferiori. Nec aliter cancellarii scribant dictas licteras, nisi de mandato dictorum domini ducis et consilii, et utrorumque ipsorum, qui in sufficienti numero deliberent de dicta lictera mittenda. Si vero aliquis ex cancellariis aliquam licteram ad comune et administrationem publicam pertinentem, in qua dominus dux et consilium interesse deberent et utrique non interfuerint, sed tamquam utrique interfuerint scripserit preter mandatum et deliberacionem utrorumque domini ducis et consilii, sindicari debeat secundum pondus et preiudicium negocii contentum in dicta lictera, peccunialiter vel corporaliter, arbitrio sindicatorum. Et teneantur cancellarii se ut supra subscribere sub pena a floreno uno usque in viginti quinque, arbitrio sindicatorum.

28. *De modo legendi licteras missas domino duci et consilio.*

Statuimus quod ipse dominus dux non possit seu debeat aliquas licteras, que dicto domino duci seu

dicto consilio mitterentur a quacumque parte mundi, per quamcumque personam cuiuscumque conditionis existat, seu ipsi domino duci et consilio, legere seu legi facere nisi fuerit presens prior dicti consilii qui tunc erit, vel locumtenens ipsius, in cuius presentia dicte licere que sibi transmissae fuerint ut supra legi debeant; ita tamen quod licere sibi soli misse possint per eum aperiri et legi, et si continerent aliqua que pertinerent ad comune, tunc incontinenti eas ostendat consilio.

29. Quod nullus possit interesse consilio domini ducis.

Non possit aliquis consilio antianorum interesse, nisi fuerit requisitus per dictum dominum ducem et consilium predictum, de qua requisicione fiat examen inter ipsos consiliarios; et si obtentum fuerit ipsum talem vel tales interesse posse ipsi consilio, exceptis cancellariis ipsius consilii, et salvo quod officiales comunis tam guerre quam provisionis et quicumque alii officiales interesse possint dicto consilio domini ducis et duodecim, tocies quociens fuerint requisiti per dictum dominum ducem et suum consilium, seu ex ordinatione vel mandato ipsorum. Nec etiam vicarius domini ducis possit dictis consiliis interesse, nisi requisitus per dominum ducem et eius consilium; quo casu nullam tamen vocem habeat super aliquo negotio.

30. Quod aliquis non possit interesse consiliis domini ducis.

Statuimus, regulamus et firmamus quod in consilio domini ducis, aut etiam in consilio requisitorum, conestabulorum, vel alio quocumque consilio seu congregacione et convocatione hominum ad consilium, ubi consulatur, tractetur, examinetur seu terminetur vel ordinetur aliquod negotium publicum seu comunis, non possit, liceat vel audeat interesse aliquis, quicumque sit, quantumcumque sit officialis, stipendiarius vel alius quilibet singularis, quantumcumque sit propinquus vel actinens domini ducis vel aliquorum de consilio seu cuiuscumque alterius, nisi ad ipsum consilium vocatus fuerit et expresse ac nominatim requisitus per dominum ducem et suum consilium, deliberacione prehabita. Et hoc sub pena soldorum viginti usque in libras decem ianuinarum pro quolibet et qualibet vice, arbitrio sindicatorum, exceptis cancellariis domini ducis. Et teneantur dominus dux et consilium, ac unusquisque de consilio suo, omnes et singulos contrafacientes, seu ad consilium accedentes contra ordinem supradictum, licentiarum et penitus expellere seu expelli facere de dictis consiliis; nec aliquid consulere, dicere, vel facere possint vel liceat, nisi primo licentiati et omnino expulsi fuerint supradicti non vocati ut supra; sub pena sacramenti eorum, et ultra sub pena soldorum viginti usque in libras quinquaginta ianuinarum, arbitrio sindicatorum inexcusabiliter auferenda; inquam incidant omnes et singuli predicti ut supra ipso facto.

31. De prohibita intrusione iusticie domino duci et consilio.

Volentes, in quantum possumus, quod undique ius et iusticia vigeat et etiam ellucescat, et omnis tollatur materia per quam possit ipsum ius seu ipsa iusticia deferri seu aliquid impediri, statuimus, regulamus et firmamus quod ius et iusticia reddatur tam in civilibus quam in criminalibus per dominum potestatem qui nunc est et pro tempore fuerit et suos indices, et alios officiales ad hec specialiter constitutos tam in Ianua quam districtu et in aliis mundi partibus que per comune Ianue distringuntur, secundum formam capitulorum civitatis Ianue et regularum presentium, et ubi desunt capitula seu regule secundum iura romana. Et de ipsis causis, motis et movendis, tam in civilibus quam in criminalibus, dominus dux et consilium nullam potestatem habeant, seu aliquam iurisdictionem ipsas cognoscendi et diffiniendi, seu etiam tractandi. Insuper teneantur dominus dux et eius consilium, vinculo sacramenti, ad instanciam alicuius singularis persone, seu corporis, collegii vel universitatis, nullas preces seu rogamina facere in favorem alicuius seu detrimentum, dicto domino potestati seu aliquibus officialibus seu rectoribus comunis Ianue, pro aliqua causa civili vel criminali que verteretur coram eis. Possint tamen et teneantur dicti dominus dux et consilium dicto domino potestati et aliis rectoribus et officialibus comunis Ianue ad ius et iusticiam faciendam suum prebere auxilium, consilium et favorem. Et si contrafecerint, sint et esse intelligantur per syndicatores syndicati, videlicet dictus dominus dux a libris decem usque in quinquaginta arbitrio sindicatorum, et consiliarii a libris quinque usque in viginti quinque, arbitrio ipsorum sindicatorum; que pena exigi debeat a contrafacientibus cum effectu. Teneantur tamen dicti potestas et curia sua et alii officiales comunis Ianue omnia et singula observare que per ipsum dominum ducem et consilium fuerint ordinata et decreta, dum tamen non sint contra iusticiam seu contra ius, seu de iusticia et iure, seu contra presentes regulas vel aliquam earum. Et predicta locum non habeant quando dominus dux et consilium procedere vellent contra operantes vel tractantes contra statum presentem populi, vel honorem comunis Ianue (et) domini ducis; de quibus fiat et observetur ut continetur in regula posita sub rubrica qui molirentur aliquid contra statum. Nec etiam in illis causis in quibus vigore presencium regularum est aliqualis iurisdicio concessa seu attributa dictis domino duci et consilio, seu dicto domino duci tantum seu consilio tantum. Salvo, non obstantibus supradictis, quod non intelligatur in aliquo derogatum iurisdictioni comunis et domini ducis et eius consilii; qui ipsi sint et esse possint et debeant iudices communes in questionibus terrarum et locorum seu universitatum conventionatorum, sive ex una parte sint conventionati sive ex altera parte tantum.

32. De quitacionibus factis per dominum ducem tantum vel consilium tantum annullandis.

Quoniam ex quadam plurium civium civitatis Ianue veridica relatione percepimus quod nonnulli debitores comunis Ianue, tempore status secundi domini Symonis Buchanigre, habuerunt quitaciones et liberationes de eorum debitis, et tamen dicta debita non solverunt, quod est contra ius et iusticiam et contra bonum publicum et in magnum dampnum comunis Ianue, volentes huiusmodi indebitis et iniustis quitationibus providere, statuimus et ordinamus, ac etiam regulamus, quod quicumque debitores comunis Ianue et dare debentes ipsi comuni possint peti et exigi cum effectu, ac compelli ad solvendum et satisfaciendum ipsi comuni, seu officialibus ipsius comunis, de eo de quo sint seu appareant seu apparere possent debitores, non obstante aliqua quitatione et liberatione eis facta per dictum quondam dominum Simonem, durante tempore secunde recreationis tantum, sive per consilium tantum; et hec nisi dicti debitores probaverint coram magistris rationalibus arbitrio, cognitioni et deliberationi domini ducis et consilii, ac ipsorum magistrorum rationalium seu maiori parti eorum absolvencium se ad lapillos albos et nigros, realem seu effectualem solutionem, aut dignam et sufficientem satisfactionem factam per eos comuni Ianue seu officialibus ipsius comunis; quia tunc in dictum casum, pro parte pro qua per predictos declaratum foret ipsos debitores habentes dictas quitaciones et liberationes dictam realem solutionem seu sufficientem satisfactionem fecisse, intelligantur plene liberati et absoluti. Si autem ipse sententie late essent cum et de consilio suorum duodecim vel quindecim antianorum, ipse sententie sic late firme sint. Salvo si ipse sententie late essent in comodum vel favorem alicuius, qui tempore dicte talis sententie late fuissent, de consilio suo; quo casu non valeant nec teneant ipse sententie late sic, sed auctoritate presentis regule sint casse, irritae et nullius valoris, roboris et momenti.

33. De modo removendi et condemnandi duodecim consiliarios.

Volentes quod officiales duodecim sapientum domini ducis, qui nunc sunt et pro tempore fuerint, sint et permaneant in unione et caritate ad invicem, et quod ab eis exulet omnis partialitatis radix, ac inter se domestice et verbis curialibus conversentur; statuimus et ordinamus, et presenti regula firmamus, quod si inter dictos officiales aliquis seu aliqui fuerit vel fuerint, qui immodeste se gerat cum aliis consociis et officialibus, et eis sit infestus et importunus, ad hoc quod ipse reddatur ex hoc exosus sive odiosus cum aliis sociis, et maxime quia ille talis utatur verbis partialibus, seu que partialitatem inducant cum dictis officialibus, seu aliquibus aliis personis, contra utilitatem suorum sociorum, vel qui

secreta seu secrete consulta per dominum ducem et consilium pandunt et publicant cum aliis, et maxime cum illis qui sunt odiosi statui presenti domini ducis et populi; possint dominus dux cum octo ex ipsis consociis concorditer, seu novem ex dictis officialibus absente domino duce, absolventes se ad ballotolas albas et nigras, illum seu illos qui sic se gesserit seu gesserint cum dictis sociis suis, seu alibi seu cum aliis, a dicto officio duodecim remove ex toto; et etiam sit suspensus ab officiis et beneficiis comunis Ianue ab annis quinque usque in decem tunc sequentes, arbitrio dicti consilii; et loco illius alius subrogetur per dominum ducem et eius consilium. Si vero non videretur dicto consilio, sive dicto domino duci et consilio, quod ille removendus esset; tunc possit et debeat per dictum officium et per quemlibet de dicto officio, et per quamcumque aliam personam, denunciari sindicatoribus comunis Ianue de portamentis et gestis ac verbis que sint dicta, gesta vel usa per aliquos ex dictis officialibus partialibus seu partialitatem sonantibus. Et ad denuntiationem dicti officii et cuiuslibet ex dictis officialibus et cuiuslibet alterius persone, semper et quandocumque fuerit dictis sindicatoribus denuntiatum, teneantur et debeant dicti syndicatores procedere contra illum vel illos qui fuerit denunciatus vel denunciati palam vel secrete, ad veritatem querendam et inveniendam super quibus fuerint denunciati. Et veritate reperta, debeant et teneantur syndicare illum vel illos qui fuerit denunciatus vel denunciati, et ipsos punire et condemnare a libris quinque usque in quinquaginta, et ipsos levare et amovere a dicto officio, arbitrio ipsorum sindicatorum. Et semper et quandocumque fuerit, vel fuerint requisiti per dictos syndicatores, teneantur ad voluntatem dicti officii sindicatorum coram ipsis venire ad perhibendum testimonium veritatis.

34. Quod dominus dux et consilium possint corrigere et revocare errores suos.

Quoniam multociens accidit quod ignoranter et non maliciose per dominum ducem et suum consilium, seu per ipsum consilium, aliqua ordinantur, seu in futurum ordinabuntur seu statuentur, contra formam regularum, seu contra vel ultra eorum bayliam; statuimus et ordinamus quod si in futurum per dominum ducem et suum consilium, seu ipsum consilium domini ducis, aliquid statutum fuerit seu ordinatum quod sit contra formam regularum presentium, seu contra vel ultra eorum bayliam vel eorum baylie formam, et durante eorum officio fuerit per ipsum dominum ducem et consilium, vel ipsum consilium, emendatum et correctum, seu etiam revocatum; non possint occasione predicta ipsi dominus dux et consilium, seu consiliarii dicti consilii, sindicari aliquo quovis modo, non obstantibus aliquibus regulis in contrarium facientibus.

35. *Quod in octo diebus proximis ultimis, in fine temporis consilii duodecim, non possit aliquid fieri super negociis singularium personarum.*

Non possint dicti dominus dux et consiliarii aliquid facere, vel consulere seu terminare, quod valeat seu teneat, in diebus octo ultimis eorum officii, quod pertineat ad singularem personam vel ad aliquam universitatem, nec officium aliquod concedere, vel officiales de novo facere vel elligere.

36. *Quod requisiti veniant ad consilium.*

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli seu quicumque cives Ianue, tam nobiles quam populares, qui fuerint per dominum ducem et consilium requisiti ad veniendum ad consilium, venire debeant et teneantur quociens fuerint requisiti. Et si aliquis contrafecerit, condemnari possit per dominum ducem et consilium a soldis quinque usque in viginti quinque; salvo si habuerit excusationem legitimam, arbitrio domini ducis et consilii iudicandam. Et teneantur domini viceduces illam exigere cum effectu, sub pena sindicamenti et solvendi de suo proprio.

37. *De quatráginta consiliariis electis.*

Quia civitati Ianue de cetero incumbet seu casualiter posset incumbere maioris consilii deliberationem habere, quam dictorum sapientum duodecim, et expediat domino duci et consilio negotia ardua et alia, prout occurrerint et oportuerent, cum civibus multis communicare et super illis consilium haberi prout et quando videbitur opportunum; et ad evitandum quod ex defectu temporis multa negotia comunis aliquando non perficiuntur ex defectu more que consumitur in requirendo sapientes ad consilium, prout per viam requisitorum hactenus fieri fuit consuetum; statuimus et regulamus quod per dominum ducem et consilium, quociens sibi videbitur, elligantur quatráginta et ultra cives populares tantum, vel viginti populares et viginti nobiles, arbitrio ipsius domini ducis et consilii, qui iurare debeant et teneantur de consulendo bene et legaliter negociis et super negociis comunis Ianue, super postis et verbis eorum eis et coram eis expositis vel exponendis, oretenus vel in scriptis, per dominum ducem et consilium, vel alterum ipsorum, ad bonum statum domini ducis et status populi et comunis et civitatis Ianue; cum quibus dominus dux et consilium consulere debeant illa omnia negotia comunis que fuerint consulenda et ad que vocati fuerint. Et intellectis dictis sapientibus super posta vel postis coram eis expositis, et ipsis per cancellarium scriptis vel notatis; tunc dicti quatráginta sapientes, vel ultra, accepto comeatu a domino duce et consilio, recedant ad ipsorum liberam voluntatem. Et ipse dominus dux et consilium remaneant postea ad consulendum super hiis prout sibi videbitur, pro bono statu faciendum; salvo et reservato, quod si domino duci et consilio

videbitur super dicta posta ibi terminari debere consilium, sive terminationem dicti consilii, in presentia illorum sapientum quatráginta vel ultra qui fuerint tunc presentes, tunc et eo casu de beneplacito domini ducis et consilii terminetur. Et illud quod ibi fuerit obtentum, videlicet per duas partes ipsorum domini ducis et consilii et dictorum quatráginta vel ultra ibi presentium, intelligatur esse terminatum.

38. *Quod dominus dux et consilium elligant pacificatores in civitate Ianue, ad pacificandum cives habentes odia et rancores inter eos.*

Animavertentes sicut rex eternus, pacificus, suis discipulis suam hereditatem relinquit, quam voluit esse pacem; nos officiales predicti, scientes nonnullos cives Ianue odia, rancores, inimicitias et divisiones eorum, forte culpis exigentibus, ad invicem et inter eos habere, ex quibus vulnera, offensiones et cedes sunt subsecute et subsecuta, et forte possent de cetero graviora provenire; statuimus et ordinamus, ad reprimenda et obvianda predicta, quod per dominum ducem et suum consilium elligantur quatuor pacificatores in civitate Ianue, vel maiorem numerum si eis videbitur. Qui omnes cives inimicitias et odia ut supra habentes reducant ad pacem, dilectionem et caritatem, illis viis, modis et ordinibus de quibus eis vel maiori parti eorum videbitur. Et habeant illam potestatem et bayliam, quam dominus dux et eius consilium dare et concedere eis voluerint, ut amor et caritas, destructis erroribus universis, vigeant inter cives.

39. *Quod nullus possit detineri in caminatis superioribus palatii.*

Quia multociens persone detente in palacio, pro debito alicuius mutui vel impositionis, vel alia quacumque de causa, occupant et impediunt non modicum officiales et consiliarios, taliter quod propter eorum presentiam et infestationem negotia comunis non possunt consulte fieri et explicari; statuimus et ordinamus quod aliqua persona seu persone detempte vel detempta, seu que de cetero detinebuntur, mandato vel ordinatione alicuius officii, officialis vel magistratus, aliqua occasione vel causa, non possint stare vel detineri in terraciis, cameris seu caminatis superioribus palatii comunis et domini ducis; et ut melius et efficacius observentur, teneantur omnes officiales et magistratus non tenere in dictis locis palatii, nec ordinare seu mandare seu precipere quod aliqua persona vel persone detineantur in cameris seu caminatis supradictis; sub pena a libris quinque usque in viginti quinque ianuinarum, arbitrio syndicatorum.

40. *De cancellariis domini ducis et consilii.*

Regulatum et ordinatum est per dominos regulatores, sive maiorem partem ipsorum, quod dominus

dux et suum consilium habeant semper tres cancellarios illos de quibus sibi et consilio suo videbitur, inter quos elegerunt Aldebrandum de Corvaria notarium. Qui omnes cancellarii possint confirmari et removeri semper, ad beneplacitum domini ducis et sui consilii. Cum quibus cancellariis esse possint duo subcancellarii, notarii de collegio, cum salario sexaginta florenorum in anno pro singulo. Inter quos computetur filius quondam Conradi de Credentia, deputatus ad iura et privilegia comunis, cum salario suo solito, ultra quod nullum propterea salarium habere possit. Et qui subcancellarii elligantur, seu sint, ad dictum officium per dominum ducem et eius consilium, et usque ad beneplacitum eorum. Dicti vero cancellarii habeant pro eorum salario florenos centum viginti quinque auri pro singulo, in anno, de peccunia comunis Ianue, nec aliquod aliud salarium vel provisionem de peccunia dicti comunis habere possint, etiam si foras mitterentur pro comuni, salvo vestes si cum ambaxatoribus mitterentur qui vestes haberent a comuni. Possint tamen obventiones percipere a singularibus personis, modestas et convenientes arbitrio syndicatorum, si inde querimonia fieret. Et propterea iurent, in principio sui officii, quod nihil ultra predicta percipient, seu ultra conveniens et rationabile ut supra. Nec debeant ipsi subcancellarii accedere, interesse vel stare in consilio, seu congregacione consilii dictorum domini ducis et consilii, quando ad consilium fuerint congregati, nisi de mandato seu expressa licentia ipsorum; neque vocati pro aliquo negotio inter ipsos, post perfectionem illius negotii quod sibi impositum fuerit, ibi liceat remanere; sed statim recedere teneantur, nisi de mandato vel licentia ipsorum domini ducis et consilii remaneret. Cancellarii autem stare possint et debeant in dicto consilio ad eorum officium continue exercendum. Possint tamen quandocumque per dominum ducem et eius consilium licentiarum, arbitrio ipsorum domini ducis et consilii.

41. *De duobus cartulariis petitionum et litterarum fiendis.*

Ad tollendum thedium et importunitatem requirentium, illorum maxime qui iuste non requirunt, et pro tollenda omni ignorantie causa, statuimus et ordinamus quod per cancellarios domini ducis et dicti consilii ordinentur, expensis comunis Ianue, duo cartularia; in uno quorum scribantur per ipsos, vel eorum scribas, omnes petitiones omnium et singularum personarum, comunitatum et universitatum requirentium aliquid a dicto consilio sive in dicto consilio, et in fine cuiuslibet earum scribantur per unum ex dictis cancellariis responsiones et deliberationes facte per ipsum dominum ducem et consilium duodecim, et cause approbationis vel reprobationis, et dies in quibus deliberatio facta fuerit. In alio vero cartulario scribantur per alphabetum nomina et prenomina petentium et requi-

rentium aliquid in dicto officio, videlicet nomina illorum quorum petitiones fuerint reprobate et cause reprobationis, ut semper possit videri et audiri, si aliquo alio tempore similis requisicio eiusdem facti facta foret in dicto vel alio consilio duodecim seu fuisset. Que peticio reprobata non possit aliquo modo consuli, provideri vel examinari, prout in clausula continetur. Que quidem clausula incipit: *Et ut negotia maturius* in illa particula: *et postquam negotium, questio* etc. Et eodem modo dicti cancellarii teneantur habere duo cartularia, in uno quorum teneantur registrare, seu registrari facere, omnes litteras que destinate fuerint de extra districtum Ianue, que eis dabuntur ad registrandum per dominum ducem et eius consilium. In alio vero registrare, sive registrari facere, teneantur ipsi cancellarii et etiam subcancellarii omnes et singulas litteras, que mictentur seu micti debebunt quocumque pro parte dicti domini ducis et consilii, cuiuscumque materie vel negotii sint et quantumcumque magne vel parve. Et hoc sub pena a soldis decem usque in libras viginti quinque ianuinarum, arbitrio syndicatorum.

42. *Quod acta et scripture cancellariorum et notariorum officiorum comunis remaneant in officiis.*

Statuimus et ordinamus quod cancellarii et notarii nunc deputati ad scribendum in cancellaria et ad officium cancellarie domini ducis et sui consilii, et qui fuerunt a tempore creacionis status ducalis et populi, et qui de cetero erunt et deputabuntur ad scribendum acta et scripturas quaslibet, quocumque nomine censeantur, in curia et officio dicti domini ducis et consilii, teneantur et debeant, debito iuramenti et pena syndicamenti ad voluntatem et arbitrium syndicatorum, omnia acta et scripturas et instrumenta per ipsos composita et componenda, ratione et occasione ipsius officii, ponere in libris et actis ipsius officii, et ipsos et acta dimittere in dicta cancellaria, et consignare successoribus eorum, ut de ipsis dominus dux et consilium et persone quorum interest possint copiam habere prout expedit et necessario occurrerit. Et eodem modo et forma facere et observare teneantur et debeant omnes alii scribe officiorum mercantie, robarie, Gazarie et quorumcumque aliorum officiorum comunis Ianue illud idem observare teneantur, debito iuramenti et pena syndicamenti ut supra; et ad hoc precise compellantur.

43. *De ellecione domini potestatis Ianue et salario et comitiva ipsius.*

Volentes quod ad regimen et potestatem civitatis Ianue semper sit et salubriter et tempestive de probo et ydoneo potestate provisum, ordinamus quod semper per tres menses ante finem temporis seu anni potestatis, qui tunc erit in regimine seu potestacia

dicte civitatis, dominus dux et eius consilium teneantur et debeant providisse de potestate successore, loco illius qui tunc erit eligendo; videlicet ipsum ante dictos tres menses, si informationem habuerint de aliquo valente et probò viro extraneo de aliquo loco seu provincia de quo vel qua eis videbitur. Et si forte tunc de aliquo tali viro informationem aliquam non haberent, eo casu debeant ante dictos tres menses ellegisse aliquem civem fidelem, providum et ydoneum de melioribus civitatis, in syndicum et ambasciatorem eorum et comunis, ad eligendum et ad sumendum potestatem successorem pro anno uno sequenti de illo loco seu provincia vel parte de qua eisdem domino duci et consilio videbitur, et cum opportuna informatione, secundum quod ei dabitur in mandatis. Et facta dicta tali provisione de electione potestatis certi vel syndici ut supra, debeant mittere pro dicto potestate per litteras vel per syndicum ut supra, secundum quod eis melius videbitur et cognoverint expedire, ante principium dictorum trium mensium, ut dictus potestas venturus possit tempestive de sua electione sentire et se plene parare cum sua familia prout fuerit opportunum; ne defectu temporis possit quomodocumque contingere quod potestas predictus venturus non sit ad regimen suum ante finem anni dicti potestatis exituri, maxime cum electi potestates aliquando non acceptent. Habeat autem et habere debeat dictus dominus potestas, pro salario suo et familie ac comitive equis et omnibus infrascriptis, libras quatuor millia ianuinarum, habendo videlicet solutiones suas de tribus in tribus mensibus incipiendis in principio sui regiminis, nec ultra ullo modo possit percipere vel habere per viam provisionis vel gratie vel ullo alio quocumque modo. Pro quibus teneat et tenere debeat et habere comitivam et familiam ut infra; nec aliter habeat summam salarii supradicti, sed pro rata et secundum arbitrium syndicatorum comunis, si integre et plene non teneret familiam, comitivam et omnia que deberet; quo casu etiam possit et debeat syndicare, arbitrio dictorum syndicatorum. Familia vero et comitiva quam habere et tenere debet sunt hec: Iudices tres iurisperitos, quorum unus sit ydoneus vicarius eius; unus bonus iurista et ydoneus de melioribus ad maleficia deputandus; et reliquis sit assessor; milites duos probos et bonos; servientes quinquaginta; domicellos sex; coquum unum; camerarium unum; ragacios quatuor; equos sex armigeros; roncinos quatuor. Non possit autem aliquis potestas Ianue, cuiuscumque condicionis, preheminentie, valoris vel probitatis existat, eligi vel etiam confirmari in dicto regimine seu potestatia, ultra dictum annum unum. Et si secus quomodolibet fieret, sit ipsa elleccio seu confirmatio, ex nunc prout ex tunc, irrita et nullius valoris, neque ultra dictum terminum unius anni pro potestate possit vel debeat haberi seu se gerere, aut quomodocumque regere seu ius reddere, quocumque alio capitulo, regula vel decreto in contrarium edito vel edendo penitus non obstante.

44. *Quod potestas Ianue non se intromittat de levibus processibus trium potestaciarum.*

Quia ordo magistratuum confunditur si unicuique sua iurisdictio non servetur, ideo statuimus et ordinamus quod potestates Pulcifere, Bisannis et Vulturi possint cognoscere de quibuscumque excessibus et delictis levibus tantum in suis potestaciis, sive infra confines dictarum potestaciarum, commissis per homines et inter homines sue potestacie, utpote de delacione armorum, de ludo azarii sive basihazarie, de insultu et percussione sine sanguine, de verbis iniuriis et de quibuscumque aliis delictis levibus, similibus supradictis. Nec dominus potestas Ianue possit se intromittere, nisi dicti potestates dictarum trium potestaciarum fuissent negligentes et remissi in ipsis criminibus et excessibus puniendis, vel nisi dominus potestas Ianue vel eius curia prevenisset dictos potestates in cognoscendo super premissis vel aliquo premissorum.

45. *Quod nullus roget dominum potestatem vel eius iudices pro aliquo, nisi ut infra.*

Non possit, neque liceat, nec audeat aliquis, cuiuscumque condicionis existat, rogare dominum potestatem Ianue vel eius iudices, per se vel interpositam personam, pro aliquo detento, accusato vel inculpato, aut etiam quoquo modo litigante in curia dicti domini potestatis in causa civili vel criminali, nisi fuerit procurator vel advocatus illius talis pro quo alegaret vel aliquid dicere voluerit, vel nisi fuerit pater eius vel filius, frater vel nepos seu consanguineus, germanus, vel duo ad plus vicini, seu duo de agnatione vel cognatione sua, ita tamen quod nullo casu possint esse ultra duo. Et illi duo, qui semel iverint, possint semper reddere dicta occasione, et non aliquis alius vel alii. Non tamen possit aliquis de predictis, pro dicto tali cuius fuerit procurator vel advocatus, pater, filius, frater, nepos, consanguineus, germanus vel alii supradicti, ire ad dominum potestatem vel eius iudices ad aliquid dicendum vel requirendum nisi cum uno socio tantum, ita quod duo tantum esse possint et non plures. Non possint etiam dicti tales ad ipsum dominum potestatem vel eius iudices ire vel loqui, nisi ab ortu solis usque ad occasum solis. Si vero in predictis fuerit contrafactum, syndicentur dictus dominus potestas et iudices a libris quinque usque in viginti quinque, arbitrio syndicatorum, si contrafacientes ut supra non repulerint aut denuntiaverint syndicatoribus supradictis. Ille vero qui ad dictum potestatem et iudices iverit, rogaverit aut quomodolibet contrafecerit in predictis, syndicetur et syndicare debeat a soldis viginti quinque, arbitrio dictorum syndicatorum, considerata qualitate et condicionem personarum et cause pro qua seu in qua contrafieret ut supra.

46. *De villibus personis, si condemnationes solvere non poterint, fustigandis.*

Si quis laborator, rubaldus, vilis, vagabundus, vel cuiuscumque alterius condicionis vel qualitatis existat, occasione alicuius criminis vel malleficii vel delicti, fuerit peccunialiter condemnatus, qui propter ipsius paupertatem vel qualibet alia ratione fuerit non solvendo, possit dominus potestas Ianue et eius curia dictum reum, qui sic fuerit non solvendo, retinere in carceribus per quantum tempus sibi videbitur, vel ipsum poni facere ad berlinas vel ad cathenam, vel eum facere fustigare, vel quamlibet aliam penam corporalem delicto commisso conformem, prout ipsi domino potestati et eius curie melius videbitur faciendum, ut huiusmodi rei corporis luant angustias qui non potuerint compensare peccuniis. Non tamen possint rei predicti, occasione dictorum delictorum, poni ad martirium seu tormentum, nec etiam aliqua alia persona, aliqua ratione vel causa que dici vel excogitari possit, nisi servata forma capituli positi sub rubrica: *quod aliqua persona ad tormentum seu martirium non ponatur nisi ut infra*; nec possint etiam dicti rei, sic ut supra peccunialiter condemnati, in membro aliquo mutilari.

47. *Quod aliquis consul vel iudex extraneus non possit confirmari.*

Firmiter regulamus et decernimus quod aliquis iudex, vicarius, consul, vel quivis alius officialis extraneus, non possit in aliquo officio vel consulatu civitatis ordinari ultra annum, eligi, constitui vel confirmari in eodem vel alio quocumque officio dicte civitatis, salvo hiis que supra et infra dicta sunt in presenti volumine regularum.

48. *Si quis comuni moverit controversiam, vel contra, qualiter procedatur.*

Volentes quod iusticia, super quam presens status et omnis nostra res publica debet radices habere, equo iudicio foveatur, et tam nostri comunis Ianue iura, quam et singularium personarum, seu aliorum quorumlibet qui ab ipso et contra ipsum aliquid petere voluerint, legitimis defensionibus protegantur; statuimus, regulamus, decernimus et firmamus quod quicumque aliquid petere voluerit dicto comuni, seu contra ipsum, primo petitionem suam deponat coram domino duce et consilio, qui recepta petitione predicta, ante omnia requiri faciant et secum habeant magistros racionales, qui tunc erunt, et eorum notarios, ac etiam syndicos comunis et advocatos, si eis expedire videbitur. Et tunc ipsi dominus dux et eius consilium, ac dicti magistri racionales, presente etiam notario eorum ut supra, qui nullam tamen vocem habeat inter eos, dictam petitionem examinent. Et si eis vel decem ex eis, qui cum dictis magistris rationalibus quindecim voces erunt, absolvendo se ad ballotolas albas et nigras, videbitur quod dicta

peticio sit admittenda et examinanda atque diffinenda; tunc ipsi dominus dux et consilium possint ipsam questionem et processum examinare et diffinire per se ipsos, si eis vel decem ex eis videbitur et decreverint, vel etiam examinandam et diffinendam committere cuicumque seu quibuscumque sibi videbitur et voluerint, faciendo eam exponi in consilio generali secundum formam antiqui capituli de hoc loquentis, si eis videbitur; vel committendo ipsam consulendam, seu etiam terminandam, collegio advocatorum civitatis Ianue, vel aliquibus ex ipsis advocatis, seu etiam domino potestati Ianue vel eius curie, aut duobus vel quatuor, seu pluribus vel paucioribus civibus Ianue, aut aliis vel aliter, prout eis melius et equius videbitur, diligenter pensatis conditione et qualitate negotii seu cause in ipsa petitione contentis. Dum tamen, si processus aliquis questionis sic mote comuni committeretur, seu committi vellet, per ipsum dominum ducem et consilium vicario eius, semper cum ipso deputari debeant super ipsis processibus duo ex ipsis consiliariis ipsius domini ducis, providi et ydonei ad predicta; sine quibus ipse dominus vicarius in predictis agere nihil possit, neque etiam cum ipsis duobus aliquid terminare, sententiare, aut diffinire. Et eodem modo in omnibus et per omnia procedatur et fiat in quibuscumque causis et questionibus movendis per comune Ianue, seu eius syndicos, contra quoscumque quacumque occasione vel causa. In omnibus autem supradictis procedatur absque dacione pignoris bandi. Salvo tamen quod quicumque per sententiam in causa subcumbuerit, et in sententia dictum non fuerit quod ille subcumbens habuerit iustam causam requirendi vel negandi, ipso iure condemnatus comuni intelligatur et sit in denariis sex pro qualibet libra summe in petitione contenta, seu illius partis dicte summe pro qua in ipsa causa subcumberet. Que pena exigatur per sabarbarios portus et moduli comunis Ianue, qualibet exceptione reiecta. Et que pena aplicari debeat operi portus et moduli civitatis Ianue. Et sit presens regula abrogatoria et derogatoria cuicumque alii regule, capitulo seu decreto, quibus posset huic quomodolibet obviari.

49. *De modo imponendi finem et frenum litigiis et litigatoribus.*

Auditis clamoribus et questionibus quamplurium hominum civitatis super dillationibus et multimodis cavillationibus questionum, et attendentes quod propter abusum litigantium et eorum quorum manibus questiones civitatis agitantur, ad hoc devenit quod pene omnes questiones huius civitatis fiunt interminabiles et immortales; et idcirco volentes huic tanto detrimento et consuncioni civium salubriter providere, pro bono et salute publicis regulamus, statuimus et firmamus, primo et ante omnia, quod capitulum positum sub rubrica de causis civilibus et peccuniariis a libris centum supra et aliud sub rubrica de causis civilibus et peccu-

niariis a libris centum infra, specialiter cum eo quod de terminacione questionum loquitur, et generaliter quidquid in eis continetur, debeat precise, integre et penitus observare, non obstante quod dicatur quod per desuetudinem maxime in termino questionis sit hactenus quomodolibet derogatum. Item, ad hoc ut questiones, omnibus calumpniis, cavilacionibus, subterfugiis et dolis absissis, iuste et debite subcidantur, statuimus et firmamus quod advocati omnes et singuli civitatis Ianue teneantur semper in principio cuiuslibet questionis, ad primum accessum quem ad curiam fecerint pro advocando vel aliquid dicendo vel faciendo in aliqua questione, iurare et iuramentum scribi facere per notarium questiones in omnibus et per omnia secundum formam legis *Rem non novam*, c. *de iudiciis*, cuius tenor legis infra insertus est; et hoc sub pena librarum decem usque in centum, arbitrio syndicatorum. Item quia aliqui, ut dicitur, advocati, sue salutis et honestatis inmemores et ignari, in aliquibus questionibus aliquem iuvant et consulunt, et postea in eisdem contrarium allegant vel iuvant et defendunt; statuimus quod si aliquis advocatus in aliqua questione inventus fuerit contrarium eius quod antea dixisse, defendisse vel alegasse seu fecisse, syndicetur et syndicari debeat a libris decem usque in centum, arbitrio syndicatorum, quantitate cause et delicti qualitate pensata. Item quod aliquis advocatus ferre vel pronunciare debeat vel non possit aliquam sententiam diffinitivam seu interlocutoriam in qua esset collator, assessor seu arbiter, sub condicione aliqua ex qua sententia illa seu etiam consilium reddigatur ad arbitrium aliud alicuius, vel aliud aliquod impedimentum continens quod partes remaneant impeditae, sed pronunciare debeat decise et determinate sine involucro aliquo, arbitrio syndicatorum et sub pena predicta, firma nihilominus sententia remanente. Item ut dictis advocatis in omnibus frenum salubre imponatur, statuimus quod ipsi advocati omnes et singuli civitatis in omnibus actibus suis, tam ex officio advocacionis quam assessorie seu alterius cuiuslibet accionis vel facti, subsint et subesse debeant syndicatoribus comunis et eorum officio, ita quod possint ipsi syndicatores ipsos advocatos cohercere, punire et condemnare et contra eos procedere in omnibus et per omnia prout eisdem syndicatoribus melius videbitur convenire, aliquibus regulis, legibus, statutis, privilegiis seu immunitatibus penitus non obstantibus, quibus quantum ad predicta voluerunt totaliter derogatum esse, etiam si talia forent de quibus deberet expressam fieri mencionem. Et ut predicta omnia et singula plenius et efficacius salutiferum sortiantur effectum, regulamus et statuimus quod syndicatores comunis, qui pro tempore fuerint, teneantur et obligati sint ad observacionem integram et totaliter fieri faciendam, si eis vel aliquibus ex eis fuerit denunciatum vel notificatum fuerit, de omnibus et singulis supradictis, vinculo sacramenti et pena librarum decem usque in quin-

gentas ianuinarum pro quolibet et qualibet vice qua contrafieret, arbitrio syndicatorum suorum proximorum successorum.

Tenor autem dicte legis talis est:

Rem non novam nec insolitam agrediemur, sed antiquis quidem legis latoribus placitam, cum vero contenta sit non leve detrimentum causis inferentem, cui enim non est incognitum antiquos iudices non aliter iudicalem carculum accipere, nisi prius sacramentum prestilissent omni modo cum veritate sese et legum observacione iudicium esse disposituros. Cum igitur et viam non inusitam invenimus ambulandam, et anteriores nostre leges que de iuramentis posite sunt non minimam sue utilitatis experientiam prebuerint litigantibus, et ideo ab omnibus merito conlaudantur; ad hanc in perpetuum valituram legem pervenimus, per quam santimus omnes iudices sive maiores sive minores, sive qui in administrationibus positi sunt, vel in hac regia civitate vel in omni orbe terrarum qui nostris gubernaculis regitur, sive eos quibus nos audientiam committimus, vel qui a maioribus iudicibus dantur, vel qui ex iurisdiccionis sua iudicandi habet facultatem, vel qui ex recepto, idest compromisso, qui iudicium immittantur, causas dirrimendas suscipiunt, vel qui arbitrium peragunt, vel qui ex auctoritate sententiarum et partium consensu electi, et generaliter omnes omnino iudices romani iuris disceptatores, non aliter credimus litium primordium accipere nisi prius ante iudicalem sedem sacrosancte deponantur scripture. Et hoc permaneat non solum in primordio litis, sed etiam in omnibus cognicionibus usque ad ipsum terminum et diffinitive sententie recitationem. Sic enim attendentes ad sacrosanctas scripturas, et Dei presentia consecrati ex maiori presidio lites dirrimunt, scituri quod non magis alios iudicant quam ipsi iudicantur. Cum etiam ipsis magis quam partibus terribile iudicium est, si litigatores quidem sub hominibus, ipsi autem Deo inspectore adhibito, causas proferunt trutinandas, et hoc quidem ius iurandum iudiciale sit omnibus notum et romanis legibus optimum nobis accedat incrementum, et ab omnibus iudicibus observandum; et si pretereatur contemptoribus periculosum sit. Patroni autem causarum, qui utrique parti suum prestantes ingrediuntur auxilium, cum lis fuerit contestata, post narrationem prepositam et contradiccionem obiectam in qualicumque iudicio maiore sive minore, vel apud arbitros sive ex compromisso vel aliter datos vel electos, sacrosanctis evangeliiis tactis, iuramentum prestant quod omni quidem virtute sua omnique opere quod et verum et iustum existimaverint clientibus suis inferre procurent, nihil studii relinquentes quod sibi possibile est, non autem credita sibi causa quod improba sit vel penitus desperata et ex mendacibus alegacionibus composita, ipsi scientes prudentesque mala conscientia liti patrocinantur; sed et si certamine procedente, aliquid tale cognitum fuerit, a causa recedant, ab huiusmodi concione se se penitus separantes. Hoc quoque subse-

quoto, nulla licentia concedatur spreto litigatori ad alterius advocati patrocinium convolare, nec melioribus contemptis improba advocacio subrogetur. Sin autem pluribus patronis adhibitis, et iuramento ab omnibus prestito, quidam ex hiis causa procedente patrocinandum esse crediderint, quidam recusaverint, exeant quidem recusantes, volentes autem remaneant. Cause etenim terminus manifestare poterit, qui timidius quique audacius iudicium vel protulerit vel relinquerit. Nec in hac parte litigatoribus danda licentia alios pro recusantibus subrogare.

50. Quod tres consules non accipiant nisi denarios tres pro libra de debitis instrumentorum laudis et acomendacionibus.

Habentes noticiam de quadam clausula tractatus trium consulum rationis civitatis Ianue, que est aliquantulum obscura, super salario dictorum consulum, volentes clare diffinire quid et quantum accipere debent de questionibus vertentibus coram eis; statuimus et regulamus quod de qualibet questione que coram eis vertetur accipiant et accipere debeant denarios tres pro qualibet libra questionis, que sit de contentis in aliquo instrumento sive esset instrumentum executionis sive acomendationis. Si autem questio agitur et fondetur super testibus, vel aliis probationibus, accipiant et accipere possint denarii sex pro qualibet libra questionis, seu valoris vel estimationis ipsius. Et hec habeant locum in questionibus in quibus contenditur et contradicatur. Si autem essent acta vel processus in quibus et pro quibus non contradiceretur, possint et debeant dicti consules ad requisicionem actoris citare reum ante depositionem aliquam. Et si reus confessus fuerit ad primam requisicionem et solvere voluerit, seu solverit ad mandatum consulum debitum requisitum, tunc nihil deponatur. Si vero citatus per primam citationem personaliter non comparuerit, vel comparens debitum negaverit seu solvere recusaverit ad mandatum consulum, tunc fiat depositum ut supra.

51. Quod strata romana sit segura.

Statuimus et ordinamus quod omnes potestates terrarum et locorum districtus Ianue, a Corvo usque Monacum, ultra et citra iugum, teneantur et debeant iuramento quod fecerint in principio sui regiminis et sue potestacie, vel postquam ipsi moniti fuerint, accipere cauciones ab universitate qualibet sue potestacie de faciendo et curando ita et sic quod strata romana publica sit et esse debeat segura, sine eo quod aliqua offensio realis vel personalis esse possit fieri vel fiat; ita quod si secus fieret, per universitatem dicti loci fiat plena emendatio et satisfacio de dannis datis. Et si aliqua robaria commissa fuerit in ipsis locis et territoriis ipsius universitatis, teneatur dominus potestas civitatis Ianue super illa procedere summarie, prout in capitulis positis sub

rubrica: *De processibus officii robarie*, continetur. Et presentem regulam teneantur cancellarii domini ducis dare in scriptis rectoribus locorum in concessione litterarum eorum regiminis.

52. Contra sediciosos et inimicos comunis Ianue et populi, qui molirentur aliquid contra statum.

Ut civitas Ianue et districtus et status presens populi, Deo permittente, tucius gubernetur et diucius valeat confirmari pro bono et utilitate comunis Ianue et omnium ianuensium ad tranquillitatem et requiem bonis et pacificis conservandam, et malis disculis, susuronibus, conspiratoribus, sediciosis et novitatum reportatoribus debita suplicia infligenda, quibus civitas Ianue iam dudum plurimum habundavit, et propter eorum impunitos excessus quasi irreparabiliter lesa fuit, status multiplices permutando et dampna plurima currendo; statutum, regulatum, firmatum et ordinatum est quod quicumque de cetero contra civitatem Ianue et districtum, vel ipsorum alterum, vel contra statum presentem populi vel in eius preiudicium, aliquid dixerit, tractaverit, vel ordinaverit vel qualitercumque operatus fuerit, vel quicumque cum hoste aliquo civitatis, comunis et populi Ianue et presentis status conspiraverit verbo vel lictoris, vel nuncios miserit, vel conversatus fuerit, cum armis vel sine, peccunia vel consilio, vel qui terras comunis Ianue iussus fuerit rebelles facere, vel in alium seu alios quam in comune Ianue esse vel remanere et quam sub presentis status gubernacione, vel qui sedicionem in civitate Ianue vel districtu moverit seu induxerit verbis, lictoris seu nuncio vel nunciis, vel tractaverit, dixerit seu qualitercumque contra honorem domini ducis et sui consilii dannum, seu lesionem, detrimentum, infamiam, scandalum seu subversionem ipsorum molitus fuerit verbo vel opere, vel arma ceperit contra rem publicam vel comune Ianue seu statum presentem populi, vel ad subversionem alicuius castri vel terre comunis Ianue, vel propter que civitas Ianue vel districtus possit venire sub armis, ac etiam quicumque de predictis vel aliquo predictorum noticiam habuerit, et eam non revelaverit domino duci et consilio eius, vel alteri eorum seu domino potestati Ianue, vel magistratibus comunis Ianue quam primum poterit, verbo, litteris vel nuncio, intelligatur et habeatur auctoritate et vigore presentis regule pro proditore, inimico et hoste publico civitatis, comunis et populi Ianue et status presentis; et ipso facto intelligatur incidisse in crimen lese maiestatis, scilicet ipse tantum, et contra presentem regulam fecisse, et contra ipsum delinquentem ut supra, unum vel plures, procedi possit et debeat per dominum ducem et consilium in forma infrascripta, videlicet: quocienscumque et quandocumque ad notitiam domini ducis et consilii vel alterius ipsorum pervenerit ad denunciacionem alicuius, vel etiam sine denunciacione, quod aliquis sit culpabilis de predictis vel aliquo predictorum casuum, vel etiam aliorum quorumcumque statum

tangencium, possint dominus dux et consilium, seu ipse dominus dux solus, mittere pro illo seu illis, qui inculpatus sit de predicto delicto, seu de quo suspicionem habuerit ut supra; et ipsum seu ipsos personaliter capi et detineri facere, et contra ipsos ad informationem veritatis procedere prout eis videbitur, seu prout videbitur prefato domino duci cum aliquo sive aliquibus de consilio quocumque sint, qui tunc temporis se invenerint in palacio cum ipso domino duce, et secundum eorum consciencias, eisdem dato in predictis pleno arbitrio vigore presentis regule, et in hiis remissa omni observacione ordinamentorum et capitulorum comunis Ianue; et ipsum et ipsos punire et condemnare usque in illam quantitatem pecunie de qua eisdem videbitur; et ab ipsis fideiussiones et cautiones extorquere usque in illam quantitatem de qua eis videbitur; et ipsos relegare et confinare ad illa loca de quibus eis videbitur, et ad illa tempora; et si ex eorum arbitrio predicti tales deberent penam corporalem subire, sit in eorum arbitrio ipsos seu ipsum remittere ad dominum potestatem, per ipsum dominum potestatem puniendum seu puniendos secundum formam iuris et capitulorum civitatis Ianue et secundum formam arbitrii et baylie quam predicti dominus dux et consilium eidem propterea dare vellent. Quod arbitrium eidem domino potestati prefatus dominus dux et consilium dare possint prout eis pro meliori placuerit, secundum criminis qualitatem et exigentiam delictorum, tam contra illos qui venient corporaliter puniendi quam pecunialiter vel alias condemnandi. Quod arbitrium se extendat tam ad modum et formam procedendi et inquirendi, quam ad modum condemnandi et penam imponendi, hortantes ipsum dominum ducem et consilium ut dictam remissionem faciant. Si vero dictis domino duci et consilio videretur dictam remissionem fieri non debere, tunc ipse dominus dux et consilium procedere, condemnare et punire seu absolvere debeant et possint dictos contrafacientes et contrafacientem corporaliter, prout eis videbitur, etiam usque ad mortem et publicationem bonorum inclusive. Et in dictis condemnationibus, relegacionibus et remissionibus ad dominum potestatem fiendis tam corporalibus quam pecuniariis, debeant esse dominus dux et omnes duodecim presentes, si omnes duodecim haberi poterunt; et si haberi non poterunt, saltem presentibus octo consentientibus, reliquis citatis, cum quibus octo vox domini ducis debeat concordare; ita quod sint ad minus voces novem, tam in dictis condemnationibus per dominum ducem et consilium fiendis, quam in dictis remissionibus fiendis ad dominum potestatem, sive alii ex dictis duodecim sint presentes sive non. Si vero aliquis ex dictis duodecim, sive octo ex duodecim, esset propinquus dicti talis malefactoris, seu magna amicitia coniunctus vel odio cum predicto seu predictis, de quo stetur arbitrio dicti domini ducis et reliquorum de consilio; tunc ille talis admoveatur quo ad dictam cognicionem et diffinicionem, et loco illius seu illorum alius seu alii subrogentur, qui in-

telligantur esse de dicto officio duodecim, quoad dictum articulum tantum terminandum et faciendum, seu dictam condemnationem seu absolucionem faciendam; quo facto, cesset officium dicti talis sic electi et remaneat loco suo alius cuius loco fuerat subrogatus. Possit autem et liceat ipsi domino duci soli, quando sibi expediens videretur, vel etiam cum consiliariis illis quos commode haberi poterit, et etiam ex ipsis duodecim aut etiam aliquibus ex eis, sive domino duce, quando adhesse non posset, mittere pro illo seu illis qui essent inculpati de predictis, dum tamen in procedendo et diffiniendo sint presentes et concordantes tot in numero de quo supra facta est mencio. Et predicta omnia et singula teneantur dominus dux et consilium et prefatus dominus potestas Ianue, non obstante aliquo capitulo vel regula generali vel speciali, observare et facere observari, sub penis infrascriptis, videlicet: dominus dux sub pena librarum centum usque in quingentas; quilibet ex duodecim antianis, quicumque contrafecerit, a libris vigintiquinque usque in centum; et dominus potestas a libris quinquaginta usque in libras ducentas; et alii officiales comunis Ianue sub pena librarum quinquaginta usque in libras ducentas. Quas penas et quamlibet earum syndicatores comunis Ianue exigere a contrafacientibus sacramenti vinculo teneantur, sub pena syndicamenti arbitrio successorum ipsorum.

53. *Ne populares intercedant pro nobilibus contra statum.*

Si quis nobilis fuerit requisitus, seu etiam detentus, aliqua occasione per quam relaxari debeat dando caucionem de stando et parendo mandatis domini ducis et eius consilii, ut sepe contingit, seu per quam mitti debeat in confines, vel relegari seu proscribi, vel etiam condemnari, sive etiam per quam aliqua suspitio haberetur de eo quod deberet operari tractare vel facere, vel etiam iam fecisset, aliqua contra statum seu honorem domini ducis et eius consilii seu alterius eorundem, directe vel per obliquum, seu demum aliqua alia racione, occasione vel causa, que quomodolibet videretur, vel esset dependens et mergens, connexa seu pertinens contra statum domini ducis, consilii, populi et comunis Ianue; non possit aliquis popularis civis vel districtualis pro dicto nobili intercedere seu fideiussor esse, sub pena solvendi de suo proprio tantam pecunie quantitatem comuni seu massariis comunis Ianue pro quanta intercesserit seu fideiussor fuerit. Versavice non possit aliquis nobilis intercedere pro aliquo populari, pro aliqua ex occasionibus supradictis, sub pena predicta. Et nichilominus soluta pena, semel aut pluries, fideiussio et intercessio supradicta in utroque casuum predictorum remaneat semper firma.

54. *Quod nullus de verbis parcialibus vociferetur vel loquatur.*

Quoniam dominus noster Ihesus Cristus pacificos sibi ellegit in filios ac illis suam hereditatem relin-

quit, volentes quod in civitate Ianue, que retroactis temporibus propter parcialitates ortas inter cives et districtuales fuit de gradu maximo quasi ad nichilum seu modicum iam deducta, cesset partialitas antedicta fons et initium tanti mali; statuimus, ordinamus et regulamus quod nullus civis seu districtualis Ianue, seu aliqua alia persona in civitate Ianue vel districtu, audeat vel presumat eridare seu clamare: *morianetur guelfi vel guibellini*, seu *vivat pars guelfa vel guibellina*, vel *populus macer vel populus grassus*, vel aliqua alia verba que aliquantulum in populo viderentur aliquam parcialitatem inducere; sed in rumoribus quos esse contingerit in Ianua vel districtu, quod absit, clamare debeat, qui aliquid clamare voluerit: *vivat populus et dominus dux*. Et quicumque contrafecerit, puniatur pena lingue usque ad penam mortis inclusive, arbitrio domini ducis et consilii sui. Item quia multi falaciter, sub aliquo colore, querunt divisiones et parcialitates, dicendo et ratiocinando cum aliquibus verba sonantia parcialitatem et inducentia timorem et divisionem civium, cum aliqui dicant: *cavete vobis a guelfis vel a guibellinis*, vel *a populo grasso vel a populo macro*, vel verba simillia, et per hoc inducatur suspicio inter cives et districtuales Ianue; specialiter, hac regula presenti, prohibemus quod nulla persona audeat cum aliquo seu aliquibus, publice seu secrete, loqui dicta vel simillia verba, que parcialitatem aliquam, suspicionem vel timorem videantur inducere, sub pena librarum quinque ianuinarum et a libris quinque usque in centum, arbitrio domini ducis et sui consilii, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Et ille cui vel cum quo predicta vel simillia verba fuerint dicta vel loquuta, teneantur ipsum talem loquentem seu dicentem accusare sub dicta pena. Et si dictam penam solvere non poterint, fustigentur ab archu sancti Stephani usque ad hostium sancti Thome, semper facie aperta et non coperta. Et predicta teneantur dominus dux et consilium et dominus potestas Ianue observare et facere observari. Et si contrafecerit, dominus dux syndicaretur per syndicatores in libris centum; quilibet ex duodecim qui contrafecerit in libris viginti quinque; et dominus potestas in libris quinquaginta Ianue. Qui syndicatores, si dictam penam non exegerint, syndicentur per successores eorum in tantam quantitatem pecunie in quantam dominus dux et consilium et dominus potestas qui contrafecissent syndicari debuissent: que pene operi portus et moduli aplicentur. Et in predictis et quolibet predictorum procedere possit et debeat dominus dux et consilium, et procedi facere per dominum potestatem et quemcumque alium voluerint. Et etiam dominus potestas procedere teneatur in predictis semper ad mandatum domini ducis et consilii, et etiam ex officio suo, si contra tales delinquentes ipse dominus potestas incepisset ante processum, qualitercumque incepisset. Et ne pretextu ygnorancie possit aliqua persona contrafacere in aliquo de predictis, statuimus, regulamus et ordinamus quod ter in anno, scilicet semper in principio introitus

officii antianorum, mictatur erida et preconacio per civitatem Ianue et per burgos et loca consueta; et etiam quod littere speciales mittantur vicariis, rectoribus et potestatibus potestaciarum, ripariarum, et terrarum comunis Ianue de notificatione predictorum et presentis regule. Et si predicti vicarii ripariarum et districtus, qui quoscunque contrafacientes in predictis punire teneantur ut supra, contrafecerint in predictis vel aliquo predictorum, puniantur pro quolibet et qualibet vice in libris quinquaginta. Potestates autem locorum predictorum et rectores capere quoslibet delinquentes ut supra et denunciare teneantur; et captos mittere predictis vicariis, ac etiam informationem et processum quem seu quam haberent a predictis, et si quem fecissent contra tales delinquentes, incontinenti, sub pena librarum vigintiquinque ianuinarum pro quolibet et qualibet vice. Vicarii autem predicti teneantur et debeant huiusmodi delinquentes punire in loco delicti, et contra eos procedere per omnia ut superius est expressum.

55. *Quod nullus de populo audeat ire ad domum nobilium tempore rumorum.*

Statuimus et ordinamus quod nullus popularis, siye de gremio populi, tempore aliquorum rumorum qui acciderint in civitate Ianue seu districtu, casualiter seu ordinatione domini ducis et consilii, seu alia quacunque causa, audeat vel presumat ire cum armis ad domum alicuius nobilis, vel ad stipendium ipsorum seu qui sit de albergis nobilium civitatis Ianue, in subsidium ipsorum vel alicuius eorum in preiudicium seu lesionem status domini ducis seu populi, sub pena librarum vigintiquinque usque in mille, arbitrio domini ducis et consilii, et ultra sub pena alia corporali que videretur domino duci et eius consilio, secundum ius et iusticiam delicti et delinquentis qualitate pensata. Et utrum fuerit preiudicium seu lesionem status domini ducis et sui consilii et populi, remaneat in provisione et declaratione domini ducis et sui consilii. Eodem modo et eadem pena puniatur quilibet nobilis qui recetaret, teneret, seu ad soldum caperet, tempore dictorum rumorum ut supra, aliquem de populo seu de potestaciis et ripariis et districtu Ianue, seu etiam aliunde, in preiudicium seu lesionem status domini ducis seu populi; quod remaneat terminacioni domini ducis et sui consilii ut supra.

56. *De armis non tenendis nec portandis in platheis vel carrubeis, nisi ad arma comunis et certo modo ut infra.*

Quia inter alia propter que amor, unitas et fraternitas ac benevolentia conservantur inter amicos propinquos ac cives, est unica arma portare; considerantes quod omnes homines de populo sunt amore fraterno coniuncti, et quod parcialitates antiquas relinquerunt omnino radicaliter extirpantes et de ipsorum cordibus evellentes, ut ipsa fraternitas perpetuo

conservetur, statuimus et ordinamus quod omnes de populo civitatis, suburbiorum et riperiorum habere et tenere debeant arma sive insignia comunis Ianue in scuto sive clipeo, super vestibus armorum, cum quibus in casu armorum descendere in platheis deberent, sive que portarent in Ianua in dicto casu armorum, et non aliqua alia arma in casu armorum portare per civitatem. In domo vero quilibet civis popularis possit tenere arma sua propria, nec possit aliquis civis Ianue, nobilis vel popularis, portare in vescillis, super vestibus, pavesiis vel cognoscenciis in Ianua vel districtu aliqua arma sive insignia ad aquilas vel lilios depicta, sub pena librarum decem usque in quingentas ianuinarum. Que pena aplicetur operi portus et moduli. Et predicta locum non habeant in patronis galearum, navium et lignorum navigabilium, qui quidem patroni portare possint eorum arma et insignia propria. Et nihilominus teneantur ipsi patroni unam banderiam ad arma comunis portare, scilicet gonfaronum unum seu vexillum ad arma sive insignia crucis, alcius ceteris vesilis, super pupam vel ad pupam illius ligni.

57. *Quod nemo vadat ad loca rebellium.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis civis Ianue, nobilis vel popularis, nec aliquis alius eius districtualis, non possit vel debeat modo aliquo ire ad loca rebellium et inobediencium domini ducis et consilii et status presentis populi, seu ad loca in quibus ipsi rebelles starent vel habitarent, nec eis loqui sine expressa licentia et mandato dicti domini ducis et consilii, vel officii alicuius, quod per ipsum dominum ducem et consilium esset ad hoc ordinatum. Et hoc sub pena a libris decem usque in quingentas, arbitrio domini ducis et sui consilii. Et intelligantur loca rebellium ea que sunt vel fuerint declarata per dominum ducem et consilium suum, seu per aliud officium ad hoc deputatum seu deputandum per ipsum dominum ducem et suum consilium, nisi quatenus dicta loca restituerentur ad obedientiam domini ducis et consilii.

58. *De pena imposita illis qui offenderent populares ad instanciam nobilium.*

Volentes providere utilitati et bono statui hominum popularium Ianue et districtus, et ne ipsi populares materiam habeant committendi aliqua enormia contra et adversus alios populares, quos diligere debent tamquam fratres, maxime ad instanciam nobilium civitatis Ianue, statuimus et firmamus presenti ordine et regula perpetuo valitura, quod aliquis popularis aut de gremio populi, seu de villis, vel ripariis, seu de districtu Ianue, vel eciam aliqua alia persona de extra districtum, non audeat de cetero vel presumat in civitate Ianue vel districtu, seu in aliqua mundi parte, ire, stare seu esse in comitiva, subsidio, favore seu societate alicuius nobilis seu nobilium Ianue, pro insultando seu iniuriando ali-

quem alium ianuensem, seu de villis vel ripariis seu de districtu Ianue ubi, erit vel stabit de cetero in aliqua mundi parte, in servitium, societatem, favorem seu comitivam alicuius vel aliquorum ex dictis nobilibus. Et si casus accideret quod ipse popularis, seu de villis vel de ripariis seu de districtu Ianue, qui sic esset, staret vel iret in comitiva, favore vel subsidio nobilis vel nobilium de quibus supra dictum est, seu forte ad instanciam alicuius nobilis vel nobilium ex predictis, licet absentis vel absencium, percuteret aliquem alium ianuensem, seu de ripariis, villis vel de districtu Ianue de manu seu baculo, vel aliquo alio modo, absque sanguinis effusione, incurrat et ex nunc incurrisse intelligatur dictus talis percutiens in penam manus, sive perdendi sive admittendi manum. Et si cum sanguinis effusione percusserit, incurrat et incurrisse intelligatur dictus talis percutiens in dictam penam manus, sive perdendi manum, et ultra puniatur quacumque alia graviore punitione usque ad ultimum supplicium seu mortem, ad voluntatem et arbitrium dicti domini ducis et sui consilii duodecim sapientum, et prout ipsi domino duci et consilio predicto videretur ipsum talem puniendum fore maiori pena, quam manus. Et teneatur dominus potestas comunis Ianue, qui nunc est et pro tempore fuerit, et eius iudices, quemcumque contrafacientem in predictis vel aliquo predictorum punire et condemnare ut supra, ad denunciacionem domini ducis et sui consilii; et hoc non obstantibus aliquibus regulis vel ordinacionibus vel capitulis comunis Ianue in contrarium facientibus vel loquentibus; quibus omnibus per presentem regulam volumus esse penitus derogatum. Et predicta locum non habeant in patronos et ductores galearum, cocharum, navium sive lignorum, et eorum marinarios existentes ad eorum stipendia, in quantum predicta contenta in presenti regula essent contra ordinaciones et provisiones officii Gazarie et navigandi. Et e converso fiat de nobilibus ad instanciam popularis. Ubi autem non intervenerit crimen puniendum pena corporali, puniatur a libris decem usque in mille ianuinarum, arbitrio domini ducis et Consilii.

59. *Quod nemo cum armis accedat ad terras comunis.*

Statuimus et ordinamus quod pro bono statu et pacifico civitatis Ianue et districtus, et ad refrenandam audaciam illorum qui temporibus retroactis sic leviter intrant (sic) in districtum Ianue, nullo habito respectu ad comunis Ianue honorem, et offensiones reales et personales faciendas; si aliquis marchio, comes, dominus, castellanus seu civis Ianue, hominum iurisdicionem habens, vel aliquis alius, ausu temerario cum suis hominibus vel aliquo eorum, cum armis vel armata manu, venerit vel ipsos miserit ad aliquam terram, civitatem vel locum comunis Ianue qui de cetero pro comuni Ianue haberetur vel teneretur a Corvo usque ad Mo-

nacum, citra iugum vel ultra districtus Ianue, in aliquam offensionem, lesionem, damnum vel favorem, seu subsidium vel subcursum alicuius terre, castri vel loci districtus Ianue, vel alicuius partis vel parcium, vel singularium personarum dictorum locorum, sine expressa licentia et mandato domini ducis et consilii vel vicarii, qui pro domino duce esset in partibus illis, ipso facto declaretur, reputetur et habeatur ipse talis contrafaciens esse privatus ab omnibus feudis, et privatus ipso facto et iure honoribus et graciis omnibus et beneficiis comunis Ianue; ita quod nullo tempore ipsis graciis et honoribus uti possit, et omnibus fidelitatibus et iuribus que teneret et haberet a comuni Ianue, et etiam extra omnem protectionem et defensionem comunis Ianue; et ultra procedatur contra ipsum secundum formam iuris et capitulorum comunis Ianue. Et ultra habeatur et reputetur dictus talis pro predictore et inimico comunis Ianue. Salvo et reservato quod, non obstantibus supradictis, si homines talium comitis, marchionis, castellani, vel iurisdictionem habentis, qui essent numero decem, vel ab inde infra, venerint contra predicta et contra formam predictam, non intelligatur propterea dictos eorum dominos contrafecisse, si infra mensem unum processerint contra eos prout qualitas negotii requirit in personis et rebus.

60. *De pena imposita deliquentibus in certis locis civitatis ultra formam capitulorum comunis Ianue.*

Quoniam iuri convenit et etiam equitati quod maleficia seu delicta ratione locorum censi debeant graviora, et per consequens in eis maior pena veniat infringenda; statuimus et firmamus, et per presentem regulam ordinamus, quod si aliqua persona, cuiuscumque condicionis existat, fecerit aliquod maleficium seu delictum in banchis, seu in circhuytu banchorum, vel in aliqua ecclesia civitatis et burgorum, seu etiam in aliqua domo in qua fierent nuptie sive sponsalicie, seu in palacio ducali, seu in palacio in quo reguntur curie, seu etiam in palacio in quo potestas qui nunc est vel pro tempore fuerit habitat, seu etiam in plathea que est iuxta palacium ducale, puniatur et puniri debeat per dominum potestatem Ianue, qui nunc est et pro tempore fuerit, et per quemlibet magistratum qui haberet super dicto delicto cognoscere et punire ipsum delinquentem in dictis locis, vel altero ipsorum, punire acrius et atrocius quam puniri aliter deberet secundum formam aliorum capitulorum comunis Ianue, videlicet: si condempnacio peccuniaria requireretur, in duplo; si vero criminaliter esset puniendus, puniatur secundum formam capitulorum. Ad quam iusticiam exequendam, secundum delictum puniendum, teneantur dominus dux et consilium prebere auxilium, consilium vel favorem.

61. *Quod nullus vadat ad rixam aliquam.*

Statuimus et ordinamus, si forte in aliqua parte civitatis vel burgorum, vel in aliqua parte ex tribus potestaciis, ac in aliqua parte ripariarum et districtus, citra vel ultra iugum, aliqua lix, questio vel discensio, quod absit, nasceretur inter homines comunis, quod aliqua persona, cuiuscumque condicionis existat, non audeat vel presumat dare vel mittere auxilium consilium vel succursum alicui ex partibus predictis inter quas questio orta esset, hominum seu armorum offendibilium vel defendibilium, absque licentia domini ducis et consilii. Et si quis contrafecerit, tunc contra ipsum procedatur prout domino duci et consilio videbitur procedendum, condemnandum et puniendum, iuris ordine servato vel non servato. Et si ille, qui ut supra contrafecisset, citatus fuerit vel requireretur de parendo mandatis domini ducis, consilii et comunis, non comparuerit ad terminos sibi datos, tunc forestetur de Ianua et districtu per magistratum Ianue, secundum formam capitulorum Ianue loquencium de bannitis et forestatis et inobedientibus comunis Ianue. Salvo quod, si voluerit condempnacionem solvere, dominus dux et consilium possint in hoc dispensare; nec possit aliqua persona cuiuscumque conditionis, occasionibus supradictis, receptare in domo sua sub pena arbitrio domini ducis et sui consilii.

62. *De Buchanigris perpetuo relegandis.*

Attendentes quod per quondam dominum Symonem Buchanigram, fratres et alios de cognacione, parentela seu supranomine eius, et de eorum malignis et iniquis operibus comune et patria ianuen-sis depressa, subfocata, vendita et pene destructa et in servitutem posita fuit, non actento, sed ingrate spreto et neglecto immenso beneficio, quod recepit hiis proximis temporibus et antiquis ipse dominus Symon, fratres et cognati ac domus eius a comuni et civibus Ianue, sicut longe lateque novit mundus, ordinaverunt, regulaverunt, statuerunt et firmaverunt quod nemo de cognacione seu cognonime aut supranomine de Buchanigris, seu quod nullus Buchanigra, quicumque sit et cuiuscumque etatis vel condicionis, in perpetuum non possit, audeat vel presumat stare, habitare, morari aut quomodolibet apparere clam vel palam, quacumque occasione vel causa, in Ianua, districtu, seu loco aliquo comunis Ianue seu qui pro comune Ianue teneatur, regatur aut distringatur, sub pena heris et persone. Nec liceat vel possit vel audeat, ymmo sit expresse prohibitum, cuicumque contra predicta vel aliquod predictorum, vel in aliquod preiudicium seu diminucionem vel mutacionem predictorum vel alicuius eorum, aliquid attentare, facere, operari, tractare vel etiam loqui, sub pena arbitrio domini ducis et consilii tam peccunialiter quam criminaliter. Item quod omnes et singuli qui de dicto cognomine sint in Ianua et

districtu, exceptis carceratis, debeant infra dies decem proxime venturos penitus recessisse de Ianua et districtu, sub pena predicta heris et persone. Liceat tamen domino duci et eius consilio, semper et quando et quociens eis placuerit et videbitur, super predictis et quolibet predictorum ordinare, decernere et observare aliter et alio modo, in totum et pro parte, prout sibi videbitur utilius civitati et statui suo et populi Ianue; ita tamen quod in deliberacione predictorum et cuiuslibet eorum debeant esse concordēs undecim ad minus, computata voce domini ducis.

63. *Quod banniti non restituantur usque ad centum annos et unam diem.*

Regulam, statuimus et firmamus quod nullus homicida, fur, latro, adulter, falsarius, proditor, aut alius maleficus quilibet, qui tale crimen commisit ex quo legitime debeat mori, et fuerit bannitus, forestatus seu condemnatus per dominum potestatem Ianue, vicarios riparie, potestates, vel alios quoslibet legitimos magistratus comunis Ianue, seu etiam quantumcumque non fuerit bannitus vel condemnatus, aut etiam accusatus, sed solum crimen commiserit pro quo possit vel debeat legitime condemnari seu puniri ad mortem, non possit per dominum ducem, consilium vel alium magistratum comunis Ianue, qui sit presentialiter vel pro tempore fuerit, absolvi vel restitui, quacumque ratione, occaxione vel causa que dici vel excogitari possit, infra annos centum et diem unum, neque ad civitatem Ianue vel districtum eius vel aliquem mundi locum comuni Ianue subdictum accedere vel morari, sub pena persone, quam ex tali crimine pati debuerit. Et intelligatur quicumque talis perpetuo bannitus et forestatus de omni posse dicti comunis, non obstante quolibet alio statuto, regula vel decreto, aut alio quolibet ordine seu lege in contrarium editis vel edendis quacumque solempnitate ligatis vel ligandis, etiam si de presenti regula faceret mentionem. Et hec omnia supradicta intelligantur et sint facta et statuta et locum habere, de illis dumtaxat maleficis qui crimen commiserint ut supra, a die xx^o vii^o marcii proximi preteriti citra; quidem die fuit factum decretum per dominum ducem de quibusdam absolvendis, ut in illo plenius continetur, et de cetero usque ad centum annos et unam diem; sed contra eos debeat procedi, tamquam contra bannitos et forestatos, per magistratus ad quos spectabit processus. Salvis nihilominus et salvatis hiis de quibus in regula posita sub rubrica: *De bannitis occidendis et eorum receptatoribus puniendis* specialiter est cautum.

64. *Quod dominus dux possit expendere pro capiando et interfici faciendo bannitos.*

Quia bono et gravi presidi congruit suam malis hominibus purgare provinciam, ut, hiis depulsis, boni

remaneant in quiete; firmiter presenti ordinacione decernimus et regulamus, quod dominus dux possit, debeat et sibi licite liceat, malefactores forestatos et quoscumque bannitos de et pro publico crimine inquiri, persequi, capi et interfici facere, prout melius, caucius et honorabilius facere poterit pro comuni. Et possit pro predictis complendis ipse solus, etiam sine consilio, expendere, dare et solvere de pecunia comunis Ianue, prout melius et parcius poterit, in florenos ducentos pro quolibet malefactore forestato et bannito. Ita tamen, ut quando ipse dominus dux solus velit tractare et facere supradicta, vel aliquod predictorum, vel expendere pro dictis occaxionibus aliquam pecunie quantitatem, teneatur de actu quem facere velit facere noticiam consilio suo, vel saltem priori ipsius consilii, dum tamen non teneatur nominare personam capiendam vel interficiendam. Si autem persone capiende vel interficiende capi et interfici non possent pro precio supradicto, tunc et eo casu dominus dux possit expendere tantum ultra dictos ducentos florenos pro quolibet capiando et interficiendo quantum fuerit opportunum. Isto tamen casu teneatur et debeat in consilio et coram consilio duodecim dicere actum quem facere fieri velit; non tamen teneatur nominare personam capiendam et interficiendam. Et aliter nihil ultra possit isto casu. Et predicta facere possit, non obstante regula posita sub rubrica: *De elleccione et officio et baylia octo officialium sapientum de moneta.*

65. *De bannitis occidendis et eorum receptatoribus puniendis.*

Statuimus, firmamus et inviolabiliter regulamus quod quilibet persona, cuiuscumque condicionis existat, possit libere et impune quemcumque forestatum et forestatos pro publico crimine, ex quo scilicet banno et forestacione mori deberet si per magistratum Comunis Ianue caperetur, seu qui de crimine pro quo banniti seu forestati sunt venirent personaliter et corporaliter puniendi, possit inquam offendere realiter et personaliter, et ipsum et ipsos personaliter capere et detinere libere et impune. Et ultra, quicumque ipsos vel aliquem ipsorum bannitorum caperet, et captum consignaret vivum in virtutem domini ducis vel vicariorum comunis Ianue, habere debeat de pecunia comunis Ianue predicti libras centum ianuinarum. Si quis autem aliquem ipsorum interfecerit, habeat et habere debeat libras quinquaginta ianuinarum. Et ut receptaculum et auxilium omnino denegetur eisdem bannitis et forestatis in quolibet loco districtus Ianue, statuimus et regulamus quod aliqua persona remota vel propinqua, vel cuiuscumque condicionis existat, non audeat vel presumat dictis forestatis vel bannitis, seu alicui ipsorum, publice vel secrete, de die vel de nocte, aliquod receptaculum dare vel prestare, nec auxilium cibi vel potus, vel aliquod aliud invamen dare, donare vel prestare; sub pena a libris viginti quinque ianuinarum usque in ducentas, et

ultra sub pena heris et personarum, arbitrio domini ducis et consilii, pro quolibet predictorum et qualibet vice. Et hoc si et in quantum predicta faceret maliciose et appensate, arbitrio domini ducis et consilii. Nec audeat vel presumat seu paciatur aliqua universitas vel comunitas districtus Ianue receptare seu receptari permittere aliquem bannitum vel forestatum comunis Ianue de predictis bannis in ipsorum territorio, sub pena librarum centum ianuitorum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Et eodem modo quolibet universitas cuiuslibet loci, in quo dicti forestati dannum aliquod vel offensam facerent, teneatur ad restitutionem dampni passo dampnum, et ad penam solvendam arbitrio domini ducis et consilii, nisi dictos forestatos talia committentes ceperint et in virtute domini ducis vel dictorum vicariorum vel comunis Ianue posuerint; quo casu predicti ad dampni restitutionem et penam solvendam nullatenus teneantur. Si qua autem persona bannita vel forestata comunis Ianue, vel districtus, consignaverit aliquem bannitum vel forestatum comunis Ianue, qui niori deberet, et qui esset bannitus vel forestatus de eodem vel pari aut maiori termine in fortiam comunis Ianue, sit ipsa persona sic consignans seu presentans et intelligatur exempta et omnino absoluta a banno et forestacione comunis Ianue. Si autem aliquis non bannitus nec forestatus comunis Ianue presentaret aliquem bannitum vel forestatum ut supra comunis Ianue in forciam dicti comunis, sit et esse possit et debeat ipsi presentanti licitum eximere et extraere unum bannitum vel forestatum comunis Ianue de banno et forestacione, dummodo sit bannitus de eodem crimine pari vel maiori ille qui primo fuerit interfectus, si illum eximere vel extrahere de banno voluerit. Si autem noluerit eximere aliquem forestatum, possit dictus bannitus vel forestatus, vel alia persona consignans forestatum vel bannitum, petere et habere pecuniam supra specificatam. Et eodem beneficio gaudeat et gaudere possit, si occideret aliquem bannitum comunis Ianue et districtus. Salvo tamen et excepto ab omnibus et singulis supradictis, quod non liceat alicui eximere vel petere absolvi aliquem forestatum vel bannitum occaxionibus infrascriptis; vel aliqua earum, videlicet: bannitum propter mortem patris vel matris; vel occaxione criminis falsi; vel propter falsam monetam; vel propter mortem domini sui; vel domini cum quo staret vel stetisset; vel cuius fuisset manens; vel propter mortem alicuius rectoris comunis Ianue; vel qui fuisset compositor falsi instrumenti; vel qui esset bannitus ex eo quod fuisset assassinus; vel qui prodicionaliter propter pecuniam interfecisset aliquam personam; vel qui esset bannitus, pro eo quod tractasset in preiudicium vel lesionem sive detrimentum status ducalis vel populi, vel contra personam ipsius domini ducis. Omnes etiam familie, videlicet uxores et filii dictorum bannitorum seu forestatorum, recedant et recedere debeant de Ianua et districtu Ianue et ripariis infra dies octo; et ipso termino elapso, compellantur et compelli

possint et debeant per quascumque personas ad recedendum. Et ultra cadant in penam a libris viginti quinque usque in centum, arbitrio domini ducis et consilii.

66. *De iniuriis factis extra Ianuam appensate.*

Si quis extra Ianuam et districtum, in qualibet mundi parte ubi magistratus ianuensis non exerceat merum et mixtum imperium nec gladii potestatem, percusserit seu verberaverit aliquem ianuensem pugillis et calceis, fustis seu baculis, aut saculis arena plenis seu verberibus, vel etiam gladio seu aliquibus armis apensate, deliberate vel tractate, que deliberatio et tractatus intelligatur expresse intervenisse quando aliquis percusserit seu vulneraverit aliquem infra mortem, cum potuisset eum occidere, vel etiam in casu predicto si minus malum, sed maius vituperium iniuriam passo fecerit, cum potuisset maius facere, vel etiam si predicta vel aliquod predictorum illata seu perpetrata fuerint super aliqua navi, galea vel alio navigabili vase, per personam que nullum daret tunc temporis stipendium seu soldum persone sic percusse et vulnerate; teneantur dominus dux et eius consilium et etiam dominus potestas, tam ex suo officio quam etiam de mandato domini ducis et eius consilii, quam primum habuerint noticiam de predictis delictis, procedere contra personam iniuriantem, percucientem seu vulnerantem, ad indaginem veritatis. Qua reperta, teneantur et debeant illum, qui predicta commiserit, condemnare a libris viginti quinque usque in mille, arbitrio ipsorum. Et nichilominus puniatur corporaliter, usque ad mortem inclusive arbitrio domini ducis et eius consilii, seu domini potestatis ut supra, considerata personarum condicione et criminis qualitate. Et si dictam penam non imposuerint et exegerint, seu exigi fecerint quam primum potuerint cum effectum, incidant dominus dux et eius consilium et dominus potestas et quilibet ipsorum in penam librarum viginti quinque usque in quingentas ianuitorum pro quolibet et qualibet vice, arbitrio syndicatorum. Si quis autem talis iniuriator per predictos magistratus vel aliquem eorum fuerit requisitus personaliter, vel ad domum seu voce preconis, quod coram ipso magistratu debeat personaliter comparere infra certum terminum magistratus arbitrio moderandum secundum loci distantiam in qua esset seu esse diceretur vel extimaretur, ex tunc ipso facto sit et esse intelligatur forestatus et bannitus comunis Ianue pro et de publico crimine, et impune vulnerari possit, pariter occidi, secundum quod posset quilibet alius forestatus et bannitus de publico crimine. Et nichilominus quolibet bona sua intelligantur et sint publicata et confiscata comuni, etiam si essent loca comperarum comunis, ad que isto casu possit haberi recursus; et ad comunis seu syndici eius instanciam describantur desuper talem forestatum et bannitum; et scribantur super et in columpna comunis, aliqua regula, decreto, seu capitulo non obstante.

Nec valeat, nec teneat aliqua vendicio, vel alienatio seu descriptio aliquorum locorum seu bonorum facta per dictum iniuriatorem seu forestatum, nedum post dictam iniuriam commissam sed nec etiam ante eam commissam, dum tamen facta fuerit post aliquos precedentes odiosos actus seu verba odiosa inter se ipsos dicta seu prolata, seu etiam inter unum ex eis et patrem, fratrem seu filium alterius. Et quod dictum est de eo qui predicta commiserit, idem intelligatur et observetur de illo qui predicta committi seu perpetrari per alium mandaverit, et etiam qui iussu vel mandato alterius predicta commiserit. Et predicta omnia et singula regulamus de cetero fieri et observari debere, non obstante aliquo capitulo, regula vel decreto huic obviantibus quoquo modo. Quibus omnibus et singulis, in quantum huic obviant vel contradicerent quoquomodo, volumus et mandamus per presentem regulam esse derogatum; etiam si de eis vel eorum aliquo expressam oporteret fieri mentionem. Et predicta preconentur annis singulis saltem semel.

67. *Contra habentes terras, castra et loca qui receptant bannitos et rebelles comunis et alios sceleratos in opprobrium comunis.*

Quia multociens, ymmo sepe, multa scelera et maleficia fuerunt per cives et inter cives Ianue et districtuales commissa, que impunita remanserunt propter receptacula terrarum civium civitatis adiacentium prope civitatem et districtum Ianue, in quibus ipsi malefactores ut propriam mansionem fecerunt temporibus retroactis, super quibus expedit necessario pro bono et pacifico provideri, ad evitandum ne status pacificus civitatis valeat in aliquo propterea perturbari, ut cives Ianue et districtuales, qui iniuriam recipiunt, ex hoc possint iusticie remedio aquiescere et contentari. Recordantes verbi divini dicentis: *Noli maleficos vivere super terram*; statuimus, ordinamus, regulamus et firmamus quod aliquis civis vel districtualis Ianue habens castra, terras, villas, iurisdicciones, homines vel vassalos, vel aliquis feudatarius comunis, non possit vel debeat aliquem bannitum vel forestatum comunis Ianue de aliquo maleficio, crimine vel delicto, de quo penam corporalem pati deberet, scienter receptare, vel receptari permittere, vel consentire quod moraretur, receptaretur vel habitaret in dicta sua terra vel iurisdiccione. Si de ipso forestato seu bannito ipse talis dominus terre illius, vel officialis ipsius, sive curiam ipsius regens vel locumtenens, quocumque nomine officii appellaretur, habuerit vel habuisset conscientiam, sive fuerit pro parte comunis Ianue, vel officialium vel magistratuum comunis Ianue requisitus, vel sibi per literas vel nuncios intimatum fuerit, teneatur et debeat ipsum capere et capi facere, et ipsum sub fida custodia remittere, tradere et consignare comuni Ianue, seu potestati vel rectori civitatis, qui tunc fuerit, iuxta monicionem et denunciacionem

sibi ut supra factam. Si tunc in dicta terra fuerit repertus, et si quis contrafecerit et servare seu servari facere recusaverit, sit et esse intelligatur eo ipso condemnatus a libris centum usque in mille ianuinarum, arbitrio domini ducis et sui consilii. Et quod dictum est ut supra de forestato et bannito ut supra, eodem modo intelligatur et fiat et fieri debeat et servari de quolibet et pro quolibet rebelle et inobediente comunis Ianue. Et quia multociens aliqui scelerati, de quibus infra dicitur, se receptantes in dictis terris civium et districtualium, cum maiori audacia et securitate se disponunt ad orribilia perpetranda; nolentes quod talia fieri possint, statuimus, ordinamus et firmamus, quod si aliquis qui esset predictor comunis Ianue, vel qui fecisset falsam monetam, vel qui fuisset assassinus pro moneta, vel qui interfecisset patrem, fratrem, filium vel dominum suum, qui se receptaret in dictis terris vel aliqua earum, teneantur dominus illius terre vel loci, seu eius vicarius vel locumtenens sive eius curiam regens, cui fuerit vel cui fuisset denunciatum, ad primam denunciacionem sibi fiendam per magistratus comunis Ianue, ipsum talem capere seu capi facere, et personaliter arrestare, et ipsum sic captum Ianue domino duci et consilio, vel magistratui Ianue, sive eorum familiis et nunciis propterea destinatis, consignare; ipsisque ipsum talem conducentibus, si opus fuerit et requisiti essent, providere de securo conductu et comitiva ydonea, omnibus malicia et fraude remotis. Et si forte aliquis esset dominus terre vel loci iurisdiccione seu castri, qui ipsum talem malefactorem post denunciacionem sibi factam ab inde in antea teneret vel receptaret, ex nunc prout ex tunc incidat et incidisse intelligatur ipso iure in penam a libris quingentis usque in libris tribus millibus ianuinarum. Cui pene et executioni ipsius omnia eius bona intelligantur esse obligata ubique existencia, ut exacio dicte pene fieri possit per dominum potestatem Ianue vel magistratum cui fuisset per dominum ducem et consilium illa exacio exigenda commissa. Non tamen per predicta preiudicetur vel preiudicatum esse intelligatur convencionibus civitatum et locorum, qui sunt in districtu Ianue a Corvo usque Monacum et in quibuscumque aliis locis. Et quia multociens dominus dux et consilium eius et comune, pro magnitudine negotiorum rei publice ianuensis, sunt tot et tantis tamque arduis negociis occupati, quod continue observationi plenarie predictorum commode vacare non possent, statuimus, firmamus et firmiter regulamus quod ipse dominus dux et eius consilium non intelligantur in penam incidere supradictam, quia precise vel semper ipsam regulam vel partem ipsius non servarent; sed nichilominus teneantur denuntiationes et admonitiones predictas facere, quotiens casus occurrerit et sibi denunciatum extiterit. Quo casu, si predicti domini, seu officiales et locumtenentes dictarum terrarum, locorum et hominum, post dictam admonitionem se non abstinuerint effectualiter a predictis; teneantur dominus dux et eius consilium, quando-

cumque sibi videbitur, suis locis et temporibus, procedere contra illos ad exactionem dictarum penarum et contrafacientes punire. Et si expedire videbitur exercitum et cavalcata, seu expeditionem instituere et indicare contra eos, prout sibi melius videbitur disponendum pro salute rei publice conservanda et statu ipsius domini ducis et populi ampliando, cuius exercitus seu cavalcate institutionem in domini ducis et eius consilii potestate deponimus et heremus, sine alia solempnitate, et etiam non obstante regula posita sub rubrica: *De guerra, pace, confederacionibus, ligis et societatibus non faciendis, nisi forma infrascripta servata.*

68. *De hiis qui dixerint vel fecerint contra personam alicuius officialis.*

Statuimus, regulamus et firmamus quod si quis, temerario ausu, aliquid dixerit vel fecerit seu commiserit contra vel in personam alicuius officialis communis Ianue, etiam post officium seu finem vel tempus officii sui quandocumque, condempnetur a florenis decem usque in mille auri, arbitrio syndicatorum, qualitate persone et delicti diligenter attentis. Et si forte delinquens esset adeo inops, quod solvere non posset penam, fustigetur vel mutiletur in membris, arbitrio ipsorum syndicatorum, ita quidem quod pena in hoc casu excedat penitus duplum omnis pene statute a comuni iure et capitulis civitatis Ianue criminaliter, aut pro offensionibus in personam factis in dictos officiales: procedatur contra dictos tales rigide quantum fieri potest secundum formam iuris et capitulorum civitatis Ianue. Et in predictis et quolibet predictorum dominus dux et eius consilium procedere teneantur et debeant ad exactionem dictarum penarum et cuiuslibet earum, sive fuerit peccuniaria sive fuerit corporalis; sub pena syndicamenti arbitrio syndicatorum. Si tamen dominus dux et eius consilium essent adeo rebus publicis occupati, quod predictis superesse non possent, vel etiam si sibi videretur quod utilius vel honestius esset quod processus et executio predictorum fieret per dominum potestatem; possint ipsi dominus dux et eius consilium suam ad hunc casum domino potestati attribuire potestatem. Et eo casu dominus potestas contra predictos procedere et exequi teneatur, secundum formam presentis regule et potestatis et arbitrii sibi ut supra concessi. Qui dominus potestas si remisse vel negligenter procederet in predictis, vel contra predictos, vel si non observaret formam presentis regule, statuimus quod syndicatores contra eum procedere possint et debeant, et eum condempnent eorum arbitrio secundum criminis qualitatem. Et ne possit pretendi ignorantia de predictis, mittatur preconacio per civitatem Ianue et suburbia annis singulis saltem semel.

69. *Contra illos qui haberent castra comunis Ianue in custodia, et qui ipsa castra redderent.*

Volentes providere quod castellani qui pro comuni Ianue et regentibus statum presentem domini ducis

et populi constituentur seu ordinabuntur ad custodiendum aliqua castra seu fortelicias comunis Ianue, seu que pro comune quomodolibet tenerentur, bonam et diligentem custodiam ipsorum castrorum et fortiliarum habeant, et ut dolo, negligentia, desidia seu culpa ipsorum dicta castra et forticie pervenire non possint seu valeant in virtutem seu hayliam aliquorum, nisi ordinati fuerint per dominum ducem et suum consilium, cum ex hoc grave et enorme preiudicium statui presenti domini ducis et populi generari valeret; statuimus et ordinamus, et per presentem regulam firmamus, quod si aliqua persona cui fuerit concessum seu concessa a tempore creacionis ducatus domini Iohannis de Murta ducis ianuensium citra, seu in futurum concedetur, aliquod castrum seu forticia in custodia seu guardia, illud castrum seu forticiam dolo seu culpa vel negligentia ipsius admiserit, et in alium pervenerit quod in illum qui ordinatus est ad dictam custodiam ex ordinacione domini ducis et sui consilii, seu ipsum castrum vel forticiam ex sua propria temeritate alicui traderit, seu in virtutem posuerit, aliter quam ex ordinacione domini ducis et sui consilii ut supra, pena ultimi supplicii puniatur, et ultra quod bona ipsius tamquam proditoris comunis Ianue sint publicata et confiscata comuni Ianue ipso iure, non obstantibus iuribus uxorum; et quod uxores et filii sui masculi sint perpetuo banniti et forestati de civitate Ianue et districtu et toto posse ianuensium, ita quod nullo unquam tempore possint habitare seu stare in Ianua seu districtu, seu in aliquo loco qui teneatur pro comuni Ianue, seu in aliquo loco conventionato cum comuni Ianue, tamquam proditores comunis Ianue. Qui etiam filii nullo unquam tempore possint habere officium vel beneficium aliquod dicti comunis. Et si quis contrafecerit, puniatur et condempnetur arbitrio syndicatorum.

70. *Quod nullus forestatus vel bannitus possit accipi vel teneri ad stipendium comunis vel castellanorum.*

Statuimus et etiam ordinamus quod non possit, aliquo quovis ingenio seu modo, aliqua persona que fuerit forestata seu bannita de civitate Ianue et districtu per aliquos officiales comunis Ianue, seu qui pro comuni Ianue mitterentur seu transmitterentur ad aliquas mundi partes, esse castellanus, seu castellaniam vel forticiam comunis Ianue seu que pro comuni teneretur habere, seu ad illam castellaniam vel forticiam assumi, constitui seu ordinari; nec etiam possit esse ad soldum alicuius castellani alicuius castri seu forticie quod vel que per comune Ianue teneretur. Et si dicta persona que sic fuerit forestata electa fuerit seu ordinata ad aliquam castellaniam seu forticiam ut supra, non valeat ipso iure talis electio. Et si fuerit assumpta debeat removeri. Et ultra sindicetur a libris quinque usque in libris viginti quinque arbitrio syndicatorum.

71. *Contra puellas, que turpi actu se copulant.*

Statuimus et ordinamus quod si aliqua puella de civitate Ianue et suburbiis habens patrem et matrem vivos, vel patrem vivum sine matre, vel matrem sine patre vivo, que sine consilio, asensu vel voluntate ipsorum parentum, vel patris vel matris viventis, se copulaverit vel maritum asumpserit, quod ipso facto perdat bona paterna et materna, et hereditatem que sibi obveniret ex hereditate paterna, et materna, et ultra liceat ipsi patri vel matri vel parentibus ipsam talem tenere inclusam. Et ipso facto dicta hereditas remaneat et sit dictorum parentum. Et converso si aliquis iuvenis efrenatus illam acceperit, condemnatur et condemnari debeat per dominum ducem et consilium a libris viginti quinque in libras quingentas ianuinorum, arbitrio domini ducis et consilii: que pena exigatur et aplicetur operi portus et moduli.

72. *Contra mictentes vel portantes megollos ad loca prohibita.*

Quoniam perniciosum est toti populo et prodicioni proximum ac fame ianuensi detrictivum saracenos et barbaros, quos indigere convenit armis et gentibus belicis, ipsos instruere et munire predictis; idcirco provida deliberacione districtius inhibemus omnibus et singulis ianuensibus, et qui pro ianuensibus dstringuntur appellantur et tractantur, et comuni Ianue quoquomodo subiectis, ne arma, ferrum factum vel infectum, lignamina, sclavos seu megolos deferant seu deferri faciant ad terras prohibitas et de cetero prohibendas per sacrosanctam Romanam Ecclesiam. Quos qui contrafecerint, ex nunc prout ex tunc diffidamus et bannimus atque forestamus, et diffidatos, bannitos et forestatos esse decernimus perpetuo a Ianua et districtu in personis et rebus, auctoritate presentis statuti et regule, et specialiter illos qui sclavos sive megolos deferent ad loca predicta; quos nullo tempore per aliquem magistratum Ianue vel comunis audiri volumus, nec in suis iuribus defendi; et nichilominus deferentes dictos sclavos puniri in arbitrio domini ducis et sui consilii supradicti.

73. *Quod nullus ianuensis emat comerihium vel apauta.*

Cognoscentes cives Ianue in diversis mundi partibus propria eorum negocia prosequendo in grave dampnum rei publice conantur emere comerihia et apauta ab imperatoribus et dominis orientalium partium; statuimus, ordinamus et firmamus quod aliquis ianuensis vel qui pro ianuense dstringatur vel appelletur, non possit nec debeat modo aliquo qui dici vel excogitari possit, per se vel interpositam personam pro ipso, emere in totum vel in partem vel particeps esse vel collector alicuius comerihii vel

apauti impositi vel in futurum imponendi ab aliquibus imperatoribus, regibus seu dominis orientalium partium a Sicilia ultra versus Romaniam vel Syriam. Et si aliquis contrafecerit, ex nunc prout ex tunc condemnatur et condemnatus intelligatur in libris mille ianuinorum pro qualibet vice: que pena exigi debeat cum effectu per dominum ducem et eius consilium et syndicatores comunis Ianue vel alterum ipsorum.

74. *Quod nullus portet arma alicuius regis vel principis.*

Quoniam inter alia que de facili possent inducere divisiones in populo et difformare unitatem populi et status presentis, qui in unitate consistit et consistet futuris temporibus duce Deo, est deferre et habere arma seu insigna aliquorum principum seu regum vel baronum, propter que posset de facili parcialitas que dudum vigit in civitate Ianue et districtu suscitari; statuimus et firmamus quod nulla persona cuiuscumque condicionis existat, masculus seu femina, audeat vel presumat, aliquo quovis colore quesito, habere, tenere seu portare picta arma aliquorum regum, principum seu baronum in vexilis, banderiis, armis, cognoscenciis, seu supravestibus seu pavesiis in domo seu in aliquo alio loco; sub pena a libra una usque in centum, arbitrio domini ducis et sui consilii. Et illi qui dicta arma habent picta teneantur ipsa levare facere infra dies quindecim a die preconizacionis in antea; de quibus fiat et fieri debeat crida pro parte domini ducis et sui consilii. Salvo quod si dictus dominus dux et suum consilium ordinarent seu concederent alicui civi seu districtuali Ianue licentiam eundi seu armandi pro aliquo principe, rege seu barone; tunc et eo casu possint dominus dux et eius consilium concedere licentiam portandi arma illius talis principis pro quo armaret ille talis civis ex licentia seu mandato ipsius domini ducis et sui consilii, non obstantibus supradictis.

75. *Quod nullus civis vel districtualis, feudatarius regis vel principis, possit habere officium vel gratiam comunis ut infra.*

Quia per gratias et fidelitates quas ianuenses et districtuales Ianue obtinere et facere consueverunt regibus et baronibus et aliis dominis mundi, civitas Ianue in multas discensiones et pericula condescendit; volentes morbo predicto in quantum possumus salubriter providere, statuimus et ordinamus atque firmamus quod aliquis civis seu districtualis Ianue, qui officium ad vitam aliquod vel in perpetuum vel provisionem annuam, gagia, salarium vel mercedem seu gratiam aliquam ab aliquo rege, principe vel barone haberent, vel ex aliquo fidelitatis vinculo tenerentur eisdem vel alteri eorum, non possint, modo aliquo que dici vel excogitari possit, ipse, nec filii sui, patre vivente, esse de aliquo consilio vel officio civitatis Ianue, nec alicuius civitatis vel terre que sit vel fuerit

de posse vel iurisdicione, territorio seu tenimento comunis Ianue, nec in aliqua alia terra vel loco ubi esset consul magistratus ianuensis, de dominio, iurisdicione vel territorio illius domini a quo teneret feudum vel beneficium haberet ut supra, nec esse ambaxator comunis, nec armare vel armari facere per se vel alium, aliquo quovis colore quesito, galeam aliquam seu lignum sine licentia domini ducis et eius consilii, salvo et reservato si tali gratie, utilitati, provisioni vel gagii renunciaret in presentia domini ducis et consilii et cancellarii consilii, qui faceret publicam scripturam in toto et cum effectum, vel illius potestatis, consulis vel rectoris illius loci in quo esset. Et predicta non habeant locum in civibus Ianue qui terras habent in insula Sardinee, quantum pro fidelitate domini regis Aragonum; et hoc quantum ad privacionem graciae vel fidelitatis qua tenerentur.

76. *Contra iuvenes qui faciunt inhonesta in ecclesiis vel balneis.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non audeat vel presumat in hostiis ecclesie vel ecclesiarum vel balneorum vel ante ipsa ostia stare, causa vagezandi mulieres vel dominas, nec prope ecclesias vel balneum per spacium cubitorum centum se ponere, vel stare in locis predictis vel aliquo eorum, nec in viis sive carrubeis publicis stare causa talia commictendi per actum aliquem vel aspectum inonestum, aut verba aliqua non decencia commictendi; et hoc sub pena librarum decem ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Et etiam quod nulla persona matinas facere audeat de nocte post sonum campanarum que pulsantur pro custodia civitatis, vel fieri facere; et hoc sub pena predicta. Ad quorum execuciones duo sapientes elligantur, quorum elleccio fiat et fieri debeat modo infrascripto, videlicet quod singulis sex mensibus elligantur secrete due persone bone fame per dominum ducem et eius consilium, qui elligere debeant singulis sex mensibus octo personas, unam videlicet per compagnam, que sint et esse debeant secrete: que persone videre debeant et curam habeant de predictis, et refferre secrete illas personas que contrafecerint in predictis, videlicet quilibet pro sua compagna; quam relacionem faciant illis duobus a quibus fuerint constituti, quorum relacio habeatur pro plena et plenissima probacione; et facta relacione predicta, teneantur illam denunciare domino potestati Ianue vel eius vicario, ut ad exigendam penam contra ipsos declaratos procedat. Quorum denuntiatorum penarum tertia pars sit accusatoris, et habeatur privatus, et relique due sint operis portus et moduli. Qui dominus potestas teneatur, debito sacramenti et pena syndicamenti, dictas penas exigere cum effectum a denunciatis et declaratis predictis seu de bonis eorum, nulla defensione admissa.

77. *Contra allegantes quod cambia sint illicita et usuraria.*

.....

78. *Qualiter officia concedantur et officiales elligantur.*

.....

 (1)
 septem ex dictis decem saltem debeant convenire; quos sex sic electos requiri faciant sine mora hoc modo, videlicet quia unicuique eorum addant unum socium sue contratte, qui duo insimul requirantur, et quam primum vere requisitus advenerit, licentietur ille qui secum simulate fuerit requisitus. Dum autem dicti sex vere non simulate requisiti et electi in camera supradicta convenerint cum predictis decem, dato sibi per cancellarium predicto per omnia sacramento, tunc prior dictorum decem exponat eisdem sex qualiter ipsi sex sunt officiales electi per eos ad elligendum omnes et singulos officiales comunis Ianue, tam in civitate Ianue et districtu quam in qualibet alia mundi parte que per comune Ianue distringatur et regatur, et quod unquam ex camera supradicta exire non debent nisi primo omnes et singulos officiales predictos ellegerint quos elligere teneantur, illos videlicet quos in tota civitate et ad ipsa officia et quodlibet eorum fideliter exercenda in tota civitate putaverint meliores, dum tamen sint domini ducis et status populi fervidi zelatores, de quo detur ipsis sex speciale sacramentum per cancellarium supradictum unicuique contribuendo officia supradicta secundum cuiuslibet dignitatem, prout melius crediderint convenire secundum conscientias et super animas eorundem. Postquam autem dicti decem dederint dictis sex sacramentum predictum, incontinenti, nulla mora protracta, cum eis abinde recedant et in dicta camera dictos sex dimittant, nulla prece vel memoria facta dictis sex vel alicui eorum publice vel secrete de aliquo vel aliquibus elligendis in aliquo ex officiis supradictis directe vel per obliquum, sub pena periurii et qualibet alia peccuniaria syndicatorum arbitrio moderanda. Quibus sex in camera predicta remanentibus ita solis, postquam dicti decem abinde recesserint, in nomine domini nostri Ihesus Christi, procedant ad elleccionem officialium predictorum inter nobiles et populares et inter mercatores et artifices, equalitate servata super eorum conscientiis, bona fide, salva semper regula posita sub rubrica de parte officiorum nobilibus concedenda. Et elligant et elligere debeant et teneantur omnes et singulos officiales comunis Ianue tam syndicatores, vicarios, potestates, castellanos et con-

(1) Manca il foglio 29, nel quale cadevano i due capitoli onde abbiamo riprodotte le rubriche. Però il capitolo 78 continua nel foglio 30, come si vede.

sules, quam scribas et notarios eorumdem, quam etiam quoslibet alios, exceptis dumtaxat officialibus antianorum et aliis de quorum elleccione per aliquam regulam presentis voluminis specialiter cautum est, eligendo eos ad voces vel ad lapillos albos et nigros, vel ad apodixias secretas, prout melius interesse convenerit; et in elleccione cuiuslibet debeant esse concordantes ad minus due partes ipsorum. Quam elleccionem omnium et singulorum officialium et scribaniarum per eos eligendorum antequam de camera predicta recedant, complere et facere teneantur infra diem octavam a die iuramenti per eos prestiti numerandam, sub pena librarum viginti quinque usque in centum pro quolibet dictorum sex, et pro qualibet die qua ultra predictam diem octavam remanerent in camera supradicta, non completa elleccione predicta. Set nichilominus, etiam si penam predictam solvissent, usque ad completam elleccionem predictam non recedant de camera supradicta. In qua camera, ne dicti sex eorum sumptibus laborent, debeat eis per massarios comunis Ianue provideri de cibo et potu pro octo diebus in quibus debent omnia et singula officia et scribanias concessisse; que si non concessissent ultra ipsos octo dies, remaneant ibi inclusi donec ut supra omnia et singula predicta compleverint eorum sumptibus, non comunis. Et ut in inveniendis personas magis habiles ad predicta minus laboris accipiant, statuimus quod cancellarius supradictus, qui debet interesse cum eis, teneatur et debeat habere et exhibere dictis sex librum omnium et singulorum hominum cui aliqua officia ad sortes obvenerint dicto anno, et omnium et singulorum hominum conestagiarum civitatis et suburbiorum, et nomina nobilium civitatis, et nomina omnium illorum qui fecerint se se scribi, et omnium illorum qui aliquod officium salariatum habuerint a comuni anno proximo precedenti, ita ut nemo possit habere nisi unicum officium salariatum in biennio, et nomina illorum qui habeant aliquam provisionem, introitum vel quamcumque mercedem ab aliquo principe seu domino, ita ut nomina predictorum sint bene distincta et aperta; et nomina quorumlibet qui habeant aliquam ex conditionibus supradictis habeantur et ponantur in simul et per se, ut videant dicti sex simul et semel quos eligere possint et debeant et contrario quos vitare. Non possint autem sex predicti aliquem officialem eligere de quo eis vel alicui eorum preces facte fuissent vel aliquid quomodolibet dictum seu indicatum verbotenus vel in scriptis quod ad tale vel aliquod aliud elligeretur officium, sub debito iuramenti et pena syndicamenti a libris decem usque in ducentas ianuinarum, arbitrio syndicatorum, pro quolibet ipsorum elligencium et electorum seu etiam precancium pro aliquo. Et nichilominus talis elleccio nihil penitus valeat, set ipso iure sit nulla et infringi debeat per dominum ducem et eius consilium quandocumque sibi denunciata fuerit seu etiam quomodocumque ad eorum noticiam perducta, sub debito iuramenti et pena librarum quinquaginta usque in ducentas pro quolibet ipsorum domini ducis

et consilii, arbitrio syndicatorum; et eo casu alius debeat eligi per dominum ducem et eius consilium. Non possit etiam eligi in officialem quemlibet dicti comunis aliquis qui aliud officium salariatum habeat vel habuerit ipso anno, vel etiam anno proximo precedenti, ita quod nemo possit habere nisi unicum officium salariatum in biennio, ut iam semel dictum est, nec etiam aliquis qui provisionem, introitum vel quamcumque mercedem habeat ab aliquo principe seu domino, nec etiam aliquis de se ipsis sex, nec etiam pater, frater vel filius ipsorum vel alicuius eorum, nec etiam aliquis de decem electoribus eorumdem sex; nec possint ipsi electores officiorum ad hoc idem officium eligi, constitui vel esse inde ad annos duos proximos venturos. Si quis autem ad aliquod officium ut supra fuerit constitutus, illud teneatur modis omnibus exercere; nec possit illud aliquo modo refutare, nisi servata forma regule posite sub rubrica: *Quod nullus rector vel officialis comunis possit refutare*, et ut infra. Et quia officium ministrorum terminatur sexto mense, preter ordinem aliorum qui anno completo terminantur; regulamus quod nichilominus supradicti sex electores officialium eligant sex ministros, tres videlicet primis sex mensibus, qui iurent et incipiant sicut alii officiales annuales, et alios tres qui secreti remaneant apud cancellarium qui cum eis erit usque in finem temporis primorum, antea videlicet per tres dies: quo tempore iurent et faciant que debent. Quod si forte aliquis ipsorum decessisset, vel taliter egrotaret aut absens esset, quod adhesse non posset dicto officio, alius subrogetur per ipsos dominum ducem et consilium; et eodem modo per omnia fiat de tribus scribis eorum, et etiam si aliquod aliud officium terminaretur infra annum unum. Qui omnes officiales et scribe sic electi per sex supradictos continenti, completa elleccione predicta, per ipsos sex electores cum cancellario supradicto, et sine aliquo alio et sine eo quod alicui antea loquantur de elleccione predicta, presententur et patefiant domino duci et consilio. Intrent autem et eorum officium incipere debeant exercere omnes et singuli officiales predicti, illi videlicet qui exercere debent a Corvo usque Monacum et a Iugo usque mare, et etiam ultra Iugum, in kalendis marci singulis annis. Officiales autem alii dicti comunis de Romania, Syria, Mari maiori, et omnes qui exercent ultra dictos terminos, vadant ad eorum officia exercenda quam citius poterunt post elleccionem ipsorum super primo passagio, sive sit passagium navium sive galearum sive alterius ligni navigabilis. Duret autem officium omnium premissorum, et electi esse intelligantur, ad annum unum, nisi ex culpa et demeritis aliquorum aliter dictis domino duci et consilio revocandus aliquis videretur. Ad quam revocationem debeant esse concordantes due partes ipsorum domini ducis et consilii in subrogacione alterius vel aliorum loco talis depositi seu revocati ut supra. Quo casu teneantur syndicatores procedere contra talem vel tales revocatos et depositos civiliter et criminaliter rigore, ita ut ceteris

omnibus transeat in exemplum, secundum formam baylie ipsorum. Amirati vero, capitanei, ambaxatores et quicumque alii officiales accidentales et extraordinarii dicti communis elligantur temporibus suis per dominum ducem et consilium ad lapillos albos et nigros; quorum, qui sunt tresdecim voces, debeant esse concordēs novem ad minus, ita quod in cuiuslibet elleccione debeant omnes esse presentes; quibus casibus, si aliquis ex infirmitate vel alia causa adhesse non posset, fiat subrogacio de alio, ut in aliis casibus in presentibus regulis dictum est, et rogantes vitentur sub penis predictis ut supra. Officiales autem Mercancie et Gazarie elligantur per precessores ipsorum officiorum, ut consuetum est, et etiam ut per speciales regulas in hoc volumine ordinatum est: in quorum elleccione rogantes vitentur et puniantur, et fiat ut supra dictum est de aliis officialibus. Officia autem et castellani castrorum infrascriptorum, et etiam omnium aliorum castrorum que essent aut viderentur esse dubiosa, concedantur per dominum ducem et eius consilium et per officium dictorum sex insimul congregatorum, quam primum presentaverint officia supradicta dicti sex electorum officiorum. Castra autem predicta sunt hec: Castra Monaci superius et inferius. Castrum Roche Vintimillii. Castrum Sancti Georgii de Saona. Castrum Speroni de Saona. Castrum Gavij. Castrum Vultabij. Castrum superius Portus Veneris, et castrum Illicis, et etiam omnia castra de dubio ut supra.

79. De elleccione officialium Capituli.

Statuimus et ordinamus quod postquam facta fuerit elleccio officialium comunis, et presentata et completa ut in regula posita sub rubrica *qualiter officia concedantur et officiales elligantur* lacius continetur, tunc die proximo sequenti, de mandato domini ducis et eius consilii, et ex ordinatione protectorum Capituli, per civitatem et suburbia preconetur quod quicumque vult de officiis comperarum Capituli vadat ad faciendum se scribi per notarium ad hoc deputatum in loco deputando intra diem octavam tunc proxime secuturam. Quibus octo diebus elapsis, die sequenti, antequam aliud fiat, dominus dux et eius consilium mittant pro octo protectoribus Capituli. Qui dominus dux et consilium et dicti octo teneantur et debeant vinculo iuramenti elligere viginti cives populares inter mercatores et artifices equalitate servata, et in hiis et in singulis officialibus infrascriptis prout melius fieri poterit bona fide. Qui viginti in tota civitate comuniter elligantur, duo videlicet per compagnam; quos electos incontinenti ad se requiri faciant et vocari hoc modo, videlicet quod unicuique ipsorum addatur unus socius sue contracte; qui duo insimul requirantur, et quam primum vere requisitus advenerit, licentietur ille qui simulate secum fuerat requisitus. Et dato cuilibet ipsorum viginti electorum sacramento de hiis que per dominum ducem et eius consilium sibi commissa fuerint fideliter exequendis, eos et quemlibet eorum includant in una camera de qua inter se

ipsis convenerint, in qua nemo possit aut debeat sibi loqui nuptu, scriptura, verbo vel alio quoquomodo insimul vel divisim; ad quos sic inclusos dominus dux et eius consilium et dicti protectores unum ex suis cancellariis mittere teneantur, per quem dictis viginti notificent qualiter in dicta camera sunt inclusi ut extra se in tota civitate eligant decem viros populares, bonos et prudentes viros, set maxime domini ducis et eius consilii et status populi et Capituli zelatores, unum videlicet per compagnam. Quos electos incontinenti requiri faciant coram se, eo modo et forma de quibus in viginti requirendis lacius est dictum, ita tamen quod nullus ex eis, preter priorem et in forma infrascripta, loqui possit de re vel persona aliqua dictis decem. Dum ergo dicti decem venerint coram ipsis viginti, cancellarius supradictus det eis iuramentum de hiis que per priorem dictis viginti sibi commissa fuerint fideliter exequendis: quo iuramento prestito, dictus prior dictis decem exponat qualiter sunt ibi vocati pro elligendo extra se in tota civitate sex viros illius conditionis cuius debuerant eligi ipsi decem ut supra, hoc mutato quod medietas eorum, scilicet tres, debent esse nobiles et tres reliqui populi. Quo dicto et exposito per priorem, ipsi viginti abinde recedant et dictos decem ibi dimittant inclusos, ita ut nec ipsi quotquam loquantur vel recordentur eisdem, nec sibi ab alio aliquo etiam loqui possit. Dicti vero decem qui in dicta camera remanserint sic inclusi extra se, antequam inde recedant, elligant dictos sex viros quos in tota civitate crediderint meliores, status domini ducis et populi et Capituli amatores, tres scilicet nobiles et tres populares: in elleccione quorum sex et cuiuslibet eorum septem ex ipsis decem in unum eundem debeant convenire. Quos sex sic electos requiri faciant sine mora hoc modo, videlicet quia unicuique eorum addant unum socium sue contracte, qui duo insimul requirantur; et quam primum vere requisitus advenerit, licentietur qui secum simulate fuerit requisitus. Dum autem dicti sex vere non simulate requisiti et electi in camera supradicta convenerint cum predictis decem, dato sibi per cancellarium predictum per omnia sacramento, tunc prior dictorum decem exponat eisdem sex qualiter ipsi sex sunt officiales electi per eos ad elligendum omnes officiales officiorum Capituli et comperarum comunis Ianue, tam in civitate Ianue quam in districtu et extra districtum, si aliqua officia Capituli et comperarum extra districtum exercentur, et quod unquam (recedent?) ex camera supradicta nisi primo omnes et singulos officiales predictos elligerint quos elligere teneantur, illos videlicet quos in civitate tota ad ipsa officia et quolibet eorum fideliter exercenda in tota civitate putaverint meliores, dum tamen sint domini ducis et status populi et Capituli amatores, unicuique contribuendo officia supradicta secundum cuiuslibet dignitatem, prout melius crediderint convenire secundum conscentias et super animas eorundem. Postquam autem dicti decem dederint dictis sex sacramentum predictum, incontinenti, nulla mora

protracta, cum eis abinde recedant, et in dicta camera dictos sex dimittant, nulla prece vel memoria facta dictis sex vel alicui eorum publice vel secrete de aliquo vel aliquibus elligendis in aliquo ex officiis supradictis directe vel per obliquum, sub pena periurii et qualibet alia peccuniaria syndicatorum arbitrio moderanda. Quibus sex in camera predicta remanentibus ita solis, postquam dicti decem abinde recesserint, in nomine domini nostri Ihesus Christi, procedant ad elleccionem officialium predictorum inter nobiles et populares et inter mercatores et artifices equalitate servata, super eorum conscienciis et bona fide, elligendo eos ad voces vel ad lapillos albos et nigros vel ad apodisias secretas, prout melius inter se convenerint; et in elleccione cuiuslibet debeant esse concordantes saltem due partes ipsorum. Quam elleccionem omnium et singulorum officialium et scribaniarum per eos elligendorum antequam de camera predicta recedant facere et complere teneantur infra diem tertiam a die iuramenti per eos prestiti numerandam, sub pena librarum viginti quinque usque in centum pro quolibet dictorum sex et pro quolibet die qua ultra dictam diem tertiam remanerent in camera supradicta non completa elleccione predicta; nichilominus tamen etiam dicta pena soluta usque ad completam elleccionem predictam de dicta camera nunquam recedere possint. In qua camera, ne dicti sex propriis sumptibus laborent, debeat eis per dictos proctectores Capituli provideri de cibo et potu pro dictis diebus tribus infra quos debent omnia et singula officia et scribanias concessisse; que si non concessissent, ultra ipsos tres dies remaneant ibi inclusi donec ut supra omnia et singula supradicta compleverint eorum sumptibus et non comunis. Et ut in inveniendis personas magis habiles ad predicta minus laboris accipiant, statuimus quod cancellarius supradictus, qui debet interesse cum eis, teneatur et debeat habere et exhibere dictis sex librum omnium et singulorum hominum conestagiarum civitatis et suburbiorum, et nomina nobilium civitatis, et nomina omnium illorum qui fecerint se se scribi, et omnium illorum qui aliquod officium salariatum habuerint a comuni anno proximo procedenti, ita ut nemo possit habere nisi unicum officium salariatum in biennio, et nomina illorum qui habeant aliquam provisionem, introitum vel quamcumque mercedem ab aliquo principe seu domino, ita ut nomina predictorum sint bene distincta et aperta; et nomina quorumlibet qui habuerint aliquam ex condicionibus supradictis ponantur et habeantur insimul et per se, ut videant dicti sex simul et semel quos elligere possint et debeant, et contrario quos vitare. Non possint autem sex predicti aliquem officialem elligere de quo eis vel aliqui eorum preces facte fuissent, vel aliquid quomodolibet dictum seu iudicatum verbotenus vel in scriptis quod ad tale vel aliquod aliud ellegeretur officium, sub pena syndicamenti et debito iuramenti a libris decem usque in ducentas ianuinarum, arbitrio syndicatorum, pro quolibet ipsorum elligencium et electorum seu etiam precancium pro aliquo; et ni-

chilominus talis elleccio nichil penitus valeat, et ipso iure sit nulla et infringi debeat per dominum ducem et eius consilium quodcumque sibi denunciatum fuerit, seu etiam quomodocumque ad eorum noticiam producta, sub debito iuramenti et pena librarum quinquaginta usque in ducentas pro quolibet ipsorum domini ducis et consilii, arbitrio syndicatorum. Et eo casu, alius debeat elligi per dominum ducem et eius consilium et officium protectorum. Non possit etiam eligi in officialem quemlibet dicti comunis, Capituli et comperarum aliquis qui aliud officium salariatum habeat vel habuerit ipso anno vel etiam anno proximo precedenti; ita quod nemo possit habere nisi unicum officium salariatum in biennio, ut iam semel dictum est. Nec etiam aliquis, qui provisionem, introitum vel quamcumque mercedem habeat ab aliquo principe seu domino, nec etiam aliquis de se ipsis sex, nec etiam pater, frater vel filius ipsorum vel alicuius eorum, nec etiam aliquis de decem electoribus eorundem sex. Nec possint ipsi electores officiorum ad hoc idem officium elligi, constitui vel esse inde ad annos duos proximos venturos. Si quis autem ad aliquod officium ut supra fuerit constitutus, illud teneatur modis omnibus exercere; nec possit illud aliquo modo refutare, nisi servata forma regule posite sub rubrica: *Quod nullus rector vel officialis comunis possit refutare*, et ut infra. Qui omnes officiales et scribe sic electi per predictos sex, incontinenti, completa elleccione predicta, per ipsos sex electores cum cancellario supradicto, et sine aliquo alio et sine eo quod alicui ante loquantur de elleccione predicta, presententur et patefiant domino duci et consilio; qui antequam ipsi sex recedant ipsos omnes et singulos examinent diligenter; et si aliquem viderint in eis suspectum eis et statui populi presenti, et inter eos obtemptum fuerit aliquem vel aliquos esse suspectos ut supra, tunc ipsi sex electores trahant se in partem, et in aliquo loco secreto alium vel alios elligant loco illius vel illorum. Si vero ipsi dominus dux et consilium aliquem in eis viderint, qui ex aliquo eius defectu vel causa aliqua non sit bene ydoneus et sufficiens ad officium ad quod electus fuerit, et sic obtentum fuerit inter eos, tunc dicant dictis sex ipsam eorum deliberacionem et causam; et eo casu ipsi sex similiter se reducant in aliquem locum secretum, qui exposita ipsorum domini ducis et consilii ac causas examinent inter se, et videant examinent et decernant utrum ille talis unus vel plures reprobatus sit vel potius confirmandus; et quod per duas partes ex ipsis sex electoribus obtentum fuerit ad lapillos albos et nigros, habeat roboris firmitatem, non obstante contradicione quolibet aliquorum. Quod si forte obtentum fuerit aliquem reprobandum esse, tunc ipsi sex inter se alium eligant et subrogent per modum supradictum.

80. De parte officiorum nobilibus concedenda.

Cupientes quod nobiles civitatis cum popularibus amore versentur, quod eos ita facturos firmiter cre-

dimus si honores et officia civitatis pro parte que sibi conveniat caritative ipsis nobilibus concedamus; hac causa precipua commoti, firmiter regulamus quod exceptis officiis infrascriptis, a quibus nobiles ipsos prorsus excludimus pro bono et salute ipsorum et pro conservatione tuciori status populi, regulamus inquam quod dicti nobiles civitatis cuiuscumque conditionis et gradus existant habeant et habere debeant inter se vicissim medietatem omnium et singulorum officiorum beneficiorum et honorum civitatis et communis Ianue, ripariarum et totius districtus, et in qualibet mundi parte ubi exercere uti frui vel habere conveniat seu debeat aliquod officium beneficium sive honor dicte civitatis et communis Ianue.

Officia exceptata dictis nobilibus vetita, que habere vel exercere non possint, sunt hec: Primo dignitas ducatus, officium antianorum, officia vicariatuum orientis, occidentis et ultra iugum, officium viceducum, officium syndicatorum aliquorum, custodia castrorum, seu castellani, visitacio castrorum, potestacia Monaci, electores officiorum comunis, officium alicuius castellanie quod etiam habeat iurisdictionem potestacie, potestacie Saone, potestacia Nauli, potestacie Albingane, et omnes et singule scribanie, licet in officiis que nobilibus per tempora preterita sunt concessa ipsas scribanias nunquam viderimus computari.

81. *De quatuor syndicatoribus elligendis.*

Statuimus regulamus et inviolabiliter ordinamus quod ante finitum tempus presencium syndicatorum, per officiales constituendos super officiis concedendis elligantur quatuor probi viri, qui syndicatores generales comunis Ianue nominentur, quorum duo ad tribunal ipsorum stare debeant continue per sex menses primos, reliqui duo per sex menses secundos subsequentes, hac vicissitudine servata inter eos quod in sententiis proferendis primi sedentes consulant socios qui secundo sedebunt, et secundo sedentes similiter consulant socios qui primis sex mensibus iam sedissent; ita ut in sententiis ut supra ferendis et primi secundis et secundi primis consilia sua fidelia et liberalia exhibeant sibi invicem quociens fuerit opportunum. Qui quatuor plenam habeant potestatem in forma predicta, scilicet singuli duo tempore dictorum suorum sex mensium, inquirendi et procedendi contra quoscumque officiales comunis Ianue, qui dictis annis et anno tunc proximo precedenti transmittentur ad quascumque mundi partes per comune Ianue, vel erunt seu mittentur et constituentur in Ianua vel districtu et extra districtum, et contra quoscumque officiales comunis Ianue dictis annis existentes in Ianua vel districtu vel alia mundi parte, super quibuscumque eorum excessibus maliciis criminibus seu delictis, que durante dicto officio per ipsos seu ipsorum aliquem dicerentur commissa seu perpetrata; necnon inquirendi et procedendi contra quoscumque excessus qui dicerentur commissi per dominum ducem qui nunc est et pro tempore fuerit, per

officium duodecim sapientum ipsius domini ducis, seu aliquem ipsorum qui dictis annis fuerint, seu contra aliquem ipsorum dicti officii. In eo solum quod diceretur seu reperiatur ipsum dominum ducem et consilium, seu aliquos ex predictis, fecisse aliquid perperam contra eorum bayliam sibi datam et concessam vigore presencium regularum; necnon inquirendi et cognoscendi super excessibus maliciis criminibus seu delictis quorumcumque notariorum qui fuissent in aliquo officio dictis, et maxime scribarum macellorum, super et contra quos advertere debeant diligenter, et super et contra omnes et singulos scribas qui salarium perciperent a comuni, et qui nil ultra suum salarium recipere deberent etiam a privatis, et maxime contra scribas consulum rationis de quibus maior murmuracio crescit de die in diem. Et si quidem ipsos scribas invenerint contrafecisse, puniant eos et syndicent secundum formam capitulorum de hiis loquencium et maxime capituli consulum rationis, et ultra eorum arbitrio secundum criminis qualitatem. De quibus scribis dictorum consulum sese diligenter informent, dato eis iuramento ipsis consulis de manifestando omnes et singulos scribas suos quos scirent aliquid quod sibi non liceat accepisse et etiam a litigantibus. Et maxime etiam de notariis iudicis ad malleficia deputati faciant inquisitionem non solum per iudicem, verum etiam per iuramentum parcium prout melius crediderint convenire; et contrafacientes puniant diligenter. Et etiam inquirendi et cognoscendi super excessibus maliciis criminibus seu delictis quorumcumque officialium officii sive comperarum comunis Ianue, et etiam officialium dugane, necnon officialium et collectorum introytuum comunis Ianue, necnon consulum callegarum, consulum placitorum et rationis, domini potestatis Ianue, eorum officialium et familiarum, et vicarii domini ducis et quorumcumque officialium ianuensium seu districtualium, quorumcumque locorum seu terrarum conventionatorum seu conventionatarum cum comuni Ianue et quorumcumque aliorum officialium comunis Ianue ut supra, pro eo quod ipsis syndicatoribus seu maiori parti ipsorum videretur predictos officiales, seu aliquem ipsorum seu aliquos officiales seu servientes ipsorum, in aliquo contrafecisse durante eorum officio; et ipsos superius nominatos et quemlibet ipsorum punire et condemnare peccunialiter et corporaliter prout eis melius videbitur; dum tamen, si corporaliter aliquem voluerint condemnare, teneantur ad dominum ducem et eius consilium habere recursum, quibus casum et causam sue voluntatis exponant, et tunc dominus dux et eius consilium una cum quatuor syndicatoribus antedictis, qui inter omnes numero erunt xvii, inter se ipsos diligenter examinent et decernant numquid contra talem delinquentem per dictos syndicatores sit personaliter procedendum. Et tunc, si ex ipsis xvii duodecim sint concordēs quod sit personaliter procedendum, intelligatur obtentum quod ipsi syndicatores procedant personaliter contra illum. Si autem non fuerint numero tot concordēs, intelli-

gatur reprobatur; et eo casu non possit procedi personaliter ulterius contra illum. Sane intellecto quod si omnes de consilio duodecim non possent vel nolent personaliter interesse, ipsis citatis, octo de dicto consilio cum domino duce et quatuor syndicatoribus, vel saltem tribus, altero requisito, possint super predictis procedere, dum tamen sint voces concordantes duodecim numero inter omnes. Possint tamen eo casu ipsi syndicatores soli, modo predicto, peccunialiter tantum procedere contra illum. Et eo casu et omni alio in quo sit peccunialiter procedendum sine domino duce et consilio, ipsi syndicatores eorum officium liberaliter exequantur. Si quis autem ex ipsis duodecim antianis et quatuor syndicatoribus esset addeo attinens benivulus vel familiaris seu propinquus, vel contra inimicus emulus vel exosus illius qui debuerit condemnari trium syndicatorum non emulorum arbitrio, quod videatur illum velle procedere contra ipsum, vel nimis tepide propter amorem vel nimis aspere propter odium; tunc et eo casu per dominum ducem et eius consilium loco talis emuli vel amici alius subrogetur, ad hunc scilicet actum tantum; salvo quod dominum ducem et officiales duodecim sapientum non possint condemnare nisi peccunialiter tantum. Que condemnatio fienda de dicto domino duce debeat diminui de ipsius salario. Et ad inveniendum fraudes et malicias seu excessus qui et que commissa dicerentur per supradictos seu aliquem supradictorum, possint ex suo officio procedere omni iurisdictionum ordine pretermisso et sine omni iuris solemnitate, facta denunciazione inquisitione accusatione vel non, et secundum eorum conscientias et sine aliqua probatione ipsos delinquentes et quemlibet eorum punire et condemnare nec non absolvere prout eis melius videbitur; ita quod condemnationes ipsorum et etiam absolutiones nec non processus fiendi per ipsos pro legitimis habeantur. Et eorum condemnationes exigi debeant per dominum potestatem Ianue et quemcumque eius iudicem seu officialem qui tunc erit, quam primum fuerit sibi sive suo vicario notificatum per dictum officium dictorum syndicatorum, sive notario ipsorum pro parte ipsorum, precise, nulla exceptione seu excusatione admissa. Nec non per dictos syndicatores dicte condemnationes possint exigi. Et quia eorum iurisdicio sine coercione faciliter possent contempni, statuimus regulamus et ordinamus quod dominus dux et quicumque potestas qui pro tempore fuerit teneantur semper, ad requisicionem predictorum syndicatorum, concedere servientes suos usque ad illum numerum quem voluerint. Qui servientes teneantur facere et exequi contra quemcumque officialem et quancumque aliam personam, prout sibi fuerit mandatum et iniunctum per dictum officium et officiales syndicatorum; salvo et excepto quod, non obstantibus supradictis, predicti syndicatores nullam potestatem seu bayliam habeant syndicanendi officiales guerre qui pro tempore fuerint pro eorum excessibus, seu aliquos officiales deputatos seu deputandos ab eis, nisi pro baratariis et

illicite perceptis; nec etiam officiales officii robarie, nisi pro eorum excessibus commissis et committendis ultra bayliam eorum et pro illicite perceptis. Qui syndicatores, qui nunc sunt et pro tempore fuerint, et eorum scribe, dicto tempore sui officii, non possint contra voluntatem eorum compelli ad aliquam mercedem assumendam, seu ad aliquam avariam personalem, nec ad aliquod aliud officium durante dicto eorum officio. Et habeant capsietam unam in aliquo loco, in qua possint poni secrete per apodixias nomina officialium contrafacientium. Non tamen possint procedere contra aliquam personam corpus collegium seu universitatem, occasione alicuius criminis delicti seu defectus, seu pro baratariis vel alia quacumque occasione vel causa, pro quibus seu de quibus vel aliquo ipsorum fuisset secuta condemnatio absolutio seu remissio. Item statuimus et ordinamus quod predicti syndicatores possint et debeant syndicari, numero et forma predictis, per syndicatores anni sequentis; et sic successive sequentes syndicatores alios subsequentes. Qui syndicatores tam presentes quam futuri pro dicto tempore sex mensium habere debeant pro eorum salario florenos quinquaginta auri pro quolibet eorum, et eorum notarius qui nunc est et pro tempore fuerit pro uno anno, ad quem elligatur quando et eo modo quo dicti syndicatores ut supra elliguntur, libras centum viginti quinque ianuinorum; quod salarium habeant de peccunia condemnationum fiendarum per ipsos; qua peccunia deficiente, debeant habere de alia quacumque peccunia comunis Ianue. Insuper statuimus et ordinamus quod per notarium et scribam dicti officii fieri debeant duo cartularia, quorum unum stare debeat in sacristia sancti Laurentii et aliud pene dictum officium tempore dicti officii. In quibus cartulariis singulis annis scribantur nomina et prenomina illorum qui confuerint in officiis dicto anno et qui bene se habuerint, et distincte ea in quibus bene se habuerint, et etiam nomina et prenomina illorum qui se male habuerint seu parcialiter exercuerint in eorum officiis, et distincte ea in quibus se male habuerint, et condemnationes ipsorum qui se male habuerint. Et qui officiales scripti in dicto cartulario quolibet anno legantur et publicentur in consilio callegarum, vel etiam antequam callege licitentur in eodem consilio, antequam mitatur preconacio de officiis concedendis. Ad quod cartularium legendum, seu legi faciendum, teneatur ipse dominus dux et suum consilium sub virtute sacramenti et pena syndicamenti, arbitrio syndicatorum comunis Ianue, ad nudam et simplicem requisicionem officii syndicatorum. Qui dictam requisicionem seu denunciacionem sacramenti vinculo facere teneantur, sub pena librarum centum ianuinorum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Item possint dicti syndicatores accipere et habere duos nuncios, qui habere debeant soldos sexaginta pro quolibet in mense de dicta peccunia condemnationum. Item possint et debeant accipere subscribam unum bonum et ydoneum, cum dicto ipsorum notario, qui habere et recipere debeat ad rationem

librarum quinquaginta ianuinarum in anno de pecunia dictarum condempnationum vel quacunque alia comunis peccunia ut supra. Qui scriba et subscriba predicti, pro aliquibus actis faciendis scribendis transcribendis, nihil ultra suum salarium possint accipere requirere vel habere. Volumus etiam et ordinamus quod peccunia condempnationum per dictos syndicatores fiendarum perveniat et pervenire debeat in massarios comunis Ianue, nomine dicti comunis, pro solucione facienda tam dictis syndicatoribus scribe subscribe et nunciis ipsorum quam aliis, secundum ordinationes domini ducis et consilii. Et que condempnationes, que fient et recipientur seu fieri contingerit per dictos syndicatores, scribi debeant ordinate per scribam et notarium dictorum syndicatorum; et peccunia ipsarum condempnationum, que pervenerit ad ipsos massarios, etiam scribatur ordinate tam per dictum notarium dictorum syndicatorum quam per notarium et scribam dictorum massariorum. Declaramus etiam et firmamus quod predictis syndicatoribus scribe et subscribe fiat et fieri debeat solucio dictorum salariorum de sex in sex mensibus, et dictis nunciis de mense in mensem, sive quolibet mense, de peccunia supradictarum condempnationum; et deficiente peccunia condempnationum, de quacunque alia peccunia comunis ut supra fit mentio. Item quia multi (qui) iverunt sive ibunt in futurum in aliquo exercitu comunis possent baratarias fecisse seu facere, bina stipendia capere eodem tempore, seu qui pro sui avaria vel mandato seu ordinatione aliquorum officialium sive magistratuum comunis, et specialiter constitutorum super absolutionibus condempnatorum et forestatorum, ire debuissent seu ire deberent et aliud soldum sive pagamentum recipere, seu pro stipendio alicuius iret et suam avariam personalem simul et semel cum stipendio exerceret; provisum est et ordinatum et deliberatum quod contra predictos qui talia fecissent seu facerent, vel alia similia fraudulosa, seu que superscriptis syndicatoribus et successoribus viderentur seu cognoscerent fraudulose et barativo modo commissa procedere, punire et condempnare a libris quinque usque in centum eorum arbitrio debeant et possint. Item teneantur dicti syndicatores videre et inquirere si omnes stipendiarii et familiares comunis seu domini ducis fuerint et steterint in palacio, prout debent et ordinatum est; et ipsos punire et condempnare pro defectibus eorum peccunialiter, prout eis videbitur. Teneantur etiam dicti syndicatores, cum aliquis potestas sive rector vel officialis comunis Ianue finierit eius officium et rationem reddiderit magistris racionalibus comunis Ianue de condempnationibus factis et de gestis et administratis per ipsum in suo officio, incontinenti, sive quam cicius poterint, mittere cridam seu publice proclamari facere per potestaciam in qua ille talis fuisset rector potestas seu officialis, quod quelibet persona que eidem rectori sive officiali vel alicui pro eo dedisset seu solvisset aliquam quantitatem peccunie, condempnationem, donum vel enxenium, seu aliquid aliud

promisisset, compareat infra certum terminum per ipsos syndicatores moderandum coram tunc potestate seu rectore loci de quo exivisset rector ille qui rationem reddidisset ut supra et eius scriba, seu coram syndicatoribus antedictis, et scribi faciat illud quod dedisset seu solvisset ut supra dicto potestati rectori vel officiali. Et si dicti syndicatores invenerint dictum talem potestatem rectorem vel officialem aliquam condempnationem bannum falitum vel aliquam peccuniam accepisse vel habuisse occasione dicti officii, que non fuerint inventa in ratione reddita per ipsum dominis magistris racionalibus, vel aliquod trabutum donum vel exenium, nisi sibi sint per presentes regulas seu capitula civitatis specialiter concessa, puniatur et condempnetur per predictos syndicatores eorum arbitrio, considerata condicione et qualitate personarum et rerum, et ultra compellatur restituere incontinenti comuni illud quod retinisset ut supra et personis specialibus sive comunitatibus illud quod ab eis extorquisset ut supra sive indebite habuisset. Et teneantur potestates et rectores locorum et eorum scribe ad mandatum dictorum syndicatorum dictas cridas mittere et fieri facere, et scribe eorum scribere predicta et in scriptis mittere dictis syndicatoribus, sub pena ad voluntatem dictorum syndicatorum. Item habeant potestatem et bayliam dicti syndicatores procedendi et puniendi iudices et advocatos, et contra advocatos et iudices, pro baratariis tam qui commiserint tempore preterito quam futuro, a creatione ducatus presentis domini ducis citra, et contra quamcumque personam aliam committentem baratarias in eorum officiis, et qui contra regulas exercerent officium aliquod, tam notarios quam alios officiales. Volentes etiam quod officium predictum syndicatorum libere per ipsos explicetur, statuimus et ordinamus quod dominus dux et eius consilium, qui nunc est et pro tempore fuerit, seu quilibet alius rector seu officialis, non possit nec debeat compellere dictos syndicatores nec scribas suos, vel aliquem eorum, ad faciendum sibi copiam de cartulariis actis gestis et scripturis ipsorum seu eius officii, nec de eorum officio in aliquo predicti vel aliquo predictorum se intromittant vel intromittere possint vel debeant, vel ipsum officium syndicatorum impedire, sub pena librarum centum ianuinarum pro quolibet et qualibet vice. Salvo si criminaliter ageretur contra ipsos syndicatores vel scribas vel aliquem ipsorum, tunc inde iusticia reliquatur domino potestati et eius curie. Et salvo quod syndicatores futuri habeant potestatem et bayliam syndicandi preteritos precessores suos et eorum scribas, si ipsos invenerint in aliquo contrafecisse de eo quod facere debuissent. Salvo, non obstantibus supradictis aliquibus, quod si aliquis potestas castellanus rector vel officialis in Ianua vel districtu delinqueret ut privatus, si in Ianua vel tribus potestaciis, puniatur per dominum potestatem Ianue; si vero in districtu, puniatur per vicarium in cuius iurisdicione talis rector vel officialis delinquerit ut privatus. Si autem ipsi vicarii delinquerint ut pri-

vati, ipsi per dominum potestatem etiam puniantur. Et hiis casibus ipsi syndicatores nullam iurisdictionem habeant contra officiales tales qui delinquerint ut privati. Salva sibi semper omni eorum iurisdictione et baylia contra tales si delinquerint ut rectores, secundum quod expresse superius declaratur. Quia autem sepe contingit aliquas singulares personas male fidei possessores accusare et denunciare aliquem rectorem seu officialem alicuius terre vel loci seu officii alicuius pro comuni Ianue, potius causa vindicte quam zelo iusticie, presenti regula ordinamus et firmamus quod syndicatores comunis Ianue teneantur et debeant inquirere et procedere contra quamlibet personam que accusaverit, seu accusam vel inquisitionem seu processum aliquem fieri fecerit contra aliquem rectorem vel potestatem comunis Ianue, seu pro comuni Ianue existentem in aliquo loco comunis, occasione alicuius criminis vel delicti de quo si non probaverit plene seu semiplene dictum delictum seu crimen de quo inculpaverit seu inculpari fecerit ipsum rectorem, ad condemnandum et puniendum secundum quod eis placuerit arbitrio ipsorum, consideratis omnibus motivis et modis per ipsum accusantem seu denunciantem pro latis et fatis et causis et occasione. Et liceat dictis syndicatoribus et teneantur et debeant omnes et singulos officiales predictos contrafacientes ut supra condemnare secundum exigentiam demeritorum, vel etiam absolvere non solum post finem ipsorum officii, verum etiam durante ipsorum anno et termino sui officii.

82. *De ellectione conestabulorum populi, vicariorum et confaloneriorum.*

Quia supra provisum est de duobus viceducibus ad ordinandum et regulandum populum, et expediat omnino provideri super ordine imponendo et dando ad elleccionem vicariorum confaloneriorum et conestabulorum populi civitatis, ut ipsi tamquam oves gregis populi salubriter gubernentur; presenti ordinatione firmamus quod vicarii confalonerii et conestabuli populi civitatis elligantur et elligi debeant de cetero de quatuor in quatuor mensibus in hunc modum, videlicet quod dictus dominus dux et consilium quando elligi debebunt vicarii et vexilliferi et conestabuli, videlicet die martis ante dictam elleccionem fiendam, debeant publice dictis vicariis vexilliferis conestabulis dicere quod quilibet ipsorum conestabulorum vicariorum et vexilliferorum debeat habere quatuor de melioribus vicinis totius vicarie confaronie et conestagie sue amatores domini ducis et status populi, cum quibus elligere debeant et in scriptis ponere tres meliores homines et acciores qui sint in eius vicaria et confaronia et conestagia amatores populi et domini ducis ut supra, arbitrio et conscientia ipsorum seu maioris partis eorum, quos presentare debeant dicta die qua venient et congregantur in palacio pro dicta elleccione fienda. Et possint dicti quatuor, vel aliquis ex eis, esse ex illis tribus qui dantur in scriptis. Si quis autem ex

dictis quatuor recusaret esse ad predicta cum vicariis confaloneriis seu conestagiis supradictis, condemnatur a soldis quinque usque in florenum unum arbitrio viceducum, pro quolibet et qualibet vice; quos teneatur dictus vicarius confalonerius vel conestagius accusare sub vinculo sacramenti. Postquam vero sic fecerint, illa die qua convenient et erunt congregati pro dicta elleccione fienda, receptis dictis cedulis per cancellarium, tunc dominus dux et eius consilium elligant de ipsis conestabulis vexilliferis et vicariis decem meliores et fideiores ac magis zelatores status presentis populi quos cognoverint; et postea ipsis sic electis et iuratis, vadat dominus dux et consilium cum eis in cameram caminate conestabulorum, et elligat vicarios confalonerios et conestagios antequam inde recedant, prout extitit hactenus observatum. Nec possit aliquis elligi constitui ordinari vel esse, qui non sit ianuensis origine propria vel paterna, in vicarium vel confalonerium ullo modo.

83. *De ordine habendo popularium cum suis conestabulis.*

Attendentes quod decens est quod conestabulis populi Ianue debitus honor deferatur, statuimus et ordinamus quod omnes persone de populo, mares et armigeri, se debeant convenire cum conestabulo sue contracte in qua habitaverit ille popularis, et ipsum conestabulum semper cum armis et sine armis ad mandatum ipsius conestabuli, prout unusquisque ad ipsam conestabiliam per ipsum conestabulum fuerit requisitus; et si contentio esset inter aliquos conestabulos de personis sue conestabilie, quod unus conestabilis diceret quod esset de conestagia sua et alius diceret quod esset de sua, istud diffiniatur et diffiniri debeat per viceduces domini ducis. Et si aliquis in predictis contrafaceret non sequendo suum conestabulum, debet condemnari per viceduces a soldis quinque usque viginti pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Et de hoc stetur et stari debeat sacramento dicti conestabuli.

84. *De abbatibus et conestabulis Pulcifere, Vulturi et Bisannis.*

Volentes honori et statui hominum infrascriptarum trium potestaciarum providere, et ut commodius et securius regantur et gubernentur ac disponantur ad servitia et honorem domini ducis et consilii et status populi; regulamus et ordinamus quod in qualibet dictarum potestaciarum, scilicet Pulcifere, Bisannis et Vulturi, sit et esse debeat de cetero unus abbas probus et sapiens et status presentis amator, cuius officium duret per sex menses tantum. Et qui abbates habeant conestabulos prout hactenus habere consueverunt. Quorum abbatum elleccio fiat per dominum ducem et eius consilium singulis sex mensibus; et etiam subrogacio, si subrogacio fieri oppoteret per mortem alicuius eorum vel aliqua alia

causa. In qua elleccione procedatur ordine, videlicet quod ille de potestacia de cuius abbate elligendo tractabitur, qui tunc erit in dicta potestacia, vel si non erit aliquis de dicta potestacia, de consilio duodecim, abbas dicte potestacie cum aliquibus ellectis de dicta potestacia debeant et teneantur dare in scriptis, ante finem regiminis dicti abbatis per dies quindecim, dicto domino duci et consilio, seu dicto consilio, nomina octo ex melioribus et sufficientioribus dicte potestacie de amicis domini ducis et populi. Ex quibus octo sic datis unus elligatur per dominum ducem et consilium in abbatem dicte potestacie pro dictis sex mensibus; et sic fiat et fieri debeat successive. Qui abbates et conestabuli dictarum potestaciarum ante introytum eorum officii teneantur et debeant in presentia domini ducis et consilii sui iurare de eorum officio bene et legaliter exercendo, et de obediendo mandatis et ordinationibus dicti domini ducis et sui consilii. Et habeant dicti abbates de pecunia comunis Ianue pro quolibet singulis sex mensibus libras triginta ianuynorum. Et teneatur sub iuramento quilibet dictorum abbatum tenere servientem unum, absque aliquo salario percipiendo a comuni.

85. *De sabarbariis portus et moduli.*

Quoniam ubi de re favorabili et utilitatem publicam supportanti agitur ibi favorabiliter est agendum, considerantes quanto favore et quanta utilitate publica officium salvatorum portus moduli fuerit ordinatum et stabilitum, maxime pro utilitate navigantium et condescendencium ad portum Ianue, et quod deputati sunt dicti sabarbarii nedum ad custodiam et salvamentum portus predicti, verum etiam ad executionem quantitatum debitarum officio supradicto pro expensis et pro ipsis erogandis in necessariis et opportunis dicti officii, et que quomodocumque videantur spectare ad dictum officium, etiam si quantitas que diceretur deberi dicto officio non appareret solempni stipulacione valata propter defectum notarii vel alia racione promissa dicto officio vel attributa quomodocumque et qualitercumque quam per presentem regulam, declaramus debitam dicto officio si in aliqua publica scriptura aut instrumento publico, seu alia legitima probacione seu que sufficiens videatur de iure vel de consuetudine vel secundum conscientiam, prout melius pro dicto officio esse poterit, appareret assignata dicto officio vel attributa seu debita esse officio supradicto; et possit per dictos salvatores dicta pena exigere cum effectu. Ac considerantes quod circa executionem officii ipsorum necessaria est summaria et expedita cognicio et terminacio eorum que per dictum officium et ex baylia requirentur pro bono publico et utilitate publica et exigente necessitate publica et in predictis ad instanciam dictorum salvatorum summarie et de plano procedatur sine libello et pignore bandi. Statuimus etiam et ordinamus quod sabarbarii, sive salvatores portus et moduli pre-

dicti, qui nunc sunt et qui pro tempore fuerint, possint et valeant atque debeant pro omnibus et singulis que spectant et spectare occurrerint, et spectantibus seu occurrentibus, seu que spectare viderentur quomodocumque et qualitercumque ad eorum officium, comparere et se presentare nomine eorum officii coram domino potestate et quocumque rectore qui nunc est et pro tempore fuerit, et quibuscumque magistratibus civitatis Ianue, et super requisicionibus ipsorum nomine dicti officii qualescumque petitiones vel requisiciones fuerint spectantes ad eorum officium facere et requirere summarium et expeditum iusticie complementum, seu executionem assignatorum seu attributorum dicto officio, seu que ipsi officio deberentur quocumque modo, et super ipsis procedere summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii et sine pignore bandi et libello, et absque aliqua alia petitione contra quamcumque personam corpus collegium vel universitatem contra quod vel quam poneretur requisicio lamentacio aut qualis declaracio. Super qua lamentacione aut requisicione que fieret per ipsos sabarbarios, vel unum ex ipsis, dominus potestas qui est et pro tempore fuerit, et quicumque rector vel magistratus civitatis Ianue coram quo dicta requisicio fieret, teneatur et debeat super ipsam procedere summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii et sine pignore bandi, dilacionem celerem prout qualitas negotii requisierit dare ad probandum et quamcumque probacionem fiendam, et perhentorie, et inde procedere secundum quod sibi de iure vel consuetudine vel per viam conscientie videbitur prout melius aliquod ipsorum modorum fieri poterit seu potest pro dicto officio ad diffinicionem cause et executionem, non obstante appellacione aliqua que inde fieret, et non obstante requisicione seu petitione meliorande sententie, aut cuiuscumque alterius consultationis assessoris vel consultoris seu collatoris petite vel petiti, et ad meram executionem facti procedere teneantur sententiis et requisicionibus predictis. Et hoc non obstante capitulo de habendo consilium sapientis, capitulo de melioranda sententia, capitulo de assessore habendo; et etiam non obstantibus aliquibus statutis decretis vel ordinationibus quibuscumque comunis Ianue, vel quorumvis officialium dicti comunis, generalibus vel specialibus factis vel fiendis, quantumcumque arrogatoria vel derogatoria forent, et sub quavis verborum ligacione comprehensa, etiam si de eis vel de eorum aliquo expressa et specialis mencio haberetur vel haberi deberet; quibus omnibus, quantum ad predicta et pro predictis exequendis, et in quantum presentibus obviarent vel obviare possent, sit et esse intelligatur specialiter derogatum. Et predicta omnia et singula locum habeant nedum in sententiis latis et processibus incohactis pro dicto officio, verum etiam in quibuscumque questionibus causis et litibus motis vel movendis nomine dicti officii, qualescumque sint vel fuerint aut censeantur. Ad que omnia exequenda ut supra teneatur dominus potestas et quilibet rector vinculo sacramenti et pena syndicamenti. Et teneantur

dicti sabarbarii in fine cuiuslibet mensis presentare, seu presentari facere per notarium suum, rationem introitus et exitus omnium eorum que receperint et expendiderint dicto mense; et in fine anni sui reddere rationem integram et plenariam totius introitus et exitus dicti sui officii, sub iuramento eorum et scribe suorum, ut possit plene videre ratio omnium que gesserint ad laudem et punicionem eorum. Nec possint aliquid accipere retinere habere vel aliquammodo in usus suos convertere ex aliquibus rebus lignaminibus vel aliis quibuscumque dicti eorum officii, vel aliquid ultra salarium suum, sub debito iuramenti et pena syndicamenti.

86. *Quod sabarbarii sint iudices competentes inter patronos pro dampnis sibi invicem in portu datis.*

Si inter patronos quarumcumque navium galearum seu lignorum navigabilium fuerit aliqua discordia, contemptio peticio seu requisicio, occasione alicuius dampni dati seu facti inter se ipsos ad invicem pro dictis navibus galeis et aliis vasis in dicto portu existentibus, fortuna maris dante dictam causam dicto dampno, vel qualibet alia ratione, dum tamen dampnum datum seu factum sit in portu Ianue; statuimus quod salvatores portus et moduli possint teneantur et debeant super predictis et inter predictos esse iudices competentes; et in predictis possint procedere cognoscere et diffinire simpliciter summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii et sine remediis appellandi. Et predicta statuimus et regulamus, non intendentes propterea derogare iuribus seu iurisdictioni officii Gazarie; ymmo illa in quantum aliqua habeat dicto officio Gazarie volumus inviolabiliter esse salva.

87. *De baylia salvatorum portus et moduli, ne aliqua dischurant in portu.*

Cupientes ut portus non solum vacuetur set etiam non impleatur, quia parum prodesset, ymmo multum noceret, si portus ad quem vacuandum magne continue fiunt expense, nullo adhibito condicionis obstaculo, impleretur; hac igitur regula nunquam violanda decernimus quod salvatores portus et moduli plenissimam habeant potestatem inquirendi procedendi multandi condemnandi contra omnem personam cuiuscumque condicionis existat, que extra domum ipsius propriam vel conductam teneret lapides, lateres, calcinam, arenam, iactum aliquem alicuius muri, rumentam, cornua, retundaturas, ligna seu aliquod lignamen, multa, pelles, pillos, et demum quidquid dici vel excogitari possit, que possint per viam venti vel pluvie vel male custodie fluere vel decurrere in portum, sive predicta vel aliquod predictorum sint ad modulum seu de cetero erunt, vel ad portam Vacharum, vel demum in aliquo vicho seu parte civitatis sive suburbiorum. Possint etiam dicti salvatores dare eorum arbitrio terminum competen-

tem cuicumque persone que aliquam rem predictam, vel aliquas res predictas, haberet seu teneret extra domum ut supra, quantumcumque in portum decurrere non possent, intra quem ille persone dictas res de dicto loco debeant removisse per se vel per alios habentes causam vel mandatum ab eis; sub ea pena vel penis quas ipsi salvatores in predictis eorum arbitrio duxerint imponendas.

88. *Quod introitus Castelleti in opere portus et moduli convertatur.*

Recollentes verbi dominici quo mandatur omnibus Christi fidelibus ut faciant sibi thesauros in celis de mamona iniquitatis, omnem introitum totum questum de loco et receptaculo meretricum de cetero processurum, quantumcumque spurcum, detestabilem atque turpem, in piam, ymmo necessariam causam operis portus et moduli duximus convertendum. Et illum introitum totum sive questum in id opus convertimus, et converti debere de cetero presenti regula nunquam violanda decernimus. Salvo, non obstantibus supradictis, quod dominus dux et eius consilium possint, si eis videbitur et placuerit et non aliter, et ita obtentum fuerit inter eos, singulis annis de summa introitus antedicti erogare usque in libras quinquaginta ianuinarum monasterio conversarum sive monialibus de Murcento.

89. *Quod pene apposite in instrumentis pacis a contrafacientibus exigantur nomine operis portus et moduli.*

Quoniam parum prodesset homines discordes ad pacem et concordiam reducere, nisi pax et concordia pena seu penis valate inviolabiliter observentur; ideo statuimus et ordinamus, providimus et firmamus quod omnes pene apposite in instrumento cuiuscumque pacis seu concordie facte inter aliquas personas, occasione alicuius iniurie vel offense facte inter personas vel personam aliquam ex ipsis, quocumque tempore, exigantur et exigi debeant per massarium deputatum seu deputandum ad exigendum condemnationes curie domini potestatis Ianue; quarum penarum medietatem ex nunc aplicamus et aplicatam esse volumus operi portus et moduli, et aliam medietatem comuni Ianue pro expensis comunis fiendis. Et nichilominus paces predictae observentur. Et nichilominus potestas teneatur, pena syndicamenti, ipsas paces facere observari. Et predicta intelligantur et observentur sive instrumentis pacis sit specificatum quod dicta pena aplicetur ut supra sive non, et sive sit applicata alicui parcium in totum vel in parte sive non, quantumcumque dicta pena sit in dicto instrumento parti alicui vel alii stipulanti vel promissa.

90. *Quod de reliquatu massariorum cabelle et compare desbitentur.*

Statuimus ordinamus et inviolabiliter regulamus quod octo officiales de moneta in fine anni cuiuslibet massarie, ante per unum mensem, teneantur

habere et requirere coram eis massarios generales comunis Ianue, et ab eis scire quantitatem residui et reliquatus pecunie anni sue massarie restantis ipsis massariis. Et nichilominus a magistris racionalibus de rationibus dictorum massariorum etiam informantur, et recipiant rationem ipsorum. Qui octo officiales de moneta reliquatum et residuum supradictum anuatim convertant in dedesbitacionem solucionem et alleviacionem comperarum et cabellarum comunis, seu creditorum ipsius, incipientes ab illa cabella seu introytu a qua seu quo primo incipi debet, et sic successive servando ordinem debitum et statutum.

91. *De terris citra Peraldum aptandis cum macerariis, ne dampnificent portum, et de trogiis mondandis.*

Si quis habuerit terram aliquam a Perardo et Sancto Bernardo citra versus portum, que terra sit confinis alicui fossato, vel etiam alicui crose que descendat in dictum fossatum, vel per quam descendi possit sine aliquo muri impedimento in dictum fossatum, teneatur et debeat dominus terre predictae habere tenere et erigere, alciare vel de novo facere, unam maceriam ad maltam et calcinam, vel ad murum sichum, quantum prope vel longe vult dictum fossatum vel dictam crosam. Qui murus seu maceries sit et esse debeat et erigatur vel fiat altus a terra de versus montem parvis tribus ad minus. Infra quam maceriam sive murum de versus fossatum vel crosam non possit aliquo tempore vel aliquo casu per aliquam personam ligonizari vel sapari vel terra moveri, ne dampnificet portum. Et quicumque predicta observaverit possit et sibi liceat libere et impune ligonizare et sapare seu ligonizari et sapari facere dictam terram a dicta maceria ut supra versus montem pro sue libito voluntatis. Si quis autem predicta observare contempserit, primum cadat in penam a libris quinque usque ad viginti quinque ianuinarum arbitrio dictorum salvatorum, considerata condicione persone et modo et causa recusacionis et inobedientia. Et nichilominus nec ipse nec aliqua alia persona cuiuscunque condicionis existat non possit nec debeat ligonizare seu sapare dictas terras vel aliquam earum, sub pena predicta. Que omnia et singula supradicta salvatores portus et moduli diligenter inquirere et inquiri et observari facere teneantur, sub debito iuramenti et pena syndicamenti. Qui salvatores teneantur et debeant semper in principio sui officii saltem semel mondare cavare et vacuari facere omnes et singulos trogios dicti portus, et de inde ad sex menses ydem teneantur similiter observare, ita quod singulis annis trogia supradicta duabus saltem vicibus emendentur, sub pena librarum quinquaginta usque in centum ianuinarum pro quolibet salvatore contrafaciente et qualibet vice.

92. *De elleccione et baylia octo sapientum de moneta.*

Quia propter immoderatos sumptus et iactus inordinatos pecunie nostri comunis magne sepe substancie

dilabuntur et multa nostre rei publice dispendia subsequuntur; idcirco obviare salubriter cupientes, presenti regula perpetuo valitura decernimus et firmamus quod de cetero semper in civitate Ianue sit officium octo sapientum de moneta, qui elligantur annuatim per dominum ducem et eius consilium et quatuor syndicatores; videlicet quod quotienscumque contigerit velle fieri aliquam expensam, erogacionem, donacionem, alienacionem, remissionem vel aliqualem diminucionem, seu etiam provisionem, vel ut vulgari ter dicitur ihuumentum, sienti, exempli gratia est vendicio unius pro centenario, vel alterius introytus comunis, vel etiam aliquod mutuum, cotumum, aut aliam quamlibet provisionem, vel modum inveniendi et habendi monetam in comuni, quocumque nomine talis provisio censeatur et quocumque modo eis videatur de moneta seu pecunia rebus vel iuribus comunis Ianue, occasione alicuius ambaxate, armate vel alterius cuiuscunque cause que in expensis presentibus regulis ordinatis et descriptis seu capitulis non contineatur expresse, et que fienda videretur et deliberata esset fieri debere, per dominum ducem et eius consilium exponatur dictis octo officialibus de moneta. Qui auditis que eis ipsi dominus dux et consilium dixerint, tunc diligenter inter se ipsos cum uno ex cancellariis domini ducis sine aliqua alia persona examinare debeant, terminare et diffinire dictam expensam, erogacionem, alienacionem, remissionem, provisionem vel diminucionem, mutuum, cotumum, imposicionem, provisionem et modum inveniendi et habendi pecuniam, et causam. Et si eis, aut sex ex eis, videbitur quod fieri debeat prout per dominum ducem et consilium expositum fuerit, vel etiam aliter, et inter eos obtentum fuerit ad lapillos albos et nigros; tunc fieri possit et debeat. Ita quidem ut semper sint lapilli seu ballotole albe sex ad minus in qualibet eorum determinacione; nec aliter, si pauciores fuerint, intelligatur aliquid esse obtentum inter eos. Possint tamen sex ex eis consuhere et terminare; et tunc omnes sex, nemine discrepante, debeant esse concordantes. Nec aliter possit consuli inter eos vel terminare. Et si tunc ex eis aliquis fuerit discors, seu aliquis lapillus niger invenietur, tunc intelligatur illud tale negocium de quo tractabitur reprobatum esse, nec fieri debere vel posse, sed prorsus remanere. Si vero per sex ex eis ut supra deliberatum et obtentum fuerit quod illud negocium de quo tractabitur fiat; tunc dominus dux et consilium, audita ipsorum deliberacione, postea inter se ipsos deliberent, et ad lapillos albos et nigros seu ballotolas se absolvant de tali negotio, eo modo quo de aliis negociis comunis fieri debet, pro confirmacione et corroboracione ipsius talis negotii terminati per ipsos de moneta. Nec possit aliter quam ut supra, quocumque modo vel ingenio qui dici vel excogitari possit, de pecunia comunis Ianue aliquid expendi, dari, donari, erogari vel remitti, alienari vel quomodocumque diminui. Set si aliter quomodocumque fieret vel deliberatum esset per ipsos dominum ducem et eius consilium, syndicentur et syn

dicari debeant in tanta quantitate quanta expendere, seu de quanto aliter quam ut supra facere voluissent. Cuius quidem dimidiam solvat dominus dux, et reliquam dimidiam consilarii eius inter eos. Salvo semper et sane intellecto, non obstantibus aliquibus dictis supra vel infra in regula presenti, quod per ipsos octo de moneta consuli vel deliberari non possit quod aliqua fiat donacio vel erogacio seu remissio, etiam servatis omnibus supradictis, de terris aliquibus seu iuribus comunis Ianue. De deliberacionibus vero quibuscumque, seu decretis dicti officii de moneta que per eos fient ut supra, fiat et fieri debeat semper publica scriptura per unum ex cancellariis domini ducis, qui omnia redigat seriatim in uno libro per se, in quo nihil aliud scribatur quam acta et gesta seu declarata per ipsum officium. Ita tamen ut cancellarius antedictus a se ipso nichil recordetur eisdem, nisi ea tantum que a domino duce et eius consilio sibi forsitan fuisset iniunctum. Et quando de hiis que deliberata fuerint per ipsum officium aliquid solvendum mandabitur massariis comunis, tunc in apodisia seu scriptura illius talis mandati fiat expressa mencio de deliberacione dicti officii et die eius, et in ipsa tali apodixia seu mandato (apponatur?) sigillum ipsius officii de moneta, quod fieri faciant et semper habere debeant sumptibus ipsius comunis. Nec aliter ipsi massarii vel quecumque persona aliquid solvat pro comuni, nisi ut supra, sub pena restituendi de suo proprio. Excepto semper et reservato ab omnibus supradictis, quod dominus dux et eius consilium expendere possint in expensis minutis et accidentalibus de pecunia comunis, eorum propria auctoritate et deliberacione sine licentia seu conscientia predictorum de moneta, libras trecentas septuaginta quinque ianuinarum singulis annis, quas massarii, qui sunt et pro tempore fuerint, teneantur per apodisias ipsorum domini ducis et consilii ad eorum mandatum solvere. Et teneantur dominus dux et consilium in apodisiis que fient de ipsa quantitate librarum CCCLXXV causam et occaxionem pro quibus solveretur dicta pecunia in dictis apodisiis denotari. Nec aliquid ultra vel aliter expendi possit vel dari de aliqua pecunia comunis Ianue, etiam condempnationum vel alia quacumque. Et si quid aliter quoquomodo daretur quam ut supra, intelligatur datum esse de pecunia illius qui daret et non aliquo modo de pecunia comunis. Et nichilominus dominus dux et consilium, si contrafecerint, possint et debeant syndicare arbitrio syndicatorum. Salvo semper et reservato, non obstantibus aliquibus supradictis, quod dominus dux et consilium possint expendere et stipendiarios pedestres et equestres conducere quando fuerit et videbitur opportunum, secundum formam regule posite sub rubrica de servientibus ducalis palatii.

93. *Qualiter moneta comunis Ianue*

per massarios solvi debet et qua forma.

Quia providendum est super officio massariorum comunis Ianue, qui habent recipere monetam co-

munis et eam expendere, et quomodo sive quorum mandato et apodisias solvere debuerint; statuimus et ordinamus quod massarii comunis Ianue, qui sunt et pro tempore fuerint, non possint nec debeant expendere monetam comunis, nec solucionem alicui facere, nisi modo infra scripto, videlicet quod ipsi massarii habeant et habere debeant et teneantur unum cartularium magnum, in quo scribant, seu scribi faciant per eorum scribam, introitum et exitum comunis, et omnes partitas sive particulas cuiuslibet persone debentis dare vel recipere distinctas et non summarie; set potius per notarium suum ordinate poni facere, eo modo forma et stillo et prout et sicut faciunt seu fecerunt et facere consueverunt et debent magistri rationales comunis Ianue ita quod quelibet persona debens dare vel recipere scribatur, et eius particule sive partes seu partite similiter scribantur, et cause et occaxiones pro quibus debuerint dare vel recipere, sic quod cartularium massariorum et cartularium magistrorum rationalium de omnibus et quibuscumque partitis inveniuntur et sint concordantes et concordentur in uno et eodem modo. Et illis personis quibus solvi debuerint pro parte comunis, sive per comune, dicti massarii solvant et solvere debeant et teneantur, illis videlicet et pro illis quantitatibus pro quibus et de quibus habuerint mandatum per apodisiam scriptam manu cancellarii domini ducis et consilii sigillatam sigillis tribus ut infra dicitur. Et si forte dicti massarii non habuerint dictum cartularium, in quo scribi debent omnes particule seu partite de quibus fit mencio in presenti regula, syndicentur et syndicare debeant in libras centum ianuinarum diminuendas de eorum salario, et ultra dictum cartularium habere et fieri facere teneantur. Et eodem modo dicti massarii teneantur et debeant, sub dicta pena, antequam recipiant aliquam pecunie quantitatem ab aliquo debitore comunis, vel ab aliqua alia persona pro ipso comuni, de illa tali pecunia conscientiam facere magistris rationalibus comunis, ut una cum ipsis simul et semel et concorditer scribatur ipsa moneta per massarios et magistros rationales, sic quod omnis pecunia que ad manus massariorum pervenerit et perveniet sit notoria et manifesta ipsis magistris rationalibus, ut rationes comunis clare et lucide ellucescant. Qui massarii nullatenus solvere debeant aut possint aliquam quantitatem pecunie comunis, nisi per apodisiam scriptam manu cancellarii ut supra et subscriptam per notarium magistrorum rationalium et per eos sigillatam, si fuerit de expensis ordinatis et contentis atque specificatis in regula aliqua posita in volumine presencium regularum. In qua apodixia sufficiant tria sigilla, videlicet sigillum domini ducis, sigillum prioris consilii, et predictum sigillum magistrorum rationalium. Et etiam nisi fuerit de expensa deliberata et decreta per officium de moneta, de qua dictis massariis, in qua sit etiam sigillum ipsorum de moneta, et sic erunt in summa sigilla quatuor. Si vero dicti massarii aliquid solverint nisi per unum

de tribus modis et causis supradictis et ut supra, incidant, et ex nunc prout ex tunc incidisse intelligantur, in penam solvendi de suo proprio omnem quantitatem pecunie quam aliter solverent quam ut supra. Non possit autem nec liceat notario seu scribe ipsorum massariorum aliquid scribere in cartulario dicte massarie, nisi presente vidente et intelligente ac volente uno saltem ex dictis massariis qui tunc erunt, sub debito iuramenti et pena syndicamenti arbitrio syndicatorum; et ultra cassetur, et ipso facto cassus sit a dicto officio dicte scribanie. Ipsi vero massarii, seu saltem unus ex eis, teneatur, vinculo iuramenti et pena syndicamenti arbitrio syndicatorum, semper esse presens et videre et intelligere quidquid per ipsum notarium scribi debebit in suo cartulario. Et si per notarium aliter fieret quam ut supra, teneantur ipsi massarii denunciare eum dictis syndicatoribus; et ipse notarius dictos massarios versa vice, sub dictis penis et vinculo. Teneantur autem massarii supradicti, debito iuramenti et pena syndicamenti, requirere omnes et singulos debitores, seu aliquammodo debentes comuni, et ipsos exigere effectualiter, secundum quod per magistros racionales vel aliter cognitum et declaratum seu etiam quomodolibet apparebit eos debitores esse dicti comunis; et tam massarii condempnationum quam viceduces pro condempnationibus eorum et alios quoslibet, quocumque nomine censeantur vel officio fungantur. Ipsi autem massarii condempnationum et viceduces, ac ceteri omnes officiales et quicumque privati, de pecunia comunis respondeant et satisfaciant massariis generalibus comunis Ianue et non alicui alii de mandato domini ducis, consilii, vel alicuius alterius, sub pena solvendi de suo proprio; et omnes condempnationes, ac alia quelibet moneta quomodocumque spectans vel pertinens comuni Ianue, intelligatur et sit ipso iure ascripta et attributa ipsis massariis comunis, et per eos exigi recipi et gubernari debeat, et non per alium aliquem quacumque dignitate auctoritate vel officio conseatur. Et ipsi massarii de ea, ipso facto, postquam ad comune inceperit pertinere, intelligantur et sint effectualiter debitores.

94. De habenda copia balistariorum.

Attendentes quod victorie et triumphus qui per annos et secula retoacta comuni Ianue feliciter contingerunt, inde maxime, Deo semper auctore, causam maximam habuerunt quod iuventus ianuensis, quam primum pubescentes annos attingerat, ad balistarum exercitium se trahebat, quarum exercitio sic evadebat sufficienter instructa, ut tali iuventuti nullus labor esset insolitus, nullus locus asper eis aut arduus videbatur, earum etiam exercitio plures urbes, infinita castra, innumerabilia navigia per totum orbem terrarum tam natura quam hominum arte fortissima pugnando ceperunt; et scientes hanc balistarum miliciam esse illam precipue que ceteras artes urbis conservavit inesse gradum, per eam semper vicimus, civitati et artibus pacem induximus, cum scriptum

sit bellum gerimus ut pacem ducamus; hanc igitur artem, tamquam matrem artium reliquarum, ut olim fuit, ita hodie et de cetero continue in futurum in civitate nostra honorare collere volumus et habere; ad quam ut etatis nostre iuventus quod honorabili premio proposito virtuosius et promptius animetur, presenti regula in perpetuum valitura decernimus ut singulis annis, de mense ianuario, per dominum ducem et eius consilium elligantur duo probi viri milicie balistrandi et bellorum experti, qui duo plenam habeant potestatem investigandi inveniendi et inquirendi modum et viam per quam milicia predicta balistrandi revirescat ad crescat et exerceatur in Ianua et districtu, ita quod in Ianua constituent et ordinent loca et tempora in quibus debeat balistrari, dum tamen quatuor vicibus omni anno ad predictum balistrandum opus dicta iuventus se debet exercere. Et ut per memoriam victorie habende in huiusmodi certamine balistrandi iuvenes fervencius animentur, statuimus et regulamus quod dicti duo singulis annis faciant fieri, expensis comunis, quatuor tacias argenti que ad precium librarum viginti quinque possint ascendere; quas tacias et quamlibet earum proponant premium in memoriam victorie supradicte illi quicumque balistrando cum sociis obtinuerit melius, balistrando tot vicibus de quot illi duo duxerint ordinandum.

95. De minuendis expensis annuis vel augendis.

Quia pro honore et magnitudine nominis et rei publice ianuensis, qui per omnes fere mundi horas suos dilatat honores, expedit plerumque sumptus et expensas augere quos postmodum minorescit; et per consequens certum est quod instabiles et incerti sunt comunis introitus et expense; ob quam causam labor inserendi determinate comunis introitus et expensas in regulis vanus esset proctinus et inanis; et licet eundem laborem alii alias temptaverunt, nichilominus a vero nimium erraverunt; igitur stabilitati presencium regularum predictorum introitus et exitus inconstanciam noluimus inserere, ne stabilia firma et solida rebus tam instabilibus et mutabilibus societur. Statuimus tamen, regulamus, decernimus et inviolabiliter ordinamus, quod singulis annis per dominum ducem et eius consilium iniungatur magistris rationalibus et massariis generalibus comunis Ianue, quodcumque ipsis domino duci et eius consilio videbitur, ut ipsi magistri racionales et massarii generales ex una parte diligenter examinent omnes et singulas comunis expensas que per presentes regulas non sint nominate et specialiter ordinate, et quascumque accidentales expensas factas anno tunc proximo precedenti, et noctent omnes expensas superfluas que vel si continue fierent dampnum magis quam utilitatem afferent, vel que etiam quando facte fuerunt nichil utilitatis vel modicum attulerunt; ex altera vero parte noctent totum introitum comunis ut possit videri utrum introitus et exitus sint equales, quo casu eventus inopinatus posset destruere statum

nostrum, an vero quod securum, utile et laudabile foret contra casus adversos, si introitus superhabundet exitum et in quantum, an vero contra, quod damnosum et pudibundum esset, si exitus superhabundat introitum et quantum. Que postquam fuerint bene et ordinate completa, teneantur ipsi magistri rationales et massarii generales predicta, sicut ea invenerint, ita referre domino duci et eius consilio non solum verbis verum etiam et in scriptis. Qui dominus dux et eius consilium, cum predictis magistris rationalibus sive sine, videant et examinent predictas expensas et eas diminuunt quantum cum honore poterunt et salute comunis; et etiam, si necessarium videretur domino duci et eius consilio, quod non credimus nec speramus, quod expense seu salaria aliqua augenda essent que non essent per presentes regulas declarata, eas et ea augere possint quam modestius et parcius poterunt, et ea aucta quam primum poterunt diminuunt. Hortantes dominum ducem et eius consilium quantum possumus, super animas et conscientias eorundem, ut salvo comunis honore insistant publice paritati pecunie et opperentur efficaciter suo posse quod comunis introitus superhabundet exitum quantum possit.

96. Quod officia Mercancie et Gazarie sint et remaneant.

Statuimus et ordinamus quod officia Mercancie et Gazarie sint et esse debeant et totaliter remanere prout hactenus solita sunt, et habeant illam iurisdictionem potestatem et bayliam, et cum illis ordinibus quibus dicta officia ordinata fuerunt et habebant ante creacionem ducalis regiminis, dum tamen aliquod statuere vel ordinare non possint ipsa officia, vel aliquod ipsorum, quod sit vel esse possit contra statum, creacionem sive officium domini ducis et sui consilii, sive statum populi. Et dummodo non possint aliquid ordinare quod sit contra ordinationes supra et infrascriptas, per quod derogaretur in aliquo ordinationibus presentibus nostris. Item volentes quod acta et gerenda per officiales dictorum officiorum Mercancie et Gazarie observentur et observari debeant et effectui debito mancipientur, pro bono et utilitate comunis et augmento et salute mercancie et navigancie; statuimus et ordinamus quod predicti officiales cuiuslibet dictorum officiorum, sive maior pars ipsorum ex suo officio, prout eis melius videbitur, contra quoscumque contempnentes sua mandata, seu eorum statuta et ordinamenta non observantes, vel quocumque modo contra suam iurisdictionem vel bayliam facientes, possint procedere, cognoscere, terminare et diffinire per penarum et pecuniarum impositionem, prout eis seu maiori parti eorum videbitur, usque ad quantitatem a soldis decem usque in libras trecentas ianuinarum, considerata qualitate persone et excessus; cuius pene medietas sit dicti officii, et alia medietas sit operis portus et moduli. Ad quam exigendam dominus potestas et ceteri magistratus Ianue teneantur semper, ad requisitionem dictorum officiorum et cuiuslibet eorum. Et etiam dicti officiales dictorum officiorum possint exigere dictas condempnaciones factas et fiendas per ipsos. Statuimus insuper et etiam ordinamus quod duo semper ex ipsis officialibus Mercancie remaneant et remanere debeant in dicto officio cum novis; ita quod electio novorum officialium fiat de sex tantum, et duo ex ipsis veteribus remaneant ut supra.

97. Quod officium Mercancie possit contra raybarolios providere.

Attendentes quod rabarolii civitatis Ianue suum officium taliter exercent, quod multi indebite ut plurimum agravantur; ideo statuimus et ordinamus quod officiales officii Mercancie plenam bayliam et potestatem habeant statuendi ordinandi et tractandi modum viam et formam quos debent tenere in suo officio, exercendo illam quam totum comune Ianue habet et habere posset tam in ordinando mensuram tremozii quam aliam quamcumque mensuram. Et etiam teneantur dicti officiales Mercancie, sub pena periurii, providere quod nullus rabayrorius emat vel emere possit granum pro revendendo, sub pena amittendi granum sive precium; cuius pene tertia pars sit operis portus et moduli, et alia comunis exigenda per massarium condempnacionum, et reliqua tertia accusatoris, et habeatur secretus. Et si contrafecerint ordinamentis dicti officii Mercancie, contra ipsos procedendi habeat dictum officium Mercancie bayliam, et potestatem largam eos prout dicto officio videbitur puniendi. Ad que omnia exequenda teneatur magistratus, debito iuramenti et pena syndicamenti.

98. Quod salaria consulum callegarum et eorum scribarum solvantur per priorem officii Mercancie civitatis Ianue.

Cupientes quod iusticia reddatur equaliter, et ne sit materia consulibus callegarum et eorum scribis plus plebere favoris quam oporteat emptoribus callegarum; statuimus et ordinamus quod dicti consules et scribe callegarum eorum salaria habeant et habere debeant et recipere de manibus prioris officii octo Mercancie, secundum taxationem factam et fiendam per dictum officium, prout ipsi officio videretur unumquemque introitum solvere debere. Et qui prior teneatur et debeat facere dictam solutionem dictis consulibus et scribis callegarum de tribus in tribus mensibus; ad quam tassacionem fiendam de dictis introitibus et solutionem dictis consulibus et scribis ut supra teneatur dictum officium Mercancie infra tempus consuetum.

99. Quod officium ceche et ponderis bancorum detur per officium Mercancie.

Quia officium ceche comunis Ianue, in quo ardua negotia mercatorum auri et argenti fiunt et operantur, multum tangit et expedit de bonis officialibus

provideri; statuimus et ordinamus quod officium Mercantie civitatis Ianue, anno quolibet, elligat officialem sive officiales predictos ceche, et habeat potestatem dictum officialem sive officiales elligendi constituendi et nominandi ad dictum officium exercendum. Qui sic electus, vel electi, dentur domino duci et consilio. Qui dominus dux et consilium approbent vel reprobent unum quem dederint in scriptis ipsum officium et officiales. Et quod, ipsum officium in ellectione illorum officialium ceche et ponderis et unius cuiusque ipsorum servant hunc modum. Scilicet quod antequam aliquem nominent, faciant ipsi officiales scribi nomina eorum singulorum in una cedula, et positis ipsis octo cedulis in gremio alicuius ipsorum, vel notarii sui, prior ipsorum extrahat sigillatim et successive unam cedulam, et nomen prime extracte sit primus in nominando, et nomen secunde cedule sit secundus, et sic deinceps. Qui vero nominatus fuerit, examinetur ad lapillos albos et nigros; et qui habuerit sex voces seu lapillos albos, vel plures, sit electus et non aliter, et tunc presententur domino duci et eius consilio. Et eodem modo fiat et fieri debeat de ponderatore ponderis florenorum in banchis, vigore regularum istarum. Teneantur autem dicti officiales, sub debito iuramenti et pena syndicamenti, tenere secretum et nemini pandere aliquem officialem sic electum per eos ut supra, donec approbatus fuerit per dominum ducem et consilium et iuraverit officium suum. Item teneantur debito iuramenti et pena syndicamenti nulli roganti pro aliquo dictorum officiorum habendo pro se vel alio promittere vocem suam, vel aliquam dare intentionem; set generaliter respondere quod facient illud per quod salvare crediderint sacramentum suum, et nihil aliud.

100. *De ministris in civitate Ianue ordinatis.*

Volentes nos regulatores providere super officio ministrorum, quod est magis utile et magis necessarium in civitate Ianue ut omnia ordinate fiant, salubriter providere, ne personas pauperes que ad minutum vivunt de victualibus recipiant dolosas malicias revendorum; statuimus et ordinamus quod officium predictum sit et esse debeat et remanere modo et forma infrascripta: videlicet quod tres conservatores et tres scribe dicti officii ministrarie elligantur ad menses sex. Qui conservatores habeant et habere intelligantur illam et totam bayliam quam vigore statutorum et ordinamentorum hoc anno conditorum vel de cetero condendorum habent vel habebunt. Qui conservatores et scribe teneantur et debeant iurare ad sancta Dei evangelia de eorum officio bene et legaliter exercendo. Qui habeant et habere debeant, pro eorum salario, de peccunia comunis Ianue ad rationem de libris centum ianuinarum pro quolibet ipsorum conservatorum et scribarum in dictis sex mensibus, ipsis tamen conservatoribus sive ministris solventibus de condemnationibus per eos fiendis tassaciones officii, ita quod libre centum sibi integre

remaneant libere et expedite ab omnibus expensis fiendis pro dicto officio. Qui conservatores dicti officii teneantur eorum officium exercere, et omnes condemnationes quas fecerint singulis tribus mensibus in scriptis dare massariis comunis, et illis facere rationem; et similiter peccuniam dictarum condemnationum quas fecerint exigere cum effectum, et dictis massariis tradere et consignare peccuniam omnem que sibi superesset, deductis salariis supradictis et infrascriptis. Alioquin ipsi tres conservatores syndicentur per syndicatores arbitrio ipsorum. Qui conservatores et scribe teneantur non accipere enseium, premium vel tributum, sub pena iuramenti et privacionis a dicto officio, a quo priventur et privari possint si contrafacere, non obstantibus quod essent ad sex menses electi ipsi conservatores seu scribe; et etiam condemnentur per syndicatores comunis Ianue ad arbitrium ipsorum. Possint autem subscribe dicti officii, si qui erunt, accipere de preceptis et citationibus scribendis, que citationes scribi possint et valeant, denarios duos usque in tres de ipso precepto scribendo, et de testibus et aliis scribendis scripturis secundum quod dictis conservatoribus visum fuerit. Et similiter dicti conservatores habeant servientes, qui habeant et habere debeant pro quolibet in mense soldos viginti quinque ianuinarum solvendo per conservatores predictos; de quo quidem stipendio teneantur dicti servientes facere unam tunicam et unum capucium de uno colore, et portare cum uno tabulacio ad arma comunis Ianue. Possint tamen dicti servientes accipere premium, quando mitterentur ad citandum aliquam personam, vel si caperent aliquem debitorem ad instanciam creditoris. Et hoc habeant solito more; nec possint aliquid aliud accipere pro servicio comunis et officii predicti. Et teneantur conservatores accipere caucionem de dictis servientibus de libris quinque in decem pro quolibet, de ipsorum officio bene et legaliter exercendo. Et quia dictum est de salariis dictorum conservatorum, scribarum et nuntiorum sive servientum, et debitum sit viam invenire per quam comune minus quam esse posset gravetur; statuimus, ordinamus quod ipsi conservatores ut supra omnes condemnationes quas fecerint teneantur et debeant, vinculo sacramenti et pena privacionis dicti officii, exigere cum effectum, et rationem in scriptis dare et ponere dictis magistris racionalibus comunis Ianue singulis tribus mensibus, ut iam dictum est; et si quidem ascendent usque ad summam predictorum salariorum bene quidem, si vero non ascendent usque ad dictam summam tunc habeant inde dampnum. Si vero ascendent ultra salaria supradicta, tunc sit in arbitrio domini ducis et sui consilii eisdem conservatoribus et scribis dare decimam partem tocius dicti superflui, si bene se habuerint et valenter, arbitrio domini ducis et consilii. Reliquum vero consignare teneantur et debeant massariis generalibus comunis Ianue. Et eodem modo omnes carnes, panes, pisces, ligna et omnes alias res quocumque nomine appellentur quos et quas capient, que ad dictum of-

347

ficiam pertineant, vendere et vendi facere per nuncios suos, et peccunia que processerit ex ipsis pane, lignis, piscibus, matonibus sive clapellis, vel aliis rebus quocumque nomine vocentur, per eos convertantur in salaria supradicta. Nec possint de ipsis rebus captis aliquam in se ipsos retinere, publice vel occulte, sub pena sacramenti et privacionis a dicto officio. Statuimus etiam et ordinamus, ad hoc ut per ipsos conservatores recte in eorum officio procedi possit tam per se ipsos quam per scribas et subscribas et nuncios dicti officii, quod in dicto officio exercendo et ea que ad dictum officium pertinent exerceri debeant per ipsos iuxta eorum capitula facta et fienda; et ubi capitula dehessent, secundum consuetudines antiquas, non obstante aliquo capitulo statuto et ordinacione in contrarium facta, quacumque ligacione verborum sit ligata. Et teneantur dominus potestas Ianue et eius vicarius et magistratus, vinculo sacramenti et pena syndicamenti, dare dicto officio conservatorum auxilium consilium et favorem semper ad conservatorum predictorum requisicionem. Et ut dictum officium melius explicetur, teneantur conservatores veteres remanere per unum mensem sine aliquo salario cum conservatoribus novis, pro informando eos de hiis que ad eorum officium pertinebunt. Ita scilicet quod quilibet dictorum trium conservatorum remaneat solus cum novis per dies decem tantum. Et ipsi tres inter omnes compleant mensem unum, ut successores de officio predicto cicius et expedicius informentur.

101. De duobus custodibus privilegiorum comunis.

Utilitate rei publice et securitate pensata, firmiter ordinamus quod per dominum ducem et consilium elligantur duo de fidelioribus et melioribus civibus civitatis, unus nobilis et unus popularis, qui teneant duas claves hostii secestie sive volte in qua tenentur et stare debent privilegia et iura comunis Ianue, que est sub capella sancti Gregorii domus archiepiscopalis, et consignata et in scriptura publica descripta habeant omnia et singula iura dicti comunis que sunt ibi, et cum opus fuerit de illis copiam faciant domino duci et consilio, seu de mandato eorum, in scriptis reddant illis quibus fuerit ordinatum per ipsos dominum ducem et consilium; dum tamen nihil de dicto loco moveant seu extrahant nisi ut supra, et nisi per notarium deputatum ad hoc et ad scribenda et in registro comunis fuerit specialiter et nominatim auctentice scriptum illud quod extrahetur et per quos et quare. Ita quod semper sit notum et clarum per scripturam publicam dicti notarii quidquid extractum fuerit de ipso loco. Et quia personaliter Anthonius filius quondam Conradi de Credentia olim cancellarii, deputati ad dictam custodiam per decretum speciale et ad continuationem registri dicti comunis, successit ad predicta dicto quondam patri suo; regulamus quod, salvis predictis, remaneat et sit ad predicta deputatus, videlicet ad scribendum et registrum continuandum ut supra,

usque ad beneplacitum domini ducis et consilii, ipso serviente officio subcancellarie ut in regula posita sub rubrica de cancellariis domini ducis et consilii laciis continetur.

102. De annua correccione super capitulis ministrorum.

Statuimus et etiam regulamus quod singulis annis, arbitrio domini ducis et eius consilii, si eis videbitur expedire, per ipsos dominum ducem et eius consilium elligantur quatuor probi et fideles cives ad corrigendum, emendandum, addendum et diminuendum super capitulis ministrorum.

103. De correccione annua capitulorum civitatis arcium.

Statuimus regulamus et ordinamus quod singulis annis per dominum ducem et consilium elligantur sex providi et fideles cives populares, artifices et mercatores, quibus faciant presentare omnia et singula capitula arcium civitatis; et ipsi illa examinent diligenter ac corrigant, approbent vel reproben in totum vel pro parte, secundum quod salubrius et equius esse videbitur, hoc modo: videlicet refferendo quod invenerint et cognoverint de predictis eisdem domino duci et consilio. Qui una cum eis illa confirmant vel infirmant, seu ratificent vel cassent, prout obtentum fuerit inter ipsos dominum ducem et consilium et dictos officiales seu duas partes eorum; et nullum dictorum capitulorum artificum civitatis possit vel debeat placitari vel observari, nisi sit per predictos dominum ducem et consilium et officiales predictos confirmatum.

104. De emendatoribus elligendis super corrigendo et emendando spendeum.

Quoniam pacis tempore, omnipotente Domino faciente, comune Ianue non opportuerit tantis honoribus suos cives et habitatores peccuniariis aggravare, prout retroactis temporibus fieri convenit et necessarium fuit; considerantes qualiter expedit per viam dispendii seu spendii anno quolibet peccuniam habere, et propter condiciones preteritas nonnulli cives, ymmo multi, lamentabiliter et cum animi malivolentia conquesti sunt et se putant et reputant de dicto spendio agravatos, et quod ultra eorum condicionem sunt in dicto spendio positi et acutumati; et ex alia etiam parte de bonis et here ianuenis non potest firmiter iudicari ut de aliis Ytalie nacionibus, que de possessionibus et terre cultibus vivunt, quia per maris pericula vadunt et veniunt, ex quo fortuna sinistrante aliqui hodie bonis mundanis copiosi, aliqui egeni sunt; statuimus et firmiter regulamus quod quocienscumque videbitur expedire dominus dux et eius consilium unum vel duos officiales per quamlibet compagnam elligant, qui videant, examinent, addant, diminuunt, corrigant et revideant civium spendeum, prout pro equalitate et equitate ac condicionibus pensatis fuerit eis visum convenire, sic quod cives non habeant causam conquerendi

105. De custodibus nocturnis civitatis.

Statuimus et ordinamus quod in civitate Ianue sint et esse debeant continue custodes nocturni, qui sint numero septuaginta duo, videlicet octo pro qualibet compagna et quatuor pro quolibet burgo, quorum octo unus sit superstans aliorum; qui debeant custodire et vigillare de nocte, a secunda campana que in sero pulsatur usque ad campanam diei; videlicet omnes de una compagna in sua compagna tantum. Et habeat et habere debeat quilibet ipsorum pro suo salario soldos viginti ianuinarum, et superstans soldos viginti septem et denarios sex in mense. Qui teneantur observare ordinem, qui eis dabitur super ipsa custodia facienda per dominum ducem et eius consilium. Qui custodes sint et esse debeant de populo Ianue de artibus, et elligantur per dominos viceduces. Et teneantur milites domini ducis, qui sunt et pro tempore fuerint, nocte qualibet diligentem facere inquisitionem de ipsis custodibus, ad penam syndicamenti et sacramenti vinculo. Et teneantur viceduces predicta executioni mandare facere dictam sollicitudinem noturnam contra ipsos custodes.

106. De executoribus comunis.

Statuimus et regulamus quod de cetero in Ianua esse debeant viginti quatuor gardatores et executores, qui sint et appellentur executores comunis Ianue, qui faciant precepta eis iniuncta et iniungenda per magistratus civitatis Ianue; et qui elligantur et elligi debeant per syndicatores comunis Ianue; et qui portent birretas sive sarbosos in capite, prout antiquitus consueverunt, quando ire debebunt ad faciendum precepta et negotia comunis, ita quod possint cognosci ab omnibus personis pro executoribus et nunciis comunis Ianue. Et que berrete sive xarbosii emantur de peccunia condempnationum comunis, et eis tradantur duabus vicibus singulis annis, scilicet cuilibet ipsorum dando duas. Et quorum viginti quatuor executorum deputentur ad faciendum precepta et servicia comunis, et iudicis malleficiorum quatuor. Et habeant dicti quatuor omni mense de peccunia comunis, sive dictarum condempnationum, soldos triginta ianuinarum pro quolibet et quolibet mense pro eorum mercede, pro preceptis et serviciis faciendis comunis. Reliqui sint executores et nuncii comunis, et portent birretas sive xarboxas ut supra expensis comunis; set nullum salarium propterea percipiant a comuni; nec teneantur facere servicia comunis, nisi quantum tenentur alii cives et districtuales Ianue. Et si forte videretur ipsis syndicatoribus esse necessarium habere maiorem numerum executorum, possint ultra numerum predictum alios augere et elligere seu elligi facere in executores comunis prout eis necessarium videbitur, dum tamen aliquod salarium non percipiant a comuni ut supra dictum est; salvo, si dicti quatuor non sufficerent ad

curiam maleficiorum, possint iidem syndicatores tot quot eis videbitur expedire ad salarium supradictum. Qui omnes executores sic elligendi, antequam exercent eorum officium, iurare teneantur et satisfacere a libris decem usque in libris viginti quinque ianuinarum de eorum officio bene et legaliter exercendo, dum tamen unus non intercedat pro altero.

**107. Quod castellani Gavii
exerceant etiam officium potestatis.**

Statuimus et firmiter regulamus quod de cetero in Gavio esse et elligi debeant duo castellani ad custodiam castri dicte terre; quorum alter exercent in burgo ad curiam consuetam officium potestatis pro uno mense et alius alio mense, et sic successive de mense in mensem usque ad finem anni seu temporis ad quod fuerint constituti et electi; ita tamen ut tempore seu mense quo unus exercent officium potestatis, alius castellanus non possit nec debeat egredi modo aliquo dictum castrum, ut ipsum castrum nunquam sit nec esse possit sine presentia alterius castellani. Teneantur tamen homines Gavii et sue potestacie dare et solvere ipsis castellanis, pro exercicio quod facient potestatis, libras ducentas ianuinarum, scilicet cuilibet ipsorum libras centum, prout ipsi de Gavio suis potestatibus pro salario sunt consueti solvere. Qui castellani habeant et habere debeant a comuni pro ipsorum salario, videlicet pro quolibet eorum, usque ad complementum librarum centum quinquaginta ianuinarum, computatis predictis libris centum quas potestacia Gavii cuilibet eorum solvere debet ut supra. Et ultra talem seu taxationem dicti officii habeant a comuni, pro solvendo illi vel illis quibus dicta officia dicte potestacie et castellaniarum ad sortes obvenierint.

**108. De fideiussionibus officialium ultramarinorum
et syndicamento eorum.**

Quoniam sicut bonorum premiis sic et pravorum penis homines in re publica exemplariter probi fiunt, idcirco regulamus decernimus et firmamus quod consul Caffé, potestas Peyre, potestas Cipri ac ceteri omnes consules et rectores quocumque nomine censeantur, qui per comune Ianue mittuntur seu constituuntur in partibus ultramarinis, excepto dumtaxat consule Alexandrie et officiales dicti loci de quibus specialiter per aliam regulam prout fuit expediens est provisum, caveant et syndicentur ut infra. Et primo videlicet quod quodcumque electus fuerit potestas Peyre, consul Caffé, potestas Cipri, seu alius quilibet de predictis, post sacramentum et acceptationem sui officii, antequam litteras ducales dicti officii recipiat, dare debeat domino duci et consilio, nomine comunis Ianue, vel illi magistratui a quo constitueretur vel mitteretur, ydoneas fideiussiones a libris quingentis Ianue usque in libras tria millia ianuinarum, arbitrio ipsorum domini ducis et consilii, de bene et fideliter exercendo officium suum et pa-

rendo mandatis eorum, ac solvendo et implendo quicquid cognitum et sententiatum fuerit per syndicatores suos de quibus infra dicitur. Quando vero dicti potestas consul rectores et officiales ad regimen seu officium suum accesserint et virgam sui regiminis acceperint, seu eius officium intraverint, tunc primo et ante omnia ipse officialis cum consilio suo, seu maiori parte eorum, eligere debeat duos de melioribus mercatoribus ianuensibus popularibus, qui in dicto loco fuerint, in syndicatores et pro syndicatoribus consulis potestatis seu rectoris vel officialis qui anno proximo preterito in illo consulatu potestacia vel regimine seu officio fuerit. Qui syndicatores electi et iurati de eorum officio bene et fideliter exercendo procedant ad inquirendum syndicans puniendum vel absolvendum dictum talem consulem potestatem rectorem vel officialem. Et si per ipsos syndicatores sententiatum seu condemnatum fuerit ad aliquid solvendum seu faciendum, tunc ille talis vetus consul seu potestas, rector vel officialis sic condemnatus, detineri debeat per dictum novum successorem et compelli ad solvendum et faciendum id quod sic iudicatum et condemnatum fuerit, nec aliter relaxetur. Que condemnationes et pene iudicate et sententiate per dictos syndicatores adiudicate et ascripte intelligantur et sint syndicis seu massariis communis qui tunc in illo loco fuerint, et per eos exigi debeant cum effectu, exceptione aliqua non obstante. Ad quarum exactionem teneantur consul Caffè, potestas Peyre et alii rectores dare dictis syndicatoribus omne auxilium opportunum, sub vinculo iuramenti et pena syndicamenti arbitrio syndicatorum. Et quia in Gazaria et similiter in imperio Romanie et aliis contractis multa sunt loca recta et districta per comune, in quibus difficile esset syndicatores tales quales convenit invenire, propter parvam quantitatem ianuensium frequentantium dicta loca, decernimus et firmamus quod syndicatores Caffè, electi ut supra ad syndicans consulem ut predictum, similiter syndicent et syndicari debeant consulem Tane qui elligitur in Caffa, vel aliquando in Tana, et consulem Cembari ac omnes alios consules rectores et officiales communis in imperio Gazarie, exceptis semper hiis de quibus nominatim infra dicitur. Syndicatores vero potestatis Peyre syndicent et syndicare debeant consules et officiales Licostomi sive Chili, Symisso, Synopi et Trapesonde, ac omnes alios rectores et officiales si qui sunt in imperio Romanie et etiam qui fuerint pro comuni in aliquibus locis Turchie. Et quia aliqui maligni, ducti odio et malignitate ipsorum potius quam zelo iustitie vel desiderio correctionis officialium predictorum, consueverunt diffamare et accusare officiales supradictos; idcirco regulamus et firmamus quod si quis accusaverit seu denunciaverit aliquem ex dictis officialibus, et per dictos syndicatores repertum fuerit et cognitum dictam accusationem seu denunciacionem processisse ex odio et malignitate accusantis potius quam ex culpa aliqua accusati, arbitrio ipsorum syndicatorum,

tunc possint ipsi syndicatores punire et condemnare dictum talem, sic inique et maligne accusantem seu denunciantem ut supra, in quantum et prout sibi videbitur, condicione personarum et qualitate delicti diligenter attentis. Et potestas Peyre, consul Caffè ac alii omnes rectores et officiales teneantur dare omne auxilium opportunum dictis syndicatoribus, ad dictas tales condemnationes effectualiter exigendas. Ipsi autem syndicatores, qui electi fuerint in Caffa, Peyra, Cipro et ut supra, postquam processerint in predictis, cognoverint, sindicaverint, condemnaverint vel absolverint aliquos ex predictis, tunc in primo passagio seu navigio venturo Ianuam mittere teneantur et debeant, sub pena syndicamenti, omnes et singulos processus condemnationes et absolutiones quos fecerint syndicatoribus communis Ianue generalibus, ut ipsi illos omnes examinent; et si quidem aliquid minus bene factum cognoverint vel neglectum seu obmissum, possint et debeant ipsos syndicatores, qui illos processus condemnationes seu absolutiones fecerint, syndicare et punire et condemnare prout cognoverint convenire, et condemnationes ipsas exigere, si Ianue exigere potuerint, vel exigendas mandare in locis quibus fuerint. Possint etiam et debeant ipsi syndicatores generales dictas tales condemnationes factas per dictos syndicatores ultramarinos ut supra publicare et publice legi facere in consilio maiori, seu in secunda dominica mensis ut infra dicitur, ad victuperium et confusionem ut plenius infra dicitur in regula syndicatorum

109. De consiliariis in Alexandria elligendis.

Statuimus firmamus et regulamus quod quilibet consul ianuensis, qui deinceps erit vel fuerit in Alexandria, teneatur et debeat semper in principio sui regiminis iurare corporaliter tactis scripturis ad sancta Dei evangelia, in presentia suorum sex consiliariorum quos ibi invenerit, de bene et legaliter elligendo sibi in suos consiliarios sex bonos et probos viros, videlicet quos crediderit et noverit meliores et sufficienciores pro comuni et mercatoribus ianuensibus. Qui sex esse debeant ex melioribus ianuensibus ibi existentibus, et quorum tres sint populares et tres nobiles. Et incontinenti, dicto sacramento facto per ipsum consulem, predicti sex veteres quos ibi invenerit exituros similiter iurare teneantur et debeant de elligendo bene et legaliter sex novos consiliarios predictos bonos viros et probos cum consule supradicto in presentia ipsius consulis. Et subsequenter elligant dictos sex consiliarios novos ut supra, illos scilicet quos crediderint meliores et per omnia ut supra. Et quilibet consul ianuensis tenere debeat sex consiliarios. Et in dicto consilio consul predictus habeat vocem unam et quilibet consiliarius unam, et sic esse debeant voces septem; cum consilio quorum supradictus consul debeat et teneatur tractare ordinare et providere omnes res et negotia omnia et questiones communis Ianue et

comunitati ianuensi spectantes et pertinentes et pertinentia et tangencia quorumcumque modo et via, et ultra omnes et singulas condemnationes et sententias condemnationum peccuniarum fisco applicandarum tantum; nec condemnationes tales aut sententias condemnationum peccuniarum, vel deliberaciones aliquas seu ordinationes, possit facere vel firmare sine consilio et consensu ipsorum sex vel maioris partis ipsorum, dum tamen omnes septem, scilicet consul et sex, simul sint ad consulendum et deliberandum. Et licet omnes sex non essent concordēs, secundum sententiam et deliberacionem maioris partis ipsorum exequatur et observetur. Et sic dictus consul observare teneatur et debeat et executioni mandare. Et aliter sententia ordinatio et ordinationes et sententie dicti consulis facte contra presentem regulam, vel modo aliquo ordinate vel deliberate, non valeant nec teneant; sed ipso iure et facto nulla et nulle sint. Et ultra si dictus consul contrafecerit predictis ut supra et non observaverit ad plenum, incidat in penam florenorum centum usque in mille arbitrio dominorum syndicatorum qui ipsum syndicare habebunt; et totiens quotiens in predictis vel aliquo predictorum contrafecerit vel non observaverit, incidat in penam predictam. Qui consul dictos sex consiliarios continue teneatur habere; et si forte aliquis ipsorum non esset presens, vel haberi non posset propter absentiam vel infirmitatem vel alia ratione vel causa, teneatur ipse consul cum consilio reliquorum consiliariorum suorum subrogare alium vel alios loco absentium vel absentis seu infirmantis, sub pena a libris decem usque in centum arbitrio syndicatorum suorum. Si autem in dicto loco non essent ianuenses numero sex inter omnes, tunc ipse consul consulat et deliberet supradicta cum quinque si tot erunt, vel cum tot quot erunt in dicto loco; et quidquid per maiorem partem obtentum fuerit observetur.

110. *De salario et familia consulis Alexandrie*

Statuimus et regulamus quod consul predictus habeat et habere debeat annuatim pro suo salario et mercede, de pecunia et obventionibus comunis, bisancios ducentos auri, ultra illud quod consul predictus habet et habere consuevit et consuetus est a domino soldano et eius curia. Qui bisancii ducenti eidem consuli annuatim solvantur per clavigeros et massarios ianuenses qui ibi erunt pro tempore, videlicet de pecunia et obventionibus comunis per ipsos clavigeros exacta et exigenda; et etiam ordinarunt quod consul predictus semper et continue, toto tempore quo in consulatu erit et perseverabit, tenere debeat et habere teneatur servitores sive domicellos duos et coquum unum.

111. *De quodam sacramento per consulem Alexandrie et consiliarios prestando ultra principale sacramentum.*

Statuimus et firmamus quod dictus consul, in presentia suorum sex consiliariorum, iurare debeat

omnino et teneatur ad sancta Dei evangelia quod omnia et singula suprascripta in capitulis suprascriptis que ad ipsum spectabunt et sibi sunt et videntur imposita et prohibita servabit, et alia que per alios servari debent servari faciet suo posse bene et legaliter cum effectu, omnibus dolo et malicia et fraudibus obmissis. Et similiter iurare faciat suos sex consiliarios et officiales omnes predictos de bene et legaliter consulendo et exercendo eorum officia sine fraude et dolo, et quod ad comune bonum et honorem comunis in omnibus respectum habebunt et curabunt legaliter.

112. *De enxenii non recipiendis per consulem Alexandrie.*

Statuimus et ordinamus quod consul Alexandrie non debeat audeat possit vel presumat, dicto suo officio durante, ab aliqua persona alicuius maneriei vel condicionis, per se vel alium vel personam interpositam, modo vel ingenio aliquo, palam vel secrete, aliquod enxenium aut tributum, vel res aliquas in donum vel in modum doni equipolens, accipere recipere vel recipi facere, seu permittere vel consentire, per eius familiam vel aliam personam suo nomine vel pro eo, sub pena florenorum centum usque in mille arbitrio dominorum syndicatorum qui ipsum syndicare habebunt. Et dictus consul iurare teneatur, in presentia suorum consiliariorum in principio sui regiminis, de servando predicta cum effectu; salvo tamen quod, non obstantibus supradictis, impune accipere possit fructus recentes a largientibus sibi. Statuentes etiam quod per presentem regulam non intelligatur in aliquo derogatum illi clause que superius continetur, ubi dicitur: ultra illud quod consul predictus habet et habere consuevit et consuetus est a domino soldano et curia sua, quod est jemechia.

113. *De vino per consulem Alexandrie non vendendo.*

Firmamus statuimus et regulamus quod aliquis consul ianuensis in Alexandria ullo tempore non possit nec debeat vel presumat modo aliquo vel ingenio, per se vel alium vel aliquam personam interpositam per se, vendere vel vendi facere vinum, liquorem potabilem seu aliquam pocionem in grossum vel ad minutum in Alexandria, seu in aliqua terra domino soldano Babilonie subdicta, in taberna vel alibi in dictis terris; nec cum vendentibus vel aliquo vendente participare, nec in vino vendito seu aliqua pocione vendita vel vendenda modo aliquo tenere seu participare, seu teneri vel participari facere palam vel secrete, sub vinculo iuramenti et pena librarum quingentarum usque in mille et ab inde supra in arbitrio dominorum syndicatorum qui ipsum syndicare habebunt.

114. *De clavigeris ianuensium in Alexandria constituendis.*

Statuimus et regulamus quod consul de Alexandria et sex sui consilarii novi, in principio eorum

officii, teneantur et debeant omnino elligere et constituere duos bonos viros clavigeros et massarios, qui sint ex ipsis sex consiliariis; et qui clavigeri et massarii pecuniam obvenciones introitus communis, et comuni nostro spectantes et pertinentia, exigant colligant petant et percipiant, et specialiter introitus furni quod est in fondago ianuensi, et omnes alios introitus et obvenciones quascumque communis nostri. Qui clavigeri primo solvere debeant et teneantur de pecunia et obvencionibus predictis consuli predicto, pro suo salario, bisancios ducentos auri, de quibus infra dicitur ipsum consulem habere debere. Statuentes et firmantes quod dicti clavigeri de pecunia et obvencionibus communis nichil expendere possint cum consilio vel sine, nisi primo solverint salariū dicti consulis, videlicet dictos ducentos bisancios auri, sub pena syndicamenti; statuentes et firmantes etiam omnes introitus et obvenciones communis obligatos esse pro dictis ducentis bisanciis dicti salarii, usque in illam quantitatem. De residuo vero facere et expendere debeant in hiis que comuni spectabunt et necessaria erunt, secundum deliberacionem et ordinaciones dictorum dominorum consulis et sex consiliariorum, et non aliter nec alio modo. Quorum clavigerorum unus sit nobilis et alius popularis.

*115. De mercibus ad tempus
a Soldano Babilonie non emendis.*

Presenti regula firmamus, decernimus et ordinamus, quod aliquis ianuensis consul, nec alius qui pro ianuense appelletur tractetur et reputetur, vel modo aliquo beneficio ianuensium fungatur, quovis nomine censeatur, de cetero, modo vel ingenio aliquo, non possit, debeat, audeat vel presumat emere, vel emi facere per se vel alium seu interpositam personam, caute, palam vel secrete, in totum vel pro parte, ad tempus res vel merces aliquas seu rem aliquam alicuius manierei ad tempus, a domino Soldano vel ab aliquo amirato, capitaneo, rectore vel officiale aliquo suo vel curie sue, vel aliqua alia persona pro ipso vel aliquo ex predictis, vel eius curia, vendentes ad tempus, caute, palam vel secrete, vel alio quovis modo ad tempus. Nec de rebus, mercibus aut bonis aliquibus in quibus idem dominus Soldanus vel eius curia, aut officialis eiusdem, vel aliquis ex suis amiratis, teneat vel modo aliquo participet vel habeat. Nec etiam in rebus suis, vel aliquorum ex predictis, dictis officialibus venditis ad tempus, nec cum aliquo emente ad tempus de rebus aut bonis predictis tenere vel participare modo aliquo vel ingenio. Et si quis ianuensis, vel qui pro ianuense appelletur vel reputetur ut supra, inventus fuerit contrafacere, incidat in penam florenorum centum usque in duobus millibus auri, arbitrio dominorum syndicatorum, tociens quociens foret contrafactum; et ultra quod si consul predictus in talibus, vel aliquo ex contentis in predicto capitulo, vellet contrafacere vel contrafaceret, quod emisset et participaret in

totum vel pro parte in aliquibus vel aliqua ex predictis rebus et mercibus dominorum predictorum venditis vel vendendis ad tempus, tunc et eo casu sex consilarii dicti consulis, sub vinculo iuramenti, teneantur et debeant ipsi domino consuli ianuensi dicere quod a tali empcone et participacione absolute in totum et omnino desistat, nec amplius de talibus se intromittat. Quod si desistere noluerit et observare neglexerit, tunc et eo casu liceat dictis sex consiliariis et aliis mercatoribus ianuensibus ibi existentibus, ipsis omnibus convocatis debite, ipsum consulem sic contrafacientem et non observantem disponere et ab illo officio remove, et alium bonum in consulem elligere et constituere. Liceat tamen unicuique quascumque merces et res debite emere ad precium numeratum et ad baratam de rebus presentialiter tradendis impune, non obstantibus supradictis.

116. De vinis per Soldanum concessis inter mercatores ianuenses et consulem Alexandrie dividendis.

Statuimus quod omnia vina que deinceps in Alexandria per dominum Soldanum Babilonie, vel eius officiales, mercatoribus ianuensibus concedentur et consignabuntur pro eorum potu, debeant dividi, distribui et asortiri per duos consiliarios ex sex consiliariis domini consulis predicti; videlicet inter mercatores ianuenses ibi existentes et dictum consulem, ordinate et bene et legaliter, dum tamen consuli predicto semper consignent tantam partem quantam quatuor mercatoribus consignabunt. Et sic fiat deinceps successive.

*117. De fondico mercatoribus assignato
et vinum non vendendo in eo fondico Alexandrie.*

Firmiter statuimus et regulamus quod in fondico dato et assignato comuni Ianue sive mercatoribus ianuensibus in Alexandria, et quod illi de Marsilia soliti erant tenere et conversare in eo, non possit nec debeat in eo, videlicet in correoribus eiusdem fondegii, vinum vendi deinceps modo aliquo per aliquam personam alicuius condicionis, videlicet in superiori parte, hoc est in correoribus dicti fondegii; set ipsa correoria et solaria remaneant mercatoribus ianuensibus expedita pro eorum cameris, dormitoriis et habitacionibus, et quod dominus consul ianuensis, qui est et pro tempore fuerit in dicto loco, teneatur et debeat prohibere omnino quod vinum non vendatur in dictis correoribus et solariis. Et si quis inventus fuerit contrafacere, condempnetur a bisanciis viginti quinque usque in centum auri, arbitrio dictorum dominorum consulis et suorum sex consiliariorum, tociens quociens contrafieret; et que pena penitus exigatur a contrafacientibus. Si autem consul predictus contrafaceret in predictis, vel participaret cum vendentibus, incidat in penam bisanciorum centum usque in ducentis, arbitrio dominorum syndicatorum

qui ipsum syndicare habebunt. Non autem intelligatur prohibitum quod in dicto fondico vinum vendi non possit videlicet inferius, hoc est in inferiori parte tantum; dum tamen consul non vendat nec vendi faciat seu participet cum vendentibus aliquo vel aliquibus, seu in vinis vel pocionibus venditis vel vendendis, sic quod per presentem clausulam ipsi consuli non intelligatur super vinis vel pocionibus vendendis aliquid concessum, set capitulum superscriptum per quod prohibetur consuli vendicio vini et pocionum validum sit et firmum.

118. *Quibus et qualiter introitus fondici Alexandrie debeat aplicari.*

Inviolabiliter ordinamus quod dimidia totius introitus dicti fondici sit et esse debeat comunis Ianue, et exigi et colligi per clavigeros et massarios qui erunt constituti pro comuni nostro; et alia dimidia sit et remanere debeat Frederico de Palacio usque ad beneplacitum et mandatum domini ianuensis ducis et sui consilii duodecim.

119. *De syndicatoribus Alexandrie et eorum baylia.*

Ordinamus statuimus et regulamus quod quilibet consul ianuensis in Alexandria teneatur et debeat deinceps, una cum suis sex consiliariis, in principio et introitu sui regiminis, eligere et constituere duos bonos viros mercatores et legales populares, videlicet illos quos meliores et legaliores esse crediderint, ex illis ianuensibus qui in Alexandria erunt; et qui duo sic electi et constituti sint et appellentur et esse debeant et vocare syndicatores. Et habeant bayliam, auctoritatem et omnimodam potestatem ad audiendum, examinandum et recipiendum omnes et singulas querelas, accusationes et denunciaciones que fierent et fieri contingerit de consule ianuensi precessore suo et familia eiusdem. Et similiter ad formandum contra ipsum consulem exire debentem et eius familiam inquisitiones et processus omnes necessarios, debitos et consuetos, et omnes alios processus qui formare consueverunt et debitum est formare et formandi erunt per quemcumque et quoscumque syndicatores, et secundum quod delicta exigerint. Et ad recipiendum et audiendum defensiones eiusdem, inditia et probationes pro eo et contra eum, cridas et proclamaciones et constituciones faciendum et fieri faciendum. Et omnes alios actus iudiciarios necessarios in predictis, quemadmodum posset omnis verus et legitimus syndicator, cum plena et larga potestate et baylia generali in civilibus et criminalibus, servato iuris ordine et non servato usque ad sententiam exclusive. Et sic auditis omnibus querelis, lamentacionibus et processibus formatis, et omnibus indiciis, defensionibus et pro eo et contra eum probationibus, et omnibus in scriptis reductis per ipsos dominos syndicatores, debeant et

teneantur quam cicius poterunt omnes processus predictos in scriptis ordinatos sub eorum sigillis Ianuam ad dominos syndicatores Ianue destinare et mittere per quemdam bonum virum, ibidem copia retenta ne possint amitti, prius acceptis a dicto consule ydoneis caucionibus, promissionibus et sacramento solempniter de stando, parendo et obediendo mandatis eorum et dominorum syndicatorum civitatis Ianue, et se personaliter presentando coram eis tociens quociens fuerit requisitus, et de solvendo omnes et singulas condempnaciones fiendas in eum et de eo sub penis convenientibus in arbitrio syndicatorum qui dictas cauciones accipient. Statuentes etiam et firmantes, non obstantibus predictis, quod si consul qui syndicamento stare debebit illo anno venire Ianuam non debebit, tunc et eo casu dicti syndicatores, qui ibi erunt, ipsum debeant syndicare ut conveniens fuerit, condempnando tantummodo si condempnandus erit. Qui syndicatores eandem habeant bayliam super clavigeros et omnes alios officiales ianuenses ibi existentes, et qui pro tempore erunt et exire debebunt, quam habent et habebunt super consules antedictos. Qui duo syndicatores, sic electi, iurare compellantur ibidem in principio de dicto officio bene et legaliter exercendo et observando omnia et singula superscripta.

120. *Quod omnes potestates et rectores, qui mittuntur ad regimina et officia comunis, satisfiant etiam de inquisicione fienda per syndicatores inter eos.*

Providimus, ordinamus, decernimus et firmamus quod omnes et singuli potestates, qui de cetero ordinabuntur et mittentur per comune ad officia potestacie Peyre, Cipri, Caffé, et universi alii rectores qui constituentur vel mittentur de cetero ad aliquod regimen ad partes Romanie, Syrie vel maris maioris, ultra alias securitates quas prestare tenentur vel prestare consueverunt, teneantur et debeant dare ydoneas securitates seu cauciones coram domino duce et eius consilio, recipiendas per cancellarios dicti consilii, de libris centum usque in libris tribus millibus, arbitrio domini ducis et consilii, quod ipsi obediunt mandatis que fient per ipsum dominum ducem et consilium, et quod facient et exercebunt eorum officium bene et legaliter, et quod ipsi observabunt omnia que observare tenentur secundum formam capitulorum et regularum comunis Ianue, ad quorum observantiam tenentur. Et specialiter potestas Peyre primo iturus ad regimen dicti loci, et subsequenter omnes potestates ituri ad regimen dicti loci, pro tempore futuro, satisficere debeant de libris tribus millibus ianuinarum de observacione predictorum et infrascriptorum et singulorum contentorum in tractatu presencium regularum, secundum quod ad cuiuscumque officium pertinet seu pertinebit, et quod ipsi omnes processus et condempnaciones, quas facient tempore sui regiminis, finito eorum tempore Ianuam apportabunt in scriptis quam cicius venerint. Et si non redirent illo tempore, quod illa omnia in primo

viaggio vel passagio Ianuam destinabunt per ydoneam personam, que ipsos processus et condempnaciones presentabit domino duci et eius consilio et officio syndicatorum quod eo tempore fuisset. Et quod solvent omne id et totum de quo seu pro quo ille talis rector fuerit per officium dictorum quatuor syndicatorum condempnatus, occaxione sui defectus quem fecissent seu commisissent in suo regimine. Et si Ianuam presentialiter redierit, teneatur ille talis rector, finito dicto suo tempore postquam Ianuam redierit, infra dies quindecim post reditum suum, comparere coram officio dictorum syndicatorum et eis in scriptis dare introytum et exitum dicti sui regiminis et officii, videlicet condempnacionum quas fecisset et qui illas recepisset, et propter quas causas condempnasset. Et si dicto officio syndicatorum videbitur, vel maiori parti eorum, quod ille talis rector vel officialis esset syndicanus seu multandus vel condempnandus, ipsum syndicent et condempnent prout ipsis vel maiori parti eorum videbitur. Que syndicacio, multa et pena ab eo exigatur, qui condempnatus fuisset, ad simplicem requisicionem vel declaracionem seu denunciacionem dictorum syndicatorum vel maioris partis eorum cum effectum; et illi qui absoluti fuerint per eos, sint absoluti et esse intelligantur a dictis fideiussionibus. Qui syndicatores teneantur et debeant fideliter et diligenter inquirere per omnem modum per quem melius poterunt, sine aliqua alia accusacione, denunciacione vel inquisitione, (et) super predictis procedere; et omnes eorum processus pro legitimis habeantur et execucioni mandentur per dominum potestatem Ianue, qui nunc est et pro tempore fuerit, et quemlibet magistratum communis qui ad hoc fuerint deputati, seu modo aliquo poterit pertinere, iuxta formam baylie dictorum syndicatorum posite et scripture in presenti tractatu regularum sub rubrica de baylia et ordine officii syndicatorum. Et quod dictum est de rectoribus et ultramarinis et Romanie, eodem modo dicti syndicatores teneantur et debeant facere de quibuscumque rectoribus districtus Ianue et officialibus civibus civitatis, qui de cetero per dominum ducem et consilium ordinabuntur vel mittentur per comune seu sub titulo et nomine comunis. Qui rectores et officiales et quilibet eorum teneantur coram domino duce et coram suo consilio etiam satisfacere a libris quinquaginta usque in quingentas ydoneam caucionem, recipiendam per cancellarium consilii, de eorum officio bene et legaliter exercendo et de observandis capitulis et regulis comunis Ianue que observare debebunt, et de faciendo rationem de eius condempnacionibus ut de aliis rectoribus longevis dictum est, et de solvendo omne id et totum in quo fuerint condempnati per ipsos syndicatores seu per maiorem partem ipsorum. Et teneantur cancellarii domini ducis non dare vel scribere litteras vel apodisias alicui ex officialibus comunis, ituris in regiminibus vel in officiis comunis, nisi prius ipsi tales dederint fideiusiones supradictas. Et hoc debito sacramenti et pena librarum quinquaginta ianuinarum.

121. *De modo elligendi potestatem in Peyra antequam successor sit ibi de Ianua venturus.*

Si contingerit quod potestas Peyre ante adventum sui successoris finiret, teneatur et debeat in dicto suo officio remanere usque ad adventum sui successoris de Ianua venturi. In casu vero mortis, quod absit, tunc consilium et comune Peyre elligant potestatem unum, videlicet civem et habitorem Ianue quem meliorem cognoverint tunc esse in dicto loco, qui regat usque ad adventum dicti successoris de Ianua destinandi.

122. *De prohibitis potestati Peyre, et solvenda taxatione officii abbacie, et de eius commictiva et salario.*

Statuimus, regulamus, deliberamus et ordinamus quod potestas Peyre non possit nec debeat habere seu recipere, seu in usum et utilitatem suam convertere more solito, illos perperos trecentos quos soliti sunt potestates a comuni recipere et in usum suum convertere. Possit tamen dictus potestas, cum consilio, consensu et matura deliberacione duodecim consiliariorum suorum, de dicta summa usque in dictam summam expendere pro negociis comunis occurrentibus, secundum quod cognitum, examinatum et deliberatum fuerit expendere per ipsum et dictum consilium. Ita tamen quod aliqua quantitas pecunie non tangatur per ipsum potestatem, solvatur vel detur aut expendatur, nisi per apodisiam mittendam de mandato suo et consilii sindicis, qui solvant et dent secundum quod fuerit ordinatum per potestatem, consilium et syndicos. Item quod potestas Peyre non possit nec debeat vendere baratariam logie Peyre, seu aliquid pro dicta barataria colligi facere aliquo modo, seu aliquid occaxione dicte baratarie in usum suum et utilitatem convertere. Nec debeat dictus potestas permittere aliquem alium tenere in dicta logia baratariam, vel aliquid occaxione dicte baratarie percipere. Possint tamen mercatores in dicta logia Peyre ludere ad aleas et schachos et alios ludos in placibilitate ipsorum. Item quod dictus potestas non possit ire ad prandium vel cenam ad aliquem locum extra palacium, preterquam ad domum domini imperatoris vel cum domino imperatore. Insuper volumus quod potestas iturus per tempora in Peyra teneatur et debeat solvere taxationem illi cui obvenerit officium abbacie, sive habenti causam ab ipso, infra octo dies facta sua ellectione; et illam, seu tantam quantitatem pecunie quantam solverit pro dicta taxatione, habere et recipere debeat et possit de dicto salario abbacie, sive per modum cambii salvi in terra, sive ad eandem rationem cambii capere et accipere in Peyra ad suam voluntatem. Et sic fiat et observetur annuatim successive.

123. *De comitiva et salario consulis de Caffa.*

Comuni utilitate plena deliberata inviolabiliter ordinamus quod consul de Caffa teneatur et debeat habere familiam infrascriptam, videlicet: vicarium unum,

militem unum, domicellos sex, cochum unum, raga-
cios duos, equos sex, et trombetam unum. Pro qua
familia tenenda, habeat et habere debeat quolibet
anno summos argenti trecentos viginti ad pondus de
Caffa, deductis omnibus et singulis infrascriptis. Qui
consul non possit nec debeat habere, seu in usum
et utilitatem suam convertere more solito, illos asperos
quingentos pro mense quos soliti sunt consules acci-
pere de pecunia comunis. Possit tamen dictus consul,
cum consilio, consensu et matura deliberacione duo-
decim consiliariorum suorum, de dicta summa et
usque in dictam summam expendere pro negociis
comunis occurrentibus, secundum quod cognitum,
examinatum et deliberatum fuerit per ipsum consulem,
et dictum consilium expedire. Ita tamen quod aliqua
quantitas pecunie non tangatur per ipsum consulem,
solvatur vel detur aut expendatur, nisi per apodisiam
mittendam de mandato suo et sui consilii syndicis,
qui solvant et dent ex dicta summa asperorum quin-
gentorum secundum quod fuerit ordinatum per dictum
consulem et suum consilium. Nec possit habere, petere
vel recipere, seu in usum suum convertere, asperos
quatuormillia quos solitum est consules recipere et
habere a Titano sive a comerihariis. Qui asperi
quatuormillia deinceps percipi et haberi debeant per
syndicos comunis. Capitaneum autem burgorum dictus
consul secum ducere non debeat; ymmo elligatur
dictus capitaneus in Caffa, prout solitum erat fieri
antequam dictus capitaneus duceretur. Vicarius vero
et milites dicti consulis non debeant habere quicquam
a comuni pro vestibus, nisi solum salarium ipsorum
tantum. Idem quoque consul non debeat expendere
aliquid in lignis que comburruntur in hyeme pro mer-
catoribus; ymmo dicta ligna pro dicto igne emantur
per syndicos de pecunia comunis, ad que ligna emenda
teneantur ad mandatum consulis et sui consilii. Ac
vero vicarius dicti consulis ius non reddat nisi ad
staziam. Et habeat et habere debeat vicarius eius
solummodo salarium suum de pecunia comunis; et
quod nullo modo habere seu percipere possit asperos
mille pro una veste, quos alii vicarii propter malam
consuetudinem hactenus habuerunt. Non possit autem
dictus consul per se vel alium, nec audeat, facere
mercimonium, nec loqui pro aliquo faciente mer-
cimonium pro se, nec occaxione alicuius volentis
aliquid dicere, operari vel facere clam vel palam per
censarium vel aliquo modo.

124. De salario et comitiva potestatis de Cipro.

Statuimus, regulamus et firmiter ordinamus quod
potestas Cipri habeat et habere debeat pro suo
salario, omni anno, bisancios albos quinque millia
argenti. Et teneatur et debeat continue habere et
tenere familiam infrascriptam, videlicet: equitaturas
quatuor ad minus, domicellos quatuor, ragacios duos,
et cochum unum; ita tamen quod ultra illos nichil
omnino quomodocumque habere vel percipere possit
per se vel interpositam personam; sub debito iu-
ramenti et pena syndicamenti, arbitrio syndicatorum.

125. De servientibus rectorum

Peyre, Cipri et Caffa.

Presentis auctoritate statuti et regule sanctimus
quod potestas Peyre, Cipri et consul de Caffa ha-
beant et habere debeant, ultra predicta, servientes
consuetos quos consueverant tenere, et salarium
percipiant et habere debeant in assignacionibus con-
suetis.

126. Quod dominus dux et consilium possint expen- dere usque in florenos tercentos omni anno (1).

.
.
.

127. Quod scribe qui erunt uno anno in Peyra non possint esse in Caffa in anno sequenti.

Affectantes quod in officiis scribaniarum de
Caffa et Peyra, in quibus alique proprietates com-
mittuntur et fiunt, ipse proprietates non sint et
dicti notarii proprietarii non efficiantur; statuimus
et ordinamus, regulamus et firmamus quod ille vel
illi notarii qui sunt vel fuerint in officio scribanie
consulis vel curie de Caffa, et ipsum officium exer-
cuerint, non possint in annis duobus proximis se-
quentibus esse vel remanere, elligi, constitui, or-
dinari, assumi vel approbari ad officium notarie
curie de Caffa, nec etiam curie Peyre. Et e converso
illi notarii qui fuerint in Peyra, sive in curia Peyre,
non possint nec valeant ad dictam scribaniam curie
Peyre sive curie Caffa elligi, constitui, assumi vel
approbari in annis duobus proximis sequentibus. Et
si electi fuerint, elleccio ipso iure non valeat; nec
possint aliud officium exercere.

128. De officiis que ad sortes obvenerint non vendendis.

Volentes remove contractus illicitos, quos fre-
quentissime factos fuisse verissime certum est, inter
eos quibus ad sortes officia obvenerint supradicta
et alios qui ab illis emunt officia supradicta, huius
regule inviolanda sanctione decernimus, quod aliqua
persona cuiuscumque condicionis, gradus, sexus aut
ettatis existat, non possit aliquo modo vel ingenio,
directe vel per obliquum, vendere, alienare, permu-
tare, donare, cedere, emere, vel in se suscipere, vel
aliqua in alium transferre per viam alicuius
contractus, cuiuscumque condicionis existat, aliquod
seu aliqua officia que sibi ad sortes obvenerint. Si
quis autem contrafecerit, syndicatorum arbitrio pu-
niatur. Et nichilominus emptio, vendicio, cessio,
translatio, alienacio et quilibet contractus ipso iure
sint nulli, vani, irriti et inanes et cassi; nec emptori,

(1) Questo capitolo del quale riproduciamo qui la rubrica, come
si legge nella col. 155, fu saltato nel testo del Codice, certo per
isbadataggine dell'amanuense.

vel in quem facta fuerit cessio vel alienacio supradicta, ius aliquod acquiratur. Salvo quod predicta non habeant locum in patre qui predictam alienacionem talis officii in filios faceret, nec e converso; nec in fratrem qui alienacionem faceret antedictam.

129. *Quod aliquis civis qui fuerit oriundus de loco riparie, non possit esse vel fieri vicarius in vicariatu sub quo esset locus ille a quo fuisset oriundus.*

Quia caritas, Apostolo testante, est summa virtus et magistra virtutum, et per oppositum eius, quod est divisio, omne malum sequitur, volentes nos regulatores huic morbo dare medellam, ne in ripariis et districtu divisio subsitetur propter rectores communis, statuimus et ordinamus quod ullus civis Ianue cuius pater, vel ipse similiter, natus fuerit in riparia occidentis, modo aliquo qui dici vel excogitari possit eligi, constitui vel mitti vel ordinari possit in dictam ripariam occidentis vicarium, vel esse vicarius. Et si forte errore, vel simpliciter aut studiose, electus fuisset; ipsa talis electio non valeat nec teneat nec valere debeat; set sit et esse intelligatur, ex nunc prout ex tunc, cassa, irrita et nullius valoris. Possit tamen ipse talis civis, qui oriundus fuisset in dicta riparia occidentis, in ripariam orientis et ultra iugum ire, eligi et mitti, prout per dominum ducem et consilium fuerit ordinatum. Et eodem modo aliquis qui natus fuisset, scilicet ipse vel pater suus, in riparia orientis a Petra colice citra, non possit in dicta vicaria vel vicariatu a Petra colice citra ire, eligi, constitui vel ordinari seu possit mitti; tamen in vicarium seu vicariam a Petra colice ultra eligi, destinari et mitti. Et e converso ille qui natus fuisset ultra Petram colicem non possit esse vicarius ultra dictos confines; set citra, ut supra dictum est, possit eligi et mitti. Et eodem modo fiat et observetur de illis civibus Ianue qui nati fuissent, ipsi vel pater sive patres sui, de ultra iugum; qui ut supra vicarii mitti, eligi vel assumi ultra iugum non possint.

130. *Quod aliquis non possit esse scribe illius terre vel loci, de quo sit oriundus vel habitator.*

Non possit aliquis scribe, seu notarius, esse scribe curie alicuius terre districtus Ianue, de qua esset oriundus seu habitator, aliquo modo seu ingenio, nec exercere ipsam scribaniam, ad penam arbitrio syndicatorum apponendam.

131. *Quod aliquis scribe, vel officialis alicuius banci, cabelle vel volte aut iudicis, non possit habere aliud officium.*

Cupientes quod de officiis communis Ianue et comperarum vicissitudo fiat inter cives et districtuales communis Ianue, et quod per aliquam personam bina vel ab inde supra officia seu exercicia non exer-

ceantur, set detur locus aliis non habentibus aliquod officium seu exercitium exercendi; presenti regula regulamus et firmamus quod aliquis scribe, sive officialis alicuius cabelle seu introitus communis Ianue sive alicuius banci seu tolte communis Ianue, seu qui sit scribe alicuius iudicis vel advocati, non possit ullumodo eligi, approbari vel ordinari ad aliquod aliud officium sive scribaniam communis Ianue seu comperarum dicti communis, nec aliquam seu aliquod ex dictis officiis seu scribaniis communis vel comperarum exercere per se vel interpositam personam, eo tempore quo fuerit ad aliquod ex dictis officiis scribanie seu exercitiis cabellarum, sive introitum, sive banci, societatis, volte sive iudicis, ut supra, et nisi primo et ante omnia renunciaverit et discesserit ab huiusmodi cabellarum, introitum bancorum, societatis, volte sive iudicis exercitio, tali forma quod durante anno ad quod fuerit electus sive approbatus seu constitutus in aliquo vel in aliqua ex officiis vel scribaniis communis vel comperarum, aliquid non exerceat vel exercitium faciat, nec ullo modo se intromittat in seu de dictis officiis introitum, cabellarum, volte, societatis, banci seu iudicis ut premittitur. Et si forte contra formam predictam aliquis electus fuerit, constitutus vel approbatus ad aliquam vel aliquod seu in aliquo vel in aliqua ex officiis et scribaniis communis seu comperarum vel Capituli, errore vel alio modo, in continenti ab ipso officio vel scribania admoveatur per dominum ducem et suum consilium, et de ipso officio vel scribania alii persone provideatur. Et ultra talis, qui scienter dictum officium accepisset contra formam predictam, syndicaretur et puniatur per syndicatores communis Ianue, arbitrio ipsorum. Ad quorum omnium observanciam teneantur dictus dominus dux et consilium vinculo iuramenti et pena syndicamenti. Et etiam syndicatores teneantur suo officio predicta inquirere et facere observari, et punire et condempnare contrafacientes ut supra.

132. *Quod nullus officialis a Sicilia ultra possit in sua curia aliquem notarium tenere, nisi per dominum ducem et consilium fuerit ordinatus.*

Attendentes quod temporibus retroactis, propter vicissitudinem et permutacionem notariorum, officia notarie minus iuste et debite exercebantur in partibus Romanie et Syrie et a Sicilia ultra; idcirco statuimus et ordinamus quod nullus notarius, seu scribe, possit vel debeat officium scribani alicuius curie potestatis Peyre et Caffa, Tane, Cipri et illarum parcium modo aliquo exercere, nisi ille qui fuerit constitutus et approbatus per dominum ducem et comune Ianue, seu per approbatores officiorum communis Ianue, et nisi habuerit litteras domini ducis qualiter ad hec fuerit constitutus. Nec possit aliquis rector alicuius ex locis predictis aliquem alium scribam ibi ponere vel ordinare, nisi ille qui fuerit constitutus per dominum ducem et comune seu dictos approbatores fuerit mortuus vel absens, vel taliter

impeditus quod dictum suum officium non valeat exercere. In quibus casibus concedimus eidem rectori bayliam quod possit scribam alium subrogare, et hoc cum terminacione et consilio consiliariorum suorum. Possint tamen dicti scribe constituere sub-scribas cum eis, si videbitur expedire. Non tamen propterea teneatur potestas vel rector in aliquo, si scriba curie sue ex sui defectu, causa innocencie quam insuficiencie, in defectum incurreret; set procedatur et procedi debeat contra notarium sive scribam culpabilem, seu qui innocenter per defectum scripture ut supra sic errasset. Et teneantur dicti scribe approbati et constituti ut supra dare ydoneam cautionem de eorum officio bene et legaliter exercendo a libris centum usque in quingentas, arbitrio domini ducis et consilii.

133. *Quod aliquis non possit in eodem officio ultra annum remanere, vel modo aliquo confirmari.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis ianuensis, qui deinceps fuerit in aliquo officio vel officiorum vel scribaniarum comunis Ianue vel comperarum comunis in civitate vel extra civitatem, non possit ad idem officium nec ad aliquod aliud officium comunis Ianue pro anno tunc futuro seu proximo sequenti eligi, promoveri, approbari, constitui vel esse, nec illud modo aliquo exercere per se vel alium, aliquo colore quesito. Nec notarius aliquis possit ad eandem scribaniam confirmari, approbari vel eligi pro anno tunc proximo sequenti, et tam de illis de Capitulo quam de omnibus aliis comunis et officialibus quam de scribis, salvis hiis que supra et infra dicta erunt in presenti volumine regularum, sane intellecto, et expresse ordinatum est per presentem regulam, quod ipsi cancellarii et notarii, qui scribunt et scribent ad bancha vel curias vicarii domini potestatis Ianue et iudicis et assessoris, non possint eodem tempore quo scribent per se vel interpositam personam in ipsis vel aliquo seu aliqua ipsorum habere, vel eis concedi nullo modo de aliis scribaniis et officiis comunis Ianue vel comperarum seu Capituli, nec per ipsos possit exerceri aliqua alia scribania vel officium dicti comunis seu comperarum vel Capituli supra dicti. Ad quorum omnium observanciam teneatur dominus dux et consilium, et etiam dominus potestas Ianue et eius iudices, nec non officium syndicatorum, debito sacramenti et pena syndicamenti.

134. *Quod quis fuerit officialis in uno anno in Capitulo non possit esse in proximo sequenti.*

Regulamur et firmamus quod qui anno presenti fuerit consul, scriba vel officialis in aliquo officio vel scribania ex officiis vel scribaniis Capituli, non possit ullo modo anno proximo sequenti eligi, constitui, approbari, esse vel remanere ad idem officium vel scribaniam vel aliquod aliud officium, vel ad ali-

quam aliam scribaniam ex officiis vel scribaniis comperarum seu dicti Capituli, que exercentur in dicto Capitulo. Et si forte contra formam predictam aliquis electus fuerit, confirmatus vel approbatus, in continenti ab ipso officio removeatur, et alii persone de ipso officio vel scribania provideatur. Et sic successive observetur de cetero omni anno, videlicet quod qui fuerit uno anno in aliquo ex dictis officiis vel scribaniis, non possit esse, approbari vel constitui ullo modo in anno tunc proximo sequenti in illo vel in aliquo officio vel scribania ex illis de Capitulo, vel que in Capitulo exercentur. Ad quorum observanciam teneantur dictus dominus dux et suum consilium, et etiam proctectores et approbatores officiorum, debito iuramenti et pena syndicamenti.

135. *Quod nullus rector, vel quicumque officialis comunis, possit recusare sub pena et ut infra.*

Regulamur, statuimus et ordinamus quod nullus qui electus fuerit ad aliquod officium per dominum ducem et eius consilium, seu per electores officialium seu alios officiales, vel alium quemcumque inde potestatem habentem, possit recusare officium ad quod fuerit electus, quodcumque sit illud, nisi solverit comuni Ianue in continenti tantum quantum est dimidia salarii illius officii ad quod electus fuerit, si fuerit officium salariatum. Et predicta intelligantur in officiis que conceduntur et exercentur intra muros civitatis Ianue et suburbiorum, computatis tribus potestaciis Pulcifere, Bisannis et Vulturi, que scilicet salariata essent. Si vero salariata non essent, tunc possint refutari cum causa legitima, arbitrio domini ducis et consilii, et non aliter. Et nihilominus inde ad annum unum nullum officium, salariatum vel non, possit habere. Qui vero pecierit aliquod officium extra civitatem et illud habuerit, vel etiam si illud non habuerit, set habuerit aliquod aliud quod illud quod pecisset, tunc nullo modo possit refutare, etiam si solveret dictam penam. Si autem qui nullum officium extra civitatem pecierit ad aliquod officium extra civitatem fuerit approbatus, tunc possit refutare cum causa legitima, arbitrio domini ducis et consilii; et nihilominus inde ad annum unum nullum officium possit habere vel exercere. Eo autem casu quo aliquis ex dictis causis vel aliqua earum se excusaret et excusacio amicteretur, subrogetur alius loco illius solventis dictam penam vel etiam se excusantis per dominum ducem et eius consilium, aliqua regula non obstante.

136. *Quod quilibet teneatur exercere officium in quo fuerit approbatus per se, et non per interpositam personam.*

Statuimus et regulamus quod quilibet qui approbatus fuerit in aliquo officio, teneatur illud idem officium per se et non per interpositam personam, vel substitutam personam, continue exercere, sub pena amittendi dictum officium. Et ultra syndicetur,

et syndicus esse intelligatur, in tanta quantitate pecunie quanta fuerit salarium illius talis officii. Et quod ille qui approbatus fuerit compellatur ad iurandum quod dictum officium per se et non per interpositam personam exercebit, salvo si infirmaretur, vel alia iusta causa interveniret per quam impediretur taliter quod non posset illud officium exercere; quod tunc et eo casu possit per aliam personam exercere, cum licentia domini ducis et consilii, donec ille infirmus vel impeditus reddere posset ad suum officium exercendum.

137. Quod aliqua persona non possit habere nisi unicum officium salariatum in anno.

Quia temporibus retroactis multi exercuerunt duo et tria officia salariata eodem tempore, statuimus et ordinamus quod aliqua persona non possit eodem tempore, in anno uno, habere nec exercere per se vel interpositam personam nisi unum officium salariatum tantum, modo aliquo vel ingenio qui dici vel excogitari possit, ex illis videlicet que sorte dantur et conceduntur annuatim, tam de Capitulo quam de aliis comunis, ac etiam ex illis que non sortizantur, que per dominum ducem et eius consilium quoquomodo concessa fuerint, pro quibus salarium aliquod capiatur. Et si quis contra formam predictam sit seu fuerit electus seu ordinatus ad aliquod officium comunis Ianue salariatum, et illud acceptaverit seu exercuerit postquam iam fuerit in uno officio ordinatus vel approbatus seu electus, quod iam acceptavisset seu exercuisset, ipso iure non possit nec valeat illud officium secundo datum seu concessum aliquo modo acceptare, iurare vel exercere. Possit autem dictus dominus dux et consilium eligere quemcumque voluerit amiratum, capitaneum, ambaxiatorem et quemlibet officialem cuius electio ad ipsos pertineat, non obstante quod ad illud officium primo fuerit electus, et etiam mittere et deputare cancellarios et nuncios palatii ad illa officia accidentaliter et ambaxiatas, dum tamen propterea salarium aliquod non habeant, nisi solum expensas ipsi cancellarii et vestes, si in ambaxiatam irent in qua ambaxiatores vestes haberent a comuni; et eo casu quo dominus dux et consilium aliquem amoverent ab officio suo ut supra, possint, si expedire cognoscent, alium subrogare loco eius.

138. De ratione condemnationum reddenda per potestates Pulcifere, Vulturi et Bisannis, ac alios omnes.

Statuimus et firmiter regulamus quod potestates Vulturi, Pulcifere et Bisannis, ac ceteri omnes, teneantur accipere omnes fideiussores ab unoquoque qui fuerit condemnandus, et condemnationes ipsas effectualiter et integre exigere ante finem sui officii, ac de eis rationem reddere magistris racionalibus de tribus in tribus mensibus illi de potestatiis predictis, et alii in fine eorum officii. Et si aliquam con-

dempnationem per eos factam non exigerint ex negligentia eorum, vel ex insufficientia fideiussorum vel aliqua eorum culpa, arbitrio ipsorum magistrorum racionalium illam solvant et restituant comuni de suo proprio, et ultra possint syndicare. Et notarius quilibet dictorum potestatum teneatur omnes condemnatos predictos in aliquo libro scribere per se et super dicto potestate, et illum librum portare dictis magistris racionalibus, sub pena librarum quinque usque in centum, arbitrio dictorum syndicatorum. Et teneantur postquam electi fuerint, antequam vadant ad eorum officium exercendum, iurare predicta et cavere ultra cautionem solitam de libris centum ianuinarum, sub pena syndicamenti, arbitrio syndicatorum. Ad que iuramentum et cautionem prestari faciendum teneantur cancellarii, sub pena syndicamenti arbitrio syndicatorum.

139. Quod potestates et castellani non veniant ad civitatem sine licentia.

Quia multociens, temporibus retroactis, potestates et castellani et locorum rectores pro comuni Ianue constituti in ripariis Ianue et districtus, a dictis locis et eorum custodia veniunt ad civitatem Ianue, non sine magno periculo status ducalis et populi et ipsorum locorum; regulatum et firmatum est quod aliquis constitutus et ordinatus, seu de cetero constituendus et ordinandus et eligendus in aliquo officio vicarie, castellanie et potestacie ripariarum et districtus, vel alicuius alterius loci custodiendi et salvandi nomine et pro parte comunis, non possit vel debeat aliqua occasione vel causa recedere seu discedere a dicto loco in quo fuerit ordinatus, seu ab eorum officiis et custodia et gubernacione ipsorum, causa veniendi ad civitatem Ianue, seu ad aliquem alium locum longinquum ire, sine expressa licentia vel mandato domini ducis et sui consilii; de qua licentia, data per dominum ducem et consilium, appareat publica scriptura, vel littera domini ducis et consilii sigillata sigillo domini ducis, sub pena a libris decem usque in centum ianuinarum, arbitrio syndicatorum, pro quolibet et qualibet vice; exceptis rectoribus locorum conventionatorum, seu comunis et universitatis ipsorum, qui haberent facere, tractare et exponere coram dicto domino duce et suo consilio aliqua pro dictis universitatibus.

140. Quod aliquis non possit esse potestas vel castellanus loci de quo sit oriundus vel habitator.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non possit esse potestas, rector vel castellanus, alicuius terre seu loci de quo seu qua esset oriundus vel habitator; nec eligi, constitui vel assumi aliquo modo vel ingenio, nec exercere.

141. De victualibus castrorum recipiendis in precio a novis castellanis.

Iuri et equitati inherere volentes, firmiter ordinamus quod castellani novi teneantur recipere victualia castellanorum veterum, que tunc invenerint

in dictis castris, pro precio de quo convenerint inter se; et si discordes fuerint, ponat uterque eorum unum bonum virum, qui ambo taxent et ponant precium victualibus; et si essent discordes, ipsi duo boni viri recipiant ab utroque castellano tot confidentes de existentibus ibi, qui concordent in unum quem pro tercio suscipiant cum eis; et secundum quod per duos ex ipsis tribus fuerit tassatum et cognitum, penitus observetur, sub pena syndicamenti; in quibus victualibus etiam vinum et acetum intelligantur.

142. *De castro aliquo vel fortia non emenda.*

Non possit nec debeat aliquis ianuensis, seu qui sit civis Ianue seu in civem receptus, vel qui pro ianuense se distingat, seu qui sit oriundus vel habitator a Monacho usque ad Corvum et a iugo usque mare, emere, vel aliquo alienacionis titulo voluntario vel necessario, quomodocumque et qualitercumque acquirere seu transferre in se castrum vel fortiam alicuius castri vel loci, vel aliquam partem eius, vel iuris dominacionem seu seignoriā alicuius terre, castri vel loci, que vel quod sit infra dicta confinia. Et hoc sine licentia petita et obtenta a domino duce et eius consilio duodecim civitatis Ianue et consilio maiori in forma infrascripta, videlicet quia prius exponatur coram dictis domino duce et eius consilio duodecim antianorum, qui super hoc se absolvant ad lapillos albos et nigros; et si tres partes dictorum lapillorum non erunt albe, intelligatur dicta licentia denegata. Si vero tres partes lapidum fuerint albe, iterum postea debeat exponi dicta peticio in consilio maiori, in quo consilarii se absolvant ad lapillos albos et nigros; et si tres partes lapidum fuerint albe, intelligatur dicta licentia concessa esse; et si non, intelligatur reprobata et denegata. Et si domino potestati Ianue dictum, seu denunciatum fuerit, aliquam personam contra predicta fecisse, teneatur ipse dominus potestas ad inquisitionem veritatis procedere; et cognita veritate, infra mensem unum tunc proximum, id quod venditum seu alienatum fuerit, seu in quo fuerit contrafactum, adiudicare comuni et accipere comuni et in registro communis scribi facere, ut in perpetuum sit communis, et ipsum qui contra dictam formam aliquid acquisisset in tantum condemnare comuni, quantum erit precium vel valimentum rei ex predictis in qua seu de qua contrafactum fuerit. Cuius condemnationis tertia pars sit accusatoris seu denunciatoris, et tertia operis moduli, et alia tertia ipsius communis; salvo quod predicta non intelligantur, nec se extendant ad aliquam alienacionem que fieret inter vivos, vel in ultima voluntate, in aliquam seu aliquas personas que ab intestato ipsi alienanti proximiores essent, secundum formam iuris et capitulorum civitatis Ianue. Et ad observacionem plenariam presentis regule teneatur etiam ipse dominus dux et consilium et dominus potestas Ianue, non obstante aliquo capitulo generali vel speciali quacumque verborum ligacione ligato, sub debito iuramenti et pena syn-

dicamenti, quociens eis denunciatum vel requisitum aut notificatum fuerit, a libris viginti quinque usque in mille, arbitrio syndicatorum, pro quolibet contrafaciente vel non observante, et qualibet vice.

143. *De non alienando castra vel iurisdiciones comunis Ianue*

Non possit dominus dux et consilium, neque aliqui alii officiales vel consilium, aliquo modo, ingenio sive causa que dici vel excogitari possit, vendicionem, alienacionem, donacionem, vel aliquam transactionem facere, vel dare vel fieri facere, in aliquam personam, corpus, collegium vel universitatem ecclesiasticam vel secularem, de aliquo vel aliquibus castris, terris, fortificiis, locis vel villis seu hominibus, iurisdictionibus vel rationibus, nec liberacionem, quietacionem de ipsis facere, vel aliquo ex ipsis vel aliqua parte ipsorum, vel ex eis facere vel tractare vel ordinare quod fiat vel fieri possit de supradictis omnibus vel aliquo predictorum, nec de aliquibus que comune habet ex forma alicuius convencionis, vel de cetero habuerit, cum aliquo rege, principe, marchione, comite, barone, domino, comunitate vel universitate; set teneantur dare operam et opem, toto eorum posse et comunis Ianue, quod omnes terre, ville et castra, iura et iurisdiciones comunis Ianue, ac homines et possessiones pertinentes et pertinentia, et que pertinere consueverint et que de cetero pertinere videbuntur ad comune Ianue, seu que ipsum comune tenere et possidere consueverit, perveniant et pervenire debeant ad comune et in fortiam et virtutem comunis; et super predictis facere inquisitionem de terris, locis et iurisdictionibus supradictis, et omnem processum qui fieri commode poterit pro recuperacione predictorum. Et quidquid contra predicta, vel aliquod predictorum, actum, gestum seu procuratum aut quomodolibet ordinatum vel tractatum fuerit, cassum, nullum ac irritum ex nunc sit et esse intelligatur ipso iure. Et ipsi dominus dux et consilium, ac omnes qui contrafecerint in predictis, syndicentur arbitrio syndicatorum, qualitate et quantitate negotii diligenter attendita.

144. *Quod rectores extra Ianuam et districtum non possint accipere premium vel ensenium.*

Non possit aliquis potestas vel consul seu rector, qui fuerit in aliquo imperio, regno, civitate vel loco alicuius domini, aliquo modo, directe vel indirecte, aliquod premium, gratiam, provisionem, promissionem vel remuneracionem recipere vel habere per se, vel per interpositam personam pro ipso, durante tempore sui regiminis, ab ipso domino vel comunitate seu universitate, nec post suum tempus per menses duodecim ad minus, sub pena librarum mille ianuinarum, salvo quod potestas Peyre et Cipri et consul de Caffa possint equum et falconem et quecumque alia, sive aves de rapina, accipere ab extraneis et non a ianuensibus, ita tamen ut omnia et singula per eos

371

habita et recepta in utilitatem publicam convertantur. Si tamen, occasione antidore, talibus donatoribus aliquid per dictos potestates, rectores et consules rederetur, solvi possit et debeat per massarios communis.

145. *Quod rectores vel officiales non possint accipere premia vel exenia.*

Non possit aliquis officialis ex ipsis rectoribus vel officialibus, durante suo officio, aliquid accipere per se vel interpositam personam, vel recipere aliquod donum, exenium, premium vel gratiam, provisionem vel obligationem, nisi solummodo exculentum et poculentum consumendum ad plus infra tres dies; quod tamen non excedat solidos viginti ianuinarum; sub pena syndicamenti de quolibet et quociens contraferet, arbitrio dictorum syndicatorum, et ultra quod illud quod recepisset restituat vel casset.

146. *De prohibita acceptione seu retentione munerum ambaxiatoribus comunis Ianue.*

Regulamur et decernimus quod nullus ambaxiator comunis Ianue audeat procurare, clam vel palam, ut sibi detur per aliquem principem, dominum vel comunitatem ad quem fuerit missus ambaxiator, aliquod exenium, premium vel provisio, sub pena syndicamenti arbitrio syndicatorum; set prohibere atque vitare debeant, si decenter et commode poterunt. Si vero talis aut tantus princeps esset, quod decenter et commode prohibere non possent arbitrio ipsorum ambaxiatorum, propter consuetudinem et magnitudinem, ex tunc illud recipiant nomine comunis Ianue; et quam primum fuerint in presentia domini ducis et consilii, illud datum presentent eis pro parte dantis, nec in se ullatenus valeant retinere quantumcumque fuerit de licentia domini ducis, consilii vel alterius cuiuscumque quacumque potestate fungatur. Qui si contrafecerint, tam licentiantes seu concedentes quam recipientes et retinentes, seu non presentantes et tradentes ut supra, debeant syndicari rigide, arbitrio syndicatorum, etiam usque ad penam corporalem et privacionem officiorum et beneficiorum comunis, si qualitas personarum et quantitas seu valor acceptus hoc exigere videretur, arbitrio ipsorum.

147. *De visitoribus castrorum comunis Ianue et eorum baylia.*

Quoniam inter alia que magis expediant comuni Ianue est quod castra comunis Ianue, et que per comune possidentur seu aliquantulum detinentur, tamquam membrum potissimum et comuni Ianue principale, bene, fideliter ac solcite per castellanos qui nunc sunt et pro tempore fuerint custodiantur et etiam gubernentur, et expediat comuni Ianue visitatores duos habere, qui visitent ipsa castra et fortelicias; statuimus et regulamus quod singulis annis per dominum du-

cem et suum consilium elligantur et elligi debeant duos cives fideles, probi et sapientes, qui sint de populo et gremio populi civitatis et burgorum, qui sint visitatores castrorum et fortiliciarum predictorum. Qui visitatores, dicto anno quo fuerint in dicto officio, debeant et teneantur habere in scriptis nomina et prenomina omnium castellanorum castrorum et fortiliciarum comunis Ianue, seu que per comune Ianue possidentur seu tenentur, seu in futurum possidebuntur seu tenebuntur, seu habebuntur vel acquirentur, et etiam nomina et prenomina servientum et stipendiariorum dictorum castrorum et fortiliciarum; nec non teneantur dicto anno, et semper et quodcumque expediens fuerit, et quando et quociens eis iniunctum seu mandatum fuerit per dictum dominum ducem et consilium, visitare et revidere singula castra et fortelicias dicti comunis, non inquirendo propterea ea omnia simul et semel, set nunc hoc nunc illud, nunc remotum nunc propinquum, addeo ut castra que vicina erunt castro, quod inquire et visitari sciverint, possint preteriri et ad illa reddire, ut nesciatur dies vel hora vel modus aut ordo quibus dicta castra inquire debeant; et etiam diligenter inquirere qualiter ipsa castra et fortelicie sint munita armis offendibilibus et defendibilibus et etiam victualibus, et pro quanto tempore, et omnia in scriptis reddigi facere per notarium seu cancellarium quem secum duxerint; nec non videre et perquirere si aliqua castra vel fortelicie indigent aliqua reparacione seu aliquibus forteliciis; et ad veritatem inquirendam si custodes, balistarii seu servientes semper fuerint in ipsis castris et forteliciis, et qualiter et qua forma ipsi castellani dicta castra munita tenuerunt et tenent. Possint etiam compellere, sub penis et mulctis quas indicere voluerint, quascumque personas, tam servientes dictorum castrorum quam alios, ad iurandum de veritate dicenda super hiis de quibus ipsi visitatores inquirere voluerint. Necnon considerare et videre cuius etatis sint servientes et custodes predicti; et si sunt aliqui custodes seu servientes subrogati, ipsis visitoribus ignorantibus, necnon unde sunt oriundi ipsi custodes et servientes; ita quod in ipsis castris nec forteliciis non possint teneri ad custodiam per dictos castellanos, vel aliquem ipsorum, aliqui qui sint oriundi de territorio dicti castri, nec etiam de extra districtum Ianue; set sint dicti servientes et custodes, seu balistarii, oriundi de Ianua vel districtu, de terris subdictis comuni Ianue. Et in predictis sapienter provideant, prout eisdem visitoribus videbitur, qualiter dicta castra teneantur et custodiantur in omnibus que sibi videbuntur. Qui visitatores, postquam dictam visitacionem fecerint, teneantur refferre ipsi domino duci et consilio ea quae invenerint et cognoverint, et in predictis dicere et exponere dicto domino duci et suo consilio omnes defectus seu manchamenta reperta per ipsum (*sic*) in castris et forteliciis supradictis, seu in custodia ipsorum. Et ultra predicta denunciare debeant et teneantur syndicatoribus comunis Ianue defectus omnes et singulos castellanorum et servientum seu custodum dictorum

castrorum et fortiliciarum; quorum relacioni et denunciacioni stetur sine aliqua probacione. Non tamen teneantur ipsi ambo visitatores ire simul et semel; ymmo possint ire et inquirere et insimul et divisim prout eis melius videbitur, addeo ut unus possit visitare alius domui remanere, vel unus in oriens alius in occidentes vel ultra iugum visitare et equitare, vel etiam simul ire, prout eis melius videbitur faciendum; dum tamen modis omnibus, sub pena syndicamenti, eadem die qua castra deliberaverint visitare, equitent seu navigent ad ea, vel saltem die sequenti, omni excepcione remota. Et ad ipsorum vel ipsius denunciacionem nudam et simplicem, syndicatores comunis Ianue (teneantur) procedere ad syndicandum et puniendum castellanos et custodes, qui eis denunciati fuerint per ipsum visitatorem vel visitatores, prout dicto officio syndicatorum videbitur convenire. Et etiam magistris racionalibus, qui teneantur ad nudam denunciacionem et relacionem visitoris seu visitorum diminuere de ipsorum salario temporis futuri quantum eis videbitur, secundum defectus et ea que ipsi visitatores retulerint. Si vero in fine temporis castellanorum, ad ultimam pagam, invenerint ipsos castellanos non habuisse servientes debitos et non fecisse secundum quod debent, possint retinere de eorum paga secundum quod eis videbitur. Et qui visitatores teneantur et debeant, semper et quandocumque iverint ad visitandum castra predicta et fortilicias, secum ducere unum ex cancellariis domini ducis et sui consilii, vel etiam alium, arbitrio ipsorum domini ducis et consilii, in cuius presentia ipse visitor dicta castra et fortilicias debeat visitare ut supra. Et teneantur quicumque castellani castrorum et fortiliciarum comunis Ianue ut supra dare in scriptis in civitate Ianue, antequam discedant pro eundo ad dicta castra dicti visitatores, nomina et prenomina omnium servientum et custodum ac stipendiariorum quos secum duxerint seu ducere intendunt ad dicta castra custodienda, et etiam loca in quibus dicti servientes et custodes sunt oriundi. Et servientes et custodes sint ad minus maiores annis viginti et minores annis quinquaginta quinque. Et si aliquis ex dictis servientibus, durante anno eorum officii, decesserit seu se absentaverit, teneantur castellani dictorum castrorum loco absencium seu defunctorum alios subrogare in continenti quam cicius poterunt, et subrogatorum nomina in scriptis mittere dictis visitoribus. Et habeant et habere debeant pro suo salario dicti visitatores, et quilibet eorum, de pecunia comunis Ianue, quolibet anno libras centum ianuinarum; et ultra equos et expensas a comuni, quando equitabunt, et quas facient occasione visitacionis et officii supradicti, et etiam expensas dicti cancellarii seu notarii qui secum iverit. Qui teneantur et debeant habere unum notarium seu cancellarium specialem, qui secum vadat ad omnia et singula supradicta facienda, qui habeat pro suo salario libras centum ianuinarum; qui faciat unum cartularium introytus et exitus dictorum officialium, et scribat fideliter omnes et singulas expensas

quas facient, ut tempore debito magistri rationales ipsas expensas videant et examinent, ut tenentur, ne per eos possint fieri alique expense indebite et iniuste. Qui etiam visitatores, tempore quo ipsos contingerit ire ad visitandum castra et fortilicias supradictas, teneantur et debeant visitare universitates et loca in quibus sint rectores et magistratus pro comuni Ianue, et mittere seu mitti facere cridam per dicta loca et potestacias ipsorum locorum, si aliquis voluerit publice vel secrete conqueri de rectore suo seu de officialibus et familiaribus dicti rectoris, seu aliquid opponere contra personas ipsorum, quod compareat coram ipso visitatore vel ipsis; et quemlibet lamentantem audiant et audire debeant et veritatem inquirere; et etiam a se ipsis sapienter et caute investigare de defectibus ipsorum rectorum et officialium, prout sue discrecioni videbitur, et resferre domino duci et consilio, et hoc denunciare syndicatoribus supradictis. Qui syndicatores ad denunciacionem dictorum visitorum, et ad solam et simplicem denunciacionem ipsorum, debeant et teneantur procedere contra ipsos de defectibus inventis. Et apud syndicatores habeatur, expensis comunis, unum cartularium speciale in quo scribantur per eorum notarium et cancellarium ea que dictus visitor vel visitatores invenerit et retulerit de huiusmodi defectibus et condicionibus castrorum et castellanorum et aliorum ad suum officium spectancium.

148. *De modo visitandi castra et solvendi castellanis.*

Volentes quod castra comunis Ianue, seu que per comune Ianue tenentur et de cetero tenebuntur, diligenter et solcite custodianur, et sint bene munita hominibus, armis et aliis necessariis ad dicta loca salvanda, defendenda et custodienda, ac etiam volentes tollere omnem materiam castellanis et custodibus ipsorum veniendi Ianuam pro paga ipsorum et delinquendi loca ipsa; statuimus et ordinamus quod castellani castrorum predictorum debeant habere eorum salaria taxata pro se et servientibus suis in forma infrascripta, videlicet quod tota peccunia et introytus qui procedet de vendicione introytuum pinte vini Ianue et trium potestaciarum Pulcifere, Bisannis et Vulturi, respondeant dictis visitoribus, et quidquid procedet de introytibus Vintimilii et de Gavio et aliis castris, prout hactenus fieri consuevit. Et si quidem dicti introytus non sufficerent ad solvendum dictis castris, castellanis et servientibus, tunc fiat solucio et satisfacio ad complementum dictis castris de quacumque peccunia comunis, prout melius videbitur domino duci et suo consilio. Quas assignaciones et peccuniam et introytum predictum illi qui emerint dictos introytus et illi qui alicui castro solvere vel dare debent aliquem introytum, omni exceptione cessante, teneantur dare et solvere de tribus in tribus mensibus visitoribus dictorum castrorum, qui tunc erunt, de quibus provisum est ex forma presencium regularum ad requisicionem dictorum visitorum; ita quod in receptione dicte peccunie debeant esse pre-

sentes dicti visitatores; que peccunia exacta per dictos visitatores ut supra, debeat solvi per dictum visitatorem dictis castellanis, videlicet cuilibet castellano quartam partem sui salarii et suorum servientum. Et teneantur dicti visitatores facere ita et taliter, quod dicti castellani et servientes ipsam peccuniam habeant in locis castrorum in quibus erunt, absque eo quod causam habeant veniendi Ianuam pro ipsa peccunia. Et teneantur dicti massarii et visitatores, sub vinculo sacramenti et etiam ad penam syndicationis, arbitrio syndicatorum, et ultra solvendi et restituendi de suo proprio, dictam peccuniam non convertere seu converti permittere seu erogare in alios usus neque ad aliquod aliud, nisi solummodo ad solutionem dictorum castellanorum et servientum ut supra.

149. De ordine dato officialibus ad eundem ad officia.

Cum parum valeat officia et officiales habere, nisi horis debitis exerceantur, statuimus et regulamus quod predicti quilibet magistratus et officialis, et quilibet in aliquibus officiis civitatis Ianue constitutus, teneatur et debeat venire ad suum officium quando pulsabitur campana ordinata pulsari ad botos, et ibidem debeat stare in dicto officio usque ad horam tercię, et tantum plus quantum eisdem officialibus videbitur. Et similiter post prandium debeat quilibet venire quando pulsabitur dicta campana, et stare usque ad vespas, et tantum plus quantum videbitur ipsis officialibus. Et hec intelligantur de illis diebus in quibus dicti officiales debent venire ad officium eorum officia, salvo semper iusto impedimento necessitatis; et hoc sub pena soldorum quinque ianuinarum pro qualibet vice. Et ut predicta efficacius explicentur, statuimus et ordinamus quod unus officialis eligatur per officium syndicatorum, qui diligenter inquirat qualibet die si singuli officiales fuerint in eorum officiis illis diebus in quibus se debent convenire et in oris superius ordinatis; cuius officialis dicto cum iuramento stetur; et quod dictum et relacionem facere debeat officio syndicatorum infra dies duos, nulla exceptione obstante. Teneantur et debeant dictam peccuniam exigere; cuius pene medietas aplicetur dicto officiali, et alia operi portus et moduli debeat aplicari. Quem quidem pulsatorem campane teneantur et debeant dominus dux et consilium eligere cum salario de quo eis videbitur; et pulsari debeat occasione predicta campana grossior campanalis sancti Laurentii ad botos ut supra, videlicet in mane ante primam sancti Laurentii et post horam nonę circa nonam.

150. Quod nullus rector acceptet regimen terre convencionate sine licentia.

Non possit aliquis aliquod officium alicuius terre vel loci convencionati acceptare, nec illud officium exercere, nisi prius in presentia domini ducis et consilii dixerit se fuisse ad illud electum, et nisi de voluntate domini ducis et consilii fuerit quod acceptet,

et nisi prestito sacramento per eum in presentia domini ducis et consilii de parendo mandatis domini ducis et consilii, et de manutenendo et defendendo honorem et statum ipsius domini ducis et comunis Ianue et status populi, et de observando et observari faciendo iuxta posse convenciones et iura comunis Ianue que haberet cum illa tali civitate, terra vel loco de quo fuerit electus potestas seu rector. Et si quis contrafecerit, syndicetur per syndicatores comunis, et syndicatus esse intelligatur vigore presentis regule a libris vigintiquinque usque in ducentis, arbitrio syndicatorum.

151. Quod rectores terrarum conventionatarum non possint confirmari.

Statuimus et ordinamus quod ille qui fuerit electus in officio et regimine alicuius civitatis, terre vel loci convencionati, non possit ullo modo in illo tali officio vel regimine remanere vel eligi seu confirmari, nec in illo vel ad illud assumi; set cesset et cessare debeat, nec illud ullo modo acceptet nisi primo elapsi fuerint anni duo. Et si contrafecerit, privetur et ex nunc privatus esse intelligatur ab omnibus honoribus, beneficiis, promocionibus et graciis comunis Ianue. Et quod ille rector qui contrafecerit syndicetur per syndicatores a libris vigintiquinque usque in ducentis, arbitrio syndicatorum.

152. De immunitate iudicum collegii civitatis Ianue.

Considerantes grata servitia que cotidie per collegium iudicum Ianue civitatis inpenduntur comuni et officialibus dicti comunis, et qui continue requiruntur circa commoda, honores et servitia rei publice civitatis, et dimissis eorum questionibus occupantur; et volentes ut bene meritis eis de eorum serviciis provideatur, ut ipsa servicia domini ducis et comunis Ianue ipsi iudices serviencium prosequantur, dicto collegio et iudicibus dicti collegii confirmamus, ratificamus et approbamus omnia et singula privilegia, gracias, immunitates et honores quoquo modo ipsi collegio, vel ipsis iudicibus, concessa vel concessas per comune Ianue et officiales tunc presidentes ipsi comuni, per capitulum, decretum et ordinationem de quoscriptura publica appareret; mandantes sive iudicibus sive consulibus callegarum, et magistratibus qui sunt et pro tempore fuerint, quod omnia illa eidem collegio debeant observare. Salvis semper vendicionibus introytuum comunis Ianue aplicatis regimini civitatis, pro quibus solvant vel non solvant prout et sicut sunt consueti solvere vel non solvere a die qua dicte cabelle citra institute fuerunt, et non aliter, si pro illis solverunt ab annis quatuor citra.

153. De vicissitudine habenda per officia comunis de iudicibus collegii civitatis.

Ut honores et commoda singulis merentibus possint melius tribui, statuimus et regulamus quod nullus iudicum collegii civitatis Ianue, qui in uno anno fuerit in aliquo officio ex officiis mercancie

Gazarie et robarie, seu alterius similis officii comunis, non possit esse iudex vel consul alterius dicti officii in anno sequenti, sub pena librarum quinquaginta ianuinorum, que exigatur et exigi debeat per syndicatores comunis Ianue; cuius pene medietas comuni Ianue, et alia medietas operi portus et moduli applicetur. Et teneantur, sub debito iuramenti, dicti officiales dictorum officiorum non elligere in anno sequenti, nec habere pro iudice seu consiliario aliquem ex iudicibus qui fuerit iudex vel consiliarius ipsius officii anno precedenti. Et nichilominus si contrafecerint, syndicentur in libris decem pro quolibet officiale dictorum officiorum.

154. *De immunitate hospitalis comunis.*

Statuimus et ordinamus quod massarii hospitalis comunis Ianue, quod est in schario burgi Predis, de omnibus et pro omnibus questionibus quas haberent in requirendo legata dicto hospitali, sint et esse debeant exempti et inimunes a prestacione pignoris bandi et denariorum per libram; nec possint ipsi massarii vel procuratores ipsius hospitalis per aliquem magistratum comunis Ianue compelli ad dandum pignus bandi vel danarium per libram, occaxione alicuius questionis quam ipsi massarii dicti hospitalis moverent contra aliquem dare debentem dicto hospitali. Set pocius teneantur dominus potestas et eius curia, et omnes magistratus, dictas tales questiones que moverentur occaxione dictorum legatorum summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii et sine dacione libelli et pignoris bandi vel danarii per libram, expedire et facere expediri, non obstante aliquo capitulo comunis Ianue in contrarium loquente, nec obstante vendicione pignoris bandi, nec alio statuto vel decreto seu regula, que in contrarium loquentia tollimus, et eisdem specialiter quantum ad predicta derogamus ex potestate et baylia nobis concessa et attributa (1).

155. *Qualiter ius reddatur clericis et exemptis in curia seculari.*

.....

156. *Quod illud ius reddatur clericis et ecclesiasticis personis per magistratus seculares civitatis, quod redditur laycis in curia ecclesiastica.*

.....

157. *De non opponendo exceptionem excommunicationis tempore olim guerre Saone et Ianue.*

.....

(1) Manca il foglio 57, in cui cadevano i capitoli dei quali produciamo le rubriche. Il capitolo 158 seguita nel foglio 58.

158. *De immunitate filiorum domini quondam Sologrus (sic) de Nigro.*

.....
.....
.....
spendeis et aliis omnibus angariis et avariis comunis Ianue, impositis et imponendis in vita eorum et cuiuslibet eorum tantum. Et quod ipsi possint semel in anno tantum, eundo et redeundo, trafigare de eorum peccunia, vel etiam aliena, ut utilitatem percipiant ex fama honorabili dicti quondam eorum patris libras mille ianuinorum tantum, sine eo quod solvant exaccionem aliquam comunis Ianue denarii maris, neque alicuius alterius introitus vel exaccionis comunis impositi vel imponendi, in vita eorum tantum et non ultra, ut supra dictum est. Et ad predictorum observacionem teneantur dominus potestas Ianue et eius iudices, consules callegarum et omnes magistratus comunis, vinculo sacramenti et pena syndicamenti. Visa inquam regula supradicta et ea lecta, statuimus et regulamus quod ipsa regula plene, in tantum scilicet quantum debet, observetur per quemlibet magistratum, vigore scilicet regule supradicte.

159. *De firmitate convencionum et privilegiorum recte et legitime concessorum.*

Ordinamus, firmamus et inviolabiliter regulamus quod omnes et singule immunitates, franchisie, convenciones, privilegia et concessiones facte et concesse hinc retro alicui vel aliquibus per comune Ianue, vel presidentes ipsi comuni de hoc habentes bayliam, de quibus appareant privilegia et instrumenta publica solemniter facta et condita, servatis omnibus ordinacionibus, regulis et statutis comunis Ianue que in talibus debent et disponuntur observari, firma sint et esse debeant, et debeant servari spectantibus cum effectum. Cetera vero, que aliter quam ut supra concessa esse reperirentur, in arbitrio et cognicione domini ducis et consilii, qui inde habeant, si eis videbitur, consilium iurisperitorum seu collegii vel alterius cuiuscumque, secundum quod viderint expedire, sint ex nunc cassa, irrita et nullius valoris ac si nunquam concessa fuissent.

160. *De illis qui se dicunt immunes ex convencionibus, et qui non debent illa immunitate gaudere.*

Statuimus et ordinamus, volentes iura comunis Ianue defendere et manutenere, quod aliquis civis Ianue, vel qui pro cive tractetur, qui se diceret vel pretenderet esse immunem vel liberum vel exemptum ex aliqua convencione vel pacto alicuius terre vel loci de quo esset oriundus, non possit ullo modo esse immunis seu exemptus a mutuis, dacitis, cabellis, collectis seu exaccionibus comunis Ianue, impositis vel imponendis. Possit tamen dicto beneficio gaudere, si steterit vel habitaverit in loco vel terra con-

379

ventionata de qua esset oriundus, et cuius vigore requireret immunitatem predictam; nec aliquis alius civis sit exemptus ab illis, salvo quod per predicta non derrogetur iuribus illorum de Flischo, medicorum fixicorum et cirrugie, et habentium iura propter numerum duodecim et sexdecim liberorum, et marchionum de Gavio; que iura sint in eo statu in quo ante presentem ordinacionem erant.

161. Quod nuncii comperarum Capituli approbentur per visitatores.

Regulamur et firmamus quod de cetero non possit constitui vel ordinari aut teneri in aliquo officio comperarum comunis seu Capituli aliquis nuncius, qui sit minor annis sexdecim, et nisi primo fuerit approbatus pro bono, legali et sufficiente per officium visitorum Capituli. Et si aliter fuerit approbatus, removeatur et alius loco ipsius constituatur. Et si secus factum fuerit, eius salarium non approbari per visitatores. Et si visitatores predicta non observaverint, debeant syndicare per syndicatores.

162. Declaracio in favorem locorum et participum Capituli.

Nos regulatores presencium regularum, visa quadam regula infrascripti tenoris.

Nos insuper regulatores, visa quadam declaratione et ordinacione facta hoc anno corrente millesimo tercentesimo quadragesimo sexto, die decima marcii, per officium protectorum Capituli, scripta manu Guiberti de Carpina notarii millesimo et die predictis, et cuius declaracionis et ordinacionis tenor talis est.

Officium octo sapientum protectorum comperarum Capituli comunis Ianue, in sufficiente numero congregati in camera nova ducalis palatii, quem locum sibi pro ydoneo eligit, et in quo quidem officio interfuerunt omnes infrascripti, nomina quorum sunt hec:

Lanzarotus de Castro, draperius, prior.

Nicolaus Carena.

Nicolaus de Castro, notarius.

Dominicus de Garibaldo.

Conradus de Foo, notarius.

Marchixius de Stracta, et

Benedictus de Curia.

Habentes noticiam de quadam regula sive ordinacione facta per incorporaciones comperarum Capituli, que incipit: « Item quod aliqua persona, corpus, collegium seu universitatem » etcetera; et finit « locorum comperarum comunis ». Et quia in dubium versabatur non quid ex causis exceptatis beneficio dicte regule, in quibus potest haberi recursus ad loca comperarum et proventus ipsorum, intelligi deberet de personis tantum obligatis ex causis predictis, seu in quarum columpna scripta essent, seu etiam alienata seu descripta essent super alias personas. Et habita informacione plena ab illis qui dictam regulam considerunt, qui dixerunt quod de dicta intencione eorum

fuit quod ad loca comperarum seu proventus ipsorum, etiam ex causis specificatis in dicta regula, nisi quatenus scripta reperiantur super personas obligatas, et non eo casu quod de columpna illarum personarum que ex causis predictis obligate essent, descripta essent, et scripta super alias personas. Volentes dictum officium in quantum potest providere augmento et fortificacioni comperarum predictarum et proventuum ipsarum, et ne in futurum aliquid dubium possit oriri; declarando ipsam regulam, et ipsam declarare, interpretare volens secundum mentem condempcium ipsam regulam, declaravit, ac etiam ad cautelam statuit et decrevit, quod occasione docium et antefacti, seu occasione legatorum relictorum in testamentis seu ultimis voluntatibus, seu occasione hereditatis, seu etiam per officium robarie, nullus possit habere recursum ad loca comperarum comunis Ianue seu proventus ipsorum. Nec possint interdicti seu sequestrari per aliquam personam, corpus, collegium seu universitatem, nisi dicta loca scripta essent super personas obligatas ex dictis causis vel aliqua ex eis. Et audita requisicione facta per officium protectorum predictorum et per alias diversas personas, requirens et requirentes per nos predicta declarari et confirmari ut supra; volentes huiusmodi requisicioni, tamquam debite et iuste, annuere pro bono publico et utilitate dictarum comperarum et Capituli et participum ipsarum ac totius comunis Ianue, predictam declaracionem, ordinacionem, statutum et decretum factas et facta ut supra per dictum officium protectorum, et omnia et singula in ipso contenta, ratificamus et approbamus, et ad cautelam regulamus, declaramus et firmamus de novo, ut supra in dicta declaracione, ordinacione et decreto in omnibus et per omnia plenius continetur. Et sic volumus et regulamus observari debere per dominum ducem et eius consilium, per dominum potestatem Ianue et per quemcumque alium magistratum, officium et officiales comunis Ianue presentes et futuros, debito iuramenti et pena syndicamenti. Et hoc non obstantibus aliquibus capitulis, statutis, regulis vel ordinacionibus comunis Ianue generalibus loquentibus vel obviantibus. Quibus omnibus et singulis, in quantum presenti regule et declaracioni obviarent seu in aliquo contradicerent, volumus et regulamus expresse ex certa scientia fore penitus derogatum.

Nos inquam regulatores, favori locorum et ipsorum proventuum intendentes, eandem regulam approbamus, ratificamus, et ad cautelam de novo condimus; mandantes eandem per singulos magistratus debere inviolabiliter observari.

163. De cassacione introytuum de Caffa qui indebite exigebantur.

Volentes mercatores ianuenses, qui compelluntur in terra de Caffa ad solvendum indebite et iniuste, alleviare ab oneribus et peccuniarum extorsionibus de quibus et pro quibus non debent molestari de iure, iuxta antiquas et bonas consuetudines comunis

Ianue statuimus et ordinamus quod in Caffa non colligantur nec colligi debeant pro aliquo comerchio vel introytu, nisi solum ad rationem de duobus pro quolibet milliare et non ultra, ita quod plus colligi non possit vel debeat. Et omnes alias assignaciones et obligaciones factas et assignatas per comune Ianue, vel per ipsi comuni presidentes, hactenus vel temporibus retroactis, in aliquo alio introytu tam medii pro centenario quam aliis quibuscumque introytibus, revocamus, cassamus et annullamus, non obstantibus aliquibus capitulis vel ordinamentis; salvo quod pro quolibet capite exigatur et exigi debeat a quibuscumque mercatoribus ianuensibus et aliis omnibus, prout hinc retro fieri consuevit districtualibus Ianue qui iverint ad terram de Caffa, asperi decem. Et hoc semel tantum in anno. Qui quidem introytus duorum pro milliare et asperorum decem pro quolibet capite, cum aliis infrascriptis introytibus, videlicet panizate, terraticorum et aliorum introytuum comunis, excepto introytu dicti medii pro centenario qui cassatus est, sint et esse intelligantur assignati pro salario consulis et aliarum expensarum assignatarum curie dicte terre.

164. Assignacio pontis et ponderis de Caffa facta comperis comunis.

Volentes defendere et manutenere unicuique quod suum est, et ea que assignata sunt seu fuerunt comperis comunis Ianue eis restituere; statuimus et ordinamus quod introytus pontis et ponderis de Caffa sit et esse debeat illius compare cui assignatus fuit, seu reperiretur; non obstante aliqua assignacione vel obligacione que aliter de ipso introytu facta esset, vel esse reperiretur; que sic aliter facta habeatur pro cassa, irrita et nullius valoris, auctoritate presentis regule, et non obstante aliqua ordinacione in contrarium facta. Ita quod consules compare cui dictus introytus assignatus fuit, seu reperiretur, de ipso introytu faciant et facere possint et debeant secundum quod in imposicione seu tractatu vel assignacione compare, cui assignatus reperiretur, plenius continetur.

165. Assignacio mutuorum veterum de introytu Tunexis et Buzee.

Firmiter regulamus quod iuxta formam regule posite sub rubrica *assignacio pontis et ponderis de Caffa facta comperis comunis*, et simili modo fondegaria et scribania fondegarie Tunexis et introytus fondegarie et scribanie Buzee, dicto officio assignatus, assignati et restituti sint et esse intelligantur compare predictae sive officio assignato. Reservatis iuribus cuiuscumque civis Ianue in scribania Tunexis tantum.

166. Assignacio comunitatis Andorie facta mutuis veteribus.

Statuimus et ordinamus quod secundum formam regule posite sub rubrica *assignacio pontis et ponderis de Caffa facta comperis comunis*, eodem modo

et forma introytus reddituum Andorie assignati compare sive officio assignacionis mutuorum, eidem compare restituantur et restituti esse intelligantur.

167. Contra consules comperarum comunis qui non fecerint emptores introytuum facere que tenentur.

Statuimus et ordinamus, pro bono publico et utilitate viduarum et orfanorum qui et que loca habent in comperis comunis, ex quibus eorum vitam habent, quod quilibet consul comperarum comunis, qui est et pro tempore fuerit in aliqua ex ipsis, teneatur et debeat omnes emptores et participes ipsorum emptorum introytuum assignatorum, seu qui respondere habuerint et debebunt ipsi compare cuius esset consul, compellere seu compelli facere ad assecurandum et faciendum ea que facere obvenerint occasione dicte compare versus ipsam comparam cui esset dictus introytus assignatus; aliter, si ut supra non fecerit seu negligens fuerit, sic quod non esset bene securatum, teneatur dictus consul de suo proprio salario, quod habere debuerit ab ipsa compara, satisfacere et respondere pro illo; et ex nunc dictum salarium sit assignatum et obligatum pro illo debito. Nec possit illud salarium habere, percipere vel recipere. Nec visitatores, seu alii officiales ad quos spectarent illa salaria ad solvendum, possint illud salarium ponere in ratione exitus sui; salvis semper omnibus et singulis clausulis generalibus et ordinacionibus Capituli et comperarum de predictis facientibus aliquam mencionem.

168. De cessionibus accionum in potenciolem non fiendis.

Quam sint dispendiose ac periculose accionum cessiones civibus Ianue, quia quandoque fiunt in potenciores illa magistra rerum efficax experientia manifestat, nam inde quandoque ex fomite odii fiunt extorsiones indebite et debiles ultra iuris debitum molestentur; hac itaque consideracione inducti salubriter, regulamus, statuimus et ordinamus quod de cetero contra aliquem civem Ianue invitum vel absentem, seu expresse non consentientem, seu contra bona ipsius non consencientis expresse, non possit in potenciolem vel in potenciores aliquis civis Ianue vel districtualis vel extraneus, ex causa vendicionis, empcionis, donacionis, vel aliqua quavis seu quovis titulo, inter vivos et voluntarie cedere vel transferre iura alicuius debiti puri in diem vel sub condicione. Et si de cetero facta fuerit cessio vel translacio ut supra, ipso iure non valeat nec teneat; nec ius aliquod inde cessionariis acquiratur; nec ipse, qui taliter ipsa iura acquisiverit, audiri possit vel debeat coram aliquo magistratu Ianue vel districtus vigore dicte cessionis que de cetero fiet contra formam predictam. Nec eidem conquerenti per ipsum magistratum iusticia reddatur vel ratio fiat occasione predicta, salvo quod predicta locum non habeant in cessione vel

translacione iurium que fieret in ultima voluntate ex causa necessaria vel voluntaria. Nec etiam inter vivos ex causa necessaria, utpote per viam extiumi vel adiu-dicacionis in solutum facte vel facti de mandato alicuius magistratus ad hec competentis. Et salvo quando cessio fieret fideiussori per creditorem contra principalem et bona sua, seu per creditorem plurium conreorum vel heredes ipsius, vel ab eo vel ab eis causam habentem, contra alios conreos et bona sua. Et intelligatur, quoad ea que in presenti ordinacione continentur, esse potenciores illi quos magistratus, sub quo ipsos cessionarios vel alios pro eis seu eorum nomine questio mota fuerit, consideratis et inspectis qualitate negotii et qualitate personarum ipsorum cessionarii et cedentis, et potentia, divitiis et favore amicorum et parentela ipsorum tam cessionarii quam cedentis, causa qua cessio facta fuerit, predicta pronunciaverit, iudicaverit, sententiaverit seu declaraverit potenciores esse, seu arbitratus fuerit cessionem predictam ex fomite odii et malo zelo tamquam in potenciolem fore factam. Et nichilominus in casu premissis, penis legalibus in suo statu manentibus tam contra talem cessionem quam taliter cedentem. Et sit presens regula capitulum seu ordinacio abrogatorium et derogatorium capitulo de sententiis, instrumentis et ultimis voluntatibus execucioni mandandis, et cuicumque alio capitulo generali vel speciali quacumque verborum ligacione ligato; ita tamen quod per predicta non sit nec esse intelligatur in aliquo derogatum capitulo predicto sub rubrica *de illo qui emerit iura alicuius extranei contra extraneum vel ianuensem*. Et incipit: « Si quis vel si qua ianuensis civis vel districtualis iura » etc.

169. De expensis inhonestis non fiendis per cives Ianue, pro sponsis et sponsaliciis.

Quia ex inhonestis et immensis expensis sequuntur et sequi consueverunt illiciti questus, statuimus et ordinamus quod pro iocalibus vel expensis alicuius sponse non possit per patrem, matrem, fratrem, vel aliam personam mulierem maritamentem, vel aliquam aliam personam pro ipsa, expendi in transducione ipsius mulieris vel occasione ipsius transducionis, nec in aliquibus vestibibus, iocalibus vel furnimentis, ultra libras centum quinquaginta ianuinarum, dote non computata, aliquo colore quesito. Nec post transducionem alique vestes vel iocalia mitti possint ad domum viri, seu ipsi viro vel ipsi sponse, ultra quantitatem predictam. Et si contrafactum fuerit, contrafaciens puniatur qualibet vice qua contrafecerit a libris ducentis usque in quingentis ianuinarum; de quibus stetur et stari debeat declaracioni syndicatorum ordinatorum et ordinandorum super syndicamente rectorum et officialium comunis Ianue; et prout ipsis vel maiori parte eorum videbitur seu dicetur vel declarabitur, fiat et observetur, aliqua exceptione non admissa. Que denunciatio et declaracio pro plenissima probacione habeatur, sub dicta pena. Inhibentes etiam, sub dicta pena, ne sponsus aliquis

secrete vel alio modo alicui socrui vel socere, vel alicui de domo uxoris, det vel dare presumat per se vel interpositam personam, quoquo colore quesito, anullum aliquem vel aliquod aliud iocale quod valeat ultra florenos viginti quinque auri, nec recipere a socera vel socero, vel aliqua alia persona de domo uxoris, aliquod iocale quod valeat ultra dictam quantitatem florenorum auri viginti quinque; de quibus, si contrafecerit, stetur et stari debeat dicte declaracioni et determinacioni dictorum trium syndicatorum, vel maiori parti ipsorum; que declaracio pro probacione legitima habeatur et execucioni mandetur, aliqua exceptione non admissa; que pena exigatur et exigi debeat cum effectu. Cuius pene tertia pars sit accusatoris, et due partes operis portus et moduli. Et ut tollatur materia inordinatarum expensarum, statuimus et ordinamus quod pro parte alicuius sponse non possit in convivio quod fieret in firmando matrimonium, sive matrimonio vel sponsalibus firmatis, in prandio vel in cena dari nisi de duobus cibariis sive missis. Nec in tali convivio possint esse ultra viginti inter dominos et dominas, tam ex parte sponsi quam sponse, de extra domum. Vir autem, in transducione uxoris vel nupciis, non possit dare ad comedendum nisi de duabus missis vel duobus cibariis ut supra. Nec in ipsis nupciis esse possint ultra quatragenta inter dominos et dominas, sive dominis et dominabus computatis, de extra domum. Et hoc sub pena librarum centum ianuinarum pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice qua contrafecerit, in declaratione dictorum syndicatorum; et execucioni mandentur. Cassantes et tollentes omnino capitulum de perlis veracibus, positum sub rubrica *quod aliqua persona non deferat perlas, lapides preciosos, frifixios, nec vestes aureatas nec argentatas*. Salvo quod si per officium elligendorum per dominum ducem et eius consilium, qui eos elligendi habeant potestatem, aliter vel ultra provideretur in illis expensis aut aliis, secundum quod eis elligendis melius videretur, etiam si contra predicta aliqua ordinarent, quod eo casu quidquid tales elligendi statuerint in predictis habeant roboris firmitatem; informacione primo recepta a bonis et maturis civibus civitatis, de quibus eis videbitur.

170. De firmitate quarundam regularum in capitulorum volumine scribendarum.

Statuimus et inviolabiliter regulamus quod regule veteres, posite sub rubricis infrascriptis, firme et valide sint, nec eis vigore presencium regularum intelligatur nec sit in aliquo derogatum. Set ne presens volumen et regule in illo contente, quod et que sunt super rebus necessariis et cotidianis, cum rebus de raro contingentibus et superfluis misceantur; statuimus quod omnes et singule regule posite sub rubricis infrascriptis collocentur et ponantur in volumine capitulorum comunis Ianue, et debeant tamquam capitula observari, aliqua regula non obstante. Rubricae autem predictae sunt hee.

De non opponendo exceptionem excommunicationis olim guerre Saone et Ianue.

Assolucio illorum qui iverunt ad domos Salvaticorum tempore novitatum.

Absolucio illorum qui iverunt ad domos Squarzaficorum.

Pro Conrado de Castello de Monelia.

Pro civibus dampnificatis per galeas de Monaco in galeis Syrie.

Quod sententie late per dominum Symonem Buchanigram et consilium suum sint firme et valeant.

Quod nemo portet arma in potestaciis extra civitatem, nisi certo ordine.

Contra venatores et ancipitrantes in terris et possessionibus alienis.

Quod potestas Ianue vel eius iudices non possint ponere ad tormenta aliquam personam sine uno ex notariis.

Quod potestas Vulturi residentiam faciat in Vulturo.

Pro illis de Bonifacio.

De primis creditoribus comunis primo assignatis, et in quibus assignacionibus debent habere eorum soluciones.

De secundis creditoribus comunis Ianue secunde assignacionis, et in quibus assignacionibus.

De terciis creditoribus comunis tercio assignatis, et in quibus assignacionibus.

De dictis terciis creditoribus comunis pro guerra Sardinee recipere debentibus.

De quartis creditoribus comunis quarto assignatis, qui mutuaverunt comuni Ianue, accipientibus officialibus de salva terra, et qui sunt approbati per dominum ducem et consilium, et in quibus assignacionibus debent recuperare.

De quintis creditoribus quinto assignatis, qui debent recipere pro stipendiis et guerra Corsice a comuni Ianue.

De sextis et ultimis creditoribus tempore domini Symonis Buchanigre olim ducis, in qua forma solvi eis debet.

171. De cassacione veterum regularum.

Inviolabiliter regulamus, statuimus et firmamus quod omnes regule hinc retro facte ante regulas presentes, et que in presenti nostro volumine non sunt contente, sint casse, irritae et nullius valoris, presentibus solum in suo robore perpetuo, Deo auctore, permansuris. Salvo tamen, quod per hoc nullum intelligatur factum fore preiudicium alicui creditori comunis in aliquibus regulis contento, qui vel per libros magistrorum racionalium vel aliter legitime comunis creditor appareret.

172. De iuramento regularum et earum publicatione.

Millesimo trecentesimo sexagesimo tercio, die decimoseptimo novembris.

Forma iuramenti prestiti super regulis observandis ante publicationem ipsarum.

Vos illustris domine, domine Gabriel Adurne, in-

elite ianuensium dux et populi defensor, iurabitis ad quatuor sacrosancta Dei evangelia, tactis corporaliter scripturis, observare per vos et officiales vestros seu comunis Ianue, et per quascunque alias personas, et facere observari, regulas et ordinaciones omnes et singulas in presenti volumine collocatas, bona fide et omni fraude excepta, prout iacent ad litteram, sine aliquo alio extrinseco intellecto, et in omnibus et per omnia prout acceptastis ducatus dignitatem in vestra elleccione in plathea sancti Laurentii celebrata, et prout iurare debebatis observare regulas fiendas per tunc regulatores ante nos electos, presencium regulatorum proximos precessores.

Qui dominus Gabriel, illustris dux predictus, audito sacramento predicto sibi per me notarium infrascriptum vulgariter et alta voce de verbo ad verbum lecto; in presentia undecim ex duodecim antianis, consiliariis suis, et vicariorum et consaloneriorum civitatis, iuravit, tactis evangelis sacrosanctis, in omnibus et per omnia secundum formam dicti sacramenti ut supra vulgariter sibi electi Et eodem modo iuraverunt omnes et singuli predicti undecim antiani, cum tunc abesset duodecimus antianus, scilicet Ralfus de Servo.

Nomina autem dictorum undecim qui iuraverunt sunt hec:

Lanfrancus de Podio, baptifolium, prior.

Bartholinus timonerius.

Bartholomeus de Goano.

Fredericus de Pagana.

Dominicus de Podio.

Anthonius de Oledo, specarius.

Petrus Bellogius, bambaxarius.

Obertus de Monelia.

Nicolaus Boverius de Bisanne.

Quilicus Bondinarius, et

Philippus de Alegro.

Nomina vero domini potestatis et domini vicarii domini ducis et iudicum dicti domini potestatis, necnon militum dicti domini ducis, ac etiam syndicatorum comunis Ianue, sunt hec, qui etiam iuraverunt ut supra observare:

Dominus Dilianus quondam domini Angeli de Panzaticis de Pistorio, miles, potestas civitatis Ianue et districtus.

Dominus Guillelmus Mercati de Lucha, vicarius dicti domini ducis.

Dominus Anthonius de Cechis de Montecalerio de Pedemoncium, licentiatum in iure civili, vicarius dicti domini potestatis.

Dominus Egidius de Cequis de Montecalerio de Pedemoncium, iuris peritus, iudex et assessor dicti domini potestatis.

Dominus Ricobonus de Vernatia, faber, vicedux.

Branchaleo de Urso et Pasqual de Matheo, milites dicti domini ducis.

Dominus Anthonius de Rocataliata, faber, unus ex duobus syndicatoribus.

Dominus Angellus de lo Negro, alius syndicator ex duobus syndicatoribus comunis Ianue.

Qui etiam cum predictis iuraverunt ut supra, hoc addito: dum tamen ipse regule non sint contra fidem catholicam.

Quo iuramento ut supra prestito, dicti domini regulatores omnes, ibi presentes, mandaverunt mihi Aldebrando de Corvaria notario ut ipsas regulas aperirem et legerem in presentia domini ducis predicti et eius consilii, et omnium et singulorum ibi existencium; et de ipsis regulis et qualibet earum, preterquam de elleccione duodecim antianorum, facerem copiam dictis domino duci et consilio eius, et domino potestati Ianue et omnibus et singulis vicariis, confaloneriis, conestabilibus, et quibuscunque personis singularibus civitatis et comunis Ianue eas requirerentibus, ad libitum voluntatis eorum et cuiuslibet eorum. Regulam autem predictam positam sub rubrica *de elleccione duodecim antianorum*, licet firma sit et pro firma illam habeant, tamen eam mandaverunt ita stare secretam pro bono publico usque ad tempus dominorum antianorum primo elligendorum; et tunc aperiatur, legatur et publicetur, et inviolabiliter observetur regulam predictam. Unde de mandato et voluntate ipsorum dominorum regulatorum, in pleno numero ibi existencium, legi, aperiri et publicavi ipsas regulas, et maxime regulas infrascriptas positas sub rubricis infrascriptis.

De servientibus ducalis palatii.

De prohibita munerum acceptione domini ducis, comitive et familie sue.

Quod dominus dux possit expendere pro interficiendo bannitos et malefactores.

De officiis ad sortem venientibus non vendendis.

Qualiter officia concedantur et officiales elligantur.

De parte officiorum nobilibus concedenda.

De quatuor syndicatoribus elligendis.

De iniuriis factis extra Ianuam appensate.

Item legi de verbo ad verbum regulas quasdam positas sub rubricis infrascriptis, compositas per of-

ficium sex regulatorum proxime precessorum nostrorum, que tamen casse et irritae sunt et nullius valoris, roboris et momenti. Rubrice autem sunt hee.

De sex syndicatoribus generalibus et eorum officio et potestate.

De loquentibus vel operantibus contra regulas conditas per dictos dominos regulatores.

De prohibita munerum acceptione domino duci, comitive et familie sue.

De maceriis cassis in superficie.

De pecunia solvenda castellanis que dabatur dictis sex.

De familia palatii et vicario et militibus, quos accipere non poterat nisi secundum formam illarum regularum.

De cassacione stipendiariorum equestrium.

Item legi et exposui vulgariter, sed superficialiter et in summa alta voce: De octo maceriis datis domino duci. Qualiter potest accipere vicarium et milites, macerios et servientes suos. Demum tam diu et tot regulas legi, tam superficialiter quam extense, quoad de mandato domini ducis et consilii et dominorum regulatorum, et de consensu omnium et singulorum ibidem existencium, dictum fuit mihi infrascripto notario: Sufficit et quiesce, bene se habent omnia facta per istos regulatores. Protestantes nichilominus ipsi decem regulatores, proferente domino Ingone Bono priore ipsius officii, in presentia, voluntate, beneplacito et assensu predictorum, quod propter presentationem et publicationem predictarum regularum ut supra factam non intendunt nec volunt quod intelligatur quod sibi et baylie ipsorum sit in aliquo derogatum, quominus usque ad finem sui temporis possint expedire quedam alia ad officium ipsorum pertinentia, nichil mutando propterea in regulis iam publicatis et apertis ut supra per eos, quo minus ipse regule firme sint et debeant inviolabiliter observari.

CAPITULA

CONSERVATORUM SEU MINISTRORUM

COMMUNIS IANUAE

ANNORUM MCCCLXXXIII ET MCCCLXXXVI

In Christi nomine atque Virginis matris
eius Marie. Amen.

Singula beneficia ad hanc mensuram vocantur eximia, ut quis tanto honorabilior habeatur, quanto civibus dominus magis profuisse cognoscitur. Omnis siquidem civis quantumcumque locuples, quantumcumque honorabilis sit, spernere et velle reputare non debet. Imo avidus esse potest in officio conservatorum, ne dum ellegi sed etiam idoneus extimari per quem civium gratiam singulorum compendiosa via conceditur acquirendi, qua eius semita, quove modo, qua virtute, quo duce metodosius favor seu plausus et gratificatio populi queri potest, quam si procuratio illius geratur officii unde possit Ianue sat⁽¹⁾ per quod cives in habondantia conservantur et popularium⁽²⁾ declinanda causa sedatur, que ex vitualium penuria sua consumit exordia, quia plebs Iohannes sanctus putat excedere dum.⁽³⁾ ieunare; huius namque officii inter cetera studium est ut ubique redundet in Ianua copia panis optata competentibus ponderibus, mensuris et precii limitata, utque carnes, vinum et pisces et victualia quelibet contentum populum sacient affluentur, que non pro libito vendentium distraherentur. Set ad numerum, pondera et precia moderata, prout officium indictum salubrius ducserit in singulis ordinandum; nimis enim foret enorme preiudicium et singularis rei et publice, si precia, numerus vel pondera rerum dimitterentur in potestate vendentium; longum denique esset per singula currere que habent tantum officium exercere, sed hoc dictum in summa sufficiat; quod scilicet conservatorum officium in copia publica semper esse debeat occupatum. Atque ideo nos Petrus de Castilione iuris peritus, Lorus Leardus et Iohannes de Bargalio, capitulatores super condendis et emendandis ministrorum capitulis constituti, inviolabiliter ordinamus, decernimus et firmamus,

(1) Lacuna.

(2) Id.

(3) Id.

quod singulis sex mensibus per dominum ducem et eius consilium in officio et ad officium antedictum elligantur tres boni viri, omni illa probitate conspecta de qua in tota civitate mellius poterunt inveniri, et cum quibus elligantur etiam duo scribe de collegio notariorum civitatis, meliores et magis idoney ad ipsum officium exercendum, qui in ipso collegio poterint inveniri. Qui ministrales seu conservatores et eorum scribe stare debeant in officio ministrarie mensibus sex, pro quo tempore habere debeant florenos quinquaginta auri pro quolibet eorum, quos percipere debeant et teneantur de condemnationibus fiendis per eos; que si sufficient ad dictam solutionem fiendam, bene quidem, et si non sufficient habeant inde dannum. Si vero de ipsis condemnationibus supererit, de eo quod supererit habeant et habere possint et debeant ipsi omnes et non singulariter decem pro centenario; et stent scindicamento sicut et ceteri officiales communis Ianue.

Qui conservatores iurent ad sancta Dei evangelia, tactis corporaliter sacris scripturis, eorum officium bene et legaliter exercere, et ab aliqua persona, arte vel artis consulibus, non accipere donum munus vel servitium per se vel interpositam personam; nec ad preces vel rogamina alicuius aliquid facere contra formam presentium capitulorum, vel contra eorum rectas conscientias. Imo omnes et singulos processus ipsorum et sentencias facient et ferent bona fide sine fraude, remotis odio, amore, timore, prece, precibus et precio, secundum formam presentium capitulorum prout iacent ad litteram sine aliquo extrinseco intellectu. Qui stare debeant semper in negotiis dicti officii occupati, seu sedendo ad banchum, seu inquirendo macellos, clapam, fornarios, pancogolos, tabernarios et alias artes vel personas et res eorum correctioni commissas.

Ipsi vero conservatores soli, et non aliquis alius magistratus civitatis Ianue, de questionibus, causis, controversiis, accusationibus, denunciationibus, inquisitionibus seu lamentationibus que de cetero, occa-

sione eorum que in presentibus capitulis continentur, se intromittant, examinent, diffiniant et cognoscant secundum formam presentium capitulorum tantum, simpliciter, summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii, et sine lamentatione et pignore bandi, per se ipsos, sine consilio alicuius iudicis vel sapientis, infra dies decem a die incepti processus numerandos.

De questionibus etiam vertentibus inter dominos vel dominas ex una parte, et famulos, famulas, servitiales, vilicos, laboratores, nutrices vel baiulas, occasione salarii vel mercedis ipsorum, cuiuscumque qualitatis existant, conservatores se possint intromittere, cognoscere, terminare, diffinire et condemnare secundum formam capitulorum loquentium de predictis; non obstante quod ipse questiones de iure stricto pertineant ad alios magistratus, quorum potestati per presentem non propterea derogetur. Possint etiam se intromittere de quibuscumque questionibus inter quascumque personas vertentibus, que non transcendant summam solidorum viginti tantum, et eas cognoscere, terminare et diffinire, et executioni mandare. Et predicta faciant et observent, diffiniant et cognoscant summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii et dacione pignoris bandi, secundum quod eis melius visum fuerit. In quorum curia ministrorum, vel coram eis vel aliquo eorum, non audeat nec possit iureperitus aliquis advocare, seu per modum advocacy ire; imo teneantur ipsi ministri, vinculo iuramenti, ipsorum iureperitorum aliquem non audire super aliqua litte, questione vel causa ad eorum banchum seu curiam sive extra.

A quorum seu maioris partis eorum sentenciis non possit vel valeat appellari, supplicari vel peti, meliorari, revocari, vel nulla dici; nec contra ipsas vel aliquam earum possit aliquis venire vel facere vigore alicuius preminentie, capituli, legis, consuetudinis vel decreti; set potius eorum sententie legiptime sint et pro legiptimis habeantur et executioni mandentur ut supra, nulla exceptione obstante, que dici vel excogitari possit, dum tamen late non sint contra formam presentium capitulorum.

Nec possint ipsi conservatores de aliquo vel pro aliquo sindicari per aliquem communis Ianue magistratum, nisi de dolo, fraude, barataria seu malicia commisis per eos vel aliquem eorum in officio vel occasione officii predicti, vel etiam de presentibus capitulis non conservatis.

Ne autem ipsorum iurisditio contempnatur, statuimus quod dominus dux, dominus potestas, qui est et pro tempore fuerit, et quicumque alius communis Ianue magistratus, teneantur et debeant ipsis conservatoribus, semper ad requisitionem ipsorum vel maioris partis eorum, dare auxilium, consilium et favorem, totiens quotiens fuerint requisiti pro dicto eorum officio exercendo, et pro executioni mandando omnia et singula facta, gesta et pronunciata per eos in his et super his que ut supra ad eorum officium pertinebunt.

Condemnationes quidem fiendas per ipsos conservatores exigant et exigere teneantur in pecunia numerata, sine aliqua diminutione quarte partis vel aliqua compensatione non admissa, quam cicius poterunt.

Nuncii autem et servientes ipsorum conservatorum possint portare arma quelibet, quemadmodum servientes dicti domini potestatis, dummodo dentur in scriptis millitibus ipsius domini potestatis et scribantur in curia domini iudicis ad maleficia deputati.

Verum ut longe inquisitionis aliquid invenire volentibus labor absit, capitulorum principia singulorum ad instar epigramatum rubricari mandavimus, que, tamquam iudices eorumque in capitulis continentur, legentium primo haustu brevissime faciant intellectum; ipsas quoque rubricas divissimus in tres partes, ut adhuc ipsa brevis ordinata se decliorem exhibeat inquirenti.

Prima pars continet illa tantum que sub pane et tritico [no]minantur, cuius rubricas adveximus quoque vini, que continet has rubricas (1).

1. De molinariis et eorum iuramento.
2. De pancogolis, ut granum emant bonum et ne faciant de non idoneo grano panem.
3. De grano idoneo, ne misceatur cum malo.
4. Quod panis venalis ad civitatem Ianue deferatur.
5. De meta panis minoris ponderis male coti et canestrellorum.
6. Quod in coquendo pane cassanis et alia pancogoli et fornarii teneantur.
7. De signo pancogolorum.
8. Quod pancogoli sufficientiam panis teneant in fenestris.
9. Quod quantitas panis venalis pro tertia parte sit in denariatis.
10. De bilanciis pancogolorum.
11. Quod conservatores vadant ad ponderandum.
12. De iuramento pancogolorum.
13. Ad quid ministri potestaciarum conservatoribus teneantur circa panem.
14. De fornariis, qui panem ad numerum et bene coctum redere teneantur.
15. Quod secundum lignorum precia fornarii coquere teneantur.
16. De precio solvendo pro altrocleis, verutis et rebus similibus, que coquuntur ad furnos, nuptiarum et conviviorum et aliis temporibus.
17. Quod furnarii non teneant stazonos in viis.
18. Si fornarii contra fernerint, infra quod tempus questiones debeant terminari.
19. Quod ad festa nativitatis et resurrectionis Domini sine coquendo fornarii stare possint.
20. De iuramento furnariorum.
21. De tabernariis et vinum vendentibus ad minutum.
22. Ne vinum extra districtum Ianue deferatur.

(1) Vedansi le aggiunte in fine bailie dominorum conservatorum, nelle colonne 450 e 456.

23. Quod tabernarii de vino, quem emerint ad pontes, teneantur usque in quartam partem civibus consentire.

24. Ne vinum novum cum veteri misceatur.

25. Ne quis ponat aquam vendendo in vino.

26. Ne vinum vendatur, nixi de vegete presentialiter extrahatur.

27. De vino, quod sentiat de ponto, grego, marcido et aliis viciis ultra sex denarios non vendendo.

28. Quod vinum per famulos tabernariorum vendi non possit ultra precium ordinatum a tali tabernario.

29. De mensuris vini habundanter habendis.

30. De pinta, media pinta, tertio et quarto in tabernis tenendis.

31. Quod in tabernis non ludatur.

32. De tollendis tabernariorum coniurationibus.

33. De iuramento tabernariorum.

Secunda pars continet illa, que de companatico, ut sunt carnes et pisces, faciunt mentionem; cuius rubrice he sunt.

34. De macelariis, et qualiter debent satisfacere et iurare.

35. Quod in mari bestie non emantur.

36. De carnibus vendendis ad pondus, et de pensis et bilanciis pro pensando et annullis pensorum soldandis.

37. Ut dentur carnes emere volentibus quantum volent.

38. De carnibus non emendis nec vendendis ultra precia limitata.

39. Quod macellariis liceat vendere carnes plus uno denario de festivitatibus infrascriptis.

40. De sanguine colligendo et putredine et ossibus eiiciendis et macellis scopandis.

41. De non vendendo carnes morbosas.

42. De iunctis non dandis.

43. De lana et pedibus non dimittendis cum carnibus, et de pinguedine apostica in carnibus non ponenda.

44. Ne capita vel membra intestina vendantur ad pondus.

45. Quod quecumque carnes sub nomine tantum vendantur, et ne cum castro carnes alie vendi possint, et de visitando macellis.

46. Quotiens conservatores teneantur visitare macellos.

47. Ne ad cantaretum, set tantum ad bilancias ponderetur.

48. De cantaretis quorumlibet macellariorum, ad que carnes vendende in grossum debeant ponderari, et de porchis aperiendis.

49. De ligis, conventiculis et conspiracyonibus macellariorum puniendis.

50. Quod mensibus iunii, iulii et augusti macellarii vendant et faciant carnes etiam diebus dominicis.

51. Quod macellarii notificentur et iurent capitula sue artis.

52. De his qui dederint carnes minus.

53. De non vendendo porcham sfilioratam.

54. De mensibus iunii, iulii et augusti non occidant bestias, nisi pulsatum fuerit nonam.

55. De carnibus gramignosis.

56. De piscatoribus, et quod pisces presententur in clapa, et qui pisces ad pondus et qui ad numerum et quanto precio vendi possint.

57. Quod pisces non vendantur in mari.

58. Quod qui pisces detulerint vendant illos, et coadiutores cum habeant ad vendendum, et quod ubi sunt piscati pars tertia possit vendi.

59. Quod merchatores piscium vendant illos usque ad dimidiam ad minutum, antequam a reventoribus possint emi.

60. Quod conservatores et scribe non emant pisces, nixi pro eorum usu.

61. De piscibus marcidis non vendendis.

62. De piscibus non balneandis.

63. Ne a calendis februarii usque ad calendas maij piscetur ad arexios ut infra.

64. De ludo in clapa prohibito.

65. Ut nisi pulsata nona vel tertia nemo reventor vendat pisces, nec clapam intret.

66. Qualiter piscatores habere debeant noticiam predictorum, et de iuramento ipsorum.

67. De clapa a conservatoribus visitanda.

68. De piscibus salsis.

Tertia vero pars, quam variarum particularum nominamus, rubricas rerum amplectitur diversarum. Necesse enim fuit nobis hec diversa seponere, volente certa causa diversis immiscere; hec enim, que in hac particula continentur nedum prorsus a ceteris sunt diversa, imo invicem quod ipsa sibi ipsis videntur extranea. Quam terciam particulam rubrice continent subsequentes.

69. Ut calige non fiant in ecclesiis et in earum foribus revendantur.

70. Ad que precia ova, zonchate et presinzole vendi possint.

71. Ut apothecarii non vendant in publico, set tantum ad proprias apothecas.

72. De portantibus uvam vel agreste, et qualiter vendi possint.

73. Quod non vendantur presinsole absque ovis.

74. De rebus malle mensuratis vel ponderatis.

75. Qualiter ligna debeant ponderari.

76. Quod carbonum vendatur ad mensuram.

77. De cantaretis in apotecis non tenendis.

78. De marcandis cantariis et romanis.

79. De rebus male ponderatis vel mensuratis.

80. De scandaliandis mensuris vini, olei et furmenti.

81. De habendo stateras et pondera iusta.

82. De boioris et staeris.

83. De lapideis ponderibus speciariorum.

84. De aptandis carculis et mensuris.

85. De calegariis et barrilariis et aliis artificibus.

86. De candellis et cera.

87. De candellis et sepo.

88. De tintoribus tellarum.
89. De balneis et balneatoribus.
90. De murta et feze non comburenda.
91. De non tenendis perticis extra domum.
92. De carubeis scopandis.
93. De aqua et putredine non proiciendis extra domum.
94. De fimo et murta copertis portandis.
95. De porcis in civitate Ianue non tenendis.
96. De cloachis sive latrinis scopandis.
97. De arena ad mensuram vendenda.
98. De calcinaroriis et madoneriis.
99. De lateribus non revendendis, et personis exceptatis, et quanto precio vendi possint.
100. De lateribus et clapellis ad mensuram deferendis.
101. De clapellis et abainis ad mensuram vendendis.
102. De quadrupedibus, ne ligentur sub porticibus vel in vicis.
103. Quod boni veretoni fiant de azario, et ne veretoni vel balistre de Ianua extrahantur.
104. De laboratoribus et plataroliis.
105. De cintracis.
106. Quod sentencie conservatorum preferantur sentenciis consulum artificum.
107. Quod conservatores possint se intromittere de questionibus pensionum domorum.
108. De hiis qui dederint minus pondus vel mensuram.
109. De revenditoribus, ne emant usque ad terciam pulsatam.
110. Quod revendentes usque ad terciam non revendant.
111. De verbis contumeliosis.
112. Quantum slovi et haberi debeat pro marcando.
113. Quod caldelarii et clapucii ad infrascripta teneantur.
114. De feno et paleis falsificatis.
115. De porcis restringendis, et quod non possint ire per civitatem nixi ut infra.
116. De presinzolis ponderandis et vendendis ut infra.
117. Quod açimatores non possint tenere, etc.
118. Quod hostalani etc.

119. De axinariis et bestias ducentibus, etc.
Que duo ultima capitula pendent in suspenso confirmatione tempore remanserunt usque ad beneplacitum domini ducis et consillii, et ideo in fine capitulorum quorumlibet sunt locata.

1. De molinariis et eorum iuramento.

Statuimus et ordinamus quod universi et singuli molinarii, et qui officium et artem molinariorum exerceant, teneantur et debeant, vinculo iuramenti, granum quem receperint ad molendum bene et legaliter custodire et salvare, et vere de ipso grano

farinam fieri facere, et ipsum non permutare seu cambiare, et de ipso non accipere pro moltura nisi vintenam partem dicti grani. Et si forte mina grani constiterit a solidis triginta supra, non accipiant pro illo molendo nisi ad rationem denariorum decem octo pro mina. Et si forte aliquis molinarius in predictis vel aliquo predictorum contrafecerit, condempnetur et condemnare debeat pro quolibet rotulo quem minus dederit vel ultra retinuerit, quam ordinatum est ut supra, in denarios sex. Quorum tertia pars sit illius cuius esset farina; et nihilominus damnum passo faciant emendari.

Si autem granum fuerit permutatum seu cambiatur illi qui miserit illud ad molendum, de qua permutatione non contentetur ille qui misserit, condempnetur ille molinarius ad restitutionem precii dicti grani persone cuius fuerit illud, quod precium predictum illius cuius fuerit declaretur; et ultra in solidos viginti pro qualibet mina, qui sint conservatorum.

Et teneantur et debeant dicti molinarii, et quilibet eorum, coram dictis conservatoribus iurare ad sancta Dei evangelia de ipsorum arte bene et legaliter exercenda, et de observandis predictis et quolibet predictorum, et quod aliquam fraudem non faciant seu fieri permittent, per se vel aliquem de domo sua, in grano molendo; et ultra quod quilibet eorum coram dictis dominis conservatoribus det securitatem de libris viginti quinque Ianue de predictis omnibus et singulis observandis, sub pena soldorum quinque pro quolibet et qualibet vice; et nihilominus predicta facere teneantur.

Compellantur molinarii ad eundem in exercitiis generalibus et specialibus, tam maris quam terre, sicut alii homines civitatis Ianue et districtus compelluntur, nisi bonum et idoneum cambium dederint in voluntate eorum qui ad predicta fuerint constituti. Et teneantur molinarii Ianue et districtus facere avarias et angarias reales et personales tam in mari quam in terra, sicut alii cives et districtuales Ianue qui ad predicta compelli possunt. Non obstante aliquo capitulo generali vel speciali in contrarium condito vel condendo. Quibus omnibus, in quantum presenti capitulo obviarent, per presentem volumus derogari (1).

2. De pancogolis, ut granum emant bonum et ne faciant de non idoneo grano panem.

Statuimus et ordinamus quod universi et singuli pancogoli, et facientes panem pro vendendo in civitate Ianue et suburbiis, a sancto Lazaro usque ad pontem superiorem Bisannis habitantes et vendentes, non audeant vel presumant per se vel aliam personam emere, pro suo usu vel alieno, granum in raibis communis Ianue, nec ab aliqua alia persona habente granum ad vendendum, nec pro usu suo nec pro alia causa, quod granum non sit bonum, merchan-

(1) Vedansi le aggiunte fatte al presente capitolo, nella col. 448.

tille et sufficiens, seu idoneum ad faciendum panem tam album quam de tota pasta pro vendendo. Si quis autem pancogolus, seu quecumque alia persona panem faciens ad vendendum, inventus fuerit emere granum alterius bonitatis, condemnetur et condemnari debeat in amissione dicti grani; cuius grani tertia pars sit accusatoris, tertia pars operi portus et modulli, et tertia conservatorum.

Qui pancogoli, et alii panem facientes ut supra pro vendendo, sive sunt albi sive de tota pasta (teneantur) facere eos panes de grano bono, merchantilli, sufficienti et idoneo, et non de grano marcido et non sufficienti, vel non merchantilli vel non bono, vel non putrido vel non idoneo, sub pena soldorum decem pro quolibet et qualibet vice, et ultra amissionis panis; qui panes dentur carceratis (et) hospitalibus. Et utrum autem ipsi pancogoli et panem facientes ut supra contrafecerint in predictis, sit et stetur arbitrio, declarationi et determinationi conservatorum.

3. De grano idoneo, ne misceatur cum malo.

Non debeant aliqui pancogoli, vel alii panem facientes pro vendendo, miscere granum bonum cum malo, nec farinam bonam cum mala pro pane faciendo. Set debeant illum panem facere de grano bono et merchantilli; nec etiam possint vel debeant miscere cum furmento lombardo aliud granum, sub pena florenorum decem pro quolibet et quallibet vice.

4. Quod panis venalis ad civitatem Ianue deferatur.

Statuimus et ordinamus, quod quolibet tempore possit deferri panis venalis ad civitatem Ianue per quamlibet personam, non obstante aliquo statuto aliquorum pancogolorum; et etiam officium ministrorum non possit aliquid statuere, seu precipere in contrarium. Dum tamen ipse panis sit ad metam per capitulum ordinatam, ita quod panis qui non esset ad metam subiaceat panis contentis in presentibus capitulis. Salvo quod predicti defferentes non possint facere postam, pro vendendo dictum panem, prope apotecham alicuius pancogoli, sub pena arbitrio ministrorum.

5. De meta panis minoris ponderis male coti et meta canestrellorum.

Ipsi autem pancogoli, et facientes panem pro vendendo, teneantur et debeant facere dictos panes pro vendendo ad pondus, et metam limitatam et ordinatam seu ordinandam per conservatores; et ipsos panes tanti ponderis tenere super fenestris et in domibus teneantur; quam metam et pondus dicti conservatores omni die veneris, habito respectu ad quantitatem grani, quod erit in civitate Ianue et quod cotidie venit ad civitatem Ianue, et ad illam

quantitatem grani cuius maior pars erit in civitate Ianue, secundum conservatoribus mellius videbitur, servata forma ut infra, videlicet quod conservatores communis Ianue et eorum scribe teneantur et debeant de cetero quolibet die investigare et inquirere precia grani, quantum vendetur singula die, et scribere et noctare teneantur et debeant ipsa precia ordinate in hunc modum, videlicet quod die veneris proxima ventura incipere debeant noctare dicta precia grani, quantum vendentur ipsa die, et sic facere aliis diebus usque ad diem veneris proxime sequentem exclusive, et dicta die assumere dicta precia, et dividere ipsa precia debeant. Qua divixione facta, dicta die dare debeant metam pancogolis faciendam secundum precia ad que ascendit, ut in sequenti tabula laciis et clarius continetur; et ita die venere ab hinc in antea fiat et debeat observari.

Tabulla mete doierii panis albi et nigri, que secundum ascensum et descensum preciorum a conservatoribus poni debent, quando granum venditur precii infrascriptis, et eodem modo denariate panis ad eandem rationem diminuendo dimidiam tare doieriorum.

Et primo doieriis panis albi.

Pro	soldis	xxi	uncie	xi	qr.	ii
»	»	xxiii	»	xi	»	—
»	»	xxv	»	x	»	ii
»	»	xxvii	»	x	»	—
»	»	xxviii	»	viii	»	ii
»	»	xxx	»	viii	»	—
»	»	xxxiii	»	viii	»	ii
»	»	xxxv	»	viii	»	—
»	»	xxxvii	»	vii	»	iii
»	»	xxxviii	»	vii	»	ii
»	»	xxxxi	»	vii	»	i
»	»	xxxxiii	»	vii	»	—
»	»	xxxxv	»	vi	»	iii
»	»	xxxxvii	»	vi	»	ii
»	»	xxxxviii	»	vi	»	i
»	»	li	»	vi	»	— $\frac{1}{2}$
»	»	liii	»	v	»	iii $\frac{1}{2}$
»	»	lv	»	v	»	iii
»	»	lvii	»	v	»	ii $\frac{1}{2}$
»	»	lviii	»	v	»	ii
»	»	lxi	»	v	»	i
»	»	lxiii	»	v	»	— $\frac{1}{2}$
»	»	lxv	»	v	»	—
»	»	lxvii	»	iiii	»	iii $\frac{1}{2}$
»	»	lxviii	»	iiii	»	iii —
»	»	lxxi	»	iiii	»	ii $\frac{1}{2}$
»	»	lxxiii	»	iiii	»	ii
»	»	lxxv	»	iiii	»	ii
»	»	lxxvii	»	iiii	»	i $\frac{1}{2}$
»	»	lxxviii	»	iiii	»	i $\frac{1}{2}$
»	»	lxxx	»	iiii	»	i

Doierius panis totius paste.

Pro	soldis	xxi	uncie	xv	qr.	$\frac{1}{2}$
»	»	xxiii	»	xiv	»	i

399

Pro	soldis	XXV	uncie	XIII	qr.	II
»	»	XXVII	»	XII	»	III $\frac{1}{2}$
»	»	XXVIII	»	XII	»	I $\frac{1}{2}$
»	»	XXXI	»	XI	»	III
»	»	XXXIII	»	XI	»	I
»	»	XXXV	»	X	»	III
»	»	XXXVII	»	X	»	I
»	»	XXXVIII	»	X	»	—
»	»	XXXIX	»	VIII	»	II
»	»	XXXIII	»	VIII	»	I
»	»	XXXV	»	VIII	»	III
»	»	XXXVII	»	VIII	»	II
»	»	XXXVIII	»	VIII	»	I
»	»	LI	»	VIII	»	—
»	»	LIII	»	VII	»	III
»	»	LV	»	VII	»	II
»	»	LVII	»	VII	»	I
»	»	LVIII	»	VII	»	— $\frac{1}{2}$
»	»	LXI	»	VII	»	—
»	»	LXIII	»	VI	»	III
»	»	LXV	»	VI	»	II $\frac{1}{2}$
»	»	LXVII	»	VI	»	II
»	»	LXVIII	»	VI	»	I
»	»	LXXI	»	VI	»	— $\frac{1}{2}$
»	»	LXXIII	»	VI	»	—
»	»	LXXV	»	V	»	III $\frac{1}{2}$
»	»	LXXVII	»	V	»	III
»	»	LXXVIII	»	V	»	I $\frac{1}{2}$
»	»	LXXXI	»	V	»	— $\frac{1}{2}$

Non tamen intelligatur ipsos pancogolos contra fecisse, si postquam panis factus et coctus fuerit per viginti quattuor horas, fuerit minoris ponderis ut infra; videlicet denariata panis, que esse debet de unciis sex, si inventa fuerit minoris ponderis quarte partis unius uncie, vel doblerium panis, quod esse debet de unciis duodecim, inventum fuerit minoris ponderis medie uncie; et ad rationem eandem per omnia, tam de numero unciarum, sive plures sive pauciores esse debuerint, quam de numero horarum post horas duodecim usque ad horas viginti quattuor inclusive.

Si quis autem contra fecerit, tenendo vel vendendo panes minoris ponderis pondere sibi dato, condempnetur in tempore quorumlibet conservatorum in soldis quinque pro prima vice; pro secunda vero vice condempnetur in soldis decem Ianue; pro tertia autem vice condempnetur in soldis quindecim Ianue; pro quarta autem vice, quinta et sexta, et ab inde supra quantumcumque fuerit, condempnetur in soldis quindecim Ianue pro qualibet vice; et nihilominus singula et omni vice amittat panem. Qui panis sit pro dimidia pauperum miserabilium et carceratorum in electione conservatorum, pro alia vero dimidia sit conservatorum. Salvo, non obstantibus supradictis, quod si inveniantur in decem soldatis panis quattuor doierii mali ponderis, si male cocti, frangatur tallis panis et dimittatur eisdem pancogolis sive panem vendentibus; condempnetur tamen contra faciens in denariis tribus pro quolibet pane reperto

mali ponderis vel male cocti. Si vero in decem soldatis inveniantur a quattuor doieriis supra mali ponderis vel male cocti, eo casu frangatur panis et eisdem panis vendentibus dimittatur, et condempnetur iuxta formam presentis capituli, et quod dictum est supra de pane minoris. Idem in omnibus et per omnia intelligatur et observetur in pane male cocto. Qui panis utrum sit bene coctus vel male coctus, remaneat et sit in arbitrio declarationi et cognitioni conservatorum.

Canestrellos autem faciant et fieri faciant, et facere et fieri facere teneantur, illos videlicet quos vendent uno denario, tanti ponderis quanti erit una denariata panis albi, minus tamen una uncia pro qualibet denariata, et sic ascensive, sub ea pena et penis de quibus in meta panis lacius continetur (1).

6. Quod in coquendo panem casanis et allia pancogoli tractentur ut furnarii.

Quia quidam sunt pancogoli, qui casanis coquunt panem, altrocneas, tianos, rostos, seu verutos, seu carnes que in illis vel circha illa sunt, statuimus et ordinamus quod ipsi pancogoli ipsum panem, altrocneas, tianos, rostos, seu verutos coquant et coquere debeant eo precio quo furnarii coquere teneantur et eo modo conditione et forma et pena seu penis (2).

7. De signo pancogolorum.

Universi et singuli pancogoli, pancogole, seu panem facientes pro vendendo in civitate et suburbis, teneantur et debeant signum habere suum proprium, quorum quodlibet sit dissimile ceteris; quo signo signare teneantur panem quem facient, seu fieri facient. Quod signum cum suo nomine iuxta illud dare conservatoribus in scriptis quilibet pancogolus teneatur, et scribi facere in ipsorum cartulario, sub pena soldorum quinque pro quolibet et qualibet vice. Quia pena semel et pluries soluta vel non, dictum signum facere et scribi ut supra facere etiam teneatur.

8. Quod pancogoli ad sufficientiam panis teneant in fenestris.

Teneantur etiam omnes et singuli supradicti habere et tenere super eorum fenestris panem, secundum metam sibi datam, in quantitate tanta que sit satis et sufficiat emere volentibus, ita quod indigentes et emere volentes panem de illo copiam possint habere; sub pena a soldis decem usque in soldis viginti pro quolibet et qualibet vice qua fuerit contrafactum.

9. Quod quantitas panis venalis pro tertia parte sit in denariatis.

Quotiens autem pancogoli seu pancogole, seu

(1) Vedi aggiunta, col. 448.

(2) Vedi aggiunta, col. 454.

alie persone fecerint panem ad vendendum, teneantur facere dictum panem saltem pro tertia parte in denariatis, et pro alia possit fieri in doieriis, et hoc quando furmentum esset ad precium soldorum quadraginta Ianue, vel ab inde infra; et hoc sub pena soldorum duorum pro quolibet, et qualibet vice. Si vero furmentum esset ad precium soldorum xxxx supra, tunc sufficiat si facient dicti pancogoli terciam partem in denariatis; et si contra fecerint, incurrant in dictam penam.

10. *De bilanciis pancogolorum.*

Pro bono publico statuimus, quod omnes pancogoli et pancogole, et panem facientes pro vendendo in civitate Ianue et suburbiis, teneantur tenere bilanciam seu stateram in eorum fenestris cum pensis iustis et marchatis marchio conservatorum, sub pena soldorum quinque Ianue pro qualibet fenestra et qualibet vice. Et predicta notificentur dictis pancogolis, et eis assignetur terminum per conservatores intra quem fieri faciant et habere possint et debeant bilancias antedictas.

11. *Quod conservatores valant ad ponderandum*

Conservatores per se ipsos, scribas et nuncios eorum, teneantur ire ad ponderandum et ponderari faciendum panes, biscotum ad minutum vendendum, et canestrelos ad apotechas et domos pancogolorum, et ubi voluerint, et ad videndum si ipsi pancogoli contra fecerint in aliquo de predictis semper quantumcumque et quotiescumque videbitur eis; sed saltem hoc quod faciant qualibet ebdogmada, tribus diversis diebus, sub pena sindicamenti arbitrio sindicatorum.

12. *De iuramento pancogolorum.*

Conservatores autem teneantur facere iurare pancogolos et pancogolas et omnes et singulos panem facientes pro vendendo, quod canestrelos et panem bene, decenter et legaliter coquent, et facient et fieri facient ad pondus et metam per ipsos conservatores sibi dandum bona fide sine fraude, et quod predicta capitula ad eorum officium spectantia observabunt. In quo sacramento faciendo, eis legantur et notificentur capitula predicta; que capitula ipsi observare debebunt.

13. *Ad quid ministri trium potestaciarum conservatoribus teneantur.*

Ministri vero constituti et constituendi in potestaciis Pulcifere, Bisannis et Vulturi, secundum quod in dictis potestaciis et qualibet earum consueti sunt constitui, teneantur et debeant ponderare, et metas super pane faciendo et fieri faciendo in dictis potestaciis, vel aliqua earum, causa vendendi, accipere a conservatoribus civitatis Ianue secundum quod

consueti sunt, videlicet, omni die veneris, sicut faciunt pancogoli Ianue, et secundum metam eis datam et dandam per conservatores, facere et fieri facere tam panem album quam de tota pasta, et hoc secundum penas consuetas; et quod omnes ministri, qui fient in dictis potestaciis et qualibet earum, in reteriis et aliis locis dictarum potestaciarum, in principio ipsorum officii teneantur se presentare coram conservatoribus, et se scribi facere sicut sunt ministri, et iurare in sancta Dei evangelia de eorum officio bene et legaliter faciendo, et de inquirendo in loco illo, in quo quilibet eorum erit minister, quoslibet contra facientes. Et si dicti ministri dictarum potestaciarum contra fecerint, condemnentur per conservatores civitatis Ianue secundum quod eis videbitur.

14. *De fornariis qui panem ad numerum et bene cotum redere teneantur.*

Statuimus et ordinamus quod universi et singuli fornarii, seu coquentes panem tam casanis quam aliis personis, sive sunt causa vendendi sive non, teneantur et debeant panes, quos coquere debebunt, bene et diligenter ac legaliter coquere, et ipsos asaxonare bene et sufficienter, et eos non devastare nec comburere seu bruxare, et ipsos panes illis quorum erunt, seu famulis eorum tam masculis quam feminabus, vel portatum fuerit seu ad furnos eorum, de quo numero et portacione stetur et stari debeat dictis famuli et famule illorum quorum panis erit, vel dicto illorum quorum panis erit, si famulos non habuerint. Et si ipsi fornarii dictos panes, ut supra, non coquerint et asaxonaverint, arbitrio conservatorum ipsos panes emendare debeant persone cuius fuerit ille panis, tanto precio quantum per dictos conservatores fuerit existimatum, sive pro tanto precio quantum dictum fuerit per illum seu illos cuius dicti panes erunt, sibi constitisse granum ex quo dicti panes erunt facti, et omnes avarias factas in dicto pane faciendo. Quam emendationem dicti conservatores fieri facere teneantur per fornarios infra dies duos, postquam habuerint noticiam de predictis (1).

15. *Quod secundum lignorum precia fornarii coquere teneantur.*

Statuimus quod per conservatores videantur et examinentur precia lignorum, ex quibus panis coquitur; et secundum ipsorum lignorum precium, ordinent quantum fornarii et coquentes panem casanis et aliis personis accipere debebunt; et hoc notificare fornariis. Qui fornarii, secundum ordinationem factam per conservatores, accipere et sibi solvi facere debeant pro coquenda qualibet mina panis, seu grani, et de maiori et minori quantitate ad eandem rationem. Quam ordinationem, seu taxationem, ipsi conservatores facere teneantur infra dies quindecim

(1) Ved. giunte, col. 450.

post introitum ipsorum officii, et postea successive singulis duobus mensibus semel tantum. Dum tamen ipsi conservatores ordinare non possint, quod ipsi fornarii habeant ultra soldos tres pro qualibet mina panis. Qui fornarii si ultra metam ordinatam seu ordinandam acceperint, incidant in penam soldorum quinque Ianue pro quolibet, et qualibet vice, preter quam in festis nativitatis et resurrectionis Domini, in quibus eis liceat accipere ante ipsas festivitates, per cotam unam tantum, ad rationem dupli eius quod aliis diebus acciperent ⁽¹⁾.

16. *De precio altrocrearum, verutorum et rerum similium, que coquuntur ad furnos nuptiarum et conviviorum et aliis temporibus.*

Possint ipsi fornarii seu pancogoli, panem coquentes ad casanas, accipere de altrocreis, tortellis, rostis et tianis, que coquuntur ad furnos, ut infra, videlicet:

De altrochea magna	denarium 1 1/2
De altrochea parva	» 1
De tortello magno	» 1
De rosto magno	» 1 1/2
De rosto parvo	» 1
De tiana	» 1

Et si ultra acceperint ipsi fornarii, quod dictum est, condemnentur pro quolibet et qualibet vice in soldum unum.

In festis autem nativitatis et resurrectionis Domini possint accipere de dictis turtellis et altrocreis duplum precii pretaxati.

In festo autem anni novi possint accipere de altrocreis et placentis seu turtis et fugatiis denarios duos pro qualibet, et non ultra.

Si vero ipse altrocree coquerentur tempore nuptiarum et conviviorum, possint ipsi fornarii accipere de ipsis altrocreis:

Si cantarium lignorum vendetur precio soldi unius, de turta magna denarios sex.

Si cantarium vendetur soldum 1 denarios IIII, de turta magna denarios VIII.

Si cantarium vendetur soldum 1 denarios VIII, de turta magna denarios x.

Si cantarium vendetur soldos II, de turta magna denarios XII ⁽²⁾.

Si autem cantarium lignorum maiori seu minori precio venderetur, tunc de ipsis turtis coquendis, et qualibet earum, accipiant secundum quod ordinabitur et disponetur per conservatores, et non ultra.

De turtellis autem parvis, que tempore nuptiarum et conviviorum fieri consueverint, accipiant ipsi fornarii, pro quolibet centenario turtellarum, soldos quinque Ianue et non ultra, non habito aliquo intuitu ad precium lignorum, sive magnum fuerit sive parvum. Quas turtas et turteletas quilibet fornarii coquere teneantur omni persone que coquerit ad fur-

num suum, quando dicte persone casus sponsalium intervenerit, pro dicto precio tantum, et non plus exinde accipere. Et si contingerit coqui altrocreas quinque vel pauciores in die festivo, et in die in quo non coquerent fornarii, habeant dicto casu et habere possint dicti fornarii pro qualibet altrocree magna precia supradicta, et ultra dimidiam ipsorum preciorum, sub pena librarum trium Ianue.

Et si fornarii seu pancogoli, panem coquentes ad casanas, devastaverint panes, turtas, rostos, tianos predicta, vel aliquod eorum, teneantur conservatores illum, illas et illa facere emendari illi persone cuius erint, eo et tanto precio quo et quanto existimabuntur per personam seu personas cuius fuerint, seu per eorum nuncios; et in tanta quantitate condemnentur fornarii seu pancogoli antedicti, ad quorum furnos devastata fuerint supradicta.

17. *Quod fornarii non teneant stazonos in viis.*

Non possint fornarii extra domos in viis, sive iuxta vias, tenere vel habere stazonos pro ponendo in eis tabullas panis; sub pena a soldis quinque usque in soldos decem, arbitrio conservatorum.

18. *Si fornarii contrafecerint, infra quod tempus debeant questiones terminari.*

Si quis fornarius vel pancogolus, panem coquens, contra fecerit in predictis vel aliquo predictorum, teneantur conservatores illa die, vel sequenti, qua super hoc fuerint requixiti, summarie diffinire, cognoscere et terminare, et executionem facere sine lamentacione in scriptis. Et de lamentationibus, que coram ipsis fient de predictis fornariis et pancogolis et panem coquentibus ad casanas, teneantur stare sacramento conquerentis, si fuerit bone fame arbitrio conservatorum.

19. *Quod ad festa nativitatis et resurrectionis dominice sine coquendo per quatrimum stare possint*

Statuimus et ordinamus quod ad veneranda festa nativitatis et resurrectionis dominice, fornarii et pancogoli civitatis Ianue et suburbiorum possint stare sine coquendo panem quatuor diebus tantum, et non ultra. Si quis autem ultra steterit, incidat in penam soldorum viginti pro quolibet, et qualibet vice. Salvo quod, si aliquis ex fornariis et pancogolis ante dictis pro reparatione furnorum forsan indigerent, tunc, petita et habita licentia a conservatoribus ante dictis, possint stare sine coquendo panem tanto tempore de quanto impetraverint licentiam a predictis. Non intendentes tamen in aliquo derogare vendicioni introitus pancogolorum, vel alicuius § vel clause ipsius introitus.

20. *Quod fornarii iurent ista capitula.*

Teneantur conservatores facere iurare fornarios et pancogolos, panem coquentes ad casanas, de arte

⁽¹⁾ Ved. aggiunte, col. 450.

405

sua bene et legaliter exercenda, et de observandis omnibus et singulis supradictis ad artem suam pertinentibus bona fide; que predicta ad fornariorum artem pertinencia per scribam suum ipsis fornariis recepturis sacramentum predictum legi et exponi facere teneantur.

21. *De tabernariis.*

Tabernarios universos et revendentes vinum iurare faciant conservatores, ne furem vel furtum in suis domibus recipiant vel tabernis ullo modo, et ne aquam, nec lebum, nec moiras, nec aliud ponant, nec poni faciant, seu consentient quod ponatur in vino quod vendant vel vendi faciant; sub pena a libris quinque usque in libris decem Ianue, arbitrio conservatorum. Liceat eis tamen dictum vinum aptare cum ovis.

22. *Ne vinum extra Ianuam defferatur.*

Nullus tabernarius, qui emerit vinum vel emi fecerit in aliqua parte districtus Ianue, possit illud defferri facere extra Ianue districtum, sub pena dupli extimationis dicti vini, cuius medietas sit accusatoris.

23. *Quod tabernarii de vino, quem emerint ad pontes, teneantur usque in quartam partem civibus consentire (1).*

.
.
.

24. *Ne vinum novum cum vetere misceatur.*

Non possit etiam nec debeat aliquis tabernarius, seu famulus eius, vel aliquis de familia sua, vel alia persona, de ipsorum vel alicuius eorum mandato immiscere, vel facere immisceri, vinum mustum cum vino vetere posito in aliqua vegete, a medio mense septembris usque ad festum nativitatis Domini. Si quis autem contra fecerit, puniatur quilibet contra faciens, vel dominus taberne pro eo, in solidis viginti pro qualibet vice; quorum medietas sit accusatoris, et habeatur privatus.

25. *Ne quis aquam ponat in vino vendendo.*

Non audeat vel presumat aliqua persona cuiuscumque conditionis existat, que vinum teneat, vel differat in civitatem Ianue causa vendendi, ponere in dicto vino, quod detulerit, vel habebit seu deferri fecerit, aquam, vel aliquam aque quantitatem, sub pena a libris quinque usque in libris decem Ianue pro quolibet, et qualibet vice, arbitrio conservatorum. Qui elligere teneantur duos bonos et legales viros, qui diligenter inquirere teneantur si quis

contra fecerit in predictis, et contra facientes refferre vel refferre et notificare conservatoribus, quorum assertioni stetur; et conservatores teneantur exigere a dictis contra facientibus a libris quinque usque in libris decem ianuinarum eorum arbitrio.

26. *Ne vinum vendatur nixi de vegete presentialiter extrahatur.*

Vendentes, seu vendi facientes vinum ad minutum, non mensurent, nec vendant aliquod vinum, nixi de vegete presentialiter extrahatur, ita etiam ut vinum cum alio vino non debeat immisceri. Imo nec vinum unius maneriei pro vino seu loco vini alterius possit dari. Si quis autem contra fecerit in aliquo de predictis, condemnetur a solidis quinque usque in solidis decem pro quolibet, et qualibet vice; quorum medietas sit accusatoris. Et stetur de predictis dicto ementis vel accipientis dictum vinum, si fuerit bone fame.

27. *De vino quod senciatur de ponto, grogo, marcido, et aliis viciis, ultra sex denarios non vendendo.*

Si quis tabernarius, vel aliqua persona pro eo, vinum vendens ad minutum, a denariis sex supra vendiderit aliquod vinum alicui persone valoris precii supradicti, quod sapiat acetum, vel sentiat de ponto, vel de grogo, vel de marcido, vel quod sit coratum seu svampitum, condemnetur in solidis duobus pro qualibet vice. Nec possint tabernarii, vel alii supradicti, tenere vel habere in boiolis vel aliquo alio vase, que sub spina vegetis teneant, vinum seu aliquam quantitatem vini, quod sit altum a fondo dicti vassis ultra altitudinem unius digiti, sub pena soldorum viginti pro quolibet, et qualibet vice. Et credatur de predictis emptori dicti vini, qui vinum talle emerit, seu qui vinum in dictis vaxis ultra dictam mensuram viderit (1).

28. *Quod vinum per famulos tabernariorum vendi non possit ultra precium ordinatum a talli tabernario.*

Ad evictandas fraudes, que fiunt per famulos tabernariorum sive stancium cum eis ad salarium vel ad partem, pro bono et utilitate publica statuimus et ordinamus quod aliquis famulus vel dixipulus, vel aliquis alius stans cum dictis tabernariis ad salarium, vel ad partem, vel aliquo alio modo, non audeat vel presumat vendere aliquod vinum ad minutum maiori precio quam sibi commissum fuerit et iniunctum per dictum tabernarium sive dominum tallis vini. Si vero contra factum fuerit, cadat contra faciens in penam soldorum quinque ianuinarum pro qualibet metreta maiori precio ut supra vendita, applicanda conservatoribus; et ultra teneatur dictus contra faciens dare et solvere dicto tabernario, sive

(1) Manca il capitolo, di cui riproduciamo la rubrica dal proemio.

(1) Vedansi le aggiunte, col. 445.

domino dicti vini, totum illud quod plus vendidisset quam sibi commissum fuisset, vel iniunctum per dictum tabernarium, vel dominum dicti vini.

Et quia forte esset contentio de vino, quod debisset venditum fuisse, declaramus quod intelligatur esse venditum tantum vinum ex vegete, ex quo vinum repertum fuerit extractum, sive quantum erit vacua dicta veges.

Et ut nullus possit ignorantiam aliquam pretendere, statuimus quod istud capitulum preconetur omni anno duabus vicibus, videlicet singulis sex mensibus, pro parte et de mandato dictorum conservatorum.

Et teneantur consules tabernariorum presens capitulum scribi facere in volumine capitulorum sue artis, et omni anno saltem semel legi facere presens capitulum in presentia famulorum dicte artis et aliorum vulgari sermone clare, distincte et aperte, et non sub verborum involucro.

29. *De mensuris vini habundanter habendis.*

Ut vini measure possint in civitate Ianue uberime reperiri, statuimus et ordinamus quod singulis annis elligantur per conservatores duo vitrerii bone opinionis et fame, dum tamen ipsi duo vel aliquis eorum non sint tabernarii, nec vinum vendant seu vendi faciant, seu vendat vel vendi faciat ad minutum per se vel interpositam personam, nec habeant seu habeat societatem cum aliquo tabernario, vel aliqua alia persona que vinum vendi faciat ad minutum, qui dictas mensuras teneant et tenere debeant dicto anno, et de his mensuris habere debeant ad sufficientiam sub pena ab ipsis vel quolibet ipsorum, arbitrio conservatorum, auferenda; et in quibuscumque mensuris, quas aliquis ex predictis fieri fecerit, teneatur et debeat fieri facere arma communis Ianue, et ultra aliquod contrasignum ut sciri possit a quo ipsam mensuram habuerint ex predictis.

Et ne ex predicto statuto alicui preiudicium aliquid generetur, statuimus et ordinamus quod illi duo, qui vigore presentis capituli elliguntur, teneantur et debeant accipere omnes mensuras, que penes illum, qui per conservatores fuerat electus, inveniantur remansisse, pro illo eodem precio quo ipsas emerit; et ultra, si ipse pro fabricatione dictarum mensurarum aliquid mutuasset alicui, vel aliquibus, qui ipsius dicta hec (?) se debitores confiteantur esse, quod ipsi super se nomen debitoris predicti recipere teneantur, ut dicto nunc electo dare quantum ab ipso vitrerio, seu vitreriis, occasione dictarum mensurarum recipere teneretur, ipso nuntio electo delegante ipsis duobus ipsum debitorem seu debitores ipsis duobus pro dicta pecunie quantitate. Et sic successive omnes, qui in futurum vigore presentis capituli elliguntur antiquis officiis deponentibus facere teneantur. Cassantes vero et annullantes capitulum positum sub rubrica *quod measure teneantur iuste.*

30. *De pinta, media pinta, tertio et quarto in tabernis tenendis.*

Teneatur tabernarius quilibet, seu quicumque sit de arte seu consulatu tabernariorum, et quicumque persona vinum vendiderit ad minutum, habere et tenere in domo sua et taberna, in qua vendetur vinum ad minutum, pintam et mediam pintam, tertium et quartum, iustas et iustos, ex illis videlicet que dari debent secundum formam capituli positi sub rubrica. (1), ita quod volentibus pintam vini mensuretur cum pinta et non cum alia mensura, et volentibus mediam pintam mensuretur cum media pinta, et sic de tertio et quarto. Si quis autem contra fecerit, condemnetur pro quolibet et qualibet vice quicumque aliter mensuraverit, vel dictas mensuras ut supra non habuerit, in soldis quinque Ianue, quorum medietas sit accusatoris. Et teneatur dominus taberne pro famulis mensurantibus solvere.

31. *Quod in tabernis non ludatur.*

Teneantur tabernarii, iuramento, non dimittere ludere aliquas personas in eorum tabernis ad ludum aliquem taxillorum.

Teneantur insuper dicti conservatores dare metam diebus singulis, quo precio debeant vendi, et quo pondere debeant ire dicte measure.

Teneantur quoque dicti duo vitrerii, sic ut supra elligendi, dare bonos et idoneos fideiussores omni anno dictis conservatoribus in libris ducentis Ianue, de non accipiendo ab aliquo vitrerio vel aliqua alia persona aliquam mensuram, que non sit bone et iuste measure, et de pondere supra dicto. Et si contrafactum fuerit, condemnetur contra faciens pro qualibet vice a soldis quinque usque in libris viginti quinque ianuinarum, conservatorum arbitrio.

Nec possit aliquis tabernarius, vel aliqua alia persona in taberna vendens vel revendens, emere vel tenere aliquas pintas, vel mensuras de vitro, nisi illa receperit a dictis duobus, vel aliquo eorum, vel etiam aliquam mensuram que non sit iusta, sub pena a soldis viginti usque in solidis centum, secundum qualitatem persone et taberne, cuius medietas sit accusatoris. Salvo, quod, si dicta persona, que haberet mensuras, que non essent iuste, probaret se illas vel illam a dictis duobus vel aliquo eorum ordinatis ut supra habuisse, quod eo casu non possit vel debeat condemnari. Ille vero ex dictis duobus, a quo dictas mensuras vel mensuram habuisset, condemnetur a soldis centum usque in libris viginti quinque, secundum qualitatem debiti. Nec aliqua persona in ipsis tabernis ludat. Si quis autem contrafecerit, teneantur conservatores auferre quicumque contrafacienti illam penam de qua in capitulo posito sub rubrica *de luxoribus puniendis* lacius continetur, pro quolibet et qualibet vice.

(1) Lacuna.

32. *De tollendis tabernariorum coniurationibus.*

Quoscumque tabernarios et vinum vendentes quoslibet ad minutum, conservatores iurare compellant quod nullam iuram, rasam, promissionem, obligationem, ordinem vel statutum, horetenus vel in scriptis inter se vel inter alios faciant, vel observent, de non emendo, vel pro certa quantitate tantum emendo, vinum alicuius ianuensis, vel extranei, vel aliquo modo aliquid statuam ad damnum vel lexionem alicuius ianuensis, nec alicui de arte sua vel ministerio suo prohibeant vel interdican quin quicumque sibi placuerit emat arbitrio suo vinum.

Et super hoc teneantur conservatores, quum quærimonia coram eis facta fuerit, ad veritatis inquisitionem procedere summarie et de plano, secundum quod eis melius videbitur, et contrafacientem punire et condemnare secundum qualitatem delicti, pro ut quod eis melius videbitur conveniri.

33. *De iuramento tabernariorum.*

Omnes et singulos tabernarios, et vinum vendentes ad minutum, seu sint taberne domini seu non, sive famuli, dummodo vinum vendant ad minutum, iurare faciant conservatores, durante tempore sui officii, semel tantum, de ipsorum arte bene et legaliter exercenda, et de predictis omnibus et singulis observandis bona fide sine fraude; alioquin possint et debeant sindicari arbitrio conservatorum sindicatorum.

Que omnia dicti conservatores consulibus tabernariorum per scribam suum legi faciant et exponi; et semel saltem, tempore sui durantis officii, per civitatem et suburbia predicta ad tabernarios pertinentia voce preconis faciant divulgari.

34. *De macellariis et qualliter debeant satisfacere et iurare.*

Statuimus et ordinamus quod universi et singuli macellarii, qui tenent bancham in macellis communis Ianue in Ianua et suburbiis, et qui pro macellariis reputantur, et quilibet alius qui carnes taliaret et faceret in banchis macelorum predictorum, teneantur et debeant intra dies xv connumerandos a die qua eis aut consullibus dictorum macellariorum denunciatum fuerit, in quocumque macello sint consules, et nihilominus per vocem preconis et cintraci communis Ianue in dictis macellis et quolibet eorum; ita quod a die qua dictis consullibus denunciatum fuerit, aut crida missa, ut predictum est, dare idoneum seu idoneos fideiussores de libris viginti quinque ianuinarum, quod qualibet in curia conservatorum et ad sancta Dei evangelia iurare de eorum officio arte bene et legaliter exercenda, et de observandis capitulis et statutis factis super macelarios et arte macellariorum, et de solvendis omnibus condemnationibus in eos fiendis et factis in tempore

presentium conservatorum. Ita quod in omni officio conservatorum teneantur dictum sacramentum prestare et securitates facere, ut predictum est; et qui intra dictum tempus sacramentum non fecerit et securitates prestiterit, ut predictum est, nisi iustam defensionem habuerit arbitrio conservatorum, condemnatur et condemnatus intelligatur a soldis quinque usque in soldis decem ianuinarum arbitrio conservatorum, pro quolibet et qualibet vice; et ultra teneatur dictum sacramentum facere et securitatem prestare; et conservatores teneantur eos astringere ad dictum sacramentum faciendum et securitates prestandum. Aliter dicti conservatores condemnentur et sindicentur, secundum quod visum fuerit sindicatoribus communis Ianue ⁽¹⁾.

35. *Quod in mari bestie non emantur.*

Non presumat aliquis macellarius vel eius quisque famulus, nec aliqua alia persona pro eis vel aliquo eorum, per se vel interpositam personam, ascendere vel ire super aliquam barcham, causa eundi ad aliud lignum navigabile, pro emendo aliquas bestias, que defferantur super dicto alio ligno, sub pena a libris quinque Ianue pro quolibet et qualibet vice; cuius pene tertia pars sit accusatoris, tertia moduli, et tertia conservatorum. Quando autem bestie fuerint exhonerate in terram, cuicumque liceat emere eas bestias prout voluerit. Et de predictis teneantur conservatores facere preconari in omni macello et in banchis.

36. *De carnibus vendendis ad pondus, et de pensis et bilanciis pro pensandis et anellis pensorum soldandis.*

Nemo macellarius, in quocumque macello fuerit constitutus, possit nec debeat aliquo modo vendere aliquas carnes nisi ad pondus, cum bilanciis iustis et pensis ferreis; que pense sint et esse debeant marchate marchio ordinando et ordinato per conservatores; ita quod libra et media libra et uncie sint marchate dicto marchio, et sint de ferro. Et si a libra una supra habebunt aliquod pensum, sit et esse debeat de ferro; et non possit excedere maiorem summam pensi aliquis tallis pensus librarum quinque usque in decem, ita quod in quolibet penso esse debeant tot anulli ferrei quot erit tallis pensus. Et si forte haberet pondus de medio rubo, sit talle pondus de ferro, et sit sculptum in ferro predicto portata dicti pensi, adeo quod omnes dicti pensi sint marchati marchio ordinato vel ordinando per conservatores. Et quicumque aliter tenerent pensas et pondera, solvant quilibet et qualibet vice qua invente fuerint alie pense penes eos soldos decem Ianue; et ultra teneantur ut supra marchari facere ipsas, sub eadem pena.

(1) Ved. aggiunte, col. 453.

37. *Ut dentur carnes emere volentibus quantum volent.*

Teneatur quilibet macellarius, et quilibet vendens carnes ad minutum, de carnibus quas habebunt ad eorum bancha dare et vendere cuicumque emere volenti, ab una libra supra, in tanto pondere quantum emptor voluerit, precio ordinato vel ordinando. Et si quis recusaret ut supra vendere, qualibet vice condemnatur in soldis duobus.

38. *De carnibus non emendis nec vendendis ultra precia limitata.*

Quia populorum generatur magna confusio, quotiens honesti mores utiliter adinventi per aliquos insolentes preposteris nec servantur, nec occasione carnificum, circha quorum artem in vendendis carnibus et ordo dispositus aliquis nostre civitatis tam optime modo disposite in dispositi erroris, imo perverse confusionis exordium nasceretur; firmiter statuimus, quod aliquis carnifex cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel presumat vendere carnes, quas venales habuerit, ultra metas et precia limitanda et singulis mensibus saltem semel a conservatoribus illis danda, et e converso; nec ab ipsis ultra precia supradicta ipsas carnes emere quisquam possit, sub pena a soldis quinque usque in soldis decem, arbitrio conservatorum, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, sive emptor fuerit sive venditor, vel uterque; cuius pene terciam partem habeat accusator, cuius accusationi stetur, si fuerit bone fame, et habeatur secretus.

Verumlicet propter pacem quam civitas ista post felicem statum presentialiter est undique consecuta, in carnibus vendendis minor meta rationabiliter potuisset imo debuisset imponi; quia tamen carnifices, ob proximas preteritas guerras, inter ceteros artifices ex arte sua minus commodum se se iam dicerent reportasse. Ideo volentes mala que per tempora preterita, prout asserunt, sunt passi, saltem in isto bono principio aliquibus utilitatibus compensare; firmiter statuimus quod conservatores presentes, pro isto primo mense, dictis carnificibus non possint minuere metas carniū infrascriptas, nec aliquam ipsarum, non obstante quod ipsi carnifices possent et deberent, occasione presentis status felicitis et pacis, dare pro minori precio carnes ipsas.

Sed ne ipsorum iurisditio ipsis conservatoribus derrogetur, statuimus et ordinamus quod ab isto mense in antea ipsi conservatores possint et debeant omni mense in qualibet carniū manerie ponere metam et precium, prout eis melius videbitur expedire, predictis infrascriptis per nos factis mete et precii inherendo, vel in ipsis precii ea dimittendo, vel ea quod uberius separatur minorando prout eis (videbitur) melius oportunum.

Meta autem seu precium ad que ipsas carnes

vendi et emi pro isto mense primo pro libra qualibet, sunt ut infra:

Libra castrati boni de Pedemoncium, precio denariorum sex, sive den. vi.
Castrati de Corsica, semper duobus denariis minus quam predictæ.
Capreti, precio denariorum sex, sive » vi.
Agnelli, precio denariorum quinque, sive. » v.
Bovis, precio denariorum quattuor, sive. » iii.
Vitullus seu vitulle, precio denariorum quinque, sive » v.
Capre, precio denariorum trium, sive. » iii.
Pecudis, precio denariorum quattuor, sive » iii.

Irchi, seu bechi castrati, de mensibus iunii, iulii et augusti, precio denariorum quattuor, sive » iii.
Porci madii et masculi, de mensibus iulii, augusti et septembris, precio denariorum quattuor, sive » iii.
Irchi castrati, de aliis mensibus, precio denariorum trium, sive » iii.
Porci madii et masculi, de aliis mensibus, denariorum trium cum dimidio, sive . » iii ½
Troie castrate, collibet mense et tempore, precio denariorum duorum cum dimidio, sive » ii ½
Troie castrate, omni tempore, medio denario minus quam libra porci.

39. *Quod macellariis liceat vendere carnes plus uno denario in festivitibus infrascriptis, quam aliis diebus.*

Liceat autem carnificibus antedictis, per tres dies ante festum nativitatis Domini et per tres dies post, item per tres dies ante festum resurrectionis Domini et per tres dies post, item sex dies ante festum carnis privii, vendere carnes suas uno denario pluri pro qualibet libra quam ante venderent, iuxta metam ante proximam dactam sibi, sillicet diebus tunc proxime precedentibus, per dictos conservatores.

40. *De sanguine colligendo, putredine et ossibus eiciendis et macellis scopandis.*

Iuramento teneantur macellarii supradicti et famuli eorundem, quandocumque bestiam aliquam iugulabunt, habere et tenere boiolum unum, sive alium vassem, in quo sanguis effusus per illam bestiam colligatur; quem ipsi macellarii proici faciant quam cicius poterunt in cuniculis macelli, et stercus etiam et putredinem quam habebunt iugulate bestie supradictæ. Cornua vero et ossa earum proicient, quam cicius poterunt, sine mora, extra civitatem Ianue, ita ut non possint in portum aliquem habere decursum, sub pena soldorum quinque pro quolibet, et qualibet vice.

Qui macellarii etiam teneantur omni die venere facere scopare propriis expensis suis macellum, et

iactum seu scopaturam proici facere teneantur, sub pena soldi unius pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice. Qui conservatores, si inquisitionem de predictis non fecerint, sindicentur arbitrio sindicatorum.

41. *De non vendendo carnes morbosas.*

Universi et singuli macellarii teneantur et debeant non vendere, nec vendi facere nec permittere ad eorum bancha, seu que pro eis tenentur, aliquas carnes morbosas, sub pena librarum decem Ianue pro quolibet contra faciente, et qualibet vice; cuius pene tertia pars sit accusatoris, et habeatur secretus.

Et habeant pro carnibus morborosis omnes carnes cuiuslibet bestie mortue morte sua, vel mortue occasione alicuius magagne, vel carnes que olerent; et stetur sacramento cuiuslibet emptoris bone fame, si dixerit aliquem macelarium sibi vendidisse talles carnes, sine alia probatione; dum tamen carnes esse morbosas aliter constet quam per dictum emptoris, arbitrio conservatorum. ⁽¹⁾

42. *De iunctis non dandis.*

Nullus etiam macellarius, seu vendens carnes ad minutum ad bancha, possit vel debeat dare alicui ementi de dictis carnibus additionem aliquam iunctam, sub pena a soldis duobus usque in soldis quinque, arbitrio conservatorum; et ultra quod precium iuncte date emptori restituatur.

Verum ut indempnitati dictorum macelariorum inveniatur esse promissum, statuimus et ordinamus quod, si quis voluerit emere carnes, quas velit esse ponderis a libris quatuor supra usque ad libras octo, et carnifex dictas carnes incisserit plus vel minus media libra quam sibi emptor commisisset, quod tallis emptor solvat ipsi carnifici pro tanto pluri vel pro tanto pauciori, quantum plus vel minus fuerint ipse carnes usque ad dictam mediam libram.

Si quis vero voluerit emere carnes quas esse velit maioris ponderis octo libras, et carnifex dictas carnes incixerit plus vel minus una libra tantum et non ultra, quam tallis emptor commisisset eidem, teneatur tallis emptor ipsi carnifici solvere pro tanto pluri vel tanto pauciori, quantum plus vel minus fuerint ipse carnes usque ad dictam libram unam integram et non ultra.

Volenti autem emere libras quatuor carniū, vel ab inde infra, dentur carnes sine additione vel iuncta aliqua, et tantum quantum volet, nec plus nec minus; et si plus vel minus carnes incise fuerint, non teneatur eas emere vel accipere dictus emptor.

43. *De lana et pedibus non dimittendis cum carnibus, et de pinguedine apostica in carnibus non tenenda.*

Nemini macellario liceat dimittere vel tenere lanam vel pellem in carnibus vendendis ad pondus;

pedes autem cum ipsis carnibus etiam non dimittant; possint tamen pedes vendere sine pondere et non aliter; non possint in ipsis carnibus aliquam pinguedinem sophisticatam seu aposticam adhibere, ponere vel dimittere, cum scenonis vel aliis recinaculis sive sine. Imo vendantur ipse carnes simplices, non afaitate, set sicut a natura proprietatis sue sunt, sine aliquo accidente vel aconcerio seu affaito; sub pena soldorum decem pro qualibet bestia.

Quod antedictum est de lana, locum non habeat in castrato; in quo lana, pro habenda de ipso faciliiori noticia, dimittatur quantum videbitur conservatoribus convenire, sub pena arbitrio ministrorum ⁽¹⁾.

44. *Ne capita vel membra intestina vendantur ad pondus.*

Non debeant neque possint ipsi carnifices cum carnibus vendendis dimittere interiora, sive fiagos, pulmones, splenes sive mincias, canoresias, tempias, nec pedes; qui etiam predicta vel aliqua ex predictis seu partem eorum, nec etiam aliqua capita non vendant nec vendere possint cum carnibus vendendis ad pondus, sub pena a soldis duobus usque in soldis quinque ianuinarum.

45. *Quod quecumque carnes sub suo nomine tantum vendantur, et ne cum castrato alie carnes teneantur, et de macellis vixitandis.*

Aliquis vero macellarius, seu aliqua alia persona que vendat carnes recentes, non possit nec debeat carnes, quas vendiderit, vendere nixi sub illo nomine cuius nominis fuerint, videlicet bovem pro bove, manziam pro manzia, vitellam pro vitella, castratum pro castrato, agnellam castratam pro agnella castrata, montonum sive arietem pro ariete, pecudem pro pecude, irchum pro becho, capram pro capra, porchum pro sue, porcham castratam pro castrata, non castrata pro non castrata, et sic de singulis; sub pena a soldis quinque usque in soldis decem, arbitrio conservatorum, secundum carniū qualitatem; cuius pene accusator habeat tertiam partem, et habeatur secretus. Et ut per remotionem cause tam turpis removeatur effectus, et ne dicti carnifices dictam penam ignoranter incurrant, firmiter statuimus quod aliquis macellarius, qui velit vendere carnes castratinas, in illo eodem bancho in quo sint carnes castratine non possit habere alias carnes, quam carnes bovinas, porcinas, vitellinas, agninas et capretinas, et non alias carnes; et si ipsi macellarii vel aliqua alia persona contrafecerit in tenendo aliquas alias carnes, incidat in penam librarum trium ianuinarum pro quolibet contra faciente, et qualibet vice, et pro qualibet manerie carniū in qua fuerit contrafactum; cuius pene soldi viginti sint accusatoris, et teneatur secretus.

Et teneantur conservatores, qualibet die qua

(1) Vedi aggiunte, col. 453.

(1) Vedansi le aggiunte, col. 446.

vendantur carnes, ab una vice usque in tribus, per se vel per alios, inquirere vel inquire facere macellos, ut sciant si in predictis per aliquem fuerit contra factum.

Nec possit aliquis macellarius, per se vel interpositam personam, aliquas carnes tenere apensas vel adhesas ad alias carnes, sive sint ad eadem bestia sive non, postquam incise fuerint et divise a suis partibus, sicut esset lonzia, postquam incisa fuerit tota a suis partibus et divisa; et sic de aliis partibus cuiuslibet bestie, ut pectus, garonum, etc.; nixi ille carnes se teneant naturaliter et non artificiose ad alias carnes, quibus essent apense vel adheae, et sint eiusdem bestie; sub pena arbitrio ministrorum pro quolibet contra faciente, et qualibet vice ⁽¹⁾.

46. *Quotiens conservatores teneantur
vixitare macellos.*

Ad macellos Suxilie, Moduli et Porte ipsi conservatores accedere teneantur saltem qualibet die saltem, set in diebus sabati saltem bis, silicet in mane et post plandium. Ad macellos autem Scarii et Morrini duabus saltem vicibus in ebdomada ire et accedere teneantur, et inquirere diligenter si dicti carnifices diligenter observant omnia et singula supradicta, et ponderare et recognoscere, seu ponderari et recognosci facere, carnes ipsas in dictis macellis; et illos omnes et singulos quos invenerint contra facere seu contra fecisse condemnare teneantur secundum formam presentium capitulorum, et condemnationes exigere sine diminutione aliqua quarte partis.

47. *Ne ad cantaretum, sed tantum ad bilancias
ponderetur.*

Non audeat aliquis macellarius, nec aliquis alius qui vendat carnes ad minutum, nec etiam presumat vendere aliquas carnes ad pondus cantareti, set solum ad pondus bilanciarum, ut in aliis capitulis latius continetur. Nec liceat alicui carnifici, nec alicui vendenti carnes recentes ad minutum, tenere ad banchum suum in macellis aliquod cantaretum, etiam si non ponderetur ad illud, sub pena a soldis duobus usque in quinque, arbitrio conservatorum, pro quolibet et qualibet vice; et ultra quod a prima vice supra amittat cantaretum.

48. *De cantariis quorumlibet macellorum, ad que
carne vendende in grosum debeant ponderari,
et de porcis aperiendis.*

Statuimus et ordinamus quod in macello Modulli sint et esse debeant cantaria quatuor, de portata cantariorum trium pro quolibet. Que cantaria fieri debeant talli modo, quod romanus sit infixus in asta, a qua aliquantulum aveli seu divelli non possit; que etiam sint marchata marchando per conser-

vatores, qui illa annis singulis recognoscant; in asta cuius cantarii sit signatum quanti ponderis sit ille romanus. Que cantaria stare debeant penes consules novos et veteres dictorum macellariorum, ita quod quilibet ipsorum consulum teneat unum cantarium ex cantariis supradictis. Et fiant dicta cantaria expensis dictorum macellariorum dicti macelli, taxandis inter macelarios per dictos consules novos et veteres, sed quot eis melius vissum fuerit. Ad que cantaria carnes que venduntur in groso per dictos macelarios debeant ponderari, et non ad aliquid aliud cantarium, nec aliter, nec alio modo; que carnes, set porcine precipue, debeant per macelarios aperiri a summo usque deorsum etiam eorum, addeoque ut nil sanguis nec membrum aliquod intestinum remaneat in mesenis. Et si quis contra fecerit in dicto pondere faciendo, vel aliter ponderaverit, vel ad aliud cantarium, condemnatur a soldis decem usque in soldis viginti, arbitrio conservatorum, pro quolibet et qualibet vice; et nihilominus si carnes fuerint minoris ponderis, observentur capitula suprascripta circa hec. Et idem per omnia observetur in macello Suxilie. In macello vero sancti Andree sint solummodo cantaria duo; in macellis Morrini et Scarii sint solum cantaria duo, unum videlicet in utroque macello. Que cantaria stare debeant penes illos tantum, qui erunt consules dictorum macellariorum.

49. *De ligis, conventiculis,
conspirationibus macellariorum puniendis.*

Singulis autem mensibus tribus saltem semel, imo semper quando videbitur oportunum, teneantur dicti conservatores diligenter inquirere si quis ex macellariis antedictis, seu aliqua alia persona, faciat seu fieri faciat aliquam conspiracionem, conventiculam, ligam, iuramentum vel ordinem contra predicta ad eorum artem spectancia, vel contra aliquod eorumdem, seu etiam aliquod devetum, quominus copia carni in civitate Ianue possit haberi, vel quominus quilibet persona possit mittere vel ducere Ianue bestias, pro vendendo ipsis macellariis vel aliis personis pro sue libito voluntatis, vel quominus copia carni et bonum forum habeatur et haberi possit in Ianua de bestiis et carnibus antedictis. Et si quem invenerint tractasse, ordinasse vel fecisse contra predicta, vel aliquod predictorum, teneantur ipsum punire et condemnare a libris quinquaginta usque in florenis centum pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice. Quam penam dominus potestas Ianue incontinenti exigere, vel exigi facere, et dictis conservatoribus dari et solvi facere teneatur. Et si tallis condemnatusolvere non poterit ipsam penam, per civitatem Ianue fustigetur; et nihilominus ordina-
menta, statuta, lige, conspiraciones, conventiculle et ordines supradicta ipso facto sint cassa, irrita et nullius roboris et momenti. Consules autem illorum macellariorum illius macelli, seu macellorum, qui contra fecerint ante dictis, sive tanquam culpabiles

(1) Vedi aggiunte, col. 450.

solverint dictam penam, sive qualibet occasione non solverint, nihilominus mittantur in confines per conservatores predictos extra districtum Ianue, unde redire non possint usque ad annum unum saltem tunc proxime subsequentem.

50. *Quod mensibus iunii, iulii et augusti macellarii vendant et faciant carnes etiam diebus dominicis.*

.

 (1)

51. *Quod macellarii notificentur et iurent capitula artis sue.*

Et ut predicta de macellariis loquentia ipsis macellariis melius innotescant, teneantur conservatores convocare omnes consules macellariorum cuiuslibet macelli coram se, quibus predicta omnia et singula legi et notificari faciant et exponi; et nihilominus ea in macello quolibet voce divulgari preconis, et compellere omnes et singulos macellarios satisfacere et iurare de predictis omnibus et singulis firmiter observandis, prout in capitulo posito sub rubrica *De macellariis qualiter debeant satisfacere et iurare* plenius continetur.

52. *De his qui dederint minus carnes ad pondus.*

Universi et singuli macellarii, et vendentes carnes recentes ad minutum et in grosso, teneantur et debeant dare ementibus iustum pondus; de quo pondere stetur dicto illorum qui ponderabunt pro conservatoribus et per conservatores, et in eorum vel alterius eorum presentia, et dicto etiam sacramento illius qui de dictis carnibus emerit, si fuerit bone fame, arbitrio conservatorum. Et si quis dederit minus, condemnatur a denariis sex usque in soldis quinque, arbitrio conservatorum, secundum uncias quas dederit minus usque in unciis sex; et si dederit minus ab unciis sex ultra, a soldis quinque usque in soldis decem, secundum uncias quas minus dederit. Et hoc intelligatur de carnibus venditis ad minutum, et que pensantur cum bilanciis; et ultra quod semper restituantur emptoribus carnes quas minus habuerint de carnibus pro preciiis venditis.

53. *De non vendendo porcham sfilioratam.*

Item non possit vendi ad minutum porcham sfiliorata, vel que fecerit filios; sub pena soldorum quadraginta ianuinarum pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice.

(1) Manca il capitolo.

54. *Quod mensibus iunii, iulii et augusti macellarii non occidant bestias, nisi pulsatum fuerit ad nonam.*

Quia disponitur ex forma capituli positi sub rubrica *quod mensibus iunii, iulii et augusti macellarii vendant et faciant carnes etiam diebus dominicis*, dicti macellarii tenentur carnes facere et vendere, ex quo multum se aggravant et condolent, dicentes quod eo tempore quo debent divinis intendere eos oportet ad vendendum et faciendum carnes invicti interesse; idcirco pro bono et utilitate publica statuimus et ordinamus quod dicti macellarii dictis tribus mensibus non possint, audeant nec presumant occidere vel occidi facere, nec occisam tenere vel habere, vel teneri vel haberi facere, aliquam bestiam diebus sabati nisi pulsatum fuerit ad nonam; sub ea pena de qua conservatoribus eorum arbitrio videbitur. Diebus autem dominicis, tam dictis tribus mensibus quam aliis omnibus mensibus, carnes facere vel vendere non teneantur nisi ad eorum liberam voluntatem.

Cassantes vero et annullantes dictum capitulum positum sub rubrica *quod mensibus iunii, iulii et augusti macellarii vendant et faciant carnes etiam diebus dominicis*.

55. *De carnibus gramignosis.*

Nec vendantur in dictis banchis macellariorum, nec intra macellum, per aliquem macellarium seu per aliquem alium, qui ad dicta eorum bancha vendant, nec etiam vendi possint aut debeant carnes aliquae de porcho gramignose, sub pena soldorum viginti ianuinarum pro quolibet et qualibet vice. Et stetur de predictis dicto et sacramento cuiuslibet accusatoris bone fame, arbitrio conservatorum; cuius pene medietas sit accusatoris, et alia communis.

Nec liceat alicui macellario vendere dictas carnes intra civitatem et suburbia. Ultra civitatem vero et suburbia possint vendere dictas carnes, dum tamen vendens dicat ementibus qualiter sunt carnes gramignose. Aliter incidat in penam predictam.

56. *De piscatoribus, et quod pisces presententur in clapa, et qui pisces ad pondus et qui ad numerum et quanto precio vendi possint.*

Statuimus et ordinamus quod piscatores et quicumque alia persona deferrentes pisces, vel aliquam quantitatem piscium, a Clavaro usque Varaginem, ipsis locis comprehensis, ad civitatem Ianue, causa vendendi ipsos, teneantur et debeant ipsos pisces deferre seu deferri facere in clapa piscium civitatis Ianue; ita tamen, quod, postquam applicuerint in civitate cum ipsis piscibus, non possint nec debeant ipsos vel aliquam partem eorum ponere vel collocare per se ipsos vel interpositam personam in aliqua domo, apotecha, taberna, volta vel aliquo alio loco, nisi in

clapa predicta tantum, sive defferantur per mare sive per terram. Et si quis contrafecerit, perdat pisces; et hoc casu conservatores predicti possint de dictis piscibus ut supra inventis et colocatis facere ad voluntatem suam; si tamen ipsi defferentes non vendiderint ipsos pisces, quos iidem conservatores invenerint. Si vero dicti defferentes invenirentur per alias personas, tunc tertia pars ipsorum piscium sit inventoris, et alie due partes sint conservatorum. Si vero dictos pisces quos alio portavissent vel collocavissent, eos vendidissent; tunc ipsi qui portavissent teneantur restituere precium quod de ipsis piscibus habuissent. Que pena applicetur ut supra omni casu, salvo quod piscatores et alie persone defferentes pisces ad civitatem Ianue causa vendendi, veniendo et defferendo ipsos pisces per terram cum eorum corbis, cistis vel cavagnis, possint, veniendo et defferendo recto tramite ad civitatem Ianue, per vias et stractas publicas de ipsis vendere cuicumque volenti emere tam in civitate Ianue quam extra, veniendo recte ad dictam clapam, non faciendo in aliqua parte postam causa vendendi; ita tamen, quod aliquibus revendoribus vendere non possint ipsos pisces. Et si talliter defferentes contra fecerint in predictis vel aliquo predictorum, incidant in penam valoris tertie partis dictorum piscium. Revenditores vero aliter ementes incidant in penam dimidie partis valoris dictorum piscium, quos emissent.

Postquam autem dicti defferentes pisces ut supra cum dictis piscibus in clapa applicuerint, teneantur et debeant ipsos pisces ibidem publice et palam vendere cuicumque volenti emere pro suo usu, dum tamen non vendant alicui revendori in dicta clapa; et ibi stare vendendo dictos pisces omni die usque ad terciam teneantur, exceptis diebus ieiuniorum secundum ecclexiam, diebus venere et quadragesimalibus, quibus diebus ibi stare teneantur dictos pisces vendendo continue usque ad nonam.

Dictis autem horis none et tertie elapsis ut supra, non ante, possint talles piscium delactores, quos usque tunc vendere non potuerint, et quos palam usque ad dictas horas in dicta clapa tenuerint, eos semper vendendo volentibus emere et non aliter, possint unquam tallium piscium delactores ipsos revendoribus vendere. Salvo semper capitulo posito sub rubrica *Quod merchatores piscium vendant eos usque ad dimidiam prout infra.*

Dicti autem revenditores piscium teneantur vendere dictos pisces, per eos ut supra emptos, publice et palam in dicta clapa, per totam illam eandem diem. Nec possint ipsos pisces, vel aliquam partem ipsorum, collocare in aliqua domo, taberna, apotecha, vel volta vel barcha. Salvo, non obstantibus supradictis, quod si conservatoribus videretur dictos pisces non esse bene recentes dicta prima die qua in clapa fuerint presentati, vel etiam dicta secunda die qua possint vendi ut supra, teneantur dicti conservatores ipsos pisces proihici facere in mari, ita quod comedi non possint.

Predicti autem piscium delactores, et alie que-

cunque predictae persone pisces vendentes seu revendentes ut supra, ipsos pisces vendere teneantur et debeant in forma et pro precii infrascriptis; videlicet quod in diebus quadragesimalibus, in diebus quibus secundum ecclexiam ieiunatur, in diebus venere teneantur dare sex sardenas grossas pro uno denario ad minus; si fuerit anclude grosse, teneantur dare novem pro uno denario ad minus; boghe vero grosse non vendantur pro qualibet ultra denarios tres. In omnibus autem aliis diebus quam predictis, teneantur dare sardenas novem grossas pro uno denario ad minus, et ancludas grossas duodecim ad minus. Sed si dicte anclude vel sardene non essent grosse tantum quod essent tanti valoris, tunc sit in arbitrio conservatorum augere ipsarum numerum, vel facere eas vendi ad postam, prout melius videbitur.

Nec possint dicti piscium venditores aliquas sardenas, ancludas vel bogas vendere cum aliquibus aliis piscibus ad postam, set solum vendantur per se ad numerum prout supra; sub pena a soldis quinque usque in decem, arbitrio conservatorum, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

Alii vero pisces, cuiuscumque sint nominis et maneriei, postquam in clapa fuerint presentati, antequam vendantur debeant conservatoribus presentari, qui ipsos pisces videant et examinent, vel videri faciant, si sint boni et sufficientes et idonei ad vendendum; et habita a conservatoribus vendendi licentia, debeant ipsi pisces vendi ad pondus et taliari in clapa; ita tamen, quod si toni fuerint tales pisces, incidantur de versus caudam unus parvus et quarta pars parvi, qui vendi non debeant ad pondus per modum additionis seu iuncte vel aliter ad pondus; et similiter de versus caput, si toni fuerint talles pisces, incidantur de versus caput digiti quattuor ultra oculos versus corpus, quod caput vendi possit ad pondus, set non maiori precio denariorum quattuor pro qualibet libra; pars autem alia tallis toni vendatur ad pondus, precio denariorum quattuor pro qualibet libra et non ultra. In diebus tamen quadragesimalibus, in diebus in quibus secundum ecclexiam ieiunantur et in diebus venere, vendi possit precio denariorum sex pro qualibet libra et non ultra. Si quis autem aliter, vel alio modo vendiderit ipsos tonos, condemnetur in soldis decem pro qualibet vice. Qui toni vendi et taliari debeant, ut est dictum, per delactores ipsorum; nec possint vendi in grossum, nec unum tonum in simul, nec alibi quam in clapa predicta. Possit tamen unus tonus in simul vendi, si videbitur conservatoribus; dum tamen vendatur ad pondus et precio supradicto. Et non possit aliqua persona de ipsis tonis vendendis se intromittere, vel ad ipsos vendendos dare auxilium, consilium et favorem, nisi solummodo illis qui ipsos detullerint, sub pena soldorum decem pro quolibet, et qualibet vice. Salvo si persona defferens dictos tonos non esset idonea ad incidendum et ponderandum eos, pro eo casu, conservatores possint dictis delactoribus providere de persona idonea, que sit de defferentibus ad vendendum et incidendum ipsos

tonos, expensis delactorum; dum tamen ipsa persona iuret se non esse participem in dictis tonis, in totum vel pro ea parte. Si forte inveniretur talem personam fore participem in ipso tono, incidat in penam a soldis decem usque in viginti ipsa persona, arbitrio conservatorum. Et ut in minori frequentia vendantur ipsi toni quam solitum sit, statuimus quod si in clapa essent tres toni, vel ab inde supra usque in sex, vendantur et incidantur ad duo distantia bancha. Si vero essent sex toni, vel ab inde supra, quot essent, vendantur et incidantur ad tria bancha.

Alii vero pisces, qui ad pondus soliti sunt vendi, ut leichie, ficus, serviole et huiusmodi, qui sint ponderis librarum viginti quinque vel ab inde supra, vendantur ad pondus et talientur et adiuvantur, ut supra dictum est in tono et non aliter, sub predictis penis.

Possint nihilominus talles pisces vendi non solum incisi, set etiam unus totus simul; dum tamen vendatur ad pondus et non aliter, et pro preciiis infra-scriptis videlicet:

Leiha, in diebus ieiuniorum quadragesimalibus et venere vendatur denariis duodecim pro qualibet libra.

Ficus, serviole, denariis duodecim pro qualibet libra.

In aliis autem diebus vendatur leiha denariis decem pro libra, ficus, serviole denariis octo pro libra.

Dalini autem, serasie grosse, et alii pisces bestinales, qui consueti sunt vendi ad pondus, vendantur pro temporis varietate preordinata precio ordinando per conservatores, qui sunt vel pro tempore fuerunt, et non aliter, nec ultra; sub pena a soldis quinque usque in soldis decem, arbitrio conservatorum, pro quolibet et qualibet vice.

Ceteri autem pisces, sive grossi sive minuti sive bestinales, cuiuscumque nominis et conditionis sint, vendi possint ad postam vel ad vistam, non obstantibus supradictis ⁽¹⁾.

57. *Quod pisces non vendantur in mari.*

Nec possit aliquis piscator, nec aliqua persona pisces defferens ad civitatem per mare, ipsos in mari vendere; sed eos in clapa vendere quilibet teneatur ut supra, sub pena a soldis quinque usque in soldis decem, arbitrio conservatorum.

58. *Quod qui pisces detullerint vendant illos, et coadiuctores habeant ad vendendum, et quod ubi sunt piscati pars tertia possit vendi.*

Statuimus et ordinamus quod piscatores, seu qui pisces cum rectibus capiunt in Bisanne, Sancto Petro Arene, Corniliano et alibi, ubi solitum sit piscari cum rectibus, teneantur et debeant ipsos pisces defferre vel defferri facere ad clapam, ut supra dictum

est, pro ipsis vendendis; et possint ad ipsos vendendos habere unum vel duos ex sociis ipsorum, hoc est participibus, in ipsis rectibus, et coadiuctoribus ipsorum ad pisces cum ipsis rectibus capiendis, dummodo dicti socii, participes vel coadiuctores esse non possint aliqui revenditores piscium. Et si aliter vendiderint dicti piscatores, solvat dominus recte qualibet vice a soldis decem usque in viginti. Et si alius quam predicti socii, participes et coadiuctores, eos adiuvaverint ad vendendum, incidat in penam a soldis quinque usque in soldis decem Ianue, arbitrio conservatorum.

Possint tamen dicti piscatores de dictis piscibus, per eos cum recte captis in locis predictis, vendere hominibus dictorum locorum, seu habitantibus in eis, sive sint cives, sive burgenses, sive alii, usque in terciam partem dictorum piscium tantum. Reliquas autem duas tercias partes teneantur defferre, seu defferri facere, Ianue ad clapam piscium, ut predictum est. Et non possit dicta tertia pars vendi in dictis locis ultra precium, quo vendi deberent in clapa ubi portarentur; sub pena a soldis quinque usque in soldis viginti pro quolibet et qualibet vice, arbitrio conservatorum. Salvo si predicti pisces non valerent sodos decem, tunc possint condemnari usque in soldis quinque, arbitrio conservatorum predictorum.

59. *Quod merchatores piscium vendant illos usque ad dimidiam ad minutum, antequam a revenditoribus possint emi.*

Statuimus et ordinamus quod merchatores piscium non possint nec debeant vendere pisces aliquos alicui revenditori piscium, seu alicui de eorum arte, nisi prius ipse merchator vendiderit saltem medietatem piscium quos aportaverit, seu fecerit aportari. Ita quoad valorem sicut quoad summam et quantitatem ipsorum alii, seu aliis personis singularibus, ad minutum et non alicui de arte revendencium pisces, seu alii persone pro eis vel aliquo eorum, seu qui emerit occasione revendendi illos. Et etiam nisi primo sit ellapsa hora vel terminus, ultra quam vel quem dictis revenditoribus licet emere per clapam supradicta; sub pena amissionis piscium et ultra usque in soldis decem, arbitrio conservatorum.

60. *Quod conservatores et scribe non emant pisces, nisi pro eorum usu.*

Statuimus et ordinamus quod nemo ex conservatoribus et scribe ipsorum possit, audeat vel presumat, emere pisces vel aliquam piscium quantitatem pro aliquo alio usu, seu nomine alicuius alterius, quam pro se et familia sua tantum; sub pena arbitrio sindicorum ab eis auferrenda ⁽¹⁾.

61. *De piscibus non vendendis marcidis.*

Non possit aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, defferre vel defferri facere ad civitatem Ianue, nec in clapa precipue, aliquos pisces causa

⁽¹⁾ Ved. aggiunta, col. 451.

⁽¹⁾ Vedi aggiunta, col. 451.

423

vendendi, sive sint magni sive sint parvi, cuiuscumque nominis et conditionis sint, qui sint mar-
cidi et insufficientes, vel minus idonei ad vendendum,
arbitrio conservatorum; sub pena a soldis quinque
usque in viginti, arbitrio conservatorum, secundum
qualitatem et quantitatem dictorum piscium. Et
nihilominus dicti pisces devastentur, et proiciantur
in mari. Similiter, si mali misceantur cum bonis,
proiciantur utrique; et ultra condemnentur a soldis
decem usque in quadraginta.

62. *De piscibus non balneandis.*

Statuimus quod aliqua persona, cuiuscumque con-
ditionis existat, que pisces ad clapam pro vendendo
detulerit, non possit, audeat, vel presumat ipsos pisces
lavare, seu balneare, in portu Ianue, nec cum spongia,
nec cum pecia, nec sine, sub pena soldorum quinque
pro quolibet et qualibet vice; salvo quod si pisces
predicti essent minoris valoris soldorum quinque, tunc
dicti conservatores possint minuere dictam penam
eorum arbitrio.

63. *Ne a calendis februarii usque ad calendas maij
piscetur ad arexios ut infra.*

Ordinamus etiam quod aliqua persona non au-
deat piscari cum rectibus parvis, vel cum aliquo
aconserio sive actamento rectis, sive ialauro, de die
vel de nocte, cum lumine vel sine, a Clavaro usque
Varaginem, a calendis februarii usque ad calendas
mai, ad arexios; sub pena a soldis viginti usque in
soldis quadraginta ianuinarum, pro quolibet et quali-
bet vice, arbitrio conservatorum, secundum quantita-
tem arexiorum, et ultra amittendi ipsos arexios; cuius
pene medietas sit accusatoris, et habeatur secretus.

Et ut presens capitulum ad noticiam melius ve-
niam singulorum, teneantur conservatores predicta fa-
cere preconari per civitatem et per loca consueta
infra dies xv, a die primo eorum introitus nume-
randos; et nihilominus scribere potestatibus a Cla-
varo usque Varaginem constitutis, ut per suas pote-
stacias illud faciant similiter preconari.

64. *De ludo in clapa prohibito.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona
cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel pre-
sumat ludere ad taxillos, nec aliquem ludum alium
facere in clapa piscium Ianue, nec iuxta clapam, sub
nomine vel colore piscium, sub illa pena de qua in
capitulo posito sub rubrica *De luxoribus puniendis*
latius continetur.

65. *Ut nixi pulsata nona vel tertia nemo re-
venditor vendat pisces, nec clapam intret.*

Non possit aliquis revenditor piscium, seu qui
pro revenditore piscium tractetur vel appelletur, et
quecumque alia persona que pisces recentes emere

voluerit pro revendendo illos, aliquos pisces emere in
clapa communis Ianue, nec in aliqua alia parte ci-
vitatatis Ianue, nec alibi, causa vendendi ipsos, nixi
primo dicti pisces delacti fuerint in civitate Ianue
in clapa piscium, et ibi palam steterint semper ve-
nalles per delactores precii preordinatis diebus qua-
drageximalibus, veneris et in quibus secundum ec-
clesiam ieiunatur, usque ad nonam, diebus vero
aliis usque ad terciam pulsatam. A dictis autem horis
in antea, possint revenditores et quecumque alie per-
sone emere de dictis piscibus pro revendendo; dum
tamen talles emptores illos publice et palam teneant
in dicta clapa per totam illam diem, qua ipsos eme-
rint, et eos vendant cuicumque emere volenti pro
precii ordinatis. Si quis autem contrafecerit, vel
alteri emerit, incidat in penam soldorum quinque
usque in viginti quinque pro quolibet et qualibet
vice. Qui revenditores piscium, ut predicta sine pena
eorum facilius observentur, dictis horis eis prohibitis
ad emendum in clapam intrare non possint, nec
etiam in aliquo loco qui sit a clapa olei veniendo
recte sub ripa usque ad palacium maris de versus
mare, sub pena soldorum quinque ianuinarum pro
quolibet contra faciente, et qualibet vice (1).

66. *Qualiter piscatores habere debeant noticiam
predictorum, et de iuramento ipsorum.*

Ut autem predicta piscatoribus et revenditoribus
piscium sint nota, teneantur conservatores facere co-
ram se vocari consules piscatorum, seu mercha-
torum piscium, et consules revenditorum piscium,
et predicta omnia et singula per scribam suum eis
elligere, in simul vel divisim, prout comodius fa-
cere poterunt. Et nihilominus per vocem preconis
predicta faciant divulgari in civitate per loca con-
sueta, infra dies xv ab introitu ipsorum officii nu-
merandos. Et nihilominus, non solum per consules
supradictos, sed etiam per omnes et singulos di-
ctarum artium vendencium et revendencium pisces
corporaliter prestare faciant sacramentum, quod
omnia et singula suprascripta observabunt, que illis
in idioma vulgari debeant declarari. Qui conser-
vatores scribi faciant omnia nomina revendencium
pisces in uno libro ad hoc, ut postea possint co-
gnoscere revenditores piscium a piscatoribus seu a
merchatoribus piscium.

67. *De clapa a conservatoribus visitanda.*

Teneantur etiam dicti conservatores, vinculo iu-
ramenti, videlicet quilibet ipsorum per se separatim,
duabus vicibus omni die ad minus et famuli eorum
ire in clapam piscium, ad inquirendum venditores et
revenditores piscium, et inquirere si illi contrafe-
cerint in predictis vel aliquo predictorum, sub pena
soldorum viginti ianuinarum pro quolibet, et qualibet
vice qua ut supra non iverint.

(1) Vedi aggiunta, col. 447.

68. *De piscibus salsis.*

Pisces autem salsi secundum eorum condicionem vendantur ut infra, videlicet: quia sardene vendantur et dentur sex ad denarium, et non minus; anclude autem, si fuerint grose, vendantur quatuor ad denarium, et non minus; si autem non sint grose, dentur et vendantur sex ad denarium, et non minus.

Tunina vero vendatur, si fuerit zorra, denariis novem pro libra, et non plus, in diebus quadragesimalibus, veneris et ieiuniorum, in aliis autem diebus vendatur denariis octo pro libra, et non ultra.

Schenales autem, anguille, arengi, et quicumque alii pisces salsi, vendantur quodcumque precio ordinando per conservatores, et non aliter.

Et si quis contrafecerit, incidat in penam a soldis quinque Ianue usque in soldis decem quilibet, et qualibet vice.

Salvo, non obstantibus supradictis, quod conservatores possint addere et minuere precium in tunina et in piscibus salsis, secundum per tempora viderint convenire (1).

69. *Ut calige non fiant in ecclesiis.*

Cum ecclesia Dei reverentia et timore debeat ab omnibus custodiri, ne in ea indecentia vel illicita committantur, teneantur conservatores, ad honorem Dei et nostre matris ecclesie, prohibere ne calige fiant in ecclesiis, et etiam ne aliqua persona in aliqua ecclesia civitatis Ianue vel suburbiorum, vel in foris, seu portallibus vel scalinis, seu in clavis positis iuxta fores seu portallia ecclesie, aliquam mercem vel rem vendat, nec causa vendendi teneat seu ponat, vel emere volenti ostendat, exceptis candellis de cera; sub pena amissionis dictarum rerum et mercium. Que conservatores teneantur facere preconari quolibet mense semel per civitatem Ianue et suburbia, et specialiter in platea sancti Laurenti; alioquin in libris vigintiquinque possint et debeant sindicari.

70. *Ad que precia ova, zonchate et presinsole vendi possint.*

Revenderoli seu revenderole, et quecumque allie persone, non audeant nec possint in aliquibus locis civitatis Ianue vendere ova, presinsolas, lac, zonchatas, nixi secundum metam et taxationem eis dactam et dandam per conservatores; quam metamet taxationem ipsi conservatores dare teneantur dictis personis quolibet mense semel. Et si aliqua persona vendiderit ultra precia, metas et taxationes ordinatas, et ordinandas, incidat in penam a soldis duobus usque in soldis quinque pro quolibet, et qualibet vice. De quibus metis conservatores omni mense preconari facere teneantur.

(1) Ved. aggiunte, col 449.

Pro isto autem primo mense, dictas zonchatas, ova et presinsolas taxamus ut infra, videlicet:

Zonchata, in qua posita sit saltem media pinta lactis, denariis duobus.

Zonchata, in qua posita fuerit una pincta lactis, denariis quattuor.

Que zonchate non possint fieri maioris nec minoris quantitatis, quam de pincta et media pincta. Et si contrafecerint, condemnetur contrafaciens vel vendens, pro quolibet et qualibet zonchata, in denariis sex. Et nihilominus zonchatam vel zonchatas amittant.

Presinsole autem sint ponderis unciarum trium pro qualibet, et vendantur denario uno pro qualibet, et non ultra, a calendis aprilis usque ad calendas octobris.

Lac vero sit simplex et nitidum, nec possit in eo poni aqua. Si quis contrafecerit, cadat in penam soldorum viginti pro quolibet, et qualibet vice. Et nihilominus lac perdat; cuius lactis qualibet pinta vendi possit precio denariorum trium pro qualibet pinta, et non ultra, sub pena denariorum sex pro qualibet pinta.

Ova vero vendantur, a calendis aprilis usque ad calendas octobris, pro singulo, denarium unum, si fuerint integra. Si vero fuerint agotata, pro singulo tres quadrantes.

A calendis autem octobris e contra usque ad calendas aprilis, tam presinsole quam ova vendantur ad metas et precia per conservatores ordinanda.

71. *Ut apothecarii non vendant in publico, sed tantum ad proprias apothecas.*

Aliquis autem revenderolus, seu revendeirola que revendat in mercatis, de quibus in capitulo *de revendoribus ne emant usque ad terciam pulsatam* lacius continetur, non audeat vel presumat vendere nixi ad apothecam et fenestram ipsius; ita quod dicta merchata, seu spacium dictorum merchatorum, impediri non debeant aliquid ultra dictas fenestras, nec in ipsis merchatis, seu in solo et spatio dictorum merchatorum, tenere possint bancha vel bancheta, scanna vel aliqua alia, occasione quorum ipsa merchata, seu spacium ipsorum merchatorum certum est impediri et occupari; sub pena a soldis duobus usque in soldis quinque ianuinarum, pro quolibet et qualibet vice. Salvo quod possint extra ipsas fenestras per duos parmos continguos teneri et non ultra ponere panerios, corbes, bancha et alia que voluerint; dum tamen non excedant in aliquo dictos parmos duos, sub dicta pena.

Possint tamen et homines et mulieres de villis, et nuncii dominorum quarumcumque terrarum, et villici seu manentes ipsarum, deferentes fructus et res alias ad vendendum in civitate Ianue, predicta in dictis mercatis vendere, et in quacumque alia parte civitatis, pro libito suo; dummodo sint propria vendentium seu dominorum suorum, et dum tamen

non sint empta causa revendendi; sub pena predicta pro quolibet contra faciente in aliqua parte presentis §, et qualibet vice.

72. *De portantibus uvam vel agreste, et qualiter vendi possint.*

Si aliqua persona inventa fuerit portare uvas vel agreste, condemnetur in solidis quinque pro qualibet vice qua in die portaverit; si vero in nocte, condemnetur in solidis decem; et si solvere non poterit, per civitatem Ianue fustigetur; salvo si dicta persona probaret se predicta habuisse a persona vineas habente. Nec liceat alicui revenditori vel revenditrici habere vel tenere uvas nec agreste, causa revendendi; sub pena a solidis quinque in solidis decem, arbitrio conservatorum, nisi si dictis uvis et agreste ipsi conservatores dederint dictis personis per publicam apodixiam licentiam specialem. Quod capitulum preconetur ubi conservatoribus videbitur opportunum, sed maxime in mercatis, de mensibus iunii, iulii, augusti et septembris.

73. *Quod vendantur presinsole absque ovis.*

Item quod quecumque persona, que vendat, vel vendere contingat, in civitate (et) suburbiis Ianue presinsolas, vendat et vendere teneatur cuicumque volenti supradictis presinsolis emere, absque eo quod dicat emptori quod emat de ovis. Quod si secus fieret, condemnetur contrafaciens a solidis quinque usque in solidis decem pro qualibet vice, conservatorum arbitrio. Et credatur emere volens cum sacramento de predictis. Dicte vero presinsole vendantur publice et palam, et non clam seu absconse, sub dicta pena (1).

74. *De rebus male mensuratis vel ponderatis.*

Si de aliquibus rebus male ponderatis vel mensuratis, seu ad minus pondus vel mensuram datis vel confectis, coram conservatoribus lamentatio facta fuerit, teneantur conservatores, post habitam noticiam de predictis et postquam sibi constiterit, condemnare personam que male ponderaverit vel mensuraverit, vel in predictis in aliquo contra fecerit, in soldum unum pro quolibet denario in quo aliam personam propterea damnificaverit. Et nihilominus persone damnificate damnum faciant emendari.

75. *Qualiter ligna debeant ponderari.*

Statuimus et ordinamus quod defferentes ligna ad civitatem Ianue per mare, causa vendendi, illa que sillicet consueta sunt vendi ad cantarium, tenere non possint ea vel aliquam partem ipsorum in pontibus de mari, nec iuxta ipsos pontes, nixi ad duos pontes qui publice appellantur pontes ligno-

(1) Ved. aggiunta, col. 455.

rum. In quibus duobus dicta ligna defferentes illa tenere non possint ultra elligere prout supra, vel contrafecerit in aliquo de predictis, condemnetur a solidis decem usque in solidis viginti, secundum quantitatem et quallitatem lignorum (1). Et habeat emptor nihilominus dicta ligna, non obstante aliqua contradicione vendentis

Liceat tamen cuilibet persone emere ligna, que venduntur in faticullis ad duodenam, causa revendendi. Quod ut supra similiter preconetur.

76. *Quod carbonum vendatur ad mensuram.*

Statuimus quod aurifices seu fabri, et qualibet alia persona, possint emere carbonem de castanea ubicumque pro usu suo, et non causa revendendi.

Quem carbonem venditores mensurari facere teneantur ad mensuram communis, ad voluntatem emptoris. Que mensura sit et esse debeat in fundo inter zinas parmos duos et unum digitum auricularem; in altitudinem autem sit alta per parmos duos et digitos quatuor; in latitudine vero superiori sit et esse debeat lata per parmos tres et digitos duos. Et possit quilibet emptor facere portari dictum carbonem per nuncios suos et quamcumque personam voluerit, aliquo capitulo non obstante (2).

77. *De cantaretis non tenendis in apotecis.*

Nullus apothecarius, vel aliqua alia persona teneans apothecam pro revendendo et vendendo, audeat vel presumat tenere in dictis apotecis aliquod cantarium parvum, nec ad illud ponderare; set ponderare debeat ad staterias cum pensis marchatis, ut in prescriptis capitulis continetur, sub pena soldorum duorum pro quolibet et qualibet vice; et ultra perdat cantaretum. De quo conservatores per civitatem faciant preconare.

78. *De marchandis cantariis et romanis.*

Statuimus quod omnes magistri, qui faciunt cantaria, teneantur et debeant facere signum in capite cantarii, quo signo declaretur quanti ponderis erit, et quantum ponderat ille romanus illius cantarii; et etiam signetur hoc in cino romani, ut aperte cognoscatur veritas, et in romano et in virga . . .

. (3)

79. *De rebus male ponderatis vel mensuratis.*

.

(1) Qui non corre il senso; e manifestamente il copista tralasciò qualche parola, saltando da un periodo ad un altro.

(2) Vedansi le aggiunte, col. 451.

(3) Qui il copista è saltato dal capitolo 78 al 79, incorporandoli insieme, per guisa che dell'uno manca la fine e dell'altro il principio; giacchè alle parole *et in virga* seguono immediatamente quelle che dicono: *non tamen debeat dies duos tantum*, ecc. La rubrica, da noi frapposta a separar le due parti, varrà almeno per evitare la confusione.

non tamen debeat dies duos tantum; sub pena amissionis dictorum lignorum, quorum medietas sit accusatoris.

Nec possint delactores dictorum lignorum ipsa reponere vel collocare in aliqua domo vel apotecha; sed ipsa vendere teneantur infra duos dies, vel illa extra portum Ianue exportasse, sub dicta pena, nixi fortune et mali temporis impedimento remanserit.

Que ligna vel aliquam partem eorum nemo possit vel audeat emere causa revendendi, nec in domo sua reponere pro alio usu quam pro suo proprio; sub pena soldorum decem ianuinarum pro quolibet, et qualibet vice; cuius banni medietas sit accusatoris secreti, et habeatur secretus.

Venditores autem ipsorum lignorum ea faciant ponderari ad cantaria ordinata ad ea ponderanda, per eos qui ordinati sunt ad tenendum ipsa cantaria, que esse debeant octo numero.

Illi vero, qui ad tenenda dicta cantaria fuerint constituti, iuramento teneantur ligna predicta bene et legaliter ponderare, et pro ipsorum mercede accipere tantum, et non ultra, quantum fuerit ordinatum, seu quantum est sollitum per tempora retroacta; sub pena usque in soldis decem pro quolibet, et qualibet vice qua contrafactum fuerit.

Que cantaria conservatores in principio ipsorum officii recognoscere teneantur, et ea scandalari et marchari facere, et affigi et solidari ita romanum in asta, quod ab illa divelli vel separari non possit, et ita marchare aperte quod cognoscatur in eo quantum ponderabit et ponderari poterit in quolibet cantario, et quanti etiam ponderis sit romanus. Si quis autem ponderaverit dicta ligna cum aliis cantariis quam predictis, condempnetur quolibet vice a soldis duobus usque in soldis decem, arbitrio conservatorum. Que per civitatem et ad pontes de mari conservatores faciant preconari.

Si quis vero vendiderit ligna ad duodenam vel in faxicullis, liceat emptori elligere et accipere ab ea parte cumuli seu sortis lignorum, que maluerit et voluerit, et precio ordinato vel convento, et non ultra; et si venditor prohibuerit emptorem signare minus pezatum una vel media libra. Et debeant marchari marchio communis cantarium et romanum, et maxime illa ad que emitur, venditur. Que ipsi conservatores dictis magistris notificare teneantur. Et nihilominus quicumque ementes et vendentes sacramento teneantur, et pena arbitrio conservatorum, facere signari et marchari dicta cantaria, ut superius continetur.

80. *De scandalandis mensuris vini, olei et furmenti.*

Teneantur conservatores facere scandalari barrilia et media barrilia olei, ad que oleum emitur et venditur ad lapidem marmoreum, qui est in clapa olei; ita quod pro quolibet barile teneat tantum vas ille marmoreus, nec plus nec minus; et omnia barrilia, que non inveniuntur iuxta, faciant destrui, vel

si poterint faciant redigi ad dictam mensuram. Et non vendatur, nec ematur, nec mensuretur oleum quod emitur et venditur ad barrilia vel media barrilia, nisi ad illa que sunt taliter scandalata.

Et si penes aliquem invenirentur barrilia, vel media barrilia, que non sint scandalata et iuxta ad dictam mensuram, condempnetur pro quolibet et qualibet vice et pro quolibet barrili in soldis viginti, et pro medio barrile in soldos decem. Nec possit oleum quod venditur vel alienatur vel emitur in Ianua mensurari, nixi ad lapidem tantum qui est in clapa olei. Et si quis aliquem accusaverit qui contra fecerit supradictis, habeat tertiam partem dicte condempnationis.

Quartinum etiam et medium quartinum, et alias mensuras ad quas emitur et venditur granum et alie blave et virtualia, scandalari facere teneantur ad mensuram lapidis marmorei, que est in palacio de mari. Et si aliqua persona inventa fuerit que non sit bona neque iuxta scandalata, secundum dictam mensuram ad quam emitur et venditur, auferant sibi pro quolibet et qualibet vice a soldis decem usque in soldis viginti, arbitrio conservatorum; cuius condempnationis accusator habeat tertiam partem.

Barrilia autem vini et alias mensuras, ad quas emitur et venditur, similiter scandalari facere teneantur.

Et si conservatores aliquam mensuram invenerint alicui, ad quam vendatur vel ematur vinum, oleum vel blava, que non sit iusta, ipsam destrui faciant; et insuper ille, cui inventa fuerit, condempnetur pro qualibet vice a soldis decem usque in soldis xx Ianue, arbitrio conservatorum. Et si bis inventus fuerit, pro qualibet vice a soldis viginti usque in centum, arbitrio conservatorum. Et habeat accusator tertiam partem.

Que omnia in principio ipsorum officii conservatores preconari facere teneantur in clapa et in raibis communis Ianue.

In quartino, medio quartino et quarta, que fient pro mensuris blavarum, faciant poni circulum ferreum, et ipsos in parte superiori facere fieri equalis latitudinis; et eodem modo lassorie sint equales et rotonde, et non in aliqua parte aspisate.

Faciant etiam conservatores marchari marco communis canas, et recognosci et scandalari ad mensuram panni, que est et esse debeat penes officium merchantie, ita quod nec maiores nec minores sint canna predicta.

Et quicumque draperius venditor tellarum, et quecumque alie persone vendentes ad canam, ipsas canas habere debeant et teneri.

Revenderii autem, cuiuscumque sexus sint, vendentes cordellas et alias merces ad canam, mediam canam et ad brachium, ipsas mensuras et alias ut predictum est debeant marchari marchio predicto, et non aliter.

Et si quis contra fecerit in predictis, vel in aliquo predictorum de canis, ut predictum est, debeant marchari marchio predicto et non aliter, contra fa-

431

ciens condemnetur qualibet vice a soldis duobus usque in soldis quinque, arbitrio conservatorum. Et dictas canas quelibet persona marchari facere debeat semel tantum in quolibet officio conservatorum, sub dictis penis.

Non liceat tamen alicui draperio tenere in apotheca sua ultra cannas duas iustas, marchatas ut supra; et non plures nec aliquas alias.

Teneantur conservatores ad minus semel in mense ipsas canas et mensuras recognoscere; ne fraus aliqua committi possit ⁽¹⁾.

81. *De habendo stateras et pondera iusta.*

Apotecarii quicumque civitatis Ianue et suburbiorum, qui tenent apothecas causa revendendi aliquas res vel merces, cuiuscumque nominis et conditionis existant, teneantur et debeant habere iustas stateras et pondera marchata marchio a conservatoribus dato sibi. Que pondera et stateras ipsi apotecarii teneantur fecisse marchari intra tempus a conservatoribus sibi dandum et assignandum. Que pondera sint de ferro; et quodlibet pondus unius libre debeat habere anulum unum afixum in dicta libra; et quecumque alia pondera, que habebunt ab una libra supra, sint etiam de ferro et habeant tot anulos de ferro infixos quot libras ponderabunt seu de quanto pondere erunt.

Que pondera esse possint de libris quinque et libris decem per se, et de libra una, duabus et tribus, et de uncia una, duabus et tribus, quatuor, quinque et sex, omnia de ferro, marchata ut supra.

Qui apotecarii aliqua allia pondera in dictis fenestris non possint nec debeant tenere.

Et si forte vendiderint aliquid in grosso, quod sit a rubo uno supra, debeant ponderare ad cantarium iustum, marchatum marchio ordinato per conservatores. Et si quis in aliquo ex predictis contrafecerit, condemnetur pro quolibet et qualibet vice a soldis duobus usque in soldos decem, arbitrio conservatorum, secundum qualitatem ponderis et quantitatem rei vendite. Et nihilominus teneantur ipsa pondera marchari facere, si marchata non essent, sub dicta pena.

82. *De boiolis et stateris.*

Singuli apotecarii, bancharii et quecumque alie persone vendentes ad pondus cum boiolis, teneantur et debeant habere eorum stateras, seu bilancias, bonas et iustas, et non currentes ultra formam debitam, et boiolos marchatos marchio ordinato per conservatores, et in quolibet boiollo, et signatum quanti ponderis insimul totus erit. Et pondera que erunt in dictis boiolis, sicut est media, quarta, media quarta, uncia una et alia pondera, que erunt in dictis boiolis, sint iusta. Item quodlibet pondus magnum et parvum, quod erit in dictis boiolis, sit

iustum et ponderis legalis sicut erit totus boiolus. Et de predictis fiat dilligens inquisitione per conservatores; cui inquisitioni semper intersit unus ex conservatoribus et unus scribe ipsorum ad minus. Que inquisitione fiat omni mense saltem semel, et ultra quotiens eis videbitur invenire ut predicta recte procedant. Et si aliquem invenerint contrafacere in predictis vel aliquo predictorum, vel non habere stateras seu bilancias et pondera supradicta, condemnent et condemnare teneantur et debeant contrafacientem a soldis decem usque in soldos quadraginta pro quolibet et qualibet vice, arbitrio conservatorum.

Statuunt etiam quod carati, qui erunt penes eos, sint boni et iusti et de lactono; et si aliter inventum fuerit, condemnetur contra faciens a soldis duobus usque in soldis quinque pro quolibet carato, arbitrio conservatorum.

Ordinant autem quod aliquis ex predictis tenere non debeat nec habere in bancho suo, vel apotheca sua, nixi paria dua bilanciarum seu staterarum tantum, unum par minus, aliud maius. Que duo paria staterarum seu bilanciarum predicti tenere debeant palam et publice, cum eorum boiolis et caratis. Nec predicta vel aliquid predictorum teneant in abscondito, nec in casietis. Si quis autem contrafecerit in dictis stateris, bilanciis, boiolis, vel caratis tenendis ultra numerum supradictum, amittat illa que plus tenuerit; et ultra condemnetur a soldis decem usque in soldis viginti, arbitrio conservatorum; cuius condemnationis, si accusator intervenerit, habeat dimidiam, et habeatur privatus.

Salvo quod aurifices artis fabrorum civitatis Ianue, qui sunt sub consulatu fabrorum, possint tenere bilancias stateras plures et ultra numerum supradictum, secundum quod hactenus consueverunt tenere, dummodo sint iusta et legalia.

Qui fabri teneantur iurare predicta, in quantum ad eos spectat observare, ad mandatum conservatorum; que predicta singulis tribus mensibus ipsi conservatores faciant preconari, ut sint omnibus manifesta ⁽¹⁾.

83. *De lapideis ponderibus speciariorum.*

Quia speciarii et tenentes apothecas de speciaris habent in apotecis eorum pondera magna lapidea, teneantur ipsa pondera tenere in dictis apotecis cum anullis ferreis, in quibus sit insculptum quanti ponderis erunt ipsa pondera. Que ipsi conservatores (teneantur) predicta notificare consullibus artis speciariorum; qui consules ea refferant et notificent aliis speciaris artis sue. Et nihilominus ipsi conservatores dictis consullibus per preceptum, et aliis speciaris per vocem preconis, assignent terminum intra quem predicta debeant observasse; quo termino elapso, si quis contra fecisse repertus fuerit, nomine pene (condemnetur) a soldis quinque usque in soldis viginti, arbitrio conservatorum, secundum qualitatem speciaris et ponderum.

(1) Vedi aggiunte, col. 447.

(1) Vedansi le aggiunte, col. 445 e 456.

84. *De aptandis circuhullis in situllis
et mensuris.*

Teneantur barrilarii, et quecumque alia persona ipsius artis exercitium operantem, vel que sit deputata ad infrascripta vel aliquod infrascriptorum, coniungere et ligare circulos sitularum bene et solide cum salice et cum agutis, et prout melius et firmitus et durabilius stare et perseverare debuerint, non obstante capitulo posito sub rubrica *de agutis in circulis non tenendis*. Circulos autem mensurarum salis firment et solident cum agutis, et prout melius et firmitus stare debuerint, vel prout et sicut eis iniungetur et mandabitur per constitutos super dando et recipiendo salem, vel alios officiales communis super huiusmodi constitutos; sub pena librarum decem ianuinarum a colibet contrafaciente in aliqua parte presentis capituli auferenda.

85. *De calegariis et barrilariis
et aliis artificibus in ripa.*

Calegarium aliquem artificem, vel revenditorem, in ripa conservatores laborare non permittant, nisi primo concordaverint cum commune, adeo ut tertia pars ripe semper remaneat expedita.

Qui artifices teneantur inondaturas artis sue, quas tota ebdogmada fecerint, defferri facere vel defferre singulis diebus sabati in aliquo loco, qui sit tallis unde non possint in portum defluere sive labi.

Barrilarii vero existentes in vico per quem itur ad clapam olei, ex domos non possint vel debeant laborare preter quam barr[il]ia, que stringere possint, et cetera utensibilia artis eorum tantum, vel ea aliter non teneant extra domos vel apotechas.

Possint tamen tenere iuxta muros apotece vel domus usque in barrilia quatuor et non ultra, et usque in situllas duas; sub pena soldorum trium pro quolibet et qualibet vice; a medio tamen mense septembris usque ad calendas novembris, non (solvant?) occasione contentorum in presenti versiculo dictam penam. Que ad ipsorum barriliariorum noticiam conservatores per eorum nuncium faciant pervenire.

86. *De candellis de cera.*

Candellarii, et facientes candellas de cera, illas cuiuscumque sint ponderis de bona et merchantilli cera facere teneantur; et in ipsa cera teneantur non immiscere aliquid aliud, nisi ceram puram, nitidam et merchantillem; in quibus ponant stopinos de bono et idoneo bombice novo. Si quis autem contrafecerit in predictis, condemnatur a soldis quinque usque in soldos decem pro qualibet vice, arbitrio conservatorum, secundum quantitatem candellarum.

Qui conservatores de predictis inquirentes diligenter veritatem, singulis sex mensibus predicta faciant preconari; et stetur cognitioni ipsorum, quicquid

cognoverint in predictis. Candelle vero de cera, non obstantibus supradictis, a media libra infra fiant de nova cera sine aliqualli immiscione cere antique; ab inde tunc vero supra possint misceri, dummodo fiant de bona merchantilli cera, sub pena iam dicta, conservatorum arbitrio.

87. *De candellis de cepo.*

Formaiarii, et quicumque facientes candellas de cepo pro vendendo, ipsas candellas de bono cepo facere teneantur, arbitrio conservatorum. Et libra ipsarum candellarum ad iustum pondus vel iusto pondere faciant; quod conservatores inquirere teneantur, eas ponderando. Et si quis contra fecerit in predictis, condemnatur a soldis quinque usque in soldos decem, arbitrio ministrorum.

Nec possint ipsi formaiarii dictas candellas facere vel vendere de diversis cepis. Imo eas de uno et eodem sepo facere teneantur, sub pena soldi unius pro qualibet libra, in qua fuerit contra factum; de quo emptoris iuramento conservatores credere teneantur.

Qui conservatores singulis annis, in calendis octobris, metam, taxationem et precium, ad que ipse candelle pro libra vendi debeant, ponere teneantur; dum tamen nunquam vendi possint ultra denarios duodecim pro qualibet libra. Minus tamen vendi possint, secundum dictam metam a conservatoribus sibi dandam; sub pena soldorum duorum pro qualibet libra ⁽¹⁾.

88. *De tintoribus tellarum.*

Conservatores compellere teneantur tintores et manganatores tellarum, quod non teneant tellas tintas vel balneatas ad perticas ante domos eorum, nec etiam in alio loco ubi transeuntibus quo quando equester silicet vel pedester nocere possint, seu eos tingere vel balneare; quod etiam non teneant pillas lapideas vel de ligno in carubeo vel via publica; nec etiam super tellas tintas vel balneatas battere vel verberare super suis fenestris extra domum, et ita et taliter quod aqua vel putredo tintorie transeunt per viam nequeant balneare; sub pena a soldis quinque usque in soldis viginti pro quolibet et qualibet vice, cuius medietas sit accusatoris.

89. *De balneis et balneatoribus.*

Iuramento speciali compellant idem conservatores omnes et singulos balneatores, qui balnea tenebunt in civitate Ianue et suburbis, sive sint propria vel conducta, ne ipsi vel aliquis eorum, vel alia persona pro eis, in balneis vel balneo recipiant mulierem aliquam pro balneando, vel alia occasione, postquam pulsatum fuerit ad campanas serotinas, nisi forte occasione infirmitatis, vel quod

(1) Ved. aggiunta, col. 454.

transduci deberet ad nuptias intra tunc proximos dies octo. Si quis autem contrafecerit, condemnetur a soldis decem usque in soldis viginti. Et mulier recepta in balneo post dictam horam eandem penam incurrat. Quarum penarum medietas sit accusatoris. Que ipsi conservatores balneatoribus antedictis per eorum nuncios faciant manifesta; aliter, nixi habita dicta noticia, non incurrant dictam penam.

90. *De murta et fece non comburenda.*

Firmiter prohibeant conservatores, ne aliqua persona murtam comburat vel comburi faciat a sancto Antonio usque ad sanctam Agnetem, excepto si comburerentur sub tecto; nec etiam fecem intra civitatem et suburbia comburi permittant, nec aliquas razuras vel rotundaturas coriorum; nec possit aliqua persona artem buelorum pro faciendo cordam in civitatis vel suburbiis laborare. Si quis autem predicta observare contempserit, incidat in penam a soldis decem usque in soldis viginti pro qualibet vice; cuius medietas sit accusatoris.

Que bis in anno conservatores faciant preconari, videlicet singulis sex mensibus semel; et de predictis, quam melius poterunt, inquirere teneantur veritatem.

91. *De non tenendis perticis extra domos.*

Nulla persona, nec alius apothecarius tenens apothecam pro revendendo vel vendendo, et pro arte sua in civitatis Ianue facienda in sua apotecha, non teneat perticas ultra murum domus, nixi per parmos duos et non magis; sub pena soldorum duorum pro quolibet et qualibet vice. Quod capitulum conservatores faciant preconari.

92. *De carubeis scopandis.*

A calendis mai usque ad festum sancti Michaelis, singulis diebus sabati vel veneris, per civitatem et suburbia conservatores faciant preconari quod quilibet persona faciat scopari ante domum suam in qua habitat, nixi tempus fuerit pluvialle vel terra fuerit balneata, et fimum seu rumentam defferri faciant ad loca non prohibita.

Qui conservatores in diebus dominicis a suis nunciis per civitatem et suburbia inquire faciant diligenter.

Si quis contra fecerit in predictis, et contrafacere vel contrafecisse inventus fuerit, condemnetur in sex denariis pro qualibet vice.

93. *De aqua et putredine non proiciendis extra domum.*

Aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel presumat per se, filios vel familiares, proicere in vico seu carubeo aquam vel putredinem aliquam a vel de cancellis vel aliqua alia

parte domus in qua habitaverit, de die nec de nocte; sub pena a soldis quinque usque in soldos viginti, arbitrio conservatorum, secundum personarum, domus et carubei qualitate; ad quam penam solvendam dominus vel habitator dicte domus teneatur.

Si quis autem ex dicta putredine vel aqua alicui persone dannum datum fuerit, vel in vestibus vel in aliis rebus, deictor illius putredinis sive aque persone damnum passe debeat emendari. Et teneantur pater et mater de danno ut supra dacto per filios. Si vero essent famuli, seu domicelli, vel serviciales, seu sclavi, aut domicelle, famule vel ancile seu slave, solvat dominus vel domina de ipsorum salario; vel si salarium habere a domino non deberent, qui etiam solvere non vellent, detineantur talles persone in carceribus cousque solverint condemnationem in dampnum predictam.

Possit tamen quilibet civis Ianue, in Ianua et suburbiis, ante domum suam purgare seu lavare vegetes, quando in illis vinum reponere debet vel eas aptare vellet, sine metu alicuius pene.

94. *De fimo et murta copertis portandis.*

Proibeant conservatores quod aliqua persona non portet fimum, letamen vel murtam, nixi in sachis saitanis vel zerbiniis copertis; sub pena soldi unius pro quolibet sacho et quolibet zerbino, et qualibet vice.

95. *De porcis in civitate Ianue extra domos non tenendis.*

Voce preconis proibeant conservatores quod aliqua singularis persona ecclesiastica, monasterium vel hospitale, in civitate vel suburbiis non teneat nec teneri faciat porcham, troiam vel porchum extra domum, sub pena soldorum viginti quinque pro uno quolibet porcho, porcha vel troia; quorum medietas sit accusatoris, qui habeatur secretus.

Et liceat cuicumque persone, qui porcum vel porcham seu troiam invenerit extra domum, ipsum et ipsam interficere et percutere, vel sibi etiam capere et retinere impune. Qui conservatores mense quolibet semel, per se, nuncios et executores, inquirere teneantur. Alioquin in libris decem qualibet vice possint et debeant sindicari.

96. *De cloacis seu latrinis scopandis.*

Si quis latrinarum, seu stercoris et trexendarum spasator vel mondator, aliquod opus inceperit ex predictis, sine aliquo temporis intervallo, nixi pluvia et immoderata vel alia temporis protervitas intervenerit, teneatur illud opus omnino complere, et illud exinde exportare vel exportari facere incontinenti; et finita dicta spasatura, incontinenti claudant, vel claudi faciant dicta loca, nec cloacam, latrinam seu trexendam aliam aperire; sub pena soldorum quinque pro qualibet die, de qua postquam inceptum dictum opus staret, seu proseguendo illud.

Quibus tallibus operariis solvatur per eos cum quibus se convenerint, sine litte et bene tantum, quantum eis promissum fuerit; vel si promissio facta non fuisset, quantum per conservatores fuerit declaratum. De quibus, si aliqua contencio nasceretur, incontinenti debeat a conservatoribus terminari.

Semper autem, quando expediat scopari vel claudi facere aliquam latrinam seu cintanam in aliqua parte, teneantur conservatores, ad instanciam cuiuslibet vicini, vel alterius cuius intersit, scopari et claudi facere ipsas expensis domorum quarum erunt.

97. *De arena vendenda.*

Teneantur omnes et singuli vendentes arenam et axinari qui ipsam portant, et emptores eiusdem, ipsam vendere et portare, et emere ad mensuram mine seu quartini. Si quis autem contrafecerit, condemnatur a soldis quinque usque in soldis decem, secundum quantitatem arene, quorum medietas sit accusatoris; et ipsam dare et vendere teneantur ad precium a conservatoribus ordinandum, de quo ipsi conservatores faciant preconari.

98. *De calcinaroliis et madoneriis.*

Teneantur calcinarolii, et facientes fieri calcinam et lateres seu maonos, iurare in presentia conservatorum de calcina et lateribus bene et legaliter faciendis, et quod lateres faciant sine aliqua macula, ad mensuram sibi dandam per conservatores; quam mensuram conservatores singulis tribus mensibus dare teneantur; et iurent quod calcina non extrahent de calcinaria, nixi ponant eam ad coopertum vel sub coperto, sub tecto et non alibi, preter eam que statim debeat onerari et exinde apportari; et quod calcina non erit aflorata, et quod ad aliquem pontem non vendent eam nec ponderabunt, sed apud modulum et darcenam prope portam Vacarum; et quod in ipsa calcina fraudem aliquam non committent; et quod lapides, arenam seu terram, nec aliquod aliud nocumentum, fraudulentem in ipsa ponent; et quod nullam societatem habebunt cum aliquo cive Ianue; et quod cuicumque volenti de ipsa calcina emere vendent pro precio ordinato et ordinando per conservatores.

Illos vero, qui lateres facient, clapellas seu cupos, etiam iurare facere teneantur quod eos bene et legaliter facient, bene cottos, bona fide sine fraude, et de bona terra, cum aqua dulci et non cum aqua marina, et nullam falsitatem committent in ipsis faciendis vel fieri faciendis; et quod eos facient et fieri facient ad moros seu modos marchatos et ferratos marchos communis; et quod nullam fraudem in ipsis faciendis committent per se nec per alium, nec aliquam personam secum habebunt pro ipsis lateribus faciendis, que simile non faciat sacramentum.

Qui maonerii suis expensis dictos moros pro lateribus et clapellis accipere teneantur.

Et teneantur conservatores per vocem preco-

nis facere preconari quod predicti calcinarolii et lateres de dicta alia facientes, infra certum tempus eorum arbitrio moderandum, ut supra debeant iuravisse; in quo iuramento predicta omnia iuraturis legi faciant et exponi.

Qui si infra dictum tempus predictum non presterit iuramentum, incidat in penam a soldis quinque usque in soldis decem. Si vero fraudem aliquam commiserint in predictis, a soldis viginti usque in soldis centum; si dictos moros ferratos non acceperint, a soldis decem usque in soldis viginti Ianue pro quolibet et qualibet vice. Et nihilominus predicta omnia et singula observare et facere teneantur.

99. *De lacteribus non revendendis, et personis exceptatis, et pro quo precio vendi possint.*

Non possit nec audeat aliqua persona lateres nec clapellas revendere, nec causa revendendi tenere, etiam si diceret se illos habere in custodia ab aliqua persona; sub pena amissionis laterum et clapellarum, et ultra soldorum viginti pro quolibet miliario. Quod singulis tribus mensibus preconetur.

Qui lateres et clapelle, et etiam copi, vendi non possint per aliquem ultra precium ordinatum et ordinandum per conservatores. Et si quis contrafecerit in predictis, incidat in penam soldorum decem pro quolibet miliari, et qualibet vice; cuius pene medietas sit accusatoris. Quod ut supra similiter preconetur.

Calcina vero vendatur ad iustum cantarium et legale, marchatum marchos communis; et possint calcinarolii, et etiam quecumque alia persona, coquere et coqui facere, et ponere et poni facere ignem in fornacibus ad ipsorum voluntatem, non obstante aliquo capitulo. Que calcina, quando vendetur, debeat ponderari per ponderatores communis Ianue per tempora constitutos. Et si quis calcinarolius, vel magister antelami, vel aliqua alia persona, que calcinam vendiderit, illam per aliam personam fecerit ponderari, condemnatur in libris quinque ianuinarum; salvo, non obstantibus supradictis, quod magistri antelami, et quecumque alia persona et quilibet eorum, possint tenere et revendere in eorum apotecis, sive magazenis, lateres feriolos et rubeos et albos, et clapelas ferriolas, et calcinam, bonos et idoneos, ad mensuram tamen per clapam vel a conservatoribus ordinatam. Qui dictos lateres, clapelas et cupos vendere teneantur cuicumque persone emere volenti, pro precii infrascriptis.

Latteres feriolos, pro quolibet miliari, lib. tres sol. x
Latteres albi, pro quolibet miliari, » duas » —
Latteres rubri, pro quolibet miliari, » duas » x
Clapelle feriole, pro quolibet miliari, » duas » viii
Calcina, pro quolibet modio apud
calcinarios, » unam » v.

Si vero aliquis fornaxarius, seu latteres faciens vel predicta, vel magistri antelami, vel aliqua alia

439

persona in presenti capitulo nominata, predicta vendens vel revendens ut supra, ultra dicta precia vendiderit res predictas vel aliquam earum, incidat in penam librarum viginti quinque pro quolibet et qualibet vice; cuius pene tertia pars sit accusatoris, et alie due partes operis portus et moduli.

Nullus autem magister antelami, per se vel interpositam personam, non possit nec debeat habere aliquam partem vel esse particeps in aliqua fornaxia, in qua coquantur calcina, latteres vel clapelle; sub pena amissionis partis quam haberet in dicta fornaxia; et ultra condemnatur in libris vigintiquinque ianuinarum operi portus et moduli applicandis, quociens fuerit contra factum.

Et ut civibus Ianue in ea parte, qua convenit faveatur, firmiter statuimus quod si quis calcinarius, vel aliqua alia persona que vehet vel vehi seu portari faciet aliquam vel aliquas barchatas seu aliquam quantitatem laterum, cuporum vel calcine in Ianua vel districtu, teneatur et debeat usque ad terciam partem dictarum rerum, et cuiuslibet earum, ad rationem precii vel preciorum infrascriptorum consentire et vendere cuicumque civi et districtuali Ianue requirenti, ulla contradicione defferentis vel alterius persone non obstante, sub pena librarum decem Ianue applicandarum ut supra.

100. De lateribus et clapellis ad mensuram defferendis.

Nec audeat vel presumat aliqua persona, undecumque et cuiuscumque conditionis existat, apportare vel facere apportari in civitate Ianue, vel suburbiis, aliquos lateres, clapelas vel cupos a Corvo usque Monacum, que non sint ad mensuram ordinatam ut supra, vel ultra; nec ipsos portare vel exonerare, vel portari vel exonerari facere, in civitate Ianue, seu in aliqua parte vel loco, ab Arenzano usque ad Capud montis, sub pena amissionis omnium et singulorum laterum, clapelarum et cuporum, que non essent ad mensuram; quorum medietas sit accusatoris. Et nihilominus ille, qui eos duxerit, incontinenti solvat soldos decem pro quolibet miliare. Illi autem lateres, qui erunt de Saona, defferri possint sine dicta mensura, non obstantibus supradictis.

101. De abainis et clapis ad mensuram vendendis.

Compellant conservatores omnes et singulos clapas vendentes et abainos, ut illos vendant ad mensuram parmorum, ita quod dicta mensura sit in omni parte coperta; et non vendantur nec vendi possint ad colas neque ad somam; illos vendant ad mensuram parmorum duorum et quartarum trium ad minus in altitudine et latitudine, ita quod sint ipsi abaini equales in omni parte, videlicet parmorum duorum et quartarum trium ad minus. Si quis autem aliter vendiderit quam ad mensuram et quantitatem predictam, condempnetur a soldis quinque usque in soldis viginti, secundum quantitatem rerum venditarum; cuius pene medietas sit accusatoris, et habeatur secretus. Et de hoc mittatur preconatio.

Que omnia calcinaroriis, maoneriis et magistris antelami pertinentia, et de calcina, lateribus, clapis, abainis, copis et clapelis pertinentia, conservatores faciant preconari per civitatem in Sarzano, et ad portam Vacharum et alibi ubi videbitur oportunum.

102. De quadrupedibus, ne sub porticibus vel in vicis ligentur.

Statuimus et ordinamus quod aliquis victuralis seu mulaterius, vel aliqua singularis persona, civis vel districtualis Ianue, vel forensis, que ducant vel conducant mulos, asinos vel alias bestias, cum aliquibus mercimoniis, lignis vel rebus aliis quibuscumque, quocumque vocabulo nominentur, ad civitatem Ianue vel alibi extra civitatem, non audeat vel presumat ipsos mulos, asinos, vel bestias alias honeratas vel exhoneratas, ligare, ponere, apodiare vel herere in aliquibus plateis vel vicis, seu carubeis magistris civitatis, et specialiter in Banchis, in Fosatello, in carrubeo recto per quem itur ad portam sancte Agnetis, sub pena soldorum duorum pro qualibet bestia et qualibet vice.

Liceat tamen victuralibus et mulionibus, seu conducentibus bestias supradictas, ipsas ponere, ligare et collocare extra portam Vacharum et a dicta porta usque ad portam sancte Agnetis, de extra muros civitatis, et in domibus diruptis extra portam sancte Agnetis versus sancte Marte ecclexiam sancte Marie de Carmelo.

Liceat etiam eis dictos quadrupedes in hospiciis collocare, et sub porticis voltarum et mazagenorum, in quibus honerare vel exhonerare debeant res predictas quas portaverint, vel quas e contra debeant exportare.

Que omnia conservatores faciant preconari.

103. Quod boni veretoni faciant de azario, et ne ipsi nec balistre de Ianua extrahantur.

Non possit aliqua persona Ianue vel districtus facere, vel fieri facere, veretonos, qui vulgariter boni veretoni appellantur, qui de azario non sunt cotti. Si quis autem contra fecerit, perdat ipsos veretonos; et ultra condemnatur in denariis duobus pro quolibet veretono. Quarum penarum medietas sit accusantium seu denuntiantium; et habeantur secreti. Quos veretonos, vel aliquas balistras, preter domini ducis et consilii licentiam et mandatum, nemo possit extrahere vel portare, sub pena amissionis veretonorum et balistrarum.

104. De laboratoribus et platuroliis.

Teneantur conservatores singulis tribus mensibus facere preconari quod aliquis vulaldus, seu laborator, non debeat facere ligam, ordinem vel conspiracionem contra merchatores, vel aliquas personas que faciant portari aliquas res, sub pena fustigationis.

Qui conservatores, intra dies xv post introitum ipsorum officii, teneantur taxare et precium ponere in qualibet mina grani et in quolibet barrile vini, et in quolibet penso lignorum defferendorum in quamlibet partem civitatis; videlicet, quantum ipsi laboratores accipere possint pro predictis defferendis in quamlibet partem civitatis, et facere distincionem contractarum. De quibus precii et meta faciant publice preconari.

Si quis autem laborator plus acceperit quantitate et precio a conservatoribus taxando et ellegendo, vel si pro dicto precio portare recusaverit, de quibus credatur et stetur iuramento cuiuslibet deferri facere volentis, seu eius qui ultra solvisset, teneantur conservatores tales laboratores poni facere ad berlinas.

Qui platarolii et laboratores debeant habere sacchos, in quibus granum portant, ita magnos quod possint de versus bucham ligari, et eos ligent et ligare teneantur; et corbes, in quibus zetum et arenam portabunt, magnos et sanos, ita quod nihil ex eis possit exire vel cadere. Que si platarolii non observaverint, incidant in penam soldorum decem pro quolibet et qualibet vice; et dicti laboratores in penam soldorum quinque.

105. De cintracis.

Statuimus et ordinamus quod cintraci communis Ianue preconationes, de quibus in presentibus capitulis fit mentio, teneantur et debeant bene et legaliter proclamare et dilligenter et sollicite facere. Qui habeant et habere debeant, pro solutione et premio suo, libras tres ianuinarum quolibet anno, dimidiam festo nativitatis Domini et aliam dimidiam in festo resurrectionis Domini, contradicione aliqua non obstante.

106. Quod sentencie conservatorum preferantur sentenciis consulum artificum.

Item, si contingat conservatores invenire aliquem artificem contrafacere seu contrafecisse capitulis dictorum conservatorum, seu alicui capitulo contento in volumine capitulorum dictorum conservatorum, et contingat talem artificem condemnatum fuisse vel absolutum a consule sue artis, quod eo casu dicti conservatores procedere debeant contra talem artificem contrafacientem secundum formam dictorum capitulorum conservatorum, ad condemnandum vel ad solvendum talem artificem contrafacientem ac si condemnatus vel absolutus nullo modo fuisset per consules dicte sue artis, iuxta tamen formam capitulorum dictorum conservatorum. Ita quod in hoc, in aliquo non obstat condemnatio, processus vel absolutio, que facte essent per consules sue artis, imo per inde sit ac si contra talem artificem ulla tenus processum non fuisset.

107. Quod conservatores possint se intromittere de questionibus pensionum domorum.

Considerantes quod questiones coram eis vertentes expédiant summarie et de plano, ne coram

ipsis fatigentur laboribus, sumptibus et expensis, sed consequantur summarie iustitie complementum; statuimus et ordinamus quod conservatores possint cognoscere de questionibus quibuscumque, que vertentur occasione pensionis quantecumque domino non solute, si a domino super hoc fuerint requisiti, ipso domino prius deponente pignus bandi.

Si vero inter locatorem et conductorem de expeditione domus questio oriretur, que sua natura debet esse summaria, et de qua etiam conservatores antiqua consuetudine cognoscebant, ne ipsorum cognitioni possit aliquid opponi seu alegari, statuimus quod questiones predictae coram ipsis conservatoribus possint et valeant terminare. Salvo quod per presens capitulum non fiat vel generetur aliquod preiudicium, sive in aliquo, capitulo posito sub rubrica *de non prohibendo tenere terram alicuius*, sive in aliquibus in ipso contentis; dum tamen non sit contra formam regularum vel alicuius earum.

108. De hiis qui dederint minus pondus, numerum vel mensuram.

Si quis artifex, vel eius familiaris seu nuncius, vel quevis alia persona, cuiuscumque conditionis aut artis existat, de quibus in capitulis supradictis non sit facta mentio specialis, vendiderit aliquas res vel merces ad numerum, pondus vel mensuram, quam dare debuerint, teneantur conservatores condemnare contrafacientem a denariis sex usque in soldis viginti, secundum quantitatem et qualitatem et valorem rei vel rerum venditarum, ipsorum arbitrio. Et nihilo minus pondus, numerum vel mensuram emptori dare et traddere integraliter compellatur; et credatur iuramento cuiuslibet emptoris de persona que sibi vendiderit res predictas.

109. De revenditoribus, ne emant usque ad terciam pulsatam.

.
.
.

110. Quod revendentes usque ad terciam non revendant.

.
. (1).

111. De verbis contumeliosis.

Si quis dixerit aliqua verba contumeliosa, obrobriosa, seu minatoria vel iniuriosa, alicui conservatori, notariis, nunciis vel servientibus ipsorum conservatorum, vel alicui eorum in officia vel in occasione sui officii exercendi, seu quod exerceat, incidat in penam a soldis duobus usque in soldis viginti ianuinarum,

(1) Mancano i capitoli. — Ved. le aggiunte al cap. 110, col. 449.

arbitrio conservatorum. Si autem dicta verba maiorem vindictam exigent, quod conscientis ipsorum relinquimus, tunc incidat in penam contentam in capitulo posito sub rubrica *de insultibus et verbis iniuriis*, non obstantibus antedictis.

112. Quantum solvi et haberi debeat pro marcando.

Statuimus et ordinamus ac decernimus quod quecumque persona ordinabitur de cetero in officio marcandi, possit accipere et habere pro mercede et labore marcandi ut infra et non ultra, sub pena imponenda arbitrio ministrorum.

De boiolo ab una libra usque in tribus, denarios sex.

De boiolo a libris tribus usque in quinque, denarios VIII.

De boiolo a libris quinque usque in duodecim, denarios XII.

De quolibet penso minuto extra boiolum a media libra usque in libram, denarios duos.

De ponderibus lapideis a libra una usque in XII cum dimidia, denarios quattuor.

De ponderibus lapideis a libris duodecim cum dimidia usque in viginti quinque, denarios sex.

De lapideis ponderibus a libris viginti quinque usque in quinquaginta, denarios novem.

De quartino in quo non ponantur circuli, dogue, fondum, nec raspetur marcando ad curmum, ad quod mensuretur, denarios duodecim.

De medio quartino similis conditionis, denarios sex.

Si vero dicte mesure mensurentur ad rasum, que tamen sint conditionis predictae, solvatur pro ipsis marcandis ut infra, videlicet:

De quartino denarios novem.

De medio quartino denarios sex.

De quarta denarios tres.

De media quarta denarios duos.

De scopello molinariorum marcando denarios tres.

De medio scopello denarios duos.

De qualibet moturella denarium unum.

De qualibet gombeta denarios duos.

De media gombeta denarium unum cum dimidio.

De tertio et quarto pro mensurando denarium unum.

De quolibet barrile marchando denarios septem.

Et predicta precia habeat illa persona quando in predictis, vel aliquo predictorum, nil esset addendi. Si tamen aliquid ultra marcum esset addendi, habeat, occasione additionis factae, tantum quantum per conservatores fuerit declaratum, et non ultra; sub pena arbitrio ministrorum. Ille autem, quicumque fuerit, deputatus ad rompendos et buliendos annulos pensarum, accipiat ut infra, videlicet:

De annulo rompendo et buliendo denarium unum.

De qualibet iuncta in eis facienda denarium unum.

De ponendo anulo, ut esse debeat in unguine ad pondus, denarium unum.

Pro quolibet marchio denarium unum.

De quolibet cantario recognoscendo et marchando denarios quattuor.

113. Quod caldelarii et clapucii ad infrascripta teneantur.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli caldelarii, clapucii, et quecumque alie persone laborantes ramum, teneantur et debeant facere pairollos, quos faciunt de ramo, cum boziis rami, excepto manubrio. Quod manubrium esse possit de ferro; qui pairolus vendi debeat ad pondus cum boziis, separatus a manubrio ferri, et e converso manubrium a ramo. Et sic intelligatur, observetur et fiat in omnibus vaxis de ramo, sive sint calderoni, sive ramairolis, sive pairolis. Et hec sub pena arbitrio duorum conservatorum infligenda. Et ultra quod tallis caldelarius vel clapucius, et alii quicumque, teneantur dictas bozias facere de ramo, non obstante dicta pena ipsi imposita vel elevata.

114. De feno et paleis falsificatis.

Statuimus et ordinamus quod nemini vendenti fenum vel palleas non liceat, nec licitum sit, immisceri fenum vectus cum novo, nec paleas veteres cum novis; et quod dictum fenum et dicte palleae sint talles intus qualle et qualles sunt extra faxium, nec sint deterius vel deteriores interius quam extra, sub pena combustionis dicti feni et dictarum pallearum, et ultra sub pena solidorum IIII Ianue pro quolibet faxe contra quemlibet contrafacientem et qualibet vice. Insuper teneantur et debeant supradicti conservatores inquirere, saltem semel in ebdomada, in locis ubi consuevit vendi dictum fenum, tam in mari quam in terra, an dictum fenum sit maculatum et deterius intus quam extra. Et hoc sub pena scindicamenti, arbitrio sindicorum. Item teneantur dicti conservatores de sex in sex mensibus facere ire preconium per civitatem Ianue, et loca consueta, ubi consuevit vendi, de omnibus et singulis supradictis, (ut) a predictis magis se caveant delatores dicti feni et dictarum pallearum. Aliter sindicentur ut supra (1).

115. De porcis restringendis, et quod non possint ire per civitatem, nixi ut infra.

Statuimus et ordinamus quod nemini liceat, vel licitum sit, porcos suos vel troias ire permittere per civitatem Ianue nec suburbia, sine custodia vel ligamine, nixi priori et ecclesie seu hospitali sancti Antonii de suburbiis Ianue, quibus licitum sit habere et tenere, ac per civitatem Ianue et suburbia ire dimittere, troias tres et verrum unum cum porcis viginti;

(1) Ved. aggiunta, col. 456.

qui porci viginti possint ire per dictam civitatem et suburbia existentes unius anni et ab inde infra. Postquam vero viginti porci excessissent etatem unius anni, non possint nec debeant ire per civitatem et suburbia; intelligendo semper quod porci et troie sint signati signo scrosore beati Antonii, et quod troie et verrus habeant anullum unum ferri intus labia superiores. Item liceat et licitum sit dominis conservatoribus civitatis Ianue rectinere et arestare porcos et troias predictas que fecissent aliquod damnum alicui civi vel extraneo, donec dictus dominus prior satisfecerit ad complementum dicte persone dampnificate de damno suo; cassantes namque capitulum positum sub rubrica *De porcis in civitate Ianue non tenendis*, sic quod presens capitulum sit abrogatorium et derogatorium omnibus aliis capitulis de predictis facientibus mentionem, etiamsi in eis vel aliquo eorum contineretur aliquo alio capitulo non obstante, quacumque verborum solemnitate ligato ⁽¹⁾.

In capitulo posito sub rubrica *De vino quod sentiat de ponto, grogo, marcido et aliis viciis ultra denarios sex non vendendo* ⁽²⁾, in fine ipsius addatur ut infra:

Et quod dicti tabernarii non audeant tenere vinum in aliquo vase discoperto, nec habenti duos fondos, nixi in vegete ultra altitudinem unius digiti, nec sub spina vegetis, nec in aliquo alio loco taberne, sub pena soldorum viginti ianuinarum pro qualibet vice imponenda et exigenda ipsis contrafacientibus.

Item quod dicti tabernarii non possint nec debeant vendere vinum quod sapiat de ponto, grogo vel mulla, ultra denarios novem pro pinta. Et si vendiderint vinum predictum saporis predicti ultra dictum precium denariorum novem pro pinta, et emptor dicti vini remittat ipsum vinum ipsi tabernario, teneatur ipse tabernarius accipere dictum vinum et dare ipsi emptori de alio suo vino quod non sapiat de illo sapore, vel reddere sibi pecuniam seu precium dicti vini; et hoc sub pena dictorum contrafacientium in predictis soldis decem pro qualibet vice.

Item teneantur ad requisitionem dominorum conservatorum, tam dominus taberne quam eius famulus, dicere et manifestare sub eorum sacramento cotiens seu quot vicibus, et quantum vinum, et pro quanto precio ultra denarios novem vendiderit, seu vendisset vinum predictum, quod saperet acceto, grogo aut mufa. Cassantes in dicto capitulo verba denariorum sex; et dicantur novem.

In fine capituli positi sub rubrica *De boiolis et stateris* ⁽³⁾:

Liceat et licitum sit artificibus Ianue et tribus potestaciis Bisannis, Pulcifere et Vulturi marchari facere pondera eorum bronzi semel in anno et non

ultra. Salvo quod bancherii et bancharoti, non obstantibus supradictis, possint tenere et habere usque in paria quatuor bilanciarum, quas tenere teneantur palam et publice cum eorum boiolis et caratis, nec predicta vel aliquod predictorum teneant in abscondito, vel in casietis. Item quod dicti bancherii teneantur accipere caratos suos a bancho communis, et quod liceat dominis conservatoribus dictos caratos inquirere et ponderare, et videre si sint iuxta ponderis; sub pena a soldis duodecim usque in viginti quinque, arbitrio dominorum conservatorum; in quam penam incidat ille penes quem inventi fuerint dicti carati.

In fine capituli positi sub rubrica *Quod carbonum vendatur ad mensuram* ⁽¹⁾ addatur ut infra, videlicet:

Quod carbonerii, seu vendentes carbonum in civitate Ianue vel districtu, teneantur vendere dictum carbonum ad mensuram tallem; videlicet quod sachus unus carboni maneat et sit ad mensuram iuxta mine carboni. Et si contrafecerint dicti carbonerii, seu vendentes dictum carbonum, ipso iure amittant dictum carbonum, et applicetur et applicatum sit dictis dominis conservatoribus. Et ultra quod qualibet vice condempnentur et condempnari debeant in soldis decem pro quolibet carbonerio. Item, quod dicti domini conservatores, ipsi vel aliquis ipsorum, semel in ebdogmada, teneantur et debeant ipsos carbonerios, seu vendentes carbonum, inquirere et videre, et compellere dictos carbonerios ad mensurandum dictum carbonum ad mensuram positam in dicto capitulo. Et si contrafecerint, puniantur et sindicentur per dominos syndicatores communis Ianue, tam ipsi conservatores quam eorum scribe seu notarii, in florenis duobus pro quolibet ipsorum, et pro qualibet ebdogmada qua negligentes fuerint inquirendo predicta. Et teneantur dicti conservatores de predictis facere fieri preconium per civitatem Ianue in principio ipsorum officii.

In fine capituli positi sub rubrica *De lana et pedibus non dimittendis cum carnibus* etc. ⁽²⁾, addatur ut infra:

Liceat dictis macellariis et licitum sit, non obstantibus supradictis, apponere pinguedinem eiusdem bestie super carnes ipsius bestie; quam pinguedinem nullo modo intus apponere possit, nec ipsius bestie pinguedinem, nec alicuius, sub pena soldorum decem pro qualibet vice. In quam penam condempnari debeant totiens quotiens fuerit contrafactum.

In fine capituli positi sub rubrica *De iunctis non dandis* ⁽³⁾ addatur ut infra, videlicet:

Quod non liceat nec licitum sit dictis carnifi-

⁽¹⁾ I capitoli 116 a 119 sono intercalati agli emendamenti, dei quali si ha qui appresso il principio.

⁽²⁾ Cap. 27, col. 406.

⁽³⁾ Cap. 82, col. 431.

⁽¹⁾ Cap. 76, col. 428.

⁽²⁾ Cap. 43, col. 413.

⁽³⁾ Cap. 42, col. cit.

cibus aliquam iunctam dare ementibus carnes ab eis a tribus libris infra; a tribus vero libris supra usque in octo liceat et licitum sit ipsis macellariis dare iunctam medie libre; a libris vero octo possint dare pro iuncta libram unam, usque in quantitatem quam tunc emere voluerit emptor dictarum carnum, et de illis propriis carnibus quas emerit emptor. Et de predictis stetur iuramento ipsius emptoris, si iuraverit dictum carnificem ei dedisse dictam iunctam de aliis carnibus de quibus non fuerit facta emptio et vendicio. Et si in predictis contrafecerint, incidant in penam a soldis quinque usque in decem pro qualibet vice; et ultra teneatur dictus macellarius restituere precium dicte iuncte dacte de aliis carnibus illi qui emerit dictas carnes.

In fine capituli positi sub rubrica *De scandaliandis mensuris, vini, olei, furmenti* ⁽¹⁾, addatur ut infra:

Quod marchum quo marchantur barrilia liceat et licitum sit ipsis barrilariis habere et tenere penes se per dictum mensem preconii missi per conservatores communis Ianue, ut dicti barrilarii possint ultra dictum tempus sua barrilia marchare; quo mense elapso, non possint nec debeant dicti barrilarii dictum marchum tenere, nisi prius satis dederint idonee ipsis dominis conservatoribus de libris viginti quinque, quod nisi sua barrilia et mensuras eorum et non alicuius alterius persone, sine expressa licentia et voluntate dictorum dominorum conservatorum, non marcabunt; quod si secus fecerint, incurrant penam contentam in dicto capitulo.

In fine capituli positi sub rubrica *Ut nixi pulsata nona vel tertia nemo revenditor etc.* ⁽²⁾, addatur ut infra:

Item revenditoribus piscium liceat et licitum sit emere pisces a venditoribus piscium in terciis et post terciis, et non ante; quod si secus fecerint, condemnari possint et debeant per ipsos dominos conservatores in amissione piscium et ultra a soldis decem usque in xx arbitrio dictorum dominorum conservatorum. Cassantes namque verba dicti capituli, que dicunt *nona vel tertia*.

Item quod dicti domini conservatores non possint nec debeant vendentes seu conducentes pisces in clapa piscium cogere vel compellere aliquo modo ad portandum vel ad reportandum dictos pisces in palatio de mari, nec in alio loco; sed teneantur et debeant eis metam dare in clapa piscium, ubi publice emitur et venditur, sub pena a libris sex usque in decem, totiens quotiens contrafecerint in predictis, arbitrio scindicatorum; cuius pene medietas sit accusatoris et reliqua communis, sic quod predicta derrogent omnia capitula in contrarium loquentia.

(1) Cap. 80, col. 429.

(2) Cap. 65, col. 423.

In capitulo posito sub rubrica *De meta panis minoris ponderis et meta canestrelorum* ⁽¹⁾, addatur ut infra, videlicet:

Quod valente grano a solidis viginti uno usque in solidis sexaginta Ianue meta panis sit infrascripta, videlicet: doblerius panis albi et totius paste sit et esse debeat ponderis quarta pars unius uncie minus quam in dicto capitulo continetur, et denariata quarta media; et sic dicatur in tota tabulla mete panis.

Item in dicto capitulo, ubi dicitur quod in decem soldatis panis si inveniantur sex dogerii mali ponderis et malle cocti, cassetur dictum verbum sex, et loco ipsius dicatur octo; et sic pro rapta in toto pane existente et in fenestra, refferendo semper de soldis decem; et ibi, ubi dicitur quod panis frangatur et detur pauperibus, dicatur tallis panis minoris ponderis incidatur et eisdem vendentibus dimittatur. Nihilominus penam contentam in dicto capitulo incurrant contrafacientes. Item teneantur et debeant dicti pancogoli facere panem bene coctum et mondum a lapidibus, seu non grutientem, sub pena a soldis decem usque in soldis viginti, arbitrio dominorum conservatorum, pro qualibet vice qua contrafecerint in predictis.

In capitulo posito sub rubrica *De molinariis et eorum iuramento* ⁽²⁾, in fine §: Sin autem etc., addatur ut infra, sillicet:

Quod stetur et stari debeat sacramento domini vel domine, cuius fuerit dictum granum, contra dictum molinarium, tam de permutacione dicti grani, quam de minori mensura retenta de dicto grano, sine aliqua alia probatione; et hoc infra menses sex a tempore aportacionis dicti grani.

Et quia sepe contingit quod propter accusationes factas contra ipsos molinarios dicti molinarii denegant et recusant accipere granum accusantium eos, quod est magnum damnum et preiudicium civium; idcirco statuimus et ordinamus quod quilibet molinarius teneatur et debeat accipere granum ipsorum accusatorum, et ipsis moliri bene et legaliter secundum formam dicti capituli, non obstante dicta accusatione eis facta dicta occasione. Quod si secus non fecerint, condemnentur et condemnari debeant per ipsos dominos conservatores in soldis decem ianuinarum, pro qualibet vice qua sibi fuerit denunciatum per famulum vel famullam domini vel domine cuius fuerit dictum granum. De cuius recusatione stetur et stari debeat sacramento ipsius famulli vel famulle. Et si ad requisitionem et petitionem dicti domini vel domine, dictus molinarius recusaverit dictum granum accipere ad molendum, condemnentur in soldis centum. De cuius recusatione stetur iuramento dicti domini vel domine, sine alia probatione. Et non liceat ipsis molinariis, vel famulis eorum, ipsum granum, quod reciperint ad molendum, ponere vel reponere seu collocare in aliquo loco, volta

(1) Cap. 5, col. 397.

(2) Cap. 1, col. 395.

seu taberna, nisi in domo domini vel domine⁽¹⁾ dicti grani, postquam illud receperint ad molendum; et illud honeratum portare recto tramite ad molendinum suum et non alibi; et facta farina et ipsam farinam, recto viagio, exhonerare in domo domini vel domine cuius fuerit dicta farina; nixi forte dominus vel domina ipsius farine esset absens: quo casu liceat ipso molinario tunc dimittere dictam farinam in domo propinqui vel vicini proximioris domini vel domine ipsius farine, sub pena soldorum decem pro quolibet et qualibet vice. Et si domini conservatores predicta, ut supra, non observaverint cum effectu, possint et debeant sindicari in libris decem Ianue.

In fine capituli positi sub rubrica *De piscibus salsis* ⁽²⁾, addatur ut infra:

Teneantur et debeant domini conservatores civitatis Ianue, ante per dies xv precedentes quadragesimam, se simul convenire cum consullibus artis formaiariorum, et simul decernere et dare metam saluminibus, silicet tam piscibus salsis quam tonine et aliis saluminibus, habendo respectum ad quantitatem dictorum saluminum existentium in civitate Ianue: cui mete stare debeant et teneantur dicti formaiarii usque ad calendas septembris tunc proximi venturi. Et in calendis septembris, usque ad dictos dies xv precedentes quadragesime, teneantur et debeant dicti conservatores, qui tunc erunt, se simul cum dictis consullibus formaiariorum iterum et de novo congregare, et dare metam dictis saluminibus, piscibus salsis, tonine et aliis: cui mete teneantur et debeant stare per totum dictum tempus. Et dicto tempore mete durante, non possint innovare vel facere aliam metam dicti domini conservatores; nec coram dictis dominis conservatoribus aliquis formaiarius vel de arte formaiariorum accedere possit, seu debeat, pro aliqua meta accipere. Et si quis ultra dictas metas et numerum vendiderit, vel minus dederit numero vel pondere, condemnatur ut in presenti capitulo continetur.

Item liceat et licitum sit dictis formaiariis vendere in grossum barrile piscium salsorum unam et plures ad eorum liberam voluntatem, et ipsas aperire absque licentia dictorum dominorum conservatorum; nec aliquam pro dicta causa possint condemnari vel puniri. Set si voluerint vendere ad minutum, stent mete dacte per dominos conservatores et consulles eorum artis; nec in dicto casu, quando volunt, seu intendunt dictos pisces vendere ad minutum, possint vel debeant dicta barrilia aperire sine expressa licentia dominorum conservatorum.

In fine capituli positi sub rubrica *Ne revendentes usque ad tertiam non revendant* ⁽³⁾, addatur ut infra.

Liceat vero revenditoribus et revenditricibus fructuum et erbarum mane ante tertiam et post tertiam emere et vendere dictos fructus, et omnes erbas cu-

iuscumque sint nominis, et puppones, sucas et omnes res spectantes arti eorum, exceptis castaneis viridibus, que ad mensuram venduntur, non obstante dicto capitulo; nec propterea aliquam penam incurrant, si emissent. Vacat.

Quod si dicti conservatores vel scribe, seu aliquis ipsorum, indebite vel iniuste dictos revenditores condemnaverint, vel aliquam quantitatem pecunie extorquerint indebite vel iniuste, sindicentur et sindicari debeant, pro quolibet ipsorum et qualibet vice, in soldis centum ianuinarum et plus, arbitrio dominorum sindicatorum, secundum quantitatem pecunie extorte. Cassantes namque dictum capitulum *De revenditoribus ne emant usque ad tertiam pulsatum*, et omne aliud capitulum contrarium exponens presenti in suo robore duraturo.

In fine bailie ipsorum dominorum conservatorum addatur ut infra ⁽¹⁾.

Scilicet, quod omni die iuridico dicti domini conservatores, sive saltem unus ex eis, cum uno ex notariis suis, teneantur et debeant stare et sedere ad banchum suum consuetum, ubi reddunt ius, quando pulsatur campana officialium, ad audiendum querelas factas coram eis, exceptis illis diebus quibus necesse est ipsi omnes visitare macella; et hoc sub pena scindicamenti, arbitrio sindicatorum.

In capitulo posito sub rubrica *Quod quecumque carnes sub suo nomine vendantur* etc. ⁽²⁾.

In principio, ubi dicitur pene a soldis quinque usque in decem, cassetur a soldis quinque, et dicatur a soldis decem usque in viginti.

In fine capituli positi sub rubrica *De fornariis qui panem* etc. ⁽³⁾, addatur ut infra, videlicet:

Quod dicti fornarii debeant et teneantur panem bene coquere, et reddere integraliter ad numerum tot panes, tam albos quam nigros, quot habuerint, vel fuerint sibi numerati vel traditi. Et si contrafecerint in predictis, possint et debeant condemnari per ipsos dominos conservatores pro quolibet pane non bene cocto vel non reddito, seu in se retento, in denariis duobus ianuinarum pro quolibet pane de quo in predictis contrafecerint. Et de hoc stetur iuramento famulle seu serve, que dictum panem fecerit vel portaverit ad dictum furnum, sine alia probatione.

In fine capituli positi sub rubrica *Quod secundum lignorum precia* etc. ⁽⁴⁾, addatur ut infra, videlicet:

Quod possint et debeant dicti fornarii capere seu accipere pro qualibet quarta panis, a calendis setembris usque ad calendas marcii denarios quinque ianuinarum, et a calendis marcii usque ad calendas

(1) Lacuna.

(2) Cap. 68, col. 425.

(3) Cap. 110, col. 441.

(1) Col. 389 segg.

(2) Cap. 45, col. 414.

(3) Cap. 14, col. 402.

(4) Cap. 15, col. cit.

451

setembris denarios quatuor cum dimidio, ut consueverunt capi. Et si quis plus acceperit supradictis, condemnetur ut in presenti capitulo continetur. Et non intelligatur propterea condempnata tota arte, excepto contrafaciente vel contrafacientibus dumtaxat.

In capitulo posito sub rubrica *Qualiter ligna debeant ponderari* etc. (1). Ibi circa principium, post verba duos pontos addatur ut infra:

Intelligentur et sint duo pontes lignorum unius clape piscium orientis et occidentis pons Calarie sive de Ceba, et sic in posterum nominentur et observentur, sane intellecto quod cuilibet liceat et licitum sit facere venire barchas lignorum ad quemlibet pontem, excepto ponte pedagii et vinorum, ubi habilius possit facere portare dicta ligna ad domum suam.

In capitulo posito sub rubrica *Quod conservatores non emant pisces nixi pro eorum usu* (2), addatur: nixi usque in quantitatem solidorum quinque dumtaxat. Et circa finem, ibi ubi dicit sub pena arbitrio scindicatorum auferre, dicatur: sub pena librarum vigintiquinque Ianue, cuius pene medietas sit accusatoris et reliqua communis, et teneatur privatus.

In capitulo posito sub rubrica *De piscatoribus* etc. (3), ubi dicitur circa caudam digitos etc., addatur: et dicta capita et caude sic incisa a corpore dictorum tonorum non possint vendi ad vistam, set vendantur precio denariorum quatuor pro singula libra, et non plus. Et si quis aliter revendiderit, condempnetur in soldis decem ianuinarum.

In capitulo posito sub rubrica *De non piscando in portu* (4), in fine addatur ut infra:

Et non possint dicti ministri, seu aliquis eorum, seu scribe, dare licentiam alicui, cuiuscumque conditionis existat, piscandi in portu cum aliquo risagio tremagi, vel aliquo alio modo, sub pena librarum vigintiquinque ianuinarum, arbitrio scindicatorum; et accusator habeat medietatem, et teneatur secretus.

M. CCC. LXXXIII, die XVI madii.

Magnificus et excelsus dominus, dominus Leonardus de Montaldo, Dei gratia dux ianuensium et populi defensor, in presentia, auctoritate et voluntate infrascriptorum quindecim sapientum, in presentia, auctoritate et decreto dicti domini iudicis (*sic*), et quorum qui interfuerunt nomina sunt hec:

Nicholaus Roverinus, prior.

Simon Sturionus.

Iacobus carchulator.

(1) Cap. 75, col. 427.

(2) Cap. 60, col. 422.

(3) Cap. 56, col. 417.

(4) Questo capitolo non esiste.

Leonardus de Roso.

Lodixius Bavosus.

Iohannes de Podio.

Brancha de Framura.

Gentilis de Laurago.

Raffael de Reza, notarius.

Raffael de Bardi, speciararius.

Visis emendationibus, capitulis, correctionibus, cassationibus et suppletionibus factis, emendatis, et correctis super capitulis ministrorum civitatis Ianue per infrascriptos nobiles et prudentes viros, capitulatores dictorum capitulorum, confixi siquidem de prudentia et de probitate dictorum emendatorum, ipsa capitula cum additionibus, correctionibus et suppletionibus in eis et quolibet eorum factis, omni iure, via, modo et forma quibus melius et validius potuerunt, approbaverunt, laudaverunt et confirmaverunt omnia et singula supradicta capitula, additiones, correctiones et suppletiones, et eas valere et obtinere ac conservari voluerunt. Mandantes dictis ministris, et ceteris magistratibus civitatis Ianue et districtus, quatenus predicta capitula et omnia et singula supradicta observent, et per alios faciant observari, prout iacent ad litteram, sine aliquo extrinseco intellectu, sub vinculo iuramenti et pena sindicamenti, arbitrio scindicatorum.

Nomina vero dictorum capitulatorum sunt hec:

Dominus Dominicus Imperialis, iureperitus.

Ballianus Babillanus Bestagnus.

Ianinus de Belforte, draperius.

Martinus Marullus.

416. De presinsolis ponderandis et vendendis ut infra.

Statuimus quod persone portantes presinsolas ad vendendum possint eas consignare revenderolis statim cum ipsas portaverint, etiam antequam per ipsos tenere in publicum et non collocare per conservatores sint ponderate. Qui revendeioli vel revendeirole debeant ipsas in publicum, et non collocare in aliquam domum vel apothecam, quousque per conservatores fuerint ponderate. Quas dicti conservatores ponderari debeant et possint per totam illam diem, qua apportate fuerint ad vendendum; et si invente fuerint minus de pondere debito, condempnentur in perditione ipsarum presinsolarum. Semper vero quando dicti revendeioli vel revendeirole, vel dicte persone portantes dictas presinsolas, denunciarint dictis conservatoribus, vel alicui eorum, quod debeant videre et ponderare dictas presinsolas, teneantur dicti conservatores videre et ponderare ipsas presinsolas infra horam unam proxime sequentem et ab inde in antea. Si dicti conservatores ipsas presinsolas non ponderaverint infra dictam horam, possint dictas presinsolas vendere absque pena, prohibito sue voluntatis; semper tamen, quod dicti conservatores videre voluerint dictas presinsolas teneantur dicti qui eas portassent, seu dicti revende-

rolii vel revenderolie, ipsas presinsolas eis ostendere; et ipsas possint ponderare per totam illam diem, qua portate fuerint; et si invente fuerint minus de pondere, debeant condemnari ut supra.

M.CCC.LXXXVI, die VII novembris.

Extracta sunt supradicta capitula et additiones de libro emendationum, correctionum et suppletionum conservatorum seu ministrorum communis Ianue, videlicet de libro appapirro, in quo scripta sunt et firmata, seu firmata fuerunt tempore ducatus bone memorie quondam domini Leonardi de Montaldo. Que locum habuerunt M.CCC.LXXXIII, die XVI madii, et ab inde citra.

Emendationes, correptiones et capitula nuper facte et facta per emendatores infrascriptos ellectos per magnificum dominum ducem, super capitulis conservatorum, que nondum firmate sunt per magnificum dominum ducem et consilium.

In capitulo posito sub rubrica *De macellariis et qualiter debeant satisfacere*⁽¹⁾, in fine dicti capituli cassetur verbum: *sindicatores*; et loco ipsius dicatur: *conservatores*.

In capitulo posito sub rubrica *De non vendendo carnes morbosas*⁽²⁾, cassentur verba: *dum tamen, usque in finem*.

In capitulo posito sub rubrica *Quod mensibus iunii, iulii et augusti macellarii non occidant bestias, nisi ad nonam pulsatam*, cassentur verba: *pulsatum fuerit ad nonam*; et loco ipsorum dicatur: *in tertiis, et post tertias ipsas carnes vendere et vendi facere*. Et post verbum: *videbitur*, addatur: *possint tamen dicti macellarii, seu carnifices, dicta die sabati in mane boves interficere seu interfici facere, non obstantibus supradictis, et non tamen eas vendere possint nisi tertiis pulsatis, ut supra*.

In dicto capitulo addatur ut infra:

Item statuimus et ordinamus quod dicti macellarii, nec aliquis ipsorum, non possint, nec eis vel alicui ipsorum liceat, secum habere seu tenere carnes mortuas in stabulis seu in voltis ipsorum, ultra horas duas postquam dicte bestie mortue fuerint computandas, sub pena soldorum quinque pro qualibet bestia.

Item statuimus et ordinamus quod si quando contingat aliquem dicte artis in merchato sancti Petri Arene, vel in civitate Ianue et suburbiis, emere aliquam quantitatem bestiarum, et facta dicta emptione aliquis ex arte macellariorum supervenerit dicto merchato et habere voluerit, sive voluerint, partem aliquam dictarum bestiarum⁽³⁾, quod ille tallis

emptor teneatur et debeat consentire illi vel illis emere volentibus pro illo, eodem vero precio quo ipsas bestias emerit, dum tamen remaneat dicto emptori dimidiam dictarum bestiarum; sub pena, pro qualibet bestia, soldorum quinque, aplicanda pro dimidia dictis emere volentibus et pro reliqua dimidia officio conservatorum.

Item quod aliquis de dicta arte macellariorum non audeat vel presumat ire, seu mittere, ad aliquem infrascriptorum locorum causa emendi aliquam quantitatem bestiarum ab aliquo merchatore veniente cum ipsis bestiis ad civitatem Ianue, seu ipsas bestias ad ipsam civitatem conducente a dicta civitate Ianue, videlicet Sigestrum, Octonum, Cevam, Alexandriam palearum et Albigenam; nec bestias, vel aliquam partem ipsarum, emere ab aliquo merchatore infra seu intra loca supradicta, sub pena librarum viginti pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

In capitulo posito sub rubrica *De candelis de cepo*⁽¹⁾, addatur ut infra:

Item statuimus et ordinamus quod nullus formaiarius, nec aliqua alia persona, audeat vel presumat pacisci vel componi, nec merchatum aliquod aliquo modo facere, cum aliquo macellario de aliqua quantitate sepi, nec quod aliquis macellarius teneatur vendere seu alienare sepum, quod faciet pro tempore futuro; nec dictum sepum talli modo possit emi seu vendi ab aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, antequam extractum vel separatum sit a carnibus, sub pena librarum quinque Ianue; et ultra tallis venditio seu compositio non valeat nec teneat.

117. *Quod acimatores non possint tenere etc.*

Cum per nonnullos cives civitatis Ianue fuerit querelatum, quod acimatores pannorum in civitate Ianue ponunt pannos madefactos, seu balneatos, ad scicandum in stractis publicis, seu vicis civitatis Ianue, ex quibus multociens gutte cadentes ex eis destruunt vestes hominum et dominarum transeuntium per dictos vicos; volentes talli morbo providere, statuimus et ordinamus quod aliquis acimator non possit, nec ei liceat habere seu tenere aliquem pannum balneatum, ex quo gutta cadat supra stratis seu carubeo publico intra menia civitatis.

In capitulo posito sub rubrica *Quod in coquendo pane etc.*⁽²⁾. In fine dicti capituli addatur:

Quod fornarii sive pancogoli, qui casanis coquant panem, debeant habere aliquod vax vel receptaculum, in quo reponant panem, quando extrahunt de forno, ad hoc ut panis in terra non cadat; sub pena, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, soldorum quinque Ianue.

(1) Cap. 34, col. 409.

(2) Cap. 41, col. 413.

(3) Lacuna.

(1) Cap. 87, col. 434.

(2) Cap. 6, col. 400.

118. *Quod hostolani etc.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis hostolanus non possit, nec ei licitum sit, habere seu tenere in eorum hospiciis ultra cantaria ducenta feni et minas centum blaudae pro hospicio ipsorum et non ultra, et quod de ipso feno nec blauda non possint vendere, permutare, acomodare, nec aliquo alio modo alienare nisi hospitibus ipsorum, sub pena soldorum quinque Ianue pro quolibet et qualibet vice. Et si forte reperietur aliquem hostolanum vendere, alienare, vel in alium transferre ab una quarta supra, et fenum ab uno cantario supra, condemnatur et condemnari debeat vendens, permuthans, alienans, vel in alium transferens, in soldis viginti quinque Ianue pro qualibet mina blaudae, et ad eandem rationem pro rapta, et in soldis quinque Ianue pro quolibet cantario feni venditi vel alienati, et ad eandem rationem et pro rapta. Et habeat locum presens emenda sive capitulum a calendis februarii de M. CCC. LXXXVII ultra; et ab inde citra non possint molestari per dictos dominos conservatores, nec etiam pro tempore preterito.

119. *De axinariis et bestias ducentibus etc.*

Statuimus, quod aliquis scutifer equum aliquem currere vel galopare (facere) non possit infra muros civitatis, nec etiam in suburbiis ab arcu sancti Stephani usque ad portam burgi sancti Thome. Et si quis contrafecerit, ab eo auferantur soldi quadraginta Ianue per magistratum; quorum medietas sit communis et alia accusatoris. Et si solvere non poterit, per civitatem Ianue fustigetur.

Et quia bestie delferentes bastum multociens ledunt personis, et maxime pueris et infantibus, defectu sive negligentia ducentium, statuimus quod aliquis ducens aliquam bestiam, cum basto vel sine non possit, sive sit vacua sive onerata, ipsam ab arcu sancti Stephani usque ad portam predictam equitare vel equitando ascendere; sed semper teneatur ipsam vel primam si plures essent, ad manus ducere.

Et quilibet qui inventus fuerit contrafacere in aliqua parte civitatis Ianue vel suburbiorum, infra confines predictos, condemnatur pro qualibet vice in soldis quinque Ianue, quorum dimidia sit accusatoris, et alia dimidia operis portus et modulli. Que locum habeant in omnibus bestiis bastum deferentibus, vel aliud quod loco basti habeatur. Et qui solvi non potuerit, fustigetur. Quod capitulum cintraci teneantur mense quolibet preconare.

In capitulo posito sub rubrica *Quod vendantur presinsole absque ovis* (1), addatur ut infra, post verbum absque ovis: erbis, cogomalis, melezanis, laiticis vel aliquod aliud.

(1) Cap. 73, col. 427.

In bailia conservatorum (1) addatur:

Item quod conservatores possint et debeant compellere ementes, vel portantes carnes emptas, ad ipsas carnes ponderandum et ponderari faciendum, et ad manifestandum precium et quantitatem dictarum carnum et nomen macellarii.

In capitulo posito sub rubrica *De feno et paleis falsificatis* (2), addatur ut infra:

Item statuimus et ordinamus quod fenum vendatur ad pondus, et non aliter; sub pena soldorum (3) pro qualibet vice.

In capitulo posito sub rubrica *De boiolis et stateris* (4), addatur ut infra, in fine:

Item sufficiat quibuscumque apotechariis ponderantibus cum boiolis et ponderibus bronzii marchari facere pondera bronzii et boioli semel in anno tantum.

Qui domini capitulatores statuerunt et ordinaverunt, quod fiant duo volumina capitulorum in membranis, expensis communis, in quibus includantur capitulla cum aditionibus suis in locis in quibus cadunt, ut unusquisque videre possit et copiam habere de ipsis capitulis. Quorum capitulorum volumina alterum traddatur conservatoribus, alterum remaneat penes statutarium.

MCCCLXXXVI, die. . . . (5)

Facta, firmata et correpta et emendata fuerunt suprascripta capitula dominorum conservatorum, cum emendationibus, additionibus, correptionibus et suppletionibus in ea existencia, per infrascriptos nobiles et prudentes viros, roboranda et firmanda per magnificum dominum dominum ducem et populi defensorem et eius consilium. Qui capitula, correctiones, additiones, suppleciones et casationes, in eorum et quolibet eorum existencia, locum habere voluerunt quam primum per ipsum magnificum dominum dominum ducem fuerint confirmata et approbata.

Nomina quorum capitulatorum sunt hec:

Dominus Matheus de Illionibus, iureperitus, prior.

Leonardus Cataneus.

Donderius de Sancto Ulcixio.

Fabianus Pinellus.

(1) Col. 389 segg.

(2) Cap. 114, col. 443.

(3) Lacuna.

(4) Cap. 82, col. 431.

(5) Lacuna.

VOLUMEN MAGNUM

CAPITULORUM CIVITATIS IANUE

A. MCCCCIII-MCCCCVII

TEMPORE DOMINI IOHANNIS LEMEINGRE DICTI BUCIQUAUT
LOCUMTENENTIS ET GUBERNATORIS REGIS FRANCORUM

LIBER PRIMUS

Domino domino.

Pendentium lviii. lxv. cxl. ccccliii.
Mercantie xxxi.
Monete lvi. cccclviii. ccclviii.
Ministrorum lx.
Maleficiorum lxxxi. cccclxxxvi. lxxxxi.
Gazarie lxxxvii.
Parvi voluminis cxxxv. ccciii. cccii.
Portus et moduli ccxi.
Notariorum cclxxxiii. cccvi.
Sindicatorum cccclxxxviii. cccclvi.
Vicegubernatorum cccclxxxv.
Massariorum generalium cccclviii.
Magistrorum racionalium cccl.
Orientis dxxiii.
Ministrorum dxxxxii.
De compositione trigemina statutorum cxl.
Ultima capitula cclxxviii.

Numerus scriptus post rubricas est numerus huius libri.

Numerus scriptus ante rubricas est numerus libri et statutorum communis.

Numerus vero scriptus ante rubricas est numerus presentium statutorum ⁽¹⁾.

(1) Ai numeri qui accennati, avanti e dopo le rubriche, noi ne abbiamo preposto un terzo, che dinota l'ordine progressivo in cui i capitoli si trovano registrati, e che ripeteremo via via nel testo, conforme a quanto adoperammo già negli Statuti precedenti.

LIBER PRIMUS RUBRICARUM

Statuta civilia et criminalia anni mcccviii ⁽¹⁾.

Inter magni et excellentis ingenii viros qui se ad indagando veritatis rerum dubiarum studium contulerunt certamen olim admodum grande fuit, bonis ne regibus an bonis legibus rerum publicarum utilitas prestancius gereretur. Hinc inde proponebantur graves et belissime rationes. Sed parte altera alteri non cedente, adhuc sub iudice lix est. Et ne nobis ex nostro iudicio inclinande partis invidiam traheremus, temptandum nobis aliquid tertium censuimus, quod complecteretur utrumque. Sane evo nostro, quo consensu omnium civium regimen domini Ianue voluit esse penes serenissimum et prestantissimum regum orbis, regem francorum inclitissimum Ianue dominum concessit ei et in eum omni jure omnique potestate ipsius civitatis emerxit felix et fortunata condicio, qua Ianua boni regis et bene legis utroque simul beneficio doctaretur, dum enim idem invictissimus rex francorum dominus Ianue ipsi civitati in gubernatorem concessit illustrem et magnificum dominum dominum Iohannem Lemengre dictum Buciquaut, marescalum Francie et locumtenentem regium citra montes, ydem gubernator partes agitando tanti regis in Ianua non inscius quia, qui serere ingenium volet agrum liberat prius arva fructibus falce rubos felicemque resecat, ut nova fruge gravis ceres eat, primum malos cumquisitos adamantina fortitudine cumquaxavit, urbem perversorum fece purgavit, bonos in sua dignitate composuit, et nil credens actum dum quid superesset agendum, ad bonas leges continuo aciem mentis vertit, sex capitulos instituit, iussos eius auctoritate statuta componere quorum prestancia peroptime respublica gereretur. Nos tandem sua iussa peregi-

(1) Sic. Cor. mccciii.

mus, ad se suumque consilium volumina et statuta contulimus, que, Deo annuente, sub tanta temporis brevitate confecimus. Hij ea sibi grata omologavere benigne, et interpositis sui auctoritate decreto et iudicio roborarunt. Gloriare igitur Ianua a tanto rege tali gubernatore doctata, qui una te regit, et optimi regis vice et tibi leges prestantissimas promulgavit, et cum tibi utrumque prestiterit necessitatem abstulit optionem facere alterius ex duobus. Sed cum adversus gestores alienorum negotiorum de sui potestate queri sit solitum in lumine primo causarum, ne quis nobis forte capitulandi potestatem extimet defuisse, tam potestatem nobis indultam quam omologationem nostri operis subsecutam censuimus proxime subiugendas. Mox fiet transitus ad rubricas nostri voluminis librum primum.

Mcccc, die xxx marcii.

Illustris dominus dominus Iohannes Lemengre dictus Buciquaut, marescalus Francie, locumtenens regius citra montes, et pro eo gubernator Ianuensium etc., voluntate consilio et consensu consilij dominorum Antianorum in legitimo numero constituit, quorum presentium nomina sunt hec:

Albertus Grillus, prior,
Clemens de Premontorio
Laurentius Maruffus
Nicolaus de Zolasco
Nicolaus de Marco
Ambrosius de Marinis
Synon Marabotus
Octobonus Spinula
Jacobus Salvaigus
Petrus de Flisco et
Iohannes de Valebella.

Et ipsum consilium auctoritate et decreto ipsius illustris domini Gubernatoris secum reputantes quia leges et arma sunt duo, quibus domini rerum urbes et populi et actus mentes efficiunt, et ad gloriam summam scandunt, armis enim peregrine et domesticis tolluntur iniurie, et legibus et ordinamentis seu capitulis iniquitates et calumpnie removentur. Quod armis Ianua valuerit reges et principes a suis regiis ad carceres eius tracti, certum reducit si per arma Ianue civitas suas iniurias vindicaverit; item quod intestinas iniurias arma tollant, illustris ipse dominus Gubernator in biduo clarum fecit, qui hanc urbem inveniens omnibus viciis sic infectam ut eam posse sanari nemo nisi per divinam potenciam credidisset, cuius tamen egritudinem desperatam uno ictu simul et semel ausus est curandam assummere et propositi compos fecit. Constat enim pro paucis sediciosi qui malo reipublice aucti erant, qui cedibus incendiis cruore prediis et discordiis civilibus fuerant impinguati castigatis, reliqua sceleratorum turba terribita, in exilium spontaneum abierunt. A quorum contagiosa sentina civitas nitidata, id commodi mox recepit. Nam opida urbes castra que ab ipsa defe-

cerant sunt conversa, et ad Gubernatoris mandata suppliciter redierunt. Qui dominus Gubernator illustris more et quietis impaciens, ut civitas cui preerat ex duobus propositis nil deesset, ad civitatem novis legibus et ordinibus mentis decorandam animum suum studiumque convertit. Quem secum dixisse sic creditur: quid prodest foris esse strenuum, si domi male vivitur? expugnentur licet urbes, subiciantur nationes, captiventur reges, nisi actores legibus et moribus equis vivant, partarum rerum cumulus cello exequatus sedem stabilem non habebit. Gubernator idem ergo, volumina capitulorum Ianue sub nominibus et titulo capitaneorum abbatum ducum et aliorum ut plurimum ita diversorum magistratuum compilata vilens, longo scilicet usu tricta, vetustate consumpta, tineis rosa, interlineata, postilata, nostris etati moribusque contraria et sibi ipsis adversa, dignum se duxit ipsa ordinamenta leges capitula sub nomine et titulo regio reformare et in luculentam consonanciam illustrare. Quapropter vocatis et electis coram se atque consilio spectabili et egregio viro domino Iacobo de Campofregoso, Stephano Cataneo, Carolo de Vivaldis, Benedicto de Strata, una cum geminis ex dictis antianis Ambrosio de Marinis et Iohanne de Vallebella notario, quorum prudentiam industriam accumen ingenij, et quod est tantarum virtutum singularum columen, firmam fidem atque constanciam ad statum et gloriam serenissimi regis et domini Ianue premissi Gubernatoris et communis Ianue cognoverunt, ex multis et variis rerum argumentis, ipsis sex specialiter mandaverunt ut regia suaque auctoritate capitula et ordinamenta nova componant, vetera reforment emendent corrigant cassent tollant adiciant detrahant reducantque in unam consonanciam luculentam, nil in illis superflui relinquendo, pari modo capitula clausulas ordinamenta variaque volumina singulorum magistratuum officiorum et artium civitatisque singula sic disponant, ut nichil dampnosum includant civitati vel quo minus ipsa mercatoribus et artificibus optimis impleatur. Mandaverunt etiam ne leges vel ordines ullos condant, qui trahi possint ad casus vel causas preteritos vel pendentes, vel per quos ipsorum capitulorum utilitas subsequatur preter honorem officii bene gesti, intra kalendas novembris proximas finiendi. Ad consumacionem cuius officii, si egebunt consilio sapientis, consulant vicarium presentem illustris domini Gubernatoris, de virtute cuius et fide in hiis multoque maioribus plene fidunt. Mandaverunt quoque hiisdem eisdem sex, ut opere toto perfecto coram Gubernatore et consilio sepedictis adveniant, opus ipsum exhibeant, ut eo viso et lecto, si libuerit legere, capitula et ordinamenta predicta vel corrigant sicubi fuerint emendanda, vel eis ut bene compositis sue actoritatis plenissimum robur prestant. Vos igitur sex predicti, in tanta felicitate reperti ut inter tot milia sapientum civium vestre urbis sitis electi per talem dominum apud quem nulla gratificationis potest esse suspicio, summo studio nixii, sollicitudine vigilia in animum ducite opus tam fructuosum tam-

que laudabile fini desiderato perducere, ut per ipsius facionem in quo virtus et valor vester enitescere longe possunt velut honori vestri favori reipublice, utilitati regis et domini Ianue, et sepedicto Gubernatori grati acceptique esse possitis.

M.^o cccc.^o iii.^o die xxviii marcij.

Illustris et magnificus dominus dominus Iohannes Lemengre dictus Buciquant, marescalus Francie, locumtenens regius citra montes et gubernator Ianuensium pro serenissimo rege Francorum domino Ianue, in presentia voluntate consilio et consensu consilii dominorum duodecim antianorum in sufficienti et legitimo numero congregati, quorum qui interfuerunt nomina sunt hec:

Bartholomeus de Mari, prior,
D. Iacobus de Campofregoso
Inofius Picamilium
D. Nicolaus de Zoalio
Iohannes Ususmaris
Richinus de Bosiascho
Antonius de Murtedo, notarius,
Franciscus de Auria
Benedictus Lomelinus et
Bartholomeus Marchesanus.

Et ipsum consilium, auctoritate et decreto ipsius illustris domini Gubernatoris, certam et veram habentes noticiam de electione facta per ipsum dominum Gubernatorem et eius tunc consilium infrascriptorum sex nobilium et prudentum virorum, quorum hec sunt nomina:

D. Iacobus de Campofregoso
Stephanus Cataneus
Ambrosius de Marinis
Carolus de Vivaldis

Iohannes de Vallebella, notarius, et

Benedictus de Strata, in cuius Benedicti locum lapsu temporis subrogatus et suffectus fuit Iacobus Donatus de Draperiis,

ut de electione et suffectione predictis constat in actis cancellarie communis Ianue, scriptis manu Maximi de Iudicibus notarii et cancellarii m.^o cccc.^o ii.^o die (sic).

Qui scilicet sex electi et constituti fuerunt in capitulatores et capitulorum emendatores correctores et reformatores, ut in ipsorum electione et bailia distinctius continetur; receptis vassis et habitis ibi coram eis capitulis et capitulorum multis et varijs voluminibus compositis per eosdem, ex et de capitulis veteribus olim magni voluminis capitulorum communis Ianue, et parvi etiam voluminis. et emendatoribus illorum, et capitulis officiorum Mercantie, Gazarie, ministrorum, salvatorum portus et moduli, singularum artium civitatis, massariorum generalium, magistrorum racionalium, sindicorum, et ex incidenti terre et universitatis Gavii, communis Ianue exhibitis et productis coram se lesa confirmatione et iudicio roborandis. Qui scilicet, ubi de ma-

iori dubio agebatur, habebant iudicium egregii et prudentis viri domini Gregorii de Marsupinis de Arcio legum doctoris, vicarij ipsius illustris domini Gubernatoris, cum quo in dictis arduis et sine eo in ceteris visis voluminibus antedictis et in magna parte intellectualiter legendo percursis, et per multis punctualiter iterum atque iterum repetitis, et matura deliberatione digestis, et tandem coram habitis omnibus capitulis de novo per ipsos compositis et reformatis. Igitur ipsi illustris dominus Gubernator et consilium, dignum esse ducentes volumina supradicta, capitula et omnia et singula in eis contenta suis auctoritate et iudicio roborare; omni jure modo et forma quibus melius potuerunt, ea omnia et singula laudaverunt ratificaverunt approbaverunt omologaverunt et confirmaverunt, et ad cautellam suo proprio motu composuerunt et promulgaverunt et componunt pariter et promulgant, ipis eisdem capitulis, capitulorum voluminibus, et quicquid continetur in illis, auctoritate presencium concedentes firmitatem et robur perpetuum capitulorum ordinamentorum et reformationum communis Ianue, ut per inde ac si ab ipsis eisdem composita et acta forent. Mandantes domino potestati civitatis Ianue et districtus, eisdem vicario et iudicibus, et alijs omnibus et singulis magistratibus communis et civitatis Ianue et districtus, et eorum successoribus presentibus et futuris, quatenus ea omnia et singula observent et a privatis faciant observari pro ut ad litteram quodque iacent, preter aliquem extrinsecum intellectum. Que volumina atque capitula locum habere et praticari debere voluerunt et mandaverunt post kalendas octobris proxime venturis, dum tamen, ut a principio dictum est, tempore electionis ipsorum capitulorum capitula ordinamenta legesque quas fecerint non trahantur ad negocia vel causas preteritas vel pendentes, vel ad casus per quos ipsorum capitulorum vel alicuius eorum utilitas subsequatur, et in isto interim detur ordo ad ipsa volumina trascribenda in cartis ediciis de lictera pulciori, et ad ea danda magistratibus ad quos spectant. Si quis autem inveniretur in eis vel per errorem vel per oblivionem vel qualibet alia causa fragilitatis humane minus plus vel aliter scriptum, quam ipsorum capitulorum fuisset intencio, voluerunt consenserunt et mandaverunt, quatenus notarius scriptor ipsorum, habito colloquio et participatione atque iudicio ipsorum capitulorum vel maioris partis eorum ad talem actum, ipsa capitula aptet et scribat pro ut citra tempus predictum kalendarum octobris proxime futuri dicti capitulatores ipsi notario permittent sive precipient solo verbo. Cassantes tollentes removens et annullantes omnia et singula alia volumina capitulorum communis Ianue vetera, vel quancumque hactenus facta, et etiam capitula artium singularum, preter ea que in novissimis voluminibus scripta erunt. Ita quod a dictis kalendis octobris in antea nemo possit capitulis veteribus uti allegare vel praticare, nec magistratus ea sequi, ex eis procedere vel ferre sententiam quoquo modo, nisi forte in questionibus

pendentibus vel iam motis ut supra, ad quas presencia capitula non trahantur. Nec sint nec intelligantur esse cassa aliqua capitula, quamvis vetera, olim facta in favorem et utilitatem publicam communem, que remanere decreverunt et mandaverunt in perpetua roboris firmitate, nisi alicui talium capitulorum per nova ista capitula fuisset ex causa nominatim et specialiter derogatum.

1. 20. De cultu beati Iohannis Baptiste . . .	1
2. 20. De custodia sacre parascidis . . .	6
3. 21. De juris et conspiracyonibus non fiendis	3
4. 31. De castris intra districtum Ianue non emendis . . .	6
5. 21. Contra non restituentes castra communi.	63
6. 22. De proditoribus castrorum . . .	14
7. 22. De non tenendis impedimentis circa castra . . .	7
8. 22. De castro Bonifacii . . .	69
9. 22. De non boscando in nemoribus castro Pareti pertinentibus . . .	63
10. 24. Ne in Albizola vel castro habeant proprium Saonenses . . .	7
11. 22. De non hedificando prope muros civitatis . . .	20
12. 24. Quod nemo solutionem in communis bonis immobilibus consequatur . .	3
13. 24. Quod commune preferatur in bonis debitorum . . .	182
14. 24. Quod nulla communi currat prescriptio	7
15. 24. De publico communis inquirendo . .	18
16. 29. De pedagogis Gavij et Vultabij colligendis.	74
17. 29. De publico communis extra portam sancti Andree et in decursu Bisannis inquirendo . . .	69
18. 29. De non alienando Campo pisano . .	10
19. 27. Ne terre communis approprientur . .	68
20. 29. Quod communitas vel singularis persona non trahat commune ad extraneam curiam . . .	13
21. 26. De non utendo aliquo rescripto impetrato contra commune . . .	14
22. 26. Quod nemo trahat commune vel januensem ad extraneum iudicem . .	298
23. 27. Quod expendatur in mutuis et collectis equa lance . . .	21
24. 29. De collectis districtualibus imponendis.	23
25. 30. Quod quilibet expendat pro possessionibus eius sitis in Ianua et districtu.	24
26. 30. Ut omnis possessio sit affecta communi pro substinendis oneribus: 243, imo 242 in . . .	243
27. 30. Quod manentes avariis personalibus non graventur . . .	269
28. 34. Quod captivi apud Saracenos vel hostes non graventur mutuis vel collectis . . .	23
29. 39. De pagis non dandis illis qui non sunt de dispendio . . .	66
30. 38. De electione quatuor rectorum salis .	69

31. 40. De habentibus in comparis salis, in duobus denariis maletolte, denarijs maris et alijs comparis . . .	72
32. 31. De non dando emendationem pro remissionibus factis a communi . . .	19
33. 24. De pena capienda a cunqurente de dampno facto pro communi . . .	242
34. 31. De non gravando cives pro cumdampnationibus factis adversus aliquam communitatem . . .	16
35. 32. Ne districtuales capitula faciant derogantia potestati alicuius officialis communis . . .	8
36. — Ne capitula districtualium ligent cives.	268
37. 31. De districtualibus instancia civium requisitis . . .	246
38. 32. Quod officiales districtus mittant Ianue requisitos, et de pena non obedientium . . .	258
39. 32. De terminis positis in terris . . .	19
40. 32. Si discordia fuerit arborum vel terrarum . . .	254
41. — De incisoribus arborum, et terras alienas intrantibus . . .	78
42. 33. Quod nemo intret terras civium . .	12
43. — Ne quis cumdempnetur si intret terras aut incidat arbores alienas quieto domino, et de concordii inde factis.	142
44. — De pena imposita macellariis terras alienas dampnificantibus vel intrantibus	142
45. 34. Quod trahi vel conduci lignamen per suam terram nemo prohibeat . . .	68
46. 33. Ne quis prohibeat tolli teneri vel conduci terram alicuius . . .	244
47. 34. De districtualibus terras civium teneri vel tolli vetantibus . . .	259
48. 34. De collonis tenentibus terras a dominis, et quando vindemietur . . .	254
49. 34. De villicis alienantibus terras dominorum . . .	257
50. 34. De rusticis dominorum terras possidentibus fraudulenter . . .	257
51. 34. De incidendis arboribus pendentibus supra terras alienas . . .	265
52. 34. De questione terrarum inter dominos et manentes . . .	276
53. 36. De domorum alienationibus ad agnatos.	185
54. 36. De possessionum alienationibus ad confines . . .	186
55. 39. De rusticis dominorum terras alienari patientibus . . .	257
56. 37. De filiis qui non possunt de bonis paternis habere . . .	12
57. 37. De filiis negociantibus per partes diversas . . .	12
58. 37. De filiorum emancipationibus . .	74
59. — De muris et maceribus ruinam minantibus . . .	143
60. 41. De ambulatoriis et arboribus supra stratas . . .	256

61. 41. De stratis a Saona Ianuam reparandis. 71
 62. 41. De via Sancti Petri de Arena reparanda. 71
 63. 41. De viis reficiendis, ne aque fluviales vel
 cluse mulendini defluant in viis . . . 71
 64. 42. De fossato Aque longe 245
 65. 42. De molendinis meliorandis vel hedifi-
 candis 252
 66. 43. De molendini aqueductu reficiendo . . 72
 67. — De compositione tergemina statutorum. 140
 68. 44. De capitulatoribus et emendatoribus
 capitulorum 59
 69. 44. Forma ellectionis domini potestatis Ia-
 nue, iudicum et familie, eorumque sa-
 lariis 454
 70. 50. Quod solvatur salarium potestati pro
 tempore quo vixerit serviendo . . 252
 71. 48. Quod potestas ultimis decem diebus
 sententiam nullam ferat 252
 72. — Quod potestates trium potestaciarum
 ius in palacio novo reddant. . . . 141
 73. 174. De mercato Corvarie 141
 74. 197. Quod officiales officia exercent per
 se ipsos 141
 75. — Ne quis in causa propinqui vel sui ipsius
 non sit iudex 247
 76. 48. De quanto vicarii iudices et scribe fi-
 deiubeant 9
 77. 48. De iudicibus militibus et servientibus
 vetitis in districtu 9
 78. 49. Quod quilibet officialis habeat in scri-
 ptis formam officii eius 75
 79. — Ne acta facta coram iudice non compe-
 tente valeant coram competente . . 167
 80. 50. Quod magistratus non recipiant ser-
 vicia a subditis 254
 81. 50. Ne magistratus consulant advocatos in
 causis quarum fuerint advocati . . 254
 82. 50. Quod magistratus ad convivia non ac-
 cedant 259
 83. 50. De prorogando termino questionibus
 legatorum 256
 84. 51. De ordine potestatum districtus Ianue. 25
 85. 54. Ne quis officium vel scribaniam ad quem
 non fuerit constitutus exercent . . 20
 86. 54. Quod officiales et scribe palatii non
 procurent 249
 87. 56. Quod potestas districtus et scribe non
 emant introitus 243
 88. 59. Quod officiales et scribe districtus ha-
 beant mensuras et pondera marcatas
 marco communis 244
 89. 197. De potestacia Rapalli 149
 90. 55. De hiis qui iuraverint habitaculum Ianue. 241
 91. 55. Forma iuramenti compagne, ad quod
 conventionati quoque tenentur. . . 9
 92. 56. De fractoribus carcerum rerum civilium. 246
 93. 57. De hiis qui commiserint privatos car-
 ceres 20
 94. 57. Ut detenti vel carcerati indebite nichil
 solvant 246
 95. 57. De carceratis pro debito et miserabi-
 libus pane dando, et solutionibus su-
 perstantium et servientium. . . . 266
 96. 198. De servando illo iure clericis contra
 laicos qui servatur e contra . . . 144
 97. 59. Ut quo iure utuntur extranei contra
 nostros utamur contra illos . . . 247
 98. 59. De civibus vel extraneis ex contractu
 cum cive causantibus, et extraneis
 conveniendis in Ianua. 247
 99. 60. De solvendo civi extranei creditori. 255
 100. 60. De extraneis portantibus pecuniam Ia-
 nuensium 12
 101. 59. De emptore iuris extranei contra Ia-
 nuenses 256
 102. 60. Ne quis emat iura ecclesie contra laicum. 252
 103. 60. Quod emptor iuris alicuius burgensis
 nequeat eum in Ianua convenire . 255
 104. 98. De venditionibus et livellis archiepi-
 scopalibus observandis 144
 105. 61. Ne usurarii petant penam. 248
 106. 61. De instrumentis pecunie usurarie. . 259
 107. 61. De usurariis et usuris 249
 108. 62. De usurariorum fideiussoribus . . . 248
 109. 66. De contrahentibus vel alienantibus
 sine licentia socii 263
 110. 418. De pecunia accepta ad terminum or-
 dinatum 260
 111. 63. De contrahentibus sine licentia socii 261
 112. 64. De pecunia capta societate accomen-
 datione vel mutuo 261
 113. 61. De instrumentis societatis vel accomen-
 dationis productis in iudicio . . . 262
 114. 65. De accomendatione et societate . . 363
 115. 66. De societate et accomendatione mi-
 norum 264
 116. 66. De accomendatione plurium perso-
 narum 264
 117. 66. De accomendatario vel socio confi-
 tente vel convicto dando accomen-
 datiori vel socio 264
 118. 66. De accomendatione rehabenda ante
 completum viagium 269
 119. 66. De accomendantibus nomine alieno. 265
 120. 67. De tacentibus per sex annos, facta
 societate vel accomendatione . . . 275
 121. 67. De redenda ratione accomendatariis
 intra sex menses. 279
 122. 67. Si accomendatarii similesque recusent
 reddere rationem propter scripturas
 absentes, nichilominus ius redatur. 55
 123. 68. De absentantibus vel latitantibus mole
 creditorum 273
 124. 69. Ut participibus vel maiori parte pre-
 sentibus navis incantetur 265
 125. 69. De mutuantibus super pignus rerum
 vel mercium 272
 126. 249. De questionibus que oriuntur pro vi-
 ctualibus summarie audiendis . . . 226
 127. 249. De privilegio deferentium victualia . 221

Rubrice libri tercii, in quo de officio, de moneta, de massariis generalibus, de magistris racionalibus, de rebus orientalibus.

128. 403. De electione officii de moneta . . . 458
 129. 406. De duobus veterum de moneta cum novo officio primis duobus mensibus remansuris 448
 130. 403. Quod officium monete examinet comperas et omnia loca 11
 131. 403. Forma electionis officii de moneta. 56
 132. 192. De residuis comperarum 48
 133. 486. Qualiter moneta per massarios solvatur 448
 134. 408. Quod officiales, finito officio, consignent pecunias massariis intra mensem, et de officio suorum scribarum. 7
 135. 411. Quod de reliquatu comperarum cabelle et compere desdebitentur . 459
 136. 408. De magistris racionalibus, scribis et officio ipsorum 450
 137. 409. De receptione munerum ambasiatoribus interdicta 451
 138. 410. De termino prorogando questionibus legatorum 256
 139. 409. Quod officiales finitis officiis reddant specialiter rationem 459
 140. 410. De reddenda ratione comdempnationum per singulos potestates . . 458
 141. 410. Infra que tempora officiales, finitis officiis, rationem administrationis debeant reddisse 459
 142. 411. Quod potestates et castellani sine licentia non adveniant civitatem. . 451
 143. 411. De officialibus qui communi non solvent debitas pecunias comdempnandis 7
 144. 411. Quod nullus ianuensis emat comerchium vel apautha 451
 145. 412. Quod quisque exerceat officium sibi collatum per se. 453
 146. 412. De officialibus et scribis non consignantibus communi pecunias debitas comdempnandis. 465
 147. 412. De officialibus non solventibus tempestive 272
 148. 247. Quod nemo exerceat officium ultra annum. 24
 149. 247. Quod nemo possit nisi unum officium exercere 540
 150. 13. Quod potestates consules massarii syndici vicarii et milites Orientis non emant vel participant ullum introitum 229 529
 151. 13. Quod capitanei potestates et consules Orientis non faciant mercantiam . 529
 152. 14. Quod massarii Orientis non faciant mercantiam, nec loquantur pro capitaneis potestatibus vel consulibus. 529

153. 14. Quod aliquis mercator non mercetur pro consule potestate vel capitaneo, nec sit particeps cum eis 530
 154. 14. Quod officiales Orientis revertantur supra passagio quo iverint successores, et possint implicare pecunias in mercibus Ianue apportandis . . 530
 155. 15. 14. Quod scribe massariorum Orientis non emant res communis, nec sua communi vendant 530
 156. 14. Quod scribe et massarii Caffé solvant stipendiariis in pecunia numerata . 530
 157. 14. Quod massarii Orientis inquirant singulis mensibus familiam et equos officialium, quos equos intra mensem teneantur emere 530
 158. 14. De torcimanis sive interpretibus sindicandis in Oriente 530
 159. 15. De ratione reddenda ab officiis mercantie et provisionis massariis Orientis . 531
 160. 15. Quod officia provisionis et mercantie Orientis scribant acta ab officialibus illarum partium ad dominum gubernatorem et alios 531
 161. 15. De duobus elligendis, qui cum novis massariis Orientis videant acta massariorum veterum, et de reliquatu et cartulariis mictendis Ianuam . . 534
 162. 21. De officialibus extra Ianuam elligendis, loco absentium vel defunctorum. 537
 163. 21. Quod nemo sit potestas consul vel officialis per mundum, nisi de Ianua vel districtu 537
 164. 22. De iniuria facta officialibus missis extra Ianuam 538
 165. 15. De archivis publicis instituendis in partibus Orientis, pro custodia scripturarum publicarum 531
 166. 15. Quod officiales Orientis non recipiant ensenia, sed ut data, que refutare non liceat, confiscentur 531
 167. 16. Ne legiste advocent in partibus Orientis, nisi pro miserabilibus 532
 168. 16. Ne vicarii officialium Orientis consulant vel patrocinentur in suis curiis. 532
 169. 16. Quod scribe Orientis servent tabulam de suis solutionibus ordinatam . . 532
 170. 16. Quod officiales Orientis in exitu precessorum elligant syndicatores contra primos cum potestate, et de scripturis et consilio sibi dandis 532
 171. 17. De sindicatis ad syndicatores Ianue recursuris, et satisfactione ipsorum. 533
 172. 17. De sigillo officialium a se non ab alio retinendo 533
 173. 17. Quod officiales Orientis tribus diebus ebdomade ad bancum sedeant ius dicendo 533
 174. 17. Quod singuli massarii Orientis satisfaciunt de florenis III 533

175. 17. Quod officiales Orientis pro vicariis et militibus obligati intelligantur . . . 533
176. 18. Ut introitus logie Peyre aplicetur monasterio sancte Catarine 534
177. 18. Ne cabelle et introitus Orientis vendantur ante sua tempora, sed potius mutuetur et restituatur ex precio cabellarum debito tempore vendendarum 534
178. 18. Quod massarii consignent et ostendant cartularia officialibus 534
179. 18. De duobus elligendis super passagio capitum in Caffa, qui non sint participes navigiorum 534
180. 19. De sindicatoribus in Simisso, qui sindicent veteres officiales, quorum processus ad syndicatores Peyre mictatur, qui mittant predictorum sententias et processus, condemnationibus tamen exigendis in Peyra, et de solutione pro scripturis 535
181. 19. De sindicandis officialibus Trapesunde et Tane 535
182. 19. Ne stipendiarii habeant ultra summum, et sint L, medietas quorum conducatur a Ianua 535
183. 20. Ne advocati vel officiales de logia habeant salarium 536
184. 20. Quod officiales ellecti ad Orientem exercent officia per se ipsos . . . 536
185. 20. Quod rectores Orientis iurent observantiam statutorum 536
186. 20. De officiis concedendis in Caffa per consules 536
187. 20. De salariis in Tana consulum massariorum et censariorum 536
188. 21. Quod officiales Orientis intrent officia quando consul potestas et capitaneus Caffè, Peyre, Famaguste. . . 537
189. 21. Qualiter in Caffa pecunia communis debeat expendi 537
190. 21. De ambasiatorum ellectione in Caffa. 537
191. 22. De tollendis molestiis illatis sismaticis et iudeis 538
192. 23. De officialibus officialium Orientis ianuensibus elligendis 539
193. 23. De arciministralibus de Caffa . . . 539
194. 23. Quod ordinata pro Peyra et Caffa intelligantur etiam pro Famagusta . 539
195. 23. De summis additis ultra salaria . . 539
196. 23. Quod consiliarii Caffa stent per semestre, nec sint de officio Mercantie . 539
197. 24. Ne quis exercent plus quam unum officium uno anno 540
198. 24. Quod apulsis in Caffa consulibus et officialibus, officia mox exercent; et qualiter precedentes servantur indempnes 540
199. 248. De observantia orientalium statutorum 540

LIBER QUARTUS

Rubrice quarti, in quo de vicegubernatoribus, de conservatoribus, de rectoribus artium.

200. 70. De vicegubernatoribus et eorum officio. 546
201. 114. De conservatoribus et ministris. 542
202. 118. De ellectione et potestate ministrorum 546
203. 119. De molinariis et eorum iuramento. 457
204. 119. Quod pancogoli emant bonum granum, et ex eo faciant bonum panem. 549
205. 122. Ne cum bono grano misceatur minus bonum 549
206. 122. Quod panis venalis Ianuam aportetur. 549
207. 122. De meta panis minoris ponderis et malcocti, et canestrelis 549
208. 124. Quod in coquendo panem et alia, pancogoli et fornarii sint obligati casanis 551
209. 125. De signaculo pancogolorum . . . 551
210. 125. Quod pancogoli teneant panis sufficientiam in fenestris 552
211. 125. Quod panis venalis tertia pars sit in denariatis 552
212. 125. De bilanciis pancogolorum . . . 552
213. 125. De iuramento pancogolorum . . . 552
214. 125. Quod conservatores vadant ponderatum 552
215. 126. Ad quid ministri potestaciarum sint subditi conservatoribus circa panem. 552
216. 126. Quod fornarii restituant panem ad numerum et bene coctum . . . 552
217. 127. Quod fornarii coquant panem secundum precia lignorum 553
218. 137. De precio solvendo pro rostis, altocreis et similibus, etiam in nupciis et conviviis 553
219. 128. Si fornarii contrafaciant, infra quod tempus lamentacio terminetur . . 554
220. 128. Ne furnarii teneant stateras in vicis. 554
221. 128. De iuramento furnariorum . . . 555
222. 128. Ne ad festam nativitatis et resurrectionis Domini fornarii coquant. . 556
223. 128. De tabernariis et vendentibus ad minutum vinum 55
224. — Quod tabernarii stratarum teneant necessaria equis ferrandis; quod tabernarii et hospites teneant oportuna equis ferandis —
225. 129. Ne vinum portetur extra districtum. 554
226. 129. Ne quis aquam misceat in vino venali 555
227. — Ne in vino misceatur aqua vel vinum. 559
228. 124. Contra famulos tabernariorum miscentes aquam vel vinum in vino . —
229. 125. De uno eodemque vino non vendendo ad minutum diversis precii. —

230. 130. Ut vinum non haustum, quando
venditur, vendatur ad minutum . 556
231. 130. De vino quod sapiat grogum pon-
ctum marcedum, vel alia vicia, non
vendendo plus novem denariis . 556
232. 131. Ne tabernariorum famuli vendant
vina ultra precia limitata 557
233. — Quod tabernarii teneant mensuras
iustas 557
234. 132. Quod tabernarii mensuras habeant
habundantes 557
235. 133. Quod tabernarii teneant pintas et
medias pintas et tercia et quarta
pinctarum 558
236. 133. De ludo in tabernis prohibito . . 558
237. 131. Quod tabernarii consentiant quar-
tam partem vini quem emerint . 556
238. 139. Ne vinum novum in vetere misceatur. 559
239. 133. De tabernariorum coniurationibus
tollendis 559
240. 134. De portantibus agreste vel uvas, et
qualiter vendi possint 572
241. 134. De iuramento et satisfactione macel-
lariorum 558
242. 135. Ne pecora emantur in mari vel be-
stie 558
243. 136. De carnibus vendendis ad pondus,
et pensis ac bilanciis pro pensando
et anulis ponderum 558
244. 136. Quod macellarii dent carnes empto-
ribus quantum volent 559
245. 136. Ne carnes ultra precia limitata ven-
dantur vel emantur 560
246. 136. Quo tempore carnes vendantur plus
uno denario 560
247. 137. De sanguine ossis et putredine be-
stiarum colligendis et macellis niti-
dandis 560
248. 137. De morborum carnibus non vendendis. 560
249. — Quod carnibus venditis nulla detur
iuncta 560
250. 138. Ne lana vel pedes relinquantur ad
carnes, nec sibi addantur asungia
vel pinguedo 561
251. 138. Ne capita intestina vel membra prin-
cipalia bestiarum vendantur ad
pondus 561
252. 139. Quod carnes vendantur sub nomine
vero suo, nec vendantur alie cum
castrato; et de visitando macella. 552
253. 139. Quociens conservatores teneantur
visitare macella 562
254. 139. Ne carnes ad cantaretum sed ad
bilancias ponderentur 562
255. 140. De cantaretis quibus carnes ponde-
rantur in grossum, et porcis ape-
riendis 563
256. 140. Ne macellarii de Ianua vetentur ire
Riparolium sive Quartum pro car-
nificio faciendo 563
257. 140. Ne carnes venales extra macella
portentur 589
258. 141. De macellariorum conspirationibus
puniendis 563
259. — Ne macellarii vendant carnes diebus
dominiciis iunio lulio vel augusto. —
260. 141. Quod macellariis notificetur iurare
observantiam statutorum 566
261. 141. De hiis qui dederint carnes minoris
ponderis quam deberent 564
262. 142. De porca sfiliorata non vendenda. 564
263. 142. Quod iunio lulio et augusto ven-
dantur carnes post pulsatam ter-
ciam, et de carnibus gramignosis. 564
264. 142. De non vendendis carnibus gram-
ignosis 565
265. 142. De piscatoribus et piscibus in clapa
venalibus 565
266. — Et qui pisces ad pondus, qui ad nu-
merum vendantur, et eorum precio. —
267. 145. Quod piscatores a rethiis vendant
pisces in clapa 567
268. 145. Ne pisces vendantur in mari . . 567
269. 145. Quod piscium delatores vendant
usque ad ipsorum dimidiam ad mi-
nutum, antequam vendant eos re-
venditoribus 567
270. 146. Ne conservatores et scribe ultra
usum proprium vendant pisces . . 568
271. 146. De non piscando in portu . . . 568
272. 146. De non balneando pisces . . . 568
273. 146. De piscibus marcidis non vendendis. 568
274. 146. Ne piscetur ad aresios a kalendis
februarii usque ad kalendas marcii. 568
275. 147. De ludo in clapa prohibito . . . 569
276. 147. Ne revenditores vendant pisces ante
nonam pulsatam, nec intrent cla-
pam 569
277. 148. Qualiter piscatores habeant noticiam
agendorum, et ipsorum iuramento. 569
278. 148. De clapa a conservatoribus visitanda. 569
279. 148. De piscibus salsis 569
280. 149. Ne calige fiant in ecclesiis vel earum
hostiis 571
281. 149. Quod super pontibus de marina non
vendantur merces vel alia . . . 571
282. 149. Zoncate et presinzola quando et quo
precio vendi possint 571
283. 150. Ne presinzole vendantur una cum
ovis 572
284. 167. De presinzoliis venalibus ponde-
randis 585
285. 150. Quod apothecarii vendant ad pro-
prias apothecas 572
286. 150. De rebus male ponderatis vel men-
suratis 572
287. 150. Ne ligna revendibilia portentur in
Ianua vel in portu 572
288. 151. Ligna qualiter ponderentur, et de
venditione fasciculorum 572

289. 153. De marcando cantaria et romanos . 574
 290. 153. De scandaliandis mensuris vini olei
 et frumenti 574
 291. 154. De habendis stateris et ponderibus
 iustis 575
 292. 154. De boiolis et stateris 575
 293. 24. De barilariis —
 294. 156. De agutis in circulis non ponendis . 586
 295. 156. De lapidibus et ponderibus specia-
 riorum 576
 296. 26. De aptandis mensuris et circulis . —
 297. 156. De barilariis calegariis et aliis arti-
 ficibus in ripa 576
 298. 157. De candelis de sepo 577
 299. 156. De candelis de cera 576
 300. 158. De murta et fece non comburendis . 577
 301. 158. De non tenendo perticas extra do-
 mum 324
 302. 165. De pensionibus domorum 582
 303. 165. De dantibus minus pondus numerum
 vel mensuram 583
 304. — Quod carbonum vendatur ad men-
 suram 573
 305. — De non tenendo cantareta in appo-
 thecis 574
 306. 158. De porcis in Ianua et suburbiis non
 tenendis 589
 307. 158. De porcis, ne exeant, restringendis . 578
 308. 159. De tenendo ripam expeditam . . 578
 309. 159. De spazando carrubia 578
 310. 27. De portando cohopena fimum et
 murtam —
 311. 160. De spazando cloachas et latrinas . 579
 312. 160. De cloacha apud macellum Murrini
 cohoperienda 579
 313. 161. De arena vendenda ad mensuram . 579
 314. 161. De calcinaroriis et maoneriis . . 580
 315. 161. De lateribus non revendendis et eo-
 rum precio 580
 316. 163. De lateribus et clapellis vendendis
 ad mensuram 581
 317. 163. De clapis et habainis vendendis ad
 mensuram 581
 318. 167. Ne bestie ligentur sub porticu vel in
 via 581
 319. 164. Quod boni veretoni fiant ex azario, et
 ne baliste vel veretoni extrahantur . 582
 320. 164. De plataroliis et carnalis 582
 321. 164. De cintracis 582
 322. 168. Ne revenditores emant nisi tercia
 propulsata 689
 323. 168. Ut revenditores intra terciam non
 revendant 585
 324. 165. De verbis contumeliosis 583
 325. 165. Quantum solvi debeat pro mar-
 chando 583
 326. 20. Quod liceat speciaris retinere bilancias
 plures iustas
 327. 166. Quod calderarii et clapucii sint obli-
 gati ut infra 584
 328. 169. Quod per civitatem claves veteres
 non ferantur, nec ferrarii faciant
 claves ad formam
 329. 166. De non falsificando fenum vel paleas . 584
 330. 367. De albergatoribus et hortolanis . . 565
 331. 168. De mulis equis et bestiis non cur-
 rendis per civitatem 586
 332. 169. De fumo nocivo 586
 333. 169. De pontilibus in Ianua vel subur-
 biis non fiendis 586
 334. 170. De ortigiolis supra vias publicas non
 tenendis 587
 335. 170. De furnis balneis et balneatoribus . 587
 336. 157. De balneis et balneatoribus . . . 577
 337. 171. De hedificiis ruinosi 587
 338. 171. De guado in Ianua non tenendo
 et coriis non estendendis per vicos
 et platheas 588
 339. 174. De tinctoribus tellarum et bamba-
 siorum 588
 340. 157. De tinctoribus tellarum 577
 341. 171. De caseo et carnibus sub ripa non
 ponderandis extra appotechas . . 588
 342. 172. De iactu non prohibiendo in arcubus
 vel strata Murtedi 588
 343. 172. De modo vendendi victualia in
 raybis 588
 344. — De murta fregia rasuris et buellis
 non comburendis 335
 345. 164. De artificibus contrafacientibus con-
 dempnandis 512
 346. 172. De non prohibiendo aquam a balcone,
 nec lavando vegetes in vico . . 580
 347. 459. De non prohibendo aquam vel pu-
 tredinem extra domos 578
 348. — De romano affigendo in asta cantarii . 584
 349. — De non currendo equum per civita-
 tem 585
 350. — De ellectione quatuor reformatorum
 artium 355
 351. 72. Quantum quisque solvat ad introitum
 sue artis 357
- Albergatorum.*
352. 74. Quod albergatores solvent deposita
 penes eos 435
 353. 74. Quod albergatores ludentes non te-
 neant in albergis 435
 354. 74. De fideiussoribus annuis ab albergato-
 ribus repetendis 436
 355. 74. De signaculis ad cognoscenda hospicia
 retinendis 436
- Apothecariorum Batifoliorum.*
356. 74. Quod batiture magistrorum batifolio-
 rum fiant de libris xii 423
 357. 75. Quod apothecarii scandalient pondera
 ad que ponderentur batiture . . 423

475

358. 75. Quod magistri apothecarii faciant
copiam batiturarum ellecto ad eas
ponderandas 324
359. 75. Quod rectores artium vadant per apo-
thecas ad recognoscendas batituras . 424

Aquarii.

360. 75. Quod inter aquarios laboreria par-
tiantur 413

Balistarii.

361. 76. Ne balistarii emant strevarum et cla-
vium ultra duas duodenas 434
362. 76. De balistis ex ivio faciendis, et ne
ematur a centum fustis de sorte
supra 434
363. 76. De prohibitis artem balistrariam exer-
cere 435

Botarii.

364. 76. De botariorum iuramento 412
365. 76. De opere lignaminis inter botarios
dividendo 412
366. 77. Quod botarii ponant in vegetibus cir-
culos dominorum 412
367. 77. Ne botarii faciant ignem sub ripa . 412

Bambaxarii et Cotoninerii.

368. 77. De iuramento bambaxariorum . . . 422
369. 77. De pena ponencium in peciis bambaxii
et cotoninis pauciora fila quam sit
ordo 422
370. 77. De telis et telariis inquirendis . . . 422
371. 78. Quod in sua pecia signum alterius
nemo ponat 422
372. 78. Quod apothecarii portent ad apothec-
as res bambaxariis pertinentes, re-
cipiendas in pectine 423

Confectores.

373. 79. Ne laboratores nocte laborent, ab
avemaria scilicet usque schillam . . 416

Casairerii.

374. 79. Quod casairerii casairerio non incan-
tent opus inceptum 406

Corrigiarii, Burserii, Guanterii.

375. 79. De crochis orlandis, et ex quorum
pecudum pelle fiant 392
376. 79. De crochis ex tella nova fiendis et
maschaicio furniendis 392
377. 79. De crochis ab extra Ianuam aportatis
a rectoribus cognoscendis 392

Coirazarii.

378. 79. De longitudine et latitudine coira-
tiarum 407
379. 80. De latitudine coiratiarum ad fianchos 407
380. 80. De armis datis ad reparandum non
restituendis, nisi preestimato si fue-
rint bene reparate 407
381. 80. Ne ponatur sub nova coiratia tella
vetus 408

Copertorerii.

382. 80. Ut copertorerii et similes dicant em-
ptoribus ex quibus rebus sint plene
res quas vendunt 411

Calafati.

383. 80. Ne calafati capiant simul et semel
laboreria duorum vel plurium va-
sororum 426
384. 81. Ne calafatus alicuius navigii in mari
varandi laborerium derelinquat . 426

Calderarii.

385. 81. Quod calderarii et clapucii non sta-
gnent patellas admisto plumbo . 419
386. 84. Ne vetera vasa rami refecta vendantur
pro novis 419
387. 81. Ne de pairolio vetere ramairorium
construatur 419
388. 81. Quod ramum vel aliud metallum a
sclavis vel romentariis non ematur. 419
389. 82. Ne vasa balnei coniungantur cum
solidatura stagni 419
390. 82. Quod rectores inquirent calderarios et
clapucios si contrafecerint . . . 420

Draperii.

391. 82. Quod draperii et eorum nuncii dent
iustas mensuras 385
392. 82. Quod draperii non emant pannos
derubatos 386
393. 82. Ne draperii cannent pannos extraneos. 386
394. 82. Quod extranei non retalien pannos. 386
395. 83. Ne draperius acimatori se societ . 386

Fabri.

396. 83. De iuramento fabrorum 373
397. 83. De pecunia et rebus artis fabrorum
massariis consignanda 374
398. 83. Ne quis laboret argentum non bonum
ad ligam sterlinorum 374
399. 84. Quod laborantes opus grossum faciant
illud marcari 374
400. 84. De marco atque marchando 374

401. 84. Quod nemo laboret argentum quod non sit ad ligam agogini 375
 402. 84. Ne quis in apotheca teneat falsum opus. 375
 403. 85. In laboreriis latoni ferri vel rami, ne ponatur osmaldum argenti. . . . 375
 404. 85. De pomellis anulis et crochietis argenti vel ferri non tenendis. . . 375
 405. 85. De non laborando opus auri minus quatuordecim karatis 376
 406. 85. De non ponendo in anulis petram falsam. 376
 407. 85. Ne quis extraneus artem fabrilem exerceat, nisi ut infra 376
 408. 86. Quod fabri faciant scribi famulos a se captos 377
 409. 86. De inquirendo qui teneat falsum opus. 378
 410. 86. De tenendo iusta pondera 378
 411. 86. Ne ludatur in domo fabрили 379
 412. 86. Ne faber laboret rem ficticiam vel maliciosam. 379
 413. 87. Ne in campo fabrorum prohibeantur aliqua turpia 379
 414. 87. Ne fabri emant a famulis sclavis vel pueris. 376
 415. 87. De arte fabрили non exercenda cum bancheroto. 378
 416. 87. De formulis concordatis cum magistris et pactis qui interfuerunt observandis. 378

Fornarii.

417. 87. Quantum capiant fornarii pro pane coquendo. 410
 418. 87. Quod credatur consignanti de numero panis quem dederit ad coquendum. 410
 419. 87. Ne fornarii vendant panem, nisi solverint ut pancogoli 410
 420. 8. Ne fornarii percipiant panem, nisi pro quantitate quam coquere poterunt. 411

Furmaiarii.

421. 88. Ne furmaiarii carnes comparent graminosas 389
 422. 88. Quod furmaiarii malas candelas venditas reassumant, et precium restituant 389

Filatores.

423. 88. Ne in sartia venali cum canabo lombardo aliud misceatur 426
 424. 88. Ne filetur canabum balneatum . . . 426
 425. 88. Ne novum filatum cum vetere misceatur. 426
 426. 88. Ne opus filatorie arti pertinens fiat tempore pluviali 429
 427. 88. Quod nemo laboret opus filatorum, quod ut in medio ita sit a capitibus ita bonum 426
 428. 89. Ne comittatur filatum ab extra Ianuam aportatum, nisi primo fuerit approbatum 429

429. 89. Si laborator magistri sit debitor, alius laborerium non det illi 429
 430. 89. De duobus filatoribus elligendis ad cognoscendum canabum ab extra Ianuam aportatum 427
 431. 89. Ne laboretur canabum quod non fuerit tarezatum 427
 432. 89. Ne filator emat suavum gramoratum mistum canabo 427
 433. 89. Ne super cavaletis fricetur filum, nisi volte fuerint pertusate 427
 434. 90. De non mittendis funibus pro ligando sartiam vel canabum a rotulis quinque supra 428
 435. 90. Quod inter filatores compartiantur loca Sarzani 428
 436. 90. Ne filator faciat sartiam veterem . . 428

Ferra vetera.

437. 77. Quod ferri veteres possint vendere vetera ferramenta. 436

Gramatici.

438. 101. Ne quis oriundus subscriptorum locorum gramaticam doceat 418

Lanarii.

439. 90. Ne quis super vasis navigabilibus emat lanam. 392
 440. 90. Ut contrafacientes in stamino de deveto priventur beneficio lanarie 392
 441. 91. Quod rectoribus artium liceat semper contrafacientes inquirere 393
 442. 91. De lana boldronorum non emenda tona, non ficta nec visa per rectores. 393
 443. 91. De non laborando stamine de deveto, et penis circa hoc ordinatis . . . 393
 444. — De non committendo fraudem in pannis 394
 445. 91. De tenendo iustos pectines et comburendo falsos pannos 394
 446. 92. Ne panni portentur ad clapam ante diem, et ne in Bisanne spigoretur lana 394
 447. 92. Ut lana a domino domus ematur, non ab alio, filata vel non filata. . . 395
 448. 93. Ne vendatur lana de cammello vel ircho 395
 449. 92. Quod non ematur lana filata vel non, ubi laborerium sit inceptum . . . 395
 450. 93. Ne lana filata vel defilata vendatur. 395
 451. 93. Qualiter questiones fracturarum vel tacarum finiantur 395
 452. 83. De pannorum capitibus adequandis. 396
 453. 93. Quod rectores vetent dare tributa cannatoribus 396

479

454. 93. Quod lanarii et drapperii cannent pannos emptos in apotheca draperii. 396
455. 94. De recognoscendo pannos non can-
natos 396
456. 94. Quod cannatores stent in loco com-
muni draperiis et lanariis . . . 397
457. 94. Quod pecia panni fiat tota de una
eademque lana 397
458. 94. De pannis non tingendis ex endego
et guado simul 397
459. 95. De iurisdicione lanariorum in clapa
pannorum 397
460. 95. Ne quis lavet lanam noctu, nec spigoret
preter suam 398
461. 95. Quod laboratores et scarsarolli non
lavent lavagia, nisi ponderis in-
tegri 398
462. 95. De non lavando lanam, pectenucios
vel foritanam 398
463. 95. Qui contrafecerit in stamine de deveto
sit privatus officio lanarie . . . 398
464. 96. De inquirendis contrafacientibus ca-
pitulis lanarie 399
465. 96. De lana irci cameli bovis muli non
lavanda nec falsa 399
466. 97. Ne lana pillata lavetur 399
467. 97. De non faciendo pannos ex lana si-
ciliana ad tres liceos 399
468. 97. De non faciendo fraudem in pannis. 399
469. 97. De tenendo pannos ad iustam men-
suram 400
470. 97. De humiliatis ad sugeriam trahendis. 400
471. 98. De arbasis non trahendis nisi ad su-
geriam 400
472. 98. Ne censarii lanariorum introducant
aliquem in voltam ubi alius introisset
pro cannando vel vendendo . . . 400
473. 98. Qualiter fiat thara 401
474. 95. De non laborando stamine de deveto. 398
475. 99. Ne censarii dicant esse venditam la-
nam que non sit, nec menciantur
de precio 401
476. 99. De lana arelatensi non laboranda . . 401
477. 99. De non operando lanam arelatensem
grossam vel provincialem 402
478. 99. De non emendo vel operando stamine
facto extra Ianuam 402
479. 100. De pannorum tareзаторibus elligen-
dis 402
480. 100. De carpitis non fiendis, nisi de lana
pecudina 403
481. 101. De thara lane 403

Laboratores Batifoliorum.

482. — Ne laboratores batifoliorum laborent
noctu cum martello 415
483. — Quod apothecarii batifoliorum faciant
scandalia sua pondera 415
484. — Quanti ponderis fiant batiture . . 415

Macellarii.

485. 101. Quod macellarii non dent carnes
minoris ponderis 416
486. 101. Quod carnes unius animalis vice
alterius non vendantur 416
487. 101. Quod rectores artium macellariis con-
trafacientibus tollant penas . . . 417
488. 102. Ne carnes porci vel troie que fecerint
filios vendantur ad minutum . . 417
489. 102. Quod macellarii non ponant san-
guinem vel turpitudinem iuxta ban-
chum alterius 417
490. 102. Ne quis vendat carnes ultra taxa-
tionem 417

Marescalchi.

491. 103. Quod marescalchi pro ferrando non
capiant ultra taxationem, nec po-
nant ferra de caravana 418

Molinarii.

492. 103. Quod famuli mulinariorum aliqua
furati pellantur 431
493. 103. De grano mutato vel deminuto, quod
datum fuerit ad molendum . . . 431
494. 104. Infra quod tempus molinarii granum
reportent 432

Magistri assie maris.

495. 105. Si magister assie maris dederit gar-
bum ligno, non impediatur in illo
deinde 425
496. 105. Si quis arram ceperit, non recedatur
ulterius a contractu 425

Machairolii.

497. 109. De macaroliorum sacramento . . . 409
498. 103. De pellis asini vulpis bovis edi irci
vel bestie silvestris in panno laneo
non ponendis 409
499. 103. De boldronibus non tingendis vel
adobandis 409
500. 103. Quod carpites fiant de lana pecudina. 410
501. 105. Quod in pecia completa machairolii
imprimant signum suum 409

Muratores sive Magistri de anthelamo.

502. 105. Quod murator domum reficiens, id
primo sindico notum faciat . . . 251
503. 105. Quod murator circa publicum non
laboret 408
504. 106. Ne murator ad voltam eius exoneret
lateres neque calcem 408
505. 106. Ne murator pro famulo capiat sol-
dum qui non steterit anni quatuor
cum magistro 409

506. 106. De muratoribus potestaciarum . . . 409
 507. 106. De novi operis nunciatione . . . 435
 508. — De muris communibus et inmiscione
 tignorum . . . 269
 509. — De claudendis cancellis per que de-
 scenditur super tecta . . . 260

Peliparii.

510. 176. De non sulphurandis nec verberandis
 pennis . . . 418

Pexarii.

511. 107. Quod pexarii laborantes nocte, te-
 neant lumen in lanternis . . . 424

Paterii.

512. 107. De non extrahendis rebus ad pate-
 riam pertinentibus . . . 420
 513. 107. Ne paterii emant a rumentariis nec
 a sclavis . . . 420
 514. 108. De mercede pateriorum ex rebus
 quas revendent . . . 421
 515. 108. De pateriis aufugientibus cum rebus
 sibi creditis . . . 421
 516. 108. Ne in domo ubi causa extimandi sit
 paterius intret alter . . . 421
 517. 108. De mercede pateriorum pro rebus
 quas preciaverint . . . 421
 518. 108. Quod paterii in apothecis teneant res
 sub sufficientibus clavaturis . . . 422
 519. 109. Ne paterii faciant novas vestes que
 sufficienter non fuerint balneate . . . 421

Polairorii.

520. 109. Ne polairorii emant extra Ianuam
 pertinentia arti sue . . . 412
 521. 109. De locis ubi volatilia vel quadru-
 pedia non emantur . . . 412
 522. 109. Ne polairorii emant ante terciam que
 sue arti pertineant . . . 412
 523. 109. Quod polairorii non teneant pullos
 mortuos nec galinas . . . 413
 524. 109. Ne ova laventur . . . 413
 525. 110. Ne polairorii teneant ultra noctem
 pertinentia sue arti . . . 413

Quarelerii.

526. 116. Ne non quarelerius vendat veretanos
 inhastatos, nec portet Ianuam pro
 vendendo . . . 431
 527. 116. Ne veretonorum soleditorum ferra
 quis emat . . . 431

Revenditores ioyarum.

528. 100. De mercede revendorum ioyarum 391
 529. 100. Ne revenditores accomodent deposita
 penes eos . . . 391

530. 100. De revenditoribus fugientibus sive
 latitantibus . . . 391
 531. 111. De mercede revendorum pro ex-
 timis a se factis . . . 391
 532. 111. Quod rectores faciant revenditores
 satisdare . . . 391
 533. 111. Ne revenditores ad calegas emant
 quicquid . . . 391
 534. 111. Ne revenditores artem exercent, nisi
 soluta intrandi taxatione et prestita
 satisfactione . . . 391
 535. 111. Quod revenditores vendere possint
 sclavos . . . 391
 536. 111. Quod revenditores dicant emptori-
 ribus cuius res fuerint, quas reven-
 dent . . . 392

Speciarii.

537. 112. Ne quis extraneus speciarie teneat
 apothecam . . . 331
 538. 112. De artis speciarie fraudatoribus con-
 demnandis . . . 382
 539. 112. Ne non speciarii vendant spectantia
 tali arti . . . 382
 540. 112. Quod speciariis liceat tenere apo-
 thecas apertas . . . 382
 541. 113. Non vendatur resargarium, nisi per
 dominum vel magistrum . . . 382
 542. 113. Ne speciariorum unus faciat signum
 alterius . . . 382
 543. 113. Ne tiriacha ponatur in vaso signato
 signo alterius speciarii . . . 383
 544. 113. De rebus quibus triacha conficitur
 tenendis super fenestra . . . 383
 545. 114. Ne speciarii doceant artem sclavum
 turcum vel tartarum . . . 383
 546. 114. Ne speciarii socient in arte se me-
 dicis . . . 384
 547. 114. Ne quis per civitatem portet speciaris
 causa vendendi . . . 384
 548. 114. Quod speciarie non emantur a gar-
 bellatoribus . . . 384

De Scutariis Pavesariis et Pictoribus.

549. 114. Ne pingantur rotelle vel scuta, que
 non sint intus et extra contexta
 utraque parte . . . 415
 550. 115. Ne incollentur vel incorientur scuta
 pavesia vel rotelle, aliter quam ut
 infra . . . 415
 551. 115. Ne laborentur falsa pavesia ab extra
 Ianuam aportata . . . 415
 552. 115. Ne pictores operentur crocum male
 distemperatum . . . 415

Spaerii.

553. 115. Quod spaerii imprimant suum si-
 gnum in laboreriis a se factis . . . 425

Selarii.

554. 115. Ne selarii fusta selle magagnate
cohoperiant 425
555. 115. Quod selarii non revendant selas
montonis pro cordoano 425

Taliatores raubarum.

556. 115. De emendendo vestes a taliatoribus
devastatas 414
557. 115. De solutionibus taliatorum raubarum. 414

Tabernariorum.

558. — Contra famulos tabernariorum vino
aquam miscentes, vel etiam vinum
vino 424
559. — De eodem vino non vendendo diver-
sis precii ad minutum 424

Unctorum.

560. — Ne unctores ungant coiramina de
salicio vel raschiaturis 420
561. — Ne unctores laborent ab avemaria
usque ad schillam 420

Singularia ad quascumque artes capitula.

562. 117. De famulis concordatis et pactis in-
tervenientibus observandis 477
563. — Ut rerum artificialium emptores
solvant in solidum venditoribus
eorum, licet aliis communicatarum. 435
564. — Ne artifex domus vel apotece con-
ductor alii locet cum maiori pretio
quod conduxerit, vel pro rata . . . 380
565. 25. De conspiracyibus et cabillis in nulla
arte fiendis 37

LIBER QUINTUS

*Rubrice libri quinti in quo de re mercatoria
et re navigatoria continentur.*

566. 174. De electione officii mercantie . . . 32
567. 174. De potestate et bailia officii mercantie. 32
568. 176. Laudes represalie quomodo conce-
dantur 31
569. 177. De vitandis fraudibus actentatis ad-
versus laudes et reprehensalias con-
secutas 73
570. 177. De ratione reddenda 14
571. 178. De iusticia reddenda 10
572. 179. Ne quis contra civem res extranei
dicat suas 34
573. 179. De rebus vendibilibus non fraudan-
dis 34

574. 179. De quanto bancherii satsident, et ter-
mino sibi dato solvendis creditori-
bus, et e contra, et quanta fides
cartulariis banchi detur 42
575. 180. De bancheriis et eorum officio . . . 34
576. 181. De bancheriis ed aliis quorum in-
terest incidere falsam monetam . . . 34
577. 111. De bancheriis eorum fideiussoribus
ordinandis —
578. 181. Quod nemo teneat banchum ultra
fines permissos 48
579. 181. Ne bancherii emant a sclavis, famulis
vel pueris res subscriptas 49
580. 181. Ut cui cambiorum littere presen-
tentur, infra horas vigintiquatuor
det responsum 53
581. 192. De bancheriis rumpentibus 55
582. 182. De cathenis tenendis in banchis . . 249
583. 182. Ne res usurariorum vel revendito-
rum incallegentur in banchis 52
584. 182. De non fabricanda moneta alibi
quam in ceccha 30
585. — Ut quis cuneos alicuius monete non
teneat 26
586. 183. De falsa moneta 36
587. 183. De non expendendo falsam mone-
tam 36
588. 183. De censariis 37
589. 184. De fide adhibenda censariis 38
590. 185. De conspiracyibus et cabillis in
nulla arte fiendis 37
591. 185. De elligendo ponderatore auri et
argenti 39
392. 185. Ad quod pondus merces debeant
ponderari 39
593. 185. De ponderatoribus 39
594. 185. Ne quis filator emat canabum diffi-
latum, nisi tarezatum, positum in
dugana 39
595. 186. De tabula filatorum, garbellatorum,
carzatorum et camalorum institu-
enda 39
596. 186. De mulionibus 40
597. 186. De mulionibus cargias disolventibus. 40
598. 186. De safrano falsificato et eius au-
ctoribus 40
599. 142. De safrano falsificato et eius aucto-
ribus 41
600. 187. De vitanda coiraminis falsitate . . . 40
601. 187. De batitoribus foliorum auri 41
602. 187. Quod torta lini sit de libris lü . . . 44
603. 187. De thara risi 44
604. 188. Ne de panno non balneato calige
construantur 44
605. 187. De preisis pannorum 44
606. 188. De longitudine pannorum 44
607. 188. Quod emptores pannorum habeant
voliane canabacii 46
608. 189. Quod officiales creati ab officio mer-
cantie ipsius stent statutis 46

609.	189.	Quod collectores marcharum consignent pondera et utensilia officio mercantie	46
610.	189.	Quod garbellator non emat species, nec res que pertineant eius arti	46
611.	189.	Quod garbellatores et mercatores garbellent ad garbella communis	51
612.	190.	Ne vendatur aurum filatum in quo fuerit auripelum	46
613.	190.	Quod canabacia telle panni cannentur ad cannas ordinatas	46
614.	190.	Ne formaiarii constituentur ponderatores carnis et casei	47
615.	190.	Ne sazator in cecha fabricet summos argenti	47
616.	190.	De fideiussoribus prestandis a rabairoriis	47
617.	191.	Ne rabairorii teneant sachariam	—
618.	191.	De prohibitis ponderatori auri et argenti communis, et quod bancherii incidant ianuinos defectuosos ultra soldum unum	42
619.	191.	Quod nuces muscate fracte vel integre non habeantur pro garbellatura	48
620.	191.	Quod tertia pars victualium emptarum in grossum consentiatur vendentibus ad minutum	48
621.	192.	Quod officia ceche et ponderis banchorum nominentur ab officio mercantie	49
622.	192.	Qua forma salaria consulum calegarum et scribarum solvantur	49
623.	192.	De residuis condempnationum	49
624.	193.	De cendatorum et terzanellorum longitudine et latitudine, et eorum tinctoribus	50
625.	193.	Ne scribe introituum sint quos non approbaverit officium mercantie	50
626.	193.	De scriba et massario cannatorum elligendis, et eorum officio	50
627.	193.	De ramo, latono et aliis metallis non deaurandis	51
628.	193.	Si de rerum pondere vel valore contenditur, stetur officio mercantie	51
629.	194.	Ne quis ponderet sine cantario et ponderatore communis merces, an aportet Ianuam an reportet	52
630.	195.	Ne sclavas emant censarii vel iocalia revendentis	53
631.	195.	Ne assecuretur pro navigiis in darsena collocatis	53
632.	195.	De assecuramentis non faciendis	54
633.	196.	Quod ianuina moneta sola expendatur in lanua	59
634.	196.	Quod accomendatarii et socii stent iuri, licet cartularia et rationes in longinquis partibus dimixissent	55
635.	197.	De mercium falsitate	53

De officio Gazarie.

636.	198.	De ellectione officii Gazarie	97
637.	198.	De bailia officii Gazarie	97
638.	200.	De impositione galearum	99
639.	200.	Quod pro singulis galeis, antequam navigent, caveatur	99
640.	200.	Que res debeant esse in galeis ituris Romaniam	99
641.	200.	Quod mercatores, qui navigant, pro se et uno famulo portent arma	100
642.	201.	De galearum spaciis expeditis	100
643.	202.	Quod lxxv biscocci cantaria in singula sint galea	101
644.	202.	De vegetibus aqua plenis esse debentibus in galeis	101
645.	202.	Quod qualibet galea habeat tria ferra marcata	101
646.	202.	De non extrahendo galeam non feratam	101
647.	203.	Ne in scandolariis arnisia, merces vel panatica reponantur	102
648.	203.	De dando in scriptis nomina mercatorum, et de cercatorum ellectione	102
649.	203.	Quod patroni deponant apud capitaneum galearum	102
650.	203.	De inquisitione galearum in Portuvenis facienda	102
651.	204.	Ne patroni portent debitores officii Gazarie	103
652.	204.	Quod patroni dent in scriptis mercatores in Peira officio mercantie	103
653.	204.	Quod cercatores faciant scribi defectus galearum	103
654.	204.	De deposito librarum cc fiendo per patronos	104
655.	205.	Quod galee de Siria et Romania navigent cum ferris nitidis, parte depositi retenta	104
656.	205.	De galeis et lignis de tera non vendendis extraneis	104
657.	205.	Ne galea sola naviget Romaniam, Siriam vel Maioricas	104
658.	206.	De tendis galearum	105
659.	206.	De taxatione et scoto galearum	105
660.	207.	Quod potestas Peyre capiat fideiussores a patronis ituris ad occidentes	106
661.	207.	Quod scribe dent in scriptis participes galearum, et de patronis earum	106
662.	207.	Quod galee pro Romania navigent in conserva	106
663.	207.	Quod galee pro Cipro cum galeis Romanie navigent in conserva	106
664.	207.	De scribis et capitaneis galearum	106
665.	208.	Ne capiatur naulum de rebus iactis vel aleviatis	107
666.	208.	Ne mercator teneat ad mensam ultra duos servitores	107
667.	208.	Ne vadatur contra ordines officii Gazarie	107

- 487
668. 209. Quod mercatores portent capsionum armorum in galeis 108
669. 209. De tribus velis cottonine portandis in galeis mercantilibus 108
670. 209. Quod officium Gazarie taxet naulum galearum 108
671. 209. Quod mercatores scapoli solvant 108
672. 209. Quod galee pro Romania eant, redeant et navigent simul 108
673. 209. Quod fideiussores obligentur tractatibus Gazarie 108
674. 209. De fideiussoribus approbandis 108
675. 209. Quod singula officia Gazarie procedant contra contrafactores 109
676. 210. Quod condemnationes adveniant officium Gazarie 109
677. 210. Quod super galeis non portentur forestati 109
678. 210. Quod fideiussores durent per semestre 110
679. 211. Quod capitula Gazarie mictantur ad remotos magistratus 110
680. 211. Si capiatur lignum ostile, quantam partem habeant capientes 110
681. 211. De patronis in Caffa una die integra remansuris 113
682. — De pactis inter patronum et marinarios observandis 113
683. 212. Quod scribe pro avariis marinariorum capiant 114
684. 212. De cartulario deponendo 114
685. 212. Quod marinariis dentur omni die uncie xxx biscocci 114
686. 212. Quod marinarii conducantur ad mensem xxx dierum 115
687. 213. Quod patroni faciant pro marinariis depositum 115
688. 213. De marinariis non scaporandis 115
689. 213. Quod marinarii sequantur lignum ubi sunt navigaturi 116
690. 214. Quod scribe scribant tempus recessus lignorum, illudque notificent marinariis 116
691. 214. Quod marinarii sequantur patronum 117
692. 215. Quod marinarii et calafati guaient, laborent et faciant ut iussi fuerint 117
693. 215. Quod marinarii non rixentur 118
694. 215. Ne patronis fiat iniuria 118
695. 216. De non extrahendo lignum non ferratum 118
696. 216. Si tribus diebus marinarii servire vel recipere restent, nec ipsi patrono, nec eis patronus quicquam solvant 118
697. 216. Ne quis ponat res non necessarias in cohopena 119
698. 217. De navigiis ferrandis in locis extraneis fabricatis 119
699. 217. De ordine ferrandi, et ne ligna non ferrata extrahantur 119
700. 217. Quod patronus det mercatores in scriptis, et de elligendis cercatoribus 120
701. 218. Ne navigetur cum ligno cuius ferramenta non sint nitida supra aquam 121
702. 218. De mensura galearum Syrie et Romanie 121
703. 218. Quod ligna de orlo et taride ferrentur 122
704. 219. Quod marinarii, officiales et socii se recolligant in galeis 122
705. 219. Ne patroni recedant, nisi habeant in galea homines lxxx 122
706. 219. Quod merces misse per terram non extrahantur vel adducantur in Ianua vel districtu 122
707. 219. Quod in navigiis dormiatur donec fuerint exonerata 123
708. 220. Quod patroni se presentent ut fiant super navigiis cercatores 123
709. 221. De non extrahendo navigia, nisi non sint furnimenta subscripta 124
710. 225. De recedentibus a Ianua qui non fuerint inquisiti 129
711. 225. Ne sclavi super navigiis elleventur 129
712. 226. De questionibus inter patronos et fideiussores marinariorum 130
713. 226. De ordine ballarum et mercium obligatarum galeis 130
714. 227. De manifestando portatam navigiorum veram 131
715. 227. Ne scribe navigii participi detur fides 132
716. 227. Ne quis se societ Saracenis vel immisceat se cum eis 132
717. 228. De favore et auxilio dando officio Gazarie 133
718. 229. De non navigando naves catalanas vel castelanas 134
719. 226. Ne extranei faciant naves in districtu 8
720. 229. Ne patroni ellevent debitores denunciatos 134
721. 229. Quod cercatores et ferratores navigiorum et similes habeant solum salarium ordinatum 134
722. 230. Quod navigia non ferrata ferrentur 135
723. 230. Ut ligno naufragato nauclerius, engrezator, scriba, et ceteri maneant cum patrono, engrezatoribus et marinariis 135
724. 231. Ne obligatio facta per patronum non habentem ydoneum mandatum obsit domino 137
725. 231. De rebus positis in coperta 137
726. 231. De emendandis rebus in navi positis devastatis 138
727. 232. Si quid ex naulizatis perditum fuerit emendetur 138
728. 232. De emendando iactu facto voluntate mercatorum 138

729. 232. De pactis inter patronum et mercatores, naufragatis navigiis, celebratis. 138
 730. 232. Ne patroni portent debitores contra mandatum. 139
 731. 233. Quod patroni restituant que onerata fuerint super vasis 139
 732. 233. Quod ligno reverso, facta ratione, intelligatur patroni procuratio revocata 139
 733. 233. De marinariis ad terminum certum captis 139

LIBER SEXTUS

Rubricae libri sexti, in quo parvum volumen, scilicet de rebus civilibus, de maleficiis.

734. 252. De curia tenenda et diebus feriatis. 168
 735. 253. De modo procedendi circa causas pecuniarias a libris centum supra. 145
 736. 255. De denario pro libra solvendo in questionibus a libris centum supra. 167
 737. 255. De salario iudicum et advocatorum. 148
 738. 256. De causis civilibus et pecuniariis bonis viris committendis 149
 739. 319. De causis non commissibilibus bonis viris 210
 740. 311. De electione et potestate consulum rationis in questionibus a libris centum infra 204
 741. 318. De robore sententiarum consulum rationis 269
 742. 318. Quod potestates trium potestaciarum in palacio reddant iura. 60
 743. 318. De privilegio clericorum 210
 744. 318. Quod infirmi sancti Lazari audiantur secundum capitula 453
 745. 49. De questionibus intra capitulorum tempora terminandis 269
 746. 62. Qui emptores pignoris bandi esse non possunt 291
 747. 260. Ne magistratus consulat advocatos in causis quarum fuerint advocati. 153
 748. 260. De interdictis 152
 749. 262. De contumacibus 155
 750. 264. De iuramento calumpnie 157
 751. 265. De dando terminum confitenti debitum, et pena non solventis ad terminum 158
 752. 266. De hiis qui nequeunt procuratores vel advocatos habere 159
 753. 266. De facientibus querimoniam pro propinquo absente 160
 754. 267. De fide adhibenda censariis 160
 755. 267. De vocatis ad testimonium perhibendum 161
 756. 269. De testibus infirmis vel ituris in iter longum recipiendis ad memoriam eternam 162

757. 269. De debito soluto non petendo . . . 163
 758. 270. De condemnando invasore possessionis, vel capto rei hereditarie, sine iudicis auctoritate 163
 759. 270. De rebus et possessionibus vi ablati. 17
 760. 271. Quod advocati advocent insimul. . . 164
 761. 271. De apellationibus 164
 762. 273. Quod victus victori restituat expensas. 166
 763. 277. Ne acta facta coram iudice incompetenti valeant coram competente . . 167

SECUNDA PARS SEXTI LIBRI.

764. 275. De sentenciis, instrumentis et ultimis voluntatibus exequendis 170
 765. 273. De non carcerando debitorem a soldis viginti vel infra 257
 766. 278. Ne mulier pro re civili personaliter detineatur 184
 767. 278. De lege cedo bonis prohibita allegari 448
 768. 278. De sentenciis latis per contumaciam tollendis 11
 769. 278. De arbitris et arbitratoribus eorumque sentenciis exequendis 173
 770. 279. Quod principalis detineatur instancia fideiussoris 175
 771. 289. De custodiendo detentum personaliter 69
 772. 274. Ut debitor suspectus deliberetur personaliter creditori 169
 773. 280. Quod doctes non solute non repellantur 175
 774. 280. De petendis doctibus, non obstante mora facta in domo mariti premortui 269
 775. 281. Quod uxor transiens ad secunda vota reservet quicquid ex liberorum successione receperit 258
 776. 282. Ne uxor forestata cedere possit iura. 268
 777. 282. Ne petatur pro doctibus interesse . 268
 778. 282. Quod mulieres nubentes extra de antefacto satisdent 250
 779. 282. De muliere obligata quando sit in tractatu nubendi 12
 780. 282. De firmitate delegationum 254
 781. 283. De extimatoribus eorumque salario. 176
 782. 249. De silentio creditorum, instrumenta quorum penes debitores, lapso decennio, inveniuntur incissa 144
 783. 280. Ut fideiussiones dotium sint firme. 204
 784. 281. De manifestando bona mariti 176
 785. 283. De revocandis donationibus pactis in fraudem 276
 786. 283. De annua et biennia prescriptione laboratorum et vendentium ad minutum 271
 787. 285. De dationibus in solutum factis civibus in bonis extraneorum, pro sibi ablati 11

491

788. 286. De elevatione cannelle	178
789. 287. De immobili dividendo	180
790. 288. De debitore vergente ad inopiam	181
791. 288. De solvendis pensionibus	181

TERCIA PARS

792. 289. De rebus venditis auctoritate magistratus et pretio non soluto, et rebus minorum vendendis ad callegam	182
793. 290. Quod contractus minorum et mulierum valeant	183
794. 292. De muliere fugitiva a domo mariti	184
795. 292. Quantum vir lucretur uxore defuncta, et de presuntione antefacti	185
796. 292. Quod maritis mortuis, uxores habeant alimenta pro doctibus	185
797. 272. De prestanda auctoritate vidue mulieri	167
798. 295. Ne quis infirmo vetet facere testamentum	189
799. 293. De testamentis et ultimis voluntatibus	188
800. 294. De ultimis voluntatibus exhibendis	189
801. 295. Ne servi manumictantur in ultima voluntate	189
802. 295. Quod testamenta occasione postumi non rumpantur	189
803. 299. Quod heres rogatus restituere non retineat falcidiam, et de prestandis legatis etiam hereditate non adhita	190
804. 296. Quantum intelligatur debitum filii iure nature	190
805. 296. De pluribus filiis relictis absentantibus se, reliquibus hereditate non adita	190
806. 297. De hereditatibus et legatis dotatis etiam debitoribus aliquorum	191
807. 297. Quod etiam non adhita hereditate parentum, filii transmictant eam ad heredes	191
808. 297. Ut legata uxori dimissa sint nulla	191
809. 297. De salvandis rebus defunctorum extra Ianuam	191
810. 298. Quod aliquis ex officialibus in diversis partibus mundi non incantet res defuncti	74
811. 298. De successione ab intestato	202
812. 300. Contra fratres fratribus ex patre tantum dare nolentibus partem suam	256
813. 300. De successione bastardorum	192
814. 300. De femina in matrimonium copulata	192
815. 301. Quod habeantur firmi tutor et curator testamento relictis	197
816. 292. De muliere fugitiva a domo mariti	184
817. 302. Quod mater admittatur ad tutelam et curam filiorum cum aliquo	194
818. 303. De curatoribus generalibus et eorum officio	195

819. 305. De contribuenda administratione inter contutores	197
820. 306. De removendis tutoribus et curatoribus, et requirendis propinquis minorum	197
821. 306. De tutoribus, scribis et nunciis ementibus de rebus tutelle vel cure	198
822. 306. Ut gesta tutorum auctoritate sint firma	198
823. 307. De venia etatis danda minoribus	198
824. 307. De variis alimentis qualiter in iudicio requirantur	198
825. 309. Ne habeant pro minoribus alimenta, qui ea non peccierunt intra annum	201

QUARTA PARS

826. 322. De accusatoribus et denunciatoribus, et qui accusare vel denunciare poterunt	80
827. 223. Infra tempora liceat accusare	181
828. 324. De dando terminum reis accusatis	81
829. 324. De accusatis vel denunciatis ex adulterio, incestu vel stupro	82
830. 315. Quante quantitatis securitas possit peti, ne iuri abolitionis possit renunciari	82
831. 325. Ne quis ponatur ad martirium, nisi ut infra	85
832. 327. De insultibus et verbis iniuriis contra magistratum et medicorum relationibus et expensis	85
833. 333. Ut qui iniuriatus fuerit ianuensi conveniri et detineri possit in Ianua	89
834. 334. De ianuense homicidium committente extra Ianuam et districtum	89
835. 334. De condempnando vicinia vel contracta	89
836. 334. De vicinia, si malefactorem non ceperit, condempnanda	—
837. 335. De pena raptus mulierum	83
838. 336. De capiente duas uxores et e contra	83
839. 336. De pellendis meretricibus et lenonis	83
840. 337. De pena armantium turrim civitatis	84
841. 337. De rebelle in dando domum vel turrim	84
842. 340. De falsis vel corruptis instrumentis, testibus vel scripturis	90
843. 3. De falsis cartis vel instrumentis	—
844. 340. De iurante scripturas quas scripserit non scripsisse	—
845. 341. De facientibus vel fieri facientibus cartam falsam cambiando nomen	91
846. 331. De omicidis et receptatoribus banitorum	—
847. 337. De moneta non fabricanda alibi quam in cecha	—
848. 338. De falsa moneta	—
849. 338. De non expendendo falsam monetam	—

850. 341.	De pena consulentis instrumentum falsum produci	91
851. 341.	De scriba periuro a testimonio removendo	91
852. 342.	De iure uxorum et creditorum penis fiscalibus preferendo	92
853. 343.	Quod magistratus facientes guasta salvent iura creditorum	—
854. 342.	De absolutionibus et condemnationibus faciendis	92
855. 343.	De furibus et furum pena	93
856. 335.	De furto, incendio, guasto, dampno factis occulte	63
857. —	De raubariis perpetratis	—
858. 345.	De servitorum et pedisequarum pena	94
859. 345.	De vasis servitoris, famuli vel nutricis non tenendis	95
860. 62.	Ut contra baiulos detur fides dominis dampni concordio et mercedis	—
861. 63.	De cavalcaturis ex morbo vel vicio refutandis	—
862. 346.	De sollicitantibus servos ad fugam	95
863. 347.	De furantibus sclavos	96
864. 347.	De fractoribus carceris	96
865. 348.	De nutricibus et baiulis puniendis	96
866. 348.	De vadentibus noctu ad domos alienas	97
867. 349.	Cuius quantitatis possit peti securitas, et ne quis detineatur in palacio	497
868. 349.	Ne potestas condempnet suis diebus quindecim ultimis vel absolvat	497
869. 349.	Ne pro condemnationibus factis contra terras districtus graventur cives	497
870. 350.	De condemnationibus exigendis	497
871. 351.	Ne quis armet in cursum, vel auxilium det piratis	498
872. 353.	De raubariis in terra commissis	—
873. 353.	De dantibus fiduciam predantibus	—
874. 353.	De raubariis perpetratis	499
875. 354.	De repertis post campanas de sero	499
876. 354.	De modo forestandi	500
877. 355.	De homicidis et bannitis nunquam restituendis	500
878. 355.	De mercede capientium vel occidentium bannitos	501
879. 356.	De forestatis pro debito vel alia causa non receptandis	501
880. 356.	De forestatis pro debito non receptandis	504
881. 357.	Ne forestatis ius reddatur	502
882. 357.	Quod forestati conventionibus non fruantur	502
883. 357.	De cartulariis condemnationum et forestationum instituendis	502
884. 359.	De bannis et forestationibus et sententiis extendendis	502
885. 344.	De barateriis puniendis	94
886. 351.	Ne bestie molinarie pro executionibus corporalibus capiantur	—

887. 359.	De servitoribus feminas in domo domini ducentibus	502
888. 360.	De gravidantibus sclavas, et alimentis pro partu prestandis	503
889. 360.	De lusoribus puniendis	503
890. 365.	De blasphemantibus Deum vel sanctos	504
891. 262.	Ne mulieres intrent habitationem domini potestatis	505
892. 363.	Ut sola pena introducta capitulis imponatur reis	505
893. 364.	De armis non portandis	505
894. 370.	De sclavorum excessibus puniendis	511

LIBER SEPTIMUS ET ULTIMUS

Rubrice libri septimi

in quo de salvatoribus portus et moduli, de sindicatoribus, de iudicibus, de notariis.

895. 412.	De bailia salvatorum portus et moduli	211
896. 412.	De bailia salvatorum circa aqueductum	216
897. 414.	De molis molendinorum exonerandis a Sarzano usque ad sanctum Lazarum	212
898. 414.	De laboreriis communis prepositorum arbitrio concedendis	213
899. 414.	Ne naves destruantur in portu, ubi nec lignamina trahantur a darsena lignaminum veterum	213
900. 415.	Quod carubei teneantur nitidi a iactu, rumenta, et de eis arizolandis	213
901. 415.	De salvatoribus portus et moduli	213
902. 416.	Contra allegantes cambia assecuramenta esse illicita	214
903. 416.	Quod officiales et scribe magistratuum et emptores introituum notificent salvatoribus contrafacientes	215
904. 417.	Quod nemo pischetur in portu	216
905. 218.	Quod pene capitulorum sint portus et moduli	217
906. 418.	Quod tabernarii dent gratis bis in die quatuor pintas aque	217
907. 418.	De terris citra Peraldum construendis cum maceriis	445
908. 419.	De foraminibus Carbonarie, ex quibus aqua defluit, non claudendis	217

PARS SECUNDA

909.	478.	De sindicatoribus et eorum officio.	439
910.	483.	Contra officiales syndicos ab ex . . . ad magistratus Ianue recurrentes.	453
911.	384.	Si contra personas fideiussorias op- ponatur qualiter approbentur . .	270

912. — De solutionibus staliarum et super-
staliarum 271
913. 386. De publicandis bene et male gestis
officialium 271
914. 384. De magistratu sclavorum libertatem
appetentium 126
915. 384. De guarnimentis virginum nuben-
darum 136
916. 384. De salario sapientum communis . . 444
917. 384. Quod nemo ianuensis ambasciator
veniat ad commune 453
918. 385. Ne contradicentes iuri communis as-
socientur 74
919. 385. Qualiter questiones sint terminabiles
bene cito 447
920. 384. De servis habitandis extra muros
veteres civitatis 137
921. 384. Ne servi secum matrimonia con-
trahentes a potestate dominica pro-
pterea liberentur 61
922. 24. Ne quis exerceat quam unum officium
eodem anno 247. 5

PARS TERCIA

923. 386. De iudicibus, scribis et medicis sup-
positis sindicatorie rectorie . . . 436
924. 386. De sigillo collegii iudicum ordinando. 443
925. 387. Ne advocati partium habeant vocem
in questionibus a collegio consu-
lendis 433
926. 387. Qui qualiter in collegio iudicum as-
sumantur 433
927. 387. De non consulendo vel advocando
pro causa iniusta 433
928. 387. Quod iudex collegii non audiat advo-
cantem non collegiatum; et de pena
contrafacientis 433
929. 387. Ne iudices per suos ordines dero-
gent capitulis civitatis 434
930. 388. Quod iudices patrocinium petentibus
compellantur 13
931. 388. Ne iudices advocent contra instru-
mentum quod dictaverint 13
932. 388. De iudicibus extraneis 13
933. 388. Ne advocati consulant vel advocent
contra commune 434
934. 387. De consideratione originis et patrie
iudicum 434
935. 388. De iudicibus extra Ianuam non pla-
citandis 13

PARS QUARTA

936. — De numero et creatione notariorum. 293
937. 389. Quod peticio vel negocium singularis
reprobata ad consilium, non repo-
nantur 446

938. 389. Quod in octo diebus ultimis ancia-
norum nil fiat circa negocia sin-
gularum 446
939. 389. Quod gubernator et consilium elli-
gant officium misericordie . . . 446
940. 389. Quod acta et scripture cancellarie
et officiorum remaneant in officiis. 447
941. 390. De cartulariis petitionum et litera-
rum a cancellariis faciendis . . 446
942. 390. De modo et creatione notariorum. 293
943. 393. Quod promoti secundum ordinem
statutorum ad notariam, exercent
illam in Ianua 296
944. 393. De notariis non constituendis in locis
ubi vel unde traxerint originem . 296
945. 393. De notariis custodibus cartulariorum
notariorum defunctorum 306
946. 396. De notariis dedicatis et mortuis a
matricula describendis 297
947. 396. De non conficiendo instrumento pro-
motionis, nisi promoti secundum
capitula 297
948. 396. Quod syndicatores singulis duobus
mensibus congregent tenentes claves
capsiet 297
949. 396. De notariis curiarum vicarii assesso-
ris maleficiorum consilium et trium
potestaciarum, et ut exercent offi-
cium per se ipsos 298
950. 396. De iuramento et satisfactione scriba-
rum maleficiorum 303
951. 397. Quod notarii mediorum scribant in
cartulariis acta 298
952. 397. Ne quis notarius gerat aliena negocia
in curia de qua sit scriba . . . 298
953. 397. De duobus elligendis inquisitis si
capitula scribarum servantur . . 299
954. 398. De potestate sindicatorum contra
scribas falsarios et alios inhoneste
vite 299
955. 398. De cartulariis et actis publicis non
emendis, vendendis vel aliter di-
straendis 299
956. 398. Quod scribe de cartulariis non a-
bradant 299
957. 399. De quantitibus scribendis per con-
tinuationem litterarum 349
958. 399. De alphabeto in cartulariis prepo-
nendo 300
959. 395. Quod soli notarii curiarum scribant
processus et acta sua 304
960. 400. Infra que tempora cartularia suis
custodibus consignentur 304
961. 400. De cartulariis notariorum defuncto-
rum consignandis 306
962. — Quod scribe vicariorum consignent
forestationes et banna que fecerint. 246
963. — De ordinatione matricule notariorum. 309
964. 44. De capitulatoribus et capitulorum e-
mendatoribus 109

965. — De compositione trigemina statutorum 140
 966. — Quod nemo alleget contra capitula, nec sumat in eis extrinsecum intellectum 201

PENDENTIUM

De cultu beati Iohannis Baptiste.

Primum proemium ponatur.

Quantus sit in cellis beatus Iohannes Baptista considerare potest omnis chripsticolla et certum sine dubitatione se reddere, dum vox fuerit veritatis inter natos mulierum non surrexit maior Iohanne Baptista: ad cuius cultum Ianuenses tanto tenentur reverentius inclinari, quanto Deus ipse civitatem Ianue pretulit et dignificavit summam omnium reliquiarum omnium sanctorum reliquiam, corpus eius custodire collere et reservare.

Hac igitur perpetua constitutione sancimus, ut in die festivitatis eius, singulis annis, illustris dominus gubernator regius, dominus potestas et domini antiani et officiales et universi cives Ianue ecclesiam beati Laurentii, ubi in urna argentea dicta reliquia preciosissima, sacrosanctissimum corpus eius, custoditur, accedant cum luminariis et candelis accensis et paleo deaurato, que altari ipsius offerantur ut moris est.

Omnes autem et singuli, undecumque sint, qui Ianuam advenerint die festivitatis ipsius, et ante per octo dies, et post per totidem, ob omnibus et singulis laudibus, represaliis et cambiis in Ianua et districtu salvi et securi sint. Quo tempore salvi securi et liberi ad civitatem Ianue et districtum veniant, stent et ab inde recedant, non obstantibus represaliis, laudibus et cambiis quibuscumque.

Oblationes autem dicta die lacte vel date ad reverentiam dicte festivitatis in pecunia sive re alia, per massarios ordinatos a religiosa devotione dicti Baptiste salventur reponantur et collocentur, et expendantur in et circa ornamenta et alia utilia et necessaria are et corporis sanctissimi precursoris Christi ut moris est.

De cartulariis pro condemnationibus et forestationibus faciendis.

Statuimus et ordinamus quod notarius ordinandus cum massario condemnationum elligatur, et sit de matricula notariorum civitatis Ianue, et elligatur pro anno uno tantum, bonus scilicet sufficiens et legalis, cui per illustrem dominum gubernatorem et consilium constituatur sufficiens salarium, ipsorum arbitrio.

Qui occasione dicti officii vel occasione alicuius scripture fiende, ratione vel occasione dicti officii, nullam alliam pecuniam vel mercedem ab aliqua persona privata recipiat.

Et deputetur unum banchale, in palacio ubi resident syndicatores, duarum clavaturarum duas diversas claves habentium, unam quarum teneat dictus notarius, aliam teneat dictus massarius; ne dictum banchale per alterum, sine presentia alterius, aperiri possit.

In eo autem banchale reponantur dicta cartularia et reposita teneantur, ita quod scribi vel describi in eis vel aliquo eorum, vel aliquid cancellari, sine scientia dicti massarii non possit.

Dicti vero massarius et notarius, antequam incipiant suum officium exercere, iurent illud bene et legaliter facere, nec in eo fraudem committere ullam; et dare quam cicius poterunt, bona fide, absolutiones seu cassationes illis ad quos pertinebunt, quando inde fuerint requisiti, et monstrare singulis suas rationes et partitas que non fuerint retinende secrete, amore, odio, precio precibusque remotis.

Ipsa vero notarius teneatur in principio electionis eius de pecunia condemnationum facere et habere duo cartularia suffectura toto anno; in altero quorum ipse idem scribere teneatur clare et distincte, de verbo ad verbum, omnes condemnationes pecuniarias fiendas per dominum potestatem Ianue, et nomina et pronomina condemnationum et suorum fideiussorum, et contractas et loca in quibus habitaverint, et alias circumstantias per quas bene possint et clare cognosci; in altero vero scribantur distincte et clare, de verbo ad verbum, omnes forestationes que fient per dominum potestatem sive per eius curiam, et nomina et pronomina forestatorum, et tales circumstantias quod sciri et cognosci possint.

Qui massarius et notarius teneantur et debeant interesse semper cuilibet parlamento quod fiet per dominum potestatem. Dominus vero potestas requiri facere teneatur eos personaliter, vel ad domum, ut dictis parlamentis intersint, tanto tempore prius quod possint ipsis rationabiliter interesse.

Scriba enim ipse recipere teneatur a notariis qui legerint condemnationes vel forestationes eas in publicam formam; quas illi sibi consignare et tradere teneantur mox ipsis lectis, et eas ipse scriba secum portet. Quod si dicti notarii facere differre vellent, dominus potestas incontinenti eos teneatur abstringere ut eas ut supra consignent antequam ab inde recedant.

Et ipse notarius teneatur dictas condemnationes et forestationes scripsisse in dictis cartulariis, singulas suo cartulario referendo, infra dies octo a die sibi facte consignationis.

Quicumque vero scriptus in aliquo dictorum cartulariorum condemnatus vel forestatus, pro condemnatione et forestato habeatur; et fideiussores et quicumque pro fideiussoribus scripti reperti, pro fideiussoribus habeantur, ita quod in omnibus et per omnia stetur scripture dictorum cartulariorum. Nec possit aliquis forestatus vel condemnatus, scriptus in

dictis cartulariis, pretendere se absolutum vel restitutum, nisi reperiatur cancellatus vel cassus in cartulario in quo scriptus fuerat, et nisi reperiatur scriptum in ipso, ipsam cassationem factam fuisse presente et sciente dicto massario, et presentibus testibus ad minus quatuor, quorum nomina ibi sint scripta et tales sint qui cognoscantur, et nisi ibi sit scripta causa quare cassatio fuerit facta. Et si forestacio esset de publico crimine, et non inveniatur scripta cassacio facta esse de mandato illustris regii domini gubernatoris et ancianorum civitatis Ianue cum aliis solempnitatibus antescriptis.

Semper autem massarius condempnationum, qui pro tempore fuerit, qui aliquam condempnationem exegerit, teneatur et debeat ipsam condempnationem facere cancellari et cassari in dicto cartulario infra terciam diem postquam condempnatio exacta fuerit.

Et teneantur dicti massarius et notarius attendere complere et observare omnia et singula suprascripta, sub pena a florenis duobus usque in viginti pro quolibet et qualibet vice, arbitrio sindicatorum exigenda per eos.

Ad que omnia et singula precise observanda, statuimus et ordinamus quod omnes et singuli magistratus civitatis Ianue et districtus teneantur et debeant dare auxilium consilium et favorem.

De iuramento et satisfactione scribarum malleficiorum.

Teneantur notarii ad maleficia deputati, tempore quo iurant ipsorum officium exercere, antequam se intromictant de illo exercendo, prestare bonos fideiussores approbandos per dominos ancianos de florenis cc., quod ipsi accipient bonos et ydoneos fideiussores de illis qui accusati denunciati vel inquisiti fuerint de solvendo condempnationes de se fiendas. Quos si minus ydoneos vel ignotos receperint, ipsi idem solverent tales condempnationes.

Quod si in dubium verteretur de ydoneitate vel bonitate et sufficientia talium fideiussorum, ne ipsi notarii nescientes contra equitatem in talem penam incidant, statuimus quod, quociens inde dubium intercedat, habeatur recursus ad officium sindicatorum, qui approbent fideiussores qui sibi videbuntur ydonei. Quibus sic approbatis, dicti notarii sint liberi ab obligatione predicta.

Iurent et teneantur quoque dicti notarii, lectis et publicatis sentenciis condempnationum et forestationum, scribere et extendere in cartulario quod vocatur vacheta, cum suis publicationibus, integras, ita quod ipsa cartularia expleta, finito ipso officio . . . ipsorum, sine dilatione tradantur; et etiam antea dare summam nomina condempnatorum et fideiussorum et quantitates in quibus fuerint condempnati, et etiam forestatorum massario condempnationum, et etiam magistris racionalibus infra duos dies a die latorum condempnationum et forestationum.

In eadem quoque vacheta scribant singulas condempnationes, sive exationes corporales, fiendas per dominum potestatem Ianue et eius curiam.

Et predicta teneantur et debeant dicti notarii observare, sub pena a florenis decem usque in centum, arbitrio sindicatorum.

De iuris et conspiracyonibus evitandis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona cuiuscunque conditionis sit, non possit audeat vel presumat, per se vel alium, trahere inducere vel hortari aliquam personam ad aliquod sacramentum, conspiracyonem vel iuram faciendam, vel tractare per se vel per alium quod fiat, nec convocare alterius nomine ad predicta vel similia facienda, nisi fuerit officialis ordinatus vel deputatus ad hoc ex ordinatione illustris domini gubernatoris et consilii, sub pena a libris xxv usque in quingentas ianuinarum, arbitrio ipsorum, aliqua excusatione vel defensione non admissa.

Illi autem quicumque tale sacramentum vel iuramentum fecerint, condempnentur a libris quinque in quinquaginta arbitrio predictorum.

Quod nemo solutionem in bonis communis immobilibus consequatur.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona que recipere debeat vel debebit aliquid a communi, sive cui ipsum commune sit vel erit obligatum, non possit nec debeat consequi solutionem extimum vel dacionem in solutum in aliquibus bonis communis immobilibus; et si quis solutionem extimum vel dacionem in solutum in dictis bonis communis consecutus fuerit, vel de cetero consequetur, non valeat nec teneat aliquo iure vel capitulo vel ordinamento quolibet non obstante.

Ut feudatarii recusantes facere fidelitatem feudo sint privati.

Teneantur et debeant omnes et singuli feudatarii, seu tenentes in feudum a communi aliquas terras castra vel aliud, facere fidelitatem illustri domino gubernatori regio et communi, infra mensem unum a die qua illam debent vel tenentur facere, sive qua fuerint requisiti. Quam faciendam teneantur et debeant personaliter advenire, nisi propter infirmitatem vel alio iusto impedimento cessaverint, arbitrio domini gubernatoris et consilii.

Qui si per literas nuncium vel preconationem miserit ad predictos quod dictam fidelitatem faciant, et infra terminum illis assignatum non fecerint eam, priventur, privati sint et esse intelligantur, feudo quod tenebant; et si quid a communi recipere debuissent, occasione talis feudi, ab inde in antea tali feudatario non solvatur.

De non alienando Campo pisano.

Cum propter victorias quas divina providentia contulit communi Ianue, ex multitudine captivorum

in magna copia Ianue defunctorum, necesse fuerit habere telluris spacium in Sarzano ubi captivorum cadavera conderentur, quod fuit pro cimiterio consecratum, statuimus et ordinamus quod dictus locus pro tali misterio sit et stet in perpetuum expeditus. Qui non possit unquam, in solidum vel in parte, alicui persone locari dari vendi donari, vel quomodocumque transferri, per aliquem vel aliquos communi Ianue pressidentes, nec per ipsum syndicum communis, etiam si superinde haberet speciale mandatum. Si autem domini antiani, vel syndicus, contra facerent vel venirent, incidant in penam librarum mille ianuinarum; et nichilominus locatio venditio vel alienatio nullius sit valoris.

Volentes autem talis pietatis officium prorogare, statuimus si quis peregrinus advena vel forensis aut pauper et miserabilis adeo, de cuius mortui bonis nequeat sepeliri, nec in ecclesiarum cimiteriis sit locus sepulture talium personarum, quod quicumque sacerdos cum delatoribus talis cadaveris possit ad dictum locum accedere et sepellire illud ibi, sine contradicione cuiusquam. Et si quis resisteret supradictis, incidat in penam librarum decem ianuinarum.

Preposito vero vel rectori sancti Salvatoris non liceat, nec capellano alicuius ecclesie Ianue, per alium modum vel causam in ipsa terra vel Campo aliquam proprietatem accipere; sed potius semper sit et stet liberum ad mandatum communis, pro sepultura predictorum et similium personarum.

Ut autem violatoribus tam pii operis obvietur, teneatur quilibet syndicus communis Ianue, qui pro tempore fuerit, singulis annis diligenter inquirere si quis detinet occupat utitur fruitur partem aliquam dicti Campi pisani, in quo inveniundo exactissimam impendat diligenciam, et quilibet etiam alius magistratus requisitus sit ad idem etiam obligatus. Qui si invenerint aliquem occupasse vel occupare partem aliquam dicti Campi, talem occupatorem ipso facto compellant, ad simplicem et nudam requisicionem cuiuslibet, ad dimictendam et restituendam partem quamlibet occupatam; et si contradiceret vel differret, condempnetur in duplum valoris partis illius occupate.

Ne quis officium vel scribaniam communis exerceat nisi per magistratum fuerit constitutus.

Inhibemus statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscunque conditionis existat, non audeat vel presumat aliquod officium vel scribaniam communis exercere vel de eis exercendis se intromittere, vel opem aut operam dare quod aliquis de tali officio se intromittat, nisi illud officium vel scribaniam sibi concessum fuerit per illustrem dominum gubernatorem et consilium antianorum, vel per alios ad quos electio seu concessio talis officii vel scribanie pertinent. Et nisi primo iuraverit, et iuramentum scriptum sit in actis, quod tale officium vel scribaniam bene et legaliter exercebit, et alia fecerit que facere debeat vigore quorumlibet ordinum civitatis.

Si quis autem contrafecerit, teneantur et debeant syndicatores eum condempnare in libris quinquaginta ianuinarum, quarum medietas sit accusatoris si intervenierit, et teneatur secretus, alia medietas sit communis. Et nichilominus talis officialis et scriba removeantur ab officio, nec pro eo possint consequi salarium vel mercedem; ymmo, si recepissent, restituere compellantur.

Quorum etiam acta et gesta sint nulla, nisi quatenus in favorem publicum facta forent, et pro nullis et irritis habeantur. Et sint insuper obligati partibus ad dampna et interesse quod propterea paterentur. Ad quas penas tam principales quam substituti teneantur in solidum.

9 *De fidelitatibus nemini faciendis.*

Non possit nec debeat aliquis ianuensis civis vel districtualis, seu qui sit sub iurisdicione communis, facere sacramentum fidelitatis, vel fidelitatem vel burgesium aut civilitatem, alicuius civitatis terre castri vel burgi, sive alicuius regis principis domini vel baronis, vel alicui coronato, vel ex predictis alicui, vel alii pro eis, qui essent in guerra seu discordia cum communi. Si quis autem contrafecerit, teneatur magistratus ipsum forestare et bannire perpetuo et bona ipsius dissipare, et dissipata laudare et confiscare communi, non obstante aliquo debito vel alienatione facta vel contracta postquam contrafecisset, de quibus forestatione et banno non possit exire restitui vel absolvi, nisi solverit communi Ianue libras mille ianuinarum.

Teneatur etiam magistratus, premissa accusatione, suo officio inquirere si quis contrafecerit in premissis, et accusantem vel denunciante tenere privatum; et inventa veritate, eum qui contrafecerit infra duos menses ut premittitur condempnare.

10 *Forma iuramenti compagne ad quod cives et conventionati tenentur.*

Ego... civis districtualis vel abitor Ianue, conventionatus etiam et quicumque alius obligatus iurare compagnam, sub scripta forma iurabo.

Ad honorem Dei et sancte matris ecclesie. Ad gloriam serenissimi domini nostri Regis francorum domini Ianue, illustris domini gubernatoris, consilii dominorum antianorum et communis Ianue. Iuro ad sancta Dei evangelia compagnam Ianue observare ut infra et pro ut pro tempore per capitulatores Ianue fuerit emendatum. Videlicet quia ero obediens illustri domino gubernatori regio, domino potestati Ianue, dominis ancianis, in hiis omnibus et singulis que ad ipsorum et cuiuslibet ipsorum officium spectabunt et pertinebunt, et eis dabo consilium auxilium et favorem ad eorum regimen faciendum, de persona de possessionibus, de fortificiis et de rebus meis. Et in exercitu cavalcas et expeditiones communis Ianue generales et speciales, per mare et per terram, ibo et stabo ad

mandatum et voluntatem domini gubernatoris consilii et communis Ianue.

Deveta quoque facta et fienda pro communi Ianue observabo per me et observari faciam bona fide, meo posse, per cives et homines et subditos sive iurisdicionis mee, seu qui per me distringerentur, videlicet qui sit et fuerit a Corvo usque Monacum et a Iugo usque mare.

Dacitas quoque et drictus impositos et imponendos per commune Ianue super navigantes et res quas deferunt seu que mittuntur, tam in eundo quam in reddeundo, solvam et solvi faciam bona fide per me et homines meos seu mee iurisdicionis. Et id quod gabellis seu introitibus communis Ianue, et id quod pro tollis et drictibus solvi debebit, seu ordinatum fuerit per commune Ianue solvi debere, solvam et solvi faciam bona fide per me et homines meos seu mee iurisdicionis et per eos qui per me distringerentur, nulla fraude circa hec adibita per me. Nec dolum vel fraudem committam, nec me sciente adhiberi permittam; sed eam committi et fieri pro posse meo prohibebo.

Salem quoque non exonerabo, nec deferam, vel deferri vel exonerari consentiam, in aliquo loco contra formam capitulorum civitatis Ianue; sed illud prohibebo bona fide, si potero.

Non navigabo quoque, nec navigari permittam, in pelagum nec de pelago ad aliquem locum infra dicta confinia Ianue et districtus, aliquem hominem iurisdicionis mee, seu que per me distringatur, de aliquo loco a Corvo usque Monachum, ipsis locis comprehensis, nisi de portu Ianue, contra formam alicuius capituli seu deveti communis Ianue.

Salvabo et custodiam et defendam in personis et rebus ubique bona fide, ad honorem regium gubernatoris antianorum et communis Ianue, universos cives et habitatores Ianue et districtus, amicos regios gubernatoris et consilii et communis Ianue. Et amicos communis Ianue pro amicis habebo, et inimicos pro inimicis, et ipsos inimicos, tanquam inimicos communis, offendam semper et ubique in mandato et ordinatione domini gubernatoris et consilii antianorum.

Non ero in consilio vel tractatu seu facto, quod rex gubernator antiani vel commune Ianue perdant castrum villam terram civitatem vel locum, quam vel quod nunc habent vel de cetero habuerint, aut quod honor vel iurisdicio regis vel communis in aliquo minuatur; ymmo, quando per aliquem velle fieri sensero, prohibebo et vetabo bona fide, et illud ad scientiam domini gubernatoris et consilii quam cicius potero faciam pervenire.

Que omnia et singula teneatur et debeat magistratus observare et facere observari per universos cives et districtuales civitatis Ianue, et etiam per omnes qui pro communi Ianue distringuntur seu distringi debent, et etiam per omnes habentes conventionem cum commune Ianue et per non habentes conventionem, qui compagnam seu breve compagne iurare tenentur.

11 *De custodia parasidis sancti Laurentii.*

Statuimus et ordinamus quod, auctoritate illustris domini gubernatoris, officium dominorum antianorum singulis annis teneatur elligere quatuor valentes et legales cives super custodia pretiosissimi parasidis smaragdini communis Ianue capsia et loco consuetis, in sacristia sancti Laurentii; quam parasidem ipsi quatuor collocent reponant gubernent et custodiant in sacristia sancti Laurentii ubi dudum extitit custodita. Quorum quatuor unusquisque habeat valorem librarum quatuor milium ianuinarum in possessionibus sitis in Ianua vel districtu.

Qui iurare teneantur de ipsa paraside bene et legaliter custodienda sub quinque clavibus, unam quarum penes se retineat illustris dominus gubernator, et quilibet ex ipsis quatuor habeat unam singularem per se diversam ab aliis, et quilibet clavis sue sole clavature deserviat.

Que parasis nullo possit ingenio vel consensu alienari vel obligari vel extrahi de ipsa sacristia, nec monstrari alienis extra vel foris dictam sacristiam. Salvo quod singulis annis prima die quadragesime possit ostendi communitati in ecclesia sancti Laurentii ut moris est.

Dicti quoque quatuor singulis mensibus per se ipsos dictam parasidem revidere [teneantur?] in ipsa sacristia, vel tres vel duo aut saltem unus de voluntate aliorum.

Si quis autem ex ipsis quatuor tempore sui officii iret extra Ianuam, possit et debeat aliquis alius ydoneus in locum ipsius subrogare. Qui subrogatus cogatur ipsam custodiam exercere.

12 *De fideiussoribus prestandis a iudicibus et scribis officialium communis Ianue.*

Teneantur omnes et singuli iudices et assessores quorumcumque vicariorum et potestatum in ripariis et districtu Ianue constitutorum dare et procurare fideiussores ydoneos de libris ducentis ianuinarum de ipsorum officio bene et legaliter faciendo.

Et eodem modo assessores et iudices potestatum et locorum conventionatorum et ultra specialiter de conventionibus quantum in se fuerit observandis et observari faciendis.

Scribe autem, qui mittuntur extra Ianuam et districtum, prestant fideiussores ydoneos de quantitatibus per dominum gubernatorem et consilium declarandis et approbandis, a florenis centum usque in quingentos arbitrio domini gubernatoris et consilii. Et aliter habere non possint litteras suorum officiorum.

13 *De castris intra districtum Ianue non emendis vel vendendis.*

Non possit nec debeat aliquis ianuensis vel qui privilegio ianuensium gaudeat, civis Ianue vel qui

pro ianuense distringatur, emere vendere, seu qualitercumque aquirere vel in alterum transferre aliquod castrum vel forciam alicuius castri vel loci, vel aliquam partem eius, vel iurisdictionem hominum aut signoriam alicuius terre castri vel loci quod vel que sit infra confinia terrarum et locorum communis Ianue, nec prope ad decem miliaria, nisi de licentia illustris domini gubernatoris et consilii; sub pena amissionis rei empte vel vendite, que sit ipso facto affecta communi, et valoris vel estimationis eiusdem.

Et predicta non intelligantur nec se extendant ad aliquam alienationem que fieret inter vivos, vel in ultima voluntate, in aliquam seu aliquas personas que ipsi alienanti ab intestato proximiores essent, secundum formam iuris et capitulorum Ianue.

1 Quod nulla prescriptio currat communi.

Licet leges et iura semper nitantur indempnitatem reipublice custodire, non desunt tamen quandoque ymmo sepiissime sunt in promptu qui lace- rent premant et occupent eius iura. Sunt perpauci, qui non putent optime se mereri si quid de re publica detrahant vi vel fraude: stat ita semper exposita res publica et bona ipsius audacie plurimorum, negligitur enim naturaliter (1) res communis. Congruum igitur est uberiora addi remedia ubi validior morbus crevit. Hac igitur, pia erga rem publicam caritate permoti, firma constitutione decernimus et statuimus, quod aliqua prescriptio, quod quod annorum etiam ultra evum, reipublice vel communi vel in causis eius nunquam cucurrerit sive currat, nec sibi obsint prescriptiones preterite vel future. Non derogantes tamen in ceteris quibuscumque aliis iuribus aliquorum contra rempublicam vel commune.

15 Ne in Albizolla quid proprium habeant saonenses.

Non possint nec debeant saonenses, vel commune Saone sive aliqui cives eius, vel aliquis alius eorum vel alicuius eorum nomine, aliquo tempore emere vel alio titulo iure vel occasione aliqua que dici vel excogitari possit, aliquam partem castri Albizolle vel terre seu ville eius nec in solidum nec in partem; nec aliquas terras domos possessiones aut iura pertinentencia vel pertinere consueta castro hominibus aut iurisdictioni Albizolle, nec in ipsis dominium aliquod habere.

Nec possit commune Saone potestas vel alius officialis, seu singularis persona de Saona vel de districtu, incantare incallegare vel emere aliquid ex introitibus vel redditibus communi Ianue pertinentibus ullo modo.

Nec possit aliquis magistratus civitatis Ianue vel districtus, nec ipsi etiam antiani, facere vel venire contra predicta vel aliquod predictorum.

(1) Le parole enim naturaliter sono cancellate nel Codice.

16 De non tenendis impedimentis aliquibus circa castra.

Non possit aliqua persona cuiuscumque conditionis facere vel tenere ambulatorium vineam arbores sepes dumeta tectum vel edificium iuxta vel prope castrum aliquod communis Ianue per cannellas quatuor. Et si fuerit contrafactum, teneatur potestas illud facere remove, ita quod nichil ex predictis aporinquet hedificio alicuius ex castris communis per totam mensuram integram quatuor cannellarum.

17 Quod hospites et tabernarii teneant necessaria equis ferrandis.

Teneantur et debeant omnes et singuli hospites et tabernarii districtus Ianue, stantes et habitantes prope stratas et vias publicas qua transeunt equitantes, in ipsorum domibus habere et tenere presto ferra claponos clavos martelletos ponzonos cultellos tenaculos et tenagias continuo, pro commoditate transeuntium, si quando sibi fuerit oportuno, ut sepe contingit.

Et teneantur potestates et alii officiales districtus Ianue inquirere et inquiri facere singulis mensibus diligenter in domibus hospitum et tabernariorum predictorum quod habuerint et tenuerint feramenta predicta, et si quos se non habere invenerint, eos comdepnare in soldos decem pro quolibet et qualibet vice.

18 De officialibus non solventibus communi pecunias debitas condempnandis, et de suorum scribarum officio.

Si quis officialis vel scriba communis de pecunia communis habuerit vel retinuerit, et eam non dedit vel consignaverit ultra communi vel massariis, vel aliis quorum intersit habere talem pecuniam, infra menses duos post exitum eius officii, condempnetur et puniatur in duplum quantitatis non date vel non consignate.

Et teneantur scribe vicariorum et potestatum districtus Ianue, de quatuor in quatuor mensibus, mittere in scriptis quid et quantum potestates seu castelani districtus habuerint et tenuerint, ad magistros racionales de predictis et de bannis et vindictis communis pertinentibus.

Qui potestates et castelani, infra dies octo tunc proximos, ea debeant consignare vel in suum salarium compensare, faciendo scribi quicquid consignaverint vel compensaverint.

Si autem aliquis scriba dimiserit aliquid non datum in scriptis, aut si quis vicarius potestas vel castelanus causam dederit quo minus detur in scriptis, puniatur et condempnetur quisquis contrafecerit in duplum.

19 *Ne naves in districtu per extraneos construantur.*

Statuimus devetamus decernimus et firmamus quod aliqua persona extranea vel alia, cuiuscumque conditionis existat, non oriunda et non nata in Ianua vel districtu, sive in aliqua mundi parte, que per magistratum Ianue distringatur, non possit audeat vel presumat intra dictos confines construere seu construi facere, vel in mari provehere vel varare, vel varari facere, vel ad hoc dare favorem consilium vel iuvamen, aliquam navim galeam aut aliqua alia vasa apta ad piraticam exercendam. Nec ea vel aliqua eorum emere per se vel alium quoquo modo, aut alio quocumque titulo in se aquirere vel habere. Sub pena perditionis eiusmodi navis galee vel vasis unius vel plurium, que sit vel sint ipso facto effecta communi, et ultra sub pena a libris mille usque in duomilia ianninorum, arbitrio domini gubernatoris et consilii.

Nec insuper aliquis civis vel districtualis possit vendere alienare, vel aliquo titulo voluntario vel necessario in alium transferre non oriundum et natum in Ianua et districtu, aliquam navim galeam seu navigalia vasa apta ad piraticam exercendam, eadem pena.

20 *De castris intra districtum Ianue non emendis.*

Non possit nec debeat aliquis ianuensis, vel qui privilegio ianuensium gaudeat, emere vendere vel qualitercumque in se aquirere, vel in alium tranferre, castrum forciam iurisdictionem hominum, seu dominium terram castrum vel burgum sitorum intra vel infra confinia terrarum et locorum regionum et communis Ianue, nec prope ad decem miliaria, sine expressa licentia illustris domini gubernatoris regii et consilii antianorum. Sub pena amissionis rei vendite empte acquisite vel translate, que sit et intelligatur ipso facto effecta communis, et ultra valoris et estimationis eorum.

Et predicta non intelligantur nec se extendant ad aliquam vendicionem emptionem alienationem vel acquisitionem que fuerit inter vivos, vel in ultima voluntate, in aliquam personam que ab intestato ipsi alienanti proximiores essent secundum formam iuris et capitulorum communis Ianue.

21 *Quod districtuales non condant capitula contra officialium communis potestatem.*

Quia plerumque contingit communitates districtus Ianue inter se capitula et ordinamenta facere contraria vel adversa capitulis civitatis, vel per que potestati concesse vicariis vel potestatibus derogatur; statuimus et ordinamus quod tales communitates non possint aliqua ordinamenta vel statuta componere que sint contra capitula civitatis, vel per que iuri vel iurisdictioni vicariorum vel potestatum communis Ianue derogetur, quantumcumque talia capitula vel ordinamenta essent confirmata per ma-

gistratum Ianue, nisi forsitan in tali confirmatione caveretur expresse tali capitulo non obstante, sive non obstante potestate concessa vicario vel potestati sub iurisdictione cuius talia capitula facta forent.

22 *De iudicibus militibus et servientibus prohibitis in districtu.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis iurisperitus oriundus vel habitator in Ianua vel districtu non possit esse iudex vel assessor alicuius vicarii capitanei potestatis vel alterius iudicantis in districtu Ianue, quocumque nomine censeatur. Et si quis vicarius talem iudicem vel assessorem acceperit, condempnetur et condempnatus sit et esse intelligatur in tantum quantum esset salarium ipsi iudici constitutum vel constituendum. Et tanta pena condempnetur ipso facto dictus iudex qui contra predictam formam se convenerit cum vicariis vel officialibus antedictis. Que pena tociens exigatur ab utrisque quociens fuerit contrafactum.

Non possit etiam aliquis vicarius constitutus in riparia orientali secum tenere habere vel conducere aliquem militem vel servientes oriundos vel habitatores in tota riparia orientis.

Et quod dictum est de militibus et servientibus dicte riparie, idem per omnia observetur et fiat in vicariis et aliis officialibus habentibus iurisdictionem sanguinis riparie occidentis et ultra Iugum circha milites et servientes ipsorum qui sint de eadem iurisdictione, sub eisdem penis.

23 *De quanto vicarii iudices et eorum scribe prestant fideiussores.*

Teneantur et debeant omnes et singulis vicarii pro communi Ianue constituti, antequam vadant ad suum regimen sive officium exercendum, prestare fideiussori ydoneos de libris mille ianuinarum, et eorum iudices et assessores de libris ducentis, et scribe ipsorum de libris ducentis ianuinarum, et eorum miles de libris centum ianuinarum, de ipsorum et cuiuslibet ipsorum officio bene et legaliter faciendo, et de observando litteras commissiones et mandata fienda eis secundum quod ad cuiuslibet ipsorum spectat officium.

Qui vicarii teneantur et debeant, in quolibet parlamento quod fecerint in singula terra sue vicarie, facere legi et dare intelligi litteras sue bailie et commissiones et capitula que vigore sue commissionis sive alicuius capituli fuerint publicanda.

Que omnia et singula teneantur et debeant dicti vicarii observare sub pena sindicamenti arbitrio sindicatorum.

24 *Quod officiales, finito officio, consignent pecunias massariis infra mensem et de suorum scribarum officio.*

Si quis, finito officio ad quod fuerit constitutus, apud quem sit vel esse debuerit aliqua quantitas pecunie

communi pertinens, ultro non dederit vel non consignaverit ipsam communi, sive massariis generalibus sive magistris rationalibus, sive illis ad quos talis pecunia pertinebit, infra mensem unum post exitum eius officii, teneatur et debeat magistratus ad quem talis persona pertinebit ipsum condemnare in duplum.

Scribe vero cum dictis officialibus constituti, presertim cum potestatibus et castellanis in districtu Ianue constitutis, de quatuor in quatuor mensibus, et maxime in fine ipsorum officii, teneantur et debeant dare vel mittere in scriptis massariis generalibus et magistris racionalibus quicquid et quantum potestates et castellani habuerint vel receperint, vel habere et recipere debuerint, de pecunia et rebus pertinentibus ad commune et de bannis et vindictis. Quod habitum vel receptum, vel haberi debitum, ipsi potestates, infra dies octo, in suum salarium sibi computent, faciendo scribi quicquid computaverint vel dederint. Si quis vero notarius non observaverit ut supra, vel officialis sibi non compensaverit, quisquis contrafecerit condemnatur in duplum talis quantitatis non date vel misse in scriptis vel non computeate vel retente ut supra.

Et teneantur massarii et magistri rationales predicta omnia et singula observare et facere observari sub pena librarum centum ianuinarum.

De redenda iusticia.

Volentes ut qualitas et effectus iusticie undique illucescat et sortiatur effectum, et omnes tam potentes quam alii, qui arte se defendunt, subdantur iugo iusticie, statuimus quod dominus potestas Ianue qui nunc est vel pro tempore fuerit, et quilibet magistratus civitatis Ianue et districtus qui de hoc fuerit requisitus, teneatur et debeat iusticiam facere et ius redere cuilibet persone secundum formam capitulorum civitatis Ianue, et ubi capitula deessent secundum iura romana, quociescumque super hoc fuerint requisiti, adversus quemcumque civem vel districtualem civitatis Ianue et adversus quoslibet corpus collegium vel universitatem, civitatem villam castrum seu locum existentem a Corvo usque Monacum et a Iugo usque mare semper inclusive, et etiam ultra dictos confines de civitatibus castris villis et locis et personis eorum, qui vel que sint de districtu Ianue, vel in feudum teneant a communi, seu feudatariis communis, vel etiam si non teneant in feudum, dummodo sint cives Ianue, ita quod omnes ultra et infra dictos confines, quoad predicta et infrascripta intelligantur et habeantur districtuales communis, et contra ipsos et bona ipsorum procedi debeat secundum formam presentis capituli, licet non sint de iurisdicione communis Ianue.

Et quilibet sententia inde, postquam in rem iudicatam transierit, et quodlibet instrumentum vim laudis obtinens mandari debeat executioni, si hoc fuerit requisitum, secundum formam capitulorum Ianue, et ubi capitula deessent secundum iura romana, tam in personis quam in rebus. Et si de bonis vel rebus

eius, contra quem vel quam vel quod fuerit executio postulata, non invenientur tot ex quibus ipsa executio effectu possit fieri et compleri, eo casu dictus dominus potestas et quilibet alius magistratus coram quo predicta fient, infra dies octo tunc proximos postquam fuerit requisitus, teneatur et debeat facere preconari per civitatem Ianue et loca consueta, quod quilibet persona homo et vassallus subiecti, vel qui distringantur illi tali persone civitati ville castro vel loco sive communitati, corpori collegio vel universitati predictis, sive per aliquem predictorum, et quilibet habitator ipsorum locorum, infra dies quindecim tunc proximos debeat exivisse de civitate Ianue et districtu, sub pena captionis et detemptionis persone et amissionis heris.

Et si post ipsos quindecim dies aliquis contra ipsam preconationem in personis et rebus inventus fuerit in civitate vel districtu, licenter capi et detineri possit per illum qui ipsam executionem postulasset.

Et quilibet magistratus et quilibet eorum, quociens ab ipsis vel aliquo eorum requirentur, teneantur et debeant capere et detinere personas et res ipsorum, et auxilium consilium et favorem exhibere ad capiendum et detinendum tam personas quam res predictorum, illi qui dictam executionem postulassent, seu quorum nomine postulata forent, et heredibus et successoribus eorum, et cuicumque legitime persone pro eis vel eorum altero; et nullo modo vel ingenio dictas personas vel res seu dictum devetum vel interdictum relaxare vel prorogare, donec de toto eo quod in petitione dicte executionis continetur integre facta fuerit solutio et satisfacio illis personis ad quas pertineat cum effectu.

Salvo tamen quod si per predicta obviaretur alicui conventioni, quam commune Ianue haberet, teneatur magistratus coram quo predicta fierent pro parte sua et communis, per litteras sigillandas sigillo communis, mandare vel notificare illi persone corpori collegio universitati ville castro loco rectoribus et consilio ipsorum vel dominio, contra quem quam vel quod seu eius subditos districtuales et vassallos dicta executio fuerit postulata, quod infra dies quadraginta a die presentationis dictarum licterarum, de quarum presentatione stetur relationi nuncii qui tulerit eas, de eo de quo dicta executio fuerit postulata faciant solutionem et satisfacionem vel saltem summarium et expeditum iusticie complementum personis ad quas res tanget; alioquin pro certo sciant quod, transactis quadraginta diebus, ipsis et cuilibet ipsorum ut supra et habitatoribus ipsarum civitatum villarum castrorum locorum et hominibus districtualibus et vassallis ipsorum, et habitantibus in terris ipsis, vel eorum subiectis, sit et intelligatur interdictum ne stent morentur veniant vel se reperiri permittant in civitate suburbiis vel portu Ianue vel districtu, nec res eorum. Et si abinde in antea aliquis repertus fuerit, seu bona eiusdem, capiatur detineatur in omnibus et per omnia, et fiat in personis et rebus pro ut de non conventionatis dictum est.

511

Que omnia et singula teneantur dicti magistratus et quilibet eorum precise attendere complere et observare. Alioquin possint et debeant sindicari contrafacientes in libras quingentas ianuinarum pro quolibet et qualibet vice. Non obstante aliquo capitulo.

De lamentatione contra possessorem decennii, et decimis non emendis.

Si quis emerit ab aliqua ecclesia intra districtum Ianue existente, vel ab aliquo extraneo, aliquam possessionem domum vel terram sitam in Ianua vel districtu vel extra, quas aliquis civis vel districtualis Ianue vel heres eius tenuerit et possederit per annos decem, et exinde ante magistratum lamentationem proposuerit dictus emptor, teneatur magistratus non audire vel admittere lamentationem vel querimoniam dicti emptoris vel alterius pro eo.

Nec possit aliqua persona comparare vel emere decimas vel iura alicuius ecclesie, vel ea in se aliquo qualiter transferre contra aliquem civem vel districtualem Ianue. Si quis vero contrafecerit, condemnatur in duplum valoris decimarum et iurium emptorum, nec emptori aliqua proinde audientia prebeatur.

De dationibus in solutum factis civibus in bonis extraneorum sibi ablati.

Si quis ianuensis, creditor alicuius extranei, in eius rebus immobilibus sitis extra Ianuam et districtum solutionem fuerit consecutus, et inde possessionem receperit, pro aliquo debito ad quod solvendum talis extraneus sibi esset obligatus, et possessio fructus vel pensio earum rerum ipsi civi clam vel vi fuerint ablati vel aliter impediti; teneatur et debeat magistratus Ianue suis licteris admonere communitatem illius civitatis vel loci, ut tueatur illum civem Ianue et defendat in re et possessione predictis. Et si magistratui constiterit quod dicta communitas civitas vel locus non defendat et tueatur dictum civem sive ianuensem ut supra, laudem faciant ipsi civi de tanta quantitate quantum probabitur valuisse dicta res fructus et pensio ablati. Et concedat dicto creditori represalias super homines et bona dicte civitatis et loci ubicumque reperta, aliquo capitulo non obstante.

De extraneis deferentibus pecuniam de Ianue in 147 videatur in quo defert a predicto proximo.

De sententiis per contumaciam consecutis pro cassis habendis.

Si quis laudem vel sententiam contra aliquem per contumaciam fuerit consecutus, et ille aliquis deinde probaverit per testes vel instrumenta quod de eo de quo laudem vel sententiam fuerat consecutus solutionem antea recepisset, vel ipsum debitorem a dicto

debito liberasset, vel legitima persona pro eo; teneatur et debeat magistratus condemnare illum, qui talem laudem vel sententiam consecutus fuerit, in duplum ipsius quantitatis, medietas cuius sit illius contra quem dicta sententia consecuta fuisset, que pro cassa et irrita habeatur.

Et possit et debeat quilibet magistratus civitatis Ianue procedere in predictis etiam ex officio suo summarie et de plano et absque aliqua solempnitate iuris sive ordinis iudiciarii.

De donationibus que facte presumuntur in fraudem.

Si quis pater mater filiis vel nepotibus donationem aliquam fecerint post contractum celebratum cum aliqua persona, qui donator postea fuerit non solvendus, quilibet magistratus habeat et presumat dictam donationem fuisse factam in fraudem creditorum. Et non obstante tali donatione, quam pro cassa irrita et nullius momenti habeat magistratus, creditores talis donatoris proinde de suis iuribus audiantur, ac si facta donatio non fuisset.

Quod officium de moneta examinet et videat comperas et loca earum.

Teneatur officium de moneta examinare et videre quamlibet comperam diligenter per se, et numerum quantitates et loca ipsius cuiuslibet compare diligenter, et ad quantam quantitatem ascendit summa cuiuslibet compare, et faciat illud scribi in quodam lapide ponendo in muro palatii iuxta alium lapidem simili causa muratum in muro palatii vicarii domini potestatis.

Quod memo intret terras alicuius civis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non intret aut vadat in aliquam terram alicuius civis Ianue, domesticam vel silvestrem, nec per eam transitum faciat, nec de ea aquam accipiat, nisi primo habuerit expressam licentiam vel apodisiam de predictis a domino dicte terre fontis vel aque, sub pena a libra una usque in viginti quinque ianuinarum, arbitrio magistratus. Qui teneatur dictam penam a contrafacientibus exigere in pecunia numerata infra dies quindecim post denunciationem et postquam sibi constiterit ita esse.

De extraneis deferentibus pecuniam ianuensium.

Si quis ianuensis comparuerit coram aliquo extraneo magistratu, lamentationem vel querimoniam proponendo de aliquo subdito ipsi magistratu qui subdictus portaverit de rebus vel pecunia dicti civis vel debito suo, extra Ianuam et districtum, quas non restituisset, et propterea dictus magistratus dicto civi terram vel possessionem aliquam ipsi civi dederit in solutum, quam in solutum datam sibi

legitime non defendat; teneatur quilibet magistratus civitatis Ianue de rebus dicti subditi, seu aliorum hominum subditorum dicto magistratui, coram quo lamentatio fuerit proposita, in civitate vel districtu Ianue repertorum, facere fieri solutionem dicto civi cui non fuerit facta defensio possessionis sibi in solutum date.

33 *De femina obligata que sit in tractatu nubendi.*

Si quis maritaverit aliquam mulierem, vel sit presens quando de illius maritatione tractetur vel contrahatur, que mulier ante vel post contractum talem predicto maritanti vel presenti esset vel fuerit obligata ad aliquid dandum sive faciendum vel solvendum in vita vel post mortem, de qua obligatione nil dixerit marito vel futuro marito ipsius mulieris, si maior sit, vel patri eius vel alii qui pro ipso matrimonium tale tractaverit vel contraxerit, sit et esse intelligatur et debeat ipso iure talis obligatio cassa nulla et nullius roboris vel valoris, et instrumenta debiti inde forte confecta nulla, nec ulterius peti possit, aliquo capitulo loquente in contrarium non obstante.

34 *De filio negociante per diversas partes.*

Si quis filius ita agendo negociando contrahendo, ut voluntas aperitum sibi dederit, bona propria paterna vel aliena consumpserit, seu aliter dilapidaverit culpa sua, non possit patrem vel aliam personam ad prestanda sibi alimenta convenire coram aliquo magistratu.

35 *De filiis qui non possint habere de bonis paternis.*

Si ex muliere ianuense filii de viro extraneo procreentur, qui filios ex muliere extranea procreasset, eoque mortuo filii ianuensis mulieris coram magistratu, sub quo bona condam patris fuerint constituta, hereditatem vel bona sibi debita vel ad se pertinentia postulaverit, nec iusticia debita sibi fiat exinde adversus fratres vel quoslibet detentores bonorum vel hereditatis paternorum; si tales detentores fuerint vel habitaverint a Corvo usque Monachum vel a Iugo usque mare, vel intra quelibet loca districtus Ianue, teneatur et debeat magistratus Ianue tales detentores citare et admonere per suas licteras, vel nuncios speciales, ut dictis filiis ex muliere ianuense natis debita sibi reddant, vel magistratui talis loci, ut ipsos moneat, quod coram magistratu Ianue compareant, ut dictis filiis de iure respondeant et faciant id quod debent. Qui si venerint et fecerint que debuerint, bene quidem. Si autem non venerint aut mixi non fuerint, tunc magistratus audiat iura et rationes filiorum dicte mulieris ianuensis, procedat decidat sentenciet et terminet ut sibi iustum esse constiterit; et exequatur sententiam per se latam, alterius partis absencia non obstante. Et hec observentur adversus predictos

absentes et bona eorum, vel si haberi non possent adversus dominos eorum et homines suos et bona eorum, si in districtu Ianue poterunt inveniri.

De iudicibus prestare patrocinium compellendis.

Si quis in causis que vertantur coram aliquo magistratu ad defendendam causam et iura sua postulaverit aliquem advocatum, qui pro illo aliqua ratione denegat advocationem vel patrocinium exhibere; teneatur magistratus talem advocatum compellere ad prestandum suum patrocinium requirenti, sub pena librarum viginti quinque ianuinarum. Salvo si esset advocatus partis alterius, vel si iuraret quod pars que ipsum requirit in illa causa iusticiam non foveret.

Et si inter actorem et reum contentio super advocatorum ellectione nasceretur, prima ellectio unius concedatur reo, secunda actori, et ita usque in tres pro qualibet parte tantum gradatim. Quod si actor ante fecisset sibi formari petitionem per unum advocatum, eo casu reo detur duorum ellectio, ut sic reus in duobus advocatis sequentibus primam habeat optionem.

Ut iudices non advocent contra instrumentum quod dictaverint.

Teneantur iudices et advocati non advocare nec prestare patrocinium nec consulere alicui contra aliquod instrumentum quod ipsi dictaverint, vel quod eorum vel alicuius eorum consilio compositum vel extensum fuerit. Nec contra aliquam sententiam quam tulerint, vel de ipsorum consilio latam. Nec advocari nec patrocinium prestare in aliqua questione vel causa in qua pro parte adversa primo fuerit advocatus, sub pena librarum quinquaginta ianuinarum pro quolibet et qualibet vice; qua soluta vel non, ab inde usque ad annum unum non possit nec debeat advocare.

Ut autem de tali errori possit haberi sine difficultate noticia, teneantur et debeant notarii et scribe in omnibus et singulis instrumentis et actibus, que per aliquem vel aliquos advocatos vel iudices dictabuntur, in testu instrumenti vel sentencie scribere: Et predicta dictata sunt per... talem iudicem, vel advocatum sive advocatos, exprimendo nomina et prenomina ipsorum, sub pena a florenis duobus usque in decem, arbitrio sindicorum.

Quod communitas vel singularis persona non trahat commune Ianue ad curiam extraneam.

Teneatur quilibet magistratus defendere et firmiter prohibere, ne aliqua persona universitas collegium, vel aliqua singularis persona in districtu Ianue constituta, pro rebus temporalibus, trahat commune Ianue, vel aliquem civem vel districtualem Ianue, ante iudicium vel examen alicuius iudicis extra districtum Ianue constituti.

Et e contra aliquis civis vel districtualis vel communitas Ianue, nullam litem causam vel questionem moveat contra commune Ianue, vel aliquam communitatem Ianue, vel aliquem ianuensem vel districtualem, vel contra vel in preiudicium communis, vel alicuius ianuensis, coram aliquo magistratu extraneo de re aliqua temporali; nisi solum coram aliquo magistratu Ianue vel districtu, intus vel extra, sub pena dupli valoris seu extimationis eius de quo vel quanto lis vel questio mota fuerit. Cuius pene medietas sit communis, alia medietas sit illius vel illorum qui ad extraneam curiam vocabuntur.

Ultra quas penas, si qua persona corpus collegium vel universitas ecclesiastica vel secularis, undecumque sit vel quocumque nomine censeatur, aliquam personam de Ianua vel districtu, vel que pro ianuense distringatur, citari vel requiri fecerit extra Ianuam vel districtum pro re aliqua temporali, ipso iure privata sint et intelligantur omnibus et singulis graciis privilegiis et immunitatibus a communi Ianue sibi concessis, ad que restitui nunquam possint.

Salvo quod, non obstantibus predictis, pro contractu celebrato in locis in quibus non sunt magistratus constituti per ianuenses, haberi possit recursus ad magistratus constitutos in dictis locis ut consuetum est, pro dicto contractu ibidem celebrato.

39 De iudicibus extraneis.

Iudices extraneos non permittat aliquis magistratus advocare vel prestare patrocinium coram se, exceptis illis solis causis quorum causa nominatim et specialiter advenissent. In quo casu iurare teneantur et debeant in curia illius magistratus de non advocando in illa causa contra ius, nec in aliqua causa contra commune Ianue, et non recipiendo aliquod servicium ab illo contra quem advocerint. Aliter non possint advocare coram aliquo magistratu.

Similliter nec aliquis clericus legista advocare vel allegare permittatur ab aliquo magistratu, nisi in propriis et in ecclesie sue causis.

40 De non utendo aliquo rescripto impetrato contra commune.

Si aliqua persona ecclesiastica vel secularis impetraverit, vel quodcumque in perpetuum impetrabit, aliquod privilegium vel rescriptum contra commune vel ordinamenta decreta vel statuta dicti communis, vel contra aliquem civem vel districtualem Ianue, vel contra aliquod privilegium communi vel hominibus Ianue concessum vel concessa, non permittat aliquis magistratus talem personam uti tali privilegio vel rescripto, nec super inde audiat ab eo, nisi forsan in causis spiritualibus pertinentibus ad ecclesiasticum factum. Et ultra, talis persona condemnata sit et esse intelligatur in libras centum ianuensium, et ipso iure privata sit et esse intelligatur omnibus graciis privilegiis et immunitatibus sibi a commune Ianue concessis.

Et eodem modo procedatur et fiat contra quamcumque personam que traxerit aliquem civem vel districtualem ad aliquam curiam ecclesiasticam vel secularem extra Ianuam et districtum, nisi contractus ibidem fuerit celebratus, et partes ibidem presentes fuerint. Coram magistratu vero ianuense, ubicumque fuerint constituti, possit unusquisque civis et districtualis Ianue convenire non obstantibus antedictis.

Et quia veritate tacita et subiestionibus falsis multa privilegia plerumque impetrantur, statuimus et ordinamus quod omnia et singula privilegia seu rescripta, impetrata vel obtenta hinc retro, vel que de cetero impetrabuntur vel obtinebuntur, que scilicet in aliquo derogent privilegiis commodis vel utilitatibus communis Ianue, de aliqua re que sit a Corvo usque Monachum et a Iugo usque mare, vel ubilibet in districtu Ianue, etiam in terris communis Ianue ultra Iugum, etiam si sint vel fuerint sine falsis subiestionibus impetrata, careant viribus et effectu sint vacua, et pro cassis et irritis habeantur.

41 De ratione reddenda.

Si quis coram aliquo magistratu civitatis Ianue vel districtus litteras aliquas vel rescripta detulerit quibus magistratus ipse rogetur ab aliqua communitate vel domino extraneis quod sibi vel subditis eius iusticia ministretur adversus aliquem vel aliquos cives ianuenses vel districtuales occasione alicuius debiti vel robarie, teneatur ipse magistratus ius et iusticiam reddere requirenti secundum formam conventionum, si conventiones fuerint inter commune Ianue ex una parte et communitatem vel dominum predictos ex altera, vel si conventio non fuerit inter eos secundum iura et capitula civitatis Ianue.

Quam iusticiam si requirentes noluerint expectare, faciat magistratus confici publicum instrumentum in substantia continens se esse et fuisse paratum predicto requirenti debitum ius et complementum iusticie ministrare, et per litteras et proprium nuncium communitati et domino predicto rescribere de responsione predicta, et se paratum offerre civibus et hominibus eorum facere iusticie complementum.

42 De emendationibus non faciendis pro remissionibus quas commune fecerit.

Quando pro bono communi cum aliquo rege principe barone duce marchione comite, vel universitate, per commune Ianue assentiretur ad treugiam pacem et concordiam devenire de guerris discensionibus et odiis existentibus quomodolibet inter ipsos, in quibus pace et concordia dampna hinc inde illata remitterentur ad invicem pro bono et utilitate communi; statuimus et ordinamus quod remissiones quitationes liberationes et absolutiones eiusmodi dampnorum offensionum seu iniuriarum, tam factorum personis singularibus Ianue et districtus, quam ipsi communi Ianue, sive sint facte per ipsum commune

vel per ambasciatores vel syndicos eius, firme et rate sint et servantur. Ita quod, ratione talis remissionis quitacionis vel liberationis facte vel fiende, non possit nec debeat aliquis civis vel districtualis Ianue, vel qui pro cive vel districtuali distringatur habeatur vel reputetur, adversus commune Ianue vel bona eius aliquem habere regressum, vel a communi petere vel habere emendam restitutionem vel restaurationem, nisi pro ut et sicut in ipsa treugua pace vel concordia contineretur, pretexto talis remissionis quitacionis vel liberationis. Si quis autem contra predicta vel aliquod predictorum peteret supplicaret vel requireret a communi, non audiat ore-tenus vel in scriptis, nec recipiatur eius supplicatio peticio vel requisicio quoquo modo.

Et si quid scienter vel ignoranter fieret decerneretur rescriberetur vel ordinaretur, omnino nullius sit valoris roboris vel momenti, hoc statuto in perpetuum roborato.

De falsata moneta.

Si quis confessus vel convictus fuerit se falsificare monetam, vel ad monetam falsificandam consenserit, vel eius consilio falsificata fuerit, teneatur magistratus, sub cuius examine dictus falsificator fuerit constitutus, omnia bona eius mobilia et immobilia dissipare et sine restitutione applicare communi, et ipsum ultra ultimo supplicio punire et facere ipsum comburi.

Si vero falsificatorem, de quo noticiam habuerit, habere non poterit magistratus, ipsum exbanniat et in perpetuo ponat exilio, nec restitui possit unquam.

Quod aliqua persona cuneos alicuius monete non teneat.

Si quis cuneos alicuius monete habuerit, illos magistratui teneatur infra unum mensem deferre; quod si non fecerit, illum habeat et teneat magistratus pro suspecto et falsario monete.

Si vero tales cunei essent cunei monete ianuensis, habeatur et reputetur, quicumque ipsos habuerit et tenuerit, pro falsatore monete. Cui amputari manum faciat magistratus.

Nec possit aut debeat aliquis tondere vel diminueri, seu tondi vel diminui facere, aliquam monetam.

Trabucare autem vel fondere nemo possit.

Sub pena quinquaginta librarum ianuinarum.

De falsis cartis vel instrumentis.

Si quis se nominet alio nomine quam suo proprio, et sub illo alio nomine vel aliter faciat vel componat, vel fieri et componi faciat vel permittat, aliquod instrumentum vel testamentum seu codicillum falsum, puniat et condemnet eum magistratus in duplum quantitatis valoris vel extimationis rei in instrumento contente. Cuius medietas sit communis,

alia sit illius vel illorum in quorum preiudicium fuerint composita instrumentum vel testamentum seu codicillum.

De proditoribus castrorum.

Si quis prodiderit vel prodire voluerit vel temptaverit aliquod castrum communis Ianue, ultimo supplicio puniatur, et bona eius etiam publicentur. Quod si proditor ille non posset haberi, perpetuo banniat et forestetur, et eius bona quelibet publicentur.

Cuius quantitatis possit peti securitas.

Non petat exigit nec dari precipiat aliquis magistratus sibi ab aliquo cive vel districtuali Ianue pignus vel fideiussores ultra summam librarum viginti quinque ianuinarum, et tunc exprimatur certa quantitas seu causa, salvo pro homicidio rapina furto incendio vulneribus mortalibus ictu falsitate prodicione vel iniuria facta vel dicta domino potestati et suis iudicibus, sive alicui ex officialibus communis, seu alii persone, in presencia ipsius domini potestatis seu iudicum suorum, seu militum vel alicuius eorum, sive occasione guerre que esset vel esse speraretur inter aliquos, vel ubi sit tale factum pro quo ex forma alicuius capituli maior vindicta facienda esset, vel nisi talis persona esset male fame. Possit tamen magistratus licite procedere contra filios qui parentes suos male tracterent, seu quoslibet descendentes, secundum quod iura romana permittunt.

Qui magistratus etiam possit procedere ac mandare securitates sibi dari a receptatoribus et propinquis bannitorum et malefactorum, et ipsos condemnare pro ut sibi videbitur; sane intelligendo quod in omnibus et singulis casibus antedictis magistratus non exigit vel exigi faciat pignus vel depositum ab aliquibus qui dederint vel dare voluerint fideiussores.

De non gravando cives pro condemnationibus factis contra aliquam universitatem.

Si adversus aliquam communitatem villam opidum seu castrum in districtu Ianue constitutum, dominus potestas civitatis Ianue, sive vicarii ripariarum districtus Ianue, condemnationes fecerint, teneatur dominus potestas et ipsi vicarii et alius magistratus qui condemnaverit, occasione vel ratione talis condemnationis, non gravare nec gravari permittere aliquem civem Ianue, vel qui habitaverit in Ianua annis decem vel ultra. Nec permittat ipsum gravari ab hominibus illius communitatis vel loci pro possessionibus quas ibi talis civis haberet, salvo si ipse civis causam dedisset per quam dicta condemnatio facta foret.

De pena raptus.

Firmiter statuimus quod aliqua persona cuiuscunque conditionis existat non audeat vel presumat

per se vel interpositam personam de aliqua femina raptum facere. Si quis autem contrafecerit vel venerit, ultimo supplicio puniatur.

De ligno non armando pro eundo in cursum.

Non possit nec debeat aliquis civis vel districtualis Ianue, cuiuscumque conditionis existat, armare vel armari facere aliquam navim galeam, vel quelibet alia vasa navigabilia, pro eundo ad pirraticam vel in cursum, nec pro offendendo aliquibus amicis regiis vel communis. Si quis autem contrafecerit, condempnetur patronus seu dominus talis navis galee vel vasis in libris mille ianuinarum et ultra, arbitrio magistratus; et nichilominus etiam condempnetur ad emendationem tocius dampni dati vel illati. Super-salientes autem in libris quinquaginta, marinarii et galeoti in libris vigintiquinque pro singulo, et in plus, arbitrio magistratus secundum personarum et criminis qualitatem.

Salvo quod si quis ex predictis commisisset aliquod crimen propter quod personaliter puniri deberet, nichilominus personaliter puniatur. Et etiam puniatur personaliter si quis non posset solvere dictas penas pecuniarias vel reales, arbitrio magistratus.

De robariis in terram perpetratis.

Si quis transitum faciens per districtum Ianue depredatus vel expoliatus fuerit aliquibus bonis vel rebus eius, in terra scilicet in aliquo loco sita a Corvo usque Monacum et a Iugo usque mare, vel etiam ultra Iugum in territorio communis Ianue, teneatur et debeat magistratus homines communitatem et universitatem illius terre communitatis et loci, in cuius territorio preda vel expoliatio facta seu commissa fuerit compellere astringere et arcere ad emendationem et restitutionem rerum predatarum vel expoliatarum faciendam dampnum passo quam velocius fieri poterit bona fide, etiam ex officio proprio et motu suo.

Salvo quod si communitas, vel universitas supradicta, malefactores predones vel expoliantes vel partem eorum caperet, et consignaret in virtute magistratus infra dies octo proximos a malleficio commissio numerandos, et noticie dicte universitati vel communitati facte; quo casu non cogatur emendare dictam robariam, non obstantibus antescriptis.

Communitas vero et universitas que emendasset ut supra, habeat et habere possit regressum adversus malefactorem et eius bona, et adversus quemlibet qui malefactores receptasset, potsquam denunciatio ita publice facta fuisset, quod verisimile sit, seu esse possit probabilitas, quod ad eius noticiam pervenire potuisset vel pervenisset. Et ad compellendum malefactorem et eius bona, et receptatorem et eius bona.

Ad cuius rei veritatem inquirendam possit teneatur et debeat magistratus procedere ex officio suo summarie, ita ut provideatur et provideri possit universitati et communitati que dampnum emendasset.

De rebus et possessionibus violenter ablatiis.

Si quis habitans a Corvo usque Monacum et a Iugo usque mare, etiam in terris communis Ianue de ultra Iugum versus mare, violenter abstulerit sive detinuerit aliquam rem alicuius civis vel districtualis Ianue sive de iurisdicione communis, teneatur magistratus ipsum per suas litteras admonere, quod rem vel possessionem ablatam vel detentam cum fructibus et redditibus possessionum restituat. Qui si ad mandatum secundum et litteras magistratus eas non restituerit, de bonis eius, ubicumque repertis, det duplum inde passo magistratus antequam de causa aliter cognoscat.

Quod si quis extraneus dampnum dederit alicui ianuensi, teneatur magistratus appellare sive requirere malefactorem vel dominum, seu consulem vel magistratum, sub cuius iurisdicione fuerit dampni dator, ut dampnum emendet vel ablata restituat ianuensi. Quod si non fecerit, teneatur et debeat magistratus vicarios potestates castelanos et alios officiales in districtu Ianue constitutos, ad hoc habiles et ydoneos, admonere efficacibus litteris et mandatis ut ipsi ianuensi prestant auxilium consilium et favorem. Ita tamen quod nec districtualis, occasione talis auxilii vel favoris, extra districtum vel locum unde fuerit nec extra districtum Ianue compellatur exire.

Si vero aliquis extraneus malefactorem predictum retinuerit vel receptaverit, admoneat ipsum magistratus ab eius retencione vel receptatione abstinere; et si non abstinuerit, teneatur magistratus vim passo, de bonis et possessionibus retinentis vel receptantis predicti emendari et restitui facere dampna sua. Et ultra, si quod feudum beneficii haberet vel teneret a communi talis receptator, illo privetur et subtrahatur ab eo.

De ligno seu pecunia a gente inimica captis.

Si navis galea vel vas navigabile pecuniam vel merces alicuius ianuensis ab inimicis capta recuperentur antequam portum fecisset causa exonerandi eis, existentibus in potestate inimicorum, medietas recuperatorum sit recuperantis, et alia medietas primi domini.

Et si lignum sive vas cum quibus fiet recuperatio predicta armatum pro comuni fuisset, eo casu vim passo oblata restituantur in solidum.

De hiis qui dant fiduciam predatoribus.

Si quis habitans a Corvo usque Monacum et a Novis Gavio et Palodio Capriata et aliis terris communis Ianue de ultra Iugum citra usque mare, in terra sua tenuerit vel receptaverit, vel teneri seu receptari permiserit, aliquem predonem cursalem vel pirratam, qui aliquem ianuensem depredati fuissent, et de rebus illius qui tenuerit receptaverit, vel fiduciam vel salvumconductum dederit, sive etiam de

rebus et bonis hominum vel burgensium suorum, in Ianua vel districtu inventum fuerit vel portatum, teneatur et debeat magistratus res illas facere sequestrari et interdici, et scribere ei qui contrafecerit in predictis vel aliquo predictorum ut ablata ianuensi restituat, vel restitui faciat cum effectu. Quod si non fecerit, in bonis sequestratis solutionem et emendam faciat vel fieri faciat magistratus.

Quod aliqua navis non naviget in Pelago de Saona et riparia.

Teneatur et debeat magistratus facere et curare quod nulla navis vel lignum de Saona Naulo et riparia naviget ad Pelagum, nec de aliquo loco vel portu qui sit a Corvo usque Monacum, excepto de portu Ianue solummodo. Et si fuerit factum contra, si navim vel lignum haberi poterit, magistratus dominos eorum equaliter dampnificare sive condemnare teneatur.

Et e contra, in reditu dicte navis vel ligni, veniant recto cursu cum suo onere ad portum Ianue faciendum, presertim cum ita fieri conventionibus caveatur Saone et Nauli.

Possint tamen ligna sine cohopta, in quibus homines dictorum locorum et riparie secure navigare possint, cum vino et fructibus usque Bonifacium navigare et non alio, presenti capitulo non obstante.

De publico communis inquirendo.

Si quis magistratus invenerit cum denunciatione accusatione inquisitione, vel alio quocumque modo quod invenire summa diligentia teneatur, aliquam personam corpus collegium universitatem occupare habere tenere vel possidere aliquod castrum locum villam iura iurisdictionem hominum, que communi Ianue pertineat iure domini vel alio quoquo modo, teneatur et debeat ipse magistratus assignare terminum habenti, tenenti vel possidenti, duorum mensium tunc proximorum, ad ostendendum iura et allegationes et omnia et singula que ostendere et facere voluerit intra dictum terminum. Que persona corpus collegium vel universitas, si infra dictum terminum non ostenderit vel exhibuerit iura vigore quorum possit vel debeat rem illam detinere iuste, tunc magistratus ipse faciat libere restitui rem communi, et pro communi faciat custodiri haberi teneri et consideri infra dies quindecim a transactis dictis duobus mensibus numerandos, sub pena sindicamenti. Sane intelligendo quod communi alicuius temporis prescriptio nunquam currat.

Circa inventionem autem rerum et iurium communis que quomodolibet communi occupata tenentur, possit magistratus omni iure modo et forma procedere de quibus arbitrio suo videbitur et placebit, etiam tenendo denunciante et accusatore secretos, si sibi videbitur, ita quod ex processo quocumque facto per eum, servato iuris ordine vel non servato, pignore laudi vel non, etiam omni solemnitate post-

posita, nullo possit tempore sindacari gravari vel inquietari. Sed habeat solum et liberum arbitrium circa causas huiusmodi prosequendas et terminandas. Presertim hoc modo servato, videlicet si talis detentor possessor vel occupator, vel successor simillium personarum, iura efficacia non ostenderit, quare rem illam debeat detinere de iure, quod magistratus ferat sententiam contra ipsum et rem accipiat in communi et pro communi, eamque recuperet et faciat expediri infra dies octo post latam sententiam secuturos. Nec rem illam dicto detentori vel possessori seu occupatori dimittat vel reddat, cum precio sive sine, nec alicui alii persone per quam ad ipsum detentorem possessorem vel occupatorem res illa possit aut valeat pervenire directe vel per oblicuum. Quod si aliquo casu contingeret, eam magistratus reverti faciat ad commune, nec iuribus nec allegationibus talis rei vel possessoris auditis.

Et si in controversia verteretur utrum talis res sit publica vel privata, teneatur magistratus exinde stare scripture publice, si appareat, vel fame publice, que probetur per octo testes ydoneos sive plures.

Videatur diligenter occasione contentionum que habentur de pedagogis Gavii ac similibus contentionibus, ut raibetarum et similium; et videatur capitulum de conventionione marchionum de Gavio, quod capitulum facit multum pro informatione communis et maxime ut producantur instrumenta de quibus fit mentio in ipsa capitula.

De deveto lignaminis

et armorum non portandorum ad saracenos.

Statuimus et ordinamus quod aliquis iannunesis, vel districtualis Ianue, non portet mictat vel emat, pro mictendo ad aliquam terram subditam saracenis, remos trabes vel aliqua lignamina nec antenas, sartiam canabis, canabum, picem, ferrum, equos, causa vendendi saracenis, permutandi vel aliter distrahendi.

Item nec arma victualia legnamina facta vel infecta, sagittas quadragellos balistas, seu alia quevis arma seu ferramenta.

Sub pena valimenti tocus eius quod delatum fuerit ex dictis rebus vel aliqua earum.

Cassum, et eius loco ponatur capitulum sub eadem rubrica in secundo parvo veteris voluminis in cartis 19.

181. Est aliud capitulum longum.

De terminis ponendis in terris.

Teneatur et debeat quilibet magistratus Ianue et districtus, quandocumque vertatur contentio inter aliquos de confinibus aliquarum possessionum, terminare ipsam contencionem per appositionem terminorum de muro ad maltam et calcinam costruendo, si ab altera parte fuerit requisitum, expensis utriusque partis, arbitrio bonorum virorum quos partes eligere compellantur. Quod si partes essent in electione discordes, magistratus ex officio suo illos eligere teneatur. Quos bonos viros electos et iuratos,

magistratus compellat infra terminum magistratus arbitrio moderandum, per appositionem terminorum contentionem eiusmodi terminare. Et pro ut terminaverit observetur a partibus, nec possit ab inde in antea revocari.

*De deveto lignaminis
et armorum non portandorum ad saracenos.*

Firmiter statuimus quod aliquis ianuensis, vel de districtu Ianue, non possit deferre vel mittere ad aliquam terram saracenorum trabes vel aliquod genus lignaminum, nisi pro necessitate ligni navigabilis in quo navigaret, nec sartiā canabis, vel canabum, picem ferrum factum vel infectum, equum armigerum, vel aliquod genus armorum vendendi vel alienandi causa. Et si quis contrafecerit, condempnetur ad duplum, vel banniat et forestetur de duplo eius quod contrafecisset.

*Quod malefactor restitui non possit nisi satisfecerit
id in quanto contracta fuerit condempnata.*

Statuimus et ordinamus quod si pro aliquo crimine vel homicidio vicinia aliqua vel contracta fuerit condempnata, eo quod malefactor captus non fuerit et detentus, et ipse qui delictum commixerit voluerit deinde restitui, non possit restitui vel absolvi, nisi primo solverit et restituerit ipsi vicinie vel contracte illud quod propterea solvisset dicta vicinia vel contracta, et quantumcumque restitutus esset et restitucio tenetur, tamen semper intelligatur remansisse debitor dictis de vicinia vel contracta condempnatis in quantitate soluta, et ad ipsam solvendam modis omnibus compellatur.

De facientibus privatos carceres.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non audeat vel presumat facere carcerem privatum, nec aliquam personam personaliter detinere, nec detente vel capte aliquam penam vel molestiam seu gravamen inferre. Si quis autem detinuerit aliquem ipsius debitorem ex contractu vel maleficio sive quasi fugitivum, quem incontinenti, videlicet quam primum habuerit facultatem, consignaverit magistratui per quem possit ad eius instanciam carcerari vel detineri, non privetur aliquo iure suo, sed talem detentionem fecisse possit impune.

Quod si aliquis aliter detinuerit aliquam personam utpote non fugitivam, vel quam magistratui non consignaverit, possit et debeat condempnari a libris decem usque in ducentas arbitrio magistratus, considerata condicione detinentis, detenti et causa.

Si quis autem presumpserit seu actentaverit, absque magistratus licentia vel mandato, accipere capere vel detinere personaliter aliquam personam occasione redemptionis, vel animo et intencione extorquendi vel trahendi pecuniam sive redemptionem ab eo, sive etiam si de accipiendo vel habendo ta-

lem personam personaliter tractaverit, vel ordinaverit vel consuluerit publice vel occulte occasionibus antedictis, etiam si tractatus ordo vel consilium non habuerit effectum, teneatur magistratus ad denunciationem vel accusationem cuiuslibet, etiam ex officio suo, super inde veritatem diligenter inquirere, et personam que contrafecerit vel contravenerit punire ultimo suplicio.

Ne quis exerceat officium vel scribaniam ad quam non fuerit constitutus.

Inhibemus statuimus et ordinamus quod aliquis, cuiuscunque conditionis existat, non audeat vel presumat aliquod officium vel scribaniam communis exercere, vel de eis exercendis se intromittere, vel opem aut operam dare quod aliquis de tali officio se intromittat, nisi illud officium vel scribania sibi concessum fuerit per illustrem dominum gubernatorem et consilium antianorum, vel per alios ad quos electio seu concessio talis officii vel scribanie pertineret. Et nisi primo iuraverit, et iuramentum sit in actis scriptum, quod tale officium vel scribaniam bene et legaliter exercebit, et alia fecerit que facere debeat vigore quorumcumque ordinum civitatis. Si quis autem contrafecerit, teneantur et debeant syndicatores eum condempnare in libris quinquaginta ianuinarum; quarum medietas sit accusatoris, si intervenerit, et teneatur secretus, alia medietas sit communis. Et nichilominus talis officialis et scriba removeatur ab officio; nec pro eo possit consequi salarium vel mercedem, ymo si recepisset restituere compellatur.

Quorum etiam acta et gesta sint nulla, nisi quatenus in favorem publicum facta forent, et pro nullis et irritis habeantur. Et sint insuper obligati partibus ad dampnum et interesse quod propterea paterentur. Ad quas penas tam principales quam restituere teneatur in solidum.

De non edificando prope muros civitatis.

Statuimus et ordinamus quod ab Aquazolla usque ad caput Calignani versus Bissannem aliqua persona, cuiuscunque condicionis existat, non audeat nec presumat aliquid impedire vel hedificare intra muros factos pro fortificiis civitatis et burgi per cubitos decem.

Nec extra dictos muros, prope foveas factas pro fortificatione dictorum murorum, aliqua persona audeat vel presumat aliquid hedificare vel impedire per cubitos viginti prope muros.

Item quod ab ecclesia sancte Sabine usque ad Aquazollam prope muros dicte civitatis aliqua persona, cuiuscunque condicionis existat, non audeat vel presumat aliquid de novo hedificare intra nec extra dictos muros civitatis, ita quod via sit expedita intus et exterius pro salvamento civitatis.

Et predicta omnia et singula debeant observari precise. Alioquin qui contrafecerit condempnetur in

libras quinquaginta. Et ultra dirruatur quod heditum fuerit sive factum.

Item quod a turri Castelleti, quatenus vaditur per murum novum burgorum usque ad hostium sancti Thome, etc. (*sic*).

Quod aliquis non possit officium exercere ad quod non fuerit constitutus.

Statuimus et ordinamus quod aliquis, cuiuscumque conditionis existat, non presumat exercere aliquod officium vel scribaniam communis, vel de ipsis ullatenus se intromittere, nisi illud vel illa sibi fuerit concessa per illustrem dominum gubernatorem et consilium, sive et per officiales secum ad concedenda officia constitutos, vel per alios ad quos talis electio pertineret. Item nisi iuraverit illud officium vel scribaniam bene et legaliter exercere. Et communi fecerit quicquid tenetur et debet facere qualibet occasione, sub pena librarum quinquaginta ianuinarum, quarum medietas sit communis, alia denunciatoris vel accusatoris, et teneatur privatus. Et nichilominus talis officialis aut scriba sit et intelligatur remotus ab ipso officio vel scribania. Nec pro eis aliquod salarium possit consequi vel habere.

Quod omnes expendant in collectis et mutuis equa lance.

Statuimus et ordinamus quod omnes possessiones et res immobiles et loca communis ad cives et districtuales communis Ianue pertinentia, de quibus a millesimo ducentesimo septuagesimo (M. CC. LXX.) citra quandocumque expensum fuerit in communi, vel que a dicto tempore citra fuerint alicuius qui expendere consueverit in communi, sint et esse intelligantur et debeant astrictae asserte et obnoxie communi, pro mutuis collectis et aliis prestationibus que pro commune Ianue imponuntur. Ita quod semper illud onus sequatur ipsas possessiones et loca, ad quamcumque personam collegium corpus vel universitatem quocumque modo vel titulo pervenerint.

Vi presentis capituli prohibentes ipsa alienari vel alienata esse pati vel tolerare inter vivos vel ultima voluntate, nisi illa persona corpus vel collegium vel universitas in qua facta fuerit alienatio, vel legitimus procurator aut syndicus eius habens ad hec speciale mandatum, se obligaverit notario tanquam persone publice, nomine communis Ianue stipulanti, de solvendo de dicta possessione re immobili, sive locis, mutua et collectas et alias quaslibet avarias pro ipsis imponendas Ita quod dicta persona corpus collegium vel universitas, in que fieret alienatio, renunciaret omni privilegio conventioni et immunitati que haberet de non solvendo.

Si autem contractus vel alienatio inter vivos vel causa mortis aliter fieret vel factus esset, non valeat nec teneat talis alienatio ipso iure.

Et si persona corpus collegium vel universitas in qua forsan de facto talis alienatio facta esset

non resunderit contractum seu alienationem dationem vel promissionem, vel non renunciaverit infra duos menses a die requisitionis vel denunciationis inde facte per syndicum communis, vel alium quemcumque nomine communis, coram illustri domino gubernatore regio et consilio dominorum antianorum, per publicum instrumentum, ipso iure res possessiones et loca vendita vel aliter alienata sint et intelligantur esse facta communis et ipsi communi confiscata et applicata. Salvo iure aliarum personarum, de quibus rebus possessionibus et locis ita confiscatis et effectis communis teneatur et debeat quilibet magistratus super inde requisitus dare et dari facere sindico communis corporalem possessionem dominium et proprietatem, et hoc infra mensem unum proximum duorum mensium predictorum, si ille qui alienabat vel in quem alienatio facta erat possidebat res possessiones vel loca predicta.

Si quis autem notarius scripserit composuerit vel testatus fuerit, vel scribet componet vel testabitur, aliquod instrumentum in quo specialiter et expresse non recipiat dictam promissionem, nomine communis Ianue stipulando, incidat in penam librarum quinquaginta ianuinarum quilibet et qualibet vice.

Et teneatur quilibet magistratus compellere omnes et singulas personas corpora collegia et universitates ad solvendum, pro dictis rebus possessionibus et locis, mutua collectas et alias prestationes que possidentur in Ianua et districtu.

Salvo quod hoc capitulum non preiudicet ecclesiis et possessionibus quas ecclesie adquisierint a millesimo ducentesimo octuagesimonono, die decimo octavo augusti retro, vel de cetero adquisierint nomine proprio ecclesiarum.

Non tamen clerici de eo quod est suum patrimonium proprium, vel quod adquisierint nomine suo vel acquirerent, excusare se possint.

Si quis autem clericus vel persona religiosa de suis possessionibus propriis se temptaverit seu voluerit excusare vel tueri ne solvat, et dictis possessionibus vel in eis aliquod dampnum illatum fuerit, nullum habeat et habere possit regressum contra aliquam universitatem villam vel plebem, nec possit gaudere vel frui beneficio alicuius capituli introducti, occasione dampni dati vel guasti dati vel facti clam vel palam emendandi ex forma capituli cuiuscumque. Salvo quod per hoc non derogetur illis personis corpori collegiis et universitatibus que habent conventionem vel privilegium a communi de non expendendo, nisi pro et de certa quantitate, si ipsa parte sua fecerint que tenentur.

Et serventur ea que in presenti capitulo continentur quousque illis vel illa, quorum fuerit talis possessio, se obligaverit ad solvendum de ea in communi, et solverit collectas mutua et prestationes que pro ea solvi debebunt secundum formam presentis capituli.

Si quis autem a millesimo ducentesimo septuagesimo in antea, sive citra, alienaverit aliquam rem iam dictam in aliquam personam collegium universita-

tem vel ecclesiam, que de illa re non expendant vel que se non obligaverint de expendendo, teneatur nichilominus magistratus alienantem et eius heredem compellere ad solvendum de ea in communi proinde ac si facta alienatio non fuisset. Nec de super eo describatur, sed et ipse et eius heres pro ea solvere compellantur, donec res ipsa redeat ad personam que in communi expendat pro illa.

Si autem in testamento vel aliqua ultima voluntate aliqua res ex predictis relicta fuerit alicui, qui scilicet sit in Ianua vel districtu, de qua re aliquo tempore expensum fuerit in communi, non habeat ille cui res illa fuerit relicta, nec habere possit aliquam actionem, nec audiatur in petitione eius, nisi primo promictat heredi vel commissario in ultima voluntate relicto quod de illa re expendet in communi, non obstante aliquo privilegio vel conventionem quod haberet de non solvendo, nec aliter pro re illa audiatur ab aliquo magistratu.

Quod si quis heres vel commissarius, electi vel constituti in ultima voluntate, rem ipsam tradiderit non facta promissione predicta solempniter et in scriptis, teneatur et debeat heres ipse et commissarius expendere et solvere de re illa proinde ac si eam possideret. Salvo quod si alicui ecclesie relicta fuerit talis res, rector cuius ecclesie promitteret solempniter quod illam rem infra annum tunc proxime vendet vel transferet in aliquem qui de ea expenderet in communi, ipsi ecclesie quod iste non obstat.

Ceterum, pro fraudibus et maliciis evitandis et pro uberiori cautella communis, statuimus et firmamus quod omnis terra domus possessio et res immobiles, ita quod quantum ad hoc loca in tractuum quorumcumque communis Ianue sub rebus immobilibus includantur, qui ante millesimo ducentesimo octuagesimo nono, die decimo octavo augusti, non fuerit vel fuisset alicuius persone collegii vel universitatis, corporis ecclesie monasterii hospitalis vel loci qui, scilicet dicto tempore, non esset in dispendio collectarum et mutuum seu avariarum communis, sive quod per magistratum Ianue astringi non posset ad solutionem collectarum seu mutuum communis, sit et esse intelligatur et debeat affecta obnoxia et obligata communi pro mutuis collectis dactis exactionibus et oneribus civitatis et communis Ianue subeundis solvendis et prestandis, sive dicte res sint site et scripte in civitate Ianue vel ubilibet in districtu. Pro quibus et de quibus mutua collecte exactiones et dactis a quolibet possessore efficaciter exigantur.

Nec possit aliqua terra domus possessio, res immobilis sive loca, vendi alienari vel transferri, nec vendita alienata vel translata esse a dicto tempore citra, sive de cetero, aliquo titulo occasione vel causa inter vivos vel ultima voluntate, aliquo modo in aliquam personam corpus collegium vel universitatem, quocumque nomine censeatur, qui que vel quod non sit vel fuerit de dispendio collectarum communis Ianue, seu que de iure compelli non possit

ad solvendum per magistratus communis, sive que excusare tueri vel defendere se possit a solutione et prestatione predictorum.

Et si fuerit per quemcumque quomodolibet contractatum in predictis, vel aliquo predictorum, non servetur non valeat nec teneat ipso iure, sed habeatur protinus pro non facto, nec dominium trasferatur, sed penes alienantem remaneat, nec civilis sive naturalis possessio sit translata, iure aliquo non obstante.

Non possit autem renunciari vel contraveniri predictis vel alicui predictorum, nec aliquid committi per quod possit sequi vel evenire contrarium. Salvo si persona corpus collegium vel universitas in que translatio facta foret, sponte et ex certa scientia, cum prestatione boni et ydonei fideiussoris et obligatione honorum suorum, se solempniter et efficaciter obligaverit de solvendo mutua collectas dactas exactiones et onera communis Ianue; quo casu ad acquisitionem domini vel possessionis predicta non obstant.

*Quod captivi apud hostes
vel saracenos non solvant mutua vel avarias.*

Non possit compelli ad solutionem aliquorum mutuum, vel aliorum onerum imponendorum per commune Ianue, aliquis qui sit in captivitate aliquorum saracenorum vel aliquorum inimicorum communis Ianue, quamdiu in ipsa captivitate tenebitur.

De collectis districtualibus imponendis.

Si collecta fieri debuerit inter homines alicuius universitatis vel vicinie, etiam in civitate vel suburbiis, occasione homicidii vulneris vel ictus, pro qua malefactor captus non fuerit et conductus in fortiam magistratus, imponatur per capita non per libram, ita quod mulieribus minoribus annis decem octo, absentibus, septuagenariis, infirmis vel debilibus de persona propterea nil imponatur nec exigatur.

Si autem alicui in districtu Ianue, inter homines alicuius terre vel loci collecta imponi debuerit occasione emendationis, pro incendio, pro damno dato, pro exercitu, pro cavalcata, vel alia quacumque causa vel avaria in mari vel in terra fienda, imponatur et exigatur pro duabus partibus per libram, in qua libra intelligantur et sint possessiones loca communis et pecunia et mobilia, et pro tertia per capita; ita quod in tertia que spectabit ad capita, non contribuant vidue, infirmi, absentes, et debiles, inhabiles ad arma portanda, septuagenarii et minores annis decem septem. In duabus vero tertiis que spectabunt ad libram nemo excusetur, sed solvat unusquisque secundum bona que habet et possidet, sive sint mobilia sive immobilia, nisi esset civis Ianue, qui civis tantum solvat in Ianua pro possessionibus quas habet ubique in districtu. Verum si in districtu fuerint aliqui qui immunitatem non solvendi habere se contendunt, imponatur tamen eis collecta et exigatur ab eis pro possessionibus quas ibi haberent, immunitate quam

se habere dicerent non obstante; et in casu quo solverent, bene quidem; si autem solvendo contenderent, eo casu, ne communi debita summa non desit, imponatur personis huiusmodi debita porcio, ultra summam integram dicte collecte; quam si solverint, in rebus communi utilibus vel necessariis convertatur. Si vero non solverint, a protectione communis et eius prerogativis privilegiis et beneficiis sint exclusi. Ad quam protectionem prerogativas privilegia et beneficia possint debeantque restitui et reintegrari, semper et quoties talis immunis, sive sit ecclesiasticus sive secularis, se obligaverit ad solvendum et renuntiaverit iuri quod alegaverit non solvendi seu non contribuendi.

Non possint aliqui potestates vel officiales districtus Ianue inter vel super homines sue iurisdictionis aliquam collectam imponere, absque illustris domini gubernatoris et consilii iussu vel licentia speciali.

Consules autem et consilarii cuiuslibet potestacie vel universitatis, ubi collecta fuerit imponenda, teneantur elligere saltem quatuor bonos viros ex hominibus potestacie vel universitatis illius, qui colligant et exigant quicquid colligendum et exigendum fuerit a quocumque ex forma impositionis dicte collecte; de quorum collectione et exactione teneantur dicti electi, finito officio, coram universitate clare et distincte reddere rationem. Et si reperirentur fraudem aliquam commixisse, potestas teneatur et debeat fraudis commissorem in quadruplum eius quod fraudaverit condempnare.

Ut quilibet expendat in communi pro possessionibus sitis in Ianua vel districtu, qui communis privilegiis velit uti.

Si quis pro possessionibus sitis in Ianua vel districtu, qui quandocumque ab millesimo ducesimo quadragésimo (mccxxx) citra expendiderint, vel pro quibus expensum fuerit in communi, sive sit laicus sive clericus, sive collegium sive universitas, sive monasterium sive ecclesia, sive alius pro eo vel eis, etiam si esset extraneus dominus aut vasalus, et contentus fuerit, et ita scribi fecerit de possessionibus ipsis expendere et facere quemadmodum expendant et faciunt seu facient cives et districtuales Ianue, et pro ipsis possessionibus inter predictos ex una parte, et quamcumque aliam personam ex altera, coram aliquo magistratu civitatis Ianue vel districtus vel controversia nasceretur, teneantur et debeant dicti magistratus dominos talium possessionum audire et eis iusticiam ministrare secundum formam capitulorum civitatis Ianue, quemadmodum civibus et districtualibus, equa lance.

Verum si quis ex predictis pro dictis possessionibus recusaret expendere solvere et facere, ut alii de suis expendant solvunt et faciunt sive facere teneantur et debent, non audiat ab aliquo magistratu secundum formam alicuius capituli, sed secundum leges romanas tantum. Salvo quod in causis et questionibus criminalibus, nulla inter predictos et quos-

libet alios cives Ianue et districtuales Ianue, circa capitulorum observanciam praticetur, secundum que indifferenter inter omnes equa iusticia ministretur.

De ordine potestatum districtus Ianue.

Statuimus et ordinamus ut singulis annis illustris dominus gubernator et consilium suo more elligere constituere ordinare, sive ordinari constitui elligi faciat potestates castelanos et rectores in potestaciis districtus Ianue, salvis semper castris translatis in dominum nostrum regem, secundum formam ordinatorum civitatis Ianue.

Qui potestates et officiales electi teneantur observare specialiter et expresse que in hoc capitulo continentur, et alia ad que secundum aliqua alia capitula obligati essent.

Primo enim quilibet ex dictis potestatibus in sua potestacia, toto tempore ad quod fuerit constitutus, stet et moretur ibidem toto tempore ad quod fuerit constitutus; nec inde recedere (possit?), nisi de illustris domini gubernatoris et consilii licentia in scriptis data, quo casu possit in Ianua moram trahere usque ad dies quindecim, et non ultra, nisi dictus terminus ex causa prorogaretur eidem et in scriptis. Et si aliter a sua potestacia recederent, incidant in penam a libris quinque in quinquaginta, pro quolibet et qualibet vice, sindicorum arbitrio.

Qui potestates, et scribe constituti cum eis, non accipiant servicium pecunie vel alterius rei, occasione interpositionis auctoritatis alicuius prestande, vel interponende, nec etiam occasione alicuius cause ad suum officium pertinentis, nec occasione confirmationis aliquorum consulum rectorum ordinatorum ministrorum extimatorum campariorum vel aliorum officialium, nec occasione alicuius accessus ad aliquem locum, nec alia occasione quacumque, preter salarium suum tantum et habitationem quam habeant a potestacia, et que sibi per aliqua capitula specialiter sint concessa, exceptis rebus exculentis et poculentis et fructus pises et similia non valentia ultra solidos quinque ianuinarum. Salvo si quis ipsorum potestatum vel scribarum ad instantiam alicuius de sua potestacia iverit et iverint ad videndum aliquam stratum viam terram vel terminos, de quibus vertatur aliqua contentio coram eo inter homines sue potestacie, quibus casibus possint licite capere et habere soldos tres, quando sic iverint, pro qualibet die, et ultra expensas victus, etiam pro equitatura si ipsam habuerint.

Quilibet etiam ipsorum potestatum teneatur et debeat facere venire homines sue potestacie, vel precipere sibi quod veniant, ad faciendam debitam rationem civibus Ianue, vel illis personis pro quibus aliquis magistratus Ianue sibi mandaverit per licteras sigillatas sigillo illius magistratus, vel aliter preceperit, dummodo lictere vel precepta per notarium publicum sint signata.

Et teneantur et debeant dicti potestates aliquos de sua potestacia non mittere in exercitum vel ca-

valcatam, ad auxilium vel lesionem alicuius ianuensis, vel extranei cuiuscunque, nec pati quod vadant sine expressa licentia vel mandato illustris domini gubernatoris et consilii.

Nequeant ipsi potestates aliquod contractum facere, emendo vendendo vel aliter contrahendo quomodocunque, cum aliquo de sua potestacia per se vel interpositam personam directe vel per oblicuum. Et si contrafieret, sit cassum irritum et inane, nec valeat, et nichilominus potestas sit et intelligatur esse condemnatus in libris vigintiquinque ianuinorum.

Non cogant aliquam personam, quam condemnare voluerint, dare sibi pignora de solvendo, si proinde dederit fideiussores ydoneos.

Absolvendo et condemnando, condemnent et absolvant in publicis parlamentis infra mensem et dimidium a die accusationis denunciationis vel inquisitionis. Aliter non valeat processus, vel condemnatio seu absolutio; et ultra condemnentur potestas a libris quinque in quindecim ianuinorum, arbitrio magistratus.

Questiones civiles que vertantur inter homines sue potestacie audire procedere cognoscere et definire teneantur bona fide sine fraude, secundum formam capitulorum et ordinamentorum Ianue; et ubi capitula deessent, in quantum sint questiones de libris decem vel ab inde infra, secundum ipsorum puras et rectas conscientias. A quorum sentenciis de libris decem vel ab inde infra, vel de valore et estimatione ipsarum, non possit appellari. Si autem questiones fuerint a libris decem supra, possit appellari ad dominum iudicem et assessorem domini potestatis Ianue.

De questionibus vero criminalibus ex quibus pena sanguinis deberet imponi et de quibus dubitaretur utrum deberet imponi pena sanguinis vel non, nullam cognitionem habeant potestates, sed eas et malefactores remittant ad suos vicarios vel ad dominum potestatem Ianue. Salvo quod potestates Pulcifere Bissannis et Vulturi, qui non sunt sub vicariis, mittant ad solum dominum potestatem, nisi per illustrem dominum gubernatorem et consilium dictis potestatibus alias mandaretur.

Sin certum esset quod questiones ille criminales pecunialiter condemnande tantum essent, de illis dicti potestates se intromittant, in eis procedant cognoscant et difiniant, et non alius magistratus.

A quorum processibus gravaminibus sentenciis et condemnationibus, dictis casibus, possit appellari ad dominum potestatem Ianue et suam curiam; qui si invenerit dominos potestates condemnasse aliquem contra iusticiam fraudulenter, ipsos potestates multet et condemnent in duplum quantitatis in quam condemnassent predictos.

De questionibus vero quas aliquis civis Ianue moveret contra aliquam de dictis potestaciis, dicti potestates se non intromittant, si sint ultra quantitatem solidorum quadraginta, sed ipsas remittant ad magistratus Ianue competentes. Salva semper instantia civium, ad quorum instantiam possint tales questiones coram dictis potestatibus incoari procedi et definiiri.

Si quis autem extraneus, non oriundus nec habitator dicte potestacie, occasione contractus vel obligationis factorum in dicta potestacia cum aliquo oriundo vel habitatore dicte potestacie, coram tali potestate vellet agere vel conveniri, possint dicti potestates procedere terminare et cognoscere de predictis. Alias talis extraneus habeat recursum ad magistratus Ianue competentes.

Nec possit aliquis ex dictis potestatibus forestare aliquem de sua potestacia, nisi requisitum bis diversis diebus personaliter vel domui habitatoris ipsius consue per nuncios sue curie; ita quod in qualibet requisitione assignetur citato vel requisito terminus unius diei saltem. Quibus citationibus factis, si citatus vel requisitus non venerit per se vel procuratorem legitimum, faciat ipsum preconari in contracta ubi habitat vel habitare consuevit, quod si quis velit ipsum defendere compareat infra duos dies tunc proximos coram dicto potestate. Et si nec citatus nec procurator comparuerit pro eo, licenter possit forestari. Aliter facta forestatio per aliquem potestatem non valeat nec teneat.

Et semper quando ipsi potestates aliquem forestabunt, faciant scribi in cartulario nomen et pronomen illius qui forestabitur ita clare et aperte, quod de persona forestati nequeat dubitari; item causam forestationis et formam.

Quas forestationes ipsorum scribe extense ac explicite et sine etcetera scribere teneantur, sub pena a libris una usque in quinque ianuinorum.

Et debeant ipsi potestates et quilibet ipsorum habere unum scribam de collegio notariorum Ianue, ellectum per illustrem dominum gubernatorem et consilium, vel prout fuerit ordinatum; quos scribas compellant non accipere pro mercede alicuius scripture instrumenti sententie seu laudis, per se vel interpositam personam, nisi solum usque in quantitatem per tabulam seu capitula limictatam, sub pena soldorum viginti pro qualibet persona etc., et quilibet vice, et ultra restitutionis integre eius quod habuissent.

Qui scribe teneantur et debeant scribere in cartulario omnes lamentationes positiones titulos de omnibus questionibus ventilandis in curiis dictorum potestatum, sub pena librarum decem.

Si autem inter aliquas personas dictarum potestaciarum fuerit altercatio verborum, ubi non interveniat vulnus ictus emissio telli evaginatio ensis vel gladii, de qua altercatione tales persone venerint ad concordiam infra dies viginti proximos, nulla pena vel condemnatio sequi possit. Quibus diebus viginti ellapsis, dicti potestates possint condemnare a soldis quinque in quinquaginta, secundum qualitatem personarum et verborum. Nec possint ipsi potestates prohibere quin de predictis ipsi homines se concordent, ymmo nec de aliquibus negociis questionibus sive causis quas inter se haberent.

Nec possint dicti potestates inter dictos homines facere nova ordinamenta vel statuta, nec imponere novos usus vel consuetudines, nisi de beneplacito

vel permissu illustris domini gubernatoris et consilii, et nisi per ipsos fuerint approbata.

Qui potestates facere et habere teneantur unum cartularium, quem faciant et habeant etiam scribe sui, in quo scribi faciant omnes condemnationes et vindictas quas fecerint. Et si inveniretur aliquem potestatem exigisse aliquam condemnationem vel partem eius que in dicto cartulario non esset scripta, condemnatur per magistros rationales in soldis centum et magis, ipsorum arbitrio. Que cartularia teneantur ipsi potestates et scribe magistris rationalibus presentare infra duos menses post sui finem officii, sub pena predicta.

Teneantur etiam facere et habere unum aliud cartularium, in quo scribant seu scribi faciant pignora bandorum et decena, quando pro comune pignus bandi venditum non fuisset, et omnes et singulos introitus quos haberent vel reciperent pro communi; que dari et consignari faciant massariis suarum potestaciarum super recipiendis condemnationibus constitutis vel constituendis. Qui massarii, ut de condemnationibus, sic de pignoribus bandi et introitibus, debeant magistris rationalibus reddere rationem, vel aliis quorum interesset. Que singula dicte potestates et notarii facere et exequi teneantur, sub pena a florenis uno usque in quatuor pro quolibet et qualibet vice.

Potestates vero ipsi, in primo parlamento quod fecerint, curent et faciant quod infra dies octo proximos tunc sequentes habeant in uno manuali papyrus omnia et singula nomina et prenomina omnium et singulorum hominum sue potestacie; que syndici locorum et villarum sibi dare in scriptis integre teneantur, sub pena floreni unius pro quolibet in scriptis non dato, et ultra arbitrio ipsius potestatis usque in quatuor florenis pro quolibet. Ultra quas penas, dicti potestates non audiant aliquem civiliter de alio vel aliis conquirentem, nisi ipsum in scriptis habuerint pro ut supra, ut sic certa noticia possit haberi de numero hominum qui sint in qualibet potestacia, pro fraudibus evitandis que circa sequellas hominum dari sunt solite fraudulenter.

Quorum hominum nomina atque prenomina singuli potestates teneantur et debeant infra mensem, a die introitus numerandum, in scriptis redigere vel redigi facere per scribam suum, et consignare vicario sub cuius iurisdictione fuerint homines antedicti, ab annis scilicet decem septem usque in septuaginta.

Consules syndicos ministrales extimatores rectores camparios et officiales constituendos in dictis potestacis constituent ipsi potestates, ita quod in sua potestacia quilibet potestas ordinet quod universitas potestacie ville vel loci ubi aliqui officiales debebunt constitui vel ordinari in aliquo consueto loco se congreget, per quam universitatem et homines, vel duas partes eorum, constituentur et elligantur ipsi officiales; in electione quorum potestates vocem non habeant, nec de ea intromittere aliter se se possint, salvo quod officiales sic electos pro officialibus habeant et teneant. Sed eorum vel alicuius eorum

occasione, nec occasione interponende sue auctoritatis, in ipsorum electione non possint ipsi potestates aliquid petere vel habere per se vel interpositam personam.

Nec habeant vel habere possint vel debeant dicti potestates, vel aliquis eorum per se vel per personam per se interpositam, pro feudo pro scosimento pro servicio pro dono, vel alia quacumque occasione vel causa, aliquid ab aliquo vel aliquibus, ultra salarium sibi taxatum seu ordinatum.

Nec dicti officiales ut supra constituendi aliquid ultra petant recipiant vel habeant, quam sibi fuerit constitutum.

Non possit tamen constitui ordinari vel elligi in consulem vel alium officialem dicte potestacie qui non sit fidelis serenissimi regis nostri, illustris domini gubernatoris et communis, nec qui in anno precedenti de proxime fuerit in aliquo ex officiis supradictis, nec aliquis filius nepos vel pater eorum, vel alius qui sibi actineat usque in tertium gradum.

Potestaciarum vero et locorum consules inter homines sui consulatus causas et questiones non transcendent summam vel valorem librarum duarum ianuinarum possint audire cognoscere et terminare. A sentenciis tamen suis ad suum potestatem possit appellari.

Vias et stratas sue potestacie quilibet potestas faciat aptari, ad quas aptandas homines singuli illius potestacie dietam unam ponere teneantur. Quod si aliqua via meliorari vel ordinari debuerit, ordinetur et melioretur per homines ville sue. Nec ad meliorationem vel ordinationem eius homines aliarum villarum conferre cogantur, nisi aliud per dominum gubernatorem et consilium mandaretur. Et si per aliquem districtus Ianue potestatem contrafieret, in libris decem ianuinarum sindicetur pro quolibet et qualibet vice.

Credere et stare teneantur et debeant dicti potestates iuramento cuiuslibet civis Ianue, sive manentis vilici vel laboratoris eius qui stet in aliqua terra vel possessione civis Ianue, pro qua reddatur vel reddi seu solvi debeat pensio vel conducio, et cuiuslibet familiaris et domestici predictorum, vel alicuius eorum, vel alterius cui dominus terre vel domus commixisset custodiam terre sue, si ipsi vel aliquis ipsorum dixerit se vidisse aliquam personam seu aliquam bestiam alicuius tempore fructuum in suis vel domini sui terris, vel pro quo stabit in eis, incidere arbores ramos vel frascas, vel aliter inferentem dampnum in ipsis terris vel fructibus. Et contrafacientes condemnare secundum formam capituli positi sub rubrica de hiis qui arbores inciserint et terras alienas intraverint.

Precipiant etiam potestates hominibus sue potestacie qui seminassent aliquas terras iuxta viam, quod eam claudi faciant. Quod si non fecerint et bestie subintrarent, nullam faciant proinde vindictam, alio capitulo non obstante.

Prohibeant et vetent hominibus sibi subditis ne faciant nec fieri faciant corbes vel cavagnos de virgis

castanearum, sub pena soldorum decem pro quolibet et qualibet vice, quorum tertia pars sit ipsius potestatis, due tercie sint communis.

Item potestates etiam teneantur non facere trahi vel boscari aliquod lignamen ad opus ipsorum potestatum vel scribarum suorum per homines sive aliquos homines sua potestacie. Nec compellant ipsos trahere tirare vel boscare aliquod lignamen pro aliqua quacumque persona, nisi solum pro facto et opere communis, et tunc de commissione illustris domini gubernatoris et consilii. Et si quis potestas vel scriba contrafecerit, condempnetur in libris quinquaginta ianuinarum pro quolibet et qualibet vice qua fuerit contrafactum.

Vetent et prohibeant ipsi potestates, ne aliqua persona sibi subdita vendat alicui foritano aliquod lignamen, aut vegetem barilia cerchia salicem vel lignamen aliud ex quo predicta fieri possint, nec etiam aliquod lignamen ex quo naves galee vel aliud vas navigabile domus capsia sospitale banchale vel torcularia construui possint, nec alii persone que talia lignamina extra districtum Ianue disposita esset portare vel vellet. Si quis autem contrafecerit, condempnetur in soldis centum et ultra arbitrio magistratus, et perdat lignamen; cuius lignaminis medietas sit communis, alia accusatoris.

Quicumque autem fuerit potestas in aliqua ex potestaciis districtus Ianue, vel vicarius aut gerens eius vices vel substitutus, non possit usque ad duos annos tunc proximos ibi esse potestas vicarius gerens vices vel aliter substitutus. Si quis autem esset contra dictam formam aliter constitutus, ipso facto sit condempnatus in libris quinquaginta ianuinarum pro quolibet et qualibet vice; et ultra processus et acta per eiusmodi potestates et officiales facta nullius sint valoris.

Et teneantur et debeant omnes et singuli potestates et rectores, antequam eant ad eorum officium, habere in extensum presens capitulum et alia pertinentia sibi vel eorum officio. Alioquin condempnetur in libris quinquaginta ianuinarum.

De modo electionis officii mercantie.

Statuimus et ordinamus quod illustris dominus gubernator et consilium, singulis annis, de mensibus decembris vel ianuarii, elligant quadraginta octo cives Ianue ex melioribus quos qui (*sic*) occurrerint invenire; quorum vigintiquatuor sint nobiles, vigintiquatuor populares. Ex vigintiquatuor nobilibus fiant vigintiquatuor cedulae, duodecim quarum, que singule sint rotulate, ponantur duodecim nomina Guibellinorum in uno sachetuscolo, et nomina duodecim Guelforum in alio sachetuscolo. Ex viginti quatuor popularibus, quarum singule sint etiam rotulate, ponantur nomina sex mercatorum Guibellinorum popularium in uno sacheto seorsum, et nomina sex artificum Guibellinorum in alio sacheto. Item sex nomina sex popularium Guelforum mercatorum in alio sacheto. Item sex nomina sex popularium artifi-

cum Guelforum in alio sacheto. Ita quod in qualibet cedula sit scriptum nomen unius cuiusque dictorum quadraginta octo separatim et per se, que divisim in suis saculis includantur.

Quorum officialium mercantie duret officium quatuor mensibus et non ultra.

Qui cum elligi extrahique debuerint, ita fiat: quia de primo saculo nobilium Guibellinorum extrahantur duo; sic extrahantur de saculo nobilium Guelforum duo; item de saculo primo popularium mercatorum Guibellinorum unus; de saculo popularium artificum Guibellinorum alius; de saculo popularium mercatorum Guelforum alius; de ultimo saculo popularium artificum Guelforum alius.

Qui octo sic electi sint et esse intelligantur electi pro mensibus quatuor tantum; quod si quis ex aliquo saculo extractus excusaretur vel cessaret qualibet causa, alius sibi similis de eodem saculo subficiatur subrogetur vel extrahatur.

Et sic servetur tribus vicibus, de quatuor in quatuor mensibus, omni anno. Quo anno finito, sive ante de mensibus antedictis, singulis annis circulariter fiat tociens electio supradicta, que sic in perpetuum observetur.

Dummodo nemo bancherius, vel banchi particeps aut socius, nec bancherii pater frater aut filius, possit elligi constitui vel assumi in vel de officio mercantie; sed assumptus tollatur omnino, et legitimus subrogetur.

De officio constitutorum ad officium mercantie et potestate ipsorum.

Statuimus et ordinamus quod officium et munus officii mercantie versetur in cogitando tractando et ordinando omnia et singula pertinentia utilitati et comodo publicis mercantie, que per Ianuenses et extraneos in Ianua et districtu et per Ianuenses ubique per mundum quomodolibet agitentur.

Officiales autem dicti officii electi et iurati quam primum poterunt bona fide se congregent ad locum suo officio deputatum, duobus diebus saltem cuiusque ebdomade, tractaturi super hiis que ad utilitatem et comoda mercantie et ad suum officium crediderint pertinere. Que tractata et ordinata faciant in scriptis redigi per scribas secum deputatos.

Cum quibus redactis in scriptis adveniant presenciam illustris domini gubernatoris et consilii dominorum antianorum, coram quibus recitent et exponant tractata et ordinata per eos. Qui illa omnia et singula insimul vel divisim approbent vel reproben ut placebit. Et quisuis per dominum gubernatorem et consilium fuerit approbatum laudatum vel confirmatum, observetur et exequatur tanquam statuta et capitula civitatis. Dum tamen nichil possit vel debeat tractari vel ordinari per ipsos, nec ut supra etiam confirmari, quod sit contra decreta vel capitula civitatis, vel quod pertineat ad iusticiam vel vindictam, vel sit contra translationem domini civitatis factam in serenissimum dominum nostrum regem.

Et si quando dictum officium indigeat habere consilium peritorum iuris, consulant illum vel illos de quibus invicem concordabunt secundum conditiones casus et causas que occurrent, non habendo aliquem iudicem singularem, sed eos per debitas vices nunc unum nunc alium consulendo.

Cum, occasione laudis vel represalie concedende, instrumenta scripture vel acta mittere deliberabunt examinanda ad aliquem sapientem iuris ea per unum vel duos ex se se vel per unum ex notariis et scribis eorum secreto, dum tamen caute provideant et curent ipsa non mittere alicui qui sit vel fuerit advocatus consultor propinquus vel affinis illius vel illorum vel alicuius illorum ad quos negotium illud tangat usque in tertium gradum, pro ut decreta distinguunt. Et nichilominus delator dictorum actorum, ante depositionem ipsorum, exigit a dicto sapiente iuramentum si fuerit advocatus vel consultor vel affinis ut supra, vel si ei aliquid dictum fuisset vel ordinatum de dictis actis ad ipsum ferendis. Et si iuraverit vel dixerit quod sit, cum dictis scripturis et actis ad officium retrocedant, nec talem sapientem in eo facto ulterius consulant; sed adeant alios sapientes totiens si sit opus, qui iuret vel iurent se non esse nec fuisse in dicto negotio sapientes advocatos vel consultores nec propinquos vel affines ut supra.

Ipsi vero officiales mercantie et eorum quoque scribe teneantur, debito iuramenti, habere et tenere secretos illos iurisperitos quos elegerint ad predicta, adeo ut etiam in consiliis que per huiusmodi sapientes dabuntur in scriptis non scribantur ipsorum nomina.

Dicti vero sapiens vel sapientes habere non possint nec debeant pro salario vel mercede sui consilii nisi a soldis viginti in centum pro uno, vel, si duo fuerint, pro quolibet, ab illa scilicet persona cui laus vel represalie concedentur. Quod salarium habeant quando dabunt suum consilium et non ante.

Omnes autem et singulas diferencias lites questiones et causas, que inter mercatores ianuenses orientur causa mercandi, quorum occasione nullum fuerit conditum instrumentum, dictum officium mercantie, et non aliquis alius civitatis Ianue magistratus, teneatur et debeat declarare terminare et deffinire summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii et pignore bandi, servato ordine iuris et non servato, oretenus et in scriptis, habendo semper intuitum ad Deum et veritatem negotii quomodocumque reperta ex actis et extra acta, per se solum, sine consilio iurisperiti, nisi ad utriusque partis instanciam, quo casu secretus esse non possit, nisi etiam procedatur de partium voluntate.

Eorum vero declarationes terminationes deffinitiones, quomodocumque late et pronunciate, legitime sint et pro legitimis habeantur ac observentur et executioni mandentur per quemlibet magistratum civitatis Ianue et districtus ad nudam et simplicem requisitionem ipsorum, contradicione vel alegatione aliqua in contrarium non admissa.

Officiales autem ipsi non possint nec debeant sindicari molestari vel gravari per aliquem communis Ianue magistratum, etiam per syndicatores, occasione aliquorum processuum vel actorum declarationum terminationum deffinitionum seu sentenciarum que fecerint vel tulerint, quomodocumque ipsas tulerint et quandocumque ipsas tulerint, nisi solum de venalitate dolo malo et barataria, quod de eis non est, nisi constaret apertissime, presumendum.

Quia vero officium dictorum officialium mercantie finem habere videtur transactis quatuor mensibus, ut in capitulo de electione ipsorum officii continetur, statuimus et decernimus quod omnes et singule questiones diferentes lites et cause coram ipsis mote vel movende, tempore suorum quatuor mensium cognoscantur terminentur et deffiniantur per ipsosmet, etiam finitis quatuor mensibus antedictis, et non per successores eorum, ne eiusmodi questiones a peritis et gnaris translate ad inscios confusiones et tedia vitabilia generent.

Et ne dictum officium et officiales, pretestu ignorantie sue potestatis, excusare se possint, statuimus et ordinamus quod scribe deputati ac deputandi ad officium mercantie, sub suo sacramento et pena librarum decem ianuinarum, habere teneantur et debeant tractatus et capitula pertinentia officio supradicto penes se seu dictum officium; et quociens quod sciendum vel videndum occurrat, capitula sint in promptu. Simili modo teneantur et debeant penes se habere et tenere ad dictum officium omnes et singulos processus et acta dicti officii, ut sine dilatione monstrari possint quotiens peterentur.

Ab ipsorum vero sentenciis declarationibus processibus et mandatis non possit aliquo appellationi supplicari peti meliorari, vel nullo dici directe vel indirecte; sed sint et stent semper valida et firma, allegatione vel oppositione aliqua in contrarium non admissa per aliquem communis Ianue magistratum.

Non tamen modo aliquo possit concedi laus represaliarum, non obstantibus predictis, alicui persone occasione seu ratione alicuius castri seu iurisdictionis hominum alicuius terre ville vel loci in quo vel qua quis Ianuensis habeat homines vel vassallos, in quos possit exercere merum vel mixtum imperium vel aliam iurisdictionem, ac etiam occasione alicuius alterius possessionis de qua vel pro qua non expendatur in communi Ianue, vel exercitus fiat vel cavalcata pro communi Ianue.

Nec etiam possint concedi represalie occasione seu ratione alicuius gracie facte, seu que facta diceretur alicui Ianuensi, per aliquem principem regem baronem comitem vel aliquam aliam personam.

Et si aliter laudes represaliarum concederentur, non valeant nec teneant ipso iure.

MERCANTIE

Qualiter laudes et represalie concedantur.

Si preda piratica latrocinium vel rapina factum fuerit vel esse dicetur in aliquo loco districtus Ianue vel extra ab aliquo extraneo vel extraneis, adversus aliquem civem vel districtualem Ianue origine propria vel paterna, aut si tali civi vel districtuali aliquod debitum per predictos detentum vel denegatum fuerit, vel si debita quantitas, vel aliquid ad quod predicti extranei de iure tenerentur, vel facere deberent vel obligati essent dicto Ianuensi, restitutum datum solutum vel factum non fuerit, et ipse Ianuensis, vel alius eius nomine, represalias laudes vel cambia propterea consequi voluerit, et exinde coram illustri domino gubernatore et consilio fecerit querimoniam vel lamentationem seu supplicationem porrexerit; ipsi dominus gubernator et consilium, dicta supplicatione lamentatione seu querimonia recepta, et habitis probationibus super inde factis per querimoniam deponentem Ianuensem, per ipsos illustrem dominum gubernatorem et consilium, vel per alium vel alios cui tales probationes recipiendas esse commixerint, supplicationem lamentationem et querimoniam, una cum probationibus ut supra receptis, mictant ad officium mercantie.

Quod officium mercantie, visis et examinatis supplicatione lamentatione querimonia et probationibus ad se missis, si eis videbitur, una cum vicario domini gubernatoris et sapientibus communis, si ipsos habere potuerint, vel, si ipsos habere non potuerint, per se ipsos vel aliter, vel alio modo pro ut ipsi officio mercantie melius videbitur, teneatur et debeat quantitatem in quam Ianuensis ille iuxta probationes dampnificatus fuisset, vel fuisse videretur, vel que sibi debita videretur, vel cui soluta et satisfacta non fuisset, vel cui factum debitum fuisset denegatum, et pro quibus vel aliquo ex eis laudes et represalie concedi ut predictur sint petite, teneantur et debeant officiales et officium supradictum, quam cicius poterunt, referre et in scriptis dare illustri domino gubernatori et consilio, qualiter dictus Ianuensis, qui ut supra supplicaverit et probaverit, de sua intentione probaverit, et pro qua et quanta quantitate sint sibi laudes et represalie et cambiandi licentia concedende per eos.

Qua relatione et in scriptis datione receptis, dominus gubernator atque consilium talem relationem aperiant videant et legant, eam sequantur et procedant ad laudes et represalias concedendas Ianuensi predicto super rebus et bonis, et contra res bona personas et homines civitatis communis loci regni principatus ducatus comitatus marchionatus et cuiuslibet alterius domini unde sit vel ubi habitaverit ille vel illi qui predictam rapinam latrocinium vel

piraticam exercuerit, vel qui debitum iniuste detinuerit, vel qui debitam quantitatem non solverit, vel qui non fecerit illud ad quod dandum vel faciendum teneretur, seu quod per dictum officium extiterit declaratum. Nec solum contra homines predictos et bona sua, sed etiam contra civitates communitates loca regna reges principes duces comites marchiones et quoslibet alios dominos et res et bona eorum, in terris et iurisdictione quorum habitaverit, vel unde fuerit predo raptor latro pirata et similes antedicti.

Quas laudes represalias et contracambia concedant predicti predictis contra predictos ut supra usque in quantitatem declaratam per dictum officium mercantie, et ultra in expensis factis et fiendis pro ipsis represaliis consequendis; et hoc si et in quantum illustri domino gubernatori et consilio videatur.

Que represalie sint et intelligantur esse concesse et concedantur contra predictos omnes et singulos ut supra tam in mari quam in terra, et in qualibet maris et mundi parte que pro communi Ianue distringatur.

In predictis vero laudibus represaliis et cambiandi licentiis concedendis, silicet ante quam concedantur, possint illustris dominus gubernator et consilium requirere per nuncium vel nuncios seu litteras civitates communitates loca regna reges principes duces comites marchiones et dominos illius terre unde fuerit vel habitaverit ille vel illi qui adversus Ianuensem predictam rapinam latrocinium vel piraticam commixerit, vel ut supra, ut de predictis solutionem et satisfactionem faciant et fieri faciant, vel saltem summarium et expeditum iusticie complementum. Quod si fecerint vel facere deliberaverint, dominus gubernator et consilium non procedant pro tunc ad represalias concedendas, sed expectent responsionem, vel sciant si solutio vel satisfactio debita facte erunt. Que si facte videbuntur, bene quidem, et tunc non procedatur ulterius. Si autem facte non fuerint, tunc laudes et represalie requisite concedantur.

Ad quas requisitiones faciendas vel litteras mittendas, dominus gubernator et consilium nullatenus abstricti sint, sed facere et scribere et non facere nec scribere sit in ipsorum libera potestate, consideratis qualitatibus et condicionibus personarum temporum et locorum et rerum ac negotiorum agitantorum.

Et utroque casu valeat teneat et servetur concessio laudum represaliarum et licentia cambiandi, ac si omnes iure et capitulorum solemnitates rite recte et ordine processissent.

Modus electionis officii mercantie.

Statuimus et ordinamus quod singulis annis, de mense decembris, illustris dominus gubernator et consilium dominorum antianorum elligant quadraginta octo cives aptos et ydoneos ad officium mercantie, omni equalitate servata. Quorum quadraginta octo singuli scribantur in singulis cedulis separatim

ac divisim, et cedula ponantur in saculis sigilands sigilis domini gubernatoris et prioris dominorum antianorum. De quibus saculis singulis quatuor mensibus extrahantur octo cedulae, in quibus scripta fuerint octo nomina octo civium, qualitate ut supra servata.

Qui sic extracti sint officiales et officium mercantie pro quatuor mensibus tunc futuris. Et iurent bene et legaliter dictum officium exercere more sueto.

Ita quod nemo se possit excusare ab acceptatione dicti officii, nisi iusta subesset causa arbitrio prefati domini gubernatoris et consilii. Quo casu, alius extrahatur de dictis saculis eius loco.

Et sic fiat semper de quatuor in quatuor mensibus. Finito vero anno, lacerentur cedulae que restabunt in saculis, et de novo elligantur quadraginta octo ut supra, modo forma predictis, annis singulis.

De quibus octo sive de numero quorum nullus censarius esse possit.

De potestate et bailia officii mercantie.

Ut dignitas officii mercantie habeat sibi debitam potestatem, statuimus et ordinamus quod officiales et officium mercantie intendere et tractare debeant ea omnia et singula que ad utilitatem et commodum mercantie pertinere videbuntur. Qui officiales electi et iurati se debeant congregare duobus diebus utilibus et integris cuiuslibet ebdomade, ita quod si qua dies diem feriatam incideret, loco illius feriate alia die non feriatam suppleant eorum officium exercere, ad tractandum et providendum super hiis et de hiis que ad utilitatem et commodum mercantie pertinere videbunt.

Que tractata et ordinata in scriptis redigi faciant per scribas secum deputatos; cum quibus ita in scriptis redactis adeant presenciam illustris domini gubernatoris et consilii dominorum antianorum, coram quibus recitent et exponant tractata et ordinata per eos, qui illa approbent vel reproben ut placebit. Et quicquid per dominum gubernatorem et consilium fuerit approbatum et confirmatum, observetur et exequatur tamquam statuta et capitula civitatis.

Qui officiales et officium mercantie sint et esse intelligantur et debeant magistratus super omnibus et singulis diferenciis questionibus et controversiis que coram eis movebuntur mercandi causa, scilicet occasione mercantie vel alicuius mercati de quibus non sit instrumentum publicum.

Quas quidem diferencias questiones et controversias, dictum officium teneatur et debeat declarare terminare et deffinire summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii ac pignore bandi, quam cicius fieri poterit, bona fide, vinculo iuramenti, servato iuris ordine et non servato, oretenus et in scriptis, habendo semper intuitum ad Deum et utilitate negotii quomodocumque reperta tam ex actis quam extra acta, per se solus, vel saltem per quinque ex eis concordantes, sine consilio iurisperiti, nisi ad

utriusque partis instanciam. Quem consulere possint publicum, exceptis partibus confidentibus et suspectis. Possit tamen esse secretus, utraque parte volente et consentiente.

Quorum declarationes terminationes definitiones mandata et sentencie quomodocumque late et pronunciate legitime sint, et pro legitimis habeantur et teneantur ac observentur, et executioni mandentur, per quemlibet magistratum civitatis Ianue et districtus ad nudam et simplicem requisitionem ipsorum, contradicione vel oppositione in contrarium non admissa.

Ab ipsorum quoque sentenciis terminationibus declarationibus processibus et mandatis non possit appellari supplicari meliorari peti vel nulla dici, directe vel indirecte, sed sint stent et remaneant semper firme et valide, non obstantibus aliquibus dictis oppositis vel alligatis in contrarium per quemcumque; que dicta opposita vel allegata non admittantur per aliquem magistratum.

Officium vero predictum teneatur et debeat quas-cumque questiones motas et movendas coram se terminare cognoscere et definire effectualiter infra tempora que sibi essent forsitan per sua capitula vel aliter limitata, vel tempore durantis officii, omni occasione et exceptione remota. Si tamen aliqua occasione cessaret quod eas vel aliquam earum suo tempore non deffinissent et terminassent, teneantur et debeant cum effectu eas terminasse et deffinisse infra unum mensem tunc proxime subsequentem a die finitorum suorum quatuor mensium numerandum. Quo tempore circa tales definitiones sit et intelligatur esse sibi sua iurisdicio prorogata. Quas questiones intra dictum mensem non terminassent, sint et esse intelligantur condempnati in libris centum ianuinarum, a quolibet qui contrafecerit auferendis et applicandis operi portus et moduli.

Salvo quod si infra octo dies a die late sentencie declaracionis terminacionis deffinitionis et mandati totum officium mercantie, qui sunt octo, concordantes vellent in sententia declaratione ut supra a se latis aliquid addere minuere mutare corrigere et declarare, de quo sint unanimes et concordantes, nemine discordante, possint et eis liceat corrigere emendare et facere pro ut supra infra tempus dictorum octo dierum, et non ultra. Quo casu, quicquid addiderint minuerint mutaverint correxerint vel declaraverint, observetur proinde ac si ita a principio tulissent ea.

Et quia effici et esse posset quod aliqua parcium opponeret dictum officium mercantie non esse iudicem competentem questionis seu cause mote coram se, et forum ipsius officii declinaret, statuimus quod dictum officium infra dies octo, a die oppositionis et declarationis predictae numerandos, terminare et pronunciare teneatur ntrum sit iudex competens vel incompetens in questione vel causa predictis, et sue pronunciationi vel terminationi stetur omnino. Si autem dicti officiales concordantes non essent, tot saltem qui sufficerent ad proferendum sententiam competentie vel incompetencie supradicte opposite,

eo casu possint et debeant committere talem incompetentie causam uni ex iudicibus collegii cognoscendam. Qui iudex consultus teneatur et debeat dedisse in scriptis suum consilium infra eundem terminum octo dierum, sub pena dupli salarii habiti et habendi.

Sit autem dictum officium mercantie, non obstantibus aliquibus antedictis, iudex competens de et super causis et questionibus que inter aliquem bancherium civitatis Ianue et quamcumque aliam personam moveri contingeret coram dicto officio, vigore et ex forma cartulariorum ipsorum bancheriorum vel alicuius eorum, tam pro quam contra.

Et scripture cartulariorum inter extraneas personas et contra bancherium, non pro ipso, adhibeatur plena fides.

Sit etiam dictum officium iudex competens de et supra omnibus et singulis questionibus causis et controversiis que coram eis movebuntur occasione assecurationum, quamvis de ipsis confectum esset publicum instrumentum vel scriptura privata. Item de questionibus que vertentur inter patronos et eorum participes.

Quia vero litigantes, ut plurimum, sunt verbosi et quandocumque ad verba inonesta et iniuriosa prorumpunt, statuimus si quis litigans, vel non, coram officio mercantie protulerit vel dixerit aliqua verba iniuriosa vel inonesta adversus partem alteram, vel aliam quamcumque personam, quod per dictum officium condempnetur a florenis uno usque in quinquaginta, considerata qualitate personarum verborum et officii, sine diminutione vel remissione alicuius partis.

*Ne quis civis contra
civem res extranei dicat suas.*

Si quis res vel bona alicuius extranei, in quibus aliquis Ianuensis, occasione laudum represaliarum vel alia causa, solutionem fuerit consecutus vel velit consequi, dixerit vel opposuerit esse sua que sua non sint, civis commodo utilitatem extranei preferendo, condempnetur in tantum quantum fuerit valor rerum vel bonorum predictorum, si in oppositione predicta, postquam hoc capitulum denunciatum fuerit, permanebit. Cuius condempnationis medietas sit communis, alia denunciatoris. Et nichilominus magistratus adiudicet res et bona illa civi represalia consecuto, pro modo quantitatis sui crediti.

De rebus vendibilibus non fraudandis.

Siquis falsificaverit magagnaverit vel viciaverit sive falsificari magagnari vel viciari fecerit, iusserit suaserit vel induxerit, aliquas res vel merces utendas fruendas vendendas vel alienandas in Ianua vel districtu, deteriores etiam melioribus immiscendo, puniatur a libris decem supra, arbitrio magistratus, personarum et rerum condicione et qualitate pensata. Super quibus officium mercantie sit et intelligatur esse iudex competens, et procedat terminet et faciat ut sibi videbitur.

*De bancheriis et aliis quorum
interest incidi falsam monetam.*

Statuimus quod omnes et singuli bancherii, famuli sui stantes ad banchum, massarii generales et condempnationum, consules salis, consules assignationis mutuorum, consules maris, et quicumque officiales in capitulo in sancto Paulo et alibi constituti, qui pecunias recipiunt sive tangunt, teneantur et debeant incidere omnem pecuniam de auro et de argento et de ramo falsam. Et de hiis observandis teneantur prestare iuramentum quando et quotiens requirentur per officium mercantie. Quod si non prestiterint requisiti, condempnentur in libris decem ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice; et nichilominus ad prestandum dictum sacramentum compellantur.

De bancheriis et eorum officio.

Omnes et singuli bancherii teneantur et debeant singulis annis, de mense decembris, iurare officio et coram officio mercantie suum officium bene et fideliter exercere, legaliter pecuniam numerare, fraudem non committere, non trabucare aliquem denarium vel monetam, nec rotundare nec minuere per se vel per alium, nec tenere nec permittere stare ad banchum qui primo non iuraverit ut supra, sub pena soldorum centum ianuinarum usque in libris centum ianuinarum, a quolibet bancherio qui contrafecerit exigenda et ab aliis arbitrio officii mercantie.

Qui de debitis et debitorum solutionibus que scribentur in cartulariis scribi facere teneantur, et faciant creditoribus solutiones debitas. Quas si non fecerint, teneatur quilibet magistratus statuere dictis bancheriis terminum ad solvendum, si debitum fuerit a libris ducentis infra terminum octo dierum, si fuerit a libris ducentum supra infra dies quindecim. Et si infra dictos terminos non solverint, exigit magistratus a bancheriis contrafacientibus vintenum debiti incontinenti, cuius medietas sit creditoris.

Et teneantur bancherii, instante quolibet creditore, pecuniam sibi debitam scribere et scribi facere in solidum vel pro parte, ad placitum creditoris, super quemcumque voluerit creditor, solvendam termino constituto.

Monetas quas falsas esse cognoverint, ad se permutationis occasione delatas, teneantur non recipere nec facere recipi; ymmo potius tales monetas atque pecunias ad se vel banchum suum delatas incidere vel frangere iuramenti vinculo teneantur.

Quandocumque vero quis adduxerit vel portaverit ipsis bancheriis aliquam pecuniam vel monetam in qua vel de qua committi fraus ipsis bancheriis videatur, teneantur illum detinere vel denunciare domino potestati Ianue.

Nec possit aliquis tenere banchum, vel esse bancherius, vel tenere banchum modo bancherii, seu cartularium de datis et receptis tenere, qui non

observaverit omnia que in hoc capitulo continentur, sub pena a libris ducentis in quingentis ianuinarum. Ratis manentibus antedictis.

Omnes et singuli quoque bancherii teneantur et debeant incidere vel incidi facere, omni exceptione remota, omnes et singulos ianuinos auri deficientes ultra soldum unum, sub pena arbitrio officii mercantie.

De bancheriis ordinandis et eorum fideiussoribus.

Nemo possit aut debeat tenere banchum in Ianua, vel ut bancherius ponere tapetum, vel pro bancherio de tapeto se gerere vel haberi, qui ellectus et approbatus non fuerit pro bono et ydoneo per officium mercantie, et qui non dederit et prestiterit ipsi officio, vel scribis dicti officii recipientibus nomine dicti officii et illorum quorum intererit, fideiussores ydoneos de libris decem milibus ianuinarum, de dando solvendo et respondendo et satisfaciendo integre omnibus et singulis ab ipso recipere debentibus occasione sui banchi seu eius cartularii, sive pro eo quod contraxerit cum ipso bancherio sive banchi suo. Qui fideiussores approbentur antequam recipiantur per officium mercantie; et annis singulis removeantur vel confirmantur. Qui fideiussores sint et esse intelligantur et debeant posteriores in iure quibuscumque creditoribus dicti bancherii, seu in bonis ipsius bancherii seu banchi, pro eo quod ipsi fideiussores occasione dicte fideiussionis prestitissent vel solvissent.

Statuimus et ordinamus quod nemo possit aut debeat esse bancherius in Ianua, vel banchum tenere, vel pro bancherio se gerere, qui primo non sit approbatus et ellectus pro bono et ydoneo per officium mercantie, et qui non dederit et prestiterit officio mercantie, vel scribis ipsius officii recipientibus nomine ipsius officii et illorum quorum intererit, fideiussores ydoneos si fuerit bancherius de tapeto de libris decem milibus ianuinarum, de dando solvendo respondendo et satisfaciendo integre omnibus et singulis creditoribus eius, vel debentibus ab ipso recipere occasione banchi vel cartularii suorum. Et si non fuerit bancherius de tapeto, de tanta quantitate de quanta videbitur officio mercantie, eius arbitrio, de dando et pro ut supra. Qui fideiussores sint et intelligantur obligati primo anno tantum, in calendis februarii incoando; post quem annum predicti bancherii non sint non remaneant nec habeantur pro bancheriis, nisi fideiussores renovaverint pro anno sequenti vel precedentes confirmaverint, et ultra sub pena a florenis viginti in centum arbitrio dicti officii.

Teneantur autem dicti bancherii, ante per unum mensem saltem quam annus suus finitus sit, adire officium mercantie, si bancherii esse vel remanere voluerint, et fideiussores novos prestare vel veteres confirmare modo predicto; ita quod nullatenus remaneant bancherii, vel ut bancherii se gerere possint, nisi renovatis fideiussoribus antedictis. Anni vero bancheriorum intelligantur in calendis februarii suum habere principium.

Mon. Hist. patr. XVIII.

Et teneatur officium mercantie predicta omnia et singula facere observari, sub pena florenorum viginti-quinque pro quolibet ex officialibus dicti officii, et pro quolibet ex scribis ipsorum.

Fideiussores autem dictorum bancheriorum sint et intelligantur esse posteriores in iure quibuscumque creditoribus dicti bancherii seu banchi, seu in bonis ipsius bancherii vel banchi, pro eo quod ipsi fideiussores occasione dicte fideiussionis prestitissent vel solvissent.

De non fabricanda moneta nisi in cecha communis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel presumat fabricare cuniare seu cudere, vel fabricari cuniari seu cudi facere, aliquam monetam ianuina vel aliam, nec ad ipsam fabricandam cuniandam vel cudendam aut faciendam dare auxilium consilium vel favorem, nisi de licentia et mandato illustris domini gubernatoris regii et dominorum antianorum, et in cecha communis. Si quis autem contrafecerit, igne concremetur.

Et ne probationum defectu cesset talis delicti correctio, presertim cum tale crimen committatur plurimum in occulto, teneatur officium mercantie, quociens ipsi vel maior pars ipsorum crediderint suspicati fuerint aut sibi videbitur aliquem contrafecisse in predictis vel aliquo predictorum, decunciare ipsum domino potestati Ianue sub debito iuramenti.

Qui dominus potestas, omni dilatione postposita, teneatur ipsum capere seu capi facere, si poterit, et carcerare et carcerari facere, et ex suo officio contra ipsum procedere inquirendo diligenter de predictis, et ut supra punire.

Si autem ipsum puniendum esse non noverit, ostenso processu officio mercantie, antequam relaxetur ipse detentus, teneatur dominus potestas condemnare predictum contra quem ut supra fuerit suspicatum a libris mille in decem millibus ianuinarum, arbitrio officii mercantie vel maioris partis; nec eum a carceribus relaxare, nisi soluta integre condemnatione predicta. Salvo si quo casu inveniretur re vera esse culpabilis, tunc eum omnino personaliter, ut premititur, puniatur.

Et predicta omnia et singula locum habeant et serventur contra quancumque personam, non obstante quod ipsa persona privilegium habere se diceret, vel haberet, faciendi cuniandi fabricandi vel cudendi monetam, seu faciendi cuniari fabricari vel cudi monetam.

Nec possit aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, cunios alicuius monete ianuine tenere vel habere. Si quis autem inventus fuerit habere vel tenere cunios contra formam predictam, possit et debeat dominus potestas Ianue contra ipsum, tanquam contra suspectum de tali crimine, procedere ad indaginem veritatis, et procedere per omnia sicut supra (1).

(1) Postilla marginale: *Ponatur in officio mercantie.*

Nec possit etiam quecumque persona trabucare vel fundere monetam ianuinam, sub pena librarum quinquaginta ianuinorum.

Insuper non audeat vel presumat aliquis tundere vel facere tundi vel minui aliquam monetam, sub pena amputationis manus.

Dominus autem potestas teneatur predicta omnia et singula quantum in se fuerit observare, et facere observare, sub sindicamento librarum quingentarum ianuinorum.

De falsa moneta.

Si aliqua persona, cuiuscumque sit conditionis, fecerit in Ianua vel districtu falsam monetam, vel eam fieri vel fabricari fecerit, sive facienti fabricanti vel fieri aut fabricari facienti monetam ianuinam in quacumque parte mundi dederit auxilium consilium vel favorem, flammis igneis comburatur et confiscentur quelibet bona sua.

Si quis autem accusaverit vel denunciaverit aliquem culpabilem de predictis, habeat et habere debeat a communi libras quinquaginta ianuinorum, et teneatur secretus.

Si vero quis de vel pro crimine supradicto fuerit forestatus, non possit restitui aliquo tempore, nec ad aliquod officium vel beneficium communis admitti, nec agendo vel se defendendo audiri coram aliquo magistratu civitatis vel districtus Ianue.

Si quis autem habuerit falsam monetam, ipsam incidere vel incidi facere teneatur, nec falsam expendere aliquo modo. Si quis autem habere vel expendere fuerit inventus falsam monetam valoris librarum quinque ianuinorum vel ultra, puniatur a libris decem in centum arbitrio magistratus.

*De conspiracyonibus et cabillis
non faciendis in aliqua arte.*

Si quis fecerit conventionem ordinem tractamentum vel statutum de rebus aliquibus ad suam artem pertinentibus pro aliquo minori precio non dandis vel vendendis aut alienandis sive non distrahendis nisi ad precium numeratum, vel si sibi libertatem ademerint non credendi ad certum terminum sive tempus res arti ipsius pertinentes, sive predicta sine sacramento firmata sive qualibet pena; primo talis conventio ordo tractatus et statutum, tanquam facta contra quoslibet bonos mores, ipso iure sint nulla, et nichilominus puniantur privati artifices contrafacientes ab una usque in quinquaginta libris ianuinorum. Si fuerint consules vel consilarii, arbitrio magistratus, a libris quinque usque in quinquaginta ianuinorum.

Et ultra non valeat nec teneat nec servetur quicquid contrafactum fuerit ipso iure.

Omnia autem et singula statuta capitula et ordines cuiuslibet artis, ut vim et robur habeant, oportet confirmatione et approbatione domini gubernatoris et consilii roborari. Alias vero sint et intelligantur

irrita et cassa esse, nec eis aliquis uti possit. Si quis autem contrafecerit, puniatur arbitrio magistratus, qui neminem culpabilem pretereat impunitum sub pena sindicamenti.

De censariis.

Statuimus et ordinamus quod nemo possit esse censarius qui non sit bone fame, et qui non sit electus et approbatus pro sufficienti et ydoneo per officium mercantie, et qui non sit etatis annorum triginta saltem, et qui non sit oriundus in Ianua et districtu, vel qui cum familia non habitaverit et avarias non supportaverit in civitate Ianue annis decem ad minus.

Quicumque autem electus et constitutus fuerit censarius, teneatur et debeat, antequam tali se intro-mittat officio, iurare et promittere bene et legaliter suum officium exercere, et nullam fraudem vel dolum in illo committere; et exinde prestare fideiussores ydoneos a libris centum usque in tricentis, arbitrio officii mercantie.

Teneatur unusquisque censarius, infra spacium vigintiquatuor horarum postquam compleverit seu fecerit aliquod mercatum, afrontare partes ad invicem. Aliter mercatum non valeat nec teneat.

Mercata vero que facient et complebunt, ipsi censarii scribant vel scribi faciant distincte et clare, aponendo diem et condicionem cuiuslibet mercati.

Durante officio censarie, nemo censarius possit esse mercator vel particeps alicuius mercatoris, vel cum aliquo mercatore seu apothecario, vel aliquas merces habere vel aquirere aliquo titulo, vel partem habere in aliquo cambio per se vel interpositam personam. Si quis autem censarius contrafecerit, removeatur ab officio censarie.

Ipsi vero censarii teneantur et debeant non petere recipere nec habere, pro salario et mercede laboris ipsorum, nisi usque ad illam quantitatem dumtaxat que sibi promissa et concessa est per vendicionem introitus censariorum. Qua vendicione cessante, officium mercantie teneatur et debeat facere novam tabulam de solutionibus et mercede ipsorum censariorum. Qui si receperint per se vel alios interpositos ultra taxationem sibi promissam, solvant et solvere teneantur pro quolibet denario recepto vel habito denarios quatuor.

Et si continget quod aliquis censarius, ratione alicuius defectus vel malicie, sit repulsus ab officio mercantie ex officio et exercitio censarie, ille, quicumque sit, deinde ad annos decem censarius esse non possit, nec elligi in censarium nec exercere officium censarie; nec teneat mercatum quod fecerit. Et quotiens aliquis dicta occasione removebitur a censaria, teneatur officium mercantie illa die eadem seu sequenti facere publice preconare in contracta banchorum sicut ille censarius est remotus, et causa quare, et quod nemo ipsum habeat pro censario, nec ipso mediante mercata faciat.

Singulis quoque annis circulariter teneantur ipsi

censarii promittere iurare et satisfacere, sive promissiones iuramentum et fideiussores renovare, pro ut superius est expressum; de qua re scribe dicti officii curam habeant singularem.

Quicumque autem fuerit censarius, dare teneatur et debeat, infra dies octo postquam assumptus fuerit et iuraverit officium censarie, soldos viginti in pecunia numerata, ad opus fanarii et conductus, officio salvatorum portus et moduli.

Possint tamen hospites mercatorum Teotonicorum, in omnibus emptionibus et mercationibus quas ipsi mercatores Teotonici habebunt, facere in civitate Ianue et districtu..... (*sic*).

Et quilibet censarius, qui mercatum fecerit de aliqua merce, teneatur predicere venditori si emptor est privilegiatus vel conventionatus de non solvendo ripariam occasione dictarum mercium de quibus fuerit mercatum. Et si non fecerit, seu celaverit venditori, dictus censarius teneatur et debeat dictum introitum ripe solvere de suo.

Que omnia et singula teneatur officium mercantie, et quilibet magistratus cui denunciatum fuerit, observare, sub pena sindicamenti et librarum centum ianuinarum.

De fide censariis adhibenda.

Statuimus et ordinamus quod de quibuscumque fiendis mediante aliquo censario, si orietur aliqua questio inter contrahentes, stetur iuramento talis censarii si partes afrontaverit. Et secundum iuramentum predictum, quilibet magistratus teneatur et debeat observare et facere observari predicta, et compellere partes ad observanciam contractus, et ad traditionem rerum et precii solutionem vel permutacionem faciendam, sine libello et pignore bandi et sine strepitu et figura iudicii, et sine remedio appellationis et cuiuslibet consultationis super agendis secundum formam presentis capituli.

Et teneatur quilibet censarius scribere vel scribi facere in suo cartulario, eadem die vel sequenti, omnia et singula mercata que fecerit, sub pena amissionis salarii vel mercedis sibi debitorum, et ultra tantidem applicanda operi portus et moduli, et ipsa mercata in scriptis dare cuilibet partium requirenti. Si autem magistratus ut supra non observaverit, in libris centum ianuinarum possit et debeat sindicari.

De contractibus vero matrimoniorum stetur cognitioni officii mercantie, de quibus aliquis alius magistratus se intromittere non possit. Quod officium mercantie, dicto censarii non obstante, disponere et declarare possit et debeat ut sibi videbitur convenire, silicet circa doctes circa guernimenta et alias circumstantias.

De elligendo ponderatore auri argenti et huiusmodi.

Statuimus et ordinamus quod officium mercantie singulis annis elligat ponderatorem unum bonum legalem et ydoneum, ad ponderandum aurum argentum

pecunias perlas et alia que bancherii ponderant. Qui stare et exercere teneatur eius officium ubi et secundum quod et ad salarium quod tractabitur per officium mercantie.

Ad quod pondus ponderentur merces.

Teneatur officium mercantie facere ponderari ad virgam cum caicis omnes et singulas res et merces que venduntur vel emuntur, seu vendi et emi consue sunt ad cantarium vel virgam cum romano. Et si quis contrafecerit, condempnetur per dictum officium in libris vigintiquinque ianuinarum pro quolibet et qualibet vice.

De ponderatoribus.

Statuimus et ordinamus quod nemo possit esse ponderator communis, nisi fuerit ellectus per officium mercantie, tam scilicet ad pondus lanarum quam ad pondus aliarum mercium. Ellecti autem ad dictum officium, teneantur, et debeant iurare promittere et prestare fideiussores de dicto officio bene et legaliter faciendo, sub pena librarum quinquaginta ianuinarum. Si quis autem contrafecerit, removeatur ab officio, et nichilominus puniatur arbitrio officii mercantie.

Ne quis filator emat caneavam deffilatam nisi positam in Sarzano et tarezatam.

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator, vel alia persona cuiuscumque conditionis existat, per se vel per interpositam personam, non audeat vel presumat emere gubernare vel facere collocari in aliqua parte civitatis Ianue aliquam quantitatem canave deffilate, causa laborandi vel faciendi laborari, nisi primo dicta canava fuerit posita in cursu Sarzani et visa et tarezata per tarezatores caneve elligendos per officium mercantie, sub pena librarum quinque ianuinarum pro quolibet fasce non tarezato et quolibet vice a quocumque contrafaciente exigenda. Cuius pene tertia pars applicetur operi portus et moduli, alia tertia accusatori, qui teneatur secretus, alia tertia officio mercantie, et ultra combustionis caneve sic invente.

Qui tarezatores vinculo iuramenti teneantur et debeant omnem quantitatem caneve, quam invenerint non sufficientem nec mercantilem, presentare officio mercantie, vel presentari facere, sub pena librarum decem ianuinarum pro quolibet contrafaciente et quolibet vice, applicanda ut supra.

Habeant autem ipsi tarezatores, pro merito et labore et mercede suis, pro quolibet fasce tarezato denarios duos. De ligamentis etiam cuiuslibet sartie fiat tara in cognitione dictorum tarezatorum.

De tabula solutionum garbellatorum tarezatorum et camalorum instituenda.

Statuimus quod per officium mercantie fiat tabula de solutione et mercede danda garbellatoribus tarezatoribus plataroliis et camalis. Qui garbellatores et ceteri non possint petere habere vel recipere, pro

ipsorum solutionibus et mercede, ultra taxationem et tabulam ordinandam per dictum officium, sub pena dupli, et ultra remotionis arbitrio ipsius officii.

Non possit tamen aliquis esse vel exercere officium garbellandi vel tarezandi, nisi fuerit electus per dictum officium mercantie, et promiserit iuraverit et satisdederit de libris quinquaginta ianuinarum pro quolibet.

De mulionibus.

Statuimus et ordinamus quod saume que deferuntur de ultra montes sint et esse debeant de rubis viginti et rotulis septem per saumam cum volia.

De mulionibus

et victuralibus carigas disolventibus.

Si quis mulio vel victuralis in eundo et redeundo carigas et torsellos quos vel quas portet vel adducat, vel adduci faciat, disolverit vel disolvi fecerit, credatur illi cuius fuerit torsellus vel carega de eo quod dicat intus esse, suo scilicet iuramento, si fuerit bone fame. Et illud minus teneatur ei dictus mulio seu victuralis restituere.

*De croto vel safrano falsificato,
et eius falsificationibus.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis seu status existat, civis vel extranea in Ianua vel districtu, non possit vel debeat falsificare vel falsificari facere safranum aliquod.

Et si quis denunciatus fuerit domino potestati, vel eius iudici ad maleficia deputato, falsificasse safranum, teneatur dominus potestas contra talem denunciatum procedere ad inquisitionem veritatis quocumque modo quo ei melius videbitur expedire, aliquo capitulo non obstante, et specialiter capitulo posito sub rubrica quod aliqua persona ad tormentum vel martirium non ponatur. Et veritate reperta, sive ex quo domino potestati vel eius iudici predicto constiterit de predictis, illum punire teneatur personaliter ut infra, videlicet:

Pro prima vice qua falsificaverit safranum, abscindatur sibi manus sinistra et safranum totum comburatur. Et pro secunda vice cremetur igne cum safrano.

Et intelligatur falsificasse, sive falsificaverit cum oleo sive alio modo.

Nec possit aliqua persona in Ianua vel districtu safranum falsum vendere permutare, vel quovis alio titulo in alium transferre, sub pena soldorum quinque pro qualibet libra; et ultra safranum comburatur.

Et quilibet hospes, in cuius hospicio safranum delatum fuerit, teneatur denunciare officio mercantie de dicto safrano delato.

Quod officium teneatur diligenter inquirere et videre, et inquire et videri facere dictum safranum. Et si inventum fuerit esse falsum, illud per dictum potestatem comburi faciat.

Et de hoc quilibet hospes Ianue, speciali sacramento per eum prestando officio mercantie, teneatur et obligatus sit.

Quod officium bis in anno per civitatem Ianue faciat voce preconia preconari, et specialiter per contractam banchorum, quod aliqua persona safranum non falsificet, nec safranum falsum vendat, vel modo aliquo alienet, nec etiam Ianuam deferat. Et si quod mercatum de aliquo safrano falso factum fuerit, sit nullum nec teneat ipso iure.

Nec possit aliquis femellam, sive herbam que dicitur femella, deferre vendere tenere, vel modo aliquo alienare, sub pena soldorum decem pro qualibet libra in pondere, et ad eandem rationem pro rata.

De vitanda falsitate coiraminis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non ungat, vel ungi faciat, aliqua coiramina cuiuscumque generis sint, nisi cum et de assungia equina, seu cum et de assungia et pinguedine porcina, nec cum tali assungia vel pinguedine aliquid aliud immiscere, sub pena librarum decem pro qualibet duodena coiraminis, et ab inde supra et infra ad eandem rationem. Cuius pene tertia pars sit accusatoris, et habeatur privatus, due tercie partes operis portus et moduli; et ultra coiramina in quibus contrafactum fuerit comburantur in Fossatello.

Nec possit aliqua persona laborare vel operari in Ianua, pro vendendo coiramina affaictata vel uncta, aliter quam ut supra. Liceat tamen calegariis ungere coiramina modo predicto, pro usu suo et sue apotece.

De mulionibus disolventibus cargias.

Si quis mulio vel victuralis, eundo vel redeundo, cargias vel torsellos sive fasses tellarum vel canabis, quos portet adducat vel adduci vel portari faciat, disolverit, vel partem vel aliquam ipsorum, seu fecerit disolvi, teneatur domino cuius erunt vel sunt restituere vel emendare totum illud quod minus reperitur in eis esse. Et credatur dicti domini iuramento, si fuerit bone fame, de eo quod dixerit intus fuisse vel esse debere.

De safrano falsato et falsatoribus eius.

Volentes fraudibus obviare illorum qui safranum falsificant seu falsum safranum vendunt, et eos penis debitis subiacere, statuimus quod aliqua persona cuiuscumque conditionis seu status existat, civis vel extranea in Ianua vel aliqua parte districtus Ianue, non possit nec debeat falsificare, vel falsificari facere modo aliquo vel genere falsificationis, safranum aliquod.

Et si aliqua persona denunciata fuerit domino potestati, vel eius iudici ad maleficia deputato, falsificasse safranum, teneatur dominus potestas contra talem personam denunciatam procedere ad veritatis

inquisitionem quocumque modo quo ei melius videbitur, aliquo capitulo statuto vel ordinamento generali vel speciali non obstante, et specialiter capitulo posito sub rubrica quod aliqua persona ad tormentum seu martirium non ponitur nisi prout in presenti capitulo continetur. Et veritate reperta, sive ex quo domino potestati vel eius iudici de predictis constiterit, illam talem personam punire personaliter teneatur ut infra, videlicet:

Pro prima vice in qua falsificaverit safranum, abscidatur sibi manus sinistra, et safranum totum comburatur. Et pro secunda vice igne concremetur cum safrano.

Et intelligatur falsificasse, sive cum oleo sive alio modo falsificatum fuerit.

Nec possit aliqua persona in Ianua vel districtu safranum falsum vendere permutare, vel quovis alio titulo in alium transferre, sub pena soldorum quinque pro qualibet libra; et ultra safranum comburatur.

Et quilibet hospes, in cuius hospitio safranum delatum fuerit, teneatur denunciare officio mercantie de dicto safrano delato.

Quod officium mercantie teneatur diligenter inquirere et videre, et inquiri et videri facere dictum safranum. Et si inventum fuerit falsum, illud per dominum potestatem comburi faciat.

Et de hoc quilibet hospes Ianue, speciali sacramento per eum officio mercantie prestando, teneatur.

Quod officium bis in anno per civitatem Ianue faciat voce preconia proclamare, et specialiter per contractam banchorum, quod aliqua persona safranum non falsificet, nec safranum falsum vendat, vel modo aliquo alienet, nec etiam Ianuam deferat. Et si quod mercatum de aliquo safrano falso factum fuerit, sit nullum nec teneat ipso iure.

Nec possit aliquis femellam, sive herbam que dicitur femella, deferre vendere tenere, vel modo aliquo alienare, sub pena soldorum decem pro qualibet libra in pondere, et ad eandem rationem pro rata.

De illis qui batunt folium auri.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli batitores folii auri et argenti, tam apothecarii quam facientes laborari dicta folia, quam etiam singuli laboratores dicte artis, annuatim in calendis februarii, teneantur et debeant et compellantur per officium mercantie iurare ad sancta Dei evangelia, tactis scripturis, bene et legaliter suam artem exercere et non committere aliquam fraudem in ea.

Et elligatur annuatim per dictum officium sazator unus, qui debeat omnes batituras sazare ante quam aliquis audeat laborare super ipsis. Et si dictus sazator reperierit batituram esse de deteriori liga quam sint boni sterlini, videlicet uncie undecim et denarii duo, quod tunc nullo modo ipsam marcare audeat, sed teneatur ipsam fundi facere et reduci ad dictam ligam.

Si autem reperierit dictam batituram esse ad dictam ligam sterlinorum, tunc, ipso sazatore vidente, te-

neatur et debat ille cuius erit dicta batitura ipsam deaurare et facere deaurari, et super ipsam ponere, si batitura fuerit librarum tresdecim in pondere, unciam unam cum tribus quartis partibus cum dimidia quarta alterius uncie boni auri fini puri et electi. Et ipsam batituram, sic ut supra sazatam et deauratam, teneatur dictus sazator marcare de marco sibi dando per officium mercantie, sub pena ipsi sazatori librarum decem et plurium arbitrio officii mercantie.

Nec audeat aliquis de dicta arte laborare super aliquam batituram, nec causa laborandi manum ponere super ipsam, nisi prius dicta batitura fuerit marcata per sazatorem ad hoc electum et deputatum de marco officii mercantie; sub pena, pro quolibet contrafaciente in aliquo predictorum et qualibet vice, florenorum duorum et plurium arbitrio officii mercantie. Quarum penarum exigendarum occasionibus supradictis tertia pars sit accusatoris, et tenebitur secretus, alia tertia sit operis portus et moduli, ultima tertia pars officii mercantie.

De quanto bancherii satisdent, et de termino sibi dato solvendis creditoribus et e contra, et quanta fides cartulariis banchi detur.

Statuimus et ordinamus quod nemo possit aut debeat esse bancherius in Ianua, vel banchum tenere, vel pro bancherio se gerere, qui primo non sit electus pro bono et ydoneo ab officio mercantie; et qui non dederit et prestiterit ipsi officio, vel eius scribis recipientibus nomine ipsius officii et illorum quorum intererit, fideiussores ydoneos, si fuerit bancherius de tapeto, de libris decem millibus ianuinarum, de dando solvendo respondendo et satisfaciendo integre omnibus et singulis creditoribus eius, vel debentibus ab eo recipere occasione banchi vel cartularii suorum.

Qui fideiussores sint et esse intelligantur obligati pro uno anno tantum, incipiendo in calendis februarii; post quem annum dicti bancherii non sint non remaneat non habeantur pro bancheriis, nisi fideiussores renovaverint sive de novo dederint pro anno sequenti, et ultra sub pena a florenis viginti in centum arbitrio dicti officii. Officium vero mercantie teneatur predicta omnia et singula facere observari, sub pena viginti quinque pro quolibet officiale dicti officii et pro quolibet ex scribis eius.

Fideiussores vero bancheriorum sint et intelligantur esse posteriores in iure quibuscumque creditoribus dicti bancherii sive banchi, sive in bonis ipsius vel ipsorum, pro eo quod ipsi fideiussores occasione dicte fideiussionis prestitissent vel solvissent.

Compellantur autem universi bancherii creditoribus eorum solutiones facere ad terminum statutum, vel si terminus adiectus non fuerit in presenti satisfacere compellantur, et super aliam personam scribere, et cuilibet solvere ad voluntatem creditorum. Quod si non fecerint et inde ad magistratum querella facta fuerit, si fuerit debitum a libris ducentis, infra terminum duorum dierum ipsi bancherio statuatur, infra

quem si creditori non satisfecerit ab illis vintenum ipsius debiti exigatur, applicandum operi portus et moduli, et incontinenti eius creditori ad suam voluntatem satisfacere. Si vero fuerit a libris ducentis supra, constituatur terminus competens ad arbitrium magistratus, dum tamen ultra dies sex extendi non possit, ipso bancherio ydonee cavente creditori, si voluerit ipse creditor, de solvendo infra dictum tempus ⁽¹⁾.

Eodem modo compellantur omnes se gerentes ad modum et formam bancheriorum, dum tamen super banchis teneant cartularia et monetam ad modum bancheriorum, de omni eo quod scriptum sit in cartulario eorum quod alicui debeant vel confessi fuerint in presencia magistratus, et hoc infra dies quatuor postquam ipsi magistratui fuerit denunciatum, si terminus sit appositus et transactus, et si terminus adiectus non fuerit, infra dies octo si quantitas debiti fuerit a libris centum ultra, et si fuerit ab inde infra usque ad dies sex, ipso bancherio ydonee cavente creditori, si voluerit ipse creditor, de solvendo infra dictum tempus.

Versa vice omnem debitorem cuiuscumque bancherii scriptum in cartulario dicti banchi infra sex dies, si debitum fuerit a libris ducentis infra, ipsi bancherio integre satisfacere quilibet magistratus compellere teneatur; quod si infra dictum terminum non solverit, in penam vinteni cadat applicandam operi portus et moduli. Et insuper ipsi bancherio satisfacere compellatur ad voluntatem eiusdem bancherii, questione qualibet et dilatione submota. Si vero fuerit a libris ducentis supra, constituatur terminus ad arbitrium magistratus, dum tamen ultra dies octo non possit extendi; ad quem terminum si non fuerit satisfactum, vintenum ut supra exigatur ab eo, et insuper ad satisfactionem ut supra dictum est omni modo compellatur, ipso debitore cavente ydonee bancherio, si voluerit ipse bancherius, de solvendo infra dictum tempus.

Salvo, non obstantibus aliquibus supradictis, quod si quis se recipere debere dixerit ab aliquo bancherio certam summam pecunie, cuius debiti terminus sit transactus per annos tres, infra quem terminum nullam de ipso debito requisitionem fecerit, nec pro eo facta fuerit, et presens in Ianua fuerit per ipsum tempus, nec de ipso debito cartam vel instrumentum habeat vel scripturam publicam, teneatur quilibet magistratus dare fidem cuilibet cartulario eius banchi et contentis in illo contra illam personam que dictum debitum a dicto bancherio se debere recipere assereret; et hoc aliquo alio capitulo non obstante. Hec tamen clausula locum non habeat in illis personis que cum aliquo bancherio societatem contraxissent in pecunia, seu que pecuniam in societate haberent.

Item si in cartulario alicuius banchi, vel scribe banchi, qui in Ianua exerceat officium bancherie sive nummularie, scriptum inveniatur per ipsum banche-

rium, vel alium qui in cartulario banchi scribere consueverit, aliquam personam ianuensem fecisse dari alicui persone aliquam pecunie quantitatem, aliqua occasione vel causa, ita quod causa vel occasio contineatur in ipso scripto, teneatur quilibet magistratus ipsam solutionem sive dacionem firmam habere.

Si vero inter aliquas personas, sive ipsum bancherium vel qui bancherius fuerit, et alium, verteretur questio de aliqua quantitate pecunie de qua dicatur et fiat mencio in cartulario banchi, teneatur ipse bancherius seu qui bancherius fuerit ad mandatum cuiuslibet magistratus Ianue coram quo ventilabitur questio, cartularium sui banchi exhibere, vel saltem illam particulam vel particulas que videantur pertinere dicto requirenti, de mandato tamen magistratus; et scripture dicti cartularii inter extraneos, et contra ipsum bancherium et non pro ipso, adhibeatur plena fides.

Quod comune

preferatur in bonis debitorum eius.

Quia multe fraudes excogitantur in occultandis bonis debitorum communis, ad quas inveniendas illi quorum interest solliciti et actenti sint, pro parte vero communis in ipsis bonis inquirendis officiales inveniuntur ut plurimum negligentes, indemnitati cuius communis providere volentes, statuimus et ordinamus quod bona communis Ianue quorumcumque, preterquam ex maleficio vel quasi, sint et esse intelligantur expresse obligata et affecta communi Ianue, et quod dictum commune sit potius et preferatur in dictis bonis ceteris creditoribus eorundem debitorum anterioribus, etiam expressam habentibus ypotecham, preter locatorem, qui preferatur in bonis inventis repertis in possessione locata, et preter mulierem in dotibus et extradotibus suis.

Quod torta lini sit de libris lii.

Statuimus et ordinamus quod universi et singuli, qui linum lombardum Ianuam detulerint ad vendendum, compellantur ut quomodolibet tortam faciant de libris quinquaginta duabus; que si reperta fuerit esse minus, cogat magistratus venditorem restituere defectum emptori, et ultra perdat linum arbitrio officii mercantie ⁽¹⁾.

De preisis pannorum.

Statuimus et ordinamus quod preise pannorum in emptione et venditione ipsorum non fiant, sed cum panni venduntur et emuntur ad cannam pannorum novem de fuste in fuste, et ultra pro qualibet canna det venditor emptori palmum unum minus quarta loco preise. Et si minus canna emetur, ad eandem rationem detur pannus emptori per venditorem.

(1) Postilla marginale: In parvo volumine capitulorum.

(1) Postilla marginale: Et est infra in 182.

*Ne fiant callige
sive vestes de panno non balneato.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis faciens calligas sive vestes, pro vendendo in Ianua vel districtu, non possit vendere vel vendi facere in Ianua vel in aliqua parte districtus Ianue, vel facere vel fieri facere aliquas calligas de panno qui non sit balneatus bene et convenienter per acimatorem vel aliquem alium, sub pena soldorum centum ianuinarum pro quolibet panno et qualibet vice qua fuerit contractatum; cuius pene medietas sit communis et alia medietas acimatoris.

De tara risi.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, sive emat sive vendat risum, non audeat nec presumat accipere pro tara risi, pro quolibet pondo, nisi ut infra, videlicet:

Pro pondo de cantariis duobus usque in cantariis duobus $\frac{1}{2}$ r. vii.

Pro pondo de cantariis duobus $\frac{1}{2}$ usque in cantariis tribus r. viii.

Pro pondo de cantariis tribus usque in cantariis quatuor $\frac{1}{2}$ r. x.

Et hoc sub pena arbitrio officii mercantie.

De longitudine pannorum.

Statuimus et ordinamus quod panni inferius denotati, qui vendentur et alienabuntur in civitate Ianue vel districtu, fiant per venditores de longitudinibus infrascriptis; et quod emptores, seu illi in quos dicti panni trasferentur seu alienabuntur, debeant contentari de ipsis longitudinibus; et quod cannatores constituti ad cannandum pro communi debeant dictos pannos cannare et mensurare ad cannam communis, in longitudine ipsius canne, sine aliqua copertura capitis ipsius canne sive grossitudinis capitis ipsius canne. Et intelligatur canna una cum presiis parmi novem cum tribus quartis partibus alterius parmi. Longitudines autem dictorum pannorum sunt hec:

Primo, panni de ihalono, pecia una panni cane x parmi iii.

Panni de Beovais, pecia una » x » vi.

Panni de Novo castro, pecia una » xvi. » —

Panni omnes qui non habent muaxonem, ponantur alle due de Parisius in una et pro una canna cum preisis.

Panni de Loves, pecia una: canne ix et parmi vi.

Panni de Treus, pecia una » ix » vi.

Saie Linges, pecia una . . » ix » vi.

Panni de Proino, pecia una » ix » vi.

Tridane de Doais pecia una » x — —

Panni de Bruges, pecia una » x » iii.

Panni de Viruis, pecia una » ix » vi.

Panni de Cotrai, pecia una » x » iii.

Panni de Comines et de

Odenarda et de Donza et de aliis villagiis Flandrie, pecia una canne ix. palmi vi.

Panni de Malingies, pecia una » x. » iii.

Panni de Borsella de magna

muasone pecia una » xii. — —

Et non intelligantur in ipsis scarlate de Borsella albe, que conduntur in dicto loco ad pondus.

Panni de Borsella de parva

muasione, pecia una canne x. — —

Virgati et scachati de guante

de Terra monda, pecia una . . » xi. — —

Virgati Populengi, pecia una: » xi. palmi —

Virgati de Ypra, pecia una » xi. » —

Goperte de Ypra, pecia una » vi. » —

Panni de Amiens, pecia una » x. » —

Panni de Doais, pecia una » x. » —

Panni de Mosteville, pecia una » xvi. » —

Saye de Cammagne, pecia una » xvi cum dimidia.

Saye de Cancroie, pecia una » ix et parmi vi.

Panni de Tornai, pecia una » xii cum dimidia.

Panni omnes de Lingua Oc-

cana, quelibet pecia sit » — parmi x.

salvo Montolini qui sint » x. » iii.

Panni de Nerbona, quelibet

pecia integra sit » x. » —

Panni de Nerbona, pecia me-

dia sit » v. » —

Cadis de Perpignano, pecia una » xii. » —

Et teneantur venditores dare illas curtisias quas habebunt emptoribus, et emptor teneatur ipsas recipere et se contentare de ipsis curtisiis, secundum quod scripte sunt in facturis et apodisiis ipsorum pannorum. Salvo si dicti panni essent balneati, tunc per venditores fiant de longitudinibus superius specificatis.

Eo salvo quod emptores quorumcumque pannorum semper teneantur requirere defectus ipsorum a venditore, et ipsis venditoribus notificare ipsos defectus maculas delaceraturas balneaturas et traversas a die qua ipsos extraxerint de domibus ipsorum venditorum, vel ubi ipsi panni essent, ad instanciam venditoris. usque ad dies quindecim tunc proxime venturas. Et si infra dictum tempus habere non fecerit dictus emptor, non possit propterea aliquid petere percipere vel habere occasione ipsarum balneaturarum delaceraturarum fracturarum macularum vel aliorum quorumcumque defectuum, nisi hoc remansisset aliquo iusto Dei impedimento. Quod impedimentum, si allegaretur per alteram partem, cognosci debeat per duos bonos viros eligendos per utramque partem.

Et quandocumque contingerit pannos cannari debere, teneantur cannatores ipsos pannos cannare simplos per unam cimossarum ipsius, et de quolibet capite ipsius panni accipere et minuere medium palmum et non ultra, parvum unum et non ultra.

Primo, panni de Bruges canne decem parmi tres, et pro preisis parmi septem quarte tres, faciunt ad fustum canne undecim parmi unum quarte tres (1).

(1) In margine: *Faciunt piche 45.*

559

Panni de Malinges canne decem parmi tres, et pro preisis parmi septem quarte tres, faciunt ad fustum canne undecim parmi unum quarte tres (1).

Panni de Borsella magne muasionis canne duodecim, et pro preisis parmi novem, faciunt ad fustum canne tresdecim (2).

Panni borselini parve muasionis canne decem, et pro preisis parmi septem quarte due, faciunt ad fustum canne decem parmi septem quarte due (3).

Panni de Cotrai canne decem, et pro preisis parmi septem quarte due, faciunt ad fustum canne decem parmi septem quarte due (4).

Panni de Ingues canne decem, et pro preisis parmi septem quarte due, faciunt ad fustum canne decem parmi septem quarte due (5).

Panni de Gramonte canne decem, et pro preisis parmi septem quarte due, faciunt ad fustum canne decem parmi septem quarte due (6).

Panni Arientas canne decem, et pro preisis parmi septem quarte due, faciunt ad fustum canne decem parmi septem quarte due (7).

Panni de Oddonarda canne novem parmi sex, et pro preisis parmi septem quarta una, faciunt ad fustum canne decem parmi quatuor quarta una (8).

Panni de Viruis canne novem parmi sex, et pro preisis parmi septem quarte una, faciunt ad fustum canne decem parmi quatuor quarta una (9).

Panni de Lovano magne muasionis canne duodecim, et pro preisis parmi novem, faciunt ad fustum canne tresdecim (10).

Quod emptores pannorum habeant voliam canabacii.

Statuimus et ordinamus quod emptores quorumcumque pannorum, sive sint in torsellis sive in ballis, habeant et habere debeant unam voliam canabacii simplam tantum cum corda, de qua dicti torselli sive balle ligati erunt. Et residuum dicti canabacii, sive volie canabacii, retinere possint venditores dictorum pannorum.

Quod officiales creati per officium mercantie stent statutis ipsius officii.

Statuimus et ordinamus quod censariorum (sic) et censarii civitatis Ianue, mensuratores grani et mesturarum et leguminum tam in navibus quam in raibis et voltis, cannatores et homines huius artis cannantes tam pannos quam tellas et alia spectancia dicte arti, carbellatores et homines dicte artis, ponderatores quaranteni marcarum et carniū et casei, tarezoatores coriorum, et quicumque alii officiales et artifices qui

elliguntur et creantur annuatim per officium mercantie, teneantur et debeant stare statutis et ordinamentis quibuscunque dandis eisdem, seu cuilibet dictarum artium per se, per officium mercantie, et ea observare et facere observari per singulos homines dictarum artium, non obstantibus aliquibus capitulis artium predictarum; sub pena, pro quolibet contrafaciente, librarum viginti quinque ianuinarum; et ultra removeatur et remotus esse intelligatur ab officio. Cuius pene medietas applicetur operi portus et moduli, alia dimidia officio mercantie.

Ut collectores marcarum consignent pondera et utensilia officio mercantie.

Statuimus et ordinamus quod singulis annis, antequam introitus marcarum vendatur, emptores consules seu collectores dicti introitus, finito ipsorum anno, teneantur et debeant consignare virgas cacias lamas boiolos balancias pondera minuta, et alia utensilia pro ponderando, officio mercantie.

Ut nemo garbellator emat species vel merces spectantes ad suam artem.

Statuimus et ordinamus quod aliquis ex garbellatoribus constitutis seu ordinatis ad garbellandum per officium mercantie, non audeat vel presumat emere aliquam quantitatem rerum seu specierum que garbellantur spectantium ad dictam artem garbellandi, pro se seu nomine alieno, vel per aliquam personam interpositam pro eis, sub pena dupli eius seu valimenti specierum et rerum emptarum ut supra contra formam predictam. Cuius pene tertia pars sit accusatoris, et teneatur secretus.

Quod aliqua persona non vendat aliquod laborerium auri filati in quo sit aurumpellum etc.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non audeat vel presumat vendere frisios vergetas trenetas, nec aliquod laborerium auri filati vel carchibiti, texti suti vel recamati, in quo sit mistum aurumpellum cum auro seu fillo auri filati; sub pena a soldis viginti usque in libris vigintiquinque ianuinarum, arbitrio officii mercantie; et ultra quod dicti frisiū vergete trenete laborerium sutum textum carchibitum vel recamatum, in quo reperiatur aurumpellum mistum cum auro filato, comburratur. Quarum condemnationum tertia pars sit accusatoris, et teneatur secretus; relique due tercię sint communis.

Quod cannatores cannent tellas canabacias et pannos cum cannis ordinatis.

Statuimus et ordinamus quod cannatores electi per officium mercantie, quodcumque requirentur ad cannandum tellas de lino stupa caneve, cannent et cannare debeant cum canna palmorum decem, et non cum aliqua alia canna, sub pena soldorum vi-

(1) In margine: Piche 45.

(2) Ivi: Piche 43, quarta 1.

(3) Ivi: Piche 43, quarta 1.

(4) Ivi: Piche 43, quarta 1.

(5) Ivi: Piche 43, quarta 1.

(6) Ivi: Piche 43, quarta 1.

(7) Ivi: Piche 43, quarta 1.

(8) Ivi: Piche 42.

(9) Ivi: Piche 42.

(10) Ivi: Piche 42, quarta 1.

ginti pro quolibet cannatore et qualibet vice. Si vero requirentur ad cannandum aliquos pannos de lana, similiter cannent cum canna palmorum novem, sub dicta pena.

Et ut defectu cannarum nulla cannandi executio retardetur, statuimus quod officium mercantie ordinet et faciat quod instituantur habeantur et fiant quatuor canne de palmis novem, et quatuor de palmis decem, ut cum cannis palmorum novem cannentur telle de lino et caneva et stupa, et cum cannis palmorum decem cannentur panni de lana.

Cannatores vero electi et eligendi singulis annis sic observare iurare teneantur et debeant coram officio mercantie.

Quod formaiarii

non sint ponderatores carnis et casei.

Statuimus quod aliquis formaiarius non possit esse eligi vel constitui ponderator ad pondus carniū et casei per aliquod officium mercantie.

*Quod aliquis saziator in cecha non fabricet
summos de argento.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis saziator communis in cecha, vel qui saziatoris officium ibi exerceat, non audeat fabricare vel facere summos de argento durante eius officio in cecha, et quandiu ibi steterit ad dictum officium exercendum, sub pena soldorum quinque ianuinarum pro quolibet summo, solvendorum per contrafacientem quotiens fuerit contrafactum.

De fideiussoribus quos raibarolii dare debent.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli raibarolii teneantur et debeant dare fideiussores ydoneos, pro singula raibeta quam tenere voluerint sive tenent, de libris centum pro qualibet raibeta quam conducent. Nec possit aliqua persona de cetero aliter vendere in aliqua raiba, sub pena a soldis vigintiquinque usque in libris decem ianuinarum, applicandarum pro tertia parte accusatori, et tenebitur secretus, et pro aliis duabus tertiis partibus officio mercantie.

Quod officium mercantie plenam habeat potestatem statuendi et ordinandi modum viam et formam quos tenere debent raybarolii in exercendo ipsorum officio, et tam in ordinanda mensura termozii quam alia quacumque mensura.

Provideat etiam dictum officium quod nullus raybaroliū emat granum pro revendendo, sub pena perdendi grani vel precii; cuius pene pars tertia sit operis portus et moduli, tertia communis per massarium condemnationum exigenda, tertia accusatoris, et habeatur secretus. Et ultra, quatenus dicti raubarolii contrafacerent ordinamentis dicti officii mercantie, habeat dictum officium potestatem ipsos suo arbitrio puniendi.

Mon. Hist. patr. XV III.

*De prohibitis ponderatori auri
et argenti communis.*

Statuimus et ordinamus quod ponderatores communis auri, qui sunt et pro tempore fuerint, per se vel alium palam vel secreto, non possit audeat vel presumat emere vel emi facere in ipso officio, se presente, aurum vel argentum, vel aliquam monetam stampatam vel coniatam, nec aliquod aliud opus vel laborerium auri vel argenti, nec ad predicta committenda perpetranda vel facienda habere societatem communionem vel participationem, in dicto officio ponderis se perseverante, cum aliqua persona cuiuscumque conditionis existat; sub pena a libris quinque usque in vigintiquinque ianuinarum, arbitrio officii mercantie, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

Qui ponderator teneatur singulis annis, antequam incipiat tale suum officium exercere, satisfacere officio mercantie de observandis predictis, sub pena librarum trecentarum ianuinarum.

Omnes et singuli quoque bancherii teneantur ed debeant quoscumque et singulos ianuinos auri, si defecerint ultra soldum unum pro quolibet ianuyno auri, incidere vel incidi facere, omni exceptione remota, sub pena arbitrio officii mercantie ⁽¹⁾.

.....

Statuimus et ordinamus, quod si officium mercantie in questionibus, que coram ipso vertantur, super quibus aliquis censarius fuerit testificatus, fuerit informatum vel habuerit indicia manifesta de contrario eius quod dictus censarius testificatus fuisset, liceat officio mercantie, non obstantibus aliquibus superscriptis, suo arbitrio declarare contra dictum et attestationem dicti censarii, et procedere contra ipsum, vel declarare procedendum esse per dominum potestatem tam ad penam corporalem quam pecuniariam. Ad executionem quarum declarationum dominus potestas Ianue et eius curia teneantur vinculo iuramenti et pena sindicamenti, non obstantibus aliquibus superscriptis ⁽²⁾.

*Quod nuces muscate fracte
vel integre non habeantur pro garbellatura.*

Statuimus et ordinamus quod nuces muscate fracte, que, quando nuces muscate garbellantur, remanent in garbello, intelligantur et sint mercantiles, et non garbellatura, nec possint vel debeant refutari; si tamen, dictis nucibus fractis remanentibus in garbello, non defuerint singule ultra quartam partem unius nucis.

Nec possint etiam refutari nuces muscate que, facta garbellatura, remanent in garbello, que non

(1) Postilla marginale: *In capitulo de bancheriis et eorum officio, in 34.*

(2) Altra id. *Scribatur sub capitulo de fide censariis adhibenda, in fine, in 38.*

possint frangi cum digitis unius manus tantum, ymmo pro mercantilibus habeantur et non pro garbellatura. Nuces vero adatarate ⁽¹⁾ possint extrahi; et intelligantur garbellatura, non mercantiles.

*Quod nemo teneat banchum
nisi intra confines infra concessos.*

Statuimus et ordinamus quod nulla persona, per se vel alium pro se, possit tenere banchum nisi infra confines subscriptos, nec emere vel emi facere aurum argentum frisos argenteos vel aureos, vel aliquid quod teneat aurum vel argentum, sub pena librarum decem ianuinarum, pro quolibet et qualibet vice qua contrafecerit, exigenda per massarium condemnationum. Confines vero predicti sunt hii: a domo Illarii Ususmaris infra bancha, a domo illorum de Ciconiis infra bancha, a domo habitationis quondam domini Napoleonis Lomellini infra bancha, a domo Leonardi de Nigro infra bancha, a domo Andrioli de Mari infra bancha, et a domo illorum de Marchesanis infra bancha.

*Quod tertia pars victualium venditarum in grossum
consenciantur emere volentibus ad minutum.*

Si quis emerit vendiderit, vel, causa emendi vel vendendi in grossum, apportaverit in civitate Ianua, vel in aliqua ex tribus potestaciis Pulcifere Bisannis aut Vulturi, aliqua ex victualibus infrascriptis, teneatur et debeat vendere et consentire, mensurando vel ponderando, et distribuere usque in terciam partem dictarum victualium inter cives et habitatores civitatis et potestaciarum predictarum, si fuerit requisitum, pro precio quo in grossum vendite fuerint, sub pena a libris decem usque in vigintiquinque ianuinarum pro quolibet recusante vel contrafaciente, et qualibet vice. Cuius pene medietas sit accusatoris, et alia officii mercantie. Qua soluta vel non, rata maneant nichilominus supradicta.

Modus vero dicte distributionis est iste:

Si fuerit granum, usque in mina una grani pro quolibet requirente.

Si fuerit vinum, usque in metreta una pro quolibet requirente.

Si fuerint carnes vel caseus, usque in cantarium unum pro quolibet requirente.

Si fuerit oleum, usque in barrile unum pro quolibet requirente.

Si fuerit legumen aliquod, usque in mina una pro quolibet requirente.

Et ab inde infra de predictis rebus, arbitrio requirentis. Et de omnibus aliis rebus que venduntur ad minam.

*Ne quis emat in clapa oleum causa revendendi,
preter vendentes minutatim ad apotecas eorum.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis cabellotus emptor vel collector introitus olei adventus vel exi-

⁽¹⁾ Nell'originale fu scritto dapprima *adhulterate*; poi cancellato, e sostituito *adatarate*.

tus, scriba vel nuncius dicte cabelle, vel aliquis eorum, vel alicuius eorum nomine, sive aliqua alia persona civis vel extranea, non audeat vel presumat in Ianua burgis suburbiis, vel aliqua parte ex tribus potestaciis Pulcifere Bisannis et Vulturi, emere vel aliquo titulo acquirere aliquam quantitatem olei, ex oleo quod adducitur Ianuam causa vendendi, quod revendi debeat, sub pena a florenis decem usque in ducentos, et magis, arbitrio officii mercantie. Cuius pene medietas sit accusatoris, et teneatur secretus, alia dicti officii mercantie.

Possint tamen dicti cabelloti et quecumque alie persone emere oleum ubique, pro suo usu et familiarum suarum dumtaxat.

Victualibus autem et aliis volentibus liceat emere oleum in clapa olei causa portandi extra Ianuam, non obstantibus supradictis, et illud exinde portare, dummodo illud non revendant in civitate Ianue vel suburbiis.

Liceat etiam formaiariis, et aliis personis vendentibus vel ementibus, in eorum apothecis vel fenestris oleum ad minutum et in civitate Ianue et in tribus potestaciis predictis (tenere?), et illud revendere ad minutum in suis appotecis et fenestris, non obstantibus supradictis.

Omnes vero emptores collectores et cabelloti olei, scribe et nuncii ipsorum et singuli ex eis, antequam incipiant colligere dictos introitus, teneantur coram dicto officio mercantie promittere et iurare et satisficere de observando omnia et singula supradicta, sub pena a florenis quatuor usque in vigintiquinque arbitrio dicti officii.

Mensuratores vero olei in clapa, omnes et singuli, singulis annis teneantur et debeant de mense ianuarii iurare promittere et cavere de denunciando et accusando dicto officio quascumque personas sciverint contrafecisse aliquibus supradictis, sub pena privationis ab officio mensurandi et ultra a libris quinque in decem arbitrio dicti officii; et pro huiusmodi iuramento non solvantur ultra denarii duodecim.

*Quod bancheroti non emant a sclavis vel famulis
vel pueris res subscriptas.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis bancherotus civitatis Ianue, aurifex, vel aliqua alia persona, non possit vel debeat emere vel aliquo titulo acquirere aliquam quantitatem aliquorum frisorum trenetarum argenti perlarum verarum vel argentearum, lapidum preciosorum, vel auri, ab aliquo sclavo vel famulo, maribus vel feminis, nec ab aliquo puero vel puella minoribus annis quindecim, sub pena a libris quinque usque in quinquaginta ianuinarum, arbitrio officii mercantie.

*Quod officia ceche et ponderis banchorum
elligantur ab officio mercantie.*

Statuimus et ordinamus quod officium mercantie quolibet anno nominet elligat et potestatem habeat

nominandi officiales ceche. Qui nominati per ipsum officium dentur in scriptis illustri domino gubernatori et consilio. Quos ita nominatos, vel aliquem ipsorum, dominus gubernator approbet confirmet et eligat pro ut et si sibi placuerit.

Quod officia ceche et ponderis banchorum nominentur per officium mercantie.

Statuimus et ordinamus quod singulis annis officium mercantie nominet, et in scriptis dare possit et debeat, domino gubernatori et consilio ad officia ceche et ponderis auri banchorum unum vel plures aptos et ydoneos ad quodlibet ipsorum officiorum. Quos ita datos dictum officium nemini manifestet per se vel alium quocumquemodo, donec fuerint publicati per electionem vel reprobationem ipsorum.

Quos ita datos dominus gubernator et consilium approbent eligant et confirment ad dicta officia et quodlibet eorum, vel reproben et repellant, pro ut eis videbitur faciendum pro bono mercatorum et utilitate communi.

Quod et qua forma salaria consulum calegarum et scribarum solvantur per officium mercantie.

Statuimus et ordinamus quod salaria consulum calegarum et scribarum ipsorum solvantur eis per priorem officii mercantie secundum taxationem factam per dictum officium, scilicet pro ut sibi videbitur unumquemque introitum solvere debere de tribus in tribus mensibus. Quo soluto, ut abilius fiat, teneatur officium mercantie singulis annis, tempore consueto, eligere aliquem probum virum ad eligendum et exigendum dicta salaria et ad respondendum de eis priori predicto, per quem et non per alium fiat ipsa solutio.

Quod reliquatus condempnationum pro desdebitando vadat ad officium de moneta.

Statuimus et ordinamus quod de residuis condempnationum factarum et fiendarum per officia mercantie Gazarie sindacatorum et ministrorum, desdebitentur et solvantur pro desdebitando loca comperarum communis per officium de moneta. Et semper, in fine dictorum officiorum mercantie Gazarie sindacatorum et ministrorum, teneantur de dictis condempnationibus reddere rationem dicto officio de moneta, sub pena sindacamenti.

De longitudine et latitudine cendatorum terzanellorum et de tinctoribus ipsorum.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscunque conditionis existat, non possit audeat vel presumat facere vel fieri facere cendatos terzanellos qui non sint in longitudine palmorum vigintiocto ad minus pro qualibet pecia, et in latitudine palmorum duorum et quinte partis alterius palmi. Et quod dicti

cendati non habeant de cerea nisi unum digitum in capite. In cendatis vero terzanellis albis vel ialnis non possint ponere vel poni facere cellandriam.

Tinctorum vero cendatorum aliquis non possit aut debeat aliquem cendatum terzanellum ialnum tingere vel tingi facere nisi cum arzuche; nec possit vel debeat aliquis tinctor in dicta tintoria cendatorum terzanellorum ialnorum ponere vel poni facere scoaneum.

Nec possit vel debeat aliquis facere vel fieri facere cendatos largos, qui non sint longitudinis palmorum triginta ad minus et latitudinis palmorum trium ad minus; sub pena librarum sex ianuinarum pro quolibet articulo predictorum, et pro qualibet pecia, et qualibet vice in quibus contra predicta vel aliquod predictorum ventum vel contrafactum foret, et ultra arbitrio dicti officii mercantie.

Aliqua quoque persona non possit habere vel tenere aliquam quantitatem cendatorum qui non sint ad mensuras predictas seu ad muasionem predictam; et si quis inventus fuerit habere vel tenere aliter quam ut supra quantitatem aliquam cendatorum, possit et debeat talis quantitas per officium mercantie capi, et facere capi et in se facere pervenire; et ultra talis cendatarius vel tinctor, vel venditor cendatorum, condempnentur in libras sex ianuinarum pro qualibet pecia per dictum officium.

Quod non possint esse scribe introituum qui non fuerint approbati per officium mercantie.

Statuimus et ordinamus quod nemo possit esse scriba alicuius introitus communis Ianue, nec se intromittere de ipsis officiis sive scribaniarum officiis exercendis, qui primo et ante non fuerit ab officio mercantie approbatus pro sufficienti et ydoneo, sub pena librarum vigintiquinque ianuinarum pro quolibet notario et qualibet vice qua contrafecerit, applicanda operi conductus.

De massario et scriba cannatorum elligendis et eorum officio.

Statuimus et ordinamus quod singulis annis, circa festum sancte Lucie, per officium mercantie elligatur unus massarius ad artem cannatorum tellarum et pannorum ex hominibus dicte artis, qui dicto mercantie officio melior et magis ydoneus videatur. Et similiter unum ex hominibus dicte artis in scribam, pro scribendis que ad officium dicti massarii et predictae artis scribenda occurrerint. Qui massarius et scriba, sic electi, iurent coram officio mercantie dictum ipsorum officium bene et fideliter exercere iuxta formam et ordinamenta officii mercantie.

Qui massarius teneatur et debeat inter homines dicte artis elligere sibi duos consiliarios ex eis ad voces; et in electione utriusque qui plures voces habuerit sit et intelligatur esse electus pro anno uno. Qui duo sic electi consilarii dicte artis, una cum dicto massario, teneantur et debeant consulere circa ea que occurrerint consulenda et facienda pro dicta arte.

Et habeant dicti massarii et consilarii potestatem condemnandi et puniendi homines dicte artis, qui contrafecerint mandatis et ordinamentis factis per eos pro bono publico dicte artis, a soldis quinque in viginti pro qualibet libra et qualibet vice. Et si quis tertia vice contrafecerit, possit ab officio cannandi pannos et tellas removeri cum auctoritate et consensu officii mercantie.

Nec possit aliquis ex dictis cannatoribus cannare aliquas tellas vel canabatias, nisi prius extractus fuerit de saculo dicti officii mercantie ad hec ordinato, sub pena arbitrio dicti officii.

Et teneantur omnes et singuli de arte predicta facere scribi per massarium vel scribam predictos, illa eadem die qua aliquis ipsorum cannaverit tellas vel canabacia aliqua, quantitatem et numerum ipsorum, sub pena a soldis quinque usque in viginti arbitrio dicti massarii.

Massarius vero et scriba predicti, electi per officium mercantie, singulis annis teneantur et debeant diebus sabati cuiuslibet ebdomade facere rationem et calculum eius quod in dicta ebdomada lucratum fuerit per dictos cannatores omnes et singulos, et dictum lucrum bona fide partiri. Si quis autem cannator contrafecerit in aliquo predictorum, teneantur dictus massarius et scriba eum denunciare officio mercantie; quod punire teneatur secundum penas supra declaratas, vel aliter eius arbitrio, quemlibet contrafacientem, etiam si fuissent scriba et massarius antedicti.

*Ne ramum latonum
vel alia metalla deaurentur ut infra.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non audeat vel presumat in civitate Ianue vel districtu, in apotheca domo vel extra, laborare vel facere laborari ramum vel latonum vel aliud metallum quod non sit aurum vel argentum, supra quo metallo ponatur aurum vel argentum ex quo tale metallum sit deauratum vel inargentatum; nec deaurare vel inargentare aliquod opus confectum ex dictis metallis, utpote cupas siphos pomellos croihietos tacias coclearia, vel aliquod aliud quodcumque opus; nec in domo apotheca vel alibi tenere predicta vel aliquod predictorum vetitorum, causa vendendi vel vendi faciendi; nec ponat vel poni faciat aliquo ex dictis metallis in aliquo osmaldo guarnimento vel opere, nisi in opere auri vel argenti; sub pena librarum vigintiquinque ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, et amissionis ipsarum rerum. Salvis et exceptis armaturis hominum et equorum et furnimentis ipsorum, calcaribus pomis spatarum et gladiatorum et brandis ipsorum, et operibus cecarum et communis Ianue, que possint deaurari et inargentari.

Et possit officium mercantie procedere adversus contrafacientes ad denunciationem cuiuslibet, et suo officio et sola suspicionem omni modo et forma quibus melius sibi videatur pro indagine veritatis melius et facilius inveniende, arbitrio ipsius officii.

*Si de pondere vel valore rerum contendetur,
stetur terminationi officii mercantie.*

Statuimus et ordinamus, si inter emptores et collectores introitus expeditamenti ex una parte, et solvere debentes dictum introitum ex altera, super valore extimatione et pondere rerum pro quibus ipse introitus solvi debet aliqua contentio nasceretur, quod officium mercantie, sive tres ex ipso officio, inter quos prior sit unus, qui tres non sint participes in dicto introitu, ad instanciam cuiuscumque teneantur et debeant super valore extimatione et pondere ipsarum rerum cognoscere et terminare sine aliquibus dilationibus vel solempnitatibus. Contra quorum terminationem non possit opponi.

Quod et qui compelli possint per consules callegarum ad talem extimationem faciendam, et iurare quod ipsam bene et legaliter facient.

*Quod garbellatores garbellent et mercatores faciant
garbellari ad garbellos communis.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis garbellator in civitate Ianue vel districtu non audeat vel presumat garbellare aliquam quantitatem specierum, vel aliarum rerum que egeant garbellatura, nisi ad garbellos communis Ianue, habentes bullam et signum officii mercantie; sub pena florenorum duorum solvendum infra dies octo proximos postquam fuerit contrafactum; quos si non solverit infra dies octo tunc proximos, vel solvere non poterit, sit et intelligatur esse privatus ab officio garbellandi usque ad annum unum tunc proximum.

Nec possit aliquis mercator audeat vel presumat facere garbellari aliquam quantitatem specierum vel rerum egentium garbellatura, nisi per garbellatores communis ad hec deputatos; qui species et res predictas debeat garbellare cum garbellis communis bullam et signum habentibus ab officio mercantie, sub pena florenorum trium pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

Non possit autem aliqua persona audeat vel presumat tenere penes se aliquem garbellum, sub pena florenorum trium, si fuerit garbellator; et privetur a tali officio, ad quod non possit restitui usque ad annum unum tunc proximum; et florenorum quatuor, si fuerit speciarius vel mercator.

Et quilibet garbellator aliquarum specierum vel rerum, qui garbellat cum garbellis communis, teneatur et debeat omni sero reddere et restituere officio mercantie, sive scribe ipsius officii, omnes garbellos quos cepisset occasione garbellandi, sub pena soldorum sex pro quolibet garbello non restituto et qualibet vice. Quos garbellos non possit accipere nec habere, nisi primo dederit dicto officio, sive scribe pro ipso, soldos duos ianuinarum, sub pena soldorum quinque pro quolibet et qualibet vice. Qua pena soldorum duorum dictus scriba similiter puniatur, qui soldos duos pro pignore non exegerit.

Ne quis sine cantario et ponderatore communis ponderet, sive Ianuam merces portet, sive inde reportet.

Statuimus et ordinamus quod aliquis patronus vel scriba alicuius vasis navigabilis, cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel presumat ponderare, consignando vel recipiendo, aliquam quantitatem raube sive mercantie de canterata, sine ponderatore et cantario communis Ianue ad hoc deputato per dictum officium mercantie, sub pena librarum viginti quinque ianuinarum exigenda tam a patrono quam a scriba. Cuius medietas sit operis portus et moduli, et alia accusatoris, et sit secretus; residuum sit officii mercantie. Qui ponderator habeat pro sua mercede denarium unum et quartam partem alterius denarii pro cantario cuiuslibet raube ponderate, et plus et minus arbitrio officio mercantie. Salvo quod si mercator, cuius sint dicte merces, esset in concordio cum patrono de pondere dictarum mercium, tunc ipse merces possint onerari sine ponderando eas per ponderatores et cantaria communis.

Patroni autem vasorum navigabilium de Ianua recedentes cum dictis vasis et mercantiis infrascriptis vel aliqua earum, vel aliunde Ianuam venientes, teneantur et debeant solvere pro ipsis mercantiis, videlicet pro illis quas ponderatores ponderabunt, infrascriptas pecuniarum quantitates, scilicet officio mercantie sive scribe ipsius vel alii pro eo. Quibus quantitibus pecuniarum solutis, dicti patroni ponant ipsas in ratione illorum mercatorum quorum erunt merces; et ipsi mercatores ipso iure teneantur solvere et restituere dictis patronis ipsas pecuniarum quantitates.

Quantitates vero sunt ut infra:

Primo, pro quolibet pondo specierum minutarum denarium unum cum dimidio . . . d. i. $\frac{1}{2}$

Pro quolibet pondo aliarum specierum denarium unum. . . » i. —

Pro quolibet fardello sete, quod sit a libris ducentis in pondere supra, denarios sex ianuinarum . . . » vi. —

Pro quolibet fardello sete, quod sit in pondere a libris ducentis infra, denarios tres. . . » iii. —

Pro quolibet pondere alterius mercis, ponderando sive in grossum sive ad minutum, quod ponderetur per dictos ponderatores, denarium unum . . . » i. —

Quilibet vero patronus cuiuscumque vasis navigabilis recedens de Ianua cum suo navigio, in quo portet aliquam quantitatem mercium de cantarata, teneatur, ante quam portari faciat in dicto vase aliquam quantitatem dictarum mercium, ire ad officium mercantie per se vel scribam suum petiturus ponderatores et cantaria pro faciendo ponderari ipsas merces, ut per ipsos ponderatores dicta mercimonia ponderentur; sub pena librarum decem ianuinarum exigenda tam a patrono quam a scriba predictis pro quolibet et qualibet vice qua fuerit contrafactum.

Et eodem modo teneantur facere patroni et scribe omnium navigiorum navigabilium in quibus esset aliqua quantitas mercium de cantarata, pro ut supra dictum est, qui patroni Ianuam adducerent cum suis navigiis, quod antequam deonerari faciant aliquam quantitatem mercis de cantarata de super navigiis, quod patronus vel scriba ipsius teneatur ire ad officium mercantie ad petendum ponderatores et cantaria pro ut supra dictum est, sub pena librarum decem ianuinarum exigendarum tam a patrono quam a scriba quotiens contrafactum fuerit. Qui ponderatores et cantaria sibi dentur.

Ne in banchis fiant calige rerum usurariorum pateriorum vel revenditorum.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non audeat vel presumat incantare vel incallegare in banchis, vel contracta banchorum, aliquam quantitatem rerum raubarum vel asnisiorum alicuius usurarii ex illis qui tenent staciones seu casanas in Ianua, nec alicuius paterii vel revenditoris, sub pena librarum decem ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Cuius pene tertia pars sit accusatoris, et teneatur secretus.

Salvo quod quicumque nuncii officii mercantie possint incantare et incallegare in banchis et contracta bancorum quascumque calegas quarumcumque personarum eisdem dare volencium ad vendendum vel incallegandum in diebus festivis, pro ut et sicut nuncii et executores domini potestatis et curiarum faciunt et consuetum est facere. Exceptis semper rebus raubis et asnisiis supradictis usurariorum pateriorum et revenditorum.

Quod censarii et revendentes raubas non emant sclavos.

Statuimus et ordinamus quod aliquis censarius sclavorum, vel venditor raubarum, non possit nec audeat emere per se vel interpositam personam aliquem sclavum vel sclavam sine licentia officii mercantie, sub pena librarum viginti ianuinarum pro quolibet contrafaciente pro qualibet vice et quolibet sclavo. Si autem emisset, non possit eum revendere sine licentia dicti officii sub dicta pena.

Ut cui lictere cambii presentantur respondeat intra viginti quatuor horas.

Statuimus et ordinamus quod ille quicumque cui presentata fuerit aliqua lictera cambii, teneatur et debeat infra horas vigintiquatuor numerandas ab hora presentationis respondere et subscribere se in dicta lictera, scilicet utrum velit respondere et solvere aut non. Et dicta lictera reddatur et remaneat penes eum qui presentaverit eam, usque ad terminum solutionis faciende. Si quis autem se subscribere et respondere recusaverit, possit qui presentaverit illam uti iure suo.

Quod negociorum gestores et alii conventi ad similes redendam rationem, id faciant licet in longinquis partibus dimixerint iura sua.

Si quis mercator negociorum gestor socius vel accomendatarius alieni fuerit conventus ad rationem redendam vel faciendam accomendatori socio negociorum gestori vel domino principali, excipiat se non habere facultatem nec posse redere rationem sue administrationis, ea ratione quod secum non habeat scripturas vel cartularia sua penes se que dimixerit in partibus longinquis extra Ianuam et districtum; teneatur magistratus, tali exceptione non obstante, in dicta questione ultra procedere et iusticiam administrare pro ut ipsi magistratui visum fuerit.

Possit tamen et debeat dictus magistratus, non obstante sententia a se lata, dare terminum dicto negociorum gestori, mercatori socio vel accomendatario, infra quem debeat produxisse dictas rationes; quas rationes si presentaverit infra terminum sibi datum, bene quidem, et tunc possit magistratus suam sententiam revidere et reformare. Si autem non presentaverit ea infra terminum sibi datum, remaneat iudicata.

De mercium falsitate.

Si quis emerit res vel merces aliquas, exceptis coriis lecumini cuniculis et omni pelamine, et emptor, etiam postquam res et merces ipsas portaverit habuerit vel consignatas acceperit, invenerit seu cognoverit in illis rebus aut mercibus aliquam falsitatem fraudem vel lesionem quam antea non cognoverit, de quo infra octo dies postquam res ipsas ut supra habuerit querimoniam fecerit coram venditore seu coram aliquo magistratu, aut coram testibus tantum, coram appoteca vel domo unde res vel merces predictas acceperit, teneatur magistratus coram quo talis questio proponatur emptori predicto facere restitui precium, et venditori facere restitui res et merces, nisi dictus venditor restituat dampnum quod emptor ex tali falsitate receperit, extimandum per duos bonos viros elligendos per magistratum, si talis restitutio de utriusque partis voluntate processerit; et nullum pactum quod venditor vel alius pro eo faciat cum emptore, eidem emptori noceat quominus ius ipsum consequatur ut superius dictum est.

Si vero aliquis venditor pannum vendiderit aboratum, sive inde fuerit interrogatus sive non, et emptor a die celebrate emptionis usque ad mensem unum lamentationem fecerit coram aliquo magistratu, teneatur magistratus vendicionem ipsam rescindere, et compellere venditorem ut pannum recipiat et emptori restituat precium quod ei dedisset.

De non assecurando pro navigiis in darsena collocatis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel pre-

sumat facere se assecurari de aliquibus navigiis collocatis vel collocandis in darsena communis Ianue, in totum vel pro aliqua parte, sub pena pro quolibet et qualibet vice a libris viginti quinque usque in ducentas arbitrio officii mercantie; et ultra tales assecurationes non valeant nec teneant.

Si quis vero pro ipsis securitatibus obligatus esset in instrumento vel aliter quovis modo, non sit nec intelligatur obligatus propterea nec possit compelli ad solutionem faciendam, sed sit et intelligatur penitus liberatus proinde ac si facta non esset.

Nec possit beneficio presentis capituli renunciari, et facta renunciatio non valeat nec teneat ipso iure.

De assecuramentis non faciendis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis ianuensis, cuiuscumque condicionis gradus vel status existat, non audeat vel presumat per se vel alium, publice vel occulte facere, contrahere ac tractare aliquam assecurationem sive assecuramentum in vel super aliquo navigio navigabili alicuius forensis extranei vel non districtualis communis Ianue, seu non utentis beneficio ianuensium, sive super navigio quod ducatur patronezetur vel gubernetur per aliquem extraneum vel forensem. Sub pena dupli eius quod aliquis contrafaciens dederit vel solverit, sive habuerit vel receperit pro assecuratione predicta vel ipsius occasione; et ultra tales assecurationes non valeant nec teneant.

Nec possint nec debeant assecurantes cogi ad solvendum aliquid vigore instrumentorum vel aliquarum apodisiarum vel scripturarum factarum per aliquem communis Ianue magistratum.

Nec possit vel audeat aliquis patronus ductor vel particeps alicuius coche navis galee panfili ligni vel alterius cuiuscumque vasis navigabilis, per se vel alium, directe vel per obliquum, publice vel secrete, modo aliquo vel ingenio, facere tractare vel contrahere, seu fieri tractare vel contrahi facere assecurationem vel assecuramentum in vel super ipsis navibus galeis vel vasis predictis, vel aliquo ipsorum, nisi solummodo de vel pro tertia parte valoris seu quantitatis quam habuerit, sive pro qua particeps fuerit in ipsa navi panfili galea seu navigio, computato armamento et quibuscumque cambiis factis per ipsum patronum seu participem in vel super vaso predicto; ita quod in effectu quilibet patronus et particeps currat ad risicum in corpore dicti navigii seu vasis de seu pro duabus tertiis partibus totius eius pro quo particeps fuerit in dicto navigio et armamento eiusdem; sub pena ammissionis eius quod dederit seu solverit pro assecurationibus supradictis. Et ultra, assecurationes ultra dictam tertiā partem facte non valeant nec teneant, sed pro alicuius instrumenti vel scripture inde compositi, possit aliquis assecurator coram aliquo magistratu Ianue conveniri.

Securitas autem assecuratio vel assecuramenta facta super aliquo navigio vel vase navigabili, quod

nafragaverit vel periclitaverit ante confectum instrumentum assecurationis predictae non valeat nec teneat, dato quod de ipsis naufragio et periclitatione nulla noticia posset habere, sive etiam super mercibus bonis et rebus oneratis vel existentibus super dicto navigio periclitato vel alio, seu rebus vel mercimoniis quod applicuerit vel applicuerint, seu conducte vel delate fuerint ad locum usque ad quem assecuratio facta esset ante confectionem instrumenti assecurationis eiusdem, sed pro nulla et irrita habeatur.

Et omnes pecuniarum quantitates solute pro huiusmodi assecurationibus restituantur illi qui solvisset occasione predicta.

Et eodem modo intelligantur assecurationes factae super aliquibus rebus mercibus seu bonis mittendis vel deferendis per terram non valere nec tenere, si forte ablata vel perdita fuerint ante assecurationem factam vel ante confectum instrumentum assecurationis. Et si quis conventus vel molestatus fuerit coram aliquo magistratu civitatis Ianue pro aliqua assecuratione facta vel contracta, tali convenienti vel in ius vocanti omnis audientia denegetur proinde ac si de tali assecuratione instrumentum apodisia vel scriptura confecta non essent.

Nec possit renunciari beneficio presentis capituli vel alterius iuris quo predictis possit obviari. Si quis autem renunciaverit, cadat in penam tante quantitatis pecunie de vel pro quanta assecuratio facta foret.

Aliquis vero notarius vel censarius non possit aliquid scribere vel facere aliquam censariam contra predicta vel aliquod predictorum, sub pena librarum vigintiquinque ianuinarum.

Teneantur autem scribe seu notarii commorantes in banchis ad instrumenta et contractus componenda, et omnes censarii qui se de contractibus assecurationum aqualiter intromittunt, subire et prestare iuramentum coram officio mercantie, vel scribis dicti officii, de servandis quantum ad se spectat singulis supradictis, sub pena librarum decem ianuinarum pro quolibet et qualibet vice. Qua soluta vel non, nichilominus ad prestandum tale iuramentum compellantur.

Debeat autem et teneatur officium mercantie a principio sui introitus usque ad dies viginti tunc proximos quandocumque facere preconari predicta, sub pena florenorum quatuor auri pro quolibet officiali dicti officii negligente scilicet in mictendo eam. Et in eandem penam cadant scribe dicti officii qui talem preconationem scribere obmitterent dicto officio recordari ante lapsum terminum supradictum, vel qui eam scribere recusarent.

Que condemnationes omnes et singule applicentur in solidum operi portus et moduli, si non intervenerit denunciator vel accusator, et per salvatores dicti operis exigantur, sub pena soldorum quinque pro libra non exacta totius quantitatis; et nichilominus ea pena soluta vel non, ipsi conservatores ipsas condemnationes exigant cum effectu sub pena predicta; qui tociens exigantur quociens exigendo

fuerint negligentes. Accusator autem vel denunciator habeat et habere debeat terciam partem condemnationis exacte, et teneatur secretus.

Et si de dictis assecurationibus questio nasceretur vel differentia, sit et esse intelligatur officium mercantie magistratus et iudex competens, sive de ipsis sit vel fuerit instrumentum sive non, adeo quod de eis non possit haberi recursus ad aliquem alium magistratum, nec alius magistratus de eis possit se intromittere quoquo modo.

De bancheriis rumpentibus.

Statuimus et ordinamus, si contingerit aliquem bancherium rumpere seu non posse suis creditoribus respondere, prior officii mercantie, cum uno vel duobus de dicto officio, teneatur et debeat incontinenti, habita noticia de dicta ruptione seu impotencia non solvendi, accedere ad domum dicti bancherii, et in se accipere cartularium banchi et alia cartularia dicti bancherii que eis necessaria videbuntur, et ea claudere et sigilare et reponere in sacrestia sancti Laurenti, ubi remaneant seu custodiantur quousque fuerit datus magistratus super negociis dicti bancherii rupti, seu alius ordo datus vel captus fuerit per creditores dicti bancherii, sub pena sindicamenti prioris dicti officii. Et ad hoc dominus potestas teneatur dare omne suum auxilium favorem consilium et iuvamen.

Et quecumque partite facte seu scripte in dictis cartulariis, vel aliquo eorum, a libris vigintiquinque supra, tam in dando quam in recipiendo, et tam inter ipsum bancherium et alias personas quam inter alias personas et alias personas, que facte seu scripte fuerint duobus diebus precedentibus quibus banchum tenuit ipse bancherius, non valeant nec teneant, sed reduci debeant ad pristinum statum proinde ac si facte vel scripte non fuissent. Partite tamen scripte vel facte de libris vigintiquinque vel ab inde infra, valeant et teneant.

Quecumque vero partite facte seu scripte fuerint inter ipsum bancherium et alias personas etiam ante dictos duos dies usque ad unum mensem ante dictam ruptionem, que appareant fraudolenter seu dolose fuisse facte, arbitrio magistratus dandi vel constituendi dicto bancherio, vel, si magistratus non daretur, arbitrio officii mercantie, etiam non valeant nec teneant.

Si accomendatarii et similes dicant se non posse reddere rationem propter scripturas absentes, nichilominus ius reddatur⁽¹⁾.

Si quis mercator, negociorum gestor, socius vel accomendatarius alicuius, conventus fuerit ad reddendam vel faciendam rationem accomendatori, socio, negociorum gestori vel domino principali, excipiat sive dicat se non posse seu facultatem non habere

(1) Postilla marginale: *Et est etiam scriptum in 59.*

reddendi vel faciendi rationem sue administrationis, ea scilicet ratione quod non habeat secum libros cartularia vel scripturas talium rationum penes se, que dimixerit in partibus longinquis extra Ianuam et districtum; teneatur magistratus, tali exceptione non obstante, in questione vel causa ultra procedere et iusticiam ministrare pro ut ipsi magistratui visum fuerit iustum esse.

Possit tamen dictus magistratus, non obstante sententia a se lata, dare terminum ipsi negotiorum gestori, mercatori, socio vel accomendatario, infra quem debeat produxisse dictas rationes et scripturas.

Quas si infra terminum sibi datum presentaverit, bene quidem, et eo casu possit magistratus suam sententiam revidere et reformare, si sibi videbitur. Si autem infra terminum sibi datum non presentaverit eas, tunc rata maneant iudicata.

OFFICII DE MONETA

Forma officii de moneta, electionis et bailie officii de moneta.

Statuimus et ordinamus quod in civitate Ianue semper sit et esse debeat officium octo sapientum de moneta, quod, equalitate servata, annis singulis elligatur per precedens officium de moneta, in presencia illustris domini regii gubernatoris et suorum sociorum. In electione quorum dominus gubernator habeat voces duas, et ipsorum officialium unusquisque habeat vocem unam: que voces in summa sunt decem. Et in promotione cuiuslibet ad ipsum officium elligendi, debeant esse concordēs septem voces ad minus.

Quisquis autem fuerit electus ut supra ad dictum officium, non possit se excusare vel recusare, nec a dicto officio removeri, nec elligi de officio antianorum, nec ad aliquod aliud officium, nec extra Ianuam mitti in aliquam ambasciatam vel aliter, durante anno dicti sui officii de moneta.

Et quotiescumque contingerit velle fieri aliquam expensam erogationem donationem provisionem ihinimentum mutuum cotuumum, vel modum inveniendi vel habendi monetam in communi, quocumque modo talis provisio censeatur et quocumque modo eis videatur, de pecunia rebus vel iuribus communis Ianue, occasione alicuius ambasciate armate exercitus vel alterius cuiuscumque cause, que in expensis ordinatis quas fieri deberi videbitur ipsis illustri domino gubernatori et consilio, et que in capitalis et ordinamentis communis Ianue non contineantur expresse, et que fienda viderentur et deliberarentur per dominum gubernatorem et consilium dominorum antianorum; tunc dictum officium de moneta, sine aliqua alia persona, diligenter inter se se examinare debeat dictam expensam erogationem donationem

alienationem remissionem provisionem ihinimentum et modum inveniendi et habendi pecunias et causam ut supra. Et habito examine inter eos, quando venire debuerint ad absolucionem ballotolarum, sine quibus nulla eorum deliberatio possit esse, tunc petant unum ex cancellariis domini gubernatoris et consilii, qui absolutioni et iniectioni ballotolarum debeat interesse et scribere pro ut deliberabitur per dictum officium. Ab examine autem dicti officii dictus cancellarius sit exclusus, nisi a dicto officio fuerit requisitus.

Et si dictis octo officialibus de moneta, vel septem vel sex saltem ex eis, videbitur quod fieri debeat ut per dominum gubernatorem et consilium expositum et propositum fuerit, vel aliter de minori quantitate, et inter eos obtentum fuerit ad ballotolas vel lapillos albos et nigros, tunc fieri possit et debeat; ita quidem ut semper sint lapilli sive ballotole albe sex ad minus in qualibet eorum determinatione. Et si pauciores essent, non sit nec intelligatur aliquid obtentum fuisse inter eos.

Possint tamen sex ex eis consulere et terminare; sed tunc omnes sex debeant esse concordēs, nec aliter inter eos possit consuli examinari vel terminari. Et si tunc aliquis ex eis fuerit discors, sive si aliquis lapillus vel ballotola nigra inveniatur, sit et intelligatur illud tale negocium de quo tractabitur reprobatum, nec posse nec debere fieri, sed prorsus debeat remanere.

Si vero per sex ex eis ut supra deliberatum et obtentum fuerit quod illud negocium de quo tractabitur fiat, tunc dominus gubernator et consilium, audita ipsorum deliberatione, postea inter se deliberent de tali negocio modo quo de aliis negociis communis fit per eos, pro confirmatione et corroboratione ipsius talis negocii terminati per illos de moneta (1).

Nec possit aliter quam ut supra, quocumque modo vel ingenio qui dici vel cogitari possit, de pecunia communis Ianue aliquid expendi dari donari erogari remitti alienari vel diminui quomodocumque; sed si aliter quomodocumque fieret vel deliberatum esset per ipsos dominum gubernatorem et consilium, non valeat non teneat nec servetur.

Salvo semper et sane intellecto, non obstantibus dictis supra vel infra, quod dictum officium de moneta non possit consulere vel deliberare, etiam servatis omnibus solempnitatibus supradictis, quod fiat aliqua donatio erogatio seu remissio de aliquibus terris vel iuribus communis Ianue, nisi tantum de illis de quibus per dominum gubernatorem et consilium provisum et ordinatum fuerit.

De deliberationibus vero quibuscumque et decretis dicti officii de moneta fiendis per eos ut supra, fiat et fieri debeat semper publica scriptura per unum ex cancellariis domini gubernatoris et consilii. Qui omnia redigat seriatim in scriptis in uno libro, in quo nil aliud scribatur quam acta et gesta per dictum officium; ita tamen ut cancellarius antedictus

(1) Postilla marginale: *Infra, in 62.*

a se ipso nichil recordetur eisdem, nisi ea tantum que a domino gubernatore et consilio sibi forsitam fuerint iniuncta.

Et quando de liis que deliberata fuerint per ipsum officium aliquid solvendum mandabitur massariis generalibus communis, tunc in appodisia seu scriptura illius mandati fiat expressa mencio de deliberatione dicti officii de moneta, et die eius deliberationis. Et in ipsa tali appodisia vel mandato imprimatur sigillum dicti officii. Nec aliter dicti massarii, vel quecumque persona, solvant aliquid pro communi, sub pena restituendi de suo.

Possint tamen dominus gubernator et consilium, non obstantibus supradictis, expendere vel expendi facere in expensis minutis et accidentalibus de pecunia communis, sua propria auctoritate sine conscientia vel consensu dicti officii de moneta, singulis annis usque in libras sexcentas ianuinarum. Quas massarii, qui sunt et pro tempore fuerint, per appodisias domini gubernatoris et consilii, et eorum mandatum, teneantur solvere. Qui dominus gubernator et consilium in appodisiis que fient de ipsis quantitibus librarum sexcentarum teneantur facere denotari causam vel causas pro quibus solvetur dicta pecunia, et que sunt de summa librarum sexcentarum.

Nec possint vicegubernatores, vel alii quibus tales expense committentur, aliquam quantitatem pecunie ex dicta summa librarum sexcentarum solvere dare vel expendere, nisi habuerint vel habebunt inde appodisiam domini gubernatoris et consilii.

Nec aliquid ultra vel aliter possit expendi vel dari de aliqua pecunia communis Ianue, etiam condemnationum vel alia quacumque; et si quid aliter quoquo modo daretur quam ut supra, intelligatur et sit datum de pecunia illius qui daret, et non aliquo modo de pecunia communis Ianue.

Et teneatur dictum officium de moneta, saltem quatuor vicibus in anno, diligenter revidere examinare et calculare cartularia impositionum spendeorum cotumorum avariarum et aliorum debitorum communis impositorum et imponendorum, et operari quod omnes debitores qui restant ad solvendum compellantur ad solvendum.

Et similiter syndicos et procuratores communis Ianue, inquirendo et videndo si sollicite et attente substinent et manutinent iura communis tam in petendo quam in deffendendo.

Die xx iunii. Domini capitulares existentes in claustrum sancti Laurentii, in canonica, mandaverunt per me Iohannem de Vallebella notarium et statutarium eorundem concivium (?) apponi debere presentum additionem que incipit: « Et similiter syndicos » etc. et finit « in deffendendo » in presenti baylia officii monete.

Salvo et reservato ab omnibus supradictis, quod dictum officium de moneta non habeat locum super providenda in aliquibus expensis que essent utiles et necessarie pro salute custodia et defensione regiorum castrorum communis Ianue vel alicuius

eorum, nec super aliquibus stipendiariis equestribus vel pedestribus quos ipse dominus gubernator habet, vel in futurum habebit, pro conservatione iusticie et custodia et salute status regii et communis. Sed super predictis custodia defensione et salute status regii comunis et castrorum ipsi domino gubernatori et consilio de dictis stipendiariis qui ipsis utiles vel necessarij viderentur, et etiam super aliis casibus qui dictis domino gubernatori et consilio pertinere specialiter viderentur ad periculum salutem defensionem vel tutelam status regii et communis, ipsi dominus gubernator et consilium, requisitis aliquibus bonis et gravibus civibus usque ad numerum qui sibi videbitur expedire, secundum exigentiam et qualitatem casus occurrentis, possint providere et expendere pro ut eis videbitur oportunum, presenti provisione vel aliqua alia non obstante.

Et salvo quod dominus gubernator et consilium, et quilibet eorum, pro capiendo et interfici faciendo bannitos et malefactores, possint expendere usque in libras centum ianuinarum, pro quolibet bannito et malefactore, de pecunia communis per se ipsos absque eo quod dictum officium habeat interponere suum consensum; et nichilominus dominus gubernator solus possit et debeat et liceat ei malefactores et quoscumque bannitos de et pro publico crimine coniunctim et disiunctim inquirei persequi capi et interfici facere, pro ut parcius melius caucius et honorabile pro communi facere poterit.

Et possit ipse dominus gubernator solus pro predictis complendis, etiam sine consilio, expendere dare et solvere de pecunia communis Ianue, pro ut melius et temperancius poterit, usque in florenos ducentos pro quolibet malefactore forestato vel bannito; ita tamen ut quando ipse dominus gubernator solus velit tractare et facere supradicta, vel aliquod eorum, vel expendere predictis occasionibus aliquam pecunie quantitatem, teneatur tunc de tali actu facere noticiam consilio suo antianorum, vel saltem priori dicti consilii, dum tamen non teneatur nominare personam capiendam vel interficiendam.

Si autem persone capiende vel interficiende capi vel interfici non possint pro precio supradicto, tunc dominus gubernator possit expendere tantum ultra dictos florenos ducentos pro quolibet capiendo vel interficiendo quantum fuerit oportunum.

Isto tamen casu teneatur et debeat dominus gubernator in et coram consilio dominorum antianorum dicere actum quem velit facere fieri. Non tamen teneatur nominare personam capiendam vel interficiendam. Et aliter isto casu nichil ultra possit expendere.

Cassantes etc.

Mccccii die xxv augusti.

Illustris dominus Iohannes Lemeingre dictus Buciquaut, marescalus Francie, locumtenens regius citra montes et gubernator Ianuensium pro serenissimo domino rege Francorum domino Ianue, voluntate

consilio et consensu consilii dominorum antianorum in sufficienti et legitimo numero congregati, quorum presencium nomina sunt hec:

Dominus Georgius Adurnus prior
Dominus Seguranus de Nigro
Branchaleo de Grimaldis
Bartholomeus de Vulturo remorarius
Raffael Comunalis
Leo Lercarius
Lodisius Panzanus
Petrus Lavorabem
Enricus Squarzaficus et
Iohannes de Primo;

et ipsorum consilium auctoritate et decreto ipsius illustris domini gubernatoris, lecto audito et intellecto capitulo condito per officium dominorum capitulorum posito sub rubrica forma ellectionis et bailie officii de moneta, licet volumina capitulorum per ipsos promulgandorum nondum robur vel locum habeant nisi demum ipsis plene perfectis, considerantes tamen dictum capitulum circa quaslibet eius partes utilitates publicas continere et indigere corroboramine promptiori; omni iure modo et forma quibus melius potuerunt, corroboraverunt firmaverunt laudaverunt et approbaverunt dictum capitulum et omnia et singula in illo contenta. Mandantes illud de cetero observari attendi et compleri per dictum officium de moneta, et quoslibet alios magistratus et singulares personas, pro ut pertinet ad ipsorum officium et obedientiam. Omnibus aliis ordinibus decretis et statutis de dicta ellectione et bailia et contentis in eis huic obviantibus quoquo modo cassis et annullatis, quatenus presenti capitulo obviarent vel contradicerent quoquo modo.

Nota de faciendo capitulum quod consul Tane non habeat pro salario nisi summos quinquaginta.

Fiat capitulum ad litteram in ista forma, quia primum salarium fuit factum voluntarie et inordinate, et ponatur in capitulis Romanie.

Quod moneta ianuyna solum in Ianua possit expendi (1).

Statuimus et ordinamus quod in civitate Ianue vel districtu aliqua moneta non possit nec debeat expendi que non sit ianuyna, sive que non sit stampata ad cunium Ianue; et hoc lapsis sex mensibus a publicatione huius statuti in antea numerandis, sub pena a libra una usque in centum ianuynorum arbitrio officii mercantie, secundum quantitatem monete. Cuius capituli publicatio sit et facta esse intelligatur a die qua missa fuerit primum proclamatio de predictis. Que proclamatio mictatur per officium mercantie singulis mensibus dictorum sex mensium saltem semel.

(1) Postilla marginale: Ponatur in libro mercantie et in aliis communis.

Quod accomendatarii et socii stent iuri, et procedatur licet se dicant in longinquo rationes et cartularia dimixisse (1).

Si quis mercator, negociorum gestor, socius vel accomendatarius alicuius, fuerit conventus ad rationem reddendam vel faciendam accomendatori, socio, negociorum gestori vel domino principali, excipiat se non habere facultatem posse reddere rationem sue administrationis, ea ratione quod secum non habeat scripturas vel cartularia sua penes se, que dimixerit in partibus longinquis extra Ianuam et districtum; teneatur magistratus, tali exceptione non obstante, ultra in ipsa questione procedere et administrare iusticiam pro ut ipsi magistratui visum fuerit esse iustum (2).

Possit tamen et debeat dictus magistratus, non obstante sententia a se lata, dare terminum dicto mercatori, negociorum gestori, socio vel accomendatario, infra quem debeat produxisse dictas scripturas et rationes.

Quas si presentaverit infra terminum sibi datum, bene quidem, et tunc possit magistratus suam sententiam revidere et reformare. Si autem non presentaverit ea infra terminum sibi datum, rata maneant iudicata.

P E N D E N T I U M

De potestacia castri Bonifacii in lxxxxxii.

Ego ad honorem et utilitatem etc. tollatur.

De potestacia castri Bonifacii.

Statuimus et ordinamus quod oppidum castri Bonifacii regatur et gubernetur modo et forma consuetis et sub exemptionibus consuetis, ad beneplacitum et mandatum illustris domini gubernatoris et consilii.

De capitulatoribus et capitulorum emendatoribus.

Statuimus et ordinamus quod si illustri domino gubernatori et consilio videbitur et placuerit habere capitulatores et capitulorum emendatores pro emendandis et condendis capitulis et statutis, elligantur ipsi capitulatores per illustrem dominum gubernatorem et consilium de mense februarii singulis annis.

Qui capitulatores sint sex numero, boni cives et graves, debitis qualitatibus observandis; et cum eis sit statutarius. Qui iurati de ipsorum officio bene et legaliter faciendo, simul sint et esse debeant duobus diebus saltem cuiuslibet ebdomade, illis

(1) Postilla marginale: Cassum, quia bis.

(2) Altra id.: Addatur bailie officii mercantie; et est etiam scriptum supra in 55.

videlicet de quibus eis vel parti maiori eorum videbitur, ad dictum officium exercendum et executioni mandandum, nisi iusta causa remanserit arbitrio domini gubernatoris et consilii.

Quatuor tamen ex eis presentes possint et debeant eorum officium exercere, officiare et omnia facere et complere que ad ipsorum officium pertinebunt. Dictus autem statutarius debeat scribere fideliter et habere privata capitula et omnes emendationes que fient usque ad medium mensem novembris tunc proxime exclusivi. Ab inde vero in antea non debeant nec possint ipsi capitulatores se intromittere de dicto officio; sed capitula emendationesque quas fecerint usque ad medium mensem novembris tunc proximi, dictis domino gubernatori et consilio debeant presentare pro ipsis approbandis ratificandis et confirmandis.

Qui dominus gubernator et consilium capitula et emendationes ipsas legere et examinare sive legi et examinari facere teneantur, et ipsa approbare ratificare et confirmare seu reprobare usque ad kalendas decembris tunc proximi.

Quo tempore ipsi capitulatores in capitulis et emendationibus illis possint addere minuere corrigere mutare et facere de novo pro ut et si sibi videbitur, non obstantibus supradictis.

Ut autem omnis materia scandali tollatur, capitulatores ipsi non possint nec debeant facere aliquam emendationem vel statutum, per quem addatur vel minuatur aliquod ius alicui parti vel persone in aliqua questione pendenti vel mota in iudicio coram aliquo magistratu vel officio communis Ianue.

Et si inveniretur ipsos capitulatores emendationem aliquam facere, vel fecisse in preteritum aliquam emendationem vel capitulum, per que addatur vel minuatur seu additum vel diminutum fuerit alicui persone vel parti in aliqua questione pendenti seu mota in iudicio, sive coram aliquo magistratu vel officiali communis Ianue, dicta emendatio sive capitulum dicte persone vel parti non noceat nec prosit, ymmo sit dicta causa vel questio in omnibus et per omnia in eo statu in quo erat ante emendationem vel capitulum supradicta.

Quod potestates trium potestaciarum reddant ius in palacio.

Statuimus et ordinamus quod potestates Bisannis Pulcifere et Vulturi speciali iuramento teneantur, ad sindacamentum librarum viginti quinque ianuinarum pro quolibet, tenere suas curias et reddere ius in palacio novo communis Ianue, ubi nunc tenent et reddunt et tenere et reddere sunt sueti.

Quod revendentes non emant nisi hora tertia iam pulsata.

Statuimus et ordinamus quod revenditores ad minutum non audeant vel presumant emere ante tercias iam pulsatas, non obstantibus obstanciis quibuscumque.

MINISTRORUM

De porcis in civitate Ianue non tenendis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona corpus collegium vel universitas, cuiuscumque dignitatis gradus vel conditionis existat, ecclesiastica vel secularis, non audeat nec presumat, etiam si speciali privilegio fruatur, tenere in civitate Ianue vel suburbiis, extra domum, porcum porcā troiam vel verrum parvum vel magnum cuiuscumque generis vel speciei porcorum sit, nec eos extra domum vel stabulum ire permittat, sub pena soldorum viginti quinque pro quolibet et qualibet vice quibus aliquis ex predictis inventus fuerit extra domum vel stabulum. Cuius pene medietas sit accusatoris, et teneatur secretus, alia sit communis exigenda per ministros sive conservatores ⁽¹⁾.

Salvo si casualiter, contra vel preter voluntatem domini, exivissent stabulum sive domum, arbitrio ministrorum; vel nisi ducti ab extra transeundo per vicum ducerentur ad macellum.

Liceat tamen unicuique invenienti porcos predictos contra formam predictam extra domum, eos interficere vel in se retinere impune.

Et teneantur conservatores, mense quolibet saltem semel, inquirere et inquiri facere si quis contrafecerit in predictis; alias in libris decem possint et debeant sindicari.

Ne macellarii extra macella portent carnes venales.

Statuimus et ordinamus quod aliquis macellarius, vel macellarii famulus sive nuncius, non audeat vel presumat extrahere vel portare, vel extrahi facere vel portari, aliquam carniū quantitatem venditam vel vendendam, nisi pro usu suo et familie sue tantum extra macellum; sub pena a soldis viginti usque in centum ianuinarum, arbitrio conservatorum, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

Salvo si portando ipsas carnes palam, eas presentarent coram conservatoribus, et eis dicerent ipsarum quantitatem et nomen illius cui illas vendidissent vel portarent.

Quod artifices emptores solvant precia rerum venditoribus, licet eas comunicent.

Statuimus et ordinamus quod macellarii fornarii et singuli alii artifices, quicumque sint illi, qui emerint aliquas res vel merces ab aliqua persona, teneantur et debeant precia rerum emptarum solvere venditoribus in solidum, licet eas comunicent vel partiantur cum aliis artificibus artis eorum vel cum aliis quibuscumque.

(1) Postilla marginale: *Revideatur numerus porcorum sancti Antonii et hic includatur, non obstantibus contentis in dicto capitulo.*

Quod sclavi inter se matrimonia contrahentes non liberentur a domini potestate propterea.

Statuimus et ordinamus si quis servus et serva matrimonium sive contubernium etiam cum domini voluntate contraxerint, quod propterea non sint vel censeantur liberi, vel a potestate et servitute domini liberati, salvo si dominus expresse consentiat et testetur quod franchi et liberi sint.

Si autem dominus consenserit quod servus vel serva nubat in liberum sive franchum, vel francham sive liberam, eo ipso consensu sit et intelligatur liberatus vel liberata a domini vel domine potestate, salvo tamen iure patronatus.

PENDENTIUM

De publico communis extra portam sancti Andree et in decursu Bisannis inquirendo.

Statuimus et ordinamus quod quilibet magistratus teneatur inquirere et videre extra portam et murum sancti Andree, si quid ibi super publicum communis edificatum et fondatum est. Et quicquid viderit vel invenerit factum super publico, destrui et removeri faciat penitus. Nec paciatur aliquis magistratus quod aliquis super publico ibi edificet in futurum.

Et eodem modo inquireat et videat, si in Bisanne in decursu fluminis super publicum aliquid factum sit ad dampnum et lesionem communis, idque penitus removeri et tolli faciat magistratus. Salvo si predicti, qui habent aliquid edificatum vel factum contra predicta vel aliquod predictorum, ad aliud concordium sive pactum cum communi pervenerint.

De custodiendo illum qui deliberatus fuerit per personam.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli magistratus et officiales, iudices et milites atque servientes, teneantur et debeant, si sibi vel alicui eorum denunciatum fuerit per aliquem cui aliquis fuisset consignatus vel deliberatus personaliter, expensis tali deliberati vel consignati custodire vel custodiri facere diligenter in loco convenienti de quo exire non possit, nisi ad voluntatem creditoris vel nisi facta solutione in voluntate dicti creditoris.

De electione quatuor rectorum comperarum salis et eorum officio.

Statuimus et firmiter ordinamus quod per officia visitorum et protectorum, vel maiorem partem eorum, elligantur et elligi debeant quatuor boni viri, debitis qualitatibus observatis, officium quorum consistat in subscriptis. Videlicet, quod ipsi quatuor

teneantur et debeant, vinculo iuramenti, denunciare in scriptis vel in cedulis extrahere omnes illas personas cuiuscumque conditionis vel status existant, ianuenses vel extraneas, quas intellexerint vel crediderint verisimiliter, vel eis aut eorum maiori parti videbitur, fraudem dolum vel maliciam fecisse tractasse ordinasse vel commixisse in sale, contra formam tractatum ordinamentorum capitulorum contractuum instrumentorum vel alicuius eorum super sale editorum vel salis occasione; et ipsis in cedulis apponere penas quibus incurrerint, seu ipsis vel maiori parti eorum videbitur ipsas personas incurrisse, in dictis capitulis statutis contractibus ordinamentis vel instrumentis denotatis.

Et dominus potestas civitatis Ianue, et quicumque magistratus dicti communis, quibus dicte cedule fuerint presentate, teneantur precise, nulla exceptione defensione vel excusatione admissa, habere dictas cedulas et contenta in eis contra personas denunciatas; et bona ipsorum habeantur pro legitima probatione.

Nec contra ipsas, seu contenta in ipsis cedulis, recipiatur vel audiatur probatio; sed sit pro ipsis cedulis et contentis in eis iuris presumptio et de iure.

Et ipsas cedulas et contenta in eis teneantur et debeant cum effectu contra ipsas personas denunciatas et bona ipsarum executioni mandare, et penas in ipsas cedulas appositas exigere et extorquere et cum effectu effectui mancipare, et hoc infra dies octo incipiendos a tempore quo ipsis magistratibus vel alicui eorum ipse cedule fuerint presentate, procedendo cum effectu tam contra personas et bona dictarum personarum, quam contra quoscumque fideiussores eorum, in omnibus et per omnia et eisdem modis et formis quibus et sicut procedere debet dominus potestas Ianue in cedulis sive super cedulis extractis per officiales officii robarie, sive alio quocumque modo promptiori et meliori. Quas penas teneantur magistratus exigere, et dari et solvi facere massario dictorum quatuor constituendo per ipsos, pro ipsis dandis et solvendis comparis et officiiis quibus introitus salis fuerit assignatus.

Et compellantur et compelli debeant, omni exceptione et executione expulsa, ad dictum officio suscipiendum iurandum et exercendum.

Quorum officium duret ad beneplacitum magistratus elligentis eos.

De pagis non faciendis illis qui non sunt de dispendio (1).

Quia conveniens est quod illi substineant onera qui percipiunt emolumenta, statuimus et ordinamus quod non possit nec debeat aliquo modo dari vel solvi aliqua quantitas pecunie per consules salis, nec per aliquos officiales communis Ianue, etiam mandato domini potestatis, quod mandatum aliquis magistratus non teneatur facere, alicui persone collegio

(1) In margine: *Infra in 73, 64.*

vel universitati qui habeant in comparis communis Ianue, nisi sint de dispendio communis Ianue, vel nisi solempniter se obligaverint ad expendendum de ipsis comparis mutuis et collectis et aliis avariis communis Ianue. Si autem talis solutio fieret, teneatur dominus potestas eum condemnare pro qualibet vice in libras viginti quinque ianuinarum; et ultra id quod solverit ei auferre et restitui facere communi Ianue.

Insuper scribe consulum salis et aliarum comperarum communis Ianue sacramento teneantur non scribere aliquem locum, nec partem loci, alicui persone collegio vel universitati que non sit de dispendio communis Ianue, nisi obliget se de expendendo in mutuis collectis et aliis avariis communis Ianue de ipsis comparis, quousque ipsas habuerit, in communi vel pro illis quas in communi habebunt. Et si quis contrafecerit, condemnatur in libris viginti quinque ianuinarum pro qualibet vice.

Salvo, non obstantibus supradictis, quod infrascripte persone domus ecclesie monasteria ac quodlibet ipsorum, quamdiu placuerit communi Ianue, possint in dictis comparis licenter habere et ipsis fieri solutio ipsarum comperarum, ipsis etiam non facientibus dictas promissiones, solummodo pro quantitibus infrascriptis, si eas modo habent in dictis comparis et non de cetero acquisitis; abbatissa et quatuor ex melioribus monialibus ipsius monasterii, vel monasteriorum, in fide et ordine suis per Deum vivum asserentibus quod ipse compare et loca sunt proprie illius persone loci ecclesie vel monasterii, sine aliqua fraude vel ingenio, ita quod nullo modo sint alicuius alterius seu pertineant alicui alteri in futurum.

Dicte vero persone loca ecclesia et monasteria ac quantitates sunt hec:

Monasterium sancti Petri de Prato, in comparis salis libras octingentas quinquaginta lb. dccc l.

Monasterium sancti Sepulcri, in comparis salis libras sexcentas quindecim » dc xv.

In compera librarum centum milium libras quingentas » d.

Monasterium sancti Columbani, in comparis salis libras quinquagentas sexaginta tres » d lx iiii.

In compara librarum triginta milium libras triginta » xxx.

Monasterium de Valle in Christo in Rapallo, in comparis salis libras octingentas » dccc.

In compara librarum centum milium libras centum » c.

Conventus monasterii de Carbonaria, libras mille centum » m c.

Monasterium Latronorii, in comparis salis libras quinquaginta » l.

In compara librarum centum milium libras quingentas quinquaginta » d l.

Collegium infirmorum sancti Lazari, libras centum decem » c x.

Monasterium de Faxollo, libras trecentas lb. ccc.

Monasterium sancti Thome de Ianua, libras trecentas octoginta octo » ccclxxxviii.

Monasterium sancti Philippi et Iacobi de Arcubus, in comparis salis et librarum centum milium libras octingentas » dccc.

Monasterium sancti Andree de Porta, in compera librarum centum milium libras centum » c.

In compera librarum viginti milium libras centum » c.

Moniales sancte Marie de Belvedere, libras mille quingentas » md.

Monasterium sancti Eustachii libras centum » c.

Monasterium sancte Agathe de capite pontis, in compera salis libras octingentas » dccc.

Anna monialis monasterii sancti Mathei, in compara salis triginta milium libras octingentas quinquaginta » dccc l.

In compara librarum centum milium libras ducentas vigintiquinque » cc xxv.

Monasterium sancti Petri de Mesema, libras »

Monasterium de Aquazola sive de Albingana, sive moniales de Aquazolla, libras centum » c.

Hospitale sancti Iohannis, libras quingentas » d.

Monasterium sancti Petri de Prato, in ecclesia sancte Lucie, libras centum » c.

Et quando consules futuri facient vel facere debent participibus primam pagam, non faciant alicui, nisi primo iuraverit in suo sacramento et manifestaverit cuius sint compare supradicte, sine aliqua fraude vel ingenio. Et fiat ipsi persone paga pro suis comparis.

Et si manifestaverit esse ex ipsis aliqua loca alterius persone, si illa persona est in dispendio et iuret ipsas comperas esse suas, fiant sibi page. Et si non erit in dispendio Ianue, non fiant sibi, nisi se obligaverit et fideiussorem prestiterit secundum formam presentis capituli.

Et si quis predictorum, sive qui dictas quantitates vel de predictis quantitibus recuperaverit et in alios introitus collocaverit, illud privilegium habeat et habeant de ipsis predictis quantitatibus tantum.

De non ponendo in vino vinum vel aquam (1).

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli potestates districtus Ianue teneantur et debeant inhibere hominibus suarum potestaciarum, ut vinetam vel lobium sive moyras vel aliquod dulce ponant nec misceri faciant, vel consesciant immisceri vel

(1) Postilla a margine: Ponatur in capitulis ministrorum.

587

poni, in vino quod vendi debeat, sub iuramento quod in principio suorum regiminum prestatur, et sub pena librarum vigintiquinque ianuinarum pro quolibet et qualibet vice; quarum tertia pars sit ipsius potestatis, tertia accusatoris, et habeatur secretus, alia tertia sit operis portus et moduli. Quam penam dicti potestates et quilibet eorum exigere teneantur ipso facto, infra dies decem a die denunciationis facte. Alioquin sindicentur pro quolibet contrafaciente et qualibet vice in libris vigintiquinque ianuinarum. Et nichilominus dictus potestas civitatis Ianue, si sibi denunciatum fuerit, teneatur exigere dictam penam. Alioquin possit et debeat sindicari in libris quinquaginta ianuinarum pro quolibet vice.

Ne terre communes approprientur.

Nemini liceat terminos apponere in terris communibus sive comunagiis alicuius ville districtus Ianue. Et si qua divisio terminatio acquisitio vel assignatio inveniretur facta de aliquibus terris communibus vel comunagiis alicuius ville vel terre districtus Ianue que communes fuissent, et in comunione essent inter homines ville seu habentes terras in ipsis, non valeat nec teneat ipso iure; nec aliquod instrumentum vel scriptura publica super predictis vel aliquo predictorum facta valeat vel teneat nec possit, ut per aliquam personam corpus collegium vel universitatem in iudicio vel extra; ymmo communes sint et perpetuo remaneant.

Nec aliquis magistratus communis vel districtus Ianue super predictis vel aliquo predictorum possit vel debeat aliquam personam ius in eis se habere pretendente audire, vel scripturam inde factam admittere, aliquo capitulo non obstante.

Quod nemo prohibeat trahi vel conduci lignamen per terram suam.

Non possit aliqua persona prohibere trahi vel conduci arbores et lignamina civium Ianue per terram suam vel ad se pertinentem, quia exinde se asserat damnum pati; quin potius arbores et lignamina per quamcumque partem melius possint trahi vel conduci de silva, restituendo scilicet dampnum vel guastum quod quis propterea pateretur, arbitrio magistratus.

De non boscando in nemoribus castro Pareti pertinentibus.

Teneantur et debeant potestates castri Pareti et Dalfini prohibere precipere et vetare quod aliqua persona non tronchet boschetur vel incidat aliquo modo in boschis montis Ursalis, vel boschis pertinentibus castro Pareti et Dalfino et communi Ianue, sub pena librarum decem ianuinarum pro quolibet qui boscaretur ibi sive in illis boschis, et qualibet vice qua inciderit vel incidi fecerit in ipsis boschis. Quilibet vero potestas et castellanus locorum pre-

dictorum teneatur et debeat observare predicta, sub pena librarum viginti quinque ianuinarum pro quolibet, et qualibet vice qua fuerit contrafactum.

Nec faciant dicti potestates boschari vel tronchari vel incidi in ipsis boschis, nisi fecerint incidere quolibet ligna necessaria castro Pareti.

Qui potestates, si quam personam invenerint vel audiverint contrafecisse, incontinenti scribant nomina contrafacientium, seu scribi faciant, et a contrafacientibus capiant securitates de se presentando, sub pena librarum vigintiquinque ianuinarum.

Salvo quod homines Pareti et castri Dalfini, pro usu domorum et habitationum suarum, possint incidere in ipsis boschis pro reparatione domorum et habitationum suarum.

De castro Bonifacii.

Statuimus et ordinamus quod omnes universi et singuli burgenses castri Bonifacii et habitantes in illo sint liberi, quantum ad suam propriam pecuniam pertinet solummodo, a collecta maris eundo et redeundo Bonifacium, et ab omni dacita et exactione sint exclusi, salvo a custodia dicti castri.

Nec potestas Bonifacii possit ab eis auferre quicquid de rebus eorum.

Nec prohibeatur ullo modo quin ipsi de Bonifacio libere et expedite vendere comperare et incantare possint.

Potestates autem Bonifacii non exeant de ipso castro, venandi vel aucupandi causa, ante ortum solis; et quando iverint, teneantur ante solis occasum reverti. Nec possint dicti potestates dare licentiam alicui ex eorum servientibus recedendi de castro, nisi dimisso aliquo ad castri custodiam sui loco; quo casu, serviens licentiatus teneatur et debeat esse reversus infra dies quindecim proximos.

Qui potestates prohibeant quod in castro Bonifacii aliquis non possit levare domum, que sit in facie deversus capum Romanellum altior quam sit modo; et si levata fuisset, potestas dirrui faciat eam totam. Quod si potestas permiserit alicui hedificare in dicta facie, ille vero cui permissum est hedificare levaverit ipsam domum ultra quam esset vel esse deberet ut supra, teneatur ipse potestas contrafacientem condemnare in libras quinquaginta ianuinarum. Et hec idem potestas teneatur et debeat denunciari hominibus Bonifacii, ut a predictis sibi valeant precavere.

Preterea compellat ipse potestas burgenses Bonifacii, qui habent pro unoquoque scilicet valorem librarum quinquaginta vel inde supra, quod teneant seu tenere faciant minas grani quingentas pro securitate castri. Et singulis mensibus duobus, inquirat et faciat inquiri si quisque ex predictis habuerit et tenuerit illud quod sibi impositum fuerit; et eos inventos non habere, punire teneatur et debeat.

Claves autem ipsius castri per unamquamque noctem a porterio consignentur ipsi potestati. Qui, clavibus receptis, inquirat clavaturam porte castri ad

sciendum si bene sit clausa. Quas claves nullo modo dimictat ipsi porterio nec alii cuicumque, quam sibi ipsi.

Nec patiaturs ipse potestas quod ante ecclesiam sancti Laurentii, sitam in Bonifacio, quisquam hedificet, sive hedificium aliquod faciat vel cohartet ecclesiam.

Teneantur potestates Bonifacii iuramento prohibere quod in portu Bonifacii non recipiant nec receptent aliquem cursalem vel piratam existentem in contumacia cum communi Ianue, sub pena librarum trecentarum pro quolibet potestate contrafaciente et qualibet vice, et ultra privationis ab ipso officio. Cui potestati fiat presentis paragrafi noticia antequam eat ad dictum officium exercendum.

Qui potestates etiam teneantur quicquid habuerint de vintenis et bannis pecuniariis, et quidquid exegerint, convertere in melioratione et fortificatione dicti castri Bonifacii.

Non detur autem nec possit dari stipendium servienti alicui potestatis Bonifacii minori annis decem-octo. Et si contrafieret, incidat in penam dator dicti stipendii librarum vigintiquinque ianuinorum.

Qui potestas teneatur de aliquo ligno armato, quod non sit de iurisdicione Ianue, ultra homines decem in Bonifacio non permittere intrare. Nec de calce Bonifacii in Corsicam vel Sardineam permittat deferri. Et quod carubia, vel regalia communis in Bonifacio existentia, faciat expedire. Et hominibus etiam Bonifacii prohibeat et iniungat quod in ampulia vel districtu non faciant aliquod onus grani vel ordeï per se vel per interpositam personam, nisi tantum pro ipso in Ianua vel in Bonifacio deferendo; nec ipsum in totum vel in parte alicui vendent vel alicubi deferent. Et de hoc teneri faciant participes lignorum speciali iuramento.

Prohibeat etiam dictus potestas hominibus Bonifacii quod lignamen per se vel alium non mittant vel deferant in Sardineam ad revendendum; nec permittant incidere lignamen quod alibi quam in Ianua vel Bonifacio debeat aportari.

Non possit potestas Bonifacii per se vel alium mercationem deferre vel habere in Bonifacio, que libras tricentas excedat.

Non det alicui potestas stipendium qui in propria persona non faciat vigilias et custodias castri, exceptis scribis magistris ruptoribus et manualibus.

Fiat fieri potestas Bonifacii excubias sive guaitas in locis ubi fieri consueverunt.

In porta Bonifacii, que darsena dici consuevit, potestas faciat fieri tres clavaturas, quarum claves potestas ipse teneat penes se; et si que alie claves portarum fuerint, pari modo.

Nec cogat potestas aliquam personam sibi pignus dare, que possit et velit prestare fideiussores ydoneos de solvendo illud in quo fuerit condemnata, absolutiones et condemnationes in parlamento publico faciendo

Omnes cossi, et alie quecumque persone habitantes in districtu Bonifacii, teneantur facere rationem con-

querentibus de eis, et stare iuri secundum iura capitula et consuetudines civitatis Ianue sub potestate Bonifacii et eius examine, pro ut facere tenentur et consueverunt burgenses Bonifacii habitantes in castro et alii ianuenses. Et si potestas contrafecerit, quod diligenter inquirere teneantur syndicatores communis Ianue, in libris centum ianuinorum condemnare ipsum teneantur.

Nec possit aliquis serviens potestatis, vel aliqua alia persona, in una eademque nocte facere plus quam unam custodiam.

Nec aliquis pisanus de nocte in castro Bonifacii debeat hospitari, nisi esset qualibet occasione captivus.

Nec possit aliquis esse scriba Bonifacii, vel ibi exercere officium scribanie, qui sit de Bonifacio vel qui habeat uxorem de loco predicto.

De agutis in circulis non ponendis (1).

Statuimus et ordinamus quod barrilarii, seu aliqui de arte barilariorum et qualibet alia persona, ligent coniungant et solvant, et ligare coniungere et solvere teneantur, circulos barilium sitularum et quorumlibet vasorum eiusmodi de et cum salice et cum ligaminibus salicis.

Prohibentes quod aliquis barrilarius et alia persona non possint audeant vel presumant ponere in ipsorum vasorum parte aliqua etiam circulatorum clavos seu agutos vel aliud ferrum, sub pena librarum decem ianuinorum pro quolibet et qualibet vice qua fuerit contrafactum.

Quod potestates districtus Ianue marcatas mensuras et pensas habeant ut in Ianua.

Statuimus, et irrevocabiliter observari decernimus, quod per potestates qui pro communi Ianue a Corvo usque Monacum et a Iugo usque mare constituentur, qui ex hoc iuramenti debito teneantur, haberi debeant et teneri, per quemlibet scilicet in sua potestacia, omnes pense omnesque mesure tam blave et quarumcumque victualium quam vini et olei, tales videlicet quales sunt et erunt pense et measure Ianue, et marcatas marco communis Ianue.

Firmiter prohibentes quod ad alias pensas seu mensuras emi vendi mensurari vel ponderari non debeat nec possit. Et si quis reperiaturs ad alias pensas seu mensuras emere vendere mensurare vel ponderare, quam ad marchatas marchos communis Ianue, primo comburantur ipse measure et pense et totaliter destruantur; et nichilominus potestates et rectores teneantur auferre cuilibet contrafacienti et qualibet vice libras decem ianuinorum, postquam habuerint, vel verisimiliter habere potuerint, noticiam de predictis.

Universi quoque potestates constituti in qualibet parte civitatis Ianue et districtus, iuramenti debito, teneantur in principio sui regiminis admonere

(1) Nel margine: Ponatur in libro ministrorum in 2.

homines sue potestacie, et specialiter albergatores re-
venditores et molinarios, ut mensuras ad quas emunt
vendunt mensurant vel ponderant, quartinos et quar-
tas, medias quartas, barrilia, media barrilia, scopel-
los, pintas, libras, medias libras et uncias, tam pro
vino et oleo quam pro quacumque alia re, habeant
iustas et legales et marcatas marco communis Ianue.
Quod si non fecerint et habuerint, auferat cuilibet
contrafacienti potestas, sub quo contrafaciens fuerit,
soldos viginti pro quolibet, et qualibet vice qua in-
ventus fuerit mensuras et pensas non habere ut supra
iustas legales et marcatas. Et si quis ex dictis pote-
statibus contrafecerint, sindicentur pro quolibet et
qualibet vice qua contrafecerit in libras decem ianu-
inorum.

Et sit presens capitulum abrogatorium et deroga-
torium cuicumque alii capitulo consuetudini desue-
tudini atque iuri, adeo etiam ut contra presens capi-
tulum aliquis allegare dicere vel proponere quicquam
vel sententiam ferre non audeat vel presumat, nec
etiam aliquid impetrare, et omnia et singula impetrata
contra formam presentis capituli careant omni iure
et roboris firmitate, et nulla sint et censeri debeant.

De viis a Saona usque Ianuam reparandis.

Statuimus et ordinamus quod quociens magistratui
videbitur esse utile vel necessarium, denunciaret man-
det vel scribat potestati et communi Saone ut pre-
parent reparent et aptent viam et stratam publicam
a Saona usque Albizolam; et potestati ac hominibus
Varaginis ut aptent et reparent viam usque ad san-
ctum Iacobum de Cogoleto et a sancto Iacobo usque
ad pontem; et hominibus de Arenzano quod aptent
viam usque ad hospitale; et potestati et hominibus
Vulturi quod aptent usque Pelium; et hominibus
Pellii quod aptent usque ad Sanctum Petrum de
Arena.

Teneatur etiam magistratus constringere et eligere
personam, vel personas, que vias et stratas ipsas
aptari et reparari et ordinari faciant pro ut melius
videbitur ad utilitatem et commodum euntium et
redeuntium, sub pena librarum quinquaginta ianu-
inorum, et qualibet alia arbitrio magistratus.

De via Sancti Petri de Arena reparanda.

Statuimus et ordinamus quod potestates vallis Pul-
cifere et Vulturi faciant et curent, quod homines
Sancti Petri de Arena versus Campi laborent et la-
borare debeant ad defensionem et munimen aque
in suo lecto reducende ut melius videbitur pertinere.

Qui potestas Pulcifere teneatur facere portari et
poni per homines plebatus Sancti Petri de Arena in
strata que est a capite Farii usque Pulciferam, tam
per stratam Riparolii quam per stratam Corniliani,
tantam saburram et tantam arenam que sufficiat ad
bonitatem ipsius strate in qualibet parte ubi necesse
fuerit in dictis confinibus et via que distructa esset
per impetum aque.

*De viis reficiendis ne aque fluviorum vel clusarum
molendinorum labantur in viis.*

Si clusa alicuius molendini fuerit iuxta aliquam
stratam publicam, teneatur magistratus compellere
dominos molendini et molinarios eius cuius fuerit
dicta clusa, vel pro quo facta fuerit, ita murare
dictam clusam deversus stratam, quod aqua ipsius
cluse non possit ascendere vel labi per dictam viam
aliquo modo.

Et etiam ipsos dominos et molinarios compellere
quod nullo modo advertant aquam Bisannis de loco
suo causa ducendi ad ipsam clusam, taliter quod
possit labi vel decurrere in viam publicam, vel ipsam
viam destruere, vel aliquo modo nocere transeun-
tibus vel euntibus per ipsam viam.

Magistratus vero teneatur precipi vel denunciari
dominis vel molendinariis ipsius molendini cuius
fuerit dicta clusa, quod predicta observent, sub
pena librarum vigintiquinque ianuinorum. Et nichilominus
reficiant stratam que fuerit illa occasione
destructa.

De molendinis meliorandis vel reficiendis (1).

Si quis in rehedicando vel meliorando molendino
sibi communi cum aliquo expensas aliquas fecerit
sive in aquaricio sive in ceteris ad ipsum molen-
dinum pertinentibus, et consors vel consortes partem
expensarum que ipsum contingeret ad admonitionem
vel mandatum magistratus restituere et solvere dicto
rehedificanti seu melioranti distulerit seu recusaverit,
possit et debeat dictus rehedicator vel meliorator
uti frui et gaudere ipso molendino hominibus et
bestiis et omnibus introitibus ipsius molendini in
totum, tamdiu videlicet quandiu ille alius distulerit
et recusaverit reficere et restituere sibi in duplum
expensas sibi contingentes pro parte quam haberet
in molendino, computato in expensis ipsius introitu
molendini.

Si vero aliquis molas vel quodvis aliud instru-
mentum propria habeat in molendino communi, te-
neatur consortibus iusto precio communicare et ipse
consors vel consortes precium ipsum solvere. Quod
si solvere noluerint, possit dominus molarum et in-
strumenti eas de molendino ipso exportare. Si vero
ipsas molas et instrumenta in ipso molendino di-
mittere quam exportare maluerit, possit et ei liceat
de introitu molendini retinere et in se capere du-
plum eius precii quod contingeret consortem si molas
ipsas emere voluisset. Quod si consortes ipsum pre-
cium ei solvere voluerint, sed ipse dictas molas vel
instrumenta communicare recusaverit, teneatur domi-
nus dictarum molarum et instrumenti nichilominus
ea in molendino dimittere.

Si autem aliquod molendinum propter inonda-
tiones aut impetum aquarum, vel alia qualibet occa-
sione vel causa, amissum fuerit seu destructum, et

(1) In margine: *Cassum, quia infra in 252.*

aliquis seu aliqui de consortibus voluerint illum reficere et rehedificare, et expensas propterea facere, possit et debeat ille vel illi, qui ipsas expensas fecerint vel fecerit, in illo molendino construendo reficiendo vel rehedificando habere et recipere gaudium proficuum et introitum ipsius molendini tamdiu quamdiu de duplo expense plenam solutionem habeant. Et hoc si et quando reliqui consortes presentes in Ianua vel districtu inde admoniti fuerint, vel, eis absentibus, admonitis eorum uxoribus vel uxore si eam habuerint; et si non habuerint eam, admonitis duobus ex propinquis eius vel eorum taliter absencium; et tamen, tali admonitione non obstante, tales admoniti ipsum molendinum reficere vel rehedificare et expensas proinde facere noluerint.

De aqueductu molendinorum reficiendorum.

Si quis habens molendinum in aliqua parte Ianue vel districtus, voluerit clusam vel aqueductum ipsius molendini destructam vel destructum ab impetum aque facere construi vel refici in illo loco in quo erat vel esse consueverat, possit et debeat clusam et aqueductum ipsum licenter reficere in illo eodem loco ubi erat ante remotionem ipsius ob impetum aque. Et hanc licentiam cuicumque reficere volenti quilibet magistratus concedere teneatur, sub pena librarum decem ianuinarum.

Si vero clusa vel aqueductus predicti reficiendi iuxta viam publicam forte erant, ob quorum refectiorem vel constructionem via ipsa forsitan dicatur astringi, teneatur magistratus non audire aliquam personam inde querimoniam deponentem, dum tamen ille qui clusam vel aqueductum ipsum refecerit, vel reficere seu construere voluerit, dimittat viam ipsam amplam et largam arbitrio duorum bonorum virorum, quos ad hoc magistratus duxerit non suspectos partibus eligendos.

Nec possit aliqua persona, que habet terras iuxta ipsos aqueductus seu clusas, aquas ipsas de cursu labili et recto in quo solite sunt decurrere remove, quin videlicet ipsa remotio possit esse damno ad molendinum vel eius incomoditas vel deterioratio, ita quod propterea ipsa molendina de cursibus aquarum suarum non dampnificentur.

Salvo quod si quis haberet ius ducendi aquam dicte cluse ad terram suam, id licenter facere possit non obstantibus supradictis.

Si quis autem contrafecerit, solvat communi Ianue qualibet vice soldos centum ianuinarum; quorum dimidia sit communis et alia accusatoris, et habeatur secretus.

Et non possit aliquis uti beneficio huius capituli, qui infra annum, a die qua inceperit molendinum facere computandum, non compleverit ipsum molendinum canalibus rotis et molis et aliis instrumentis necessariis et consuetis ad molendinum.

Et in ipso molendino possit et debeat recipere et recipiat volentes molere sicut alia molendina.

De illis qui habent in comparis salis, et in duobus denariis maletolte et in denariis maris, vel in aliis comparis communis.

Si quod corpus collegium universitas vel aliqua persona, que vel quod non expendat in mutuis collectis et avariis communis Ianue sicut cives Ianue faciunt, habet vel habebit de cetero aliquem locum, unum vel plures vel aliquam partem loci, in comparis salis communis, seu aliquid in dictis comparis, seu in compara denariorum duorum de mala tolta, seu in denariis maris, vel in aliquibus aliis comparis communis, ex quibus percipiatur seu percipi debeat vel percipi consueverit aliquis introitus vel aliquid annuatim, teneatur vicarius, infra dies quindecim postquam ei denunciatum fuerit, admonere ipsam personam collegium corpus vel universitatem, si presens fuerit in Ianua vel districtu, et si fuerit extra Ianuam vel districtum denunciare domus quam habitare consuevit, vel si domum non habuerit denunciare in consilio, quod de eo quod habet in comparis expendat et avarias faciat in communi sicut ceteri cives faciunt. Quod quidem si facere noluerit, admoneat ipsam personam corpus collegium vel universitatem quod quicquid habet in dictis comparis alienet et transferat in aliquem qui expendat de ipsis comparis et avarias faciat sicut ceteri cives, et hoc infra tres menses a die admonitionis facte. Quod si neutrum voluerit facere⁽¹⁾, teneatur vicarius iniungere et precipere consulibus salis, et illis qui constituti erunt super solutionem de dictis introitibus faciendam, et scribis eorum, ut quicquid illa persona collegium corpus vel universitas habet in dictis comparis describant, seu describere debeant, de super illos et illud totum scribere super commune in columpna communis Ianue; et ipsi consules, et ille qui preerit ipsis officiariis et scribe eorum, teneantur predicta describere de super illam personam corpus collegium vel universitatem, et super commune scribere et in columpna communis Ianue infra secundam diem a die precepti eisdem facti; quod si non fecerint, teneatur magistratus ipsos et quemlibet ipsorum condemnare in libras ducentas. Et nichilominus faciat ita quod describantur de super illam personam corpus collegium vel universitatem, et scribantur super commune, et remaneant in columpna comunis quousque illa persona corpus collegium vel universitas de ipsis alienationem fecerit in aliquam personam, et super ipsam scribi, que expendat de ipsis comparis et avarias communis faciat sicut et faciunt ceteri cives.

Quod quidem si fecerit, et quandocumque fecerit hoc, teneatur magistratus facere ei describi de columpna comunis et scribi super illam personam in quam alienata fuerit, que expendat de ipsis comparis et avarias faciat sicut et ceteri cives faciunt. Introitus autem qui percipiuntur ex ipsis, seu percipi

(1) A margine: *Supra in 67.*

595

debebunt, per totum illud tempus quo scripta erunt super commune, restitutionem faciant. Salvo tamen quod presens capitulum non habeat locum.

*De fraudibus evitandis, tentatis
contra illos qui habent laudes represaliarum (1).*

Ne fraudes committantur contra illos qui habent laudes represaliarum contra aliquas quascumque personas, statuimus quod nulla persona, cuiuscumque conditionis existat, presumat gerere negocia alicuius, sive societatem contrahere in Ianua vel districtu, cum aliqua persona contra quam laudem represaliarum aliqua persona de Ianua vel districtu fuerit consecuta. Nec etiam presumat trafegare vel scansare per civitatem Ianue vel districtum aliquas mercationes res vel bona alicuius extranee persone, contra quam vel quas aliqua persona civitatis Ianue vel districtus laudes represaliarum fuerit consecuta; nec etiam aliqua persona ex predictis aliquas mercationes emere, vel aliquo titulo aquirere, pro ipsis deferendis per Ianuam vel districtum, ea intencione vel pacto quod postea dictas res et dictas personas redire debeant sive restituere eidem vel eisdem, vel alicui alii persone contra quam laudem represaliarum aliquis ianuensis fuerit consecutus. Et si denunciatum fuerit octo sapientibus mercantie aliquam personam fecisse contra predicta vel aliquod predictorum, teneantur ipsi octo procedere contra personam denunciata sibi ad inquirendam veritatem de predictis. Et si eis videbitur quod aliquid fecerit contra predicta vel aliquod predictorum, teneantur personam illam de qua eis videbitur contrafecisse denunciare magistratui, et exprimere res et quantitates in quibus videatur contrafecisse; et magistratus teneatur procedere contra ipsos ad exactionem eorum de quibus denunciatum fuerit ipsi magistratui illam personam vel personas contrafecisse, infra dies quindecim a die denunciationis sibi facte per dictos octo; et quicquid exactum fuerit contribuere inter habentes laudes contra illos quorum fuerint dicte res.

De emancipationibus liberorum.

Non interponat nec prestat magistratus suam auctoritatem alicui volenti emancipari, quem tradat et cognoscat id petere ad dampnum communis vel alicuius persone, et quem violenter et constricto pater emancipet. Nec emancipet aliquem magistratus, quin primo bonam et ydoneam cautionem fecerit vel dederit, quia de quanto pater eius dederit vel dabit ei collectas et obsequia civitatis Ianue faciat ipse emancipatus sicut ceteri Ianuenses de posse suo fecerint et expendiderint, et quod in cursum non ibit vel intrabit nisi de mandato magistratus. Et si quis, ob emancipationem, recusaverit dare collectam de bonis que habuerit a patre, aut a patrimonio matris, teneatur magistratus de bonis et rebus patris col-

lectam accipere quemadmodum ab aliis civibus Ianue acceperit vel habuerit, excepto quando pater iurare poterit quod de bonis filii emancipati non habeat nec in fraudem desierit habere; tamen de quanto magistratus acceperit vel habuerit de bonis patris, de tanto laudem ei faciat contra filium.

*Quod aliquis officialis in diversis mundi partibus
non incantet res defuncti.*

Non possit nec debeat consul aliquis, vel potestas seu scriba, placterius seu nuncius, in diversis mundi partibus constituti, emere seu aquirere per se vel alium de aliquibus rebus quas incantari vel incalegari faciat; nec possit aliquis scriba vel placterius accipere, pro aliqua caliga quam faciat, ultra denarium unum per libram. Et si contrafactum fuerit in aliquo predictorum, debeat contrafaciens sindicari et condemnari in libris viginti quinque ianuinarum.

*De iudicibus et aliis personis extra Ianuam
non placitandis.*

Si quis iudex ianuensis vel districtualis, vel alia persona de Ianua vel districtu, extra Ianuam placitaverit pro aliquo extraneo contra aliquem civem ianuensem vel districtualem, teneatur magistratus totum dampnum quod civi vel districtuali propterea evenisset de bonis dicti iudicis vel ianuensis eidem civi vel districtuali facere emendari. Salvo quod in curia Ianue possit quilibet adiuvare, de mandato tamen magistratus, coequando partes.

Quod capitulum consules per diversas mundi partes secum portent, et exinde iudices et ianuenses predictos reddant provisos, ut a dicta pena sibi valeant precavere.

*De non associando contradicentes
iuri communis.*

Si quis ianuensis vel districtualis associaverit aliquem ante aliquem magistratum Ianue vel ultra mare vel alibi in diversis mundi partibus pro communi Ianue constitutum, causa contradicendi iura et rationes communis Ianue, teneatur magistratus ei auferre, nomine vindicte, libras viginti quinque ianuinarum, si se noluerit inde abstinere, postquam semel ei vel alicui eorum denunciantum fuerit et sibi constiterit, si ab ipso magistratu dicta vindicta petita fuerit.

Quod capitulum magistratus consules et officiales per diversas mundi partes constituti secum portare teneantur et servare. Quod capitulum et syndicus communis etiam denunciare, et syndicatores exequi specialiter teneantur.

*Quod aliquis non sit potestas consul vel officialis
per diversas mundi partes, nisi de Ianua et districtu (1).*

Non possit aliquis in consulem potestatem vicarium vel officialem eligi constitui vel ordinari in

(1) A margine: *Supra in 91.*

(1) In margine: *Non scribatur, quia scriptus suo loco aliter.*

aliquo locorum per diversas mundi partes, et specialiter in partibus de ultra mare, qui non sit de Ianua vel districtu, nec inter ianuenses officium consulatus exercere, nec aliquis non amicus status presentis regii. Et si quis se gesserit tamquam consul potestas vicarius vel officialis, ipso iure non valeat nec teneat id quod faciet; et ultra condempnetur per magistratum a libris vigintiquinque usque in centum, arbitrio ipsius magistratus.

*De eligendo extra Ianuam officiales,
loco absentium vel mortuorum (1).*

Si quis consul potestas vel officialis, ex hiis qui missi fuerint per diversas mundi partes, de loco in quo erat se absentaverit, vel, quod absit, obierit, teneatur consul vel officialis presens, cum consilio negociatorum qui in eadem terra erunt, infra dies octo tunc proximos alium consulem vel officialem bonum et ydoneum eligere, quem faciant iurare sicut iurant alii officiales eiusmodi. Et si consul vel officialis electus refutaret occasione alicuius viaggii quod paratus sit facere de presenti, teneantur predicti, videntes ita esse verum per iuramentum saltem ipsius ituri in viaggium, facere eum iurare quod causa deserendi consulatum vel officium sub aliqua fraude non ibit in viaggium.

*De iniuria facta officialibus missis
extra Ianuam (2).*

Si cui officiali constituto inter ianuenses per commune Ianue aliquis civis vel districtualis Ianue in presencia dicti officialis dixerit vel fecerit offensionem, nisi ad sui defensionem fecerit, eum pro forestato habeat et teneat magistratus; et non possit restitui, quin solvat communi Ianue, nomine vindicte, libras centum ianuinarum et plus arbitrio magistratus, secundum quantitatem criminis.

De pedagio Gavii et Vultabii colligendo.

Quacumque parte stracta mutetur, pedagium Gavii et Vultabii salvum sit semper; et illud colligi possit plenarie et cum integritate, et sicut ab hac stracta Gavii ad portam consuetum est colligi colligatur. Salvo quod communi circa proprietates vel possessiones, vel circa aliquid, nulla prescriptio vel prejudicium generetur.

*Quod quicumque fuerit officialis communis
habeat in scriptis formam sui officii.*

Volentes obviare malicie officialium, qui non contenti exercere officia sibi credita secundum formam capitulorum communis Ianue, sed auctoritate propria, sine videndo capitula spectancia ad suum officium et sacramento proprio non curando, multa

faciunt que spectant ad suum officium in damnum et prejudicium reipublice et plerumque singularium personarum; statuimus et ordinamus quod quicumque electus vel constitutus fuerit ad aliquod officium concessum in generali concessione officiorum, sive quocumque alio tempore, sive concessum fuerit ex gratia sive ex accidenti, sive aliter qualitercumque, teneatur et debeat, antequam illud officium administret, habere in scriptis formam sue electionis, sive decretum capitulum vel capitula spectancia ad suum officium exercendum, sive tractatum vel commissionem specialiter sibi dactos, sub pena librarum decem ianuinarum. Que etiam observentur per quoscumque officiales comperarum et mutuorum communis Ianue, sub eadem pena.

*Quod officiales non excedant potestatem
per capitula sibi datam.*

Statuimus et ordinamus quod dominus potestas eiusque iudices, et quicumque officiales communis Ianue in quacumque mundi parte constituti, non audeant debeant vel presumant in aliquo negocio coram eis vertenti excedere suam bailiam vel potestatem seu metam taxatam ex forma capitulorum, nisi per capitula specialiter concedatur.

Et si qui contrafecerint, sive contrafecisse reperiuntur, syndicentur et debeant syndicari a libris quinque usque in vigintiquinque ianuinarum inclusive, pro qualibet vice, arbitrio syndicatorum. Et nichilominus non valeat nec teneat quod factum vel quod gestum fuerit per eos.

De fumo nocivo.

Statuimus et ordinamus, si quis fecerit vel fieri fecerit vel facere voluerit aliquod fumarolium vel caminum subtus domum quam habitaverit ipse vel alius qui habuerit causam ab ipso, per quod immictatur vel possit immicti fumus qui possit nocere alicui vicino vel habitanti prope dictam domum in qua fuerit factum dictum fumarolium vel caminum, vel in qua debuerit fieri, quod ipse teneatur et debeat summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii et pignore bandi, remove vel facere remove dictum fumarolium vel caminum ad locum qui convenienter et minus nocivus videatur illi magistratui coram quod denunciabitur effectui terminanda. Alioquin sindicetur in libris quinquaginta ianuinarum.

De pontilibus non fiendis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, non possit nec audeat edificare, vel edificari facere vel construere, seu construere facere vel reedificare vel reedificari facere in civitate Ianue vel suburbiis, super aliqua via publica, aliquod pontile nec aliquod aliud opus per quod possit iri de una domo in aliam. Et si quis contrafecerit, vel aliquod predictorum facere vel fieri

(1) In margine: *Non scribatur, ut supra.*

(2) Di nuovo in margine: *Non scribatur, ut supra.*

599

facere presumpserit, puniatur et condempnetur pro quolibet et qualibet vice in libris centum ianuinarum. Et nichilominus tale pontile sive opus dirruatur infra dies octo postquam de hoc constiterit.

Et teneatur magistratus ad executionem predictorum vinculo iuramenti, et procedere contra hedificantes seu hedificari facientes suo officio per inquisitionem, vel alio modo quo possit melius cum denunciatione, et denunciatores privatum habere, si voluerit.

Que omnia et singula teneatur dominus potestas et quilibet magistratus observare, non obstante etiam prescriptione aliqua temporis, si opponeretur per aliquem volentem hedificare vel construere.

De ortulis super viis publicis non tenendis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non teneat nec tenere possit nec debeat super publicum vel plateam, seu supra tectum domus alicuius civis Ianue, contra voluntatem illius cuius fuerit ipsa domus, ortum. Et si quis, postquam mandatum fuerit sive preconizatum, contrafecerit, teneatur magistratus ei auferre seldos decem; et nichilominus ortum destruere faciat.

De furnis balneis et balneatoribus.

Quia per furnum, qui emittit fumum per fumarolos seu foramina furnorum, gravis quampluribus personis infertur iniuria, si magistratui denunciabitur, compellat habentes furnos, sive furnarios in civitate Ianue, quod ipsi faciant fumarolos taliter quod excedant super tectum domus in qua est vel erit furnus vel furnetus, ita quod fumus emittatur superius a tecto, et non inferius per aliquod foramen vel fumarolium; ita etiam quod fumus non exeat in viam publicam vel locum privatum in preiudicium alicuius, dum tamen super tectum licenter cuilibet fumarolium tenere liceat.

Et compellantur habentes furnos ut faciant ipsos taliter aptari, quod propter calorem furni non calefiat murus proximi vicini, sive alias non paciantur ponere ignem in ipso furno, sub pena librarum viginti quinque ianuinarum. Et nichilominus furnum destruere faciat magistratus.

Et idem fiat et observetur, et fieri et observari faciat magistratus, furnis et fumaroliis balneorum.

Habentes autem furnos furnellos et balnea in civitate et suburbiis Ianue et hedificiis contingentibus compellantur, si fumus ipsorum furnorum vel balneorum graviter vel enormiter videatur nocere alicui vicino ipsorum vel domui alicui vicinorum, quod partiantur et parti debeant ut ille vicinus cui, ut dictum est, talis fumus noceat sive afficiat vel afficere videatur, suis propriis expensis tollat seu eleveat altius fumarolium, vel aliud opus per quod fumus emittitur seu emitti consuevit, in altitudine modo et forma de quibus visum fuerit duobus bonis viris magistri antelami ad id electis et deputandis per magistratum.

Qui magistri, sub iuramento ab eis prestando magistratui, arbitrari faciant bona fide fumarolium, vel ipsum opus pro fumo emittendo vel exaltando, per illum modum et formam pro ut eis melius videbitur et commodius fieri debere in tanta altitudine de quanta eis videbitur, ne fumo in aliquo noceat vel afficiat vicinos vel eius domui.

Qui etiam magistri, sub dicto iuramento, habeant repectum et considerationem in predictis taliter, quod ex eorum arbitrio domino furni vel balnei gravis lesio vel grave preiudicium sequi non possit.

Fumariolum enim et opus predicta stare et perseverare debeant omni modo et forma et in ea altitudine quibus per dictos magistros dictum seu arbitratum fuerit, nec tolli vel removeri possint per dominum furni vel balnei, nisi opus tale facere vellet quo facto videretur quod furnus in nichilo vel minus solito vicino vel domui deberet afficere vel nocere.

De hedificiis ruinosis.

Statuimus et ordinamus quod si quod hedificium domus vel turris, in civitate Ianue vel districtu sit, fuerit ruinosum vel ruinosum, aut appareat aliquem murum apertum, ille, cuius fuerit hedificium turris domus vel murus, dirui faciat ea usque quo unus magister lapidum vel duo vicini dictorum hedificii turris domus vel muri, seu maiori parti eorum, apparuerit predicta hedificia et cetera dampnum vel ruinam non posse minari.

Utrum vero hedificium turris domus vel murus sit ruinosum an non, stari debeat dicto predictorum trium vel maioris partis eorum. Ad que omnia et singula facienda magistratus teneatur ad instanciam et requisitionem cuiuslibet persone denunciantis observare.

De guado in Ianua non tenendo et coriis non extendendis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, civis vel forensis, non reponat vel reponi faciat guadam, vel aliquid aliud ex quo proveniat magnus fetor, in aliqua volta domo vel alibi infra muros civitatis Ianue.

De magnitudine vero fetoris predicti credatur iuramento duorum vel trium vicinorum carubii vicinie vel contracte, ubi guadam vel predicta fuerint reposita vel retenta infra muros civitatis Ianue, sub pena librarum decem ianuinarum.

Nec possit aliquis civis, cuiuscumque conditionis existat, in plateis vel per carubia civitatis coria vel pelles extendere, quibus quadrupedes, sed muli precipue, permaxime obumbrantur ad maximum periculum personarum equitancium super illis.

De murta fegia rasuris rotondaturis et buellis non comburendis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non faciat comburi murtam a sancto Antonio usque ad

sanctam Agnetem, nec in confinibus, excepto quod sub tecto, possint licenter comburi.

Nec fegiam in civitate Ianue comburi permittat similiter aliquis magistratus.

Similiter non comburat aliqua persona per civitatem vel suburbia, nec faciat comburi, aliquas rasuras vel rotondaturas coriorum.

Nec possit vel debeat aliqua persona laborare vel facere laborare in civitate Ianue vel suburbiis artem buellariam, pro faciendo cordas que appellantur (*sic*) sive buellas, sub pena soldorum viginti pro qualibet vice et pro quolibet contrafaciente; de quibus ministrales teneantur, quolibet mense saltem semel, inquirere quocumque modo ea melius poterunt invenire

De tinctoribus telarum et bambasiorum.

Statuimus et ordinamus quod tinctores et manganatores telarum et bambasiorum non possint nec debeant tenere telas tinctas vel balneatas ad perticas ante domos eorum, vel in alio loco, unde transeuntibus vel pedestribus possint nocere vel eos balneare vel tingere.

Qui tinctores et manganatores teneantur et debeant non tenere pilas lapideas vel ligneas in carubiis vel in via publica, ad hoc ut gentes valeant pertransire.

Non possint etiam verberare vel battere telas tinctas vel balneatas in eorum fenestris extra domum, ita quod aqua vel putredo tincture non possit balneare transeuntes per viam, sub pena soldorum viginti pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Cuius pene medietas sit accusatoris.

*De non ponderando in ripa
extra apothecas carnes vel caseum.*

Non possit aliqua persona facere ponderari in ripa, vel aliqua parte ripe, carnes vel caseum extra domos vel apothecas, sub pena, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, soldorum viginti ianuinarum. Et credatur de hoc iuramento denunciantis dicentis vel accusantis fuisse contrafactum, si ministris videbitur quod sit bone fame, et habeatur secretus. Cuius pene pars tertia detur ei.

*De iactu in arcubus vel strata Murtedi
non prohibendis.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non prohibeat vel prohibere faciat, cum bestiis vel sine, in vacuo vel terra de arcubus ubi balistatur, nec in strata a porta Murtedi usque ad crosam sancti Spiritus, aliquem iactum calcine lapidum terre vel alicuius alterius rei, sub pena soldorum centum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Medietas cuius pene detur accusatori, et habeatur privatus. Si quis autem solvere non poterit, per civitatem Ianue fustigetur.

*De incidentibus arbores
et intrantibus terras alienas.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, non incidat succidat sconciet devastet exportet vel erradicet aliquas arbores domesticas vel silvestres alicuius civis vel districtualis, seu alicuius alterius persone, et quod non intret terras alicuius persone, cum bestiis vel sine, absque voluntate et scientia domini talis terre domesticæ vel silvestris, sub pena soldorum quinque ianuinarum per quemlibet fascem vel fasciculum lignorum exportatum, et per quamlibet arborem incisam excoratam devastatam exportatam vel erradicatam soldos quadraginta ianuinarum. Quarum penarum medietas sit illius magistratus coram quo questio mota fuerit, et alia medietas domini terre vel arboris; et ultra dampnum domino emendetur a condemnato.

Et si incisor, vel ille apud quem arbor inventa fuerit in domo ubi habitat vel iuxta ipsam domum, dixerit arborem illam vel castroneam incisisse in vel de terra sua, vel alterius quam conquerentis, presumatur tamen quod sit incisa de terra conquerentis, nisi incisor probaverit per testes illam arborem de sua terra fuisse incisam vel de terra dicti alterius cuius esset et de ipsius mandato.

Si quis vero vendiderit donaverit vel transtulerit aliquam arborem de terra aliena, sine voluntate illius cuius erit terra, (solvat?) qualibet vice libras duas ianuinarum; et ultra magistratus compellat eum ut emendet domino terre dampnum.

Et liceat cuicumque inventori alicuius in terra aliena vel nemore suis auferre sibi soldos decem pro quolibet et qualibet vice.

Quod si quis invenerit in suo nemore bestias, possit eas licenter detinere donec habuerit per unamquamque denarios quatuor ultra dampnum.

Ac si invenerit in ortis, vineis clausis castagnētis vel olivetis suis, sues capras axinos mulos roncinos iumenta boves tauros, vel aliquam bestiam dictarum specierum, liceat inventori percutere vulnerare vel interficere eas impune. Et si id noluerit vel nequiverit, teneatur magistratus, coram quo querimonia fuerit interposita, auferre illis quorum bestie fuerint pro singula soldum unum. Cuius pene potestates consules vel rectores habeant terciam partem, passus damnum alia tertia, et alia tertia sit communis; et ultra magistratus faciat dampnum emendari et dare domino terre. Pro capris autem et ircis inventis et accusatis, solvat eorum dominus soldos duos qualibet vice.

Nec possit aliquis alicubi, in Ianua vel districtu, prope mare per miliaria quinque, tenere vel facere teneri capram aliquam sive ircum pro ipsa nutrienda ibi. Si quis autem contrafecerit, condemnatur pro quolibet et qualibet vice in soldos centum ianuinarum.

Insuper omnes et singuli potestates districtus

603

Ianue teneantur admonere homines sue potestacie, quod porcos et alias bestias de quibus supra custodiant a medio mense septembris usque ad festum omnium sanctorum, ne castagneta introeant. Salvo si essent precollecte castanee ante saltem per tres dies, tunc enim et eo casu in suis castagnetis liceat cuicumque mulos iumenta roncinos boves axinosque ducere, qui tamen non stent extra de nocte.

Si quis vero contrafecerit, possit, qui passus fuerit dampnum, talem bestiam interficere impune; et si non interfecerit, potestates consules et rectores dicti loci, per unamquamque bestiam, soldos quinque nominè pene solvi et dari facere teneantur, de quibus faciant pro ut supra.

Potestates autem quorumlibet locorum compellant consules et rectores plebium et villarum precipere hominibus ipsarum potestaciarum, ne terram aliquam sitam iuxta viam seminent, nisi clauserint ipsam primo; quod si non clauserint et bestie intraverint ipsam terram, ei cuius bestie fuerint nullam penam inferat magistratus, aliquò capitulo non obstante. Sed si, postquam clusa fuerit, bestie in ipsam intraverint, vel etiam si in eam fuerint introducte; liceat illi, cui fuerit illatum dampnum, vindictam inde suscipere.

Teneantur autem potestates et consules cuiuslibet loci districtus Ianue facere iurare homines sue potestacie, vel consulatus, quod quilibet ex ipsis hominibus teneatur accusare illos, quos invenerit facere vel fecisse contra predicta, illi cui fuerit illatum dampnum; et si sciverint, sed non accusaverint, eam et tantam penam substineant quam et quantam contrafaciens substineret.

Que ter in anno potestates legi facere et preconari in parlamenti publicis teneantur, ut melius sibi caveant a predictis.

Si quis autem camparius, vel alia persona quecumque, damnum passa tamen excepta, accusaverit aliquem fecisse contra predicta vel aliquod predictorum, de quanto pro eius accusatione magistratus habuerit, habeat accusator quartam partem, potestas quartam, passus dampnum quartam, pars quarta ultima sit communis.

Et detur fides campario accusanti dampnum dantes et intrantes terras alienas, ita tamen quod dictus camparius sit electus per homines ipsorum locorum in quibus sit constitutus camparius, vel maioris partis eorum, ad postulationem civium Ianue habentium de ipsis terris vel locis, vel etiam electus sine civium voluntate, dummodo de dictorum hominum voluntate.

Si qua vero persona dampnum passa coram domino potestate Ianue, vel eius curia, lamentationem vel accusationem fecerit de aliquo qui contra predicta fecerit vel aliquod predictorum, teneantur idem potestas eius vicarius et alii iudices auferre ei qui contrafecerit vindictam vel bannum determinata superius, cuius medietas sit communis, alia illius cuius fuerit ipsa terra.

Credere preterea teneatur dominus potestas iuramento domini terre vel manentis stantis in aliqua

terra alicuius civis Ianue, et cuiuscumque alterius cui dominus terre vel manens commiserit custodiam dicte terre, qui vidisse vel invenisse se dixerit aliquam personam vel bestiam tempore fructuum, vel alio tempore, in suis terris vel illius qui stabit in eis, cui scilicet fuerit commissa dicte terre custodia, vel qui cum iuramento dixerit se invenisse aliquem incidentem arbores vel frascas vel dampnum in ipsis terris facientem, et etiam inde credatur iuramento campariorum, et auferatur illi quem dixerit dominus vel manens vel cui custodia talis terre commissa fuisset, sive campario, iurantibus se invenisse qui dampnum fecerit in dictis terris; et illis quorum bestie fuerint magistratus auferat dictum dampnum.

Credatur etiam domini vel domine cuius fuerint terra vel locus ubi dampnum illatum fuisse dicetur, de quantitate dampni iuramento, usque ad quantitatem vel valorem librarum decem ianuinarum. Ab inde vero supra, liceat probare per testes.

De compositione trigemina statutorum.

Statuimus et ordinamus quod ordinentur et habeantur tria volumina statutorum unius eiusdemque tenoris: unum quorum stet cum catena longa iuxta banchum capitulorum, et custodiatur inibi per eum qui fuerit deputatus ad custodienda capitula, quod ibi sit et stet semper in promptu; aliud custodiatur ibi sine catena, liberum, quod possit mitti hinc inde ad alios magistratus requirentes, vel concedi personis privatis indigentibus eo coram aliis magistratibus cum cautella reportationis certe; ultimum stet penes custodem volte privilegiorum communis, ut si quis error in aliis codicibus vel altero eorum inveniretur, scripture istius, quod correctissimum esse debeat, stetur, et si illustris dominus gubernator et consilium qualibet occasione vellent impromptu habere noticiam ipsorum capitulorum, sit presto talis liber qui ipsorum suppleat voluntatem.

De potestacia Rapalli.

Statuimus et ordinamus quod potestas Rapalli et Plicanie teneatur ire Plicaniam quolibet mense bis vel semel ad minus suis expensis, et Monleonem cum suo scriba, vel mittat aliquem eius vicarium loco sui cum scriba, ad dicta loca, pro causis et questionibus et aliis audiendis que audienda et facienda erunt.

Consules tamen ipsorum locorum per se ipsos possint audire causas hominum sui consulatus et testes recipere in causis de soldis quadraginta et ab inde infra, et causas ipsas definire.

Teneantur insuper dicti potestates compellere homines sue potestacie ponere unam operam sive diem, quolibet anno, ad meliorandam stratam de Rapallo, ita quod per ipsam gentes possint ire commode, ne ipsa strata tempore pluviali destruat in aliquo.

Qui potestas etiam teneatur non compellere aliquem hominem de Portu Dalfino vendere pisces in

Rapallo, nec ipsos adducere ad vendendum illuc; sed ipsos et quemlibet ipsorum permittant venire Ianuam cum piscibus vendendis, sub pena librarum decem ianuinorum pro qualibet vice.

Teneatur etiam prohibere, ne quis proiciat iactum vel lapides in mari vel in lictore maris Portus Dalfini, sub pena librarum decem ianuinorum.

Et liceat hominibus Portus Dalfini habere duos consules singulis annis, qui habeant iurisdictionem causarum pecuniarum vertentium inter ipsos usque in quantitatem soldorum quadraginta ianuinorum, et terminandi et definiendi eas. Qui elligantur eo modo et forma quibus elliguntur alii officiales potestaciarum.

Nec cogantur homines dicti loci per dictum potestatem ire ad parlamentum ipsius potestatis, nisi quando parlamentum fieret generale, quod fecerint pro exercitu vel cavalcata, vel de mandato illustris domini gubernatoris et consilii tantum. Ad alia autem parlamenta particularia dicti potestatis mittere teneantur ipsi de Portu Dalfino dictos consules cum quattuor de hominibus dicti loci.

Quod potestates trium potestaciarum ius in palacio novo reddant.

Statuimus quod potestates Bissamnis Pulcifere et Vulturi speciali iuramento teneantur, ad sindicamentum librarum xxv pro quolibet, tenere curias et ius reddere in palacio novo communis Ianue ubi nunc reddunt et tenent.

De mercato Corvarie.

Statuimus quod potestas Corvarie, seu syndici et consules Corvarie et Pignoni, mercatum habeant teneant et exerceant in Pignono seu prato Pignoni, ubi propter guerrarum discrimina mercatum alias institutum in desuetudinem abiit et cessavit, singulis diebus martis ebdomade cuiuscumque.

Auctoritate presentis capituli prohibentes quod aliqua persona cuiuscumque condicionis existat, civis vel districtualis Ianue, dicta die martis non possit audeat vel presumat stare ire vel mittere per se vel alium ad aliquod aliud mercatum forum vel nundinas alicuius alterius potestacie terre ville castri civitatis aut loci extra districtum Ianue constituti. Nec ad tale mercatum mictere conducere vel deferre super aliqua barcha seu vaso vel bestiis, per mare videlicet vel per terram, aliqua victualia res vel merces, nisi locus ille distaret a Corvaria miliaribus vigintiquinque vel ultra.

Quod officiales officia exercent per se ipsos.

Si quis ianuensis de cetero recipiet a communi aliquod officium, quocumque nomine nuncupetur, animo seu contemplatione alterius, nisi in ipsa receptione scribi fecerit nomen illius animo seu contem-

placione cuius illud officium receperit, magistratus teneatur inquirere diligenter si sibi dictum vel denunciatum fuerit; et si ita esse invenerit, ipsum ab officio quolibet et beneficio communis Ianue teneatur remove, et denunciatores privatum habere.

Teneantur quilibet vicarii capitanei potestates castellani superstantes et iudices pro communi Ianue constituti officium suum per se facere et exercere et non per aliam personam, nisi casu infirmitatis; salvo quod cambia castellanorum dari possint et recipi, secundum quod per capitula possunt castellani recipere vel superstantes bonum et idoneum cum voluntate et licentia illustris domini gubernatoris et consilii, nisi impeditus fuerit propter infirmitatem vel aliam iustam causam que magistratui iusta videatur, sed non aliquem qui tunc non possit esse potestas vel castellanus. Et si magistratus patietur quod aliquis predictorum committat vices suas contra formam predictam post quam sibi dictum fuerit, sindicetur in libras centum ianuinorum. Et si quis contrafecerit, teneatur potestas auferre libras centum ianuinorum. Nec processus facti per illum vel illos, qui fuerint substituti contra formam presentis capituli, valeant vel teneantur. Alioquin ipse potestas in libras xxv debeat sindicari.

Quod potestates districtus Ianue marcatas mensuras et pensas habeant.

Statuimus, et irrevocabiliter observari decernimus per potestates qui pro communi Ianue a Corvo usque Monachum et a iugo usque mare constituuntur, qui ex hoc eorum iuramenti debito teneantur, quod haberi debeant et teneri per quemlibet, silicet in sua potestacia, omnes pense omnesque mesure tam blave et quorumcumque victualium quam vini et olei, tales videlicet quales sunt et erunt pense et mesure Ianue et marcatas marco communis Ianue.

Firmiter prohibentes quod ad alias pensas seu mensuras emi seu vendi vel etiam mensurari vel ponderari non debeat nec possit; et si quis reperiat ad alias pensas seu mensuras emere vendere mensurare vel ponderare, quam ad marcatas marco communis Ianue ut supra, primo comburantur ipse measure et pense et etiam totaliter destruantur. Et nichilominus potestates et rectores teneantur auferre cuilibet contrafacienti et qualibet vice libras decem ianuinorum, postquam habuerint vel verisimiliter habere poterint noticiam de predictis.

Universi quoque potestates constituti in qualibet parte civitatis Ianue et districtus iuramenti debito teneantur in principio ipsius regiminis admonere homines sue potestacie, et specialiter albergatores revenditores et molinarios, ut mensuras ad quas emunt vendunt mensurant vel ponderant, quartinos, quartas, medias quartas, barrilia, media barrilia, scopellos, pintas, libras, medias libras et uncias, tam pro vino et oleo quam pro quacumque alia re, habeant iustas et legales, et marcatas marco communis Ianue. Quod si non fecerint et habuerint, auferat cuilibet

607

contrafacienti potestas, sub quo contrafaciens fuerit, soldos viginti pro quolibet et qualibet vice qua inventus fuerit mensuras et pensas non habere ut supra iustas legales et marcatas. Et si quis ex dictis potestatibus contrafecerit, sindicetur pro quolibet et qualibet vice qua contrafecerit in libras decem Ianue.

Et sit presens capitulum abrogatorium et derogatorium cuicumque alii capitulo consuetudini desuetudini atque iuri, adeo eciam ut contra presens capitulum aliquis allegare dicere vel proponere quiquam seu sententiam ferre non audeat vel presumat, nec eciam aliquid impetrare, et omnia et singula impetrata contra formam presentis capituli careant omni iure roboris firmitate, et nulla sint et censeri debeant.

Ne quis condempnetur si intret terras aut arbores incidat alienas quieto domino, et de concordiiis inde factis.

Non possit aliquis communis Ianue magistratus condempnationem aliquam facere vel vindictam, vel securitatem accipere, occasione alicuius dampni dati ab aliqua bestia, vel occasione incisionis arborum nemorum vel frascarum, vel pro intrando terram alicuius, eciam in ea dampnum aliquod faciendo, nisi ille cui dampnum datum fuerit vel aliquod de predictis, vel alius eius nomine, lamentationem faciet coram ipso, et in ipsa lamentatione perseveraverit, aliquo capitulo non obstante. Et cum de predictis lamentationem fecerit, seu facere debuerit, aliquis magistratus non faciat condempnationem, nec facere possit, de maiori quantitate quam in capitulo continetur.

Et si ille cuius terram aliquis intraverit, seu eius bestie, vel dampnum intulerit, vel aliquid de predictis fecerit, remittere voluerit illi qui intraverit vel ut supra dampnum intulerit, cuius bestie fuerint, magistratus propterea proinde nichil petere vel accipere possit seu dampnificare, aliquo capitulo non obstante, et specialiter capitulo posito sub rubrica de hiis qui arbores inciserint et terras intraverint alienas.

Nec possit aliquis magistratus prohibere quin homines districtuales veniant ad concordiam et remissionem de omnibus et singulis supradictis, seu de quibuscumque questionibus denunciationibus et accusis, nec propterea ab aliquo securitatem vel fideiussorem accipere. Et si quis magistratus contrafecerit, sindicetur pro quolibet et qualibet vice in libras xxv Ianue.

De pena imposita macellariis terras intrantibus vel damnificantibus alienas.

Statuimus et ordinamus quod aliquis macellarius, vel aliquis famulus eius vel familiaris, vel qui bestias suas habeat vel alienas conducat seu custodiat, cum ipsis bestiis sive sine, non intret nec intrare audeat vel presumat in aliquam terram vel possessionem alicuius civis vel districtualis, vel in ea stare, sine mandato et voluntate domini dicte terre vel posses-

sionis sine bestia seu bestiis, sub pena soldorum decem pro quolibet et qualibet vice, si in eam intraverit et in eam steterit contra voluntatem domini dicte terre vel possessionis. Et si cum bestiis intraverint, sub pena soldorum x ianuinarum pro quolibet et qualibet vice. Et nichilominus sub pena pro qualibet bestia, de qua cavetur capitulo posito sub rubrica de hiis qui arbores inciserint et terras intraverint alienas. Que pena applicetur et sit operis portus et moduli.

Et de predictis stetur et credatur, et stari et credi debeat, iuramento domini terre vel eius villici seu manentis et cuiuscumque alterius cui dicti dominus seu manentes custodiam commixerint dicte terre.

Item si dampnum aliquod datum fuerit vel illatum per dictos macellarios vel aliquem eorum, seu nuncios vel familiares aut famulos eorum, vel aliquem eorum alium qui bestias suas habeat vel alienas conducat seu custodiat, vel etiam per aliquam bestiam seu quadrupedem eorum, de in aliqua domo terra seu possessione alicuius, stetur et credatur de ipso dampno sic illato ut supra iuramento illius domini cuius fuerit dicta domus possessio sive terra, usque in quantitatem librarum decem ianuinarum, sive etiam eius villici seu manentis eius domini et cuiuscumque alterius cuius dicti dominus sive manentes custodiam commixerint dicte domus possessionis aut terre; cuius pene medietas sit dicti domini, et alia medietas sit operis portus et moduli.

Dicte vero bestie que sic intraverint et steterint pro ut supra, vel que dampnum aliquod ut supra dederint, ac eciam famuli familiares nuncii conductores seu custodes earum, presumantur et presumi debeant esse illius vel illorum de quo vel quibus dicti dominus manens seu nuncius ipsius domini iuraverint eos vel eas esse vel fuisse.

Ad quas penas et dampna seu dampnum danda et solvenda ut supra dictum est, teneantur et teneri debeant ipsi macellarii seu domini dictarum bestiarum, vel ille seu illi quorum fuerint dicte bestie, illis personis que sic iuraverint illud dampnum; et eciam ad ipsas penas et dampna, ut supra dictum est, danda et solvenda teneantur quilibet famulus vel conductor vel custos dictarum bestiarum.

Quam penam et bannum de quibus supra dictum est, si non solverint dicti macellarii, vel ille seu illi quorum fuerint dicte bestie, seu eius vel eorum nuncii famuli seu conductores vel custodes ipsarum bestiarum, usque ad dies octo tunc proximos venturos a die condempnationis facte per dominum potestatem vel eius curiam vel quemlibet alium magistratum, tunc et eo casu, ellapsis dictis octo diebus duplicetur et duplicari debeat ipsa pena et dampnum ipsum illi qui ut supra fuerit condempnatus. Que eciam pena vel dampnum applicetur pro dimidia ut supra.

Et nichilominus liceat impune domino dicte terre interficere et interfici facere quamlibet bestiam ut supra inventam in terra domo vel possessione domini supradicti.

De muris et maceribus minantibus ruinam.

Si dictum aut denunciatum fuerit domino potestati Ianue, vel eius iudicibus seu alicui alii magistratui communis Ianue competenti, vel alicui eorum, publice vel privatim vel aliquo alio modo, quod aliquis murus vel maceries, qui vel que sit penes aliquam viam publicam vel iter publicum, minetur ruinam, vel dubitetur quod ruat versus viam vel iter, teneatur dominus potestas et quilibet alius magistratus communis Ianue, infra dies octo postquam eis denunciatum fuerit sive dictum, mittere duos bonos magistros muratores ad dictam maceriam seu murum, quos ad hoc compellat qui iurent de veritate dicenda, et vadant ad videndum ipsum murum vel maceriam; et si retulerint dictum murum vel maceriam minari ruinam, vel quod ruere possit in periculum transeuntium versus viam vel iter, teneatur dictus dominus potestas et quilibet alius magistratus compellere illam personam cuius fuerit ad dirruendum murum, ita quod obesse non possit transeuntibus seu ruere versus viam, et ad tollendum rudera et terram de via, et hoc infra dies quindecim post relationem dictorum magistrorum.

Et si terra esset alicuius persone ecclesiastice vel secularis, corporis collegii vel universitatis que non esset subiecta iurisdictioni communis Ianue, seu domini gubernatoris et consilii, tunc et eo casu compellatur ad hoc ut supra conductor vel manens seu habitator ipsius terre expensis eius cuius esset terra, ita quod ipsas expensas retineat et minuat de pensione ipsius terre.

Et si aliquis, post preceptum vel denunciacionem factam vel factum, et de predictis vel aliquo predictorum ut supra contenserit observare, teneantur et debeant dominus potestas et alii magistratus auferre a quacumque persona contrafaciente a libris decem usque in quinquaginta ad voluntatem ipsius magistratus, et ultra ipsum compellere ad faciendum et observandum ut supra infra alios dies quindecim. Alioquin ipsi magistratus, si ut supra non observaverint, sindicetur pro quolibet et qualibet vice in libras ducentas Ianue.

Et teneantur et debeant magistri muratores predicti, ad hoc electi, sine aliquo salario vel mercede ire et facere ut supra in quacumque parte civitatis et suburbiorum. A suburbiis vero ultra prope per miliaria duo, habeant pro suo salario et mercede soldos quattuor pro singulo; et a duobus miliaribus ultra, intra tamen tres potestacias Pulcifere Vulturi et Bissamnis, soldos octo pro singulo et non plures, ab illo videlicet cuius fuerit murus seu maceries ruinosus, si fuerit relatum per eos quod minetur ruinam, et si fuerit relatum quod non minetur ruinam ab illo quicumque qui denunciaverit ut supra.

De silentio creditorum instrumenta quorum penes debitores inveniantur incisa.

Statuimus et ordinamus pro bono et utilitate communi, et quia super hoc vulgare vivitur, si quis

debuerit aliquam pecunie quantitatem alicui creditori, de qua terminus sit apositus in instrumento inde confecto, post lapsum cuius termini creditor tacuerit decem annis quibus nullam requisitionem fecerit de ipso debito coram aliquo magistratu, et post lapsum dictorum decem annorum instrumentum debiti inveniat incisum penes debitorem, quod presumatur et debeat presumi debitum illud fuisse solutum, ita quod occasione dicti instrumenti debitor nullam petitionem facere possit, nec aliqua persona habens causam ab eo, nec audiri possint vel debeant occasione dicti debiti vel instrumenti, aliquo capitulo non obstante, et specialiter capitulo de instrumentis sentenciis et ultimis voluntatibus exequendis.

Predicta tamen locum non habeant in instrumentis docium, nec in contractibus in quibus duo instrumenta fieri debent, unum scilicet utrique parti dandum, nec in contractibus inter patrem et filium celebratis, nec in instrumentis a tempore confectionis quorum, vel post vel ante, creditor et debitor starent et habitarent in una et eadem domo, quia dictis casibus de facili dicta instrumenta ad debitores pervenire possent nedum ignorantibus debitoribus sed etiam ipsis invitis. Et presens capitulum sit abrogatorium omnibus aliis capitulis huic contradicentibus seu obviantibus, et hoc in totum debeat observari. Et si dominus potestas et quilibet alius communis Ianue magistratus ut supra non observaverit, sindicetur in libras centum ianuinarum.

De venditionibus et libellis archiepiscopalibus approbandis.

Si quis ianuensis emerit vel alio titulo adquisierit ab aliquo ministro vel rectore alicuius ecclesie, pontis, vel alterius loci ecclesiastici vel religiosi, terras aliquas vel possessiones, que vendicio vel acquisitio sit per summum pontificem vel archiepiscopum confirmata, et de ipsis terris vel possessionibus emptor vel acquisite expendat in communi, non possit nec debeat aliquis magistratus audire illum rectorem vel ministrum, nec aliquam aliam personam pro ecclesia conquirentem, vel pro ponte vel alio loco ecclesiastico vel religioso, de terra vendita vel acquisita.

Et si qua locatio vel libellus ad viginti novem annos vel emphyteosis facta fuerit, vel de cetero fiet, per rectorem vel ministrum alicuius ecclesie de Ianua vel suburbiis, seu per aliquod monasterium vel capitulum, vel sindicum eius habentem de hac potestate, qui sit in Ianua vel districtu, non possit infringi ipsa locatio libellus vel emphyteosis, eo quod dominus archiepiscopus suam auctoritatem non interposuerit ipsi contractui, nec possit contraveniri eo quod ipsa locatio vel emphyteosis ad tantum tempus fieri non potuerit. Si quis autem magistratus contrafecerit, sindicetur pro quolibet et qualibet vice in libras ducentas ianuinarum.

*De observando illo iure clericis contra laicos
quod servabitur laicis contra clericos.*

Statuimus et ordinamus quod per dominum potestatem et quemlibet magistratum civitatis et districtus Ianue, in omnibus causis et questionibus criminalibus que coram ipsis vel aliquo eorum movebuntur seu agitantur per aliquem clericum seu personam ecclesiasticam contra aliquam personam secularem, reddatur ius ipsi persone ecclesiastice contra personam secularem, eo modo et forma quibus per dominum archiepiscopum seu curiam eius redditur ius personis secularibus, que aliquam causam vel questionem criminalem moveant contra aliquem clericum vel personam ecclesiasticam coram domino archiepiscopo seu in curia domini archiepiscopi, aliquo alio capitulo non obstante.

De hiis qui habitaculum Ianue iuraverint.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli oriundi in districtu Ianue, qui continuo in civitate Ianue steterint cum ipsorum familia tribus annis, habeantur et teneantur pro civibus Ianue et privilegiis civium gaudeant et fruuntur.

Si quis autem non oriundus in Ianua vel districtu steterit in civitate Ianue vel suburbiis cum uxore et familia per annos duos, si uxorem habuerit, ibique fecerit avarias reales et personales ut alii cives Ianue comuniter fecerint, non possit nec debeat realiter vel personaliter molestari vel gravari ratione vel occasione aliquarum reprehensaliarum alicui ianuensi vel districtuali concessarum.

*Quod officiales et scribe districtus Ianue cabellas
non emant introitus colligendos ibi.*

Statuimus et ordinamus quod vicarii potestates castellani et scribe in districtu Ianue constituti, per se vel per alteram personam interpositam per eas, aliquo modo vel ingenio non possint nec debeant emere vel incallegare, sive partem habere vel tenere, in aliquo introitu colligendo in aliquo loco, cuius fuerint vicarii potestates castellani iudices vel scribe; et si contrafecerint, a suo iure cadant et cecidisse intelligantur. Et ultra condempnentur quilibet contrafaciens in duplum illius quantitatis pro quanta emerit vel participaverit in dicto introitu.

Et si quis alius emptor dictorum introituum concesserit vel dederit vel vendiderit vel consenserit alicui ex predictis, cadat et cecidisse intelligatur in penam librarum quinquaginta Ianue, et teneatur privatus.

Nec possit aliquis emptor vel participes alicuius ex dictis introitibus, nec pater aut filius eius, esse vicarius potestas castellanus iudex vel scribe in aliquo dictorum locorum.

*Quod tabernarii stratarum teneant necessaria
ad ferandum.*

Statuimus et ordinamus quod vicarii et potestates in districtu Ianue constituti teneantur et debeant

compellere omnes et singulos tabernarios et hospites districtus eorum, qui morantur in stratis vel prope stratas, habere et tenere in suis domibus, tabernis vel hospiciis, ferros clavos tenagias martellos ponzonos cultellos et quelibet necessaria pro ferrandis equis mulis et aliis equitaturis, ut transeuntes per stratas, ubi quadrupedes predicti sepe deferantur, inde possint habere subsidium si sibi necesse fuerit.

Si quis autem vicarius aut potestas non observaverit ut supra, cadat in penam librarum quinque Ianue pro quolibet et qualibet vice.

A predictis autem excepti sint illi tabernarii et albergatores, qui stant vel habitant in burgis vel villis districtus Ianue quibus habitant ferrarii qui equos ferrant.

*De officialibus et scribis officialium, qui pecunias
comunis non assignaverint, condempnandis.*

Si quis officialis comunis, vel alia persona, qui habuerit de pecunia comunis vel que comuni pertineat, eam non dederit vel non assignaverit comuni et massariis comunis, vel illis officialibus quibus dari debet, infra mensem unum post exitum sui officii, condempnetur in duplum.

Scribe autem officialium predictorum, in districtu Ianue constituti, teneantur et debeant dare vel mittere in scriptis magistris rationalibus quantum dicti officiales habuerint de condempnationibus multis et bannis ad comune pertinentibus, seu massariis dictorum locorum. Et si quis scribe aliquid dimiserit non datum in scriptis, etiam si officiales predicti aliquid dimitti fecerint, condempnentur ipsi officiales et scribe in duplum eius quod dimiserint vel dimitti fecerint.

*De pena auferenda deponenti querimoniam
pro dampno dato pro comuni.*

Si quis querimoniam contra aliquem deposuerit, vel aliquem in ius vocaverit, pro guasto vel dampno dato in aliquibus rebus pro comune Ianue, vel occasione vel in servicio comunis aliquo modo, eidem auferat magistratus qualibet vice libras centum Ianue, aliquo capitulo non obstante.

Salvo, non obstantibus supradictis, quod si quis vicarius vel aliqua alia persona, que dampnum dederit vel guastum fecerit, habens mandatum speciale a comuni Ianue seu presidentibus ipsi comuni, mandatum excesserit, seu mandatum non habens dampnum dederit vel guastum fecerit aliter quam de iure et ex forma capitulorum debuerit, tunc, dictis casibus et quolibet eorum, possint persone dampnificate, vel contra quas vel in preiudicium quarum guastum factum fuerit, lamentationem et querimoniam contra predictos et quemlibet eorum deponere et eos in ius vocare; et eis ius reddatur contra eos, aliquo alio capitulo non obstante.

*Quod quando magistratus fecerit vindictas et guasta,
salva fiant iura uxorum et creditorum.*

Statuimus et ordinamus quod magistratus pro comune Ianue ubilibet constituti, vindictas et guasta

suo tempore facienda, faciant tanta deliberatione et circumspectione, quod salva sint iura docium et antefacti uxorum et narium et omnium creditorum.

*Ut omnis possessio sit affecta comuni
pro oneribus substinendis.*

Statuimus et ordinamus quod omnis terra domus possessio, et omnis res immobilis posita ubilibet, in Ianua vel districtu, presens et futura, que a MCCLXXXVIII die XVIII augusti non fuerit seu non erit alicuius persone, collegii universitatis corporis ecclesie monasterii hospitalis vel loci, qui que quodve dicta die MCCLXXXVIII non esset vel non fuerit in dispendio collectarum comunis Ianue, seu per magistratus comunis Ianue distringi non posset de iure ad solutionem collectarum seu mutuorum comunis Ianue, sit affecta obnoxia et obligata comuni Ianue habeatur et intelligatur pro mutuis et collectis dacitis exactionibus et oneribus civitatis Ianue prestandis, et a quolibet possessore de ipsa possessione mutua collecte exactiones et dacite exigantur. Et quilibet possessor earum ad predicta omnia et singula solvenda comuni Ianue compellatur.

Et nulla exceptione aut defensione obstante, non possit vendi vel alienari aliquo titulo occasione vel causa, vel transferri inter vivos vel ultima voluntate aliquo modo per se vel cum universitate, in aliquam personam collegium universitatem vel locum qui que quodve non sit vel fuerit de dispendio collectarum comunis Ianue, seu de iure compelli non possit per magistratum comunis Ianue ad solvendum pro ea sive de ea mutua collectas exactiones et alias dacitas comunis Ianue, vel se excusare vel defendere possit a prestatione predictorum.

Et si alienatio facta fuerit de ea vel aliqua parte ipsius in aliquam aliquem vel aliquod ex predictis, vel in aliquo fuerit contrafactum vel attentatum, non valeat nec teneat ipso iure et pro infecta habeatur, nec demum transferatur, sed remaneat penes alienantem, et mutuis collectis exactionibus et aliis dacitis comunis Ianue sit abstricta prout erat ante alienationem.

Nec possessio civilis vel naturalis intelligatur esse translata, non obstante predictis, aliquo iure.

Nec predictis modo aliquo possit renunciari, vel aliquid fieri per quod contra predicta vel in preiudicium predictorum modo aliquo eventus contrarius sequi vel evenire possit, nisi persona universitas collegium corpus vel locus, in quem quam vel quod translatio facta fuerit, sponte, cum fideiussore ydoneo, se et bona sua solempniter et efficaciter obligaverit et fideiusserit comuni Ianue, vel publice persone pro comuni Ianue stipulanti, de solvendo in futurum de ipsa, vel pro ipsa, mutua collectas dacitas exactiones et alia onera comunis Ianue, et nisi promissio prestita scripta fuerit in dispendio comunis. Quo facto, seu quibus adimpletis, predicta ei non obsint quoad acquisitionem domini et possessionis ipsius.

Mon. Hist. patr. XIII.

Sub appellatione quoque rei immobilis, quantum ad predicta, intelligantur loca salis et aliorum introituum comunis que per officiales comunis Ianue solvuntur.

Nec possit aliqua persona nec debeat prebere vel dare auxilium consilium vel favorem, vel allegare contra presens statutum. Si quis autem contrafecerit, condempnetur in libras quingentas Ianue.

Nec possit aliquis magistratus facere vel ordinare aliquid contra presens capitulum, nec in eius preiudicium quoquo modo, qui dici vel excogitari possit; sed presens capitulum sit et intelligatur esse abrogatorium et derogatorium omnibus aliis capitulis et decretis contrarium disponentibus.

Salvo et sane intellecto quod predicta, vel aliquod predictorum, non extendantur nec extendi intelligantur ad aliquam possessionem vel rem immobilem alicuius, qui habeat vel habere debeat de iure communi immunitatem munerum realium propter aliquam immunitatem liberorum, donec ipsa possessio seu res fuerit penes ipsum qui dictam immunitatem habere debeat.

Capitulorum olim scriptorum per Ricobonum etc.

De ordine potestatum in districtu Ianue electorum.

Extendatur ut supra in xxv (1).

*Quod potestates districtus Ianue habeant marcata
mensuras et pondera.*

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli potestates et officiales in districtu Ianue ubilibet constituti, iuramenti debito, teneantur facere et curare quod in sua potestacia per communitates locorum haberi et teneri debeant omnes pense omnesque mesure blave et victualium, vinique et olei, et quarumlibet aliarum rerum, tales quales sunt et erunt pense et mesure civitatis Ianue, et marcatas marco communis.

Firmiter prohibentes quod ad aliquas alias mensuras aut pensas emi vendi mensurari vel ponderari non debeat nec possit.

Si quis autem ad alias pensas vel mensuras emere vendere mensurare vel ponderare, quam ad mensuras et pondera marcata marco communis, primo comburantur ipse mesure et pense, et totaliter destruantur. Et nihilominus potestates et officiales teneantur et debeant auferre cuilibet mensuranti vel pensanti aliter et qualibet vice libras decem Ianue, postquam habere potuerint noticiam de predictis.

Universi etiam potestates et rectores constituti ubilibet in districtu Ianue, in principio ipsorum regiminis, teneantur et debeant admonere homines potestacie sue, et specialiter albergatores revenditores et molinarios, ut mensuras et pondera ad quas emunt vendunt ponderant vel mensurant, uti quartinos,

(1) Ved. col. 530.

615

quartas, medias, quartas, barrilia, media barrilia, scopello, pintas, libras, medias libras et uncias, pro vino et oleo et quacumque alia re, habeant et teneant legales et iustas et marcatas marco communis; quod si non fecerint et habuerint et tenuerint, auferant cuilibet contrafacienti ipsi potestates, sub quo scilicet contrafaciens fuerit, soldos viginti pro quolibet contrafaciente et qualibet vice qua quisque inventus fuerit non habere mensuras et pensas iustas legales et marcatas ut supra. Alias sindicentur ipsi potestates et officiales contrafacientes pro quolibet et qualibet vice in libras decem Ianue.

Et sit presens capitulum abrogatorium et derogatorium cuicumque alii capitulo consuetudini et disetudini atque iuri, adeo ut nemo contra presens capitulum aliquid allegare dicere vel proponere vel ferre sententiam audeat vel presumat, vel adversus illud aliquid impetrari; et impetrata non valeant nec serventur, hoc ordine in perpetuum observando.

Ne quis terram vel domum alienas conducere prohibeat.

Si magistratui dictum denunciatum vel accusatum fuerit, quod aliqua persona prohibeat vetet obstet opponat, vel verba prohibitoria vel minatoria dicat, sive prohiberi vetari obstari opponi vel dici faciat, quorum ratione vel causa ille, qui voluisset, recuset accipere tenere vel custodire vel conducere domum terram vel apothecam sitas in Ianua vel districtu, teneatur et debeat magistratus prohibentem vetantem obstantem vel dicentem predictum, seu sibi facientem, coram se citari et vocari facere, quem, ante quam ab ipso recedat, cogat prestare ydoneam cautionem de libris vigintiquinque Ianue. Qua prestita, si magistratus invenerit saltem per illius sacramentum cui dicta verba fuerint dicta, vel facta dici, vel per illum eundem qui prohibuerit vetuerit obstaverit opposuerit vel dixerit seu dici fecerit, cui simplici sacramento stare teneatur et debeat magistratus, vel etiam per alias probationes, vel saltem per publicam vocem et famam, cui saltem stare debeat magistratus, tunc, incontinenti, sine libello et pignore bandi, sine strepitu et figura iudicii, magistratus auferat ei vel fideiussori libras vigintiquinque Ianue. Cuius pene medietas sit accusatoris, alia operis portus et moduli.

Si quis vero detraxerit derogaverit blasmaverit vel male dixerit alicui domui vel terre vel apothecae, quam alius aliquis tenere vel conducere velit, vel etiam domino terre vel domus vel apothecae, teneatur magistratus ei auferre soldos viginti qualibet vice, dandos domino terre vel domus.

Et nihilominus inducat et compellat ipsum prohibentem ut supra ad dandum et solvendum domino terre domus vel apothecae tantum pro pensione quantum de ea consuevit haberi, vel haberi posset, vel quantum valerent redditus ipsius terre pro tempore quo steterit sine custode pensionario vel manente.

Et de hoc stetur et credatur sacramento credulitatis domini vel domine cum unius vel duorum sacramento, qui dicant se audivisse verba prohibitoria vel vetatoria a tali prohibente vel vetante, vel minas illatas alicui volenti conducere vel tenere ipsam terram, vel volenti stare in ea, vel alii pro eo, etiam si de loco vel tempore non concordarent; vel publice fame probate per duos testes; et ipsum prohibentem insuper tamdiu tenere detentum quoad ipse magistratui dederit ydoneam cautionem, sub certa pena moderanda arbitrio magistratus, de non prohibendo vetando vel ut supra alicui ut dictum est, et de non faciendo dampnum in ipsa terra.

Et teneantur omnes et singuli magistratus civitatis Ianue et districtus predicta omnia et singula observare et facere observari, sub eadem pena qua prohibentes et vetantes ut supra tenerentur.

Si autem aliqua persona districtus Ianue recusaverit laborare terram alicuius alterius, zapando potando et alia laboreria conformia faciendo, occasione vel causa alicuius prohibentis vetantis, vel aliqua alia ratione vel causa que magistratui non videatur iusta, auferat magistratus cuilibet nolenti laborare, pro quolibet et qualibet vice, soldos quadraginta Ianue, et cuilibet prohibenti soldos centum Ianue; et insuper prohibentis personam tamdiu detineat quamdiu sibi dare distulerit ydoneam cautionem de non prohibendo laborare alterius nec prohiberi faciendo.

Quod si homines alicuius potestacie vel loci fecerint aliquem ordinem inter se vel statutum de non laborando terras alicuius alterius, maxime civis Ianue, statuimus primo quod tales ordines et statuta ipso iure sint nulla, nec ea quisquam possit vel audeat observare; deinde comunitas condempnetur in libris decem Ianue pro quolibet et qualibet vice; et tamen magistratus illius terre vel loci, ad requisitionem dicti civis vel alterius, laborari faciat dictam terram vel terras expensis comunitatis et hominum predictorum. Et deinde quicumque mercede conducti consueverint laborare, si recusaverint, condempnentur ut supra.

Si quis enim civis Ianue habuerit terram seu possessionem in aliqua parte districtus Ianue, quam nemo in dicta parte habitans velit custodire, teneatur magistratus per aliquem vicinorum illi terre vicinorum et habiliorum facere custodiri ipsam terram et eius fructus, datis sibi solutione vel satisfactione debitis arbitrio magistratus.

Teneantur etiam omnes et singuli magistratus civitatis et districtus Ianue facere iurare homines potestaciarum et plebium villarum atque locorum, uxores et famulos eorum, ab annis duodecim supra, quod bona fide et sine fraude tenebunt et custodient terram sibi commissam et domum et res vicinorum suorum, nec in eis furtum guastum vel diminutiones aliquas facient vel committent, et si quem sciverint contrafacere, illum notum facient domino terre quam citius poterunt bona fide. Et si post prestitum iuramentum contrafecerit, condempnetur contrafaciens, pro quolibet et qualibet vice, in soldos centum Ianue distribuendos ut supra.

Insuper statuimus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, durante tempore vel termino conditionis alicuius, sive fuerit facta locatio ad modicum sive ad non modicum tempus, non possit dare operam vel tractare de habendo domum vel terram conductam vel partem ipsarum aliquo modo vel ingenio; salvo, si locatio facta fuerit ad modicum tempus, tunc enim antea per tres menses quam terminus locationis sit finitus, vel si fuerit facta ad non modicum tempus, tunc ante per sex menses, possit tractari et dari opera de habendo domum vel terram vel apothecam conductam, et domino liceat locare, et cuilibet conducere libere et impune. Aliter autem facta locatio vel accepta condutio non valeant, quominus primus conductor remaneat in eis libere si velit.

Aliqua tamen apotheca vel banchum non possit locare alteri, nec pensio possit augeri, primo conductore in eo vel illa remanere volente, nisi eo in vicinia indecentia faciente.

De fossato Aque longe.

Statuimus et ordinamus quod vicini, qui sunt vel erunt iuxta fossatum Aque longe de Bisanne, mondent et nitident ipsum fossatum, cum aqua decurrens per ipsum fossatum multociens ascendat et transcendat in viam, et prestet impedimentum et ipsis vicinis et aliis pertranseuntibus: iactum autem ipsius fossati, sive qui sit in ipso, teneantur et debeant remove, sub pena librarum decem ianuinarum pro quolibet et qualibet vice, applicanda operi portus et moduli.

De fractoribus carcerum rerum civilium.

Si quis debitor, vel alia quevis persona in civitate Ianue vel districtu, fregerit carcerem in quo detenti occasione debiti specialiter includuntur, vel ad illum frangendum dederit auxilium consilium vel favorem, condempnetur et puniatur per illum magistratum de mandato cuius fuerit debitor carceratus in triplum eius de quanto erat debitor, vel pro quanto fuerat carceratus; cuius condempnationis dimidia sit operis portus et moduli, alia creditoris.

Si vero alia persona quam debitor carcerem fregerit, vel dederit auxilium favorem vel consilium ad frangendum, puniatur ut supra; cuius punitionis tertia pars sit operis portus et moduli, alie due tercie partes applicentur per soldum et libram creditoribus debitorum fugitivorum fractis ut supra carceribus.

Quod si nec fregerit, nec frangendo dederit auxilium consilium vel favorem, sed aliquo alio casu modo vel ingenio, sine magistratus vel creditoris licentia, aut contra vel preter voluntatem custodis vel superstantis carceris, recesserit an fugerit vel evaserit carcerem, condempnetur et puniatur in duplum crediti quod debebat; cuius condempnationis medietas detur operi portus et moduli, alia creditoris.

Ut indebite detenti vel carcerati nil solvant.

Si quis, occasione qualibet, carceratus vel detentus personaliter, inveniatur inculpabilis de obiectis, non possint supstantes vel custodes carceris domini potestatis Ianue vel cuiuslibet alterius magistratus Ianue vel districtus, ab ipso detento vel carcerato indebite petere recipere vel habere aliquam pecuniam solutionem vel mercedem, sub pena quadrupli tocius eius quod, ipsa occasione vel alia dependente ab ea, vel ei connexa, recepisset per se vel alium; cuius pene quarta pars sit solventis, alie tres partes sint operis portus et moduli. Predicta vero non habeant locum in supstantibus malepage.

Quod scribe vicariorum consignent forestationes et banna que fecerint.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli notarii seu scribe cum aliquo vicario in districtu Ianue constituti, teneantur et debeant, vinculo iuramenti, finito ipsorum officio, intra dies octo tunc proximos, dare et consignare custodi cartulariorum forestationum bancorum et condempnationum communis Ianue, omnia et singula cartularia que fecerint et scripserint tempore durante ipsorum officio, in quibus cartulariis sint extense sentencie dictarum forestationum bannorum et condempnationum latarum per dictos vicarios, a se scripte.

Et nichilominus relinquunt successoribus eorum nomina et prenomina omnium bannitorum forestatorum et condempnatorum, quantitates et causas, in uno cartulario distincte et clare scriptas quamvis breviter et in summa.

Idem observetur in qualibet alia persona penes quam ipsa cartularia forte forent.

Sub pena librarum vigintiquinque a quolibet notario et alia quacumque persona que contrafecerit exigenda.

De districtualibus instancia civium requirendis.

Si quis civis Ianue deposuerit querimoniam contra aliquam personam districtus Ianue coram aliquo magistratu, per viam petitionis vel executionis, teneatur magistratus coram quo querimonia fuerit deposita, antequam faciat venire vel citari personam requisitam, facere deponi petitionem actionis et scribi facere executionem in actis, et petitionis vel executionis formam litteris citatoriis introcludat. Aliter autem facta citatio, ipso iure non teneat. Et nichilominus citatus habeat omnes expensas quas fecerit pro veniendo Ianuam occasione talis citationis, ab illo scilicet qui ipsum fecerit citari, nec de iuribus actoris cognoscatur alterius.

Salvo si citati haberent conventionem cum comune, qua caveretur quod non tenerentur venire Ianuam, quam scilicet observassent.

Et salvo si quo capitulo caveretur quod homines

619

districtus non citarentur, vel non deberent venire Ianuam, ab aliqua quantitate infra, et salvo si magistratus non esset competens. Quibus casibus etiam, servatis dictis solemnitatibus, illi de districtu non compellantur venire Ianuam.

Et si citatus comparuerit, audiat magistratus partes, et procedat secundum formam capitulorum Ianue.

Si vero citatus vel admonitus districtualis non comparuerit, tunc magistratus ad instanciam actoris scribat magistratui riparie vel districtus sub iurisdictione cuius erit ille citatus, quod citatum mittat Ianuam pro respondendo dicte petitioni vel executioni, et eum multet in solidos viginti eo quod prime citacioni non venerit. Si autem nec pro facta citacione venerit, nec miserit ydoneum responsalem, procedat magistratus in causam ipsam quam diffiniat.

Ut utamur quo iure contra nostros adhucuntur extranei contra suos.

Statuimus et ordinamus quod constitutiones et usus de vindictis faciendis super extraneos, qui civibus vel districtualibus Ianue faciunt offensiones, et modum procedendi civiliter circa illos extraneos, qui sunt nostris civibus vel districtualibus debitores, nec non consuetudinem de testimonio reddendo vel recipiendo, quem et quas homines aliarum civitatum et quorumcumque locorum habent faciunt vel observant in predictis, dominus potestas Ianue et quilibet magistratus communis Ianue teneatur et debeat observare super et circa nostros cives et districtuales qui ipsis extraneis offensionem faciunt, seu qui sunt debitores eorum. Alioquin dominus potestas et quilibet alius magistratus contrafaciens sindicetur, si tamen de constitutionibus modis usibus seu consuetudinibus denunciatum fuerit et constabit.

Quod capitulum consules potestates officiales capitanei castellani in districtu Ianue et per diversas mundi partes constituti teneantur et debeant secum ferre, et in civilibus observare.

Quod aliquis in causa propinquorum vel sui ipsius non sit iudex.

Non iudicet aliquis magistratus communis Ianue, nec coram se possit tractari moveri ventilari vel esse, vel definiri, aliqua questio sive causa civilis vel criminalis, que ad ipsum magistratum directe vel per obliquum spectet, seu ad ipsius patrem matrem patrui fratrem seu filium aut filios eius vel eorum vel alicuius eorum, seu ad socerum vel generum eius vel alicuius eorum. Et quicquid fieret contra formam presentis capituli sit ipso iure nullius roboris et momenti.

De civibus et extraneis ex contractu cum cive causantibus et extraneis Ianuam conveniendis.

Si quis extraneus sive cive contraxerit qualibet convencione contractum cum cive Ianue, ex quo con-

tractu factum fuerit instrumentum in Ianua vel districtu, possit et debeat super illo contractu, inter eos qui ita contraxerint, ius reddi et cognosci in Ianua et districtu; ita quod ille magistratus, coram quo postulabitur, ius reddat de predictis, si fuerit forensis vel extraneus ille qui supra illo contractu convenietur. Et possit et debeat cognoscere et definire secundum quod videbitur sibi iustum, iure servato, vel mittere illum forensem vel extraneum Ianue conventum a cive ianuensi, et in Ianua conveniatur.

Si vero fuerit cive Ianue qui conveniatur a concive, vel extra, nec pro contractu in Ianua celebrato, ipsum civem Ianue mittere teneatur ut ius cognoscatur.

Et de predictis teneantur dominus potestas, et quilibet magistratus civitatis Ianue competens, requisiti ab aliquo cive qui ut supra contraxerit, scribere et requirere per litteras magistratus districtus Ianue quod predicta debeant observare et observari facere, conventionibus tamen salvis. Foricos vero et extraneos universos, qui in districtu et iurisdictione Ianue venerint, teneatur costringere magistratus ad faciendam rationem civibus et districtualibus Ianue, adversus dictos foricos vel extraneos querimoniam deponentes, non obstante quod actor sequi debeat forum rei, et facere et cognoscere ius et eos compellere ad faciendam satisfactionem civibus et districtualibus ut ipse magistratus ordinaverit. Salvis, ut supra, conventionibus quas cum locis et communitatibus quibuscumque commune Ianue habeat; si tamen loca et communitates predictae ianuenses conventiones illas observant.

Si quis autem foricus vel extraneus coram aliquo magistratu Ianue convenerit aliquem foricum vel extraneum, compellat dictus magistratus illum conventum sub ipsius magistratus examine stare iuri, si contractus fuerit in Ianua vel districtu celebratus, vel si in contractu extra Ianuam celebrato actum fuerit quod in Ianua vel districtu debeat fieri et compleri solutio vel promissio, vel si quis ipsorum foricorum vel extraneorum habitaverit in Ianua vel districtu, vel si domum vel officinam ibi conduxerit.

Si quis iniuriam fecerit ianuensi possit in Ianua conveniri.

Si quis ianuensis invenerit in Ianua vel districtu aliquem forensem sine salvo conductu concesso per illustrem dominum gubernatorem et consilium, qui ipsi ianuensi, fratri vel filiis suis, iniuriam fecerit in persona, vel qui ipsum vel eorum aliquem spoliaverit rebus aliquibus, possit ipsum detinere licenter, dum tamen quam citius poterit ipsum ducat in virtute magistratus.

Cui magistratui si constiterit illum forensem fecisse aliquod de predictis, puniat eum, si iniuria fuerit personaliter, secundum persone et iniurie qualitatem, non obstante quod delictum extra Ianuam fuerit perpetratum. Si autem iniuria facta fuerit in re, non dimittat ipsum magistratus donec satisfactum fuerit dampnum passo.

Si quis vero malefactorem vel iniuriantem civi ianuensi tolleret vel auferret, magistratus puniat tolerantem vel auferentem in persona pecunia sive rebus, secundum personarum et criminis qualitatem.

Et si quis ipsum forensem malefactorem vel iniuriantem coram domino potestate vel alio magistratu associaverit vel adiuvaverit contra civem passum iniuria vel depredatum, cadat et cecidisse intelligatur in penam librarum vigintiquinque Ianue quilibet et qualibet vice; exceptis advocatis qui de licentia magistratus prestarent eis patrocinium, vel associarent eos.

Si quis autem magistratus non observaret ut supra, sindicetur in libris quinquaginta Ianue.

Que omnia locum habeant et serventur etiam si dictus extraneus fuerit in virtute magistratus conductus per alium modum quam per ipsum offensum, ad cuius instanciam debeat magistratus procedere, dando ei familiam suam pro capiendo ipso forense et in potestate ipsius conducendo.

Ne usurarii petant penam.

Statuimus et ordinamus quod aliquis usurarius publicus, vel qui uxuram exerceat publice, vel de quo sit publica vox et fama quod sit uxurarius, vel habens causam ab eo, non possit pro aliquo debito habere vel petere penam, vel requirere talem debitorem personaliter sibi tradi sive ad sui instanciam forestari pro aliquo debito, nec ultra sortem ipsi uxurario ab eo causam habenti magistratus reddat vel faciat rationem.

Intelligatur autem publicus uxurarius ille, de quo probetur esse publicam vocem et famam quod publice exerceat uxuram, et quod inter notos et cognoscentes uxurarius repetatur. Alius autem de quo ut supra non probetur, non reputetur publicus uxurarius, quoad ea que hic dicuntur de publico uxurario vel alibi, ubi non declaretur per capitulum aliter qui haberi debeat pro uxurario publico, non obstante etiam capitulo de instrumentis sententiis et ultimis voluntatibus exequendis.

De fideiussoribus versus uxurarios.

Si quis civis vel districtualis Ianue pro aliquo fideiusserit versus aliquem uxurarium publicum, pro aliqua pecunie quantitate vel alia re, ad aliquem terminum certum vel incertum, et ille uxurarius publicus, finito termino, non requisierit fideiussorem vel eius heredem infra tres menses tunc proximos, fideiussor, eius heres vel bona, elapsis dictis mensibus tribus, ipsi uxurario vel heredi eius occasione dicte fideiussionis non teneantur, nec sint ulterius obligati. Nec ipsos vel eorum bona possit compellere aliquis magistratus ad dandum aliquod vel solvendum.

Et si instrumentum vel scriptura alicuius uxurarii publici reperiretur, in quibus terminus debiti non fuisset appositus, intelligatur et presumatur terminum

fuisse appositum trium mensium, numerando a die instrumenti compositi vel scripture, ita quod in contrarium non admittatur probatio.

Et si finitis dictis tribus mensibus talis uxurarius non requisierit fideiussores vel heredes, tunc, eo termino finito, infra tres menses tunc proximos observetur ut supra per omnia.

Intelligentur autem publici uxurarii omnes illi et ille de quibus probabitur ut cavetur capitulo posito sub rubrica ne uxurarii petant penam

De usurariis et usuris.

Statuimus et ordinamus quod aliquis uxurarius Ianue vel districtus, vel aliqua alia persona, non accipiat in pignore vel alio modo ab aliquo sclavo vel servitore seu famulo, baiula nutrice vel mama, seu de familia alicuius cuiuscumque persone, nesciente domino vel domina vel alia persona cui serviret, aliquam rem cuiuscumque generis vel qualitatis sit.

Nec accipiat etiam pignori aliquem pannum lanam stamen setam cottonum ab aliqua persona, nec super eis mutuet aliquis uxurarius; nisi persona que lanam stamen setam vel cottonum pignorerit, seu pignorrare vel mutuari supra illis voluerit, sit persona nota et cognita et bone fame.

Si quis autem contrafecerit, teneatur dictus potestas ipsam rem facere restitui gratis sine aliqua pecunia vel mercede; et nichilominus personam que contrafecerit condemnari in libris xxv Ianue pro quolibet et qualibet vice.

Et teneantur usurarii mutuantes ad pignus habere et tenere publice unum cartularium ubi mutuatur, in quo scribant vel scribi faciant omnia pignora que capient ab aliquo a soldis viginti supra, et nomina illorum a quibus habuerint ea, et quo anno mense et die habuerint.

Quod cartularium ostendant vel ostendi faciant cuicumque iuranti se non petere illum cartularium sibi exhiberi dolo vel fraude, sed potius bona fide quia credit sua interesse.

Et si quis uxurarius fuerit inventus accepisse aliquod pignus ab aliquo, quod non sit scriptum in cartulario ut supra, teneatur restituere tale pignus gratis abisque pecunia, et ultra condemnatur in tanta quantitate quantam valebit dictum pignus.

Si autem dictus potestas vel quisque alius magistratus comunis Ianue ut supra non observaverit et fecerit observari, sindicetur pro qualibet vice qua contrafecerit in libris quinquaginta Ianue, conventionem non obstante quam cum comuni forte ipsi usurarii contraxissent.

Quod scribe et officiales Palatii non sint procuratores.

Non possit nec debeat aliquis notarius vel scriba palatii novi, alicuius scilicet magistratus in eo palacio ius dicentis, sive in curia domini potestatis Ianue, sive trium potestatarum, sive consulum rationis,

623

ymo nec illustris domini gubernatoris, nec aliquis officialis in eius palacio officium exercentis, esse procurator, curator bonorum vel hereditatis iacentis, absentis, vel litis alicuius persone cuiuscumque conditionis, que ipsi notario, scribe vel officiali non attineat usque in tertium gradum, secundum quod decreta distinguunt.

Quo etiam casu non possint aliquo nomine agere petere vel requirere coram illo eodem magistratu seu officiali in cuius curia notarius ipse scribat.

Et quod dictum est de notariis et scribis, idem intelligatur et fiat in et circa magistratus predictos, ac officiales, milites, connestabiles, servientes, familiares eorum, et cuiuslibet eorum, quam diu fuerint in ipsis officiis.

De catenis tenendis in Banchis.

Statuimus et ordinamus quod ad angulos platee Bancorum ponantur et affigantur catene feree, ne bestie, pondera, lignamina et alia que portantur sive vehuntur, dictam possint introire platheam, aut mercatoribus seu conversantibus ibi nocere, vel tedium vel aliqua impedimenta prestare, sub pena a soldis duobus in quinque magistratus arbitrio.

Statuentes quod per officium mercantie singulis annis eligatur aliqua persona ydonea et apta et habile ad ponendum dictas catenas et claudendum vicos cum eis, expensis dicti officii mercantie.

Que persona diligentiam habeat in exequendis sollicitate supradictis.

Que etiam denunciare teneatur et debeat omnes et singulos contrafacientes, et specialiter vendentes ibi lignamen diebus operariis non feriatis

Ne advocati consulant vel advocent contra comune et de speciali ipsorum iuramento.

Teneatur dominus potestas civitatis Ianue coram se vocare et vocari facere iurisperitos civitatis Ianue, et eis iniungere, sub debito iuramenti et pena librarum centum Ianue pro quolibet, ne ipsi advocent pro aliqua persona, nec prestant alicui patrocinium contra comune, vel qui intendat litem contra comune movere, sine licentia speciali illustris domini gubernatoris et consilii.

Si vero ab aliqua persona magistratus fuerit requisitus quod sibi concedat aliquos advocatos vel iurisperitos in aliqua causa contra comune, concedat magistratus illos illi, dummodo nec meliores nec omnes, sed sic caute quod semper remaneant meliores vel pares in bonitate comuni, vel ex eius parte.

Qui iurisperiti, prestante iuramento domino potestate, iurare teneantur et debeant non consulere vel advocari supra aliquam questionem tangentem comune in comunis preiudicium contra formam alicuius capituli, nec sine licentia et consensu illustris domini gubernatoris et consilii concedenda in scriptis; et aliter concessa non valeat. Et de non adiuvando

quem cognoscant iniquam vel iniustam habere causam, et non revelando rationes et iura sibi data vel ostensa a sua parte in preiudicium sue partis, nisi prout ad sue partis commodum viderint pertinere vel expedire. Et consulere ipsi domino potestati, suis iudicibus, consulibus et aliis magistratibus comunis Ianue bona fide, si ab eis vel aliquo eorum fuerit postulatum.

Et non cognoscere carnaliter aliquam mulierem cui patrocinium in aliqua causa prestant.

Et teneatur dictus potestas et quilibet alius magistratus Ianue non audire aliquem iurisperitum advocantem patrocinantem vel allegantem, nisi prius iuraverit, tactis scripturis, de observando predicta.

Quod iuramentum dictus potestas et quilibet alius magistratus teneatur exigere a dictis advocatis sive iudicibus infra dies xv numerandos ab introitu officii, sub pena ipsi domino potestati, non servanti ut supra, librarum ducentarum Ianue.

Ut mulieres extra nubentes de antefacto satisdent.

Si qua mulier ad secunda vota transierit extra Ianuam et districtum, sive extra iurisdictionem comunis, que filios habuerit ex primo marito defuncto, teneatur et debeat prestare sufficientem cautionem de restituendo antefacto et de toto eo quod primus maritus ei dimixerit et de omnibus que mater non potest filiis secundum leges auferre. Quam cautionem prestare compellat quilibet magistratus dictis filiis, si inde facta fuerit querimonia coram eo.

De agutis in circulis non ponendis.

Statuimus et ordinamus quod barilarii et quicumque persona de arte barrilariorum, et quicumque barrilia ligaverint, ligent et ligare teneantur et debeant circulos barrilium, secularum et quorumcumque vasorum ligandorum, de salice vel ligaminibus salicis.

Nec possint audeant vel presumant ponere vel affigere in aliqua parte dictorum vasorum, seu circulorum eorum, agutos vel clavos ferreos sive ferrum, sub pena librarum decem Ianue pro quolibet et qualibet vice qua fuerit contrafactum: quorum executio pertineat ad ministros.

Quod raybarolii non teneant sachariam.

Statuimus et ordinamus quod aliquis raybarolius non possit nec debeat habere de suo, vel alieno accipere in custodiam, vel alio modo, granum seu aliquam quantitatem grani, blave, seu quorumcumque leguminum, nisi solummodo in raybetis quas tenent; in quibus possint tenere granum et predicta ad cumulum tantum, non autem in sachis, peccis et similibus utensilibus; nec etiam extra raybas tenere possint aliquam saccariam; sub pena perdendi granum et legumina, que aliter quam ad cumulum tenerentur

vel in custodia haberentur in raybis vel extra per raybarolios ante dictos; cuius grani et victualium, seu valoris eorum, tertia pars sit accusatoris, tertia ministrorum ad quos spectet cognitio predictorum, tertia operis portus et moduli.

Qui emptores pignoris bandi esse non possint.

Statuimus et ordinamus quod aliquis iudex vel advocatus, vel aliquis scribe palatii consulatum vel curiarum, vel scribe alicuius iudicis, non possit esse emptor vel particeps emptoris pignorum bandorum; nec de dicto introitu aliqua cessio possit fieri eisdem.

Et quicumque erit emptor dicti introitus, teneatur iuramentum prestare, antequam adeat ad dictum introitum colligendum, quod nec credit nec scit nec paciatur aliquem iudicem vel advocatum fore participem eiusdem introitus, vel alterum pro eo, seu ad utilitatem ipsius; ita etiam quod in omni questione in qua potest procedi sine lamentatione et pignore bandi, intelligatur posse procedi sine contestatione litis, et sine strepitu et figura iudicii.

Ut dominis contra baiullas de dampno mercede et concordia detur fides.

Si qua baiulla sive nutrix steterit in domo seu habitatione alicuius civis vel districtualis Ianue eidem filium vel filiam nutriendo, seu quemlibet alium infantem, et ab eo cum quo predicta occasione stabit exierit vel recedet, et vestes sive aliquid aliud de domo portaverit, liceat ei, ubicumque ipsam nutricem invenerit, capere et detinere donec de re ablata dampnum emendaverit, et de eo in ordinatione domini satisfecerit; ita quod credatur domini seu domine iuramento, de quanto iuraverit nutricem vel baiullam portasse vel extraxisse de domo sua usque in quantitatem librarum decem Ianue.

Et quia, sive infantes nutriantur in domo parentum suorum sive in domibus baiullarum, seu quodlibet extra domum eorum, qui ipsos dederint ad lactandum, eisdem baiullis domini solutiones faciunt bona fide, ex quibus nec testes assumunt nec confici faciunt instrumenta; statuimus et firmiter ordinamus, si inter dominum vel dominam et nutricem vel baiullam fuerit de salario contentio, seu de solutione salarii vel mercedis, quod stetur et credatur domino vel domine, si fuerit bone fame, de ipsa solutione salarii vel mercedis, si iuraverit quod ipsi nutrici vel baiule, seu alteri pro ea, solverit in rebus vel pecunia numerata mercem vel salarium constitutum.

Et eodem modo stetur et credatur domini vel domine iuramento de concordia et pactis que se fecisse dixerit cum nutrice. Contra que pacta et concordiam si venerit ipsa nutrix, puniatur et condemnatur pro quolibet et qualibet vice a soldis quadraginta usque in centum Ianue; pactis et concordia remanentibus tamen firmis.

Quod quando magistri domos reficiunt, hoc primo sindicis manifestent.

Si qua domus dirupta reficiatur, seu etiam integra diruatur ut reficiatur, teneantur omnes et singuli magistri muratores, antequam reficere dictam domum incipiant, illud notificare sindicis comunis Ianue, et aliquid non innovare in ea, preter ipsorum licentiam sindicorum, in preiudicium comunis Ianue.

Si vero ipsi muratores contrafecerint, aliquid in comunis preiudicium innovando, de quo hoc casu stetur arbitrio sindicorum, primo quidquid factum fuerit demoliatur, dirruatur et in statum pristinum reducatur, deinde reficiatur prout ante refici sine comunis preiudicio debuisset, expensis ipsorum magistrorum.

Quod potestas infra ultimos decem dies sui regiminis definitivam sententiam nullam ferat.

Statuimus et ordinamus quod dominus potestas Ianue et eius iudices nullam definitivam sententiam ferre possint, super aliqua lite, quistione vel causa civili que coram ipsis vel aliquo ipsorum vertatur, infra seu intra illos decem dies qui restabunt in fine temporis sue potestacie, seu officii ipsorum vel alicuius eorum, nisi de utriusque partis licentia et consensu. Quam licentiam vel consensum ipse potestas vel dicti iudices ante dictos decem dies non possint petere vel habere; et data licentia non valeat ipso iure.

Et predicta teneantur observare, sub pena librarum quingentarum ianuinarum.

Nec infra illos decem dies sententiam ferre possint de consilio alicuius sapientis.

Quod potestatibus Ianue solvatur salarium solum pro tempore quo vivi serviverint.

Statuimus et ordinamus quod dominus potestas civitatis Ianue non habeat nec recipiat, nec habere vel recipere possit vel debeat vel permittat per se, pro suo salario vel mercede, nisi tantum quantum fuerit ordinatum quod ipse habeat in eius adventum per dominum gubernatorem et consilium.

Qui si in officio potestacie decesserit, non possit habere vel recipere salarium, nisi tantum pro rata temporis quo servivisset, nec pro eo eius heredes; ymo, si recepisset ante decessum salarium pro maiori tempore quam servisset, restitui debeat comuni salarium pro tempore non servito seu non merito.

Ne quis emat iura ecclesie contra laicum.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, non emat vel alio titulo acquirat, ita ut in re transeant dirrecte vel per obliquum, decimas vel iura alicuius ecclesie contra aliquem ianuensem laycum vel secularem.

627

Nec possit aliquis ianuensis laycus vel secularis esse procurator ad predicta contra aliquem ianuensem.

Si quis autem contrafecerit, teneatur quilibet magistratus auferre contrafacienti duplum eius quod decima vel iura predicta valuerint, nec contrafacientem audiat magistratus; alias sindicetur magistratus in libris quinquaginta Ianue qualibet vice.

Nec possit aliquis civis vel districtualis Ianue secularis esse procurator, actor vel negotiorum gestor, syndicus vel similiter, alicuius religiose persone clerici vel religiosi, contra aliquem secularem, nisi de ipsius alterius secularis expresso consensu.

De molendinis meliorandis vel rehedificandis.

Si quis pro meliorando vel rehedificando molendino sibi comuni cum aliquo fecerit aliquas expensas pro alveo vel aqueductu vel aliis ad ipsum molendinum pertinentibus, et consors partem expensarum se proportionaliter contingentem restituere et solvere ipsi melioranti vel rehedificanti distulerit ad mandatum vel admonitionem magistratus, possit et debeat meliorator vel rehedificator ille gaudere et uti et frui molendino, hominibus, bestiis et introitibus ipsius molendini in solidum, quamdiu ille alius distulerit et recusaverit reficere et restituere sibi duplum et expensas tangentes eum pro parte quam haberet in molendino, computando in expensis introitus molendini.

Si quis vero molas vel aliud instrumentum in molendino communi habeat propria, teneatur illa communicare consortibus precio decenti, et consortes illi precium solvere; quod si solvere noluerint, possit molarum et instrumenti dominus ea a molendino tollere et exportare, vel ea in molendino dimittere, qua causa liceat ei de introitu molendini capere et retinere sibi ipsi duplum eius quod valerent, si consortes ipsas molas emere noluisse.

Si autem, e contra, consortes pro molis et instrumentis solvere debitum precium voluissent, sed eorum dominus ea communicare noluerit, teneatur et debeat idem dominus, velit nolit, molas et instrumenta omnino in molendino dimittere.

At si molendinum ob impetum vel inundationes aquarum vel alia occasione perditum fuerit vel destructum ex toto, quod aliquis ex consortibus reficere et rehedificare voluerit, possit et debeat refector vel rehedificator ipsius, habere recipere et gaudere tamdiu introitum et emolumentum ipsius molendini, quamdiu non habuerit duplum quantitatis expensarum quas in refectione vel rehedificatione predicta fecisset.

Et hec intelligantur, aliis consortibus presentibus in Ianua vel districtu admonitis et requisitis, vel absentibus requisitis uxoris, si uxores habuerint, si non habuerint duobus propinquis eorum.

Et nichilominus, tali admonitione vel requisitione non obstante, ipsi admoniti molendinum reficere teneantur rehedificare, vel in eo expensas facere, vel neglexerint vel noluerint, teneantur.

De alveo vel aqueductu molendinorum reficiendo.

Si quis alveum, aqueductum vel clusam alicuius molendini siti in Ianua vel districtu, ob impetum aque destructum, voluerit illum facere refici vel construi in illo loco ubi esse consueverat vel erat, possit illum facere et reficere licenter in illo eodemque loco; cuius refectionis et rehedificationis licentiam teneatur magistratus illi concedere, sub pena librarum decem Ianue.

Et si alveus vel aqueductus predicti essent iuxta viam publicam, pro quorum refectione vel constructione via obstringeretur, teneatur magistratus non audire aliquem exinde querimoniam deponentem, dum tamen ille qui ipsum refecerit, vel reficere vel construere voluerit, dimixerit vel dimittere sit dispositus ipsam viam amplam et latam arbitrio duorum virorum non suspectorum partibus eligendorum a magistratu.

Nec possit aliquis habens terras iuxta dictos alveos et aqueductus, vel clusas cuiuslibet molendini, aquas ipsas de cursu suo labili et recto solitis remove, quin talis remocio possit cedere sive cedat ipsi molendino ad dampnum incommoditatem vel devastationem vel diminutionem, ita quod ipsa molendina propterea non dampnificentur de cursibus ipsorum aquarum.

Salvo tamen iure habentis ius ducendi aquam dicte cluse ad terram suam.

Si quis autem contrafecerit, solvat soldos centum Ianue communi qualibet vice; dimidia quorum sit accusatoris, et habeatur secretus, alia sit communis.

Nemo vero possit uti beneficio huius capituli, qui non compleverit ipsum molendinum canalibus rotis molis et aliis instrumentis necessariis et consuetis ad molendum infra unum annum, a die qua molendinum facere inceperit computandum. In quo molendino teneatur et debeat recipere volentes molere, sicut et alia molendina.

De mercium falsitate.

Si quis emerit res vel merces aliquas, exceptis coriis betuminis cuniculis omnique pellamine, et emptor invenerit seu cognoverit in illis rebus aut mercibus aliquam falsitatem fraudem vel lesionem, quam antea non cognoverit, etiam postquam ipsas res et merces habuerit, vel consignatas acceperit, de qua falsitate fraude vel lesione, infra dies octo postquam res ipsas habuerit, fecerit querimoniam coram aliquo magistratu vel coram venditore vel coram testibus ad apothecam vel domum unde res vel merces illas acceperit; teneatur magistratus, coram quo proponatur talis questio, facere restitui dicto emptori precium venditionis vel reddi res et merces, nisi forte venditor emptori restituat dampnum quod recepisset ex falsitate fraude vel lesione premissis, extimandum per duos bonos viros per magistratum eligendos, si talis restitutio de partium voluntate procedat.

Nec noceat aliquod pactum emptori quod secum venditor fecisset per se vel alium, quo minus consequatur suum ius ut supra.

Si autem aliquis venditor pannum aborratum vendiderit, sive fuerit interrogatus sive non fuerit, et emptor a die emptionis celebrate usque ad mensem unum lamentaverit coram aliquo magistratu, teneatur magistratus illam vendicionem rescindere, et compellere venditorem ad recipiendum pannum et emptori restituere precium quod solvisset vel dedisset.

De delegationum firmitate.

Si quis aliquem debitorem creditori suo consentienti delegaverit sola viva voce, vel saltem debitori mandaverit, quod creditori consentienti solvat de ipso debito, non possit vel debeat delegator ipse mandans convenire vel revocare, nisi minor esset, vel nisi deinde apparetur quod ipse non debeat dicto suo creditori tantum quantum mandaverit solvi sibi.

Qui debitor delegantis teneatur solvere creditori, et ab eo possit efficaciter conveniri pro debito delegato. Delegatus enim a suo creditore non possit conveniri deinde vel molestari pro debito de quo delegatio facta esset, vel de quo solutionem fieri mandaverit creditori.

Quod magistratus a subditis servitium non assumant.

Statuimus et ordinamus quod potestas Ianue, vel eius iudices seu familiares, vel aliquis alius magistratus communis Ianue, durante tempore sui officii, nullum servitium vel servicia, mutuum vel mutua, donum vel dona aliquarum rerum quorumcumque accipiant vel requirant, seu peti accipi vel requiri faciant per se vel personam per se interpositam, ab aliquo vela liquibus cuius vel quorum causam vel questionem debeant iudicare.

Primo si quis ex magistratibus antedictis cognoverit sive crediderit quod aliquis suo nomine sive causa quidquam accipiat ab aliquo, in quo cognoscendo dicti magistratus teneantur studium et diligentiam adhibere, et qui dederit bona fide restituat, si illud habere poterit, vel saltem restituat equipolens. Nec ab aliquo qui coram ipsis magistratibus vel aliquo eorum causam vel questionem habeant, seu a persona interposita pro eis, societatem vel accommodationem suscipiant per ipsos vel personam per se interpositam.

Nec per totum tempus regiminis ipsorum aliter faciant vel fieri permittant, vel quod aliquando quicumque debeat fieri paciscantur.

Si quis autem ex magistratibus antedictis contrafecerit in predictis vel aliquo predictorum, possit et debeat sindicari, qualibet vice qua contrafecerit, in duplum tocius quantitatis de qua fuerit contrafactum.

Quod magistratus non consulant advocatos in causis quarum sint advocati.

Si quis magistratus consilium habere voluerit de vel super aliqua causa, non possit illud petere vel

habere ab aliquo avvocato vel iudice qui de causa illa ante se fuerit advocatus, nisi de utriusque partis licentia.

Nec possit ab aliquo avvocato vel iudice consilium petere super aliqua questione vel causa spectanti alicui cuius sit vassallus, vel a quo habeat vel teneat aliquod beneficium annuale, de quibus ipsi consulturi dictos advocatos vel iudices teneantur interrogare primo eos quotiens ab aliquo ex eis consilium petent.

Si fuerit discordia arborum vel terrarum.

Si de terra vel arboribus fuerit discordia inter partes, que magistratum voluerint ducere occasione discordie talis ad videndum dictas arbores sive terram, teneatur magistratus coram quo de dicta discordia fuerit agitatum, illuc ire expensis utriusque, et habeat qualibet die propterea libras duas Ianue, videlicet libram unam a singula parte. Si vero altera partium tantum voluerit illuc ducere magistratum, magistratus idem faciat ad expensas illius partis tantum, a qua similiter habeat libras duas qualibet die.

De colonis tenentibus terras a dominis, et quando vindimietur.

Si quis vineam vel terram alicuius civis Ianue vel districtualis ad medietatem terciam vel quartam vel aliam partem tenuerit, qui sine licentia domini terre vel vinee vindimiaverit vel fecerit vindimiari, vel segetes, castaneas vel olivas collegerit, teneatur magistratus ipsum cogere ad restituendum domino terre tantum quantum dominus iuraverit se credere de terra ipsa vinea vel olivis exivisse, seu illum habuisse qui ipsam terram ad partem ut supra tenuerit.

Et si quis colonus drictum fructus vel conductionem terre quam ab alio teneat contra domini voluntatem inonexte tenuerit, teneatur magistratus talem colonum et quamcumque personam compellere ad solvendum domino dicte terre de drictu fructibus et conductione infra dies quindecim a die interposite querimonie numerandos. Qui colonus aut alia persona si infra ipsum tempus non solverit, liceat domino ipsum capere et capi facere et detinere, donec sibi de predictis fuerit satisfactum.

Volentes autem obviare plurimis dampnis, que civibus et districtualibus Ianue veniunt occasione vindimiandi ante quam fuerit tempestivum, firmiter ordinamus quod aliquis civis vel districtualis Ianue vindimiare vel vindimiari facere non audeat vel presumat usque ad medium mensem septembris. Si quis autem contrafecerit, teneatur magistratus illi auferre soldos quadraginta Ianue, vel magis, eius arbitrio; quorum medietas sit accusatoris, alia sit comunis.

De novi operis nunciatione.

Si coram aliquo magistratu lamentatio facta fuerit de aliquo prohibente et denunciante ne aliquis per-

631

ficiat opus quod incepisset extra civitatem Ianue, et denunciatis, infra dies quindecim a denunciatione facta, de iure suo cum lamentatione et pignore bandi non docuerit, teneatur magistratus dare licentiam illi cui fuerit denunciatum quod possit laborare prout tunc inceptum fuerit opus, et laboratum teneat non obstante denunciatione facta vel fienda.

Salvo iure proprietatis tam denunciati quam alie persone cuilibet.

Et si denunciatio facta fuerit in civitate vel suburbis, illud idem magistratus observare teneatur, nisi denunciatis processerit cum lamentatione et pignore bandi infra dies octo.

Quando autem denunciatio novi operis facta fuerit in Ianua vel extra Ianuam ubicumque, si persona contra quam facta fuerit denunciatio satisdederit, vel per eam steterit, quo minus satisdet de opere moliendo, denunciationem illam remittat et pro remissa habeat magistratus.

De solutione fienda civi creditori alicuius extranei.

Si quis ianuensis debitum aliquod ab aliquo extraneo recipere debuerit, et terminus solutionis elapsus fuerit, et debitor absens erit, teneatur magistratus facere solutionem fieri pro sorte de rebus debitoris inventis in Ianua vel districtu per creditorem, usque ad dies quindecim post querimoniam inde factam coram magistratu, accipiendo ab ipso creditore ydoneam cautionem, si apparuerit in adventu ipsius debitoris quod fuerit solutum ipsi creditori in solidum vel pro parte, videlicet de restituendo toto eo de quo ipse actor solutionem consequetur secundum formam capituli de instrumentis sentiis et ultimis voluntatibus exequendis.

Quod magistratus ad convivia non accedant.

Teneantur magistratus comunis Ianue non ire ad comedendum cum aliqua persona ianuensi, excepto quando aliquis ipsorum magistratus iverit extra Ianuam, vel locum in quo erit magistratus, pro aliquo negotio quod pertineat officio magistratus; tunc enim possit ire et comedere cum illis ad quos negotium pertinebit et cum iudicibus et scribis eius, si illos vel aliquem illorum habuerit.

Ut emptor iurium alicuius burgensis non possit eum in Ianua convenire.

Si quis ianuensis vel districtualis emerit vel cedi fecerit sibi, vel aliquo titulo in se habuerit, iura ab aliquo burgense alicuius loci ville terre oppidi sive castri districtus Ianue, siti extra civitatem et suburbia Ianue, contra aliquem burgensem alicuius ipsorum locorum, vel contra aliquem qui sit de eadem curia vel foro cum illo qui iura cesserit; non possit ipsum burgensem vel hominem eiusdem

fori vel curie, contra quem cessio facta esset, in Ianua convenire ratione ipsius iuris vel pro ipsis iuribus; sed sub curia et examine ipsius loci de quo fuerit eum debeat convenire, et non in Ianua sub examine alicuius magistratus.

De emptore iurium extranei contra extraneum vel ianuensem.

Si quis civis vel districtualis Ianue alicuius extranei iura contra comune vel aliquem ianuensem emerit, vel fecerit cedi sibi, vel aliquo modo adquisierit sine voluntate debitoris, teneatur magistratus non audire ipsum contra querentem et ei non facere iusticiam vel racionem.

Liceat tamen comuni dicta iura in se suscipere et facere sibi cedi talia qualia fuerint, pro eodem precio vel mercede.

De termino prorogando questionibus legatorum.

Si quis litigans coram aliquo magistratu suo nomine vel alieno, seu eciam tamquam advocatus alicuius parcium, compulsus fuerit per illustrem dominum gubernatorem et eis consilium ire extra districtum Ianue in legationem vel ambasciatam pro comuni, teneatur magistratus, cui hoc denunciatum vel mandatum fuerit pro parte domini gubernatoris et consilii, prorogare terminum ipsi legato vel ambasciatori quousque redierit, sive usque ad beneplacitum et mandatum domini gubernatoris et consilii, aliquo alio capitulo non obstante.

Si qua vero partium duos advocatos habuerit in causa, in qua petatur supersedi propter legationem alterius advocatorum, non possit propterea supersedi, quia sibi unus sufficit advocatus, et possit sibi de alio avvocato providere.

Non suspendatur autem aliqua questio incepta post electionem ipsius ambasciatoris, nec ante per mensem unum, ab electione retrorsum numerandum.

De arboribus et ambulatoriis pendentibus supra stratas.

Si quis civis Ianue, habens vineam iuxta stratum vel viam, voluerit de vitibus vinee facere ambulatorium super dictam stratum vel viam, dum ipsum ambulatorium sit altitudinis palmorum decem octo saltem a terra, illud possit licenter facere, si tamen fuerit de voluntate vicini qui ex opposito strate vel vie habeat suam possessionem. Alioquin nemini liceat ambulatorium facere super stratum.

Si quis vero habuerit arbores in sua possessione super viam vel stratum publicam dependentes, illas teneatur incidere, ita quod non sint prope stratum ab altitudine palmorum decem et octo infra.

Potestates vero districtus Ianue teneantur facere admoneri homines de sua potestacia quod predicta diligenter observent, sub pena arbitrio ipsius potestatis.

Qui homines, si post admonitionem predictam non inciserint arbores, seu ambulatoria non removerint, vel ad debitam altitudinem non erexerint, et potestas fuerit in exigenda pena per eum imposita negligens vel remissus, possit et debeat sindicari in libris viginti quinque Ianue pro quolibet et qualibet vice.

Contra fratres fratribus ex patre tantum dare nolentes partem suam.

Si quis, natus ex viro non habitante in Ianua vel districtu et uxore ianuensi, lamentetur quia fratres ex parte patris tantum, silicet nati ex alia uxore, vel heredes patris vel detentores bonorum paternorum, nolint sibi dare vel tradere partem hereditatis bonorum paternorum sibi debite contingentem; teneatur et debeat magistratus fratres vel alios antedictos per suas litteras vel nuncios admonere vel citare, ut mittant vel veniant coram eo responsuri dicto sic nato de iure, si tales fratres aut heredes vel detentores fuerint vel habitaverint a Corvo usque Monachum, vel quatenus extenditur districtus Ianue ultra iugum.

Et si admoniti vel citati ut supra non venerint aut non miserint, magistratus audiat rationes et iura partis presentis, et secundum quod sibi iustum videbitur difiniat feratque sententiam, et eam exequatur, illorum absentia non obstante.

Que predicta observet contra ipsos et homines eorum, si illos habuerint, et contra res et bona ipsorum et hominum suorum.

Et si magistratus non servaverit antedicta sindicetur et sindicari debeat in libris centum Ianue.

Salvis conventionibus.

De villicis alienantibus terras dominorum.

Si villicus vel manens alicuius civis alienaverit aliquas terras domesticas vel silvestres in aliquem, vel in iudicio vel lite renunciaverit eas alicui creditori suo, seu alio quocumque modo, nesciente domino, alienaverit, teneatur magistratus possessionem talium terrarum domino petenti facere restitui, salvo cuiuslibet iure proprietatis. Et insuper tali villico duplum teneatur auferre; qui si fuerit non solvendus, ipsum faciat fustigari.

De rusticis qui in fraudem possident terras dominorum suorum.

Si quis ruricola possederit terram alicuius civis ianuensis vel ecclesie, quam terram dictus civis vel ministri ecclesie ignoraverint suam esse vel ad se pertinere, et civis ille vel ecclesia eam terram vendicare voluerit, audiat magistratus eos inde, et eam laudet illis et possessionem tradi faciat, et fraudi ruricole obviet.

Idemque observet in illo qui cum ruricola causam habet, prescriptione aliqua temporis non obstante predictis.

De rusticis permittentibus alienari terras dominorum.

Si villicus vel tenens terram alicuius civis ianuensis vel ecclesie aliquam terram domini sui, vel illius cuius est villicus vel fuerit, alienaverit vel fecerit alienari, sive alia persona dictam terram tenere cognoverit, et domino non notificaverit vel denunciaverit, teneatur magistratus totum dampnum, quod inde dominus passus fuerit, facere ipsi domino per dictum villicum resarciri.

Quod dampnum nisi emendaverit villicus, puniat eum personaliter magistratus arbitrio suo.

De non carcerando debitorem a soldis viginti infra.

Statuimus et ordinamus quod aliquis magistratus communis non ponat nec poni faciat in carceribus, nec in custodia servientium, aliquem debitorem pro debito soldorum viginti vel ab inde infra.

Ut habeatur pro firmo curatore tutor in testamento dimissus.

Si quis adultus cui pater in ultima voluntate de tutore providerat, postquam annos decem et octo compleverit, voluerit sibi curatorem eligere alium quam fuerit ipse tutor, teneatur magistratus non admittere ipsam electionem, nec electum confirmare, si tutor testamentarius bonam rationem tutele exhibuerit et curam ipsius adulti gerere voluerit; ymmo ipsum tutorem in curatorem habeat eligat et confirmet, non obstante electione predicta nec illa quam talis adultus postea faceret vel fecisset.

De femina capiente maritum, alio marito captivo.

Si qua uxor, habens maritum in captivitate, alium maritum acceperit primo vivente, de cuius morte certificata non fuerit, nec de eo celebraverit luctum vel plantum, teneatur et debeat magistratus laudare et decernere quod de bonis ipsius mariti in captivitate detenti non possit antefactum petere vel habere, nec alia persona pro ea; ymmo contra laudet magistratus quod totum patrimonium, hoc est dotes, perdat talis uxor, quas uti petere nec habere valeat ullo modo, si de predictis coram magistratu querimonia facta erit.

Quod uxor transiens ad vota secunda reservet quicquid ex filiorum successione receperit.

Statuimus et ordinamus si ad aliquam mulierem, que transierit ad secundas nuptias, pervenerit aliquid ex hereditate bonis vel successione ab intestato alicuius ex liberis, qui ex priore matrimonio descendissent, sive quocumque alio modo quam expressa voluntate ac dispositione ipsius, quod dicta mulier quicquid ad eam vel alium pro se et de eius voluntate pervenerit, ex hereditate vel successione de bonis persone predictae que sit ex dictis liberis,

teneatur et debeat reservare filiis masculis quos ex priori matrimonio susceperit, seu descendantibus ex eis masculis, et de predictis exponere ydoneam cautionem versus ipsos filios masculos seu ipsos descendentes ex masculis, vel legitimam personam pro eis vel nomine ipsorum.

Si vero ad ipsam mulierem, que ad secundas nuptias transierit, pervenerit aliquid ex hereditate bonis vel successione ab intestato alicuius ex liberis qui ex secundo matrimonio descenderit, vel quocumque alio modo quam expressa voluntate et dispositione ipsius, teneatur ipsa mulier ac debeat reservare illud totum filiis masculis quos susceperit ex secundo matrimonio, seu descendantibus ex eis masculis, et de predictis exponere ydoneam cautionem versus dictos masculos susceptos ex ipso matrimonio, seu descendentes ex eis masculis, vel legitimam personam pro eis seu nomine ipsorum.

Et si casu vel modo aliquo contingerit quod aliqua cautione ut supra non fuisset interposita, statuimus quod actio et ius petendi tam in rem quam in personam competat predictis personis pro quibus supra dictum est dictam cautionem ydoneam debere interponi de dictis bonis vel rebus vindicandis petendis et consequendis, et ius omne proinde ac si cautiones predictae fuissent interposite.

Et hec tam contra quemcumque heredem vel successorem mulieris, quam contra quemlibet tenentem vel possidentem aliquid de ipsis bonis vel rebus.

Et quod predictum est de filiis masculis, idem intelligatur et fiat in omnibus et per omnia in filiabus, deficientibus filiis masculis seu eorum liberis supradictis.

Quod officiales districtus subditos sibi mittant ad magistratus Ianue requisitos, et de non obediuntium pena.

Si quis magistratus civitatis Ianue alicui potestati castellano sindico consuli, vel alicui officiali districtus Ianue quocumque nomine nuncupetur, sue iurisdictionis, denunciaverit seu mandaverit litteris eius, aut viva voce per nuncium vel executorem, quod aliquam personam iurisdictionis ipsius officialis mittat ante ipsum magistratum pro racione facienda alicui alio, et talis potestas castellanus sindicus consul vel officialis personam illam ante magistratum non miserit, vel certam responsionem inde non fecerit qualiter denunciaverit ipse persone iuxta mandatum ipsius magistratus factum ut supra, teneatur magistratus tali officiali auferre soldos quinque Ianue.

Si autem magistratui constiterit denunciatum fuisse ille persone pro qua miserit ut coram se ad certum tempus compareat, et non comparuerit, auferat ei magistratus soldos quinque, nisi illa persona fidem fecerit ipsi magistratui quod iusto impedimento vel alterius partis licentia remanserit.

Tamen si dicti potestates et alii officiales magistratum communis Ianue litteris et mandatis non obtemperaverint, vindictas in eos faciat suo arbitrio magistratus prout negotii qualitas exiget.

Quod nemo trahat aliquem ianuensem ad extraneum iudicem.

Statuimus et ordinamus quod aliquis ianuensis aliquem ianuensem non trahat appellet vel requirat ad vel sub extraneum iudicem vel extraneam curiam, pro aliquibus contentionibus vel brigis emergentibus inter eos. Si quis autem contrafecerit, faciat magistratus restitui bona fide socio vel accomendatario eius cuius dampnum contingerit de pecunia commissa ei qui fuerit vocatus ad extraneam curiam vel iudicem.

Salvo quando consul ianuensis in ea terra non esset, ille contra quem ageretur nollet facere iusticiam requirenti in laude duorum vel trium ianuensium ibi existentiam, qui tribus vicibus esset citatus ad eius instanciam; vel si consul ianuensis esset in illa terra, et reus de quo facta esset questio nollet sub eo consule facere racionem, tunc enim liceat sibi ad iudicem vel curiam illius terre deponere suam querimoniam.

Et in registro scribi laudem faciat magistratus que perpetuo firma et inviolata servetur; eo salvo si ille qui societatem vel acionem dationem acceperit, vel alio modo, ab aliquo ianuensi cui debeat pecuniam restituere, noluerit socio presenti et requirenti, vel procuratori eius litteras consulatus vel magistratus exhibenti, aut ex eis facere stari in ordinatione consulum vel magistratus ianuensis qui destinatur ad terras in quibus fuerit, vel, si ibi non fuerit, in laude duorum vel plurium ianuensium qui fuerint presentes, tunc possint impune ad illam personam vel curiam querimoniam deponere.

Si quis autem ianuensis vel districtualis, aut extraneus navigans cum ianuensi, accusaverit aliquem ianuensem, vel alium deferentem pecuniam ianuensis, ad aliquam curiam, quod non dederit drictum, et accusatus ob hoc dampnum habuerit, quod habuisse presumatur, si postea drictum solvere coactus fuerit, faciat magistratus accusatorem restituere dampnum illi cuius fuerit pecunia infra dies quindecim postquam super inde fuerit requisitus. Alioquin sindicetur magistratus qualibet vice in libris decem Ianue.

Salvo si accusator fuisset coactus aliquem accusare suo iuramento, sine dolo vel culpa.

De districtualibus vetantibus teneri vel coli terras civium.

Statuimus et ordinamus quod aliquis de districtu Ianue, vel quicumque ruricola, non presumat vetare impedire vel prohibere per se vel alium quo minus aliquis teneat colat conducat vel laborett terram alicuius civis Ianue, sub pena perditionis medietatis omnium bonorum suorum; et insuper eum in custodia teneat magistratus tamdiu, donec fideiussores ydoneos dederit de non vetando impediendo vel prohibendo ut supra, et de non faciendo dampnum in ipsa terra.

Si quis autem ante potestatem vel consules ali-

cuius loci lamentacionem de aliquo fecerit, quod contrafaciat vel contraveniat supradictis, teneantur potestates et consules antedicti contrafacientem vel contravenientem compellere ad iurandum de non vetando impediendo vel prohibendo ut supra, et de dampno in terra cuiuscumque civis non faciendo, sub pena predicta ab illo auferenda.

At si quis ex plebibus vel consulatibus, terris villis aut locis communis Ianue, ubi civis Ianue habeat terram vel terras, recusaverit laborare et colere eas, potando cavando stercorando laborando, dum sit aptus, ad huiusmodi facienda, qualibet occasione vel causa que non iusta magistratui videatur, faciat et compellat ipse magistratus dictum recusantem iurare quod opus illud facere non recuset, scilicet laboret si poterit et dominus voluerit.

Quod si non fecerit, auferat magistratus contrafacienti soldos quinque qualibet vice qua contrafecerit.

De alphabeto in cartulariis preponendo.

Quia ex positione nominum contrahencium, et eorum contra quos sunt instrumenta acta processus et sentencie per alphabetum in principiis cartulariorum est magna commoditas R. P. et singularibus personis quarum interest, ac eciam notariis super huiusmodi constitutis, dum per dictum alphabetum in promptu et presto sit quicquid inquiritur, et ita de facili reperitur, quod aliter cum difficultate maxima vix posset inveniri. Ideo statuimus quod omnes et singuli notarii curiarum consulum rationis et iudicis ad maleficia deputati teneantur et debeant eorum cartularia ordinare per alphabetum ut moris est, et specialiter condempnationes sentencias forestationes et banna. Et in fine sentenciarum scribere extense omnes publicationes omnino debitas et necessarias. Alioquin possint et debeant sindicari a libris v usque in xxv Ianuinorum, arbitrio magistratus.

Et teneantur notarii dictarum curiarum infra octo dies a die introitus successorum ita completa et extensa cartularia consignare ut supra dictum est. Sub pena a florenis uno usque in viginti quinque pro quolibet et qualibet vice qua contrafieret, arbitrio magistratus.

Ne capitula districtualium ligent cives.

Statuimus et ordinamus quod aliquod capitulum alicuius communitatis Ripparie et districtus Ianue, quo caveatur, ne quis terrigena vel forensis possit aut debeat facere vel fieri facere aliquam carbonariam lignamen vel aliquod aliud in territorio dicte communitatis inibet fieri, extrahi vel adduci. Sub aliqua pena, non obstat nec preiudicet, nec preiudicare possit dicto civi Ianue in Ianua habitanti quominus possit facere et fieri facere carbonariam lignamen et qualibet alia de re sua in dicto territorio et inde extrahi vel adduci non obstante aliquo capitulo vel deveto generali vel speciali quacumque verborum solemnitate valato eciamsi contineatur in illo aliquo alio capitulo non obstante.

Quod vilici avariis personalibus non graventur.

Si quis extraneus concordaverit se pro vilico vel manente ad laborandum et custodiam ruris vel ville, cum aliquo cive Ianue, non possit cogi talis vilicus ad faciendum avarias personales, a quibus vigore presentis capituli reddatur immunis. Si tamen ipse vilicus steterit in domo civis ad salarium vel mercedem. Si autem talis extraneus per se staret, et ad terciam quartam vel aliam partem introitus ruris vel ville seu possessionis quam laboraret, faciat et subeat avarias reales et personales secundum suas facultates ut alii Ianuenses qui sunt vilici vel manentes.

Quod soli notarii curiarum scribant processus et acta earum.

Statuimus et ordinamus quod scribe et notarii curiarum domini potestatis Ianue et suorum iudicum teneantur possint et debeant conficere et testari omnia et singula instrumenta acta processus et sentencias in quibus interponatur auctoritas magistratus. Et non alius notarius sive scriba qui principaliter non versetur in dictis curiis sive officiis. Nec eciam dominus potestas vel aliquis ex iudicibus eius suam auctoritatem possit interponere in aliquo actu processu instrumento vel sententia que non scribantur et testentur per aliquem scribam sue curie.

Si quis autem notarius non scribens ad ipsas curias ut supra testabitur aliqua instrumenta sentencias vel processus contra formam predictam, vel si in illis suam auctoritatem magistratus aliquis interponet, incidant ipsi magistratus et notarii in penam a libris quinque usque in viginti quinque Ianuinorum pro quolibet et qualibet vice, arbitrio sindicorum, applicandam operi portus et moduli.

De pactis inter patronum et mercatores naufragati navigii celebratis.

Statuimus et ordinamus si quod navigium fuerit naufragatum vel percuserit super saxum rupem vel terram cuius patronus venerit cum mercatoribus ad pacta vel compositionem aliquam, quod non obstante compositione vel pactis elligantur in Ianua tres boni viri ad instanciam mercatorum vel maioris partis tam numero debiti, quam cumulo personarum citato dicto patrono vel pro eo persona legitima datis utrimque confidentibus et suspectis.

Qui si cognoverint potuisse relevari nisi fuisset destructum ad instanciam mercatorum ut silicet suas merces potuissent habere commodius, eo casu dicta compositio facta inter eos firma sit et habeat solidam firmitatem. Si vero cognoverint et declaraverint dictum navigium naufragatum etiam non destructum non potuisse relevari, tunc dicta compositio sit nulla nulliusque valoris et pro nulla habeatur. Nec vigore talium pactorum compositionis vel conventionis ali-

639

quis mercator possit conveniri adeo quod omnes et singuli magistratus Ianue et districtus ipsi patrono audientiam denegent dicto casus sub pena sindicamenti.

Patroni autem officiales et marinarii dicti navigii passi naufragium, vel qui pati vel pati posse naufragium videretur, teneantur et debeant operari toto posse ad salutem dicti navigii et merces que in illo fuerint evadendas ipsumque navigium evadendum.

Et intelligantur servire tempore quo prestiterit operas antedictas sicut serviebant ante tempus dicti naufragii et rerum evadendarum et tempore evadendi, quo tempore intelligantur servire sicut serviebant ante tempus dicti naufragii, et habere mercedem de valore ligni et rerum mercium evasarum.

Et si non observaverint predictam ipso facto incidant in penam subscriptam, videlicet patronus a libris centum in quingentas.

Scriba nauclerius sive comictus a libris quinquaginta usque in ducentas. Socius quilibet et quilibet marinarius a libris decem usque in viginti Ianuinorum, arbitrio officii Gazarie. Considerato valore navigii ac rerum et mercium predictarum.

Si contra personas fideiussorum opponatur qualiter approbentur.

Si contra fideiussores vel eorum personas quos contingat dari coram aliquo magistratu opponatur eos non esse ydoneos vel solvendo, teneantur et debeant syndicatores recipere dilligentem informationem de ydoneitate habilitate vel solvendi potestatia et declarare si ille fideiussor sit ydoneus et solvendo vel non. Quorum declarationi partes qui ex inde ante discordes fuerint stent et stare teneantur et debeant omni condicione cessante.

Infra que tempora cartularia custodibus consignentur.

Statuimus et ordinamus si et quando in Ianua vel villis adiacentibus ubi cives habitare contingat, aliquis notarius de collegio notariorum Ianue moriatur, non habens filium vel nepotem ex filio vel ex fratre qui sit notarius de dicto collegio, quod heres teneatur et debeat infra dies tres a die requisitionis facte per custodem cartulariorum talium defunctorum, cui dicta cartularia scripture et acta quecumque pertinebunt, et omnia et singula cartularia foliacia notulas et protocola consignare illi notario penes quem deponi debuerint, secundum formam capitulorum promulgatorum super inde. Sub pena a libris decem usque in viginti quinque Ianuinorum, arbitrio syndicatorum, applicanda operi portus et moduli, et tamen dicta cartularia et predicta deponere compellantur.

Et si notarius penes quem debent dicta cartularia et alia consignari, illa requisierit et sibi consignata non fuerint infra trium ut dictum est, eo casu heres ipsius defuncti notarii condempnetur a libris decem

in centum Ianuinorum, syndicatorum arbitrio, et exigatur ab eis, et tamen ad deponenda dicta cartularia dictus heres efficaciter compellatur per quemlibet magistratum.

Sed si ex notario defuncto supersit filius qui infra duos annos a patris morte computandos intret collegium notariorum Ianue, possit habere et recuperare dicta cartularia a custode ipsorum, non obstantibus antedictis.

De solutione staliarum et superstaliarum officiorum.

Statuimus et ordinamus quod in officiis communis Ianue que dantur ad florenum auri, ille qui ex dictis officiis aliquod ad sortem habuerit, possit astringere et compellere illum qui ellectus fuerit ad illud officium exercendum, statim postquam acceptaverint vel iuraverint illud, ad solvendum sibi staliam dicti officii coram quocumque magistratu voluerint summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii et sine datione pignoris bandi vel denarii unius pro libra vel depositi coram consulibus rationis.

Qui ellectus ad dictum quodcumque officium exercendum eciam teneatur et debeat ydonee satisfacere de solvendo staliam pro illo pluri tempore quo se stare contingeret in eodem officio ultra annum, illi silicet cuicumque idem officium ad sortes habuerit vel habenti causam ab eo.

Et idem ius per omnia servetur et fiat circa superstalias solvendas.

Et teneantur cancellarii litteras talium officialium non scribere signare sigilare vel dare dictis officialibus vel aliis pro se, nisi predicta omnia et singula fuerint observata. Sub pena solvendi de proprio supradicta.

De publicatione bonorum et malorum officialium.

Statuimus et ordinamus quod syndicatores communis Ianue teneantur et debeant publicare referre et declarare in consilio generali quando scilicet incallegantur et venduntur introitus communis Ianue, condempnationes omnium et singulorum officialium communis Ianue, et causas propter quas fuerint condempnati, et omnia et singula publicare ibi que per dictos officiales annis precedentibus proxime vel presenti commixerint contra debitum officii sui, de quibus syndicatoribus boni exempli causa videbitur convenire.

De iurante scripturam a se scriptam non fuisse.

Statuimus et ordinamus quod si in aliqua causa vertenti coram aliquo magistratu communis Ianue seu bonis viris vel arbitris in quacumque mundi parte fuerit producta scriptura privata, quam producens dicat scriptam manu propria partis alterius et ille altera sub iuramento prestatato per eum iuraverit non fuisse scriptam sua propria manu, et ipse iuratus

convincatur de periurio per testes vel alias scripturas arbitrio illius magistratus, arbitri, vel bonorum virorum, coram quibus talis scriptura fuerit producta, intelligatur dictus periurius subcubuisse in dicta causa, et teneatur magistratus coram quo fuerit dicta questio pro producente ferre sententiam. Ita quod sit presumptio iuris et de iure, quod dictus periurius foveat malam causam.

Teneatur etiam dictus potestas et iudex malleficorum, facta sibi denunciatione talis periurii, condemnare in publico parlamento periurium, arbitrio ipsorum.

PENDENTIUM

De officialibus non solventibus tempore debito.

Statuimus et firmamus quod omnes et singuli officiales communis Ianue sive comperarum, in quos pervenerit aliqua pecunia communis Ianue vel comperarum, finito ipsorum officio teneantur restituere ipsas pecunias, vel solvere illis qui ad hoc fuerint ordinati per commune Ianue vel officiales dictarum comperarum, infra duos menses a die finiti eorum officii numerandos. Quod si non fecerint, pro dampno et interesse solvant ad rationem librarum decem pro quolibet centenario in anno, et ultra sindicentur et debeant sindicari a libris centum usque in quingentas arbitrio sindicatorum.

Et nichilominus ante dictos duos menses possint compelli ad solvendum post finitum eorum officium.

Officiales autem in quos pervenerit, vel debuerit pervenisse, teneantur et debeant id denunciare sindicatoribus communis Ianue. Aliter sindicentur arbitrio sindicatorum. Quod capitulum legatur singulis annis semel in consilio generali, tempore quo illi introitus communis Ianue licitantur.

De cartulariis notariorum defonctorum et functorum suis officiis consignandis.

Statuimus et ordinamus quod omnis persona, cuiuscumque conditionis sit, penes quam fuisset reperta aliqua cartularia protocola manualia sentencie vel processus aliquorum vel alicuius notarii de collegio defonctorum vel defoncti, teneantur et debeant ipsa consignare et ponere in virtute notariorum ad eorum custodiam deputatorum secundum formam alicuius capituli. Nisi esset persona cui, per formam alicuius capituli vel decreti, permissum esset retinere ipsa cartularia vel scripturas.

Qui notarii ad dictorum cartulariorum custodiam deputati, teneantur et debeant facere inventarium de cartulariis foliaciis et protocollis qui penes eos sunt et fuerint in futurum, videlicet pro ipsi scribant in

ipso inventario conscribant omnia cartularia foliacium protocola que nunc habent et habebuntur penes se, nominando notarios qui confecerint ea cartularia protocola et foliacia nominibus et prenomnibus eorum et millesima eorum et numerum ipsorum et cuiuslibet eorum et quaternorum et cartarum, et numerum foliaciorum et protocolorum et foliorum existencium in dictis foliaciis et protocolis.

Cuius inventarii exemplum sua propria manu scriptum tradere et consignare teneantur infra menses quattuor tunc proxime a die valoris presentis voluminis numerandorum; de cartulariis vero que in futurum in ipsos pervenerint, teneantur eodem modo facere inventarium infra dies quindecim postquam in eos pervenerint. Et ipsum exemplum sic signatum manu sua tradere et consignare teneantur statutaris communis Ianue.

Statutarii communis Ianue.

Qui Statutarii expensis communis teneantur de dicto inventario conficere librum unum de cartis et illud registrare, cui registratori adhibeatur fides plena, quod scripture de quibus fecerint mencionem debeant esse penes custodes dictorum cartulariorum. Que inventaria si notarii ipsi non fecerint, sint et intelligantur ab officio suo depositi vel remoti, et ultra sindicentur in libras quinquaginta Ianuinorum. Quod capitulum notificetur dictis notariis per syndicatores communis Ianue Rectores collegio notariorum specialiter constitutos.

De questione terrarum inter dominos et manentes.

Si de terra inter civem Ianue ex una parte, et habitatorem alicuius ville districtus Ianue ex altera, sive inter ministrum alicuius ecclesie et dictum habitatorem fuerit questio, occaxione alicuius terre, cuius terre vel possessionis dictus habitator fuerit vel sit manens vel vilicus, quam terram dictus habitator velit dicere suam esse vel dicat, stetur inde dicto et sacramento civis vel ministri predictorum.

Salvo si talis habitator publico instrumento probaverit se acquisivisse illam terram aliquo iusto titulo ab eo a quo tenebat ipsam terram vel ab habente causam ab eo.

Et si de terris silvestribus, vacuis, nemoribus, pascuisque existentibus extra villam vel vicos ville, presumantur tales terre esse ita civium et ecclesiarum Ianuensium et iurisdictionis communis Ianue sicut hominum et habitatorum dicte ville, nisi ipsi habitatores et homines fecerint fidem per publica instrumenta quod ad se terre ille pertineant, titulis emptionis, cambii, donationis vel similibus.

ULTIMA CAPITULA

1404. die 18. novembris.

Officium dominorum Capitulatorum quorum nomina sunt hec :

Dominus Jacobus de Campofregoso prior.

Stephanus Cataneus.

Jacobus Donatus.

Oliverius de Marinis.

Anthonius de Vivaldis et

Johannes Stella notarius.

Ellecti et constituti ad infrascripta specialiter ordinanda, visa forma capituli positi sub rubrica « De agutis in circulis non ponendis », et auditis plurimorum civium sed specialiter artis barilariorum opinionibus circa sententiam dicti capituli mandaverunt et deliberaverunt addi et scribi in fine dicti capituli ut infra videlicet.

Salvo quod ad instanciam domini dicti vasis vel emptoris ipsius aguti possint affigi ad arculos dicti vasis, non obstantibus antedictis.

*Ne clapucii vendant claves veteres
nisi domino hospicii sive domus.*

Statuimus et ordinamus quod clapucii portantes per civitatem et districtum Ianue claves veteres ad vendendum, non possint, audeant, vel presumant aliquas claves veteres, alienare, vendere, seu pignorrare alicui famulo alterius, sclavo vel servitori alicuius domini maris vel femine, nec alicui alie persone, nisi solum domino vel domine hospicii, domus vel ruris ubi invenietur dictus clapucius vendere tales claves. Sub pena a soldis viginti usque in libras viginti ianuinarum, arbitrio magistratus, pro quolibet et qualibet vice qua fuerit contrafactum.

Et teneantur conservatores singulis annis denunciare clapuciis et facere legi tenorem huius capituli, ne per nescientiam eius se possint rationabiliter excusare.

Item cassaverunt capitulum positum sub rubrica « Quod per civitatem claves veteres non portentur nec ferarii faciant claves ad formam aliquam sibi datam » quatenus de clapuciis faciat mentionem. Et quo ad ferarios in suo robore remaneant. Cognoscentes autem quia capitulum positum sub Rubrica « De assicuramentis non faciendis », mercatoribus est majoris incommodi quam sit lucrum, mandaverunt illud tolli de libro officii mercantie, et eius loco promulgaverunt capitulum continentie subsequentis.

*De assicuramentis a Cadese
ad oceanum et e contra fiendis.*

Statuimus et ordinamus, quod omnibus et singulis ianuensibus, et qui privilegio ianuensium fruun-

tur et gaudent, liceat assecurare alios quoscumque et assecurari se facere, de et super lignis et vassis navigabilibus, quorumlibet extraneorum, navigantibus vel navigaturis a Cadese ultra versus mare oceanum, et contra a mare oceano ad Cadese, vel ad aliquem locum alium situm intra mare oceanum Cadese comprehensa.

Participibus vero vasorum et navigiorum liceat assecurari se facere usque ad medietatem valoris et precii vel extimacionis dictorum vasorum et navigiorum, computato etiam armamento ipsorum, aliquo capitulo vel ordine disponentibus contrarium non obstantibus.

Non liceat tamen, nec valeat, teneat vel servetur assecuratio aliqua facta postquam fuisset habita noticia aliqua de ligno sive navigio apulso ad salvamentum loco quo destinaverat navigare sive habita noticia de perditione vel naufragio dicti ligni.

Que singula etiam locum habeant in mercimoniis sive rebus delatis deferendis sive vehendis undecumque quomodocumque per terram que quomodolibet perissent vel perdita fuissent, vel ad salutem non appullissent, vel salvamentum, sive e contra qui appullissent ad salvamenta vel salutem ad locum destinatum et intentum.

Et intelligatur in omnibus et singulis casibus antedictis habitam fuisse noticiam, quandocumque habita fuisset dicta noticia etiam per unam solam personam. Ita quod testificatio unius solius sufficiat et faciat plenam fidem. Et sic habeat et teneat magistratus.

Super navigiis autem extraneorum de Ianua recentibus vel Iannam advenientibus et assecurare et assecurari liceat, non obstantibus vel aliquibus antescriptis.

*Quod appellationes interponantur
secundum tempus prime cause deposite.*

Si in questionibus vel causis inceptis ante kalendas octobris proxime preteriti, quo tempore locum nova capitula non habebant, sit vel fuerit lata sententia a qua fuerit appellatum, et in controversia deducatur secundum formam cuius capituli de appellationibus, novi scilicet vel veteris debeat appellari, quia talis appellatio dependet a questionibus inchoatis ante quam locum haberent nova capitula. Statuimus quod talis appellatio fiat et fieri debuisset intelligatur secundum formam capituli de appellationibus quod vigeat tempore cause vel questionis incepte.

*Quod extranei artes intrantes solvant intratam pro
extraneis, licet ab annis decem infra avarias fe-
cerint tamquam cives.*

Si quis extraneus, quamvis a decem annis infra in Ianua steterit et fecerit avarias ut civis, intrare voluerit ad aliquam artem faciendam pro introitu cuius aliqua pecunie quantitas solvi debeat, que mi-

nor solvitur a civibus quam ab extraneis, teneantur rectores artium habere ipsum pro extraneo et ut extraneus solvere suum introitum teneatur.

Item cassaverunt ut inhumanum capitulum positum sub rubrica « Quod slave franche non possint habitare intra muros veteres civitatis ».

*De servis manumissis in contractis
turpitudinem committentibus expellendis.*

Si quis servus vel serva manumissi vel a potestate dominica liberati in vicis vel contractis, ubi habitaverint, commixerint vel commictere suspicentur lenocinia adulteria furta vel ea comictentes receptare, vel sibi in illis vicis vel contractis dare auxilium, consilium vel favorem ad ea vel alia turpia committenda publice vel occulte, et propterea talis servus vel serva venerit in odium, invidiam vel contemptum vicinis, liceat tribus quattuor vel ab inde supra vicinis dicti vici vel contracte auctoritate propria licentia et expellere de contracta et habitatione ubi habitant dicti servi, vel serve manumissi, etiam si domus vel habitatio esset propria manumissi.

Et si dicti servi infra terminum a vicinis sibi assignandum non vacuaverint vel expedierint dictum vicum, domum et contractam, liceat dictis tribus quattuor vel pluribus vicinis eos servos vel servas eliminare et depellere de dictis vicis domibus vel contractis, et domos eorum claudere et clavos grossos portis affigere, ita quod eas non possint excludere vel intrare.

Ad que facienda vicegubernatores teneantur et debeant dare dictis vicinis auxilium et favorem ad nudam requisitionem ipsorum, adeo ut dicti vicini propterea tempore nullo possint inquietari vel quolibet aggravari per aliquem magistratum.

De Raibairoriis.

Statuimus et ordinamus, si quis raibairorius tempore quo tenentur esse et stare presentes in raybis iverit usque ad bancha vel domum alicuius emptoris grani vel blave, pro capiendo precio grani venditi numerato, vel pro faciendo illud scribi in cartulario banchi super dominum dicti grani vel blave, non possit pro tempore dicti recessus condempnari, ymo habeatur et intelligatur pro inde esse, ac si presens inventus fuisset in raibis. Aliquo capitulo disponente contrarium non obstante.

Pro manoschalchis.

Statuimus et ordinamus quod marescalchi feratores equorum et aliorum animalium possint, et eis licite liceat, de et pro ferrando equos, mulos, roncinos et alia animalia feripedanda accipere et habere mercedem et solutionem hactenus usitatam, non obstante quod per capitula rectorum artium per novam taxationem aliter cautum esset. Que licentia sit et intelligatur eis esse concessa, usque ad illustris domini gubernatoris et consilii beneplacitum et mandatum.

*Quod coperturerii et sartores ponderent
ad billancias.*

Statuimus et ordinamus quod non liceat copertoreriis emere vel vendere, vel aliter alienare res ad ipsorum artem pertinentes ad pondus cantaretorum. Sub pena in capitulis declarata, ad pondus vero billanciarum possint et debeant ponderare.

Liceat tamen eis recognoscere dictas res ad cantaretum, etiam intra domos et apothecas ipsorum sine metu pene predictae. A qua in casu dicte recognitionis sint exclusi.

*Quod ponatur sub copertoriis nova tela
et impleantur cotone, straponte lana.
Nec vendant copertorerii ad calegas res eorum.*

Statuimus et ordinamus, quod in copertoriis de burdo novo supponatur tela nova, et impleantur cotone sequendo et confermando se monstre.

Non autem impleantur lana. In strapontis autem ponatur et impleantur lana tantum. Qui copertorerii non possint ad calegas vendere vel facere incalligare res aliquas pertinentes arti sue.

Nec possit aliquis copertorerius in predictis vel aliis pertinentibus dicte arti commictere vel facere committi fraudem sub pena combustionis rerum fraudatarum. In aliis autem casibus antedictis, si quis contrafecerit condempnetur arbitrio magistratus.

Ne sartores verberent nocte cottonum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis sartor, servus, famulus vel de familia eius non audeat vel presumat per se vel alium batere, verberare, vel bati sive verberari facere cottonum, de nocte, scilicet a campana que pulsatur in sero, ne quis eat sine lumine, usque ad campanam diei que pulsatur prope diem. Sub pena et arbitrio rectorum artium et emendationis dampni, quod propterea sequeretur.

*Ne artifex ad se vocet eumtem vel existentem
ad apothecam alterius artis eius.*

Si quis artifex ad se vel eius apothecam vocaverit vel fecerit vocari aliquam personam que vadat vel sit ad apothecam alicuius alterius de arte sua, teneantur rectores artium condempnare talem vocantem vel attrahentem ad se dictam personam in soldos quinque pro quolibet et qualibet vice.

Et ultra usque in soldos decem arbitrio dictorum rectorum, considerato modo et circumstantia vocationis.

Qua pena condempnetur ille quicumque instancia vel complacentia dicti artificis vocationem fecerit de predicto eunte vel existente ad alterius apothecam.

De solutione fornariorum pro pane coquendo.

Statuimus et ordinamus quod fornarii coquentes panem ad casanas possint accipere et habere pro

647

qualibet quarta panis coquendi tempore estatis, quo est melius mercatum lignorum, denarios quattuor et dimidium pro qualibet quarta.

Tempore vero hiemali, quando cariora sunt ligna, denarios quinque pro qualibet quarta.

Et hoc non obstante aliquo statuto vel ordine aliter disponente.

Si autem fornarii male coquerint vel devastaverint panem verruca altocreas vel aliquid aliud coquibile, possit vel debeat ille cui predicta vel aliquid predictorum fuerint male cocta vel devastata inde deponere querimoniam suam contra dictum fornarium infra dies octo proximos a die male coctionis, vel devastationis numerandos. Si autem infra dictos octo dies dicta querimonia facta non fuerit, tales fornarii dicta causa non possint molestari ulterius vel gravari. Sed querimoniam proponentibus lapso dicto termino, sit et intelligatur dicta lamentatio, et quelibet querimonia de predictis interdicta.

Quod botariis liceat vegetes verberare et laborare in via publica quinque parvis.

Statuimus et ordinamus quod botariis liceat sub ripa et alibi exercere late et liberaliter artem suam battendo verberando et percuciendo vegetes ut ars ipsa requirit, aliquo capitulo composito in contrarium non obstante.

Salvo et excepto quod quotiens et quando dicti botarii admonerentur per rectores artium vel per vicinos vel aliquos ex vicinis ut vegetes aliquando de nocte non verberent tempore scilicet quo infirmis ibi vicinis facerent specialiter tedium vel offensam a dicta hora tedium vel offense, ipsi botarii teneantur et debeant complacere vicinis, et facere pro dicto tempore prout a rectoribus arcium iubeantur. Et hoc sub pena sibi a dictis rectoribus imponenda.

Possint etiam dicti botarii de sua arte laborare, sub ripa etiam extra apothecas ipsorum, dum tamen de strata non capiant laborando ultra parvos quinque computandos ab apotheca et non ultra. Sub pena contenta in capitulo super huiusmodi disponente.

De salario scribarum et quantum possint capere de scripturis.

Statuimus et ordinamus quod notarii seu scribe communis et civitatis Ianue et districtus, et cuiuscunque alterius loci, qui per commune Ianue distingatur, in quocunque sint officio constituti, de et pro omnibus et singulis scripturis instrumentis actis et aliis infrascriptis, possint recipere et habere solutionem et mercedem limitatam inferius et non ultra.

Si quis autem ipsorum aliquod ultra ipsas taxationes habuerit vel receperit per se vel interpositam personam incidat ipso facto in penam quadrupli, applicandam illi a quo ipsi notarii seu aliquis ipsorum ultra ipsas taxationes habuerit ut supra, condicione aliqua ipsius contrafacientis notarii non obstante.

Taxationes autem sunt hec: Primo liceat ipsis notariis et cuilibet ipsorum accipere et habere de instrumento tutelle vel cure computatis preambulis factis in eis ipso in formam publicam non extracto secundum quantitatem qualitatem et condicionem talis instrumenti, arbitrio sindicatorum sive magistratus ubi syndicatores non essent, a soldis sex usque in viginti.

De instrumento tutelle vel cure in formam publicam extrahendo, computata expensa carte, a soldis sex usque in quindecim conditionibus antedictis.

De instrumento procurationis, si inde fuerit compositum instrumentum et redactum in publicam formam, expensa carte computata conditionibus antedictis, etiam si interveniat magistratus auctoritas soldos quattuor, scilicet testando tale instrumentum soldos duos et extrahendo alios soldos duos, et quando interveniat magistratus auctoritas possint in summa esse soldi quinque ianuinarum.

De instrumento procure scripte in actis tantum soldos duos.

De instrumento procure exemplando et dando partibus sine nomine notarii non signato soldum unum, cum nomine autem notarii et signato soldos duos.

De respondendo positionibus et ipsis cum responsionibus exemplandis, si positiones non excesserint duodecim numerum, pro singula denarios quattuor. Si vero excesserint dictum numerum xii. usque in xxv. denarios tres pro singula, si vero fuerint ultra numerum xxv. denarios duos per singula.

De qualibet numeratione inventario conficiendo pro ipso in actis tantum scribendo, considerata estimatione rerum et magnitudine scripture et labore scribendi, a soldis tribus usque in soldos viginti.

De subscriptione secundi notarii soldum unum.

De titulis exemplandis pro singulo a denario uno usque in duobus.

De testibus recipiendis, si questio fuerit de libris quinquaginta vel ab inde infra pro quolibet titulo super quo testis deponat dictum suum, habito intuitu ad longitudinem vel brevitatem dicti et attestationis testis et ad multitudinem titularum, a denariis sex usque in denarios decem octo pro singulo titulo. Si questio vero fuerit a libris quinquaginta supra, pro quolibet titulo sive articulo super quo testis deponat dictum suum, habito intuitu ad brevitatem vel magnitudinem dicti et attestationis testis et ad multitudinem titularum, a denariis decem octo usque in soldis tribus ianuinarum.

De testibus sive dictis testium exemplandis pro quolibet columpnello cuius linee sint longe et numero triginta due denarios quattuor.

De aliis actis vel scripturis curiarum exemplandis ad eandem rationem.

De legenda interlocutoria sententia a soldis duobus usque in sex.

De sententia definitiva legenda que fuerit de libris centum vel ab inde supra de re valoris eiusdem, a soldis quinque usque in soldos decem.

De sententia definitiva legenda que fuerit a libris centum supra vel de re valoris eiusdem, a soldis duodecim usque in soldis viginti quinque.

De sententia definitiva a libris centum infra in formam publicam extrahenda, computata expensa carte, a soldis decem usque in soldis quindecim.

De sententia definitiva a libris centum supra in formam publicam extrahenda, computata expensa carte, a soldis quindecim usque in quinquaginta.

De assessoria appellationis soldos duos.

De assessoria scribenda soldum unum.

De assessoria exemplanda et danda parti denarios sex.

De terminis cuiuscumque conditionis aut cause sint soldum unum.

De laude facienda de libris centum vel ab inde infra, a soldis quinque usque in soldos decem.

De laude facienda que sit a libris centum usque in quingentas, a soldis decem usque in viginti.

De laude extimi facienda que sit a libris quingentis supra, cuiuscumque quantitatis existat, a soldis viginti quinque usque in quadraginta.

De quolibet instrumento exemplando et in formam publicam reducendo, a soldis quinque usque in viginti quinque et ultra secundum magnitudinem instrumenti.

De litteris citatoriis, a soldis duobus usque in soldos quattuor.

De aliis litteris que qualibet alia occasione mittuntur, a soldis duobus usque in soldos sex.

De calegis faciendis a soldis sex usque in viginti.

De interdictis faciendis et scribendis a soldo uno usque in duobus.

De instrumento sindicatus cuiuslibet universitatis corporis vel collegii et via quam fecerit vel iverit propterea et ipso in formam publicam extrahendo et dando, computata expensa carte, intelligendo quin ipse notarius iret ad locum illum vel universitatem cum potestate vel rectore suo et ex suo officio vel alia causa et non propter istam causam principaliter tantum, a soldis sex usque in duodecim.

Si vero notarius iret ad dictum locum sive universitatem propter istam causam tantum, et non alia occasione vel causa nec iret principaliter cum potestate, a soldis quindecim usque in viginti quinque.

De executione petenda cum citatione et cautione prestita a soldis duobus usque in soldos sex.

De contradicione ad executionem cum cautione, a soldis duobus usque in soldos quattuor.

Scribe vero ad maleficia deputati possint accipere ut infra. De concordis et remissionibus accusationum scribendis sub aliqua accusa, si negocium non sit arduum, a soldis duobus usque in soldos sex.

Si vero negocium sit arduum sive magnum, usque in soldos decem.

De scribendo responsionem super aliqua vel sub aliqua accusatione vel inquisitione, si exinde deberet pena corporaliter imponi, soldos quattuor.

Si vero non deberet pena corporaliter imponi soldos tres.

De testibus soldum unum et denarios quattuor.

De exemplando forestacionem soldos tres.

De exemplando accusationem etc. expositionem sub illa, soldos tres.

De cassanda forestatione a soldis quinque usque in soldos decem.

De cassanda accusatione a soldis duobus usque in sex.

De remissione accusationis a soldis duobus usque in sex.

Scribe vero advocatorum possint accipere ut infra.

De qualibet petitione scribenda et duplicanda, a soldis duobus usque in soldos quattuor.

De titulis scribendis pro quolibet denarios quattuor.

De exceptionibus pro singula denarios tres.

De positionibus seu interrogationibus, pro singula denarios duos.

De responsionibus ad positiones si quas fecerint vel scripserint pro singula denarios duos.

De consilio scribendo si fuerit sententia interlocutoria soldos duos usque in soldos quattuor, secundum magnitudinem vel brevitatem consilii.

De consilio scribendo si fuerit definitiva sententia de libris centum vel ab inde infra, a soldis quattuor in soldos octo.

De consilio scribendo si fuerit definitiva sententia de libris centum usque in quingentas, a soldis octo usque in soldos decem et octo.

De consilio scribendo si fuerit definitiva sententia a libris quingentis supra, cuiuscumque fuerit quantitatis, a soldis decem octo usque in quadraginta.

De scribendis allegationibus pro singulo columpnello soldum unum.

Si quis autem scriba recipiat armamentum aliquod, possit habere pro singulo homine scribendo cum fideiussore et fideiussione quos scripserit, denarios sex.

Scribe vero sive notarii bonorum virorum vel arbitrorum vel quorumcumque officialium possint accipere de scripturis secundum taxationem factam ut supra circa notarios curiarum.

Scribe vero ordinati vel ordinandi constituti vel constituendi ad custodiam cartulariorum notariorum defunctorum possint accipere ut infra et non ultra.

De quolibet instrumento venditionis quod fuerit de libris usque in quinquaginta inclusive in formam publicam extrahendo et pro ipso inquirendo usque in soldos sex.

Si vero fuerit a libris quinquaginta usque in centum, soldos sex.

Si vero fuerit de libris centum vel ab inde supra, usque in libras ducentas, possint habere usque in soldos octo.

Si vero fuerint a libris ducentis supra usque in trecentas, possint accipere usque in soldos duodecim et denarios sex.

Si vero fuerint a libris trecentis supra usque in quantamlibet quantitatem, possint accipere usque in

651

soldos viginti quinque. Et eodem modo fiat taxatio et solvi possit de instrumentis doctalibus secundum suas quantitates.

De testamentis autem et ultimis voluntatibus scribendis et in formam publicam extrahendis, quando scilicet hereditas non excedat quantitatem librarum ducentarum ianuinarum, accipere liceat ipsis notariis soldos decem ianuinarum et non ultra.

Si autem hereditas excesserit quantitatem librarum ducentarum ianuinarum, habere possit ipse notarius a soldis decem usque in libris octo ianuinarum secundum conditionem testatoris et quantitatem scripture arbitrio sindicatorum.

Tempore vero epidimie, luis et mortalitatis, quando notarius ibit ad domum infirmi pro testamento scribendo, possit accipere et habere duplum dicte taxationis.

De omnibus autem et singulis aliis scripturis sive publicis sive privatis in formam publicam extrahendis, sive non extrahendis, que propter ipsarum innumerabilem diversitatem comprehendi vel per singula specificari non possent, habere possint ipsi notarii tantum quantum in Ianua et suburbiis et tribus potestaciis syndicatores, in districtu vero quantum magistratus locorum bona fide fuerint arbitrati, habita collatione intuitu et respectu ad taxationes predictas, pro ut ad eas vel aliquam earum poterint congruentius adaptari.

Verum de instrumentis in quibus interponatur magistratus auctoritas conficiendis, possint notarii ultra predictam recipere a soldis quattuor usque in soldos viginti quinque. Et pro ipsis extrahendis et in publicam formam dandis, ad eandem rationem.

Quia vero notarii sive scribe constituti seu constituendi ad scribanias Famaguste, Chiy, Peire, Caffa et locorum remotorum et distancium ad instar et similitudinem predictorum, sive alterius conditionis et gradus, quam notarii qui exercent sua officia in Ianua et districtu et maiores faciunt necessario expensas eundo et redeundo et maius tempus consumunt, expedit circa solutiones eorum habenas magis relaxare.

Unde statuendum duximus et firmandum quod notarii qui mittentur ad dictas scribanias exercendas possint recipere et habere pro scripturis omnibus et singulis quas scribebunt vel facient a privatis et singularibus singula singulis referendo, ad rationem de duobus tria singularum taxationum superius expressarum. Et si plus reciperent vel haberent dicti notarii quantitate predicta, condempnentur et condempnati esse intelligantur pro quolibet denario plus habito vel soluto in denarios duodecim, parti que solverit applicandos.

Teneatur autem ille qui ad capitulorum custodiam fuerit deputatus facere scribi de lictera bene grossa tabulam supra scriptam in pergamina. Quam affigat vel appendat ad unam ex collumpnis palatii, ubi reguntur supra et infra Curie domini potestatis Ianue, ut unusquisque facilius habeat certam noticiam de predictis.

De solutionibus fiendis pro incidendis vestibus et suendis.

Statuimus et ordinamus quod taliatores vestium vel raubarum non possint nec debeant petere recipere vel habere pro fersis raubis vel vestibus incidendis aptandis adornandis vel suendis et complendis nisi tantum quantum sibi per infrascriptam tabulam est permissum.

Sub pena solutionis vel restitutionis totius eius quod habuissent potuissent vel recepissent. Et ultra, arbitrio rectorum artium.

Tabula autem sive taxatio dictarum solutionum talis est:

De gona veluti de pillo longo pro domina libras duas Ianue.

De gona veluti pilli longi pro sponsa libras duas soldos decem.

De gona veluti plani et gona camocati cremesi pro sponsa libras duas.

De gona veluti plani et gona camocati cremesi pro domina libram unam soldos quindecim.

De gona cuiusvis camocati et panni serici tam pro viro quam pro domina libram unam soldos quinque.

De gona cuiuscumque camocati et panni serici pro sponsa libram unam soldos quindecim.

De gona sive mantello clameloti sive pro viro sive pro domina libram unam soldos quinque.

De gona sive mantello clameloti pro sponsa libram unam vel quindecim.

De gona sive mantello de grana pro viro sive pro domina soldos sexdecim usque in soldos decem octo.

De gona sive mantello de grana pro sponsa libram unam usque in soldos viginti quattuor.

De gona sive mantello cuiuscumque alterius panni de Florentia sive mosconille quasi eiusdem valoris, qui non sint de grana pro viro sive pro domina a soldis duodecim in soldos sexdecim.

De gona sive mantello cuiusvis alterius panni ab inde infra pro homine vel alia quacumque persona soldos octo usque in duodecim.

De taliando et adornando raubam quamlibet ex supradictis tantum possit peti et haberi tertia pars taxationis et quantitatis taxate superius singula singulis referendo.

De taliando vero tantum, sive adornando sive aptando, possit peti et haberi a soldis duobus usque in soldos sex, secundum magnitudinem vestis.

Sane semper intelligendo quod pro hominibus antiquis minus solvatur et petatur in discretione taliatorum et arbitrio rectorum artium.

De vocantibus vel retrahentibus eos qui essent vel irent ad alias apothecas.

Si quis artifex vel alius, cupiditate lucri, invidia, contemptu vel qualibet alia causa dedecenti motus sive simpliciter absque causa aperta ad se vocaverit

vel retraxerit sive vocari vel retrahi fecerit aliquam personam vadentem vel existentem ad aliquam apothecam alicuius artificis quam diu sit in actu vadendi vel standi. A quo scilicet dicta persona esset vel putaretur esse disposita emere aliquid vel ei vendere vel cum eo aliter quomodocumque contrahere, condempnetur et puniatur, pro quolibet qualibet vice, a soldis quinque usque soldos decem arbitrio rectorum artium.

Et ultra si ex huiusmodi vocatione vel retractione verba aliqua sive facta inter vocantem et vocatum sive illum ad cuius apothecam vocatus iret vel esset, sive illum qui vocari vel retrahi fecisset, nascerentur, dictus vocans vel faciens vocari teneatur et obligatus sit et esse intelligatur ad solvendum condempnationem que fieret vel sequeretur propterea.

Quod pellipariis nocte pannos liceat verberare.

Statuimus et ordinamus quod omnibus et singulis pellipariis liceat batere et verberare pennas ipsorum venales de die tantum, tamen scilicet a campana diei que pulsatur adveniente die usque ad campanam de sero, que pulsatur paulo post avemariam. Et hoc intra domos et apothecas ipsorum proprias vel conductas.

De nocte vero non liceat ipsis pellipariis vel alicui alie persone pro eis, nec in domibus nec in apothecis ipsorum propriis vel conductis, verberare vel battere pennas, sub pena a soldis quinque usque in decem ianuinarum arbitrio rectorum artium, non obstante capitulo posito sub rubrica « de non sulphurandis vel verberandis pennis ».

De promotione gramaticorum ad collegium magistrorum.

Si quis gramaticus desideraverit ad collegium magistrorum gramatice in Ianua promoveri, primo declaret ipsius voluntatem officio et coram officio sindicorum: hii teneantur, talis gramatici requisitione suscepta, elligere duos scribas de numero collegii notariorum Ianue. Item duos de collegio magistrorum gramatice, quos iuratos bene et legaliter se facturos que dictum officium sibi commixerit, de vita et moribus dicti gramatici se informant. Quem si circa eos invenerint bone fame, examinent in gramaticalibus subsequenta. Et sindicatoribus referant quicquid sibi de moribus et sufficientia in gramatica dicti gramatici videatur. Relatione quorum audita, sindicorum sit officium predictum gramaticum admictere ad collegium magistrorum gramatice, vel excludere, repellere vel negare, prout pro utilitate communi sibi videbitur faciendum.

Qui ordo intrandi dictum collegium locum habeat et servetur etiam in illis magistris gramatice qui dictum collegium non intrassent secundum formam alicuius capituli, de ipsorum introitu disponentis a creatione rectorum artium citra.

De solutione fornariorum.

Statuimus et ordinamus, non obstante taxatione aliqua nuper facta de solutione quam fornarii pro cocquendo panem casanis capere debebant, que nimis indifferenter ad omne tempus fuerat ordinata, quod fornariis liceat capere petere et habere pro ipsorum solutione et mercede pro pane cocquendo ut infra, videlicet. Tempore estatis, quia tunc ligna habeant pro minori precio, habeatur usque in denarios quattuor et dimidium pro qualibet quarta panis.

Tempore vero hyemali quo ligna sunt maioris precii, habeant et recipiant usque in denarios quinque ianuinarum pro qualibet quarta.

Usque ad quantum tempus fornarii contrafacientes possint accusari.

Si quis de aliquo fornario voluerit lamentari vel conqueri pro dampno aliquo sibi dato, in devastatione, combustione, mala coctione vel nimia coctione panis, turte, rosti vel cuiuslibet alterius rei, de qua sibi liceat accusare fornarios secundum formam alicuius capituli, teneatur et debeat illum fornarium sive famulum, vel negociorum gestorem, accusare denunciare et querimoniam proponere infra dies octo proximos a die devastationis, combustionis, male coctionis, vel nimie coctionis panis vel rerum predictarum numerandos.

Elapsis autem dictis octo diebus, nemini liceat dictos fornarios famulos vel negociorum gestores ipsorum accusare vel denunciare occasionibus ante dictis, ymmo ab ipsis sint et esse intelligantur liberaliter absoluti, aliquo capitulo quod predictis obviet non obstante.

Possint etiam et liceat fornariis casanarum ad festivitates nativitatis et resurrectionis domini et diebus octo proximis ipsis festivitibus stare et quiescere non coquendo pro reparatione et receptatione furnorum, quo tempore unus furnarius non ponat ignem in furno, hoc est furnum non calefaciat pro coquendo antequam alius, ut sic non oriatur rixa, vel aliqua odiosa vel invidiosa contemptio inter eos.

Dictis quoque temporibus festivitatum resurrectionis et nativitatis domini, scilicet ante dictas festivitates per dies quindecim proximos non possit nec debeat aliquis fornarius coquere panem alicuius casane, alicuius civis vel habitatoris Ianue, cui casane civi vel habitatori alius fornarius solitus esset coquere. Si quis autem contrafecerit in predictis vel aliquo predictorum, condempnetur et puniatur secundum exigentiam delicti vel contrafactionis, arbitrio ministrorum.

Ne sartor committat fraudem in arte sua.

Statuimus et ordinamus quod aliquis sartor non committat vel committi permittat vel faciat in arte

655

sua aliquam fraudem. Que si inveniretur fuisse commissa, comburratur et comburri debeat res fraudata. Et nichilominus qui fraudem commixerit, vel committi fecerit, condempnetur arbitrio rectorum artium.

Quod sartores ad emptorum instanciam impune faciant artem suam.

Si quis sartor strapontam, strapontinum, copertorium vel aliquid pertinens eius arti construxerit vel construi fecerit motu suo teneatur et debeat illa facere et fieri facere bona et legalia, secundum modum et formam in aliquibus capitulis de sua arte loquentibus ordinatis. Sub penis a dictis capitulis ordinatis.

Si quis autem alius commixerit ipsis sartoribus, quod sibi faciant unam strapontam, strapontinum, copertorium vel aliud pertinens arti sue, que voluerit non de lana sed de pillis raxa stupa vel qualibet alia re vel intermixtum de parte alicuius de dictis rebus, teneatur et debeat dictus sartor talem strapontam, strapontinum et quodlibet aliud spectans et pertinens eius arti prout sibi mandabitur construere et facere, et illud et illa alienare et vendere dictis mandantibus, aliquo capitulo disponente in contrarium non obstante. Sub pena arbitrio rectorum artium.

1404. die 8. ianuarii.

Illustris et magnificus dominus dominus Joannes Lemengre dictus Bouciquaut marescallus Francie, locumtenens regius citra montes et Gubernator Ianuensis pro Serenissimo Rege Francie et domino Ianue, voluntate consilio et consensu consilii dominorum ancianorum in legitimo numero congregati. Quorum qui interfuerunt nomina sunt hec:

Manuel de Guisulfis prior.

Dominicus de Auria.

Marcus Beorcus.

Percival de Grimaldis.

Anthonius de Lazarino notarius.

Benedictus de Marinis.

Lodisius de Beninsia.

Johannes de Cerro.

Raffael Justinianus Arangius.

Mattheus Salvaegus.

Cattaneus de Vivaldis et Anthonius de Bargalio.

Et ipsum consilium auctoritate et decreto ipsius illustris domini Gubernatoris; auditis lectis et intellectis distincte capitulis positis sub rubricis infrascriptis sibi presentatis per egregios viros dominos Jacobum de Campofregoso, Stephanum Cattaneum Oliverium de Marinis, Anthonium de Vivaldis, Jacobum Donatum et Johannem Stellam notarium, capitulatores et capitulorum emendatores. Et viso et cognito quod ipsa capitula bene et ad utilitatem publicam sunt constructa, ea omnia et singula approbaverunt laudaverunt ratificaverunt et ad cautellam componunt promulgant et observari precipiunt tamquam capitula civitatis prout ad litteram quod que iacet.

Ne clapucii vendant claves etiam veteres nisi domino hospicii sive domus.

De assecuramentis a Cadexe ad oceanum et e contra fiendis.

Quod appellationes interponantur secundum tempus prime cause deposite.

Quod extranei artes intrantes solvant intratam pro extraneis, licet ab annis decem infra avarias fecerint tamquam cives.

De servis manumissis in contractis turpia committentibus expellendis. De raibaioliis. Pro manschalchis.

Quod copertorerii et sartores ponderent ad bilancias.

Quod ponatur sub copertoriis nova tella et impleantur cotone, straponte lana, nec vendant copertorerii ad calegas res eorum.

Ne sartores verberent nocte cottonum.

Ne artifex ad se vocet euntem vel existentem ad apothecam alterius artis eius.

De solutione fornariorum pro pane coquendo.

Quod botariis liceat vegetes verberare et laborare in via publica quinque parmis.

De salario scribarum et quantum possint capere de scripturis.

De solutionibus fiendis pro incidendis vestibus et suendis.

De vocantibus vel retrahentibus eos qui irent ad alias apothecas.

Quod pellipariis liceat verberare nocte pennas.

De promotione gramaticorum ad collegium magistrorum.

De solutione fornariorum.

Usque ad quantum tempus fornarii contrafacientes possint accusari.

Ne sartor committat fraudem in arte sua.

Quod sartores ad emptorum instanciam impune faciant artem suam.

De bancheriis et aliis rumpentibus.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli bancherii de tapeto, qui hodie sunt et qui fuerint in futurum, teneantur et debeant officio et coram officio mercantie singulis annis in kalendis ianuarii incipiendis, dare et prestare fideiussores ydoneos usque in libras viginti quinque milia ianuinarum ad minus, quorum fideiussorum nemo possit intercedere neque capi ultra libras mille ianuinarum: pro minori vero quantitate possint intercedere et capi arbitrio officii mercantie. Quod officium dictos fideiussores approbare possit pro ydoneis pro quantitatibus pro quibus intercessuri sunt. Et eorum approbationi stetur.

Qui bancherii et fideiussores eorum per publicum instrumentum coram officio predicto se obligent ad omnia et singula facienda que in presenti capitulo continentur. In quo instrumento specialiter renuncient privilegio fori et non sui iudicis, ita quod nominatis civitatibus et oppidis circumstantibus pos-

sint convenire, ubicumque locorum et fori ubi peterentur et ibi teneantur respondere, quemadmodum si locus ille esset nominatim et specialiter deputatus solutioni a principio.

Quod si dicti bancherii vel aliquis eorum rumpere, vel efficeretur aliter non solvendo, qualitercumque non solvetur, dicti fideiussores eorum in solidum usque in quantitatem usque in quam intercessissent teneantur et debeant pro ipso bancherio solvere cum effectu.

Et nichilominus si ipsi bancherii non solverent, rumperent vel essent non solvendo, et fideiussores essent minus idonei ad solvendum, doctes uxoris vel uxorum, quecumque etiam loca communis ipsorum, et alia bona mobilia et immobilia, nomina debitorum et iura, sint et intelligantur obligata creditoribus ipsorum bancheriorum, aliquo capitulo regula vel decreto in contrarium facientibus non obstantibus.

Et ne per negligentiam sive culpam possit accidere, quod fideiussores non renovarentur, ex quo civibus dampna plurima pervenire, statuimus quod singulis annis in kalendis januarii officium mercantie teneatur et debeat in banchis plenis et per civitatem etiam facere preconari, ab una parte bancherios qui fideiussores dederint ut debebant. Et post eos ab alia parte et nominatim illos qui fideiussores non prestiterint ut debebant.

Qui bancherii, scilicet illi qui non dederint seu non compleverint dare suos fideiussores, non possint nec debeant tenere banchum nec pro bancherio se gerere vel haberi.

Et sic voce preconia eis faciant interdici et vetari officiales officii mercantie. Ne banchum silicet teneant ullo modo. Et hoc ne cives inscienter inciderent in dampnis a quibus quandocumque et sepe hactenus inciderunt.

Quam preconationem si non fecerit fieri debito tempore, officium mercantie cadat et cecidisse intelligatur in penam librarum quingentarum ianuinarum seu librarum quinquaginta pro singulo.

Eo autem casu quo aliquis bancherius rumpet vel esset ut premititur non solvendo, statuimus quod omnia et singula bona sua mobilia et immobilia, loca communis, iura et nomina debitorum sint suis creditoribus obligata.

Ipsa autem talis bancherius teneatur et debeat sui copiam facere et se presentare infra dies quattuor proximos personaliter.

Et presentare quelibet cartularia sui banchi et quelibet instrumenta et scripturas utiles favorabiles et opportunas eius creditoribus. Alioquin si in virtutem venerit magistratus, teneatur dominus potestas Civitatis Ianue ipsum bancherium ultimo punire supplicio, remanentibus locis communis et aliis bonis eius ut supra suis creditoribus obligatis.

Fratres autem eius bancherii maiores annis sexdecim, etiam saltem ex parte patris coniuncti, sint realiter et personaliter obligati, ut res loca et bona dicti bancherii, dictis creditoribus, scilicet loca com-

munis ipsorum fratrum et alia bona mobilia et immobilia nomina debitorum et iura. Salvo si per sex menses saltem ante ruptionem dicti bancherii precedentes, ipsi fratres, bona fide et sine fraude, ad divisionem manifestam cum dicto fratre bancherio pervenissent.

Quo casu non teneantur pro fratre bancherio qui rupisset.

Si tamen de divisione constabit publicum instrumentum.

Quod instrumentum ipsi fratres teneantur notum facere officio mercantie infra unum mensem a facta divisione numerandum. Aliter sit perinde ac si divisio facta non esset.

Uxor quoque dicti talis bancherii sit et intelligatur esse obligata pro eo suis creditoribus et loca communis, et omnia et singula bona sua.

Salvo si postquam ipse vir eius banchum tenuerit, infra unum annum ipsa uxor, vel aliquis seu aliqui ex proximioribus propinquis eius pro ea, se presenterint coram officio mercantie et protestati fuerint coram ipso se non intelligere neque velle esse obligatam in aliquo pro ipso viro suo. Quo casu non sit, nec remaneat obligata.

Fideiussores autem talis bancherii rupti, infra duos menses numerandos a ruptione, ad requisitionem officii mercantie seu magistratus dandi causis et questionibus dicti bancherii, teneantur et debeant solvere creditoribus dicti bancherii usque ad omnes quantitates pro quibus intercesserint pro ipso bancherio. Aliqua lege, consuetudine, capitulo, decreto clausula vel ordine communis Ianue in contrarium conditis non obstantibus, quibus omnibus et singulis sit et intelligatur esse per presens capitulum abrogatum et derogatum.

Non possit autem aliquis magistratus civitatis Ianue se intromittere in contrarium predictorum nisi dumtaxat magistratus qui super inde fuit constitutus per illustre dominum Gubernatorem et Consilium, vel eo cessato per officium mercantie.

Minores autem bancherii quos vulgus nominat bancherotos qui vellent facere scriptas communis singulis annis dicto mense ianuarii promittant officio mercantie per omnia, ut ipsi bancherii et satisdent et prestent fideiussores idoneos de libris quattuor milibus ianuinarum pro singulo. Ita quod nemo intercedat pro maiori quantitate librarum quingentarum.

Bancheroti autem qui pro singularibus personis vellent posse facere scriptas dent et prestent fideiussores de libris duabus milibus ut supra pro singulo.

Qui bancheroti et fideiussores eorum sint intelligantur et esse debeant obligati cum effectu in omnibus et per omnia, modo et forma de quibus dictum est supra de bancheriis rumpentibus. Et que dicta supra sunt de uxoris et fratribus bancheriorum, locis et bonis eorum hic habeantur pro repetitis. Et sic debeant secundum condicionem casuum observari et praticari.

Si quis autem civis mercator habitator vel districtualis Ianue vel districtus ruperit fugerit lati-

659

taverit vel fuerit suis creditoribus non solvendo, teneatur et debeat ex tempore quo primum ruperit, vel fuerit non solvendo, presentare scriptum libros cartularia litteras et scripturas et omnia et singula que sint vel esse possint favorabilia et utilia suis creditoribus coram domino potestate vel magistratu super hiis negociis constituto. Sub pena standi duobus annis in grimaldina continuis. Et hoc si sit debitor usque in summam librarum decemmilium et non ultra.

Quicumque autem debitor in debendo excesserit dictam summam librarum decem milium, scilicet ruperit latitaverit vel sui copiam non fecerit ut supra, eo casu uxores et fratres loca et bona et possessiones eorum sint et esse intelligantur suis creditoribus obligata per inde ac sunt uxores fratres et loca et alia supradicta bancheriorum rumpentium. Ita quod quoad ultra dictam summam librarum decem milium, nulla sit vel fiat differentia sed idem ius sit et intelligatur esse statutum et debere servari inter personas de quibus hic fit sermo, ac si essent bancherii qui rupissent vel solvendo non essent. Que hic pro repetitis habeantur expresse.

Remanente in ceteris firmo capitulo posito sub rubrica « de absentantibus vel latitantibus mole creditorum » usque ad paragr. possit tamen non obstantibus etc. Quem paragr. et sequentia usque ad finem capituli eius cassamus et annullamus et servari de cetero vetamus et omnia et singula alia capitula que contentis in dicto paragr.^o usque ad finem dicti capituli expresse vel tacite convenirent.

Quia vero pessimum genus est receptatorum sine quibus diu latro fugitivus absentans seu ruptus latere non potest, statuimus quod si quis receptaverit talem ruptum absentatum vel latitantem teneatur et debeat infra viginti quattuor horas, si fuerit in Ianua vel suburbiis, et si in ripariis et districtu infra tempus magistratus arbitrio moderandum, manifestare et revellare ipsi magistratui eum. Sub pena a florenis ducentis usque in mille.

Ad hec statuimus et ordinamus quod quicumque habuerit vel sciverit de bonis dicti bancherii rupti vel alterius latitantis, fugitivi, vel qui fuerit non solvendo, ille teneatur et debeat revelare et manifestare ea infra dies octo tunc proximos, et quicquid habuerit vel tenuerit penes se vel alium pro se de bonis predictorum vel alicuius eorum. Sub pena soldorum decem pro qualibet libra quam dicti deberent, et hoc in civitate Ianue et suburbiis. In ripariis autem et districtu, infra tempus magistratus arbitrio moderandum.

De carceratis pro debito, et pane dando, et solutionibus superstantium et servientium.

Carceratis pietas ita compatitur debitoribus caritas ita favet ut contra benivolos creditores non exerceatur impietas, et eorum dilectio non convertatur in odium dum debita dimicti non possunt, quin de suo iure creditoribus adimatur.

Volentes ergo debitoribus carceratis debita pietate succurrere creditorum indemnitati digna humanitate consulere, statuimus et ordinamus, quod superstantes et custodes cuiuslibet carceris, ubi scilicet debitores rerum civilium ad creditorum instanciam carcerantur, sub pena solvendi suum creditum creditori, custodient debitores sue custodie consignatos intra listregos carcerum interiorum, nec eos exire patiantur exterius, sine expressa licentia creditoris, que licentia detur in scriptis.

Nisi pater, mater, frater, filius vel alius propinquus vel amicus ipsius carcerati, causa consolationis illius malpagam seu carcerem adeuntes, rogaverint superstantem ut extra listregos videre visitare et consolari carceratum sibi concedat. Quo casu liceat superstanti extra listregos extrahere carceratum. Sed ea lege ut quam cito talis instans et consolans, voluerit egredi carceres et dimittere carceratum, hic tunc superstans seu custos carceris teneatur intra listregos reintromittere carceratum. Statuentes et decernentes quod tempus seu spacium dicte visitationis seu consolationis esse possit horarum viginti quattuor, arbitrio visitantis et visitantium et consolantium, adhibita semper bona custodia carcerato sic extra posito.

Permittitur etiam superstanti seu custodi, suo periculo non creditoris, dare licentiam carceratis pro suis tantum questionibus sive causis, eundi ad curias ubi placitaverint carceratus et standi tanto tempore seu spacio solis scilicet diebus iuridicis, quanto dominus potestas Ianue et eius iudices ad eorum iuridica bancha sedebunt sub conditionibus istis scilicet quod carceratus qui talem licentiam impetraverit semper eat sub custodia duorum servientium qui numquam sint vel stent remotiores duodecim palmis ab eo. Et hoc intelligatur pro et de illis qui pro debito seu debitis a libris centum supra fuerint carcerati.

Carceratis enim pro debito a libris centum infra, sufficiat custodia solius unius servientis, et ultra carceratus a media gamba infra manifestos compedes habeat modo quo prisonerii vel captivi inimicorum quando exeunt ad petendas elemosinas portant eos; ita quod nullo velamine etiam longitudine vestium tegi possint. Qui compedes sive annuli ferrei sint ponderis de librarum duarum ferri ad minus.

Et si quis talis serviens inveniretur a carcerato remotior quam ut supra, aut si carcerato non fuerint a media tibia infra aperte nisi compedes et nullo cohopeni velamine, possit et debeat ipse carceratus ad creditoris instanciam recludi in carcerem Grimaldine vel domini potestatis. Et nichilominus iura creditorum adversus superstantes et custodes qui debitores carceratos extra exire permisserint, sibi servantur illesa. Et ultra cadant superstantes et cecidisse intelligantur in penam quattuor florenorum pro quolibet superstante et qualibet vice qua contrafecerint in predictis vel aliquo predictorum.

Qui superstantes condemnare possint et debeant servientes qui contrafecerint in uno floreno pro quolibet qui contrafecerit. Quod si non condemnave-

riat superstantes, teneantur salvatores portus et moduli superstantes condemnare in florenos quattuor pro singulo, applicandos operi portus et moduli. In ceteris capitulo posito sub Rubrica « De carceratis pro debito et dando panem miserabilibus, et solutionibus superstantium et servientium » in suo robore remansuro.

Et si quando vertetur in dubium, vel contenditur culpa cuius negligentia sive dolo serviens vel servientes non sint inventi propinquiore penes detentum duodecim palmis, ymmo non remotiores et distantiores; et magistratus cognoverit quod culpa negligentia sive dolus fuerit penes servientes tantum et non penes detentum, nec superstantes, eo casu soli servientes puniantur de sua culpa, negligentia, sive dolo.

Et intelligatur presens capitulum locum et vires habere adversus omnes et singulos debitores carceratos, qui de cetero carcerabuntur. Non autem adversus eos qui hodie vel ab hodie retro carcerati essent vel fuissent, adversus quos tamen syndicatores teneantur et debeant invenire modum et viam, quibus superstantes et custodes carcerum Malpage et aliorum carcerum observent capitulum quod disponebat qualiter superstantes habebant custodire primitus carceratos. Ita quod illud capitulum ad unguem faciant observari. Qui etiam imponant et exigant a superstantibus et custodibus magnas penas, si plene et ad literam ipsum capitulum non servarent.

1406 . die 26 . maij.

Illustris et magnificus dominus dominus Iohannes Lemengre dictus Bouciquaut mareschallus Francie Regius Locumtenens et Gubernator Ianuensis etc. voluntate consilio et consensu consilii dominorum Ancianorum in legitimo numero congregati. Quorum presencium nomina sunt hec:

Dominicus de Mari prior.
Percival de Cassina.
Nicolinus de Flischo.
Manfredus Salvaegus.
Iohannes de Pinu.
Raffael de Vivaldis.
Iacobus Pedemonte de Pulcifera.
Iacobus de Valetarii.
Anthonius de Fontanegio notarius qm. D. Iohannis.
Mattheus de Carlo et
Ceprianus Spinula.

Auditis lectis et intellectis dictis duobus capitulis, uno posito sub Rubrica « De Banheriis et aliis rumpentibus » alio posito sub Rubrica « De carceratis pro debito et pane dando, et solutionibus superstantium et servientium » eis presentatis per infrascriptos sex capitulatores seu parte ipsorum, et eis examinatis semel et pluries, omni iure modo et forma quibus melius potuerunt, ea et utrumque ipsorum approbaverunt ratificaverunt et omologaverunt, mandantes ea et utrumque eorum actendi compleri

et observari debere per omnes et singulos magistratus et singulares personas Civitatis Ianue et districtus ubilibet constitutos.

Nomina vero dictorum capitulatorum sunt hec:

Illarius Spinula.
Symon Marabotus.
Edoardus Cigala.
Geronimus Iustinianus.
Leonardus Sauli.
Paulus de Onelia.

RECTORUM ARTIUM

De electione et potestate rectorum artium.

Statuimus et ordinamus quod illustris dominus Gubernator Ianuensis et Consilium dominorum antianorum civitatis Ianue singulis annis elligant quatuor bonos viros cives Ianue, debitis qualitatibus observatis, qui rectores artium appellentur. Iurisdicatio et baillia quorum specialiter et particulariter est inserta inter ordinamenta singularia singulis artibus attributa, ut in subsequentibus apparebit et nichilominus ut inferius apparebit.

Secundum que ipsi rectores teneantur et debeant inter artifices ministrare iusticiam expeditam ad tribunal ipsorum in aliquo loco palatii De Mari per se sibi specialiter construendo suarum condemnationum expensis.

Ad quod tribunal duo ipsorum, debitis qualitatibus observatis, sedeant singulis diebus operariis ad audiendum questiones et differentias motas et movendas per homines artium, sive sint unius et eiusdem artis, sive artium diversarum, ipsasque expediant terminent definiant exequantur et faciant exequi cum effectu.

Et non aliquis alius magistratus se intromittere possit, dum tamen tales questiones cause et controversie sint de rebus et causis provenientibus ex et pro rebus et negociis artium, usque in quantitatem librarum quinque ianuinarum. Item de causis et questionibus que coram eis movebuntur per quamcumque personam contra aliquem artificem ratione et occasione artis, procedere possint cognoscere et definire dicti rectores usque in quantitatem predictam librarum quinque ianuinarum.

Salvo, non obstantibus supradictis, quod inter lanarios et contra lanarios possint cognoscere usque in quantitatem librarum centum ianuinarum. Inter speciariorum et pelliparios et fabros et draperios et contra ipsos et quemlibet eorum usque in quantitatem librarum decem ianuinarum, ratione scilicet artium prout supra.

Et in rebus, de quibus concordantes fuerint duo predicti, possint et debeant ipsi duo procedere et definire. Si autem discordantes fuerint, convocent et requirant alios duos socios non sedentes.

663

Et quicquid per dictos quattuor vel maiorem partem ipsorum conclusum deliberatum et terminatum fuerit, observetur. In quibus omnibus et singulis ipsi rectores procedant summarie simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, iudiciorum ordine pretermisso, secundum ipsorum conscientias bona fide sine lamentatione et pignore bandi.

A quorum processibus condemnationibus absolutionibus sententiis excusationibus et preceptis non possit vel debeat appellari, supplicari, peti, meliorari vel nulla dici. Sed sint legitimi et pro legitimis habeantur teneantur et observentur, allegatione aliqua in oppositum non admissa.

Nec possint ipsi quattuor vel aliquis ipsorum pro vel de aliquibus processibus actis gestis vel factis, ipsorum ratione vel occasione talis officii, sindicari molestari gravari condemnari vel ad iudicium trahi, nisi dolum, fraudem, latam culpam maniarum vel baratarum committerent in officio predicto, quod de eis non est verisimiliter presumendum.

Ne tamen ipsi pro plenitudine potestatis aberrant, statuimus et ordinamus quod de condemnationibus factis vel fiendis per eos et de omnibus aliis et singulis obventionibus emolumentis et introitibus que obveniant qualitercumque in ipsos, occasione aliquarum dictarum artium, ipsi instituunt unum cartularium in quo particulariter et distincte ponantur et scribantur nomina et prenomina condemnatorum et quantitates in quibus fuerint condemnati, et cause.

Et ipse condemnationes in salaria dictorum consulum scribe sui et duorum nunciorum convertantur. Reliquatus vero perveniat ad massarios generales in utilitates publicas convertendus.

Salarium vero ipsorum officialium sit librarum centum ianuinarum pro quolibet ipsorum in anno, quo finito rationem sue administrationis teneantur reddere magistris rationalibus, sub pena sindicamenti.

Statuimus et ordinamus etiam quod dictum officium secum habeat unum scribam de numero notariorum collegii Ianue.

Qui nullam solutionem recipiat a privatis pro scripturis faciendis ad dictum officium vel eius occasione, sub pena sindicamenti et privationis officii; et restituendi de quolibet denario quattuor.

Qui teneatur et debeat esse continuus: et stare diebus et horis iuridicis cum dicto officio ad tribunal ipsorum, ad eandem salarii rationem, scilicet librarum centum in anno.

Habeat etiam duos nuncios vel executores pro suis preceptis et executionibus faciendis. Qui habeant pro suo salario et mercede singulis mensibus libras duas ianuinarum pro quolibet et ultra procacium ipsorum rationabile pro preceptis fiendis ad instanciam partium.

Et ne ipsorum iurisdicio condemnatur, statuimus et ordinamus quod dominus potestas Ianue et quilibet alius magistratus inferior teneatur et debeat assignare et concedere dicto officio, totiens et tot

de suis servientibus quotiens et de quot fuerint requisiti. Quibus servientibus ab illis, culpa quorum fuerint fatigati, solutio debita fiat.

In Curia quorum rectorum non eant nec ire vel accedere possint vel debeant pro prestando patrocinio alicui parti alicui iurisperiti, notarii, vel procuratores generales in curiis. Ni forte pro re vel causa propria tantum et non aliter. Nec a dictis rectoribus audiantur vel admittantur aliquo ingenio qui dici vel excogitari possit. Et predicta sub pena arbitrio dictorum rectorum.

Qui etiam quattuor habeant potestatem et teneantur et debeant taxare inter omnes artes et artifices civitatis et taxatos compellere ad solvendum et dandum ecclesie et conventui Sancte Teclæ de Ianua libras ducentas Ianue singulis annis per terminos infrascriptos et pagas, videlicet libras quinquaginta in kalendis octobris proximis futuris. Et ita de tribus in tribus mensibus, annis singulis successive. Et hoc in locum et vicem oblationis que dicte ecclesie fieri consueverat singulis annis.

Salvo, non obstantibus antea scriptis, si quis ab iudicibus medicis atque notariis, occasione scientie vel artis ipsorum vel alicuius eorum, aliquod petere vel requirere voluerit, habeat recursum ad syndicatores communis Ianue.

Qui syndicatores in causis et questionibus predictorum sint rectores ipsorum, et in eos et adversus eos et in causis eorum illam et tantam iurisdictionem et bailiam habeant quam et quantam habent dicti rectores artium circa quoslibet alios artifices et causas eorum. Et eisdem modis et formis, usque in quantitatem librarum centum ianuinarum.

*Quantum quisque ad introitum artium
solvere teneatur.*

Ne laboriosa inquisitio procul absit a volentibus scire quantum singuli ad cuiuslibet artis ingressum, ut magistri, solvant, sequens tabula oculos anteponit:

Albergatorum ars			
Ianuensis		lb	I.
Extraneus		»	II.
Appothecariorum batifoliorum			
Ianuensis		lb	V.
Extraneus		»	X.
Acimatorum			
Ianuensis		lb	I.
Extraneus		»	II.
Agnariorum			
Ianuensis		lb	I.
Extraneus		»	II.
Balistariorum			
Ianuensis		lb	I.
Extraneus		»	III.

Botariorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Bambaxariorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Barilariorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Basteriorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Barcharoliorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Barberiorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Censariorum secundum ordinem officii mercantie.

Culteleriorum

Ianuensis		lb	ii.
Extraneus		»	vi.

Capsiariorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Confectorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	iii.

Casairiorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Corrigiariorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Clavoneriorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Coirazariorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Copertoriorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Carzatororum lane

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Calafatorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Calegariorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Clapuciorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Calderariorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Draperiorum

Ianuensis		lb	v.
Extraneus		»	xv.

Fabrorum

Ianuensis		lb	ii.
Extraneus		»	vi.

Ferrariorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Fornariorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Filatorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Ferrorum veterum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Fondegariorum sive bachariorum

Ianuensis		lb	ii.
Extraneus		»	iii.

Formaiaiorum

Ianuensis		lb	ii.
Extraneus		»	iii.

Grammaticorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Iudicum qui non tenentur facere pastum

Ianuensis		lb	xxv.
Extraneus		»	

Lanariorum

Ianuensis		lb	ii.
Extraneus		»	x.

Linairiorum

Ianuensis..		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Laborum batifoliorum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Ligatorum ballarum

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Lanternariorum et pectinatorum lane

Ianuensis		lb	i.
Extraneus		»	ii.

Medicorum phisicorum

Ianuensis		lb	v.
Extraneus		»	x.

667

Medicorum chirurgie		
Ianuensis	lb	II.
Extraneus	"	III.
Medicorum particularium		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Macellariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Merzariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Marescalcorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Molinariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Marchairiorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Mensuratorum grani		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Magistrorum assie maris		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	III.
Mazachariorum sive muratorum		
Ianuensis	lb	
Extraneus	"	
Notariorum		
Ianuensis	lb	III.
Extraneus	"	
Nebulariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Pellipariorum		
Ianuensis	lb	II.
Extraneus	"	III.
Pancogolorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Pexariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Piscatorum mercatorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Piscatorum revenditorum		
Ianuensis	lb	
Extraneus	"	
Pectinatorum lane et lanternariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.

Pateriorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Pulariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Platariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Quareleriorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Quocorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Revenditorum yoyarum		
Ianuensis	lb	II.
Extraneus	"	III.
Revenditorum piscium		
Ianuensis	lb	
Extraneus	"	
Speciariorum		
Ianuensis	lb	V.
Extraneus	"	XV.
Scutariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Spatariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Stagnariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Selariorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Taliatorum raubarum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	V.
Tabernariorum		
Ianuensis	lb	II.
Extraneus	"	V.
Tornatorum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Textorum lane		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Textorum tellarum et toagiarum		
Ianuensis	lb	I.
Extraneus	"	II.
Tinctorum virmilii		
Ianuensis	lb	II.
Extraneus	"	V.

Tinctorum endegi

Ianuensis	lb	I.
Extraneus	»	II.

Tesoreriorum

Ianuensis	lb	I.
Extraneus	»	II.

Unctorum

Ianuensis	lb	II.
Extraneus	»	III.

Vitreriorum

Ianuensis	lb	I.
Extraneus	»	II.

Vergatorum lane

Ianuensis	lb	
Extraneus	»	

DE FABRIS

De juramento fabrorum.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli homines de arte fabrorum, et quicumque alii intro-mittentes se de dicta vel in dicta arte, teneantur et debeant singulis annis semel iurare in presencia rectorum artium de observando omnia et singula statuta et capitula artis fabrorum contenta in presenti volumine et obedire quibuscumque contentis in eis. Et similiter iurent et iurare teneantur omnes et singuli famuli dictorum fabrorum excedentes etatem annorum quindecim, sub pena arbitrio rectorum artium auferenda a non jurantibus et non observantibus.

De pecunia et rebus artis fabrorum suis massariis consignandis.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli homines artis fabrorum, qui sunt sive qui pro tempore fuerint, teneantur et debeant semper et quando-cumque in ipsos pervenerint de bonis fosina marco vel de aliquibus aliis debitis seu de pecunia dicte artis, mictere per massarios dicte artis constituendos per rectores artium, et ipsis massariis dare et consignare teneantur et debeant dictas res et pecuniam, et presencialiter scribi faciant introitum et exitum eorum in cartulario ipsorum massariorum. Qui scilicet massarii teneantur et debeant suo tempore reddere et facere rationem de predictis dictis rectoribus.

Ne quis labore argentum non bonum ad ligam scilicet sterlinorum.

Statuimus et ordinamus quod quelibet persona de arte fabrorum, et alia persona cuiuscumque conditio-nis existat, que exercent artem fabrorum in civitate

et suburbiis Ianue, teneatur et debeat non laborare nec facere nec permictere laborari in domo vel ap-potheca sua vel aliena argentum non bonum ad ligam sterlinorum, videlicet de unciis duodecim et denariis duobus argenti fini in libra et opere grosso. Nec etiam iungere possint in alio laborerio operis grossi argentum quod non sit ad ligam predictam. Sub pena a libris tribus usque in xxv. Ianue, arbitrio rectorum artium. Cuius pene tertia pars sit accusatoris: alie due partes sint communis.

Quod laboratores de opere grosso faciant illud marcari.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli homines artis fabrorum, laborantes de opere argenti grosso, teneantur et debeant dictum opus portare ad marcandum marcatoribus artis fabrorum, sub pena a libris tribus in xxv, arbitrio rectorum artium vel aliorum quos rectores deputarent ad hoc, et intelli-gatur quod dictum opus dari tradi et vendi non possit, nisi prius fuerit marcatum ut supra, sub pena predicta. Grossum vero opus sit et esse intelligatur omnem laborerium quod cognitum fuerit pro grosso opere pro rectore artium, vel per deputandos ab eis super inde.

Quod nemo laboret argentum quod non sit ad ligam agogini.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli homines de arte fabrorum et quecumque alia per-sona teneatur et debeat non laborare, nec facere nec permittere laborari in domo sive appotheca, suis vel alienis, argentum quod non sit bonum ad ligam agogini, videlicet de unciis decem et denariis tribus argenti fini ad minus in qualibet libra, sub pena soldorum decem Ianue pro qualibet denario ad li-gam predictorum deficiente. Et ultra, arbitrio dicto-rum artium, cuius pene tertia pars sit accusatoris, relique duo sint communis.

Ne quis in appotheca teneat opus falsum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis faber, sive quecumque persona cuiuscumque condicionis exi-stat, non possit audeat vel presumat sive permittat tenere seu teneri facere in appotheca sua, causa vendendi, aliquod opus argenti novi vel veteris quod non sit bonum ad ligas sterlinorum seu sterlini vel agogini in prescriptis capitulis denotatis, videlicet operis grossi a libris tribus usque in viginti quinque ianuinarum, pro ut in capitulo posito sub R. « quod nemo laboret argentum quod non sit ad ligam argenti » continetur, sive in aliis quibuscum-que capitulis. Sub pena soldorum decem ianuinarum pro quolibet denario deficiente ad ligam agogini, ut in dicto capitulo continetur, de quibus rectores artium etiam suo officio diligenter inquirere sepius teneantur.

*Ne in laboreriis latoni, ferri vel rami ponatur
osmaldum argenti.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis faber vel alia quecumque persona non audeat vel presumat ponere vel poni facere osmaldum vel aliud laborerium de argento in aliquo laborerio vel opere latoni, ferri vel rami, nec addere vel latoni iungere in aliquo laborerio ferri rami vel latoni aliquam rem argenti, nec argentare vel deaurare dictum tale laborerium, salvo in pomo vel mantegnimento ensis gladii, armatura hominum, laborerio ecclesie communis Ianue vel armamento equorum. Sub pena librarum trium Ianue pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, et magis arbitrio rectorum artium. Cuius pene tertia pars applicetur accusatori, alie duo communi Ianue.

*De anulis pomellis
et crochietis auri vel ferri non tenendis.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non possit nec debeat tenere in appotheca sua vel alibi, causa vendendi vel vendi vel emi faciendi, anulum rami vel latoni, pomellum, crochietum, cupas, co-clearia, brochietam, vel zinturam nec aliquod aliud opus rami vel latoni, que res sint inargentate vel deaurate, ipse videlicet vel aliqua earum.

Nec possit nec debeat aliqua persona ipsas res vel aliquam ipsarum inargentare vel deaurare, nec aliquod aliud opus rami vel latoni. Et hoc sub pena librarum trium ianuinarum pro quolibet et qualibet vice, ut ultra perdendi res ipsas tamquam falsas, cuius pene quarta pars sit accusatoris, residue sint communis.

*De non laborando opus auri
minus de karatis XIII.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis faber non labore nec faciat laborari aurum quod sit de minus karatis quattuordecim, nec illud addere seu iungere in aliquo laboratorio auri, sive aurum, quod non sit ad ligam predictam, sub pena librarum trium ianuinarum et plurium, arbitrio rectorum artium, cuius pene tertia pars sit accusatoris, relique sint communis.

De petra falsa in anulis non ponenda.

Statuimus et ordinamus quod aliquis faber sive homo ipsius artis non ponat nec poni faciat vel permittat aliquam petram de vitro vel cristallo, sive petram aliquam contrafactam, in aliquo annulo auri, que petra non sit naturalis sive fina. Salvo saphirio celestino vel granata virimilia in modum annuli adamantis. Sub pena librarum trium ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, et plurium arbitrio rectorum artium, cuius pene tertia pars sit accusatoris, duo relique sint communis.

*Quod nemo extraneus artem fabrorum exerceat
nisi ut infra.*

Statuimus et ordinamus si quis extraneus artem fabrorum voluerit exercere in Ianua vel suburbiis vel tenere appothecam de dicta arte: quod primo et ante omnia teneatur coram officio rectorum artium, et ipsi officio debeat promittere iurare et prestare fideiussores idoneos de libris centum in ducentas, arbitrio rectorum artium, de dicta arte bene et fideliter facienda et exercenda. Sub pena a libris centum usque in quingentas, arbitrio dictorum rectorum. Que scilicet fideiussio duret usque ad annos quinque tunc proximos et non ultra: possit tamen ipsa promissio et fideiussio renovari et reintegrari arbitrio dictorum rectorum quando et quotiens eis videretur.

Salvo quod non possit renovari vel reintegrari dicta fideiussio si predictus extraneus ceperit et habuerit uxorem ianuensem sive civem cum qua et familia habitet in civitate Ianue vel suburbiis, vel nisi saltem emerit in civitate Ianue domum vel possessionem valoris et extimationis librarum centum ianuinarum vel ab inde supra.

Salvo, non obstantibus predictis vel aliquo predictorum, quod extranei qui Ianuam advenerint laboraturi de arte fabrorum, prius quam de ipsa arte laborent teneantur prestare fideiussores idoneos coram dictis rectoribus artium recepturis nomine et vice omnium et singulorum quorum interesse posset, de dicta arte bene et legaliter exercenda, et de salvando et custodiendo aurum argentum res et alia omnia ad dictam artem spectantia et pertinencia que scilicet pervenerint ad manus ipsorum. Et de eis et qualibet earum restituendis et de faciundo bonam et veram rationem et de non committendo in eis vel aliquo eorum furtum, fraudem vel baratariam, nec fugam arripere cum eis vel aliquo earum rerum. Que fideiussio prestetur de florenis centum auri usque in trecentos, secundum qualitatem et conditionem dicti extranei promittentis, arbitrio dictorum rectorum etiam remittendo eam.

Quod fabri capientes famulos faciant scribi eos.

Statuimus et ordinamus quod homines artis fabrorum qui famulos accipient per viam instrumenti teneantur et debeant denunciare et noticiam facere rectoribus artium infra unum mensem a die qua inde confectum fuerit instrumentum dicti famulatus, qualiter ceperint dictos famulos, sub pena librarum trium ianuinarum auferenda a domino vel magistro qui et quotiens contrafecerit, qui rectores tales famulos scribant vel scribi faciant in aliquo manuali sub pena soldorum viginti ianuinarum ab ipsorum quolibet quotiens contrafieret auferenda. Quarum penarum tertia pars sit accusatoris, relique due tercie sint communis.

*De arte fabrorum non exercenda
cum aliquo bancherotto.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis faber non possit nec debeat facere laborare vel tenere apothecam vel exercere artem fabrorum in aliqua apotheca, banco, vel domo, quam vel quod conducat aliquis bancherotus.

Sub pena a libris decem usque in xxv. arbitrio Rectorum artium. Cuius pene tertia pars sit accusatoris, relique sint communis.

De inquirendis qui teneant falsum opus.

Statuimus et ordinamus quod Rectores artium, si eis denunciatum fuerit aliquem de arte fabrorum tenere aliquod opus falsum, teneantur et debeant inquirere veritatem prout et sicut poterunt melius et ut eis melius videbitur. Si quis autem talem inquisitionem prohibeatur vel prohibere volet, possint et debeant rectores a quolibet contrafaciente auferre libras viginti quinque ianuinarum, et nichilominus inquirentur.

De iustis ponderibus retinendis.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli fabri teneantur et debeant habere et tenere continuo iusta pondera ad unciam sive libram ad quas debeant ponderare. Et non ad alia pondera et unumquemque ipsorum ponderum sit signatum eo signo quod fuerit ordinatum per homines dicte artis sive per officiales communis. Que pondera scandagientur singulis annis semel per officiales ad hoc deputatos.

Quod in domo alicuius fabri non ludatur.

Statuimus et ordinamus quod aliquis faber capitalis alicuius apothecae non permittat ludere in domo vel apotheca sua vel quam habitet aliquem famulum vel discipulum alicuius hominis dicte artis. Nec receptet nec permittat receptari in domo vel apotheca predictis aliquas res quas eidem portaret vel portari faceret aliquis discipulus vel famulus alicuius hominis de dicta arte modo aliquo, sub pena librarum decem ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Cuius pene tertia pars sit accusatoris, relique sint communis.

*Quod aliquis faber non labore rem ficticiam
vel maliciosam.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis faber sive persona aliqua dicte artis, sive alia persona quaecumque, non possit audeat vel presumat laborare operare vel fabricare sive laborari operari vel fabricari facere aliquam rem arti ipsius pertinentem ficticiam maliciosam seu machinatam in aliqua re vel opere fabrili, sub pena a soldis decem usque in centum. Cuius pene tertia pars sit accusatoris, partes relique sint communis.

Mon. Hist. patr. XVIII.

*Quod aliqua turpitudine non prohibeatur
in campo fabrorum.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis faber non audeat vel presumat prohibere vel prohiberi facere sive permittere in plathea vel campo fabrorum sulphur, sacharinas nec rem aliquam inhonestam, turpem, putentem, seu putrefacientem, ossa, nec aliqua alia inhonesta. Et hoc capitulum locum habeat in omnibus et singulis stantibus et habitantibus in dicta plathea contracta vel connestabilia. Sub pena soldorum duorum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice iuxta turpitudinis qualitatem.

*Quod fabri non emant a fabris famulis
vel pueris res subscriptas.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis faber sive aurifex civitatis Ianue vel aliqua alia persona non possit vel debeat emere vel aliquo titulo acquirere aliquam quantitatem frisorum trenetarum argenti perlarum veracium vel argentearum lapidum preciosorum vel auri ab aliquo sclavo vel famulo maribus vel feminis. Nec ab aliquo puero vel puella minoribus annis quindecim, sub pena a libris quinque usque in quinquaginta, arbitrio officii mercantie.

DE SPECIARIIS

*Quod nemo extraneus teneat apothecam
vel voltam speciarie.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis extraneus cuiuscumque conditionis existat, non possit accipere conducere vel tenere apothecam domum vel voltam pro exercenda arte speciarie in civitate Ianue vel suburbis, nisi de et cum licentia, mandato et voluntate rectorum artium. Sub pena soldorum viginti pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

*Quod fraudatores artis speciariorum
condempnentur.*

Statuimus et ordinamus, si quis speciaris commiserit falsitatem vel fraudem in dicta arte, possit et debeat condempnari per rectores artium a soldis quinque usque in libris xxv. Ianue, pro quolibet et qualibet vice.

*Ne non speciaris vendat res ad speciaris
pertinentes.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona que non sit de Ianua vel districtu, vel que non sit de arte speciariorum in Ianua, non possit, audeat vel presumat vendere vel facere vendi in aliqua appo-

Possit tamen quilibet persona syropos, confectiones, res et merces dicte arti spectantes, quas ipsa apportasset, vel apportari fecisset de pelago, vendere et vendi facere ubicumque ad ipsius liberam voluntatem, non obstantibus supradictis.

Tabula vero de qua supra non possit esse in longitudine ultra parmos duos. Si quis autem contraxerit in predictis vel aliquo predictorum, cadat et cecidisse intelligatur in penam a soldis quinque usque in viginti, arbitrio rectorum artium.

Salvo quod predicta locum non habeant in discipulis sive servis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis speciarium cuiuscumque conditionis existat non audeat vel presumat facere ponere vel imprimere, seu poni fieri vel imprimi facere vel permictere, in vasis vel buxolis tyriace vel alterius rei signum alterius speciarum sen artificis dicte artis: ymmo quilibet speciarum ha-

Et si forte aliqua persona volens emere triacam haberet vel aportaret buxolam vel vas alicui speciarario in quo esset signum alterius quam suum, liceat dicto speciarario, et teneatur primo levare et abradere illud signum de tali vase vel buxola, et ponere vel imprimere suum proprium, cuius silicet fuerit tiriaca. Si quis vero contrafecerit, cadat in penam librarum decem Ianue qualibet vice.

Statuimus et ordinamus ne quis specarius habeat materiam vel occasionem peccandi, et ne res medicinales vendant cariores hiis quibus fuerint opportune. Quod aliquis specarius non faciat nec teneat apothecam cum aliquo medico, nec cum eo habeat

faciat vel contrahat societatem, sub pena banni et interesse artis et ultra librarum L. Ianuinorum. Et teneantur rectores artium facere annuatim iurare omnes homines dicte artis de observando precise cum effectum omnia et singula contenta in presenti capitulo.

Ne quis portet per civitatem res speciarie pertinentes causa vendendi.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, civis vel extranea, non possit portare per civitatem vel burgos Ianue vel portari facere tiriacham species vel alias res confectiones, occasione vendendi, sine permissione et licentia rectorum artium. Sub pena et banno librarum xxv. ianuinarum, pro quolibet et qualibet vice et ammissionis rerum portatarum contra formam predictam. Salvo quod galeoti et marinarii vel alii qui venissent a pellago per mare que res huiusmodi aportassent non incidant in dictam penam.

De non emendo speciaris ab aliquo garbellatore.

Statuimus et ordinamus quod aliquis speciaris, cuiuscumque condicionis existat, modo aliquo non audeat vel presumat per se vel interpositam personam clam vel palam emere vel aliquo quovis modo acquirere aliquas res merces vel speciaris spectantes vel pertinentes arti speciariorum ab aliquo garbellatore civitatis Ianue vel ab aliqua alia persona pro ipso garbellatore. Sub pena a soldis decem usque in libras decem ianuinarum, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice arbitrio, rectorum artium.

DE DRAPERIIS

Quod draperii non emant pannos derubatos.

Statuimus et ordinamus quod aliquis draperius vel persona exercens artem draparie non emat nec acquirat aliquo modo aliquem pannum sive aliquas res pertinentes ad dictam artem que scilicet fuissent derobate vel ex robaria acquisite.

Ut autem possit quilibet precavere, teneatur censarius, in contractu mercati contrahendi, denunciare venditori utrum dicte res fuerint modo depredatorio acquisite. Quo casu teneatur venditor dictas res recuperare, et precium si quod receperit restituere. Et hoc sub pena soldorum quinque pro qualibet libra precii rei derobate sic empte vel acquisite et qualibet vice. Et pro quolibet de dicta arte contrafaciente. Ita quod dicta pena intelligatur contra homines et hominibus dicte artis.

Salvo ab omnibus supradictis, si dicte res seu panni derobati fuissent ab inimicis communis Ianue, vel navigantibus in eorum navigiis, que licite emi et vendi possint.

Mon. Hist. patr. XVIII.

Quod extranei non retaliant pannos.

Statuimus et ordinamus quod aliquis extraneus non possit retaliare vel retaliari facere aliquem pannum in civitate Ianue vel suburbiis, causa vendendi vel revendendi. Sub pena librarum quinque ianuinarum pro quolibet et qualibet vice. Que pena tocies exigatur a contrafaciente quotiens contrafecerit.

Et intelligatur extraneus quilibet qui non sit de Ianua vel districtu, et qui non fecerit avarias communis Ianue.

Quod aliquis draperius sibi non associet aliquem acimatorem.

Statuimus et ordinamus quod aliquis draperius non possit nec debeat contrahere vel facere societatem vel participare modo aliquo cum aliquo accimatore vel aliqua alia persona pro eo vel nomine ipsius in arte draparie seu rebus spectantibus ipsi arti vel in aliqua apotheca dicte artis. Sub pena librarum L. ianuinarum.

Et quilibet draperius cum quo aliquis accimator facere habeat seu participet seu alius pro eo in apotheca sua vel aliter de dicta arte, ad presens debeat cum ipso accimatore de predictis finem imponere infra menses tres proximos venturos, sub dicta pena. Cuius tertia pars sit accusatoris.

Nec possit nec debeat aliquis accimator vendere ad retalium aliquam quantitatem pannorum. Sub pena soldorum quinque Ianue pro qualibet libra precii panni venditi ad retalium.

Quod draperii et eorum nuncii dent iustas mensuras.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli draperii per se, famulos et nuncios suos teneantur et debeant dare mensuram iustam et legalem de pannis canabaciis et tellis, secundum morem et consuetudinem civitatis Ianue. Sub pena soldorum decem ianuinarum usque in centum, arbitrio rectorum artium et ultra restitutionis dampni emptori dictarum rerum.

FORMAIARIORUM

Quod formaiarii non emant carnes gramignosas.

Statuimus et ordinamus quod aliquis formaiarius non audeat vel presumat emere carnes recentes vel falsas que sint gramignose, vel que portaverint filium unum vel plures, sub pena soldorum viginti ianuinarum pro qualibet cantario tocies quociens fuerit contrafactum.

*Quod formaiarii recipiant candelas malas
quas vendiderint, vel restituant precium.*

Statuimus et ordinamus quod quotiens aliquis formaiarius vendiderit candelas de sepo, cuiuscumque quantitatis vel ponderis fuerint, quas emptor, sive ille civis vel habitator Ianue nomine cuius fuerint empte, probaverit sive de quibus experientiam fecerit que sibi displiceant, et propterea eas reportaverit sive reduxerit vel reduci vel reportari fecerit ad apothecam formaiarii vendicionis, teneatur et debeat ipse formaiarius venditor dictas candelas recipere et retinere et in meliores permutare vel cambiare vel restituere precium emptori, in ellectione ipsius emptoris.

Si autem aliquae candele diminute fuissent dicto venditori, solvat emptor pro ipsis ad rationem precii pro rata. Sub pena soldorum duorum pro qualibet libra non cambiata vel restituta ut supra, sive pro quolibet soldo non restituto et qualibet vice, exigenda a Rectoribus artium quociens fuerit contrafactum.

DE REVENDITORIBUS YOYARUM

*Quod revenditores yoyarum capiant
pro sua mercede denarios duos per libram.*

Statuimus et ordinamus quod revenditores yoyarum non possint nec debeant petere recipere vel habere pro mercede vel labore suis ab aliqua persona a qua habuerint vel receperint jocalia, merces, raubas vel res aliquas, causa vendendi vel revendendi, ultra denarios duos pro qualibet libra precii quo vendite vel revendite fuerint dicte res, videlicet a venditore et non ab emptore, sub pena de uno quattuor pro quolibet et qualibet vice.

*Ne revenditores yoyarum accomodent
deposita penes eos.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis revenditor yoyarum non possit audeat vel presumat per se vel alium quoquo modo prestare accomodare concedere aliquas vestes, jocalia, sive res, quas haberet ab aliqua persona, causa revendendi alicui persone. Sub pena a libris decem usque in viginti quinque ianuinarum, arbitrio Rectorum artium, iuxta quantitatem et qualitatem rerum prestatarum accomodatarum vel concessarum, cuius pene medietas sit persone que deposuerit res ad vendendum. Alia sit Communis.

*De revenditoribus yoyarum fugientibus
vel latitantibus.*

Statuimus et ordinamus quod si quis de arte revenditorum yoyarum, de Ianua vel districtu vel

aliunde, recesserit, aufugerit, latitaverit vel absentaverit se cum rebus, mercibus, vestimentis, vel yocalibus alicuius persone, vel in rebus ipsius dolum fraudem vel maliciam commiserit, non possit nec debeat ab inde in antea per se vel alium publice vel secrete exercere vel facere dictam artem, nec in ipsa arte aliquo tempore reverti vel esse, sub pena librarum xxv. Ianue et plurium, arbitrio Rectorum artium pro quolibet et qualibet vice. Aliis penis a iure et capitulis introductis non derogatis propterea.

*De solutione fienda revenditoribus yoyarum
pro existimationibus a se factis.*

Statuimus et ordinamus quod revenditores yoyarum requisiti teneantur et debeant ire ad instanciam cuiuscumque in civitate et suburbiis Ianue, ad extimandum sive apreciandum res vendendas et arnisia vendenda per illam personam sive in calega sive alibi.

Qui revenditor non possit petere recipere vel habere ultra denarium unum per libram, usque in quantitatem librarum centum. A libris autem centum supra, habeat denarium medium tantum per libram. Si quis autem ultra reciperet vel haberet per se vel alium, primo restituat quantum habuerit, deinde condempnetur in quadruplum arbitrio Rectorum.

*Quod Rectores artium curent
ut revenditores yoyarum satisdent.*

Statuimus et ordinamus quod Rectores artium teneantur et debeant requirere et inquirere omnes singulos revenditores yoyarum qui fideiussores non prestiterint quos prestare debent secundum formam cuiuscumque capituli et specialiter ad Officium Mercantie, et si quis invenerint non prestitisse suos fideiussores, illos denuncient et accusent dicto Officio. Quod Officium dictos fideiussores capiat a dictis revenditoribus ipso facto.

*Quod revenditores yoyarum possint
revendere sclavos.*

Statuimus et ordinamus quod quilibet revenditor possit vendere, seu vendi facere per alium nomine ipsius, quemlibet sclavum cuiuscumque persone et omnia alia spectantia dicte arti, que ipsi revenditori fuissent data vel credita pro vendendo.

*Quod revenditores yoyarum ad callegas
nichil emant.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis revenditor yoyarum per se vel alium pro se non audeat vel presumat emere vel acquirere ad aliquas callegas aliquas raubas, vel res cuiuscumque condicionis existant, causa vendendi. Sub pena librarum quinque ianuinarum, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

*Ne revenditores yoyarum artem exerceant
nisi solutione facta taxationis intrandi
et prestita fideiussione.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque condicionis existat, non possit audeat vel presumat artem revenditoris yoyarum facere vel exercere seu apothecam exinde tenere in Ianua vel suburbiis magnam vel parvam, nisi primo solverit Rectoribus artium taxationem suam et nisi satisderit Officio mercantie de libris quingentis Ianue ad minus et ultra ad dispositionem dicti Officii mercantie, sub pena librarum L. Ianue, pro quolibet et qualibet vice.

*Quod revenditores yoyarum dicant emptoribus
personam cuius fuerint res vendende.*

Statuimus et ordinamus si quis iverit ad apothecam alicuius de arte revendorum yoyarum causa emendi vel vendendi aliqua iocalia raubas vel res existencia in dicta apotheca, quod dictus revenditor in continenti teneatur et debeat dicere et manifestare ipsi emptori volenti dominum vel dominam cuius essent raube vel res venales, et facta sive completa venditione rerum seu yoyarum, afrontare emptorem et venditorem simul seu dominum dictarum rerum infra viginti quattuor horas, sub pena a libris tribus usque in xxv. Ianue, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Cuius pene medietas sit accusatoris.

DE CORRIGIARIIS, BURSERIIS ET GUANTERIIS

*De crochis non orlandis et de quorum pecudum
pelle fiant.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis corrigiarius, burserius sive guanterius non faciat nec faciat fieri aliquem crochum orlatum in totum vel in aliqua parte sui, faciant tamen et faciant esse et fieri dictos crochos de coriis boum mulorum vel asinorum. Si quis autem contrafecerit condempnetur per Rectores artium in soldis quinque ianuinarum pro quolibet et qualibet vice.

*De crochis fiendis ex tela nova et fulciendis
de maschaicio.*

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli corrigiarii burserii et guanterii, facientes vel fieri facientes crochos, teneantur et debeant facere ipsos bonos et legales guarritos sufficienter et bene de bona tela nova et de bono maschaicio sive corio bene bono ornatos de agnino ut supra.

Teneantur tamen et debeant facere et facere fieri medianos de canabacio bene novo, et guarritos maschaicio sive de corio bene bono ornatos de agnino ut supra.

Crochos vero de caravana faciant et fieri facere possint de paretis novis de canabatio, guarritis de coriis boum orlatos de ovatis. Sub pena a floreno uno auri usque in duos pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, arbitrio Rectorum artium.

*De crochis ab extra Ianuam aportatis
per Rectores artium cognoscendis.*

Statuimus et ordinamus quod si quis vendiderit vel causa vendendi in apotheca tenuerit aliquos crochos de extra Ianuam apportatos, sive factos alibi quam in Ianua vel suburbiis, ad Rectorum artium spectet officium et eis liceat eiusmodi crochos videre et cognoscere si sint boni et sufficientes an non. Et in casu quo ipsos falsos inveniant, faciant comburi. Non derogando propterea potestati Officii mercantie.

LANARIORUM

*Quod aliquis lanarius
non emat lanagium super vasis navigabilibus.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis lanarius sive quicumque exerceat vel faciat exerceri artem lanarie, per se vel alium, non vadat vel mittat in portu vel Riparia Ianue ad aliquam navim vel lignum navigabile, causa emendi aliquod lanagium. Nec etiam emat, vel acquirat aliquo alio titulo, aliquam lanam vel boldronos seu aliquod lanagium quod pertineat arti lanariorum, in portu Ianue vel Riparia, silicet super aliqua navi, vel ligno, neque de ipsa lana, boldronis sive lanagio aliquod mercatum faciat. Nisi postquam fuerint exonerata in terra de dictis nave vel ligno supra pro vel qua fuerint apportata.

Si quis autem contrafecerit, condempnetur et condempnari debeat per Rectores artium in soldos viginti Ianue pro quolibet fasce, saccho, balla vel pondere et qualibet vice. Cuius pene quarta pars sit accusatoris et teneatur privatus.

*Quod questiones librarum centum vel ab inde
infra cognoscantur per Rectores artium.*

Statuimus et ordinamus quod Rectores artium possint et debeant audire, cognoscere et diffinire omnes et singulas questiones pecuniarias vertentes vel que verti vel oriri possent inter mercatores lanariorum vel aliquem ex eis aliqua ex causa, sive vel oriri vel esse possit questio de mercatore ad mercatorem dicte artis, sive aliquis lanarius non emat per se vel alium per se lanam boldronorum tonsam

683

nisi esset sicca vel visa et taxata per illos qui ellecti et constituti sic erint super inde, si inde esset discordium inter emptorem et venditorem, sub pena soldorum viginti uno per quolibet cantario, cuius tertia pars sit accusatoris.

*Ne ante diem panni portentur ad clavam
nec spigorando lanam in Bisamne.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona civis vel foritaria sive servitor vel famulus alicuius non portet nec portari faciat pannos vel aliquas pecias panni in mercato ubi vendantur ante diem, donec scilicet faro sive lumen capitis farii erit extinctum. Nec aliquis in ipso mercato iaceat pro accipiendo aliquam postam ibi vel ut locus esset suus vel ut haberet locum meliorem providendo. Non portet vel faciat portari in mercatum ad vendendum nisi usque ad pecias quattuor pannorum. Et si quis inventus fuerit contrafecisse, condempnetur in soldis decem ianuinorum.

Nec colligat aliqua persona parva vel magna nec spigoret in Bisamne vel glarea Bisamnis lanam die vel noctu nisi sua fuerit, sub pena soldorum xx. in die, et xxxx. in nocte, pro quolibet et qualibet vice.

Concedatur tamen lanariis vel aliis personis per Rectores artium licentia possendi ire de nocte ad inquirendum lanarios qui contrafecerint in eorum laboreriis et arte. Et qui iverint in clava nova prope raibas communis ubi venduntur panni.

Et credatur illis quibus fuerit data licentia contra illos quos invenerint contrafecisse.

*Nec ematur lana filata vel non,
nisi a domino domus.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non emat per se vel per alium nec mutuet pecuniam ad lanam filatam vel deffilatam ab aliqua persona nisi a publico mercatore vel capite domus. Sub pena soldorum viginti pro quolibet et qualibet vice. Et ultra qui contrafecerit perdat lanam.

*Quod non ematur lana filata vel non,
in qua laborerium sit inceptum.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non emat nec pignoret capiat vel lanam acquirat filatam vel non filatam ex qua sit inceptum fieri aliquod laborerium, vel que incepta fuerit laborari. Nec pannum aliquem non completum preparatum vel expeditum omni laborerio, sine sciencia sive presentia Rectorum artium. Si quis autem fuerit inventus contrafacere vel habere penes se lanam filatam vel deffilatam inceptam laborari vel de qua aliquod laborerium inceptum sit vel aliquem pannum non completum et non preparatum, nisi fuerit lanarius vel persona que dictum laborerium faciat vel fieri faciat, condempnetur et condempnari debeat qualibet vice a soldis quadraginta usque in centum ianuinorum.

Salvo si illam lanam vel pannum emerit vel adquisierit de scientia vel consensu Rectorum artium arbitrio ipsorum, secundum qualitatem personarum. Et ultra amittat illam lanam vel pannum quos contra predictam ordinationem adquisierit. Quam penam si solvere non poterit, dominus Potestas Ianue teneatur illum per civitatem facere fustigari.

*Quod non vendatur lana de ircho
vel camello.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis lanarius vel eius nuncius puer aut famulus non battat tessehat vel laboreat aut faciat laborari aliquam lanam que sit de pillo irchi vel camelli nec lanam falsam. Sub pena combustionis panni et lanarum, et ultra ille qui contrafecerit condempnetur a Rectoribus artium qualibet vice in libris quinque ianuinorum, et ultra in Ianua vel districtu non possit facere pannos, seu exercere officium pertinens arti lanariorum.

Ne lana filata vel deffilata vendatur.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non vendat lanam filatam vel deffilatam nec pignori obliget nisi esset mercator. Et e converso nemo emat vel mutuet super ipsam lanam, nec tabernarius aliquis possit ipsam in pignus accipere. Si quis autem contrafecerit, teneantur Rectores lanam venditam emptam obligatam vel pignoratam restitui facere illi cuius fuerit, sine precii restitutione.

*Qualiter definiantur questiones fracturarum
vel tacharum.*

Si qua questio fuerit orta inter aliquem drape-rium ex una parte et lanerium aliquem ex altera, occaxione alicuius fracture vel tacche, definiantur talis questio duorum bonorum virorum arbitrio elligendorum a partibus.

Qui duo ellecti si non concordaverint, elligatur et detur tercius per Rectores. Et secundum quod duo ex ipsis (ibidem?) definierint et terminaverint, observetur.

De pannorum capitibus coequandis.

Statuimus et ordinamus quod cannatores coequent capita cuiuslibet panni primo, deinde capita coequent cum schena panni, et facta coequatione ponatur canna iuxta virgulam sive signum dicti panni. Si autem dicti cannatores contrafecerint in aliquo, removeantur a dicto officio incontinenti. Nec ultra recipiantur ad dictum officium faciendum.

*Quod Rectores artium
prohibeant dari tributa cannatoribus.*

Statuimus et ordinamus quod Rectores artium faciant iurari singulis annis ab hominibus artium lanarie et draparie quod ipsi persone vel per submis-

sam personam non dabunt nec dari permittent alicui cannatori aliquod ensenium, tributum, vel servitium modo aliquo vel ingenio quod dici vel excogitari possit. Si quis autem contrafecerit, auferrant Rectores illi contrafacienti soldos centum Ianue pro quolibet et qualibet vice. Cuius pene tertia pars sit accusatoris.

Quod draperii et lanerii cannent pannos emptos in apotheca draperii.

Statuimus et ordinamus quod draperii et lanerii precise teneantur et debeant cannare et facere cannari omnes pannos emptos sive acquisitos ab aliquo lanerio in apotheca draperii, postquam ipsi draperii ipsos pannos habuerint in apothecis ipsorum, sive ipsi panni sint longi sive curti. Qui panni cannentur per cannatores ordinatos per Rectores artium. Quod ipsi draperii et lanarii precise facere teneantur sub debito iuramenti et pena soldorum decem ianuinarum pro qualibet pena et qualibet vice, quorum tertia pars sit accusatoris, tertia pars illius qui decipi videretur.

Salvo quod de sayis strictis et accotonatis et de scansertis insavonatis retineatur in voluntate emptoris et venditoris. Et si inde non essent concordēs, cannentur per dictos cannatores sicut alii panni.

De pannis iam cannatis recognoscendis.

Statuimus et ordinamus, postquam panni cannati fuerint a cannatoribus, quod lanarii et draperii possint cognoscere pannos cannatos per cannatores in hunc modum, videlicet unus lanarius cum uno lanario, unus draperius cum uno draperio.

Et si vero draperius vel lanarius non fuerit contentus de cannatura dictorum cannatoriorum, possit accipere unum lanarium et unum draperium. Qui lanarius et draperius duo vel plures ordinantur per Rectores artium.

Qui Rectores faciant iurare ipsos quod pannos illos cognoscent bene et legaliter bona fide sine fraude.

De quorum cannatura debeant stare tacite et contenti draperii et lanarii.

Si vero dicti cannatores fuerint inventi facere falsam cannaturam per dictos cannatores secundos qui ordinati fuerint ad cannandum, removeantur a dicto officio, arbitrio dictorum Rectorum. Que cognitio fiat illa die qua facta fuerit cannatura dictorum pannorum.

Quod cannatores pannorum stent in loco communi draperiis et lanariis.

Statuimus et ordinamus quod cannatores qui debent cannare pannos lombardiscos stare debeant in loco communi pro lanariis et draperiis. Qui locus communis debeat ordinari per Rectores artium, ut lanarii et draperii possint habere copiam cannandi quando aliqua persona cannare voluerit.

Quod pecia panni fiat de una eadem lana a capite usque ad finem.

Statuimus et ordinamus quod aliquis lanarius aut aliqua alia persona non faciat seu fieri faciat aliquam peciam panni que non sit tota a capite usque ad finem eiusdem bonitatis sive eiusdem lane cuius fuerit principium. Et si forte in aliqua parte dicti panni fuerit lana deterior quam in aliis partibus, teneantur ponere vel poni facere filum de bombacio, quod protendatur quantum fuerit latitudo dicti panni per transversum.

Et teneatur denunciare emptori, quod dictus pannus non est totus de eadem lana et quantum fuerit ibi de alia lana. Si quis autem contrafecerit, perdat pannum, qui comburratur, et ultra condempnetur communi quilibet magister contrafaciens in libris viginti quinque ianuinarum. Et quilibet discipulus qui ad ipsum pannum faciendum opem dederit, condempnetur in soldis quadraginta, de quibus Rectores artium teneantur inquirere et inquire facere bona fide. Si quis autem contra predictum fecerit vel si qui contra predictum invenirentur facere, teneantur Rectores contrafacientes punire ut supra. Et quicumque denunciaverit aliquem qui contrafecerit habeat dimidiam dicte pene.

Et teneantur omnes et singuli lanarii iurare singulis annis de predictis ordinandis sub dicta pena.

De iurisdictione lanariorum in clapa pannorum.

Statuimus et ordinamus, licet olim videatur fuisse concessum arti lanariorum quod posset in clapam pannorum levare in uno salario ad expensas dicte artis, quod propterea vel pro aliquibus expensis factis vel faciendis occasione predicta nullum ius acquiratur vel acquisitum intelligatur dicte arti vel hominibus dicte artis in possessione vel proprietate dicte clape domus seu hedificiorum ipsius. Nec propterea vel pro ipsis expensis in totum vel in parte possint aliquid petere a communi. Sed dicta clapa domus et hedificia sint et esse intelligantur communis et libere remaneant in commune Ianue sicut hodie sunt.

Intraturi artem lanarie quantum solvant.

Statuimus et ordinamus quod si quis Ianuensis intrare voluerit artem lanarie, solvat Rectoribus artium libras quinque ianuinarum. Extraneus vero solvat libras decem ianuinarum.

Ne quis de nocte lavet lanam, nec spigoret, nisi suam.

Statuimus et ordinamus quod aliquis lanarius vel alia quecumque persona exercens artem lanarie per se vel submissam personam non lavet nec lavari faciat in aquis Bisamnis, Pulcifere vel alterius loci lanam

687

de nocte, nec spigoret vel colligat de die vel nocte aliquam lanam nisi propriam nisi sui domini vel magistri. Nec ludat ibi vel alibi ad aliquem ludum biscagiarie. Sub pena soldorum viginti in die et soldorum quadraginta de nocte, pro quolibet et qualibet vice.

Et possint Rectores artium concedere licentiam lanariis et aliis eundi de nocte pro inquirendis lanariis qui contrafecerint in eorum laborariis et arte.

Et si quis iverit in clapa nova prope raibam communis, ubi venduntur panni, condempnetur. Et credatur inventoribus talium contrafacientium adversus illos quos invenerint contrafecisse.

Quod laboratores et scarsatolii non lavent lanagia nisi integri ponderis.

Statuimus et ordinamus quod laboratores et scarsatolii de Bisamne lavantes lanam agninam vel boldrones quolibet anno iurent ad sancta Dei evangelia non lavare nec lavari facere aliquam lanam agninam vel boldronos alicui persone ad pondus integrum absque scientia et voluntate Rectorum artium. Et si quis contrafecerit, condempnetur in soldos viginti pro quolibet et qualibet vice.

De non laborando lanam, pectenucios vel frictaniam.

Statuimus et ordinamus quod aliquis lanarius de Ianua vel suburbiis vel alia persona pro ipsis non laboret vel faciat laborari stamen filatum vel defilatum, pectenucios vel frictaniam, que fuerint laborata extra Ianuam et suburbia silicet per Ripariam Ianue. Sub pena soldorum quadraginta ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

De non laborando stamine de deveto.

Statuimus et ordinamus quod persona aliqua non laboret stamen aliquod de deveto. Et si alicui inventum fuerit tale stamen, solvat pro qualibet tella vel stamine ad rationem de tellis soldos quadraginta, quorum medietas sit accusatoris. Et portetur dicta tella vel stamen in clapa ubi venduntur panni.

Si autem ille cui stamen fuerit inventum noluerit quod portetur, accusari debeat Rectoribus artium puniendus. Si autem Rectores ut supra (sic), et ultra comburatur stamen Rectorum arbitrio.

Et in illam eandem penam incidat emptor staminis de deveto, si fuerit lanarius, et tam pro tella integra quam pro uno fillo tantum quod invenietur in tella in aciis vel canonis, computatis libris quadraginta pro qualibet tella. Et si stamen inventum fuerit minus quam tella, nichilominus condempnatio fiat pro una tella.

Qui contrafecerit in stamine de deveto sit remotus ab officiis lanarie.

Si quis lanarius contrafecerit capitulis que sunt super stamen de deveto vel incurrerit penas eorum, non

possit habere aliquod officium vel beneficium artis vel in arte lanarie, et si fuisset ellectus in aliquo officio dicte artis ab illo removeatur de presenti. Cuius nomen et prenomen scribatur in cartulario dicte artis in clapa, et omni anno legatur et publicetur.

*De inquirendo
si contrafiat capitulis artis lanarie.*

Statuimus et ordinamus quod Rectores artium possint, quantumcumque voluerint, ire mittere et secum ducere quoscumque voluerint ad inquirendum per civitatem et suburbia die noctuque inter lanarios, si quis contrafecerit capitulis et ordinibus dicte artis, maxime super stamine de deveto. Et possint dare et solvere illis quos miserint vel secum duxerint pro salario et mercede huiusmodi laboris illam quantitatem de qua ipsis Rectoribus videbitur de pecunia dicte artis, sive inveniantur contrafacientes sive non.

Et teneatur quelibet persona de dicta arte iuramento accusare dictis Rectoribus omnes et singulas personas quas viderint vel sciverint emere, vendere vel laborare stamen de deveto.

Et qui accusaverit habeat medietatem banni.

*De lana irci, bovis, camelli et muli
vel falsa non laboranda.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis lanarius nuncius puer aut famulus eius non debeant batere texere vel laborare seu facere laborari aliquam lanam que sit de pillo irci bovis vache tauri camelli seu muli, vel aliquam lanam falsam vel de maxero seu peliciis vel bisaciis solam vel mixtam, sub pena combustionis lane et panni qui ex ipsa fieret. Et ultra, qui contrafecerit condempnetur et condempnari debeat per Rectores artium qualibet vice in soldos centum ianuinarum, et ultra quod in Ianua vel districtu non possit facere pannos seu exercere aliquod officium pertinens ipsi arti, nec eciam ipsis lanis seu pillis fieri faciant carpitas sub pena predicta.

De non laborando lanam pillatam.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona exercens vel exerceri faciens artem lanarie in Ianua vel suburbiis per se vel per alium non possit emere acquirere vel emi vel acquiri facere vel laborare seu laborari facere aliquo modo vel ingenio lanam pillatam vel stamen factum ex lana pillata in Ianua vel suburbiis vel a Corvo usque Monacum. Sub pena soldorum viginti pro quolibet tantum et qualibet vice.

Salvo quod macharolii et facientes arbasios vel agninos possint dictam lanam laborare et laborari facere; et stamen factum ex capro suo usu tantum absque eo quod propterea incidant in dictam penam.

*De non faciendo
pannos de lana siciliana ad tres liceos.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona exercens vel faciens exerceri artem lanariam in Ianua vel suburbiis per se vel personam interpositam pro se non faciat seu fieri faciat pannos aliquos de lana siciliana ad tres liceos qui sint carzati vel qui habeant pillum. Sub pena soldorum xx. pro qualibet pecia panni et qualibet vice.

De non committendo fraudem in pannis.

Statuimus et ordinamus quod homines artis lanarie pannos facientes non committant fraudem aliquam in pannis faciendis, nec ponant in ipsis pannis pillum camelli, irci, bovis, vache, tauri, vel filum lini canabis vel bombecii, nec lanam bisaciarum, seu de maxero vel peliciis, nec aliquam lanam falsam.

Et si forte in Ianua vel districtu inventus esset aliquis pannus adductus de extra Ianuam vel factus in Ianua in qua esset de lana bisaciarum sive pillo camelli irci bovis vache tauri, vel filum lini canabis bombecii vel lane de maxero peliciis vel saccorum, comburantur et crementur in igne. Et ille penes quem invenirentur tales panni vel qui eos fecisset condempnetur in libris quinque ianuinarum pro qualibet pecia.

Possint tamen facere pannos qui dicuntur medielane absque eo quod dictam penam incurrant. Et pannos faciant ad munitionem sicut facere consueverunt. Videlicet quod medialana et tacolini sint de cannis xii. et non minus. Et nullus tacolinus vel alius pannus fiat in duobus liciis sine virga. Ceteri vero panni fiant de cannis x. parmis iii. videlicet fusto et minus. Si quis autem contrafecerit, teneatur, de quanto pannus inveniretur minus, dictam mensuram tantumdem et per eandem rationem diminuere de precio secundum quod de pannis Francie fieri consuevit.

De texendo pannos ad iustam mensuram.

Statuimus et ordinamus quod quilibet persona faciens pannos lombardischos, texat seu texi faciat ipsos in pectinis iuste mesure vel numeri iusti ut infra videlicet. Quod illi qui faciunt catabriatas sive tacolinos faciant ipsos de centenariis viii. et non minus.

Panni vero qui dicuntur lombardischi fiant ad tres liceos et in cent. xii. ad minus.

Panni autem qui dicuntur sagete sive bisse vel saye stricte fiant ad quattuor liceos et in cent. xiv. et non minus.

Panni enim qui dicuntur humiliati et saye large fiant ad quattuor liceos et in centen. xviii. et non minus.

Et hec sub pena soldorum viginti pro qualibet tella, licet fuerit tantummodo pecia una.

Si quis autem tenuerit pectinem minus iuste mesure sive numeris, auferantur ei per unamquamque vicem soldi decem pro quolibet pectine.

De trahendis humiliatis ad sugeriam.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non trahat vel tiret sive tirari vel trahi non faciat aliquem humiliatum nisi ad sugeriam. Sub pena soldorum trium Ianue pro qualibet pecia et qualibet vice.

De arbasii nisi ad sugeriam non tirandis.

Statuimus et ordinamus quod quilibet lanarius et quilibet persona exercens artem lanariam faciens vel fieri faciens pannos arbasios vel agninos, faciant et facere fieri debeant et teneantur ipsos in centenariis octo et non minus, et ad quattuor liceos. Et fiant ipsi arbasii vel agnini in orditorio usque in canne xvi. ad cannam de parmis xii. fusto et non ultra. Nec possint tirare nisi ad sugeriam. Et si quis contrafecerit, condempnetur per Rectores artium in soldis viginti Ianue.

Ne quis censarius introducat lanarium in volta ubi alius intravisset pro emendo vel vendendo.

Statuimus et ordinamus quod aliquis censarius non possit nec debeat ducere aliquem lanarium vel personam de ipsa arte, nec aliquis talis lanarius vel persona intret in aliquam vel ad aliquam voltam vel locum, causa emendi vel vendendi lanam aliquam vel boldronos seu aliud lanagium: in qua volta vel loco primo alius lanarius vel persona intraverit vel ingressus fuerit, causa vendendi vel emendi; nisi ille qui prius intraverit a dicta volta vel loco recesserit. Sub pena soldorum viginti pro quolibet saccho faxe et pondere, pro quolibet lanerio et qualibet vice.

Qualiter tara fiat.

Statuimus et ordinamus quod quando aliqua compara facta fuerit de aliquo lanagio per aliquem lanarium, teneatur et debeat emptor ducere ad locum ubi lanagium emptum fuerit illos sive duos ex illis qui fuerint electi super tarezando per Rectores artium et homines artis lanarie.

Et ipsi qui tarezatores illuc ire teneantur, et quando lanagium dicte compare fuerit ponderatum, teneantur et debeant tarezatores tarezare per modum infrascriptum, videlicet.

Si compara fuerit ab uno faxo saccho vel pondere usque in decem et non ultra, debeant tarezare de quibuslibet sacchis quinque sacchum unum.

Si fuerint sacchi decem et ab inde supra, de quolibet decena sacchum unum.

Aperiendo dictum sacchum faxem vel pondus, et extraendo totam lanam de dicto saccho seu boldrono de faxis et crolare omnes velos sive boldronos

691

singulatim bona fide sine fraude, et inde extrahere omnia rotamina et zocolas gambas pedes murros et quascumque alias tharas.

Et si ibi invenerint rotamina eiusdem lanagii que fuerint in pondere usque in rotolos XII. et non ultra, de ipsis rotaminibus nulla thara fiat sed computentur in compara pro bona lana. Si vero dicta rotamina ascenderint a rotolis XII. supra, primi rotoli XII. similiter computentur in compara bona lana. Ex rotaminibus vero que supererunt a dictis rotolis XII. supra, habeat emptor rotolos duos pro uno rotolo in compara.

Si vero dicta rotamina non fuerint de lanagio compare sed apposito, habeat emptor rotolos tres pro uno rotolo in compara.

Zachare vero que ex dictis lanagiis extrahentur omnino remaneant venditori. Nec eas possit emptor retinere aliquo precio, sed de ipsis fiat thara de quanto fuerint in pondere et tantum diminuatur de precio pro rata ponderis. Similiter et eodem modo fiat thara sive taxacio de sacchis gambis pedibus sive murris boldronorum terra arena fustibus sive quibuscumque ementibus tarazandis.

Fiat etiam thara de balneato sive relento, de cordibus vero sive funibus boldronorum fiat thara sicut fieri consuevit.

Et facta dicta tharezatione de quolibet quanto seu deceno pondere faxo vel sacho ut supra. Sic fiat et intelligatur fieri debere de singulis faxis sacchis seu pondere quantum ad diminutionem faciendam pro thara sine eo quod alii sacchi faxi vel pondera aperiantur vel tarezentur ex dicta compara.

Et predicta omnia et singula observari debeant per homines et personas exercentes dictam artem. Et si quis contrafecerit, condempnetur et condempnari debeat in soldos viginti ianuinarum pro qualibet saccho faxo balla pondo et qualibet vice.

*Ne censarii dicant lanam venditam
que non sit nec de quantitate precii menciantur.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis censarius non dicat nec dicere possit aut debeat aliquod lanagium fuisse venditum, quod re vera non fuerit venditum. Nec dicere quod in aliquo mercato sit adiectum maius precium quam re vera fuerit. Sub pena soldorum viginti pro quolibet censario contrafaciente et qualibet vice, et ultra Rectorum arbitrio.

De non laboranda lana Arelatensi.

Statuimus et ordinamus quod aliquis lanarius vel exercens artem lanariam non audeat vel presumat apportare vel apportari facere in civitate Ianue vel burgis, nec laborare vel laborari facere per se vel aliam personam pro se lanam filatam de Arelate vel de deveto. Sub pena soldorum quinque pro qualibet libra, et ultra dicta lana comburatur. In quam penam incidat tam emptor quam venditor.

*De non emendo lanam de Arelate,
Grassa et Provincia.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis mercator lanarius per se vel alium non emat vel acquirat aut emi vel acquiri faciat in modum emptionis cambii barate vel aliquo alio modo qui dici vel excogitari possit, aliquam lanam longam succidam que delata fuerit de Arelate, Grassa, Provincia vel pertinentiis vel aliquo predictorum locorum, que sit aperta vel scarpita seu que sit dexachata vel rexachata. Sub pena soldorum decem pro quolibet cantario et pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

*De non emendo vendendo
vel aportando stamen factum extra Ianuam.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non deferat nec operetur modo aliquo, nec emat vel vendat in Civitate Ianue vel districtu sive deferri vel vendi vel emi faciat stamen quod non sit factum in civitate Ianue vel districtu vel in Lombardia. Et si aliqua persona inventa fuerit contrafacere, primo comburatur illud stamen, deinde condempnetur contrafaciens in soldis quinque pro qualibet libra dicti staminis.

Salvo pro eo quod deferretur de Maioricis vel Catalonia ante festum Beati Iohannis de Iunio, si ipsum miserint extra Ianuam et districtum infra mensem postquam detulerint seu deferri fecerint. Quo casu non possit peti vel exigi aliqua pena.

De non tingendo de endego et guado simul.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non tingat vel tingi faciat in Ianua vel districtu aliquos pannos seu lanam aliquam de endego et guado miscolato simul, sub pena librarum XXV. ianuinarum, pro quolibet magistro et qualibet vice. Et librarum quinque pro quolibet discipulo vel famulo qui ad predictam tinctoriam opem vel auxilium dedisset, et ultra quilibet tam magister quam discipulus privetur ab arte tinctorie, ita quod dictam artem postea exercere non possit in Ianua vel districtu.

Et teneantur Rectores artium inquirere diligenter si quis contra predicta fecerit, et contrafacientem ut supra punire. Et quicumque denunciaverit aliquem qui contrafecerit, habeat medietatem dicte pene et teneatur privatus. Et ut predicta melius observentur, teneantur omnes homines tinctorie guadi sub dicta pena iurare omni anno de predictis omnibus observandis.

De elligendis tarezatoribus pannorum.

Statuimus et ordinamus quod quolibet anno elligatur unus lanarius et unus tinctor guadi per Rectores artium. Qui duo sint tarezatores quorumcumque pannorum datorum ad tingendum tinctoribus guadi, qui silicet panni debeant occaxione aliqua tarezari.

Qui duo teneantur, quotienscumque debuerint aliqua thara dari aliqua occasione aliquibus pannis datis dictis tinctoribus guadi ad tingendum per dictos lanarios vel etiam alios mercatores, tarezare ipsos pannos et videre defectus qui essent in eis et declarare taram ipsorum prout ipsis duobus melius videbitur.

Et si in tarezando aliquos pannos ipsi duo discordes essent, tunc vadant ipsi duo ad officium mercantie, sive ad scribam ipsius officii, et faciant extrahi de sacchis tarezatorum pannorum dicti officii nomine unius ex tarezatoribus pannorum, scriptis in cedulis existentibus in dictis sacculis. Quo extracto, ipsum habeant in tercium. Et eo casu ipsi tres debeant dictam tharam facere et declarare. Vel saltem duo ex ipsis tribus concordēs.

Quorum trium vel duorum ex eis declarationi stetur et stari debeat omnino tam per tinctorem dictorum pannorum quam per dominum ipsorum. Et dicta declaratio et thara per quemcumque magistratum debeat observari.

Predicti vero duo dictarum duarum artium teneantur et debeant vinculo iuramenti semper ire ad faciendas dictas taras et declarandas quotiens per aliquem cuius intersit fuerint requisiti.

Si quis vero dictorum duorum ire ad tarezandum aliquos pannos recusaverit denegaverit vel non posset, tunc alius reliscus una cum uno ex tarezatoribus pannorum dicti officii mercantie de dictis sacculis extraendo, dictam taram facere et declarare possit. Et eo casu, tarezatori ipsorum duorum stetur et valeat et stari et servari precise debeat.

Et quod dictum est superius de elligendo unum hominem artis tinctorum guadi fiat servetur et elligatur simili modo et forma unus homo artis tinctorum virmilii. Qui sit ad tarezandum pannos datos ad tingendum tinctoribus virmilii, una cum illo lanario electo de quo supra proxime dictum est vel alio similiter elligendo.

Et per dictum tinctorem virmilii sic electum cum dicto lanario, fiant et declarentur thare que essent in aliquibus pannis datis ad tingendum dictis tinctoribus virmilii tam per lanarios quam per aliquos alios mercatores.

Et demum per ipsos duos serventur et servari debeant omnino ad litteram omnia et singula ut superius scriptum est de tinctorē guadi. Et circa tharas faciendas et declarationes in ipsis pannis, servetur et fiat prout superius scriptum est.

De non faciendo carpitas nisi de lana pecudis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis lanarius, macharolius seu artem lanariorum exercens vel faciens fieri in civitate Ianue et burgis vel aliquis famulus vel laborator dicte artis cuiuscumque conditionis existat, seu eciam aliqua alia persona cuiusvis artis vel nominis existat, faciens vel fieri faciens carpitas, non possit audeat vel presumat facere vel fieri facere seu laborare vel laborari facere habere

Mon. Hist. patr. XVIII.

vel tenere vel vendere seu vendi facere aliquam carpitam que non sit facta de lana pecudina vel castratina, seu que sit facta de aliqua alia lana.

Nec in ipsa lana vel carpitē audeat vel possit modo aliquo ponere vel immiscere aliquem pillum axini, equi, muli, bovis, irci vel alicuius alterius bestie seu animalis, sub pena a libris quinque usque in decem ianuinarum, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice arbitrio Rectorum artium.

Et ultra, tales carpite in quibus reperiretur fuisse mixtum aliquem pillum alium vel lanam quam lanam pecudis vel castrati, debeant publice comburi in banchis. Cuius pene medietas sit accusatoris.

Et teneantur Rectores artium inquisitionem semper facere de predictis et totiens quotiens et inter illas personas de quibus et prout eisdem videbitur compellendo quascumque personas voluerint ad subeundum iuramentum de predictis coram se. Et demum ad inveniendum novitatem de predictis possint dicti Rectores procedere prout eis melius videbitur. Et si quem contrafacientem invenerint, teneantur exequi omnia et singula suprascripta.

De thara lane.

Statuimus et ordinamus quod quotiens fieri debuerit thara lane, de qua thara inter partes nichil expressum fuerit, ipsa thara intelligatur esse et sit, ad rationem diminutionis octo per centenarium.

RECTORUM ARTIUM FONDEGARIORUM

Quantum solvatur pro introitu artis fondegarie.

Si quis civis vel districtualis Ianue artem fondegarie intrare voluerit, solvat primo Rectoribus artium florinos duos. Si vero fuerit extraneus, florinos quatuor.

NEBULARIORUM

Quantum solvatur volentes intrare artem nebulariorum.

Statuimus et ordinamus quod si quis civis vel districtualis Ianue artem nebulariorum intrare voluerit, solvat primo Rectoribus artium soldos decem. Si vero fuerit extraneus, soldos viginti.

RECTORUM ARTIUM PLATARERIORUM

De plathis reparandis.

Statuimus et ordinamus quod si aliqua platha vel barcha caravella, aliquo tempore non fuerit stagna, et sufficiens pro laborando, postquam patrono vel domino barche vel plathe denunciatum vel preceptum fuerit per Rectores artium quod ipsam debeant reaptare, a die precepti in antea stando in caucione cum aliis, habeat spacium usque ad menses duos reaptandi sive ad reaptandum ipsam. Et in casu quo non reaptaretur, nullum lucrum debeat habere postea in dicta arte, quousque fuerit reaptata, sive de lucris ipsius artis.

Et ad predictam reaptationem platarorum semper teneantur.

Textorum lane.

Statuimus et ordinamus quod si quis civis vel districtualis Ianue artem textorum lane intrare voluerit solvat Rectoribus artium libram unam Ianue.

Si vero fuerit extraneus, libras duas Ianue.

RECTORUM ARTIUM CASAIRERIORUM

Quantum solvant intrantes artis casaireriorum.

Statuimus et ordinamus quod si quis civis vel districtualis Ianue artem magistrorum casaireriorum intrare voluerit, solvat Rectoribus artium libram unam Ianue. Si vero fuerit extraneus, libras duas Ianue.

Quod casairerius casairerio laborerium quod inceperit non incantet.

Statuimus et ordinamus quod aliquis casairerius non audeat vel presumat incantare vel facere incantari per se vel interpositam personam, publice vel occulte, alicui alio casairerio de dicta arte aliquod opus vel laborerium quod dictus alius incepisset laborare seu emere et preparare necessaria pro illo laborerio vel opere. Sub pena a florenis duobus usque in octo auri pro quolibet contrafaciente, arbitrio Rectorum artium.

Et hoc in quantum dictus magister laboraret in ipso laborerio personaliter, et faciat illud quod debet.

PISCATORUM MERCATORUM PISCIIUM

Quid solvatur pro introitu artis piscatorum piscium mercatorum.

Statuimus et ordinamus quod si quis civis vel districtualis artem piscatorum silicet mercatorum piscium intrare voluerit, solvat Rectoribus artium solidos viginti.

Si vero fuerit extraneus, libras duas Ianue solvat eisdem.

COIRAZARIORUM

De longitudine et latitudine coiraciarum.

Statuimus et ordinamus quod coiracie facte seu fiende in civitate Ianue et districtu, sint et debeant esse longe palmis quinque ad minus, large autem palmis quatuor ad minus. Sub pena, pro qualibet coiracia de sorte minus que inventa, soldorum viginti Ianue pro quolibet qui fecerit ipsam minus. Nisi ille qui coiraciam fieri precepisset aliter vellet, et contrarium precepisset.

De altitudine coiraciarum ad fianchos.

Statuimus et ordinamus quod aliquis coirazarius non faciat, nec fieri faciat aliquam coiraciam de sorte que non sit de mensuris iustis et ordinatis, videlicet de altitudine unius palmi et dimidii ad minus in fiancho. Sub pena pro qualibet coiracia non facta ad dictam mensuram a soldis decem usque in centum, arbitrio Rectorum artium.

De longitudine armorum a capite.

Statuimus et ordinamus quod aliquis coirazarius non possit nec debeat facere vel parare aliqua arma in coperto, que non sint ita longa sicut illa de corpore. Sub pena a soldis quinque usque in lx. Ianue, arbitrio Rectorum artium.

De armis datis ad reparandum, non restituendis nisi eis examinatis, si bene fuerint reparatae.

Statuimus et ordinamus quod aliquis coirazarius, qui habuerit aliquas coiracias alicuius galee, pamfili, ligni, sive patroni alicuius navigii pro ipsis reparandis et aptandis, non audeat vel presumat modo aliquo dictas coiracias vel aliquam earum reddere vel restituere dicto patrono vel alteri pro eo, nisi primo Rectores artium ipsas coiracias, cum duobus coirazariis aliis quos elegerint, examinauerint et viderint, si ipse fuerint bene diligenter et viste, reparate et aptate.

Sub pena a soldis quinque usque in viginti pro quolibet coirazario, arbitrio Rectorum artium.

*Quod tella vetus sub nova coiracia
non ponatur.*

Statuimus et ordinamus quod nullus coirazarius possit, audeat vel presumat ponere tellam veterem subtus aliquam coiraciam, quam de novo clavaret. Sub pena a soldis quinque in centum pro qualibet coiracia.

MAGISTRORUM ANTELAMI

*Quod muratores circa Communis publicum
non laborent.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis mazachanus, murator, vel magister Antelami, vel aliqua alia persona cuiuscumque condicionis existat, non possit audeat vel presumat laborare, vel facere laborari in aliquo opere tangente publicum Communis, sive existente circa publicum Communis. Si quis autem sed specialiter mazachanus contrafecerit, condempnetur et condempnatus esse intelligatur ipso facto a libris decem usque in viginti quinque, arbitrio Rectorum artium.

Quam penam si solvere non poterit, carceretur. Et nichilominus ille qui fieri fecerit tale opus condempnetur et condempnatus esse intelligatur a libris centum usque in quingentas Ianue, Illustris domini Gubernatoris et Consilii arbitrio.

Quam penam si non posset solvere, carceretur, de quibus non exeat nisi pena soluta. Et nichilominus quidquid hedificatum fuerit destruat — Salvo si talis laborare volens, vel facere laborari prius denunciaverit Sindicis Communis sive notificaverit in scriptis, et ex inde licentiam obtinuerit a Magistratu superiori, quibus casibus cesset pena predicta.

*Ne muratores exonerent lateres vel calcem
ad voltam eorum.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis mazachanus sive murator vel magister Antelami, non possit nec debeat de nocte exonerare vel exonerari facere, collocare vel facere locari lateres, clapellas sive calcem que de extra civitatem Ianue Ianuam apportantur ad loca, scalas, vel voltas ipsorum vel alicuius ipsorum. Sub pena librarum quinque Ianue pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

*Quod mazachani non capiant mercedem pro aliquo
famulo, sive laboratori secum laborante qui cum
suo magistro non compleverit quatuor annos.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis mazachanus, murator, vel magister Antelami non possit nec debeat accipere vel habere de aliquo vel pro aliquo famulo suo vel alicuius de dicta arte qui silicet non

compleverit tempus quatuor annorum secum vel cum magistro suo, soldum mercedem sive stipendium jornate alicuius complete, dum tamen nullo modo habeat ultra soldos quatuor; ab inde vero infra, habere possint tales famuli secundum quod declaratum vel taxatum fuerit per Rectores artium, prout habeant magistri.

Sub pena soldorum decem pro qualibet jornata, et quolibet contrafaciente.

De muratoribus potestaciarum.

Statuimus et ordinamus quod si aliquis murator potestaciarum cohoperierit vel aptaverit aliquod tectum, vetus vel novum, sive de habainis, sive de clapis, sive cupis sive ad afaicum remenaverit, et ipsum non cohoperierit sufficienter, aptaverit vel remenaverit de suo laborerio, teneatur et debeat ipsum tectum iterum cohoperire, remenare et aptare bene et sufficienter et taliter quod nullum dampnum faciat, operis et expensis suis propriis.

Si vero dictus magister non esset sufficiens ad huiusmodi opera facienda, fiat dictum opus per alium magistrum sufficientem et ydoneum. Cui secundo magistro de suis jornatis, avariis, et expensis primus magister sive ille qui ipsum primum magistrum ad dictum opus trasmixisset, in casu quo ipse primus non esset ydoneus ad solvendum dictas expensas, providere, et solvere compellatur usque ad annum unum, a die finiti operis numerandum et non ultra.

De novi operis nunciacione.

Si coram aliquo magistratu, lamentacio facta fuerit de aliquo prohibente et denunciante ne aliquis proficiat opus quod incepisset extra civitatem Ianue et denuncians infra dies quindecim a denunciacione facta, de jure suo cum lamentacione et pignore bandi non docuerit, teneatur magistratus dare licentiam illi cui fuerit denunciatum, quod possit laborare prout tunc inceptum fuerit opus, et laboratum teneat, non obstante denunciacione facta vel fienda; salvo iure proprietatis tam denuncianti quam alie persone cuilibet.

Et si denunciacio facta fuerit in civitate vel suburbis, illud idem magistratus observare teneatur: nisi denunciacio processerit cum lamentacione et pignore bandi infra dies octo.

Quando autem denunciacio novi operis facta fuerit in Ianua, vel extra Ianuam ubicumque, si persona contra quam facta fuerit denunciatio satisderit, vel per eam steterit quo minus satisdet de opere molliendo, denunciacionem illam remittat et pro remissa habeat magistratus.

*Quod quando magistri domos refficiunt
hoc primo sindicis manifestent.*

Si qua domus dirupta refficiatur, etiam integra diruatur et refficiatur, teneantur omnes et singuli muratores, ante quam refficere dictam domum inci-

699

piant, illud notificare syndicis Comunis Ianue et aliquid non innovare in ea preter ipsorum scientiam syndicorum in preiudicium comunis Ianue.

Si vero ipsi muratores contrafecerint, aliquid in Comunis preiudicium innovando, de quo hec causa stetur, arbitrio syndicorum primo quicquid factum fuerit demoliatur, dirruatur, et in statum pristinum reducatur; deinde refficiatur prout ante reffici secundum Comunis preiudicio debuisset, expensis ipsorum magistrorum.

MACHAIROLIORUM

De sacramento machairoliorum.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli machairolii teneantur et debeant singulis annis iurare de faciendo et exercendo bene et legaliter artem suam, et non committendo nec committi faciendo in ea fraudem aliquam publice vel private. In principio regiminis Rectorum artium, singulis annis solempniter faciendo.

De pilis bovis, asini, vulpis, edi, irci vel alterius bestie silvestris non ponendis in pannis lane.

Statuimus et ordinamus quod aliquis machairolius faciens vel fieri faciens aliquem pannum lane, non ponat nec poni faciat in ipso panno pillum bovis vache, asini, asine, vulpis, idi, irci vel alicuius bestie silvestris, sub pena a soldis viginti usque in quadraginta, arbitrio Rectorum artium pro quolibet panno in quo fuerit contrafactum. Et ultra, pannus in quo fuerit contrafactum comburratur in totum.

De non adobandis vel tingendis boldronibus albis vel virgiliis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis machairolius non audeat vel presumat adobare, tingere vel affaitare aliquem boldronum album vel virgillum, de illis scilicet boldronis qui emuntur ad somam que non sunt sufficientes pro affaitando. Sub pena librarum quinque Ianue, pro qualibet sauma et qualibet vice.

Ut carpita fiant de lana pecudina, non alia.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona faciens vel fieri faciens carpitas non audeat vel presumat facere, vel fieri seu laborari facere, vel laborare tenere vel habere aliquam carpitam que non sit facta de lana pecudina, vel castratina, seu que sit facta de aliqua alia lana.

Nec in ipsa lana vel carpitis modo aliquo ponat vel immisceat aliquem pillum equi, asini, muli, bovis, irci vel alterius animalis. Sub pena a soldis centum usque in libras decem Ianue, pro quolibet contrafaciente et qualibet carpita. Et ultra, tales carpita publice comburrantur in bancis.

Et teneantur Rectores artium inquisitionem facere de predictis quociens eis videbitur. Et si quem contrafacientem invenerint, exequantur omnia et singula supradicta.

Quod quilibet machairolius, completa pecia panni, suum signum ponat in ea.

Statuimus et ordinamus quod quilibet machairolius pannum faciens teneatur et debeat, incontinenti completa pecia, signare ipsam et in ea ponere signum suum, ne quando pecie pannorum reducuntur a fullo nascatur questio inter homines dicte artis, sed unusquisque possit accipere et cognoscere suam et non accipere alienam.

Sub pena a soldis decem usque in viginti Ianue, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice et qualibet pecia non signata, arbitrio Rectorum artium.

FORNARIORUM

Quantum capiant fornarii pro coquendo quamlibet minam panis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis fornarius Ianue vel suburbiorum non possit nec debeat accipere pro coctura cuiuslibet mine panis ultra soldos duos et denarios sex Ianue, sed usque in dictam summam licenter possit accipere. Salvo quod in festivitibus Nativitatis Domini et Pasce, sive Resurrectionis Domini, possint accipere duplum, prout consuetum est de gratia scilicet et non de debito. Sub pena soldorum quinque, pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Que pena exigatur per Rectores artium.

Quod credatur consignatori de numero panis quem dederit ad coquendum.

Statuimus et ordinamus si lix vel contentio oriantur inter fornarium ex una parte et famulum alicuius persone ex altera, de numero panis sive de aliqua ipsius quantitate; quod inde adhibeatur fides illi vel illis qui dictum panem seu panis quantitatem fornario consignaverint, sine aliis probationibus

Ne fornarii panem vendant nisi solverint ut pancogoli.

Statuimus et ordinamus quod aliquis fornarius non vendat vel vendi faciat, nec teneat vel teneri faciat panem in fenestra, causa revendendi vel aliqua alia occasione, nisi primo solverit Comuni Ianue quemadmodum pancogoli solvunt etolvere consueti sunt, sub pena arbitrio Rectorum artium.

Quod fornarii non precipiant panem fieri nisi pro quanta quantitate coquere potuerint.

Statuimus et ordinamus quod aliquis fornarius non possit precipere vel notificare, vel precipi seu notificari facere alicui casane vel casanis, ut panem faciant, nisi pro tanta tantum parte quanta poterit coquere comode de cocta ad coctam in suo forno. Sub pena floreni unius auri pro qualibet cocta.

COPERTORERIORUM, SARTORUM ET IMPERIORUM

Ut copertorerii et similes dicant emptoribus, cuius rei res quas vendiderint plene sint.

Statuimus et ordinamus quod copertorerii, imperiorii et sartores, copertoria deploides et res arti sue pertinentes vendentes et alienantes, teneantur et debeant dicere, aperire et manifestare emptoribus et contrahentibus cum eis utrum predicta sint plena bombice, burra, stuppa vel alia re quacumque, in totum vel pro parte et pro qua parte, sub pena pecuniaria arbitrio Rectorum artium. Et nichilominus emptor et aquisitor possit ab emptione et contractu recedere, rem restituere et precium retinere.

BOTARIORUM

De iuramento botariorum.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli botarii teneantur et debeant, quam primum intraverint dictam artem, iurare in manibus Rectorum artium, de ipsa arte bene et legaliter facienda, sub pena soldorum quinque pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

De opere botaminis pro comuni distribuendo comuniter inter botarios.

Statuimus et ordinamus si aliquod opus botaminis vel alterius rei ad artem botariorum pertinentis per aliquam personam ad comunis instanciam concedetur in solidum vel pro parte alicui botario, talis botarius si non fuerit solus ydoneus ad perficiendum tale opus, teneatur et debeat, ad instanciam illius qui concesserit dictum opus, illud compartiri et distribuere inter tot ex aliis botariis qui sint ydonei ad tale opus perficiendum et complendum ad terminum constitutum. Sub pena soldorum centum Ianue pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

Quod botarii ponant in vegetibus circulos dominorum.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli botarii, ad instanciam et mandatum cuiuscumque persone cui laboraverint de arte sua, ponere [debeant] in vegetibus circulos proprios dicte persone, prout ipsa persona voluerit, et quot et quales voluerit, dummodo aliter de sua iornata ipsi botario satisfiat, sub pena soldorum decem Ianue pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

Quod botarii non faciant ignem sub Ripa, nec verberent vegetes.

Statuimus et ordinamus quod aliquis botarius, vel alia persona cuiuscumque conditionis, non audeat vel presumat facere ignem, vel tarsare aliquam vegetem sive brustare cum igne, sub Ripa. Si quis autem contrafecerit, condempnetur a libris quinque usque in xxv. Ianue, arbitrio Rectorum artium pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, nec possint dicti botarii vel aliquis eorum ab avemaria que pulsatur de sero usque ad avemariam que pulsatur ante diem in mane, vegetes verberare vel batere, ex quo verbere vel batimento fiat sonus solitus importunus et intollerabilis, presertim egris seu infirmis, sub pena arbitrio dictorum Rectorum.

POLAIRORIORUM

Quod polairorii non emant galinas aut alia pertinencia sue arti extra civitatem ut infra.

Statuimus et ordinamus quod aliquis polairorius, vel alia persona de dicta arte, per se vel alicuius persona, ab Arenzano a Capitemontis a Pontedecimo et Cazollo citra versus Ianuam, non emat, non suscipiat, non acquirat modo aliquo galinas, capones, pullos, fazanos, columbos, perdices, lepores, recezias, volatilia, ova, vel alias res ad artem suam pertinentes ab aliquo Lombardo vel forensi, nisi solum in mercato Suzilie. Sub pena soldorum duorum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, et ultra amittendi in quo fuerit contrafactum. Et intelligatur mercatum Suzilie, ab aquila Suzilie usque in Banchis. Non intelligantur autem esse de dicta arte, vendentes turdos, merulos, et volatilia similia.

De volatilibus et quadrupedibus non emendis in locis subscriptis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque artis vel conditionis existat et undecumque sit, non possit, audeat, vel presumat aliquam bestiam, volatilia vel aliquid pertinens arti polairiarie emere vel alio modo acquirere causa re-

703

vendendi, vel quod postea revendat, ab Arenzano a Capitemontis a Pontedecimo et a Cazollo citra versus civitatem Ianue, nisi in mercato Suzilie, sub pena soldorum quadraginta Ianue pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Possint tamen, non obstantibus supra dictis, polairorii ire ad vendendum de predictis per civitatem, per suburbia, per villas, sine metu alicuius pene.

Ne polairorii emant pertinencia sue arti ante tercias pulsatas.

Statuimus et ordinamus quod aliquis polairorius per se vel per alium non emat vel acquirat modo aliquo aliquam bestiam silvestrem, aliqua volatilia, vel ova sive aliud pertinens arti sue, aliqua quacumque die, nisi primo pulsatum fuerit ad tercias.

Sub pena a florino uno usque in duos auri arbitrio Rectorum artium.

Ne polairorii teneant galinas vel pullos mortuos.

Statuimus et ordinamus quod aliquis polairorius non habeat nec teneat aliquam galinam vel aliquem pullum mortuos, silicet in hyeme ultra duos dies, in estate ultra unam diem, sub pena soldorum viginti Ianue, et ultra amittendi galinam vel pullum.

De ovis non abluendis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis polairorius, cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel presumat lavare vel abluere, seu lavari vel ablui facere aliqua ova, ut recentia videantur ementibus, sub pena soldorum xx. Ianue, exigenda per Rectores artium a quolibet contrafaciente et qualibet vice.

Ne polairorii teneant res sue arti pertinentes ultra unam noctem.

Statuimus et ordinamus quod aliquis polairorius cuiuscumque conditionis existat, non possit audeat vel presumat collocare vel tenere causa recommendationis, in domo, apotheca, vel alio loco suo proprio vel conducto, aliqua volatilia, fructus, merces, vel res aliquas spectantes ad artem suam, ultra spacium unius noctis. Sub pena soldorum viginti Ianue pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

Quod polairorii non teneant in Banchis res que pertineant sue arti.

Statuimus et ordinamus quod aliquis polairorius non audeat vel presumat tenere vel facere teneri, causa vendendi, in plathea Banchorum intra confines cathenarum aliquam galinam, pullos, ova vel alia spectancia sue arti. Sub pena soldorum quinque et ultra in decem Ianue pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, arbitrio Rectorum artium.

AGNARIORUM

De laboreriis dividendis inter agnarios.

Statuimus et ordinamus si aliquod laborerium fieret pro Comuni Ianue in quo oporteat fieri ferramenta, que ascendant a soldis viginti supra, quod illud laborerium vel ferramenta fiant et fieri debeant et dari ad laborandum per Rectores artium inter ferarios et magistros de artis agnariorum, sub pena soldorum decem Ianue pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. In quam silicet penam incidat quilibet agnarius, qui ipsum laborerium daret vel faceret ultra valorem soldorum viginti, nisi hoc ordinatum et dispensatum esset per dictos Rectores vel alios officiales Comunis supra huiusmodi deputatos.

FERRORUM VETERUM

Quod ferri veteres possint vendere vetera ferramenta.

Statuimus et ordinamus quod omnibus et singulis ferris veteribus sive facientibus artem ferrorum veterum, liceat et sit licitum vendere et alienare omnia ferramenta vetera per se empta et ea que sibi concessa sunt, tam in eorum apothecis quam alibi et in quocumque loco civitatis et suburbiorum Ianue, impune et sine metu alicuius pene; salvo si fuerint res furate.

Contra, ferri veteres ne teneant vel habeant agutos novos in domibus vel voltis ipsorum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis ferrus vetus, sive de consulatu ferrorum veterum, non audeat vel presumat vendere vel tenere in domo, volta vel statione sua vel conducta a se aliquos agutos vel aliquod opus novum pertinens arti agnariorum, sive canchanos, mappas vel dobionos aut maleos novos, sub pena soldorum xx. Ianue pro quolibet et qualibet vice. Et ultra amittendi dictas res in quibus contrafieret, vel aliquod opus novum pertinens arti agnariorum haberet vel teneret.

TALIATORUM RAUBARUM

Si taliatores vestium devastaverint eas emendent.

Statuimus et ordinamus quod si aliquis taliator raubarum vel vestium qui pannos inciderit, ipsos pannos vel vestes destruxerit vel discipaverit, vel

spermezaverit, vel deterioraverit, teneantur et debeant Rectores artium, ad requisitionem persone cuius esset pannus devastatus, sive vestes inutiles facte, condemnare a soldis viginti supra usque in libris vigintiquinque dictum taliatorem, secundum qualitatem et quantitatem panni devastati vel spermezati. Et ultra, teneantur condemnare dictum taliatorem ad emendandum ille persone cuius esset dictus pannus, totum dampnum quod ex inde habuisset in pecunia numerata.

De mercede laboris taliatorum vestium.

Statuimus et ordinamus quod aliquis taliator raubarum non possit audeat vel presumat requirere, petere, recipere vel habere de vestibus raubis vel tersis quas fecerit sive inciserit per se vel per alios alicui persone, ultra quam inferius est permisum sive tazatum, sed solum habeat et habere debeat sive possit habere juxta metam et taxationem infrascriptam et non ultra, sub pena florini unius pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, et pro quolibet ferso de quo vel in quo esset contrafactum; cuius pene tertia pars sit accusatoris. Intelligendo quod habere debeant secundum taxationes infrascriptas, computatis expensis omnium et singularum avariaram excepta seta.

Taxationes autem sunt ut infra.

De mantelleto panni completo, computatis omnibus avariis, excepta seta ut supra, soldos sex.

De mantelleto clameloti, soldos octo.

De mantello longo panni, soldos duodecim.

De mantello clameloti longo, soldos sexdecim.

De gona panni, soldos decem.

De gona clameloti, soldos quatuordecim.

De tunica cum gironis, soldos octo.

De tunica sine gironis, sive iacheta, soldos sex.

De gona puncta panni cum cotone, soldos sexdecim.

De gona clameloti puncta cum cotone, libram unam.

De iacho sive sacco clameloti vel sete, soldos quatuordecim.

De iacho sive saccho panni cum cotone puncto, soldos decem.

De iupono rotundo punctato minute, soldos sexdecim.

De iupono rotundo non punctato minute, soldos duodecim.

De gona panni de seta, tam pro domna quam pro viro, et similiter de mantello, libras xv. ianue pro qualibet.

De aliis vero raubis accipere possint ad eandem rationem juxta dictam taxationem pro rata et non ultra.

Teneantur tamen et debeant taliatores raubarum et vestium quarumcumque, ad instanciam civium quorumcumque volentium et requirentium, ire ad domos ipsorum sive habitationem ipsorum ad taliandum et incidendum vestem et raubas ipsorum

quas incisas adornare, rotondare et dimittere ibi teneantur et debeant, si requirentur ex inde, pro quarum solucione habere et capere possint solum dimidiam extimacionum predictarum et non ultra.

PEXARIORUM

*Quod pexarii nocte laborantes
semper lumen teneant in lanterna.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis pexarius, seu qui pexarie vel picis artem exerceat, non possit nec debeat facere vel exercere dictam artem de nocte cum lumine, nisi ipsum lumen conclusum habuerit in lanterna, sub pena librarum decem ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

DE SCUTARIIS, PICTORIBUS
ET PAVESARIIS

*Ne pingantur scuta vel rotelle venalia,
nisi intus et extra vestita sint corio.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis pictor, scutarius, vel de dicta arte, non pingat vel pingi faciat vel guarnire, sive munire aliquod scutum vel rotellam, causa vendendi, veterem sive novam, nisi sint bona, sufficientia et inchoirata corio grosso intus et extra; sub pena soldorum quinque Ianue pro quolibet et qualibet vice. Quod si vendiderit montoninam pro corio grosso, condemnatur in soldos viginti Ianue, et ultra scuta et rotelle comburantur.

*Ne scuta, pavesia vel bracerie inchollentur
ut infra.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis pictor vel pavexarius non incoriet vel incollet aliquod scutum, rotellam vel braceriam, nisi de seppe caxeï, et non de colla carte seu altera colla, sub pena soldorum quinque Ianue pro qualibet dictarum rerum et qualibet vice. Quam penam Rectores artium exigere teneantur a contrafaciente infra quindecim dies.

*Ne pavesia apportata ab extra Ianue
laborentur falsa.*

Statuimus quod aliquis scutarius sive pictor non laboret vel faciat laborari aliqua scuta vel pavesia de extra Ianuam apportata, que inveniant falsa, sub pena soldorum decem Ianue pro quolibet scuto. De quibus falsis Rectores artium possint et debeant facere inquisitionem, et quecumque falsa invenerint, comburri facere.

*Nec pictores operentur crocum in laboreriis
nisi bene distemperatum.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis scutarius sive pictor non possit vel debeat operari vel facere operari crocum sive safranum, nisi sit bene et diligenter distemperatum; sub pena soldorum quinque Ianue.

LABORATORUM BATIFOLIORUM

*Ne laboratores batifolii laborent nocte
cum martello.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis laborator batifolium, non possit nec debeat de dicta arte laborare vel facere laborari de nocte de martello, de die autem possit. Sub pena soldorum viginti pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice.

APOTHECARIORUM BATIFOLIORUM

*De batituris magistrorum batifolium de libris
duodecim faciendis.*

Statuimus et ordinamus quod batiture artis magistrorum batifolium fiant et fieri debeant de libris duodecim et non de maiori quantitate seu pondere, pro qualibet batitura, quando erit extracta de igne deaurata saldata et platata. Sub pena librarum quinque Ianue, exigenda a magistro apothecario pro qualibet batitura. Cuius pene medietas sit accusatoris. Qua exacta, tunc ponderari et recognosci debeat per illum cuiuslibet apothecae qui per Rectores artium ad hec electus et deputatus fuerit. Nec possit explere vel complere seu expleri facere aliquam batituram, nisi prius facto sazio per Officium Mercantie, sub pena librarum decem Ianue pro qualibet batitura. Que pena dictis Rectoribus applicetur. Si autem dicte batiture invenirentur maioris ponderis librarum duodecim pro qualibet dictarum batiturarum usque in unciam unam et dimidiam inclusive, non possit ea occasione in aliquo condempnari.

Et quod dictum est superius de batituris que fieri debent de libris duodecim et non de maiori quantitate, et quod debeant recognosci, intelligatur et intelligi debeat de illis batituris quas laborant batitores dicte artis concordati cum magistris apothecariis dicte artis ad annum vel ad mensem vel ad aliquod aliud tempus stabilitum inter dictos laboratores et dictos magistros apothecarios. Que quidem batiture que per dictos laboratores sic ad

annum, mensem vel ad aliud tempus concordatos, laborantur, videri recognosci vel ponderari non debeant per aliquos magistros laboratorum, immo dicti magistri apothecarii tales batituras facere seu fieri facere possint illius ponderis de quo et quanto eis videbitur, non obstantibus supradictis. Quin dicti laboratores sic ad tempus aliquod in apothecis magistrorum apothecariorum pro laborando concordati, sive sint ipse batiture leves, sive poderose, sive satis laborent, sive parumper, habent salarium suum secundum quod conventum est inter ipsos et dictos magistros apothecarios. Et ideo nichil refert quod dicte batiture quas laborant sint leves vel graves, dummodo solutionem suam habeant. Salvis semper ordinamentis et capitulis Officii Mercantie Ianue.

*Quod apothecarii teneantur scandalari facere
pondera quibus ponderantur batiture.*

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli apothecarii batifolii teneantur et debeant eorum propriis expensis scandalari facere omnia pondera quibus ponderantur batiture, semel in anno ad minus, ad pondus ordinatum et consuetum Communis Ianue, et ultra semper et quodcumque voluerint Rectores artium, laboratorum expensis.

*Quod magistri et apothecarii
batifolium batiturarum copiam faciant effectum
ad eas ponderandas.*

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli magistri apothecarii, semper et quodcumque ille qui electus fuerit per Rectores artium ad ponderandum et recognoscendum batituras in sua apotheca voluerit ipsas batituras vel aliquam earum ponderari vel recognoscere de ipsis vel ipsa, quantum ad ponderandum et recognoscendum, sibi copiam facere teneantur in sua apotheca tantum.

Et hoc locum habeat in batituris quas laborant laboratores supra se. Et non de vel in illis quas laborant laboratores laborantes ad mensem, vel ad aliquod tempus, in apothecis magistrorum apothecariorum. Quibus latibus (*sic*) copiam aliquam facere non teneantur.

*Quod Rectores artium vadant
per quaslibet apothecas ad recognoscendum batituras
et fraudes in eis.*

Statuimus et ordinamus quod Rectoribus artium liceat ire vel mittere ad et per quaslibet apothecas magistrorum batifoliorum et recognoscere batituras et revidere si in eis fieret aliqua fraus. Non obstante quod per alium recognoscantur. Et si aliquam fraudem fuisse commissam invenerint, illud Officio Mercantie teneantur denunciare.

CONFECTORUM

*Ne confectores laborent nocte ab avemaria
usque ad schillam.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis magister laborator vel famulus artis confectorum, non audeat vel presumat laborare vel facere laborari de aliquo laborerio apothece, in domibus vel apothecis eorum, a sono Avemarie sancti Syri que pulsatur in sero usque ad horam schille. Sub pena soldorum quinque Ianue pro qualibet vice.

MACELLARIORUM

Ne macellarii dent carnes minoris ponderis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis macellarius civitatis Ianue vel burgorum, sive aliquis carnes vendens in aliquo loco ordinatorum, non audeat vel presumat dare vel vendere alicui carnes minoris ponderis ordinato sive in grosso sive ad minutum. Sub pena librarum trium Ianue pro quolibet contrafaciente et qualibet vice vendendo in grosso, et soldorum quinque pro qualibet contrafaciente vendendo ad minutum et qualibet vice.

*Quod carnes unius animalis non vendantur
vice alterius.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis macellarius non vendat carnes unius animalis, pro carnibus alterius animalis, sed vendantur pro illis talibus quales et qui fuerint.

Si quis autem contrafecerit, solvat Rectoribus artium pro qualibet vice soldos decem Ianue, et ultra restituere pecuniam receptam ei a quo receperit in duplum.

*Quod Rectores artium
a macellariis contrafacientibus exigant banna.*

Statuimus et ordinamus quod si aliquis macellarius fuerit inventus in aliquo contrafacere vel contrafecisse, teneantur Rectores artium, incontinenti cum sibi constiterit, petere et exigere bannum illi et ab illo qui contrafecerit, sive qui inciderit in aliquam penam.

Si quis autem inobediens fuerit dictis Rectoribus in denegando dare dictum bannum, teneatur et debeat dare ipsis Rectoribus in pecunia numerata libras decem Ianue, ultra bannum. Et nichilominus illa die qua fuerit inobediens, non possit vendere carnes in bancho suo, nec alibi in dicto macello.

Mon. Hist. patr. XVIII.

*Ne carnes suis vel troie que filios fecerit
vendantur ad minutum.*

Statuimus et ordinamus quod nullus macellarius vel famulus eius audeat vel presumat vendere carnes alicuius suis sive troie que filios fecisset, ad minutum, in macellum vel extra macellum, sub pena soldorum quadraginta Ianue.

Liceat tamen vendere cuilibet macellario dictas carnes ad cantarium, et totam bestiam integram extra macellum, sed non ad retalium.

Teneantur autem vendentes tales carnes porcorum, vel troiarum sfigioratarum denunciare emptoribus ipsarum carnum sicuti sunt carnes troiarum sfilioratarum, ita quod possit emptor deliberare, au velit emere de ipsis an non. Quod si non fecerit, quilibet macellarius huiusmodi carnes vendens, condempnetur per Rectores artium in medietate valimenti, sive precii carnum predictarum non manifestatarum, vel non denunciatarum, et qualibet vice, et nichilominus teneatur retinere huiusmodi carnes et precium emptori restituere, sub pena predicta.

*Quod in carnibus troie non dimittatur collum
vesice loco virge.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis macellarius, familiaris vel laborator eius, non audeat vel presumat dimittere in aliquibus carnibus troie, aliquod collum vesice loco virge vel membri vel signi masculini, vel aliquod dolum facere vel committere in eis, causa vendendi ipsas pro carnibus masculinis, nec possit in aliqua pecude, montono, ircho vel carnibus ipsorum vel alicuius eorum, aliquod pincagium facere vel dimittere, seu crastaturam per quam cogitari possit aliquod dampnum vel dolum posse committi, vel eas vendi pro carnibus castratinis. Sub pena librarum quinque ianuorum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

*Quod macellarii non ponant sanguinem
vel turpitudinem iuxta banchum alicuius.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis macellarius, laborator, vel de familia ipsius non audeat vel presumat ponere vel immittere sanguinem, stercus vel jactum aliquem juxta banchum alienum, nec in alienis pertinenciis macelli, sub pena a soldo uno usque in quinque, arbitrio Rectorum artium. Et de predictis, credatur iuramento illius juxta banchum vel pertinencias cuius fuerit factum ut supra, sive cuius fuerit famulus vel laborator qui contrafecerit, qualibet vice ut supra.

Ne quis vendat carnes ultra taxationem.

Statuimus et ordinamus quod aliquis macellarius non possit vel debeat vendere carnes alicui persone, ultra metam et precium limitatum per Officium Conservatorum.

711

Si quis autem contrafecerit, solvat Rectoribus artium soldos quinque qualibet vice, non propterea derogando iurisdictioni Officii Ministrorum.

PELIPARIORUM

De non surphurandis vel verberandis pennis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis peliparius non possit, audeat, vel presumat insorfariare aliquam pennam, vel verberare seu batere de die nec de nocte in carubio peliparie, in apothecis vel....., sub pena soldorum quinque Ianue usque in decem pro qualibet vice.

MARESCALCORUM SEU FERRATORUM EQUORUM

Quod marescali non capiant pro ferrando ultra taxationem nec ponant ferros de caravana.

Statuimus et ordinamus quod aliquis marescalus vel ferrator equorum vel aliorum quadrupedum non possit accipere, recipere vel habere, vel accipi, recipi vel haberi facere pro ferrando quadrupedes et ferris quadrupedum, nisi usque ad quantitatem infra taxatam. Videlicet.

De quolibet ferro pro equo, soldum unum.

De ferro muli, denarios decem.

De ferro asini, denarios sex.

De ferro quolibet reposito vel remetuto, denarios tres.

Si quis autem contrafecerit, cadat in penam soldorum decem Ianue pro quolibet et qualibet vice qua plus acceperit.

Et si, ferrando per impericia, marescalus magnaverit forte pedem quadrupedis, teneatur emendare dampnum quod inde dictis quadrupedis (*sic*) supportaret.

DE GRAMATICIS

Ne quis magistrorum gramatice de locis subscriptis doceat gramaticam in Ianua.

Statuimus et ordinamus quod aliquis oriundus in vel de aliquo locorum subscriptorum, non possit docere in civitate Ianue vel districtu pueros gramaticam..... causa que coegit promulgare legem huiusmodi, ita est et dictu oribilis et auditu. Loca vero predicta sunt hec: Marchia ducatus, Tuscia, Neapolis, Sicilia, Romandiola, Patrimonium.

Si quis autem oriundus in vel de locis predictis, vel aliquo eorum, contrafecerit, cadat in penam florinorum mille auri, quod si non posset solvere, fustigetur, et baniatur proprio de Ianua et districtu.

CALDERARIORUM

Quod calderarii vel clapucii non stignent patellas cum stagno admisto plumbo.

Statuimus et ordinamus quod aliquis calderarius vel clapucius, sive aliqua alia persona cuiuscunque conditionis existat, civis vel estranea, non audeat vel presumat modo aliquo vel ingenio clam vel palam, stagnare vel stagnari facere aliquam patellam, vel patellas novas vel veteres, stagnatas stagno misculato cum plumbo, nec ipsas tenere vel teneri facere in apothecis ipsorum, ipsas silicet stagnatas modo predicto. Sub pena amittendi dictas patellas, et ultra soldos centum Ianue pro qualibet vice. Quorum pars tertia sit accusatoris, et teneatur secretus.

Possint tamen calderarii et clapucii stagnare patellas quaslibet in apothecis ipsorum, stagno fino sine aliqua commixtione. Sed non possint patellas stagnatas cum stagno admixto plumbo Ianue apportare vel facere aportari, clam vel palam, sub pena predicta.

Ne quis vendat vas rami refocatum pro novo et ne ferrum cum ramo vendantur simul.

Statuimus et ordinamus quod aliquis calderarius, clapucius, vel alia persona civis vel extranea, non audeat vel presumat vendere vel vendi facere aliquod vas rami refocatum reparatum seu reaptatum de novo, pro ramo novo. Quia ymo dictum vas sit aptatum, refocatum, reparatum seu de novo reaptatum, teneat seu faciat teneri de foris cinctum et afumatum tali modo et forma quod dignoscatur ab altero laborerio novo. Sub pena amittendi dictum vas, et ultra solvendi soldos centum Ianue.

Nec possint ipsi calderarii vendere ferrum positum in vasis de ramo cum ipso ramo, ymo ipsum vendere debeant separatim.

Quod de pairolio vetere non fiat ramairolium.

Statuimus et ordinamus quod aliquis clapucius, calderarius, vel alia quecumque persona, non audeat vel presumat construere vel facere construi aliquod ramairolium de aliquo pairolio vetere, ymo faciat et construat, seu construi et fieri faciat, dictum ramairolium de ramo novo fundato et cavato de rutella. Sub pena perdendi dictum ramayrolium et ultra soldorum centum Ianue.

*Ne a sclavis vel rumentariis ramum
vel aliud metallum ematur.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis calderarius, clapucius vel aliqua persona ex dictis artibus vel aliqua earum non audeat vel presumat emere vel acquirere, aliquo modo vel ingenio, ab aliquo sclavo, sclava vel rumentario, vel ab alia persona consimili, ramum, ferrum, stagnum, plumbum, bronzum, latonum, vel aliquod aliud metallum, vel aliam rem novam aut veterem integram sive fractam. Sub pena perdendi dictam talem rem sic ut supra emptam, et ultra soldorum centum Ianue.

*Quod vasa balnei cum saldatura stagni
non iungantur.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis calderarius, non audeat, vel presumat iungere aliquod vas pro balneo sive balnei cum solidatura stagni, sive intus sive extra vas, quia, positis talibus vasis ad ignem, continuo stagnum liquefit, abit et recedit a vase. Et predictum servetur, sub pena soldorum centum Ianue et amittendi dictum vas.

*Quod Rectores artium inquirent
calderarios et clapucios si contrafaciunt
ordinibus artis eorum.*

Statuimus et ordinamus, quod Rectores artium diligenter inquirent et inquisitionem faciant diligenter per civitatem et suburbia Ianue, semel in ebdomada, apothecas et homines artium calderariorum et clapuciorum contrafacientes et delinquentes in hiis que pertineant ad artes eorum.

UNCTORUM

*Ne unctores coiramina
ungant de salacio vel raschiaturis.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis unctor seu de arte unctorie, qui teneat apothecam, non audeat vel presumat ungere nec ungi facere aliqua coiramina, alicuius condicionis, de aliquo salacio sive de aliquibus raschiaturis carniū salsarum, sub pena soldorum viginti Ianue pro quolibet et qualibet vice.

*Ne unctores laborent ab avemaria
usque ad schillam.*

Statuimus et ordinamus quod unctores, vel aliquis eorum per se vel famulos, non laborent nec faciant laborari de sero postquam pulsatum fuerit ad avemaria quousque surrexerint ad horam schille causa vigilandi, sub pena soldorum quinque ianuinarum pro quolibet et qualibet vice.

PATERIORUM

*De non extrahendis rebus ad pateriam pertinentibus
nisi servata forma subscripta.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis paterius non extrahat res aliquas alienas per se vel per alium de Ianua vel suburbiis, per mare vel per terram, sive aliquas raubas vel merces ad artem pateriorum pertinentes, nec ipsas vel aliquam ipsarum expediat sive faciat expedire ad aliquod pedagium, nisi si primo raube, res vel merces predictae monstratae fuerint Rectoribus artium vel cui mandaverint, et nisi de ipsis extrahendis habuerint licentiam a dictis Rectoribus vel ab illustre domino Gubernatore et Consilio. Si quis vero contrafecerit, perdat eas seu valimentum ipsarum, cuius tertia pars sit accusatoris, cui plena fides de predictis adhibeatur Rectorum arbitrio. Et ultra faciant Rectores publice preconari, si quis amixisset aliquas vestes, coram eis eat ad videndum si in dictis rebus vel vestibus extrahendis sive extractis esset aliqua res de suis quas forsitan perdidisset.

*De rebus et vestibus per paterios
a sclavis vel rumentariis non emendis.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis paterius per se vel per alium non emat vel emere presumat aliquas res vel vestes ab aliquo sclavo, rumentario, vel ab aliquibus famulis alicuius civis vel habitatoris Ianue, vel ab alia persona male vel inhoneste fame, pro aliquo precio, sub pena reddendi et restituendi tales res dominis quorum fuerint, et perditionis earumdem. Teneantur tamen et debeant ipsi paterii, quando persone eiusmodi irent ad eos, notificare Rectoribus de ipsorum adventu et caussa, et similiter domino Potestati et Iudici maleficiorum. Qui tales personas incontinenti teneantur facere saltem per triduum detineri. Et interea facere preconari per civitatem ut supra, ut sciatur si dicte res essent viciose.

*De precio vel mercede pateriorum
pro rebus revendendis.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis paterius non possit nec debeat accipere, pro laborerio vel mercede suis, ab aliqua persona a qua acceperit vel habuerit res, raubas, merces vel iocalia, causa vendendi vel revendendi, ultra denarios quattuor pro qualibet libra precii quo vendita fuerint usque ad premium librarum quindecim; a libris vero xv. supra, habeant et habere possint denarios duos pro qualibet libra. Sub pena soldorum decem Ianue pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Que predicta solutio capi possit tam a vendente quam ab emptore.

*De pateriis cum rebus sibi creditis
aufugientibus.*

Statuimus et ordinamus quod si quis paterius cum rebus, mercibus, vestibus sive iocalibus alicuius per-

715

sone fugerit vel latitaverit, seu se absentaverit per dolum, vel maliciam vel aliquam fraudem in ipsa arte commixerit, non possit vel debeat facere vel exercere dictam artem palam vel occulte per se vel per alium, nec esse in vel de dicta arte, sub pena librarum xxv. ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Et ultra, secundum formam iurium et capitulorum civitatis Ianue.

Quod alter paterius non intret domum ubi alius sit presens causa extimandi.

Statuimus et ordinamus si quis paterius, vel aliqua persona dicte artis, ductus vel requisitus ab aliquo cive vel habitatore Ianuense vel suburbiorum ad extimandum vel apreciandum aliquam quantitatem rerum, mercium vel armisiorum pertinentium vendendorum, ipso existente in domo ubi ponetur precium dictis rebus, non possit nec debeat aliquis alius de dicta arte sine voluntate dicti primi, quamdiu fuerit in ipsa domo causa predicta, ipsam domum intrare vel ipsi apreciatori interesse, sub pena a soldis uno usque in viginti ianuinarum.

De mercede pateriorum pro rebus extimatis vel apreciatis.

Si quis paterius vel homo dicte artis ductus fuerit vel requisitus ad extimandum vel apreciandum aliquam quantitatem rerum, possit habere denarios duos pro qualibet libra usque in quantitatem librarum centum ianuinarum; a libris centum supra, denarium unum pro qualibet libra tantum. Dummodo prius et antequam apreciatur vel extimet res predictas, id denunciaret et notificaret illi cuius fuerint ipse res ad cuius instanciam illuc iverit occasione extimandi.

Ne paterii teneant apothecas sine sufficientibus clavaturis a porta Vacharum ad Modulum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis paterius non possit nec debeat tenere apothecam aliquam a porta Vacharum de versus mare usque ad macellum Moduli, que non habuerint sufficientes clausuras, claves et clavaturas artis; nec etiam possit infra dicta confinia tenere apothecam vel banchum aliquod ex qua non solvatur pensio Communi Ianue, in quam silicet vendantur aliqua pertinentia dicte arti. Si quis autem contrafecerit in clausuris clavibus vel clavaturiis, cadat in penam a soldis xx. usque in centum, arbitrio Rectorum artium. Qui vero contrafecerit in tenendo apothecam vel banchum ut supra, puniatur in ammissione totius raube quam in banchum vel prope banchum haberet. Cuius pene tertia pars sit accusatoris. Cui adhibeatur plena fides arbitrio Rectorum artium.

Ne paterii faciant vestes novas que sufficienter non fuerint balneate.

Statuimus et ordinamus quod aliquis paterius non audeat vel presumat facere vel fieri facere aliquas

vestes vel raubas novas, cuiuscumque materie sint, que non sint bene et sufficienter balneate. Sub pena a soldis quinque usque in viginti ianuinarum pro quolibet [contrafaciente] vel rauba.

BAMBASARIORUM ET COTONINARUM

De iuramento bambaxariorum.

Statuimus et ordinamus quod bambaxarii et cottoninerii Ianue iurare teneantur et debeant de faciendo artem et opus ipsorum bene et legaliter, et in ea arte vel spectantibus ipsi arti et operi non committere aliquam fraudem. Si quis vero contrafecerit, condempnetur et debeat condempnari per Rectores artium in ammissione laborerii defraudati, et ultra in soldos centum Ianue pro prima vice, pro secunda vero in libris decem Ianue, et ultra ad comburrendum tale laborerium, pro tertia vero vice expellatur talis magister. Nec audeat vel possit ulterius facere dictam artem.

De pena ponentium in peciis bambaxii et cottoninarum pauciora fila quam fuerit ordinatum.

Statuimus et ordinamus quod bambasarii et cottoninerii teneantur et debeant facere et exercere dictam artem secundum modum et formam sibi dandos per Rectores artium, habendo et ponendo in qualibet pecia facienda tot fila quot poni debere per Rectores fuerit ordinatum et ad talem pectinem.

Videlicet in pecia velate seu ad faciendum velatum fustaneorum, purpuretarum, vergatorum et tridandarum et aliorum spectancium et pertinentium dicte arti et operi in bambasio et filo. Si quis autem contrafecerit, teneatur et debeat solvere dictis Rectoribus, pro qualibet pecia et qualibet vice qua contrafecerit vel repertus fuerit contrafacere, a soldis xx. Ianue usque in centum. Et pro qualibet pecia reperta minus sex filis, solvat soldum unum. Et si fuerit reperta minus filis octo, soldos duos. Et si fuerit reperta minus filis decem, soldos quinque. Et si minus filis duodecim, soldos decem. Et si minus filis quattuordecim, soldos viginti. Et si minus a filis xviii. supra, comburratur dicta pecia per Rectores.

De tellis et tellariis inquirendis.

Statuimus et ordinamus quod Rectores artium teneantur et debeant per se vel alios quolibet mense semel saltem inquirere et videre seu inquire et videri facere tellarios, tellas et opus hominum bambasariorum et cottoninarum et facientium dictam artem in Ianua et suburbiis. Et ire ad videndum in domibus magistrorum dicte artis, et cognoscendum si recte et legaliter se habent in faciendo dictam

artem. Et si qui reperti fuerint contrafacere forme statutorum dicte artis vel aliter, puniantur et condemnentur secundum fraudem commissam in opere et arte predictis.

Et teneantur omnes et singuli magistri dicte artis dare infrascriptis omnes suos laboratores et tellaria et ubi habitant, sub pena soldorum decem Ianue pro quolibet et qualibet vice qua fuerit contrafactum. Ordines vero laboreriorum dicte artis sunt ut infra.

Quelibet pecia velaminum debet habere in suo pectine pectinatas triginta. Et quelibet portata de filis xxiii. Et pectinem ad mensuram ferri sicut Rectores artium precipierint vel ordinaverint.

Quelibet pecia fustanei debet habere in suo pectine portatas quadraginta. Et quelibet portata de filis xxiii. Et debet esse ad mensuram.

Quelibet pecia velaminum de filo canabis debet habere pectinatas sexdecim vel quindecim et non minus, et quelibet portata debet esse de filis quadraginta.

Quelibet pecia vergata minuta vel larga de fustaneo largo debet habere in suo pectine portatas septuaginta et non minus.

Quod nemo ponat in sua pecia signum alterius.

Statuimus et ordinamus quod aliquis bambaxarius vel coctoninerius non faciat signum alicuius alterius persone in aliqua pecia, sub pena soldorum decem pro qualibet pecia et qualibet vice.

Quod apothecarii portent ad apothecas res ad bambaxarios pertinentes, recipiendas in pectine.

Statuimus et ordinamus quod quilibet apothecarius Ianue teneatur adduci facere ad appothecam suam res ad artem bambaxariorum et cotoninarum pertinentes, cum suis pectinis, et non recipere dicta opera nisi in pectine. Sub pena soldorum quinque Ianue pro quolibet et qualibet vice. Cuius pars tertia sit accusatoris, et teneatur secretus, si fuerit bone fame.

SPAERIORUM

Ut spaerii in laboreriis a se factis proprium signum imprimant.

Statuimus et ordinamus quod quicumque spaerius teneatur et debeat in ferris et laboreriis suis apponere signum suum, dissimilem a quolibet signo cuiuslibet alterius dicte artis, nec ponat vel faciat signum suum in aliquo ferro non fabricato per ipsum, sub pena librarum quinque Ianue pro quolibet et qualibet vice.

SELLARIORUM

Ne sellarii cohoperiant aliquem fustum selle magagnatum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis sellarius non possit vel debeat cohoperire vel facere cohoperiri fustum alicuius selle magagnatum, sub pena a soldis viginti usque in centum Ianue.

Quod sellarii non vendant sellas de montono pro cordoano.

Statuimus et ordinamus quod aliquis sellarius non possit vel audeat vendere aliquam sellam de montonina pro cordoano, sub pena soldorum xx pro quolibet et qualibet vice.

CALAFACTORUM

Quod calafacti non oapiant simul et semel laboreria duorum vasorum

Statuimus et ordinamus quod aliquis calafactus non accipiat ad laborandum laboreria duorum vasorum, nec proinde recipere pecuniam vel solutionem, ymo debeat persistere et laborare in vaso primo assumpto ad laborandum usque ad perfectionem ipsius, sub pena librarum decem Ianue, et ultra primum laborerium facere teneatur, salvo si esset de voluntate illius cuius esset primum vas. Super quibus Rectores artium cognoscere teneantur, silicet si est de voluntate illius cuius esset primum vas; que questio difiniatur infra dies octo a die querimonie inde facte.

Ne aliquis calafatus relinquat laborerium alicuius navigii in mare mittendi.

Statuimus et ordinamus quod aliquis calafactus qui inceperit laborare aliquam navim, galeam vel navigium que sit mittenda in mare, non relinquat dictum laborerium donec fuerit completum, sub pena librarum decem Ianue. Et intelligatur dictum laborerium completum, quando est drictum et carcatum sue timonerie, ita quod possit comode navigare. Et completo opere, sicut superius continetur, dictus magister sit liberatus et absolutus a pena.

FILATORUM

Ne canabum aliunde misceatur cum Lombardo in sartia pro vendendo.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona in Ianua vel districtu non possit vel debeat miscere,

719

vel misceri facere in aliqua sartia, causa vendendi ipsam, canabum de Saona gramoratum, vel de Neapoli, vel falsum cum Lombardo, cum sit destructio sartie, et lignorum navigantium. Sub pena librarum decem Ianue, et ultra combustionis dicti canabi falsi reperti, in platea Banchorum, per Rectores artium.

Ne filetur canabum balneatum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator non filet vel filari faciat canabum balneatum, sub pena soldorum viginti Ianue pro quolibet et qualibet vice.

Quod nemo laboret aliquis opus filatorum quod non sit equale bonum in medio ut in capitibus.

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator non laboret nec faciat laborari aliquod opus pertinens arti filatorum, causa vendendi, quod non sit ita bonum in medio sicut in capite, et ita equale, sub pena soldorum viginti Ianue pro quolibet et qualibet vice.

Ne filatum novum cum veteri mistum fiat.

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator non possit committere vel committi facere aliquem filatum novum cum veteri mixtum, in aliqua sartia grossa; videlicet in agumina et precise. Sub pena soldorum xx. Ianuinarum pro quolibet et qualibet vice; et ultra, perdendi sartiam.

De duobus filatoribus elligendis qui recognoscant canabum et filatum ab extra Ianuam apportatum.

Statuimus et ordinamus quod singulis sex mensibus Rectores artium elligant duos de arte filatorum, qui duo, sub debito iuramenti, teneantur et debeant videre et recognoscere canabum et filatum, que deferentur de extra Ianuam et venduntur in Ianua, causa faciendi laborari ipsum in Ianua, utrum silicet sit bonum. Et dent taram si sibi videbitur in quolibet canabo et filato predictis.

Tara autem et taxatio, quam fecerint dixerint et ordinauerint dicti duo, fiat et observetur per quemlibet hominem dicte artis, sub pena imposita per eosdem taxatores sive tarexatores.

Ne laboretur canabum, nisi primitus tarezatum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator non possit nec debeat laborare nec facere laborari canabum, quod primo non fuerit visum et tarezatum per Rectores artium sive per tarezatores dicte artis quos Rectores elegerint, sub pena soldorum viginti Ianue. Et habeat locum presens capitulum in laborariis et rebus hominum dicte artis ipse arti spectantibus.

Quod aliquis filator non emat suanum nec gramoratum mixtum cum canabo.

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator non possit nec debeat emere suanum neque gramoratum mixtum cum canabo fumella. Et si quis repertus fuerit contra predicta fecisse, illud tale canabum comburratur; et comburri debeat in medio Banchorum, et tam suanum quam gramoratum mixtum ut supra, expensis venditoris dicti canabi.

Quod aliquis filator non fricet filum super cavaletis nisi volte sint pertusate.

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator non audeat vel presumat fricare seu fregare aliquem filum super cavaletis si volte non sint pertusate; sub pena soldorum viginti Ianue pro quolibet et qualibet vice. Et similliter non possit nec debeat fregare filum nisi tantum cum boiolo ordinato eisdem dato per Rectores artium, sub dicta pena.

De funibus pro ligandis canabo vel sartia a rotulis quinque supra non mittendis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator non possit audeat vel presumat mittere vel ponere, seu mitti vel poni facere, aliquas cordas vel funes pro ligando canabum vel sartias, que corde sint a rotulis quinque supra pro qualibet corda, nec mittere seu mitti vel poni facere ultra cordam unam dicti ponderis pro quolibet cantario dicti canabi vel sartie, sub pena soldorum viginti pro quolibet et qualibet vice.

Quod in Sarzano compartiantur loca inter filatores.

Statuimus et ordinamus quod Rectores artium possint et debeant compartiri inter filatores in cursu Sarzani, ubi ars filatorum exercetur, et dare unicuique ipsorum partem suam prout eis melius videbitur. Et hoc pro victandis dissensionibus et brigis atque rancoribus que possent oriri inter homines dicte artis, occasione dictorum locorum.

Ne quis filator faciat veterem sartiam.

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator, vel persona aliqua dicte artis per se, famulos vel laboratores suos, non possit audeat vel presumat facere vel fieri facere, vel laborare seu laborari facere, causa vendendi, aliquam sartiam veterem, excepta illa vel illis, que fieret pro ligando aliam sartiam grossam, que tamen non excedat longitudinem passorum sive passuum duodecim, sub pena librarum quinque Ianue, auferenda a quolibet contrafaciente et qualibet vice.

Liceat tamen quibuscumque hominibus dicte artis reaptare vel facere reaptari patronis navigiorum,

ad requisitionem ipsorum patronorum, non obstantibus supradictis, dum tamen de tali reparatione homines dicte artis reparantes ipsam sartiam faciant noticiam Rectoribus artium. Quod facere teneantur quicumque reaptatores et reparatores sive reaptare vel reparare volentes aliquem veterem sartiam aliquibus patronis, Rectoribus antedictis, sub pena predicta, auferenda a quolibet contrafaciente et qualibet vice.

*Ne tempore pluviali
fiat opus pertinens arti filatorum.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator non possit committere vel committi facere, filare vel facere filari aliquod opus artis filatorum tempore pluviali. Et quilibet de tali arte teneatur et debeat levare et levare facere suum opus semper ad mandatum Rectorum artium vel alterius persone pro eis. Qui Rectores teneantur et debeant tempore pluviali semper precipere seu precipi facere hominibus dicte artis laboratoribus, quod suum opus debeant levare seu levare facere semper quando pluet de campo, sub pena soldorum viginti Ianue pro quolibet et qualibet vice.

*Ne filatum extra Ianuam aportatum,
committatur nisi primo fuerit approbatum.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis filator non committat nec committi faciat aliquod filatum quod fuerit aportatum de extra Ianuam in Bizamne vel in Sancto Petro Arene, nisi primo fuerit approbatum pro bono per Rectores artium, vel per duos mercatores eligendos per eos. Si quis vero contrafecerit, comburratur opus falsum et filatum in plathea sancti Laurentii.

*Si laborator magistro filatori debitor fuerit non det
alius magister ipsi laboratori ad laborandum.*

Statuimus et ordinamus, si quis laborator dare debuerit alicui magistro filatori pecuniam vel aliquod aliud, quod aliquis magister non det ipsi laboratori aliquid ad laborandum, quousque fuerit in concordia cum dicto magistro vel quousque cum dicto magistro primo laboraverit toto tempore ad quod esset concordatus cum eo. Sub pena soldorum quinque Ianue pro quolibet et qualibet vice. Si quis vero laborator aliquid recipere debebit ab aliquo magistro filatore, Rectores artium teneantur facere satisfieri laboratori, et compellere magistrum ad solvendum, sub pena soldorum decem Ianue.

Credito iuramento cuiuslibet in discrezione Rectorum.

BARCHAROLIUM

*Quod barcarolii restituant res oblivione
per aliquem dimissas in barcha.*

Si quis, cuiuscumque conditionis existat, raubam seu res aliquas in barcha oblivione dimixerit, sive de ipsa barcha transportare oblitus fuerit, seu transportari facere, teneatur barcharolius cuius dicta barcha fuerit, seu qui barchezaret ipsam barcham, rem vel res ita oblivione dimissas statim redere seu consignare domino vel dominis quorum vel cuius fuerint res vel rauba, si illum vel illos barcharolius recognoscat.

Et si dominum vel dominos non cognosceret vel cognosceretur, vel non inveniretur, ipsa die vel sequenti qua sic dimissa fuerit ipsa rauba seu res, teneatur et debeat dictus barcharolius ipsas res et raubas dare tradere et consignare Officio Rectorum artium, pro ipsis dandis et restituendis domino seu dominis quorum vel cuius fuerint dicte raube, vel res. Alioquin, qui contrafecerit incidat in penam librarum decem Ianue pro quolibet et qualibet vice qua fuerit contrafactum.

Quod barche hese partibus, aliis oneratis supervenientibus, donec exoneraverint, loco cedant.

Statuimus et ordinamus quod quicumque barcharolius qui cum sua barcha accesserit seu fuerit ad aliquem locum ubi sint alie barche impediens exonerationem quam velit facere superveniens ad locum ubi exonerare voluerit, debeat et teneatur antequam exoneratum, denunciare existentibus ibidem cum barchis eorum quod faciant sibi locum pro parte Rectorum artium, quousque exoneraverit suum onus. Illi autem qui ad locum fuerint ut supra, teneantur et debeant ad dictam requisitionem locum illis facere et prestare, donec exoneratum fuerit dictum onus. Quo exonerato, ille qui supervenerat retrocedere teneatur, et dimittere locum illi, qui locum sibi fecisset. Sub pena a soldo uno usque in quinque, arbitrio Rectorum artium pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

STAGNARIUM

.....
.....

QUARELERIORUM

Quod qui non sit quarelerius non vendat veretonos inastatos, nec Ianuam deferat pro vendendo.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, que non sit de arte quareleriorum, non possit nec debeat vendere, nec vendi facere quadragellos vel veretonos aliquos inastatos, aut ipsos quadragellos vel veretonos Ianuam deferre, causa vendendi, sub pena librarum decem Ianue et ultra amissionis ipsorum verotonorum.

Salvo et resalvato quod liceat patronis galearum, navium, et aliorum lignorum et mercatoribus deferre Ianuam quadragellos et veretonos inastatos, et ipsos vendere seu vendi facere pro talibus quales fuerint. Aliter si predicti patroni et mercatores contrafecerint, amittant dictos quadragellos et veretonos.

Ne quis emat ferra verotonorum soldatorum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis quarelerius non emat, nec emi faciat aliqua ferra verotonorum soldatorum de maiori numero seu pondere de viginti pro libra. Sub pena a soldis xx. usque in centum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

MOLINARIORUM

Quod famuli molinariorum qui furati sunt aliquas res expellantur nec recipiantur ab alio.

Statuimus et ordinamus quod si quis molendinarius, puer vel famulus molendinarii male fame, furtum commiserit in aliquibus rebus, et fuerit notorium et manifestum molendinariis cum quibus steterit, teneantur et debeant ipsum expellere, et alius molinarius non debeat ipsum recipere ad standum secum. Si quis autem contrafecerit, condempnetur in soldos decem qualibet vice.

De permutatione et diminutione grani dati molendinariis ad molendum.

Si inter molendinarium ex una parte, et dominum grani dati molendinario ad molendum, vel occasione male mesure, vel occasione grani permutati contentio nascatur, credatur et credi debeat iuramento domini vel domine cuius foret ipsum granum quod permutatum asseretur, contra quemcumque molendinarium, et tam de permutatione dicti grani et eius valore quam etiam de quantitate et mensura dicti grani, sive farine ipsius, retenta per molendinarium, absque aliqua alia probatione. Et hoc intra menses

sex a die apportationis farine dicti grani facte per dictum molendinarium numerandos. Et prout iuratum fuerit, condempnetur.

Et non obstante tali condempnatione, teneatur et debeat idem ipse molendinarius, quacumque conditione cessante, ire ad domum illius a quo fuerit accusatus et recipere et accipere granum suum causa maxenandi, et de eo grano facere vere farinam vel facere fieri, et ipsum ipsamque vere salvare et custodire fideliter bona fide iuxta formam presentis capituli.

Si quis autem molendinariorum contrafecerit in non eundo pro dicto grano, in non accipiendo vel recipiendo illud, condempnetur et condempnari debeat per Conservatores in florino uno auri pro quolibet et qualibet vice qua fuerit molinario dictum vel requisitum per dominum vel dominam cuius fuerit dictum granum, sive per famulum vel famulam servum vel servam eius, quod dictum granum accipiat ad molendum, et ipse ire ad illud recipiendum recusaverit.

Super et de quibus stetur iuramento domini, vel domine grani, item iuramento famuli, famule, servi vel serve illius domini vel domine iurantis et affirmantis se a dicto molendinario requisivisse et dixisse quod iret ad domum domini vel domine pro grano causa molendi accipiendo, et per molendinarium ipsum fuisse denegatum accipere dictum granum, seu eundem pro dicto grano non misisse.

Infra que tempora molendinarii reportent pro grano recepto farinam ad dominos.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli molendinarii et recipientes granum causa molendi, teneantur et debeant, a kalendis octobris usque ad kalendas maii, reducere et reportare farinam bonam et bene maxenatam ex ipso grano ad domum illius cuius fuerit, infra dies iii a die recepti grani numerandos. A kalendis autem maii usque ad kalendas octobris, teneantur molendinarii habentes molendina prope Ianuam per miliaria quatuor reducere dictam farinam intra dies sex, numerandos a die recepti grani; habentes vero molendina sua procul a Ianua ultra miliaria quatuor, tempore estatis teneantur reducere farinam bene maxenatam infra dies octo a die grani recepti numerandos, sub pena pro quolibet contrafaciente et qualibet vice a soldis quinque usque in decem, in arbitrio Conservatoris.

IUDICUM

De iudicibus, medicis et scribis suppositis Sindicatorie Rectorie.

Licet omnibus reliquis artificibus sit generaliter attributum caput et magistratus Officium quatuor Rectorum artium, quia tamen scientia maiori precio

semper meruit extimari, dignum duximus reverendo Collegio iudicum, medicorum atque scribarum, caput et rectores constituere, et ipsis et reliquis civibus aptiores. Statuimus ergo, decernimus et firmamus quod Officium Sindicatum sit, et esse intelligatur, magistratus et rector Collegiorum iudicum, medicorum et notariorum. Et eorundem etiam privatorum cum potestate iurisdicione et bailia, que per capitula a capitulatoribus presentibus approbata illis permissa et concessa est. Et quam Rectores aliarum artium circa alias artes habent, eam talem et tantam habeant dicti Sindicatores circa scientias antedictas, et inter ipsarum homines singulares.

COLLEGII DOMINORUM IUDICUM ET LEGUM DOCTORUM

De sigillo iudicum Collegii Ianuensium ordinando.

Statuimus et ordinamus quod Collegium iudicum Ianue habeat sigillum magnitudinis congrue, in cuius circulo scripte sint hec littere *sigillum collegii iudicum Ianue*. Et in ipso sigillo facta sit ymago hominis, veste et habitu ad modum iudicis decorati sedentis in cathedra et ante se habentis librum apertum.

Quo sigillo sigillari debeant omnia consilia que dabuntur per ipsum Collegium, et alia per ipsum Collegium sigillanda; quod sigillum semper stare debeat penes Sindicatores Comunis Ianue.

Ne advocati precium in questione consulenda per Collegium habeant vocem.

Statuimus et ordinamus quod in questionibus que committentur Collegio iudicum consulende, non habeant vocem aliquam iudices ipsius Collegii qui patroni seu advocati sint aut fuerint dictarum partium; sed ipsis exclusis, eorum tamen allegationibus auditis si quas facere voluerint per alios consulatus.

Qui et qualiter recipiantur in matricula iudicum Ianue.

Statuimus et ordinamus quod aliquis non possit recipi in Collegio iudicum, nec scribi in libro Collegii sive matricula, quin primo studuerit in legibus in aliquo studio generali per annos quinque, nisi fuerit filius alicuius ex iudicibus dicti Collegii, et nisi primo fuerit examinatus et approbatus sufficiens per dictum Collegium.

Que examinatio fiat prout dicto Collegio videbitur, nisi fuerit conversatus in legibus in studio generali, qui sine examinatione aliqua in dicto Collegio recipiatur.

Mon. Hist. patr. XVIII.

De inspectione originis et patrie iudicis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis non possit recipi nec censi de dicto Collegio qui non sit genitus aut oriundus ex natione sua vel parentum suorum patris in civitate Ianue vel districtu, infra confines in capitulo Comunis Ianue comprehensos, et habitator infra dictos confines.

De non consulendo vel advocando pro iniusta causa.

Statuimus et ordinamus quod aliquis ex iudicibus Collegii iudicum, non adiuvet in placitando partem aliquam quam credat iniquam causam fovere. Et si ignoranter incepisset sibi consilium vel patrocinium prestare, incontinenti cognito de iniquitate vel iniustitia cause, desistat, sub debito iuramenti et pena sindicamenti.

Quod iudex et assessor de Collegio neminem iuristam audiat advocantem nisi collegiatum de Collegio predicto. Et de pena eius qui contrafecerit.

Statuimus et ordinamus quod aliquis assessor vel consultor Collegii iudicum Ianue, non admittat aliquem iuristam coram se advocantem vel advocare volentem in causa seculari, qui non sit de dicto Collegio, nisi pro facto suo, vel nisi esset ambasciator vel syndicus alicuius regis, principis, baronis, civitatis vel loci, qui propterea Ianuam venisset seu veniret. Et si contrafecerit, ipso iure et facto sit et esse intelligatur periurus, nec ab inde usque ad annum unum aliquis ex iudicibus dicti Collegii ipsum dare debeat in confidentem.

Quod Iudices per eorum ordines non derogent capitulis Civitatis.

Statuimus et ordinamus quod Collegium iudicum sive iudices civitatis Ianue non possit audeat vel presumat instituere componere vel promulgare aliquod statutum, ordinationem, compositionem, vel intellectum capere per que veniatur, vel veniri possit, contra aliqua ordinamenta vel statuta civitatis Ianue, sive que non fuerint solempniter approbata, ratificata et homologata per illustrem Gubernatorem regium et Consilium Ancianorum. Sub pena a libris xxv in mille pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, et ultra privationis et remotionis a dicto Collegio et a civilitate Comunis Ianue arbitrio Sindicatum.

Ad observantiam cuius capituli Sindicatores Comunis Ianue iuramenti vinculo teneantur et pena sindicamenti, arbitrio Sindicatum secutorum.

Quibus Sindicatoribus et in eos sit et intelligatur esse translata, concessa et attributa potestas et officium olim spectancia ad Rectores Collegii iudicum, tam pro collegio convocando quam pro aliis causis emergentibus; qui paragrafum in lalia Sindicatum specialiter inseratur.

727

Quorum iudicum matricula penes Syndicatores stet et remaneat semper. Qui ipsos iudices possint et debeant sindacare secundum potestatem ipsorum, prout et alios in suis officiis errantes vel indebita commictentes.

De honorantia iudicum, medicorum, notariorum et gramaticorum sub Syndicatorum rectoria adhesorum.

Licet generaliter omnibus artificibus civitatis constituerimus caput Officium quatuor Rectorum pro vice singulorum Consulum singularum artium civitatis: quia tamen scientia maiore precio extimatur ubique, dignum et debitum duximus reverendo Collegio iudicum, medicorum, notariorum et grammaticorum secretum aliorum artificum et separatim a Rectoribus artium caput dare, hoc itaque statuto decernimus et firmamus, non obstante generali bailia concessa quatuor Rectoribus artium, quod eminens et spectabile Syndicatorum Officium presit quatuor scientiis ante scriptis circa ipsorum Collegia et Collegiorum singulares personas intelligatur esse translatum in Officium Syndicatorum.

Qui iudices, medici, notarii, gramatici in tanta felicitate reperti, et tanto honore dignitati ut soli inter tot alios Consules artium ab artium Rectoribus locum separatim obtineant, studeant, proponant et ducant in animum et Syndicatoribus ipsisque eisdem eorum Rectoribus tam debitam reverentiam et observantiam exhibere, ita illorum constitutoribus et institutoribus inclinare, quod Capitulares numquam peniteat supradictis tantum honoris et glorie concessisse ut eos a cetu vulgari dignos duxerit separari, quod non fuerit sine aliorum aliqua nota gestum.

Spectabile Syndicatorum Officium presit et sit magistratus et rector dictorum quatuor Collegiorum, cum potestate et bailia inferius annotata.

BALISTARIORUM

Quod balistarii non emant ultra duodenas duas clavium et strevarum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis balistarius sive qui balistarie artem exercent per se vel interpositam personam modo aliquo, non possit emere nec emi facere aliquam quantitatem clavium vel strevarum a duodenis duabus supra, pro quolibet et qualibet vice quo seu qua dicte claves seu streve apportabuntur seu deferentur Ianuam per mare vel per terram ab illis a quibus dicte claves et streve fuerint.

Superfluum vero quod fuerit, exceptis dictis duabus duodenis, primo possit et debeat ille qui ultra quam ut supra emerit, illud superfluum consentire et distribuere inter homines artis balistariorum et pro quolibet magistro dicte artis duodenas duas, tantum et non plus.

De balistis de ligno ivio fabricandis, nec ematur de sarte a fustis centum supra.

Statuimus et ordinamus quod aliquis balistarius, seu qui balistarie artem exercent, non faciat nec fieri permittat, vel consentiat per se, vel interpositam personam pro se, aliquam balistam alicuius conditionis vel manerie nisi solum de ligno ivio, sub pena soldii unius pro quolibet et qualibet vice. Que pena auferatur a contrafacientibus per Rectores artium.

Nullus vero de arte predicta possit emere de sarte que sit a centum supra, sub pena soldorum decem Ianue pro quolibet et qualibet vice.

De prohibitis exercere balistariam artem in Ianua.

Statuimus et ordinamus quod balistarius extraneus qui non didicerit artem balistariorum in Ianua vel suburbiis, non possit audeat vel presumat artem balistariam exercere in Ianua vel suburbiis seu de ipsa se aliquammodo intromittere.

Statuimus et ordinamus quod artem balistariam exercere, vel de tali arte laborare, vel ipsam artem aliquammodo exercere, sive ut discipulus vel ut servus, laborator aut famulus vel magister, sive sub aliquo alio titulo nomine vel vocabulo, non possit aliquis Venetus, Catalanus, Pisanus, Provincialis, sive qui pro Veneto, Catalano, Pisano vel Provinciale appelletur tractetur vel reputetur in aliqua mundi parte, sub pena librarum decem Ianue pro quolibet balistario qui huiusmodi personas vel aliquam ipsarum teneret vel daret eas aliquo modo ad laborandum. Et pro qualibet vice qua dicto magistro denunciatum fuerit per Rectores.

Quod artefices emptores solvant precia rerum venditoribus licet eas comunicent.

Statuimus et ordinamus quod macellarii, fornarii et singuli alii artifices quicumque sint illi qui emerint aliquas res vel merces ab aliqua persona, teneantur et debeant precia rerum emptarum solvere venditoribus in solidum, licet eas communicent vel paciantur cum aliis artificibus artis eorum, vel cum aliis quibuscumque.

ALBERGATORUM

Quod hospites salvent res depositas penes eos.

Statuimus et ordinamus quod quilibet albergator teneatur et debeat salvare et custodire omnes et singulas res et pecunias consignatas recommendatas ipsi albergatori, vel hospiti domus, seu domino hospicii, sive eius uxori, sive alicui de familia ipsius

hospitis, diligenter et bene. Et ipsas pecunias et res reddere et restituere sine diminutione aliqua illis personis que ipsas res et pecuniam consignaverint vel recommendaverint ipsi hospiti seu domino hospicii, domine vel uxori eius, sive alicui ex familia eius hospitis. Et hoc sine molestia aliqua.

Et si forte restituere non possent seu nolent, debeant ipsas res emendare illis personis quarum fuerint et que ipsas recommendaverint ut supra dictum est, arbitrio personarum earum et Rectorum artium, sub pena soldorum centum Ianue pro quolibet et qualibet vice qua fuerit contrafactum.

Et aliter non teneantur ipsi hospites de ipsis rebus vel pecunia restituendis et emendandis, nisi ut iure comune cautum est.

Quod hospites non teneant ludentes vel biscacientes in hospiciis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona que teneat albergum causa hospitandi in civitate Ianue, non possit nec debeat ludum taxilorum seu alicuius biscaciarie in hospicio eius tenere nec pati quod fiat; sub pena a soldis viginti quinque usque in quinquaginta, arbitrio Rectorum artium et ultra secundum formam juris et aliorum capitulorum Ianue.

De habendis signalibus ad hospicia cognoscenda.

Statuimus et ordinamus quod quilibet albergator tenens hospicium causa albergandi, et quicumque faciat dictam artem, teneatur et debeat habere et tenere signale unum suo hospicio ad banconum suum ante domum suam, sub pena soldorum xx Ianue.

Quod signum debeat quilibet albergator habere et tenere appensum extra albergum suum aperte, ita quod ab omnibus volentibus videri possit, in una tabula in qua sit pictum dictum signum, que tabula sit apparens et satis larga et longa.

De fideiussoribus annuis prestandis ab albergatoribus.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli albergatores teneant et debeant prestare et dare singulis annis fideiussores ydoneos de custodendo et salvando res et pecuniam et alia que sibi recommendata fuerint, vel consignata quocumque, usque in illam quantitatem de qua videbitur Rectoribus artium, considerata condicione persone et facti. Sub pena a libris xxv usque in centum, arbitrio Rectorum artium.

Quos fideiussores prestare debeant Rectoribus artium singulis annis de mense maii.

SUPPLEMENTI

ALLE LEGGI DEL BUCICALDO

SUPPLEMENTO N. I.

DE NAVIGANTIBUS, SOCIETATIBUS, ACCOMENDATIONIBUS ET QUE AD EA PERTINENT

De instrumento pecunie feneratorie.

Si quis produxerit instrumentum de mutuo sive pecunia feneratoria, vel de debito contracto cum publico usurario, in quo instrumento facta fuerit promissio vel obligatio usurario de pecunia numerata; qui usurarius steterit annis decem, inde apud magistratum nullam querimoniam fecerit; statuimus quod taciturnitate tanti temporis presumatur solutionem dicti debiti factam fuisse, iurante eo qui conveniretur pro inde se credere satisfactum esse creditori vel alii pro eo, aut nil deberi de ipso debito.

De pecunia non mutuanda in cursum.

Si quis vel si qua prestaverit alicui pecuniam in galea vel navi seu ligno aliquo quod vadat in cursum in lignis que iverint pro Comuni Ianue in cursum vel occasione Communis sine licencia consilii Potestatis, ego, si inde ante me querimonia facta fuerit, non faciam ei inde iusticiam, et hoc publice laudabo, et hoc capitulum locum habeat tempore pacis tantum.

De pecunia non mittenda in cursum sine licentia socii vel accomendatarii.

Si quis in societate vel accomendacione vel mutuo aut emptione facienda pecuniam ab aliquo acceperit et in cursum iverit vel miserit sine socii voluntate in navi vel aliquo ligno cursali quicquid inde vel alio quocumque modo lucratus fuerit, si

inde ante me lamentacio facta fuerit, cum socio communicare faciam tanquam si lucrum totum ex honesta causa consecutum esset secundum contracte societatis tenorem; si forte pecuniam eius vel eorum amiserit, ego faciam ei vel eis in bonis eiusdem de quatuor quinque. Si vero socius qui in cursum iverit a Consulibus ad faciendam iusticiam appellatus fuerit, vel vocatus et venire distulerit, ex pecunia eius unumcumque habita de duobus tria ei pro quo citatus vel vocatus fuerit tradam vel tradi faciam, retinenda inconcusse donec ei de iure et iusticia satisfecerit, et fructus omnes sive introitus illius rei computentur.

De marinariis ad certum terminum capiendis.

Si quis Ianue civis qui navem habeat locaverit et ceperit sive conduxerit marinarios ad certum terminum vel viagium, si infra terminum ipsum vel viagium navem ipsam vendiderit et aliam forte comperaverit pro ea mercede et precio quo locati fuerint viagium complere, teneantur usque ad terminum constitutum ei servicia exhibere pro constituta mercede, nisi forte ipsius licentia remanserint vel eis vivandam subtraxerit. Si vero fuerint plures participes et partes vendiderint et alteram retinuerint, marinarii qui tangunt eos qui partem navis retinuerint secundum eorum partem et numerum cum eis remaneant, et ut prefinitum est servicia eorum et navis faciant; reliqui vero qui tangunt eos qui vendiderint, secundum partem quam vendiderint cum eis remaneant et servicia sua in altera navi, si forte comperaverint, exhibeant, ut predictum est, nisi forte licencia eorum remanserint vel victum subtraxerint eis. Et si alteram navem per partem in altera navi non comperaverint, remaneant omnes marinarii cum illo vel illis qui navem retinuerint. Si vero venditor voluerit quod marinarii sui in nave illa remanere debeant, teneantur secundum quod tenebantur venditori, excepto si navis vendita fuerit Saracenis. Si marinarii comuniter sint accepti et pascantur, fiat

divisio sorte secundum loca navis sive per loca, similiter teneantur marinarii ormezare in navem in qua venient in portu Ianue, nec de ea descendere debeant donec ipsa fuerit ormezata in voluntate participum: si forte aliquis eorum contrafecerit, et participes ipsius navis ante me reclamacionem fecerint, ego auferam illi nomine vindicte soldos x Ianue, et de quanto accepero nichil reddam vel reddi faciam ullo modo. Preterea si quis marinarius decesserit antequam sit factum medium viagium, habere debeat solummodo partem conducti. Si autem obierit post factum medium, totum conductum plenarie consequatur.

De pecunia accepta ad terminum ordinatum.

Si quis ad statutum terminum vel ad statutum iter aliquam pecuniam itinere maris in societate vel accomendacione aut mutuo vel aliquo modo acceperit, eamque sine justo Dei impedimento ultra terminum tenuerit aut in aliud iter eam transmiserit, tunc quantum ipsa pecunia augmentata fuerit absque ullo detrimento sit salva in terra silicet in bonis ipsius qui eam acceperit, et de hic in antea de quinque sex ad rationem anni laboret ipsa pecunia. Si vero lucratus fuerit amplius, de ampliori lucro consequatur de iure rationem, vel si eam pecuniam in illud iter non portaverit, tunc sit illa pecunia salva in terra et a die contracte societatis vel accomendationis vel mutui in antea laboret ad rationem de quinque sex, et si plus lucratus fuerit de rebus ab eo portatis, de ampliori lucro teneatur. Quod si in redditum pecuniam retinuerit et ad mandatum Consulis restituere supersederit, tam capitale videlicet quam proficuum, ego, si ante me lamentacio facta fuerit, diligenter inquirere tenebor eius mobile, ubicumque illud esse cognovero, et illi ad quem pecunia pertinebit tradam vel tradi faciam: quod si non invenero mobile, de immobilibus, licet olim hoc capitulo containeretur de simplo, tamen ulterius duplum ei reddi faciam. Et hec addictio facta fuit per emendatores qui fuerunt mccciv, et id tenere et deffendere ei adiuvabo.

Si forte mobile vel immobile non invenero, eum infamabo et forestabo, nec eum restituam nisi primo in voluntate ipsius cuius pecunia habuerit satisfecerit et concordaverit. Transaciones et concordie quoque et carte pro hiis facte qui extra Ianua sunt absque voluntate creditorum vel illius cuius pecunia fuerit, casse et irritae sint et nullius demum valoris seu auctoritatis.

De contrahentibus absque socii licentia.

Si lamentacio coram me facta fuerit de eo qui socius differt vel mandat societatem in qua ille qui ceperit societatem ponat ternam capitalis et de qua societate debet habere societatem lucri ad laborandum sine licencia socii aliam societatem contraxerit, vel aliud avere aliquo suscepit in Ianua vel eius districtu, ego laudabo quod totum profi-

cium quod processerit ex rebus sibi commissis vel acceptis sine licencia socii sit de propria de societate quando primus socius hoc ignoraverit. Si socius qui vadit laboratum sine socii voluntate partem societatis detulerit in devetum, ego laudabo quod de toto dampno quod inde acciderit socio ultra ei qui pecuniam amisit sibi teneatur, et efficaciter ab illo conveniri possit.

De pecunia accepta in societate, accomendatione vel mutuo.

Si quis in societate, accomendatione vel mutuo pecuniam in mari vel in terra suscepit, habeat et teneat magistratus universa bona illius obligata creditori socio vel accomendatori, vel eorum haeredibus solemniter pignori, perinde ac si fuissent pignori obligata.

Et si antequam reddat moriatur, vel unius perveniat ad inopiam, in quascumque res vel merces mobiles vel immobiles pecunia sit conversa, vel causa emptionis vel modo alio collocata vel expensa, magistratus illi aut haeredibus illius vel illorum quorum pecunia fuerit faciat solvi totum debitum, si tantum invenerit de pecunia vel rebus praedictis in quibus fuerit conversa collocata vel expensa pecunia.

Salvo quod accomendator et sotius ac eorum haeredes in rebus mobilibus uxori et nurui et omnibus creditoribus praeferantur, et etiam in iuribus et nominibus debitorum, et in locis Communis sive comperarum Communis post accomendationem et sotietatem acquisitis. Salvo quod si quis in bonis debitoris invenerit rem suam vel quondam suam, directe vel inutiliter praeferatur in ea uxori et nurui et omnibus creditoribus.

Et praeferatur etiam illi qui recipere deberet pensionem, si ille qui rem pro sua petat, vel pro quondam sua, probaverit de iure suo sibi rem esse vel fuisse suam, saltem sine libello et pignore bandi, sine strepitu et figura iudicii, tunc enim praesumat et habeat magistratus pecuniam vel rem illam inventam in eius mobili a tempore quo pecuniam acceperit ut supra processisse vel comparatam fuisse de pecunia societate vel accomendatione accepta, nisi sit illa res de qua venditio nundum sit secutus pretium. Hoc sane intellectu quod si plures sotii fuerint vel accomendatores, ille sit potior in re de qua agetur qui poterit monstrare quod de sua re vel pecunia sit empta, vel processerit. Et si pecunia quam predicto modo acceperit in sotietate mutuo vel accomendatione vastaverit vel inceperit devastare, quod semper praesumatur nisi ille monstraverit se amisisse sine sua culpa, si fuerit a soldis centum supra, tunc si ille cuius fuerit pecunia personam illius postulaverit, illum sibi deliberet magistratus, vel eum forestet, neque restituat nisi de suo debito primo satisfecerit in voluntate creditoris.

Et si quis post forestationem ipsum fuerit hospitatus, magistratus faciat dirui domum ipsam, nisi se tueretur ex eo quod ignorasset de tali forestatione.

735

Si vero de rebus in societate accomendatione vel mutuo sibi commissis, vel ex pecunia illa aliquam emptionem vel super suis rebus fecit aliquem contractum; ille qui societatem vel accomendationem fecerit habeat actionem tam in rem quam in personam contra illum cum quo contraxerit, non obstante capitulo facto super illos qui praestant vel contrahunt cum illis qui in cursum vadunt; qui ille qui societatem vel accomendationem fecerit contra illum cum quo contraxerit possit petere totum debitum de quo sibi attingerit pro quantitate suae accomendationis vel societatis, dicto capitulo non obstante. Si quis vero cum pecunia vel rebus alterius iverit extra Ianuam negotiatum; qui miserit Ianuam merces aliquas, si inde a socio vel accomendatario eius qui dederit pecuniam in societate vel accomendatione fuerit admonitus, magistratus teneatur ponere sub interdicto res illas, et pecuniam in sua potestate accipere, et eas socio vel accomendatario producenti ante se publicum instrumentum in quo contineatur quod res societatis vel accomendationis debeant poni in eius potestate ipsis dare et concedere, tamquam res suae societatis vel accomendationis, teneatur, suscepta tamen ab illo idonea cautione de restituendis eis in ordinatione magistratus.

Et si non habuerit cartam et possit probare per testes se fecisse in illo itinere societatem vel accomendationem, illi eandem rationem faciat magistratus. Si vero quis poterit monstrare rationabiliter quod illae res processerint aliunde, sive quod sint suae, vel quod sint emptae de pecunia sua, vel si plures fuerint qui res misculaverint simul ut praedictum est, magistratus debeat observare accepta ab eis pecunia. Si quis autem portaverit negotiatum pecuniam plurium, et de aliquo viatico mandaverit pecuniam alicui eorum specialiter, et de aliqua pecunia iverit in aliud iter, et illa pecunia quam mandaverit non valeat plus quam capitale illud sive lucrum quod possit praesumi factum esse in illo viatico de capitali illius; si in carta illius cui mandatum erit contineatur quod ille qui portavit non habeat bailiam portandi pecuniam illam in aliud iter sed debeat mittere Ianuam; si forte mutaret viagium, vel si probare poterit per testes, alii socii vel accomendarii non possint postulare sibi dari partem ab eo cui est mandata illa pecunia, quantum ad capitale et lucrum ita presumptum.

Si autem fuerit ultra capitale et lucrum ita presumptum, quod superfluum fuerit teneat, scilicet faciat cautionem ex inde restituendi aliis, si apparuerit quod tantum non debeat habere vivente socio. — Si forte aliquis socius accomendator vel mutuator alicuius rei in aliquo predictorum modorum pecuniam suam detulerit, de qua cartam habeat manu publici notarii et litteras magistratus, quod pecuniam suam si mittat ad fortunam suam et eam sibi miserit cum carta vel litteris magistratus, non teneatur communicare ipsam cum aliqua persona, licet in eodem itinere pecuniam aliorum plurium detu-

lisset. Et quia multotiens fraudes committuntur per accomendatarios in rebus societatum vel accomendationum, si questio fuerit an socius vel accomendatarius aliquid habeat vel habuerit in societate vel accomendatione de suo, magistratus videat et cognoscat pro quanto se expenderit ille socius vel accomendatarius a Consulibus maris tempore quo exivit de Ianua. — Et si invenerit illum expendisse se solum per tantum quantum habuerit in accomendatione vel pro minori quantitate, praesumatur quod nil de suo detulerit in viagio et que omnia sint accomendatorum. Non tamen propterea quod pro maiori quantitate se expendisset praesumat magistratus ipsum portasse aliquid de suo, nisi manifeste hoc doceretur. Et teneatur quilibet mercator qui naviget, si mittat de ratione sua alicui persone, facere sibi dare expedimentum ab illo qui mutaverit. Itaque de tota illa ratione se simul expediat.

*De instrumentis societatis
et accomendationis productis in iudicio.*

Si quis vel si qua instrumentum ante me produxerit, quo contineatur quod res societatis vel accomendationis in potestate socii vel accomendarii vel eius missi poni debeant seu mitti, si socius vel accomendatarius facere recusaverit et supersederit, omnes res que misse vel delate erunt producenti instrumentum dari faciam vel dabo sine condicione alicuius vel nulla condicione obstante, sine libello et pignore bandi infra mensem postquam super hoc fuero requisitus, ab eo accepta cautione cui res dari fecero de stando inde in ordinatione Consulatatus quod est vel pro tempore fuerit. Si quis vero deinceps mcccxxii tercia die septembris fecerit alicui persone societatem vel accomendationem de qua sit publica carta quam in aliquo itinere portaverit, et postea Ianue redierit, et postea socius vel accomendatarius reciperet ab eo cartam societatis vel accomendationis quam faciat ei, presumam quod societas vel accomendatio prime carte sit soluta vel de ea satisfactum nisi in ultimo instrumento dictum fuerit. Salvo iure primo precedentis carte societatis vel accomendationis, et de eis denunciandum partibus notarii huius civitatis iuramento teneantur.

De accomendatione et societate.

Si lamentacio aliqua ante me venerit occasione alicuius societatis vel accomendacionis facte, et inveniretur quod ipsa societas sive accomendacio in totum vel in parte a socio sine voluntate et consensu facientis societatem vel accomendationem deportata fuerit in cursum transmissa, ego iudicabo ipsam societatem vel accomendationem salvam in terra, et si ultra lucratus esset occasione ipsius cursus aliquo modo, ille qui deportaverit illam societatem vel accomendationem vel misit seu mutuo dedit in cursum ultra computationem de duobus tria, condemnabo

ipsum socium seu accomendatarium totum illum lucrum sive partem illam lucri quem habere debeat in ipso cursu ille qui in cursum ivit vel misit seu mutuo dedit in cursum, ut superius dictum est.

De rebus positis super copertam navium et lignorum.

Si quis posuerit vel ab aliquo posita fuerint aliqua in navi vel ligno discohoperto seu cohopeno aliter quam constitutum est in capitulo Comunis Ianue preter capsiam et raubam de compagna, si maris sevicia sive aliqua de causa de rebus illis que super cohopenam essent iactus fuerit, ego, si inde ante me lamentacio facta fuerit, totum dampnum per dominos et participes navis vel ligni faciam eis quorum hec fuerint restitui, non obstante conventionem aliqua que inde facta sit inter mercatores et participes navis vel ligni, et salvo quod si mercator per forciam et contra voluntatem participum, vel ipsis ignorantibus, posuerit super cohopenam et iactus inde factus fuerit, non teneantur iure ipsi participes.

Si vero fecerit voluntate quorundam participum et ceteris prohibentibus, et ipsi qui prohibent per testes vel Consules qui ibi fuerint probare poterint sic prohibuisse, non teneantur et non possint nullatenus conveniri, et hoc intelligatur super rebus que scripte fuerint in cartulario navis, de hiis vero que scripte non fuerint teneantur similiter participes, si eis facientibus posite fuerint in navi, et illi participes qui ignoraverint non teneantur aliquibus emendare, et si ut supra non observavero, possim et debeam sindicari in libris x.

De hiis qui faciunt comparam vel alienationem sine licentia socii.

Si quis qui habeat de rebus alicuius Ianue in societate vel accomendatione, sine licencia socii vel accomendarii fecerit donacionem vel comparam vel alienacionem, si querimonia inde ante me facta fuerit, tenebor res illas vel valens facere restitui socio vel accomendatorio, nisi habuerit coequamentum, recepta ab eo primo caucione ydonea de rebus ipsis restituendis socio qui fecerit dacionem vel comparam vel alienacionem pro parte contingente.

De rebus in navi positis devastatis emendandis.

Si quis posuerit res aliquas in navi vel in alio ligno navigabili iuxta sentinam vel canale vel artimonum vel alibi infra navi, et dampnum ei acciderit ex putrefacione vel alio modo vicio navis sine eius culpa, ego per participes navis ei dampnum faciam restitui, non obstante conventionem aliqua quam inde fecerint mercatores cum participibus navis, alioquin debeam sindicari in libris x.

Si quid ex rebus naulizatis perditum fuerit emendetur.

Si quis posuerit res aliquas sive pecuniam in aliqua navi vel quolibet alio ligno navigabili, et de ipsis

rebus vel pecunia quicquam perditum fuerit, si fuerit inventum scriptum in cartulario navis, ego participes navis pro rata res ipsas perditas faciam emendari. Illud idem facere tenebor si vicio cohopene navis vel catenarum aut occasione sentine vel arborum dampnum ei acciderit, quod dampnum absque iuramento declaretur per fidem et legalitatem ipsius mercatoris qui dampnum passus fuerit, si fuerit usque in soldos xl, et usque in soldos c per iuramentum ipsius, et a soldis c supra sicut solitum est diffiniatur.

De societate et accomendatione minorum.

Si quis vel si qua fecerit societatem vel accomendacionem alicui minori annorum xxv et maiori annorum xvi negociandi causa, eam ratam et firmam habebo et contractum ac si maior esset, nec ipsum audiam conquerentem vel lamentantem occasione minoris etatis, et inde faciam racionem lamentanti si coram me lamentacio facta fuerit, ac si cum maiori contractum fecerit de ipsa societate vel accomendacione vel eius occasione seu de sua mercacione, ego contractum illum firmum et ratum habebo, eciam si ille minor patrem vel avum habere.

Et quicumque minor xxv annorum, dum modo sit maior xvi annorum, qui in aliqua negociacione vel negotiationibus negociatur et mercatur, teneatur de contractibus per ipsum factis occasione dictarum mercacionum, et conveniri possit ac si esset maior xxv annorum, et contractus per ipsum facti super praedictis et circa praedicta in omnibus rati et firmi habeantur.

Quod participes navium faciant avarias sentine.

Teneantur participes navium facere avarias sentine, gubernacolorum sive timonorum, gabiarum fasciandarum tariffae et dacitarum solitarum, sine fraude preter arsum et cursum.

Et si de sacco bombecii et lane inciso vel pelato fuerit questio ante magistratum, compellat iudices emendare mercatori dampnum quod inde sit passus credendo suo verbo sine aliquo iuramento.

De accomendatione plurium personarum.

Si quis portaverit vel habuerit societatem vel accomendacionem plurium personarum in eodem viagio, non possit uti aliquis eorum sociorum vel accomendatariorum privilegio temporis nec eos excludere eo quod dicat aliis priorem esse tempore, sed per inde habebo ac si dicte societates et accomendaciones in uno eodem tempore et momento facte forent.

De persona accomendarii vel socii confitentis vel convicti danda socio vel accomendatorio.

Si quis societatem vel accomendacionem susceptam a socio vel accomendatori ei dare recusaverit, si con-

739

fessus fuerit se ipsam debere vel mihi constiterit quod inde sit convinctus vel condempnatus, ego personam illius si habere potero ipsam socio vel acomendatori ad postulacionem ipsius tradam et liberabo, vel ipsum si voluerit forestabo, nec ipsum restituam donec de societate ipsa vel accomendacione socio vel acomendatori in suo beneplacito fuerit satisfactum. Et hoc capitulum, non obstante aliquo alio capitulo, observare tenebor.

Ut navis mercatorum presentibus participibus vel parte maiore possint incantare.

Si plures participes fuerint in Ianua alicuius navis, cuiuscumque valimenti sit navis, et aliquis vel aliqui particeps vel participes fuerint absentes, et maior pars et qui maiorem partem et quantitatem habuerint, possint eandem licenter incantare auctoritate Consulatatus sine libello et pignore bandi summarie cognito de iuribus eorum; si de hoc fuerit controversia, denunciabo absencium vel absentis magis propinquis.

De accomendatione ante viagium completum recuperanda.

Si quis vel si qua postquam accomendationem fecerit alicui et ipsam voluerit recuperare ante completum viagium, liceat ei hoc facere, et si literas petierit mittendas ipsi accomendatario vel Consulatui alicui extra Ianuam ut ipsam accomendationem mittat Ianue vel alicui procuratori suo, ego ipsas ei fieri faciam.

De eo qui accomendationem alterius nomine fecerit.

Si qua persona societatem vel accomendationem fecerit alicui nomine alterius vel de pecunia alterius seu de qua confiteatur in instrumento alterius esse, habeat persona cuius nomine facta fuerit aut cuius dictum fuerit ipsius esse, si factum habere voluerit pro eius nomine aut de pecunia ipsius factum fuit, ius accomendationem petendi et exigendi et debitorem conveniri possit ac si secum contraxisset, nisi fecerit finem aut nisi de ea solutionem fuerit consecutus.

De emendando iactu facto voluntate maioris partis mercatorum.

Si forte contingerit quod navis aliqua vel aliquod lignum iactum faciat de rebus ipsius navis vel ligni, vel faciat aliquas avarias vel expensas aliqua occasione, complacuerit maiori parti mercatorum vel aliorum quorum res que in ipso ligno vel navi erunt iactum facere vel avarias seu expensas facere, possit fieri illud iactum et ille avarie sive expense possint fieri, et illud iactum sive avarie ille debeat seu debeant emendari per soldum et libram de ere quod in ipsa navi vel ligno erit et de valimento ipsius navis vel ligni.

De mutuantibus super pignis mercium sive rerum.

Si quis ex causa mutui vel cambii mutuaverit civi vel extraneo pecuniam, pro qua creditori fuerint obligatae certae res vel merces oneratae vel onerandae in aliquibus vasis navigabilibus: et fuerit contentio inter creditores illius cuius fuerint res vel merces, intelligantur habere et habeant res vel merces illi qui habent res vel merces praedictas spetialiter obligatas in illis spetialiter obligatis habere iura potiora quibuscumque creditoribus, quantumcumque anterioribus tempore et quantumcumque privilegiatis ex forma capitulorum Ianuae vel iuris Comunis.

De eo qui facta societate vel accomendatione tacuerit per sex annos.

Si quis accomendaverit alicui vel sotietatem contraxerit cum quocumque et tacuerit per sex annos, ex quo sotius qui receperit res sotietatis vel accomendatarius palam redierit ubi accomendatio facta fuerit sibi praesens fuerit qui accomendationem vel sotietatem fecerit, sive si redierit ad locum vel venerit ubi habitaret accomendator vel sotius cum familia, sic quod nulla lamentatio coram magistratu de eo facta fuerit, non audiat talis accomendator vel sotius volens lamentari de tali accomendatario vel sotio. Sed praesumatur solutionem vel satisfactionem sibi inde fuisse factam, iurante eo qui detulerit accomendationem vel sotietatem se satisfacisse sotio vel accomendatario praedicto, aut si illam perdidisse sine sua culpa vel, si defecerit, iurante eius haerede vel successore se credere quod sotietas vel accomendatio fuerit plenarie restituta vel praedicta (*sic*) sine dolo vel fraude illius qui ipsam receperit vel habuerit. Idem quoque observetur in sotietatibus et accomendationibus factis ad certum terminum, si accomendator vel sotius tacuerit per sex annos a finito dicto termino numerandos sive a tempore quo de viagio illo redierit et fuerit ita praesens quod potuerit conveniri. Quae observentur nisi talis accomendator vel sotius fuisset absens per dictum tempus.

Si autem pauciori tempore stetisset absens et ad dictum locum redisset, habeat a die eius adventus annum completum ad petendum rationem vel ad faciendum interpellationem, nisi maius tempus ex dictis sex annis restaret, quo casu habeat solum id quod restaret ex dictis sex annis, vel nisi praedictus accomendator vel sotius vel eius haeredes fuerint annis xxv minores.

De reddenda ratione accomendatariis infra sex menses.

Statuimus et ordinamus quod sotii sive accomendarii, postquam de viagio redierint Ianuam vel ad locum ubi accomendatio vel sotietas facta fuit, si

sotius vel accomendator fuerit praesens ubi teneatur et debeant facere ed reddere rationem accomendatoribus vel sotiis, infra sex menses postquam de viagio illo redierint, de capitali et lucro si ab eis fuerit requisitum coram aliquo magistratu vel per dictos sotios vel accomendantes esset extra iudicium, dummodo constet per testes vel per publicum instrumentum de dicta requisitione, qua requisitione fienda extra iudicium ut supra, teneatur dictus sotius vel accomendator advisare sotium vel accomendatorem de praesenti capitulo contra quem vult uti beneficio praesentis capituli. Quod si non fecerint, possint dicti accomendatores vel sotii iurare eos fuisse lucratos usque in illam quantitatem de qua credat accomendatarium vel sotium fuisse lucratum seu lucratos usque in centum pro centenario, sed non ultra. De ultra vero possint et liceat per testes et instrumenta probare. Quod si dictus accomendatarius vellet extra Ianuam proficisci aliqua occasione vel causa ante dictos sex menses, teneatur et debeat ante eius recessum de Ianua per xv dies facere rationem in scriptis tam de lucro quam de capitali dictae accomendationis vel sotietatis accomendatoribus vel sotiis, si fuerint praesentes, quibus absentibus teneatur deponere dictam rationem coram magistratu in curia faciendo citari accomendatorem vel sotium domui vel familiae vel procuratorem ipsius si quis esset, et si non haberet habitationem, requisitis melioribus propinquis quos habeat ibi ut veniant ad accipiendum rationem in dicta curia et contradicendum si quid contradicere vellent adversus dictam rationem. Quod si non fecerint, teneatur et debeat magistratus sine aliqua citatione condemnare sotios vel accomendatarios illis quibus sotietates vel accomendationem receperint in capitali et tanto lucro quantum accomendator vel sotius iuraverit se credere illum fuisse lucratum ex illa accomendatione vel sotietate, ita tamen quod non possit iurare ultra centum pro centenario, possit tamen de maiori quantitate per testes vel instrumenta probare.

SUPPLEMENTO N. 2.

De electione officii Gazarie.

Statuimus et ordinamus quod singulis annis, de mense Decembris, illustris D. Dux Ianuensis et Consilium DD. Antianorum eligant triginta duos cives aptos et idoneos ad officium Gazarie, omni equalitate servata, quorum triginta duorum singuli scribantur in singulis cedulae separatim et divisim, et cedule seponantur in sacculis sigillandis sigillo D. Ducis et sigillo Prioris DD. Antianorum; de quibus sacculis, singulis sex mensibus extrahantur octo cedule, in quibus scripta fuerint octo civium nomina, ut supra, equalitate servata; qui sic extracti, sint et esse intelligantur officiales, et officii Gazarie pro sex men-

sibus tunc futuris, et iurent, primo, dictum officium bene et legaliter exercere, ita quod nemo excusari se possit ab acceptatione dicti officii, nisi iusta causa subesset, arbitrio prefati D. Ducis, et Consilii, quo casu alius extrahatur de dictis sacculis loco eius, et sic fiat de sex mensibus in sex menses; finito vero anno, lacerentur cedule que restabunt in sacculis, et de novo eligantur triginta duo, ut supra modo et forma predictis, singulis annis.

De bailia officii Gazarie.

Statuimus et ordinamus quod officium Gazarie teneatur et debeat tractare, querere et vigilare et totum suum inclinare ad facta et negotia navigandi omnia et singula que ad utilitatem et commodum navigantium crediderint premere; qui electi et iurati teneantur et debeant congregari sese duobus utilibus et integris diebus cuiuslibet hebdomade, ita quod si qua die inciderent in diem feriatam, loco et vice illius feriate alia die non feriatam supradictum eorum officium exercere; qui sic congregati tractare, providere et consulere debeant et in scriptis redigere, et omnia et singula que ad utilitatem et commodum navigandi et navigantium crediderint pertinere; que tractata, provvisa et ut supra in scriptis redacta, scribi distincte et bene faciant per secum deputatos; cum quibus provis, consultis et redactis adveniant ad presentiam illustris D. Ducis et Consilii DD. Antianorum, quibus recitent provisa, tractata et consulta per eos; presens autem Dux et Consilium illa approbent et reproben, ut placebit; quicquid autem per D. Ducem et Consilium fuerit approbatum et confirmatum observetur et confirmetur tamquam pro persona statuta et capitula communis.

Officii autem et officialium predictorum, substantialiter bailia consistat ad ea et circa ea omnia et singula facienda, tractanda, statuenda, declaranda, emendanda, exequenda que occurrerint et fuerint opportuna super factis et negotiis navigandi, seu navigationis, et circa quecumque dependentia, emergentia et connexa.

Nec possit vel debeat in predictis omnibus et singulis opponi, vel dici, quod dictum officium non sit vel esse debeat iudex competens, et si diceretur vel opponeretur, non admittatur, non valeat, non teneat, nec servetur; sed sint et esse intelligantur et debeant iudices esse competentes, allegatione aliqua vel oppositione in contrarium non admissa; teneantur et debeant observari facere omnia et singula capitula, tractatus et ordinamenta dicti officii facta scilicet et fienda, et punire et condemnare omnes et singulos contrafacientes, iuxta formam capitulorum suorum.

Questiones vero et cause que vertuntur seu verti possunt vel speraretur verti inter patronum et marinarium, sive fideiussorem eorum, quacumque occasione vel causa, sive inter patronum et mercatorem, occasione rerum positarum vel oneratarum in navigio, et emendationis vel damni que vel quod peteretur

743

pro dissipatione, diminutione, vel mancamento rerum et mercium predictarum, sive occasione nauti, vel iacti, vel proiecti, vel eris in mare proiecti, et tam si de predictis vel aliquid predictorum esset vel appareret instrumentum vel scriptura, quam si non appareret nec esset; ac in et circa dependentia, emergentia, accessoria, et connexa a predictis, et quolibet predictorum, audiant, cognoscant, declarent, terminent, diffiniant, corrigant et emendent summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sine libello et pignore bandi, in scriptis et sine scriptis, omissis solemnitatibus iuris et capitulorum civitatis Ianue, et servatis, prout eisdem officialibus octo vel maiori parte eorum melius et equius videbitur.

Nec possit quomodolibet appellari ab eorum vel maioris partis eorum sententiis, declarationibus, pronunciationibus, ordinationibus, correctionibus, emendationibus, preceptis, vel aliquo, vel parte eorum, vel alicuius. Immo eorum sententie, declarationes, terminationes, ordinationes et precepta quecumque firma et valida sint et pro iustis, firmis et validis habeantur, teneantur, servantur et executioni mandentur per D. Potestatem Ianue, suosque iudices et officiales et curiam, contradictione, excusatione vel allegatione aliqua in contrarium non admissa, postquam eidem D. Potestati, vel suis iudicibus per ipsos officiales vel maiorem partem ipsorum, dictum, requisitum, denuntiatur, vel missum fuerit ore tenus, vel in scriptis, et hoc infra illud tempus et sub illis penis et sindicamentis de quibus in dicta denuntiatione extiterit declaratum, non obstante aliquo capitulo, tractatu, vel ordinamento communi, quacumque verborum ligatione ligato, et si in eo contineretur, aliquo alio capitulo non obstante, vel verba his similia, cui in quantum predictis, vel alicui predictorum quomodolibet obiceretur, sit et nunc esse intelligatur totaliter derogatum.

Officium vero predictum teneatur et debeat quascumque questiones motas et movendas coram se terminare, cognoscere et definire effectualiter intra tempora que sibi essent forsitan pro sua capitula vel aliter limitata, vel saltem tempore durantis officii, omni occasione et exceptione remota; si tantummodo alia occasione cessaret, quod eas vel aliquam earum suo tempore non diffinissent, teneatur et debeat eas terminasse et definisse infra unum mensem tunc proxime subsequentem a die finitorum suorum sex mensium numerandum, quo tempore sua iurisdictio circa tales diffinitiones sit et intelligatur esse sibi prorogata; quas questiones si intra dictum terminum non terminassent, sint et esse intelligantur condemnati singuli officiales dicti officii in libris centum Ianue pro quolibet qui contrafecerit, offerenda et applicanda operi portus et moduli, salvo quod, si infra dies octo a die late sententie, declarationis, terminationis, definitionis et mandati, totum officium Gazarie, qui sunt octo, concordantes vellent in sententia et declaratione, ut supra, a se latis, aliquid addere, minuere, mutare, corrigere, emendare et declarare, de quo sint unanimes et concordantes, nemine discor-

dante, possint et eis liceat, corrigere, et emendare et facere pro ut eisdem videbitur infra tempus dierum octo et non ultra, quo casu quidquid addiderint, minuerint, mutaverint, correxerint vel declaraverint, observetur perinde ac si a principio tulissent eam.

De precio solvendo pro galeis fiendis.

Statuimus et ordinamus quod pro qualibet galea et ligno de theris que fiant de cubitis quadraginta octo vel ab inde supra de Rota in Rotam solvantur et solvi debeant officio Gazarie libre sex Ianue ut et pro aliis lignis solvitur.

De (non) imponendo galeam (nisi) ubi infra.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque status vel conditionis, non audeat nec presumat per se vel per alium facere, nec imponere, vel imponi facere aliquam galeam in aliqua parte, seu loco, que non sit a capite Albarii usque ad Columbaria S. Andree de Sexto, sub pena libr. 1000 ianuinarum, que pena exigatur et exigi posset et debeat a domino ipsius galee vel ab eo qui prefuerit ei.

Quod pro qualibet galea antequam naviget caveatur.

Statuimus et ordinamus quod pro qualibet galea, antequam varetur vel de portu Ianue extrahatur, patronus vel quicumque preerit ipsi galee, prestat et prestare teneatur et debeat, fideiussionem et idoneam cautionem de libris 1000 ianuinarum, ita quod nemo assumatur in fideiussione ultra quantitatem librarum 200 ianuinarum officio Gazarie nomine suo et officio mercantie recepturo, de observando tractatus et ordinamenta officii Gazarie et ea que sibi per ipsum mandabuntur; que cautio sit et intelligatur esse finita statim quando ipsa galea redierit in portu Ianue, quantum pro rebus ab inde in antea futuris, tantum quod si aliquis aliquam galeam extraherit, vel duxerit, seu miserit, forma presentis capituli non servata, incidat et incidisse intelligatur in penam libr. 1000 ianuinarum.

Quod in qualibet galea itura in Romaniam vel Syriam sint subscripta.

Statuimus et ordinamus quod in qualibet galea subtili, navigatur in Romaniam, vel Syriam vel ultra Siciliam, vel abinde versus Ianuam, sint et esse debeant continuo singula que sequuntur. Comitatus idoneus cum coiratia de proba, collarium de ferro, cervelleria de proba, spata, bono scuto, pavexio, coltello de latere. Scriba bonus et sufficiens cum armis suis, ut de comitatu dictum est. Nauclerii vero pro singulis habeant et habere teneantur et debeant, cervelleriam unam bonam, collarium de ferro, spa-

tam unam et gladium unum de latere. Balistrerii boni et sufficientes decem pro qualibet galea, quorum nemo sit ex marinariis seu noyeriis galee; qui balistrerii teneantur et debeant habere et secum portent in dicta galea balistras duas de strena bonas et sufficientes pro singulo, cum duabus bonis cordis ultra magistram; pro quolibet balistrerio coiratiā unam de media proba, cervelleriam unam de media proba, collarium de ferro, spatam unam et gladium de latere; qui balistrerii teneantur aguadare quelibet aguaitam suam, et semper de nocte per totum eorum aguaitum essendo ad aguaitum suum sive ad anchoram, habere et tenere unam ex dictis balistris in coperta penes ipsos, et crochinum cinctum, et carchasium cum veretonis 25 ex illis galee, quos veretones patronus galee teneatur et debeat ipsis balistreriis et eorum cuilibet assignare.

Approbentur omnes et singuli balistrerii predicti per officium Gazarie; quod officium suo loco et tempore conscientiam faciat de approbatione ipsorum balistreriorum capitaneo ituro in illo passagio de quo fuerit ipsa galea, capitaneus facere possit de ipsis balistreriis et cogere eos et servare ea que committentur eisdem.

Teneantur et debeant ipsi patroni facere cum effectu, quod predicti comitus, scribi, nauclerii, et balistrerii habeant, pro quolibet, arma sua predicta, sub pena libr. 5 ianuinarum pro quolibet ex predictis et qualibet vice; quam penam patroni de suo proprio solvere teneantur.

Nogerii vero seu marinarii usque ad numerum concurrentem 176, computatis naucleriis et senescalco, inter quos homines 176, non communerentur, nec esse intelligantur suprascripti balistrerii 10; in quibus balistreriis, si capitaneus aliquos defectus invenerit, exigantur a quolibet patrono pro quolibet balistrerio deficiente, tantum eundo quod redeundo, libr. 30 ianuinarum et pro armis et balistris deficientibus ipsis balistreriis libr. 5 pro quolibet balistrerio.

Sint item et esse debeant in dictis galeis et qualibet earum in toto viaggio eundo et redeundo, arma suprascripta, que ponantur in una capsia fienda per patronum in spacium a compagna senescalchi marinariorum versus popam ubi voluerit, reservato loco capsie sive bancharii pro armis mercatorum, que arma sunt hec: corratie 160, inter quas sint 110 de media proba, collaria 160, cervelleria 180, pavexii 170, ronchoni de ferro 12, halistre bone et sufficientes cum duabus cordis et magistra, ultra ille balistre de quibus supra facta est mentio, crochi boni 20, fanalia 6, stroporum duodene 3, veretoni boni et soldati millia 2, veretoni boni non soldati millia 3, marapichi sive iussarma 6 cum manico de ligno, carcasi boni 20, lance longhe sive gravi 24, verrini boni duodene 8, reme et terzoli semper ad numerum in toto viaggio 185, rampegolli cum catenis de ferro duo, lance guascate bone duodene, blonzonum de ferro longum de parmis 3, ferrum ad minus et hasta pro dicto blonzono que maneant semper in cursia; et si in aliqua ex dictis galeis deficerent predicta vel aliquod

predictorum in toto viaggio eundo, navigando vel redeundo, patronus seu patroni qui ipse galee preerunt qui contrafecerint incidant et incidisse intelligantur ipso facto in penis infrascriptis totiens quotiens fuerit contrafactum vel non observatum: — Pro quolibet homine deficiente libr. 25. — Pro qualibet corratia libr. 5. — Pro qualibet cervelleria libr. 1. — Pro quolibet veretono libr. 1. — Pro qualibet lancia longa libr. 10. — Pro quolibet pavexio libr. 1. — Pro quolibet collareto libr. 5. — Pro quolibet rampegollo cum catena libr. 2. — Pro quolibet terzolo libr. 17. — Pro qualibet balistra libr. 5. — Pro qualibet rongula libr. 5. — Pro quolibet crocho libr. 5. — Pro quolibet carchasio libr. 5. — Pro quolibet bolzono libr. 1. — Pro quolibet marapicho libr. 1.

Et si comitus, scriba, nauclerii, balistrerii non habuerint in toto viaggio tam eundo quam redeundo arma et ea que superius dicta sunt, incidant et incidisse intelligantur in penam libr. 5 ianuinarum pro quolibet et qualibet vice et totiens quotiens fuerit contrafactum, solvendarum et retinendarum per patronum de eorum salario, non obstante pena anteposita in patrono pro defectibus dictorum comitis, scribe, nauclerii et balistreriorum.

Ut mercatores navigantes pro se et uno famulo portent arma.

Statuimus et ordinamus, quod quilibet mercator ianuensis et districtualis (vel) qui pro ianuensi et districtuali appellabitur, navigaturus super navibus seu galeis in Siriam vel Romaniam navigantibus et ultra Siciliam vel e contra, teneatur et debeat in toto viaggio tam eundo quam redeundo habere et secum portare arma bona et sufficientia ad complementum pro se et uno servitore, si servitorem habuerit, et veretones bonos et soldados 50 in uno carchasio, et hoc sub pena libr. 10 ianuinarum per quolibet et qualibet deficiente; in qua pena incidat totiens quotiens fuerit contrafactum.

De spaciis galearum que remaneant expedita.

Statuimus et ordinamus quod patroni galearum navigantium in Romaniam vel Siriam et ultra Siciliam, vel e contra, teneantur et debeant facere et curare quod ipse galee, antequam de portu Ianue vel aliqua parte Ripariarum recesserint et ceperint navigare, habeant toto ipso viaggio, tam eundo quam redeundo, et quod in ipsis galeis sint expedita loca et spacia infrascripta et modo subscripta sub pena libr. 50 ianuinarum pro qualibet vice: videlicet a porta senescalchi versus popam, in scandolario, sub banchio vel supra banchum, secundum quod dicetur in capitulo posito *De non portando in scandolario*. Item de versus ante prodam a lata mastra cui arrembatur arbor galee, comprehendo ipsam latam, versus popam, liberum et expeditum remanere debeat supra banchum usque ad septimam latam inclusive, et a

747

dicta lata septima versus popam compilentur, ponantur et ordinentur scuta sive pavexii dicte galee, (ita) quod alia ibi poni vel teneri non possint. A porta vero senescalchi versus prodam supra banchum sint et esse debeant nitide et expedite late sex, que dicuntur esse platee quinque, et ibi reponantur et stent biscotum compagne nauceriorum et alia necessaria minuta galee, ita quod alia non ponantur nec stent ibi.

Quod in qualibet galea sint biscoti cantaria 75.

Statuimus et ordinamus quod quelibet galea armata navigatura Siriam vel Romaniam, antequam recedat de Ianua vel districtu, habeat et habere debeat pro usu marinariorum et aliorum qui erunt ad stipendium ipsius galee, cantaria biscoti 75, et contra totidem redeundo a dictis partibus versus Ianuam vel districtum, antequam recedant de Constanti-nopoli, sive Peira, sive aliunde ultra Sciciliam (*sic*) et quando appulerint Neapolim, vel Sciciliam, teneantur et debeant dicte galee sive patroni ipsarum, ultra dictam quantitatem biscoti habere tantum biscotum quantum comestum et consumptum fuerit ex dictis cantariis 75, supponendo quod singula die fuerint rotoli a die recessus earum quousque ad aliam consumptionem, quod fiat et fieri debeat in presentia et conscientia inquisitorum talis galee, sub pena libr. 50 ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice.

De portandis super galeis una vel duabus vegetibus aqua plenis.

Statuimus et ordinamus quod in qualibet galea armata navigatura in Siriam vel Romaniam de Ianua, vel districtu, vel a dictis partibus Ianuam aventura, sit continuo veges una capacitatis de duodecim metretarum toto ipso viaggio.

Quod quelibet galea habeat tria ferra marcata.

Statuimus et ordinamus quod aliqua galea armata in Ianua vel districtu, navigatura ultra Sciciliam (*sic*) vel e contra, non naviget onerata nisi cum tribus ferris marcatibus affixis de foris a quolibet latere ipsius galee, unum quorum fixum sit in medio, aliud ad latam mastram de versus popam, tertium ad latam de iugo de versus prodam, recta linea, habendo respectum ad dictum ferrum de medio; que ferra ipse galee imponantur et apponi vel affigi debeant per duos ordinatos super mensuris galearum, ferrum autem medium distare debeat a mento subtano tren-caini per palmos tres et sextam partem unius palmi de canna.

Quilibet vero patronus, qui preerit dicte galee sollicite curet non habere oneratam ipsam galeam in tanto quod dicta ferra toto dicto viaggio non appareant evidenter; si vero aliquis patronus vellet galeam suam onerare magis ad popam quam ad prodam, licet sibi hoc facere dummodo ferrum medium stet

semper nitidum, aliud vero dictorum, ut tantum sit suspensum, etiam distet ab aqua quantum aliud erit depressum et stabit sub aqua; que omnia et singula observentur et debeant observari sub pena (librarum) 16, officii Gazarie arbitrio.

Non possit nec debeat aliquis patronus alicuius galee armate, navigature ultra Siciliam, (vel) Ianuam adventure dictis partibus, recedere nisi dicta galea prius mensurata vel ferrata fuerit per mensuratores et officium Gazarie, vel maiorem partem ipsius officii; qui mensuratores teneantur et debeant dare mensuras ferraturarum galee cuiuslibet inquisitoribus dicte galee; qui inquisitores teneantur dictas mensuras secum portare et cercam facere in locis ordinatis, deinde ipsas mensuras (consignare) officio mercantie in Peira, quod officium consignet easdem mensuras aliis inquisitoribus ordinandis in Peira per dictum officium mercantie in reditu dicte galee; inquisitores autem de Ianua teneantur facere diligentem inquisitionem tam de ferris, si fuerint ubi debuerint, quam de aliis ad quem teneantur, in recessu de Portu Veneris et Messane, in applicuitu Peire et in aliis locis ubi eis videbitur, et eodem modo fiat in recessu Messane et in appulsu Ianue per inquisitores ordinatos in Peira in reditu galearum.

De non extrahendo galeam non ferratam.

Non possit nec debeat aliquis patronus alicuius galee armate navigature ultra Siciliam vel de ultra Siciliam Ianuam adventure de dictis partibus recedere nisi dicta galea prius mensurata et ferrata fuerit per mensuratores per officium Gazarie vel maiorem partem ipsius officii.

Qui mensuratores teneantur et debeant dare mensuras ferraturarum galee cuiuslibet inquisitoribus dicte galee, qui inquisitores teneantur dictas mensuras secum portare et cercam facere in locis ordinatis, deinde ipsas mensuras (consignare) officio mercantie in Peira, quod officium consignet easdem mensuras aliis inquisitoribus ordinandis in Peira per dictum officium mercantie in reditu dicte galee.

Inquisitores autem de Ianua teneantur facere diligentem inquisitionem tam de ferris, si fuerint ubi debuerint, quam de aliis ad quem tenentur, in recessu de Portu Veneris et Messane in applicatione Peire et in aliis locis ubi eis videbitur, et eodem modo fiat in recessu de Peira et in recessu Messane et in appulsu Ianue per inquisitores ordinatos in Peira in reditu galearum.

De non ponendo in scandolario merces, panatica vel arnisia.

Statuimus et ordinamus quod merces, panatica, sartia, vel arnisia galee poni vel collocari non debeant vel possint in aliqua galea navigatura ultra Sciciliam Ianuam aventura, scilicet a porta senescalchi versus popam, sive in scandolario ipso, sub vel supra banchum, preter aurum, argentum, perle, coiratie

marinariorum, cervelleria, collaria, balistre, veretoni cum suo furnimento et alia quecumque arma pro ipsa galea et arnesia mercatorum, non computatis armis venalibus, sed exceptis, sub pena lib. 200 ianuinarum pro quolibet patrono, sive habito pro patrono et qualibet vice, et ultra sub pena libr. 5 pro quolibet centenario deficiente.

*De dando in scriptis nomina mercatorum,
et electione cercatorum.*

Teneatur et debeat unusquisque patronus cuiuslibet galee navigature ultra Sciciliam vel de ultra Sciciliam Ianuam adventure, et quicumque eiusmodi galee prefuerit, antequam recedat, dare in scriptis officio Gazarie nomina omnium et singulorum mercatorum navigare debentium illo viaggio super illa galea; quod officium eligat et eligere teneatur duo ex melioribus mercatoribus antedictis, habituros curam in toto viaggio videndi et cognoscendi si ferra galee illius stabunt nitida supra aquam, et si spacia ordinata fuerint in ipsa et remanserint expedita, ut ordinatum est, et si in ea fuerint arma et alia que in ea esse debuerunt secundum ordines et statuta officii Gazarie; qui duo mercatores eodem tempore videre et cognoscere debeant dicta ferra, cominus alius a destris, et a sinistris alius, et patronus etiam teneatur facere fieri inquisitionem predictam per dictos duos in locis specificatis per statuta officii Gazarie, et permitti inquirere et cercham fieri per dictos duos cercatores ordinatos modo predicto in quolibet loco ubi dictis cercatoribus videbitur et placuerit, sub pena libr. 25, pro quolibet et qualibet vice qua contraferit in predictis.

*Quod patroni deponant, et mandatis capitanei
galearum obediant.*

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli patroni singularum galearum navigaturarum ultra Siciliam, vel a Sicilia ultra Ianuam venturarum, antequam recedant teneantur et debeant deponere penes officium Gazarie florenos auri 25 et ultra facere depositum in auro, petris pretiosis, perlis vel argento libr. 500 ianuinarum, de observandis mandatis et ordinationibus capitanei galearum; qui capitaneus nihilominus possit condemnare omnes et singulos contrafacientes et exequi secundum bailiam sibi per dictum officium Gazarie ordinatam.

*De inquisitione galearum in Portu Veneris
facienda.*

Statuimus et ordinamus quod cercatores galearum teneantur et debeant facere specialem cercham et examinationem in Portu Veneris antequam inde recedant, inquirendo, examinando et videndo oculate omnia et singula pertinentia ad suum officium, non stando sacramento patroni, scribe, vel alicuius alterius persone, et videant si in ipsa galea fuerint ea

que esse debent secundum formam capitulorum, ut si dicta galea fuerit spatiosa ut esse debuerit, si ferramenta fuerint supra aquam et huiusmodi aque inquisitionem, nec dum in Portu Veneris, sed in portu Messane et Clarentie, et usque Peiram ubi videbitur eis; ipsi autem cercatores iurent ipsorum officium bene et legaliter exercere et observare omnia et singula que sibi fuerint commissa, ad instantiam et in manibus officii Gazarie vel scribe ipsius officii, sub pena libr. 100 ianuinarum.

Qui cercatores, expensis patroni galee in Peira appulse, teneantur protestare et facere scribi officio mercantie Peirarum si in ipso toto viaggio habuerit ferra nitida supra aquam, si in galea fuerint loca expedita et steterint sicut debent, si fuerint arma et alia que in ipsa esse debuerint secundum ordines datos, et faciant scribi defectus quoslibet nominatim; et nihilominus ipsi duo teneantur mittere ad officium Gazarie litteras suis sigillis sigillatas, continentes pro ut inquisierint et quid invenerint et viderint et si per patronos observatum fuerit in totum vel pro parte, an ne, et defectus quoscumque pro ordine.

*Quod patroni non portent debitores
officii Gazarie.*

Statuimus et ordinamus quod domini galearum navigaturarum vel ultra Siciliam, vel de ultra Siciliam Ianuam venturarum non possint nec debeant portare vel portari permittere super eis aliquem debitorem vel forestatum officii Gazarie, vel aliquem per ipsum officium declaratum, sub pena totius quantitatis pecunie, quam talis debitor forestatus vel declaratus dare deberet officio Gazarie; teneatur etiam dictum officium tali patrono precipere vel precipi facere ne portet aliquem debitorem vel forestatum dicti officii et eos illi dare in scriptis, ne possit per ignorantiam excusari; quo facto ipse patronus de predictis inquisitionem faciat diligenter et observet ut supra.

*Quod patroni dent mercatores in scriptis officio
mercantie Peire.*

Statuimus et ordinamus quod patroni galearum que de Peira Ianuam revertentur, teneantur et debeant presentare officio Gazarie exemplum scripturarum sive scripture sumpte de actis officii mercantie Peire, signatarum sive signate cum subscriptione notarii scribe officii mercantie predicti, infra dies 8 postquam in Ianua applicuerit, et secundum quod in ipsa scriptura continebitur credatur et intelligatur esse verum; que scriptura, nisi presentabitur officio Gazarie, non restituatur ipsi patrono depositum alias per se factum, et nihilominus presumatur ipsum patronum non observasse que debuerat observare. In reditu quem ipsa galea facere debuerit Ianuam, curet ipsius patronus dare in scriptis officio mercantie Peirarum omnia et singula nomina mercatorum tunc venturorum in sua galea; quod officium, sub pena

751

libr. 100 ianuinarum, eligere teneatur et debeat duo ex dictis mercatoribus quos meliores et sufficientes esse potuerint, qui duo iurent facere suum officium bona fide et sine fraude et facere cercham et examinationem ad eorum officium pertinentem, sub pena libr. 100 ianuinarum pro quolibet et qualibet vice; et quando dicta galea cum suo onere et furcamento totis ad navigandum parata se parare debuerit, et postea ubique sibi videbitur, et quando fuerit in portu Messane faciant dictam cercham et quilibet patronus teneatur facere fieri cercham de predictis, ut fieri debeat per dictos cercatores, antequam galee transeant portum de Constantinopoli Messanam, et ubicumque videbitur dictis cerchatoribus.

Quod cercatores faciant scribi defectus galearum.

Statuimus et ordinamus quod cercatores galearum de Peira redientium infra dies octo postquam Ianuam appulerint, teneantur coram officio Gazarie se presentare et referre et facere scribi in acta dicti officii omnes et singulos defectus quod invenerint in dictam galeam habuisse in toto viaggio super ipsis commissis, sub pena libr. 100 ianuinarum pro quolibet eorum; relationi quorum circa predicta stetur, credatur et plena fides adhibeatur, sive etiam alterius ipsorum, si quis ipsorum Ianuam non venisset.

Et si dicti cercatores dixerint vel declaraverint per scripturam publicam vel per litteras eorum vel per assertionem quod per patronum vel presidentem ipsi galee non fuerint observata ea que debuerint observari, incidat et incidisse intelligatur ipso iure in penas appositas in suis casibus, vigore capitulorum vel ordinamentorum officii Gazarie.

Si autem dicti cercatores dictum officium non fecerint, ut supra, incidant in penas in quas patronus et mercatores reperirentur incidisse ipse patronus, vel alius de ipsis quicumque fuerit super ipsam galeam.

De deposito librarum 200 fiendo per patronum.

Ut autem patroni efficacius observent que servare debuerint iuxta formam capitulorum et ordinum officii Gazarie, teneatur et debeat unusquisque patronus antequam galea itura in viaggium ultra Sciciliam recedat de portu Ianue, sive de aliqua parte Ripariarum, facere depositum de libr. 200 ianuinarum in bono et sufficiente bancho, sive in persona bona et sufficiente de qua dictum officium contentetur; que libr. 200, scribantur pure sine aliqua conditione vel exceptione dicto officio cum appodixia scripta manu dicti bancherii vel dicte persone, et que libr. 200 sint et intelligantur esse dicti officii, quod de ipsis facere possit ad eorum voluntatem sub pena libr. 1000 ianuinarum; teneatur dictum officium Gazarie, sub debito iuramento, si per dictum patronum fuerint observata per totum viaggium tam eundo quam redeundo omnia que observari debent, pro se ipsi patrono restituere in totum depositum supradictum.

De navigando cum ferris nitidis cum galeis Sirie et Romanie, et retinendo ex dicto deposito certam partem.

Statuimus et ordinamus, si quis patronus alicuius galee non navigaverit toto viaggio tam eundo quam redeundo cum ferris nitidis ab aqua, depositum libr. 200 factum, ut per aliud capitulum declaratur, exigi debeat in solidum per officium Gazarie; si navigaverit eundo et redeundo cum ferris nitidis, sed non habuerit toto viaggio omnia spatia ordinata, exigatur a dicto patrono de deposito, libr. 100 ianuinarum, sive peccaverit in uno spacio, sive pluribus.

Et si in aliquo alio contrafieret per ipsum patronum, condemnatur et debeat condemnari in decimam summam.

Que condemnationes sint et intelligantur facte patrono et in sua ratione tantum modo attribuite, non autem communi rationi galee, nec per predicta participes navigii vel patroni in aliqua teneantur vel sint obligati.

Et si quis alius defectus intervenisset in aliis, teneatur officium Gazarie retinere tantam quantitatem ex eo deposito ad quantam ascendunt pene apposite propter tale defectum, et residuum dicti depositi restituatur ipsi patrono.

Et si et stet dictum depositum in dicto bancho sive apud dictas personas semper rixico et periculo patroni.

De galeis vel lignis de teria, extraneis non vendendis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis civis vel districtualis Ianue vel qui pro cive vel districtuali habeatur vel reputetur, non audeat vel presumat vendere vel aliquo titulo alienare vel transferre, per se vel per alium in aliam personam, corpus, collegium vel universitatem extraneam, aliquam galeam vel aliquod lignum de teriis, nisi habita licentia ab officio Gazarie, si presens tamen fuerit, vel, eo non presente, ab officio mercantie, sive ab illis qui ad talem licentiam concedendam fuerint deputati, sub pena libr. 50 ianuinarum pro quolibet et qualibet vice, remanentibus firmis aliis penis de quibus per alia capitula captum esset.

Quod aliqua galea sola non naviget Romaniam, Siriam vel Maioricas.

Statuimus et ordinamus quod aliquis civis vel districtualis Ianue vel qui pro cive vel districtuali distinguatur vel appelletur, non audeat vel presumat per se vel personam interpositam ducere vel mittere navigatum aliquam galeam solam cum mercibus, sive de portu Ianue vel de aliqua parte vel loco qui sint a Corvo usque ad Monachum, vel qui sint citra Siciliam, seu qui sint ultra Maioricam versus occidentem, sed sint et esse debeant saltem galee due armate, ut per alia capitula declaratur, tam eundo

ultra dictam insulam Maioricam, quam versus occidentem, quam redeundo de aliquo loco qui sit ultra insulam Sicilie vel Maiorice, sub pena libr. 500 ianuinorum pro qualibet galea, et qualibet vice qua fuerit contrafactum; quam penam solvant patronus seu habitus pro patrono, vel fideiussores eorum, sub pena libr. 100 pro quolibet mercatore contra predictam que navigaverit super illa.

Quarum galearum una non debeat ab alia seu aliis separari ultra unum milliare, nisi necessitas seu causa advenierit.

Possit tamen licenter una galea sola de Peira vel Constantinopoli ire intra mare maius et deinde Peiram vel Constantinopolim reddere sine metu alicuius persone, observando in ceteris que fuerint observanda.

Si qua tamen galea de Peira vel Constantinopoli vellet ire in mare maius, vel si ubidem esset aliqua galea vel plures, que illic vellet similiter proficisci, teneatur dicta galea dictam aliam vel plures expectare per duos dies, et insimul ire usque ad locum illum usque ad quem potuerint simul ire.

Qui duo dies incipiant currere postquam per patronum illius galee que parata fuerit in suum iter proficisci, fuerit denuntiatum se esse paratum.

Et si galea vel galee, expectate infra dictos duos dies, non fuerint expedite, teneantur dare et solvere ille que ipsas expectaverit, pro damno et interesse ac expensis dictorum duorum dierum, libr. 50 ianuinorum.

Galea vero que expectaverit licenter possit recedere sine metu alicuius pene, sane intellecto quod quando fuerint duo galee vel plures, que ire voluerint simul in mare maius, (possint) sine eo quod teneantur alias expectare; et eodem modo observetur et fiat, si de aliquibus partibus maris maioris venire vellent versus Constantinopolim vel Peiram una vel plures galee; si vero de Romania, hoc est de Constantinopoli, sive Peira, versus Ianuam, sive occidentem, aliqua galea venire voluerit, fiat versa vice per omnia, dummodo galee saltem sint duo armate, sub penis predictis.

De tendis galearum.

Statuimus et ordinamus si tende galearum de Romania, vel Siria vel aliunde, armandarum in Ianua et districtu, facte fuerint de pecunia patroni, quod ipsi (liceat) de eis facere et disponere ad sue libitum voluntatis; si autem tende facte fuerint de pecunia mercatorum, principum, baronorum, dominorum, ambasciatorum, vel alicuius alterius persone, tunc ille vel illi qui eas fieri vel construi fecerint possint facere et disponere de tendis ad ipsorum liberam voluntatem, nonobstantibus aliquibus consuetudinibus in contrarium observatis.

De scoto galearum et taxatione eius.

Statuimus et ordinamus quod officia Mercantie in Peira et in Caffa constituta, et massarii Famaguste, galeis applicatis ad dicta loca ad instantiam patro-

norum vel mercatorum dictarum galearum, teneantur et debeant taxare seu staliare scotum quod patroni habere debuerint, pro ut ipsis officiis melius et convenientius videbitur, habita super inde diligenti informatione ab illis personis de quibus ipsis officiis melius videbitur et placebit. In reditu vero, vel adventu dictarum galearum a dictis partibus Ianuam adventarum, staliatur per officium Gazarie scotum per omnia ut supra. Quicquid vero et quantum per dicta officia fuerit staliatum solvatur et solvi debeat cum effectu et ad solvendum compellantur per officia supra dicta dicto patrono quicumque mercatores et alii qui ad mensam ipsius patroni quomodo libet comedissent. Patroni vero teneantur facere dictum scotum ad requisitionem mercatorum sub pena libr. 100 ianuinorum, dicto officio applicanda, nec possit tamen patronus exigere aliter dictum scotum quam servato ordine supradicto.

Quicquid autem utilitatis, vel commodi subsequantur ex scoto sit corporis galee, sive omnium et singulorum participum eius, pro rata et participatione cuiuslibet.

Ad taxationem vero scoti non possit esse, eligi, constitui, vel assumi aliquis particeps in ipsa galea, nec aliquis propinquus patroni usque in tertium gradum, secundum quod decreta distinguunt.

Quod Potestas Peire a patronis galearum venturarum ad occidentem, exigat fideiussores ut infra.

Statuimus et ordinamus quod Potestas Peire debeat recipere idoneam securitatem a quolibet patrono cuiuslibet galee extra Ianuam onerate, antequam de Constantinopoli vel Peira recedat in reditu quem facere debet, de libr. 1000 ianuinorum, de observatione omnium et singulorum que observari tenentur patroni ex vigore capitulorum et ordinum civitatis Ianue, et prohibere, pro posse, ne aliqua galea sola ab inde recedat pro veniendo versus occidentem, sed a Constantinopoli, sive a Buca-auri versus Ciprum, vel Armeniam et versus alias partes possit navigare una galea sola, et inde recedere licenter et sine pena, dummodo in aliis observentur que servanda sunt vigore capitulorum et ordinum officii Gazarie.

Quod scribe dent in scriptis nomina participum galearum, et de patronis, ut infra.

Statuimus et ordinamus quod quilibet patronus cuiuslibet galee qui expediet seu expedire velit aliquam galeam in Ianua, et scriba et subscriba eius qui super ea navigare debuerint, teneantur et debeant iurare in presentia officii Gazarie vel maioris partis vel scribe officii predicti, vel, eis absentibus, in presentia officii Mercantie, sive in presentia illorum qui super expeditione galearum fuerint constituti, de attendendo et observando et attendi ac observari faciendo, quantum in se fuerit, de onere ipsarum galearum, sive super receptione suorum securitatum, vel eorum notario, et dare in scriptis

755

nomina (et) prenomina omnium et singularum habentium partem in ipsa galea qui navigare debuerint super eam dicto viaggio; qui omnes et singuli, antequam galea expediatur, idem iuramentum prestent et prestare teneantur, nec possit nec debeat aliquis scriba vel subscriba portari, vel navigari, nec de officio scribanie se intromittere, nec eius scripturis fides adhibeatur nec debeat adhiberi in favorem ipsius, nisi ut supra iuraverit.

Quod galee de Romania navigent in conserva.

Statuimus et ordinamus quod galee que navigare debuerint versus Romaniam in quibuscumque passagiis navigent et navigare debeant insimul in conserva et cum capitaneo in eis et super eis eligendo, usque in Constantinopolim sive Peiram, nec aliqua ipsarum recedat ab aliis, nec naviget sine aliis, nisi secundum mandatum et ordinationem capitanei, sub pena libr. 1000 ianuinarum pro qualibet galea que contrafecerit, auferenda patrono ipsius galee vel habito pro patrono et a fideiussoribus eius.

Quod galee iture Ciprum navigent in conserva cum illis de Romania.

Statuimus et ordinamus quod omnes galee iture versus vel ultra mare navigent cum galeis de Romania si aliquae tunc ad partes Romanie (ire) debebunt, et in conserva earum, nec recedant ab eis donec venerint in contracta Malvasie, et sint sub eodem capiteo, sub pena librarum 1000 ianuinarum.

De capitaneo et scriba galearum.

Statuimus et ordinamus quod si in passagio galearum ibit Potestas in Peiram, quod ipse Potestas semper sit et esse debeat capitaneus galearum dicti passagii usque in Peiram, cum potestate et bailia que sibi per illustrissimum D. Ducem et Consilium concedetur, et unus ex scribis dicti Potestatis, scribis curie Peire futuris, sit et esse debeat scriba dicti capitanei et officii capitaneatus.

Item in reditu vero quem fecerit dictum passagium galearum, sit et esse debeat capitaneus earum usque Ianuam ille qui exiverit tunc de potestatia Peire, et scriba cum eo sit unus qui exiverit de scribania Peire.

De Peira vero in Caffam, sit et esse debeat capitaneus ille qui ibit Consul in Caffa, et unus ex scribis secum euntibus ad scribaniam Caffa sit et esse debeat scriba capitanei.

Et in reditu de Caffa in Peiram, sit et veniat capitaneus ille qui tunc exiverit de consulatu Caffa, et scriba eius sit unus qui exiverit de Caffa.

Si vero galee predictae vel pars earum ire debuerint de Caffa ad Tanam, Consul de Caffa provideat ibi de capiteo, consiliariis, et scriba dictarum galearum, tam in eundo quam in redeundo in Caffam pro ut sibi melius videbitur convenire.

Si autem contigerit quod in aliquo passagio galearum non iret Potestas Peire, nec Consul de Caffa vel alter eorum, provisio et electio dictorum capitanei et scribarum remaneant fiende pro ut dicto officio melius videbitur providendum; ita tamen quod ille qui sic electus fuerit, non sit nec esse possit in aliquo particeps ipsarum galearum. Qui capitaneus et scriba teneantur omni casu iurare, coram officio Gazarie, de dicto eorum officio bene et legaliter in omnibus exercendo, nec non de observando et observari faciendo, quantum in eis fuerit, statuta et capitula officii Gazarie.

De non capiendo naulum pro mercibus iactis vel alleviatis.

Statuimus et ordinamus quod aliquis patronus aliquius galee, navis, vel ligni vel alterius navis navigabilis, non possit nec debeat modo aliquo accipere vel accipi facere per se vel interpositam personam aliquod naulum vel pagamentum de aliqua mercantia vel mercimoniis, cuiuscumque generis vel modi vel nominis appelletur, quam alleviet seu exoneret vel alleviari vel exonerari faciat de sua galea vel ligno de quo esset patronus vel dominus dum ipse res vel merces onerate essent in ipsa sua galea, seu que exonerarentur ex ipsa galea a mercatoribus ipsius galee vel habentibus raubam in ipsa galea seu ligno nec ab aliqua alia persona pro aliquo ipsorum mercatorum, sub pena de duobus tria eius quod ipse patronus vel alius pro eo acciperet, seu accepisset, occasione dicte raube.

Ad que omnia et singula sit et esse intelligatur obligatum depositum factum officio Gazarie et securitates preste per ipsum patronum ipsi officio. Sane semper intellecto quod nec patronus dicte galee nec ipse mercator possit accipere aliquod pagamentum seu restaurationem ab aliis mercatoribus pro dicta exoneratione quam dictis de causa fecisset, sub pena pro dicto patrono et mercatore qui accepisset vel capi fecisset per se vel interpositam personam aliquod pagamentum pro dicta exoneratione facta ut supra eis et tocies quod reperiretur accepisse ab aliquo dicta occasione.

Quod aliquis mercator non teneat ad mensam mercatorum ultra duos servitores.

Statuimus et ordinamus quod aliquid mercator vel aliqua persona non possit nec debeat habere seu tenere ad mensam, seu expensis mercatorum, ultra servitores duos; et si ab inde supra habuerit, et ipsos ad comedendum tenuerit expensis mercatorum, solvat etolvere teneatur ille qui dictos servitores habuerit a duobus supra tertiam partem scoti unius mercatoris pro quolibet servitore quem habuerit a duobus supra.

De non veniendo contra ordinamenta officii Gazarie.

Statuimus et ordinamus quod aliqui mercatores, comiti, subcomiti, scribe, naucleri, marinarii, vogierii, stipendiarii, seu aliquae alie persone, cuius-

cumque conditionis existant, non audeant vel presumant modo aliquo qui dici vel excogitari possit ire, navigare, mittere seu mitti facere, portare seu portari facere in aliqua ex galeis que contra formam capitulorum et ordinamentorum officii Gazarie navigaret, aliquas merces seu mercantias vel mercimonia seu aliquas alias res, quocumque nomine appellentur, sub pena libr. 200 pro quolibet mercatore; libr. 50 pro quolibet comito, scriba, subscriba, etc.; lib. 10 pro quolibet nauclerio, et lib. 5 pro quolibet marinario, vogierio, stipendiario vel aliqua persona.

Quod mercatores possint portare unum capsionum super galeas.

Statuimus et ordinamus quod per singulos mercatores possit portari super galeas que navigabunt capsionum unum pro armis, in quo possint stare duo paria armorum cum cappelleto.

Item possint portare dicti mercatores super galeis res infrascriptas pro quolibet ipsorum.

De portando tria vella cotonina in galeis mercantie.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli domini seu conductores galearum de mercantia et cuiuslibet ipsarum teneantur et debeant portare seu portari facere in dictis galeis et qualibet ipsarum in suo viaggio vella tria de cotone, ad minus, bona et sufficientia, videlicet artimonum unum, terzarolo et pappafigus.

De naulis galearum taxandis ab officio Gazarie.

Statuimus et ordinamus, si contigerit ordinari passagium pro Romania vel Siria, quod officium Gazarie civitatis Ianue teneatur et debeat ordinare et taxare naulum quod patroni talium galearum petere, percipere, vel habere debuerint pro rebus et mercibus que verentur in ipsis galeis.

De eo quod a mercatoribus scapulis solvendum est.

Statuimus et ordinamus quod patroni aliquarum galearum de Romania vel Siria non audeant vel presumant accipi, vel accipi facere ab aliquo mercantie scapulo cum capsionum armorum eius, ultra libr. 10 ianuinarum. Si autem talis mercator haberet strumatum et unum famulum, vel duos secum, possint dicti patroni accipere vel ab ipso habere mercatore pro se, strumatio et famulo predicto usque in libr. 15 ianuinarum tantum et non ultra, sub pena libr. 25 ianuinarum.

Quod galee de Romania recedant, navigent et revertantur simul.

Statuimus et ordinamus quod galee de Romania teneantur et debeant ire, reddere et navigare simul;

Mon. Hist. patr. XVIII.

quarum galearum naula inter ipsarum galearum patronos debent esse communia et dividi inter ipsos, sub pena librarum 1000.

Quod fideiussores teneantur ad omnes tractatus officii Gazarie.

Statuimus et ordinamus quod domini seu patroni galearum, navium, cocharum, taridarum, lignorum navigabilium, qui prestabunt fideiussores seu securitates ex forma alicuius seu aliquorum capitulorum in hoc volumine contentorum, et omnes et singuli fideiussores et securitates ipsorum teneantur et sint obligati per illas promissiones et obligationes quas fecerint de omnibus et singulis que in presentibus capitulis continentur, quantum ad quoslibet eorum pertinent, perinde ac si specialiter ipsas promissiones et obligationes per predictos fecissent et presentia capitula seu ordinamenta sibi de verbo ad verbum expressa fuissent.

De fideiussoribus vel securitatibus approbandis.

Statuimus et ordinamus quod scribe qui fideiussores recipient a patronis, et maxime galearum, non expédiant ipsos nec aliquem ipsorum, nisi prius fuerint approbati ipsi fideiussores per priorem officii Gazarie cum uno ex sociis dicti officii vel per duos ex illis de dicto officio, saltem si prior non poterit haberi; et quod non habeatur vel intelligatur quod aliquis patronus observaverit ea que debuerit ex forma alicuius vel aliquorum capitulorum, nisi primo fideiussores fuerint approbati prout supra dictum est.

Quod singula officia Gazarie procedant adversus contrafactores sui temporis.

Statuimus et ordinamus, quod singula officia Gazarie teneantur et debeant diligenter inquirere et viriliter procedere contra quoscumque contrafacientes sui officii et ipsos condemnare, pro ut eidem officio melius videbitur, secundum formam capitulorum, tractatum et ordinamentorum sui officii, et teneantur singula officia Gazarie omnes et singulas condemnationes quas fecerint exigere et exigi facere cum effectu, ante quam ipsum officium seu officiales ipsius officii exeant ipsum officium, sub vinculo iuramenti et pena libr. 25 ianuinarum pro quolibet dictorum officialium et qualibet vice, irremissibiliter exigenda et applicanda pro dimidia operi portus et moduli et pro reliqua dimidia officio Gazarie; salvo tamen quod si dictum officium, seu officiales ipsius facerent ultimo mense temporis eorum aliquas condemnationes quas rationali causa exigere non possent ante exitum suum, ad quas nihilominus exigendas faciant eorum iuramento omne suum posse, non cadant nec propterea cecidisse intelligantur in dictam penam, imo huiusmodi condemnationes dicti ultimi mensis postea prompte et efficaciter exe-

759

quantur per aliud officium quod succedat infra menses duos a die eius introitus computandos sub pena predicta.

Et teneantur scribe dicti officii sub eadem pena denunciare continuo dicto officio et officialibus omnia et singula suprascripta, ut executioni mandentur, et etiam denunciare Salvatoribus portus et moduli, in casu quod dicti officiales negligentes essent in observando et exequendo premissa, et si expediens fuerit, Sindicatoribus Communis, et officiales predictos opportunis remediis compellant ad exequendum predicta tempore congruo.

Quod pene et condemnationes veniant in officium Gazarie.

Statuimus et ordinamus quod pene et condemnationes que exigentur vigore ordinamentorum seu capitulorum officii Gazarie veniant ut infra, videlicet pro sexta parte assignentur accusatori, si accusator affuerit et eligerit ipse accusator illam sextam partem habere: totum vero residuum dictarum condemnationum perveniat et pervenire debeat in officium Gazarie et officium Patrum Communis; que condemnationes expendi et erogari debeant per dictos officiales Gazarie et Patrum Communis in reparatione portus et moduli, detractis prius et ante omnia de dictis condemnationibus perveniendis in dictos dominos officiales Gazarie et Patrum Communis quibuscumque expensis fiendis per dictum officium Gazarie, si que expense deberet fieri per ipsum officium Gazarie; si autem accusator vel denunciator non affuerit vel notus non erit vel dictam sextam partem habere noluerit, perveniat vel pervenire debeat ipsa sexta pars in dictos officiales Gazarie et Patrum Communis, expendenda et eroganda in reparatione portus et moduli ut supra. Qui officiales Patrum Communis et Gazarie sint meri et puri exequutores dictarum condemnationum et penarum; semper tamen de ipsis penis et condemnationibus fiat et fieri debeat introitus et exitus per dictos officiales Gazarie et Patrum Communis, ut de ipsis, quandocumque opus fuerit, possit fieri et videri ratio et computatio; et si dicti officiales ut supra non observaverint vel in aliquo contrafecerint, sindicentur et sindicari debeant pro qualibet vice in libr. 200 ianuinarum.

De non portando super galeis aliquem forestatum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis patronus alicuius vasis, coche, galee, ligni de terris, de bandis seu oneris, vel alicuius ligni seu vasis navigabilis, vel qui [preerit] alicui ipsorum lignorum, vel vasorum navigabilium, non audeat nec presumat portare vel adducere in aliquo ipsorum vasorum navigabilium aliquem vel aliquos forestatum vel forestatos per dictum officium, vel ad eius notitiam seu mandatum, seu aliquem vel aliquos declaratum vel declaratos per ipsum officium, quod inciderit in aliquam

penam, seu penas pro eo quod non observaverit tractatus et capitula dicti officii vel aliquod eorum; et si quis ipsorum patronorum, ut supra, per omnia non observaverit seu in aliquo contrafecerit, teneatur et debeat solvere dicto officio nomine pene in pecunia numerata tantam quantitatem pecunie, quantum ille quem dictus patronus sic portasset vel re-duxisset in viaggio suo dare tenebatur officio supra dicto, allegatione seu excusatione qualiter pretermissa, dummodo denuntietur, ipsis patronis dictos forestatos.

Quod securitates durent usque ad sex menses.

Statuimus et ordinamus quod fideiussores et securitates navigandi qui dati sunt vel prestiti secundum formam alicuius capituli presentis voluminis pro aliquo ligno quod debeat navigare de Ianua usque ad portum Pisanum vel ab inde citra usque in Nicia, vel ab inde citra, durent et durare debeant et intelligantur et sint obligati a die qua fideiusserint, vel prestitite fuerint, usque ad menses sex tunc proxime venturos, nec compelli possint vel debeant aliqui patroni alicuius ligni navigantis seu navigare debentis in dictis eorum viaggiis, vel aliquo eorum pro eo quod rediissent Ianue cum dicto ligno, et postea recederent de Ianua pro eundo in dictis viaggiis, ad prestandum cautiones navigandi, nisi de sex mensibus; nec propterea intelligantur incidisse patroni in aliquas penas, non obstantibus aliquibus aliis capitulis presentis voluminis huic forte contrariis.

Quod ista capitula ad magistratus remotos extra Ianuam destinentur.

Statuimus et ordinamus quod presentium capitulorum exempla mittantur et mitti debeant, publicata sive signata, Potestati Chij, Peire, Consuli Caffe et Capitaneo Famaguste, Consulibus Trapesunde, Summiso: item in Sicilia et ad alias mundi partes, pro ut videbitur officio Gazarie, ne quis propter ignorantiam excusetur.

De parte quam habent capientes lignum inimicorum.

Si per homines alicuius galee vel ligni sive extolei galearum per Commune Ianue armatorum, aliqua navis, galea vel lignum captum fuerit, quod sit inimicorum Communis Ianue, vel in quo res hostium reperiantur, concedat et permittat magistratus, quod capta sint et capi poterint et faciat dare hominibus illorum navium, galearum vel lignorum quartam partem totius eius quod per eos captum fuerit ex inimicis; que pars quarta generaliter dividatur inter eos secundum consuetum modum; sed illi, usque in sex numero, qui primi prosilient vel ascendent navem, galeam vel lignum captum, habeant partes sex, alii autem sequentes post ipsos sex habeant.

Et si qui admiratus opposuerit se predictis vel ut supra non observaverit, vel contra ire presumpserit, vel aliter id quod predictis pervenerit ceperit, auferat magistratus ipsi admirato postquam id sibi constiterit libr. 200 ianuinarum, et nihilominus predicta fieri faciat, et compleri. Si quis vero comitus alicuius presumeret contra ire et ut supra non observaverit, condemnet eum magistratus in libr. 50 ianuinarum; si vero nauta contradiceret et prohiberet fieri aliqua predictorum, condemnetur in libr. 25; quas condemnationes faciat magistratus infra dies octo postquam sibi constiterit.

*De patronis per unam diem integram
in Caffa remansuris.*

Statuimus et ordinamus quod quilibet Ianuensis et qui pro Ianuense distinguatur et appelletur vel qui beneficio Ianuense gaudeat seu gaudere consueverit, dominus vel patronus alicuius galee, ligni vel barche seu alterius ligni navigabilis seu qui in aliquo dictorum lignorum partem habuerit vel iverit in mare majus seu in mare majus intraverit cum ipso ligno vel galea et quod mitti vel duci debeat ultra Caffa versus Orientem, teneatur et debeat ire ad Caffam, et ibi stare ad minus per diem unam, sub penis infrascriptis. Videlicet sub pena pro quolibet patrono cuiuslibet galee armate perparorum trecentorum auri et pro qualibet disarmata perparorum centum, et sub pena pro quolibet patrono cuiuslibet ligni portate mediorum quingentorum usque in mille perparorum centum, et a mille supra perparorum ducentorum, et pro quolibet ligno portate a quadringentis infra, perparorum quinquaginta; in quas penas incidat quilibet patronus cuiuslibet galee et ligni qui contrafecerit et ut supra non observaverit, qualibet vice qua contrafecerit.

Quilibet etiam patronus galee seu ligni navigabilis venientis de versus mare Tane, volentis venire in Romaniam teneatur et debeat cum ipsa galea et ligno similiter venire ad Caffam et stare ibi per diem unam ad minus, sub dictis penis.

*De pactis inter patronum et marinarios
observandis.*

Statuimus et ordinamus quod omnia et singula pacta et conventiones que fient inter patronos ex una parte et marinarios ex altera, scilicet in Ianua vel aliquo loco districtus, quando ipsi marinarii sese concordabunt, inviolabiliter debeant observari, non obstantibus his que infra dicentur; et scriba galee vel ligni, coche et cuiuslibet vasis navigabilis teneatur et facere et ponere in rubrica cartularii coche, ligni, et cuiuslibet vasis navigabilis; et idem intelligatur in omnibus locis extra districtum Ianue.

*Quod scribe galearum pro avariis
marinariorum non accipiant nisi ut infra.*

Statuimus et ordinamus quod scribe galearum de cetero possint et sibi liceat petere, recipere et habere pro avariis seu obventionibus marinariorum

soldos duos ianuinarum pro quolibet marinario, quolibet mense totius temporis ad quod se concordaverit, nec aliquid ultra possint vel debeant petere, exigere, recipere et habere, sub pena libr. 25 ianuinarum solvendarum per quemcumque scribam contrafacientem et exigendarum ab eo per dictum officium Gazarie in redditu quem in Ianua fecerint de illo viagio in quo seu pro quo contrafecisset ut supra; et ultra compellatur omnino et sine mora ad restituendum totum illud quod plus accepisset; et fiat preconisatio de predictis in bancis et aliis locis opportunis, ut sint cuique notoria.

De cartulario deponendo.

Statuimus et ordinamus quod quodcumque aliqua galea, navis, cocha seu aliud quodcumque vas navigabile navigare debuerit de extra portum Ianue vel aliquam partem districtus, antequam exeat de Ianua vel loco in quo armetur, patronus teneatur et debeat expresse facere fieri et scribi per scribam suum duo cartularia eiusdem continentie et tenoris, in quibus contineantur ordinate pacta et conventiones que habita et habite fuerint cum marinariis suis et quantitates pecunie quas receperint. Quorum cartulariorum duorum, unum aportet et dimittat penes officium Gazarie vel eius scribam, et alterum in se retineat ut in redditu sciri possit quid cum ipsis marinariis sit faciendum, et hoc sub pena libr. 50 ianuinarum, et ab inde supra usque in 100 ianuinarum, arbitrio dicti officii, exigenda pro quolibet galea, cocha et alio vase navigabili, applicanda pro dimidia dicto officio, et pro reliqua dimidia operi portus et moduli; et si forte scriba predictus foret culpabilis in predictis, compellatur per dictum officium ad participandum in dicta pena et ad solvendum dimidiam eius officio predicto; et si quis patronus ultra predicta de cetero dicta duo cartularia scribi et fieri non fecerit, et unum commissorum [non] dimiserit penes dictum officium vel eius scribam, pro ut supra dictum est, tunc in petitionibus seu querimoniis quas dictus patronus postea facere vel movere contra marinarios, socios et quoscumque stipendiatos suos, vel aliquem ipsorum occasione soldi vel stipendii eorum ex vigore cartularii, dicti navigii, de quo simile cartularium non fuisset depositum penes dictum officium, ut prefertur, non audiat nec audiri debeat per dictum officium Gazarie, neque per alium aliquem magistratum civitatis Ianue et districtus, nec ipsi patrono contrafacienti sic vel ut supra non observanti jus reddatur de predictis, imo denegatur auditus.

Predictum autem cartularium quod penes dictum officium remanere debet ut supra, affirmetur et affirmari debeat per comitem, sive naclerium et scribam, scilicet quod sit legale et verum.

*De uncis triginta biscocci dandis
singulis diebus marinariis.*

Statuimus et ordinamus quod quilibet patronus alicuius galee Ianuensis seu [qui] privilegio Iannensi

763

immunitate gaudeat, teneatur et debeat dare vel dari faciat cuilibet suo marinario uncias 30 biscoti qualibet die, et hoc sub pena libr. 100 ianuinarum, et ultra teneatur ad restitutionem biscoti quod deficeret patronus ad dandum marinario suo usque ad pondus predictum quolibet die defectus biscoti restituendi ut supra, et pena libr. 100, exigenda a quolibet patrono contrafaciente, de quo stetur et stari debeat cognitioni dicti officii.

*De capiendis marinariis
ad mensem XXX^a dierum tantum.*

Statuimus et ordinamus quod quilibet patronus Ianuensis, seu qui pro Ianuensi distinguatur, non audeat vel presumat accipere vel accipi facere aliquem marinarium, seu stipendiarium nisi ad annum de menses 12, ita quod menses non computentur nisi pro diebus triginta tantum, vel ad mensem de diebus 30, sub pena libr. 25 ianuinarum usque lib. 500, arbitrio dicti officii, et per patronum et marinarium stetur et stari debeat pactis factis et firmatis in Ianua inter ipsos, non obstantibus aliquibus aliis pactis et ordinamentis factis extra Ianuam et districtum, postquam galea, navis, lignum vel aliud vas navigabile de portu Ianue navigaverit.

De deposito marinariorum fiendo per patronum.

Statuimus et ordinamus quod quilibet patronus Ianuensis seu qui pro Ianuensi distinguatur seu qui gaudeat immunitate vel privilegio Ianuensi, teneatur et debeat facere depositum in una bona persona vel duabus, a libr. 100 usque in libr. 500, in arbitrio dicti officii, antequam galea, navis, lignum vel aliud vas naviget de portu Ianue, pro satisfaciendo marinariis ipsius patroni de eorum soldo quod eisdem restaret ad solvendum, seu quod eisdem fuisset retentum occasione alicuius laxæ seu iniuste vel irrationabilis causæ: et hoc sub pena libr. 100 usque in quingentis, in arbitrio dicti officii.

De non scaporando marinarios.

Statuimus et ordinamus quod aliquis patronus non possit, nec debeat per se vel per alium licentiare seu scaporare aliquem marinarium vel stipendiarium suum per totum tempus ad quod concordatus esset, si bene et legaliter serviret suo patrono sine defectu, nec in aliquo loco, excepto quam in Pisis, Neapoli, Trapana, Messana, Panormo, Nicia, Marsilia, Majorca, Peira et Famagosta, Valentia, Cadexe et Solucis; si quis autem patronus contrafecerit, teneatur et debeat dare cuilibet marinario scaporato alibi quam in dictis locis stipendium pro tot diebus pro quot concordatus fuisset, quibus venire possit ad unum dictorum locorum magis proximis illo loco in quo licentiatus et scaporatus fuisset; et ultra idem patronus teneatur eidem marinario dare et solvere denarios 12 ianuinarum pro

cibo et potu et pro expensis pro quolibet dictorum dierum ut supra.

Possit tamen patronus predictus licentiare et scaporare suos marinarios in Scio, sicut et pro ut in supradictis locis et quolibet eorum potest; salvo et reservato si marinarius ille qui foret licentiatus esset rixosus et inobediens patrono suo, de quo stetur et stari debeat iuramento nauclerii vel scribe vel comitis vel mercatorum existentium in vase, galea vel ligno, si mercatores essent, et in arbitrio cognitione et ordinatione dicti officii Gazarie; et salvo si patronus inveniretur alibi quam in predictis locis superius expressis causa reficiendi vel recaptandi cocham, galeam vel aliud vas, seu occasione siverni, vel alterius fortuiti casus, quibus non possit navigare, vel de ipso loco recedere, quod tunc, ipsis casibus reservatis ut supra, non obstantibus iis que superius dicta sunt, licitum sit patrono licentiare vel scaporare illum vel illos ex eis marinariis quos voluerit, solvendo cuilibet marinario soldum unum qualibet die pro tot diebus pro quot venire possit ad quolibet dictorum locorum rationabiliter magis propinquorum, et ultra omne id et totum quod eidem marinario restaret ad solvendum, seu ad habendum usque ad illam diem qua licentiatus fuisset; et presens capitulum non se extendat, nisi solum in vasis, que armabuntur in portu Ianue, vel districtu; et salvo quod per ista capitula non derogetur iuri patroni, quin consequatur solutionem a marinariis restantibus eidem ad solvendum, postquam reddierint portum Ianue, seu viaggium finiverint seu desarmaverint seu reddierint in illum locum districtus Ianue in quo patronus armaverit.

*Quod marinarii teneantur sequi viaggium ligni
in quo navigare debuerint.*

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli marinarii, nauclerii, ingressatores, comiti, scribe, subscribe, socii, calafati, magistri axie, filatores, tornatores, taverii, bytanii et quicumque alii officiales et soldum accipientes, cuiuscunque conditionis existant, alicuius navis, galee, ligni vel alterius navigii seu vasis navigabilis cuiuscunque conditionis existat, teneantur et debeant sequi viaggium illius navigii super quo se accordaverint cum patrono dicti navigii, nec de ipso viaggio seu navigio possint predicti vel aliquis predictorum remanere, et si remanserint, salvo forte pro occasionibus infrascriptis, vel aliqua eorum, habeantur vel haberi possint et debeant pro fugitivis, et teneantur ad restitutionem totius stipendii et mutui quod habuissent et ultra ad rationem de duobus tria totius dicti stipendii et mutui quod habuissent, de quo stetur et stare debeat scripture cartularii dicti navigii; salvo quod si antequam navigium recederet de portu Ianue vel alio loco districtus eiusdem in quo dictum navigium armaretur, predicti vel aliqui eorum vellent de ipso viaggio remanere, omne id et totum quod ab eo occasione dicti viaggii habuissent, et ultra sold. 5 ianuinarum pro qualibet libra totius

quod habere debuissent a dicto patrono pro uno anno, videlicet si habere debuissent libr. 80, teneantur dare patrono florenos 20, plus et minus pro ut habere debuissent, vel deberent; et ultra si predicti vel aliqui predictorum in portu Ianue vel alio loco in quo dictum navigium armaretur servivissent, dictus patronus eisdem officialibus et marinariis vel alicui eorum in aliquo nomine teneatur; quam restitutionem proxime dictam teneantur et debeant facere cum effectu antequam de dictis locis navigium predictum naviget vel recedat, aliter habeantur pro fugitivis secundum formam capitulorum presentium. Liceat tamen predictis officialibus et marinariis et cuilibet eorum, non obstantibus antedictis, restituere denarios quos habuissent a dicto patrono, seu domino dicti navigii, vel aliquo alio dictorum officialium, vel officiali et quolibet alio, sine aliqua pena vel additione ex causis inscriptis et qualibet earum, videlicet causa infirmitatis evidentis, mortis, transductionis videlicet, de qua probetur coram aliquo magistratu Ianue, detentionis carceris ad instantiam alicuius occasione alicuius debiti, de quo debito appareat instrumentum vel publica scriptura, et in aliis supradictis sit et remaneat presens capitulum firmum et validum pro ut iacet.

Quod scriba teneatur scribere infra quod tempus recedere debet lignum et notificare marinariis.

Statuimus et ordinamus quod quilibet scriba cuiuscumque navigii seu vasis navigabilis teneatur et debeat scribere et notare per ordinem in cartulario navigii cui fuerit scriba, quod deponere teneatur ad presens officium Gazarie, rubrica in qua continentur clare facta et conventiones que facta erunt inter patronum et marinarium seu patronos et marinarios ac socios et alios officiales, et omnia alia que necessaria sunt et facere tenetur et debet iuxta ordinationes officii Gazarie, et specialiter scribere et notare debeat in dicta rubrica, ad quem locum dictum viaggium navigare debuerit, et infra quod tempus ipsum navigium recedere et navigare debet, quod quidem tempus teneatur notificare et legere vulgari sermone cuilibet marinario, et hoc sub pena libr. 25 ianuinarum abinde supra usque in 500, arbitrio dicti officii et per ipsum officium exigenda et huiusmodi scriba contrafaciente, aut non observante, ut supra, postquam dictum navigium de portu Ianue recesserit; et si infra dictum tempus notificatum ut supra non recedat liceat cuilibet marinario, ipso termino transacto et transactis quindecim diebus a die finiti termini, restituere si voluerint, absque metu alicuius pene, mutuum et soldum quod accepissent occasione illius viaggii antequam navigium naviget et recedat, salvo Dei, maris et gentium iusto impedimento, arbitrio dicti officii Gazarie.

Quod marinarii teneantur sequi patronum.

Statuimus et ordinamus quod quilibet marinarius seu soldum accipiens sit et esse debeat obbediens patrono suo, et ipsum teneatur et debeat sequi ad

quascumque partes ire voluerit, dummodo eidem bene solvatur ab eo de eius stipendio, et si contrafecerit habeatur pro fugitivo, et teneatur ad restitutionem totius stipendii quod habuisset a patrono pro ipso viaggio, et ultra ad rationem de duobus tria; salvo quod aliquis marinarius non sequatur suum patronum in cursum vel in devetum, de quo stetur et stari debeat pronuntiationi et sententie officio Gazarie, et salvo etiam quod quilibet marinarius postquam serviverit soldum et mutuum quod accepisset teneatur et debeat prestolari patronum usque in dies 15 ad sibi respondendum, et de novo dandum soldum sive stipendium ipsis patrono et marinariis cum classe existentibus in loco in quo posset sibi satisfacere, reficere, seu de novo dare soldum, quibus quidem diebus transactis existentibus in loco predicto apto et congruo ad solvendum, arbitrio officii Gazarie et eisdem non reffectum suum soldum, seu de novo sibi solutum sit licitum eisdem sine metu alicuius pene a servitio dicti patroni recedere.

Quod marinarii et calafati laborent, gwaitent et faciant ut eis impositum fuerit.

Statuimus et ordinamus quod quilibet marinarius seu soldum accipiens, et quilibet magister calafatus sit laborans, teneatur et debeat gwaitare, laborare et facere secundum quod ei iniunctum et preceptum fuerit per patronum suum seu officialem eiusdem, et non possit aliquis descendere et dormire in terra sine licentia patroni; et si quis contrafecerit, auferatur eidem contrafacienti a soldo usque in solidis 5, secundum quod videbitur patrono; quorum dimidia sit officii Gazarie, et reliqua sit operi portus et moduli; et teneatur patronus et eius scriba de predictis rationem reddere dicto officio et pecuniam que ex inde procedat in virtutem dicti officii ponere et assignare intra dies 15 a die adventus ipsius in Ianua que fecerit de predicto viaggio, sub pena libr. 25 ianuinarum; et ultra quilibet calafatus, magister axie seu laborator qui non fuerit continue et quotidie ad laborandum in galea, cocha seu ligno, seu patroni seu domini a quo soldum seu stipendium vel pecunia occasione operis vel magisterii accepisset, quando necesse erit et ei impositum fuerit per patronum, vel eius scribam, vel officiales, ammittat iornatam illam in qua non fuerit vel non fuisset ad laborandum, scilicet ad eandem rationem pro rata eius quod habet in mense vel in anno, et ultra pro quolibet magistro qui non fuerit inventus dormivisse in cocha, galea, vel ligno, facta cercha et crida per trombetam etiam facta quod nullus audeat dormire in terra sed dormiet quilibet in galea, etiam ammittat iornatam et eidem retineatur per patronum ad rationem predictam; que iornate tam magistrorum quam marinariorum sint in totum dicti patroni.

Quod aliquis marinarius non rixetur.

Statuimus et ordinamus quod aliquis marinarius seu soldum accipiens, cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel presumat modo aliquo facere aliquam

brigam, vel rumore in aliquo vase navigabili; cuius vasis patrono liceat, et dictos marinarios cadellare moderate et specialiter correctione necessaria debita et convenienti. Si quis autem marinarius vel soldum accipiens in aliquo ligno, cocha vel galea, seu vase navigabili, percusserit vel vulneraverit aliquem vulnere, vel percussione, [et] percussus vel vulneratus membrum ammittat vel interfectus sit, teneatur et debeat patronus ipsum ligare et immusellare et ducere sub bona custodia et personaliter tradere et consignare in virtutem domini Potestatis vel iudicis maleficiorum et in virtute illius magistratus, qui pro Ianuense distinguatur, constitutus esset sibi magis proximum.

De non inferendo iniuriam vel violentiam patrono.

Statuimus et ordinamus quod aliquis comitus, subcomitus, scriba, subscriba, nauclerius, vigerius, marinarius, stipendiarius non possit, audeat vel presumat modo aliquo facere vel inferre insultum vel iniuriam vel violentiam alicui suo patrono, domino vel ductori galee, coche, navis, ligni vel alterius vasis navigabilis, nec ipsum vel ipsos dimittere seu relinquere ex ipsis contra ipsius patroni voluntatem, nec ex ipsis galeis, cochis, vel vasibus aliquid explorare, seu iisdem eas auferre, nec facere contra ipsos patronos coniuram vel cospiracionem, sub pena capitis. Que si fecerint et probari potuerint per idoneas probationes, procedatur et procedi debeat contra ipsos contrafacientes per dominum Potestatem et eius curiam, et iudicem ad maleficia deputatum, ad dictam penam capitis, si personaliter habere potuerint; si autem habere non potuerint, ponantur in banno et forestatione de civitate Ianue et districtu, de quo et qua exire non possint nisi primo solverint quilibet eorum Comuni Ianue libr. 1000 ianuinarum et ultra, secundum formam capitulorum loquentium de predictis, et ultra sint et habeantur pro fugitivis pro toto ipso viaggio.

De non extrahendo lignum non ferratum.

Statuimus et ordinamus quod aliquis patronus Ianuensis, seu qui pro Ianuense distinguatur vel appellatur, seu qui gaudeat immunitate, privilegio vel conventionione Ianuensium, non audeat vel presumat extrahere vel extrahi facere de civitate Ianue portu vel districtu, aliquam cocham, navem, lignum, galeam vel aliud vas navigabile cuiuscumque honeris existat, nisi primo eis apposita fuerint ferra ordinanda per officium Gazarie secundum formam capitulorum dicti officij.

Quod pro tribus diebus restantibus ad solvendum marinarii nichil petant. Nec pro tantumdem patroni a marinariis repetere nichil possint.

Statuimus et ordinamus quod si quis marinarius seu stipendiarius alicuius navigij vel vasis navigabilis deberet reficere vel restituere causa sui stipendij,

mutui, vel soldi quod habuisset a domino seu patrono dicti vasis ab una die usque in tres abinde infra, et e converso, si dominus vel patronus dicti vasis debeat reficere alicui marinario seu stipendiario occasione alicuius stipendij, mutui vel soldi alicuius occas ab una die usque in tres, ut supra, eo casu patronus marinario ad aliquam restitutionem faciendam propterea non teneatur.

Ne quis ponat res non necessarias in coperta.

Si quis patronus, scriba, subscriba, comitus, subcomitus, officialis, solius, marinarius alicuius galee armate posuerit in coperta aliquas res vel merces, quam victualia sibi necessaria et vestes sibi necessarias, incidat in penam quilibet ex predictis et quilibet vice a librarum 5 usque in 50, arbitrio officij Gazarie; qua pena etiam puniatur quisquis dictas res portasset vel portari fecisset in coperta; et ne ullo unquam tempore talis ordo oblivioni mandetur, teneatur et debeat officium Gazarie, sub pena sindicamenti, presentem capitulum denuntiare et legere vel legi facere patronis et scribis galearum, quando prestabunt suas securitates; qui patroni et scribe galearum teneantur et debeant presentem capitulum publicatum in scriptis accipere, et illud tempore sui recessus in galea inter chiurram et marinarios legere et vulgare; et officium Gazarie ultra hoc teneatur in principio introitus eius officij presentem capitulum voce cintraci facere preconare.

Quod navigia facta in locis extraneis ferrentur.

Statuimus et ordinamus quod aliquis Ianuensis vel qui pro Ianuense distinguatur seu qui beneficio privilegio vel immunitate Ianuensium gaudeat in aliqua mundi parte qui construi fecerit aliquod navigium in aliquo loco in quo non sit consul vel magistratus Ianuensium vel in dicto loco dictum eius navigium fuerit oneratum, non audeat vel presumat modo aliquo qui dici vel excogitari possit de ipso loco recedere nisi primo fecerit dictum navigium ferrare vel ferra apponere per officiales dicti navigij secundum ordinem officij Gazarie, sub pena infrascripta videlicet librarum quinquaginta ianuinarum pro quolibet navigio unius coperte et librarum centum pro quolibet navigio duarum copertarum et librarum centum quinquaginta ianuinarum pro quolibet navigio trium copertarum. Salvo et specialiter reservato si dictum navigium veniret ad civitatem Ianue vacuum vel iret ad onerandum in aliquo loco in quo esset consul vel magistratus Ianuensium, tunc et eo casu possit cum dicto navigio navigare ad loca supradicta et in ipsis locis facere et observare ea que continentur in capitulis et ordinamentis officij Gazarie et ultra, non obstantibus supradictis. Si quis fuerit repertus navigare cum aliquo navigio cum ferris non nitidis, cadat et cecidisse intelligatur in penam contentam in dictis capitulis. Similiter si ferra dicti navigij non essent apposita ubi deberent secundum ordinem dicti officij

Gazarie. Et teneantur patroni ipsorum navigiorum, postquam Ianue applicuerint, ipsa ferra facere revideri per officiales ad hoc constitutos si fuerint apposita pro ut debent secundum ordinem predictum vel non.

*Ordo ferrandi ligna et ne extrahantur
nisi sint ferrata.*

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona Ianuensis vel que pro Ianuensi distringatur (*sic*) vel appellatur, vel que gaudeat aliquo beneficio, privilegio, conventionem et immunitate Ianuensium, non audeat vel presumat extrahere vel extrahi facere de portu Ianue vel de aliquo loco districtus Ianue qui sit a Corvo usque Monacum, aliquam cocham, lignum vel galeam vel aliquod aliud vas navigabile copertum, nisi primo in eo vel eis apposita fuerint et apponantur ferra affixa et marcata scilicet a quolibet latere unum per illos qui ad hoc deputati sunt vel fuerint per officium Gazarie, sub penis infrascriptis, videlicet:

pro qualibet cocha trium copertarum, librarum mille ianuinarum;

pro qualibet cocha duarum copertarum, librarum quingentarum;

pro quolibet ligno navigabili unius coperte, panfilo, galea, exceptis galeis de Sciria, (*sic*), Romania et Flandria, libras quinquaginta et ab inde supra usque in ducentos, arbitrio dicti officii.

Predicti autem coche, ligna et galee, exceptis predictis de Siria, Romania et Flandria, quando ferrari debebunt per illos qui ordinati fuerint ad ferrandum mensurentur et mensurari debeant in sua altitudine et ferrentur ut infra, videlicet:

Quelibet cocha trium copertarum mensuretur in sua altitudine, computato orlo ipsius coche quod orlum detur eisdem de parmis sex, et sic mensurata ferretur et ferrari debeat. Ita quod tertia pars totius dicte altitudinis et tertia pars unius parmi cuiuslibet decene remaneat super aquam et ad dictam mensuram affigantur duo ferra, scilicet unum a quolibet latere, ad medium dicte coche.

Quelibet cocha duarum copertarum ferretur et mensuretur in dicta forma dando eidem coche orlum et parmis quinque; cochis vero seu navibus baonnensibus apponantur et apponi debeant ferra affixa et marchata per modum quod tertia pars altitudinis dictarum cocharum baonnensibus (*sic*) in qua ponentur seu posita erunt dicta ferra remaneant super aquam, computato orlo vivo quod sit et esse debeat de parmis quinque scilicet in cochis duarum copertarum, et de parmis sex in cochis trium copertarum, et ad illam mensuram modo et forma affigantur duo ferra cuilibet coche baonnensi, scilicet unum a quolibet latere ad medium dicte coche tantum. Alia vero ligna de terris et de orlo ferrentur et ferrari debeant ad quintam partem. Ita quod quinta pars de vivo remaneat super aquam, et non intelligantur ipsis galee de Romania, Siria vel Flandria.

*Quod patronus det in scriptis mercatores
et de inquisitoribus elligendis.*

Statuimus et ordinamus quod quilibet patronus cuiuslibet navis, coche et ligni teneatur et debeat dare in scriptis officio Gazarie mercatores suos, ex quibus possint eligi duo ad videndum et perquirendum, si dicta vasa navigabunt cum ferris nitidis ab aqua, tam in eundo quam in redeundo.

Et si non haberent mercatores, teneantur dare in scriptis dicto officio illos qui non sunt ad stipendium dicti patroni; si vero omnes essent ad stipendium dicti patroni, debeant nominare scribam et comitum, si comitum haberent, qui sub iuramento per eos coram dicto officio corporali prestito, sint et esse debeant inquisitores dictorum vasorum ut supra; et si dicta vasa deberent onerari alibi quam in Ianua, tunc consul Ianue existens in eum locum in quo dictum vas onerari deberet, eligere debeat mercatores predictos, ipso consule semper observante ordinem predictum, pro ut descriptum est supra; si vero non esset ibi consul, tunc patronus mox debeat eligere duos ex mercatoribus, sive magis digniores.

Si vero mercatores non haberet, eligere debeat mercatores, nauclerium vel comitum et scribam, qui sub eorum sacramento perquirere debeant si vas navigabile [sit] nitidum a ferris. Patronus autem habere debeat litteras a dicto consule, quod fuerit ferratum, cum nominibus mercatores suorum electorum per dictum consulem, transmittendas per eum dicto officio, et simili modo teneatur scribere patronus, si ipsos mercatores elegerit, cum nominibus ipsorum et in quo loco elegerit. Qui mercatores teneantur et debeant sollicite et diligenter perquirere si vasa predicta navigabunt nitida ut supra, et scribere officio seu rescribere prout invenerint, scriberint vel noverint, infra octo dies postquam Ianuam venerint, aut infra ipsum tempus officio mercantie Peire a die qua Peiram applicuerint, et hoc sub pena libr. 100 ianuinarum pro quolibet dictorum mercatores.

*Quod non navigetur cum ligno cuius ferra
non sint nitida ab aqua.*

Statuimus et ordinamus quod aliquis patronus Ianuensis, seu qui pro Ianuense distringatur (*sic*), seu qui gaudeat aliquo beneficio, capitulo seu immunitate Ianue, seu ductor alicuius vasis navigabilis, non audeat vel presumat navigare cum aliquo vase navigabili quod non sit nitidum a ferris suis ab aqua nec ducere ad navigandum dictum vas nec ipsum vas navigare non nitidum a dictis ferris ab aqua, sub penis infrascriptis, exigendis per dictum officium a dicto patrono sic contrafaciente et per ipsum patronum et fideiussores suos solvendis de propria pecunia ipsius vel ipsorum et non de ratione comuni navigii seu vasi patronizati, nec participes dicti navigii delinquentis et condemnati cogi et molestari valeant quoquomodo ad instantiam dicti patroni ad contri-

buendum in aliquo cum ipso in eisdem condempnationibus seu penis subscriptis, videlicet pro quolibet navigio seu vase portate minarum quingentarum et ab inde infra, libras quinquaginta Ianue.

Pro quolibet navigio seu vase portate minarum mille et ab inde infra, libr. 100 Ianue.

Pro quolibet alio navigio, vase seu cocha maioris portate minarum mille, libr. ducentarum Ianue pro qualibet coperta dicti navigii seu coche.

In quas penas patronus predictus et fideiussores eius tociens cecidisse intelligantur et ab eis premisse pene seu condempnationes exigantur ut supra, quotiens navigium sic contrafaciens oneraverit et exoneraverit quocumque viagio.

De mensuris galearum Romanie et Syrie.

Statuimus et ordinamus quod omnes [et] singule galee que de cetero fient et fieri debebunt, navigando armate ad partem Romanie vel Sirie, et ultra Sciciliam (*sic*), et dictis locis versus occidentem, que dicuntur galee subtiles, fieri et esse debeant de mensuris infrascriptis; videlicet in longitudine de roda in rodam de goys seu brachiis 54; per carenam in longitudine de brachiis sive cubitis 40; de plano ad lansam rectam de palmo medio aperiat palmos 11 et quartas tres; in altitudine de palmis tribus; in medio palmos 16 et terciam partem unius palmi; in altitudine de palmis 6; in medio appareat palmos 8 et terciam partem unius palmi; in boca aperiat palmos 20 et medium palmum; de popa veniendo versus prodam in goys 4 et dimidio palmos, 6; de popa veniendo versus prodam in goys 9; in altitudine de palmis 3, aperiat palmos 9 et dimidium, in goys 8, in 10 de popa versus prodam; in altitudine de palmis 3, aperiat palmos 15, de proda in goys 4 et medium; in altitudine de palmis 3, palmos 5 et quartas tres, de proda veniendo versum popam; in altitudine de palmis 3, aperiat palmos 9, et quartam partem unius palmi, in goys 18; in altitudine de palmis 3, aperiat palmos 15 et quartas tres.

Statuimus decernentes quod fieri debebunt ad popam et ad prodam bene armate et quod habeant dicte galee et quelibet ipsarum portam seneschalchi, numerando de lata mastra de popa eundo versus prodam ad latas decem et septem, et scandellare de popa usque ad dictam portam.

Quod ligna de orlo et taride ferrentur.

Statuimus et ordinamus quod ligna et taride ferrentur et ferrari debeant hoc modo de cetero, videlicet quod lignum et tarida mensurentur in medio ad lensam rectam et inventa altitudine ligni vel taride silicet ipsius vivi tunc ferrum unum in quolibet latere ipsius ligni seu taride, videlicet in medio ponatur clavelur et affigatur per mensuratores et ferratores dicti officii taliter quod, computata vera altitudine vivi ipsius ligni seu taride, videlicet in medio ferra predicta ponantur ad palmum unum et quar-

tam partem alterius palmi pro qualibet decena palmorum vivi dicti ligni seu taride, et ad eandem rationem pro rapta dicte altitudinis nec inde ipsa ferra abmoveantur. Et cum ipsis ferris nitidis semper ab aqua sic navigent et navigare debeant dicta ligna et taride, sub penis comprehensis in capitulis dicti officii loquentibus de predictis.

Quod marinarii, officiales et socii se recolligant in galeis.

Statuimus et ordinamus quod quodcumque aliqua galea vel alia armata de longo cum tribus hominibus ad banchum suum, que de cetero in civitate Ianue armabitur se parare voluerit et debuerit de portu Ianue causa eundi in Ripariam Ianue pro suo viagio faciendo, et dixerit la *bona parolla*, tunc omnes et singuli marinarii, officiales et socii dicte galee concordati ad soldum ipsius galee, teneantur et debeant se recogliere et recoglisse et ascendisse super ipsam galeam, et ad serviendum in ipsa, soldum suum infra diem tertium ex tunc proxime venturum computandum ab illa die qua fuerit dicta la *bona parolla*, et super ipsa galea stare et servire; absque eo quod ipsi marinarii, officiales et socii vel aliquis eorum se non recoglierint, vel ut supra non ascenderint in galeam, infra terminum supradictum dierum 3, et propterea transactis diebus tribus quodcumque ascenderint, vel se recoglierint in galea in portu Ianue vel extra ipsum portum in Riparia, non intelligantur ipsi marinarii, officiales et socii vel aliquis ipsorum servare soldum quod receperint pro stipendio et servitio dicte galee, quousque patronus ipsius galee cum dicta galea de Riparia et districtu Ianue se parabit pro eundo in viaggium suum.

Quod patronus non recedat nisi habet in galea homines octoginta.

Statuimus et ordinamus quod aliquis patronus alicuius ex supradictis galeis armatis ut supra, non recedat, nec recedere possit aut debeat de portu Ianue cum galea sua, nisi habuerit in ipsa galea ad servitium eiusdem homines 80, ad minus, sub pena libr. 50 ianuinarum pro quolibet patrono contrafaciente.

Quod de Ianua et districtu extrahi vel ibi aduci non possint propterea merces infrascriptas.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona civis seu districtualis Ianue vel extranea, cuiuscumque conditionis existat, non possit nec debeat audeat vel presumat modo aliquo vel ingenio extrahere mittere portare, seu portari extrahi vel mitti facere per se vel aliam personam interpositam pro se, de civitate Ianue vel aliqua terra seu loco districtus Ianue que vel qui sit a Corvo usque Monacum aliquas res vel merces ex mercibus infrascriptis per terram tantum vie: Co-

rallum, Safranum, Tellas de Rens, Tellas de Libereto, Tellas de Campania, pro ipsis rebus et mercibus vel aliqua ipsarum deferendis portandis vel mittendis ad aliquam terram seu locum extra districtum Ianue, nec etiam possit vel audeat quoquomodo ut supra dicere vel mittere aut aduci vel mitti facere ad dictam civitatem Ianue vel ad districtum, per terram tantum ut supra, de aliqua parte seu loco qui sit extra districtum Ianue aliquas res vel merces ex mercibus infrascriptis, videlicet Setam, Speties cuiuscumque manerici, Brazille, Lacam, Endicum, Incensum et Ceram cuiuslibet manerici, sub pena soldorum quinque ianuinarum pro qualibet libra precii seu valimenti rerum vel mercium predictarum de quibus contrafieret vel esset ut supra contrafactum. In quam penam incidat et incidisse intelligatur ex nunc pro ut ex tunc quilibet persona que contra predicta vel aliquid predictorum fecerit aut inventa fuerit contrafecisse, et qualibet vice. Et sit licitum cuicumque persone contrefacientes accusare, et habebit quartam partem dicte pene que ab huiusmodi contrafacientibus exigitur.

Quod in navigio dormiatur donec fuerit exoneratum.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli patroni quarumcumque navium, cocharum et quorumlibet lignorum seu panfilorum, que de cetero applicuerint in portu Ianue, oneratarum rebus et mercibus subtilibus et grossis, sale, lignamine, alumine, grano, vino, uva, garoulea, corceis et lana et quibuscumque aliis rebus et mercibus cuiusvis generis sint, teneantur et debeant in eorum (vasis) specialiter dormire tempore nocturno, et tenere et habere cum eis similiter ad dormiendum in dicto vase scribam, nauclerium et ingressatorem ac alios marinarios infrascriptos; que dormitio fiat per tantum tempus quanto tota mercantia exonerata fuerit in dicto vase. Videlicet, quilibet patronus alicuius vasis unius coperte debeat dormire et tenere usque ad dictum tempus, ut supra, marinarios 16, nauclerium, scribam, ingressatorem, ita quod in summa sint homines 18.

Quilibet vero patronus alicuius vasis duarum copertarum debeat dormire et tenere usque ad dictum tempus in dicto vase, marinarios 21, nauclerium, scribam, ingressatorem, ita quod sint homines 25.

Quilibet patronus alicuius coche trium copertarum debeat dormire et tenere in dicta cocha usque ad dictum tempus ut supra marinarios 31, nauclerium, scribam, ingressatorem, ita quod sint in summa homines 35; sub pena, pro quolibet patrono non dormiente in dicto eius vase, qualibet nocte totius temporis supradicti, florenorum 10 auri, qualibet vice seu nocte; pro quolibet scriba non dormiente in dicto vase, florenorum 3 auri, qualibet nocte; pro quolibet marinario non dormiente aut deficiente causa patroni, dictus patronus incidat in pena floreni unius, cui dimidia sit patroni, et alia dimidia officio Gazarie. Predictae autem pene, nonobstantibus predictis, sint et fiant maiores in arbitrio dicti officii Gazarie.

Quod patronus se presentet ut fiant cercatores in suo navigio.

Statuimus et ordinamus quod alicuius patronus navis, panfili, seu ligni cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel presumat cum dicto vase suo se parare de aliquo loco sive portu ubi fuerit oneratum, nisi primo se presentaverit coram consule Ianuensi ibidem existenti, et nisi prius ibidem fuerint cercatores in dicto viaggio, sub pena a libr. 10 usque 200 ianuinarum arbitrio dicti officii Gazarie. Ne quis etiam patronus alicuius vasis non audeat vel presumat se parare de aliquo loco cum dicto suo vase onerato, nisi fuerit nitidum a ferris iuxta ordines dicti officii, sub penis in dictis officiis declaratis.

Quilibet vero consul Ianuensis in quocumque loco extraneo sit pro consule Ianuensi teneatur et debeat facere in quolibet vase navigaturo et se paraturo de eo loco in quo fuerit consul, duos cercatores, sive inquisitores ex melioribus, qui fuerint in dicto vase, et de illis, si fuerint, qui fecerint onus caricum dicti vasis; qui duo cercatores debeant inquirere navigium in quo fuerint, imo videbunt si nitidum erit a ferris pro ut debet, qui duo etiam debebunt per eorum literas notificare dicto officio Gazarie; si non invenerint dictum vas nitidum a ferris; et casu quo in dicto vaso non essent cercatores, tunc dictus consul debeat facere unum vel duos ex illis qui erunt in dicto loco, qui sic electus, vel electi debeant dictum vas diligenter inquirere si nitidum a ferris erit ut supra; et si nitidus esset, tunc dictus consul hoc per litteras suas dicto officio notificare predicta: dictus autem consul notificare debeat sub pena a libr. 10 usque in libr. 200 ianuinarum, arbitrio dicti officii.

Dictum autem officium Gazarie et eius scriba teneatur et debito iuramenti omnia predicta notificare per litteras singulo anno in itinere navigiorum de mensibus ianuarii, februarii et marcii, et prius si prius commode posset esse, consulibus illorum locorum seu partium in quibus navigia Genuensia carrigantur, et specialiter consulibus Sibillie, Cadexe, Neapolis, Curcie et omnibus illis existentibus in insula Sicilie.

Quod aliquis non extrahat de Ianua navigium in quo non sint infrascripta furnimenta.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona Ianuensis vel que pro Ianuense distringatur, seu que privilegio immunitate Ianuensium in aliqua mundi parte gaudeat, non audeat vel presumat modo aliquo qui dici vel excogitari possit extrahere de portu Ianue vel de aliquo loco districtus eiusdem aliquam navem, cocam seu aliquod aliud vas navigabile cuiuscumque conditionis existat in qua seu in quo non sint furnimenta, res, sarcia et alia infrascripta, sub penis infrascriptis ex nunc moderatis et ordinatis, videlicet:

In qualibet navi seu cocha portate minarum duodecim milium sint et esse debeant res infrascripte.

Ancore primo XVI, scilicet septem de cantariis novem pro qualibet et sex de cant.^{is} decem pro qualibet et tres de cant.^{is} tresdecim pro qualibet, sub pena pro qualibet ancora deficiente librarum quinquaginta Ianue.

Agumine XVIII, scilicet octo de mora, sex pro afferrando et quattuor de media sarcia vel plus, sub pena pro qualibet librarum quinquaginta Ianue.

Proexii quattuor de mora, et hoc sub pena librarum vigintiquinque Ianue pro quolibet deficiente.

Sparcine quattuor de mora, sub pena libr. vigintiquinque Ianue pro quolibet deficiente.

Amantem unum, sub pena libr. decem ianuinarum.

Magistram novam unam, sub pena librarum trecentarum Ianue.

Magistram unam aliam de media sarcia et plus, sub dicta pena.

Bonetas duas, scilicet unam novam et aliam de media sarcia et plus, sub pena pro qualibet boneta deficiente libr. centum Ianue.

Antenas duas bonas carexatas pro respectu et unum calle bonum de medio, sub pena libr. quinquaginta Ianue pro qualibet deficiente.

Homines in summa octuaginta, inter quos sint balistarii boni et sufficientes quindecim, qui habeant pro quolibet ipsorum balista duo bona cum eorum armis, marinarii quadraginta quattuor et famuli XXI, sub pena pro quolibet homine deficiente libr. quinquaginta ianuinarum.

Coiratias, cervelerias, collaria, pavexia, tot quod est numerus dictorum marinariorum et famulorum, sub pena soldorum viginti pro qualibet et quolibet deficiente.

Balista tot quod est dimidia dictorum balistariorum, sub pena florenorum duorum pro quolibet balista deficiente.

Veretonorum capsie viginti octo, illius bonitatis cuius sunt capsie veretonorum Communis, sub pena florenorum duorum pro qualibet capsia deficiente inter que sit tertia pars de soldatis.

Lancearum goascultarum duodene quatuordecim, sub pena librarum duarum pro qualibet duodena deficiente.

Lanceas longas quinquaginta, sub pena soldorum viginti pro qualibet deficiente.

Et in casu quo iret in Frandriam, tallis navis vel cocha portate minarum duodecim milium, habeat et habere debeat tallis navis balistarios bonos et sufficientes quindecim, cum eorum armis et balistis ultra summam predictam.

Si vero navis vel navigium esset de portata minarum decem in undecim milium, habeat et sint in ea vel eo arbores et antenas duas idoneas et sufficientes.

Item ancere bone idonee et sufficientes in summa quindecim, de cantarata bona idonea et sufficienti, sub pena librar. quinquaginta pro qualibet deficiente.

Agumenas in summa decem et septem, scilicet sex de mora, sex pro afferrando et quinque de media

sarcia, sub pena libr. quinquaginta ianuinarum pro qualibet deficiente.

Proexia quinque, tres scilicet de mora et duo de media sarcia, sub pena libr. vigintiquinque ianuinarum pro quolibet deficiente.

Amantem unum novum, sub pena libr. decem ianuinarum.

Sparcinas tres, unam de mora et duas de media sarcia, sub pena libr. triginta ianuinarum pro quolibet deficiente.

Magistras duas, scilicet unam novam de mora et aliam de media sarcia, sub pena libr. trecentarum Ianue pro qualibet deficiente.

Bonetas duas, scilicet unam novam et aliam de media sarcia, sub pena libr. 100 ianuinarum pro qualibet deficiente.

Vellum de medio unum bonum et sufficiens, sub pena libr. quinquaginta ianuinarum.

Antenas duas bonas carexatas pro respectu, sub pena libr. quinquaginta ianuinarum.

Calle unum de medio, sub pena librarum decem ianuinarum.

Homines in summa septuaginta quinque, inter quos sint balistarii boni et sufficientes duodecim, marinarii xxxiii, famuli triginta, sub pena librarum quinquaginta ianuinarum pro quolibet homine deficiente.

Coiratias, cervelerias, collaria et pavexia tot quot est numerus dictorum marinariorum et famulorum, sub pena soldorum viginti Ianue pro quolibet et qualibet deficiente.

Balista tot quot est dimidia dictorum balistariorum, sub pena florenorum duorum auri pro quolibet deficiente.

Veretonorum capsie xviii, in quibus sit tertia pars de soldatis, sub pena florenorum duorum pro qualibet capsia deficiente.

Lanceas goascultas duodenas duodecim, sub pena soldorum quadraginta pro qualibet duodena deficiente.

Lanceas longas quinquaginta, sub pena soldorum viginti pro qualibet deficiente, et in casu quo iret in Frandriam ut supra cum rebus subtilibus, habeat ultra summam supradictam balistarios quatuordecim bonos et sufficientes cum eorum armis et balistis bonis et sufficientibus, sub pena librarum quinquaginta Ianue pro quolibet.

Et si navis vel navigium esset de portata minarum octo milium in novem milibus, habeat et sint in ea vel eo ut infra.

Ancore in summa quattordecim, scilicet sex de cantariis octo pro qualibet et quinque de cantariis novem pro qualibet et tres de cantariis undecim, sub pena librarum quinquaginta pro qualibet deficiente.

Agumenas in summa sexdecim, scilicet sex de mora, sex pro afferrando, et quattuor de media sarcia, sub pena librarum quinquaginta pro qualibet deficiente.

Proexia tria de mora et unum de media sarcia, sub pena libr. viginti quinque Ianue pro quolibet deficiente.

Amantem unum novum, sub pena librarum decem ianuinarum.

Sparcinas tres de mora et unam de media sarcia, sub pena librarum vigintiquinque Ianue pro qualibet defficiente.

Magistras duas, silicet unam de mora, aliam de media sarcia, sub pena librarum trecentarum pro qualibet defficiente.

Bonetas duas, silicet unam novam et aliam de media sarcia, sub pena libr. centum ianuinarum pro qualibet defficiente.

Vellum de medio unum bonum.

Antenas duas bonas carrezatas pro respectu et unum calle de medio, sub pena librarum quinquaginta Ianue pro qualibet defficiente.

Homines in summa septuaginta, inter quos sint boni et sufficientes balistarii decem cum eorum armis et balistis bonis, marinarii xxxxiij, famuli xviiij, sub pena libr. quinquaginta Ianue pro quolibet homine defficiente.

Coiratias, cervelerias, collaria et pavexia tot quot est numerus dictorum marinariorum et famulorum, sub pena soldorum viginti Ian. pro quolibet et qualibet defficiente.

Balista tot quot est dimidia dictorum balistiarum, sub pena florenorum duorum auri pro quolibet defficiente.

Veretonorum capsie xxiij, in quibus sit tertia pars de soldatis, sub pena florenorum duorum pro quolibet capsia.

Lancearum goascultarum duodenas tresdecim, sub pena soldorum quadraginta pro qualibet duodena.

Lanceas longas quadraginta quinque, sub pena soldorum viginti pro qualibet.

Et in casu quo iret in Flandriam ut supra cum rebus subtilibus, habeat ultra summam supradictam balistarios duodecim bonos cum eorum armis bonis et balistis, sub pena librar. quinquaginta pro quolibet.

Cocha vero vel navigium de portata minarum septem milium in octo milibus habeat et habere debeat et sint in ea vel in eo ut infra.

Ancoras bonas idoneas et sufficientes de canterata sufficienti tresdecim, sub pena libr. quinquaginta Ianue pro qualibet defficiente,

Agumenas quindecim, silicet sex de mora, quatuor de media sarcia et quinque pro afferrare, sub pena libr. quinquaginta Ian. pro qualibet defficiente.

Amantem unum bonum, sub pena libr. decem ianuinarum.

Sparcinas quattuor, silicet duas de mora et duas de media sarcia, sub pena librarum viginti quinque Ianue pro qualibet defficiente.

Proexia iiii^{or}, silicet duo de mora et duo de media sarcia, sub pena librarum viginti quinque pro quolibet defficiente.

Magistras duas, silicet unam de mora, aliam de media sarcia, sub pena librar. centum Ian. pro qualibet defficiente.

Vellum unum de medio bonum.

Ancoras duas bonas carrezatas pro respectu, sub pena libr. quinquaginta Ianue.

Calle unum de medio, sub pena libr. decem Ianue.

Homines sexaginta quinque in summa, inter quos sint balistarii boni et sufficientes decem, cum eorum armis et balistis bonis, marinarii xxxx, famuli quindecim, sub pena librar. quinquaginta ianuinarum pro quolibet homine defficiente.

Coiratias, cervelerias, collaria et pavexia tot quot est numerus dictorum marinariorum et famulorum, sub pena soldorum viginti ianuinarum pro quolibet et qualibet defficiente.

Balista tot quot est dimidia dictorum balistrorum, sub pena florenorum duorum auri pro quolibet.

Capsie veretonorum viginti, in quibus sit tertia pars de soldatis, sub pena florenorum duorum pro qualibet capsia.

Lancearum goascultarum duodenas decem, sub pena soldorum quadraginta pro qualibet duodena.

Lanceas longas quadraginta, sub pena soldorum viginti pro qualibet defficiente.

Et in casu quo iret in Flandriam cum rebus subtilibus, habeat ultra summam predictam balistarios duodecim bonos et sufficientes cum eorum armis et balistis sufficientibus, sub pena librarum quinquaginta Ianue pro quolibet defficiente.

Cocha vero vel navigium de portata minarum sex milium in septem milibus habeat et habere debeat et sint in ea vel eo ut supra.

Arbores bonos et sufficientes cum earum antenis.

Ancoras idoneas bonas et sufficientes de canterata sufficienti duodecim, sub pena libr. quinquaginta pro qualibet defficiente.

Agumenas xiiii^m, silicet sex de mora, quatuor de media sarcia et quatuor pro afferrare, sub pena libr. quinquaginta pro qualibet.

Proexia quinque, silicet duo de mora et tria de media sarcia, sub pena libr. viginti quinque pro quolibet defficiente.

Sparcinas iiii^{or}, duas de mora et duas de media sarcia, sub pena librarum ducentarum Ianue.

Amantem unum novum, sub pena libr. decem Ianue.

Magistras duas, unam de mora et aliam de media sarcia, sub pena librarum ducentarum Ianue pro qualibet defficiente.

Bonetas duas, unam de mora et aliam de media sarcia, sub pena libr. centum Ianue pro qualibet defficiente.

Antenas duas bonas carrezatas pro respectu, sub pena librar. quinquaginta Ianue.

Calle unum de medio, sub pena libr. decem Ianue.

Homines sexaginta in summa, inter quos sint balistarii boni et sufficientes cum eorum armis et balistis decem, marinarii quadraginta quatuor, famuli xvi^m, sub pena librar. quinquaginta Ianue pro quolibet defficiente.

Coiratias, cervelerias, collaria et pavexia tot quot est numerus dictorum marinariorum et famulorum, sub pena soldorum viginti Ianue pro quolibet et qualibet defficiente.

Balista tot quot est dimidia dictorum balistariorum, sub pena florenorum duorum auri pro quolibet defficiente.

Veretonorum capsie xvi^{cim}, inter quas sit tercia pars de soldatis, sub pena florenorum duorum auri pro qualibet capsia.

Lanceas longas triginta quinque, sub pena soldorum quinque pro qualibet.

Lancearum goascultarum duodenas decem, sub pena soldorum quadraginta Ianue pro qualibet duodena defficiente.

Et in casu quo iret ad partes Flandrie cum rebus subtilibus, habeat ultra summam predictam balistarios bonos et sufficientes cum eorum armis et balistis decem, sub pena librarum quinquaginta pro quolibet defficiente.

In cocha vero, nave, ligno, pansilo seu alio vaso navigabili de portata minarum quinque milium in sex milibus sint et esse debeant ancore, sarcia, vella, antene, homines, balistarii et arma subscripta, videlicet:

Arbores boni et sufficientes cum suis antenis bonis et sufficientibus.

Ancore xi^{cim}, bone et sufficientes de cantarata sufficiente, sub pena libr. quinquaginta pro qualibet defficiente.

Agumine xii^{cim}, silicet quinque de mora tres pro afferrando et iii^{or} de media sarcia, sub pena librarum quinquaginta pro qualibet defficiente.

Proexia quatuor, silicet duo de mora et duo de media sarcia, sub pena libr. vigintiquinque pro quolibet defficiente.

Sparcine quatuor, silicet due nove et due de media sarcia, sub pena libr. duodecim pro qualibet defficiente.

Amantem unum novum, sub pena libr. decem Ianue.

Magistre due, silicet una nova et alia de media sarcia, sub pena librarum centum Ianue pro qualibet defficiente.

Antene due bone et sufficientes carrezate pro respectu, sub pena librarum vigintiquinque Ianue pro quolibet defficiente.

Calle unum de medio, sub pena librarum decem Ianue.

Homines quinquaginta duo, inter quos sint balistarii boni et sufficientes cum eorum armis et balistis octo, marinarii quadraginta, famuli xiiii^{cim}, sub pena librarum quinquaginta ianuinarum pro quolibet defficiente.

Coiratie, cerveleria, collaria et pavenses tot quot est numerus dictorum marinariorum et famulorum, sub pena soldorum viginti Ianue pro quolibet et qualibet defficiente.

Balista tot quot est dimidia dictorum balistariorum, sub pena librarum quinque Ianue pro quolibet defficiente.

Veretonorum capsie duodecim, inter quas sint capsie tres de soldatis, quinque de asario et quatuor de ferro, sub pena librarum quinque Ianue pro quolibet defficiente.

Lance longe iii^a, sub pena soldorum quinque ianuinarum pro qualibet defficiente.

Lance goasculte duodene decem, sub pena soldorum iii^a pro qualibet duodena defficiente.

Et in casu quo aliqua navis de dictis portatis iret vel navigaret ad partes Flandrie cum rebus subtilibus, teneatur patronus illius navigii habere ultra summam supradictam balistarios bonos et sufficientes duodecim cum eorum armis et balistis bonis et sufficientibus, sub pena librarum quinquaginta Ianue pro quolibet defficiente.

In qualibet vero cocha, nave, ligno, pansilo seu aliquo alio vase navigabili portate minarum quatuor milium in quinque milibus sint et esse debeant ancore, sarcia, vella, antene, homines, balistarii et arma infrascripta, videlicet:

Ancore decem, silicet unam de cantariis novem, aliam de cantariis septem et quatuor de cantariis sex, sub pena librarum quadraginta pro qualibet defficiente.

Agumenas undecim, silicet quinque de mora, tres pro afferrando, et tres de media sarcia, sub pena librarum quadraginta ianuinarum pro qualibet defficiente.

Proexia tria et sparcine tres de mora et unam de media sarcia, sub pena librarum duodecim pro qualibet defficiente.

Amantem unum novum, sub pena librarum quinque ianuinarum.

Magistras duas, silicet unam novam et aliam de media sarcia, sub pena librarum centum ianuinarum pro qualibet defficiente.

Bonetas duas, unam novam et aliam de media sarcia, sub pena librarum quinquaginta Ianue pro quolibet defficiente.

Antenas duas bonas carrezatas pro respectu et unum calle de medio bonum, sub pena librarum vigintiquinque Ianue pro qualibet defficiente.

Homines quadraginta quinque, inter quos sint balistarii boni et sufficientes septem, qui habeant balistas duas bonas cum eorum armis bonis et sufficientibus.

Marinarii xxv, famuli xii, sub pena pro quolibet homine defficiente librarum quinquaginta ianuinarum.

Coiratie, cervelerie, collaria, pavexia tot quot est numerus dictorum marinariorum et famulorum, sub pena pro quolibet et qualibet defficiente soldorum viginti Ianue.

Balista tot quot est dimidia dictorum balistariorum, sub pena florenorum duorum auri pro quolibet.

Veretonorum capsie decem, illius bonitatis cuius sunt ille Comunis, sub pena florenorum duorum pro qualibet capsia, inter quas sit tercia pars de soldatis.

Lancee longe triginta, sub pena soldorum quinque Ianue pro qualibet defficiente.

Lancee goasculte duodene octo, sub pena soldorum quadraginta pro qualibet duodena deficiente.

Et in casu quo aliqua navis vel aliquod aliud vas ex dictis portatis iret vel navigaret ad partes Flandrie, tunc et eo casu teneatur patronus illius navigii icturi ad dictas partes habere in dicto navigio ultra summam predictam balistarios septem, bonos et sufficientes cum duabus balistis et cum eorum armis bonis et sufficientibus, sub pena librarum quinquaginta Ianue pro quolibet balistario deficiente dum dictum vas habeat raubam subtillem et non alio modo.

In nave vero, ligno vel pansilo et quolibet alio vase navigabili de portata minarum trium milium in quattuor milibus sint et esse debeant furnimenta subscripta:

Ancore bone et sufficientes secundum capacitatem navigii sex, sub pena librarum viginti quinque Ianue pro qualibet deficiente.

Agumene septem, inter quas sint duo de mora, duo pro afferrando, et tres de media sarcia, sub pena librarum viginti quinque pro qualibet deficiente.

Proexia, duo unum de mora, aliud de media sarcia, sub pena librarum decem Ianue pro quolibet deficiente.

Sparcine duo, unam de mora, aliam de media sarcia, sub pena libr. decem pro qualibet deficiente.

Magistre duo, una bona, alia de media sarcia, sub pena librarum decem pro qualibet deficiente.

Antene peciorum trium pro respectu, sub pena librarum decem.

Homines xxv, inter quos sint balistarii boni et sufficientes iij^{or}, marinarii quindecim, famuli sex, sub pena librarum viginti pro quolibet deficiente.

Coiratie ii^{li}, 20, cervelerie 20, ii^{li}, collaria 20^{li}, pavenses 20, ii^{li}, sub pena soldorum viginti Ianue pro quolibet et qualibet deficiente.

Balista tria bona et sufficientia, sub pena librarum trium Ianue pro quolibet deficiente.

Veretonorum capsie quinque, inter que maior pars sit de azarie vel soldatis, sub pena librar. trium Ianue pro qualibet deficiente.

Lancee longe ii^{li} 20, sub pena soldorum quinque pro qualibet deficiente.

Lancee goasculte duodene 4^{or}, sub pena librar. duarum pro qualibet duodena deficiente.

Et in casu quo aliqua navis, lignum, pansilum, vel aliquod aliud vas navigabile de portatis supradictis iret ad partes Flandrie, sint et esse debeant in dicto vase, ultra res homines et furnimenta predicta, balistarii boni et sufficientes 4^{or} cum suis armis et balistis, sub pena librarum viginti quinque ianuinarum pro quolibet deficiente, et ultra antene due pro respectu carrezate, sub pena librar. vigintiquinque ianuinarum.

Et in casu quo vas aliquod de portatis esset latinum de duobus arboribus, sint vella tria inter que sit unum bonum et alia de media sarcia computata mezana.

*De hiis qui recesserint de portu Ianue
absque ea quod fuerint cercati.*

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli patroni quaruncumque cocharum et quoruncumque lignorum seu pansilorum habeant et habere debeant in eius navigio arborem bonum et sufficientem cum duabus anthenis, sub pena librarum centum usque in quingentas arbitrio officio Gazarie, et non audeant vel presumant de portu Ianue vel districtu se parare cum aliquo navigio de portatis per capitula ordinatis, nisi primo fecerint cercari dictum navigium per cercatores dicti officii deputatos ad inquirendum si in dicto navigio sunt homines, arma et alia necessaria prout per dicta capitula sunt specificata.

Quilibet vero patronus seu eius scribe debeat se presentare coram dicto officio ad denuntiandum prout se expedire vult ad hoc ut dictum officium possit mittere suos cercatores ad inquirendum arborem et alia necessaria sui navigii sub pena librarum quingentarum Ianue.

Et quicumque accusabit aliquem contrafacientem in aliquo supradictis habeat quartam partem condemnationis et tenebitur secretus; et intelligatur quod quando patroni navigiorum portatarum illarum de quibus in capitulo posito sub rubrica « Quod aliquis non extrahat de Ianua navigium in quo non sint infrascripta furnimenta » fit mencio, habuerint apodixiam expeditionis a scriba officii Gazarie, intelligatur tunc et eo casu quod fecerint observaverint et habuerint omnia contenta in dicto capitulo. Ita quod aliqua persona non possit postea contra eos aliqua occasione habere regressum nec procedi per dictum officium.

Quod sclavi super navigiis non leventur.

Statuimus et ordinamus quod aliquis patronus cuius galee de Romania vel Siria armate ad tres remes ad banchum, cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel presumat sclavum vel sclavam levare causa eos adducendi vel portandi ab insula Chij citra, sub pena libr. 25 ianuinarum pro quolibet, vel qualibet adducto vel portato contra formam predictam, et si quis scriba, comitus vel officialis dicte galee in ipsa posuerint, vel poni aut onerari fecerint aliquem vel aliquam sclavum vel sclavam sine licentia patroni, incidant in pena libr. 25 ianuinarum.

Possit tamen dictus patronus, non obstantibus supradictis, in dicta galea eius levare et portare cuilibet mercatori secum venienti sclavum unum, tamen quem ipse mercator ducere possit pro famulo.

In navigiis vero navigantibus cum sclavis per partes mundi diversas, aliquis patronus Ianuensis vel qui pro Ianuensi distinguatur, vel qui beneficio Ianuensium gaudeat in aliqua mundi parte, cuiuscumque conditionis et status existat, non audeat vel presumat modo aliquo quod dici vel excogitari pos-

sit, in aliqua mundi parte onerare, ponere vel in dicto vase secum ducere vel portare sclavos vel sclavas ultra numerum infrascriptum, sub pena libr. 10 ianuinarum pro quolibet sclavo vel sclava onerato, posito vel adducto ultra dictum numerum pro ipsis portandis, vel adducendis ab insula Tenedi partium Romanie citra, in aliqua mundi parte, et hoc non obstante aliquo capitulo, statuto ac ordinamento in contrario condito seu facto; numerus autem ultra quem portari non potest, est ut infra.

Videlicet quia patronus vasis unius coperte, cuiuscumque conditionis existat, possit et ei liceat et in dicto vase ponere, onerare et ducere sclavos vel sclavas, aut inter sclavos et sclavas 30 et non ultra.

Patronus vasis duarum copertarum possit et ei liceat in dicto vase onerare et ducere sclavos et sclavas 45 et non ultra.

Patronus vasis trium copertarum possit et ei liceat in dicto vase ponere vel adducere sclavos et sclavas 60 et non ultra. Possint tamen dicti patroni, et quilibet eorum, licenter elevare in dictis eorum vasis cuilibet mercatori naviganti cum eis sine stipendio sclavum unum masculum, qui non computetur in numero supradicto, absque eo quod intelligatur eos propterea in pena aliqua incidisse.

Salvo et reservato quod quilibet patronus cuiuscumque vasis navigabilis, in quo non existat aliquod quodvis onus, excepto sale et saburra et que pro onere non habeantur, possit et ei liceat in dicto eius vase ponere, onerare, portare et adducere tantam quantitatem dictorum sclavorum et sclavarum de quanta idem patronus melius videbitur et placebit, absque eo quod intelligatur ipsum patronum ob hoc in aliquam penam incidisse.

Teneatur autem et debeat officium Gazarie, sub pena sindicamenti, in adventu cuiuslibet navigii deferentis sclavos vel sclavas, mittere ad dictum navigium et diligenter inquisitionem facere de predictis, et si invenerit aliquem patronum contrafecisse in predictis vel aliquo predictorum, condemnet et condemnare teneatur et debeat ipsos patronos in penis supradictis.

De questionibus inter patronos et fideiussores marinariorum.

Statuimus et ordinamus quod fideiussores marinariorum, sociorum et aliorum stipendiariorum cuiuscumque conditionis existant, teneantur et obligati sint dictis patronis solum de illa et tanta pecunie quantitate, quanta et que sibi fuerit mutuata in civitate Ianue sive in eo loco ubi marinarii, socii et stipendiarii; de qua scilicet quantitate dicti fideiussores dictis patronis semper obligati sint donec per ipsos marinariorum, socios et stipendiarios fuerint observata omnia promissa in cartulario scribe navigii in quo navigio dicti stipendiarii navigare debebunt.

Et pro predicta quantitate mutuata in Ianua et ad rationem de duobus tria, si per ipsos marinariorum fuerint contrafactum, dicti fideiussores possint semper astringi

per patronos et procuratores eorum donec per principales fuerint observata promissa in cartulario dicti navigii. Non obstante aliqua obligatione que fuisset facta per ipsos fideiussores in cartulario dicti navigii, et intelligatur omni alio capitulo huic contrario derogatum expresse.

De ordine ballarum et mercium obligatarum galeis navigaturis.

Statuimus et ordinamus, quod balle panni et merces, de quibus infra expresse dicetur, sint et esse ac remanere debeant obligate galeis de Romania tam eundo quam redeundo; que balle fiant ut sub per ordinem exprimetur. Videlicet

Jhioloni	pecie	septem	ballam	unam
Beovais	pecie	septem	ballam	unam
Bruges	pecie	septem	ballam	unam
Malinges	pecie	septem	ballam	unam
Tornai	pecie	sex	ballam	unam
Novaiasti	pecie	sex	ballam	unam
Pavexii vel cantaria ii rotulo nn.	pecie	sex	ballam	unam
Saye de Bruges	pecie	octo	ballam	unam
Saye de Cam	pecie	sex	ballam	unam
Scarlata fine	pecie	sex	ballam	unam
Cartosona	pecie	octo	ballam	unam
Beses	pecie	octo	ballam	unam
Cadi	pecie	septem	ballam	unam
Stameli vel cantaria ii rotulo nn.	pecie	sex	ballam	unam
Cotrai	pecie	septem	ballam	unam
Borselle Magni	pecie	septem	ballam	unam
Borsellini	pecie	septem	ballam	unam
Buoli computata volia in qua erit involiatus	pecie	decem	ballam	unam
Ruani	pecie	decem	ballam	unam
Viro	pecie	octo	ballam	unam
Odonarda	pecie	octo	ballam	unam
Valentines	pecie	novem	ballam	unam
Zeves	pecie	octo	ballam	unam
Parisini	pecie	septem	ballam	unam
Sandovis	pecie	octo	ballam	unam
Lingoa de ocha	pecie	octo	ballam	unam
Bernai	pecie	octo	ballam	unam
Populengi	pecie	decem	ballam	unam
Camine precio libr. xiii vel ab inde infra	pecie	septem	ballam	unam
Medie lane	pecie	xi	ballam	unam
Alii panni de media lana	pecie	septem	ballam	unam
Florentini vel cantaria ii rotulo nn.			ballam	unam
Panni de Moncia	pecie vii cum dimidia		ballam	unam
Panni Anglici in latitudine parmorum trium in 3 1/2 ad rationem de qualibet pecia canne	xii			usque

pecie XIII - ballam unam, et si dicti panni fuerint in torsellis et non in balla, solvat volia pro media pecia et non ultra.

Item telle, item cendati, item stamegno, item pelisarie cuiuscumque manerici. Item safranum. Item ambra. Item corallum, item argentum et aurum.

In reditu vero de Romania Ianuam, species cuiuscumque manerici. Rochairani, rocasini, seta cuiuscumque manerici, panni de auro cendati, vai, ermellini, leticcie, braccine, lacca, endego, incensum, cera cuiuscumque manerici, aurum et argentum, perle et lapides preciosi.

De manifestando veram portatam navigiorum.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli patroni sive conductores navium, cocharum, panfilorum vel galearum seu quorumcumque navigiorum qui sint de portata seu capacitate minarum duarum milium et ab inde supra, qui et que sint vel pro tempore futuro fuerint in portu Ianue, volentes exire seu navigare de dicto portu causa eundi vel navigandi ad quascumque mundi partes, teneantur et debeant, antequam de dicto portu recedant vel velificent, dicere et manifestare cercatoribus vel fereatoribus dicti officii iuxtam et veram portatam ipsorum navigiorum, et in casu quo aliquis patronus ad hec contrafecerit, incidat in pena soldorum duorum pro qualibet mina, usque ad quantitatem de qua suum navigium esset de maiori portata seu capacitate quam non dixisset vel non manifestasset cercatoribus supradictis.

Salvo et sane intellecto quod, quantum usque in quinque pro centenario portate seu capacitatis ipsorum navigiorum, non intelligatur dictos patronos seu conductores vel aliquem ipsorum contrafecisse nec in dictam penam incidisse; ymo quicumque de maiori quantitate contrafecerit incidat in penam supradictam, ita et taliter quod quicumque ut supra contrafecerit non possit gaudere beneficio seu compensatione dictorum quinque pro centenario, ymo intelligatur esse condemnatus in dictis soldis duobus pro qualibet mina usque ad tantam quantitatem de quanta navigium suum esset de maiori portata vel capacitate; et que pena taliter dividatur et applicetur, videlicet quarta pars ille persone que accusaverit vel denunciaverit dicto officio aliquem contrafacientem, et residuum dicte pene sit dicti officii; etiam sane intelligatur quod ipse patronus qui contrafecisset non possit contribuere cum suis participibus penam quam pro dicta causa solvisset velolvere deberet, ymo ipse proprius ipsam penamolvere teneatur de suo proprio.

Quod alicui scribe navigii participi in navigio non credatur.

Statuimus et ordinamus quod alicui scribe cuiuscumque navigii seu ligni qui sit particeps in quolibet modo in navigio, in aliquo non credatur, nec eius

dicto stetur ad instantiam patroni contra aliquem vel aliquos mercatores vel marinos navigii predicti; in reliquis autem remaneat et adhibeatur dicto scribe fides, pro ut et solitum fuit et est, non obstantibus predictis.

Quod aliquis non immisceat nec societatem faciat cum aliquo Saraceno.

Statuimus et ordinamus quod aliquis Ianuensis, civitatis Ianue et districtus, vel qui pro Ianuensi distinguatur vel appelletur, cuiuscumque conditionis existat, non audeat vel presumat modo aliquo quod dici vel excogitari possit, per se vel per interpositam personam pro eo, se associare cum aliquo Saraceno, domino vel rectore, mercatore vel aliquo alio de progenie ipsorum, cuiuscumque conditionis status existat; vel in aliquo navigio vel occasione ipsius vel in eo participare pro aliqua parte cum aliquo ex predictis recoligendo; sive associare aliquem ex eis in aliquo navigio alicuius ipsorum Saracenorum, pro aliqua parte et librarum; sub pena vallimenti dicti navigii, auferrenda per dictum officium a contrafaciente quolibet et qualibet vice. Pro qua pena intelligantur fore obligata omnia bona talis contrafacientis habita et habenda, nec non omnia bona et securitatum predictorum prestitarum pro ipsis, et ipse securitates, dicto officio Gazarie; de qua pena nihil diminuatur nec diminui possit; et valeat aliam penam imponere prout eidem melius videbitur, arbitrio ipsius, et ipsam penam exigere.

Aliquis autem patronus Ianuensis, vel qui pro Ianuensi distinguatur vel appelletur, cuiuscumque vasis navigabilis existat, non audeat vel presumat modo aliquo vel ingenio qui dici vel excogitari possit, levare, onerare seu levare facere vel permittere sub dicto vase aliquem Saracenum, nec etiam aliquam alicuius ipsorum mercem cuiuscumque conditionis seu manerici existat, in aliquo loco vel terra dictorum Saracenorum, causa ipsum vel ipsam deferendi seu ipsam deferri faciendi super dicto vase vel loco ad locum et terram dictorum Saracenorum, et etiam , et excepto ambasciatorem, sindicum vel nuntium, sine licentia et mandato illustrissimi domini Ducis et Consilii, seu d. Potestatis, vel capitanei Cipri vel sui Consilii; sub pena librarum millia duo ianuinarum pro quolibet vase seu navigio unius coperte, et librarum quatuor millia ianuinarum pro quolibet vase seu navigio duarum copertarum, et librarum millia sex ianuinarum pro quolibet vase seu navigio trium copertarum, auferenda a quolibet contrafaciente et qualibet vice qua contrafecerit, sine aliqua diminutione; immo possit semper dictum officium aliam penam imponere, prout ei videbitur arbitrio suo.

Aliquis autem mercator Ianuensis, seu qui pro Ianuensi distinguatur vel appelletur, cuiuscumque conditionis existat, per se vel alium in se, non audeat vel presumat modo aliquo quod dici vel excogitari possit, accipere vel recipere ab aliquo ex su-

pradictis Saracenis aliquam acomendationem, mutuum vel depositum, vel societatem contrahere cum eo, vel alterius cuiuscumque generis contractum facere vel inire, tam monete quam alterius cuiuscumque generis contractum facere seu mercimonii, vel rei vel alterius cuiuscumque mercis, cuiuscumque conditionis existat pro ipsis, acomendatione, societate, mutuo vel deposito, vel quolibet alio quod procederit ex quocumque alio contractu, extrahendis et secum deferendis de aliquo loco vel terra dictorum Saracenorum ad aliquas mundi partes, causa mercandi et negotiandi vel alterius cuiuscumque occasione faciendi de ipsis et cum ipsis acomendatione, societate, mutuo vel deposito et aliis predictis, vel etiam quacumque alia ratione, occasione vel causa, que dici vel excogitari possit de iure vel de facto; sub pena totius eius de quo dictus mercator se sociasset vel immiscuisset cum dictis Saracenis vel aliquo ex eis, occasionibus supradictis, vel aliqua ex eis; et in casu quo dictum officium non esset plene informatum de supradicta societate vel immissione, sit in arbitrio, voluntate et electione dicti officii ponere illam penam de qua eidem melius videbitur.

Sit tamen licitum cuicumque mercatori vel alie cuicumque persone Ianuensi vel que pro Ianuensi distinguatur vel appelletur, cum dictis Saracenis vel aliquo ex eis seu eorum, in terris vel locis eorum, toto tempore quo dictus mercator in illis steterit vel moram fecerit, mercari, negotiari, implicare, vendere, vel alienare et omnia demum facere occasione predicta, prout eidem mercatori melius videbitur et placuerit; dum tamen non audeat vel presumat dictus mercator recedere de dictis locis vel terris, quin in primo fuerit in concordia cum dictis Saracenis, et se cum ipsis vel altero ipsorum expedierit et absolverit ac quitaverit de omnibus iis que cum eis vel altero eorum facere habuisset quomocumque et qualitercumque occasione predicti, vel aliqua ex eis, sub pena predicta.

Salvo et reservato, non obstantibus supradictis, quod predicta locum non habeant, nec se extendant ad partes maris; salvo et reservato, et non obstantibus supradictis, quod si aliqua persona Ianuensis vel que pro Ianuensi distinguatur vel appelletur, que hinc retro se immiscuisset vel sociasset vel facere habuisset, et ad presens facere haberet cum dictis Saracenis vel aliquo ex eis, occasionibus supradictis, vel aliqua earum vel aliqua alia que dici vel excogitari possit, teneatur et debeat facere et curare ita et taliter quod, infra annos decem proxime venturos a die publicationis presentium capitulorum, se expedierit et expedita sint a dictis Saracenis, et cum ipsis vel altero ipsorum ad finem pervenerit de omnibus supradictis; sub pena predicta, quarum omnium supradictarum penarum quarta pars sit accusatori, et tenebitur privatus, et alia quarta pars officio Gazarie et reliqua dimidia operi portus et moduli; et de predictis, missis cridis per civitatem Ianue et locis consuetis et specialiter in bancis, quater scilicet in anno.

De favore et auxilio dandis officio Gazarie.

Statuimus et ordinamus quod Potestas Ianue, suique iudices et officiales et circa et quicumque alii magistratus, rectores et officiales presentes et futuri, atque persone singulares civitatis Ianue, Ripariarum et totius districtus, in quacumque mundi parte existant, precise teneantur et debeant, ad requisitionem vel mandatum dicti officii Gazarie, sive ore tenus sive in scriptis, semper et quatenus fuerint requisiti, eidem officio dare et prestare prompte et cum effectu auxilium, consilium, fortiam et favorem ipsorum, ad dictum officium bene et viriliter faciendum, exercendum et exequendum in omnibus; et etiam attendere et observare et executioni mandare omnia et singula que per ipsum officium facta, tractata, ordinata, declarata et sententiata fuerint; aliqua allegatione et accusatione vel oppositione in contrarium penitus non admissa, non obstante aliquo capitulo, statuto, vel ordinamento Communis condito vel condendo, quacumque verborum generali vel spetiali ligatione ligato, etiam si in eo contineretur: « aliquo alio capitulo non obstante. »

De non navigando naves Catalananas vel Castellanas.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona Ianuensis seu que pro Ianuense distinguatur, dicatur vel appelletur, seu que gaudeat aliquo privilegio, beneficio vel immunitate Ianuensium, non audeat nec presumat per se vel alium palam vel secrete seu alio quovis colore quesito in aliqua mundi parte emere, naulizare seu conducere aliquam navim, cocham seu aliquod aliud vas navigabile alicuius Castellani seu alicuius alterius nacionis a terris et dictione regis Aragonum ultra versus Occidentem; nec ipsa navigia emere, salvo si pro maiori parte essent armata Ianuensibus; nec etiam super ipsis navigare seu merces ponere vel onerare navigando ipsa navigia ultra insulam Sicilie versus Orientem, sub penis infrascriptis: videlicet, pro quolibet naulizatore seu conductore vel navigante seu emente, florenorum quingentorum auri boni et juxti ponderis, et ultra viginti quinque pro centenario valoris mercium et raubarum oneratarum et positarum super ipsis navigiis contra formam presentis capituli. Quarum penarum quarta pars sit accusatoris, et relique tres quarte partes applicentur operi portus et moduli civitatis Ianue; et predicta locum non habeant in navigiis iam naulizatis seu conductis.

Quod patroni non portent debitores sibi denunciatos.

Statuimus et ordinamus quod quicumque patroni quorumcumque navigiorum quibus denuntiatum fuerit per aliquos magistratus quod portare non debeant aliquos debitores sive debentes aliquibus, de quibus eisdem patronis fuerit denuntiatum, teneantur obedire et non elevare illum vel illos de quibus

fuerit eisdem patronis denuntiatus, sub pena solvendi vel satisfacendi illis de quibus fuerit de illis denuntiatus recipere debere illud quod dicti debitores debent, seu teneantur, seu declarati fuerint dare debere illis ad quorum instantiam fuerit dictis patronis denunciatus; et predicta locum intelligantur si et quando eisdem patronis denuntiatus fuerit ante tres dies quam incipiant navigare.

Ne ferratores, cercatores et similes navigiorum habeant aliquod ab aliquo ultra salarium ordinatum.

Statuimus et ordinamus quod duo officiales super inquirendo, ferrando vel mensurando navigia, qui electi sint vel in posterum elligentur, non audeant vel presumant possint vel debeant modo aliquo vel ingenio qui dici vel excogitari possit, aliquo publice vel occulte per se ipsos vel interpositam personam pro eis, petere, habere vel in aliquo quovis colore quesito recipere ab aliquo patrono, domino, scriba vel particeps alicuius navis, galee, ligni vel panfili vel alicuius alterius vasis navigabilis, vel ab aliqua alia persona pro eis, aliquam quantitatem pecunie seu rerum magnam vel parvam sive aliquod donum, tributum vel manariam, aliqua ratione, gratia vel consuetudine, occasione dicti eorum officii vel alia aliqua ratione vel occasione, dicto eorum officio durante; vel et aliquam promissionem de eisdem dando aliquam pecunie quantitatem, donum, tributum vel manariam recipere; ymo solum dicti officiales sint et remaneant taciti et contenti de ipsorum provisione et salario quam et quod habent anno singulo ab officio Gazarie, quod est de florenis quinquaginta auri pro quolibet, computatis quibuscumque avariis barcharum per eos fiendis.

Ultra quod salarium eis non liceat quidquid habere, sub pena dupli totius eius quod contra presentem ordinem habuissent vel recepissent; et ultra restituendi receptum. Que pena quodque receptum dicto officio Gazarie in solidum applicetur; et ultra quod dicti officiales, vel qui ex eis contrafecisse reperirentur seu reperiretur predictis in aliquo, a dicto officio omnino removeantur et privari debeant seu debeat de presenti per officium Gazarie.

Teneantur insuper et debeant quicumque electi fuerint ad predictum officium ferrandi, quam citius electi fuerint, coram dicto officio comparere et jurare ad sancta Dei Evangelia, tactis corporaliter scripturis, ipsorum officium bone, prompte, legaliter et fideliter exercere ac attendere predicta omnia et effectualiter observare omni prorsus malignitate et fraude cessante, remotis odio, amore, timore, precio, precibus et parentella, ac de predictis omnibus et singulis cavere coram dicto officio Gazarie et in actis curie ipsius de florenis auri ducentis pro quolibet ipsorum.

Et teneantur scribe officii Gazarie predicta omnia et singula vulgari, legere et declarare dictis duobus officialibus sic electis, antequam eorum officium incipiant exercere, et ab eis iuramentum, promissiones et satisfactiones recipere predictas.

Quod navigia non bene ferrata ferrentur de novo.

Statuimus et ordinamus quod si aliqua navigia fuerint minus bene ferrata, officium super huiusmodi ferratoribus constitutum possit et debeat illa eadem de novo ferrare vel facere ferrari non obstante prima ferratione; si qua vero de novo ferra fixa vel affigenda fuerint remota de locis illius navigii in quibus de novo apponentur vel in illis locis postea posita, patronus talis navigii incidat in pena librarum centum Ianue et ab inde supra usque in quingentas, arbitrio dicti officii; cuius pene quarta pars applicetur operi portus et moduli, relique tres partes applicentur officio Gazarie.

Patronus autem cuiuslibet navigii in portu Ianue existentis non possit nec debeat recedere de dictu portu cum eius navigio sub pena predicta, applicanda ut supra, nisi prius dictum navigium per se patronizatum fuerit per dictos ferratores et inquisite de novo ferratum, pro ut superius continetur.

Quod, legno naufragato, nauclerius, ingressator, scriba et alii stent cum patrono et mercatoribus.

Statuimus et ordinamus quod quodcumque contingat aliquam navem, vel districtualem vel que pro cive vel districtuale Ianue appelletur, seu que beneficio Ianuensi gaudeat, naufragium pati seu periclitari, nauclerius, ingressator, scriba, subscriba, marinarii, socii, famuli talis navigii et ceteri stipendiarii et homines chiusme dicti navigii passi naufragium, teneantur et debeant stare et manere cum dicto suo patrono et mercatoribus dicti navigii, et non recedere ab ipsis patrono et mercatoribus, sine licentia et mandato patroni, adiuvando, laborando, et fatigando se pro viribus, ad evasionem et recuperationem navigii, cum illi prenominati ad hoc fuerint requisiti per patronum et mercatores dicti navigii.

Qui patronus teneatur, debeat et obligatus sit ipsis officialibus, sive chiusme requisitis ut supra, occasione predicta, prestare cibum et potum, donec ipsos licentiaverit; et ultra solvere cuiuslibet ipsorum officialium habentium soldum, duplum eius super quod ipso navigio tali habere deberent vel per quod fuisset super ipsorum navigio concordatus pro eo tempore pro quanto eos retinere voluerit ad servitium ipsius patroni et mercatorum quorum essent merces dicti navigii; et ad hoc ipsis officialibus sibi retentis tantum de habendo soldum duplum, ut premittitur, cibum et potum ac alia necessaria eundem pro tempore quod steterint ad servitium dicti patroni et mercatorum predictorum occasione predicta, omnia et singula res et merces evase et recuperate a dicto tali navigio sint et esse intelligantur effectualiter obligate dicto patrono pro solutione et satisfactione dictorum marinariorum et officialium retentorum, usque ad integram solutionem creditorum et expensarum cibi et potus, et aliorum necessariorum predictorum.

Si qui autem ex dictis officialibus dicti talis navigii recederent sine licentia dicti sui patroni, vel predicta non observaverint, habeantur et teneantur pro fugitivis dicti talis navigii pro toto illo viaggio; et ultra incurrat in pena libr. 25 ianuinarum quilibet ex predictis contrafaciens predictis vel ea non observans, applicata operi portus et moduli sine aliqua denuntiatione.

Omne enim pactum quod fecerint dicti patronus et mercatores cum predictis officialibus sic retentis, vel etiam omnis alia promissio facta vel que modo aliquo diceretur dictis officialibus per dictos patronum sive mercatores, vel aliquem ipsorum contra ea que supra scripta sunt, sint ipso iure nulla; nec observari vel attendi debeant, imo sint nullius efficacie et momenti, ac habeantur penitus pro non factis.

Statuimus tantum et ordinamus, ad cautelam dictorum officialium et marinariorum detentorum, quod omnes et singule res et merces et raube recuperate, et naula que inde processerint, vel procedere debuerint, sint sibi obligate et affecte per soldum, et libram, et solvant eis in solidum quicquid pro inde habere et recuperare debuerint.

Ne naves in districtu per extraneos construantur.

Statuimus et ordinamus, decretamus, decernimus et affirmamus quod aliqua persona extranea, vel alia cuiuscumque conditionis existat, non oriunda, non nata in Ianua, vel districtu vel in aliqua mundi parte que per magistratum Ianue distinguatur, non possit, audeat, vel presumat inter dictos confines construere, vel construi facere, vel in mari proicere, vel varare, vel ad hoc dare favorem, consilium vel iuvamen, aliquam navem, galeam, aut aliqua alia vasa apta ad pirraticam exercendam; nec ea vel aliqua earum emere per se vel alium, quo modo aut alio quocumque titulo in se acquirere vel habere, sub pena perditionis eiusmodi navis, galee, vel vasi unius vel plurium, que sit, vel sint ipso facto effecta Communis, et ultra, sub pena a librarum 1000 usque 2000 ianuinarum, arbitrio d. Ducis et Consilii; nec insuper aliquis civis vel districtualis possit vendere, alienare, vel aliquo titulo necessarium in alium transferre non oriundum et natum in Ianua et districtu aliquam navem, galeam, seu navigabilia vasa apta ad pirraticam exercendam sub eadem pena.

Quod obligatio facta per patronum non habentem mandatum sufficiens non noceat domino.

Statuimus et ordinamus quod si quis patronus navis, coche, galee, vel alterius ligni navigabilis, non habens speciale mandatum in publico instrumento obligandi dominos vel participes quorum sunt procuratores, vel pro quibus sunt patroni et eorum bona; quandocumque mutua, cambia seu pecuniam mutuam susceperint in necessitatibus suis, rebus necessariis et opportunis dictis casibus, et obligaverint

ultra valorem dictorum vasorum et naulorum percipiendorum ex ipsis, dictos dominos et eorum bona, etiam [si] pecunia conversa fuerit in necessitate vel utilitate dictorum vasorum, quod propterea dicti domini et alia eorum bona, quam dicta vasa et naula, non intelligantur in aliquo obligata, vel obligati.

De rebus positis super copertam navium et lignorum.

Si quis autem posuerit aliquas res vel si positum fuerit in aliqua navi vel ligno coperto vel non aliter quam constitutum est in capitulo comunis Ianue preter capsiam et rauba de compagna, si sevitia maris sive alia causa de rebus illis que super copertam erunt iactus factus fuerit, magistratus, si inde ante se lamentatio facta fuerit, totum dampnum per dominos vel participes navis vel ligni fatiat eis quorum hec fuerint restitui, non obstante alia conventionem inde facta inter mercatores et participes navis vel ligni. Salvo si mercator per fortiam et contra voluntatem participum, vel eis ignorantibus, posuerit super copertam et de navi iactus fuerit factus, non teneantur inde ipsi participes.

Si vero fecerit voluntatem quorundam participum, ceteris prohibentibus, qui prohibentes per testes vel consules qui fuerint ibi poterint probare sic prohibuisse, non teneantur nec possint ullatenus conveniri, et hoc intelligatur super rebus que fuerint scripte in cartulario navis.

De hiis vero que scripte non fuerint teneantur similiter participes, si, eis scientibus, fuerint posite in navi; et illi participes qui ignoraverint non teneantur emendare aliquid.

Et si magistratus non observaverit ut supra coram quo questio mota fuerit, in libris decem Ianue possit et debeat sindicari.

De rebus in navibus positis devastatis emendandis.

Statuimus et ordinamus quod si aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, posuerit aliquas res vel merces in navi, coacha vel ligno navigabili iuxta sentinam, vel canale, vel artimonum, vel alibi infra navim, et damnum ei acciderit ex putrefactione vel alio modo ex vicio navis sive eius culpa, teneatur et debeat magistratus per participes navis ei damnum facere resarciri, non obstante aliqua obiectione conventionis quam inde fecerint mercatores cum participibus navis: alioquin debeat sindicari in libr. 10 ianuinarum.

Si quid ex rebus naulizatis perditum fuerit emendetur.

Si quis persona que posuerit pecuniam vel aliquas res in navi, vel in ligno, de quibus aliquid perditum fuerit, quod inveniatur scriptum in cartulario navis vel ligni, teneatur magistratus facere res dictas emendari per participes navis pro rata illius; idem fiat

si vitio coperte navis vel ligni, cathenarum, sentine, vel arborum damnum pecunie vel rebus acciderit, quod absque iuramento declaretur per fidem et legalitatem illius mercatoris qui fuerit passus damnum, usque in soldos 40; a soldis vero 40 usque in centum, declaretur per ipsius sacramentum; a soldis vero 100 supra, more solito fiat ut definiatur.

De emendando iactu facto voluntate maioris partis mercatorum.

Si contingerit navem vel lignum aliquod iactum facere de rebus navis vel ligni, vel facere avarias, vel expensas aliquas aliqua occasione; et maiori voluntati mercatorum placuerit, vel aliorum quorum res erunt in ipsa nave vel ligno, facere iactum vel avarias, seu expensas facere, possit fieri talis iactus, et ille avarie vel expense possint fieri; ille vero iactus vel avarie emendentur per soldum et libram de re que erit in ipsa navi vel ligno, et de valuta ipsius navis vel ligni: non derogando capitulo posito sub rubricam « De non carrigando co-pertam ».

De pactis inter patronum et mercatores naufragati navigii celebratis.

Statuimus et ordinamus quod si navigium fuerit naufragatum, vel percusserit super saxum, rupem vel terram, cuius patronus venerit cum mercatoribus ad pacta vel conditionem aliquam, nonobstante compositione vel pactis, eligantur in Ianua tres boni viri ad instantiam mercatorum vel maioris partis tam numero debiti quam cumulo personarum, citato dicto patrono vel pro eo persona legitima, datis utrinque confidentibus, et [non] suspectis.

Qui, si contingerit potuisse relevari nisi fuisset instrumentum mercatorum ut si suas merces potuissent habere commodius, eo casu dicta compositio facta inter eos firma sit et habeat solidam firmitatem.

Si vero cognoverint et declaraverint dictum navigium naufragatum, etiam non confractum, non potuisse relevari, tunc dicta compositio sit nullius valoris, et quod nulla habeatur; nec vigore talium pactorum, compositionis vel conventionis, aliquis mercatorum possit conveniri; adeo quod omnes et singuli magistratus Ianue et districtus ipsi patrono audientiam denegent dicto casu, sub pena sindacamenti.

Patronus autem et officiales ac marinarii dicti navigii passi naufragium vel qui pati posse naufragium videretur, teneantur et debeant operari toto posse ad salutem dicti navigii, et merces que in illo fuerint evadendas ipsumque navigium evadendum.

Et intelligantur servire tempore quo prestiterint operas addictas sicut serviebant ante tempus dicti naufragii, et habere mercedem de valore ligni, rerum et mercium evasarum; et si non observaverint predicta, ipso facto incidant in penam suprascriptam,

videlicet patronus a libr. 100 usque in 500; scriba, nauclerius, sive comitus a libr. 50 usque in 200; socius quilibet et quilibet marinarius a libr. 10 usque in 20 ianuinarum, arbitrio officii Gazarie, considerato valore navigii et rerum et mercium predictarum.

Ne patroni portent debitores contra mandatum.

Statuimus et ordinamus quod domini galearum navigaturarum vel ultra Siciliam, vel de ultra Siciliam Ianuam venturarum, non possint nec debeant portare vel portari permittere super eis aliquem debitorem vel forestatum officii Gazarie, vel aliquem per ipsum officium declaratum, sub pena totius quantitatis pecunie, quam talis debitor forestatus vel declaratus dare deberet officio Gazarie; teneatur etiam dictum officium tali patrono precipere vel precipi facere ne portet aliquem debitorem vel forestatum dicti officii et eos illi dare in scriptis ne possit per ignorantiam excusari: quo facto, ipse patronus de predictis inquisitionem faciat diligenter et observet ut supra.

Quod patroni restituant onerata in vasis eorum.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli patroni navigantium galearum, lignorum vel vasorum navigabilium, teneantur et debeant consignare mercatoribus res quas onerarint super navibus, galeis, lignis, vel vasis quorum fuerint patroni, dummodo patrono et naulo fuerit integre satisfactum; vel solvere existimationem rerum, dummodo probentur fuisse oneratas in eo vase per testes idoneos, quantumcumque non probetur eas fuisse consignatas patronis vel eorum officialibus.

Ad que exequenda, omnes et singuli magistratus ad nudam et simplicem requisitionem agentis, sine libello et pignore bandi, incontinenti, absque alia commissione, teneantur, sine alia commissione fienda bonis viris; quam non teneantur, nec debeant committere nisi de requirentis voluntate procederet.

Quod ligno reverso et facta ratione procuratio patroni revocata sit.

Si quis patronus alicuius ligni sociorum vel participum fuerit procurator, reverso de viaggio dicto ligno et facta dicti viaggi ratione et mutato in eo ligno patrono, primus patronus et procuratio prima [sit] et esse intelligatur revocata; salvo si dictus patronus et procurator non venisset, sed remansisset, propter ea servitia sociorum et participum; quo casu, duret procuratio donec fuerit reversus ad locum unde recessit, vel ubi sint socii vel participes.

De marinariis ad certum terminum capiendis.

Si quis enim habens navim locaverit, ceperit, vel conduxerit marinarios ad certum terminum et in viaggium navim assesserit et aliam forte compara-

verit, pro ea mercede et pretio [quo] locati fuerint [marinarii] teneantur et debeant sequi viaggium [et] complere usque ad terminum constitutum, et exibere servitia, et pro mercede constituta, nisi conductoris licentia remanerent, vel nisi ipse illis viandam subtraheret.

Si vero fuerint plures participes, quorum quidam vendiderint suas partes, quidam alias retinuerint, teneantur marinarii qui tangunt eos qui retinuerint partem navis, secundum eorum partes et numerum, remanere cum eis, et eorum navis servitia facere; alii marinarii tangentes eos qui vendiderint faciant eorum servitia alterius navis quam forte emerint, nisi emptorum licentia remanerent, vel nisi emptores viandam subtraherent; qui si vel aliam navem

nec partem alterius navis emerint, marinarii eo casu remaneant penes illis qui navem retinuerint.

Et si mercator voluerit quod si marinarii ornezare [teneantur] navim super qua venerit in portum Ianue, nec de illa descendere donec fuerit portum in voluntate participum; et si quis eorum ormezata fecerit et participes lamentationes fecerint, teneatur magistratus auferre ipsi commune vendite soldorum 10 ianuorum, et de quanto magistratus acceperit nihil reddat, vel reddi faciat ullo modo.

Si quis autem marinarius decessisset ante factum medium viaggium, [heredes eius] habeant solam mediam partem pro dimidio tempore dicti viaggii.

Si vero decesserit post factum medium, totum conductum plenarie consequantur.

Supplemento III.

STATUTORUM CIVILIUM

PARS PRIMA

De Curia tenenda et diebus feriatis.

Teneantur Magistratus Ianuae curiam tenere et causas audire omni die non feriata, a mane usque ad tertiam, et a nona usque ad vespervas; quibus horis debeant adesse scribae curiarum ipsis curiis ad scribendum in eorum officiis acta curiarum coram magistratu, nisi magistratus vel scribae ipsi iusta causa forent impediti. Exceptis diebus Sabbati post nonam; et etiam in vigiliis quattuor Beatae Virginis Mariae, ac etiam aliorum Sanctorum in quibus ieiunatur, secundum praecepta ecclesiae: in quibus diebus non teneantur curiae post nonam. Item non teneantur curiae a vigilia Beati Thomae Apostoli, usque ad diem Circumcisionis Domini inclusive; nec non die Epyphaniae, nec in die Resurrectionis Domini, cum septem diebus qui praecedunt, et totidem qui sequuntur, nec in die Ascensionis Domini, nec etiam Pentecostes, nec in duobus diebus sequentibus, nec in die carnis privii, nec in die Sabbati quo clauditur alleluia, quod occurrit post Nativitatem Domini et ante carnis privium. Item non teneantur curiae in diebus Veneris, nec in diebus vendemiarum, scilicet a die octava septembris usque ad octavam diem octobris inclusive, preterquam pro faciendo expedire executiones postulatas ante dictas ferias vendemiarum; si citatio fuerit subsecuta in tempore non feriato, et non aliter; et inter dictis factis et fiendis, ut in capitulo « De debitore suspecto », et in causis foritanorum, sive fuerint inter ipsos foritaneos, sive inter foritaneum et Ianuensem, et in questionibus introituum et negotiorum communis Ianuae; et preterquam in actibus voluntariae iurisdictionis, et non contemptiose, et preterquam ubi evidens necessitas innuerit, prout a iure statuitur. Nec possit dominus Potestas Ianuae inhibere quod curiae non teneantur, preterquam in casibus in presenti capitulo annotatis.

Festivitates autem Sanctorum, quibus curiae non debent teneri, sunt istae:

Ianuarius

Die xvii. Ianuarii	Festum Sancti Antonii
Die xx. Ianuarii	Festum San. Fabiani et Sebastiani
Die xxii. Ianuarii	Festum Sancti Vincentii
Die xxv. Ianuarii	Festum Conversionis San. Pauli.

Februarius

Die ii. Februarii	Festum Sanctae Mariae
Die iii. Februarii	Festum Sancti Blasii
Die v. Februarii	Festum Sanctae Agatae
Die xxii. Februarii	Festum Catedrae S. Petri
Die xxiii. Februarii	Festum Sancti Mathiae Apostoli.

Martius

Die vii. Martii	Festum Sancti Thomae de Aquino
Die xii. Martii	Festum Sancti Gregorii
Die xxi. Martii	Festum Sancti Benedicti
Die xxv. Martii	Festum Sanctae Mariae Virginis

Aprilis

Die xxiii. Aprilis	Festum Sancti Georgii
Die xxv. Aprilis	Festum Sancti Marci
Die xxviii. Aprilis	Festum S. Torpetis et Petri Mart.

Maius

Die i. Mai	Festum S. Iacobi et Philippi
Die iii. Mai	Festum Inventionis San. Crucis
Die vi. Mai	Festum S. Ioannis ante portam Latinam
Die xviii. Mai	Festum Sancti Ivonis

Die xx. Mai Festum Sancti Bernardini
 Die xxiii. Mai Festum Sancti Desiderii
 Die xxviii. Mai Festum Sancti Germani

Iunius

Die ii. Iunii F. S. Marcellini et Petri
 Berassini
 Die xi. Iunii Festum S. Barnabae Apost.
 Die xiii. Iunii Festum S. Antonii de Padua
 Die xxii. Iunii Festum Sancti Iuliani
 Die xxiiii. Iunii Festum S. Ioannis Baptistae
 Die xxviii. Iunii Festum Sancti Petri
 Die xxx. Iunii Festum Sancti Pauli.

Iulius

Die v. Iulii Festum Sanctae Margaritae
 Die vi. Iulii Festum Sancti Siri
 Die xxii. Iulii Festum S. Mariae Magda-
 lenae
 Die xxiii. Iulii Festum Sanctae Brigidae
 Die xxv. Iulii Festum Beatorum Iacobi
 et Christophori
 Die xxvi. Iulii Festum Sanctae Annae
 Die xxvii. Iulii Festum Sancti Panthaleonis
 Die xxviii. Iulii Festum Sancti Nazarii et
 Celsi
 Die xxviii. Iulii Festum Sanctae Martae.

Augustus

Die i. Augusti Festum Sancti Petri
 Die ii. Augusti Festum Indulgentiae S. Leo-
 nardi
 Die iii. Augusti Festum Inventionis S. Ste-
 phani
 Die v. Augusti Festum Sancti Dominici
 Die vi. Augusti Festum Sancti Sisti
 Die vii. Augusti Festum Sancti Donati
 Die x. Augusti Festum Sancti Laurentii
 Die xv. Augusti Festum Assumptionis Bea-
 Mariae Vir.
 Die xx. Augusti Festum Sancti Bernardi
 Die xxiii. Augusti Festum Sancti Bartholo-
 mei Ap.
 Die xxviii. Augusti Festum Sancti Augustini
 Die xxviii. Augusti F. Decollationis S. Ioannis
 Bapti.

September

Die viii. Septembris Fest. Nativitatis Beatae Ma-
 riae Vir.
 Die x. Septembris Festum Sancti Nicolai de
 Tolentino
 Die xiii. Septembris Festum Sanctae Crucis
 Die xx. Septembris Festum Sancti Mathei Apo-
 et Evangelii.
 Die xxiii. Septembris Festum Sanctae Teclae
 Die xxvii. Septembris Festum Sanctorum Cosme
 et Damiani
 Die xxviii. Septembris Festum Sancti Michaelis
 Die xxx. Septembris Festum Sancti Hieronymi

October

Die iii. Octobris Festum Sancti Francisci
 Die xiii. Octobris Festum Sancti Romuli
 Die xviii. Octobris Festum Sancti Lucae Evan-
 gelistae
 Die xxviii. Octobris Festum Sanctorum Simonis
 et Iudae.

November

Die Prima Novembris Festum omnium Sanctorum
 Die ii. Novembris Festum Commemorationis
 omnium mortuorum
 Die vi. Novembris Festum Sancti Leonardi
 Die viii. Novembris Festum Sancti Salvatoris
 Die xii. Novembris Festum Sancti Martini
 Die xxv. Novembris Festum Sanctae Catherinae
 Die xxx. Novembris Festum Sancti Andreae
 Apostoli

December

Die vi. Decembris Festum Sancti Nicolai
 Die vii. Decembris Festum Sancti Ambrosii
 Die viii. Decembris Fe. Conceptionis Beatae
 Mariae Virgin.
 Die xiii. Decembris Festum Sancte Luciae
 Die xxi. Decembris Festum Sancti Thomae A-
 postoli.

*De modo procedendi circa causas pecuniarias
 a libris centum supra.*

Statuimus et ordinamus quod omnes et singule
 questiones et lites civiles et pecuniariae a libris supra
 centum, cuiuscumque conditionis et occasionis exi-
 stant, et per quemcumque modum et viam moveant;
 que fient et movebunt, et moveri et requiri, seu peti
 debuerint coram aliquo magistratu communis Ianuae
 per aliquam personam, corpus, collegium, vel uni-
 versitatem inter se ad invicem, et una pars contra
 alteram, exceptis de questionibus de quibus aliter
 esset provisum per capitula civitatis Ianuae; audian-
 tur, cognoscantur, terminentur et deffiniantur in curia
 domini Potestatis Ianuae et suorum iudicum et alio-
 rum magistratuum habentium de hoc iurisdictionem
 et per ipsos, [per] dominum Potestatem vel per suos
 iudices, vel dictos alios magistratus simpliciter sum-
 marie et de plano, et sine strepitu et figura iudicii;
 auditis partibus et ipsarum partium requisitionibus,
 probationibus, reprobationibus, deffentionibus et alle-
 gationibus, quas facere voluerint dictae partes, seu
 altera ipsarum, in dies quinquaginta, connumerandos
 a die qua citata fuerit pars semel personaliter vel
 ad domum ter, et constiterit de legitimatione per-
 sonarum iudicis et litigantium, si contra eas obiectum
 fuerit. Salvo quod in causis, in quibus contingat in
 dubium verti utrum causa sit committenda vel non
 committenda bonis viris, de tabula, in quibus con-
 tingat pronunciari causam non esse committendam,
 non currat terminus praedictus, nisi a die pronun-

citationis factae super commissione predicta. Et teneatur quilibet magistratus pronunciare super competentia iudicis et legitimarum personarum infra dies decem a die citationis factae, omni appellatione et reclamatione remota, si per partem fuerit oppositum; sub poena periurii et librarum vigintiquinque ianuinarum, in quam poenam ipso facto incurrat magistratus totiens quotiens contrafecerit. Quam oppositionem facere teneantur partes a prima responsione et non ultra; quod etiam habeat locum coram aliis magistratibus civitatis et districtus Ianuae. Et in qualibet citatione, pars citata debeat habere terminum ad minus, si fuerit facta in mane, post nonas; et si fuerit facta post nonas, in die sequenti ante tertiam; quam citationem faciant fieri et teneantur in scriptis adiecto nomine notarii a cuius actis processerit. Et nuncius infra dies tres immediate sequentes, sub poena standi ad cathenam ad minus per horas tres, relationem dictae citationis facere teneatur; nec ultra dictum tempus valeat dicta relatio; nec possit notarius illam recipere quoquo modo. Ex quibus quinquaginta diebus, primi triginta ipso iure sint et esse intelligantur assignati pro termino cuiuslibet partium ad probandum positiones, interrogationes et omnia faciendum in questione quae dictae partes et quaelibet ipsarum voluerint facere; nisi in questionibus quae committentur duobus bonis viris committendis; in quibus commissis etiam ab ipso principio ipso iure nullus intelligatur statuto termino. Quae questiones omnino, et omni exceptione, dillectione et oppositione postpositis, terminent et terminari et deffiniri debeant per illum magistratum ex praedictis, coram quo dicta questio fuerit ventilata infra praedictum terminum quinquaginta dierum. Qui terminus quinquaginta dierum nullo modo possit prorogari, etiam de partium voluntate aut ex officio magistratus; adeo quod ultra eos aliquis processus fieri non possit; nec factus etiam ex officio magistratus valeat ipso iure praesententiam; quae fieri possit quaecumque inter novem menses iuxta formam capituli positi sub rubrica: « Quanto tempore duret instantia. » In dictis autem quinquaginta diebus non computentur feriae Nativitatis Domini, Resurrectionis eiusdem, feriae vendemiarum, nec etiam repentinae, nec etiam tempus in quo partes vel altera ipsarum essent per negotiis communis Ianuae impeditae seu impedita. Et nisi partes, lite pendente, secum promisserint in arbitros seu arbitratores; quo compromisso durante, terminus is non currat. Et nisi altera partium infra tempus dierum triginta praedictorum petierit dilationem de foris pro producendis testibus, seu pro producendis scripturis in questione praedicta; quo casu, possit et dari debeat dicta dilatio per dictos magistratus seu aliquem ipsorum, coram quo petita fuerit dicta dilatio, secundum loci distantiam prout eis videbitur. Ita tamen quod dicta dilatio non possit transcendere ultra annum, et usque ad annum possit concedi in arbitrio magistratus, ipsa parte requirente dictam dilationem, primo iurante ad sancta Dei Evangelia, corporaliter tactis scripturis, se credere posse probare quae continebuntur in ti-

tulis plene seu semiplene, vel se credere posse probare dictum instrumentum, seu scripturam pro quibus petatur dicta dilatio; et etiam teneatur ipsa pars quae ipsam dilationem petierit nominare locum in quo velit testes producere, seu instrumenta et scripturas habere, nomina testium, et pronomina seu cognomina, vel tales circumlocutiones per quas constet seu constare possit de persona eorum qui in testes requiruntur; nisi forte iuraret se non habere in promptu nomina testium, quo casu illos nominare non teneatur; et quod testes nominati ut supra possint produci infra dictum tempus, etiam si essent in aliis locis qui in nominatis, nec alibi possint produci alii qui nominati super titulis tantum et interrogatoriis transmittendis, et aliter dicta dilatio dari non possit; et quae dilatio de foris prorogari possit tempore et occasione guerrae maritimae vel per arbitrio magistratus. Et si, finita dicta dilatione, pars illa quae ipsam dilationem petierit non probaverit plene seu semiplene contenta in titulis, vel saltem pro dimidia parte ipsorum super quibus testes de foris petierit, seu per scriptura vel instrumenta pro quibus de foris dilationem petierit, teneatur restituere omnes litis expensas parti adversae, quas fecerit usque ad illud tempus quo apparuerit illum non probasse saltem semiplene, vel pro dimidia parte, illa propter quae petierit dilationem de foris; nec ipsas expensas deinde restituere teneatur, etiam si in causa succumbuerit; quas ipse magistratus coram quo questio fuerit ventilata teneatur taxare illa die, vel sequenti qua super hoc fuerit requisitus; et nichilominus comuni Ianuae solvat a libris decem usque in quinquaginta ianuinarum, arbitrio sindicorum, nulla escusatione admissa; quae debeant exigi per syndicos communis Ianuae et notarium in cuius actis ipsa questio fuerit sindicorum notificare sacramenti vinculo teneatur. Si autem ille qui petierit dilationem de foris non probaverit plene seu semiplene, incidat in poenam soldi unius, pro qualibet libra applicanda parti, vel pro libra estimata rei petita. Nichilominus autem, transacto termino dilationis de foris dato, ipsa questio terminari et deffiniri debeat per illum magistratum a quo ipsa data fuerit dilatio, seu per eius successorem, infra dies quindecim a die qua fuerit terminus eius dilationis transactus; sub poena librarum quinquaginta ianuinarum, exigenda cum effectu per dictos syndicos ab illo magistratu coram quo dicta questio fuerit ventilata. Et si forte ipsa questio seu questiones deffinitae non fuerint infra tempus ipsum quinquaginta dierum, partibus vel altera ipsarum partium instantibus et requirentibus dictam questionem expediri, sindicentur et syndicati etiam intelligantur a libris decem ianuinarum usque in quinquaginta illi magistratus coram quibus ipsa mota fuerit, et non diffinita, nulla exceptione seu defensione admissa, nisi ex suprascriptis vel infrascriptis; et nichilominus, ipsis diebus quinquaginta finitis, ipsi magistratus et quilibet eorum teneantur et debeant ipsas questiones terminare et deffinire infra dies decem proxime tunc sequentes; et si non diffinierint infra dictum tempus

questionem, iterum sindicentur et sindicati etiam intelligantur a libris viginti usque in centum, pro quolibet; quae debeant exigi cum effectu per officium sindicatorum, nulla exceptione vel deffentione admissa. Et nichilominus infra alios dies decem ipsam questionem debeant terminasse, et si non terminaverint parti petenti expeditionem dictae questionis, solvere teneantur estimationem dictae questionis, sindicatorum arbitrio; quae exigi debeat a dictis magistratibus coram quibus ipsae questiones ventilatae fuerint per ipsos syndicatores, et parti petenti restituere. Et ut lites breviori tempore expediantur, statuimus quod contra petitiones in quibus expressus error non appareat, non possit obici vel opponi, nec aqualiter cavilari, nec etiam contra positiones, interrogationes vel titulos possit aqualiter contradici; sed semper admitti et admissae esse intelligantur, dummodo positiones ipsae vel tituli non contineant nisi unicum membrum et articulum cum adherentibus ipsi membro; salvo iure impertinentium et non admittendarum, quibus impertinentibus et non admittendis non teneatur nec cogi possit pars respondere per magistratum; qui magistratus coram quo fuerit oppositum contra positiones vel interrogationes, teneatur, sub poena decem florenorum, illa die vel proxime sequenti non feriat, declarare quae sint pertinentes vel impertinentes; nec currat terminus probatorius partibus, donec fuerit facta declaratio praedicta; nec admitti debeant aliquae positiones seu interrogationes negativae quae fierent per verba absque eo, vel aliqua verba obscura deceptorum, sed per verba clara negativa, veluti si ita non est factum, vel non est dictum et in verbis similibus quae sint clara, positiones et interrogationes non admittantur, non obstante quod sint negativae. Insuper statuimus quod notarii seu scribae, quarumcunque curiarum et quorumcunque magistratum, in qualibet scriptura cuiuscunque causae quam recipient, teneantur scribere diem qua deponuntur scripturae; scilicet die Lunae vel Mercurii est, et horam, qua deponuntur, scilicet de mane vel post prandium; et locum, scilicet ad banchum vel extra banchum; alias, non adhibeatur fides dictae scripturae, et habeatur pro non deposita. Et quia multae fraudes et maliciae quotidie committuntur per curatores bonorum absentium, vel hereditatum iacentium, vel curatores litibus datos, vel etiam per curatores et tutores qui sint de tutoribus vel curatoribus generalibus, non attinentes minoribus, furiosis vel prodigis, vel eis personis quibus dati fuerint, qui ad instantiam partis adversae a qua solutionem accipiunt, ipsis confitentur ignota; quorum confessiones ad damnum redundant absentium, vel illorum ad quas pertinent ipsa bona. Statuimus quod per confessiones quae de caetero fierent per aliquem ex dictis tutoribus vel curatoribus in aliquo litigio, nullum preiudicium generetur illi cuius bonis datus esset dictus tutor vel curator, seu ipsi hereditati, vel alicui alteri personae; et ad dictas confessiones teneantur quilibet qui habeant iudicare vel consulere in aliqua causa nullum habere respectum, nec aliquam probationem plenam

804
seu semiplenam in aliquibus questionibus faciant. Et habeat locum ipse. Et quia multae, et in quibuscumque magistratibus et curiis civitatis comunis Ianuae et districtus; et tam in curia consulum rationis, et coram bonis viris quam in qualibet alia. Statuentes qui nunc est et pro tempore fuerit, una cum aliis iudicibus domini Potestatis, debeant diligenter investigare et videre patrocina et allationes quae dabunt et prestabunt advocati causarum; et si quos iudices vel procuratores videbunt, et cognoverint calumniosas seu cavilosas oppositiones seu exceptiones opponere, seu fieri facere clientibus suis, debeant suspendere ab ipso officio advocatos et procuratores usque ad illud tempus de quo illis videbitur; ita quod, durante illo tempore, dictas curias idem prohibitas non possint accedere, causa alicuius exhibendi patrocini; et ultra idem advocati et procuratores sic ut supra opponentes, sindicentur arbitrio sindicatorum, et praedicta facere teneatur ipse dominus Vicarius cum sociis suis sub debito sacramenti. Et quia multi maliciose instrumenta et scripturas, quae penes se haberent, producerent seu exhiberent in fine dictorum quinquaginta dierum, ut per hoc tolleretur parti adversae deffensio; contra illa statuimus quod partes teneantur exhibere et producere coram praedictis magistratibus, seu altero ipsorum coram quo mota fuerit lis seu questio, quaecumque instrumenta et scripturas voluerint infra dies xxx a die citationis subsecutae ut supra; ita quod pars adversa, contra quam dicta instrumenta et scripturae exhibita fuerint post dictum terminum dierum triginta, [si] ipsa instrumenta et scripturas voluerit reprobare, seu aliquas probationes facere contra illa, seu in eisdem contenta, possit et debeat ipsas probationes facere infra dies decem proxime tunc secuturos. Quibus diebus triginta finitis, non possit aliqua partium aliquod instrumentum seu scripturam producere vel exhibere coram dictis magistratibus, etiam per beneficium restitutionis in integrum, nisi pars illa quae dicta instrumenta et scripturas post dictum terminum triginta dierum exhibere voluerit, iuraverit ad sancta Dei Evangelia, tactis scripturis, maliciose vel fraudulenter seu calunniiose non celasse seu tacuisse dictas scripturas, seu instrumenta, vel instrumentum usque ad sententiam diffinitivam; et tunc in casu praedicto pars contra quam fuerint dicta instrumenta exhibita et scripturae, habeat terminum dierum decem ad reprobandum ipsa instrumenta et scripturas; et ad reprobandum quicquid voluerit contra ipsa instrumenta et scripturas, seu contenta in eis; quo casu, finitis dictis probationum temporibus, habeant dicti magistratus decem dies ad diffiniendum et terminandum questiones iam dictas. Pro quibus et in quibus omnibus questionibus, quae ventilantur seu ventilandae sint fient vel movebuntur, seu diffinientur coram dictis magistratibus vel domino Potestate Ianuae et suis iudicibus, et aliis magistratibus antedictis seu aliquo ipsorum, possint iurisperiti de collegio iurisperitorum civitatis Ianuae, oretenus vel in scriptis, et non alii seu aliae personae iurisperitae et sapientes

consulere seu advocare et consilium suum et patrocinium dare et praestare cuicumque volenti et petenti coram dictis magistratibus ad eorum liberam voluntatem.

De denario pro libra solvendo in questionibus a libris centum supra.

Statuimus quod in quibuscumque questionibus a libris centum supra, quae vertantur coram domino Potestate Ianuae vel eius curia, actor sive quicumque ex parte agentis in iudicio intervenerit suo nomine vel alieno, facta depositione petitionis in curia, ante aliquam citationem fiendam parti, unum denarium pro libra totius questionis solvere debeat sindicatoribus communis Ianuae, si non vendatur, quos denarios nomine communis recipientes nullo casu restituere teneantur. Nec ante praedictam solutionem post praedictam petitionis depositionem aliquis magistratus ipsum actorem audire, vel notarius aliquid scribere vel recipere possit, sub debito sacramenti, et poena sindicamenti arbitrio sindicatorum. Reus vero teneatur et debeat, post primam responsionem factam dictae petitioni in actis nuda captione, promittere ipsi actori vel notario actorum de restituendo sibi dictam pecuniae quantitatem quam solverit dictus actor ut supra, si in causa subcubuerit; de cautione recipienda in actis notarius non possit accipere nisi solidum unum Ianuae, cuiuscumque quantitatis sit sub debito iuramenti et poena quadrupli de quanto contrafecerit, et ultra etiam ipsum solidum unum et quicquid recipisset danti restituere teneatur. Nec possit ipse reus a magistratu aliter post primam responsionem audiri, vel notarius aliquid recipere, nisi captionem prestiterit ut supra; quam captionem ut supra commissam, magistratus a cuius actis interpretata fuerit exigere teneatur ad nudam et simplicem requisitionem ipsius actoris. Et pertineat cuiuscumque incertae questionis estimatio quantum ad dictum denarium pro libra, ad praedictos syndicatores. Salvo vero, non obstantibus supradictis, qui venditores introituum gabellarum singulis annis introitum dicti denarii in publica callega vendere teneantur, si emptor idoneus ipsorum arbitrio invenietur.

De salario iudicum et advocatorum.

Statuimus et ordinamus quod iudices et advocati de collegio iudicum civitatis Ianuae non accipiant nec accipere possint nec debeant pro ipsorum patrocinio, salario seu mercede, nisi ut supra; videlicet de qualibet questione ordinaria librarum quinquaginta ianuinarum usque in centum, denarios novem pro qualibet libra. De qualibet questione ordinaria librarum centum usque in ducentos, habeant pro primis libris centum denarios novem, et pro reliquis denarios octo ianuinarum pro qualibet libra. De qualibet questione ordinaria a libris ducentis usque in quingentis, habeant pro primis libris centum et pro secundis centum ut supra, et pro reliquis habeant denarios sex

pro qualibet libra. De qualibet questione ordinaria a libris quingentis usque in mille, habeant pro primis libris centum, pro secundis centum et pro ab inde supra usque in quingentis ut supra, pro reliquis usque in mille habeant denarios quattuor pro qualibet libra. De qualibet questione ordinaria a libris mille supra habeant pro primis et pro secundis libris centum, et pro quingentis et pro mille ut supra. Pro reliquis autem dentur denarii tres pro qualibet libra. Et non transeat sallarium librarum centum ianuinarum.

De causis civilibus et pecuniariis bonis viris committendis.

Statuimus et ordinamus quod si aliqua questio civilis et pecuniaria, que non sit de exceptuatis per capitulum positum sub rubrica « De questionibus non commissilibus bonis viris », mota coram aliquo magistratu petita fuerit a magistratu committi duobus bonis viris per aliquam partium, magistratus ipse monere teneatur et debeat partes, inter quas dicta questio ventilabitur, ut dent suos suspectos magistratui in scriptis, et tunc quaelibet partium infra dies duos iudicos a die monitionis factae sibi personaliter semel, vel ad domum habitationis ipsius ter, teneatur et debeat dare suos suspectos ex illis de tabula confidentium mediorum. Ita tamen quod aliqua dictarum partium dare non possit ultra quindecim suspectos, nec ex tertiis ultra octo; reliqui autem omnes de dicta tabula et non confidentium ponantur in duobus saculis in singulis cedulis singuli scripti, videlicet nomina nobilium in uno saculo, et nomina popularium in alio, et bene et diligenter comisceantur. Quos saculos quilibet magistratus habere semper debeat preparamos, ut infra dicetur; et ex quolibet dictorum saculorum extrahatur una cedula, nisi partes fuerint in concordia quod ambae cedulae extrahantur de uno saculo tantum, sive nobilium sive popularium, et quod questio committatur vel in nobiles tantum vel in populares tantum. Et illis duobus qui scripti reperientur in cedulis extractis committatur dicta questio seu causa per dictum magistratum cognoscenda, terminanda et deffinienda, sive solemniter libello aliquo tamen requisitione scriptura vel deposita in actis dicti magistratus, simpliciter, summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii et sine remedio appellationis et cuiuslibet consultationis. Et si partes, maiores tamen annis viginti quinque, essent in concordia de duobus eligendis ex predictis de tabula, fiat commissio in forma predicta. Non possit tamen [in] aliquam personam, quae sit in saculo seu tabula confidentium seu terciorum, commissio fieri alicuius questionis, quae vertatur inter aliquos de quorum vel alterius ipsorum ipse sit de cognomine, vel qui eis attineat usque ad quartum gradum consanguinitatis vel affinitatis inclusive, secundum quod decreta distinguunt; vel qui sit eius tutor, vel curator, vel procurator, vel negociorum gestor, vel actor, vel qui sit particeps ad quem pertineat commodum vel incommodum illius

questionis directe vel per obliquum, neque in aliquem absentem vel infirmum infirmitate per quam cogatur stare in domo, vel in quem factae sint duae commissiones duarum questionum verarum non ficticiarum, quas habeat tempore dictae tertiae commissionis; vel nisi dedisset consilium vel responsum alicui partium de causa vel questione, et de hoc teneantur tam partes quam boni viri, sive terciae, sive medii, sacramento corporaliter prestito, se purgare semper et quodcumque ad instantiam alterius partium. Et si fuerit extractus talis de aliquo saculorum, reponatur, et alius de saculo extrahatur. Et sic successive extrahatur, donec talis eveniat in quem non occurrat aliqua ex causis supradictis. Dum tamen si partes prosecutae fuerint dictam questionem per quadraginta dies a die commissionis factae, quod ipsae partes seu aliqua ipsarum non dixerit, seu requisiverit aliquem ipsorum mediorum electorum removeri qui fiunt in aliquo casuum praedictorum excusandorum, quod postea non possit excusari vel removeri, nec contra sententiam ferendam ex consilio ipsorum possit dici vel opponi quod sit nulla, vel quod non valeat, vel non teneat ex eo quod aliquis ex praedictis mediis fiunt de supradictis excusandis. Qui tamen boni viri, qui terciae sive medii, postquam electi fuerint, ut predictum est, speciali sacramento ab eis praestito ante magistratum coram quo questio ventilabitur, ad instantiam alterius partium exigendarum, teneatur manifestare si fuerit de praedictis prohibitis; et si fuerit, reponatur in saculo, de quo alius vel alii extrahantur eodem modo et forma de quibus est dictum superius. Alii vero compellantur ad acceptandum dictam commissionem per illos magistratus coram quibus dicta questio ventilabitur, vel per syndicos communis Ianuae, nulla exceptione vel excusatione admissa, seu absentiae nisi ut supra foret impeditus per officium duodecim Antianorum, guerrae, vel syndicatorum, seu legationis duraturae per mensem; quibus casibus se possit excusare; ad quam commissionem peragendam nulla possit opponi exceptio modo aliquo, nisi solum modo ex praemissis. Nec ad eam commissionem peragendam possit dari aut recipi pro suspectis ultra quindecim suspecti de confidentibus pro singula, nec ex terciae ultra octo. Et si oppositum fuerit vel dictum per alteram partium dictam questionem committendam non esse, vel committi non debere, teneatur magistratus ille coram quo questio ventilabitur, illa die vel sequenti pronunciare sine consilio sapientis vel assessoris, num quid dicta questio debeat committi vel non. Et si pronunciaverit committendam, a tempore dictae pronuntiationis usque ad dies duos ipsam committere teneatur ut supra; et hoc sub poena librarum quinque pro singulis diebus, quibus non pronunciaverit vel commiserit ut supra. Et si forte aliqua dictarum partium recusaverit dare suos confidentes, monita, semel personaliter vel ter citata ad domum et familiam ipsius habitationis, quod veniat ad dandum suos suspectos, et eos non dederit, teneatur magistratus, sub quo questio ventilabitur, finitis citationibus et dilationibus datis, eadem die

808
vel sequenti non feriata, ad petitionem partis comparentis extrahere de dictis duobus saculis in quibus essent scripta nomina et pronomina dictorum confidentium, videlicet unam de saculo de quo voluerit pars comparens, et aliam de saculo nobilium vel popularium cuius generis et conditionis fuerit ille qui non comparuerit. Et eis sic extractis de saculo vel saculis, dictam committere questionem, cognoscendam et terminandam ut supra, teneantur. Qui boni viri, facta eisdem noticia de commissione predicta, teneantur, absque aliqua exceptione infra duos dies coram magistratu coram quo fuerit dicta questio, venire et iurare ad sancta Dei evangelia ipsam questionem legaliter et bona fide terminare et diffinire per se ipsos et sine consilio aliorum sapientium, si eis videbitur quod possint ipsam expedire aliter cum et de consilio iudicis partibus non suspecti; et hoc infra terminum quadraginta dierum, omni fraude vel prorationibus remotis, nisi iusta causa infirmitatum intervenierit, vel causa absentis extra districtum Ianuae. Et quod terminum vel terminos non dabunt partibus, quem vel quos non putabunt necessarios, et quod infra dies duos postquam iuraverint eorum officium, vel postea quodcumque notarium elegerint seu scribam, si eis videbitur elligendus considerata conditione questionis. Quod iuramentum notarius ipsis bonis viris in vulgari sermone legere teneatur, ita quod intelligant bene et distincte quod iurare debeant, sub poena librae unius et soldorum quinque ianuinarum pro quolibet et qualibet vice, exigenda per syndicos cum effectu, si ipse notarius eos iurare non fecerit explicite et distincte ut supra, et nichilominus ipsi viri compellantur ad dictum iuramentum praestandum. Et qui boni viri iurati ut supra debeant audire et examinare iura et allegationes quae et quas producere voluerint ipsae partes in questione praemissa, et processum scribi facere, si eis videbitur scribendus, considerata natura questionis. Qua questione diligenter examinata, teneantur dicti viri boni dare suum consilium secundum eorum conscientias in scriptis clare et aperte, determinando definitive habendum respectum ad Deum et veritatem et ad eorum rectas conscientias, et hoc infra dies quadraginta a die commissionis ipsius factae et iuramenti praestiti ut supra. In ipsis autem quadraginta diebus non computentur feriae Nativitatis Domini, neque feriae vindemiarum, nec etiam feriae repentinae, nec etiam tempus in quo partes seu altera ipsarum pro negotiis communis Ianuae essent impeditae seu impedita, neque tempus durantis compromissi, ubi partes se compromitterent ipsa questione pendente, et nisi altera dictarum partium, infra tempus dierum viginti a die iuramenti praestiti per ambos bonos, viros petierit dilationem de foris pro testibus producendis, seu scripturis in dicta questione; casu quo, non obstantibus praedictis, possit dari dicta dilatio, si eis videbitur, secundum loci distantiam, ipsa parte dilationem petente, iurante ad sancta Dei evangelia, corporaliter tactis scripturis, se credere probare possit, quae in titulo seu titulis suis continebuntur plene seu semiplene, et se

credere possit habere instrumentum seu instrumenta et scripturas habere, et nomina testium et cognomina vel tales circumlocutiones per quas constet seu constare possit de persona eorum; qui testes requirantur produci, nisi forte iuraret se non habere in promptu nomina testium, quo casu illos nominare non teneatur. Et qui testes nominati ut supra possint produci infra dictum tempus, etiam si essent in aliis locis quam in nominatis, nec alibi possint produci alii quam nominati; super titulis tamen et interrogatoriis transmittendis, quos producere voluerint. Et si, finita dicta dilatione, pars illa quae petierit dictam dilationem non probaverit plene seu semiplene contenta in titulis, vel saltem pro dimidia parte ipsorum super quibus testis de foris producere voluerit seu scripturas vel instrumenta pro quibus dilationem de foris petierit, teneantur restituere omnes expensas litis parti adversae, quas fecerit usque ad tempus illud quo apparuerit illum non probasse, saltem pro dimidia parte, illa propter quae petierit dilationem de foris; nec ipsas expensas receptas deinde restituere teneatur, etiam si in causa subcubuerit; quas dictus magistratus coram quo fuerit questio ventilata taxare teneatur, illa die vel sequenti quo ut supra fuerit requisitus. Et ultra, dictus qui non probaverit solvat communi Ianuae a libris decem usque in quinquaginta, arbitrio sindicatorum, nulla excusatione admissa; quae debeant exigi per syndicatores praedictos.

Qui terminus quadraginta dierum non possit, etiam de voluntate partium, prorogari, aut ex officio magistratus; adeo quod ultra eos processus fieri non possit, nec factus etiam ex officio magistratus valeat ipso iure praeter sententiam, quae fieri possit quandocumque infra novem menses, iuxta formam capituli positi sub rubrica « Quanto tempore duret instantia ».

Et magistratus autem, sub quo fuerit mota dicta questio, teneatur, eadem die vel sequenti non feriata postquam receperit dictum consilium in scriptis, pronunciare et sententiare secundum formam dicti consilii. Et illa sententia, secundum formam praesentis capituli lata sit, et esse intelligatur ultima, executionique mandetur et inviolabiliter observetur.

In procedendo autem et cognoscendo dictam questionem possint dicti viri boni dare terminum seu terminos competentes, dummodo non excedant dies viginti quinque a die citationis ipsorum numerandos; ita quod infra dies quindecim tunc sequentes debeant dictam questionem terminare sine omni figura iudicii et sine omni iuris solemnitate, parte citata vel non citata prout eis melius videbitur, habentes tamen intuitum principalem ad Deum et veritatem negotii quandocumque repertam seu cognitam, prout eorum conscientiae secundum veram et puram veritatem videbitur.

Et si infra dictum tempus dictam questionem non terminaverint seu deffiniverint, sindicari debeant per dictos syndicatores pro quolibet a libris quinque usque in quinquaginta ianuinarum, sindicatorum arbitrio, nulla excusatione seu defensione admissa; et nichilominus post dies decem tunc sequentes teneantur et debeant dictam questionem terminare et deffinire; quam si non terminaverint seu deffiniverint, iterum sindicentur et sindicari debeant a libris decem usque in centum, arbitrio sindicatorum; et nichilominus postea singulis diebus ad dictam questionem terminandam et diffiniendam iterum teneantur; et si non terminaverint et diffiniverint dictam questionem, iterum sindicentur, et sindicati esse intelligantur a libris vigintiquinque usque in ducentis ianuinarum, arbitrio dictorum sindicatorum; et nichilominus personaliter detineantur quousque dictam questionem terminaverint et diffinierint clare et aperte et non delusorie vel presuntorie; et si syndicatores predicta non observaverint postquam eis fuerit denunciatum, condemnentur in libris vigintiquinque per quolibet et qualibet vice.

Si vero contingerit quod dicti boni viri in diffiniendo dictam causam essent discordes, vel etiam in procedendo; de qua discordia stetur dicto et assertioni unius ex dictis confidentibus, et etiam iuramento corporaliter praestito ab eodem facto in iudicio coram magistratu sub quo dicta questio ventilabitur; quam quidem assertionem, si discordes fuerint in pronunciando, infra dies triginta postquam commissionem acceptaverint, facere debeant; et teneantur notificare dicti boni viri magistratui praedicto de eorum discordia infra dictos dies triginta, sub poena denariorum sex pro qualibet libra summae contentae in dicta petitione, et pro quolibet ipsorum; quo casu, habeant dies quindecim post dictos dies triginta ad diffiniendum dictam questionem, non obstantibus aliquibus in praesenti capitulo contentis. Alias tamen, transacto dicto termino triginta dierum, compellantur remediis iuris per magistratum praedictum ad dictam questionem per eos terminandam, sine alio tertio dando, infra terminum dictorum triginta dierum; et si de eo non fuerint concordantes dictae partes, tunc dictus tercius extrahatur ea die vel sequenti per dictum magistratum de tertio saculo comuni, in quo sint omnia nomina et pronomina tertiorum confidentium, tam nobilium quam popularium; receptis adhuc octo suspectis a qualibet parte, ultra alios suspectos mediorum, de quibus dictum est supra, quem saculum similiter habeat praeparatum quilibet magistratus Ianuae, ut infra dicetur.

Si vero aliqua persona, personaliter semel vel ad domum habitationis ipsius monita ter per suspectis dandis, non dederit suspectos suos ut supra, quotiens tertius dari debebit, tunc magistratus coram quo dicta questio ventilabitur teneatur immediate ab altera parte comparente et non contumace recipere suos alios tunc suspectos, et postea immediate, inceptis dictis suspectis, teneatur extrahere ex saculo supra dicto comuni qui sit extra numero suspectorum datorum per partes, tam pro habendis duobus mediis quam pro tertio, et ille sit tertius ut supra dictum est.

Et notarius seu scriba, qui scripserit commissionem praedictam dicti tercii, teneatur et debeat, ad

poenam superius declaratam, legere et exponere in vulgari sermone, secundum formam sacramenti praedicti, et dictus tertius sic ellectus secundum formam illam debeat suum sacramentum praestare.

Qui notarius in iuramento tercii omnia et singula debeat observare ad quae tenetur in iuramento virorum bonorum sive confidentium praedictorum.

Qui medii et tercii teneantur deffinire questiones infra dies quadraginta, ut supra.

Et possint et debeant magnificus dominus Dux et Consilium, singulis annis, circa calendas mensis Ianuarii, mutare et constituere de novo usque in sexaginta nobiles et usque in sexaginta populares, in dictis duobus saculis constituendis pro confidentibus et mediis de sufficientibus et magis idoneis civitatis Ianuae et suburbiorum. Ita tamen quod ad minus constituentur quinquaginta pro terciis, videlicet vigintiquinque nobiles et vigintiquinque populares; qui quinquaginta mixti poni debeant in uno saculo tantum.

Et pro praedictis confidentibus terciis sive mediis, in saculis, cartis sive tabulis ordinandis et scribendis, statuimus posse et debere capi de pecunia officii portus et moduli sive dicto officio assignata usque in quantitatem de libris quinque ianuinarum, singulis annis, per notarium sive statutarium communis Ianuae.

Et teneatur dictus notarius sive statutarius constitui et ordinari facere de praedicta pecunia sex saculos confidentium praedictorum, videlicet duos saculos eosdem nobilium et duos eosdem popularium et nobilium communes, scilicet tertiorum ut supra.

Quos saculos teneatur dictus statutarius penes se diligenter custodire, et, ad postulationem cuiuslibet magistratus, ad commissionem faciendam ut supra, quos ante commissionem teneatur commiscere dictus notarius.

Teneatur etiam notarius antedictus, quando questio erit in casu quoquomodo committi debeat, saculos ipsos dari magistratui illos personaliter requirenti, vel etiam scribae ipsius questionis; et non alii seu aliis.

Qui magistratus seu scriba ex debito officii teneatur illos saculos restituere dicto statuario personaliter, et non alicui alii seu aliis pro eo, ipsos saculos ad bancum ipsius statuarii, unde ipsos habuerint reportandos.

Si autem post commissionem iam factam dictis duobus bonis viris vel tertio, ut supra dictum est, aliquis ex eis cui foret dicta commissio facta decederet, vel se extra Ianuam absentaret vel districtum, bona fide et sine fraude, [de] quo stare debeat sacramento credulitatis partis ipsius quae eum allegaverit defunctum, absentem, vel tali infirmitate gravatum quod non possit questioni congruo tempore superesse; et hoc remaneat in arbitrio magistratus coram quo dicta questio fuerit incohata; extrahatur illa cedula de saculo supradicto, de quo extractus fuerit ille qui fuerit absens, vel infirmus vel aliter excusatus ut supra, extra numerum suspectorum, et subrogent loco illius sic ut superius excusati.

Statuimus insuper quod contra sententias latas, pronunciatas et terminatas per aliquem magistratum Ianuae iuxta consilium dictorum bonorum virorum, vel per bonos viros assumptos de voluntate partium, vel per arbitros et arbitratores vel amicales compositores per partes ellectos vel per maiorem partem ipsarum, si plures fuerint; et contra ipsas sententias, ferendas ut supra secundum formam praesentis statuti per dictos bonos viros vel de consilio ipsorum, vel per arbitros, arbitratores vel amicales compositores per partes ellectos, vel per maiorem partem ipsarum si plures fuerint; nullo modo possit vel valeat appellari, supplicari vel peti, meliorari vel [in] integrum restitui, vel reduci ad arbitrium boni viri, vel peti seu dici nullam, vel nullas, declarari vel cassari; nec super appellatione vel supplicatione iam facta, vel petitione restituta in integrum, adversus ipsas sententias iam latas ut supra, vel petitiones meliorari vel reduci ad arbitrium boni viri ipsas sententias, modo aliquo per aliquem magistratum; vel revocatio, vel nulla fore declaratio, vel in integrum restitutio, vel reduci ad arbitrium boni viri vel fieri debeat pronunciari, vel consulere pronunciandum fore; nec aliqua exceptio quae dici aut excogitari possit valeat ei obiici vel opponi vel allegari ipsam sententiam iniquam, perperam, vel minus provide latam vel datam ut supra. Sed talis sententia, lata et ferenda per aliquem magistratum Ianuae iuxta formam praesentis capituli, vel per arbitros, arbitratores vel amicales compositores per partes ellectos vel per maiorem partem ipsarum, si plures fuerint, debeat per partes firmari, rata haberi, teneri, et irrevocabiliter observari; et ad ipsam exigendam et exequi faciendam, et contraveniente modo aliquo non audire teneantur et debeant omnes magistratus Ianuae et officiales coram quibus spectabit eiusdem cognitio, dummodo eorum bailiam vel cognitionem non excedant.

Statuimus etiam quod aliquis contra quem lata fuerit quavis sententia, vel de cetero feretur per aliquem vel aliquos arbitros vel arbitratores seu amicales compositores per partes ellectos, secundum formam praesentis capituli « De causis civilibus et pecuniariis bonis viris committendis », vel per bonos viros assumptos ut supra, non possint ipsos arbitros, arbitratores, vel amicales compositores, vel commissarios ellectos vel eligendos ut supra, vel bonos viros molestare vel inquietare modo aliquo, directe vel indirecte; vel ipsos vel aliquem ipsorum convenire coram aliquo magistratu communis Ianuae civiliter vel criminaliter, ex eo quia dicatur quod fecerit vel fecerint litem suam male ferendo dictam sententiam seu male arbitrando, seu malum consilium dandum, sive scientes sive ignorantes, sive dolose sive non dolose, sive quocumque alio colore quaesito, male versatum fuisse circa praedictam sententiam diceretur; nec per aliquem magistratum comunis Ianuae eidem audientia in praedictis vel circa praedicta vel occasione praedictorum aliquo modo praebeatur, nisi darent per corruptelam pecuniae vel alicuius ei vel per promissionem aliquam.

Et praesens capitulum non habeat locum in questionibus, litibus seu casis vertentibus inter foritaneos; in causis vero vertentibus inter foritaneos et Ianuenses, obtineat prout supra.

De causis non commissibilibus bonis viris.

Quum culpa sit se immiscere rei ad se non pertinenti, et questiones de quibus proxime subiungitur spectent quam plurimum ad iuristas, utpote questiones de principalibus iuris apicibus descendentes.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singulae questiones inscriptae et aliqua seu pars earum sint et esse intelligantur exclusae ab illis questionibus quae sint commissibiles bonis viris, quae questiones sunt ut supra.

Questio civilis et pecuniaria quae non sit de libris centum et ab inde infra, et in qua non sint ellapsi decem dies ab illa die, ipsa tamen exclusa, qua propter petitionem depositam fuerit facta citatio ad personam rei vel legitimae personae pro eo semel, vel ad eius domum et familiam bis, vel a die praeconizationis factae in contrata ubi consueverit habitare et commorari vel conversari, ad responsionem per ipsum reum vel legitimam personam fiendam ad dictam petitionem; que praeconizatio fieri non possit nisi primo nuncius retulerit se, de mandato magistratus, diligenter perquisivisse et non invenisse eum, et non teneri in civitate vel districtu domum vel familiam; et sufficiat quantum ad ipsam commissionem fiendam, etiam post ipsos decem dies quod petita fuerit, committi infra decem dies praedictos.

Causa vel questio excusationis praedictae petitae ex forma capituli « De instrumentis, sententiis vel ultimis voluntatibus executioni mandandis », vel cuiuslibet alterius executionis.

Causa vel questio interdicto facto vel fiendo vel relaxando.

Causa vel questio occasione alicuius cautionis vel promissionis factis pro interdicto vel saximento aliquo relaxando, vel aliqua alia de causa alicui magistratui comunis Ianuae, vel eius tabelioni vel partis in actis publicis alicuius magistratus.

Causa petitionis dupli debiti soluti, falsi quitati vel remissi, vigore capituli « De sententiis, instrumentis et ultimis voluntatibus executioni mandandis », si ille qui petierit debitum solutum fuerit principalis contrahens vel ab eo emerit, vel alio titulo vel hereditario iure adquisiverit. Salvo ad petitionem petentis dictum duplum, quo casu si petierit committi debeat. Si vero sit causa petitionis vel requisitionis simplicis, et soldorum duorum pro qualibet libra, quia dicatur instrumentum petitem exequi fore nullum, sive petatur beneficio capituli, « de instrumentis, sententiis et ultimis voluntatibus executioni mandandis », sive promissionis sibi factae per partem in actis, possit et debeat fieri dicta commissio ad instantiam petentis sic requirentis tantum.

Causa vel questio comunis Ianuae vel ad comune

Ianuae pertinens directe vel per obliquum, nisi quantum de comunis vel eius sindici voluntate procedatur.

Causa vel questio comperarum comunis Ianuae, vel alicuius ex ipsis comperis vel ad ipsas vel aliquam earum pertinens.

Causa vel questio cognoscendi supra pocioritate bonorum vel iurium alicuius defuncti seu viventis.

Causa vel questio ex forma capituli « de ellevatione canellae ».

Causa vel questio in qua sit datus assessor, consultor vel collator ad totam causam, de partium voluntate.

Causa vel questio de poena alicuius compromissi vel alterius instrumenti.

Causa vel questio in qua obstet exceptio rei iudicatae, iudicialis seu arbitralis.

Causa vel questio possessionis sua auctoritate invasae vel occupatae, vel rei hereditariae sua auctoritate acceptae.

Causa vel questio poenae quae petitur vigore partis non servatae.

Causa vel questio iurisiurandi, transationis et quitatis, de quibus transationibus appareat per publicum instrumentum.

Causa vel questio in qua obstet exceptio litis pendens.

Causa vel questio per quam cognoscatur principaliter ad quem vel ad quos spectet hereditas alicuius defuncti.

Causa vel questio de rebus hereditariis, de quibus heres non fuisset possessionem adeptus.

Causa vel questio super ypothecaria actione.

Causa vel questio in qua, ex forma alicuius capituli, audientia denegatur, vel in qua caveatur aliquem non audiri.

Causa vel questio nullitatis sententiae; quas omnes et singulas questiones statuimus et ordinamus non esse commissibiles bonis viris.

De ellectione, et potestate consulum rationis in questionibus a libris centum infra.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singulae questiones et causae civiles et pecuniariae, ordinariae et extraordinariae, de libris centum ianuinarum et ab inde infra, quae non dependant a maiori summa vel sint nisi reliquum esset satisfactum, vel nisi petens ipsum residuum quitaret, quod scilicet quitatum et remissum intelligatur ipso iure, eoque ex maiori summa debita ab uno debitore prima facie non petantur nisi librae centum vel ab inde infra, adeo quod quicquid amplius dicti superflui non petiti peti non possit; cognoscantur, terminentur et deffiniantur per tres consules rationis modo et forma subscriptis, et non per aliquem alium magistratum, quocumque nomine censeatur; quantumcumque procederet de partium voluntate. Exceptis questionibus Potestiarum Pulciferae, Bisannis et Vulturis, quae vertantur inter homines earum Potestiarum. Exceptis questionibus introituum

cabellarum spectantibus, ad consules callegarum. Exceptis questionibus quae moverentur pro vel contra dictos tres consules vel scribas, ipsorum vel contra patres, fratres vel filios, generum, socerum vel cognatum vel alicuius eorum, vel per eos vel aliquos ex eis, quae forte agitentur coram iudicibus domini Potestatis vel alio iudice competenti.

Et intelligantur dependere a maiori summa, si plures heredes hereditario nomine alicui alii deberent aliquam pecuniae quantitatem respectu omnium heredum, quae excedat summam librarum centum ianuinarum, et respectu partis contingentis singularitati singulorum heredum ipsorum non excedant summam librarum centum ianuinarum. Quo casu, huiusmodi questiones et lites non terminentur per dictos consules, sed per curiam domini Potestatis Ianuae; vel de aliis causis civilibus a libris centum supra, dictum est suo loco.

Et eodem modo intelligatur et debeat fieri si plures debitores alicuius, una et eadem conditione et ex eodem contractu, deberent maiorem summam librarum centum, sed particulariter esset minor.

Et idem intelligatur si plures haeredes, vel legitima persona pro eis, in eodem libello aliquem vel aliquos convenirent in summa maiori librarum centum; et eodem modo si plures ex eadem causa et ex eodem contractu habeant unum vel plures obligatum vel obligatos ex quantitate quae, respectu omnium praedictorum, excedat maiorem summam librarum centum, licet respectu partis contingentis singularitati singulorum creditorum non excederet dictam summam. Et si unus ex eadem causa, in eodem libello in pluribus partitis, alium vel alios conveniret pro vel de quantitatibus vel quantitate quae excedat libras centum ianuinarum.

Et intelligantur questiones pecuniariae de libris centum et ab inde infra, habendo respectum solum ad sortem et non ad aliquam poenam vel interesse vel expensas quae esset ultra sortem; in qua sorte coram iudicibus domini Potestatis, seu aliis magistratibus habentibus iurisdictionem ultra libras centum, non liceat duas quantitates cumulare quae sunt cessae ab aliquo vel quae debeant ex diversis instrumentis seu scripturis vel causis in eodem instrumento contentis, ut sic his cumulatis summa librarum centum excederent; quod possit in fraudem fieri ad deludendum iurisdictionem consulum rationis.

Questio vero super hypothecaria facta intelligatur ad ipsos consules pertinere, si debitum pro quo agitur sit de libris centum vel ab inde infra, non obstante quod aestimatio rei petita sit minoris summae.

Instrumenta vero dotalia, in quibus contineantur dotes summae maioris librarum centum, et antefacta de libris centum tantum vel ab inde infra, non obstantibus supradictis, possint et debeant executioni mandari coram aliis magistratibus civitatis Ianuae competentibus et non coram consulibus rationis. Et hoc si ipsa antefacta de libris centum et ab inde infra petantur insimul cum dictis dotibus; si vero per se peterentur, ipsa antefacta petantur coram dictis consulibus rationis.

Qui tres consules elligantur per illustrem dominum Ducem et collectores officiorum communis Ianuae ex melioribus ac sapientioribus civitatis Ianuae et suburbiorum.

Quisquis autem fuerit electus ad dictum officium non possit renunciare nec se excusare aliqua ratione vel causa, secundum formam capituli super officialium renunciationibus constituti.

Sed, non obstantibus antedictis, quicumque fuerit electus in consulem rationis, si renunciandi iusta[m] causa[m] haberet, possit ipsis electioni et officio renunciare, servata forma capituli.

Dicti vero consules et eorum notarii sedeant et sedere debeant pro tribunali in curia sui consulatus singulis diebus iuridicis, ab hora que pulsant in mane a campana officialium usque ad tertiam. Post prandium vero, ab eadem campana pulsata usque ad vespas.

Et teneantur ad hoc sub vinculo iuramenti et poenas soldorum viginti ianuinarum pro singulo et qualibet vice vel hora qua non invenirent[ur] ipsi vel aliquis eorum ad audiendum, cognoscendum et terminandum omnes et singulas questiones quae movebuntur coram eis de libris centum ab inde infra, quocumque et quacumque occasione vel causa, per quamcumque personam, corpus, collegium et universitatem, sive per viam requisitionis sive petitionis in scriptis vel sine scriptis, sive per quamcumque aliam viam vel modum, sive sit quantitas descripta in pecunia numerata sive alia species quae non esset in pecunia numerata, dummodo aestimatio vel valor eius non excedat quantitatem librarum centum Ianuae; quod aestimari vel arbitrari pertineat ad consules rationis, sive maiorem partem ipsorum.

Salvo quod in quolibet die veneris et etiam in qualibet die quam ipsi consules sibi elligerint in ebdomada, ipsi consules convenire se debeant in aliquo alio loco pro examinandis questionibus, sub poena sindicamenti.

Salvo in vigiliis in quibus secundum ecclesiam ieiunatur, et in diebus quatuor temporum, in quibus dicti consules teneantur stare ad panchum a prima usque ad signum missae.

Et idem in tempore quadragesimali, quo ieiuniorum, temporum ac etiam diebus sabbati, post prandium non teneantur venire ad banchum.

In causis vero et questionibus foritaneorum non habitantium cum familia in Ianua vel districtu, fit in electione ipsorum convenire vel agere pro dictis libris centum vel ab inde infra, coram consulibus rationis seu coram aliis magistratibus comunis Ianuae de dictis libris centum vel ab inde infra; qua electione facta, non possint ipsi foritanei amplius resiliire; teneantur autem elligere coram quibus magistratibus agere vel convenire voluerint infra dies tres a die citationis factae et personaliter subsecutae.

Quae omnes questiones librarum centum et ab inde infra, motae coram dictis consulibus, audiantur et cognoscantur, terminentur et finiri ac terminari debeant omnino et omni occasione, exceptione et dillatione

remotis, auditis partibus saltem semel a die qua questio, lis, causa vel requisitio mota vel facta fuerit, et citatio personaliter subsecuta facta alteri parti semel vel ad domum ipsius habitationis ter, usque ad dies quadraginta tunc proximos infra quos penitus per ipsos consules terminentur; quorum ad minus duo debeant esse et sint concordēs; qui terminus quadraginta dierum non possit, etiam de voluntate partium, prorogari.

In curia quorum consulum, sive coram ipsis, non possit nec debeat advocare vel ire in modum advocacy, nec aliquid dicere, dictare vel scribere, vel dictari vel scribi facere in dictis questionibus aliquis advocatus seu iurisperitus; exceptis infrascriptis solis, in quibus iurisperiti possint consulere et scribi facere, non tamen coram ipsis consulibus accedere; nec aliquem iurisperitum possint audire ipsi consules, iuramenti vinculo, super aliqua lite vel causa ad ipsorum curiam sive banchum nec extra, nisi esset causa propria talis iurisperiti pro iure competenti sibi ex sua persona vel hereditaria causa, vel alio vero titulo non simulato nec fictitio, de quo sit verus an simulatus stetur arbitrio ipsorum consulum; quo casu si litigaret iurisperitus, possit pars adversa habere iurisperitum coram ipsis consulibus praestantem ei patrocinium in praedicta questione, non obstantibus antescriptis.

Dicti autem consules teneantur et debeant terminare et deffinire ipsas questiones per se, sine consilio sapientis, nisi sibi videretur se non posse eas terminare sine sapientis consilio. Questiones tamen forte infrascriptas non autem alias, videlicet in causa et questione de possessione, sive re immobili, in causa vertente super potioritate iurium, in causa super actione hypothecaria, in causa super capitulo de interditiis, in causa super elevatione canellae, in causa hereditatis vel eius occasione, receptis prius a partibus confidentibus et suspectis; de quibus tantum questionibus non possint habere consilium sapientis, nisi super inde omnes consules sint concordēs, tunc altera partium requirente possint consulere quoscunque iurisperitos de collegio iudicum Ianuae, partibus non suspectos, publice et non secrete, nisi aliter procederet de expressa ambarum partium voluntate.

Qui sapientes iurisperiti non possint habere pro ipsorum salario ultra denarios quatuor pro libra.

Possint quoque ipsi consules, si eis videbitur, dare partibus terminum competentem ad probandum in dictis questionibus; dum tamen terminus non excedat dies triginta a die citationis factae incipiendum, et legitimationis personarum iudicis et litigantium, si contra eos obiectum fuerit.

In quibus questionibus possint procedere, audire cognoscere et terminare eas, iuris ordine servato et non servato, et omissis omnibus solemnitatibus iuris, et servatis capitulis et ordinationibus communis Ianuae et non servatis, prout eis melius videbitur.

Salvo quod capitula communis Ianuae sibi exhibita in publicam formam, si illorum observantia denun-

ciata sibi fuerit, teneantur et debeant observari. Probationes autem quae contingerint velle fieri coram eis possint in scriptis et sine scriptura recipere, citata parte personaliter semel vel ad domum ter vel semel voce preconis; et etiam sine aliqua probatione fienda coram se possint expedire et terminare dictas questiones semper et quando sibi videbitur vel maiori parti eorum.

Quorum sive pro legitimis habeantur et executioni mandentur per ipsos et successiones eorum vel maiorem partem eorum.

Unum tamen ex eis possit partem compellere debitum consistentem ad solvendum, prout ei melius videbitur, et etiam omnes et singulas questiones, de quibus contradictio inter partes ipsas esset, possit expedire ut sibi videbitur.

Partes vero teneantur et debeant coram dictis consulibus producere [et] exhibere quaecunque instrumenta et scripturas voluerint, infra dies viginti a die questionis inceptae; ita quod si pars adversa voluerit post dictum terminum viginti dierum ipsa instrumenta et scripturas approbare, sive aliquas probationes facere contra ea vel aliqua in eis contenta, possit et debeat facere dictas probationes infra dies decem tunc proxime subsequentes; quibus diebus viginti finitis, neutra partium possit producere aliqua instrumenta vel scripturas coram ipsis consulibus; qui fidem vel conscientiam nullam capiant in instrumentis vel scripturis productis, exhibitis vel ostensis coram se post dictum terminum viginti dierum, nisi pars producere volens ea post dictum terminum viginti dierum iuraverit corporaliter ad sancta Dei evangelia, tactis scripturis, se maliciose, fraudolenter vel calumniose non celasse vel tacuisse dicta instrumenta vel scripturas usque ad dictum tempus; quo casu, pars contra quam fuerint dicta instrumenta et scripturae [si] voluerit contra ea seu habeat terminum decem dierum ad reprobandum dicta instrumenta seu scripturas, et probandum eisdem contenta; quibus temporibus probationis elapsis, dicto casu habeant dicti consules decem dies ad diffiniendum et terminandum dictas questiones; in quibus quadraginta diebus non computentur feriae Nativitatis Domini nec Resurrectionis Domini, nec vindictiarum, nec repentinae, nec tempus in quo dominus Gubernator et Consilium suspenderent tempus eo quo aliquis litigans coram eis absentaret se a civitate Ianuae propter facta communis et nisi partes lite pendente se compromitterent in arbitros et arbitratores et quo compromisso durante non currat dictus terminus. Et nisi propter impedimentum necessarium et instrumentum duorum ex dictis consulibus; et nisi altera dictarum partium, infra tempus dierum triginta a die questionis inceptae, petierit dillationem de foris producendis testibus seu scripturis in dicta questione; quo casu, non obstantibus praedictis, possit et debeat dari dicta dillatio per dictos consules, secundum tamen loci distantiam et prout eis videbitur. Sed si omnes ipsi tres consules essent concordēs quod non debeat concedi dicta dillatio, possit et debeat denegari; ita tamen quod data non possit transcendere

terminum iuris vel capitulorum comunis Ianuae, parte requirente dictam dillationem prius iurante ad sancta Dei evangelia, tactis corporaliter scripturis, se credere posse probare ea quae continebuntur in titulis plene et semiplene, et se credere posse habere scripturam pro qua petitur dicta dillatio: quae pars requirens dictam dillationem etiam teneatur nominare locum ubi producere velit testes, seu instrumenta vel scripturas habere, et nomina et pronomina atque cognomina testium, vel tales circumlocutiones per quas constet vel possit constare de persona eorum qui produci requirentur in testes. Et si, finita dicta dillatione, pars quae petierit dillationem non probaverit plene vel semiplene contenta in titulis, vel pro parte dimidia saltem ea super quibus testes de foris produci petierit, seu per instrumenta vel scripturas pro quibus de foris dillationem petierit, teneatur restituere omnes expensas litis parti adversae factas usque ad illud tempus quo apparuerit illum non probasse illa pro dimidia parte saltem propter quae petierit de foris dillationem, nec ipsas expensas receptas deinde restituere teneatur, etiam si in causa succumbuerit; quas dicti consules teneantur taxare illa die vel sequenti qua super inde fuerint requisiti, et ultra solvat comuni soldos centum ianuinarum, nulla excusatione admissa, exigendos per syndicatores; qua dillatione finita, si altera pars voluerit reprobare dictos testes vel instrumenta, habeat decem dies ad reprobandum, reliqui vero decem dies remaneant consulibus ad diffiniendum. Itaque finito dicto tempore dictae dillationis, quod non computetur in tempore undecim dierum, ipsa questio infra dies undecim diffiniatur omnino, sub poena infrascripta sindicamenti. Nam si dicta questio vel questiones deffinitae non fuerint infra tempus undecim dierum, sindicentur ipsi consules et syndicati esse intelligantur, pro quolibet questione non deffinita, in libris quinque ianuinarum, nulla excusatione admissa vel defensione nisi ex praescriptis; et tamen finitis dictis diebus undecim, teneantur terminare dictas questiones infra dies decem tunc proximos; infra quos, si finitae non fuerint, sindicentur a libris decem ianuinarum pro singulo et singula questione; quae exigantur per syndicatores, nulla recusatione admissa, nisi fuerit de praedictis. Et tamen infra alios decem dies tunc sequentes debeant terminasse dictam questionem vel questiones; infra quos si non expedierint tales questiones, teneantur solvere parti quantitatem petitam vel aestimationem rei petita: quas syndicatores teneantur exigere a dictis consulibus et dare parti petenti; qui si non solverint supradicta postquam ipsis syndicatoribus fuerit denunciatum, sindicentur in libris vigintiquinque ianuinarum pro quolibet syndicatore contrafaciente.

Positiones vero vel interrogationes negativas et ipsi consules vel alii quibus (*sic*) magistratus teneantur non admittere, si fierent per verba absque eo, vel alia obscura vel deceptoria; sed si positiones fierent per verba clara negativa, et si non est ita dictum vel ita dactum et similia verba, quae sint clara, ad-

mittantur positiones et interrogationes, licet negativae fore dicantur; contra sententias quorum vel duorum ex eis non possit opponi vel quaeri de nullitate ipsorum aliquo modo, vel veniri contra ipsas vigore capituli «de appellationibus» vel alterius cuiuscumque capituli, nec ab ipsis possit appellari modo aliquo, sed sint ipsorum vel duorum ex eis sententiae legitimae; et pro legitimis habeantur, executioni mandentur ut supra, non obstante aliqua exceptione quae dici aut excogitari possit.

Salvo quod, a sententiis eorum quae sunt maioris summae librarum quindecim Ianuae, pars succumbens possit appellare ad officium syndicatorum; tamen hoc infra dies octo post lapsos dictos dies viginti termini meliorati de quo supra.

Salvo, non obstantibus supradictis nec aliquibus contentis in dicto capitulo, quod consules dicti omnes concordantes infra dies viginti, numerandos a die latae sententiae, meliorare et revocare possint eam, prout eis melius videbitur faciendum. Et salvo quod possit opponi contra dictas sententias quae fuerint latae pretexto aliquorum instrumentorum falsorum, vel scripturarum vel testium.

Ille tamen qui opposuerit contra dictas sententias vel aliquam earum occasionibus praedictis, si non probaverit vel in probatione defecerit infra terminum per ipsos consules statuendum, teneatur solvere alteri parti totum ipsius interesse quod ex inde fuerit consecuta pars altera; et ultra soldos quinque pro libra totius quantitatis de qua fuerit questio; cuius condemnationis pars dimidia sit Comunis, alia medietas partis contra quam oppositio facta fuerit.

Per praedicta vero vel infrascripta non derogetur vel derogatum esse intelligatur venditioni vel introitui pignoris bandi vel aliquibus in ipsa venditione contentis; sed detur pignus bandi, secundum formam suae venditionis, salvo beneficio excusatoris a ditione pignoris bandi, secundum eius venditionem. Et salvo si in questionibus quae vertentur coram consulibus rationis non fuerint dati denarii sex et tres pro libra ut infra dicitur. Eo casu, sententiae latae per ipsos consules non valeant, sed sint nullae ipso iure in quantum tangant favorem illius qui non dedisset dictos denarios.

Qui tres consules vel aliquis eorum per se vel per interpositam personam, modo aliquo vel ingenio qui dici vel excogitari possit, non possint accipere vel habere, impetrare, requirere vel retinere publice vel secrete aliquod consilium, donum vel tributum, dactam vel solutionem, etiam esculentam vel poculentam, nisi solum suum sallarium infrascriptum, sub poena sindicamenti a libris quinque usque in ducentis, arbitrio syndicatorum; et ultra priventur et privati esse intelligantur ab omnibus et singulis honoribus, officiis et beneficiis comunis Ianuae ab inde usque ad annos decem tunc sequentes. Nec iure alicuius partis coram dictis consulibus litigantis, sive quae litigasset per aliquem ex ipsis consulibus vel eorum scribas seu filios eorum vel alicuius eorum coram quibus eo tempore litigasset, possit aquirere aliquo tempore, et aquisita vel aquirenda non valeant ipso iure; qui scribae

ordinati et ordinandi ad curiam consulum praedictorum, vel subscribae nullum salarium habeant vel possint accipere: pro scripturis vero et actis scribendis seu exemplandis per ipsos vel per quemlibet eorum, habeant et habere, petere et exigere possint a litigantibus debitas solutiones secundum tabulas ordinatas. Consules vero habeant et habere debeant pro ipsorum salario libras centumvigintiquinque pro singulo ipsorum, de pecunia colligenda de qualibet questione ut infradicetur, solvenda per syndicatores comunis Ianuae electos et ordinatos ad colligendum; videlicet sex denarios pro libra cuiuslibet questionis in qua fuerit facta contradictio, cognoscenda per dictos consules, de libris centum et ab inde infra, nisi questio fuerit executioni petita beneficio capituli « de sententiis, instrumentis et ultimis voluntatibus executioni mandandis », in quibus solvantur denarii tres pro qualibet libra et non ultra.

Statuentes et ordinantes, pro declaratione dubitationum quod de qualibet questione vertenda coram eis, accipiant et accipere debeant denarios tres pro libra cuiuslibet questionis, quae sit de contentis in aliquo instrumento, sive esset instrumentum executionis sive accomendationis. Si autem questio agitur et formetur super testibus et aliis probatoribus, recipiant et habere possint denarios sex pro qualibet libra questionis, seu valoris vel aestimationis ipsius; et hoc habeat locum in questionibus in quibus contenditur et contradicatur. Si autem essent acta processus in quibus vel pro quibus non contradiceretur, possint et debeant dicti consules, ad requisitionem actoris, citare reum ante petitionem aliquam, et si reus confessus fuerit de prima citatione seu requisitione, et solvere voluerit seu solverit, ad mandatum consulum, debitum requisitum, tunc nihil deponatur. Si vero citatus per primam citationem personaliter non comparuit, vel comparens debitum denegaverit vel solvere recusaverit ad mandatum consulum, tunc depositum fiat ut supra.

Salvo quod non fiat depositum de saximentis vel de testibus producendis ad aeternam rei memoriam.

Si vero non fuerit contradictum, et aliqua acta et scripturae factae fuerint coram dictis consulibus, in eorum sit arbitrio compellere partes vel aliquam earum ad solvendum pro expensis dictarum scripturarum vel actorum illam quantitatem pecuniae quam taxaverint, dum tamen non excedatur dictus numerus; quae pecunia perveniat ad manus syndicatorum, et de ipsa fiat ut de aliis, et pecunia sic exacta pro scripturis non restituatur alicui partium.

Qui denarii sex et tres ut supra solvendi dentur per utramque partem, ita quod utraque partium solvat et deponat, statim facta contradictione, syndicatoribus antedictis dictos denarios. In fine autem questionis restitui debeat parti victrici illud quod deposuerit, a syndicatoribus in totum vel parte qua obtinuerit vel vicerit, secundum quod cognitus fuerit per dictos consules. Et si esset tutor vel curator minorum vel bonorum vel haereditatis vel litis vel alius administrator, qui iuraret corporaliter se non

habere nec posse habere de bonis tutellae, curae vel administrationis dictam pecuniam deponendam, tunc ille talis administrator non teneatur solvere dictam pecuniam vel aliquid deponere, sed tamen alius litigans cum tali tutore vel administratore non excusetur a depositione praedicta.

Qui litigans cum praedictis, si obtineat in causa non relinquat eius depositum penes syndicatores, si non in bonis tutellae, curae vel administrationis sint bona alicuius generis ultra illud quod in sententia deductum fuerit, in quibus possit consequi solutionem de dicta pecunia; ad quam consequendam magistratus favore possint uti et coram consulibus et coram quolibet magistratu, et ad id magistratus sibi praestent favorabilem iustitiam.

Si vero dictus victor ante sententiam petierit talem favorem, teneantur dicti consules in sententia definitiva quam ferrent, tutorem, curatorem vel administratorem in quantitate dicti depositi etiam condemnare.

Quod si talis tutor vel administrator inveniretur habere vel debere habere penes se de bonis mobilibus tutellae, curae vel administrationis, vel commississe in praedictis dolum vel fraudem, de cuius commissione stetur dicto et declarationi consulum, puniatur de suo periurio in tanta quantitate de quanta videbitur ipsis consulibus exigenda de facto per eos, sine aliqua condemnatione fienda.

Quae pecunia colligenda non debeat nec possit expendi seu converti in alios usus vel in alia solutione quam praedictis in solutione et satisfactione et salariis dictorum consulum, et cartulariis dictae curiae, papiri, candelarum pro examinandis processibus et scribendis, et si qui supererit detur et solvatur massariis generalibus comunis et nomine comunis; et si pecunia dictorum denariorum sex et trium colligendorum non ascenderet ad summam salariorum ipsorum consulum, deficientia sui salarii, si qua fuerit, suppleatur eis de quacunque alia pecunia comunis Ianuae; ad quam habendam et recipiendam et sibi solvendam, dominus Gubernator et Consilium et massarii comunis Ianuae favorem debitum praestent illis.

Notarii vero ipsorum consulum teneantur dare in scriptis officio syndicatorum nomina et pronomina litigantium coram consulibus praedictis, et die quo lis vel questio fuerit incepta singulis diebus sabbati singularum hebdomadarum, illud quod petitur, sub poena syndicatorum arbitrio.

Qui notarii vel scribae, non obstantibus praedictis vel infrascriptis, quandocumque fuerint requisiti vel aliquis eorum ut debeant cum dictis consulibus esse praesentes ad examinandum questiones et processus per eos scriptos, teneantur et debeant interesse, ad mandatum ipsorum consulum, semper in locis diebus et horis per ipsos consules ordinandis, sub debito iuramenti et poena a soldis quinque usque in viginti ianuinarum arbitrio syndicatorum, pro qualibet vice qua fuerit per ipsos vel per aliquem ipsorum contrafactum.

De quibus actis et cartulariis cogi non possint ipsi consules vel aliquis ipsorum per aliquem magistratum ad ostendendum vel exhibendum sibi illo vel aliqua in illis contenta nisi solis sindicatoribus et iudici ad maleficia deputato, quando, propter aliqua pertinentia ad ipsorum vel alicuius ipsorum officium, praedicta acta sibi dicerent expedire.

Salvo quod dicti consules, vinculo iuramenti et poena sindicamenti, teneantur dare attestaciones et dicta testium partibus requirentibus et volentibus ea requirere sub titulis interrogatoria fienda testibus, salvo iure impertinentium.

Ut autem lites sine aliqua suspitione procedant, si quis consulum vel scribarum fuerit attinens alicui partium litigantium coram eis usque in tertium gradum consanguinitatis et affinitatis, secundum quod decreta distinguunt, vel qui fuerit cognatus, gener, socer vel maritus, non possit interesse terminationi vel diffinitioni dictae questionis, sed reliqui duo illam terminare et diffinire teneantur; in qua terminanda et diffinienda, si non fuerint forte concordēs, assumant sibi in tertium unum ex bonis viris de tabula illius qualitatē, nobilis vel popularis, cuius fuerit ut supra removendus, receptis per ipsos consules ab ipsis partibus suspectis, secundum formam capituli positi sub rubrica « De causis civilibus et pecuniariis bonis viris committendis. » Et eodem modo observetur et observari debeat, si dicta pars esset attinens ut supra cum duobus ex dictis consulibus, ut dicto casu loco removendorum elligantur ut supra duo boni viri de tabula eius qualitatē cuius fuerint tales removendi.

Consules autem habeant potestatem et bailiam condemnandi, puniendi et multandi et carcerandi, tam coniunctim quam divisim, quamcumque personam dicentem contra ipsos vel aliquem ipsorum consulum, vel contra scribas vel subscribas eorum vel aliquem ipsorum, in iudicio vel extra rationem vel occasionem dicti officii, vel contra se ipsas personas, vel unam partium contra alteram, seu se astantes ad invicem aliquod dedecus, vilipendium sive verba iniuriosa, minatoria vel obprobriosa, sive rixam vel altercationem facientem in illum: in tanta pecuniae quantitate qua et quanto ipsis consulibus videbitur, ipsorum arbitrio iuxta exigentiam commissorum.

Et si propter dicta commissa vel perpetrata requireretur maior punitio quam ut supra, dominus Iudex malorum, teneatur procedere contra personam sic delinquentem et punire secundum exigentiam commissorum, ad nudam et simplicem denunciationem seu requisitionem dictorum consulum vel alicuius eorum. Poena vero et condemnatio fienda per dictos consules exigatur ab eis, et exacta, detur incontinenti sindicatoribus, convertenda in salario vel parte salarii ipsorum consulum et scribarum, modo et forma et tempore praedictis, et non convertenda in alios usus vel salariaria quam praedicta.

Contra quas sententias non possit opponi, sicut nec contra alias sententias ipsorum consulum, ut supra est expressum.

Et teneantur dicti consules observare omnia et singula contenta in presenti capitulo.

Quae capitula ipsi idem teneantur et debeant sibi ipsi facere legi vulgariter, qualibet hebdomada saltem semel, ne possint praetendere ignorantiam de praedictis.

Quos sindicatores possint syndicare iuxta suae bailiae formam, et non aliter.

De robore sentenciarum consulum rationis.

Non possint nec debeant consules rationis sententias aliquas latas per praecessores eorum, quae in rem iudicatam transierunt, annullare, tollere, cessare, sed stent et servantur in debita firmitate, et per latores eorum et per quoslibet successores, aliquo capitulo non obstante.

Quod Potestates trium Potestaciarum in palacio reddant iura.

Statuimus et ordinamus quod Potestates Bisannis, Pulciferae et Vulturis speciali iuramento teneantur, ad sindicamentum librarum vigintiquinque pro quolibet, tenere suas causas et reddere ius in palatio novo comunis Ianuae, ubi nunc tenent et reddunt et tenere et reddere sunt consueti.

De privilegio clericorum.

Statuimus et ordinamus quod clerici in sacris ordinibus constituti et quaelibet persona ecclesiastica, super omnibus et singulis litibus et causis quantumcumque sint a libris centum infra et etiam a libris centum supra, contra et adversus personas laicas non ecclesiasticas, audiri possint per dominum Potestatem Ianuae et eius iudices et per quemlibet alium magistratum competentem super questionibus et litibus a libris centum infra et supra, secundum iura romana, sive comunia, et non secundum formam capitulorum vel ordinamentorum comunis Ianuae, tam in procedendo quam in determinando et decidendo.

Ad dictos vero tres consules iuris stricti nescios non possint habere recursum super aliqua questione vel lite vel causa dicti clerici constituti in sacris ordinibus, quantumcumque ipsae questiones sint a libris centum infra, nec a dictis consulibus audiantur, sed remittentur ad iudices competentes.

Si quis vero clericus, coram magistratu seculari in Ianua qui non sit suppositus in Ianua alicui ecclesiastico iudici, voluerit secularem aliquem convenire, seu agere contra eum, statuimus et ordinamus quod talis clericus, secundum dispositionem dicti capituli, audiat si et in quantum ipse submittat se in Ianua stare iuri coram aliquo magistratu ecclesiastico vel seculari, coram quo reconveniri et conveniri possit per laicum sive secularem; alias autem, si vult in Ianua posse petere sed non peti, privatus sit et esse intelligatur beneficio supradicto.

Si quis autem clericus vel religiosus in sacris ordinibus constitutus esset debitor alicuius civis vel districtualis, de quo dominus Archiepiscopus vel alius

iudex ecclesiasticus in Ianua vel districtu non redderet seu faceret, seu reddere vel facere aliqua ratione non possit iusticiam debitam vel ius dicere civi vel districtuali qualibet ratione vel causa, statuimus et ordinamus quod dominus Potestas civitatis Ianuae et sui iudices, et quilibet alius magistratus civitatis Ianuae teneantur et debeant, vinculo iuramenti et poena sindicamenti, reddere facere et administrare ius et iusticiam dicto civi et districtuali, secundum formam capitulorum, adversus talem clericum, religiosum vel in sacris ordinibus constitutum, prout et sicut faciunt seu facere et reddere tenerentur quilibet alii contra quemlibet alium non clericum, non religiosum in sacris ordinibus constitutum.

Quod infirmi Sancti Lazari audiantur secundum capitula.

Statuimus et ordinamus quotiens praeceptor infirmorum Sancti Lazari, vel ipsi infirmi vel procurator vel syndicus ipsorum litigabit vel praticabit pro ipsis infirmis coram aliquo magistratu civitatis Ianuae, sive pro legationibus ei dimissis, sive pro pensionibus propriis, quod ipse praeceptor, infirmi et procurator vel syndicus eorum audiantur et audiri possint et debeant secundum formam capitulorum; non obstante aliquo capitulo quo caveatur religiosas vel ecclesiasticas personas non debere audiri secundum formam capitulorum, sed tantum secundum iura romana; quibus ut supra obviarent, presenti capitulo volumus esse specialiter derogatum.

De questionibus intra capitulorum tempora terminandis.

Statuimus et ordinamus quod dominus Potestas Ianuae, vicarius, assessor et iudex malefitorum, consules rationis, boni viri, Potestates et officiales communis Ianuae teneantur et debeant terminare, expedire et deffinire omnes et singulas questiones, controversias, lites et causas coram se motas, infra illa tempora de quibus in capitulis comunis Ianuae continetur; sub pena periurii et soldorum duorum pro qualibet libra quantitatis vel summae contentae in libello vel petitione, sive valoris et aestimationis rei petita; taxandae et exigendae per syndicatores comunis Ianuae, qui sint et esse intelligantur puri et meri executores ad exigendas dictas poenas. Quae ut supra debeant observari, instantibus partibus vel saltem altera.

Qui emptores pignoris bandi esse non possunt.

Statuimus et ordinamus quod aliquis iudex vel advocatus vel aliquis scriba palacij, consulatum vel curiarum, vel scriba alicuius iudicis non possit esse emptor vel particeps emptoris pignoris bandorum; nec de dicto introytu aliqua cessio possit fieri eisdem etc.

Et quisquis erit emptor dicti introytus teneatur iuramentum prestare, ante quam audiatur ad dictum introytum colligendum, qui nec credit nec scit nec quam patitur aliquem iudicem vel advocatum fore participem eiusdem introytus, vel alterius pro eo, seu

ad utilitatem ipsius. Ita etiam quod in omni questione in qua potest procedi sine lamentatione et pignore, intelligatur posse procedi sine contestacione litis et sine strepitu et figura iudicii.

Ne magistratus consulat advocatos in causis quarum fuerint advocati.

Si quis comunis Ianuae magistratus consilium habere super aliqua causa voluerit, non possit vel debeat illud petere vel habere ab aliquo advocato vel iudice qui de causa illa ante se extiterit advocatus, nisi forte de utriusque partis licentia processerit; nec possit etiam ab aliquo advocato vel iudice consilium petere super aliqua causa vel questione quae spectet alicuique personae cuius vasalus existat, vel a qua habeat vel teneat aliquod beneficium annuale; de quibus ipsi magistratus consultores dictos iudices vel advocatos interrogare primo teneantur eosdem, quotiens ab aliquo ex eis consilium postulabunt.

De interdictis.

Teneatur quilibet magistratus, ad instantiam cuiuscumque, interdictum fieri facere super qualibet re de qua fuerit requisitus; super quo interdicto facto, si ille, ad cuius instantiam illum factum fuerit, non processerit cum lamentatione seu aliquali requisitione, sive dacione pignoris bandi, sive cum petitione alicuius instrumenti executionem postulantis infra dies octo, a die interdicti facti numerandos, illud interdictum ratum faciat.

Et teneatur facere relaxari et pecuniam ipsam sive rem interdictam illi folari et reddi contra quem factum fuerit interdictum, nec postea illud ea occasione interdicti possit.

Super dicta tamen lamentatione, eam offerens cogi non possit ad procedendum, nisi si ille contra quem factum fuerit interdictum paratus fuerit iter aliquod proficisci extra districtum Ianuae; quo casu, ad instantiam ipsius, non obstante terminum dictorum dierum octo quum pro quo interdictum factum fuerit, admoneatur, teneatur pro inde secundum iuris ordinem procedere debeat in causa; quod si facere voluerit arbitrio, magistratus relaxari et restitui faciat interdictum praedictum eidem contra quem fuerit interdictum factum.

Si vero interdictum fuerit factum contra aliquem extraneum, cogi debeat ille, ad cuius instantiam factum fuerit interdictum, ad dandum lamentationem infra tres dies utiles, si super illa pro inde iuris ordinem voluerit procedere; quod si facere recusaverit, vel etiam, absque aliquo mandato magistratus, infra octo dies non dederit aut fecerit ut praedictum est, illud interdictum penitus relaxetur.

Possit tamen cogi quicumque praedictam lamentationem obtulerit, civis vel extraneus, si super ea procedere noluerit, ad dandum lamentationem aliam super qua procedere teneatur, ellapsis terminis supradictis. Et semper omni casu quo factum fuerit interdictum, et lamentatio super illo data, sive executio postulata infra praedictos terminos, illud fir-

num usque ad sententiam magistratus teneri faciat, latam contra possessorem sive detentorem rei interdictae vel pro eis; nisi contra quem seu respectu cuius factum fuerit interdictum, seu cuius ex iusta causa interesse videbitur, sub poena dupli et obligationis representandi saxitam rem vel aestimationem ad mandatum ipsius magistratus, nisi idoneam cautionem praestiterit; quo casu, pro inde habeatur ac si nullum interdictum a principio factum esset, aut nisi legitime apparuerit rem alterius esse quam illius contra quem factum fuerit interdictum, et semper quando interdictum fuerit relaxatum, vel pecunia vel res saxita de mandato magistratus fuerit restituta vel eidem praesentata, amplius, occasione rei seu pecuniae saxitae seu sequestratae, molestari non valeat ille penes quem factum fuerit saximentum; sane tamen intellecto quod praedictae cautiones effectum non praestent ad rei restitutionem eisdem caventibus, sed solummodo faciant interdictum relaxari et nullum esse ac si a principio non esset factum: et si ille pro quo interdictum factum fuerit, per sententiam obtinuerit, mandare teneatur magistratus eidem penes quem interdictum factum fuerit, vel eidem per quem cautio praestita fuerit ut supra, restituat seu representet rem saxitam vel aestimationem praedicto qui sententiam obtinuerit; et si, ad mandatum magistratus, non restituerit vel representaverit, obtinente illo pro quo saximentum factum fuerit, teneatur magistratus poenam infra quindecim dies sine lamentatione ab illo vel eius fideiussore extorquere, et solvere ei pro quo factum fuerit interdictum.

Et in omni cautione seu promissione facta, pro interdicto vel aliqua alia de causa, magistratui vel eius tabellioni vel parti in actis publici magistratus, ubicumque resideat, teneatur ipse magistratus sine lamentatione et litis contestatione res illas et pecuniam recuperare, et illi vel illis pro quo vel quibus cautio fuerit exposita dari faciat, ipso vel ipsis praestante vel praestantibus idoneam cautionem de restituendo quod datum fuerit, si aliquis apparuerit potior inde ad tres menses proxime venturos, a tempore fideiussionis numerandos, si eidem magistratui videbitur de iure fieri debere.

Et praedicta locum habeant et exigi possint tam a promissore quam a fideiussore, etiam si promissor vel fideiussor non esset de iurisdictione ipsius magistratus, sive ratione personae sive ratione rei vel quantitatis que exigi poteretur; ita quod non possit obici quod sit de numeri summa vel quantitate, et etiam exigi possit per illum magistratum sub cuius iurisdictione fuerit, non obstante quod coram eo facta non esset promissio seu fideiussio, in electione actoris seu requirentis cautionem exigi.

Et in praedictis possit et debeat procedi ad simplicem et nudam requisitionem partis, sine libelio et figura iudicii et pignore bandi.

Possit tamen et debeat quilibet magistratus, ad instantiam uniuscuiusque, interdicere vel interdicti facere omnia et singula vasa navigabilia in quibus participarent aliqui vel aliquis qui assereretur esse debitor

illius qui dictum interdictum requireret; et teneatur quilibet magistratus, ad illius requirentis instantiam, mandare salvatoribus operis portus et moduli ut dictum vas incatenent et impedian taliter quod sine ipsius magistratus licentia de porta Ianuae recedere non valeat.

Non tamen possit fieri interdictum seu aliqua incatenatio vel impedimentum reale de aliquo ligno galea vel nave vel alio vase navigabili, postquam ipsum lignum vel navis posuerit ad collam causam navigandi ad iter suum.

Et intelligantur vasa praedicta et quemlibet eorum esse et posuisse se ad collam, quando eliminaverint prodixia sive agumenas seu vinum a terra firma, sive a molle, ipsis existentibus extra mollem; salvo etiam quod si post qui vinum levasset proponendo se ad collam seu eundo in viagium suum, iusto impedimento dei maris vel gentium, non spontanea voluntate, dicta navis vel vas redirent ad ponendum vinum in terra, non propterea possint ulterius pro illo viagio saxiri seu impediri.

Et non possit fieri, vigore presentis capituli, interdictum seu sequestum penes aliquem de re sua, vel quando pro sua possideat seu detineat, nisi ut supra; sed solum de re alterius tercia vel pro tercia possessa vel detenta, vel de pecunia quae tercio debeatur; et hoc nisi de persona esset suspecta, quo casu procedatur secundum ius comune.

Et ut interdictis fiendis et obligationibus interdictorum relaxandorum finis aliquis imponatur, statuimus et ordinamus quod omnia et singula interdicta, cuiuscumque modi et conditionis, intelligantur libere relaxata illi seu illis contra quem vel contra quos factum seu facta fuerint; et etiam omnis fideiussio, promissio et obligatio, facta seu data occasione ipsorum interdictorum, intelligatur esse cassa, irrita et nullius roboris vel momenti, post menses sex a die interdicti facti computandos; nisi infra dictum tempus sex mensium causa seu questio fuerit expedita cuius occasione factum fuerit interdictum vel data fideiussio super eo; vel nisi contra extraneos factum fuerit interdictum; quo casu, interdictum seu fideiussio praestita super illo duret usque ad menses novem a die interdicti facti, infra quos si questio non fuerit expedita, cuius occasionem factum fuerit interdictum vel data fideiussio super eo, dictum interdictum seu fideiussio cassa esse intelligatur et nullius roboris vel momenti.

Salvo si in questionibus propter quas facta fuerint interdicta praedicta seu saximenta, fuerit dillatio de foris data alicui partium, quod non computetur tempus dillationis datae de foris in dictis sex mensibus nec in dictis novem mensibus.

De contumacibus.

Si aliqua persona aliquam reclamationem porrexerit coram aliquo magistratu communis Ianuae contra aliquem maiorem vigintiquinque annis, vel qui sit aetatis veniam consecutus, praesentem in Ianua vel

in districtu a Corvo usque ad Monachum et a iugo usque ad mare, et in aliis locis de ultra iugum communis Ianuae, et ille conventus, postquam eum personaliter tribus diebus, scilicet qualibet die semel ad minus magistratus admonuerit per se ipsum, aut notarium suum vel nuncium seu executorem communis, aut per litteras eius magistratus; quod facere teneatur si fuerit a Corvo usque ad Monachum seu in districtu Ianuae, antequam audiat iura partis coram ipso magistratu per contumaciam vel aliam occasionem quam non appareat esse iustam, non venerit seu in iudicio non steterit seu petitioni sibi factae in actis scriptis non responderit per se vel procuratorem suum ordinatum legitime, tunc iura praesentis contra ipsum reum, tanquam si praesens esset, idem magistratus audire plenarie teneatur; ita quod si praesens praestiterit sacramentum calumniae et contra illum absentem positiones seu interrogationes aliquas fecerit quas facere possit, ipsis interrogationibus seu positionibus universis stari debeat ipso iure ac si absens foret praesens et interrogato recusarent super ipsis positionibus seu interrogationibus respondere. Et sic contra illum procedere teneatur, et secundum iura audita et cognita inde sententiam ferre, etiam ipso contumace amplius non citato ad aliquem actum nec etiam ad audiendam sententiam et positionem tradere, condemnando reum in petitione actoris sine appellationis remedio.

Salvo quod condemnatus per contumaciam possit comparere per se vel per procuratorem suum infra dies quindecim a die denuntiationis personaliter factae vel domui vel familiae et praeconizationis, prout inferius dicitur, coram illo magistratu per quem condemnatus fuisset de contumacia; quo casu, teneatur restituere expensas actori in pecunia numerata, iuxta taxationem per magistratum fiendam; quibus solutis, dicta questio de novo cognoscatur et debeat cognosci et iura ipsarum partium de novo audiantur, ac si sententia contumaciae lata non esset; de quibus beneficium revocandi contumaciam non habeat qui bis fuerit pro contumacia condemnatus.

Et teneatur magistratus qui condemnaverit incontinenti facere nunciari condemnato de dicta sententia; et hoc personaliter, si invenietur; si non invenietur, denunciatur domui et familiae ipsius, et etiam praeconizetur per contratam in qua habitaverit condemnatus de dicta sententia, et ex nunc, seu postquam denunciatum fuerit ut supra, incipiant currere dicti dies quindecim et non ante.

Illa autem persona quae, citata ad primam citationem, non venerit in termino sibi statuto, non audiatur de iure suo nisi primo restituat parti quae fecerit ipsam citari, legitimas et moderatas expensas quas fecerit post primam citationem; et hoc habeat locum in citationibus quae fient ultra civitatem Ianuae et suburbia.

Si vero nuncius communis, sive guardiator rerum, praesentem in Ianua vel districtu quaesierit ad domum in qua habitaverit et eum non invenerit, denunciatur domui ter, videlicet qualibet die semel; et

tunc si non invenerit per se vel per procuratorem suum aut per legitimum defensorem, praeconizetur in contrata praedictae domus et per civitatem et burgum vel locum vel villam in qua citatus habitat. Deinde si quis ipsum defendere velit a petitione illius qui citari fecit eum coram dicto magistratu de cuius mandato citatus fuerit, debeat comparere coram eo: qua praeconizatione facta, si ipsa die vel sequenti vel ea die qua Ianuam venire poterit de loco ubi habitat, non comparuit, vel aliquis pro eo, habeatur pro contumace et tamquam contumax condemnatur.

Si quis autem ex quo semel citatus fuerit, et monitus quod de Ianua non recedat quin rationem faciat ei qui citari eum fecit, exierit ultra praedictos confines, non relicto procuratore legitimo nominando in actis magistratus de cuius mandato fuerit citatus, et eum dictus procurator non defenderit, per inde de contumacia condemnatur, ac si ter ut supra citatus fuisset; et hoc locum habeat in casu quo dicto citato personaliter oblata esset petitio in scriptis; in casu vero in quo non obtulisset petitionem in scriptis, sed solum modo citatus fuisset ut supra, possit condemnari propter contumaciam, arbitrio magistratus, usque in libras quinquaginta ianuinarum.

Si quis autem citatus et monitus quod recedere non debeat, comparuerit per se vel procuratorem suum et voluerit stare iuri et qui fecit eum citari et moveri et praesentialiter respondere, teneatur suus adversarius infra dies octo contra citatum procedere cum lamentatione et pignore bandi, ad instantiam dicti citati, si ille citatus de Ianua vel districtu erat recessurus, iturus extra Ianuam vel districtum de quo ante recessurus fuisset, stetur citati iuramento: quod si non fecerit ille qui citari fecerit, tunc citatus libere permittatur recedere, et pro ea vice ulterius non citetur videlicet donec deerit.

Si vero actor, postquam responsum fuerit suae petitioni per conventum sive citatum, se absentaverit Ianua et districtu, non relicto procuratore legitimo, et citatus voluerit causam expediri, citentur de mandato magistratus coram quo dicta questio erat incepta, uxor et duo vel tres propinqui actoris, si reperiantur, et sciatur si in eius loco agere voluerint et causam prosequi.

Et si voluerint, praestita cautione de rato per ipsos, expediatur dicta questio: et si non voluerint uxor vel propinqui praedicti agere vel praestare dictam cautionem, nihilominus ad instantiam citati causa expediatur, et per sententiam diffinitivam terminetur, illo absente amplius non citato; et hoc fit in electione conventi, utrum velit quod causa diffiniatur an quod usque ad actoris adventum differatur; quo casu, nisi differatur, nullus terminus a magistratu vel lege comuni vel municipali currat ipso iure, aliquo alio capitulo non obstante.

Et si fuerit reus qui contradictione facta se absentaverit, nullo procuratore legitimo relicto, citentur eodem modo uxor et duo vel tres propinqui ex melioribus dicti rei, si reperiantur, si volunt defendere ipsum, praestita idonea cautione de iudicato solvendo;

et si voluerint defendere, admittantur; et si defendere noluerint vel cavere, procedatur in causa per magistratum, dato curatore bonis dicti absentis.

Et si forte quis citatus esset reperiretur esse minor annis vigintiquinque et maior quatuordecim annis, et recesserit de Ianua et districtu non habens curatorem, detur tali absentis curator unus ex propinquis eius, si quis etiam voluerit; aut si non habuerit propinquos vel aliquis eorum noluerit esse curator dicti minoris, detur sibi curator unus ex curatoribus generalibus.

Et cum curatore praedicto, propinquo vel generali, procedatur et perinde processus valeat, ac si praesenti et volenti legitime datus fuisset.

Si vero talis minor aetatis fuisset veniam consecutus, habeatur pro maiori; et perinde procedi possit contra ipsum ac si esset maior annis vigintiquinque.

Si vero aliquis sententiam per contumaciam fuerit consecutus, et ille contra quem prolata fuerit sententia deinde per testes vel per instrumenta probaverit de illo pro quo contra eum fuerit sententiam consecutus, illum creditorem vel aliam legitimam personam pro eo de cuius sententia recepissee vel remissionem fecisse, magistratus illam personam quae sententiam vel laudem fuerit consecuta condemnare in dupli teneatur illius quantitatis; cuius medietas sit portus et moduli, et alia medietas sit illius contra quem fuerit sententia consecuta. Et si de sententia non apparuerit, solum condemnatur ad restitutionem simpli illius contra quem fuerit sententia consecuta.

Et super praedictis possit et teneatur quilibet magistratus procedere ex officio suo summarie, etiam extra ordinem, de plano, sine strepitu et figura iudicii et absque alia solemnitate iuris.

De iuramento calumpniae.

In omnibus causis quae coram magistratu aliquo motae fuerunt, sive criminalibus sive civilibus, partem iuramenti calumpniae subire compellat quilibet magistratus si ab altera partem fuerit requisitum.

Et quotiens aliquam de partibus de aliquo facto vel factis quae magistratui videantur ad causam pertinere magistratus interrogaverit, seu, ad alterius partis instantiam, facta fuerit interrogatio seu positio dari, non possit eidem licentia seu terminus tractandi de illis seu consulendo cum aliquo, sed sine fraude praesentialiter interrogatio seu positio parti factae absque contradictione et aperte satisfaciendo interrogationi seu positioni, illa pars absolvere et respondere cogatur si poterit.

Verum si positioni seu interrogationi sibi factae aperte de aliquo negotio ad causam pertinenti respondere noluerit, si tertio fuerit per magistratum admonitus vel ter personaliter per executorem de illius magistratus mandato; quae admonitiones diversis diebus fieri debeant; si vero, post primam citationem personaliter factam, dicta talis persona se absentaverit vel latitaverit, tunc citetur bis ad domum et familiam, et tales citationes eandem vim et robur ha-

beant ac si personaliter sibi factae fuissent, non responderit, sive adversarius sit praesens sive absens, sive accuset contumaciam sive non; et valeant dictae responsiones parte absente factae, ac si factae fuissent parte praesente; idem magistratus positionem seu interrogationem praedictam pro firma habeat et teneat, et ipso iure sit firma, et sic faciat eam scribi, si expedit ponenti vel interroganti habere pro firma, seu perinde habeatur et haberi debeat ac si per partem quae responderi voluerit fuisset ipsa interrogatio seu positio confessa vel negata, in casu quo ponens vel interrogans elligeret eam habere pro negata vel confessa.

Verum tamen de positionibus seu interrogationibus quae fuerint factae minori, illum tamen, curatore suo consulente, et tractare permittet quilibet magistratus; ita tamen quod ipse vel eius cura teneatur praesentialiter respondere, ipso curatore prius iurante de calumpnia, si ab adversa parte fuerit requisitum.

Quibus quidem minoribus, scilicet pupillis tantum vel impuberibus, non noceat contumacia suorum administratorum, nisi fuissent aetatis veniam consecuti.

Qui administratores multentur et mulctari possint per magistratum, si in respondendo fuerint contumaces.

Quae positiones seu interrogationes estendantur et estendi debeant advocato partis respondere debentis, si ab illa fuerit requisitum.

Qui advocatus iurare corporaliter teneatur de non instruendo partem suam ad responsiones affirmative vel negative vel aliter faciendas, nec non advocatus illius partis quae positiones seu interrogationes deponere debuerit seu deposuerit iurare similiter teneatur quod positiones seu interrogationes tamen illas fecit aut faciet quae ad merita causae pertineant et quae sint aut putaverit seu putet necessarias et congruentes esse negotio eius causae, non aut superfluas, deceptorias vel inanes; quin imo si contra ante fecisset, eas corriget et bona fide praesentialiter emendabit.

In quorum responsionibus nullus iurisperitus seu advocatus alicuius ex partibus possit esse vel stare praesens in loco ubi respondere debeant, nisi forte iurista esset qui positionibus respondere deberet; quo casu, etiam alteri parti magistratus procedere teneatur pro faciendo responsiones positionibus vel interrogationibus qui ex adverso eidem fierent per iuristam praedictum cum suo iudice consilium capere de praedictis; dum tamen iudex eiusdem si voluerit eidem consulere, quod licite possit antequam ei consilium praestet, iuret de calumpnia et per illud sacramentum id quod credat consulere debeat antequam responsionem aliquam reddere teneatur: quod si noluerit, compellat partem praedictam magistratus respondere vel ut supra pro firma positionem seu interrogationem habeat et confessa vel negata ut supra.

Quilibet tamen procurator ordinatus in causis seu qui in aliqua causa interveniat possit et teneatur

iurare de calumpnia et in eius anima respondere, si per partem fuerit requisitum, non tamen propterea a praestatione sacramenti dominus excusare se possit, nec impediatur causa quominus in ea possit procedi seu legitime procedatur.

Et si pars aliqua aliquam positionem seu interrogationem negaverit quae a facto suo dependat, et postea probatum fuerit per partem adversam contenta in dicta positione seu interrogatione esse vera, puniatur ille talis qui dictam positionem negaverit in soldis duobus pro qualibet libra eius de quo questio vertebatur; quorum dimidia applicetur parti quae dictam probationem fecerit, et pro alia dimidia operi portus et moduli.

De dando termino confitenti debitum et poena non solventis ad terminum.

Si querimonia vel lamentatio coram aliquo magistratu, etiam sine libello seu aliqua requisitione in scriptis, mota fuerit et reum ipsum debitum seu rem petitam confessus fuerit coram ipso magistratu, et in iudicio stare voluerit; ille magistratus teneatur ei statuere terminum dierum octo vel minus, si sibi videbitur, ad quem illi pecuniam solvere et restituere debeat.

Qui reus, si infra illum terminum non solverit seu rem confessam non restituerit, et inde coram ipso magistratu lamentatio facta fuerit; intelligatur ipso iure cecidisse in poenam vinteni totius debiti non soluti vel valimenti ipsius rei non restituti: quod vintenum, applicandum communi pro dimidia, et alia dimidia parti, ipse magistratus ab eo exigere teneatur infra dies octo postquam dicta lamentatio facta fuerit coram eo, et infra dies quindecim solutionem fieri faciat creditori de mobili debitoris, si mobile vel se movens poterit inveniri. Et demum ad illud debitum solvi faciendum infra dictum terminum, vigore dicti praecepti, procedere teneatur in omnibus et per omnia iuxta formam traditam in capitulo posito sub rubrica «De sententiis, instrumentis et ultimis voluntatibus executioni mandandis.»

Et intelligatur mobile debitum accomendatum et alia debita dummodo liquida, dum tamen ad ipsa nomina debitorum, praedictis non obstantibus, recipienda in solutum pro debito, ipse creditor non cogatur nisi in quantum eidem placuerit.

Excepto in praedictis, quod praedicta vel aliquid eorum contra minores annis quindecim locum non habeant, nisi quando auctoritate tutorum vel curatorum fieret, quo casu ac si essent integrae ac maioris aetatis.

Ipsa tamen casu, tutor vel curator eorum iurare debeat de mobili ipsorum minorum manifestando et de illo stando in ordinatis magistratibus. Quod si non fecerit, in bonis ipsius tutoris vel curatoris ipsum debitum solvi faciat post elapsum terminum datum ut supra, et vintenum etiam eundem tutor vel curator (ut dictum est) cogatur solvere de bonis suis propriis.

Et salvo quod non possit nec debeat dari terminus cuique debitum confitenti, si iurare voluerit quod non habeat mobile et presentialiter abtulerit creditori solutionem facere de duobus tria in laudem aestimatorum in immobilibus bonis suis; quo casu, possit rem insolutam datam creditori infra sex menses redimere, debito restituto, et expensas quas creditor propter ea habuisset ipsi tamen creditori, beneficium capituli positi sub rubrica «De sententiis, instrumentibus et ultimis voluntatibus executioni mandandis» et cuiuslibet alterius remaneat illibatum usque ad integram solutionem debiti sui.

Si vero vintenum habere non poterit in bonis ipsius debitoris contumacis ut supra, ipse debitor forestetur de Ianua et districtu; de qua forestatione exire non possit, nisi solverit communi Ianuae duplum eius pro quo fuerit forestatus.

Sin autem reus solutionem vel saltem remissionem sibi factam a confessione et termino dato citatus probare voluerit, non propterea solutio retardetur: verum tamen idonea cautio a fideiussoribus creditori praestetur de duplo quantitatis, restituendo in casu praedicto solutionis vel remissionis probatae.

Et si infra duos menses probabitur a reo solutio vel remissio supradicta, ipsum duplum promissum exigatur a creditore vel eius fideiussore infra dies octo post latam sententiam per dictum magistratum, super solutione vel remissione praedicta; cuius dupli dimidia applicetur ipsi confesso qui solverit, et reliqua applicetur operi portus et moduli.

Salvo quod dicti duo menses currere non intelligentur in casu in quo dictus confitens petierit et petet dillationem de foris ad probandum, nisi dicta dillatione finita.

Possit etiam quilibet magistratus forestare pro vinteno et debito praedictis, etiam non servata forma capituli positi sub rubrica «De modo forestandi», dummodo in forestatione ipsa ad solvendum iterum terminus dierum quindecim statuatur, quibus elapsis sit debitor forestatus; quod si non fecerit, magistratus in libris vigintiquinque sindicetur.

De hiis qui nequeunt procuratores vel advocatos habere.

Si aliqua persona coram magistratu conqueratur quod in causa quam habet proprio nomine vel alieno advocatum habere non possit, seu procuratorem, teneatur magistratus dicto conquerenti advocatum vel procuratorem dare unum vel plures, ipsum conquerentem aequando de advocatis vel procuratoribus cum altera parte, pro ut melius fieri poterit.

Et si quis advocatus datus fuerit per magistratum, compellatur ipse advocatus ad iurandum quod bene et fideliter iuvabit partem cui datus fuerit in advocatum. Nisi suo iuramento, corporaliter tactis scripturis praestito, diceret quod non videtur sibi partem cui datus esset in advocatum iustam causam fovere. Et in habendis advocatis differatur reo in elligendo sibi advocatum vel advocatos, dummodo

non tot elligat quin possit fieri aequa distributio inter actorem et reum.

Salvo vero, obstantibus supradictis, quod aliqua pars non possit habere in aliqua causa civili nisi duos advocatos, nec cum aliis consulere, postquam acceperit duos advocatos. Et intelligatur una pars si fuerit unus, sive plures ex una parte.

Item quod quaelibet pars, ad instantiam alterius partis, teneatur manifestare cum iuramento et scribi facere apud acta quis vel qui sint eius advocati; et qui plures quam duos habuerit incidat in poenam soldi unius pro qualibet libra eius de quo esset questio, si de quantitate fuerit, vel aestimatione eius, si fuerit de aliqua re vel facto; et ultra reducantur ad numerum praedictum et ad veritatem inquirendam de praedictis. Teneatur magistratus coram quo questio fuerit exigere ab aliis advocatis quos alia pars suspectos habuerit, iuramentum de veritate dicenda, si sunt advocati vel consultores, et si per inde salarium seu pecuniam habuerint. Et in casu quo altera partium elligat habere duos advocatos vel duos procuratores in unam eademque causa quia forte obtinuerit vel aliter, expensae eidem restitui debeant, non propterea taxari debeant nec restitui nisi respectu salarii unius advocati vel unius procuratoris; tantummodo quia si plures advocatos vel plures procuratores habuerit, suis sumptibus habuisse intelligatur.

*De facientibus querimoniam
pro propinquo absente.*

Si quis maior pro absente propinquo suo maiori vel minore qui eidem attineat usque ad tertium gradum inclusive agnationis, cognationis vel affinitatis, secundum quod decreta distinguunt, aliquid placitum vel questionem movere velit, non obstante quod principalis qui absens iuramentum de calumpnia praestare non possit, nihilominus quilibet magistratus coram quo questio ventilari debuerit, procedere teneatur in causa, si ille agere volens secundum formam iuramenti calumpniae primo iuraverit quod credat propinquum illum in eo casu causam iustam fovere, et quod nullam dillationem vel probationem illicitam in tota lite petat vel faciat, et quod idonee satisfacere cum idoneo fideiussore vel fideiussoribus quod ille pro quo talem querimoniam fecerit ratum habebit quicquid inde pro eo vel contra eum fuerit iudicatum. Et insuper promittat fideiussor eius, sub poena dupli eius quod petat reo, si fuerit praesens in iudicio, vel[si] fuerit absens magistratui vel tabelioni nomine rei stipulati, sub ipotheca rerum suarum si contravenerit ille pro quo aget.

Et sub hac forma illum audire debeat magistratus et causam deffinire; ita tamen quod in eius redditu faciat illum redeuntem iurare, si propinquus eius qui pro eo querimoniam moverit in causa obtinuerit quod sciat vel credat se in causa illam rationem habere.

Quod si iuraverit, sententia illa firma remaneat; sed si ut supra iurare noluerit, quod irrita habeatur et nullius valoris.

Interea autem executio praedictae sententiae nullo modo differatur, dum tamen praestetur idonea cautio ab actore de restituendo quod consequitur ex ea si propinquus non iuraverit in eius adventum ut supra, vel si, dato termino unius anni et dimidii, quod propterea Ianuam debeat venire infra dictum tempus, et revenire noluerit, nisi iusta causa huc remanserit, vel si obmisso absenti iuramento, si reus noluerit, idem absens iurare recusaverit.

Et praedicta omnia locum non habeant si illa persona contra quam agetur sit in eodem gradu vel proximiori illius cuius nomine ageretur quo vel qua actor.

De fide adhibenda censariis.

Si quis aliquem contractum cuiusvis generis fecerit, et datus fuerit denarius dei vel pro arra aliquid datum fuerit pro utroque contrahente ut supra, contractum ratum et firmum teneat quilibet magistratus.

Et de praedictis stari debeat fidei censarii qui arram dederit vel denarium dei, et tam de contractu quam de arra et denario dei, de quibus stari debeat ipsius censarii sacramento, et secundum eius dictum cum sacramento, teneatur quilibet magistratus Ianuae praedicta omnia observare et observari facere et partes compellere ad observantiam contractus et ad traditionem rerum et partis solutionem et pronuntiationem faciendam, sine libello et pignore bandi et sine strepitu et figura iudicii et remedio cuiuslibet appellationis et cuiuslibet alterius consultationis super agendis, secundum formam praesentis capituli.

Et ne fides veri pereat, et ut veritas magis elucescat, statuimus quod quilibet censarius teneatur scribere et scribi facere in suo cartulario quod habere debeat eadem die vel sequenti omnia mercata quae fecerit, seu quae, eo mediante, completa fuerint; sub poena amissionis salarii et ultra, tantundem applicanda operi portus et moduli, et ipse in scriptis dare cuilibet partium requirenti.

Alioquin magistratus qui ut supra non observaverit, in libris centum possit et debeat sindicari; verum tamen quia de contractibus matrimoniorum possent oriri scandala, statuimus quod de illis stetur cognitioni et declarationi officialium mercantiae, nec aliquis alius magistratus se intromittere possit: quod officium, non obstante dicto censarii, disponere possit pro ut ipsi officio videbitur convenire, et non stetur dicto censarii de matrimonio contracto vel non facto; salvo quantum ad dotes et fornimenta et alia similia circumstantia, et quo ad salarium seu mercedem suae censariae, de quibus stetur dicto censarii, in arbitrio officii antedicti.

De vocatis ad testimonium perhibendum.

Si quis in aliqua causa vel questione vertenti coram aliquo magistratu, aliquam personam quae de iure testimonium reddere debuerit ad testimonium

vocare voluerit, ipse magistratus illam personam, quae habitaverit in districtu Ianuae, compellat sub iuramento veritatem dicere super illa causa vel questione, exceptis clericis de rebus sibi in poenitentia confessis. — Qui vero iurare noluerit, vel iuraverit et testimonium requisitum perhibere noluerit, ipse magistratus teneatur condemnare et laudem statuere contra illos qui recusaverint testimonium perhibere in tantum de quanto fuerit questio, et ipsi producere volenti solvi faciat: et dictam sententiam et laudem facere teneatur infra dies octo tempore faciendae probationis elapso, si forensis fuerit ille qui testes producere voluerit; si vero fuerit iurisdictionis communis Ianuae et non forensis, infra quindecim dies.

Si vero persona vel personae condemnatae ut supra fuerint pauperes, illam vel illas forestare teneatur, nec possit restitui nisi restituant ei, ad cuius instantiam ad testimonium perhibendum vocabitur, totum quicquid ille petebat vel ab eodem petebatur.

Quibus testibus vocatis ut supra debeant mitti expensis et sumptibus itineris, arbitrio magistratus, per nuncium qui citabit ab illo ad cuius instantiam vocatur ad testimonium perhibendum, nec aliter venire cogatur.

Magistratus vero compellat testes iurare de dicenda veritate sine fraude de tota questione pro qua fuerint vocati pro utraque parte, etiam si plus sciant quam in titulis contineatur, de quibus testes teneantur plene dicere veritatem. Quod iuramentum ut supra notarius coram quo procedere (*sic*) testibus praestare debeat in formam praedictam.

Idem etiam teneatur magistratus statuere de illis testibus iurisdictionis eiusdem qui ante dominum Archiepiscopum vel clericum iurisdictionis Ianuae vel arbitrum seu arbitratorem vel Potestatem aliquem pro Ianuensibus testificari noluerint.

Sed dominum Archiepiscopum, praepositum Sancti Laurentii, archidiaconum, fratres minores, fratres praedicatores, praepositos, abbates priores, abatissas iurisdictionis communis Ianuae, Mortariensem praepositum, Abbatem Sancti Bartholomei de Fossato et praeceptores hospitalis Sancti Iohannis alicuius testimonium subire non faciat; sed sub eorum legalitate et ordine ipsorum credatur eisdem sub quibus promittant illi magistratui perhibere testimonium veritatis, videlicet sub fide et ordine suo et obedientia.

Scribae autem teneantur eorum iuramento recipere testimonium mulierum ita publice et aperte quod possint a personis videri et non in secreto loco, non tamen ita ut possint ad aliquo audiri.

Nec possit aliquis magistratus ultra testes octo super uno articulo in causa civili et pecuniaria recipi facere seu dimittere; et si aliquo casu vel ignorantia recepti fuerint ipsorum plurium ultra numerum receptorum, dicta non valeant et pro nihilo habeantur.

Et hoc teneantur scribae denunciare magistratui, quando testes super aliquo titulo recepti fuerint, ad

evitandum ne ultra dictum numerum aliquis admittatur seu recipiatur.

Non tamen aliquis qui non sit de Ianua vel districtu possit in testimonium adhiberi seu recipi super aliquo contractu facto vel fiendo in civitate Ianuae inter cives ultra libras viginti quinque Ianuae, nisi quando maior pars testium cives essent.

Nec etiam si contingeret aliquam questionem verti inter aliquam personam, civem Ianuae ex una parte, et universitatem alicuius villae seu universitatem aliquam quae sit sub aliqua villa, ex parte altera, possit aliquis eiusdem universitatis cum qua vertitur questio in testem produci in causa supradicta pro dicta universitate; pro cive autem quisque habilis ex ipsis hominibus universitatis possit produci. Et si contrafactum fuerit, sit dictum vel testimonium ipsius ipso iure nullum, irritum atque cassum.

Item teneatur quilibet magistratus, ad requisitionem producentis, examinare per se seu per aliquem sapientem interrogatoria testium qui videantur esse pertinentia ad titulos, vel illa interrogatoria solummodo fiant de quibus examinandi videbuntur, et non alia, quae cassentur.

Nec possit tamen aliquis ex scribis alicuius magistratus testes recipere vel receptioni interesse in causa vertenti coram ipso magistratu cuius acta scribit et componit, si aliqua ex partibus inter quas ipsa questio vertitur attineat ipsi scribae usque in quartum gradum agnationis, cognationis vel affinitatis inclusive, secundum quod decreta distinguunt, si et quando altera partium ipsum scribam sibi palam dixerit esse suspectum, et sic in actis scribi fecerit; post quae testimonia recepta contra praedicta ipso iure sint nulla, nec possit aliqua fides percipi vel informari conscientiae de praedictis.

Et teneatur quilibet notarius manifestare partibus, antequam incipiat recipere testes, vel receptioni eorum interesse, si attinet alicui partium et in quo gradu; sub poena a libris decem usque in quinquaginta ianuinarum, arbitrio sindicorum, per ipsos exigenda.

Et ne partes superfluis graventur expensis, utque acta iudicii scribantur fideliter et absque suspitione, statuimus et ordinamus quod de caetero in qualibet prima citatione fienda, post petitionem vel aliam requisitionem oblatam, citetur pars ad elligendum scribam de medio, per quem hinc inde universa iudicii acta scribantur: qui scriba elligatur et elligi debeat a partibus ex scribis eius magistratus coram quo mota fuit questio, concorditer si fieri potest. Quod si fieri non potest, datis confidentibus a partibus, et si datis confidentibus partes non concordaverint, tunc quaelibet partium unum vel duos suspectos dare teneatur et debeat, arbitrio magistratus. Reliquorum vero nomina scripta in partibus appodixiis ponantur in saculo, et inde extrahatur unum nomen, ita quod ille sit et esse intelligatur scriba in dicta causa cuius nomen ad sortes venerit. Si vero in processu causae dictus scriba sic ellectus alicui partium videbitur suspectus, possit dicta pars iurare se habere dictum

scribam suspectum; quo casu, teneatur ipse magistratus vel iudex coram quo ventilabitur dicta questio, ad instantiam dictae partis iurantium, accipere alium scribam qui sit de ipsis curiis datis, iterato dictis partibus confidentibus vel suspectis ut supra, dummodo non detur nec dari possit ultra unum suspectum pro parte; et illum associare dicto primo scribae; qui ambo simul recipere et facere debeant scripturas et acta, et non aliter per se retinere; vero ipsa acta unius quisque penes se possit et debeat etiam partibus tradere, et copiam facere vel exemplum; adiungatur tamen ipse scriba expensis partis petentis, si tamen ambae partes fuerint de domino suo concordēs; sive de notariis vicarii aulae inferioris in questione vertenti coram domino vicario aulae superioris, vel e contra; eo casu, transferantur acta dictae questionis in dictum scribam concordem, qui deinceps solus in ipsa questione debeat scripturas suscipere et acta conficere.

Et praedicta omnia et singula locum habeant etiam in subscribis consulum rationis inter se ipsos.

De testibus infirmis, vel ituris in iter longum, recipiendis ad memoriam aeternam.

Si aliqua persona in Ianua vocare voluerit aliquam personam ad testimonium perhibendum, quae sit in periculo seu infirmitate, vel in senectute posita, quae senectus intelligatur ab annis quinquaginta supra, vel parata sit forte in longum iter proficisci, super aliquo facto, de quo credat vel speret alii movere controversiam, vel e contra ab aliquo sibi moveri, dominus Potestas Ianuae, vicarius vel eius iudex ipsum testem iurare faciat et recipi dictum eius; facta tamen prius ab ipso lamentatione cum titulo, si actor fuerit, qui producere velit super facto de quo controversiam moveri proponit; ita ut diligenter examinetur et interrogetur pro utraque parte, sive producat pro causa vel questione quae sit de summa vel aestimatione librarum centum ab inde supra vel infra; homines vero trium Potestaciarum coram Potestatibus eorum produci possint, et similiter extra Ianuam coram aliis magistratibus praesidentibus ubi produci requiretur. Si tamen ille contra quem testem produci voluerit, fuerit praesens, teneatur ipse magistratus illum ad hoc requirere seu citari facere; si vero fuerit absens, citari faciat uxores vel aliquem propinquum absentis, quem magis credat utiliore ad praedicta, et idem etiam si questio vel controversia fuerit inchoata.

Semper vero quando testes recipientur ut supra, sive ad requisitionem actoris vel rei, vel etiam ad aeternam rei memoriam, ad petitionem alicuius, valeat eius attestatio etiam publicata et aperta, non expectato aliquo termino iuris communis tam in agendo quam in defendendo, videlicet ad instantiam producentis dictos testes; et eo casu quo elligerit fieri publicationes dictorum testium post dictam aperturam, non possit alios testes producere super dictis titulis; si vero producens non petierit publicari testes ex-

840
pensis partis producentis, scriba sive notarius actorum qui receperit dictos testes, vel alius publicus notarius teneatur in publicam formam redigere dicta dictorum testium in uno pergamento, quod debeat sigillari sigillo communis Ianuae, et sic sigillatum tradi statuario communis Ianuae; postmodum lite pendente debeant et possint publicari quando erit locus publicationis; qui statarius teneatur tradere unam cedula manu sua scriptam illi a quo receperit dictos testes continentem sicut dicta testium sunt penes eum.

Et credatur sacramento ipsius testis recipiendi, si iuraverit se in longum iter ire paratum: intelligatur autem longum iter extra Riperias Ianuae per mare, per terram vero per dietas tres extra districtum Ianuae, pro qualibet dieta viginti miliaribus computatis. Quod si aliquis sperat habere aliquam questionem extra districtum Ianuae, possit quoscumque testes voluerit producere ad aeternam memoriam, coram quibuscumque magistratibus competentibus civitati Ianuae, et eandem vim habeat dicta talis receptio, quemadmodum recepti fuissent in loco ubi dicta questio ventilabitur.

Salvo quod contra commune, vel in praeiudicium communis Ianuae, seu in causa ipsius, non intelligatur habere locum praedicta, nec fieri possint, nisi cum et de voluntate domini Ducis et sui Consilii illa fieri concedatur. Et salvo etiam quod aliquis forensis non possit recipi facere vel examinari aliquem testem ad aeternam rei memoriam contra aliquem Ianuensem in civitate Ianuae, super aliquo negotio vel contractu facto vel celebrato extra Ianuam vel districtum.

De debito soluto non petendo.

Si quis coram aliquo magistratu communis Ianuae vel coram arbitro vel arbitratore, sive suo nomine sive alieno, sive ex iure sibi cesso, debitum aliquod petierit, sive illud petat per viam petitionis et non per viam executionis capituli positi sub rubrica « De sententiis, instrumentis et ultimis voluntatibus executioni mandandis, » de quo ipsemet solutionem recipisset, vel alius eius voluntate et scientia; et intelligatur scientia, quando dominus est in loco ubi debitum petitur; condemnetur petens ad solvendum tantum quantum petebat reo, et ulterius absolvatur ipse reus a petitione actoris: si vero fuisset solutionem consecutus, condemnetur ipse qui fuisset solutionem consecutus ad restitutionem recepti, et tantundem de suo; cuius poenae dimidia sit communis, et alia dimidia solvatur ei contra quem facta fuerit petitio, et intelligatur autem facta esse petitio, secuta responsione pro parte rei.

De condemnando invasore possessionis vel captore rei hereditariae sine iudicis auctoritate.

Si quis auctoritate possessionem quam alius possideat invaserit, vel occupaverit, teneatur magistratus, sine libello et pignore bandi, ad causae cogni-

tionem procedere infra mensem, et infra ipsum tempus actor probationes suas facere teneatur; quo elapso, magistratus infra dies decem teneatur, sub poena sindicamenti, diffinire, nulla de foris dilatione data; et illum qui sic invaserit vel occupaverit ad restitutionem possessionis compellere possessori, et ultra illum condemnare in tanta quantitate pecuniae, quantum erit valimentum rei de qua possessionem invaserit vel occupaverit, facta aestimatione post accusationem, iuxta probationes legitimas fiendas a praedicto accusatore: cuius condemnationis seu valimenti tertia[pars] sit ob iniuriam patientis, alia tertia pars operi portus et moduli, et tertia sit communis.

Si vero aliqua persona sine iudiciali auctoritate possessionem accipiet alicuius terrae vel rei haereditariae, quum non sit haereditas addita de qua re defunctus erat in possessione vel detemptione tempore mortis, magistratus possessionem ipsius terrae vel rei, cum fructibus, restitui faciat illi ad quem spectabit hereditas, infra mensem, sine lamentatione et pignore bandi.

Et insuper illam personam quae dictam possessionem acceperit condemnare debeat in decimam partem valimenti rerum acceptarum; cuius medietas sit eius ad quem spectabit successio, altera sit communis.

Quae de re haereditaria occupata in proximo paragrapho contenta locum habeant, nisi esset persona ad quam successio defuncti spectat, vel nisi esset nurus aut uxor defuncti, aut pater uxoris aut nurus defuncti, quae remaneat in detemptione pro iuribus suis.

De quibus omnibus in praesenti capitulo contentis possit agitari ut supra, etiam coram iudice ad maleficia deputato.

De rebus et possessionibus vi ablatiis.

Si quis habitans a Corvo usque Monacum et a iugo usque mare, etiam in terris communis Ianuae de ultra iugum versus mare, violenter abstulerit, sive detinuerit aliquam rem alicuius civis vel districtualis Ianuae sive de iurisdicione communis, teneatur magistratus ipsum per suas litteras admonere, quod rem vel possessionem ablatam vel detentam, cum fructibus et redditibus possessionum, restituat. Qui si, ad mandatum et secundum litteras magistratus, eas non restituerit, de bonis eius, ubicumque repertis, det duplem inde passo (*sic*) magistratus antequam de causa aliter cognoscat.

Quod si quis extraneus dampnum dederit alicui Ianuensi, teneatur magistratus appellare sive requirere malefactorem, vel dominum, seu consulem vel magistratum, sub cuius iurisdicione fuerit dampni dator, ut dampnum emendet vel ablata restituat Ianuensi. Quod si non fecerit, teneatur et debeat magistratus Vicarios, Potestates, Castelanos et alios officiales in districtu Ianuae constitutos, ad hoc habiles et ydoneos, admonere efficacibus litteris et mandatis, ut ipsi Ianuensi praestent auxilium, consilium et favorem. Ita

tamen quod nec districtualis, occasione talis auxilii vel favoris, extra districtum vel locum unde fuerit, nec extra districtum Ianuae compellatur exire.

Si vero aliquis extraneus malefactorem praedictum retinuerit vel receptaverit, admoneat ipsum magistratus ab eius retencione vel receptatione abstinere; et si non abstinuerit, teneatur magistratus vim passo, de bonis et possessionibus retinentis vel receptantis praedicti emendari et restitui facere dampna sua. Et ultra, si quod feudum beneficii haberet vel teneret a communi talis receptator, illo privetur et subtrahatur ab eo.

Quod advocati advocent in simul.

Presenti statuto iussimus ordinandum quod nullus magistratus audeat, in aliqua causa seu questione, aliquem advocatum allegantem audire, absente avvocato partis adversae, vel saltem ipsa parte absente, nisi pars adversa iam citata fuisset ad allegandum, et allegare neglexisset: quo casu, possit dictum advocatum audire, etiam in absentia advocati vel partis adversae.

De appellationibus.

Statuimus et ordinamus quod a sententiis definitivis latis per aliquem magistratum civitatis Ianuae in questionibus vertentibus coram ipsis, quae non sint latae secundum formam capituli « De causis civilibus et pecuniariis bonis viris committendis, » possit et valeat appellari per partem contra quam lata fuerit dicta sententia, seu peti haberi consilium sapientis; et si contingat aliquem citari ad sententiam audiendam personaliter vel ad domum, et in termino assignato non comparuerit; quod vel oblivione vel occupatione vel aliis multis causis posset accidere; statuimus quod, tali contumacia non obstante, ipsi tali contumaci appellationis remedium non tollatur, sed pro inde ac si comparuisset et in tali contumacia non fuisset.

Possit etiam appellari vel peti haberi consilium sapientis a sententiis latis super executionibus postulatis secundum formam capituli; quas sententias executionum ille iudex de collegio cui dicta appellatio fuerit commissa teneatur et debeat terminasse et deposuisse suum consilium infra dies quindecim, a die appellationis interpositae numerandos, sub poena infra-scripta; et nihilominus executio dictarum sententiarum super executionibus latarum nullatenus retardetur, sed ad executionem earum debeat procedere magistratus pro inde ac si appellatum non fuisset.

Et teneatur ipse magistratus causam et questionem appellationis, incontinenti, die qua fuerit appellatum vel petitum fuerit haberi consilium sapientis a parte contra quam fuerit lata dicta sententia, committere uni ex iudicibus collegii civitatis Ianuae, receptis confidentibus et suspectis a partibus, moderando numerum suspectorum, considerato numero iudicum, arbitrio magistratus. Qui magistratus ipsi iudici tras-

mittat scripturas et acta factas et facta in dicta questione per utramque partem et allegationes ipsarum partium.

Nec aliqui alii processus seu probationes fieri possint in dicta causa appellationis, seu in qua fuerit petatum haberi consilium sapientis, nisi illa solum quae facta fuissent coram magistratu qui tulisset dictam sententiam; nisi forte instrumentum vel scriptura publica vel scriptura banci tapeti, quas possint producere et exhibere instrumenta et scripturas publicas et banci de tapeto usque ad sententiam definitivam, ipso iurante pro ut provisum est in capitulo «de causis civilibus et pecuniariis a libris centum supra», et tunc et in caso predicto pars contra quam fuerint dicta instrumenta seu scripturae exhibitae habeat terminum decem dierum ad reprobandum ipsum instrumentum et scripturas seu contenta in eis; quam reprobationem facere possit dicta pars etiam per testes recipiendos et alias legitimas probationes.

Et teneatur ille contra quem fuerit dicta sententia lata, si appellare voluerit ab ea seu habere consilium sapientis, id facere infra dies octo a die latae sententiae et scientiae partis contra quam fuerit lata dicta sententia seu legitimae personae per ipsam: quod si non fecerit, non valeat appellatio. Salarium vero iudicis ad quem fuerit appellatum deponatur, in tres dies utiles a die appellationis interpositae numerandos, penes syndicatores communis Ianuae: aliter intelligatur et sit deserta dicta appellatio. Qui syndicatores, etiam de partium voluntate, non possint dare salarium dicto iudici, nisi deposito prius in scriptis et lecto suo consilio secundum formam suae commissionis claro et aperto et non implicito nec involuto, prout per capitulo diligentius est provisum: de cuius claritate et appetitione si revocaret in dubium, stetur declarationi officii syndicatorum, et intelligatur salarium deponendum esse secundum aestimationem fiendam occasione introitus pignoris bandi, si questio fuerit aestimata, et si non fuerit aestimata, arbitrio magistratus; a quo appellabitur non praeiudicando nihilominus veritati, iuxta metam ordinatam in capitulo posito sub rubrica «De assessore dando et de eius salario.» Quod salarium detur et solvatur dicto iudici ad quem fuerit appellatum lata sententia appellationis vel deposito consilio per eum apud acta, et non ante; si tamen fuerit depositum infra terminum et non aliter. Ita quod si dictus iudex non deponeret dictum consilium vel non ferret dictam sententiam inter terminum antedictum, nullum salarium habeat vel recipiat ulterius; sed restituatur libere depositori suo, et nihilominus dictus iudex condempnetur et puniatur per syndicatores in libris quinquaginta ianuinarum; quam sententiam dictus iudex ferre et consilium deponere, ut premititur, teneatur claram et apertam, diffinitive terminando, condemnando vel absolvendo, et non implicitam, obscuram, delusoriam, presuntoriam vel prelongatoriam, syndicatorum arbitrio, sub poena praedicta; qui syndicatores dictam poenam exigant cum effectu a tali iudice, nonobstante praedicta, sub debito iuramenti

et sub poena sindicamenti, arbitrio syndicatorum
successorum suorum.

Quam questionem teneatur et debeat ille iudex cui fuerit dicta questio commissa, consulere, terminare et diffinire infra dies viginti postquam dicta questio fuerit commissa, et ipsam acceptaverit et scripturae et acta eidem iudici fuerint praesentata, nisi forte exhibitum fuerit instrumentum vel scriptura ut supra: quo casu, dicti viginti dies currant a die finiti termini dictarum probationum. Non possit etiam audeat vel praesumat aliquis iurisperitus, cui aliqua causa appellationis committetur, mandatum seu commissionem sibi factam excedere vel ultra vel praeter consulere quoquo modo; immo super commissione vel mandato sibi factis simpliciter debeat procedere bona fide et coram iudice a quo fuerit appellatus in actis et apud acta, iurare quod observabit et faciet ut supra fuerit appellationis vigore commissum, et consilium suum ferre infra tempus a capitulis limitatum; sub poena perditionis salarii sibi dandi, et ultra a soldis duobus usque in quattuor pro libra totius questionis vel aestimationis fiendae, syndicatorum arbitrio. Utrum autem iudex ad quem fuerit appellatum tulerit claram sententiam, vel obscuram, commissionem, aut mandatum excesserit, sive non, sit in arbitrio iudicis a quo fuerit appellatum; iudex vero ipse ad quem fuerit appellatum compellatur ad acceptandum ipsam commissionem per illum magistratum coram quo questio mota fuerit, omnibus iuris remediis, nisi haberet iustam excusationem admittendam magistratus arbitrio; et quam acceptationem magistratus scribere faciat in actis suis ipso instanti facta acceptatione, et si acceptaretur excusatio dicti iudicis per magistratum, teneatur magistratus committere dictam questionem alii excusationem non habenti, et ipsum compellere ad deponendum consilium infra dictum tempus, sub poena sindicamenti predicti.

Causa vero appellationum vel nullitatum a sententiis Vicariorum, Potestatum, Castellanorum et aliorum magistratuum Riperiarum et districtus Ianuae, nec non trium Potestaciarum Pulciferae, Bisannis et Vulturis, et magistratuum sive officialium de ultra mare et partium orientalium, cognoscantur et diffiniantur per iudices collegii civitatis Ianuae vel per alterum ex dominis Vicariis domini Potestatis Ianuae; et hoc a libris decem supra tantum, cuiuscumque fuerit quantitatis, ita quod in electione appellantis sit tempore appellationis interpositae appellare ad quem voluerit ex praedictis; scilicet vel ad unum ex iudicibus collegii civitatis Ianuae, datis confidentibus ut supra, vel ad alterum dominorum Vicariorum praedictorum. Eo autem casu quo appelletur ad iudices collegii, praesentetur appellatio talis coram altero ex antedictis dominis Vicariis, et coram eo, citatis partibus, committatur dicta talis appellatio uni ex iudicibus collegii praedicti, datis confidentibus vel suspectis.

Quae appellationes interpositae a magistratibus rium Potestaciarum Riperiarum et districtus Ianuae

et etiam partium orientalium et ultra mare possint interponi a sententiis diffinitivis et a sententiis latis super executionibus iuxta formam capituli positi sub rubrica « De sententiis, instrumentis et ultimis voluntatibus executioni mandandis. »

Quibus appellationibus teneantur magistratus Ripperiarum et districtus Ianuae tradere infra diem tertiam a die appellationis interpositae, acta causae, clausa et sigillata, sub poena librarum vigintiquinque ianuinarum.

Ut dicta acta receperint, appellantes teneantur infra dies decem ea presentare per se, vel legitimam personam per se, dicto domino iudici vel uno ex scribis curiae suae, salvo semper iusto dei maris vel gentium impedimento, de quo stetur iuramento appellantis, quod si non fuerint rata maneant iudicata: qui tamen paraphus non habeat locum in appellationibus quae interponuntur a sententiis quae feruntur per magistratus extra Ripperias constitutos.

Et postquam teneantur dicti domini iudices de collegio dicti Vicarii diffinire causas appellationum infra mensem unum a die qua acta appellationum fuerint praesentata, et sub poena librarum vigintiquinque ianuinarum pro qualibet vice; nec tamen propterea dereat litis instantia, nisi prout petiret prout disponitur in capitulo posito sub rubrica « Quanto tempore duret instantia. »

Et quia non deceret quod idem dominus Vicarius, in causa appellationis interpositae ab ipsis vel altero ipsorum, deberet iterum iudicare, liceat appellanti ab aliquo ipsorum dominorum de collegio iudicum vel vicariorum assessorem petere in dicta questione dictae appellationis a dictis iudicibus de collegio vel vicariorum assessore interpositae, ipso appellante deponente salarium penes syndicatores ut supra.

Et postquam a magistratibus civitatis Ianuae, Ripperiarum et districtus fuerit appellatum, quicumque fuerit inventus per se habere duas sententias, non possit ulterius ullo modo ab alia parte appellari: itaque duo sententiae pro eodem appellacioni cuilibet finem imponant.

Ab aliqua vero sententia, praecepto vel processu qui ferretur vel fieret per aliquem magistratum civitatis Ianuae vel districtus super aliqua accusatione, denuntiatione vel inquisitione, non possit per aliquem appellari vel nulla dici; immo intelligatur ipso iure talis appellatio nulla. Et eidem aliquo modo deferri non debeat, vel ille appellans audiri vel admitti ab eo a quo vel ad quem appellaretur, sub poena librarum centum, ab omni magistratu totiens auferenda quotiens praemissa ut supra non observaverit in aliqua parte, ipsis etiam processibus factis, vel sententiis super appellatione ut supra prohibita remanentibus nullis vel nullius roboris vel momenti.

Exceptis tamen causis seu processibus in quibus poena veniret applicanda parti, in quibus appellari possit secundum praedictam formam, nisi in his in quibus per aliquod aliud capitulum specialiter prohiberetur nec possit modo aliquo appellari vel reclamari a sententiis latis per iudicem vel magistratum

ellectum super potioritate creditorum alicuius defuncti seu absentis, vigore alicuius capituli nec vigore alicuius iuris communis vel municipalis, sed ipso facto transeat in rem iudicatam.

Statuimus insuper quod actor qui obtinuerit in prima instantia, unde pro quo fuerit iudicatum (*sic*) capitulum « De sententiis, instrumentis et ultimis voluntatibus executioni mandandis », vendicare seu locum habere in repetitione dictae pecuniae seu rei, debeat idonee cavere de restituendo reo dictam pecuniam vel rem, in casu quo sententia lata pro reo transeat in rem iudicatam; et quae restitutio fiat ipsi reo per magistratum et ex officio suo, sine libello et pignore bandi, et simpliciter, summarie et de plano, reservato nihilominus actori iure in iudicio ordinario, prout continetur in dicto capitulo « De sententiis, instrumentis et ultimis voluntatibus executioni mandandis. »

Insuper statuimus et ordinamus quod magistratus a cuius sententia fuerit appellatum teneatur et debeat acceptare consilium iudicis de collegio ad quem fuerit appellatum sive cui commissa fuerit dicta appellatio, et illud sequi et secundum illum pronunciare; sub poena, si secus fecerit, a decem florenis usque in centum, arbitrio sindicorum civitatis Ianuae; et ultra sit sententia, exinde secuta contra formam dicti consilii, nulla.

Quod victus victori restituat expensas.

Si quis actor vel reus in aliqua causa vel questione civili vel criminali, sive suo nomine sive alieno, in iudicio intervenerit [et] subcubuerit, magistratus coram quo fuerit questio agitata, expensas in iudicio factas restitui faciat ei qui in causa obtinuerit, facta prius taxatione ipsarum expensarum per ipsum magistratum coram quo questio fuerit, quantumcumque sit ordinarius iudex summae maioris; et hoc intra dies tres a die requisitionis factae, questione finita; ita quod ipsi actori non curret terminus in ipsis expensis petendis, nisi ab hiis fuerit absolutus.

Alieno nomine conventus vel qui alieno nomine agit non teneatur ad dictas expensas, nisi in quantum appareat ipsum de bonis principalis habere penes se.

Si vero aliqua persona citaverit aliquem, et apparuerit quod citatus iustam causam foveat, et ille qui eum requisiverit iniuste citari fecerit, teneatur cuilibet magistratus condemnare illum qui alium citavit iniuste, et eum compellere ad restituendum iustas et moderatas expensas, arbitrio magistratus, taxatione praemissa, infra tres dies ut supra, illi qui fuerit iniuste requisitus, sive fuerit syndicus, sive procurator, sive singularis persona: alioquin magistratus sindicetur et sindicatus esse intelligatur in libris vigintiquinque Ianuae, pro qualibet vice qua contrafecerit in aliquo praemissorum.

Additentes quod si questio fuerit inter foritaneum et Ianuensem, quod ad instantiam Ianuensis conventi in quacumque parte iudicii requisiverit Ianuensem, teneatur dictus forensis satisfacere de restituendis expensis; aliter, in causa ulterius non audiat, et hoc si arbitrabitur magistratus.

*Ne acta facta coram iudice incompetente
valeant coram competente.*

Statuimus quod dominus Potestas eiusque iudices et quicumque officiales communis Ianuae in quacumque mundi parte constituti, non debeant seu prae-sumant in aliquo negotio coram eis vertenti excedere potestatem seu bayliam ipsorum seu metam taxatam ex forma capitulorum, nisi per capitula eisdem concedatur.

Et qui contrafecerint sive contrafecisse reperiantur, sindicentur et sindicari debeant a libris quinque usque in viginti quinque inclusive Ianuae pro qualibet vice, arbitrio sindicatorum.

Et nihilominus non valeat aut teneat quod factum vel gestum fuerit per eos.

Item statuimus quod si processus, confessiones, testium receptiones et demum aliqua alia acta facta fuerint coram aliquo magistratu non competente, scilicet vel ignoranter, non valeant nec teneant, si coram aliquo magistratu competente, nisi praedicta procederent de expressa ambarum partium voluntate, de qua appareat publica scriptura; quo casu, valeat coram iudice competente.

Quod si opponatur contra competentiam, magistratus teneatur assumere assessorem ad instantiam partis petentis et eius expensis, ac ipsius consilium sequi et secundum eum iudicare; non obstantibus aliquibus aliis capitulis vel provisionibus generalibus vel specialibus in contrarium facientibus; quod si non fecerint, per eos non valeant nec teneant postea iudicata.

Supplemento III.

STATUTORUM CIVILIU

PARS SECUNDA

De sententiis, instrumentis et ultimis voluntatibus exequendis.

Si quis sententiam fuerit consecutus, tempus cuius non sit annorum triginta completum ex die quo venit terminus petendi vigore dicte sentencie, et ipse vel habens causam ab eo, seu representantes personam ipsius, postulaverit dictam sententiam executioni mandare contra personam contra quam dicta sententia data fuerit, vel eius successorem universalem, vel curatorem datum bonis vel hereditati iacenti persone condempnate, vel curatorem bonorum viventis absentis vel latitantis, vel contra curatorem datum liti eius contra quem dicta sententia data fuerit, seu rappresentantem personam condempnati seu eius fideicommissarium et executorem generalem in testamento, sive sit lata sententia contra ipsum defunctum seu contra ipsum fideicommissarium, sive contra tutorem vel curatorem minoris; citetur per magistratum persona contra quam dicta executio fuerit postulata. Et si postularetur contra universitatem vel syndicum eius, citetur syndicus eius personaliter, vel ad domum si fuerit in Ianua vel districtu. Quod semper presumatur, nisi probatum fuerit contrarium saltem per publicam vocem et famam.

Et intelligatur districtus Ianue a Corvo usque Monacum inclusive, et a iugo usque mare, et etiam terre communis Ianue de ultra iugum.

Primo iurante actore de calumpnia in petitione dicte executionis, et securitatem idoneam prestante de restituendo toto eo de quo ipse actor consecutus fuerit solutionem in hunc modum, videlicet:

Si nulla erit sententia, quod restituet totum id quod ipse actor recipiet occasione sentencie, et ultra soldos tres pro qualibet libra. Et si probabitur remissa, vel falsa vel soluta, quod actor restituet reo duplum totius quantitatis quam occasione dicte executionis recipiet,

sive extimationis sive valoris eius quod recepisset per extimum vel dacionem in solutum, ubi pecuniam numeratam non exegisset.

Et si haberi poterit persona debitoris, vel de bonis et rebus eius invenietur, satisfiat petenti executionem a die qua fuerit postulata et citacio subsecuta infra unum mensem. Si conventus contradicere noluerit, quo casu expediatur executio, transactis decem diebus, infra quos x dies si contradicens voluerit, compellatur prestare securitatem idoneam presentialiter de solvendo petenti executionem in pecunia numerata vel rappresentanda persona, donec fuerit expedita executio.

Ad quam satisfactionem non teneatur si subire vellet carceres, nec aliter audiatur volens defendere se vel obicere predictis, tamen conventi alieno nomine non cogatur satisfacere.

Et intelligatur sententia nulla et instrumentum nullum esse, quantum ad ea que dicuntur in presenti capitulo, sive appareat ipsam sententiam vel instrumentum deficere in aliqua ex solemnitatibus que fieri requiruntur de iure in confectione instrumenti publici originalis, sive constet vel appareat obligationem de qua vel super qua instrumentum vel sententia compositum vel composita fuerit, esse nullum vel nulla de iure.

Que silicet solutio fiat et fieri debeat actori, sine libello et pignore bandi, et sine strepitu et figura iudicii, postquam cesserit et venerit dies sentencie, et petita fuerit executioni mandari, et fuerit cautum et iuratum de calumpnia, infra mensem infra quem actor teneatur executionem legitimare, ut executio possit esse in casu expeditionis.

Et si, ellapso mense, actor vellet probare adhuc, detur ad probandum terminus actori et reo, infra quem terminum omnes probationes debeant fieri. Quo ellapso, magistratus teneatur pronunciare in causa dicte executionis, et debeat expedire ipsam condempnando vel absolvendo.

Exhibitiones autem instrumentorum possint fieri non expedita causa, silicet ante sententiam; et si fuerit exhibitum instrumentum vel apodissa banchi de capeto, solutionis vel quitationis legitime eius sentencie exequi postulate, vel instrumentum sentencie incisum, quod fuerit petitum executioni mandari, non expediatur dicta executio, si dictum instrumentum sentencie incisum, non erit commune actoris et rei. Alias vero non obstantibus dictis exceptionibus nullitatis, falsitatis, remissionis, solutionis, vel quitationis, vel aliqua alia que dici vel excogitari possint, nisi ut supra expediatur dicta executio, dum tamen persone sint legitime.

Salvo si, per responsiones ad aliquas interrogationes factas, apparuerit quod inde recepisset aliquam solutionem vel fecisset aliquam quitationem vel remissionem ante petitionem dicte executionis; eo casu, de eo quod apparuerit solutum, remissum vel quitatum esse non expediatur executio. Quas interrogationes ita demum facere possit reus ante silicet expeditionem executionis. Qui tamen reus possit, non obstantibus aliquibus supra vel infra contentis, ante expeditionem executionis probare per testes et alio quocumque modo de solutione, quitatione, vel remissione quam factam assereret post executionem postulatam. Nec pro ea quantitate de qua probatum fuerit dicta executio expediatur.

Et fiat solutio primo in mobili; quod mobile per iuramentum rei magistratus inquirat, et quocumque alio modo ut melius de iure fieri poterit, in bonis debitoris qui fuerint penes eum vel alium suo nomine; magistratu faciendo vendi et subastari dictum mobile, et solvi precium dicto creditori; nisi creditor ipsum mobile vellet insolutum recipere ad rationem denarii pro denario. Et si mobile non reperietur, fiat solutio in ellectione actoris in rebus immobilibus, ad rationem de duobus tria, arbitrio extimatoris comunis Ianue; quod est unum; vel persona debitoris detineatur, cessione bonorum non obstante; quam nemini facere liceat in casibus presentis capituli vel aliquo alio; quod est aliud; vel debitor forestetur, de qua forestatione, satisfacione facta illi ad cuius instanciam fuerit forestatus, liberatus sit, et esse intelligatur ipso iure; quod est ultimum.

Quam ellectionem actor possit et sibi liceat variare, ut de una ad aliam transire, ellectionem non dividendo. Dum tamen si elligat extimationem fieri in bonis debitoris, in quibus non invenirentur tot bona ex quibus posset satisfieri in solidum creditori, nichilominus ipse creditor possit etiam iterum variare. Nec teneatur aut debeat renunciare extimo, quod pro parte sui extimi fuisset consecutus.

Salvo semper heredi beneficio inventarii, si ipsum legitime fecit secundum more Ianue, adeo quo cogi non valeat ad satisfaciendum in executione. Non tamen ratione inventarii possit opponere quod habere debeat beneficium anni ad perficiendum inventarium a iure comuni introductum.

In repeticione autem simpli et soldorum trium pro libra, vel dupli pro libra, procedatur summarie, prout

fit in aliis questionibus secundum capitula, dummodo committi non possit nisi ad instanciam repetentis.

Et fiat dicta repeticio infra triennium tantum et non ultra a die solutionis facte in pecunia vel rebus mobilibus vel immobilibus per viam extimi vel alio quocumque modo, vel detemptione persone.

Ubi autem solutio facta non esset, in expeditione executionis, in pecunia numerata vel re mobili vel immobili, quibus casibus sit locus repetitioni ut supra, sed debitor fuisset detentus seu fideiussor ipsius, vel fuisset forestatus; si quidem ob instrumentum falsum solutum vel remissum, teneatur actor sic detentus reo vel fideiussori ad interesse ipsius principalis, vel fideiussoris detenti vel forestati. De quo interesse stetur et credatur iuramento detenti vel forestati, dummodo iurare non possit ultra duplum quantitatis debiti.

Si quis vero detentus vel forestatus fuisset ob instrumentum sentencie nullum, teneatur actor ad interesse suum; de quo stetur similiter eius iuramento, dummodo non excedat debiti quantitatem, prius declarato per magistratum in premissis quod instrumentum dicte sentencie sit falsum, solutum, remissum vel nullum, referendo singula singulis.

*De non carcerando debitorem
a soldis viginti vel infra.*

Statuimus et ordinamus quod magistratus comunis Ianue non ponat nec poni faciat in carceribus, nec in custodia servientum aliquem debitorem pro debito soldorum xx vel ab inde infra.

Ne mulier pro re civili personaliter detineatur.

Statuimus et ordinamus quod aliqua mulier non possit personaliter detineri occasione alicuius debiti vel obligationis que (sic) cum aliqua persona contraxerit, etiam si ex illa, vel si ex aliquo debito fuerit forestata, remanentibus tam firmis aliis penis statutis contra bandos pro debito.

De lege cedo bonis prohibita allegari.

Quia, urgente lege qua tangitur cedo bonis et cetera ex ea, civibus et mercatoribus Ianue multa damna pervenerunt, et verisimiliter pervenire posse dubitatur, dictam legem abrogamus, tollimus et cassamus, et ei derogatum et abrogatum esse volumus et ordinamus: in debitis futuris tantum, et non in preteritis, ad que nequaquam habere respectum vel trahi possit presens capitulum, sed tantum ad futura debita.

De sentenciis latis per contumaciam tollendis.

Si quis laudem vel sententiam contra aliquem per contumaciam consecutus fuerit, et ille aliquid deinde probaverit per testes vel instrumenta quod de eo de quo laudem vel sententiam fuerat consecutus solutionem vel satisfacionem antea recepisset, vel ipsum debitorem a dicto debito liberasset vel legitimam personam pro eo, teneatur et debeat magistratus con-

demnare illum qui talem laudem vel sententiam fuerit consecutus in duplum ipsius quantitatis; medietas cuius sit illius contra quem dictam sententiam consecutus fuisset, que pro cassa et irrita habeatur. Et possit et debeat quilibet magistratus civitatis Ianue procedere in predictis ex officio suo summarie et de plano et absque alia solemnitate iuris sive ordinis iudicarii.

De arbitris et arbitratoribus, et eorum sententiis exequendis.

Si in unum vel plures fuerit compromissum, tamquam in arbitros et arbitratores, compellantur et compelli debeant ad cognoscendum et definiendum questiones et negocia in se commissa infra terminos compromissi, arbitrio magistratus ad quem haberetur recursus. Et si in compromisso terminus non esset, appositus sit et intelligatur esse sex mensium.

Et hoc si arbiter, arbitri, vel arbitratores receperint vel acceptaverint compromissum, quod intelligantur acceptasse quin ea intervenerint ex quibus intelligitur de iure arbitrum vel arbitratorem acceptasse compromissum; seu etiam quando ipsi arbitro vel arbitratori notificatum fuerit per ambas partes vel legitimam personam pro eis, quod in se factum fuerit compromissum, et ipse debitor vel arbiter, vel arbitrator, unus vel plures incontinenti non dixerint se acceptare nolle compromissum.

Et si post factum compromissum aliqua ex partibus dixerit se arbitratorem vel arbitratores habere suspectos, teneatur magistratus, ad requisitionem partis petentis, consultorem seu arbitratorem arbitrum laycum adiungere ipsi arbitro vel arbitris. Si primus vel primi arbitratores fuerint laici, et si essent iudices, adiungatur consultor unus sive arbiter legista de collegio iudicum civitatis Ianue.

Et predicta dicta de suspicione locum habeant, dummodo illa pars que dicat illum vel illos se habere suspectos, hoc dicat et petat infra dies octo a die facti compromissi.

Et fiat adiunctio predicta de persona non suspecta alicui ex partibus, datis confidentibus et suspectis, bona fide, arbitrio magistratus. Et fiat dicta adiunctio infra dies duos postquam dicta adiunctio fuerit requisita.

Sed si continget arbitrum vel arbitratorem seu arbitratores non definire questionem seu negotium in quo erant ascripti, remaneant et sint partes in eo statu in quo erant ante factum compromissum, si nichil coram ipsis arbitris factum fuisset, seu ipsi nichil fecissent in causa in qua erant ascripti.

Si vero aliquos processus fecerint, presententur ad instanciam parcium vel alterius earum dicti processus clausi et sigillati penes dictos arbitros, seu aliquem eorum, magistratui ad quem spectabit.

Et processus valeant et teneant, nec possit opponi, quando non fuerit datum pignus bandi. Et si coram dictis arbitris non fuerit facta aliqua requisitio in scriptis, teneatur actor et etiam reus, si processus appareret, quod voluerit reconvenire actorem,

formare requisicionem, seu petitionem suam, super qua sententia formari possit; qui processus possit peti, committi duobus bonis viris infra decem dies a depositione dictorum processuum, et citacione facta parti, si alias causa vel questio esset commictibile secundum formam capituli « de causis civilibus et pecuniariis bonis viris committendis ».

Et pignus bandi non excusetur, sed solvi debeat per illum ad cuius instanciam processus deponeretur. Qui deponens dicto casu intelligatur esse actor, solvi debeat, dicimus perinde ac si a principio ipsa questio fuisset incohacta coram magistratibus communis Ianue habentibus cognitionem cause predictae.

Et si testes non fuerint producti, vel fuerint producti sed non publicati, et aliqua partium petierit, possit et debeat dari terminus ad probandum, et dilatio de foris dari secundum formam capituli loquentis « de dilatione de foris danda ».

Si autem aperta essent dicta testium, dari non possit ulterius terminus ad probandum, sed tantum ad allegandum vel ad liquidandum.

Et si in duos tantum factum fuerit compromissum, qui essent discordes in pronunciando, detur terciis, si primi duo fuerint iudices, iudex de collegio Ianue. Si autem non fuerint iudices, detur non iurista, qui extrahatur de saculo terciorum tabule, datis octo suspectis a partibus sive a qualibet parte. Ita quod ille qui fuerit extractus de tabula terciorum, sit et intelligatur ellectus a dictis partibus cum aliis duobus, cum potestate et bailia cum quibus ellecti sunt dicti duo primi.

Et stetur dicto duorum ex dictis tribus, si omnes in Ianua fuerint, vel in tribus Potestaciis, reliquo tamen citato seu admonito.

Et semper citentur partes ad dandum confidentes et suspectos, ut tercius detur partibus non suspectus.

Si autem arbitri fuerint tres vel plures, et maior pars fuerit in concordia de summa maiori, tercius vero vel pars minor fuerit de minori, stetur sentencie partis maioris que convenerit in summa maiori.

Mandentur executioni sentencie arbitrorum et arbitratorum et compromissa, tam pro sorte quam pro pena in compromisso a dicta, in omnibus et per omnia secundum formam capituli « de sentenciis, instrumentis et ultimis voluntatibus exequendis ».

Salvo quod si iura cessa fuerint arbitro vel arbitratori qui solus sententiam inde tulerit, non teneatur aliquis magistratus exequi dictam sententiam; ymmo pronunciet magistratus, si fuerit requisitus, ipsam sententiam non tenere, et non esse mandanda executioni, et haberi per absoluto illum contra quem fuerit postulata executio. Nec possit ulterius molestari.

Aliquis vero magistratus communis Ianue de aliqua questione non possit in se recipere compromissum, nec possit in aliam personam fieri pro ipso sive ad eius principalem instanciam, sub pena librarum centum Ianue, applicandarum operi portus et moduli. In quam ipso facto incurrant dicti magistratus contrafacientes. Et tamen quicquid actum fuerit ipso iure sit nullum.

Si autem in duos vel plures fiat compromissum, cum potestate tercium elligendi, quantumcumque incertum, in casu quo essent discordes valeat compromissum. Et possit elligi tercius, non obstante iure comuni; adeo quod si contingat primos duos arbitros et arbitratores postea esse concordēs, stetur dicto dictorum duorum.

Ac si contingat fieri aliquod compromissum absque tempore, intelligatur tempus sex mensium.

Nec possint arbitri vel arbitratores in preferenda sententia, sibi reservare ad dandum aliam sententiam ultra tempus compromissi, nisi processerit de expressa parcium voluntate.

Possint autem arbitri vel arbitratores produci in testes de hiis et supra hiis que acta fuerint coram eis.

Quod principalis detineatur fideiussoris instantia.

Si, obmisso principali debitore, petitum fuerit executioni mandari instrumentum contra fideiussorem, qui solverit, vel fuerit propterea forestatus, vel in expeditione executionis petite, vel tamquam suspectus debitor, fuerit detentus; statuimus quod ipse debitor principalis detineatur personaliter, ad ipsius fideiussoris instantiam, quousque ipsum fideiussorem indempne conservaverit a dicta fideiussione et detentione, et expensas quas propterea ille fecerit restituerit principalis.

Qui principalis forestatus capi non poterit ad fideiussoris instantiam, nec constituatur donec ipsum fideiussorem indempne conservaverit.

De custodiendo detentum personaliter.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli magistratus et officiales iudices atque milites et servientes teneantur et debeant, si ipsi vel alicui ipsorum denuntiatus fuerit per aliquem, cui aliquis fuisset consignatus vel deliberatus personaliter, expensis talis deliberati vel consignati, custodire vel custodiri facere diligenter in loco convenienti, de quo exire non possit nisi ad voluntatem creditoris, vel nisi facta solucione in voluntate dicti creditoris.

Ut debitor suspectus deliberetur personaliter creditori.

Si post factum contractum, ubicumque sit factum, vel post confessionem factam coram aliquo magistratu, vel post sententiam latam iudicalem, vel arbitralem, quocumque apparuerit quod debitor sit suspectus, etiam si ante contractum, confessionem vel sententiam suspectus fuisset, teneatur quilibet magistratus personam illius debitoris suspecti facere carcerari et detineri, sive sit debitum purum, sive conditionale, sive in debito sit appositus terminus, sive non.

Et intelligatur debitorem apparere suspectum per iuramentum creditoris vel eius procuratoris, creditore absente a loco ubi petitur detineri debitorem, vel per iuramentum tutoris vel curatoris vel alterius administratoris asserentis saltem se credere illum debitorem esse suspectum.

Qui debitor suspectus ut supra capi possit in domo propria vel conducta, vel alia, et alibi ubicumque, ad instantiam creditoris vel legitime persone pro eo.

Non possit tamen vigore huius capituli aliquis detineri pro debitore suspecto, nisi de debito constet per instrumentum publicum vel scripturam publicam, vel talem cui possit fides adhiberi.

Nec possit magistratus debitorem pro suspecto detentum relaxare vel liberare facere, nisi debitor prestiterit idoneam caucionem magistratui vel notario recipienti pro creditore, vel creditori vel administratori predicto de se personaliter, non per procuratorem presentando coram magistratu illo, semper et quotiens ex eius parte requiretur et de stando iuri in ordinatione ipsius magistratus, usque ad sententiam definitivam et eius plenam executionem, que sententia feretur super debito predicto.

Ita quod reo presentato coram magistratu, ad scienciam creditoris, fideiussor non teneatur ulterius. Quod si non fecerit de solvendo creditori quantitatem vel rem petitam ad instantiam magistratus; vel nisi debitor detentus pro suspecto incontinenti probaverit coram magistratu qui ipsum fecerit detineri, se esse idoneum in bonis immobilibus, et bona immobilia habere in civitate Ianue vel in locis Ripariarum, ubi comune Ianue iurisdictionem omnimodam exercet, vel etiam in terris comunis Ianue que sunt ultra iugum, pro debito pro quo detinetur. Quas probationes et testes super illis magistratus predictus incontinenti recipere teneatur; et intelligatur incontinenti per horas xxiiii inclusive, incipiendas ab illa hora qua detentus est; ipso semper interim remanente detento in palacio sine figura iudicii retinere debeat, etiam sine titulis vel articulis, receptis tamen interrogatoriis creditoris admoniti, si quas voluerit facere. Que si probaverit, relaxetur; nisi incontinenti et summarie ut supra probaretur ex adverso, illum debitorem esse adeo oneratum creditoribus, ut dicta bona de quibus probaverit non sint sufficientia vel idonea ad satisfactionem debiti supradicti; vel nisi satisdederit prout supra. Sub protestatione tamen, si probare non poterit se esse idoneum in bonis immobilibus prout supra, possit etiam dicta persona detenta pro suspecta probationes facere quascumque voluerit post supra dictas horas vigintiquatuor.

Ubi autem aliquis iuraverit suum debitorem esse suspectum, et apparuerit evidenter ipsum non esse suspectum et verisimiliter videatur dictum debitorem, procuratorem vel administratorem calumpniose iurasset, teneatur et debeat magistratus talem iurantem condemnare et punire de dicto periurio in soldo uno pro libra tocius debiti, applicando operi portus et moduli.

Si quis vero aliquam rem immobilem alicui vendiderit, et in ipsa venditione vel tempore contractus facti de venditione non fuerit dictum de fideiussore prestando, non possit occasione ipsius venditionis vel obligationis facte propterea detineri per personam vel tradi illi emptori. Nisi post factam dictam ven-

ditionem et rei traditionem, appareret aliquid propter quod de iure fideiussio dari deberet; quo casu fideiussio peti possit et debeat interponi.

Salvo et reservato ab omnibus supradictis quod ex instrumento doctis vel antefacti, cuius solucionis dies nondum cesserit, non possit aliqua persona ab alia de restituenda docte fideiussores petere nec personam debitoris sibi deliberari vel tradi petere; imo eo casu servari debeat ius commune.

Quod dotes non solute non possint peti.

Statuimus. . . . quod aliqua mulier vel habens causam ab ea non possit petere dotes eius, quantumque de dotibus appareat publicum instrumentum, si dotes non fuerint solute, quod per instrumentum contracarte probetur. Ita quod ubi instrumentum contracarte non appareat, dotes possint exigi, et si pro parte restent ad solvendum, pro parte que restet petere nemo possit.

Teneatur tum maritus, vel eius fideiussor, successor mulieri vel eius heredi, qui maritus predecessisset, cedere iura contra patrem vel fratrem ipsius mulieris, et contra quaslibet personas obligatas propterea marito ipsius mulieris, sive alii nomine dicti mariti.

Que iura teneatur facere efficacia, quantum pro facto suo, non tamen teneatur pro facto alterius non habentis ab eo causam facere illa efficacia. Nec debitorem locuplente (*sic*) nec ad aliquid aliud, non obstante capitulo « de instrumentis, sentenciis et ultimis voluntatibus exequendis ». Nec etiam aliquo alio.

De petendis dotibus, non obstante mora facta in domo mariti premortui.

Si contingerit aliquam mulierem stare in domo mariti premortui cum filiis suis non exigendo dotes in bonis mariti, liceat ipsi mulieri aut eius heredibus petere dotes et rationes suas et exigere et habere debere in bonis mariti premortui vel heredum, non obstante alicuius temporis prescriptione vel taciturnitate. Et quia quandoque fuit versum in dubium utrum, soluto matrimonio per mortem mariti, possit peti executio instrumentorum vel iurium dotialium intra annum dispositum a iure comuni, statuimus et ordinamus quod executio dotium fieri non possit in bonis mariti intra annum statutum a iure comuni, videlicet pro dotibus que debentur in pecunia numerata, interveniente tamen satisfacione ex parte heredum mariti de solvendo dictas dotes elapso anno a iure requisito, non obstante aliquo capitulo posito sub rubrica « de sentenciis, instrumentis et ultimis voluntatibus executioni mandandis ». Reservato tamen mulieribus et pro dicto anno beneficio capituli positi sub rubrica: « Quomodo mulieres habere debeant suarum dotium alimenta, mortuis viris; et intelligantur dotes non esse, seu non deberi in pecunia, etiam si fuerint vel debebuntur in locis comperarum comunis Ianue.

Quod uxor transiens ad secunda vota reservet quicquid ex liberorum successione receperit.

Statuimus et ordinamus si ad aliquam mulierem que transierit ad secundas nuptias pervenerit aliquid ex hereditate bonis vel successione ab intestato alicuius ex liberis qui ex priori matrimonio descendissent, sive quocumque alio modo quam expressa voluntate ac dispositione ipsius; quod dicta mulier quicquid ad eam vel alium pro se et de eius voluntate pervenerit ex hereditate vel successione de bonis persone predictae, que sit ex dictis liberis, teneatur et debeat reservare filiis masculis quos ex priori matrimonio suscepit, seu descendantibus ex masculis, et de predictis exponere idoneam cautionem versus ipsos filios masculos et seu ipsos descendentes ex masculis vel legitima persona pro eis vel nomine ipsorum. Si vero ad ipsam mulierem que ad secunda vota transierit pervenerit aliquid ex hereditate bonis vel successione ab intestato alicuius ex liberis qui ex secundo matrimonio descenderint vel quocumque alio modo, quam expressa voluntate et dispositione ipsius, teneatur illa mulier ac debeat reservare illud totum filiis masculis quos suscepit ex secundo matrimonio seu descendantibus ex eis masculis, et de predictis exponere idoneam cautionem versus dictos masculos susceptos ex ipso matrimonio seu descendentes ex eis masculis, vel legitimam personam pro eis vel nomine ipsorum. Et si casu vel modo aliquo contingerit quod aliquae cautiones ut supra non fuerint interposite, statuimus quod actio et ius petendi tam in rem quam in personam competat predictis personis pro quibus supra dictum est, dictam cautionem idoneam debere interponi de dictis rebus vel bonis vendicandis petendis et consequendis et ius omne, perinde ac si cautiones predictae fuissent interposite. Et hoc tam contra quemcumque heredem vel successorem mulieris, quam contra quemlibet tenentem vel possidentem aliquid de ipsis bonis vel rebus. Et quod predictum est de filiis masculis idem intelligatur et fiat in omnibus et per omnia in filiabus, deficientibus filiis masculis seu eorum liberis supradictis.

Ne uxor forestata cedere possit iura.

Si uxor alicuius absentis dolose, fraudulenter, malitiose vel in fraudem creditorum fuerit forestata, non possit cedere vel transferre iura suarum dotium alicui nec audiri ipsa vel ille cui cesserit, vel in quem transtulerit iura sua; nec ei vel eis agentibus ius reddi in petendo vel repetendo dotes talis uxoris; immo et uxoribus, sicut et illis quibus cesserint iura sua, et habentibus causam ab eis sit et intelligatur audientia denegata, nec reddatur ius aliquod in agendo. Ipsi tamen uxoribus et earum heredibus et habentibus causam ab eis vel quibus iura ipsarum fuissent cessa soluto matrimonio, causa cuius uxores fuerant forestate, sit et intelligatur audientia denegata, reservatum illesum suum ius. Ita quod tem-

pore soluti matrimonii in antea, ipse per se ipsas et per habentes causam ab eis et per eos quibus sua iura cessissent, possint agere et requirere, petere et habere, per inde ac si numquam forestate fuissent, alio capitulo non obstante.

Ne petatur pro dotibus interesse.

Statuimus si quis negligens vel remissus fuerit ad exigendum dotes sibi debitas, non tamen possit aliquo tempore dotium non solutarum vel non exactarum petere vel exigere aliquod interesse, salvo sibi semper iure ex dotibus exigendis.

Quod mulieres nubentes extra de antefacto satisdent.

Si qua mulier ad secunda vota transiret extra Ianuam et districtum, scilicet extra iurisdictionem communis, que filios habuerit ex primo marito defuncto, teneatur et debeat prestare sufficientem et idoneam cautionem de restituendo antefacto, et de toto eo quod primus maritus ei demisserit et de omnibus que mulier non potest filiis secundum leges auferre; quam cautionem prestare compellat quilibet magistratus dictis filiis, si inde facta fuerit querimonia coram eo.

De muliere obligata quando sit in tractatu nubendi.

Si quis maritaverit aliquam mulierem, vel si presens quando de illius maritatu tractatur vel contrahatur, que mulier ante vel post contractum talem predicto maritanti vel presenti esset vel fuerit obligata ad aliquid dandum, faciendum vel solvendum in vita vel post mortem, de qua obligatione nil dixerit marito vel futuro marito ipsius mulieris, si sit maior, vel patri eius vel alii qui pro ipso matrimonium tale tractaverit vel contraxerit, sit et esse intelligatur et debeat ipso iure talis obligatio cassa et nulla et nullius roboris vel valoris, et instrumenta debiti inde forte confecta nulla, nec ulterius peti possint, aliquo capitulo loquente in contrarium non obstante.

De firmitate delegationum.

Si quis aliquem debitorem creditori suo consensienti delegaverit vel mandaverit sola viva voce saltem debitori mandaverit quod creditori consensienti solvat de ipso debito, non possit vel debeat delegator ipse mandans contravenire vel revocare, nisi minor esset, vel nisi deinde appareret quod ipse non debeat dicto suo creditori tantum quantum mandaverit solvi sibi. Qui debitor delegatus teneatur solvere creditori, et ab eo possit efficaciter conveniri pro debito delegato. Delegatus enim a suo creditore non possit conveniri deinde vel molestari pro debito de quo delegatio facta esset, vel de quo solutionem fieri mandaverit creditori.

De extimatoribus eorumque salario.

Extimatores comunis Ianue sint tres Ianuenses seu bone fame et legales ellecti per dominum gubernatorem et Consilium.

Qui extimatores percipiant et percipere possint ut infra; videlicet de quibuscumque extimis vel dationibus in solutum, divisionibus et permutationibus que fient per ipsos extimatores ubicumque, que ascendant usque ad summam seu valorem librarum ducentarum, denarios duos pro qualibet libra.

Et ab inde supra, usque in libris tribus milibus, denarium unum pro qualibet libra et non ultra.

De hiis vero que ultra summam librarum trium millium ascenderent, non possit ultra percipere vel habere, nisi solum modo tantum quantum de hiis qui ascenderent ad summam librarum trium millium Ianue.

Et intelligatur debere fieri solutionem in bonis predictis ad illam rationem ad quam extimaverint ad sortem tantum, et non de duobus tria, si contingerit extimari de duobus tria.

Quando autem ipsos extimatores contingent ire ad extimandum, dividendum, vel permutandum, in aliquem locum situm ultra miliaria tria, computanda a muris suburbiorum Ianue; eo casu, detur ipsis extimatoribus per illos quorum instancia debebunt ire, soldi quinque Ianue pro qualibet equitatura extimatorum et scribe sui, et hoc si non pernoctaverint. Quod si pernoctaverint, dentur eis soldi octo et denarii quatuor Ianue. Et ad eandem rationem singulis diebus quibus ipsos propterea extra conveniet pernoctare vel stare.

Pro ipsorum vero victu habeant et percipiant, pro prandio quod scripserint pro dictis extimis faciendis dicti extimatores et scribarum executores, soldi octo et denarios III. Ianue. Et ad eandem rationem in cena quam caperent extra dicta confinia propter dicta extrema facienda.

Cum quibus extimatoribus elligatur unus notarius de collegio notariorum Ianue, qui cum eis scribat quecumque ad ipsorum officium pertinebunt. Qui iurare teneatur de extimationibus, divisionibus, permutationibus et ceteris scribendis legaliter et bene, et de actis extimatorum privatis habendis quousque fuerint publicata. Et teneatur legere extimatoribus extimationes, divisiones, permutationes et alia que fecerint antequam illas magistratui referant.

Et habeat ipse notarius pro suo labore tantum quantum unus de extimatoribus, et de pecunia quia extimatores ut supra percipiant.

Nec possit ab aliqua partium quicumque aliud capere ex actis quibuscumque qui scripserint; immo ea dare partibus in publicam formam teneatur, nihil ultra recepto ab illis ulterius.

Qui scriba suo iuramento in suo officio faciat unum cartularium, in quo scribat omnes extimationes, divisiones et permutationes factas per extimatores in anno predicto.

Teneantur item extimatores et scriba predicti, antequam aliquid faciant, prius recipere preceptum in scriptis magistratibus de precepto quorum aliquid extimare debebunt, que precepta per ipsum scribam in dicto cartulario scribi debeant.

Magistratus tamen qui tale preceptum emixerit faciat illud prius in sua curia scribi, et teneatur ea precepta omnimode executioni mandari infra tres dies postquam fuerint presentata; et hoc ad instantiam illius qui ipsa presentaverit.

Extimatores vero predicti teneantur inquirere ac videre exitus et pertinencias terrarum et locorum ad que extimanda vel permutanda iverint, et teneantur bona fide inter partes in uno itinere extimare ut melius poterint, et dividere et facere ea ad que tenentur. Nisi remanserit de licentia utriusque partis.

Nec possint vel debeant extimare terram vel domum quam ante non videant et mensurent, quando extimare voluerint, et ponant in extimis illis quot tabulis fuerit quelibet pecia, et cuiuslibet precium extimatum. Exceptis terris silvestribus, que non possunt commodum mensurari, de quibus stare possint sine mensurando, si de partium voluntate processerint, ad duorum vel trium hominum iuramentum sine mensurando.

Qui extimatores etiam teneantur in ipsis terris terminos et signa ponere, quas terras extimaverint, dividerint, vel permutaverint. Quod si non fecerint, compellantur ipsorum expensis ad loca permutata, divisa vel extimata redire, proponendis signis et terminis supradictis.

Et quando contra minorem extimare debebunt, teneantur vocare tutorem, vel curatorem minoris, aut legitimum administratorem eius, in presencia cuius si voluerit interesse debeant extimare.

Si vero contra maiorem debuerint extimare, teneantur vocare illum contra quem extimare debebunt, et consortes eius si in re comuni extimare debebunt, si sint presentes. Et si sint absentes, denuncient uxori, filiis vel propinquis, seu procuratoribus, vel, si predictos non haberent, aliquos de intimis magis notis faciant citari.

Si autem, ut supra, dicti contra quos fit extimatio et consortes eorum non admonebuntur a dictis extimatoribus, sit et intelligatur ipsum extimum ipso iure nullum.

Nec posse laudari per aliquem magistratum; et ultra ipsi extimatores qui predicta iussa non fecerint, intelligantur cecidisse in penam librarum decem Ianue quoties fuerit contrafactum.

Extimationes enim, mensurationes, divisiones, et in solutum dationes factas per publicos extimatores secundum formam presentis capituli a quibus non fuerit levata canella, nisi vincente eo qui extimum consecutus fuerit, rate et firme haberi et teneri debeant per quemlibet magistratum civitatis Ianue, ac etiam laudari et observari a partibus faciant, inter quas processerint dicte extimationes.

Nec etiam ipsos extimatores, pro extimis vel sentenciis aliquibus datis iuxta formam presentis capi-

tuli, possint aliqua persona inquietare vel molestare ullo modo, nisi dolose vel maliciose se in aliquibus habuissent.

Si vero in extimatione, permutatione vel divisione, quas intra aliquas personas extimatores fecerint, error apparuerit, tam eam extimationem, quam errorem precii, infra dies viginti corrigere teneantur, a die facti extimi et partibus publicati numerandos.

Si autem ille vel illi contra quos res aliqua fuerit extimata, vel in solutum data pro aliquo debito, seu vigore alicuius executionis, seu aliquis propinquus eorum qui eis attineat usque in tertium gradum agnationis, cognationis vel affinitatis inclusive, secundum quod decreta distinguunt, pro eo vel eis contra quos res aliqua extimata vel data in solutum fuerit, infra sex menses a die facte extimationis dederit creditori, vel legitime persone pro eo, tantam quantitatem pecunie numerate pro quanta in extimatione res data fuerit; scilicet simplum tantum, et non de duobus tria, et soldos duos pro libra simpli, si pena soldorum duorum posita fuerit in extimo; et ultra, expensas factas pro ipso extimo; teneatur quilibet magistratus, aliquo capitulo non obstante, facere restitui rem in solutum datam seu extimationem cum possessione, ex eius officio, summarie et de plano secundum lamentationem et pignus bandi, et secundum strepitum et figuram iudicii, illi vel illis contra quos fuerit extimata, vel propinquo qui pecuniam dederit prout supra.

Quam teneatur restituere infra annum ab habita noticia, ita quod per predictas restitutiones non solvat aliqua ripa, venditione dicte ripe in aliquo non obstante.

Semper vero quando aliqua extimatio, divisio vel permutatio fieri debuerit ex precepto alicuius magistratus comunis Ianue, possit fieri per extimatores locorum sive terrarum in quibus extimatio, divisio vel permutatio fieri debuerit; si hoc illi placuerit quod dictam divisionem, extimum vel permutationem habere voluerit. Et hoc si extimatio vel aliquid predictorum fieri debuerit in aliquo loco sito extra tre Potestacias Pulcifere, Bissannis et Vulturi.

Intra vero Ianuam [et] dictas tres Potestacias, per aliquos extimatores, extimatio, divisio vel permutatio non possit aliqua fieri, nisi solum per predictos tres extimatores comunis Ianue vel duos ex eis.

Salvo quod intra homines eiusdem Potestacie dictarum trium Potestaciarum possit fieri extimatio, divisio vel permutatio per extimatores eiusdem Potestacie usque in quantitatem sortis petite librarum decem Ianue et non ultra; quod extimum factum per predictos extimatores usque in dictam quantitatem etiam scribi possit per scribam Potestatis ipsius Potestacie.

Nunquam tamen possit per dictos extimatores vel aliquos alios fieri extimacio vel datio in solutum de aliquibus bonis publicis sive rebus mobilibus vel immobilibus pertinentibus ad comune Ianue, vel quarum sit usus publicus, seu per comune vel universitatem comunis Ianue possideantur, vel in ali-

quibus iuribus pertinentibus ad dictum comune, nisi prius hoc concederetur expresse per dominum Gubernatorem et Consilium.

Qui extimatores et scriba teneantur non accipere premium aliquod per se, vel interpositam personam ab eis, vel alia pro eis, ad quorum instanciam extimant vel mensurant. Nec aliquid dono vel servicio recipiant, etiam comestibile; nec aliquid aliud, nisi solummodo illud quod concessum est eis per presens capitulum. Et si quis contrafecerit, condemnetur in libras decem Ianue et incontinenti ab officio sit remotus, nec in illo possit esse per tres annos proximos tunc sequentes nec in aliquo alio officio quocumque nomine censeatur.

De silentio creditorum, instrumenta quorum penes debitores lapso decennio inveniuntur incisa.

Statuimus et ordinamus pro bono et utilitate comuni, et quia super hoc vulgare vivitur, si quis debuerit aliquam pecunie quantitatem alicui creditori, de qua terminus sit apositus in instrumento inde confecto, post lapsum cuius termini creditor tacuerit decem annis, quibus nullam requisitionem fecerit de ipso debito coram aliquo magistratu, et post lapsum dictorum decem annorum instrumentum debiti inveniatur incisum penes debitorem, quod presumatur et debeat presumi debitum illud fuisse solutum; ita quod occasione dicti instrumenti debitor nullam petitionem facere possit, nec aliqua persona habens causam ab eo, nec audiri possint vel debeant occasione dicti debiti vel instrumenti, aliquo capitulo non obstante, et specialiter capitulo « de instrumentis, sentenciis et ultimis voluntatibus exequendis ».

Predicta tamen locum non habeant in instrumentis dotium, nec in contractibus in quibus duo instrumenta fieri debent, unum scilicet utrique parti dandum, nec in contractibus inter patrem et filium celebratis, nec in instrumentis a tempore confectionis quorum, vel post vel ante, creditor et debitor starent et habitarent in una et eadem domo; qua dictis casibus de facili dicta instrumenta ad debitores pervenire possent nedum ignorantibus debitoribus sed etiam ipsis invitis. Et presens capitulum sit abrogatorium omnibus aliis capitulis huic contradicentibus seu obviantibus, et hoc in totum debeat observari. Et si dominus Potestas et quilibet alius communis Ianue magistratus ut supra non observaverit, sindicetur in libras centum ianui-norum.

Ut fideiussiones dotium sint firme.

Teneatur magistratus fideiussionem et obligationem prestitam de dote et occasione dotis femine firmam et ratam habere, nec contra ipsam fideiussionem vel obligationem audiat aliquem conquerentem, lege aliqua disponente contrarium non obstante.

De manifestando bona mariti.

Teneantur mulieres que, pro suis iuribus consequendis, lamentationem vel petitionem obtulerint, vel qualemcumque reclamationem fecerint, vel accesserint coram magistratu, in bonis viri sui premortui vel urgentis ad inopiam, sive sororis vel fideiussoris, vel alicuius alterius persone, que de dote vel iuribus dicte uxoris teneretur, eorum sacramento tactis scripturis corporaliter prestito, manifestare, si requiretur per partem, omnia bona mariti sui et cuiuslibet qui pro ipsa dote, vel iuribus teneretur, si qua ipse habuerint per se vel alias personas. Quod si non fecerint, nec audeantur in eorum iuribus consequendis. Nec aliquis terminus currat ex quo dicta manifestatio petita fuerit.

Quod etiam facere teneantur, antea et quando-cumque fuerint requisite coram aliquo magistratu, ad instanciam uniuscuiusque persone ex predictis.

Et licet iuraverint, et manifestaverint, vel non manifestaverint dicta bona, nichilominus liceat heredibus viri et illis quorum interest probare de contrario vel de maiori quantitate et rebus pluribus que fuerint per ipsas mulieres manifestate, dummodo talis probatio fiat infra mensem secundum formam capituli « de sentenciis, instrumentis et ultimis voluntatibus exequendis », quando peterentur instrumenta dotium vel dictorum iurium executioni mandari vel etiam infra sex menses, dum tamen ultra mensem non tardetur executio, vel etiam expeditio quistionis per modum petitionis ultra tempora statutorum.

Et si post iuramentum prestitum inveniuntur deiurasse, puni autem in duplum tocus eius quod occultaverint, seu extimationis eius; quod diminuat de dictis eorum iuribus, si solutiones consecute non fuerint; si autem solutiones consecute fuerint, illud duplum solvere teneantur.

Eo autem casu quo appareat dictam mulierem habuisse de bonis viri sui, illud quod habuerit computetur sibi in suam dotem, et deinde superfluum dotis reddatur eidem, vel illud restituat heredibus viri, seu illis quorum interest, in electione ipsius mulieris, extimandum arbitrio duorum bonorum virorum elligendorum per partes.

Et intelligatur esse in bonis et de bonis viri, etiam raube que facte sunt uxori, de pecunia, vel bonis ipsius viri seu patris eius, vel alterius pro eo.

Ille vero raube, quas mulier ad domum viri apportasset sint et esse intelligantur ipsius uxoris.

Et intelligantur esse in bonis et de bonis viri, vestes, zone, corrigie, cordella, viarbara (sic) et alia iocalia et bona quecumque habuisset a viro suo, vel a patre vel ab alio pro ea.

Non tamen noceat mulieribus volentibus petere suas dotes aliqua prescriptio temporis, contra filios vel heredes mariti, si dicte mulieres steterint in domo mariti premortui cum filiis, non exigendo dotes suas de bonis mariti. Ita quod dicto casu predictae mulieres possint petere suas dotes contra filios vel

heredes viri, non obstante prescriptione temporis; quæ prescriptio incipiat contra eos, a tempore quo defuerit ab aliquo productorum.

De revocandis donationibus factis in fraudem.

Si post contractum celebratum inter creditorem et debitorem apparuerit debitorem ante ipsum contractum etiam bona fide donavisse omnia bona sua, vel maiorem partem patri, matri, filiis, nepotibus vel fratribus coniunctis utrinque, vel ex patre tantum infra x annos a tempore dicti contractus retro numerandos, presumatur et presumere teneatur et debeat magistratus illam donationem factam fuisse in fraudem creditorum, et non obstante dicta donatione creditores illius donatoris audiantur de suo iure, perinde ac si facta talis donatio non fuisset, que pro nulla, cassa et inani prorsus habeatur.

De annua et biennia prescriptione laboratorum et vendentium ad minutum.

Statuimus et ordinamus quod quicumque locaverit suas operas ad laborandum vel aliquid faciendum, et infra annum continuum non petierit in iudicio vel extra mercedem constitutam, non audiat ab inde in antea pro solutione quam peteret occasione talis locationis, sed presumatur per taciturnitatem dicti anni sibi fuisse solutum vel satisfactum in solidum, iurante conductore vel eius herede dicto locatori fuisse ex dicta causa satisfactum.

Idem vis fiat et servetur circa illos qui res et merces proprias vel alienas vendiderint vel revendiderint ad minutum, si per annum cessaverint petere pretium rerum suarum; quia presumatur fuisse solutum. Salvo quod si aliquo casuum predictorum subesset scriptura publica, vel apodisia manu debitoris vel publicum instrumentum, quibus casibus dictis prescriptionibus non sit locus.

Intelligatur autem vendere ad minutum quicumque tenuerit apothecam vel res vel merces causa vendendi vel revendendi. Quisquis autem vendiderit uni tot merces seu res, quarum precium ascendat usque ad libras decem supra usque in quinquaginta, non curat sibi prescriptio nisi usque ad annos completos.

Nemo etiam artifex seu quevis persona vendens ad minutum, vel aliter, dare debeat ad credentiam seu fidem alicui servo vel slave sive etiam famulo vel famule alterius sine licentia et commissione domini vel domine. Et si aliter fecerit, nullo modo intelligatur habere obligatum dominum vel dominam talis servi vel slave, famuli vel famule, nec etiam possit pro dicto debito molestare vel impedire seu aliter obligatum habere talem servum vel servam accipientem in credentia. Et preconizetur dictum capitulum per civitatem Ianue, saltem semel in anno de mandato domini Potestatis Ianue in introitu sui officii.

De dationibus in solutum factis civibus in bonis extraneorum pro sibi ablati.

Si quis Ianuensis creditor alicuius extranei in eius rebus immobilibus sitis extra Ianuam et districtum

solutionem fuerit consecutus et inde possessionem receperit pro aliquo debito, ad quod solvendum talis extraneus sibi esset obligatus, et possessio fructus vel pensio earum rerum ipsi civi clam vel vi fuerint ablati vel aliter impediti, teneatur et debeat magistratus Ianue suis litteris admonere comunitatem illius civitatis et loci, ut teneatur illum civem Ianue et defendat in re possessione predicta. Et si magistratus constiterit quod dicta comunitas civitatis vel loci non defendat et teneatur dictum civem sive Ianuensem ut supra, laudem faciat ipsi civi de tanta quantitate quantum probabitur valuisse dicta res, fructus et pensio ablati. Et concedat dicto creditori represalias super homines et bona dicte civitatis et loci ubicumque reperta, aliquo capitulo non obstante.

De levatione cannelle.

Si quis contra extimationem vel mensuram, quam fecerint extimatores comunis Ianue de mandato magistratus, cannellam seu mensuram levaret vel levari ipso instanti faceret aliquo iure vel causa, vel infra tres dies a die facte extimationis in Ianua et suburbiiis et tribus Potestaciis Pulcifere, Bisannis, et Vulturi, sive in Ripariis et districtu infra dies octo, quantumcumque feriatos etiam in honorem Dei, licet prosequi non possit nisi diebus iuridicis, fecerit protestationem seu reclamationem, vel fecerit fieri contra ipsam extimationem, eo quod dicat se habere iura pociora in re in qua facta fuerit extimacio seu mensuratio; teneatur exprimere quantitatem pro qua levaret cannellam seu mensuram, et pro quibus iuribus eam levaret; vel in ipsa protestatione vel reclamatione iura exprimere et quantitatem qua dicat se habere pociora iura.

Et ubi tertia persona principaliter, vel que sit habenda pro tertia persona, ipso instante cannellam levaverit in dicta forma, teneantur ipsi extimatores supersedere in ipsa extimatione. Ita tamen quod infra tres dies in Ianua et suburbiiis, vel in tribus Potestaciis et Ripariis infra dies octo, protestationem seu reclamationem in scriptis porrigere teneatur coram illo magistratu de cuius mandato fieret extimatio; quod si non fecerit, habeatur levatio cannelle pro non facta.

Persona vero que levaverit cannella, vel nomine cuius fuerit levata, vel que protestationem vel lamentationem fecerit infra dictum tempus ut supra, doceat de suis iuribus, et teneatur docere infra dies viginti a die dicte protestationis vel lamentationis deposite coram magistratu. Non computatis in ipsis viginti diebus feriis vindemiarum, Nativitatis Domini et Pasce.

Et que dilatio sive terminus sit comunis actori et reo, nec ultra ulterius dictum terminum dierum viginti ab aliqua parcium possint fieri probationes.

Quibus iuribus suis extensis, si apparuerit personam que lamentationem seu protestationem ut supra deposuerit habere pociora iura illa re quam ille pro quo fiebat extimatio in ea, vel quod de iure fieri non deberet extimatio illi persone pro qua fiebat, non

procedatur ulterius ad extimationem predictam in ipsa re, seu debeat magistratus cassare et annullare omne extimum quod factum fuisset ellapsis scilicet viginti diebus predictis, ex suo puro et mero officio, sine remedio appellationis vel renovationis cuiuscumque.

Si vero persona pro qua fiebat extimatio habuerit pociora iura, sive apparuerit in re illa de iure debere vel debuisse fieri extimationem; tunc, non obstante conditione illius qui cannellam levaverit vel alterius pro eo, et qua protestacione fecerit, ut supra, fiat extimatio omnino illi pro quo fiebat, ellapsis dictis viginti diebus, et facta confirmetur et validetur per sententiam.

Illam vero persona que cannellam levaverit, vel protestationem ut supra fecerit, condempnetur comuni in soldum unum pro qualibet libra, tante quantitatis pro quanta cannella levaverit, vel fecerit protestationem ut supra, et ultra in viginti pro expensis extimatorum, cum supersederint, ut supra. Quod vintenum et expensas teneatur, magistratus qui faciebat fieri extimationem, exigere infra dies octo post dictos viginti dies transactos.

Si autem in re in qua fiebat extimatio superfuerit aliquid a quantitate specificata per levantem cannellam, seu protestantem ut supra, in ipso residuo fiat extimatio, non obstante dicta levatione cannelle.

Si vero magistratus faciet tradi possessionem alicuius rei, vel fecerit fieri extimationem contra aliquam personam, et instrumento vel testibus idoneis apparuerit quod ipsa res sit tercie persone, vel quod inde habeat possessionem bona fide non fraudulenter, que bona fides presumatur, nisi ex aliis iudiciis seu probationibus contrarium probaretur; tunc dacio dicte possessionis sive extimatio non obsint tercie persone, sed revocetur et cassetur ipsa dacio possessionis sive extimatio secundum libellum et pignus bandi.

Si tercia persona fecerit querimoniam coram ipso magistratu, vel legitima persona pro tercia persona infra dies quindecim, et fecerit suas probationes infra dies viginti, numerandos a die querimonie deposite; sed, si tercia persona esset absens ex districtu Ianue, computentur sibi dicti dies quindecim, postquam reversus fuerit ad civitatem Ianue; eidem computentur dummodo revertatur, vel eius legitimus procurator appareat infra tres annos.

Si vero ipsa tercia persona absens in absentia ipsa decesserit, heres eius, sive curator bonorum eius vel hereditatis iacentis, habeat beneficium presentis. Et possit levare dictam cannellam infra dies xv, numerandos post aprehensam hereditatem, vel dationem curatoris, dum tamen hereditas aprehendatur vel curator detur, infra menses tres post luctum factum de ipso, ut fieri solet.

Et nisi querimonia facta fuerit, ut supra dictum est, iura parcium deinde iure ordinario cognoscantur.

Non possit tamen impedire extimationem vel dationem possessionis translatio possessionis facta de re petita contra possessorem seu detentorem, si eam transtulerit vere vel fecte, post petitionem seu re-

quisitionem factam de ipsa re vel post petitionem executionem alicuius sentencie, instrumenti vel testamenti ex forma capituli « de sentenciis, instrumentis et ultimis voluntatibus exequendis ». Sed, tali translatione non obstante, fiat executio in personali vel reali, ac si ipsam rem transferret vel conventus possideret vel detineret.

Et si appareat illum qui fecerit, vel cuius nomine fuerit facta dicta protestacio, habere pociora iura in re extimata illo qui extimationem consecutus fuerit; tunc, transactis dictis diebus viginti, magistratus, de cuius mandato dictum extimum factum fuerit, teneatur cassare et annullare dictum extimum ex officio suo mero et puro, et sine remedio appellationis et revocationis cuiuscumque.

An si constiterit illum qui fuerit consecutus extimum habere iura pociora quam ille qui fecerit dictam protestationem, tunc, transactis dictis viginti diebus, teneatur magistratus declarare dictum extimum non esse revocandum, et condempnare personam que dictam protestationem fecerit, vel cuius mandato seu voluntate facta fuerit, in expensis litis, et in hiis in quibus condempnata fuisset si levavisset cannellam tempore extimi, et in processu apparuisset ipsam male levasse.

Ubi autem tercia persona que ex aliquo capite huius capituli cannellam levaverit videatur habere iura pociora, possit ille qui fuerit extimationem consecutus, vel que consequi intendebat extimationem, facere assignari terminum per magistratum de mandato cuius extimatio fuerit facta, infra quem tercia persona teneatur elligere in quibus bonis satisfaceri sibi velit de bonis debitoris communis utriusque. Qui teneatur et debeat se extimasse quam citius poterit fieri comode, arbitrio magistratus, nec contra eundem extimum postea possit idem levare cannellam.

Et si se extimaverit et aliquid superfuerit, fiat extimatio in illo superfluo illi cui levata est cannella. Et si extimacionem sibi fieri non fecisset, qui iura habuerit pociora, quam citius potuisset comode, arbitrio magistratus fiat extimatio ei cui levata fuisset cannella, non obstante conditione levantis cannellam, seu habentis pociora iura, qui levasset cannellam et deposuisset reclamationem vel protestationem.

Salvo iure habentis iura pociora in iure ordinario.

Et in presenti capitulo et in omnibus et singulis contentis in eo procedatur sine libello et pignore bandi et sine strepitu et figura iudicii et sine remedio appellationis vel consultationis.

Et licet in causa levationis cannelle seu protestationis que fieret, ex aliqua parte presentis capituli pronunciaretur contra aliquam parcium, nichilominus in iudicio ordinario omne suum ius remaneat sibi salvum.

De immobili dividendo.

Si quis velit partiiri aliquod immobile, commune sibi cum alio, teneatur magistratus coram quo fiat inde requisitio, non obstante lapsu temporis, precipere ex-

timatoribus quod vadant ad possessionem dividi. , qui ipsam diligenter inspiciant. Quam si cognoverint susceptibilem comode divisionis illam, dividatur, nisi partes de accipiendis partibus inter se convenirent.

Qui extimatores faciant partes integras, quam melius poterunt fieri, et teneantur dare illi qui habet iuxta possessionem propriam contiguam, si voluerit; et si habuerit a duabus partibus contiguam, ab ea parte quam maluerit detur ei. Et hoc si illam possessionem contiguam de qua fit divisio habuerit sine fraude ante per annos IIII quam divisionem percierit.

Et si fuerit uxor que veniat ad divisionem alicuius possessionis, cuius maritus habuerit propriam possessionem contiguam, detur uxori deversus maritum, si voluerit.

Si vero dicta possessio non possit comode dividi, teneantur extimatores id referre magistratui. Qui magistratus ad requisitionem cuiuslibet, vel alterius partis, faciat subastari ipsam possessionem, et dari plus offerenti.

Si tamen aliquis consortium in re dividi postulata habuerit tantam partem que possit habitari comode, et alii consortes plures fuerint, qui tantam partem habeant inter omnes que possit etiam habitari comode, quamvis pars singulorum per se non habeat habitationem comodam, magistratus teneatur facere assignari illi qui habuerit tantam partem que possit habitari comode partem suam divisam, si voluerit. Et de parte reliqua plurium consortium fiat subastacio sive incantacio, et detur plus offerenti sive sit ex consortibus sive de aliis.

Idem fiat si unus ex consortibus habuerit proprium contiguum, licet pars non contingens per se non possit habitari comode, si deversus suum proprium contiguum habere voluerit; si partes aliorum iuncte simul comodam habitationem habuerint.

Si vero res dividi postulata non valeat libras viginti Ianue et possit dividi comode, et consortium presens fuerit pars maior; alii autem absentes et presentes voluerint quod ipsa res dividatur; sicut predictum est inter presentes, fiat divisio per extimatores.

Si vero dividi comode non possit, incantetur et detur plus offerenti.

Ubi vero res ipsa valeret libras viginti et ab inde supra, detur et assignetur parti absenti terminus competens infra quem veniat pro facienda incantatione, vel divisione, vel terminus eius notificetur uxori; si habuerit eam, vel propinquo eius absentis, ac etiam ipsi absenti, arbitrio magistratus. Quo elapso, procedatur ad divisionem vel subastacionem ut supra.

Et eo casu quo divisio vel incantatio fieri debeat aliqua vel aliquibus ex partibus absentibus, citetur uxor absentis si reperiatur, seu propinquus absentis de quo verisimilius absentis, ut adsit ipsi divisioni si voluerit.

Quando autem constiterit absentem minorem partem habuisse in re divisa quam fuerit assignatam

sibi, restituatur absenti duplum si dolus intercesserit per comittentem dolum; simplum vero quando dolus non intercesserit alicuius. Et ultra redditus et obventiones omnes ac fructus eius plures, quod presenti participi seu particibus fuisset adiudicatum.

Si vero fuerint plures consortes unius banchi, mactelli, vel partis eius banchi, non liceat alicui participi ipsum locare. Sed prout placuerit omnibus particibus, vel maiori parti, locetur, et pensio distribuatur a magistratu inter eos prout contingerit, unumquemque pro rata secundum partem suam, nisi inter se convenerint. Et si quis ex dictis consortibus confecerit locando aliter, de anni illius pensione non possit aliquid consequi vel habere.

Et in omnibus et singulis supradictis casibus, procedatur summarie et de plano, sine libello et pignore bandi, sine figura iudicii cognoscendo.

Ac ubi particeps minor esset, detur tutor ei vel curator ad divisionem eiusmodi faciendam.

De debitore vergente ad inopiam.

Si quis creditor debitoris vergentis ad inopiam, vel qui sit versus, vel qui non sit solvendo, acceperit ultra suam sortem in qua expense legitime computentur, et in bonis debitoris non sit unde omnibus creditoribus possit satisfieri; talis creditor eo casu sua sorte cum expensis legitimis sit contentus. Et aliis creditoribus, si solverint dicto creditori in pecunia numerata infra annos quinque computandos a die qua talis creditor dictam rem ultra sortem et expensas accepisset, teneatur dictam rem quam accepisset restituere creditoribus, qui sibi solverint prout supra. Quo quinquennio ellapso, non vidantur, et intelligantur expense facte legitime, tam occasione extimi consecuti quam facte in re extimata, per eum qui fuerit extimum consecutus.

Et idem observetur in bonis debitoris iam defuncti, bona cuius non sufficiant creditoribus.

Et predicta habeant etiam locum in ypothecario creditore quando prior creditor ypothecarius dictam solutionem accepisset, et sequens sibi offeret ut supra.

Et si qua persona rem aliquam immobilem emerit a tali debitore, que res a creditore cirographario petatur infra annum, compellatur emptor ad rem ipsam restituendam cirographario creditori solventi precium dicto emptori, quod precium dictus emptor dedisset pro ipsa re, et ultra ripam, censariam et expensas quas in ipsa re fecisset, et hoc infra annum predictum. Salvo si talis emptor vellet supplere cum effectu iustum precium, arbitrio extimatorum communis Ianue. Et si nolet supplere iustum precium, teneatur dictam rem restituere cirographariis ipsis solventibus ut supra.

Per predictum autem nullum preiudicium fiat creditoribus ypothecariis, quo minus dictam rem emptam ut supra anotari possint a tali emptore et a dictis cirographariis creditoribus, secundum quod iura volunt.

De solvendis pensionibus.

Si quis non solverit pensionem debitam locatori vel legitime persone pro eo, possit locator vel persona pro eo legitima, de mandato magistratus et cum eius nuntio, tollere portas possessionis et suppellectilia pensionarii que reperirentur in domo, sine libello et pignore bandi. Que suppellectilia ipse locator vel legitima persona pro eo possit vendere elapso mense, auctoritate magistratus.

Et si questio esset de potestate iurium in illis suppellectilibus aliisque bonis et rebus pensionarii inventis, scilicet, et illatis, preferatur locator vel legitima persona pro eo omnibus creditoribus etiam anterioribus, preter quam ei vel eis qui invenerit

rem suam, vel . . . suam, qui preferatur omnibus. Et in predictis procedatur sine figura iudicii et pignore bandi.

Non tamen audiat in pensione petenda qui steterit ultra annos quinque quod ipsam pensionem, libellum, censum vel terraticum non pecierit, si pensionarius, libellarius vel superficiarius iuraverit ipsam pensionem, canonem, terraticum vel censum aut libellum se solvisse, et, ipsis deficientibus, iurantibus eius heredibus vel successoribus, si fuerint bone fame, se credere dictos predecessores suos pro dictis causis solvisse; dummodo in contrarium non sit probabile presumptio, et quod minores vel absentes non fuerint qui debuissent petere pensionem, canonem terrarum sive censum.

Supplemento III.

STATUTORUM CIVILIUM

PARS TERCIA

De rebus venditis auctoritate magistratus et pretio non soluto, et rebus minorum vendendis ad callegam.

Si vendicio vel dacio insolutum facta fuerit in publica callega ad instanciam creditorum, auctoritate et mandato alicuius magistratus, presentibus creditoribus vel maiore parte ipsorum, alicuius scilicet rei mobilis vel immobilis, facta preconizatione per civitatem Ianue infrascripte forme: quod quicumque velit contradicere illi vendicioni vel credat se habere ius in ea compareat infra spacium dierum quindecim coram illo magistratu ad contradicendum et allegandum de iure suo si quod habuerit; et si non comparuerit infra dictum spacium; et de mandato magistratus solutum fuerit precium creditori vel creditoribus, data idonea satisfactio a magistratu penitus exigenda ab ipsis creditoribus qui receperint aliquid de dicto precio de mandato magistratus, de restituendo scilicet ad eius mandatum ei qui habere pociora iura apparuerit in futurum, de contribuendo cum habentibus equalia; teneatur quilibet magistratus non audire aliquam personam petentem dictam rem quavis ex causa vel dicentem se in illa re aliquid ius habere. Nisi esset absens extra Ianuam et districtum tempore dicte venditionis, vel nisi esset minor annis xxv non consequutus veniam etatis; quibus non preiudicetur per hoc capitulum, nec etiam domino soli vel terre super quibus esset aliquod edificium ut supra in prefatis possessionibus vel cuiusvis alterius eius iuris. Si vero emptor alicuius rei in publica callega non soluerit precium infra octo dies numerandos a die solutionis fiende, quando tempore venditionis certa dies fuerit statuta, vel a tempore venditionis si statuta non fuerit, deinde fuerit questio ante magistratum, incidat ille emptor in penam vinteni, applicandi illi cuius res vendita fuerit,

et tamen inde ad alios octo dies compellatur solvere tale debitum si fuerit denunciatum magistratui, et hoc summarie et de pleno sine libello vel saltem forestetur arbitrio creditoris; alioquin in libris decem sindicetur magistratus contrafaciens.

Tutores et curatores minorum et curatores absentium hereditatum iacentium si quando res minorum vendere voluerint, teneantur eas vendere in publica callega, fienda auctoritate magistratus causa plene cognita et diligenti inquisitione premissa inter propinquos dicti minoris et eius patris, duos ex parte patris, duos ex parte matris, si tot inveniri poterint, alias suppleatur et fiat dicta inquisitio de bonis vicinis et amicis dicti minoris et patris eius et inter ipsos et hoc pro rebus mobilibus.

Et si postea probaretur quod fuissent propinqui illius minoris defuncti vel absentis presentes, qui non fuissent citati; eo casu dictus tutor vel curator puniatur in denariis duodecim pro qualibet libra rei per eum vendite vel alienate, aplicandis operi portus et moduli. Possint etiam dictus tutor et curator res mobiles dictorum minorum defuncti et absentis insolutum dare creditoribus dictorum minorum defuncti et absentis, auctoritate magistratus interveniente cum consilio duorum ex melioribus propinquis ipsius minoris defuncti vel absentis vel saltem duorum vicinorum vel mixtim. Et si contra tutores vel curatores aliquod instrumentum, sententia vel ultima voluntas posita executioni fuerit expedita; ita quod extimationi bonorum immobilium sit locus; possint dicti tutores et curatores dare insolutum suis creditoribus ad rationem de duobus tria secundum formam capituli et vitare expensas estimatorum et que sequuntur eos usque ad quantitatem librarum ducentarum ianuinarum et ab inde infra; interveniente semper magistratus auctoritate, et causa plene cognita et consilio duorum propinquorum ad minus illius cuius fuerint dicta bona; et per inde valeat et teneat

talis dacio dicto casu ac si per estimatores legitime facta fuisset; et eo casu omnis contradictio et omnia privilegia indulta dationibus insolutum factis per estimatores etiam pro recuperanda possessione infra sex vel quattuor menses habeant et concessa intelligantur dacionibus insolutum factis ut supra. Immobilia dictorum minorum necessitate urgente possint vendi, vel ex causa utili dictorum minorum vel approbata per dictos propinquos et per ipsos tutores et curatores, tantum auctoritate magistratus, premissa dicta inquisitione et cause cognitione.

Stet autem et stare debeat in callega immobilis res minorum vendenda per dies quindecim et tradi plus offerenti; aliter vero dicta venditio facta non teneat ipso iure in preiudicium dictorum minorum. Insuper quia experientia reperimus multum esse damnosum navibus et navigiis civium que venduntur et alienantur quod per creditores causatos per patronos venditores dictarum navium possint saxiri seu interdici, non obstante quod per emptorem fuerit facta solutio precii dicte navis; volentes in predictis quantum est possibile providere, statuimus et ordinamus quod quandocumque contingat vendi vel alienari aliquam navim vel aliquod navigium in totum vel pro parte, liceat et licitum sit dicto tali emptori solvere precium dicte navis seu partem que fuerit vendita vel alienata, in hac forma, videlicet faciendo scribi dictum precium super aliquo idoneo banco de tapeto ad tempus ad quod ex pacto debuerit solvi dictum precium, et hoc sub nomine et in ratione domini Vicarii domini Potestatis Ianue, pro precio dicte navis et pro ipso dando et solvendo dicto venditori vel creditoribus dicte navis, prout infra dicitur; quo precio sic soluto et scripto super nomine dicti domini Vicarii, nullus possit haberi regressus per aliquem creditorem dicte navis ipothecarium vel cirographarium, virtute alicuius obligationis vel ipotece specialiter vel generaliter facte de dicta navi ante dictam venditionem, et hoc pro ea parte pro qua fuisset facta venditio dicte navis, si pro parte tantum fuisset vendita, vel in totum si tota fuerit vendita et precium ut supra solutum.

Nec possit ulterius dicta navis a creditoribus predictis vel aliquo eorum saxiri, impediri vel sequestrari, aliquo capitulo in contrarium faciente non obstante, sed succedat observantia predictis quoad predictos creditores precium predictum ut supra solutum et scriptum loco dicte navis seu eius partis pro qua fuisset facta dicta alienatio et venditio. Statuentes insuper quod dictus dominus Vicarius dictam pecuniam dicti precii sic super nomine ipsius solutam et scriptam solvi faciat creditoribus, si qui erunt, dicte navis pro illa parte que tangeret partem venditam, si in totum non fuisset vendita, secundum potioritatem ipsorum, exacta ab ipsis creditoribus cautione de contribuendo cum aliis creditoribus, si qui erunt, habentibus equalia iura et de restituendo habentibus potiora. Quibus solutis vel creditoribus non comparentibus, solvi faciat dictus dominus Vicarius residuum dicti precii seu dictum precium venditori dicte navis

876
vel particibus ipsius, exacta ab eo vel eis cautione de solvendo quibuscumque qui apparuerint creditores dicte navis pro ea parte pro qua fuisset facta venditio predicta, in totum si in totum fuerit facta venditio; possit tamen dictum precium in ratione dicti domini Vicarii saxiri et sequestrari secundum formam capituli de interdictis, predictis non obstantibus.

Quod contractus minorum et mulierum valeant.

Si quis minor masculus sane mentis ex quo compleverit annos decem septem, vel femina ex quo compleverit annos quindecim fecerit aliquem contractum, finem, obligationem, vel remissionem cum aliqua persona cum iuramento prestito cum et de consilio duorum ex melioribus propinquis suis, qui iurent, si poterunt inveniri; alioquin cum et de consilio duorum ex vicinis eorum vel mixtim, qui iurent se credere dictum contractum, obligationem vel remissionem fieri ad utilitatem non ad lesionem dicti minoris; teneatur quilibet magistratus dictum contractum, finem, remissionem et obligationem firmum habere et tenere, ita quod dictus minor non possit petere vel habere restitutionem in integrum. Salvo si dictus minor, masculus vel femina, haberet patrem vel avum patronum presentem et idoneum et esset in potestate alterius eorum; quo casu possit se obligare auctoritate patris vel avi paterni in cuius ipsorum fuerit potestate, et indistincte absque alia solemnitate vel restitutione ipsa obligatio habeatur firma et rata, nisi ad beneficium ipsius patris vel avi quia tunc requiratur cause cognitio et utilitas ipsius minoris et auctoritas ipsius magistratus; aliter vero contractus factus ipso iure non valeat.

Si vero mulier maritum habuerit, non possit predicta facere sine consensu mariti; et cum consensu et auctoritate eius facere possit, servando tamen omnia predicta in singulis. Minores autem, scilicet masculus minor annis decem septem et femina minor annis quindecim, non possint facere aliquem contractum, obligationem seu finem sine auctoritate tutorum vel curatorum suorum et auctoritate magistratus et de consensu mariti si eum habuerint; et si non habuerint tutorem vel curatorem, constituatur eis, nisi fuerint in patris vel avi potestate; quo casu sufficit in quibuscumque contractibus, obligationibus et remissionibus et aliis auctoritas ipsius patris vel avi, nisi ad beneficium ipsius patris vel avi, quia tunc requiratur cause cognitio vel cum auctoritate magistratus et mariti si eum habuerint.

Salvo, non obstantibus supradictis, quod contractus vel obligatio facta cum tutore vel curatore dictorum minorum durante tutela vel cura non valeat, quantumcumque dicti minores iuraverint et solemnitates predictae intervenerint, nisi ille masculus vel femina esset etatis veniam consecutus vel consecuta; quo casu teneat, sed cum solemnitatibus antedictis et magistratus auctoritate.

Omnes autem contractus, obligationes et fines quas aliqua mulier maior annis viginti quinque fecerit a libris decem supra alicui alie persone va-

leant et teneant, tamen cum consensu patris vel avi in cuius fuerit potestate, et mariti si eum habuerit; vel si in patris vel avi fuerit potestate et maritum non habuerit, auctoritate patris vel avi in cuius fuerit potestate, et si non alias fuerit in potestate patris vel avi, in voluntate mariti si eum habuerit, et iuramento prestito per propinquos et vicinos ut supra; que si non fuerint observata, etiam in dictis libris decem omnia ipso iure sint nulla. Et si non habuerit patrem, avum nec maritum, cum et de consilio duorum propinquorum vel vicinorum ut supra.

Aliquis etiam masculus maior annis viginti-quinque, qui sit in potestate patris vel avi, non possit contrahere, se obligare, remittere vel facere aliquid, nisi de consensu patris vel avi in cuius fuerit potestate. Salvo tamen si talis filius familias maior annis viginti quinque, paciente patre vel avo vel non contradicente, palam sive publice negociaretur; tunc et eo casu contractus et obligatio talis valeat et teneat, per inde ac si factus esset auctoritate patris vel avi; ita tamen quod pater vel avus in dicto tali contractu non obligatur. Si vero mulier contraxerit vel obligationem fecerit vel aliquid aliud usque ad libras decem ianuinarum inclusive sive ab inde infra, valeat quicquid fecerit sine consensu et voluntate mariti, semel in anno. Possit tamen mulier habens maritum absentem contrahere et fidem facere et se et sua obligare, si habuerit publicum instrumentum in quo contineatur expresse quod voluntas mariti sui sit quod ipsa possit se obligare et fidem facere. Que mulier habens maritum absentem propter iustam necessitatem possit vendere et obligare de bonis suis propriis, auctoritate magistratus cum consilio duorum propinquorum, vel vicinorum si illi propinqui non poterint inveniri, vel mixtim, ac etiam de bonis mariti iuxta formam et solemnitatem capituli de diversis et variis alimentis etc. Servatis tamen solemnitatibus antescriptis, singula singulis referendo. Salvo, non obstantibus tamen predictis, femine revenditrices raurarum et vestimentorum et iocalium possint contrahere, obligare et facere contractus sine predicta solemnitate si tamen fuerint maioris etatis annorum xxv; si vero essent minores, locum habeant predicta. Quia vero mulieres propter longinquas absentias maritorum multociens incurrunt et incurrere possunt magna damna et pericula, possint dicte mulieres in suis rebus et negociis per se et per procuratorem agere petere et requirere hereditatem, adire in iudicio et se et sua obligare, sicut si facta fuissent in presentia et cum consensu maritorum; dum tamen predicta fiant auctoritate patris vel avi in cuius fuerit potestate, et cum et de consilio duorum propinquorum ex parte mariti si fuerint presentes, vel duorum vicinorum mariti vel mixtim et cum auctoritate magistratus.

Et predicta locum habeant quando maritus ivisset in partibus sic remotis quod de suo reddito non speraretur infra menses sex; de quo itinere et reddito stetur dicto et testimonio duorum propinquorum vel vicinorum ipsius mariti vel mixtim, dicen-

cium sub sacramento se credere dictum maritum ivisse vel navigasse ad dictas partes longinquas seu ad aliquam earum, et credere ipsum non venturum de dicta absentia infra dictum tempus: que ita liceant fieri non fiant in damnum iurium vel substantie proprie dicti mariti. Non possit aliqua mulier durante matrimonio obligare se marito vel aliquem contractum, remissionem vel liberationem facere ipsi marito suo vel alio qui pro eo ipsi mulieri teneretur vel esset obligatus, nisi cum consensu et consilio duorum ex melioribus propinquis dicte mulieris; nec etiam possit cum dicto viro suo obligare se nec se principalem nec fideiutricem pro dicto viro suo nec pro alio constituere.

Possit tamen renunciare iuri hypothecarum et alio suo iuri quod haberet in bonis viri, tamen remaneant sibi salva et sint firma iura sua in aliis bonis ipsius viri sui. Huic autem capitulo non possit renunciari quibuscumque verbis, iuramentorum obligationibus vel solemnitatibus. Immo penitus semper locum habeant omnia et singula predicta. Et servatis in his que dicta sunt solemnitatibus que supradictum fuit debere servari in singulis casibus antedictis, teneat contractus, finis, obligatio, remissio et quodlibet [aliud] ratum et firma sint, adeo quod non possint irritari beneficio restitutionis in integrum vel nullitatis vel aliter irritari. Ubi vero in aliquo deficient solemnitates ut supra requisite, non valeat contractus, obligatio, finis, remissio, vel quodlibet aliud, et sint nulla et irrita ipso iure, quantumcumque etiam fecerint alia iuramenta vel solemnitates.

Que omnia et singula observentur per quemlibet magistratum Ianue et districtus, aliquo alio capitulo non obstante, et specialiter capitulo « de sententiis, instrumentis et ultimis voluntatibus executioni mandandis »; alioquin possit et debeat sindicari quilibet contrafaciens magistratus, pro quolibet et qualibet vice qua contrafecerit, in libris viginti quinque ianuinarum.

De muliere fugitiva a domo mariti.

Si qua mulier auffugerit vel recesserit de domo mariti et steterit cum aliquo vel aliqua qui non sit eius pater, mater, frater, soror patris vel matris, vel qui non sit attinens eius usque in tertium gradum, secundum quod decreta distinguunt, et coram aliquo magistratu facta fuerit aliqua lamentacio; teneatur magistratus condemnare dictam mulierem in perdicione sue dotis et antefacti; que antefactum et dos debeant applicari liberis masculis, vel feminis si masculi non extarent, dicti matrimonii et alterius matrimonii si alium maritum vel alios maritos habuisset, et si liberos masculos aut feminas non habuerit marito ipsius, cuius dotis in omnem casum usufructus sit et esse debeat talis mariti donec vixerit.

Illud idem faciat magistratus si dicta mulier steterit cum aliquo de predictis per x dies contra voluntatem mariti; que presumatur semper, nisi de expressa voluntate mariti predicti docuerit seu probaverit ipsa mulier, vel alius pro ipsa; nisi maritus

demens vel furiosus esset, vel adeo male tractaret uxorem quod ipsa sine periculo persone sue non possit stare cum marito; nisi maritus ipsi mulieri securitatem fecerit arbitrio magistratus, vel nisi interveniat causa iusta arbitrio magistratus. Idem quoque intelligatur debere fieri et locum habere in quacumque muliere que cum aliquo commiserit adulterium; de quo stetur verisimilibus coniecturis, arbitrio magistratus.

*Quantum vir lucretur uxore defuncta,
et de presuntione antefacti.*

Premortua uxore, lucretur maritus ipso facto de dotibus tantum quantum ipse constituisset pro antefacto uxoris; que pari modo, viro premortuo, tantum lucretur in bonis mariti; et si antefactum non fuerit constitutum expresse, lucretur maritus pro dotibus uxoris premortue et e contra [uxor] de bonis mariti premortui tantum quantum pro antefacto constitutum esse presumitur.

Quod antefactum, quando non fuerit constitutum expresse, intelligatur et presumatur esse, si dotes fuerint de libris ducentis vel ab inde infra, tantum quantum fuerit medietas dotium; si vero dos fuerit a libris ducentis supra usque in quantitatem quamlibet, sit et intelligatur antefactum esse libre centum ianuinorum et non ultra. Quod lucrum a viro vel uxore perceptum, mortuo lucrante, revertatur ad filios ex eodem matrimonio natos; vel, si filii non extarent, ad filios filiorum; et, si non extant, tunc revertatur ad filias natas ex eodem matrimonio.

Quibus deficientibus, remaneat eidem marito vel uxori, etiam si ad secundas transiret nuptias. Non tamen possit maritus vel uxor quicquid lucrari, nisi maritus ipsam uxorem ad nuptias transduxerit vel in habitu matrimonii steterit vel habitaverit cum eadem.

*Quod, maritis mortuis, uxores habeant alimenta
pro doctibus.*

.....

De prestanda auctoritate mulieri vidue.

Si aliqua mulier que sit in potestate patris vel avi paterni, vidua, dotes suas et rationes ab heredibus mariti petere voluerit et exigere, vel aliquid quod recipere debeat ab aliqua persona, si magistratui videbitur, cum consilio duorum vel trium propinquorum ex parte patris vel ex parte matris qui ad hoc utiliores fuerint, vel si propinquos non habuerit, cum consilio duorum vel trium vicinorum suorum, quod utilius sit ipsi mulieri ipsam dotem et rationes suas petere; quilibet magistratus admoneat ipsum patrem vel avum quod ipse filie vel nepti agenti auctoritatem suam prestat in iudicio; quod si facere noluerit, ipsam filiam vel neptem audiat magistratus et in causa procedat ac si sui juris esset, non obstante eis paterna vel avita potestate, et processus cum ipsa filia habiti pro inde valeant in casu predicto ac si sui iuris esset.

Ne quis infirmo vetet facere testamentum.

Statuimus et ordinamus quod si aliquis infirmus fuerit quod sit habilis ad testandum, habeat potestatem testandi et codicillandi et condendi quamlibet ultimam voluntatem ad ipsius liberam voluntatem secundum formam capituli de hoc loquentis. Et si quis prohibuerit vel dederit operam seu fecerit ut prohibeatur dicto infirmo sive infirme que non faciat quamlibet ultimam voluntatem vel facere non possit, condemnetur et condemnatus esse intelligatur a libris centum in mille ianuinorum magistratus arbitrio, et privetur etiam omni commodo et utilitate dicti infirmi postea defuncti ex dicta infirmitate. Et ut libera voluntas testandi melius sorciatur effectum, damus licentiam uxori et propinquis ipsius uxoris et cuilibet alie persone cum notario accedendi et cum testibus ad infirmum ire, ad sciendum ab eo si vult testari vel facere aliquam ultimam voluntatem. Et adeo si quis prohibuerit dictum aditum ad dictum infirmum causa faciendi eum testari vel codicillari, si dictus infirmus voluerit, puniatur talis prohibens sive vetans supradictis penis.

De testamentis.

Et quod supradictum est de sententiis et instrumentis locum habeat in testamentis et omnibus ultimis voluntatibus executioni mandandis, in omnibus et per omnia prout supra.

A sententiis autem latis in causis executionum, non possit appellari vel nulla dici, aut contra ipsas in integrum restitutio peti, salvo beneficio capituli de appellationibus, et iuxta formam dicti capituli, et salvo quod in Ripariis et districtu a talibus sententiis possit appellari ad dominum iudicem et assessorem domini Potestatis Ianue, prout et sicut in aliis sententiis licet appellari a magistratibus Ripariarum, secundum formam capituli de appellationibus.

Illa autem instrumenta, sive sint sententiarum sive ultimarum voluntatum sive cuiusvis alterius rei, post quorum confectionem tempus triginta annorum sit ellapsum a tempore quo cesserit et venerit dies debiti ipsorum instrumentorum, non possit peti executioni mandari, nisi appareat prescriptionem ipsorum per aliquam querimoniam in iure factam vel aliam probabilem interruptionem et interruptam legitime vel de iure quoquo modo non debere obstare.

Et habeat locum presens capitulum in sententiis instrumentis et ultimis voluntatibus in quibus contineatur deberi pecunia numerata, et etiam in sententiis in quibus contineantur alia mobilia, vel immobilia, vel incorporalia; in quibus sententiis non continentibus pecuniam numeratam ut supra, per actorem detur fideiussio solum per modum predictum de restituendo infra mensem ea que fuerit consecutus dicte executionis occasione, et ultra soldos tres pro qualibet libra.

Et eodem modo procedatur in sententiis in quibus contineatur utrumque et pecunia numerata et alia, secundum modum communem consuetum instrumen-

torum et respectu aliorum mobilium et immobilium secundum modum prout supra dictum.

In instrumentis vero accomendacionis vel societatis non habeat locum presens capitulum, sed iuxta formam aliorum capitulorum per viam petitionis legitime procedatur.

Si quis autem Ianuensis vel districtualis ab annis decem citra aliquid dare debuerit vel debebit de cetero, quacumque occasione, alicui extraneo; qui extraneus a die transacti termini ad quem dictum debitum debebatur, vel, si terminus non esset appositus, a die contracti debiti tacuerit per sex annos, ita quod de debito in iure requisitionem non fecerit contra talem suum debitorem vel legitimam personam pro eo coram aliquo magistratu Ianue vel districtus, vel infra dictum tempus non fuerit recognitum debitum, vel requisitum ab ipso debitore; non possit ipse creditor, ab inde in ante talem suum debitorem pretextu dicti debiti personaliter impediri facere vel forestari; possit tamen contra bona dicti sui debitoris procedere et consequi solutionem in eis.

Et si quis absens a civitate Ianue vel districtu suum procuratorem habeat ubi relinquat in Ianua, possit dictus procurator in iudicio executionis postulande contra dominum absentem seu bona ipsius comparere personaliter, et illum absentem defendere sine aliqua promissione, vel satisfacione usque ad definitivam sententiam inclusive; dummodo sit legitimus procurator, et valeat et procedat executio usque ad expeditionem aut effectum contra ipsum principalem et bona sua, quemadmodum si esset postulata contra ipsum eundem principalem presentem.

De ultimis voluntatibus exhibendis.

Si quis instrumentum ultime voluntatis habuerit, in quo contineatur aliquid quod intersit alicuius habere, qui petat ipsum vel ipsam sibi exhiberi et copiam vel exemplum eius sibi tradi expensis petentis, et habens illud negaverit se habere; teneatur magistratus, postquam fuerit requisitus, terminum assignare neganti ad exhibendum illud vel illa: et si infra terminum a magistratu sibi datum non exhibuerit vel produxerit, non habeat dictum instrumentum vel ultima voluntas pro ipso negante vel eius heredibus vigorem, ipso testamento vel ultima voluntate pro ceteris tamen in suo robore remanente. Et intelligatur tamen, quantum ad exhibitionem fiendam vigore presentis capituli, instrumentum ultime voluntatis continere interesse petentis et ipso quod petens iuraverit se credere requisitum habere instrumentum ultime voluntatis in quo contineatur particula cuius scripturam habere interest ipsius requirentis; nisi requisitus iuraverit se non habere nec dolo habere dixisse dictum instrumentum ultime voluntatis; quo casu, detur terminus ad probandum et habeant locum premissa. Teneantur etiam heredes ipsius, si fuerint maiores vel tutores vel curatores ipsorum minorum et fideicommissarii, ipsa testamenta et ultimas voluntates notificare legatariis et aliis capere debentibus utilitatem quibus non fuisset notificatum ut supra;

nisi tutoribus et curatoribus ex ipsa ultima voluntate presentibus vel minorum administratoribus si habent intra annum a die mortis testatoris seu illius qui ultimam voluntatem condidisset. Si vero fuerint absentes, notificare debeant intra annum a die adventus in loco ubi debet fieri solutio, sub pena soldorum duorum pro qualibet libra, applicandorum legatariis et aliis recipere debentibus utilitatem quibus non fuisset notificatum ut supra; nisi tutores curatores vel fideicommissarii iustam causam habuissent arbitrio magistratus. Et debeat ille cui facta fuerit copia dicti instrumenti contribuere ad expensas primas quas fecerit dictus heres ad habendum dictum instrumentum ultime voluntatis, in arbitrio magistratus. Idem statuimus et ordinamus quod quodcumque contigerit aliquem legatarium vel creditorem, de cuius credito appareat publico instrumento exequi petito, et cuius executio fuerit expedita per sententiam diffinitivam que transivisset in rem iudicatam, petere sibi solutionem vel satisfactionem fieri ab herede vel curatore bonorum vel fideicommissariis aut executoribus vel aliis habentibus facultatem faciendi que infra dicentur; pro qua solutione consequenda idem creditor peteret coram magistratu sibi exhiberi inventarium bonorum sive hereditatis, nec non cartularia rationum dicti defuncti pro investigandis bonis talis defuncti; teneantur dicti heredes et curatores seu fideicommissarii et executores vel quicumque habentes facultatem ut supra ad requisitionem dicti creditoris exhibere et presentare ipsa inventaria et cartularia et scripturas coram magistratu, quotiens fuerit requisitus; statuto eidem termino competenti ad faciendum dictam presentationem vel exhibitionem, arbitrio dicti magistratus. Salvo si iuraverit corporaliter, tactis scripturis, se dictas scripturas cartularia seu libros non habere penes se vel aliam personam pro se, nec dolo vel fraude fecisse quominus predicta vel aliquod predictorum desiisset habere et quod in potestate ipsius vel ipsorum non esset illa et illas presentare vel presentari facere. Et hoc sub pena solvendi de suo proprio dicta credita vel legata si dictam presentationem non fecissent vel reperirentur contra veritatem peierasse. Et quod dictum est de heredibus et aliis ut supra, idem intelligatur de tutoribus et curatoribus minorum. Et predicta locum habeant iurante creditore et legatario qui peteret dictos libros, cartularia vel inventaria exhiberi, per predictam exhibitionem non petat calumniose nec ad alium finem quam investigandi bona dicti defuncti.

Ne servi manumittantur in ultima voluntate.

Servi ne invitentur ad procurandum sive causandum mortem dominorum suorum quum senserint sibi in testamento vel ultima voluntate libertates relictas, et sic dicte voluntatis dispositio mutari non possit, quod sepius evenisse comperimus, statuimus et ordinamus quod aliquis dominus vel domina non possit in testamento sive ultima voluntate servum vel servam suam manumittere, liberare vel franchare.

Quod testamenta occasione postumi non rumpantur.

Si quis inter liberos fecerit testamentum vel ultimam voluntatem, nulla ventris uxoris vel nurus ex filio mortuo facta vel habita mentione nec posthumi vel posthume, testamentum vel alia ultima voluntas nihilominus sit firmum et firma, quamvis posthumus vel posthuma preteriti nascentur. Et intelligantur posthumus filius et nepos, filia et neptis, etiam nati patre vivente vel avo, dumtamen post testamentum vel ultimam voluntatem parentis nati sint. Habeat tamen unaqueque ipsarum posthumarum de bonis paternis tantum quantum reliquerit uni de aliis filiabus quam habeat tempore testamenti, si videatur magistratui et tribus ex melioribus et propinquioribus defuncti. Quod si conditiones qualitatis et facultatis defuncti non peterentur arbitrio predictorum quod talis posthuma vel ante nata habere deberet predictam quantitatem ut supra per defunctum ordinatam, diminuatur tamen de relictis ante natis et possit diminuere quod illi vel illis posthuma coequetur. Et si nullam habeat, sit in arbitrio magistratus et trium propinquorum ex parte patris vel ex linea paterna masculini sexus et duorum ex parte matris ipsius puellae quantum habere debeat de bonis paternis: et si propinquos non habuerit, sit in arbitrio magistratus. Si vero masculus fuerit posthumus, habeat tantum quantum unus de aliis masculis natis ante testamentum. Et si alii filii vel filiae obligati fuerint a patre per substitutionem vel alio modo, eadem obligatio facta intelligatur a posthumo vel posthuma. Et observetur in eis et eidem vel eisdem si posthumus vel posthuma obligati in eodem modo quibus alii fuerint obligati. Et si nullum filium habeat tempore testamenti, et postea natus fuerit vel posthumus vel posthuma, eo casu sit ruptum testamentum, nec legata nec fideicommissa debeantur preterquam si legasset debita sua et preterquam pro anima sua usque in decimam partem bonorum suorum. Et semper intellecto quod[si] tempore testamenti habuerit unam vel plures filias, nullis sibi existentibus masculis, postea susceperit posthumum vel posthumos masculos, quod tunc testamentum predictum sit et intelligatur ruptum quantum ad heredis institutionem. Et filiae predictae dotari debeant secundum formam capituli « de femina tradita in matrimonium », nec legata vel fideicommissa ex tali testamento debeantur, preterquam si legasset debita sua vel pro anima sua usque in dictam decimam partem. Et etiam excepto si legasset fratri vel fratribus seu etiam filiis fratrum ipsius testatoris; quo casu legata predicta conserventur, dummodo non excedant nec excedere possint aliam decimam partem bonorum dicti defuncti. Et si excesserint dictam decimam, reducantur ad dictam decimam partem et non ultra. Et si in legato predicto facto dictis fratribus vel filiis fratrum essent domus, terre vel possessiones de civitate vel de rure dicti defuncti, non valeat dictum legatum vel ex eo non debeantur dicte domus vel possessiones. Sed debeatur ipsarum estimatio dumtaxat usque in dictam decimam partem

bonorum predictorum et non ultra. Ac etiam eo excepto quod si in tali testamento testator legasset alicui vel aliquibus cuius vel quorum dictus testator fuerit tutor vel curator, seu etiam fuisset executor vel fideicommissarius alicuius hereditatis vel bonorum que provenissent in dictum legatarium et bona predicta administrasset, tunc valeat et servetur tale legatum, si fuerit factum sub commemoratione dicte tutelle seu cure executorie vel fideicommissarie seu administrationis; tunc quia testator in legando sic dixerit: lego tali cuius sum tutor vel curator vel executor seu fideicommissarius seu administrator bonorum, et non aliter nec alio modo. Et idem etiam intelligatur quoad legata predicta in forma predicta debenda, si tempore testamenti non habuerit nec filium nec filiam et postea natus fuerit posthumus vel posthuma, intelligatur debitum in quacumque parte ipsius capituli ubicumque testator dixerit in suo testamento fare debitum.

Quod heres rogatus restituere non retineat falcidiam, et de prestandis legatis etiam hereditate non adita.

Heres gravatus legatis vel fideicommissis vel per defunctum de restituendo hereditatem vel bona defuncti non possit aliquam falcidiam vel trabelianicam retinere, preterquam si esset persona cui deberetur debita iure nature; quo casu ipsa trabelianica seu debita iure nature possit retineri per talem personam. Et una debeat esse contenta ad eo quod alia ullo iure requirere vel retinere non possit, ipsam tamen falcidiam vel debitum iure nature in una re quam voluerit restituens elligere sibi possit. Et ad hoc ut ultime voluntates favorabiliter impleantur, intelligatur deberi legata, non obstante quod hereditas non sit adita ab herede per magistratum admonito quod infra certum tempus adeat et infra dictum tempus non adiret vel etiam si fuerit absens extra Ianuam et districtum; quibus casibus detur curator bonis et hereditati iacenti, ad instantiam predictorum legatariorum vel alterius eorum qui solvere debeat legata predicta, non obstante pretermissione dicte aditionis ab herede non facte vel eius absentia, et contra eundem curatorem procedi possit perinde ac si hereditas fuisset adita.

Quantum intelligatur debitum filii iure nature.

Quia in dubium vertitur et consuevit verti quid et quantum habere debeant pro iure nature debita illi qui privari non possunt de iure comuni dicta debita, statuimus etiam et ordinamus atque declaramus quod debita iure nature sint et esse intelligantur illa que debentur de iure comuni. Salvo si filiis masculis fuerit de debita iure nature cuius tractetur, existentibus sororibus, habeat ipse filius vel filia tertiam partem omnium bonorum defuncti, si fuerint quattuor vel abinde infra; et si fuerint abinde supra, dimidiam, deducto ere alieno et funeris impensa: in quo ere alieno sit et esse intelligatur illud in quo fuerint dotate filiae per patrem vel ascendentem sive aliter, benefitio capituli positi sub rubrica « de femina tradita in

matrimonium », dumtamen dotatio non excedat quam filii habeant de bonis parentum tantum quantum essent habituri alias pro debita iure nature de iure comuni.

De pluribus filiis relictis absentibus se reliquis hereditate non adita.

Si quis decesserit relictis filiis, quorum aliquis se absentaverit ante aditam hereditatem vel inceperit absentari, possit presens vel presentes solam hereditatem paternam vel maternam vel alteram earum adire vel apprehendere vel se immiscere in solidum, et soli habeantur heredes: ita tamen quod presentes teneantur absentibus communicare, quum redierint, bona illa materna vel paterna. Et prestet in ipsa aditione hereditatis idoneam cautionem coram illo magistratu sub cuius auctoritate fuerit adita hereditas seu inventarium confectum, quod bona communicabit cum absentibus quando absentes redierint, et partem introitus contingentem eisdem tribuat, coequatis expensis in rebus illius hereditatis legitime factis; qui absentes reversi possint adire hereditatem pro partibus contingentibus eis. Si vero absentes filios vel uxorem habuerint, uxor et filii habeant partem introitus usque ad reditum mariti vel patris. Et si absentes vel absens redierint, vel si extra Ianuam eos mori contigerit, presens vel presentes eum vel eos recusaverint aut ipsius vel ipsorum heredes admittere pro parte sibi contingente ipsi vel ipsis in possessione bonorum patris vel matris, avi vel avie, iam dicto filio deficiente sicut dictum est supra et omnium que pater aut mater possidebat tempore mortis vel quasi; magistratus, aliqua conditione non admissa, possessionem vel quasi pro parte sibi vel ipsis contingentem dari et restitui faciat absenti qui rediit, sive heredibus vel successoribus suis, eo ut supra defuncto, aliqua conditione non admissa. Salvo presenti vel presentibus omni alio iure quod possint petere in rebus. Ita quod de possessione ante non admittantur, prestita tamen cautione idonea a recuperantibus possessionem de restituendis expensis factis legitime in dicta hereditate. Et salva manente omnibus personis ultima voluntate defuncti in eo quod contrarium ordinasset.

De hereditatibus et legatis dotatis etiam debitoribus aliquorum.

Si qua hereditas vel legatum vel donatio causa mortis deferatur alicui acomendatario vel debitori, non possit ipsa hereditas, legatum vel donatio respectu creditorum repudiari ullatenus per ipsum debitorem cui delatum est ut supra; immo quoad ipsos creditores hereditas, legatum vel donatio pro agnito seu agnitis habeantur ab ipso debitore. Et teneatur quilibet magistratus Ianue compellere quemlibet notarium et quancumque aliam personam ad dandum in publicam formam cuilibet creditori eorum qui dicuntur heredes instituti vel legatarii quovis modo testamenta vel instrumenta quelibet per que possit probari vel ostendi aliquialiter vel

fieri fides, unde hereditas vel donatio causa mortis vel legata premissa premissis debitoribus vel personis relictis sint vel differantur quomodolibet vel etiam esse agnita dicerentur. Ubi autem ille cui premissa vel aliquod eorum deferrentur vel relinquenterentur ut supra non haberet aliqualem creditorem, possit adire et repudiare ad suam liberam voluntatem, dummodo non faciat quidquid in fraude.

Quod etiam non adita hereditate parentum filii transmittant eam ad heredes.

Affectantes lites questiones et iurgia tollere et extirpare, que scilicet circa hereditates paternas et maternas delatas filii ante ipsorum mortem non aditas oriri possent, statuimus et ordinamus quod filius et filia hereditatem paternam et maternam sibi delatam, etiam non aditam, transmittat ad quemcumque eius heredem, quemadmodum transmitteret si ante mortem adisset seu se immiscuisset in ea. Et e converso mater et avus hereditatem filii et nepotis, quantumcumque non aditam, transmittant.

Ut legata uxori dimissa sint nulla.

Statuimus et ordinamus quod aliquis Ianuensis vel districtualis aliquo modo vel iure non possit sue uxori dimittere vel legare aliquas vestes, supellectilia, iocalia vel annulos, exceptis illis que quos et quas uxor apportasset eidem in domo ipsius mariti. Et si quis contrafecerit, uxori legando vel dimittendo predicta vel aliquod predictorum, talis dimissio vel legatum non valeat nec teneat, immo sit nullum et irritum.

Liceat tamen maritis legare et dimittere uxoribus quicquid voluerint aliud, dum tamen non dimittant vel legent aliquid ex rebus superius nominatis, videlicet vestibus arvisiis (*sic*), supellectilibus, iocalibus seu annulis. Et ad annullanda talia legata vel dimissa omnes et singuli magistratus Ianue et districtus coram quibus fiet querimonia de predictis, sint et intelligantur esse iudices competentes: et in predictis procedatur summarie, breviter et de plano sine strepitu et figura iudicii. Et iudiciorum ordine pretermisso. Et (quia) plerumque mariti volentes fraudem adhibere contra formam presentis capituli faciunt legata vestium, supellectilium, iocalium seu annulorum; et gravant heredes in pecunia vel aliis rebus non prohibitis legari in quantum predicant dicto legato, statuimus et ordinamus ad evitanda tales fraudes quod dicta legata nullo modo valeant nec teneant tam respectu pecunie quam aliorum legatorum in causa conditionis predictae. Sane tamen intellecto et specialiter declarato quod, non obstantibus dispositis et ordinatis in presenti capitulo, liceat et licitum sit quibuscumque civibus et districtualibus qui decesserint sine filiis masculis vel feminis, relinquere dimittere vel legare uxori sue vestes, supellectilia, iocalia seu annulos et seu alia quecumque ad libitum ipsius testatoris, tam quod ad usumfructum quam etiam quod ad proprietatem. Si vero deces-

serit aliquis, relictis filiis masculis seu feminis, non possit predicta vel aliquid predictorum dimittere, relinquere vel legare uxori sue, nisi quod ad usufructum vel gaudium et in vita dicte uxoris sue tantum; quod proxime dictum locum habeat ubi talis decedens non reliquerit filios vel filias ex alia uxore quam ex ea cui fieret legatum predictum. Si vero ex alia vel aliis uxore vel uxoribus premortua vel premortuis extarent filii vel filie, unus vel plures, tunc et eo casu valeat et teneat dictum legatum predictorum, quod ad usumfructum tantum, dictis reliquis filiis ex alia vel aliis uxore vel uxoribus natis, extantibus vel commorantibus vel stare et commorari volentibus in eadem domo et familia cum dicta uxore eorum noverca; quibus privignis stare nolentibus cum dicta eius noverca fiat eisdem restitutio pro ipsorum portionibus de dictis vestibus, suppellectilibus, iocalibus et annulis, vel saltem dictis filiis dicto casu pro tempore dicti usufructus provideatur arbitrio duorum bonorum propinquorum dicti defuncti et suppleatur de reliquis bonis dicti defuncti: quorum predictorum alterius sit in electione dictorum dicti defuncti ex dicta uxore cui fuisset factum dictum legatum.

De salvandis rebus defunctorum extra Ianuam.

Ut bona defunctorum civium et districtualium Ianue extra Ianuam et districtum morientium saniori via et meliori custodia valeant conservari heredibus et creditoribus ipsorum, statuimus et ordinamus quod, quotienscumque mori contigerit aliquem Ianuensem vel districtualem vel qui pro Ianuensi et districtuali distinguatur vel habeatur, et non ordinaverit et disposuerit per quem vel quos ipsorum bona ibidem existentia salvari et custodiri debeant heredibus et creditoribus eorumdem, teneatur et debeat quilibet magistratus, Consul, Rector, Potestas, prout in dicto loco nominatus fuerit, una cum consilio suorum consiliariorum, statim post habitam de illius morte noticiam elligere duos de melioribus civibus Ianue immobilia possidentibus, si reperiri possint, si non, saltem mobilia; et, si cives Ianue non reperiantur, duos ex melioribus loci ubi decesserit Ianuensis; et qui, tam cives Ianue quam burgenses dicti loci, debeant prestare securitates idoneas de bene et legaliter exercendo et administrando bona predicta et iura defuncti defendendo reliquatum restituere heredibus defuncti seu habentibus causam ab eo vel ab eis, et observando infrascripta. Et postquam unus ex dictis electis applicuerit Ianuam, pro se vel socio reliquatum deponere coram sindicatoribus Ianue teneatur, pro illo dando dictis heredibus seu habentibus vel habituris causam ab eo vel eis infra menses quattuor proxime venturos a die qua applicuerit Ianuam; et, facta depositione reliquatus, dicti syndicatores teneantur mittere pro attinentibus seu propinquis dicti defuncti, pro sciendo ad quem spectant dicta bona et illa tradi facere eidem dictum reliquatum, facta prius ratione introitus et exitus, secundum quod videbitur dictis sindicatoribus seu

elligendis per eos. Et teneatur ille ex duobus electis remanens in loco ubi dictus Ianuensis defunctus decesserit dare totam rationem illi tali Ianuensi venienti. Et dictus talis Ianuam veniens teneatur satisfacere dicto tali remanenti de observando ut supra. Et de conservando eum remanentem et bona sua, occasione eius quod receperit pro sua parte, indemnem et indemniam; qui quidem sic ut supra electi pro curatoribus et tamquam curatores habeantur, apud quos devenire debeant omnia bona predictorum defunctorum ut supra. Et si contigerit dictos duos sic electos vel alterum ipsorum sic recedere de loco vel decedere vel impediri taliter quod non possit interesse, teneatur magistratus loco ipsius vel ipsorum alium vel alios subrogare. Ipse vero Rector predictus de bonis predictis quicquid attingere vel immiscere se aliquantulum circa ea, etiam ad ipsorum custodiam, se intromittere non possit sub debito iuramenti et pena sindicamenti, nec eligi possit in gubernatione dictorum bonorum talis defuncti aliquis qui attineat tali Rectori usque in tertium gradum, secundum quod decreta distinguunt, agnationis, cognationis, affinitatis vel alia parentella. Dicti vero mercatores electi ut supra compellantur iuramento corporaliter prestito et teneantur dicta bona salvare et custodire bona fide, et implicare ipsa, si non fuerint implicata, et etiam vendere si eis melius videbitur; dum tamen pecuniam inventam in dictis bonis implicare non possint nisi in mercibus inscriptis, auro, argento, seta, pipere, gingiambre, cera, garophanis, nucibus muscatis, cambio, salvo in terra cum cautione idonea. Et illa bona sic inventa vel implicata ut supra super bona navi, cocha vel galea, quam citius poterunt Ianuam portare vel mittere vel in idoneo loco consignare vel facere consignari ad mandatum magistratus, facta ex inde noticia heredibus vel creditoribus defuncti predicti, si qui essent.

Et si quem sotium, accomendatarium vel debitorem extra Ianuam contigerit mori intestatum, si lamentatio coram aliquo magistratu Ianue facta fuerit, teneatur quilibet magistratus, ad instantiam socii [vel] accomendatoris mittere litteras quod res dicti defuncti mittantur et apportentur in modum suprascriptum. Salvo quod si in dicto loco vel partibus esset aliquis creditor dicti defuncti, possit in dicto loco recipere solutiones in bonis dicti defuncti, non obstantibus dictis litteris, prestante ipso cautionem idoneam, approbatam per dictum Potestatem vel Consules dictorum locorum et suos consiliarios, de restituendo habentibus iura potiora et de contribuendo habentibus equalia. Quam cautionem prestari faciat magistratus sub pena solvendi de suo proprio illis quorum interesset; et que cautio, etiam non interposita vel omissa, nihilominus habeatur pro interposita quantum ad favorem illius vel illorum cuius vel quorum interesset prestitam fuisse et in commodum illius qui eam prestare debuit.

Et si questio fuerit inter socios et accomendatores seu inter ipsos ad invicem super potioritate dictorum bonorum seu cum aliis creditoribus dicti defuncti, co-

gnoscat per dictum magistratum coram quo fuerit dicta questio super potioritate dictorum bonorum. Et habentibus iura potiora solvi faciat, ipso vel ipsis iurantibus quod debeant recipere vere illud quod petunt in receptionem pecunie, promittentibus et satisfaciunt notario stipulanti et recipienti officio publico et nomine et vice aliorum creditorum qui non fuissent in lite, restituere habentibus iura potiora et contribuere habentibus equalia: que satisfactio duret et durare debeat usque ad annos quinque a die satisfactionis interposite.

*Quod aliquis ex officialibus
in diversis partibus mundi non incantet res defuncti.*

Non possint nec debeant Consul aliquis vel Potestas, seu scriba, placerius sive nuncius in diversis mundi partibus constituti emere seu acquirere per se vel alium de quibus rebus quas incantare vel incantari faciant. Nec possit aliquis scriba vel placerius accipere pro aliqua callega quam faciant ultra denarium unum pro libra. Et si contrafactum fuerit in aliquo predictorum, debeat contraciens sindicari et condemnari in libris xxv ianuinarum.

De successionibus ab intestato.

Statuimus et ordinamus quod si quis intestatus decesserit, masculus vel femina, succedant ei soli masculi liberi per masculinum sexum descendentes. Et si sint femine ex dicto defuncto vel ex descendente masculo ex eo, de legitimo matrimonio, vel descendentes masculi vel femine ex filiabus pro defunctis cum dictis liberis masculis, que vel qui de iure comuni admitti deberent ad successionem cum dictis liberis masculis vigore presentis capituli, excludantur femine et descendentes ex eis. Et tota hereditas dicti intestati decedentis ad dictos liberos masculos superstites deferatur: habeant tamen dicte filie vel neptes seu proneptes femine vel masculi ex feminis et deinceps tantum quantum est eis provisum beneficio capituli positi sub rubrica « de femina in matrimonium tradita ».

Si vero non fuerint descendentes masculi ex masculino sexu, tunc succedant filie femine et liberi ex femineo sexu descendentes, sive fuerint masculi sive femine, una cum descendentes feminis ex masculis premortuis; facta invicem collatione dotium, si quas ex bonis intestati defuncti habuissent, sublata differentia sexus et patrie potestatis, prout de iure comuni succedere debent, omnibus aliis penitus exclusis.

Salvo quod si superessent frater seu fratres intestati defuncti ex utroque parente vel ex patre tantum coniunctim seu filii fratrum masculi ex tali fratre premortuo vel invicem frater et nepos ex fratre; tunc succedant ipsi frater vel fratres et nepotes masculi ex eis premortuis, una cum nepotibus vel cum neptibus ex filia vel filiabus et ex eis descendentes masculis vel feminis in stirpem; etiam succedant dicti fratres seu filii fratrum masculi cum neptibus ex filio vel filiis vel ex eis descendentes masculis vel feminis in stirpem.

Ita tamen quod concurrentibus nepte vel neptibus seu ex eis descendentes ex filio vel filiis cum fratre vel fratribus, seu filio vel filiis fratrum dicti intestati, si fuerit una neptis tantum ex filio premortuo habeat et habere debeat ante partem hereditatis predictae avi sui de cuius successione tractabitur, libras tria milia ianuinarum, vel totam hereditatem si fuerit abinde infra. Si vero fuerint plures neptes ex filio vel filiis, seu plures descendentes ex dictis neptibus ex filio vel filiis, habeant ante partem pro qualibet ipsarum libras duo milia ianuinarum vel totam hereditatem. Si vero fuerit capax plurius quam dictarum librarum duarum milium pro qualibet, residuum vero, si quid erit, deductis ante partem dictis libris tribus millibus extante unica nepte ex filio vel filiis premortuis, in dictis libris duabus millibus pro qualibet pluribus extantibus, dividatur et dividi debeat inter ipsas neptes et ex eis descendentes et filio vel filiis cum fratre vel fratribus seu filiis fratrum dicti defuncti in stirpem; prout dictum est de filio vel filia filie defuncte, extante fratre seu fratribus vel filiis fratrum, quibus casibus et quolibet ex prefatis. Et etiam si superessent filia vel filie tantum, vel cum neptibus ex premortuo filio seu filiis vel cum nepotibus seu neptibus ex premortua filia seu filiabus et ex eis descendentes masculis vel feminis, qui ut supra succedant in stirpem in proprietate. Si pater, avus vel proavus etiam superessent, succedant sibi dicti ascendentes in usufructu tantum. Ita tamen quod pater excludat avum et avus proavum.

Ita quod pro predictis casibus et quolibet eorum et etiam infrascriptis in quibus reperirentur patrem, avum vel proavum, seu descendentes ex linea paterna superesse defunctis, mater et quicumque ascendentes ex linea materna, successione etiam debita iure naturali, excludantur. Si vero, non extantibus predictis descendentes ut supra vel aliquo eorum, decesserit relictis fratribus masculis, sive ex eodem patre et ex eadem matre, sive ex eodem patre tantum de legitimo matrimonio tantum quantum intelligatur repetitum in qualibet parte presentis capituli, succedant eidem intestato in omnibus bonis defuncti que a patre seu aliunde dicto intestato pervenerint.

Salvo quod in bonis maternis preferantur utrinque coniuncti, ac etiam frater vel soror dicti intestati ex matre tantum; ita quod ubi tractabitur de successione fratris in bonis maternis, primo preferantur fratres utrinque coniuncti, exclusis sororibus utrinque coniunctis. Et etiam fratribus ex matre tantum. Et si non fuerint fratres utrinque coniuncti, admittantur sorores utrinque coniuncte; quibus non extantibus, admittantur fratres ex matre tantum. Et ipsis non extantibus, sorores ex matre tantum. Et si superfuerint pater dicti intestati seu avus seu proavus, succedant sibi dicti ascendentes in usufructu tantum. Ita quod pater excludat avum et avus proavum.

Si vero decesserint relictis aliquibus filiis masculis ex utroque parente sive ex patre tantum, et aliquibus

filiis masculis ex fratribus premortuis, qui fuerint ex eodem patre et eadem matre, sive ex eodem patre tantum, succedant ei dicti fratres et filii masculi ex aliis premortuis masculis in stirpem et non in capita; salvo semper usufructu ascendentibus ut supra et etiam quod dictum est de bonis maternis. Si vero decesserint non existentibus fratribus ex eodem patre et ex eadem matre sive ex eodem patre tantum, sed ex eisdem fratribus premortuis, existentibus filiis masculis et per lineam masculinam, tunc illi succedant in stirpem et non in capita. Salvo semper usufructu dictis ascendentibus. Et etiam quod dictum est de bonis maternis, deficientibus vero descendantibus et collateralibus superius expressatis, succedant ascendentibus masculi secundum gradus prerogativam quo ad proprietatem et quo ad usumfructum. Si vero decesserint non relictis aliquibus ex his personis de quibus supra fit mentio, sed relictis una sorore vel pluribus ex eodem patre et ex eadem matre, sive ex eodem patre tantum, succedat ei dicta soror. Et idem intelligatur de filia fratris premortui. Et de filio seu filia sororis premortue, extante sorore vel non, ut invicem, admittantur ut succedant in stirpem et non in capita. Salvo semper quod dictum est de bonis maternis.

Si vero decesserint non relictis liberis seu ascendentibus nec fratribus nec sororibus ex eodem patre et ex eadem matre, sive ex eodem patre tantum, nec descendantibus ex eis fratribus masculis, existentibus patruis qui fuerint fratres premortui patris intestati ex eodem patre et ex eadem matre, sive ex eodem patre tantum, succedant ei dicti patru in omnibus bonis suis. Salvo semper quod dictum est de bonis maternis. Et eo salvo quod si cum dicto patruo vel patruis concurrant seu existant descendentes ex sororibus vel sorore talis defuncti premortuis vel premortua, succedant ei dicti descendentes ex tali sorore vel sororibus una cum dicto patruo vel patruis in stirpem et non in capita prout supra. Si vero decesserint non relictis liberis nec ascendentibus, nec fratre, nec sorore, nec descendantibus ex dictis fratribus ut supra, sed relictis patruis masculis ut supra et filiis masculis descendantibus a patruis premortuis natis ut supra, tunc succedant dicti patrui et dicti filii fratrum premortuorum in stirpem et non in capita, salvo quod dictum est semper de bonis maternis. Et eo salvo quod dicto casu cum dictis patruis et descendantibus ex patruis succedant descendentes ex sorore vel sororibus talis defuncti, si extiterint, una cum dicto patruo et dictis filiis masculis descendantibus ex patruis, in stirpem et non in capita prout supra.

Et succedant predictis ut supra, omnibus aliis penitus exclusis; quibus omnibus deficientibus, succedat ei proximus agnatus masculus usque in quartum gradum, secundum quod decreta distinguunt; quibus omnibus deficientibus, succedat ille vel illa ad quam vel ad quem successio sive hereditas de iure defertur. Salvo quod in casibus predictis ubi mater superest, in quibus casibus nulla est facta mentio

de matre, que non transierit ad secunda vota ante mortem filii, habeat ipsa mater debitam iure nature, que eidem de iure debeat.

Eo semper salvo intellecto quod supradictis casibus et quolibet predictorum casuum ubicumque tractabitur de legitima iure nature debita matri vel avie paterne, non possit dicta legitima quovis modo excedere quantitatem librarum quinque milium ianuinarum. Et hoc sive tractetur de una legitima respectu unius filii mortui, sive de plurimis legitimis respectu plurium filiorum mortuorum. Ita et taliter quod mater que successerit uni filio vel pluribus computetur in legitima quam habere deberet ex morte aliorum filiorum. Et hoc quantum ad hoc ut ex legitima, vel ex legitimis predictis non possit in summa ex morte unius vel plurium filiorum eodem tempore vel in diversis temporibus habere ultra librarum quinque milia ianuinarum, que debita iure nature revertatur in omnem casum ad filios masculos seu descendentes ex masculis ex illo matrimonio de quo natus fuerit ille qui intestatus decesserit. Et quod dictum est de matre intelligatur de avia paterna, quando mater non superesset. Et intelligantur intestati omnes illi qui non fecerint testamentum solemne, seu illi qui fecerint testamentum solemne quorum hereditas ex testamento non fuisset adita. Et etiam qui non possunt facere testamentum si vellent, ut pupilli, furiosi, dementes et similes.

Contra fratres fratribus ex patre tantum dare nolentibus partem suam.

Si quis natus ex viro non habitante in Ianua, vel districtu et uxore Ianuensi lamentetur quia fratres ex parte patris tantum scilicet nati ex alia uxore, vel heredes ipsius patris vel detemptores bonorum paternorum, noluerint sibi dare vel tradere partem hereditatis vel bonorum paternorum se debite contingentem, teneatur et debeat magistratus fratres vel alios antedictos per suas litteras vel nuncios admonere vel citare, ut mittant vel veniant coram eo responsuri dicto sic nato de iure, si tales fratres aut heredes vel detemptores fuerint vel habitaverint a Corvo usque ad Monachum, vel quatenus extendatur districtus Ianue ultra Iugum. Et si admoniti vel citati ut supra non venerint, aut non miserint, magistratus audiat rationes et iura partis presentis, et secundum quod sibi iustum videbitur diffiniat feratque sententiam et eam exequatur, illorum absentia non obstante.

Et predicta observet contra illos homines eorum, si illos habuerit, et contra res et bona ipsorum et hominum suorum. Et si magistratus non observaverit antedicta, sindicetur et sindicari debeat in libris centum ianuinarum, salvis conventionibus.

De successionibus bastardorum.

Volentes providere super successionibus naturalium tantum seu bastardorum, super quibus hactenus per statuta civitatis Ianue non reperimus fuisset plene provisum; advertentes quod huiusmodi naturales magis paterna et paternorum ope et alimentis

dotantur et preponuntur quam materna seu maternorum propinquorum, que seu qui sepe viles et abiecte persone esse presumuntur et reperiuntur, propterea quod dignum esse censemus ad illos successiones et emolumentum deferri, ad quos onus pertinuisse dignoscatur; statuimus et ordinamus quod si contingerit de cetero aliquem bastardum, seu naturalem tantum ex quocumque coitu non legitime natum, seu ex ipso descendente legitime, vel non, decedere ab intestato, non relictis descendantibus natis ex ipso legitimo legitime, ipsi tali bastardo seu descendantibus ex bastardo succedant et succedere debeant patri alii agnati eius qui pater publice creditur coniunctim successive, videlicet secundum suos gradus, proinde ac si dictus bastardus seu eius descendentes legitimus fuisset seu legitime natus, et demum in illis partibus et secundum illum ordinem qui in capitulo « de successione ab intestato » est statutus et ordinatus in legitimis.

Salvo quod si, mortuo dicto bastardo, superesset mater, succedat ipsa mater in tertia bonorum ipsius in vita sua tantum: post ipsius vero vitam, ad predictos ipsa pars tertia revertatur. Et ut tollatur omnium iurgiorum et maliciarum materia, et mulierum maliciis obvietur; statuimus et ordinamus quod si constabit per publicum instrumentum aliquam mulierem cum iuramento sponte facto fuisse confessam se concepisse ex aliquo viro, et filium ex se natum esse illius viri, quod talis pater et eius agnati ut supra in casu successionis succedere debeant eidem bastardo et non alius aliquis, cui dicta mulier de filiacione dicti bastardi faceret aliud simile instrumentum etiam derogatorium supradicto. Que secunda instrumenta, in quantum derogatoria primo essent, tamquam in fraudem dicte successionis factam, decrevimus esse nulla; adeo ut dictus pater qui debet ut supra decedere, possit eum a possessore quolibet vindicare et eum ad secum standum vel ubi voluerit compellere, quemadmodum si talis bastardus esset in ipsius potestate patris.

De femina in matrimonium copulata.

Si qua mulier maritata et dotata fuerit de bonis ascendentium vel alicuius eorum a patre seu matre, vel ab aliquo ascendentium ex linea paterna vel materna, seu voluntate alicuius eorum; que voluntas semper intelligatur intervenisse, nisi contrarium probetur; non possit dicta mulier vel heredes eius petere vel requirere in bonis ipsorum vel alicuius eorum quicquam ultra dotes, sed sint ipsa bona masculorum liberorum heredum, si fuerint ex eodem patre et ex eadem matre. Sed si ex eodem patre tantum fuerit et de bonis ipsius patris vel ascendentium ex linea paterna dotata fuerit, non possit petere aliquid in bonis ipsorum: in bonis tamen maternis vel avi vel avie matris et ascendentium ex linea materna, succedat dicta mulier etiam cum masculis ex alio vel aliis matrimoniis inter se, prout de iure comuni succedere debet. At si ex eadem matre tantum et de bonis maternis vel ascendentium ex

linea materna fuerit dotata, de bonis ipsorum non possit petere. Sed de bonis paternis et ascendentium ex linea paterna petere possit et pro ipsa vel ex ea descendentes adversus fratres utrinque coniunctos vel eorum liberos masculos, non possit habere de bonis hereditatis vel rebus fratris mortui, sororis vel patris, nisi illud quod pater, mater vel avus paternus vel maternus, aut fratres vel heredes avi, seu etiam ascendentes ei donaverint vel in ultima voluntate reliquerint. Et eodem modo ille que non sunt maritate non possint petere nisi quantum sibi pater reliquerit vel mater vel avus vel avia paterna vel materna, vel quantum eisdem donaverint inter vivos vel in ultima voluntate. Si quis vero decesserit intestatus ex predictis ascendentibus, paternis videlicet vel maternis, intelligendo intestatum quantum ad hoc illum qui de dote inscripta nihil dixerit vel disposuerit, relictis liberis sexus masculini una vel pluribus non maritatis filiabus vel nepte una vel pluribus ex filio vel filiis premortuis; habeant et debeant habere predictae filie vel nepte de bonis intestati solum tantum quantum tres ex melioribus propinquis ex patre vel ex linea eius de cuius bonis et hereditate tractatur fuerint arbitrati fuisse voluntatem intestati, tempore sue mortis, illas filias vel neptes habere de bonis eius. Et si propinqui non inveniuntur, solum tantum quantum magistratus fuerit arbitratus fuisse voluntatem defuncti intestati ut supra. Ita tamen quod masculini habere non possint ultra quam contineatur in capitulo posito sub rubrica « quantum intelligi debeat debitum iure nature ». Et in eo sint contenti, nec in aliquo iure vel causa possint plus petere vel habere, nec rumpere quia preterite vel dicere nullum testamentum vel aliam ultimam voluntatem, nec aliter quolibet irritare; et pro ea parte pro qua fuerint dotate habeant bona obligata et ipsothecata. Ita quod in bonis ipsius quibuscumque creditoribus heredum illorum in quorum bonis fuerint dotate vel dotande, preferantur. Et si ille defunctus bona immobilia non haberet sufficientia ad dictam quantitatem que fuerit declarata ut supra, teneatur heres, facta suprascripta declaratione, illam pecuniam collocare in locis comperarum comunis Ianue, pro securitate dorum taxatarum a defuncto vel aliter beneficio presentis capituli. Ita quod proventus ipsorum locorum ad ipsum heredem spectent et pertineant, qui habere teneatur et debeat ipsam alimentare donec maritata vel transducta fuerit. Et illi qui dotaverint filias existentibus masculis, declarent eorum arbitrio tantum quantum credant fuisse voluntatem patris vel avi quod dicte filie habere deberent ad suum maritare et ad suum monachare. Et in casu quo volent monachari vel maritari, ita quod de eo quod dotate fuerint, vel quod eis relictum fuerit ad suum maritare vel dedicare possint facere et disponere ad suam liberam voluntatem inter vivos et in ultima voluntate, non existente fratre vel fratribus ex patre coniunctis masculis seu ex descendantibus ex eis masculis; quibus existentibus, dicte dotes remaneant penes dictos fratres seu ipsorum liberos masculos, si decesserint ante quam

fuerint maritate vel dedicate. Si vero decesserint ante quam fuerint dotate ex persona ipsius, non possint heredes defuncti quolibet molestari. Si vero masculus vel femina in ecclesia vel monasterio fuerit tradita vel dedicata, redditus vel reddita non possit habere vel petere in bonis paternis vel maternis vel ascendentium, nisi pro sustentatione vite ipsorum, cognoscenda arbitrio magistratus de consilio propinquorum; quibus delicientibus, bonorum virorum, quos elligat magistratus.

Et predicta habeant locum sive redditus vel reddita fuerint ante mortem vel post mortem patris, fratris, sororis vel alicuius ipsorum, et sive decesserint facto testamento vel ultima voluntate, vel ab intestato dicti patris, fratris vel sororis. Salvo quod petere possint omne id et quicquid eis vel alicui eorum relinquatur vel fuerit legatum inter vivos vel ultima voluntate, dum tamen de bonis alicuius intestati nihil possint petere.

*Quod habeantur firmi curator et tutor
in testamento relict.*

Si quis adultus, cuius pater in ultima voluntate de tutore providerit, postquam annos XVIII compleverit, voluerit sibi curatorem elligere alium quod fuerit ipse tutor, teneatur magistratus non admittere ipsam electionem nec electum confirmare, si tutor testamentarius bonam rationem tutelle exhibuerit et curam ipsius adulti gerere voluerit. Immo ipsum tutorem in curatorem habeat, elligat et confirmet; non obstante electione predicta, nec illa quam talis adultus postea faceret vel fecisset.

*Quod mater admittatur ad tutelam et curam
filiorum cum aliquo.*

Si petatur vel debeat dari tutor vel curator alicui minori, cui pater de cura vel tutela non providerit, vel providerit sed dictam tutelam vel curam quolibet occasione non exercuerit, et mater ipsius minoris vellet esse tutrix vel curatrix, admittatur ad tutelam vel curam; et adiungatur ei unus ex proximioribus et magis idoneis ex linea paterna, prestita ab ipsis idonea cautione secundum formam iuris.

Citatis tamen prius propinquis tribus ex parte patris de melioribus et utilioribus pro ipso minore, si volunt adiungi vel admitti ad tutelam vel curam ipsorum minorum cum dicta matre, vel, si tres non reperiantur, tot saltem ex eis quot poterint inveniri. Et si de propinquis non poterint inveniri, vel si poterunt vel nolent esse tutores vel curatores, citentur tres ex melioribus et utilioribus ex linea materna; et si non poterint inveniri, quot saltem poterint inveniri si volunt admitti vel adiungi cum parte ad tutelam vel curam ipsorum minorum; et si non inveniuntur, vel inveniuntur sed nolet propinquus ex linea paterna vel materna idoneus, possit esse tutrix vel curatrix dicta mater sola sine aliquo adiuncto; cui tamen addantur duo consilarii qui videbuntur magistratui utiliores, cum et de consilio quorum administrare debeat. Si vero frater vel consanguineus

germanus defuncti esset absens tunc, et postea redierit Ianuam, adiungatur et debeat adiungi dictae matri, in casu quo reddiens talis velit et dummodo sit habilis et idoneus. Et si ex defuncto supererint duo fratres utrinque coniuncti, unus quorum fuisset adiunctus ad tutelam vel curam una cum matre, reliquo existente absente, dictus talis absens, postquam redierit ad civitatem Ianne, possit petere se adiungi ad dictam tutelam vel curam, et debeat adiungi per magistratum si magistratui videbitur utile; quam dationem vel adiunctionem facere debeat magistratus cum aliqua causa, cognitione et habita informatione a tribus ex melioribus et proximioribus agnatis defuncti; qui iurent quod ipsi credant dictorum minorum esse utilitatem quod dictus talis absens qui supervenit adiungatur, una cum dicta matre et fratre, ad dictam tutelam vel curam dictorum minorum.

Salvo quod si quis ex parte patris vel matris non possit esse tutor vel curator, quum, tempore quo pater decesserit, haberet questionem vel controversiam cum patre minoris, aut de quo verisimile sit quod in ipsa tutela vel cura debeat male versari.

Patruus autem, seu frater patris minoris possint admitti ad dictas tutellas vel curas, etiam si haberent rem comunem vel comunes cum dictis minoribus, vel essent debitores vel creditores ipsorum minorum.

Et preferantur in dicta tutela avus vel avia paterna dictis patruo et attinentibus ex linea paterna.

Preferantur tamen dicti patruus et alii agnati avo et avie matris.

Si aliquis autem datus vel confirmatus tutor fuerit aliquibus infantibus vel pupillis, matre vel avia paterna ipsorum infantium vel pupillorum ignorante, mater vel avia paterna non obstante tali datione vel confirmatione, admittatur mater ad suscipiendam tutelam ipsorum infantium vel pupillorum; ac si dicta datio vel confirmatio facta non esset.

Et si mater vel avia paterna tutelam susceperit, ex tunc sit cassa et irrita et nullius valoris datio vel confirmatio primo facta. Nec possit esse tutrix mater vel avia paterna vel tutelam suscipere postquam ad secunda vota transierit, nisi facta esse vidua. Et intelligantur omnia et singula supradicta, salvo ordinamento patris vel avi, ita quod ordinamenta patris vel avi circa constitutionem tutoris vel curatoris masculi vel femine in omnibus quo administrationes bonorum servantur. Salvo quod si dictus minor alicui successerit vel succederet alicui, vel qui eidem minori providerit de tutore; eo casu, quoad constitutionem dicti tutoris quantum ad bona ipsius constituentis voluntas servetur. Et si ex predictis tutoribus vel curatoribus aliqui essent absentes, possit presens vel presentes ad tutelam et curam admitti et administrare, non obstante aliorum absentia; quibus redeuntibus, admittantur et adiungantur, si velint. Si quis autem dimiserit aliquem tutorem vel curatorem suis filiis, vel constituerit fideicommissarium, qui sit presens quando fuerit conditum testamentum vel ultima voluntas, et ibi presentia non dixerit quod tutor vel curator vel fideicommissarius esse non possit

seu nolit, non possit dictam tutelam vel curam vel fideicommissarium recusare beneficio alicuius legis vel capituli, nec proinde salarium vel mercedem possit petere vel habere.

Tamen si dictus tutor, curator vel fideicommissarius nesciens fuerit relictus, vel si presens vel sciens fuerit protestatus tantum aliquod predictorum ut supra, hoc ipso si voluerit possit ipsam tutelam vel curam vel fideicommissaria refutare; et debeat absolvi et liberari adeo quod de ipsa tutela vel cura vel fideicommissaria non possit ullatenus conveniri vel molestari ullo tempore. Si vero non sit tutor testamentarius, nec mater nec avia paterna vel esse non possit vel nolit ut supra, detur unus de proximioribus propinquis agnatis utilior et melior, qui poterit inveniri, citatis videlicet specialiter sex propinquis, tribus ex parte patris et tribus ex parte matris, si poterint inveniri; si tot non inveniantur, saltem tot quot poterint reperiri ac etiam generaliter emissa preconizatione in contracta dicti minoris de datione fienda dicti tutoris.

Videlicet quod si quis velit esse tutor dicti minoris vel contradicere quo minus detur, compareat infra certum terminum coram ipso magistratu, assignandum per eum. Si vero aliquis agnatus idoneus non poterit reperiri, detur avia materna cum uno ex agnatis, si invenietur idoneus; vel si non invenietur vel nolit esse, tunc detur seu dari possit sola; cui tamen adiungantur duo consiliarii, qui magistratui utiliores videbuntur, cum et de consilio quorum debeat administrare si adsit et esse velit; et si non fuerit avia materna vel esse nolet, detur unus cognatus magis idoneus; qui si non poterit reperiri, detur alius arbitrio magistratus.

De curatoribus generalibus et eorum officio.

Cum per curatores qui per magistratus Ianue constituuntur et dantur bonis defunctorum vel absentium aut latitantium vel etiam liti, magna gerantur negocia, et in eis magne fraudes fiant et plura illicita committantur; ad evitandas dictas fraudes et damna, statuimus et ordinamus quod singulis annis de mense februarii elligantur et eligi debeant per syndicatores communis Ianue, qui intelligantur esse referendarii et elligant aliquos secretos, probos et legales viros, qui habeant potestatem elligendi curatores, et postmodum confirmentur per eos syndicatores quindecim legales et boni homines, litterati, bonae conditionis et fame, oriundi in Ianua vel districtu; qui sic electi teneantur iurare corporaliter et satisfacere idonee de libris ducentis in trecentis arbitrio syndicatorum, dum tamen unus non intercedat pro altero, de officio ipsius cure bene et legaliter sine dolo et fraude exercendo, et salvare et custodire bona fide omnia bona que ad manus eorum pervenerint et ratione predicti officii integre reddere et attendere et observare omnia et singula que in presenti capitulo continentur. Item etiam ut quando aliquis eorum constituetur curator per aliquem magistratum, nihilomi-

nus de ipsa cura ut supra tractanda idonee caveat secundum negotii qualitatem.

Qui sic electi postquam predicta perfecerint, et non alii, sint et esse debeant curatores generales in curiis Ianue, et etiam quibus cure quelibet comitantur.

Salvo quod de voluntate creditoris vel creditorum eius cuius bonis vel hereditati vel liti dandus fuerit curator vel maioris partis ipsorum, possit quilibet civis Ianue, oriundus in Ianua vel districtu, vel natus ex oriundo dari et constitui curator, etiam si non fuerit ex predictis de cuius vel quorum credito appareat saltem per iuramentum ipsorum, vel procuratores eius, quantumcumque non habeat speciale mandatum ad prestandum huiusmodi iuramentum, si alias habuerit generale mandatum in animam domini, quod etiam observetur et observari debeat in illo qui contra absentem intentare voluerit aliquam realem actionem.

Quociens dari debuerit aliquis curator per aliquem magistratum Ianue bonis alicuius defuncti absentis latitantis seu liti, detur unus ex predictis et non alius; et hii solum dentur modo infrascripto et non aliter, adeo ut dati non sint aliter curatores. Videlicet de mandato illius magistratus qui ut supra constituere curatorem voluerit, denunciatur domui in qua erat solitus morari defunctus, et etiam tribus ex melioribus propinquis dicti defuncti vel absentis ex hiis qui in Ianua et suburbiis fuerint reperti prope civitatem Ianue per miliaria duodecim; et si forte propinqui infra dictos confines non fuerint seu non reperientur, denunciatur saltem tribus ex melioribus vicinorum dicti defuncti vel latitantis; et etiam preconizetur per contractam in qua ille cuius bonorum dandus est curator consuevit morari; quod si aliquis vult eum vel eius bona defendere, compareat coram illo magistratu infra tempus assignandum per magistratum.

Quibus denunciationibus et erida perfectis, si qua persona inventa fuerit vel comparuerit, que velit defendere dicta bona vel esset absentem vel hereditatem tanquam heres cum idonea satisfactione, non detur dictus curator, sed agatur contra illum defensorem; alias si nullus defensor comparuerit idoneus, tunc detur predictus curator, et acta et gesta cum dicto curatore valeant, quantumcumque postea supervenerit heres, qui hereditatem apprehendisset ante dationem dicti curatoris; sive fuerit cum ipso curatore terminata questio, sive non. Qui curatores bonorum absentium hereditatis vel litis teneantur notificare questiones eis motas quam primum potuerint attinentibus proximioribus eius vel eorum de quorum bonis vel hereditate tractatur, sub pena florinorum duorum et ultra arbitrio syndicatorum, si dictus talis heres tempore dationis dicti curatoris fuerit presens in loco iurisdictionis iudicis qui curatorem dedit. Et si dictus propinquus vellet esse curator, teneatur magistratus ipsum curatorem bonis absentis, latitantis seu defuncti; et in dictum casum teneatur dictus propinquus satisfacere idonee de exercendo dictam

curam bene et legaliter et de reddendo rationem tempore rationis reddende.

Quotiens autem curator dari debuerit alicui minori, et mater, avia, vel agnati vel cognati dicti minoris usque in tertium gradum inclusive, secundum quod decreta distinguunt, nolent suscipere curam ipsorum minorum, detur ille quicumque ipse idem minor elegerit, dum tamen elligat proprium Ianuensem oriundum ut supra, bone conditionis et fame, arbitrio magistratus; quod si non elligerit, detur unus ex curatoribus generalibus supradictis. Predicti autem ut supra electi, et quicumque dati de voluntate creditorum vel maioris partis eorum, quociens dati fuerint, curatores ut supra vel alii tutores seu in aliqua tutela vel cura constituti, teneantur de ipsa tutela vel cura et bonis earum facere repertorium vel inventarium infra dies octo tunc proximos, et infra alios dies octo ponere et scribere in ipso inventario omnia et singula bona cure vel tutelle seu eorum quibus dati et constituti fuerint curatores vel tutores vel qui defuncti vel absentes fuerint; itaque nihil ex predictis bonis remaneat quod non ponatur in ipso inventario, ad hoc ut dicta bona possint inveniri vel eorum pretium tempore rationis reddende.

Omnem tamen pecuniam que ratione eiusdem officii ad ipsos tutores vel curatores pervenerit undecumque, sive ex callegis sive aliunde, deponant et deponere teneantur super aliquo bono et idoneo Banco, scriptam tamen super ipsis tutoribus vel curatoribus, infra dies octo nomine minorum vel creditorum vel ipsius curatoris, convertendam in utilitatem ipsorum minorum ubi esset minorum pecunia; ubi vero esset creditoris absentis vel mortui, retinendam donec esset diffinitum inter ipsos creditores quis esset pocior, sub pena vinteni eius quod non deposuissent infra dictum terminum super dicto Banco; ita convertendam ut in capitulo de contribuenda administratione continetur. Quam depositionem ut supra teneantur facere semper ad nudam et simplicem requisitionem cuiuscumque propinqui vel creditoris, et ad id compelli debeant per quemlibet magistratum; nec possint curatores honorum absentium vel hereditatis iacentis vendere bona mobilia talis cure, vel alienare quovis titulo nisi in publica callega; immobilia non possint vendere nec insolutum dare vel alienare, nisi urgente necessitate et servata forma tradita in capitulo posito sub rubrica « de re vendita auctoritate magistratus » circa alienacionem bonorum minorum.

Debeant predicti etiam curatores ut supra electi et quicumque dati ad creditorum instanciam vel maioris partis eorum, et quilibet eorum, et etiam quicumque tutores teneantur facere unum cartularium in quo scribantur omnia et singula que fecerint toto anno ex officio et ratione officii tutellarum et curarum.

Exemplum cuius cartularii remaneat semper in actis illius magistratus a quo tutor vel curator fuerit constitutus. Qui etiam teneantur, in fine cuiuslibet tutelle, officii vel cure ipsorum, reddere rationem in

scriptis de dictis tutellis et curis et bonis, et cuiuslibet administrationis ipsorum; ubi appareat aliud non restare administrandum, et etiam in fine cuiuslibet anni, ubi usque ad annum vel ultra annum se extenderet administratio vel duraret. Et quam rationem dicti tutores et curatores teneantur reddere ad instantiam quorumcumque interest vel interesse posset, in curiis ubi dati fuerint vel constituti tutores vel curatores, et describantur rationes predictae in cartulario dictarum curiarum; itaque quicquid remanserit penes dictos tutores et curatores de bonis cuiuslibet tutelle vel cure deponatur in aliquibus locis tutis, de mandato magistratus ubi ratio reddatur. Ad quod integre cogantur et cogi debeant tam ipsi administratores et heredes eorum quam etiam fideiussores et eorum heredes; et hoc infra dies quatuor postquam de predictis fuerint requisiti, sine libello et pignore bandi et qualibet figura iudicii. Si quis vero ex predictis tutoribus vel curatoribus inventus seu repertus fuerit committere fraudem circa eius officium vel in aliquo negotio sibi commissio circa illud, primo removeatur a dicto officio et nihilominus infamis sit ipso iure; et ultra condemnetur ipsi minori, pro qualibet re fraudata et non posita in inventario, ad restitutionem dicte rei, vel extimationis eius, ipsa re non extante; et ultra soldos duos pro qualibet libra extimationis eius, ipsa re non extante, et ultra in soldos duos pro qualibet libra extimationis ipsius rei; de quibus omnibus possit cognoscere et diffinire, condemnando vel absolvendo, etiam magistratus ad civilia deputatus.

Presens autem capitulum locum non habeat nisi solummodo in Ianua et tribus Potestatiis Bisanni, Pulcifere et Vulturi; in quibus locis quilibet magistratus teneatur observare omnia et singula dicta semper indistincte, nec admittere aliquem ad predicta nisi sit de nominatis superius, aliquo capitulo concessionis vel gracia non obstante, etiam si in ea contineantur aliquo alio capitulo non obstante. In Rippariis autem et districtu Ianue ultra dictas tres Potestatis in quolibet alio loco ubi sit magistratus officialis et consul pro communi Ianue, quia impossibile esset servari predicta quantum ad personas dictorum curatorum, detur quilibet ad instantiam creditorum, servata in ceteris in presenti capitulo contentis forma predicta. Item possit et debeat, ad instantiam cuiuscumque persone, civis vel districtualis vel habitatoris Ianue seu districtus, per dominum Potestatem civitatis Ianue eiusque vicarios et per quemcumque alium dicte civitatis et districtus magistratum competentem qui super hoc fuerit requisitus, dari curator quibusvis bonis existentibus vel repertis Ianue cuiuscumque persone absentis vel latitantis; et hoc [si] ex contractibus et obligationibus contractis vel factis in Ianua vel in quibusvis destinata esset solutio fienda in Ianua, vel si ex pacto posset conveniri et agi contra talem cuius bonis curator dari petitur in Ianua. Et idem observetur in quibuscumque aliis terris et locis subditis communi Ianue quo ad magistratus competentes dictorum locorum et quo ad bona in dictis locis

existentia, in quibus fuisset curator dari petitus sive peteretur. Semper tamen quod dari petatur curator bonis alicuius forensis seu non districtualis, non habitantis in Ianua vel districtu cum familia, observetur et observari debeat talis forma in dando dictum curatorem, nec aliter dari possit; videlicet quod si tali forensi petatur dari curator ad effectum petendi executionem aliquam alicuius sententie, instrumenti vel placet contra talem absentem vel curatorem constituendum, sufficiat citari illum penes quem essent vel reperirentur bona dicti talis absentis quibus dari petatur curator; qui si comparuerit et voluerit onus dicte cure suscipere, admittatur ad eam suscipiendam et intelligatur legitimus curator et acta cum eo valeant et teneant. Si vero non comparuerit ad suscipiendum onus dicte cure, fiat proclama generale per civitatem et loca consueta in forma ordinata superius, et, eius termino elapso, nemine comparente qui cum promissione de rato velit deffendere dicta bona vel cum legitimo mandato, detur curator unus ex curatoribus generalibus. Sin autem talis curator dari petatur ad effectum litis ordinarie contra eum movende, tunc citetur dictus talis penes quem fuerint bona predicta quibus dari petatur curator; et ultra fiat proclama ut supra, quibus factis nemine comparente ut supra, teneatur magistratus inquirere ubi sit talis forensis et statuere certum terminum, arbitrio ipsius magistratus, considerata qualitate et distantia loci ubi fuerit dictus talis forensis, intra quem possit comparere ad se deffendendum et, eo termino elapso et dicto tali forense non comparente vel legitima persona pro eo, detur curator unus ex curatoribus generalibus. Non tamen propterea fit opus de dicto termino ut supra statuendo notitiam facere dicto tali forensi vel legitime persone pro eo: sed sufficiat quod per magistratum reperiatur statutus ut supra. Item teneantur et debeant omnes scribe curie domini Potestatis Ianue dare in scriptis notario et statuario comunis Ianue omnes datos et constitutos curatores et seu tutores aliquibus pupillis minoribus defunctis, absentibus vel latitantibus, vel bonis ipsorum vel etiam alicui liti, et annum, mensem et diem quibus dati et constituti fuerint; et dictus scriba statutorum teneatur et debeat habere unum cartularium in quo scribat nomina dictorum tutorum et curatorum, et nomina notariorum qui dictas tales tutellas et curas scripserit, milesimum et diem. Qui notarii et scribe teneantur predicta observare incontinenti cum datus vel constitutus fuerit curator vel tutor, sub debito iuramenti et pena a florenis quinque usque in quinquaginta pro singula tutela vel cura, arbitrio sindicorum comunis Ianue; et dictus statutarius predicta sibi notificata ut supra scribere et notificare in dicto cartulario teneatur, sub dicta eadem pena; mediante tamen mercede infrascripta, qui statutarius pro predictis exequendis habeat et habere debeat pro eius mercede, scilicet pro singula tutela vel cura soldos duos, solvendo per illos ad quorum instantiam data fuerit dicta tutela vel cura.

De contribuenda administratione inter contutores.

Si quis ex contutoribus dixerit magistratui quod alius contutor totam substantiam vel maiorem partem seu bona mobilia vel immobilia pupilli vel pupillorum administret vel teneat, et aliis nolit bona ipsorum administranda concedere, magistratus teneatur compellere talem contutorem ut tribuat suis contutoribus qui magistratui videantur idonei de predictis bonis administrandis et equaliter suas partes sine libello et pignore bandi, prestita tamen ab ipsis contutoribus cautione idonea invicem, prout exigit ordo iuris. Partibus autem traditis, ille solus vel soli qui ut supra tenebant vel administrabant teneantur de antegestis; alii vero non teneantur, si illi qui tenebant dicta bona fuerint solvendo: tamen dicti alii contutores de eo quod receperint a tempore receptionis citra solummodo teneantur, et ex inde talibus contutoribus absolucionis laudem faciat magistratus, etiam si ab eo fuerit postulatum. Et teneatur quilibet tutor vel curator, infra annum unum, connumerandum a die eius constitutionis, ponere et collocare totum mobile pupillorum vel adultorum suorum quod receperint in civitate Ianue vel districtu, in emptione locorum comperarum comunis Ianue sive in possessionibus, arbitrio dicti talis tutoris vel curatoris; mobile vero quod esset vel reperiretur extra Ianuam et districtum ponere et collocare teneatur infra biennium, sub pena soldorum duorum pro libra eius quod non collocasset et posuisset ut supra; nihilominus, elapso dicto termino ad collocandum et deponendum dictum mobile ut dictum est supra, compellatur per magistratum Ianue remediis opportunis.

De removendis tutoribus et curatoribus et requirendis propinquis minorum.

Si aliqua querimonia facta fuerit coram aliquo magistratu quod aliquis tutor vel curator alicuius minoris nolit deffendere ipsos minores, teneatur ipse magistratus dictos tutores et curatores requirere quod deffendant dictos minores in causa vel questione quam ipsi minores habeant cum aliqua persona; quod si noluerint, removeantur a dicta administratione per dictum magistratum, et in eorum loco constituentur et dentur tutores legitimi seu curatores vel legitimi deffensores, expensis dictorum tutorum seu curatorum remotorum. Et si tutor vel curator testamentarius in aliqua causa vel questione fecerit aliquam confessionem, talis confessio sit rata et firma. Itaque si dicti minores velint venire contra dictam confessionem, non audiantur; aliorum autem tutorum vel curatorum confessio habeatur penitus pro non facta. Si quis vero tutor vel curator, etiam testamentarius, male gesserit tutelam vel curam alicuius vel aliquorum minorum, etiam sine alio accusatore teneatur quilibet magistratus dictum tutorem vel curatorem malegerentem vel administrantem remove administratione dicte tutelae vel cure tanquam suspectum, et compellere ipsum ad reddendum rationem de sua administratione, ad deponendum et collocandum pe-

cuniam in aliquo bono Banco, ut supra dictum est in capitulo « de curatoribus generalibus et eorum officio » et de illorum pecunia collocanda.

*De tutoribus, scribis et nunciis ementibus
de rebus tutelle vel cure.*

Si quis tutor vel curator sive administrator alicuius minoris vel minorum, vel rerum eorum vel absentium vel alterius generis, emerit per se vel per personam interpositam, tempore dicte administrationis, de rebus quas tenebat seu etiam eius uxor, filius, nepos, frater tenebant occasione dicte tutelle, cure vel administrationis; quilibet magistratus emptionem illam habeat et teneat pro nulla, perinde ac si numquam facta fuisset; salvo si in tali emptione intervenerit magistratus auctoritas; quam non possit aut debeat magistratus interponere, nisi in presenti et cum consilio duorum vel plurium propinquorum ipsius minoris ex parte patris vel matris.

Non possint predicti tutor, curator vel administrator, executor vel quicumque officialis presit alicui callege aut quivis alius sit ut supra super aliquam callegam deputatus, emere vel incallegare per se vel interpositam personam aliquam rem in ipsa callega. Si quis autem contrafecerit, auferat ei magistratus soldos xx, et illum removeat a tali officio; et emptio vel calegatio facta per eum sit nullius momenti.

Ut gesta facta auctoritate sint firma.

Sententie late contra minores habentes tutores vel curatores, ipsis tutoribus vel curatoribus citatis, requisitis vel admonitis, vel contra eosdem tutores vel curatores vel contra curatores datos bonis aliquorum absentium vel bonis et hereditati iacenti quorumcumque defunctorum sint firme. Similiter contractus facti auctoritate tutorum vel curatorum minorum sint firmi, auctoritate magistratus interveniente. Et similiter quecumque alia acta et gesta auctoritate duorum tutorum et curatorum omnium predictorum, ipsa auctoritate magistratus assistente cum cause tamen cognitione iuxta formam capituli « de re vendita auctoritate magistratus », firma sint in predictis omnibus et singulis in presenti capitulo comprehensis, omnium in integrum restitutione exclusa et reiecta, salvo iure minorum contra suos tutores et curatores.

De venia etatis danda minoribus.

Possit quilibet etatis annorum xviii completorum petere veniam etatis coram magistratus, habita informatione per ipsum magistratum de etate, moribus et prudentia dicti minoris; et hoc a duobus proximioribus et melioribus agnatis, si extant, a duobus proximioribus cognatis, vel, non existentibus agnatis vel cognatis, a duobus utilioribus vicinis dicti minoris. Et si concessa fuerit venia etatis per aliquem magistratum, perinde valeat, et habeatur ac si esset a principe illa concessa.

De variis alimentis, qualiter in iudicio requirantur.

Statuimus et ordinamus quod si quis filius vel nepos noluerit patri suo aut matri, avo vel avie patris egentibus dare victum et vestitum pro facultatibus suis, et eis seu alteri eorum egenti, quilibet magistratus Ianue competens dari faciat de rebus ipsius filii vel nepotis, etiam non obstante emancipatione si eam acceperit, immo eam revocari faciat infra dies iv ex quo sibi denunciatum fuerit, et dicta revocatio requisita. Et si quis, ad mandatum eiusdem, victum et vestitum infra dies xv pro facultatibus suis non dederit, eum forestare teneatur magistratus, nec propterea cesset quin victum et vestitum faciat dari predictis in dies xv postquam ei fuerit denunciatum, sine libello et pignore bandi. Si quis autem predictorum alimenta petentium possessionem vel alia bona habuerit sic arbitrio magistratus quantum valere poterunt ipsius possessionis vel possessionem seu aliorum bonorum introitus, deductis expensis et quantum arbitratus fuerit, illud de alimentis diminuat, que dari faciat supradictis. Hoc sane intellecto quod avus vel avia contra nepotem vel neptem regressum habere non possit pro alimentis, si filium vel filiam habuerit qui eis possit vel possint in alimentis provideri. Que alimenta si ab aliquo vel aliquibus filiorum prestita fuerint et ab aliis non, illi qui eadem prestiterint, post mortem eius qui receperit alimenta, de bonis illius illa prededucere possint. Ita tamen ut, etiam in vita predictorum parentum suorum, illi qui prestiterint alimenta possint a confratre vel a confratribus et nepote vel nepotibus partem que contingebat eisdem petere seu requirere, quando qui non prestiterint alimenta ipsa prestare tenentur tamquam in bonis sufficientes. Si vero filius vel nepos ex filio a parente requisiverit sibi alimenta prestari, nec sit talis qui bona sua vel paterna devastaverit culpa sua, teneatur magistratus inquirere ex eius officio diligenter per duos propinquos ipsius filii vel filie nepotis vel neptis ex filio ex parte patris et per duos alios ex parte matris; vel, si illos non habuerit, per vicinos sive vicinam, si filius ille vel filia nepos vel neptis ex filio habet ex quo alimenta possit percipere, vel si ex conventionibus et decenti labore persone habere et percipere possit. Et si invenerit quod habeat vel habere possit, eidem prorsus deneget alimenta. Si vero illum invenerit non habere, vel habere non posse ut supra, faciat illi competenter in alimentis providere, sine libello et pignore bandi infra dies xv postquam de hoc fuerit requisitus, in bonis mobilibus parentum eiusdem; vel de immobilibus, si de mobilibus non repertum fuerit, ordine tamen successivo. Ut primo in bonis patris, postmodum in bonis avi, si paterna ad predicta non sufficiant; salva tamen ratione omnium creditorum parentum.

Si autem aliquis filius vel filia, vel nepos vel neptis ex filio, cuius pater vel avus paternus absens steterit vel de cetero stabit a civitate Ianue vel districtu

per x annos continuos vel ultra, causa maritandi se, seu propter defectus victualium eorundem vel alia iusta de causa, auctoritate magistratus interposita, cum et de consilio et consensu duorum ex melioribus propinquis dicti patris vel avi paterni absentis, vendidisse seu alienasse reperiatur, seu de cetero alienaverit aliquam rem immobilem ad ipsum filium vel filiam, nepotem vel neptem ex filio, vel etiam ad patrem vel avum paternum pertinentem, vel que per ipsum patrem vel avum paternum per se vel alium pro eodem, seu per ipsum filium vel filiam, nepotem vel neptem ex filio possidentur civiliter et generaliter, vel saltem civiliter, firma sit et remaneat omnis alienatio supradicta; nec postea audiatur pater vel avus paternus vel aliquis alius aliquod ius requirens vel requirere volens in dicta re vel aliqua eius parte, vel aliqua persona que etiam se emisse pretenderet rem a patre.

Salvo semper iure aliorum creditorum patris vel avi paterni, qui rem ex aliquo contractu obligatam haberent et querimoniam, sciente rei possessore, coram aliquo magistratu comunis Ianue competenti fecissent vel de cetero facerent infra annos duos, numerandos a tempore quo per filium vel filiam vel nepotem vel neptem ex filio facta fuerit vel de cetero fieret venditio seu alienatio dicte rei. Que trahuntur tantum ad venditiones preteritas quam futuras. Et predicta locum non habeant in filio vel nepote ex filio, qui intulerit patri vel avo paterno iniuriam, de qua, patre vel avo absente, stare non velit in ordinatione duorum propinquorum ex parte patris vel avi paterni; vel etiam quando pater vel avus redierit in eius patris vel avi paterni ordinatione tantummodo.

Ac etiam laudet et pronunciet magistratus quod pater vel avus paternus, de bonis filii vel filie, nepotis vel neptis ex filio, ubicumque repertis, habeat integre quamdiu vixerit alimenta, si filio vel filie, nepoti vel nepti ex filio prestiterit usumfructum.

Si qua vero pupilla vel adulta, cuius pater vel avus paternus testatus dotem seu legatum ad suum maritare in testamento reliquerit, danda seu dandum eidem per heredem patris vel avi paterni vel alium quem in testamento constituerit, a magistratu requisierit eidem alimenta prestari per heredem vel alium constitutum; ipse magistratus pupille vel adulte predictae alimenta decernat et dari faciat, secundum quod inde fuerit ei visum conveniens, pro modo facultatum, a tempore mortis patris vel avi paterni usque ad illud tempus quo ipsa pupilla vel adulta nupta fuerit et dotem sive legatum perceperit sibi ut supra relictum. Ita quod eadem alimenta in illis relictis pro dotibus non habeant computari.

Et idem etiam locum habeat in pupilla vel adulta cui pater vel avus paternus nihil in testamento reliquit.

Si autem coram magistratu controversia fuerit penes quem nutriri debeat et morari pupillus vel pupilla, adultus vel adulta, et illa seu ille propinquos ex parte patris habuerit; ipse magistratus statuatur illum vel

illam debere morari apud illos propinquos apud quos seu qui ipsius magistratus arbitrio meliori conditione eos educare voluerint seu educandi videbuntur; dummodo apud eos honeste possint et sine aliqua turpi suspitione morari. Et si matrem habuerit, eius magistratus arbitrio apud matrem vel propinquos faciat enutrirsi seu morari, prout melius videbitur statuendum. Et predicta habeant locum in muliere vidua, et quamdiu steterit in habitu viduali. Si vero mulier transierit ad secunda vota, tunc filius vel filia nutriri debeat penes propinquum agnatum usque ad tertium gradum inclusive, secundum quod decreta distinguunt.

Veruntamen si mater, avia materna vel avus maternus eisdem minoribus deberet ab intestato succedere, eo casu illum vel illam educari faciat penes avum paternum vel aviam paternam, patruum vel alios ex parte patris propinquos, et non penes aliquam personam attinentem minori ex parte matris.

Et hoc quam meliori conditione poterit.

Salvo ab omnibus supradictis quod si testator, pater vel avus paternus apud quem morari debeat, in ultima voluntate reliquerit penes illum debeat educari; nisi aliqua emergerit causa a testatore non cognita propter quam non possit penes illum honeste morari; quo casu, locum habeant supradicta.

Verum quando alimenta per aliquem magistratum comunis Ianue minoribus, ad requisitionem tutorum vel curatorum vel alio quoquo modo, cum requisitione tamen alicui debebunt decerni; teneatur idem magistratus a quo alimenta predicta decerni fuerit requisitum, requirere duos vel tres de proximioribus ipsorum minorum ex parte patris propinquos et totidem ex parte matris vel tot quot poterint inveniri. Si ut supra tot habere non posset cum quorum consilio vel maioris partis eorum, predictis minoribus, cum debuerint, alimenta decernere teneatur; nec aliter alimentorum decretum ullius sit momenti.

Si quis autem maritus ex quo Ianuam non venerit steterit ultra annos tres, et uxor eius cum propinquis ipsius mulieris et mariti, aut, si propinquos non habuerit, uxor vel maritus eiusdem, cum duobus vel tribus ex melioribus vicinis suis qui melius debeant scire necessitatem ipsius mulieris, coram domino Potestate Ianue vel eius iudicibus, vel, extra Ianuam, coram magistratibus locorum processerit, dicens quod unde sustentari possit non habeat; et illud idem ipse magistratus, ad arbitrium eiusdem, cognoverit; de bonis dicti mariti et mulieris eiusdem, secundum quod eidem videbitur, vendi faciat vel alienari tantum ut ipsa vel familia sui mariti victum et vestitum valeat habere pro modo facultatum mariti. Et dicta bona laudet contra ipsum. Et si non reperirentur in civitate Ianue vel districtu bona dicti mariti de quibus seu ex quibus fieri possit solutio dictorum alimentorum, statim teneatur et debeat magistratus predictus per suas litteras scribere et mandare magistratibus Ianuensibus seu per comune Ianue in diversis mundi partibus constitutis, quod dictum, si in territorio sive in iurisdictione

ipsius seu posse erit vel venerit, compellat per detentionem pignorum, captionem et aliis remediis opportunis, ad satisfaciendum de ipsis alimentis, secundum quantitatem quam dictus magistratus in suis litteris declaraverit; qui officiales et magistratus Ianuenses in diversis mundi partibus constituti statim teneantur dictas litteras executioni mandare, sub pena sindicamenti. Si vero extra Ianuam steterit per sex annos, suam relinquendo uxorem, et ad certum terminum in litteris magistratus constitutum, idem quum posset, Ianuam redire noluerit; si de his coram magistratu iam dicto lamentatio facta fuerit, simplum patrimonii et antefactus in bonis eiusdem mariti uxori laudare teneatur, et faciat estimari et inde plenam possessionem tradi eidem uxori; que bona sicut supra collata sibi licenter patris consilio vel, si patrem non habuerit, dictorum propinquorum consilio, aut, si propinquos non habuerit, duorum vel trium meliorum vicinorum eiusdem, possit vendere seu alienare pro victu et vestitu suo et collectis solvendis et ceteris que necessaria fuerint sibi; mulier tamen quevis adultera non possit uti beneficio presentis capituli. Quum vero aliqua mulier coram aliquo magistratu petendo solutionem dotis sue et antefacti in bonis quondam mariti premortui, vel eius qui in se dotes suas et rationes susceperit, lamentationem obtulerit; et filii aut heredes mariti vel ille qui dotes recepisset vel heredes eius contradicere se velle proponant et in iudicio stare; ille magistratus, pendente causa, mulieri de bonis mariti vel illius qui dotes recepisset de

voluntate mulieris ac de bonis ipsius cui restitute essent, victum et vestitum pro se et familia, secundum facultatem mariti vel eius a quo dictas dotes vel antefactum diceret se recipere debere, in eius arbitrio dari faciat seu provideri; dummodo mulier ipsa prestat idoneam cautionem de restituendo quod sibi datum fuerit occasione predictorum alimentorum, si sententia lata fuerit contra eam.

*Ne habeant pro minoribus
alimenta qui ea non percipiant intra annum.*

Si quis aliquos pupillos susceperit vel in domo sue habitationis vel propria quocumque modo receperit, tenuerit, habuerit, vel alimentaverit ratione tutelle vel cure vel administratione vel etiam aliquius parentelle propinquorum, coniunctionis vel affectionis; nec perinde fecerit sibi taxari vel constitui seu decerni per magistratum, infra annum unum a die qua dictos pupillos ceperit, tenuerit, habuerit vel alimentaverit numerandum; non possit deinde pro dictis pupillis vel alimentatione eorum quicquam petere vel habere, seu, occasione alimentorum, ipsos pupillos seu aliquem eorum molestare, gravare vel facere molestari et gravari aliququaliter.

Si autem post annum constitui, taxari vel decerni per magistratum alimenta sibi fecerit pro dictis pupillis, a decreto et constitutione dictorum alimentorum antea tantum, a dictis pupillis et in ipsorum bonis petere et habere sibi liceat alimenta.

Supplemento IV.

STATUTORUM CRIMINALIUM

De accusationibus et denunciationibus et qui accusare vel denunciare poterunt.

Si aliqua persona accusaverit seu denunciaverit aliquam aliam personam seu personas de aliquo crimine, maleficio seu delicto, pro quo maior pena relegationis veniat imponenda, ita quod tradi non debeat, seu committi persona accusata vel denunciata fideiussorie cautioni; et propterea persona accusata vel denunciata personaliter detempta fuerit; teneatur accusans, seu denuntians, idonee satisfacere in actis cause domini iudicis maleficiorum, de solvendo persone accusate seu denuntiate soldos x ianuinarum, et ab inde supra, usque in libras decem ianuinarum, arbitrio domini Potestatis, vel iudicis maleficiorum, secundum qualitatem delicti, accusationis vel denuntiationis et personarum, scilicet pro singula die qua persona accusata vel denunciata detempta fuerit; et ultra expensas per personam accusatam seu denuntiatam factas in causa seu questione accusationis seu denuntiationis, taxandas per ipsum indicem maleficiorum si accusans vel denunciatus non probaverit, seu si super accusatione vel denuntiatione vel processu probatum non fuerit illud propter quod persona accusata, seu denunciata, condemnata fuerit, vel questionibus seu tormentis posita. In quibus soldis decem et pluri, usque in libris decem et aliis expensis petendis et habendis, non currat aliquis terminus dicte persone accusate vel denuntiate: ad predictam autem cautionem, vel promissionem, minime teneatur qui ex suo officio denunciare teneretur. Quos soldos decem, usque in libris decem in die et expensas, ad partis instanciam, dominus Potestas et eius iudex maleficiorum teneantur, infra dies octo a die relaxationis persone accusate vel denuntiate, facere solvi in pecunia numerata persone accusate vel denuntiate, exceptione aliqua non obstante, et absque aliqua commissione, collatione seu consultatione, capitulo aliquo non obstante Nec possit dominus Potestas seu eius iudex ad maleficia depu-

tatus aliquam accusationem seu denuntiationem in qua, ut supra, debeat satisfacere, admittere seu recipere, nisi prius dicta satisfactio prestita fuerit ut supra, nec recepta valeat quoquo modo. Possit etiam dominus Potestas et iudex ad maleficia deputatus, quamlibet personam accusantem vel denuntiantem et non probantem ut supra dictum est, ultra quantitates predictas punire et condemnare, [si] ei videbitur quod accusatio seu denuntiatio calumniose vel malitiose facta fuerit, secundum qualitatem personarum et facti, a libris decem usque in trecentis, arbitrio dicti domini Potestatis: que pena, seu condemnatio applicetur communi Ianue. Et si dominus Potestas, seu iudex maleficiorum, accusationem seu denuntiationem aliquam receperint contra, seu preter formam supradictam, ipso iure incurrant et incurrisse intelligantur, pro quolibet et qualibet vice, in pena librarum centum ianuinarum. Non tamen possit admitti ad accusationem vel denuntiationem adulterii, incestus, raptus virginis, vel mulieris, seu stupri quod commissum dicatur cum aliqua muliere, vel monacha, [vel] persona aliqua que suorum vel suam iniuriam non prosequatur: nec super hiis, vel eorum aliquo inquisitione fieri possit, nisi ad denuntiationem vel notificationem palam factam, vel privatam, per aliquam personam ex illis que suam vel suorum iniuriam prosequatur.

Infra [que] tempora liceat accusare.

Si quis verba iniuriosa contra quamcumque personam protulerit, percutionem, ictum vel vulnus intulerit, possit, qui verba contra se parlata audierit, accusare vel denunciare dicentem seu proferentem illa, a die verborum dictorum usque ad dies decem proxime subsequentes. Ille vero qui percutionem, ictum, vel vulnus suscepit, accusare vel denunciare possit et debeat inferentem infra unum mensem, a die qua illa suscepit numerandum. Elapsis autem terminis prefixis, nemini liceat ulterius accusare vel denunciare: nec possit per viam accusationis, denuntiationis vel inquisitionis, in predictis ultra procedi.

Et idem terminus intelligatur prefixus, et ut supra observetur, in delictis similibus predictis que nominatim specificata non essent, ex quibus pena corporalis non deberet imponi: ita tamen quod dictus terminus non habeat locum in delictis secretis, seu in illis delictis in quibus quilibet de populo posset accusare, sed in predictis intelligatur prefixus terminus unius anni. Et predicta locum habeant quando predicta forent perpetrata in Ianua, vel in districtu, vel in illis locis in quibus sint magistratus communis Ianue, habentes iurisdictionem super commissis. Si vero predicta committerentur alibi, terminus supradictus intelligatur incipere et incipiat a die qua iniuriatus vel percussus venerit in loco in quo iniuriam, vel percussiones valeat accusare. In illis autem criminibus et delictis in quibus, secundum formam capitulorum communis Ianue, vel iuris comunis, pena corporalis inferenda veniret, possit accusatio, denuntiatio et inquisitio fieri et recipi, et illis procedi semper et quandocumque, prout a iure comuni est latius ordinatum.

De dando terminum reis accusatis.

Si dominus Potestas, vel aliquis ex iudicibus suis, vel quivis alius magistratus inde iurisdictionem habens, procedere voluerit contra aliquam personam occasione alicuius criminis, sive super aliqua questione criminali; sive processus ille fiat per modum accusationis, sive denuntiationis, sive inquisitionis; teneantur magistratus et iudices, sive ille, videlicet, coram qui questio ventilabitur sive ventilari debet, dare terminum illi contra quem procedit seu procedere voluerit, ad minus dierum quindecim ad deffensionem super eo de quo inculpabitur; et plus, si videbitur ipsi magistratui vel iudici coram quo questio erit ipsa, secundum qualitatem negotii; dum tamen non fit talis et tantus terminus quin omnes questiones expediantur infra tempora statuta per capitula communis Ianue. Qui terminus quindecim dierum, seu maior si magistratui videbitur, intelligatur etiam statutus accusatori; et elapso dicto termino, postquam persona contra quam proceditur habuerit ad exemplum processum, vel per eam steterit quo minus habuerit, teneatur etiam assignare parti contra quam proceditur terminum trium dierum, ad allegandum; infra quem terminum teneatur allegationes illius contra quem procederet audire. Et quia pars defensionis est posse procuratorem constituere et advocatum seu advocatos assumere, statuimus quod, ad requisitionem cuiuslibet requirentis, magistratus teneatur in publico producere reum contra quem proceditur, et ipsum interrogare et interrogatum dimittere requirenti, si vult procuratorem constituere vel advocatos habere; et si habet deffensionem, et quam, detemptum (*sic*) pacifice respondere et procuratorem constituere cum ea potestate quam sibi voluerit. Salvo si procederetur contra seditiosos, vel famosos vel publicos latrones: quo casu possit dominus Potestas, vel eius iudex maleficiorum vel alius magistratus, ut supra, supradictos terminos suo arbitrio minorari, si dicti

seditiosi vel latrones propria voce confessi fuerint se culpabiles, vel etiam presumptuosos, et inditia manifesta fuerint contra dictos seditiosos vel latrones de delicto. Et salvo quod cuicumque confitenti in iudicio aliquod delictum, possit statui terminus minor, ad arbitrium domini Potestatis, iudicis maleficiorum vel cuiuslibet alterius magistratus. Et aliter et in aliis casibus servetur [in] omnia tenor presentis capituli. Et si dominus Potestas, vel eius iudices, vel alii magistratus predicta omnia non observaverint, possint et debeant sindicari in libris centum ianuinarum pro quolibet et qualibet vice qua contrafactum fuerit.

De accusatis vel denunciatis ex adulterio, incestu vel stupro.

Possit quilibet persona, que suam vel suorum iniuriam prosequatur et non aliam ordinationem, tamen in scripto accusare, vel denunciare de adulterio, seu stupro quod commissum dicatur cum aliqua muliere, vel monacha, vel de incestu; et super tali accusatione, vel denunciatione requisitio fieri, et per viam inquisitionis procedi possit; et in eis ex eorum quolibet procedatur et procedi possit secundum formam capitulorum Ianue; et ubi capitula desunt, secundum ius comune. Si quis autem accusatus fuerit quod ad domum habitationis alicuius mulieris maritate, seu viri, causa committendi adulterium, accesserit, licet adulterium non commisit (*sic*), procedatur et procedi possit contra eum, prout procederetur et procedi posset de adulterio quod commissum diceretur, dumtamen personaliter non puniatur. Adeo quam mulier, que non fuerit inventa culpabilis, absolvatur, et, non obstante supra vel infrascripta, culpabilis condemnatur et puniatur. Et si aliquis mulierem aliquam maritatem carnaliter cognoverit alibi quam in domo quam habitaverit cum familia mariti ipsa mulier, seu alibi quam in domo mariti aliter quam per vim, procedatur contra ipsum, quantum ad cognitionem delicti, secundum ordinem iuris: puniri autem propterea non possit personaliter, seu aliter arbitrio magistratus. Et presens paraphum obtineat etiam in eo qui cognoverit ubicumque, non per vim, mulierem que probaretur esse venalem; ipsa tamen adultera nihilominus ultimo supplitio puniatur. Et in casibus supradictis, ubi de adulterio agetur, procedatur contra feminam eo modo quo proceditur contra masculum: ut si ad mortem masculus damnabitur, et mulier ad mortem damnetur; et hoc si uterque in fortiam communis pervenerit; puniatur ad mortem, licet alter in communis fortiam non venisset, vel esset talis persona que per magistratum secularem non posset condemnari vel personaliter puniri. Semper tamen quando maritus alicuius mulieris cum qua adulterium diceretur commissum, esset in Ianua vel districtu, ipse maritus ad accusationem adulteri admittatur. Et non admittatur alia persona ad accusandum [vel] denunciandum de adulterio; quando autem maritus esset extra Ianuam et districtum, admittatur ad accusandum et denunciandum quilibet persona que suam vel suorum iniuriam prosequatur, ut superius est

dictum. Et in casu quo maritus vel alius accusaverit vel denunciaverit uxorem de adulterio, et vellet ipse maritus ante sententiam deffinitivam inde ferendam desistere ab accusatione vel denuntiatione per ipsum maritum vel alium facta et processu, hec facere possit. Et teneatur dicto casu dominus Potestas et quilibet magistratus communis Ianue ipsam restituere et relaxare dicto viro suo: nec possit ea occasione, pro dicto adulterio de quo relaxaretur, ulterius accusari vel aliter procedi contra eam; etsi in casum predictum dicto beneficio gaudeat adulter.

Quante quantitatis securitas posset peti.

Non possit dominus Potestas civitatis Ianue, vel aliquis communis Ianue magistratus, petere cautionem ab aliquo, occasione alicuius criminis de quo inculparetur, nisi solum usque ad duplum eius quantitatis qua ipsum condemnare posset; sub libris quinquaginta ianuinarum pro qualibet vice qua ipse dominus Potestas, vel alius magistratus contrafecerit. Et non habeant locum predicta, quando peteretur securitas de non offendendo, eo casu quo prestari deberet de iure; quo casu possit magistratus dictam cautionem exigere usque ad quantamlibet quantitatem ei videbitur, considerata conditione personarum et qualitate facti. Nec possit dominus Potestas, vel aliquis alius magistratus, personaliter detinere seu detineri facere aliquem qui veniret pecunialiter condemnandus, si prestiterit vel prestare voluerit idoneam cautionem secundum formam presentis capituli, sub pena predicta: quam cautionem si non prestiterit, vel prestare non poterit, teneatur et debeat dominus Potestas Ianue illum incarcerare, et incarceratum retinere usque quo dictam cautionem prestiterit, vel finitus fuerit processus: et si fuerit condemnatus, illum transmittere teneatur incontinenti ad malapagam, custodiendum donec satisfecerit condemnationi inde secute; nisi, facta dicta condemnatione, satisdederit idonee de solvendo ipsam infra unum mensem. Nec possit aliquis detemptus occasione alicuius criminis, pro aliquo debito detineri, vel saxiri, quousque detemptus proinde fuerit relaxatus. Et si dominus Potestas contrafecerit, sindicetur a libris decem usque in quinquaginta ianuinarum, arbitrio sindicorum.

Ne iuri abolitionis possit renunciari.

Statuimus et ordinamus quod accusatus non possit renuntiare iuri abolitionis; qui possit semper remittere et abolitionem petere, quemadmodum si non renuntiasset.

Ne quis ponatur ad martirium nisi ut infra.

Non possit aliquis magistratus civitatis vel communis Ianue aliquam personam ad martirium seu tormentum ponere aliqua occasione, nisi ratione seu occasione aliqua ex maleficiis infra scriptis. Si super eo vel de eo habeat ipse magistratus presumptiones et inditia manifesta, vel sufficientia, contra personam

ipsam quam velit subicere questionibus, seu tormentis, vel nisi persona inculcata de furto seu latrocinio foret ad hoc publice diffamata, vel nisi ex forma alicuius statuti aliter disponatur; et quilibet magistratus contrafatiens sindicetur in libris quingentis ianuinarum pro quolibet et qualibet vice. Maleficia vero quorum occasione possit persona ad tormentum seu martirium poni, ut supra dictum est, sunt hec: homicidium, ictus mortalis vel vulnus mortale illactus vel illactum in hominem vel feminam, rapina, cursalia, invasio vel violentia cum armis facta in quo seu qua vulnus vel percussio in hominem vel feminam intervenerit, furtum, latrocinium, falsum testimonium, falsum instrumentum, falsa scriptura publica, falsitas safrani, false monete et cuiuscumque alterius falsitatis pro qua de iure pena mortis deberet imponi vel inembri incisione, adulterium, raptus virginis vel alterius mulieris, stuprum commissum cum aliqua monacha alicuius monasterii Ianue vel districtus, vel cum aliqua muliere per vim, predition, incendium, rixa, seu conspiratio facta contra magnificum dominum Ducem, eiusque successores et dominum Potestatem, seu Rectorem, vel commune Ianue, delictum sodomite, incestus, nefarius coitus. Salvo quod si aliquis inculparetur de aliqua vel pro aliqua muliere maritata vel non maritata, que probaretur fuisse venalis mulier, non possit ille ad tormentum, seu martirium poni ea occasione, nec persona condemnari: et intelligatur venalis mulier, de qua tres testes idonei ad minus deponant quam eam carnaliter cognoverint per publica, constante matrimonio, si fuerit maritata, vel quandocumque si [non] fuerit maritata, vel aliter predicta probentur per tres testes idoneos. Et quia difficilis esset venalitatis probatio, nisi per illos qui cum ipsis talibus mulieribus se commiscuissent vel cum ipsis in societate fuissent, statuimus et ordinamus quod quilibet persona, sive masculus sive femina, que super hoc producta fuerit in testem, seu testificata fuerit, pro eo vel ex eo quo testificata fuisset, vel dixisset, se cum dicta tali muliere que dicatur venalis meretrix commiscuisse, vel eam carnaliter cognovisse seu commiscentem cum ea assotiasse, vel vidisse, seu talia tractasse; propter talem testificationem, vel propter tale dictum, seu testimonium, seu assotiationem, vel tale commissum, non possit puniri in aliquo, vel modo aliquo aggravari, nec contra eam in aliquo procedi, nec etiam contra aliquam personam de qua in dicto seu testimonio suo dixisset, seu testificata fuisset. Possit tamen quilibet servus, masculus vel femina, predictis vel aliquo predictorum non obstantibus, ad tormentum seu martirium poni, si dominus vel domina, vel eius pater seu mater, vel eius filius seu filia, qui vel que fuerit bone fame, iuramento corporaliter prestito, dixerit seu monstraverit domino vel domine, patri vel matri, vel filio seu filie, poculum aborticionis, amatorium venenum seu tosicum, vel aliquod illud commestibile vel potatorium dederit vel dari fecerit, vel in cibis sive potibus, lectis vel aliqua parte domus vel persone seu vestibus posuerit seu poni fecerit,

vel aliquid aliud ex quo credatur quod dominus vel domina, pater vel mater, filius vel filia amisserint seu amittant sensum, mentem, seu memoriam, vel deviant amoribus, seu vita consueta. Et intelligatur, quantum ad predicta, etiam infrascripta, dominus seu domina, ille vel illa qui vel que tenuerit tamquam sclavum seu sclavam illum vel illam de quo de predictis vel aliquo predictorum sub iuramento dixerit quod credat sic commisisse. Et etiam possint dicti magistratus procedere, predictis vel aliquo predictorum non obstantibus, contra quancunque personam que conscia vel particeps diceretur in dicto crimine, ad martirium et alia prout supra videretur. Et eodem modo procedere possit contra omnes personas que magistre vel operatrices dicerentur in artibus seu maleficiis supra proximis vel eorum aliqua, vel docere in eis vel earum aliqua, in faciendo, dicendo, ministrando, vel alias participando: contra quas habeat dominus Potestas et quilibet magistratus Ianue plenum arbitrium procedendi, condemnandi, prout supra videbitur. Non possit tamen aliqua persona poni ad martirium seu tormentum, nisi in presentia notarii unius de collegio ex notariis Curie malefitorum in civitate Ianua, vel unius ex notariis collegii Curie ipsius magistratus extra Ianuam; nec possit quis tormentis recipi nisi novis indiciis et manifestis vel sufficienter supervenientibus. Qui notarius libere debeat et teneatur, sub debito iuramenti, scribere bene et legaliter dicta et confessiones, prout facta fuerint, scribendo locum, tempus et modum confessionum et negationum, et si in tormento positus vel de eo depositus, dixerit vel confessus fuerit, et per quantum intervallum. Et si dominus Potestas vel eius iudex, vel alius magistratus Ianue contrafecerit, ipso facto incurrant et incurrisse intelligantur, pro quolibet et qualibet vice, in libris quingentis ianuinarum, et nihilominus talis confessio et processus aliter vel sine predicto notario factus non valeat; ac etiam teneatur quilibet ex notariis Curie malefitorum, quam primum senserint in predictis contrafactum fuisse, vinculo iuramenti et pena librarum viginti quinque ianuinarum, quam ipso facto incurrat vel incurrant et incurrere intelligantur, denunciare dominum Potestatem vel iudicem vel magistratum contrafacientem dominis Sindicatoribus qui pro tempore fuerint: qui Syndicatores teneantur, vinculo iuramenti et pena librarum centum ianuinarum, implicandarum operi portus et moduli, a dicto contrafaciente exigere dictam penam post denuntiationem factam infra mensem, non obstante quod adhuc dicti contrafacientis officium duraret.

De insultibus et verbis iniuriis contra magistratum et medicorum relationibus et expensis.

Si aliqua persona, cuiuscunque conditionis existat, civis vel extranea, in Ianua vel districtu, aliquem vel aliquos insultaverit, percusserit vel vulneraverit, vel aliam gravem offensionem fecerit, nisi forte in defensionem suam fecerit, puniatur secundum quod inferius dicitur.

Videlicet, si insultum fecerit in aliquam personam in Ianua vel districtu, et in ipso insultu factum fuerit vulnus vel ictus, de quo persona vulnerata sit in articulo mortis: detineatur personaliter ille qui hoc fecerit, quousque pro certo scietur et vere utrum persona vulnerata liberari possit ab illo vulnere, ita quod non sit per illud vulnus in articulo mortis, relatione trium medicorum de quibus infra dicitur, ab eis prius prestito iuramento de dicta relatione bene et fideliter facienda.

Et tunc si talis vulneratus liberabitur, puniatur vulnerans a libris viginti quinque usque in ducentis ianuinarum, et in maiori quantitate, considerata conditione personarum et qualitate criminis, dummodo non excedat quantitatem librarum trecentarum ianuinarum.

Nec possit ille qui taliter vulneraverit relaxari, nisi magistratui prestiterit securitatem de solvendo condemnationem que fiet in ipsius occasione dicti criminis.

Et si forte vulnus vel percussio non fuerit mortalis, condemnatur a libris decem usque in ducentis, arbitrio magistratus, secundum qualitatem criminis et conditionem personarum. Si vero concordessent, vel de ipso delicto facta fuerit concordia inter offensum et offensorem, dicta condemnatio fiat usque in libris triginta et in minori quantitate, si magistratui videbitur, secundum conditionem personarum et criminis qualitatem: et hoc intelligatur et locum habeat, quando vulnus non fuerit mortale.

Salvo et sane intellecto, non obstante supradictis, quod si aliqua persona vulnerata vel offensa perdidit oculum, vel nasum, vel manum, vel brachium, vel pedem, vel tibiam, vel in aliquo dictorum membrorum ita sit debilitatus quod ex eo se adiuvere non possit, tunc debeat condemnari qui predicta commiserit a libris centum usque in quingentas, secundum qualitatem criminis et conditionem personarum: cuius condemnationis dimidia sit, sive diminutio aliqua, persone iniuriate et alia sit communis.

Si autem aliquis percusserit aliquem cum sanguinis effusione, tunc condemnatur ut in presenti capitulo continetur. Si vero non solverit condemnationem in eo propterea factam infra mensem a die facte condemnationis, tunc puniatur corporaliter arbitrio magistratus. Si vero ex dicta percussione fuerit membrum debilitatum, deperditum vel incisum, ut [sic] ad amissionem similis membri quod debilitaverit, si non solverit condemnationem pro inde factam infra dictum tempus, nisi ex qualitate personarum et ex circumstantiis dicti magistratui major seu minor pena videretur imponenda, dumtamen ad minus perdat aliquod membrum in casu videlicet quod non solvitur ut supra. Et predicta locum non habeant in servis vulneratis seu debilitatis a dominis suis, sive aliis, sive filiis dominorum suorum vel aliorum, pro quibus observetur prout disponitur in capitulo posito sub rubrica « de compescendis excessibus sclavorum et sclavarum » et presens capitulum preconetur saltem semel in anno per civitatem Ianue et districtum.

Si tamen dictum malefictum commissum fuerit in aliquem officialem vel nuncium alicuius officialis vel magistratus exequentem officium, vel in pertinentiis palatii, seu ecclesie beati Laurentii, vel platea, vel in circuitu banchorum camporum seu nummulariorum, tunc maiorem vindictam in talem offensorem arbitrio suo faciat magistratus, qualitate criminis et conditione personarum considerata.

Quoniam vero olim pro capitula dispositum erat illos qui alios vulneraverant letaliter aliter relaxari non posse quod in relatione duorum medicorum cirugie vero pro certo scietur quod persona vulnerata possit ex illo vulnere liberari, ita quod per illud in articulo non sit mortis; que dispositio, licet fuerit laudabilis, expertum tamen est quod talium relationibus medicorum vulnerantes a carceribus relaxantur, vulnerati postea moriuntur; quo fit ut delicta quandoque remaneant impunita, magistratuum fama notetur ac, si ipsi medici et curiales loquantur, de ignorantia arguantur; volentes ergo ex crescentibus maliciis adhibere cautelas, statuimus quod singulis annis dominus Dux et eius Consilium teneatur et debeat eligere unum medicum fisicum et unum medicum cirugie, cum quibus adiungantur medicus ille cirugie, vel unus ex illis qui vulnerato medebitur; ita quod sint tres medici de collegio medicorum civitatis Ianue, inter quos sint saltem duo qui non medantur infirmo; cum relationi quorum trium vel duorum ex eis stetur et stari ac credi debeat, si, iuramento per eos prius corporaliter prestito, dixerint, iuraverint et attestati fuerint se saltem tribus vicibus diversis diebus vulneratum visitasse et personam vulneratam vere et pro certo non esse in mortis articulo propter illud vulnus nec causa illius vulneris. Quibus iuratis et attestationibus factis, possit et debeat persona que vulneraverit et detempta fuerit a carceribus relaxari, et non ante nec aliter, et idem quoad iuramentum et numerum medicorum observetur in Riperiis et districtu, licet medici ut supra non sint electi et non sint de collegio.

Item habeant dicti medici in civitate Ianue pro eorum salario et laboribus, occasione cuiuslibet de quo testificati fuerint, qualitercumque testificentur, florenum unum pro quolibet medico et quolibet vulnerato et non ultra: in Riperiis vero et districtu possint habere tantum ultra quantum videbitur magistratui, occasione itineris et laboris que ultra attestationem eorum substituerint.

Et ne afflictio addatur afflicto sed ut in sagittantem discat refferire sagitta, statuimus et ordinamus quod quicumque alium vulneraverit teneatur solvere expensas dictorum medicorum, iornatas sive omissionem operarum, ac etiam omnes et singulas illas expensas quas infirmus fecerit et facere debuerit occasione dicti vulneris seu vulnerum: que expense, iornate seu operum omissiones, taxentur et taxari debeant per dominum iudicem malefictorum vel alios magistratus qui super huiusmodi delictis fuerint constituti: prout taxaverint, exequantur, observentur et fiat, conditione aliqua non obstante.

Si autem insultus factus fuerit cum armis, in quo non intervenerit ictus vel vulnus, tunc possit magistratus condemnare illum qui ipsum fecerit a libris decem usque in centum, considerata conditione personarum et criminis commissi: et minus, si magistratui videbitur. Si autem insultus factus fuerit sine armis et sine ictu vel vulnere, in quo tamen verba iniuriosa interveniant, condemnetur ille qui predicta commiserit a soldis viginti usque in libris decem Ianue. Si vero ictus vel vulnus sine sanguinis effusione intervenerit, condemnetur in libris quinque usque in centum, considerata conditione personarum et qualitate criminis et loco. Si vero fuerint concordēs, non possint condemnari ultra libras decem ianuinarum.

Salvo, non obstantibus supradictis, quod si aliquę persone infames, viles, pauperrime vel abiecte ad verba iniuriosa invicem pervenirent, seu alapis aut pugnis invicem sibi ictus aut percussiones inferrent, seu se traherent aut acciperent pro capillis, etiam si ea occasione ex ore vel naribus sanguinis exiret, ut solet leviter evenire, sit in arbitrio magistratus ipsas tales personas punire secundum formam presentis capituli, si sibi videbitur, vel, ipsa forma postposita, easdem sic abiectas et viles personas omnes, ordine iudicii pretermisso, sine aliqua condemnatione fienda summarie, per civitatem facere fustigari vel poni facere ad berlinas vel ad catenam, vel alia qualibet pena eas afficere leviores, prout, conditione personarum et qualitate criminis prefata, magistratui melius videbitur faciendi. Si autem inter aliquas personas altercatio verborum intervenerit, in quibus non interveniat vulnus vel percussio aliqua vel evaginatio vel proiectio armorum; si fuerint concordēs infra dies viginti, non possit magistratus aliquem ipsorum propterea condemnare; nisi vero infra dictum tempus concordēs fuerint, tunc possit et debeat condemnari ille quicumque verba iniuriosa protulerit a soldis viginti usque in libris viginti quinque ianuinarum, secundum conditionem et qualitatem verborum, personarum et infamie obiecte vel dictis, et secundum quod plures personas et magis honestas viderentur. Et predicta teneatur magistratus observare; alioquin possit et debeat sindicari, qualibet vice qua contrafecerit, in libris centum ianuinarum. Et si quis malandrinus vel homo male fame insultum fecerit in aliquam personam, et in dicto insulto vulnus fecerit ex quo sanguis exierit, vel alia delicta seu facinora commiserit: teneatur magistratus contra ipsum talem malandrinum seu hominem male fame procedere omni via et modo quibus sibi videbitur; non obstante aliquo capitulo et specialiter illo quod est sub rubrica « Quod aliqua persona ad tormentum seu martirium non ponatur, nisi prout in presenti capitulo continetur » nec aliquo alio etiam si contineretur in eo, aliquo capitulo non obstante, et veritate reperta, ipsum punire et condemnare in persona tam in amissione membrorum, quam etiam ad mortem vel in pecunia, secundum quod sibi videbitur. Et in hiis habeant magistratus liberum arbitrium

puniendi et condemnandi, non obstante aliquo capitulo generali vel spetiali edito vel edendo clausula seu parapho alicuius capituli seu statuti predictis vel predictorum alicui obviare apparenti, quacumque verborum ligatione ligato. Et intelligatur homo malandrinus vel male fame, de quo scilicet dictum est supra, ille de quo probatum fuerit saltem per publicam famam quod sit malandrinus vel persona male fame: que probatio male fame fiat et probetur saltem per quinque testes idoneos, bone conditionis et fame: qui, dictum suum testificando, deponant etiam de delictis olim per eum commissis. Quicumque vero minatus fuerit alicui iudici vel magistratui seu officiali communis Ianue, vel eidem verba iniuriosa dixerit in offitio vel occasione sui offitii exercendi, incidat in penam librarum decem usque in quinquaginta ianuinarum in pecunia numerata, pro qualibet vice; et pro iniuria sibi facta cum percussione sine sanguinis effusione et sine armis, in libras ducentas; et cum sanguinis effusione, vel calcitura vel calcis, in libras quadrigentas ianuinarum: pro iniuria vero facta cum percussione armorum sine sanguinis effusione vel calcitura vel calcis, in libris trecentis Ianue: cum sanguinis vero effusione vel calcitura vel calcis, in libris quingentas ianuinarum: ubicumque vero eum percusserit, ex quo in aliquo membro debilitatus fuerit vel in fatie cicatrix ex inde remaneat, condemnetur in libris mille ianuinarum in pecunia numerata; quarum condemnationum in presenti parapho specificatarum medietas sit accusatori vel notificatori, dummodo sit alia persona quam ex iniuriatis predictis, et teneatur secretus. Si quis autem ex iniuriantibus alicui magistratui condemnatus ut supra, forsitan fuerit non solvendo, tunc in carceribus includatur; de quibus nec per omnia officialium misericordia nec per aliam viam nunquam possit exire, nisi primo solverit condemnationes de se factas ut supra; ut tedii solvant angustias quod non potuit compensare pecuniis. Et quia in dubium fuit aliquando in preteritum revocatum utrum, scilicet, illi idem magistratus quibus iniurie predictae fuerint perpetratae possint cognoscere, procedere et terminare processus contra personas predictas; statuimus et ordinamus quod omnes et singuli magistratus et officiales possint et valeant procedere contra quascumque personas que ipsis officialibus iniuriate fuissent in aliquo capite presentis capituli, usque ad diffinitivam sententiam: quam talis magistratus ferre non possit. Sed si quidem ipse magistratus exercuerit offitium in civitate Ianue, tunc dominus Potestas civitatis Ianue. Si vero exercuerit in Riperiis et districtu, tunc Vicarii pro communi Ianue constituti: sub quibus vel aliquo eorum dictus magistratus fuerit, seu Potestates vel officiales constituti, procedant et procedere possint et debeant ad proferendam diffinitivam sententiam in predictis contra predictos, secundum processum ut supra factum.

Si vero eidem domino Potestati vel ipsis Vicariis vel aliis magistratibus communis Ianue extra Ianuam et Riparias, vel ultra iugum eorum officia exercen-

tibus, aliquis iniuriatus fuerit vel contra fecerit in predictis vel aliquod predictorum, tunc ipse idem dominus Potestas et Vicarii et alii magistratus extra Ianuam et Riparias et ultra Iugum eorum officia exercentes in predictis procedant, examinent, cognoscant, diffiniant et sententient, prout ei vel eis melius videbitur et placuerit, secundum formam presentis capituli.

Ut qui iniuriatus fuerit Ianuensi conveniri et detineri possit in Ianua.

Si quis Ianuensis invenerit in civitate Ianue vel districtu aliquem extraneum vel forensem non affidatum per magnificum dominum Ducem et Consiliarium eius, qui scilicet extraneus vel forensis eidem Ianuensi vel fratri seu filio eius iniuriam fecerit in personam, vel ipsum seu eorum aliquem aliquibus rebus spoliavit, teneatur et debeat dominus Potestas civitatis Ianue, et quilibet alius magistratus communis Ianue qui fuerit requisitus, ipsum extraneum seu forensem, ad ipsius Ianuensis instantiam, detinere et facere personaliter detineri, vel etiam saxiri et facere personaliter detineri in casu quo fuisset aliter detemptus. Et nihilominus possit licenter persona Ianuensis offensa, seu frater vel filius, ipsum extraneum sua propria auctoritate detinere; dum tamen quam citius poterit ipsum ducat in virtutem magistratus; cui si constiterit illum forensem fecisse aliquid de predictis, tunc, si iniuria fuerit personalis, ipsum puniat secundum persone et iniurie qualitatem, non obstante quod ipsum delictum extra Ianuam fuerit perpetratum. Si autem fuerit in rebus, ipsum non dimittat quousque satisfactum fuerit damnum passum. Si quis autem ipsum malefactorem vel iniuriantem eidem civi Ianue auferret, ipsum puniat magistratus in persona vel in pecunia, secundum personarum et criminis qualitatem. Et si quis ipsum malefactorem seu iniuriantem coram domino Potestate seu coram quolibet alio magistratu associaverit vel adjuverit contra aliquem civem Ianue passum iniuriam vel derobatum, auferat magistratus tali associatori seu adiutori libras viginti quinque ianuinarum qualibet vice, exceptis iudicibus qui ipsum de licentia magistratus adiuverant vel associarent. Et si predicta non observaverit magistratus, ipso facto incurrat et incurrisse intelligatur in penam librarum centum ianuinarum pro qualibet vice. Et hoc capitulum singulis tribus mensibus, quando consilium faciet, dominus Potestas legi faciat in Consilio.

De Ianuense homicidium committente extra Ianuam et districtum.

Si contingerit homicidium fieri per aliquem Ianuensem sive districtualem, extra Ianuam et districtum et loca communi Ianue subposita, in persona que non sit Ianuensis sed extranea; statuimus et firmamus quod contra talem delinquentem non possit procedi per aliquem magistratum communis Ianue per viam inquisitionis nec per viam accusationis, nec

aliquo quovis modo, nisi ad instantiam seu denuntiationem persone que suam vel suorum iniuriam prosequatur.

De condemnando vicinia vel contracta.

Statuimus quod, si aliquod vulnus cum sanguinis effusione vel homicidium fiat in aliqua contracta seu vicinia civitatis Ianue, videlicet a porta Sancti Thome usque ad portam Sancti Stephani, a campana diei que pulsatur in aurora diei usque ad ultimum sonum campane nocturne, et ille seu illi qui dictum malum commisissent non capientur et reddentur in forciam Potestatis vel alicuius ex iudicibus; sic condemnentur habitantes in contracta sive vicinia et prope locum commissi delicti per seu infra servas sive brachia quinquaginta trium palmorum pro quolibet brachio, a soldis quinque usque in libris quinque Ianue pro quolibet habitante infra dictos confines; qui tamen sint mares et etatis ab annis decem septem supra usque in septuaginta; ita tamen quod absentes vel infirmi, vel qui probarentur dedisse auxilium vel favorem in rixa vel malefitio, prohibendo seu in malefactoribus capiendis et prosequendis, nihil solvant: et predicta etiam locum habeant in quolibet alio malefitio ex quo rumor vel clamor insurgeret in contracta. Et teneantur omnes et singuli artifices tenentes apothecas in civitate Ianue tenere et habere publice et palam ronchoram unam in apotheca eorum et cuiuslibet eorum pro quibus possint et teneantur capere malefactores et rixantes. Si quis autem ex predictis repertus fuerit non tenere ronchoras prout supra, condemnatus esse intelligatur in soldos quinque pro quolibet et qualibet vice qua reperiatur non habere ronchoram palam et publice in apotheca; et possint ac teneantur milites domini Potestatis de predictis inquirere sepe et sepius et exigere dictas penas a contrafactis, nulla alia condemnatione facta. Et si aliqua persona ceperit et conduxerit in fortiam Potestatis aliquem qui fecerit vulnus aliquod, habeat et habere debeat a libris quinque usque in libris decem ianuinarum, arbitrio domini Potestatis, ex condemnatione que fiet occasione dicti malefitii, quando intervenerit vulnus et non moriatur vulneratus: que quantitas danda conducenti et capienti superaddatur quantitati de qua condemnatione fieri debuit per dominum Potestatem. Et quam quantitatem dominus Potestas sive Rector teneatur a vulnerante exigere et conducenti dare et facere solvi in mensem a die condemnationis, si de bonis malefactoris inveniri poterit: aliter non relaxetur malefactor a carceribus, donec predictam ut supra solverit quantitatem.

Et de predictis debeat fieri cridam per civitatem Ianue, cassantes antiquum capitulum positum sub dicta rubrica.

De pena raptus mulierum.

Ne in consuetudinem vertatur pestifera raptus feminarum in civitate Ianue per aliquos presumptuosos incestus (*sic*) firmiter statuimus quod aliqua persona,

cuiuscunque conditionis existat, non audeat vel presumat per se vel interpositam personam de alia femina honesta raptum facere; et si aliquis, diabolico spiritu instigatus, ut supra raptum contra presentem prohibitionem fecerit, teneatur dominus Potestas qui pro tempore fuerit ipsum ultimo supplitio punire. Salvo quod si pater dicte mulieris superesset, et eo casu quo non superesset, tres ex proximioribus propinquis dicte mulieris, et in casu quo non superessent, saltem duo, qui essent concordēs cum dicta muliere quod dictus raptor esset maritus ipsius et ipsam acciperet in uxorem: tunc non moriatur ea occasione, immo absolvatur et teneatur dictus raptor facere dotes dicte mulieri, arbitrio magistratus, secundum facultatem et conditionem ipsorum. Si vero quis fecerit raptum de aliqua femina inhonesta vel de aliqua sclava, seu ipsam per violentiam carnaliter cognoverit, puniatur a libris quinquaginta usque in centum, arbitrio magistratus; et ultra condemnatur ad dandum domino dicte sclave dimidiam extimationis ipsius; pro quibus personaliter in carceribus detineatur, donec satisfecerit de predictis.

De capiente duas uxores, et e contra.

Si aliqua mulier, vivente marito de quo luctus palam et publice factus non sit, altero se fecerit desponsari, vel, e converso, si quis, uxore vivente de qua luctus factus non sit ut supra, aliam desponsaverit, teneatur magistratus ipsum vel ipsam, si ante eum accusatio facta fuerit et sibi constiterit, per civitatem Ianue facere fustigari, nisi solverit libras quinquaginta ianuinarum in pecunia numerata infra terminum magistratus arbitrio moderandum. Si vero aliquis eorum, sive vir fuerit sive uxor, post talem dispensationem ad carnalem copulam transierit, tunc et eo casu ultimo supplitio puniatur; et ultra amittat ipsa mulier iura suarum dotium et antefacti; ita quod ipsa, nec alius pro ea, a dicto viro suo vel in bonis ipsius ipsas dotes vel antefactum petere vel requirere possit, sed ipsas dotes et antefactum ipse maritus ipso iure lucretur.

De pellendis meretricibus et lenonibus.

Non possit aliqua meretrix nec aliquis leno vel lena stare vel supra habitare in aliqua contracta in qua habitent boni viri; et postquam magistratui denuntiatum fuerit quod aliqua meretrix vel aliquis leno vel lena in aliqua contracta in qua boni viri habitent habitet vel stet, teneatur ipse magistratus ipsum vel ipsam expellere de ipsa contracta, infra tres dies postquam facta fuerit ei probatio, dicto et iuramento quatuor vel sex vicinorum, qui deponant quod sciant vel credant illam talem personam meretricem vel mulierem venalem vel lenonem vel lenam esse, vel quod gentes ad eam sive ad domum in qua habitet frequenter [*accedant?*] tamquam ad mulierem venalem; quod si non fecerit, sindacatur in libris centum ianuinarum. Nec possit aliquis dominus domus sive conductor meretricem, candetam (*sic*) vel

lenonem amplius in domo illa recipere, vel habitare permittat, postquam de ipsa expulsa fuerit, sub pena librarum quinquaginta ianuinarum pro qualibet vice. Et si, postquam mandatum fuerit meretrici, lenoni vel lene quod de aliqua contracta recedat, infra duos dies inde non recesserit, fustigetur per civitatem Ianue et ultra de contracta expellatur. Nec possit aliqua meretrix vel lena vel leno in aliqua ecclesia vel cimiterio alicuius ecclesie civitatis vel suburbiorum aliquo modo post magnam missam que in mane celebratur, moram facere; et si meretrix, lena vel leno post dictam missam in aliqua ecclesia vel cimiterio inventa vel inventus fuerit, vel iuramento duorum hominum vel mulierum bone fame asseretur moram traxisse post dictam missam, per civitatem Ianue fustigetur. Et intelligatur meretrix vel lena ac leno quelibet vel quilibet de quo vel qua, sacramento duorum vel trium honestorum virorum vel honestarum mulierum, dictum fuerit quod sit vel credant esse meretricem vel lenam vel lenonem. Insuper etiam mulier aliqua male fame non possit in aliqua contracta bonorum virorum habitare, sed inde expellatur et contra eas procedatur prout superius dictum est. Et de hoc stetur sacramento duorum vel trium hominum vel mulierum bone fame. Et de predictis mittatur per civitatem preconatio annis singulis saltem quater.

De pena armantium turrim civitatis.

Si aliqua persona preter vel contra voluntatem domini, domini Ducis civitatis Ianue, armaverit, munierit vel invaserit aliquam de turribus murorum civitatis Ianue vel suburbiorum, vel aliquam ecclesiam, campanillum vel turrim quam seu quod dominus, dominus Dux vel commune Ianue faciat custodiri, seu campanillum Sancti Laurentii vel ipsam ecclesiam, puniatur in libris mille ianuinarum. Et insuper forestetur perpetuo de civitate Ianue et districtu; et ipsius bona dirruantur et devastentur et devastata confiscantur; salvo tamen iuribus creditorum, ac tenta (*sic*) contractorum non in fraudem, arbitrio magistratus.

De rebelle in dando domum vel turrim.

Si aliqua persona fuerit rebellis in tradendo turrim vel domum ad mandatum domini, domini Ducis, et Consilii seu communis Ianue, vel consilium, auxilium vel favorem dederit ut non tradatur vel alio modo in predictis rebellis fuerit, condemnatur in libris centum ianuinarum et ultra arbitrio ipsius domini, domini Ducis et Consilii; et si capi non poterit, forestetur et banniat in dictis libris centum Ianue; nec possit restitui, nisi solverit dictas libras centum ianuinarum; nec possit esse usque ad decem annos de Consilio, nec offitium vel beneficium a communi Ianue obtinere vel ad illud elligi vel assumi. Et nihilominus turris vel domus illa sic dinegata dirruatur, seu pars illa quam in ea habeat rebellis seu qui tradere denegaret; et dictam penam librarum

centum seu forestationis incurrat ille qui securitatem vel promissionem fecerit de conservando indemnem aliquem occasionis denegate vel rebellionis per illum pertractande in tradendo turrim vel domum ut supra; et notarius qui inde faciet instrumentum puniatur in libris centum ianuinarum: iudex vero qui in predictis consilium dederit, in libris ducenti Ianue; et ultra in perpetuum forestetur: predictae autem condemnationes et vindictae fieri possint et debeant, non obstantibus iuribus vel rationibus creditorum vel alienationibus, si que fierent vel facte essent in fraudem; de qua fraude stetur arbitrio seu declarationi dicti domini Ducis et Consilii.

De falsis vel corruptis instrumentis, testibus, vel scripturis.

Si quis maior annis viginti, agendo, accusando, denunciando, excipiendo vel defendendo ante aliquem magistratum communis Ianue et districtus, produxerit vel usus fuerit vel produci seu uti mandaverit instrumentum, sententiam vel acta publica que falsa reperiantur, aut testem vel testes quos vel quem ad falsitatem dicendam instruxerit vel instrui fecerit; ipso facto cadat a causa, iuribus, actionibus vel defensionibus; et ultra condemnatur et condemnari debeat communi in duplum tante quantitatis de quanta erat contemptio sive placitum, et etiam ad restituendum parti adverse expensas quas in lite fecerit, et ultra si magistratui videbitur, inspecta qualitate negotii et conditione personarum. Et si, post latam sententiam per magistratum vel bonos viros de tabula vel aliter de partium voluntate ellectos, quis accusatus fuerit quod in predictis vel aliquo predictorum contrafecerit, et inde repertus fuerit culpabilis; puniatur ut supra, et ultra annulletur illa talis sententia sic lata, et ille contra quem dicta emanasset sententia servetur indemnis; verum si dictus culpabilis fuerit minor annis xviii, tunc condemnatur minus, arbitrio magistratus. Si quis maior ut supra scienter composuerit seu componi fecerit falsum instrumentum, sententiam vel acta publica, amputetur ei manus, et ultra forestetur de Ianua et districtu, ita quod nullo unquam tempore restitui possit; et nihilominus qui eo vel eis usus fuerit condemnatur ut supra. Et per omnia eodem modo puniatur quelibet persona que abraserit et post rassuram aliquid vel aliqua scripserit seu addiderit in publico scilicet instrumento vel sententia manu publici notarii confecto vel confecta, vel in actis publicis cause alicuius magistratus; nisi forte esset aut fuisset talis abradens postea scribens seu addens, ille idem notarius: in nihilum propterea puniatur si in subscriptione sua fecerit mentionem de abrasura predicta et de scriptis seu additis in eadem; si vero non fecerit mentionem de eisdem, possit et debeat condemnari a libris viginti quinque usque in quinquaginta ianuinarum, arbitrio magistratus, totiens quotiens fuerit contrafactum. Si quis vero coram magistratu, contra iuramentum de veritate dicenda per eum prestitum, falsum dixerit testimonium, per civitatem Ianue fustigetur, et inde nasus absi-

datur. Nec audeat vel presumat aliqua persona quicquam dicere vel promittere alicui qui in testem producetur pro aliquo testimonio ferendo, nisi pro opere persone sue que per inde admittat vel stipendio victui necessario. Et si quis contrafecerit in predictis, puniatur arbitrio domini Potestatis, secundum personarum et negotiorum qualitatem.

De falsis cartis vel instrumentis.

Si quis se nomet alio nomine quam suo proprio, et sub illo alio nomine vel aliter faciat vel componat, vel fieri et componi faciat vel permittat aliquod instrumentum vel testamentum seu codicillum falsum; puniat et condemnet eum magistratus in duplum quantitatis valoris vel extimationis rei in instrumento contente. Cuius medietas sit communis, alia sit illius vel illorum in quorum preiudicium fuerint composita instrumentum vel testamentum seu codicillum.

*De iurante scripturam
a se scriptam a se scriptam non fuisse.*

Statuimus et ordinamus quod si in aliqua causa vertenti coram aliquo magistratu communis Ianue, seu bonis viris vel arbitris in quacumque mundi parte, fuerit producta scriptura privata, quam producens dicat scriptam manu propria partis alterius; et ille alter sub iuramento prestito per eum iuraverit non fuisse scriptam sua propria manu; et ipse iuratus vincatur de periurio per testes vel alias scripturas, arbitrio illius magistratus arbitri vel bonorum virorum coram quibus talis scriptura fuerit producta; intelligatur dictus periurius subcubuisse in dicta causa. Et teneatur magistratus coram quo fuerit dicta questio pro producente ferre sententiam. Ita quod sit presumpcio iuris et de iure quod dictus periurius foveat malam causam.

Teneatur etiam dictus Potestas et iudex malefactorum, facta sibi denunciacione talis periurii, condemnare in publico parlamento periurium, arbitrio ipsorum.

*De facientibus vel fieri facientibus cartam
falsam cambiando nomen.*

Si quis cartam vel publicum instrumentum falsum fecerit vel fieri fecerit, dicendo se alium vel aliam quam in rei veritate fuerit, ponendo sibi aliud nomen quam habeat, teneatur magistratus, post habitam noticiam de predictis, ipsum condemnare in duplum quantitatis illius rei vel summe que pena fuerit in ipso instrumento; cuius pena dimidia sit illius cuius preiudicium factum fuerit et alia sit communis. Et insuper eidem lingua absindatur, et ultra ab officiis communis Ianue perpetuo removeatur.

De homicidis et receptatoribus bannitorum.

Si quis homicidium de cetero commiserit, vel ad ipsum committendum opem dederit, vel dolum in eo

faciendo commiserit, vel quod fiat tractaverit, vel cum homicida et comitiva fuerit pro illo homicidio committendo; teneatur magistratus cui predicta constiterint, postquam de predictis facta fuerit sibi fides, ipsum ultimo punire supplitio: quem si habere non poterit, ipsum forestare et bannire de Ianua et districtu perpetuo teneatur, et eius bona mobilia que invenire et habere poterit perpetuo communi Ianue pro duabus partibus confiscentur et confiscata esse intelligantur; et pro tertia parte heredi interfecti applicentur, et applicata heredi adiudicentur; et eorum precia, si vendentur, inter commune et dictos heredes pro dictis partibus dividantur; immobilia vero bona devastare, si devastationem vero non recipient, ei confiscare et publicare communi Ianue teneatur, vel heredibus interfecti; salvis sempre iuribus uxorum et nurum et aliorum creditorum, et salvis hiis que infra proxime subsequuntur.

Et licet bona devastata sint, tamen tam ipsa quam illa que devastari non potuerunt et quecumque bona mobilia et nomina debitorum et quecumque iura et actiones ad ipsum homicidam quomodolibet pertinentes et pertinentia sint ipso iure facta communis: et communi Ianue confiscentur et publicentur in totum; ita ut massarius communis Ianue, seu massarii singularum Potestatarum super exigendis condemnationibus constituti, pro solvendis exinde salariis Potestatum suorum, tam bona mobilia quam etiam immobilia, sed mobilia saltem quam citius poterunt, cuiuslibet homicide et cuiuslibet alterius forestati de publico crimine vendere in publicam callegam, et plus ceteris offerenti tradere teneatur: et tam de pecunia que exinde processerit quam etiam de condemnationibus fiendis per Vicarios et Potestates in homines sue Potestatie, Potestatum suorum salaria solvere teneantur; et si quid exinde supererit, singulis annis facta ratione cum magistris rationalibus communis Ianue, illud tradere et consignare teneantur massariis generalibus communis Ianue: quibus Potestatarum massariis, in predictis et dependentibus ab eisdem, Vicarii et Potestates suorum tradere teneantur auxilium et favorem, tamquam in rem ad commune Ianue directo et spetialiter pertinentem. Et si pro homicidio vel aliqua quamvis offensione, immobile communi Ianue publicatum per dictos massarios venditum fuerit, tam illi qui illud emerit, quam etiam eius heredibus vel habentibus causam ab eo vel eis de deffensione communis Ianue teneatur. Et predicta observare teneatur quilibet magistratus, nisi interfecto probaverit se illud homicidium fecisse ad suam vel sui socii deffensionem, vel nisi interfectus per et de publico crimine fuerit forestatus a magistratu inde habente a commune Ianue potestatem ex forma capitulorum communis Ianue; quibus casibus nulla pena ipsis interfectoibus inferatur, vel etiam nisi illi qui fuissent ad ipsum homicidium committendum iustam deffensionem seu exceptionem fecerint, propter quam mortis penam evadere deberent; quo casu ad mortem non condemnentur. Et si ut supra in omnibus et singulis non observaverit, magistratus in libris

mille possit et debeat sindicari, aliquo capitulo non obstante, etiam si contra predicta dicti magistratus dispensationem, arbitrium vel licentiam obtinerent.

Bannitos vero vel forestatos pro homicidio vel rebellionem vel robaria vel prodicione vel alia occasione habitare non permittat magistratus aliquis in alio loco civitatis Ianue vel districtus; et si alicubi in hiis locis moram fecerint, teneatur magistratus, si poterit quoquo modo, eos capere et detinere personaliter, quousque satisfecerint de tanta quantitate de qua fuerint forestati, salvis predictis. Si quis autem in Ianua vel districtu tenuerit vel receptaverit aliquem bannitum vel forestatum pro homicidio seu rebellionem vel prodicione aut robaria, incidat in penam librarum centum ianuinarum pro prima vice et pro secunda vice; et ab inde supra pro qualibet vice in libris ducentis, aut domum ipsius receptantis dirrui faciat magistratus. Si quis autem tenuerit vel receptaverit bannitum vel forestatum alia occasione quam occasionibus predictis, condemnetur in libris triginta et minus, arbitrio magistratus, aut domum ipsius dirrui faciat. Et si dictas penas non imposuerit magistratus receptatoribus predictorum forestatorum vel bannitorum pro homicidio, rebellionem, prodicione aut robaria, incidat in penam librarum quingentarum. Si autem non imposuerit dictam penam receptatoribus bannitorum vel forestatorum alia occasione, incidat in penam librarum triginta ianuinarum et nisi predictas penas impositas magistratus exiger, possit et debeat sindicari in libris centum ianuinarum. Si tamen non inveniretur in bonis receptatoris unde dicta condemnatio possit fieri et exigi, in nullam penam incidat magistratus si forestaverit illum. Si quis autem homicida, bannitus vel forestatus, inventus fuerit aliqua terra seu loco districtus Ianue, et aliqua persona illum capere noluerit personaliter, producendo eum in virtute communis seu magistratus, liceat ei capere talem homicidam bannitum vel forestatum; et teneatur et debeat quelibet persona dicte terre [vel] loci que ibi presens fuerit dare auxilium, consilium et favorem capere volenti ipsum homicidam bannitum vel forestatum;... vel fecerit ita quod non caperetur vel capere volenti se opponeret dicto vel facto, teneatur magistratus ei auferre a libris quinquaginta usque in ducentis pro qualibet vice, suo arbitrio; et si aliquod malum illi qui se opponeret accideret in persona vel rebus illa occasione, nullam sibi vel alii eius nomine rationem seu vindictam faciat magistratus. Si vero homicida bannitus vel forestatus evaserit... ne capiatur postquam inventus fuerit... vel perclamantem quod detur auxilium ad ipsum capiendum, condemnetur vicinia secundum formam capituli « de vicinia sive contracta condemnando » ut infra. Universitas vero dicte terre vel loci que in capiendum negligens fuerit, in libris vigintiquinque et ultra, arbitrio magistratus, condemnetur; qui predicta observare teneatur, aliquo capitulo non obstante. Et teneatur quilibet Rector cuiuslibet Rectorie vel Potestatis Pulcifere, Bisannis, et Vulturi denunciare domino Potestati civitatis Ianue omne delictum commissum in ipsorum Rectoria,

ad cuius punitionem veniret castigatio corporalis vel sanguinis vindicta vel ultra, vel Potestati Potestatis ipsorum, si punitio eius delicti solummodo veniret ad vindictam pecuniariam, infra dies duos postquam dictum delictum fuerit commissum, sub pena librarum quindecim ianuinarum. Rectores vero aliorum locorum infra dies quinque magistratibus dictorum locorum sub simili pena denunciare teneantur; cui Rectori denuntianti homines sue Rectorie ad expensas dicte denuntiationis, ad nudam et simplicem ipsius Rectoris denuntiationem, contribuere teneantur, arbitrio Potestatis ipsorum. Homines autem cuiuslibet villarum dictarum trium Potestatarum vel aliorum locorum etiam teneantur prosequi et capere unumquemque qui alium occiderit vel vulneraverit in aliqua ex dictis villis. Et si malefactor per eos captus non fuerit, condemnetur et condemnati esse intelligantur per dictum Potestatem civitatis Ianue vel Vicarium sub cuius Vicariatu erunt homines dicte ville qua commissum fuerit ipsum malefitium, pro evasione cuiuslibet homicidii a libris vigintiquinque usque in centum, Potestatis arbitrio, consideratis conditione personarum et qualitate processus ut supra; salvo quod quicumque probaretur absens in dicta villa ubi malefitium esset commissum, vel evidenter dedisset auxilium, consilium vel favorem ad capiendum dictum malefactorem, magistratus arbitrio absolvi debeat penitus a predictis.

Et hoc capitulum duobus vicibus in anno legi faciat et exponi magistratus, si fecerit parlamentum; et Potestates et Castellani illud etiam facere teneantur.

De moneta non fabricanda alibi quam in cecha.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, non presumat facere, fabricare, cuniare vel cudere seu fieri, fabricari, cuniari vel cudi facere monetam aliquam ianuinarum vel quamvis aliam; nec ad ipsam fabricandam, cuniandam, cudendam vel faciendam prebeat auxilium, consilium vel favorem: nisi forte hoc fuerit de licentia et mandato communis, et in cecha communis; et si quis in aliquo contrafecerit, igni concremetur. Et quia predicta solent fieri occulto, ne ob defectum probationum penitus cesset correptio tanti criminis, teneantur et debeant tractatores mercantie civitatis Ianue et eorum offitium, iuramento ipsorum, quocienscumque ipsi vel eorum maior pars crediderint vel credibiliter noverint vel fuerint suspecti seu eis visum fuerit aliquem in predictis vel aliquod predictorum contrafecisse, ipsum de predictis denunciare domino Potestati qui tunc temporis erit in civitate Ianue. Qui dominus Potestas, omni dilatione postposita, ipsum teneatur capi facere personaliter, si poterit; et ipsum incarcerari facere; et contra eum poterit ex officio suo inquirendo de predictis procedere, et eum ut supra punire, si poterit; quod si eum non noverit puniendum, ostenso eius processu dominis tractatoribus vel eorum offitio, antequam relaxetur

predictis contra quem fuerit inquisitum ad simplicem opinionem vel credulitatem predictorum, ipse dominus Potestas teneatur et debeat condemnare eundem contra quem fuerit suspicatum ut supra a libris mille usque in decem millia, arbitrio et voluntate dictorum tractatorum vel maioris partis ipsorum; et ipsum non relaxare usque ad integram satisfactionem dicte summe in qua fuerit condemnatus, nisi forte reperiatur culpabilis, quo casu in persona puniatur ut supra. Et predicta locum habeant in quocumque et contra quemcumque, non obstante quod privilegiatus existat seu privilegium vel concessionem aliquam habere se dicat faciendi, cuniandi, cudendi vel fabricandi monetam, seu eam fieri, cuniari, cudi vel fabricari seu fieri fecerit, seu opem, consilium vel auxilium prestiterit palam vel in aperto et in dicta moneta que fabricatur seu fiat, fuerit additum et infertum aliquod signum vel nomen, per quod cognoscatur ipsam fuisse monetam cuniatam vel cudentem; quod signum vel nomen auctoritatem et (*sic*) ex concessione presentis capituli debere mandamus. Insuper statuimus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, cuneos alicuius monete Ianue non teneat; et si quis inventus fuerit tenere, contra ipsum, tamquam suspectum criminis falsi, possit et debeat dominus Potestas procedere ad indaginem veritatis: et quod nulla persona trabuchet seu fondat monetam ianuinam, sub pena librarum quinquaginta ianuinorum. Qui dominus Potestas in introitu sui regiminis, infra mensem teneatur et debeat facere publice proclamari quod nulla persona cuneos monete suprascripte penes se debeat retinere, sed illa infra mensem sibi debeat presentare; quod si non fecerit, procedatur contra ipsum ut suspectum de crimine suprascripto, et quod nulla persona trabuchet seu fondat monetam ianuinam, sub pena librarum quinquaginta ianuinorum. Item statuimus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, non fondat seu fondi vel diminui faciat aliquam monetam; et si quis contrafecerit, amputetur tali contrafacienti manus. Et predicta teneatur dominus Potestas observare et facere observari; alioquin sindicetur et sindicari debeat in libris quingentis ianuinorum.

De falsa moneta.

Si aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, falsam monetam in Ianua vel districtu fecerit vel fabricaverit vel fabricari vel fieri fecerit, vel monetam ianuinam in quacunque mundi parte vel facienti vel fieri facienti vel fabricanti auxilium dederit, consilium vel favorem, flammis seu igne concremetur; et ipsius bona omnia devastentur, et devastata communi Ianue confiscantur. Et si quis aliquem culpabilem accusaverit de predictis, habeat a communi libras quinquaginta ianuinorum et teneatur secretus; et si quis de seu pro crimine suprascripto fuerit forestatus, non possit forestatus tempore aliquo restitui; imo perpetuo sit et remaneat forestatus, nec ad aliquod offitium seu beneficium communis Ianue possit admitti, nec

ei vel pro eo, in agendo vel deffendendo, ius reddatur coram aliquo magistratu civitatis Ianue vel districtu.

De non expendendo falsam monetam.

Statuimus et ordinamus quod nulla persona, cuiuscumque conditionis existat, audeat vel presumat expendere monetam falsam; et si quis falsam monetam habuit, ipsam incidat seu incidi faciat; et si quis inventus fuerit habere vel expendere falsam monetam valentem a libris quinque supra Ianue, puniatur a libris decem usque in centum, arbitrio magistratus.

De pena consulentis instrumentum falsum produci.

Si quis de cetero scienter consuluerit instrumentum falsum seu scripturam publicam produci, seu consilium ad aliquam corrumpendam sententiam dederit, de civitate Ianue expellatur; nec advocare, procurare seu patrocinari possit in Ianua vel districtu, si ille talis forte iudex seu procurator existat.

De scriba periuro a testimonio removendo.

Si quis notarius propter periurium a testimonio fuerit repulsus, vel aliter apparuerit quod ratione officii publice periurius sit, teneatur dominus Potestas qui pro tempore fuerit, ipsum a notarii officio remove; nec remotus restitui possit seu valeat ullo tempore; et si dominus Potestas predicta non observaverit, sindicetur in libris quinquaginta ianuinorum.

De iure uxorum et creditorum penis fiscalibus removendo.

Statuimus et ordinamus quod quandocumque ex forma iuris vel capitulorum civitatis Ianue bona alicuius devastanda vel publicanda seu communi applicanda venirent, iura uxorum, nurum et aliorum creditorum salva sint; adeoque in ipsorum preiudicium non possint nec debeant devastari, publicari vel applicari, non obstante aliquo capitulo generali vel speciali quacumque verborum solemnitate ligato.

Quod magistratus facientes vindictas et guasta salvificent iura uxorum et creditorum.

Statuimus et ordinamus quod magistratus, pro commune Ianue ubilibet constituti, vindictas et guasta suo tempore facienda faciant tanta deliberatione et circumspectione, quod salva sint iura dotium et antefacti uxorum et creditorum.

De absolutionibus et condemnationibus faciendis.

Statuimus et ordinamus quod super accusationibus, denuntiationibus, vel inquisitionibus factis vel fiendis coram domino Potestate Ianue et districtus, vel eius iudice ad maleficia deputato, vel coram aliis magistratibus communis Ianue, debeat fieri absolutio vel condemnatio infra menses tres a die accusationis, denuntiationis vel inquisitionis facte vel fiende numerandos;

et si facta non fuerit, possent et debeant sindicari dictus dominus Potestas, iudex et ceteri magistratus ut infra: videlicet pro illo et ex forma processus et ex natura delicti de quo fuerat accusatus, denunciatus vel inquisitus pena corporaliter infringenda veniret, a libris centum usque in ducentis ianuinorum: pro illo vero cui pena pecuniaria erat infringenda, a libris quinque usque in libris quinquaginta ianuinorum. Et nihilominus dictus dominus Potestas, iudex et ceteri magistratus teneantur absolvere vel condemnare dictos accusatos, denunciatos vel inquisitos, salvo si contra eos procedebatur de verbis iniuriis alicui dictis, et que non sint contra honorem et statum domini domini Ducis, et etiam salvo si accusatio fieret pro aliqua possessione invasa vigore capituli positi sub rubrica « de condemnando invasorem possessionis »; quod tunc non sindicentur in aliquo si absolutio vel condemnatio non fiat infra dictos tres menses, sed semper fieri possit; ac etiam salvo quod non sindicentur in aliquo si infra dictos tres menses essent in exercitu vel causalitate communis Ianue. Insuper scribe maleficiorum dicti domini Potestatis Ianue teneantur in octo dies, numerandos a condemnationibus factis, ex in (*sic*) condemnationem tradere et consignare massario condemnationum communis Ianue.

De furibus et furum pena.

Si quis vel si qua furatus vel furata fuerit libras quinque ianuinorum vel abinde infra, vel rem seu res valoris et extimationis earum, condemnatur in libris decem ianuinorum et in minori quantitate, arbitrio magistratus, considerata conditione persone et quantitate furata, loco, tempore furti commissi. Qui fur, si dictam penam non solverit in dies decem, a die late sententie numerandos, usque ad sanctum Antonium fustigetur. Si vero fuerit furtum a libris quinque supra usque in libris decem, seu valoris et extimationis earum, condemnatur talis fur usque in libris viginti ianuinorum et in minori quantitate, arbitrio magistratus, considerata conditione persone et aliis antedictis; et si dictam penam infra decem dies ut supra non solverit, fustigetur usque ad Sanctum Lazarum. Si vero furtum fuerit a libris decem supra usque in vigintiquinque, seu valoris et extimationis earum, per civitatem Ianue fustigetur usque ad Sanctum Lazarum. Si vero furtum fuerit a libris vigintiquinque supra usque in quadraginta ianuinorum, seu valoris et extimationis earum, sinistra auricula amputetur eidem. Si vero furtum fuerit a libris quadraginta supra, seu valoris et extimationis earum, usque in quinquaginta, marchetur in facie in tali loco quod celari non possit marchio communis.

Furtum vero, si fuerit a libris quinquaginta supra, seu valoris et extimationis earum, usque in libris centum Ianue, tali furi nasus absindatur, et ultra marchetur in facie ut supra: abinde vero supra, furchis laqueo suspendatur.

At vero, si furtum commissum fuerit in portu Ianue, banchis vel ecclesiis civitatis, dicte pene pecunie duplicentur; et in defectu pene pecunie non

solute, personalis pena succedat, ut supradictum est si furtum ipsum non transcendat summam librarum viginti quinque, vel valorem seu extimationem earum. Predictae autem pene imponantur et imponi debeant furibus pro primo furto. Si vero plura furta commiserit, de quorum aliquo ut supra punitus, tunc condemnatur, facta communicatione quantitatis furtorum ea pena pecuniaria vel corporali prout supra disponitur; dum tamen, si dicta furta excedant quantitatem librarum quinquaginta, laqueo suspendatur. Si vero de aliquo predictorum furtorum fuerit ut supra punitus, tunc, si plura furta commiserit que non excedant quantitatem librarum quinquaginta, excedant tamen quantitatem vigintiquinque librarum, tunc puniatur corporaliter, arbitrio magistratus. In omnibus autem et singulis casibus supradictis, fur nihilominus etiam condemnatur ad restitutionem rerum furatarum, si extimabunt; et si non extimabunt, ad valorem et extimationem earum. Et si talis fuerit qui non possit restituere res furatas seu extimationem ut supra, talis fur detineatur in carcere malepage ad voluntatem illius cui furatus fuerit, donec sibi de furto fuerit integre satisfactum. Et si facta fuerit personalis executio in mortem, tunc dictus fur ad carcerem malepage reducatur; et ibi, donec furtum restituerit detineatur, quam diu placuerit damnum passo; ubi vero pena corporalis imponenda veniret, tunc licet fur possibilitatem restituendi non habeat res furatas, executio tamen aliquantulum non tardetur. Si autem aliquis sclavus vel sclava, seu servus vel serva alicuius domini vel domine eidem domino seu domine, seu ei qui vel que illum vel illam pro sclavo vel sclava seu servo vel serva tenuerit vel habebitur vel reputabitur, furatus fuerit aliquam pecunie quantitatem seu aliquam aliam rem, cuiuscumque quantitatis fuerit vel valoris, talis sclavus non propterea possit aliquantulum condemnari, nisi secundum voluntatem domini vel domine cuius fuerit ipse sclavus. Et hoc intelligatur et observetur quando sclavus vel sclava fuerit sine aliquo alio sclavo vel sclava alterius vel alia persona libera: si autem ad committendum furtum ipse sclavus haberet in socium vel coadiutorem sclavum vel sclavam alterius persone, sive personam aliquam liberam, tunc tam sclavus domini quam alius sclavus vel sclava et qualibet alia persona committens furtum cum sclavo eius cui furtum commissum fuerit, puniatur secundum formam presentis capituli; et hoc casu non possit voluntas domini prodesse servo suo sic sociato quin puniatur omnimodo ut sclavus alterius seu quelibet alia persona libera que furtum committeret puniretur.

De furto, incendio, guasto, dampno factis occulte.

Si aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, in districtu Ianue damnum, incendium, guastum vel furtum fecerit vel intulerit alicui persone, in vini vel olei effusione, seu in vinea, arboribus, palea, feno, domo, casina, molendino, ferreria, vel fullone, vel rebus existentibus in eisdem vel aliquo eorundem, seu in aliqua aut de aliqua alia re, quod damnum, incen-

dium, guastum seu furtum sit a soldis quadraginta supra usque in centum; tunc si persona que predicta vel aliquid predictorum fecerit, dederit vel intulerit, poterit inveniri et coniuncta fuerit, condemnatur, pro quolibet denario damni ut supra illati, in novem denarios: cuius condemnationis tertia pars sit communis, alie due partes sint persone damnum passe.

Si vero dicta persona rea inveniri non poterit, vel inventa coniuncta non fuerit, et damnum soldorum centum quantitatem non excedat, tunc damnum emendetur persone damnum passe per homines ac comunitatem illius terre, ville, seu loci in qua seu territorio cuius damnum, incendium, furtum seu guastum illatum fuerit; quod si predicta vel aliquid predictorum illata fuerint seu facta per aliquem forestatum vel aliquos forestatos vel bannitum communis Ianue, etiam palam vel per violentiam que dictam quantitatem non excedat, tunc dictum damnum emendetur per homines dicte ville, terre seu loci in duplum: cuius medietas applicetur damnum passo, et reliqua medietas communi. Si tamen illi de illa villa seu terra prohibere non potuissent, tunc condemnatur solum ad emendationem dicti damni damnum passo: et an prohibere potuerint nec ne (*sic*), stetur arbitrio magistratus. Si vero predicta centum soldorum excederent quantitatem, tunc ipsum damnum et alia predicta persone damnum passe debeat emendari per homines et comunitatem totius plebatus sub quo erit terra illa, villa seu locus in quo predicta fuerint perpetrata. Et si ipse locus in plebato vel sub plebato non esset, tunc ipsum damnum debeat emendari per homines saltem centum illius Rectorie ordinarie vel consularis seu consularium magis proximorum loco ubi dictum damnum fuerit perpetratum, non obstante quod aliquid seu omnes ex ipsis centum hominibus eiusdem Potestatis forte non essent.

Salvo, non obstantibus supradictis, quod in locis sive villis quibus non fuerit nisi unus plebatus, emendetur dictum dampnum, si fuerit a libris quinque supra, per homines quarterii in quo damnum datum fuerit in villis; et, e converso, si damnum fuerit datum in burgis, homines villarum non teneantur contribuere; et hoc in quantum ibi sint quarteria, sive homines regantur ad quarterium. Et credatur iuramento cuiuslibet civis Ianue bone fame, maris aut femine, sine aliqua probatione, qui iuraverit se damnificatum fuisse damno, incendio, guasto seu furto occulto, usque in quantitatem librarum viginti quinque ianuinarum: a libris vero viginti quinque usque in quinquaginta, credatur iuramento damnum passi et dicto trium testium qui cum iuramento deponant se credere dictum damnum datum seu illatum fuisse usque in quantitatem de qua creditur, probante tamen damnum passo per dictos testes vel per alios quod est publica vox et fama in contrata in qua damnum datum fuerit, se fuisse damnificatum usque in quantitatem de qua fuerit iuramentum vel probatum.

De robariis perpetratis.

Statuimus et ordinamus quod nullus audeat vel presumat robariam seu rapinam committere seu perpetrare a Corvo usque Monachum vel in terris de ultra Iugum et abinde usque mare; et si quis aliquam robariam seu rapinam perpetraverit, que ascendat ad summam vel extimationem librarum quinque ianuinarum vel abinde infra, puniatur et condemnatur pro quolibet denario ablato in denarios duodecim communi Ianue. Et nihilominus teneatur damnum emendare, et ultra marchetur in facie marchio communis. Si vero dicta robaria seu rapina fuerit a libris quinque ianuinarum supra, vel valoris seu extimationis earum, ultimo supplicio puniatur. Et nihilominus teneatur ad emendationem damni. Si vero aliqua persona, transitum faciens per districtum Ianue, derobata vel expoliata fuerit de aliquibus rebus vel bonis in aliqua parte que sit a Corvo usque Monachum et a Iugo usque mare, vel in terris communi Ianue subpositis de ultra Iugum, dominus Potestas, qui nunc est et pro tempore fuerit, vel Vicarius Riperie vel aliorum locorum teneantur compellere comunitatem seu universitatem hominum illius terre vel loci[*in*] cuius territorio derobata fuerit illa persona, ad emendandum et restituendum illi persone derobate vel expoliatae ut supra ablata, vel valimentum ablatarum, arbitrio et declaratione domini Potestatis vel Vicarii, prout velocius poterit, postquam sibi de robaria constiterit sive per inquisitionem vel officium vel alio modo aliquo, alio capitulo non obstante; eo salvo quod, si per comunitatem seu universitatem in cuius territorio facta fuerit robaria, malefactores seu derobatores vel pars eorum capientur vel consignabuntur in virtute domini Potestatis vel alicuius ex Vicariis supradictis in dies octo postquam dicta derobaria facta fuerit et ipsi comunitati seu magistratui illi comunitati seu loco presidenti fuerit denunciatum, non compellatur emendare ipsam robariam; que comunitas habeat et habere possit regressum contra malefactorem et in eius bona, et contra quemlibet qui malefactorem receptasset postquam denuntiatio ita publica facta fuisset quod verisimile sit et esse possit et probabiliter quod ad eius noticiam pervenire potuisset. Et ad compescendum malefactorem et eius bona et receptatorem et ad veritatem inquirendam ut supra, possit et teneatur dominus Potestas vel Vicarius procedere ex suo officio et summarie. Ita ut provideatur et provideri possit universitati que damnum emendasset. Si quis vero Ianuensis vel districtualis Ianue in terra extra loca predicta aliquam robariam seu rapinam commiserit in aliquam personam que non sit inimica communis Ianue, condemnatur ad emendationem damni seu robarie ille tali persone, et ultra in tantumdem communi Ianue: nec proinde aliter puniri possit, aliquo alio capitulo non obstante. Si quis vero ceperit aliquam personam in mari vel in terra, et detinuerit occasione redemptoris seu animo extorquendi peccata ab eadem, vel de promissis

tractaverit vel ordinaverit publice vel occulte, teneatur et debeat dominus Potestas et quilibet magistratus communis Ianue suo officio super premissis veritatem exquirere, modis omnibus quibus eis videbitur, aliquo alio capitulo non obstante, dum primum ad ipsius noticiam pervenerit, et culpabilem repertum ultimo punire supplicio.

De pena servitorum et pedissecarum.

Si quis servitor vel pedisseca, famulus vel famula, steterit cum aliqua persona Ianuensi, et ab eo vel ab ea exierit et vestes sive aliquid aliud de domo portaverit, liceat ei, ubicumque ipsum vel ipsam invenerit, capere et detinere, vel capi et detineri facere et detemptum in forciam magistratus conducere, donec de re ablata dampnum emendaverit et eidem in ordinatione eius satisfecerit.

Et credatur dicte persone Ianuensi iuramento de quanto iuraverit servitorem vel pedissecam, famulum vel famulam, portasse vel extraxisse de domo habitationis sue usque in quantitatem soldorum centum ianuinorum, si fuerit bone fame.

Si vero concordatus vel concordata fuerit causa permanendi secum ad certum terminum, et ab eo ante terminum exierit, predictam libertatem capiendi eum vel eam et detinendi usque ad terminum, si voluerit, habeat. Et si eum vel eam noluerit retinere, faciat magistratus ipsum vel ipsam fustigari, nisi solverit communi soldos quadraginta; credendo ipsius Ianuensis verbo, si dixerit eum vel eam ante terminum exivisse.

Et semper quando servitor vel pedisseca, famulus vel famula, discedit a dicta persona Ianuense, teneatur ante per octo dies denunciare dicte persone Ianuensi quando vult discedere ab eo vel ab ea. Et si contrafecerit, amictat soldos quadraginta ianuinorum; quos siolvere non poterit, fustigetur.

Si autem inter dictam personam Ianuensem et servitorem vel pedissecam, famulum vel famulam, fuerit contempcio de salario vel de solucione salarii vel mercedis, credatur dicte persone Ianuensi, si fuerit bone fame, de ipso salario vel de ipsa solucione mercedis, si iuraverit vel iurare voluerit quod ipsi servitori vel pedisseche, famulo vel famule, seu alteri pro eis, solverit in pecunia numerata vel in rebus mercedem constitutam.

Et si quis ipsum vel ipsam contra formam predictam recedentem, contra voluntatem dicte persone Ianuensis a qua recessisset, in domo sue habitationis detinuerit ultra dies octo, postquam denunciatum fuerit, mandato domini Potestatis vel Rectoris auferantur ei libre decem ianuinorum. Et si ut supra non observaverit, dominus Potestas seu Rector indicetur in libras viginti quinque ianuinorum quolibet vice.

Et de predictis mictatur per civitatem Ianue preconacio, sed precipue ante ostium capituli, annis singulis saltem semel.

De non tenendo in domo sua capsiam vel aliquod vas alicuius servitoris, servitricis seu baiulle.

Non possit aliqua persona in domo sua in qua habitat vel alia tenere vel receptare capsiam aliquam vel banchale vel sospitale vel aliquod aliud vas alicuius servitoris vel pedisseche, famuli vel famule, baiule, sclavi vel sclave, seu persone qui vel que stet vel habitet cum aliqua persona: nec raubam ab aliquo ex predictis in custodia vel alio modo tenere, accipere vel esse permictere vel receptare, nec ab aliquo sclavo vel sclava pecuniam vel aliquas alias res accipere in deposito vel aliquo alio modo, salvoque de consensu et voluntate domini, seu ipso paciente.

Possit tamen quilibet ex predictis in domo illius persone cum qua steterit capsiam vel vas quodlibet aliud tenere, ad scienciam tamen illius persone cum qua steterit, in qua vel in quo possit res suas tenere. Et si aliqua persona contra formam presentis capituli capsiam vel aliud vas vel res aliquas alicuius ex predictis in domo qua habitaret, vel alibi, teneret vel receptaret vel esse permicteret, condempnetur in libris quindecim ianuinorum; quarum tertia pars sit accusatoris, et habeatur secretus.

Et ultra, ille talis contrafaciens fustigetur per civitatem, nisi infra decem dies solverit communi Ianue libras quinquaginta ianuinorum et ultra dictas libras quindecim.

Et quia plerumque predictorum difficilis est probacio, statuimus et ordinamus ipsi de predictis credatur iuramento domini vel domine, sclavi vel sclave, si fuerit bone opinionis et fame, cum uno teste tantum. Insuper teneatur quilibet magistratus civitatis Ianue et districtus, ad solam et simplicem requisicionem domini vel domine, sclavi vel sclave, dare et mittere familiam et servientes ad inquirendum et investigandum in domo et habitatione illius persone in qua diceretur esse res collocata vel receptata. Salvo quod si predicta fierent de consensu seu de voluntate domini seu ipso paciente. Et presens capitulum preconetur saltem quater in anno.

Ut contra baiulas detur fides dominis dampni concordie et mercedis.

Si qua baiula sive nutrix steterit in domo seu habitatione alicuius civis vel districtualis Ianue, eidem filium vel filiam nutriendo, seu quemlibet alium infantem, et ab eo cum quo predicta occasione stabit, exierit vel recedet vestes sive aliquid alterius de domo portaverit, licerit ei, undecumque ipsam nutricem invenerit, capere et detinere, donec de re oblata dampnum emendaverit et de eo in ordinatione domini satisfecerit. Ita quod credatur domini seu domine iuramento, de quanto iuraverit nutricem vel baiulam portasse vel exisse de domo sua, usque in quantitatem librarum decem ianuinorum etc.

Et quia, sive infantes mittantur in domo predictorum dominorum sive in domibus baiularum seu quomodolibet extra domum eorum qui ipsos dede-

rint ad lactandum, eisdem baiulis solutionem facient bona fide, ex quibus nec testes assumunt nec confici faciunt instrumenta, statuimus et firmiter ordinamus, si inter dominum vel dominam et nutricem vel baiulam fuerit de salario contencio, seu de solutione salarii vel mercedis, stetur et credatur domini vel domine iuramento, si iuraverit quod ipsi nutricei vel baiule seu alteri pro eis solverit in rebus vel pecunia numerata mercedem vel salarium constitutum etc.

Et eodem modo stetur et credatur domini vel domine iuramento, de concordia, et pactis que se fecisse dixerit cum nutrice, contra que pacta et concordiam si venerit, ipsa nutrix puniatur et condemnatur pro quolibet et qualibet vice a soldis quadraginta usque in centum ianuinorum etc.

De cavalcaturis pro morbo, vitio, magagna refutandis.

Si quis equum, mulum vel quadrupedem aptos equitando vel laborando emerit vel alio titulo acquisiverit, quos diebus quinque tennerit, inter quos quinque dies non denunciaverit venditori vel ei a quo titulum habuerit sive ad domum ipsius sive coram magistratu quod ipsum retinere non velit, non possit deinde, occasione alicuius morbi, magagne vel vitii, contractum rescindere; sed valere debeat et tenere, lege aliqua non obstante, et solvatur pretium venditori si non sit solutum, nec possit repeti iam solutum. Si vero emptor dedisset causam morbo, vitio vel magagne talis animalis seu quadrupedis, eo casu et inter dictos quinque dies, venditor nec teneatur recipere dictum animal, nec restituere pretium: de quibus si inter emptorem et venditorem questio nasceretur, procedatur in illa summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii.

De eo qui induxerit ad fugam sclavum vel sclavam.

Si aliqua persona aliquem sclavum vel sclavam ad fugam concitaverit seu induxerit, vel de Ianua vel districtu, per mare vel per terram, extraxerit vel extrahi fecerit vel ordinaverit sine expressa licentia domini vel domine, teneatur dominus Potestas Ianue ab illa persona, absque aliqua ordinaria cognitione, auferre libras centum; quas siolvere non poterit, manum amictat. Et etiam teneatur magistratus, ad requisitionem domini vel domine sclavi vel sclave fugitivi ut supra, ipsum sclavum vel sclavam marcare seu marcari facere in maxilla.

Et eadem pena puniatur ille qui in portando seu extrahendo fuerit deprehensus, nec possit aliquis in aliquo ligno navigabili, sclavum vel sclavam portare sine apodixia sigillata sigillo domini vel domine. Et quicumque contrafecerit, in libras centum in modum supradictum condempnetur; quarum penarum due tercię partes applicentur communi Ianue, et reliqua terciā pars applicetur domino vel domine ipsius sclavi vel sclave.

Et intelligantur, quantum ad ea que in presenti capitulo continentur, sclavi et sclave illi qui per aliquam personam, tamquam sclavi vel sclave possessi fuerint seu detempti.

Et si aliqua persona sclavus vel sclava, longe a civitate Ianue per decem milliaria iverit sine apodixia domini vel domine ipsius sigillo sigillata, et ipsum seu ipsam acceperit et consignaverit domino vel domine, teneatur dominus vel domina illi sic apprehendenti vel consignanti dare etolvere soldos quadraginta ianuinorum.

Et si captus fuerit extra districtum Ianue et presentatus domino vel domine, habeat libras tres ianuinorum. Si vero in districtu ultra miliaria viginti, habeat a soldis quadraginta usque in tribus libris, arbitrio magistratus, et ad quos solvendo quilibet magistratus qui super hoc fuerit requisitus, omni ordinaria cognitione et pignoris bandi dactione obmissis, dominum et dominam compellere teneatur, sub pena sindicamenti librarum decem ianuinorum.

Et hoc capitulum preconetur mense quolibet, saltem semel, ad pontes de mari in banchis et ad magistrata ostia civitatis.

De hiis qui commictunt furtum in sclavo vel sclava.

Si aliqua persona de sclavo vel sclava furtum commicteret vel in domo sue habitacionis sclavum vel sclavam fugitivum vel fugitivam acceptaverit vel associaverit postquam fugerit de domo domini vel domine, seu aliquo titulo alienabit, furchis suspendatur.

Qua pena etiam teneatur quilibet ferrarius et quelibet alia persona qui vel que sclavo vel sclave, sine domini vel domine voluntate extraxerit ferreas, monum sive anulum a gambis sive a collo.

Cui vero domino vel domine liceat et licitum sit apponere sive apponi facere monum ad collum cum campanella vel sine, et ferreas ad tibias prout voluerit, et sic tenere ad eius voluntatem.

Et quia predictorum quandoque difficilis est probacio, habeat magistratus potestatem et bailiam super predictis procedendi prout sibi melius videbitur, ut facilius veritas habeatur.

Et intelligentur sclavi et sclave ut supra, prout dicitur et intelligitur in capitulo posito sub rubrica « de eo qui induxerit ad fugam sclavum vel sclavam ». Et hoc capitulum preconetur singulis mensibus, saltem semel, ad pontes de mari in banchis et ad magistrata ostia civitatis.

De fractoribus carcerum.

Si quis debitor alicuius fregerit aliquem carcerem in quo illi qui pro debito detinentur specialiter includuntur, seu ad ipsum frangendum dederit favorem, consilium vel iuvamen, condemnatur et puniatur per illum magistratum de cuius mandato fuerit carceratus in triplum tocius eius quod debebat vel pro

quo fuerat carceratus; cuius condemnationis medietas sit operis portus et moduli, et alia medietas sit creditoris.

Alia vero persona quam debitor, que ut supra fregerit seu favorem, consilium vel iuvamen dederit, etiam puniatur ut supra; cuius condemnationis tertia pars applicetur operi portus et moduli, et alie due partes applicentur per soldum et libram creditoribus debitorum qui aufugerint de carceribus fractis ut supra.

Si vero nec fregerit nec ad ipsum frangendum dederit favorem, consilium vel iuvamen, sed aliquo alio casu, ingenio sive modo, sine licentia creditoris seu magistratus, aut etiam vel (*sic*) preter voluntatem custodis seu supstantis eiusdem carceris, recesserit vel aufugerit de carceribus antedictis, puniatur et condemnetur in duplum eius quod ut supra debebat; cuius condemnationis medietas sit operis portus et moduli et alia creditoris.

Si vero quis pro delicto detemptus per aliquem magistratum communis Ianue carceres fregerit, vel ad frangendum dederit auxilium vel favorem, si in magistratus forciam remanserit vel pervenerit; si de delicto pro quo detinebatur non fuerit culpabilis de fractura, pecunialiter puniatur in libras centum, et ultra arbitrio magistratus; si vero sine fractura carceris quis exierit, ea occasione puniatur a libris decem in quadraginta, arbitrio magistratus.

De puniendis baiulis seu nutricibus puerorum.

Si aliqua mulier, sive libera sive serva, nutriens filium vel filiam, pregnans fuerit, teneatur, ex quo se pregnantem senserit vel lac habere desierit si pregnans non esset, hoc denunciare et notum facere patri vel matri filii vel filie sive cuicumque alie persone a quo vel a qua filium vel filiam seu infantem nutriendum seu nutriendam suscepit, infra dies octo postquam senserit se pregnantem vel lac habere desierit pro tali puero seu puella seu infante nutriendo seu nutrienda ad sufficienciam: quod si non fecerit, condemnetur in libras viginti ianuinarum, quas si infra dies octo non solverit, per civitatem Ianue fustigetur.

Nec possit aliqua mulier, libera sive serva, duos filios vel duas filias sive filium et filiam nutrire et tenere ad pectus sine lac eodem tempore, sine consciencia patris vel matris expressa, seu alterius cuiuscumque a quo lactandum puerum vel puellam suscepisset; et si contrafecerit, puniatur ut supra.

Nec possit mulier aliqua, sive libera sive serva, postquam puerum vel puellam ad nutriendum vel lactandum suscepit, ipsum vel ipsam restituere, vel de nutriendo vel lactando recusare, sub pena predicta. Et ultra quod puerum vel puellam aliquem vel aliquam ad nutriendum non possit suscipere deinde ad annum unum, sub eadem pena. Et teneatur mulier sive nutrix, sive libera sive serva, manifestare domino vel domine cum quo se concordaverit, de quanto tempore lac habeat. Et si postea inveniatur ipsam mulierem sive nutricem lac habere de tem-

pore maiori, condemnetur et condemnari debeat per magistratum coram quo denunciata fuerit in libras viginti ianuinarum; quas si solvere non poterit infra dies octo, fustigetur et fustigari debeat per civitatem.

Et si quis ipsam, contra voluntatem illius a quo vel a qua ipsum puerum seu infantem accepisset, in domo sua retinuerit ultra dies octo postquam eidem denunciatum fuerit mandato magistratus, condemnetur in libras viginti ianuinarum. Et si non solverit in dies octo, fustigetur ut supra.

Et in predictis procedatur summarie sine pignore bandi et figura iudicii, cum denunciatione vel sine, et per inquisitionem et quocumque alio modo prout magistratui videbitur. Et si ut supra non observaverit, magistratus sindicetur qualibet vice in libras viginti quinque ianuinarum.

Et presens capitulum preconetur per civitatem Ianue et loca consueta. Sed specialiter iuxta ostium capituli, mense quolibet saltem semel.

De puniendis euntibus de nocte ad domum alicuius.

Si aliquis inventus fuerit de nocte in domo alicuius, et presentatus fuerit magistratui sive curie, puniatur corporaliter arbitrio magistratus.

Et si dominus dicte domus vel familie ipsum interfecerit seu percusserit, antequam eum habeat in fortia sua vel virtute propterea non possit in aliquo modo puniri vel condemnari: nisi probetur quod de voluntate domini dicti domus fuerit in dictam domum.

Et predicta locum non habeant in domibus albergatorum seu hospitum, aut in domibus in quibus teneatur postribulum et tabernis. Et hoc si intersector vel percussor fuerit bone fame, que probetur per tres homines bone fame.

Cuius quantitatis securitas peti possit, et de non detinendo aliquem in palacio ut supra.

Non possit dominus Potestas civitatis Ianue vel aliquis communis Ianue magistratus petere caucionem ab aliquo, occasione alicuius criminis de quo inculparetur, nisi solum usque ad duplum eius quantitatis qua ipsum condemnare posset, sub pena librarum quinquaginta ianuinarum pro qualibet vice qua ipse dominus Potestas vel alius magistratus contrafecerit.

Et non habeant locum predicta quando peteretur securitas de non offendendo eo casu que prestari deberet de iure; quo casu possit magistratus dictam caucionem exigere usque ad quantamlibet quantitatem ei videbitur, considerata condicione personarum et qualitate facti.

Nec possit dominus Potestas vel aliquis alius magistratus personaliter detinere seu detineri facere aliquem qui veniret pecunialiter condemnandus, si prestiterit vel prestare voluerit idoneam caucionem secundum formam presentis capituli, sub pena predicta; quam caucionem si non prestiterit vel prestare non poterit, teneatur et debeat dominus Potestas Ianue illum incarcerare et incarceratum retinere,

usque quo dictam caucionem prestiterit vel finitus fuerit processus. Et si fuerit condemnatus, illum transmitti teneatur in continenti ad Malapagam custodiendum, donec satisfecerit condemnationi inde sequente, nisi, facta dicta condemnatione, satisdederit idonee de solvendo ipsam in unum mensem. Nec possit aliquis detemptus, occasione alicuius criminis pro aliquo debito, detineri vel saxiri, quousque detemptus fuerit proinde relaxatus. Et si dominus Potestas contrafecerit, sindicetur a libris decem usque in quinquaginta ianuinorum, arbitrio sindicatorum.

Quod dominus Potestas in ultimis diebus quindecim sui regiminis non possit condemnare vel absolvere.

Non possit nec debeat dominus Potestas, in quindecim diebus ultimis exitus sui regiminis, aliquem absolvere vel condemnare pro aliquo maleficio vel debito. Sed dominus Potestas intraturus teneatur hoc facere quemadmodum si suo tempore factum esset, nisi laudem facere contra aliquam singularem personam vel personas seu universitatem vel terram, post introitum ultimi mensis exitus sui regiminis, aliquo alio capitulo non obstante.

Quod pro condemnationibus locorum, non agraventur in Ianua habitantes.

Si aliqua condemnatio facta fuerit de aliqua communitate vel loco districtus vel Riparie Ianue, non possit nec debeat dominus Potestas vel aliquis alius magistratus gravare pro ipsa condemnatione aliquem civem Ianue, vel qui habitaverit in Ianua per annos decem, etiam pretextu alicuius possessionis quam habere dicatur in loco vel terra cuius homines vel universitas seu communitas condemnata esset; et si in predictis dominus Potestas seu aliquis alius magistratus in aliquo contrafecerit, sindicetur in libras centum ianuinorum.

De condemnationibus exigendis.

Statuimus et ordinamus quod dominus Potestas Ianue qui nunc est et pro tempore fuerit teneatur et debeat exigere seu exigi facere quascumque condemnationes factas tempore regiminis sui per ipsum dominum Potestatem et quemcumque iudicem suum et per quemcumque magistratum et officialem civitatis Ianue, infra mensem unum proximum venturum a die condemnationis facte post denunciacionem eidem domino Potestati factam vel noticiam habitam de dicta condemnatione, et tam a principali persona quam fideiussore et fideiussoribus suis; una tamen solucione et exactione contentus. Eodem modo teneatur et debeat exigere et exigi facere quascumque condemnationes que ipsi domino Potestati dabuntur infrascriptis per officium suum seu officiales assignacionis mutuorum in mense a die qua ipsi dicte condemnationes fuerint dacte seu tradite per officiales predictos; quam exactionem

dictus dominus Potestas facere seu fieri facere teneatur in modum infrascriptum: videlicet faciendo tam principalem quam fideiussorem et fideiussores requirere, quod coram ipso se debeant presentare pro solvenda condemnatione predicta. Et si coram ipso se non presentaverint, faciendo ipsos et quemlibet ipsorum personaliter capi et detineri, quousque dicta condemnatio soluta fuerit, vel ipsi domino Potestati idonee satisdactum de dicta condemnatione solvenda in mensem predictum.

Nec possit principalem personam, seu fideiussorem vel fideiussores ipsius, postquam capti vel presentati fuerint, relaxare seu relaxari facere, quousque dicta condemnatio soluta fuerit vel sibi idonee satisdactum de dicta condemnatione solvenda in dictum mensem, seu in illud tempus in dictum mensem quod dictus dominus Potestas assignaret.

Et si in dictum tempus condemnatio non esset soluta, nichilominus teneatur dominus Potestas inquirere seu inquire facere diligenter tam bona principalis quam fideiussoris, et ipsa capere, videlicet bona mobilia; et de ipsis vendicionem fieri facere et in continenti in publica calega usque ad infrascriptam solucionem dicte condemnationis. Et si ex bonis predictis non possit dicta condemnatio solvi, nichilominus pro residuo personaliter detineantur principalis et fideiussores usque ad integram solucionem ipsius condemnationis.

Teneatur etiam dominus Potestas, semper ad requisitionem fideiussoris et fideiussorum, capere et detinere, seu capi et detineri facere personam principalem condemnatam, quousque dictam condemnationem solverit vel de ipsa fuerit cum fideiussore vel fideiussoribus suis in concordia, si fideiussor vel fideiussores ipsorum condemnationem solverint.

Et si coram domino Potestate persona condemnata seu fideiussor seu fideiussores ipsius non compareret vel comparerent, sed ipsos vel aliquem ipsorum capi et detineri facere non posset, eo quod non conveniretur seu latitaret; teneatur dominus Potestas nichilominus diligenter inquirere bona illius vel illorum qui non inveniretur vel invenirentur seu qui se non presentaret; et ipsa bona capere seu capi facere, et vendere seu vendi facere in publica calega, usque ad satisfactionem ipsius condemnationis.

Et si bona mobilia non invenirentur, vel non sufficerent ad satisfactionem condemnationis predictae, teneatur dominus Potestas illum vel illos qui non inveniretur vel invenirentur, seu quem vel quos capere et capi facere et detinere non posset, forestare et in banno ponere in dictum tempus dicti mensis; de qua forestacione et banno exire non possit modo aliquo, nisi facta solucione condemnationis predictae.

Et quamcumque personam forestatam occasionibus predictis vel aliquam earum teneatur inquirere et inquire facere modis omnibus quibus poterit, et capere si poterit; ita quod in civitate Ianue vel suburbiis teneatur ipsum diligenter inquirere seu inquire facere ad hoc ut ipsum personaliter habere possit

Teneatur etiam dominus Potestas, predictis vel aliquo predictorum non obstantibus, condemnatis et eorum fideiussoribus remittere quartam partem condemnationis, si ipsa condemnatio, in mensem unum a die qua fuerit facta, soluta fuerit, et non aliter, aliquo alio capitulo non obstante.

Et quecumque condemnationes facte per dominum Potestatem Ianue seu aliquem ex iudicibus suis, ratione officii sui seu ratione vel occasione officii ministrorum civitatis Ianue vel aliquorum aliorum officiorum civitatis Ianue, remanere debeant in curia et actis curie domini Potestatis seu illius iudicis sui qui dictam condemnationem faceret; et ad ipsas condemnationes exigendas teneatur dominus Potestas, prout superius dictum est.

Teneatur etiam quilibet magistratus et officialis civitatis Ianue in scriptis dare domino Potestati quas-cumque condemnationes fecerint, et nomina et prenomina condemnatorum et fideiussorum, et quantitates condemnationum, infra dies tres a die qua condemnaverint.

Et si quis officialis vel magistratus contrafecerit, possit et debeat sindicari in libras decem, qualibet vice qua contrafecerit.

Et si post tres dies dicte condemnationes darentur dicto domino Potestati, tunc teneatur dictus dominus Potestas, infra mensem tunc proximum a die dactionis predictae, in exactione dictarum condemnationum procedere prout superius dictum est.

Et predicta omnia et singula teneatur dominus Potestas observare et effectui et executioni mandare, aliquo capitulo non obstante. Alioquin possit et debeat sindicari ut infra: videlicet, si condemnatio in qua predicta non observaverint fuerit a libris decem inclusive, sindicetur in libras decem. Et si a libris decem usque in centum, sindicetur in libras viginti quinque. Et si a libris centum supra, sindicetur in tanta quantitate quanta erit quarta pars condemnationis predictae.

Quod nullus armet in cursum, et de non dando auxilium cursalibus.

Non possit aliquis in Ianua vel districtu vel in terris communis Ianue subpositis armare aliquam galeam, lignum, navim, cocham seu panfilum vel aliquod aliud vas navigabile, vel supra aliquo ex predictis ire in cursum. Et si quis contrafecerit, laqueo suspendatur. Et nichilominus satisfiat dampnum passo de bonis predictorum. Salvo quod si aliquis probaretur per vim seu contra voluntatem ipsius esse vel fuisse super aliquo ex navigiis supradictis, eo casu in nichilum puniri possit.

Et non intelligatur armare vel ire in cursum qui licentiam obtinuerit a domino Gubernatore et eius Consilio vel in partibus ultra marinis ab aliis magistratibus habentibus imperium cum consilio suorum consiliariorum.

Item si quis rapinam in litore maris a Corvo usque Monacum inclusive facere presumpserit, que

ascendat ad summam vel extimacionem librarum viginti quinque ianuinarum vel abinde infra, puniatur et condemnetur communi Ianue in duplum eius de quanto fuerit dicta rapina. Et nichilominus condemnatur communi ad aliud duplum; quod si solvere non poterit, absindatur ei manus. Si vero dicta rapina fuerit a libris viginti quinque supra, vel valoris earum, ultimo supplicio puniatur.

Nec possit nec debeat aliqua persona, corpus, collegium vel universitas existens a Corvo usque Monacum dare auxilium vel favorem alicui cursali, vel ligno vel vasi cursalium, nec in mari nec in terra, nec receptaculum prestare, vel panaticum, vinum, vel aliquod refrescamentum aliquo modo concedere vel capere permittere.

Et si aliquod lignum vel vas cursalium in aliquo portu vel loco in dictos confines reperiretur, et per aliquem vel aliquos deffenderetur ne caperetur, vel in portu vel loco aliquo receptaretur, puniatur quelibet singularis persona in predictis excessum committens in libras quinquaginta ianuinarum. Et universitas loci predicti a libris centum usque in quingentas, si ipsa universitas se opponendo posset vetare ne cursalis vel lignum vel vas cursalis deffenderetur vel receptaretur. Et si forte universitas, persona vel communitas esset talis que per commune Ianue ad solvendum quantitates predictas cogi non posset, possit et debeat quilibet de universitate predicta, qui in Ianua fuerit conventus, et personaliter detineri per Potestatem seu Rectorem Ianue, vel eius mandato, statim ex quo super hoc fuerit requisitus; nec aliquis sic detemptus relaxari possit, nisi de penis predictis fuerit integre satisfactum et solutum communi.

De raubariis perpetratis per terram.

Si quis transitum faciens per districtum Ianue depredatus vel expoliatus fuerit aliquibus bonis vel rebus eius in terra, scilicet in aliquo loco sito a Corvo usque Monacum et a Iugo usque mare, vel etiam ultra Iugum in territorio communis Ianue, teneatur et debeat magistratus homines, communitatem et universitatem illius terre, communitatis et loci, in cuius territorio preda vel spoliatio facta seu commissa fuerit, compellere astringere et arcere ad emendationem et restitutionem rerum predictarum vel expoliatarum faciendam damnum passo, quam velocius fieri poterit, bona fide etiam ex officio proprio et motu suo.

Salvo quod si communitas vel universitas supradicta malefactores, predones vel expoliatores, vel partem eorum, caperet et consignaret in virtutem magistratus in dies octo proximos a maleficio commisso numerandos, et noticia dicti universitati vel communitati facta; quo casu non cognoscant, emendent dictam robariam, non obstantibus antescriptis.

Communitas vero et universitas que emendasset ut supra habeat et habere possit regressum adversum malefactorem et eius bona, et adversus quemlibet

qui malefactores receptasset postquam denuntiatio ita publice facta fuisset quod verisimiliter sit, seu esse possit probabiliter, quod ad eius noticiam pervenire potuisset vel pervenisset; et ad compescendum malefactorem et eius bona et receptatorem et eius bona. Ad cuius rei veritatem inquirendam, possit, teneatur et debeat magistratus procedere ex officio suo summarie, ita ut provideatur et provideri possit universitati et communitati, quod damnum emendasset.

De dantibus fiduciam predonibus.

De raubariis perpetratis.

Statuimus et ordinamus quod nullus audeat vel presumat raubarum seu rapinam committere seu perpetrare a Corvo usque Monacum vel in terris de ultra Iugum vel abinde usque mare. Et si quis aliquam raubarum seu rapinam perpetraverit, que ascendat ad summam vel extimacionem librarum quinque ianuorum vel abinde infra, puniatur et condempnetur, pro quolibet denario ablato, in denariis duodecim; et nichilominus communi Ianue teneatur dampnum emendare. Et ultra marchetur in facie marco communis.

Si vero dicta raubaria seu rapina fuerit a libris quinque supra, vel valoris seu extimacionis earum, ultimo supplicio puniatur. Et nichilominus teneatur ad emendacionem dampni.

Si vero aliqua persona transitum faciens per districtum Ianue deraubata vel spoliata fuerit de aliquibus rebus vel bonis in aliqua parte que sit a Corvo usque Monacum et a Iugo usque mare vel in terris communi Ianue subpositis de ultra Iugum, dominus Potestas qui nunc est et pro tempore fuerit, vel Vicarii Riparie vel aliorum locorum, teneantur compellere communitatem seu universitatem hominum illius terre vel loci in cuius territorio deraubata fuerit illa persona ad emendandum et restituendum illi persone deraubate vel spoliata ut supra ablata, vel valimentum ablatorum, arbitrio et declaratione domini Potestatis vel Vicarii, prout velocius poterit, postquam sibi de robaria constiterit sive per inquisitionem vel per officium vel alio modo, aliquo alio capitulo non obstante; eo salvo quod, si per communitatem seu universitatem in cuius territorio facta fuerit raubaria, malefactores seu derobatores vel pars eorum capientur vel consignabuntur in virtute domini Potestatis vel alicuius ex Vicariis supradictis, infra dies octo postquam dicta derobaria facta fuerit, et ipsi communitati seu magistratui illi communitati seu loco presidenti fuerit denunciatum, non compellantur emendare ipsam robarum; que communitas habeat et habere possit regressum contra malefactorem et eius bona, et contra quemlibet qui malefactorem receptasset, postquam denunciatio ita publice facta fuisset

quod verisimile sit, et esse possit et probabile, quod ad eius noticiam pervenire potuisset. Et ad compescendum malefactorem et eius bona, et receptorem, et ad veritatem inquirendam ut supra, possit et teneatur dominus Potestas vel Vicarius procedere ex suo officio et summarie; ita ut provideatur et provideri possit universitati que dampnum emendasset.

Si quis vero Ianuensis vel districtualis Ianue in terra extra loca predicta aliquam robarum seu rapinam commiserit in aliquam personam que non sit inimica communis Ianue, condempnetur ad emendacionem dampni seu derobarie illi tali persone. Et ultra in tantumdem comuni Ianue nec proinde aliter puniri possit aliquo alio capitulo non obstante.

Si quis vero ceperit aliquam personam in mari vel in terra, et detinuerit occasione redemptionis seu animo extorquendi pecuniam ab eadem, vel de promissis tractaverit vel ordinaverit, publice vel occulte; teneatur et debeat dominus Potestas et quilibet magistratus communis Ianue suo officio supra premissis veritatem inquirere modis omnibus quibus eis videbitur, aliquo alio capitulo non obstante, cum primum ad ipsius noticiam pervenerit; et culpabilem repertum ultimo punire supplicio.

De hiis qui sunt inventi post campanas serotinas.

Si quis civis Ianue vel habitator, qui sit bone fame, inventus fuerit in platea sua vel carubeo domus sue, sive ante ipsam domum in carubio, per domos decem, loco ubi inventus fuerit usque ad domum habitationis sue, sine lumine post campanas serotinas per aliquem de familia domini domini Gubernatoris vel domini Potestatis vel per custodes civitatis in nocte, non possit nec debeat dominus Potestas sive Rector illum condempnare nec aliquid auferre eo quod sic inventus esset.

Et si extra loca predicta esset inventus per predictos sine armis, non possit ei dominus Potestas seu Rector auferre seu ipsum condempnare ultra soldos decem qualibet vice.

De modo forestandi.

Non possit aliquis forestari per aliquem magistratum occasione aliqua, nisi primo bis vel ter ad domum in qua habitare consuevit, per executorem communis Ianue fuerit requisitus, si domum vel habitationem habere consuevit sub iurisdictione illius magistratus de cuius mandato citatur; aliter sufficiat citatio per cridam factam in locis publicis et consuetis, ita quod in qualibet requisicione habeat inducias unius diei. Et si non inveniatur, publice proclametur per contractam et viciniam quod si quis vellet eum deffendere compareat coram illo magistratu de cuius mandato citatus fuerit, et tunc habeat similiter inducias unius diei.

Quibus omnibus ita peractis, tunc forestari possit, et si aliter forestatus fuerit, sit nullius momenti forestacio.

Non possit tamen persona aliqua forestata, etiam servatis predictis, per dominum Potestatem vel alium

magistratum, occasione maleficii quod dicatur perpetratum esse per ipsam personam, si dicatur publice per viciniam seu notos ipsius quod ipsa persona sit extra Ianuam et districtum, nisi per ipsum dominum Potestatem seu magistratum coram quo ipsa persona accusata seu denunciata fuerit de maleficio, prius dactum seu concessum fuerit tempus sufficiens. Ita quod ipsa persona de eo loco in quo esse dicetur accedere possit ad civitatem Ianue, dumtamen non dicatur quod se absentaverit occasione dicti maleficii, vel alterius pro quo vel cuius occasione processum seu procedi inchoatum fuerit contra eum.

Et semper quando de aliqua persona, contra quam accusacio, denunciacio seu inquisicio aliqua de crimine seu maleficio deposita, instituta vel facta fuerit, diceretur esse extra districtum Ianue, teneatur dominus Potestas et ille magistratus coram quo ipsa accusacio, denunciacio vel inquisicio deposita, instituta vel facta fuerit, contra ipsam personam que absens extra Ianuam et districtum diceretur, inquirere seu inquire facere per vicinos et notos de loco in quo persona accusata, denunciata seu inquisita esse dicitur, et causam quare absens fuerit; ut instrui possit de spacio temporis quod competens seu sufficiens fuerit ut infra ipsum spatium ipsa persona de ipso loco ad civitatem Ianue accedere possit.

Ubi cumque tamen aliquis, occasione alicuius maleficii, fuerit forestatus, habeat et habere debeat et intelligatur habere inducias decem octo usque in quindecim arbitrio magistratus, ad se presentandum; infra quos si se presentaverit, dicta forestacio ipso facto intelligatur esse et sit cassa.

Et quando aliquis forestabitur, teneatur scriba scribere nomen illius et prenomen sive cognomen ita aperte et clare, si poterit, quod de persona forestati dubitari non possit, et causam forestacionis et formam per quam fuerit forestatus.

Teneatur insuper quilibet magistratus, si inde fuerit requisitus, capere et capi facere et captum in compedibus detinere quemlibet forestatum, expensis ipsius forestati, quousque solverit communi pecuniam pro qua fuerit forestatus, vel creditori pro debito pro quo fuerit forestatus satisfecerit vel ab eo causam habenti, et communi solverit vintenum illius quantitatis pro qua fuerit forestatus.

Teneantur quoque Potestates et castellani habere pro forestatis et tamquam forestatos tractare illos qui per dominum Potestatem vel alios magistratus fuerint forestati; tamdiu quod per dominum Potestatem vel alios magistratus Ianue, aut eius mandato, non fuerint restituti seu a banno et forestacione exempti. Alioquin ipsi Potestates et castellani, qui inde fuerint requisiti, possint et debeant sindicari, pro quolibet et qualibet vice, in libras decem ianuinarum.

De forestatis vel bannitis pro crimine numquam restituendis.

Statuimus et ordinamus quod si quis fuerit bannitus seu forestatus de aliquo crimine pro quo pena

ultimi supplicii veniat imponenda, restitui non possit seu valeat quoquo modo, nisi coram magistratu idoneo et competenti a dicto crimine sibi iniuncto se pulgaverit et innocentiam ipsius demonstraverit; quo casu possit restitui, aliquo alio capitulo non obstante.

De mercede prestanda capientibus forestatos.

Possit dominus Potestas et quilibet magistratus communis Ianue merum et mixtum imperium exercentes unicuique licentiam condonare capiendi vivos vel mortuos quoscunque bannitos seu forestatos de quovis delicto pro quo ultimum supplicium veniat imponendum; et promittere de pecunia communis cuicumque capienti unumquemque ex dictis bannitis seu forestatis vivum, a libris quinquaginta usque in centum, et occidenti a libris viginti quinque usque in quinquaginta, arbitrio ipsius magistratus; quam pecuniam solvi facere teneatur infra dies quindecim post consignacionem sibi factam de dicto bannito seu forestato, sub pena librarum centum ianuinarum, in quam ipso facto incurrat magistratus predictus.

De forestatis pro debito et aliis de causis non restituendis nisi ut infra.

Statuimus et ordinamus quod si contingerit aliquem occasione aliqua forestari, si quidem fuerit forestatus pro debito quod non solverit creditori, restitui non possit nisi creditori de debito satisfecerit et communi Ianue solverit pro qualibet libra soldum unum; si vero pro maleficio vel offensione aliqua quam dicatur fecisse, si offensio fuerit verbalis, facta primo solucione eius quantitatis pro qua fuerit forestatus; si vero offensio fuerit in persona, de qua offensione non moriatur offensus, tunc non possit restitui forestatus, nisi concordaverit se cum offenso vel heredibus offensi et communi solverit quantitatem pro qua fuerit forestatus. Et videbitur domino Potestati quod restitui debeat. Si autem offensio fuerit in rebus vel bonis, tunc, facta satisfactione offenso vel eius heredibus, iuxta taxationem arbitrio domini Potestatis, et facta satisfacione communi de quantitate in forestacione adiecta, vel, si non fuerit adiecta, taxanda arbitrio dicti domini Potestatis; sit in ipsius domini Potestatis arbitrio restituere dictum forestatum. Si vero aliquis fuerit forestatus occasione alicuius criminis vel delicti quod commiserit in aliquo officio comunis Ianue, restitui non possit nisi primo solverit duplum eius de quanto fuerit forestatus. Et nichilominus talis persona perpetuo sit privata, et esse intelligatur, ab omnibus officiis et beneficiis communis Ianue, ita quod ad illa habilitari non possit. Et predicta omnia et singula etiam habeant locum in Ianue forestatis. Si vero post bannum vel forestacionem contingat aliquem forestatum vel bannitum dampnum inferre alicui in bonis vel rebus ipsius, restitui non possit ipse bannitus vel forestatus, etiam facta satisfactione eorum de quibus super fil mentio, nisi emendaverit dampnum vel dampna que dederit vel intulerit persone cui dampnum intulerit;

et si offensionem fecerit personalem, concordiam habuerit de ipsa offensione modo et forma predictis. Et quod dictum est superius de domino Potestate, intelligatur de quolibet magistratu communis Ianue quantum ad forestatos pro debito vel dampno dato in rebus vel bonis; quantum vero ad forestatos pro delicto, intelligatur de quolibet magistratu communis Ianue merum et mixtum imperium habente.

De forestatis pro debito non acceptandis.

Non possit aliqua persona forestata pro debito receptaculum vel habitationem prebere; si quis autem contrafecerit, teneatur magistratus super hoc requisitus condemnare contrafacientem ad solvendum creditori quantitatem pro qua fuerit forestatus. Et ultra communi soldum unum pro qualibet libra quantitatis predictae; qua pena non teneatur vir uxorem retinens vel receptans, nec filius patrem vel matrem receptans, nec pater seu mater filium vel filios retinens vel receptans, nec frater vel soror fratrem vel sororem retinens vel receptans. Nisi mulier forestata pro debito habeat loca in comparis communis Ianue super eam scripta, que non essent doctalia a principio matrimonii, et nollet consentire descriptioni pro satisfactione debiti: quo casu, nullus excusetur a dicta pena appositae pro dicta receptione vel receptatione.

De non reddendo ius forestatis.

Statuimus et ordinamus quod forestato pro debito vel delicto vel quacumque alia de causa vel habenti ab eo causam vel alicui pro eo in agendo in aliqua causa seu questioni civili, ius non reddatur, nec agendo per aliquem magistratum audiantur. Possit tamen quilibet persona, ex quo personaliter detempta fuerit, audiri et quilibet persona pro ea vel habens ab ea causam tempore quo detempta fuerit in agendo et defendendo, predictis vel aliquo predictorum non obstantibus.

Quod forestati uti non possint convencione aliqua.

Statuimus et ordinamus quod si contingat aliquam personam, corpus, collegium vel universitatem conventionatum vel convencionatam esse forestatum vel forestatam per commune Ianue, vel magistratum dicti communis in preteritum vel futurum, quod ipsa persona, corpus collegium et universitas non possit, nec aliquis de ipsa universitate, corpore, seu collegio forestata seu forestato possit uti dicta convencione nec immunitate dicte convencionis, donec in dicta forestacione steterit; et nisi primo fuerit satisfactum de hiis et pro hiis quem in ipsa forestacione scripta esse reperientur, et nisi ipsa forestacio fuerit primo per commune Ianue legitime cassata seu remissa. Et predicta habeant locum et debeant observari precise in vendicionibus introituum communis Ianue, factis et de cetero faciendis per commune Ianue, non obstante

quod ipse vendiciones facte esse inveniantur salvis convencionibus. Et sit et esse debeat dictum capitulum abrogatorium et derogatorium cuilibet capitulo de convencionibus loquenti, et cuilibet alio capitulo generali vel speciali.

De cartulariis forestationum instituendis.

.....

*De sententiis, bannis
et forestationibus extendendis.*

Non possit dominus Potestas Ianue vel aliquis eius iudex ferre aliquam sententiam condemnationis vel absolutoriam, bannum vel forestationem de et super aliqua accusacione, inquisitione vel denunciatione contra aliquam personam, corpus, collegium vel universitatem, cuiuscumque condicionis existens, nisi primo dicta sententia, bannum vel forestatio extendatur, et extensa posita sit et scripta in uno cartulario sive libro manu illius notarii de cuius dictis dicta sententia bannum seu forestacio emanare debuerit; nec notarius illam legere vel publicare possit, nisi primo illam talem sententiam, bannum vel forestacionem ut supra extenderit, sub pena florenorum auri centum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice. Qui scribe etiam teneatur eadem die qua dicta sententia, bannum vel forestacio lacta fuerit, in dicto libro, post sententias, banna vel forestaciones per se lactas, et, si ut supra extensas, se subscribere et illas publicare. Nec possit massarius condemnationum, vel notarius eius sive scribe, exemplare aliunde aliquas condemnationes, forestaciones vel banna, nisi ex dicto libro; vel exemplatas recipere, nisi per exemplum appareat extractas de dicto libro; sub pena librarum viginti quinque ianuinarum cuilibet contrafacienti, firmis tamen manentibus quibuscumque sententiis, forestacionibus vel bannis aliter quam ut supra promulgatis. Qui liber stet et stare debeat penes dominos syndicos communis Ianue toto anno regiminis domini Potestatis; qui domini syndicatores ad dictas penas exigendas sint meri et puri executores, et illas eorum iuramento et pena sindicamenti exigere teneantur; quo anno finito, notario constituto ad custodiam cartulariorum huiusmodi deponant.

De baratariis puniendis.

Quia aliquando contingit quod comodatarius sive depositarius, vel ille cui res vel pecunia traditur alii preferenda, vel in quem res pervenit de voluntate domini, utitur illa re vel pecunia ad alium usum quam ad quem destinata est vel debebat; et dubitatur per aliquos numquid contra predictos procedi possit, tamquam contra fures, per viam inquisitionis, denuntiationis seu accusationis; ideo statuimus et ordinamus quod contra predictos non possit procedi per viam inquisitionis seu denuntiationis vel accusationis, tamquam contra fures; sed alias possint puniri extraordinarie, arbitrio magistratus, non

tamen personaliter. Salvo et reservato quod per viam accusationis facte per illum qui accomodaverit, deposuit seu tradidit alii, preferendam et tradendam ut supra, et etiam per heredem suum, quando non viveret, possit procedi et puniri, prout de iure potest et tamquam fur in tantum in quantum de iure sit et possit fieri de iure. Ita quod in dicto casu accusationis, non augeatur nec minuatur ius commune vel municipale.

De bestiis molinariorum non accipiendis.

Non possit dominus Potestas Ianue capere vel capi facere aliquam de bestiis alicuius molinarii, pro executione facienda de aliquo malefactore. Et si in predictis contrafecerit, sindicetur in libris viginti quinque ianuinorum pro qualibet vice.

De servitoribus ducentibus feminas in domo domini sui et e contra.

Si quis servitor vel famulus liber alicuius de Ianua vel districtu, vel qui pro servitore vel famulo stet, mulierem aliquam, que non stet in domo sui domini in qua habitat cum familia sua, in ipsa domo induxerit, causa cognoscendi eam carnaliter, vel in domo habitationis domini sui, mulierem aliquam carnaliter cognoverit habitantem in domo predicta; teneatur magistratus ab eo auferre libras centum ianuinorum, quas si solvere non poterit, per civitatem Ianue fustigetur. Et de Ianua et districtu perpetuo banniat.

Super quibus magistratus procedere teneatur suo officio, semper ad domini vel domine denunciationem. Et intelligatur plene probacio de predictis, etiam si per sacramentum domini vel domine, qui vel que sit bone fame, hoc probatum fuerit cum alio iudicio vel presumptione rationabili.

Et si magistratus ut supra non observaverit, sindicetur in libris centum ianuinorum.

Si qua vero pediseca vel femina libera stans cum aliqua persona in domum domini vel domine, cum quo vel qua stabit, hominem induxerit, puniatur in libris quinquaginta ianuinorum; quas si solvere non poterit, fustigetur et nasus eidem absindatur.

Et predicta pena supra proxime dicta habeat locum, si sclava induxerit in domum habitationis domini vel domine aliquem, sive liberum sive servum.... quo ad dictum hominem puniendum.... sclava vero fustigetur per civitatem Ianue et nasus eidem absindatur.

Et hoc capitulum preconetur per civitatem Ianue et loca consueta, mense quolibet, saltem semel sed precise, ante ostium capituli, die lune.

De hiis qui sclavas alienas gravidant, sive suas.

Et de alimentis partus earum.

Si quis liber servam seu sclavam alicuius carnaliter cognoverit, que ex eo conceperit, teneatur dare et solvere domino vel domine serve libras viginti quinque ianuinorum; si vero dicta sclava ex dicta

impregnatione vel partu decesserit, dare teneatur et debeat domino vel domine dicte serve libras quinquaginta ianuinorum; et ultra predictas libras viginti quinque, teneatur autem dominus vel domina dicte sclave et debeat dare et tradere partum dicte sclave patri dicti partus, et dictus talis pater teneatur et debeat dictum talem partum recipere, et dare et solvere domino vel domine supradicte sclave penam supradictam.

Et quia difficilis est probacio predictorum, statuimus et ordinamus quod de dicta impregnatione credatur iuramento sclave que fuerit ingravidata, sibi per magistratum communis Ianue prestito: iuramento domini vel domine talis sclave, si fuerit bone opinionis et fame, et iuraverit ad Dei sancta evangelia se credere dictam sclavam fuisse gravidatam per illum, et aliquibus indiciis intervenientibus; quibus intervenientibus, intelligatur et habeatur plena probacio quod dictus ingravidaverit dictam sclavam. Et idem in omnibus intelligatur in sclavo qui dictam sclavam ingravidaverit ut supra, quod dominus dicta pena puniatur; quam si solvere noluerit vel non poterit, fustigetur dictus sclavus usque ad caput Farii, et absindatur auricula, ita quod a capite separetur. Et postmodum domino ipsius sclavi restituatur.

Si quis vero sclavam alicuius in eadem domo cohabitantem impregnaverit seu impregnasse dicetur, tunc solum stetur, quoad probationem, iuramento sclave et domini vel domine, si fuerit bone fame, sine aliis adminiculis. Et ultra condempnetur dicto domino vel domine in libris quinquaginta ianuinorum, sive moriatur dicta sclava, sive non.

Si vero aliquis dominus carnaliter cognoverit sclavam suam, que partum produxerit ex eodem, statuimus quod nichilominus ipsa sclava propterea libera non existat.

Et intelligatur sclava alicuius, quoad presens capitulum, que teneatur et habeatur pro sclava per dominum vel dominam ipsius. Et que reputetur et habeatur pro sclava a vicinia dicti domini vel domine.

De luxoribus puniendis.

Non possit aliqua persona ad ludum tassilorum in Ianua vel alicubi clandestine vel secrete ludere; et quecumque persona contrafecerit, ipso facto et iure intelligatur et sit condempnata in libris decem ianuinorum, qualibet vice; que sine diminutione aliqua exigatur per dominum Potestatem Ianue, vel eius iudicem vel alios magistratus communis Ianue coram quibus de hoc esset facta denunciatio vel accusatio; cuius condempnationis tertia pars sit communis et tertia pars accusatoris et tertia pars operis portus et moduli. Et qui dictam penam solvere non poterit, per civitatem Ianue fustigetur.

Et si aliquis luxerit contra formam predictam in domo alicuius, domino sciente et non contradicente, teneatur ad penam predictam dominus ipsius domus. Ad quam penam etiam teneatur quicumque conducens domum in qua luderetur contra formam

predictam; vel etiam si non conduceret, et ex dicto ludo solutionem vel mercedem aliquam consequeretur.

Et ultra penas predictas, si persona aliqua contra formam predictam ad ludum tassilorum in Ianua vel alibi ubicumque locorum et terrarum, vicerit ab aliquo vel aliquibus, teneatur illud quod vicerit ei vel eis restituere qui amiserint. Si vero ille vel illi qui amiserint non viceret seu vicerent, vel presens non esset, vel nollet id quod amiserit repetere, teneatur dominus Potestas et quilibet magistratus Ianue et districtus qui super hoc fuerit requisitus, amissum restitui facere patri, fratri, vel alteri attinenti, vel accomendatori persone amictentis; quibus et eorum cuilibet ad sic petendum et exigendum, auctoritate presentis capituli, ius competat et competere possit. Cuius amissi sive perditii exactio fiat, cum primum constiterit magistratui, et quandocumque, contra formam presentis statuti, lusum fuisse; facta de hoc probatione per iuramentum amictentis, si fuerit bone fame, seu alicuius ex personis supradictis, si fuerint bone fame et publice fame, de hoc probate, et aliquibus iudiciis intervenientibus, per iuramentum credentie assistentium in dicto ludo; qui recuperans solvere teneatur operi portus et moduli libras viginti quinque pro centenario quantitatis sic recuperate.

Et si quis semel fuerit condemnatus per dominum Potestatem vel aliquem magistratum communis Ianue, ex eo quod ludum contra formam predictam teneret vel teneri faceret; et reperiretur in aliquo comictere vel contrafacere in hiis et pro hiis de quibus in presenti capitulo sit mentio; ultra penas predictas, de Ianua et districtu perpetuo banniatu seu forestetur.

Et non intelligantur clandestine vel secrete ille persone que luxerint in aliqua logia, porticu, carubio, apotheca, fenestra, platea, vel in domo alicuius sponsi vel sponse, vel etiam ubi convenirent domini et domine, causa alicuius solatii, dummodo ibi non convenirentur principaliter causa ludi. Et intelligatur logia, porticus vel platea, in quibus solent convenire illi de vicinia vel de parentela causa locandi.

Et predicta omnia et singula teneatur dominus Potestas et quilibet magistratus, qui super hoc fuerit requisitus, observare et effectui et executioni mandare. Aliter sindicetur et sindicari debeat a libris decem ianuinarum usque in centum, pro qualibet vice, arbitrio sindicorum, secundum facti et personarum qualitatem.

Pro ludo autem vel repellatione qui fieret in taberna aliqua vel extra, vinum repellando vel fructus, nulla condemnatio vel pena sequi possit, si ludus ipse soldorum quinque quantitatem non excedat.

Et ut navigantibus amputetur ludendi materia, statuimus quod aliquis patronus alicuius navis, coche, galee vel alicuius ligni navigabilis, non permittat in navi, cocha, gallea vel ligno, aliquem de navigantibus in ea vel eo ludere ad ludum tassilorum, sed talem ludum prohibeat et prohibere teneatur. Et de hoc quilibet patronus satisfacere teneatur officio Ga-

zarie, de libris quingentis ianuinarum. Et si quis ex ipsis patronis contrafecerit vel non observaverit, condemnatur a libris viginti quinque ianuinarum usque in quinquaginta per officium Gazarie, arbitrio ipsius officii qualibet vice; que pena per dictum officium a tali patrono vel ab eius fideiussoribus exigatur cum effectui; quarum penarum patronorum medietas sit ipsius officii Gazarie, et alia medietas sit operis portus et moduli. Et si extiterit accusator vel denunciator, qui haberi debeat privatus de talibus condemnationibus, sextam partem habeat.

Et predicta etiam dominus Potestas et quilibet magistratus et dictum officium Gazarie observare teneatur, sub pena supradicta magistratibus imposita, per syndicatores communis Ianue exigenda, et dicto operi portus et moduli applicanda.

Nemo vero de ludentibus denunciare possit concludentes cum eodem. Et si aliquo modo constiterit domino Potestati vel iudici maleficiorum ipsum denuntiantem fuisse de concludentibus quos ipso denuntiaverit, cogat ipsum adsolvendum dictam penam librarum decem ianuinarum, et nullam partem de condemnatione aliorum consequatur.

Insuper statuimus quod nullus magistratus civitatis Ianue vel districtus possit seu debeat alicui ludenti ius reddere de eo quod mutuaverit alicui ludenti in eodem ludo quo luderet, nec etiam alicui mutuanti cum premio, quantumcumque non luderet. Immo, in casibus predictis, ipsis magistratibus, aliquo alio capitulo non obstante, omnem iurisdictionem presentis capituli auctoritatem denegamus.

De blasfemantibus Deum et Sanctos.

Statuimus et ordinamus quod si quis ausu temerario Deum vel Sanctos sive Sanctas blasphemaverit, seu turpe aliquod eis imposuerit, condemnatur et puniatur a soldis sexaginta usque in centum ianuinarum, arbitrio magistratus: quos si non solverit, per civitatem Ianue fustigetur; cuius condemnationis tertia pars sit accusatoris, et teneatur secretus.

Quod mulieres non intrent in habitatione domini Potestatis.

Nolentes illicita que committuntur sepius sub colore liciti remove inviolabiliter, ordinamus quod dominus Potestas civitatis Ianue, eius Vicarius, iudex et assessor, et iudex ad maleficia deputatus, seu eius milites aut inservientes, non patiantur neque permittant intrare vel ingredi, seu moram trahere vel audire aliquam mulierem, cuiuscumque conditionis existat, in palatio seu domo habitationis eorum, aliqua ratione, occasione vel causa; nisi esset mulier que conveniretur criminaliter coram ipso domino Potestate seu iudice ad maleficia deputato; ex quo crimine, si convinceretur, pena posset et deberet corporaliter imponi, et tunc ipsas mulieres audiant et examinent in presentia notariorum seu notarii deputati ad maleficia. Et non aliter ullo modo.

Si quis autem ex predictis contrafecerit, puniat dominus Potestas et eius iudices contrafacientes, pro qualibet muliere et qualibet vice, a libris decem usque in quinquaginta ianuinarum, de eius vel eorum salario retinendis. Mulier autem contrafaciens, non co-hacta, condempnetur, pro qualibet et qualibet vice, a libris quinque usque in viginti quinque ianuinarum, a maritis de ipsarum doctibus exigendis; et si maritos non habuerint, de quibilibet bonis suis.

Insuper statuimus quod ipse mulieres cogi non possint deponere dicta et attestaciones earum in domo habitationis predicti domini Potestatis. Possint tamen ipse mulieres, et eis liceat, earum dicta et attestaciones deponere ad banca ubi ius dicunt dominus Potestas et alii officiales predicti in palatio novo communis.

Si vero ipse mulieres, occasione testificandi, venire ad palatia honestatis intuitu recusarent, teneantur magistratus predicti notarium qui scribere debuerit testificationem ipsarum, aut dictum seu informationem, mittere ad locum ubi talis mulier fuerit; ita quod ipsa occasione venire ad palatium, si mulieres ipse noluerint, non cogantur. Magistratus autem qui contrafecerit, condempnetur ut supra.

De mulieribus detemptis carnaliter non cognoscendis ut infra.

Quia turpe et indecens est illos delinquere qui debent ius et iustitiam aliis exhibere, imo statuimus et ordinamus quod dominus Potestas Ianue, eiusque iudices, milites et carceris custodes ipsius seu alter eorum, non possint nec debeant cognoscere carnaliter aliquam mulierem detemptam seu detinendam occasione alicuius maleficii seu delicti, sive alia occasione. Et si contrafecerit, sindicetur et condempnetur: et sindicatus et condempnatus ex tunc esse intelligatur dominus Potestas si delinquerit, in libras quinquaginta pro qualibet vice; quilibet ex iudicibus suis, in libris viginti quinque; quilibet ex militibus suis, in libras quindecim; et custodes carceris ipsius, in libras quindecim.

Et quod dictum est in supradictis officialibus locum habeat in Vicariis Riparie occidentis, orientis et ultra Iugum, et quibilibet aliis officialibus communis Ianue ubilibet constitutis.

Non tamen tollantur alie pene introducte huiusmodi delinquentibus tam de iure comuni, quam de iure municipali. Et hoc, aliquo alio capitulo non obstante.

Quod sola pena introducta ex forma capitulorum sive ordinamentorum communis Ianue imponatur delinquentibus et non ultra.

Statuimus et firmamus quod si ex forma capitulorum seu ordinamentorum communis Ianue, occasione alicuius delicti, certa pena veniret infringenda, que maior imponeretur de iure comuni, nulla maior pena possit imponi dicto delinquenti quam illa de

qua per formam dictorum statutorum seu ordinamentorum specialiter esset provisum, non obstante quod diceretur seu allegaretur, quod de iure comuni aliqua pena deberet augeri.

De armis non portandis nisi ut supra.

Quia ex armorum dilatione homines facilius prouincunt ad rixas, statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, aliqua arma offendibilia vel deffendibilia, quocumque nomine nuncupentur, de die vel de nocte, per civitatem Ianue vel suburbia, vel in tribus Potestaciis Pulcherrime, Vulturi et Bisamnis, portare non possit.

In omnibus aliis Potestaciis totius districtus Ianue, orientis vel occidentis, et etiam ultra Iugum, observentur et observari debeant ordinaciones et constitutiones que fiunt de non portando arma, seu facte sint per dominum Gubernatorem et suum Consilium seu per Vicarium communis seu Potestates eorum. Et sicut ordinatum fuerit vel sit, observetur et fiat. Et si aliqua persona contrafecerit, seu reperta fuerit contrafacere per militem seu familiam domini Potestatis qui nunc est vel pro tempore fuerit, vel personam vel personas constitutas per ipsum dominum Gubernatorem et Consilium sive per dominum Potestatem seu Vicegubernatores, ad inquirendum arma teneatur et debeat dictus dominus Potestas qui nunc est et pro tempore fuerit, ipsam personam seu personas iniunctas portare cultellum, laterinum, spatam aut stocum costolerium vel pennatum, mannaresium, vifarmam vel maciam ferream, misericordiam vel cultellessam, bastonos ferreos, ballotolas ferreas, seu plumbeas, seu quodvis aliud genus vel vocabulum armorum offendibilium vel deffendibilium, salvis hiis que infra dicuntur, detinere et facere detineri in carcere Malapage, ad minus per dies tres continuos, et ultra prout domino Potestati visum fuerit. Ita quod semper dicto tempore personaliter detineatur, et qualibet die usque quo detemptus fuerit, ut supra, mittatur crida ex parte domini Potestatis per quamlibet campagnam et burgum, ad minus in locis tribus, quod si aliqua persona voluerit opponere, dicere, allegare, petere vel habere aliquid contra ipsos vel ab ipsis sic detemptis seu detempto, occasione alicuius forestacionis seu banni, vel alicuius delicti, veniat coram domino Potestate Ianue vel eius Vicario ad opponendum et requirendum quicquid, vel si quid opponere vel requirere voluerit, contra ipsos vel ipsum sic detemptos. Et supradicta nota fieri debeant et possint per cintracos seu cintracum communis Ianue.

Et si predictas cridas, ut supra, non fecerint, condempnetur per dominum Potestatem in ea quantitate pecunie in quanta condemnari deberent vel debuerint illi qui sic inventi fuerint.

Et si per aliquam personam dictum vel oppositum fuerit contra ipsum vel ipsos detemptum vel detemptos, teneatur dominus Potestas iuramento procedere contra eum et ipsos, secundum formam capitulorum Ianue et formam iuris. Et nichilominus arma perdant, et solvere debeant penam infrascriptam.

Videlicet quod si persona inventa fuerit in die, sive de die a campana diei usque ad campanam que pulsatur in sero cum botis tribus ultimo pulsantibus, solvat in pecunia numerata, si inventa fuerit cum aliquo ex dictis armis offendibilibus, pro unoquoque armorum et pro qualibet vice, soldos sexaginta ianuinarum; et pro quolibet genere armorum deffendibilium, in soldos viginti ianuinarum; omnes solvendo massario communis Ianue super exigendis condemnationibus constituto. Et ultra, omnia arma tam deffendibilia quam offendibilia perdat. Et si persona inventa fuerit de nocte, videlicet a campana que pulsatur post sonum campane de avemaria et que ultimo sonat botos tres, usque ad campanam dierum quo similiter sonat botos tres, solvat, pro unoquoque armorum offendibilium cum quo inventa fuerit, soldos centum ianuinarum; et pro quolibet genere armorum deffendibilium, soldos quadraginta ianuinarum; omnes solvendo massario communis Ianue super exigendis condemnationibus constituto. Et nihilominus perdat arma tam offendibilia quam deffendibilia. Salvo, non obstantibus predictis vel infrascriptis, [quod] servientes domini Potestatis Ianue omnia portent arma et portare debeant ad voluntatem et ordinationem ipsius domini Potestatis, dum tamen sine armis ire non possint; milites vero et alia familia stipendiarii eius portent arma, in voluntate et ordinatione ipsius domini Potestatis.

Similiter omnes de familia et servientes seu stipendiarii, tam pedestres quam equestres, domini Gubernatoris, Vicegubernatorum et officialium regionum arma portent et portare debeant, et possint die et nocte, ad mandatum ipsius domini Gubernatoris.

Et salvo quod familia domini Archiepiscopi Ianue, numero decem morantes secum assidue ad suum victum et vestitum, arma portare possint in ordinatione ipsius domini Archiepiscopi.

Similiter possint arma portare servientes trium Consulum rationis, servientes duorum Consulum calegarum, servientes Ministrorum, servientes Potestatis et fortiliciarum civitatis et burgorum. Similiter possint arma offendibilia et deffendibilia portare omnes et singuli quibus concessa est licentia portandi et deferendi dicta arma per dominum Gubernatorem et suum Consilium, vel in posterum concedere (*sic*); nec vero (*sic*) illi quibus concessa est licentia arma portandi per capitula edicta et edenda.

Et salvo quod, non obstantibus supradictis, quicumque civis vel de suburbiis, bone et note fame et conditionis, eundo in villa vel veniendo de villa, vel eundo vel redeundo de villa ad villam, licite unum ex dictis armis portare possit sine metu pene aliquius, dum tamen arma in publico portet.

Et intelligatur portare in publico, si arma portaverit vel habuerit desubtus mantellam vel mantellinam, seu ganceram, seu supercotum vel zupresium, vel aliam raubam quam in dorso suprano haberet, seu ad celam si equitaverit. Et intelligatur ire vel venire ad villam seu a villa, si inventus fuerit in strata, sive via qua recta linea itur vel ire possit ad

villam seu venire. Et salvo etiam quod si casus accideret, quod Deus advertat, quod propter rumorem casus ignis, seu foci accensi in aliqua parte civitatis vel suburbiorum, sive de die sive de nocte, aliqui seu aliquis ad succursum dicti ignis seu foci exirent seu exiret cum cerveleria, targia, pavexiis vel scutis, vel picconis (*sic*), vel securibus seu piconiis et aliis huiusmodi ad deffensionem dicti ignis, non incurrant vel incurrisse intelligantur in aliqua ex penis supradictis, seu detemptionis vel armorum amissionis.

Similiter possint arma portare de nocte custodes nocturni et qui per custodiam nocturnam ordinati sunt et constituti, et ordinabuntur et constituentur per dominum Gubernatorem et suum Consilium ad dictam custodiam nocturnam faciendam per compagnas. Qui custodes, qui pro dicta custodia deputati sunt et deputabuntur, possint de nocte arma offendibilia et deffendibilia portare.

Similiter, si per aliquod accidens etiam de die vel de nocte, pro securitate vel custodia et deffensione status presentis regii et mandato domini Gubernatoris et sui Consilii seu domini Potestatis ordinaretur seu crida micteretur vel alio modo precipere, seu campana grossa soneretur ad stremitam, aliqui se levarent ad arma, non intelligantur propterea in aliquam ex penis supradictis incurrisse: nec etiam aliquis qui, de mandato dominorum Gubernatoris, Vicegubernatorum, vel domini Potestatis, sive de Potestaciis, sive de districtu, qui de extra portum Ianue venirent vel venissent cum armis.

Similiter si aliquis Ianuensis vel districtualis vel qui pro Ianuense distinguatur vel etiam aliunde per mare veniret, applicuerit Ianuam, omnia arma sua portare possit vel portari facere ligata cum rauba sua, vel strumlacio seu rebus; dum tamen arma offendibilia sint, ligata taliter quod extrahi non possint de vagina.

Et similiter si, causa navigandi seu negociandi, exiverit civitatem et suburbia, vel se recollegerit in aliqua nave, galea, cocha vel alio vase navigabili, omnia sua arma portet seu portari faciat. Et possit cum rebus suis, arnxiis vel strumatiis; dum tantum arma offendibilia ligata portentur taliter quod extrahi non possint subito vel evaginari.

Liceat etiam omnibus extraneis Ianuam accedentibus vel de Ianua recedentibus, equestre vel pedestre, arma sua portare vel portari facere transeundo per civitatem et dictos confines usque ad hospitium, ubi deponant et deponere debeant dicta arma.

Et quilibet hospes, masculus vel femina, teneatur et debeat, quam cito extranei vel districtuales Ianue in hospitio fuerint, antequam de hospitio recedant sive exeant, per se vel nuntium suum denunciare et dicere cuilibet extraneo sive districtuali Ianue, hospitanti pro se et familiaribus suis, quod omnia arma deponant et ea non portent; dum ipsi detinerentur personaliter et penas predictas solverent et arma perderent.

Et si illi quibus sic denunciatum fuerit inveniantur cum armis, incurrant penam predictam seu penas quasolvere teneantur, et arma perdant.

Et si hospites ut supra non denunciaverint seu denuntiari fecerint extraneo vel districtuali hospitant in suo hospitio, solvant penam pro eo sic invento, et pretium sive valorem armorum, arbitrio Potestatis; et tunc et eo casu extraneus sive districtualis relaxetur, et arma eidem restituantur; et de hoc stetur iuramento extranei vel districtualis; salvo si probaretur, per iuramentum hospitis masculi vel femine, et unius alterius persone, quod denunciatio ei facta fuisse.

*De sclavorum et sclavarum excessibus
compescendis.*

Quoniam uti scriptum est multis locus est extraneo (*sic*); excrescentibus et pullulantibus continuo variis sclavorum et sclavarum excessibus et maliciis necessarium fuerit opportunis remediis et consiliis obviare; ut quos, naturali feritate instigante, Dei timor a malo non revocat, veritas discipline compescat; audita siquidem querella multorum civium de multis excessibus per sclavos retroactis temporibus commissis; propter que per capitulatores communis Ianue capitulum fuerat et promissum, licet ipsa capitula propter aliquas publicas occupationes non fuerint opportunis temporibus publicata; visa etiam postea commissione nobis facta per magnificum et excelsum dominum, dominum Ducem et Consilium eiusdem duodecim ancianorum, probata et firmata per quadraginta Consiliarios et Vicarios, Consaloneros et Conistabiles civitatis Ianue; inter eos facto super dicta postea et commissione predicta et celebrato consilio; nec non habito et celebrato scrutinio prudentium civium nobilium et popularium, numero ultra centum viginti civitatis Ianue, habito etiam et participato consilio iudicum et collegii iudicum civitatis Ianue ad tollendam dictis sclavis materiam malefatiendi. Statuimus, regulamus, decernimus et firmamus quod aliquis sclavus vel sclava, vel qui pro sclavo vel sclava habeatur, reputetur vel possideatur, non audeat vel presumat ire per civitatem Ianue vel suburbia de nocte, post sonum campane ultime que pulsatur de sero usque ad campanam diei inclusive, sine lumine: et si quis vel si qua inventus vel inventa fuerit, possit capi per quamcumque personam et curie presentari; qui sclavus vel sclava presentati domino Potestati puniatur arbitrio dicti domini Potestatis, considerata causa qua ibat de nocte et conditione ipsius servi; et si in capiando fuerit verberatus vel pulsatus, verberata vel pulsata impune fiat, nec per inde aliquis processus per curiam fieri possit; non tamen possit occidi vel graviter vulnerari, nisi se tello defenderet; quo casu, si occideretur vel vulneraretur, nullam penam inferens patiat, nisi dumtaxat ad emendam sclavi occisi vel occise; que emenda seu precium sclavi vel sclave occisi vel occise non possit excedere summam quinquaginta librarum Ianue. Et si quo sclavus seu sclava de nocte, post dictum sonum campane usque ad campanam diei inclusive, contra domini vel habitatoris

domus voluntatem, que semper presumatur nisi contrarium probetur, iverit ad domum alicuius civis vel habitatoris Ianue bone fame; ad quam domum ivisse intelligatur, si iverit ad ostium sub porticu domus, vel super scalis ipsius domus vel porticus, vel si iverit ad tangendum seu pulsandum ostium vel circa domum scalas, ostium vel fenestras domus accesserit, maxime actus aliquos inhonestos vel suspitiosos agendo; de quibus omnibus et singulis stetur dicto unius testis vel verisimilibus, dum talia que de nocte fiant faciliter non probentur; et per dominum vel habitatorem domus vel eius familiam vel alium dominum vel habitantis mandato vel voluntate fuerit vulneratus, vel interfectus esset si fugiendo, stando vel recedendo extra dicta loca, etiam si in via publica vel circa ipsam domum, vulneratus vel vulnerata fuerit vel occisus vel occisa, nullam penam inferens vulnus vel mortem patiat; nec inde per aliquem magistratum processus aliquis fieri possit, nisi dumtaxat ad emendam sclavi vel sclave occisi vel occise; que emenda sclavi seu sclave occisi vel occise non possit excedere summam quinquaginta librarum ianuinarum.

Item quod si aliquis sclavus aggressus fuerit vel impetum fecerit in aliquem civem Ianue bone fame, de die vel de nocte, sine armis, et ipse sclavus percussus vel vulneratus fuerit, ex quo vulnere vel ex quibus vulneribus ipse sclavus non moriatur vel debilitetur in aliquo membro, ipse vulnerans vel percuciens in aliquo non puniatur. Si vero mors ex ipsis vulneribus sequetur, si ex impectu vel aggressura dicti servi processit ipsa rixa in qua vulneratus fuerit ipse servus, non puniatur vulnerans vel percuciens personaliter, sed aliter arbitrio magistratus. Si vero dictus sclavus cum armis insultum fecerit in aliquem civem Ianue bone fame, et percussus vel vulneratus fuerit vel occisus, percuciens vel occidens non puniatur in aliquo. — Et quia necessarium est dominos et dominas seu possessores ipsorum sclavorum et sclavarum ipsos seu ipsas corrigere et castigare; ex quibus sepius contingit quod ultra intentionem ipsorum dominorum aliquando debilitantur vel moriuntur, et aliquando ipsi servi se precipitant vel in se manu iniiciunt; statuimus, regulamus et ordinamus quod si dominus vel domina vel possessor, vel qui pro domino vel domina habeatur vel possideatur ipsius sclavi vel sclave, vel alia persona eius mandato verberaverit, pulsaverit vel percusserit sclavum vel sclavam suum vel suam vel quem vel quam pro suo vel sua possideat, sine ferro, presumatur semper animo corrigendi et non occidendi fecisse; quantumcumque debilitatio membri vel mors sequatur, vel quantumcumque ea occasione ipse servus vel serva propter ea se precipitaverit vel in se manus iniecerit, impunis habeatur tam mandans quam mandarius. Si vero cum ferro vel alio tello, vel instrumento non acto ad corrigendum, ipsos servos dominus vel domina vel possessor, qui pro suo vel pro sua teneat, vel alius illorum mandato vulneravit vel occiderit, puniatur arbitrio magistratus, inspecta qua-

litate et conditione criminis et facti, dummodo personaliter seu corporaliter puniri non possit.

Et si servus vel serva, vel qui pro servo vel serva teneatur vel possideatur, in dominum vel dominam suum vel suam vel possessorem eius, [vel] uxorem vel liberos domini vel possessoris predicti manus intulerit, si in ipso actu vel aggressu, per ipsum dominum vel dominam vel possessorem eius [vel], familiam, vel alios ad eorum vel alterius eorum instanciam, ipse servus vel serva percussus vel occisus, percussa vel occisa fuerit; nullatenus puniatur percuciens vel occidens seu percuti vel occidi mandans, et ad probandum quod servus in dominum vel uxorem vel liberos manus intulerit admittantur et recipiantur in testes omnes in domo existentes, et alibi servi et liberi; quantumcumque domestici vel coniuncti seu alias de iure prohibiti; et si dominus hoc probare non posset, non propterea possit personaliter puniri, prout supra precedenti capitulo sive articulo dictum est.

Et si aliquis interfecerit aliquem servum vel servam alienum vel alienam dolose, in aliis casibus quam in presenti capitulo contentis, nisi illud faceret illis casibus quibus et iure liceret, puniatur et puniri debeat; et possit per dominum Potestatem Ianue, quacumque pena videbitur ipsi domino Potestati et eius arbitrio,

pecuniaria vel personali usque ad mortem inclusive, considerata conditione occidentis et occisi, et modo et causa occisionis; et teneatur occidens domino vel domine ad emendationem dupli extimationis ipsius sclavi; de qua extimatione credatur iuramento domini vel domine, dummodo non possit iurare ultra valimentum librarum centum ianuinorum. Item si aliquis servum dolose vulneraverit non in casibus supradictis vel aliis quibus de iure licet, ex quo vulnere mors non sequatur; non puniatur vulnerans ultra dimidium pene qua puniretur si liberum vulnerasset.

Item si aliquis servus vel serva aliquem liberum percuisset vel vulneraverit, ex qua percussione vel vulnere mors non sequatur, puniatur arbitrio magistratus, considerata conditione delinquentis et modo delicti et persone in qua commissum esset, dumtamen non possit puniri ultimo supplitio. Et que dicta sunt supra in masculino genere intelligantur in feminino et e converso. Et sit presens regula et statutum abrogatorium et derogatorium quibuscumque regulis, capitulis et statutis in contrarium quocumque obviantibus, quibus ex certa sententia quantum predictis obviaretur, esse volumus specialiter derogatum.

Supplemento V.

STATUTORUM PATRUM COMMUNIS (1403)

De potestate et bailia Patrum Communis et Salvatorum portus et moduli.

Statuimus et ordinamus quod officiales electi et eligendi ad salutem et salvationem operis portus et moduli habeant plenam, largam, amplam et liberam potestatem, iurisdictionem et baliā, et plenum, largum, liberum et generale mandatum cum plena, libera et generali administratione faciendi et fieri faciendi, expensis et de pecunia Communis Ianue eorum officio silicet assignata, omnia et singula laboreria que portui et modulo utilia fuerint, et necessaria ipsis Salvatoribus videbuntur; et exigendi, recuperandi et recipiendi a quacumque persona, corpore, collegio et universitate totum et omne id et quicquid et quantumcumque ipsi officio operi portus et moduli debetur vel debebitur, occasione donationis, legati vel fideicommissi per quemcumque quomodocumque relictī vel relinquiendi operi supradicto, per testamentum, codicillos vel quamlibet ultimam voluntatem, vel alio quocumque modo, ratione vel causa que dici vel excogitari possit, tam cum chartis, instrumentis et scripturis quam sine, vel quocumque alio modo; et faciendi de predictis et quolibet predictorum finem, quitationem, liberationem, remissionem et pactum ulterius de non petendo, sub et cum quibuscumque concessionibus, renuntiationibus, promissionibus, stipulationibus et conditionibus, penis, ipotechis, clausulis, solemnitatibus et cautelis ad hec utilibus, opportunis vel necessariis, de quibus et prout ipsis dictis Salvatoribus videbitur et placuerit; et instituendi et constituendi unum et plures procuratores ad omnia et singula predicta faciendum.

Item ad procedendum contra quoscumque impediētes vel damnificantes portum et modulum vel etiam darsinam Communis Ianue cum navigiis magnis vel parvis, vel sine eis vel aliter quovis modo, per illum modum et formam de quibus dictis Patribus Communis et Salvatoribus videbitur et placuerit; et

ipsos impediētes et damnificantes portum vel modulum vel darsinam multandi, puniendi et condemnandi, prout ipsis Patribus et Salvatoribus videbitur et placuerit; in quem casum ipsorum sententie legitime sint et pro legitimis habeantur et per ipsos executioni mandentur vel alios pro eis. Non possit autem ab eorum sententiis vel aliqua ipsarum appellari, supplicari, meliorari, peti; nec ex eis possint sindicari, [vel] condemnari, pro aliquibus gestis per ipsos Patres et Salvatores vel alterum eorum, nisi dolum, fraudem, vel baratariam forte committerent. Ordinantes et decernentes omnes et singulos processus, sentencias, condemnationes, absolutiones per ipsos Patres et Salvatores portus et moduli, ratione vel occasione dicti officii factas, latas et promulgatas, ratos, firmos et validos esse et esse debere, et obtinere perpetuam firmitatem et debere inviolabiliter observari, non obstantibus obstantiis quibuscumque; quibus obstantiis, quatenus obviarent presentibus, auctoritate presentis capituli derogantur. Teneantur tamen ipsi Salvatores administrationis ipsorum reddere et facere rationem suis successoribus, non obstantibus predictis.

Item ad videndum, examinandum, calculandum, declarandum et solidandum omnes libros et cartularia Communis Ianue ac omnes et singulas rationes et partitas ad ipsum Commune quomodocumque pertinentes, tam ratione salis, comperarum, cabellarum, introituum, quam alia quacumque massariarum, mutuarum, avariarum patronorum navium aut galearum aut alia ratione, occasione vel causa cogitata vel incogitata, cuiuscumque generis, speciei vel nature, et omnes et singulos dare debentes dicto Communi ratione vel causa cuiuscumque administrationis vel officii, libri, apodisie, cartularii instrumenti pactionis vel alterius rei, vel ratione aut occasione alicuius officii quod exercuissent aut gessissent temporibus preteritis, vel in quos pecunia dicti Communis Ianue vel ipsi Communi debita pervenisset aut aliter cum reipublice incommodo se ditassent,

vel quicquid indebite manducassent aliqua via, colore, pretexto vel causa, et qui dicto Comuni tenerentur vel obligati essent quacumque ratione, occasione vel causa, scilicet tam ratione vel causa rationum scriptarum in dictis libris seu cartulariis dicti Communis, quam etiam non scriptarum. Ita quod ad omnia predicta et singula facienda et exequenda, predicti officiales aut tres eorum in solidum habeant plenissimam potestatem et iurisdictionem ad se vocandi, citandi, conveniendi, multandi, condemnandi, corrigendi et puniendi quoscumque cives et districtuales, atque etiam officiales, massarios, scribas, notarios et personas similiter singulares super agendi dicti officii et ipsius officii ratione.

Item exigendi et exigi faciendi penas, multas et condemnationes huiusmodi impositas et imponendas per eos, et factas et fiendas per quemcumque iudicem, magistratum et officialem Communis Ianue et districtus; et similiter condemnandi, multandi et puniendi quoscumque rebelles, discolos et inobedientes eorum officio et mandatis.

Declarantes quod dictum officium Patrum Communis et eorum officium habeant et habere intelligantur baliā et iurisdictionem ac potestatem in omnes et singulos, tam officiales quam singulares personas, qui, causa et ratione officii sui et in eorum officio exercendo, commisissent dolum, fraudem, baratariam vel negligentiam in damnum, incommodum, iacturam vel lexionem tam reipublice quam singularum personarum, non dando vel non solvendo iuxta eorum debitum, vel gaudendo aut usufructuando pecunias alienas et pro suo commodo in iacturam alienam. Et cassandi et annullandi quasumque provisiones, stipendia, emolumenta, sumptus, officia et salaria, dari seu persolvi solitos aut solita per ipsum officium aut veteres Salvatores annorum preteritorum, quos quas et que voluerint vel iudicaverint cassari debere vel ipsi cassabunt et annullabunt in omnibus, arbitrio ipsorum et prout iudicabunt faciendum.

Item preterea cassandi et annullandi et de novo eligendi et constituendi quoscumque scribas, notarios, cavallerios, syndicos, massarios, nuntios et officiales voluerint sine ullo impedimento, cum salariis et emolumentis iuxta proprie voluntatis arbitrium, cum salariis solitis et non ultra, et electos confirmandi et corroborandi. Ita quod de cetero habere non possint dicti officiales, electi ut supra per dictum officium, de tempore preterito quo steterunt in officio, aliquod damnum seu lexionem vel molestiam in iudicio vel extra ab aliqua persona, commune, corpore, collegio et universitate, quavis ratione, occasione vel causa que quomodocumque et qualitercumque dici seu excogitari possit de iure seu de facto. Possint etiam in premissis omnibus et singulis et circa ea procedere summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii, iuris et capitulorum ac statutorum et regularum Communis predicti ordine pretermisso, citatis partibus et non citatis, diebus feriatis et non feriatis, et prout eis melius videbitur et placuerit secundum puram et rectam veritatem ac eorum rectas con-

scientias, habendo maxime respectum ad Deum et veritatem quomodocumque repertam; contra quorum sententias, declarationes, solidationes vel calculos non possit per aliquam personam, corpus, collegium vel universitatem dici, opponi, appellari, supplicari, peti, meliorari aut restitutio in integrum fieri aliquo quovis modo, colore vel pretexto quod dici vel excogitari possit directe vel per obliquum; nec aliqua audientia in contrarium admittatur per aliquem magistratum vel officialem Communis Ianue, sub debito iuramenti et pena sindicamenti; imo sententie, declarationes, solidationes et processus sint legitime, firme et rate ac pro firmis, ratis et legitimis habeantur et teneantur ac executioni mandentur per quoscumque officiales et magistratus civitatis et Communis Ianue ubicumque constitutos et constituendos, non obstantibus aliquibus solemnitatibus que forsitan per eos omisse fuissent.

Officium vero dictorum Patrum Communis et Salvatorum sit in videndo, revidendo, tractando, ordinando, exercendo, exequendo et exequi faciendo quecumque viderint vel crediderint esse utilia portui et modulo vel alteri eorum, vel lignis portus, tam in faciendo laborare et destrui, hedicare vel dirrui, quicquid et quantum eisdem videbitur in quacumque parte darsine, portus et moduli, ab ecclesia Sancti Marci et ab archivolto quod est iuxta dictam ecclesiam in muro ubi solebat esse darsina moduli usque ad finem moduli, et ultra prout eis videbitur; satisfaciendo tamen vel satisfieri faciendo primo pro Commune Ianue quibuscumque qui propterea lederentur et prout et in quantum sibi videretur, quam etiam in quibuscumque aliis que necessaria vel utilia sibi pro dicta darsina, portu et modulo vel aliquo eorum vel pro lignis dicti portus viderentur.

Qui etiam Patres Communis et Salvatores eligant, ordinent, instituant, ponant et deponant sive destituant personam et personas que videbuntur eis de facto Lanterne et Moduli et Capitis Farii.

Item curent, mandent et precipiant per civitatem Ianue et suburbia, sub illis penis de quibus videbitur, quod quilibet persone de civitate Ianue et suburbiorum teneantur et debeant facere spazari, nectari et mondari rumentam et zetum ante domum et apoteciam suam, sive quam habitat quilibet, usque ad medietatem carrubei, omni ebdomada semel, et ipsam rumentam et zetum facere deferri ad locum in quo ordinabitur per dictos dominos Patres Communis et Salvatores, ita quod non noceat portui prout ordinabitur per predictos; et faciant etiam arrisolari de bonis lateribus ad domum ubi quisque habitat, infra terminum statuendum per eos, illi scilicet qui arrisolatum non habent.

Curent etiam quod quinque clavice principales civitatis Ianue, videlicet clavica Porte Vacarum, clavica Fossateli, clavica Suxilie et Banchorum, clavica Crucis et clavica Sancti Georgi, et cetera clavice civitatis Ianue et suburbiorum purgentur et spacentur bis quolibet anno, vel plus vel minus ut sibi videbitur.

Et possint inquirere summarie et de plano sine aliquo iuris strepitu iura Communis Ianue, et bona Communis ipsius occupata per aliquos in rippa et modulo, et quibuscunque deputatis et ordinatis ad aliquod opus portus et moduli, ipsa recuperando dicto Communi ad opus et utilitatem ipsorum officii; et ad ipsa bona et iura querenda procedi possit per simplicem viam et modum capituli et officii roboris.

De potestate Patrum Communis et Salvatorum circa aqueductus.

Statuimus et ordinamus quod Patres Communis et Salvatores portus et moduli, quibus deputata est provisio aqueductus, potestatem et baliamp lenissimas habeant reparandi et faciendi reparari aqueductum civitatis Ianue in quocumque loco situm, tam in civitate quam extra; et ordinandi et providendi in et super ipso aqueductu, claudendo et claudi faciendo quecumque foramina, aperturas et rimulas facta in ipso aqueductu; et removendi canones et alia laboreria facta et fienda in eo de quibus ipsis Salvatoribus necessarium et opportunum videbitur pro utilitate communi, ut aqua ipsius aqueductus non impediatur decurrere sicut debet, nec capiatur in reipublice lexionem; tam silicet de et cum pecunia dictis Salvatoribus assignata, quam per quascumque personas in quarum domibus vel habitationibus vel iuxta prope ipsas est transitus, vel adhesus est aqueductus ipse, tam in civitate quam extra.

Qui etiam habeant potestatem faciendi et fieri faciendi et mandandi quibuscunque personis sibi videbitur, occupantibus de aqua ipsius aqueductus, vel habentibus aliquas aperturas, captiones, instrumenta vel constructiones in eo, omnia et singula precepta, admonitiones et denuntiationes de quibus eis videbitur et sub illis penis de quibus eis videbitur et placebit.

Et teneantur et debeant claudere vel claudi facere aperturas, canones, instrumenta et constructiones predictas atque foramina, vel ea facere removeri infra terminum per ipsos Salvatores moderandum.

Et possint condemnare pecunialiter quoscumque non claudentes, non obedientes vel controvenientes mandatis propterea sibi factis per eos; et ipsas condemnationes exigere cum effectu sine diminutione, applicandas operi supradicto.

Et teneantur dominus Potestas Ianue et quilibet Magistratus concedere dictis Salvatoribus ad nudam et simplicem requisitionem ipsorum, servientes et familiam ipsius et ipsorum Magistratum, pro faciendo executionem de omnibus et singulis antedictis.

Non possint tamen ipsi Patres et Salvatores de novo alicui persone concedere habere in aqueductu aliquam aperturam vel proprium, sine licentia speciali domini Gubernatoris et Consilii.

De molis molendinorum lapideis non exonerandis a Sarzano usque ad Sanctum Leonardum.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona, cuiuscumque conditionis existat, non possit, audeat vel

presumat deponere, discarigare, exonerare, tenere vel retinere aliquas molas lapideas molendinorum, magnas vel parvas, cuiuscumque conditionis existant, ad gradus sive scalinos moduli vel Porte Vacarum de versus portum, nec in aliquo loco qui sit a Sarzano exclusive usque ad Sanctum Leonardum desuptus Sanctum Iohannem exclusive. Sub pena imponenda arbitrio Patrum Communis et Salvatorum portus et moduli.

De laboreriis Communis arbitrio presidentum concedendis.

Statuimus et ordinamus quod quicumque officiales Communis Ianue qui preerunt ad aliquod laborerium faciendi fieri pro Commune licenter possint facere fieri ipsa laboreria per illas personas de quibus eis meliori et utiliori videbitur Communis, non obstante aliquo capitulo generali vel speciali seu consuetudine in contrarium praticatis.

Ne naves destruantur in portu, in quo ne lignamina trahantur de darsina veterum lignaminum vetita ut infra.

Statuimus et ordinamus quod Patres Communis et Salvatores portus et moduli non permittant aliquam navim seu lignum de duabus copertis in portu Ianue destrui a coperta inferius, sed in Fontanelium vel sarzanum faciant duci ad destruendum. Nec aliquod lignum unius coperte vel lignum aliquod discopertum possit intrare portum Ianue causa destruendi. Nec permittant ipsi Patres Communis et Salvatores lignamina de nave vel ligno facta que deferantur in portu poni nec trahi ad domum Communis de modulo, nec abinde usque ad Portam Vacarum; nec intra dicta confinia fieri aliquam darsinam lignaminis veteris; nec permittant trahi infra dicta confinia aliquam barcham, canteriam vel timones vetera, que silicet stent ibi ultra dies quindecim; que si steterint ultra, solvant die qualibet soldos quinque. Nec permittant barchas poni seu lignum laborari cum ferro quod est infra et modulum ultra portum.

Quod carrubii teneantur nitidi a iactu et rumenta et de eis arrisolandis.

Statuimus et ordinamus quod Patres Communis et Salvatores portus et moduli a cavallerio et aliis officialibus et nunciis ipsorum faciant frequenter et diligenter inquiri per civitatem et burgos, et dare operam quod omnes vichi, sive carrubei, mundi et nitidi teneantur; ita quod iactus aliquis vel rumenta non stet in vichis vel carrubeis sive locis unde possint tempore pluviali effluere vel discurrere in portum, imo vero eos faciant exportari in locum unde non possint discurrere in portum, expensis illorum, silicet, qui dictum iactum vel rumentam fecissent poni vel trahi in dictis carrubeis sive vichis, ipsis prius admonitis vel citatis quod dictam rumentam vel iactum inde tolli vel exportari faciant. Faciant etiam Patres Communis et Salvatores diligenter

inquiri carrubea in quibus sint devastati risoli; et eos faciant reparari de bonis lateribus ferriolis, expensis illarum personarum ante quarum domos risoli devastati erunt, denuntiando tamen ante illis personis quarum fuerint dicte domus quod tales risolos ante se faciant reparari intra certum terminum, illis personis, Patrum Communis et Salvatorum arbitrio moderandum.

De Patribus Communis et Salvatoribus portus et moduli.

Quoniam ubi de re favorabili et utilitatem publicam supportanti agitur, ibi favorabiliter est agendum. — Considerantes quanto favore et quanta utilitate publica officium Patrum Communis et Salvatorum portus et moduli fuerit ordinatum, maxime pro utilitate navigantium et condescendentium ad portum Ianue; et quod deputati sunt dicti Patres et Salvatores ad custodiam et salutem portus predicti, et ad exactionem quantitatum debitarum ipsi officio pro expensis erogandis in necessariis et opportunis dicti officii et que quomodocumque videantur spectare ad dictum officium, etiam si quantitas que diceretur deberi dicto officio non appareret vallata stipulatione solemni per defectum notarii vel alia ratione, quam tamen declaramus debitam ipsi officio, si in aliqua scriptura vel instrumento publico vel alia probatione legitima vel que de iure sufficiens videatur, vel de consuetudine vel secundum conscientiam, prout melius pro dicto officio esse poterit, appareret esse assignata, attributa vel debita dicto officio, et possit per Salvatores exinde pena exigi cum effectu.

Considerantes quod circa executionem sui officii necessaria est summaria et expedita cognitio et terminatio eorum que per dictum officium requirantur pro bono publico et utilitate communi, exigente necessitate reipublice, ut ad instantiam dictorum Salvatorum in eorum requisitionibus procedatur summarie et de plano sine libello et pignore bandi; statuimus et ordinamus quod Patres Communis et Salvatores portus et moduli possint et debeant, pro omnibus et singulis negociis et causis que spectare et pertinere videbuntur vel occurrerint quomodocumque ad ipsorum officium, se presentare et comparere coram domino Potestate Ianue et quocumque Rectore et quibuscumque Magistratibus civitatis Ianue. Qui super requisitionibus eorum, teneantur et debeant facere et exequi summarium et expeditum iusticie complementum super omnibus et de omnibus et singulis assignatis dicto officio, seu que ipsi officio deberentur quomodocumque; et in ipsis procedere summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii et sine pignore bandi et sine libello et petitione, contra quamcumque personam, corpus, collegium et universitatem contra que deponeretur requisitio, lamentatio vel aliqualis declaratio.

Super lamentatione vero vel requisitione que fieret per dictos Salvatores vel alterum eorum, dominus Potestas Ianue et quicumque Rector vel Magistratus

civitatis Ianue coram quo dicta requisitio fieret, teneatur et debeat procedere summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii et sine pignore bandi, celeriter aut dilationem dando prout negotii qualitas requireret, ad probandum et probationes faciendum perentorie; et procedere superinde secundum quod de consuetudine vel de iure et per viam conscientie sibi videbitur, ut melius per aliquem ipsorum modorum fieri poterit pro dicto officio, ad diffinitionem et executionem cause, non obstante aliqua appellatione que fieret, nec obstante requisitione seu petitione meliorande sentencie vel alterius cuiuscumque consultationis assessoris, consultoris vel collatoris petite vel petiti. Qui ad meram requisitionem facti procedere teneantur super sentenciis et requisitionibus antedictis, non obstantibus aliquibus capitulis, decretis vel ordinationibus Communis Ianue vel officialium eius generalibus vel specialibus, quantumcumque abrogatoria vel derogatoria forent, et sub quavis ligatione verborum comprehensa. Que omnia et singula suprascripta locum habeant etiam in sentenciis latis atque processibus pro dicto officio incoactis, sed etiam in quibuscumque questionibus, causis et litibus motis et movendis per dictum officium et eius nomine qualescumque sint vel fuerint; ad que omnia et singula exequenda ut supra, dominus Potestas et quilibet Magistratus et Rector civitatis Ianue teneantur vinculo sacramenti et pena sindicamenti.

Teneantur enim dicti Patres Communis et Salvatores, in fine cuiuslibet anni, reddere rationem plenam, integram totius et omnis introitus et exitus sui officii, sub iuramento suo et scribe ipsorum, ut ratio possit plene videri omnium et singulorum gestorum per dictum officium.

Patres Communis et Salvatores vero predicti non possint aliquid recipere, retinere, habere vel convertere in suos usus aliquid ex lignamine vel aliis rebus quibuscumque ad officium predictum spectantibus, et demum nihil prout supra est ordinatum, sub debito iuramenti et pena sindicamenti.

Contra allegantes cambid vel assecuramenta esse usuraria.

Statuimus et ordinamus. Si qua persona, cuiuscumque conditionis existat, que per instrumentum se obligaverit vel quocumque alio modo, cum scriptura vel sine, super quibuscumque mercantiis et in quocumque contractu mercantie, maxime per viam cambii vel assecuramenti, versus aliquam personam, allegaret quod ille contractus esset usurarius vel illicitus, et propterea recursum haberet ad dominum Archiepiscopum vel eius Vicarium vel ad alium Magistratum civitatis vel districtus Ianue, ecclesiasticum vel secularem, petendo vel opponendo contra dictum instrumentum vel contractum facta cum scriptura vel sine, super aliqua mercantia, allegando quod solutio debiti dicti instrumenti et contractus in totum vel in parte fieri non debeat; quod diceretur vel allegaretur per dictum debitorem vel alium suo nomine dictum con-

tractum fore illicitum et usurarium vel factum contra canonicas sanctiones; sit et intelligatur esse talis persona, que contra dicta instrumenta et contractus facta super mercimoniis allegaret dictam exceptionem ut supra, ipso iure condemnata in soldis decem ianuinarum pro qualibet libra tocius quantitatis pro qua denegaretur solutio. Que pena applicetur et applicata esse intelligatur operi portus et moduli; et ad ipsam exigendam teneantur dominus Potestas Ianue, Sindicatores et ceteri Magistratus qui superinde fuerint requisiti, quibuscumque iurisremediis, etiam per detemptionem personarum, nulla exceptione vel defensione admissa, sed postquam constiterit sint meri executores. Si enim per hec et similia impedimenta, instrumenta cambii et alii contractus mercantiarum, facta cum scripturis vel sine, non possent executioni mandari, verteretur in magnum damnum et incommodum civium et mercatorum Ianuensium, qui communiter faciunt similes contractus, nec aliter possent exerceri mercimonia, nec navigia navigancia expediri. Per predicta enim non intelligatur in aliquo preiudicatum decretis que condita essent in favorem supra contentorum.

Quod Officiales et Scribe Magistratum et quicumque collectores introituum cabellarum notificent Patribus Communis et Salvatoribus portus contrafacientes.

Statuimus et ordinamus quod dominus Potestas Ianue et eius curia, consules callegarum, consules rationis, officia mercantie, gazarie et quicumque alii magistratus et officiales Communis Ianue, et notarii sive scribe dictorum magistratum, emptores, consules et collectores quorumcumque introituum et cabellarum Communis Ianue et eorum scribe, omnes et singuli, teneantur et debeant omnes et singulos contrafacientes capitulis, ordinationibus vel decretis, venditionibus vel clausulis generalibus vel specialibus Communis Ianue vel alicui parti ipsorum, sive qui fuerint condemnati occasione aliquorum gestorum vel commissorum vel venturorum contra formam capitulorum vel aliorum predictorum, vigore quorum aliqua condemnatio pena vel punitio in totum vel in parte assignata vel deputata sit operi portus et moduli, notificare in scriptis Patribus Communis et Salvatoribus portus et moduli, infra dies octo tunc proxime a die habite noticie dicte contrafactionis vel condemnationis numerandos.

Sub pena solvendi dictis Patribus, et Salvatoribus, de dictorum officialium proprio, omne id et totum quicquid et quantum tales contrafacientes condemnati fuissent vel solvere debuissent.

Patres Communis et Salvatores vero teneantur et debeant singulis mensibus, saltem semel, ire coram magistratibus et officialibus antedictis, et ab eis et a scribis ipsorum singulatim scire si quis contrafecerit in predictis vel in aliquo predictorum, vel si quis ex dictis causis fuerit condemnatus; et teneantur facere notari et scribi per ipsorum notarium relationes pre-

dictorum et nomina et cognomina contrafacientium, et condemnatorum et quantitatis condemnationum et exigere penas et condemnationes illorum qui contrafecerint, infra mensem unum tunc proximum, convertendas in laboreriis et operibus portus et moduli et aliis operibus ipsorum officii. Sub pena dupli eius quod non exigissent, si obmisissent vel negligissent exigere a predictis; et nihilominus dicti contrafacientes et condemnati ad solvendum condemnationes et contrafactiones predictas compellantur et astringantur per Patres Communis et Salvatores predictos remediis opportunis; nec possint consules vel collectores expedicamentorum vel aliorum introituum Communis Ianue, vel aliquis eorum pro eis, se convenire vel concordare cum aliquo qui contrafecisset vel condemnatus fuisset ut supra, nec ei aliquam remissionem facere de parte assignata operi portus et moduli, nec tacere ipsam fraudem vel condemnationem; sed teneantur ipsas notificare, publicare et manifestare dictis Patribus Communis et Salvatoribus ut supra, sub dicta pena per dictos Salvatores exigenda ut supra. Et si consules vel collectores expedicamentorum vel aliorum introituum et cabellarum Communis Ianue fecerint aliquam absolutionem vel remissionem contrafacienti, teneantur tamen consules callegarum contra accusatum vel accusatos procedere, condemnando vel absolvendo secundum formam clausularum et venditionum dictorum introituum, infra terminum appositum in ipsis venditionibus et clausulis. Sub pena solvendi duplum dictis Patribus Communis et Salvatoribus totius eius de quo tales accusati seu denunciatisolvere debuissent. Quas accusationes factas coram consulibus callegarum, scribe eorum teneantur et debeant reducere ad memoriam ipsis consulibus et protestari sibi quod procedant super eis, et eas terminent et definiant; et omnes accusationes et contrafactiones predictas ipsis Patribus Communis et Salvatoribus publicare et manifestare ad requisitionem ipsorum et in scriptis dare, omni contradictione cessante, sub pena librarum decem ianuinarum, committenda totiens quotiens contrafieret per notarios sive scribas vel aliquem eorum; quas dicti Patres et Salvatores teneantur exigere sub pena solvendi de suo proprio.

Quod nemo piscetur in portu Ianue.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non possit, audeat vel presumat piscari in portu Ianue ab itinere moduli recta linea vel mensura usque ad ecclesiam Sancti Thome de Burgis de versus terram, cum aliquibus artificibus vel ingeniis piscandi, de die vel de nocte. Sub pena a soldis decem usque in quadraginta ianuinarum pro quolibet contrafaciente et qualibet vice, arbitrio Salvatorum portus et moduli, vel arbitrio illius vel illorum qui a dictis Patribus Communis et Salvatoribus causam habent, et ultra amissionis et perdictionis eius quod fuisset piscatum. Que pena exigatur et exigi debeat per dictos Patres Communis et Salvatores vel habentes causam ab eis;

et predicta intelligantur sine licentia et voluntate dictorum Patrum Communis et Salvatorum vel illorum qui habent causam ab eis. Qui Patres Communis et Salvatores et habentes causam ab eis possint dare et concedere licentiam piscandi in dicto portu intra dictos confines cuicumque persone sibi videbitur et placuerit: liceat tamen quibuscumque personis in dicto portu intra dictos confines piscari ad canellam tantum impune, non obstantibus antescriptis. Pecunia vero que processerit ex venditione presentis deveti et ex concessione piscandi expendatur et convertatur in operibus portus et moduli per ipsos Salvatores; de qua teneantur reddere et facere rationem. Inhibentes expresse quod Ministeriales Civitatis Ianue non audeant vel presumant intromittere se de dicta piscatione; sed concessio predicta piscandi in portu solum spectet Patribus Communis et Salvatoribus portus et moduli, et illis qui haberent causam vel mandatum ab eis. Dantes et concedentes, auctoritate presentis capituli, Patribus Communis et Salvatoribus portus et moduli potestatem et baliam plenam vendendi dictam piscationem cui vel quibus ipsis pro meliori videbitur, cum scientia tamen illustris domini Gubernatoris et voluntate.

Quod pene capitulorum sint operis portus et moduli Ianue.

Si quo capitulo generali vel ordinamento Communis Ianue caveatur quod aliquid fiat vel servetur, sive non fiat vel non servetur, sub pena quantitatis numero vel aliter specificata non applicata, ex forma talis capituli, alicui persone operi vel officio, statuimus et declaramus quod sic esse intelligatur applicata operi portus et moduli, ita ut in dicto opere quicquid exactum fuerit applicetur. Sane semper intellectu quod tertia pars condemnationum fiendarum per quemlibet magistratum sive consules artium sit et intelligatur assignata dicto officio. Salvo si per capitula dictarum artium esset assignata dimidia, circa quas exigendas dicti Patres Communis et Salvatores sint puri et meri executores.

Quod tabernarii dent gratis quatuor pinctas aque vel ultra in prandio et ad cenam.

Statuimus et ordinamus quod omnes et singuli cives et quecumque alie persone, cuiuscumque conditionis et status existant, habentes puteos vel cisternas in eorum domibus vel conductis sive tabernis quas impleri faciant aqua aqueductus Communis Ianue, teneantur et debeant ex ipsa aqua ipsarum cisternarum et puteorum dare vel dari vel accipi permittere quibuscumque civibus vel vicinis ipsorum, sive nunciis ipsorum civium vel vicinorum, maribus sive feminis, ex ipsa aqua volentibus, a pinctis quatuor supra in prandio et totidem in cena pro quolibet ipsorum civium vel vicinorum, sine aliquo premio, precio vel mercede. Sub pena a floreno uno usque in quattuor auri, arbitrio dicti officii, pro quolibet et qualibet vice qua denegaretur ex ipsa aqua ut supra, et qua pro

ipsa aqua aliquid peteretur vel reciperetur ab aliqua persona, a quocumque contrafaciente irremisibiliter auferenda. De quibus credi debeat cuicumque civi Ianue cui ex ipsa aqua denegaretur vel peteretur aut reciperetur pretium vel pecuniam (*sic*) pro ipsa danda ab aliqua persona.

De terris citra Peraldum aptandis cum maxeriis.

Si quis habuerit aliquam terram a Peraldo et Sancto Bernardo citra versus portum Ianue, que terra sit confinis alicui fussato vel crose descendenti in dictum fussatum vel per quam possit in illud descendere sine aliquo impedimento alicuius muri, teneatur et debeat dominus dicte terre habere, tenere, errigere, alciare vel facere de novo unam maxeriam ad maltam et calcinam vel ad murum sicut quantum prope vel longe voluerit dicto fussato vel crose. Qui murus sive maxeria sit et esse debeat errigata, vel fiat altus a terra deversus montem palmis tribus ad minus, infra quam maxeriam sive murum de versus fussatum vel terram non possit, aliquo tempore vel aliquo casu, per aliquam personam sapari vel ligonizari vel terra moveri, ne dannificetur portus. Et quicumque predicta observaverit possit liceatque sibi sapare et ligonizare libere et impune dictas terras, sive sapari et ligonizari facere a dicta maxeria supra versus montem, pro libito sue voluntatis. Si quis autem predicta observare contempserit, primum cadat in penam a libris quinque usque in vigintiquinque ianuinarum, arbitrio Salvatorum considerata conditione persone et modo et causa requisitionis et inobedientie; et nihilominus nec ipse nec aliqua persona possit aut audeat sapare vel ligonizare dictas terras vel aliquam earum, sub pena predicta. Que omnia et singula Patres Communis et Salvatores ipsi diligenter inquirere et inquire et observari facere teneantur, sub debito iuramenti et pena sindicamenti. Teneantur et debeant, in principiis ipsorum officii, semper saltem semel cavare, mondare et facere cavari omnes et singulos trogios portus Ianue; et deinde etiam ad sex menses, illud idem facere et servare similiter teneantur, ita scilicet quod singulis annis trogia supradicta saltem duabus vicibus emondentur, vacuentur et purgentur, sub pena librarum quinquaginta usque in centum ianuinarum, pro quolibet Patre Communis et Salvatore portus et moduli, pro qualibet vice.

De foraminibus de Carbonaria ex quibus aqua defluit non claudendis.

Statuimus et ordinamus quod aliqua persona non claudat vel claudi faciat foramina facta in locis quibus aqua descendit a Carbonaria per viam que est super Sanctam Agnetem ultra; imo teneantur Patres Communis et Salvatores portus et moduli facere et curare quod ipsa foramina perpetuo declausa et aperta remaneant, ita quod aqua illa defluat libere nec destruat illam viam, et ne iactus illius vie decurrat in portum.

Et si aliqua persona clausurit vel fecerit claudi illa foramina, vel ea disclausa non dimiserit, condemnetur in soldis centum ianuinarum, et dominus loci sive terre ubi fuerint clausa foramina in libris decem ianuinarum pro qualibet vice, si sit ille qui dicta foramina clausurit vel claudi fecerit et ea disclausa non dimiserit. Et idem observetur de foraminibus et cuniculis que sint vel fuerint extra civitatem Ianue, prope miliarem unum vel minus spacium, a quadraginta annis citra. Universa insuper foramina et cu-

niculi que consueverunt esse aperta, per que aqua intrabit in civitatem Ianue, magistratus faciat aperiri et remanere aperta, ut pluvialis aqua possit ingredi.

Que omnia et singula magistratus teneatur et debeat observare et facere observari et executioni mandare. Salvatores etiam portus et moduli ac ministri, si predicta non observaverint, nec (*sic*) postquam sibi denunciatum fuerit et cognitum, sindicentur in libris

SERIES RECTORUM REIPUBLICAE GENUENSIS

1790-1800

POTESTATUM, CONSULUM, VICARIORUM

ET CAPITANORUM GENUAE

1790-1800

1790-1800

SERIES RECTORUM REIPUBLICAE GENUENSIS

1790-1800

1790-1800

SERIES RECTORUM REIPUBLICAE GENUENSIS

1790-1800

1790-1800

SERIES RECTORUM REIPUBLICAE GENUENSIS

VICTORIUS POGGI

SERIES RECTORUM REIPUBLICAE GENUENSIS

VIDELICET

POTESTATUM, CONSULUM, VICARIORUM
ET CAPITANEORUM POPULI

INDE A PRIMI POTESTATIS ELECTIONE

ANNO MCXCI

USQUE AD DUCALIS REGIMINIS INSTITUTIONEM

ANNO MCCCXXXIX

ACCEDIT

SERIES ABBATUM POPULI

A PRIMA EORUM ORIGINE ANNO MCCLXX

AD ANNUM MCCCXXXIX

ALBERTUS BOGGI

SERIES REGIUM REIPUBLICAE CENSURAE

ALBERTUS

POTESTATE CONSULTA VICECOMITIS

ET CAPITANUS POPULI

EX DE A POPULI POTESTATE REIPUBLICAE

EX DE A POPULI

EX DE A POPULI REIPUBLICAE REIPUBLICAE

EX DE A POPULI

EX DE A POPULI

SERIES REGIUM POPULI

EX DE A POPULI REIPUBLICAE EX DE A POPULI

EX DE A POPULI

Quod Cornelius Desimoni vir eruditissimus a me pluries efflagitavit, ut seriem componerem rectorum Genuensis Reipublicae ab anno MEXCI ad annum MCCCXXXIX, id aggredior, licet huiusmodi studia minime in deliciis habeam. Aggredior, inquam, eo quod viri amicissimi quem perinde ac magistrum observavi semper et colui, voluntati obsequi in re haud contemnenda officii mei esse duco. Legum Genuensium editioni, quam ille excogitaverat promoveratque, haud quaquam, eo iudice, deesse par erat Elenchum nominativum et chronologicum Magistratum qui Reipublicae regimen tenere ab institutis Potestatibus annuis iisdemque alienigenis, ad Duces quibus singulis imperium datum est quoad vita suppeteret. Hoc enim esse in more hodie positum, quoties antiquae leges municipales in lucem emittuntur.

Quantum vero eiusmodi chronotaxis frugifera futura sit, ex hoc magis apparet quod cura Ligusticae sodalitatis historiae patriae studiis provehendis iam data opera est ut publici iuris fiat non modo series Consulium qui ante Potestates fuerunt, sed etiam Ducum quos perpetuos nuncupant et Gubernatorum ad annum MCCCCXXVIII; interea dum seriem posteriorum Ducum quorum munus biennii spatio determinabatur, libri omnes exhibent.

Sapienter quidem vir ille de studiis rerum Genuensium optime meritus magni momenti seriem hanc aestimabat, quemadmodum et illam Nobilium Genuensium qui vicissim mittebantur cum officio Potestatis in alias Communitates amicitia devinctas tum Italiae, tum Provinciae, hac etiam de causa quod ex colore Guelpho aut Ghibellino singulorum, quaenam iis aetatibus partes politicae praevaluerint tum intra tum extra Genuam agnoscitur.

Potestatum series satis certa ac pene completa duci potest ex iis qui Cafari Annales persecuti sunt, cui non nullam auctoritatem et fidem addere possunt libri « iurium Reipublicae Genuensis » aliaque id genus documenta. At series posterior anno MCCXCIII, quem Annales Iacobi ab Auria non praeter-

grediuntur, tenebris est involuta et apud omnes historicos interrupta. Cui redintegrandae nostris hisce temporibus nonnihil contulerunt acta Andegavensia quae in tabulariis Neapolitanis custodiuntur.

Apud animum suum laudatus a me Desimoni huic operi conficiendo incumbere statuerat, sed gravior aetas impedimento fuit quominus vir caeteroquin operosissimus coepta perficeret; quod studiis nostris detrimentum attulit irreparabile. Notitias quidem haud paucas ad id collegerat easque in adversaria sua retulerat vel foliis singularibus et schedis, qui erat illi mos, consignaverat.

Ex ea silva rerum et materia quam vir qui maxima me benevolentia prosequeretur, utendam mihi obtulit, nonnulla magno mihi usui fuisse fateor, ea nominatim quae e tabulis Neapolitanis a se pervestigatis et scrutatis deprompsit; eaque fidenter proferam fretus auctoritate eius. Si nova documenta fors obtulerit, tunc lacunas, non sane multas, quae adhuc remanent, explere, et nonnulla quae incerta sunt firmare datum nobis erit. Sed in praesentiarum, utcumque sunt, speramus fore ut collectanea haec nostra, in quibus multum temporis et laboris consumpsimus, patriae historiae cultores aequi bonique faciant, tum quia magno usui futura sunt, tum quia rerum summam haud parvo aestimandam per se, sine fuco et fallaciis, quanta fieri potuit accuratione repraesentant.

Savonae, mense Iulio, an. Christ. MDCCCC.

VICTORIUS POGGI.

Series Rectorum Reipublicae Genuensis

Anno 1190, Genuenses nimiae civium ambitionis restringendae causa, Consulibus Comuni abrogatis, virum extraneum quotannis eligendum qui sub Potestatis titulo rei publicae praeesset statuerunt.

« Ob multorum invidiam qui Consulatus Comuni officium ultra modum cupiebant habere, nonnullae discordie et odiose conspirationes et divisiones in civitate plurimum inoleverant. Unde contigit quod sapientes Consilarii civitatis conveniunt in unum et de communi consilio statuerunt ut Consulatus Comuni in futuro anno cessaret, et de habenda Potestate fuerunt omnes fere concordēs ».

Ottoboni scribae *Annales*, in: *Cafari et continuatorum Annales Ianuenses*, edidit Georgius Heinrichus Pertz, Hannoverae, MDCCCLXII, p. 105. Editionem Pertzianam confer cum textu archetypo codicis Bibliothecae magnae Parisiensis, cuius repraesentatio eliographica, cura Societatis Ligusticae studiis historiae patriae promovendis, nec sine suffragio et ope benemeriti Municipii Genuensis, nuper prodita est.

1191. — Potestas:

Indict. X.
more Genuensium

Dominus Manegoldus de Tetocio,
Brixiensis,

« Dei gratia Ianuensis civitatis Consul et Potestas ».

Liber iurium Reipublicae Genuensis, I, col. 374, 377, 380; II, 25.

« Potestas et Rector civitatis feliciter constitutus ».

Cafari, op. cit., p. 105.

Consules octo pro iustitiis, sive placitorum:

BELLUSBRUNUS DE CASTELLO

OGERIUS DE PALLO

WILIELMUS INCONIS TORNELLI

WILIELMUS ZERRINUS

ROLANDUS DE CARMADINO

OTTO GUARACCUS

ANGELOTUS VICECOMES (legatus ad Maioricarum regem)

FULCO SPEZAPREDA

quorum primi quatuor iudicabant singuli in singulis Compagnis « ex parte civitatis »; reliqui, vero, « in quatuor Compagnis ex parte burgi ».

Consulum de iustitia seriem, haud vero absolutam, ab anno MCV usque ad annum MCCL edidit Michael Joseph Canale, in *Nuova Storia della Repubblica di Genova*, Firenze, F. Le Monnier, 1858. I, pgg. 418-425.

Consul in civitate Acconensi:

MORINUS FILIUS RODOANI DE PLATHEA LONGA
L. iur. I, 380.

Legati ad Henricum VI imperatorem:

IDO PICIUS

UGOLINUS MALIONUS. *Ibid.* 374.

Legati ad Mauritaniae regem:

GUILLIELMUS ZERBINUS

OBERTUS DE NIGRO

Legatus ad Constantinum, Turritanum iudicem:

AMICUS STREIAPORCUS, dein Consul in Syria
L. iur., I, 375, 665.

Ottobonus scriba Comuni, annalibus faciendis praepositus ab a. 1174 ad a. 1196.

1192. — Redeunt Consules Comuni.

Indict. XI.

Comunis Consulum seriem ab anno MLII vide apud Michaellem Joseph Canale, op. cit., I, pgg. 412-417; latius apud Augustinum Olivieri, *Serie dei Consoli del Comune di Genova* (*Atti della Società Ligure di Storia patria*, I, pgg. 156-624).

Consules Comuni sex:

Wilielmus Buronus

Ogerius Ventus

Nuvelonus (dñs Albericis)

Ido Picius

Obertus Ususmaris

Bisacia

Lib. iur., I, 388, 402. Caf., 106.

Consules pro placitis octo:

RAINALDUS DE CASTELLO

CORSUS DE PALAZOLO

ANGELOTUS DE CAFARA

MARTINUS TORNELLUS

in quatuor Compagnis civitatis;

RUBALDUS ALBERTI LERCARII

TANCLIVS AUDE

RUBALDUS GUARACIUS (GUARACCUS?)

ANSELMUS CARMANUS

in quatuor Compagnis suburbii. Caf., p. 106.

Clavigeri Comunis:

ANSALDUS SARDENA
 GUILLIELMUS BOCCA (al. BUCA, BUCCA)
 PORCONUS
L. iur., I, 403, 409.

Cintraci Comunis:

Oglerius Panis
Iohannes. Ibid.

Legatus ad Petrum Arboreae regem et iudicem:

NICOLA LECANUPTIAS. *L. iur.* I, 391.

Alii Legati in Sardinia:

WILIELMUS BURONUS
 SYMON VENTUS
 IDO DE CARMADINO

Consules Genuensium in Soria:

NICOLAUS CARROFIGUS
 UGO LERCARIUS.

1193. — Consules octo pro Comuni:
Indict. XII.

Ugo Embriacus
Ugolinus Mallonus
Symon Ventus
Guilliellmus Tornellus
Guilliellmus Guercius
Ido de Carmadino
Guilliellmus Malocellus
Henricus de Nigro

L. iur. I, 407. Caf., p. 107.

Consules octo pro placitis:

WILIELMUS MALLONUS
 UGO MALLONUS
 INGO DE GALLIANA
 IDO STANCONUS
 WILIELMUS BUCA
 OGERIUS MAZANELLUS
 OLIVERIUS GUARACUS (al. GUARACCUS)
 WILIELMUS PICAMILIUM

primi quatuor in Compagnis civitatis; reliqui,
 vero, in suburbanis. Caf. *ibid.*

OBERTUS BULLETUS, Clavigerus Comunis.
L. iur., I, 409.

1194. — Consules sex pro Comuni:
Indict. XIII.

Wiliellmus Nichole Embriaci
Wiliellmus Buronus
Thomas Ventus
Wiliellmus Aurie
Rubaldus Lercarius
Amicus Grillus.

Discordiis et seditionibus civitatem turbantibus,
 maxime ob hostilitates inter familias de Volta et
 de Curia imperversantes, cumque autem « omnia
 hic inde parata essent ad malum, et universus
 populus factus esset inobediens Consulatui, quia
 illi de Curia fecerant sibi Consules **Iohannem**
Advocatam, Rubaldum de Curia et
Henricum filium Embroni; tandem vi-
 dentes Consules sese nichil in aliquo profecturos,
 ad instantiam Marcualdi, senescalchi impera-

toris... officio Consulatus sponte abrenuntiarunt
 et illud penitus demiserunt ». Caf., p. 107.
 Celebrato concilio et publica concione, ele-
 ctus est.

1194. — **Dominus Obertus de Olevano**, Papiensis,
Indict. XIII. « Ianuensium Consul et Potestas ».
Ibid.

Vicarius Potestatis:

DRACUS DE GAMBOLATO
 Caf., p. 108, 110; ubi et DRACO DE GAMBO-
 LATE

Iudex Potestatis:

D. BERTRAMUS SALIMBENE
 Caf., p. 108.

Septembr. **Obertus de Olevano** obiit Mes-
 sanae, in expeditione Sicula.

In locum eius, pro reliquo tempore, idest
 usque ad festum Purificationis M. V, electus est

Potestas:

Dominus Otto de Carreto

« Dei gratia Saone Marchio »
 (sic nuncupatus in instrumento publico a. 1191,
 quod in tabulario comunali Savonae adser-
 vatur. *Registrum catenae*, I, fol. XVI). Caf.,
 p. 109.

Consules placitorum octo;
in quatuor Compagnis a parte civitatis:

AMICUS MALLONUS
 SYMON BACEMUS
 CORSUS DE PALAZOLO
 OGERIUS SEXTUS

in aliis quatuor Compagnis a parte suburbii:

WILIELMUS ROZA
 NICHOLA EMBRONI
 FULCO SPEZAPREDA

Caf. p. 107.

1195. — **Dominus Iacobus Manerius (Maine-
Indict. XIV. rius)**, Mediolanensis,

« Potestas et Consul rei publice lanuensis »
 Caf. p. 110.

Tribus abhinc annis (a. 1188), is fuerat
 Potestas civitatis Placentiae (*Registrum parvum*,
 fol. 61, r. in tabul. Placent.).

Consules octo pro iustitiis seu placitis
in civitate:

BELLUSBRUNUS DE CASTELLO
 SYMON BUFFERIUS
 HUGO ALBERICUS
 WILIELMUS FORNARIUS

in suburbio:

NICHOLA ROGERII DE MARABOTO
 WILIELMUS LERCARIUS
 RUBALDUS
 IONATHAN

Caf. *ibid.*

Legati ad Henricum VI imperatorem, simul cum archiepiscopo et Potestate:

FULCO DE CASTELLO
IOHANNES ADVOCATUS
ANSALDUS BUFFERIUS
WILIELMUS PICCAMILIUM. *Ibid.*

1196. —
Indict. XV.

Dominus Drudus Marcellinus

Mediolanensis civis,
« Ianuensis civitatis Potestas, Rector et Consul
feliciter constitutus »

Caf., p. 112.

Consules pro iustitiis sive placitorum
in civitate:

ROGERIUS HELYE
SIMON LECANOZE (al. LECANOZE, LECANUPTIAS)
PHYLIPPUS CAVARRUNCUS
OPIZO WILIELMI GUERCII

in suburbio:

RUBALDUS PANERIA (qui obiit in consulatu)
WILIELMUS ROZA
OBERTUS PORCONUS
IDO UGONIS DE BALDITONE. *Ibid.*

« Hoc etiam anno fuit per *Emendatores Bre-*
vium constitutum ut Ianuensis Potestas esset
amminiculo rectorum octo suffulta: ad quod si-
quidem officium electi et constituti fuerunt in-
frascripti nobiles viri »:

HUGO EMBRIACUS
NICOLA LECANOZE
INGO LONGUS
WILIELMUS FORNARIUS

in quatuor Compagnis a parte civitatis; in illis,
vero, a parte suburbii:

BELMUSTUS LERCARIUS
MONTANARIUS AURIE
WILIELMUS DE NIGRO
ANSALDUS GUARACCUS (Praefectus classis XVII
triremium in expeditione Sardiniensi)

qui « introituum et exituum peccunie rei publice
Ianuensis et collectarum de galeis quoque et
sarcis et custodie castrorum curam et sollicitu-
dinem habere debebant ». Caf., p. 112.

Hoc est autem officium *Octo Nobilium*, Po-
testatis consiliariorum assessorumque, qui an-
nuatim ab ipso Potestate eligebantur singuli ex
singulis Compagnis; quod officium, non sine
aliqua intermissione aut deminutione, viguisse
videtur usque ad Capitaneorum Populi institu-
tionem anno MCCLXX.

Octo Nobilium seriem, longe imperfectam,
compilavit Michaël Ioseph Canale, op. cit., II,
pgg. 658-667.

Iudices in annalibus memorati:

DONADEUS
GUARNERIUS
GUIDOTUS PELLUCUS

1197. —
Indict. I.

Dominus Drudus Marcellinus

Mediolanensis,
« Potestas et Rector civitatis constitutus et
confirmatus »

Caf., p. 115.

Mon. Hist. patr. XVIII.

Octo Nobiles fuisse non liquet.

Consules placitorum
in Compagnis urbanis:

UGOLINUS MALLONUS
FREDERICUS DE ALBERICIS
WILIELMUS TORNELLUS
UGO FORNARIUS

in Compagnis suburbanis:

WILIELMUS PANZANUS
OBERTUS LUCENSIS
OBERTUS QUONDAM GRIMALDI
OBERTUS DE NIGRO

Iudices pro « foritanis », idest extra civitatem et
suburbium habitantibus:

SYMON LECANUPTIAS
VASSALLUS DE LAUMELLO. *Id. ibid.*

Scriba Communis: *Ogerius Panis*, ab hoc
anno, *Ottobono* cessante, annalibus conficiendis
constitutus. Tertius Cafari continuator, *Ottoboni*
narrationis filium suscepit, et usque ad anni 1219
exitum produxit. *Id. ibid.*

1198. —
Indict. II.

Dominus Albertus de Mandello

Mediolanensis civis,
« Ianuensis civitatis in re publica Potestas
et Dominus »

Caf., p. 115. *L. iur.* I, 417, 419, 425, cet.;
II, 177.

Iudex sive causidicus Potestatis:

D. VICINIUS DE MARLIANO. *L. iur.* I, 427.

Octo Nobiles defuerunt.

Consules pro iustitiis
in civitate:

ROGERIUS HELIE
PHILIPPUS CAVARRUNCUS
WILIELMUS INCONIS TORNELLI
OBERTUS PORCUS

in suburbio:

ENRICUS GUERCIIUS
VASSALLUS GRILLUS
WILIELMUS ROCIUS
OGERIUS MANZANELLUS al. MAZANELLUS)

Consules pro foritanis:

SYMON LECANUPTIAS
VASSALLUS DE LAUMELLO. Caf. p. 115.

1199. — Potestas:
Indict. III.

Dom. Bertramis (Beltramus) Chri-
stianus, Papiensis civis,
cum sex Rectoribus tantum.

Caf. p. 117. *L. iur.* I, 445, 451, 457.

Iudex Potestatis:

D. BIGNOTUS DE ZIMINASCO. *L. iur.* I, 428.

Rectores Nobiles sex:

NICOLA MALLONUS
INGO LONGUS
OBERTUS MALOCELLUS
SYMON DE CAMILLA
BELMUSTUS LERCARIUS
MANFREDUS PICCAMILIUS (al. PICCAMILIUM)

Caf., p. 117. *L. iur.*, I, 451.

Hoc anno additi sunt quatuor Consules placitorum pro causis vertentibus inter habitantes civitatis et suburbanos.

Augustinus Giustiniani, *Annali della Repubblica di Genova*. Lib. II, p. 285.

Consules pro iustitiis duodecim;
in quatuor Compagnis urbanis:

ANSALDUS DE CASTELLO
WILIELMUS MALLONUS
IDO STANCONUS
INGO TORNELLUS

in quatuor Compagnis suburbanis:

VILLANUS DE INSULIS
SYMON SARDENA
ANGELOTUS VICECOMES
BERNICIO DE CAMPO

« electi pro iustitiis inter habitantes in quatuor Compagnis civitatis et quatuor Compagnis burgi diffiniendis »:

RUBALDUS HELYE
ENRICUS MAZALIS
PORCONUS
WILIELMUS OBERTI DE NIGRO

Caf., p. 117.

Consules pro foritanis:

OPIZO WILIELMI GUERCII
WILIELMUS QUONDAM OBERTI USUSMARIS

Id. *ibid.*

Bertolotus, scriba Communis. *L. iur.* I, 459.

1200. — **Dom. Rollandinus quondam Malapresi**, civis Lucensis,

« Potestas et Rector Ianuensis civitatis »

Caf., *ibid.* *L. iur.* I, 454, 456, ubi nuncupatur « **Rollandinus Maleprese** ».

Vicarius Potestatis:

D. GUILLIELMUS HENRICI

Iudex Potestatis:

D. IOHANNES. *L. iur.* I, 458.

Octo Nobiles rectores defuerunt.

Consules placitorum octo;
in civitate:

ROGERIUS ELYE
AMICUS MALLONUS
PHYLIPPUS CAVARRUNCUS
WILIELMUS DE PALLO

in suburbio:

IACOBUS DE MARINO
BELMUSTUS LERCARIUS IUNIOR
WILIELMUS ROCIUS (al. ROTIUS).
WILIELMUS PICCAMILIUM

Consules foritanorum:

BERTRAMIS DE SAVIGNONO
BALDUINUS DE VOLTA

Clavigerus Communis:

OPICIO DE SAURO
L. iur. I, 454.

Potestas **Rollandinus** obiit paucos post menses,
et electus est pro reliquo tempore

Potestas: **Dom. Guilielmus Henrici**
iam vicarius defuncti Potestatis
L. iur. I, 458.

Legatus ad Alexandriae soldanum:

FULCO DE CASTELLO. Giustin. *Ann.* II,
p. 286.

1201. — Consules sex pro Comuni:
Indict. V.

Guilielmus Embriacus
Nicola Mallonus
Iordanus Richerius
Guilielmus Guercius
Nicolaus Aurie
Guido Spinula

L. iur. I, 466. Caf., p. 118.

Consules placitorum duodecim
in civitate:

CORSUS VICECOMES
WILIELMUS CRISPINUS
MARTINUS TORNELLUS
OPIZO QUONDAM WILIELMI GUERCII

in suburbio:

WILIELMUS BECHERIUS
ENRICUS DOMUSCULTE
OTTO GUARACUS
NICOLA MARABOTI

pro discordiis inter urbanos et suburbanos definiendis:

BONIFACIUS QUONDAM ALBERTI DE VOLTA
ENRICUS MAZALIS
NICOLA BOCCACIUS
MARCHIO GRILLUS

Consules foritanorum:

ENRICUS CIGALA
WILIELMUS FICUSMATARIUS

Legatus pro signanda pace cum Siciliae rege:

NICOLAS AURIE. Giustin. III, p. 289.

1202. — **Dom. Guifredotus Grassellus**
Indict. VI.

Mediolanensis civis,

« Ianuensis civitatis in re publica Potestas et Dominus »

Caf., p. 118. *L. iur.* I, 476, 478, 480, cet.

Quatuor Consilarii « nobiles et sapientes pro rationibus Communis cognoscendis »:

NICOLA MALLONUS
WILIELMUS TORNELLUS
BELMUSTUS LERCARIUS
ENRICUS DE NIGRO

Caf., *ibid.*

Iudex et Vicarius Potestatis:

D. CONRADUS. *L. iur.* I, 476.

Consules placitorum
in civitate:

IOHANNES QUONDAM VASSALLI STRALLERIE
ZACHARIAS DE CASTELLO
NICOLA LECANOCE
PHYLIPPUS CAVARRUNCUS

in suburbio :

WILIELMUS ROCIUS
BARTHOLOMEUS DOMUSCULTE
ANDREAS DOMUSCULTE
SYMON PIGNOLUS

pro causis intra urbanos et suburbanos :

OBERTUS PORCUS
WILIELMUS INCONIS TORNELLI
OTTO PEZULLUS
AMICUS GUERCIVS

Consules pro foritanis :

RUBALDUS TARALLUS
RAIMUNDUS CANCELLERIUS

Caf., p. 118 sgg.

Iudices sive causidici Potestatis :

ALBERTUS DE SUMMARIPA, iurisperitus
PETRUS DE RAINFREDO, Papiensis civis
L. iur. I. 488, 503.

Legatus ad Leonem Armeniae regem :

OGERIUS DE PALLO. *Ibid.* 374.

1203. — **Dom. Guifredotus Grassellus**

Indict. VII.

Mediolanensis civis
« Potestas et Dominus », iterum
L. iur. I. 494, 495, cet. Caf., p. 119.

Quatuor Consiliarii « nobiles viri pro rationibus
Comunis faciendis » :

WILIELMUS BARCA
OTTOBONUS DE CRUCE
IDO DE CARMADINO
GUIDO SPINULA

Consules placitorum

in civitate :

INGO DE GALIANA
WILIELMUS DE PALLO
OPIZO WILIELMI GUERCHII
PAGANUS DE RODULFO

in suburbio :

ROLLANDUS BELMUSTUS
WILIELMUS BONIVASSALLI USUSMARIS
ENRICUS DOMUSCULTE
OTTO GUARACUS

pro causis inter homines civitatis et suburbanos :

AMIGONUS DE CASTELLO
INGO TORNELLUS
MARCHIO GRILLUS
VILLANUS MANIAPORRI (al. MANIAPORROS)

Consules pro iustitiis civium et foritanorum :

BONIFACIUS QUONDAM ALBERTI DE VOLTA
SYMON ALPANIS

Caf., p. 119.

Iudices Potestatis :

D. IACOBUS DE VISTARINO
D. ALBERTUS DE SUMMARIPA
L. iur. I. 495, 504.

Mon. Hist. patr. XVIII.

1204. — **Dom. Guifredotus Grassellus**

Indict. VIII.

Mediolanensis civis
« Potestas et Dominus », tertium
Caf., p. 121. *L. iur.* I. 508, 510, 511, cet.

Rectores Nobiles defuerunt.

Consules placitorum

in civitate :

ENRICUS MALLONUS
BONIFACIUS DE GUIDONE
IDO STANCONUS
MARTINUS TORNELLUS

in suburbio :

GUIRARDUS DE MURTA
ANSALDUS MALFANTE
BOTARIUS AURIE
IACOBUS PICCAMILIUM

pro causis inter urbanos et suburbanos :

BAIALARDUS (al. BALAARDUS) DE PALLO
BERTHOLOTUS DE VOLTA
BALDUINUS BISATIA (al. BISACIA)
FULCO DE GISULFO

Consules foritanorum :

BALDUINUS DE VOLTA
VASSALLUS GRILLUS

Caf., p. 121.

Vicarius et iudex Potestatis :

D. IACOBUS DE VISTARINO

Iudices Potestatis :

D. PETRUS DE RAINFREDO, Papiensis, cau-
sidicus
D. DONDEDEUS, causidicus
L. iur. I. 508, 512, 518.

Castellanus Portusveneris :

Philippus Cavarruncus. Giustin. III, p. 295.

— Decretum Genuensium *Emendatorum* quo taxa
censariis solvenda pro mercibus vendendis
praefinitur.
L. iur. I. 520.

Emendatores :

NICOLA MALLONUS
THOMAS VENTIS
GUILLIELMUS TORNELLUS
IDO PICIUS
GUILLIELMUS DE NIGRO
PIPER CALVUS. *Ibid.*

1205. — Potestas :

Indict. IX.

Dom. Fulco de Castello, civis Ianuensis,
cum quatuor « Rectoribus et super rationibus
Comunis cognoscendis », quorum nomina sunt :

NICOLA MALLONUS
WILIELMUS TORNELLUS
BELMUSTUS LERCARIUS
WILIELMUS DE NIGRO

Consules placitorum

pro Compagnis urbanis :

BONIFACIUS QUONDAM ALBERTI DE VOLTA
ANSALDUS LECAVELUM (al. LECCAVELUM).
WILIELMUS INCONIS TORNELLI
OBERTUS CASTAGNA (al. CASTANEA);

pro suburbanis :

WILIELMUS SPAVALDUS
BALDUINUS DE MEDOLICO
AMICUS TURCIUS
OBERTUS QUONDAM VEGII DE CEBE

pro causis inter homines civitatis et suburbanos :

AMIGONUS DE CASTELLO
ENRICUS CIGALA
AMICUS GUERCIVS
OGERIVS MAZANELLUS

Id. *ibid.*

Castellani Gavii :

Ottobonus de Cruce
Porcus
L. iur. I, 523.

1206. — Potestas :
Indict. X.

Dom. Iohannes Struzius (Strucius).
Cremonensis civis
cum quatuor « Consulibus maris »

Consules maris :

OGERIVS SCOTUS
IDO DE CARMADINO
OBERTUS USUSMARIS
IACOBUS PICCAMILIUM

Consules placitorum
in civitate :

ENRICUS MALLONUS
IDO STANCONUS
OTTO PEZULLUS
INGO DE VOLTA

in suburbio :

NICOLA BOCATIUS (BOCCACIVS)
IACOBUS FINAMOR
LAMBERTUS DOMUSCULTE
RUBALDUS DE GINATHA

pro causis inter urbanos et suburbanos :

OPIZO GUERCIVS
VILLANUS DE INSULIS
ANDREAS GRILLUS
VILLANUS MANIAPORRI

Castellani Gavii :

Enricus Detesalve
Ottobonus de Cruce
Porcus
L. iur. I, 524.

1207. — Consules sex pro Comuni :
Indict. XI.

Fulco de Castro, Fulconis filius
Lanfrancus Rubeus
Guillielmus Malocellus
Nicolaus Aurie
Obertus Spinula
Enricus de Nigro

Caf., p. 125. L. iur. I, 530, 531, 532, 533.

Consules placitorum
in civitate :

BONIFATIUS QUONDAM ALBERTI DE VOLTA
BONUSVASSALLUS BARBVARIA
ANSALDUS POLICINUS
BALDUINUS DE VOLTA

in suburbio :

BOTARIUS AURIE
AMICUS GUERCIVS
BALDUINUS SARDENA
WILIELMUS QUONDAM ANSALDI SARDENE

pro causis inter urbanos et suburbanos :

IACOBUS ANGELOTI
IACOBUS DE INSULIS
BALDUINUS DE MEDOLICO
WILIELMUS SIVORELLUS

Caf., p. 126.

1208. — Consules sex pro Comuni :
Indict. XII.

Vassallus Gallus (nuncius apud Anconitanos)

Guillielmus Embriacus
Ottobonus de Cruce
Guillielmus Guercius
Guillielmus Aurie
Guillielmus de Nigro

Guillielmus Spinula, qui vocatus a Babiloniae soldano, legatus ivit ad eum, de consensu tamen sociorum ac consiliariorum licentia.

Caf., p. 126. L. iur. I, 535, 536, 538 sqq.

Consules placitorum

in civitate :

AMIGONUS DE CASTRO
ENRICUS MALLONUS
OTTO PEZULLUS
OPIZO GUERCIVS

in suburbio :

PODIUS CANCELLARIUS
WILIELMUS QUONDAM RAINALDI SARDENE
DONDEDEUS DE CAMPO
BUCUTIUS CAPITISGALLI

pro causis inter urbanos et suburbanos :

BACHEMUS QUONDAM LANFRANCI BACHEMI
MARTINUS TORNELLUS
SYMON ALPANUS
WILIELMUS FICUSMATARIUS

pro foritanis :

RUBALDUS TARALLUS
WILIELMUS DE BALUCO (DE BADALUCO?)

Caf., p. 126.

Legatus ad Avenionenses :

GUILLIELMUS DE STELLA, prior sancti Michaelis, dein a. 1210 legatus ad Arelatenses.
L. iur. I, 541, 542, 555.

Legati ad Mauritaniae regem :

NICOLAS MALLONUS (qui obiit in Barbaria)
HENRICUS DETESALVE, Giustin. III, p. 303.

1209. — Consules sex pro Comuni :
Indict. XIII.

Guillielmus Rubeus (de Volta)
Daniel Aurie
Obertus Ususmaris
Henricus de Nigro
Guillielmus Embriacus quondam Ugonis

Ido de Carmadino, qui eodem consulatu, mense novembri decessit.

Caf. p. 127. L. iur., I, 534, 544, cet.

Consules placitorum
in civitate :

OBERTUS MALLONUS
BONUSVASSALLUS BARBAVARIA
BONIFATIUS DE GUIDONE
WILIELMUS QUONDAM INCONIS TORNELLI

in suburbio :

BOTARIUS AURIE
WILIELMUS DE ORTO
OTTUS GUARACUS
VILLANUS MANIAPORRI

pro causis inter urbanos et suburbanos :

BALDITHONUS BOIACHENSIS
IACOBUS ANGELOTTI DE CAPHARA
WILIELMUS ROTIUS (al. ROCIUS, ROCIA)
BALDUINUS MUSSUS

Consules pro foritanis :

SYMON DE BONOTHOMA
OBERTUS COMES

Caf., pag. 127.

1210. — Consules pro Comuni :
Indict. XIV.

Guillielmus quondam Nicole Embriaci
Enricus Detesalve
Guillielmus Malocellus
Symon de Camilla
Enricus Domusculte
Iohannes Advocatus

L. iur., I, 553, 557. II, 30. Caf. p. 128.

Consules placitorum
in civitate :

SYMON BOTARIUS
OTO PEZOLLUS
OPIZO GUERCIVS
IDO TABACCUS

in suburbio :

SYMON ALPANIS (al. ALPANUS)
ANSALDUS DE ORTO
BALDOINUS SARDENA
DONDEDEI (al. DONUMDEI) DE CAMPO

pro causis inter homines civitatis et suburbanos :

BALDUINUS DE VOLTA
IACOBUS DE INSULIS
WILIELMUS DE BALUCO (BADALUCO?)
WILIELMUS DE INFANTIBUS

Consules pro foritanis :

OBERTUS DE DADALA
GUILLIELMUS FICUSMATARIUS. Caf. *ibid.*

Clavigeri Comunis :

GUILLIELMUS DROGI
GUILLIELMUS DE RODERICO
L. iur., I, 557.

Legati in Barbaria :

LANFRANCUS DE TURCA
PORCELLINUS et CONRADUS BARTOLOMEI PORCELLI. Giustin. III, p. 306.

Castellanus Portusveneris :

Guillielmus Scotus. Ibid.

1211. — Potestas : **Dom. Rainerius Cotta**
Indict. XV. Mediolanensis civis

L. iur., I, 558, 562, 867, cet. Caf., p. 129.

Octo Nobiles a Potestate electi :

FULCO DE CASTRO
BONIFATIUS QUONDAM IACOBI DE VOLTA
LAMBERTUS FORNACIVS (al. FORNARIUS)
GUILLIELMUS GUERCIVS
NICHOLAUS AURIE
OBERTUS USUMARIS
WILIELMUS DE NIGRO
SORLEONUS PIPER

Iudex seu causidicus Potestatis :

D. ROGERIVS DE CAGNANEGRA
L. iur., I, 562.

Consules placitorum
in civitate :

BALICUS DE CASTELLO
BONUSVASSALLUS NICHOLE BARBAVARIE
VILLANUS DE INSULIS
ANDREAS DE CARMADINO

in suburbio :

RAIMUNDUS CANCELLARIUS
BOTARIUS AURIE
BALDUINUS MUSSUS
AMICUS GUERCIVS

pro causis inter cives et suburbanos :

INGO TORNELLUS
ROLLANDUS BELMUSTUS
OTOBONUS DE CAMILLA
BALDUINUS DE MEDOLICO

Consules foritanorum :

SYMON DE BONOTHOMA
WILIELMUS ROCIA

Caf., p. 129.

1212. — Consules sex pro Comuni :
Indict. I.

Guillielmus Embriacus, senior
Bonifacius quondam Iacobi de Volta
Guillielmus Guercivs
Nicolaus Aurie
Guillielmus Spinula
Sorleonus Piper

L. iur., I, 564. Caf. p. 131.

Consules placitorum
in civitate :

BONIFACIVS QUONDAM ALBERTI DE VOLTA
BONUSVASSALLUS BRUSEDUS
OTOBONUS BINZERRUS
GUILLIELMUS DE SAVIGNONO

in suburbio :

OBERTUS DE RAIMFREDO (al. RAINFREDO, RANFREDO)
AMICUS TURCIUS
PORCHONUS
MATHEUS PIGNOLUS

pro causis inter urbanos et suburbanos :

BACHEMUS GROSSUS
RUBALDUS ASCHERIVS

VASSALLUS GATOLUSIUS (al. GATILUXIUS, GATUSLUSIUS)
VILLANUS MANIAPORROS

Consules foritanorum:

RUBALDUS TARALLUS
OBERTUS COMES

Clavigeri Comunis:

IOHANNES BANCHERIUS
GUILLIELMUS CAPARAGIA
L. iur., I, 565.

Cintracus Comunis:

Iohannes. Ibid.

Legati ad Venetos:

LANFRANCUS RUBEUS
OBERTUS SPINULA. *Giustin.* III, p. 309.

1213. — Consules sex pro Comuni:
Indict. II.

Nicola Embriacus
Obertus de Volta (legatus ad regem
Aragonensem)
Wilielmus Scotus
Montanarius Aurie
Fredericus Grillus
Herodes de Mari

Caf. p. 132.

Consules placitorum
in civitate:

IACOBUS QUONDAM ANGELOTI (VICECOMITIS)
OBERTUS DE DANDALA
OPIZO GUERCIVS
IDO TABACCUS

in suburbio:

OBERTUS DOMUSCULTE
BALDOINUS SARDENA
OGERIUS MAZANELLUS
WILIELMUS AURIE

pro causis inter urbanos et suburbanos:

MARTINUS TORNELLUS
BALDOINUS DE VOLTA
SYMON ALPANUS
ALBERTUS GRILLUS

Consules foritanorum:

RUFFINUS DE BASSIANO
WILIELMUS FICUSMATARIUS

Caf., *ibid.*

1214. — Consules sex pro Comuni:
Indict. III.

Iohannes Rubeus de Volta
Guillielmus Tornellus
Enricus Guercius
Ansaldus de Mari
Obertus Spinula
Ogerius Piper

L. iur., I, 565, 569, cet. *Caf.*, *ibid.*

Consules placitorum
in civitate:

ANDREAS BOIAMUNDI
BONIFATIUS DE VOLTA
LAMBERTUS DROGUS
RUBALDUS ASCHERII

in suburbio:

AMICUS DE BRASILLI
BOTARIUS AURIE
WILIELMUS ROCIA (al. ROCIUS, ROTIUS, ROZA)
VASSALLUS GATUSLUSIUS

pro causis inter urbanos et suburbanos:

WILIELMUS MERLONIS DE CASTRO
BACHEMUS GROSSUS
MARTINUS ROCIUS
BALDOINUS DE MEDOLICO

Consules foritanorum:

GUILLIELMUS QUONDAM BALDOMETI GUERCII
WILIELMUS DE BALNEO
CARLO DE BASSIANO

Caf., p. 134.

1215. — Consules sex pro Comuni:
Indict. IV.

Wilielmus quondam Ugonis Embriaci
Fulcho de Castello
Bonifatius quondam Iacobi de Volta
Manuhel Aurie (legatus, simul cum Ottone archiepiscopo, ad Concilium Lateranense IV)
Lanfrancus de Mari Advocatus

Caf., p. 135.

Vicarius Consulum:

OTTO VICEDOMINI, de Alba, doctor legum.
Id. ibid.

Decreto Consilii, Consulatus foritanorum, pro causis illorum qui foris, idest extra urbem suburbiumque incolunt, cognoscendis, abrogatur, quod officium assumunt ipsi Consules Comunis; una cum eorum Vicario, OTTONE VICEDOMINO, Albensi, causidico. *Ibid.*

Consules placitorum
in civitate:

OTO CILIUMBLANCUM
ANSALDUS LECCAVELUM
OPIZO GUERCIVS
WILIELMUS DE SAVIGNONO

in suburbio:

VASSALLUS MANIAVACCAM
BALDOINUS SARDENA
OBERTUS DOMUSCULTI (DOMUSCULTE)
RAINALDUS ARCHANTUS

pro causis inter urbanos et suburbanos:

MERLO DE CASTELLO
SYMON DE BONOTHOMA
SYMON ALPANUS
VILLANUS MANIAPORROS

Id. ibid.

Legati:

UGO FERRARIUS, ad Leonem Armeniae regem.
L. iur. I, 574.
OBERTUS SPINULA, ad Nicaeenses. *Giustin.* III, p. 314.

1216. — Consules sex pro Comuni:
Indict. V.

Philippus Embriacus, dein Consul in Syria

Raymundus de Volta

Symon de Bulgaro (al. **Burgaro**)

Percival Aurie

Wilielmus Spinula, Oberti filius

Lanfrancus de Turca

L. iur., I, 584. Caf., p. 136 sq.

Hoc anno cessant omnino Consules de iustitia, seu placitorum, indigeni, et causarum civilium iurisdictio committitur quinque legumdoctoribus extraneis, quotannis invitandis, non coniunctim sed separate iudicaturis, unusquisque pro causis singulae civitatis regionis ipsi assignatae; quorum nomina sunt:

Consules placitorum
in civitate:

D. WILIELMUS, AGADI (al. AGATHI, AIGADI)
filius, Placentinus, iurisperitus

in suburbio:

D. IACOBUS DE BRISSIS, Mediolanensis, causidicus

pro causis inter urbanos et suburbanos:

D. BERTOLDUS BOTICELLA, Papiensis, causidicus

pro foritanis:

D. GIRARDUS DE MONTANARIO, Parmensis, causidicus

pro Comuni:

D. MONSFERRATUS DE CREMONA, causidicus
Caf., p. 137.

Clauditur hic series Consulum Comunis, qui usque adhuc interdum restituti, iam inde ab anno sequenti cessant ex toto, Potestatibus peregrinis subeuntibus, quorum series, haud ulterius intermissa, diu multumque evolvitur.

ANSALDUS GUARACUS, legatus ad Comitam II Turritanum iudicem

L. iur., I, 582.

ORBERTUS SPINULA, nuncius comes iudicis Turritani. *Ibid.* 584.

1217. — Potestas:
Indict. VI.

Dominus Obertus Boccafollis

Papiensis civis

L. iur., I, 588, 591, 598, cet. Caf., p. 137.

Milites Potestatis:

D. BAIAMUNDUS ISEMBARDUS

D. ALDERICUS

L. iur., I, 588.

Consules placitorum, seu iudices peregrini causis civilibus cognoscendis

in civitate:

D. MONSFERRATUS, causidicus Cremonensis

in suburbio:

D. ANGELLUS (ANGELUS), causidicus, Parmensis civis

pro causis inter urbanos et suburbanos:

D. GIRARDUS DE MONTANARIO, causidicus, Parmensis civis

pro causis foritanorum:

D. IOHANNES BUCENTAURUS, causidicus, Papiensis civis

Caf., p. 137 sq.

Legati:

RAIMUNDUS DE VOLTA

NICOLA BARBAVARIA, ad Pisanos;

FULCO DE CASTELLO

OBERTUS SPINULA ad Honorium III papam, pro pace tractanda cum Pisanis.

Giustin. III, p. 317 sq.

1218. — Potestas:
Indict. VII.

Dom. Rambertinus Guidonis de Bovarello, Bononiensis civis

L. iur., I, 599, 603, 609, cet. Caf., p. 138.

Iudex Potestatis:

D. NICOLAUS, causidicus, Bononiensis civis

Milites Potestatis:

D. PETRUS DE SALA

D. RUBALDINUS DE PANIGALI

L. iur., I, 614.

Consules placitorum

in civitate:

D. WILIELMUS BERTRANUS, Astensis

in suburbio:

D. LANFRANCUS DE PUTEO, Papiensis

pro causis inter urbanos et suburbanos:

D. BONACURSUS DE BOND... Regiensis

pro causis inter cives et foritanos:

D. NICHOLA, Bononiensis

Caf., p. 138 sq.

Legati ad tractandam pacem, Genuenses inter et Venetos summi pontificis precibus initam:

AMICUS, monachus Cisterciensis ordinis

LAMBERTUS FORNARIUS

SORLEONUS PIPER

Uguo, cancellarius

L. iur., I, 609.

Legati ad Principes ultramontanos, circa eorum devectionem in Palaestina:

GUILLIELMUS EMBRIACUS NIGER

LANFRANCUS RUBEUS. Giustin. III, p. 319.

Nuncius ad Vintimilienses:

NICOLAUS PANIS, *L. iur.* I, 624.

Officio Octo Nobilium munus assignatur inquirendi et exigendi introitus proventusque Reipublicae, illosque in manus Clavigerorum pro Communis expensis tradendi.

Giustiniani, *Ann.*, I, p. 319.

1219. — Potestas:
Indict. VIII.

Dom. Rambertinus Guidonis de Bovarello, Bononiensis, iterum

L. iur., I, 640, 641, 642 cet. Caf., p. 140.

Iudex Potestatis:

D. NICOLAUS, Bononiensis civis

Milites Potestatis:

D. PETRUS DE SALA

D. RUBALDINUS DE PANIGALI

L. iur., I, 641, 642.

Consules placitorum

in civitate:

D. THOMAS DE PARVOPILO, Bononiensis

in suburbio:

D. UGOLINUS MARSILII, Bononiensis

pro causis inter urbanos et suburbanos:

D. NICOLAUS DE NAXEMPACE

pro causis inter cives et foritanos:

D. PRINCIPINUS, Bononiensis

Caf., *ibid.*

Clavigeri Comunis:

PAGANUS SYMIA

GUILLIELMUS DE RODERICO

L. iur., I, 641, 642.

Legati ad Ugonem Ampuriensem comitem:

OBERTUS FERRARIUS DE CASTELLO

IDO LERCARIUS. *L. iur.* I, 639.

1220. — Potestas:

Indict. IX.

Dom. Rambertinus Guidonis de Bovarello, Bononiensis civis, tertium

Caf., p. 142.

Iudex Potestatis:

D. PRINCIPINUS, Bononiensis

Octo Nobiles circa Potestatem et ad promovenda negotia introitus et exitus Comunis:

OLIVERIUS DE PLATEALONGA

NICOLA BARBAVARIA

UGOLINUS CAVARRUNCUS

PAGANUS DE RODULFO

OBERTUS USUMARIS

ENRICUS DOMUSCULTE

NICOLA EMBRONUS

OGERIUS FALLAMONICA

Consules placitorum

in consulatu civitatis:

D. THOMAS PARVIPILI, Bononiensis

in consulatu suburbii:

D. UGOLINUS MARSILII, Bononiensis

in consulatu civitatis et suburbii:

D. ALBERTUS DE GASCONO, Bononiensis

in consulatu civium et foritanorum:

D. PRINCIPINUS, Bononiensis, iudex ipsius Potestatis

Caf., *ibid.*

Legati pro pace tractanda cum Anconitanis:

ALDEPRANDUS DE PREITONE

SYMON DE FELEGARIA. *L. iur.* I, 648.*Ugo* scriba, nuncius apud eosdem. *Ibid.*

1220. —

Indict. IX.

Potestatis mandato *Marchisius* scriba, *Ogerio* *Pane* cessante, Comunis annalibus continuandis accedit; cui etiam cura chartularii autentici Comunis commissa erat. Opus eius usque ad anni 1224 exitum pervenit.

1221. — Potestas:

Indict. X.

Dom. Lotherengus de Martinengo, Brixienensis civis

Caf., p. 146.

In *L. iur.* I, 676, Potestas huius anni nuncupatur « **Dominus Lanfrancus** », fortasse transcriptoris errore.Quatuor post annis, tempore expeditionis trans Iugum, ipse **Lotherengus** liberaliter militavit in exercitu Genuensium, ducens quinquaginta equites gravis armaturae, quorum unusquisque, sicuti aevi illius mos erat, binis equis, tribus scutiferis nonnullisque adolescentulis omnibus armis instructis praeditus.

Caf., p. 158.

Iudices Potestatis:

D. AIMERICUS DE MONTECLARO, iurisperitus

D. CONRADUS DE BAGNOLO, iurisperitus, iudex maleficiorum

Miles Potestatis:

D. AIMERICUS, eques. Giustin., III, p. 327.

Octo Nobiles « pro Comunis redditibus recolligendis et expendendis »:

RUBALDUS ELIE

WILIELMUS STREIAPORCUS

HONORATUS BOLLETUS

WILIELMUS CICADA (al. CICALA, CIGALA)

ANSALDUS Malfantis

MARCHISIUS GRILLUS

LANFRANCUS DE TURCA

IACOBUS DE GUISULFO

Consules placitorum

in consulatu civitatis:

D. IACOBUS DE PRESBITERIO, Parmensis civis

in consulatu suburbii:

D. IACOBUS DE RUNCO, Terdonensis

in consulatu civitatis et suburbii:

D. ANSELMUS DE FONTANA, Placentinus

in consulatu civium et foritanorum:

D. AIMERICUS DE MONTECLARO, iudex Potestatis

Caf., *ibid.*

Legati ad Fridericum II imperatorem:

OBERTUS DE VOLTA

SORLEONUS PIPER

OBERTUS DE NOVARIA. Giustin. III, 325.

1222. — Potestas:

Indict. XI.

Dominus Spinus de Sorexina

Mediolanensis civis

L. iur., I, 561, 667. Caf., p. 149.

Iudices Potestatis:

D. CONRADUS DE OLDANIS, iurisperitus Me-

diolanensis « ad sedandas lites iniuriarum »
(iudex maleficiorum)
D. OPICIO SALARIUS

Octo Nobiles :

BALAAARDUS DE PALLO
SYMON DE GALIANA (qui obiit in ipsa officii
dignitate)
ANSUISIUS DE SANCTO GENESIO
NICOLAUS DE MARI
WILIELMUS USUSMARIS
ANSALDUS DE MARI
SOZO PIPER
LANFRANCUS GABERNIA

Consules placitorum
in consulatu civitatis :

D. ANSCELMUS (ANSELMUS) DE FONTANA,
Placentinus

in consulatu suburbii :

D. IACOBUS DE RUMCO (RUNCO), Terdonensis

in consulatu civitatis et suburbii :

D. WILIELMUS, filius AGATHI (AGADI), Pla-
centinus

in consulatu civium et foritanorum :

D. OPICIO SALARIUS, iudex Potestatis

Caf., p. 149 sq.

D. RICOBONUS, iudex

L. iur., I, 668, 671.

1223. — Potestas :

Indict. XII.

Dominus Spinus de Sorexina,

Mediolanensis civis, iterum

L. iur., I, 676, 680, cet. II, 31. Caf., p. 152.

Iudices Potestatis :

D. CONRADUS DE OLDANIS, Mediolanensis
D. ALBERICUS PASCHALIS, Mediolanensis, vice
OPTIONIS SALARII, in officio consulatus ci-
vium et foritanorum

Miles Potestatis :

D. ENRICUS ROGIATUS (DE SOREXINA)

Caf. *ibid.*

Octo Nobiles in administratione Communis :

WILIELMUS UGONIS EMBRIACI
THOMAS VENTUS
IORDANUS RICHERIUS
ANSALDUS POLLECINUS (al. POLICINUS, POL-
LICINUS)
HENRICUS DE NIGRO
BONUSVASSALLUS SARDENA
IOHANNES SPINULA
RUBALDUS ANIVINUS

Consules placitorum

in consulatu civitatis :

D. RUFINUS DE PORTA, Placentinus

in suburbio :

D. MAGISTER IOHANNES, Terdonensis

in consulatu civitatis et suburbii :

D. LANFRANCUS DA CARAVAZO, Cremascus

Mon. Hist. patr. XVIII.

in consulatu civium et foritanorum :

D. OPITIO SALARIUS, iudex Potestatis

Caf., *ibid.*

Alii iudices memorati praeter advenas :

GUILLIELMUS PICTAVINUS
GUILLIELMUS VICECOMES
GUILLIELMUS DE SIGESTRO
L. iur., I, 700.

Legati ad Tunetis regem :

SYMON BULGARUS
Marchisius scriba

ad Mauretaniae regem pro reformanda pace :

HENRICUS MOLASSANA
NICOLA EMBRONUS. Giustin. III, p. 331.

1224. Potestas :

Indict. XIII.

Dom. Andalo de Bononia

L. iur., I, 711, 713, cet., Caf., p. 155.

Iudices Potestatis :

D. FULCO DE SARAGOSA, iurisperitus Bono-
niensis, pro maleficiis
D. UGOLINUS PRESBITERI, iurisperitus Bo-
noniensis, in officio consulatus civium et
foritanorum

Miles Potestatis :

D. PETRUS DE QUERCETO

Caf., p. 156.

Octo Nobiles :

RAIMUNDUS DE VOLTA
WILIELMUS BUSCA
INGO CASTANEA
NICHOLAUS DE CARMADINO
ANSALDUS LAUMELINUS
LANFRANCUS DE MARI
IACOBUS PIGNOLUS
IACOBUS DE GUI SULFO

Consules placitorum

pro civitate :

D. WILIELMUS, AGATHI filius, Placentinus

pro suburbio :

D. CONRADUS

pro causis inter urbanos et suburbanos :

D. PETRUS LAURENTIUS, Astensis

in consulatu civium et foritanorum :

D. UGOLINUS PRESBITERI, iudex Potestatis
Caf., *ibid.*

D. RICOBONUS, iudex

L. iur., I, 748.

Legati ad Fredericum II imperatorem :

PAGANUS DE RODULPHO
HENRICUS DOMUSCULTE, quibus accedit
INGO DE VOLTA. Giustin. III, p. 334.

Ad Marianum, Turritanum et Arborensem iu-
dicem :

PETRUS AURIE. *L. iur.* I, 743.

Ad Narbonenses:

GUILLIELMUS STREIAPORCUS. *Ibid.* 748.

1224. — « Nos Potestas.... de beneplacito et auctoritate
Indict. XIII. Consilii Ianue et quatuor hominum per Com-
pagnam.... » *L. iur.*, I, 749.

— Potestas habitabat « in domo Furnariorum », ubi etiam Comunis consilia celebrabantur. *Ibid.* 713, 754, 748, cet.

1225. — Potestas:
Indict. XIV.

Dom. Brancaleo de Bononia,

Andalonis Potestatis praecedentis filius

Caf., p. 156. *L. iur.*, I, 753, 1149, ubi nuncupatur « **Brancaleonus de Bononia** ».

Iudices Potestatis:

D. SIGENCELLUS, Vicarius Potestatis et iudex maleficiorum

D. ENRICETUS DE ALBAIXIO, pro consule civium et foritanorum

Scribae in eius consulatu:

Iacobus de Curia et Wilielmus Sapiens

Pro consule civitatis:

D. GIRARDUS IOSBERTI

cum scribis *Enrico de Bissanne et Stephano Iohanne de Giberto*

Pro consule civitatis et suburbii:

D. ALGIXIUS DE BERGAMO

cum scribis *Oberto de Langasco et magistro Urso*

Pro consule suburbii:

D. OBERTUS MEDIUS CATANIUS

cum scribis *Vassallo Vicecomite et Bartholomeo*, annalista

Milites Potestatis:

D. UGOLINUS DOMINE DANIE, eques et socius Potestatis

D. CARBONUS

D. CORGINAINUS

Caf., p. 157.

Octo Nobiles:

MERLUS DE CASTRO

WILIELMUS MALONUS

WILIELMUS SCOTUS

WILIELMUS GUERCIOUS

OBERTUS AURIE

FREDERICUS GRILLUS

INGO DE GRIMALDO

IACOBUS PICCAMILIUM

Scribae Comunis:

Bonusvassallus Calige Pallii, (notarius)

Marchisius (qui mense aprili decessit)

Vassallus Gallus

Ambroxius

Oliverius

Madius

Caf., p. 157.

1225. — **Brancaleo** Potestas decedit Gavii, in expeditione trans Iugum.
Indict. XIV.

Inde ab eius obitu usque ad exercitus reditum, vices Potestatis implet

D. SIGENCELLUS, iudex eiusdem Potestatis, qui ex tunc nuncupatur « Iudex et vicarius Comunis Ianue ». *L. iur.*, I, 760.

Aug. Statim ut exercitus Genuam rediit, pro reliquis quinque mensibus, usque ad festum Purificationis B. M. V., die 2 februarii, videlicet usque ad anni Potestatis complementum, electus est

— Potestas:

Dom. Ugolinus Domine Danie

Bononiensis civis, iam eques et socius **Brancaleonis** Potestatis

L. iur., I, 765, 77. Caf., p. 159, ubi nuncupatur « **Ugolinus Domine da me** ».

Iudices apud Potestatem:

D. RODULFINUS DE THEBALDIS, iudex Comunis

D. PETRUS DE BURROMEO, Bononiensis, Consul civium et foritanorum; qui infirmitatis causa, impetrata Consilii licentia, Bononiam rediit. In eius locum accessit

D. PETRUS MANFREDINI

Milites Potestatis:

D. RUBALDINUS DE PANIGALI

D. SYSMUNDINUS DE DOMOZOLA (DOMODOZOLA?)

.....

Octo Nobiles et scribae Comunis:

iidem qui sub Potestate defuncto.

— *Marchisio* vita functo succedit *Bartholomeus* scriba, qui electus die 14 augusti annalibus Comunis continuandis, narrationem ab huius anni principio suscipit eamque usque ad anni 1248 finem prosequitur.

Ad huius quidem anni initium referendum est distichon

« Hic prius incepit res gestas Bartholomeus
Scribere, cui requiem det pater ipse Deus »

in honorem eiusdem annalistae compositum.

— Potestatis stipendium, quod « feudum » appellabant, erat hoc tempore mccc librarum Genuensium, ut patet ex rogito Friderici de Sigestro apud M. I. Canale, op. cit. II, p. 217.

De Potestatis electione et munere, vide Stephani Poch Sarzanensis *Miscellanea di Storia ligure*, volumina mss. octo iam apud eq. Emmanuelem Ageno nunc in Bibliotheca civica Beriana adservata. *Index*, p. 90.

1226. — Potestas:

Indict. XV.

Dom. Peccorarius de Mercato Novo.
Veronensis.

L. iur. I, 1037. Caf., p. 159.

Iudices Potestatis:

IOHANNES DE LENIACO, pro maleficiis

VENTURA DE RIPA, Consul civium et foritanorum

cum scribis *Iacopo de Curia et Wilielmo Sapianti*

Consules placitorum
in civitate:

WILIELMUS filius AIGADI (alibi AGADI, AGATHI)
Placentinus
cum scribis *Enrico de Bissanne* (*Bisamne*) et
Stephano Iohannis de Guiberto

in suburbio:

ENRICUS RACHAMUS
cum scribis *Vassallo Vicecomite* et *Bartholomeo Pellipario*

pro causis inter urbanos et suburbanos:

EGYDIUS DE BRIKIA
cum scribis *Oberto de Langasco* et *magistro Urso*

Scribae Comunis:

Bonusvassallus Calligapallii (*Calige Pallii*)
Magister Bartholomeus
Vassallus Gallus
Amorosius Madius
Oliverius, qui die 2 Iunii decessit; eius in
loco constitutus est
Obertus de Langasco, praedictus, et loco ipsius
Obertus de Cerredo

Octo nobiles:

DEITESALVE DE PLATEALONGA
RUBALDUS ALBERICUS
WILIELMUS FORNARIUS
UGO DE MARINO
ANSALDUS DE NIGRO
WILIELMUS DE ORTO
OBERTUS ADVOCATUS
NICOLA GUI SULFI

Caf. p. 159.

Legati in Riperia (sic appellabant oram maritimam
Occidentali):

IDO LERCARIUS
GUILLIELMUS USUSMARIS

Giustin., *Ann.* III, p. 338.

1227. — Potestas:
Indict. I.

Dom. Lazarinus Gerardini Glandonis, Lucensis

Caf. p. 162. *L. iur.*, I, 777, 779, 780, cet.,
ubi appellatur « **Lazarus** » et aliquando
« **Lazarus Girardini** ».

Iudices Potestatis:

RICOMUS URBITIANI, Lucensis
UBERTUS GANGI (OBERTUS DE GANGO, *L. iur.*,
I, 779, 794), Lucensis

Milites et socii Potestatis:

UBALDUS GUIDONIS RUBEI, Lucensis
FRAIMERICUS DE PEXA

praeter quos hic Potestas « plures alios milites
pro magna parte sui regiminis secum habuit et
tenuit et magnam copiam nobilium servien-
tium ». Caf. *ibid.*

Milites alii memorati:

UBERTUS UBALDI GUIDONIS RUBEI filius, Lu-
censis

VELTIUS

Caf. p. 163.

Mon. Hist. patr. XVIII.

Consules placitorum in consulatu civium et forita-
norum:

ALGIXIUS DE ROSIATE, canonicus Pergamensis
(Bergomensis)

cum scribis *Wilielmo Sapiente* et *Nicholao de Clavaro*

In reliquis consulatibus eliguntur consules
indigeni, bini in singulos consulatus.

Consules civitatis:

WILIELMUS NICHOLE MALLONI
INGO CASTANEA

cum scribis *Enrico de Bisamne* et *Stephano de Guiberto*

Consules suburbii:

MARCHIXIUS GRILLUS
ANSALDUS FALLAMONACA (al. FALLAMONICA)
cum scribis *Vassallo Vicecomite* et *Bartholomeo Pellipario*

Consules civitatis et suburbii:

NICHOLAUS DE MARI
NICHOLA Malfante

cum scribis *Magistro Urso* et *Oberto de Cerreto*.

Scribae Comunis:

Bonusvassallus Caligepallii
Magister Bartholomeus
Madius
Obertus de Langasco
Vassallus Gallus
Ambrosius Cantalupi (al. *Caudalupi*)

Caf. p. 162.

Octo nobiles:

ZACHARIAS DE CASTRO
IOHANNES STREIAPORCUS
OBERTUS GALLETA
WILIELMUS CICADA
IDO LERCARIUS
ENRICUS DOMUSCULTE
RUBEUS DE TURCHA
MARCHIXIUS CALVUS

Caf. *ibid.*

1228. — Potestas:
Indict. II.

Dom. Guifredus de Pirovano
Mediolanensis civis

L. iur. I, 815, 820, 824, cet. Caf. p. 170.

Iudices Potestatis:

IACOBUS DE OSA, assessor et vicarius Pote-
statis
MAGISTER CAZULUS, « ad causas malefactorum
audiendas et diffiniendas deputatus »

Milites sive socii Potestatis:

ROGERIUS DE BOLLATE
PHILIPPUS DE PIROVANO, Mediolanensis

Quum experimentum iudices indigenos eligendi
pro causis civilibus cognoscendis publicae expe-
ctationi haud respondisset, restituuntur Consules
placitorum advenae, illo quidem numero quo
ante innovationem praecedentis anni.

Consul civitatis:

RICOMUS URBICIANI
cum scribis *Enrico de Bisamne et Stephano Guiberti*

Consul suburbii:

VITALINUS DE PADUA
cum scribis *Ricobono Coxano et Iacobo Isembardi*

Consul « palatii de medio »:

WILIELMUS CACARAMUS
cum scribis *Magistro Urso et Oberto Cerreto*

Consul civium et foritanorum:

DATUS CONFORTI
cum scribis *Nicholao de Clavaro et Gandulfo de Sexto*

Scribae Comunis:

Bonusvassallus Caligepallii
Magister Bartholomeus
Madius
Obertus de Langasco
Vassallus Gallus
Ambrosius Caudalupi

Caf. *ibid.*

Alii iudices memorati:

UGOLINUS DE BONONIA
L. iur., I, 842.

Octo Nobiles fuisse non liquet.

Legatus ad Venetos:

FRATER GUILLIELMUS DE VULTABIO
L. iur., I, 815.

1229. — Potestas:
Indict. III.

Dom. Iacobus de Balduino, Bononiensis

Caf. p. 172.

Octo Nobiles:

CONRADUS DE CASTRO
WILIELMUS MALLONUS
INGO TORNELLUS
PAGANUS DE RODULFO
WILIELMUS USUSMARIS
ANSALDUS DE MARI
SORLEONUS PIPER
ENRICUS VICECOMES

Caf. *ibid.*

Iudices Potestatis:

IACOBINUS DE SARAGOZA, Bononiensis, vicarius Potestatis
IACOBUS DE ARGENTO, pro maleficiis

Milites Potestatis:

ENRICHETUS DE CORVOLINO
UGOLINUS BRONDELLUS

Consules placitorum

Consul civitatis:

MAGISTER CAZULUS

cum scribis *Enrico de Bisamne et Stephano Guiberti*

Consul palatii de medio:

MARTINUS DE DEGOLDEIS
cum scribis *Magistro Urso et Oberto de Cerredo* (al. *Cerreto*).

Consul suburbii:

LANFRANCUS DE AIGIRATIS
cum scribis *Ricobono Coxano et Iacobo Isembardi*

Consul civium et foritanorum:

ALBERTUS DE NOZARDO
cum scribis *Nicholao de Clavaro et Gandulfo de Sexto*

Scribae Comunis:

Bonusvassallus Caligepallii
Magister Bartholomeus
Vassallus Gallus
Ambrosius
Madius
Obertus de Langasco

Caf. *ibid.*

Alii iudices alicubi memorati:

UGOLINUS UNDELLUS DE BONONIA
GUILLIELMUS VICECOMES
L. iur. I, 842, 851.

Emendatores:

Prid. kal. Aug. « Celebrato consilio ante kalendas Augusti iuxta formam Capituli de Emendatoribus eligendis, fuit de voluntate Consilii quod **Dominus Iacobus de Balduino** solus esse deberet Emendator; qui capitula emendavit et ipsa per libros distinxit et usque ad finem sui regiminis emendavit ». Caf. p. 173.

Potestas omnia civibus Genuensibus concessa privilegia in registro exemplari iussit. *L. iur.*, I, 871.

1230. — Potestas:
Indict. IV.

Dom. Spinus de Surexina
Mediolanensis civis, iterum.

Caf. p. 174.

Iudices Potestatis:

D. UGO MAONUS, assessor
D. ENRIGETUS DE BONVICINO, pro maleficiis

Milites Potestatis:

D. RODULFUS DE VILLA
D. MANFREDUS DE BIVULCO

Scribae Comunis:

Bonusvassallus Caligepallii
Magister Bartholomeus
Madius
Obertus de Langasco
Vassallus Gallus
Ambrosius

Consules placitorum

in palatio civitatis:

D. ENRICUS RACAMUS

in palatio suburbii:

D. THOMAXIUS MAGISTRI CAZULI

in palatio de medio:

D. WILIELMUS filius AGADI, Placentinus

in palatio foritanorum:

D. IACOBINUS DE SARAGOZA, Bononiensis

Singuli cum scribis qui eodem munere praecedente anno functi erant

Octo Nobiles:

UGO FERRARIUS

LANFRANCUS BACHEMUS

OBERTUS DE CRUCE

GIRARDUS DE MURTA

DANIEL AURIE

WILIELMUS DE MARI

ANSALDUS EMBRONUS

ANSALDUS FALLAMONICA

Caf. p. 174.

Legatus ad Iacobum Aragonensium regem:

ANDREAS DE CAPHARO. *L. iur.*, I, 881.

OPITIUS HUGONIS DE FLISCO, dux Senensium contra Florentinos.

Octobr. **Dom. Spinus de Surexina** obiit Genuae priusquam officium impleret.

Pro reliquo tempore, usque ad complementum anni, a festo, ut supra diximus, Purificationis B. V. M. decurrentis, electus est

— Potestas:

Dom. Rodulfus de Villa, iam miles et socius defuncti Potestatis. Caf. p. 176.

Novus Potestas iudices, octo nobiles, scribas et officiales omnes eosdem habuit et retinuit quos praedecessor habebat. Fuit ei socius:

D. RICARDUS DE VILLA, « iudex et curialis miles ». Id. *ibid.*

1231. — Potestas:

Indict. V.

Dom. Ugolinus Rubeus, Parmensis

L. iur. I. 896. Caf. p. 176.

Iudices Potestatis:

D. GUIDO CATANIUS (*L. iur.*, *ibid.* CAPITANEUS, Caf. *ibid.*)

D. TURSELLINUS

Milites Potestatis:

D. ANDREUS DE RIPALTA

D. BOTEXANUS

Consules placitorum

in palatio civitatis:

D. ENRICUS DE BONVICINO

in palatio de medio:

D. BERGUNDIUS PUGNUS, Albensis

in palatio suburbii:

D. ALBERTUS NOCARDUS (alibi NOZARDUS)

Consul civium et foritanorum:

D. ARTHONUS DE RUNCO

Caf. *ibid.*

Scribae Comunis:

iiidem qui anno praecedente ipso munere fungebantur.

Octo Nobiles:

WILIELMUS UGONIS EMBRIACI

RUBEUS DE VOLTA

IORDANUS RICHERIUS

IOHANNES GUERCIVS

SYMON DE CAMILLA

FREDERICUS GRILLUS

THOMAS SPINULA

IACOBUS PICCAMILIUM

Castellani Capriatae:

SYMON VENTUS

GUILLIELMUS BORBINUS. Giustin, III, p. 349.

Iudices alii recordati:

UGO CANCELLARIUS

GUILLIELMUS PICTAVINUS

HOMOBONUS

Caf. p. 178. *L. iur.* I. 890.

D. MAZENGUS DE PRATO, « iudex in capitulo super introitibus et debitis Comunis Ianue exigendis. »

Leges Genuenses (Regulae Comperarum Capituli) p. 232.

Legati ad firmandam pacem cum Battaro Romaniae imperatore et Michaële Comneno, despota:

NICOLAS EMBRIACUS

GUIDO POLICINUS;

ad Alexandriae soldanum:

HENRICUS DE MOLASSANA DE VOLTA

PAGANUS DE RODULPHO; Giustin. *Ann.* III, p. 350;

ad Concilium indictum a Friderico II imperatore:

Ugolinus Rubeus, Potestas

RUBEUS DE VOLTA

IOHANNES GUERCIVS

THEDISIUS DE FLISCO, HUGONIS filius

ANSALDUS DE NIGRO

RUBALDUS ALBERICUS

ALINERIUS PANZANUS

ANSALDUS DE MARI

IOHANNES SPINULA

HUGO CANCELLARIUS, iudex

GUILLIELMUS PICTAVINUS, iudex

MAGISTER BARTHOLOMEUS, cancellarius

Id. p. 351;

ad Iacobum Aragonensium regem:

ANDREAS DE CAPHARO

HOMOBONUS Iudex

L. iur., I, 893.

1232. — Postestas:

Indict. VI.

Dominus Paganus de Petrasancta

miles, Mediolanensis civis

L. iur. I. 894, 898, cet. Caf. p. 179.

Iudices Potestatis:

D. IOHANNES DE GALLERATE, iudex ed assessor. *L. iur.*, I. 890.

D. MATHEUS DE CURTE NOVA, pro maleficiis

Milites sive socii Potestatis:

D. PETRASANCTA, Mediolanensis
D. ALBERTUS DE MODOETIA

Caf. *ibid.*

Scribae Comunis:

iidem qui anno superiore ipsum officium ges-
serant.

Octo Nobiles:

BAALARDUS DE PALLO
PORCHETUS STREIAPORCUS
ANSALDUS BOLLETUS
BONIFACIUS PANZANUS
OBERTUS AURIE
BONUSVASSALLUS SARDENA
GRIMALDUS GRIMALDI
IACOBUS GUISULFI

Consules placitorum

in palatio civitatis:

D. THOMAXINUS DE PARVOPILO
com scribis *Enrico de Bisanne* et *Philippo*
Cintraco

in palatio de medio:

D. PAGANUS DE ALBA

cum scribis *Magistro Urso* et *Oberto de Cer-*
reto

in palatio suburbii:

D. EGIDIUS TURSELLI

cum scribis *Ricobono Coxano* et *Iacobo Isem-*
bardi

in palatio foritanorum:

D. ARDIGUS DE COMITIBUS

cum scribis *Nicholoso de Clavaro* et *Gan-*
dulfo de Sexto

Caf. *ibid.*

Alii iudices memorantur:

GUARNERIUS, Caf. p. 181.
OPIZO TARTARUS, *L. iur.*, I, 894. 920.

Legati ad Fridericum II imperatorem:

MONTANARIUS DE MARINO
PICCAMILIUM
Giustin., *ibid.* p. 352;

ad Bonifacium Montisferrati marchionem:

GUILLIELMUS PICTAVINUS
PETRUS AURIE
L. iur., I, 911;

ad universitatem hominum villae Sancti Aegidii:

PORCUS DE POROIS
NICOLA IUDEx DE TURRI
Ibid., 902.

1233. — Potestas:
Indict. VII.

Dominus Pegolottus Ugutionis (al.
Ugucionis) **de Gerardinis**, Flo-
rentinus

Caf. p. 181. *L. iur.*, I, 519, 530, 544, cet.;
II, 31, ubi pluries

Pegolotus Uguezonis de Girardino,
aliquando **de Guirardo**, tum etiam **de**
Girardo

Iudices Potestatis:

D. ALTOVITTUS, iudex et assessor
D. BONAVIDA, pro maleficiis

Milites Potestatis:

D. ALDIBALDUS
D. ARDIMANNUS

Octo nobiles:

OBERTUS DE VOLTA
WILIELMUS VENTUS
ANSALDUS DE NIGRO
LANFRANCUS MALOCELLUS
OBERTUS USUSMARIS
ENRICUS DOMUSCULTE
LANFRANCUS ADVOCATUS
IACOBUS GATTUSLUXIUS.

Scribae Comunis:

iidem qui anno superiore.

Consules placitorum

in palatio civitatis:

D. ALBERTUS MORESCUS, Placentinus
cum scribis *Enrico de Bisanne* et *Phi-*
lippo Cintraco

in palatio mediano:

D. RUFFINUS DE CAVATIO, Laudensis
cum scribis *Magistro Urso* et *Oberto de*
Langasco

in palatio suburbii:

D. GOTTIFREDUS STORARIUS
cum scribis *Richobono Coxano* et *Iacobo*
Auricula

in palatio civium et foritanorum:

D. INGUIFFREDUS QUONDAM GONELLE, Lucensis
cum scribis *Nicholao de Clavaro* et *Gan-*
dulfo de Sexto

Iudex alius:

D. RAIMUNDUS, « iudex Ianue » *L. iur.*, I,
922.

Legati ad Lucenses:

SYMON VENTUS
IOHANNES STREIAPORCUS;

ad Gregorium IX, papam:

IOHANNES PIPER
NICOLA GUIDOLPHUS;

ad Septem civitatem:

IACOBUS DE MARINO;

ad Venetiae ducem:

DETESALVE DE PLATEALONGA
SOZO PIPER
Magister Bartholomeus, scriba.
Giustin., *ibid.* p. 353 sq.;

1015

ad Iacobum Aragonensium regem, ad Nun-
nonem Sancium Russilioni dominum, ad Petrum
regni Maioricarum dominum:

UBERTUS DE VOLTA
L. iur., I. 923, 926, 928, 938;

ad Baresonum, Turritanum et Arborensem iu-
dicem:

NICOLINUS SPINULA
Ibid., 921.

« de beneplacito et auctoritate Consilii
Ianue et insuper hominum duodecim per Compag-
nam » « ... de voluntate Consiliorum Ianue
more solito per cornu et campana convoca-
torum, et insuper hominum duodecim per
Compagnam ». *L. iur.*, I, 932, 934.

Consilium congregabatur « in domo illorum
de Volta ». *Ibid.* 932. 935. 937.

1234. — Potestas:

Indict. VIII.

Dominus Remedius (alibi **Romedeus**)
Ruscha, Novocomensis

Caf. p. 182, ubi erronee dicitur « civis Cu-
marum ». *L. iur.*, I, 549, 551, 888.

Iudices Potestatis:

D. GUILLIELMUS DE GUILLIENZONO, iudex
et assessor. *L. iur.*, I, 549.

D. ANSELMUS DE PORTA MONASTILI, pro
maleficiis

Caf. *ibid.*

Milites Potestatis:

D. WILIELMUS DE VIOLA

D. IACOBUS DE CASANOVA

Octo Nobiles:

IACOBUS MALLONUS

WILIELMUS SARDENA

GINATHA CAVARUNCHUS (al. CAVARRUNCUS)

UGO DE MARINO

MANUEL AURIE

FREDERICUS GRILLUS

LANFRANCUS SPINULA

MATHEUS ZEBBA

Scribae Communis:

iidem illi qui anno.

Consules placitorum

in palatio civitatis:

D. IOHANNES AMIGLERIUS, Placentinus

in palatio mediano:

D. RAMEERTINUS DE TEBALDIS, Bononiensis

in palatio suburbii:

D. UBERTINUS DE PEGOLOTO

in palatio civium et foritanorum:

D. GUIFFREDUS DE LAUDE

cum scribis ipsis qui anno praecedente eidem
officio operam dabant.

Potestas anni tunc praeteriti a Sindicatibus
quadam pecunia Comuni solvenda, prout ab
illo indebite percepta, damnatus est. Qui cum

recusasset Sindicatum sententiae se subiicere,
frustra Florentiae, Mediolani Bononiaeque le-
gatis intercedentibus, in Genua retentus est
usque ad plenam eiusdem pecuniae solutionem
per illos qui pro eo sponsonem fecerant.

Potestatis Sindicatores IX fuisse constat; quorum
quatuor legum doctores, reliqui, vero, merca-
tores.

Ex Sindicatibus huius anni agnoscuntur infra-
scripti:

UGO FERRARIUS

ANDREAS DE CARMADINO

OBERTUS AURIE

RUBALDUS ANIVIGNUS (al. ANIVINUS)

Caf. p. 182. Cf. cod. ms. Cicala, *Miscellanea
genovesi*, olim apud Mathaeum Molino, nunc
in tabulario municipali Genuensi.

Consules maris:

BAIARDUS DE PALLO

DONDEDEUS GUIDONIS

ANSALDUS DE ORTU

M. I. Canale, *op. cit.*, II, 253.

Valentinus, scriba. Id. *ibid.*

IOHANNES STRALLERIA (al. STRALLERA)

dux in expeditione Riperiae Occidentalis.

Eius vexillarii:

PETRUS VENTUS

THEDISIUS DE FLISCO

Giustin., *ibid.* p. 355.

1235. — Potestas:

Indict. IX.

Dom. Petrus de Andalo

Bononiensis civis

L. iur. I, 579, 959, 960, cet. Caf. p. 184.

Iudices Potestatis:

DOMINUS MERCHADANTUS, assessor

D. IACOBINUS DE TEBALDIS, pro maleficiis

Milites Potestatis:

D. PETRUS DE GUERRETO

DOMINUS WILIELMUS

Octo Nobiles:

IOHANNES ZAKARIAS, LANFRANCI SPINULE SOCER

RUBALDUS ALBERICUS

CONRADUS PORCELLUS

IOHANNES GUERCIVS

OBERTUS DE NIGRO

WILIELMUS BARATERIUS

NICHOLOSUS GRIMALDI

PETRUS FALLAMONACHA

Scribae Communis:

iidem qui sub antecedente Potestate. Caf. *ibid.*

GUILLIELMUS PICTAVINUS, iudex.

L. iur., I, 962.

Nuncius ad Septae dominum:

CARBONUS MALOCELLUS, qui obiit in officio;

nuncius ad eundem post obitum Malocelli:

SOZO PIPER

Dux in expeditione Septensi:

UGO LERCARIUS
Giustin., *Ann.* III, p. 358.

Legatus ad Terdonenses:

BERTOLINUS DRAPERIUS
L. iur., I, 965 sq.

1236. — Potestas:

Indict. X.

Dom. Iacobus de Tertiago
Mediolanensis

Caf. p. 185.

Iudices Potestatis:

D. DURANTUS DE MARLIATE, assessor
D. WILIELMUS DE GROGONZOLA (GORGONZOLA),
pro maleficiis.

Milites Potestatis:

D. GAMBA DE MAZATE
D. ENRICUS DE TERTIAGO, Mediolanensis

Octo Nobiles:

WILIELMUS NIGER EMBRIACUS
INGO BONIFACII DE VOLTA
OBERTUS DE CRUCE
IACOBUS MALOCELLUS
GAVINUS AURIE
LANFRANCUS DE MARI
NICOLAUS SPINULA
PICAMILIUS

Scribae Comunis:

Bonusvassallus Caligepallii
Magister Bartholomeus
Madius
Obertus Vassallus
Ambrosius

Caf. p. 185.

D. ARPUS GALIATOR « Ianue iudex et consul
civium et foritanorum »
D. IACOBUS DE LANGASCO, iudex.
L. iur., I, 969, 970.

1237. — Potestas:

Indict. XI.

Dom. Oldratus Grossus de Tre-
xeno, Laudensis

Caf. p. 186.

Iudices Potestatis:

D. IACOBUS ALTACIMA, assessor
D. IACOBINUS DE LIMHI, iudex maleficiorum;
qui, repentina infirmitate gravatus, de-
cessit; eiusque in locum accessit
D. BAXIANUS DE BOLDONIS, Laudensis

Milites Potestatis:

DOMINUS ANTONIUS
DOMINUS RAYMUNDUS, qui infirmitatis causa
a Genua recessit. In locum eius assumptus est
DOMINUS ALBERTUS

Octo Nobiles:

OBERTUS FERRARIUS
IOHANNES STREIAPORCHUS
UGO FORNARIUS
ALMERIUS PANZANUS

ENRICUS DE NIGRO
ENRICUS BARATERIUS
LUCHETUS GRIMALDI
RAINALDUS CEBBA

Scribae Comunis:

Bonusvassallus Caligepallii
Magister Bartholomeus
Vassallus Gallus
Ambrosius
Madius
Obertus de Langasco

Caf. *ibid.*

Consules maris:

BLASIUS CASTANEA
IACOBUS LERCARIUS
ALBERTUS LERCARIUS

M. I. Canale, op. cit., II, p. 254.

— Electio Potestatis pro anno sequente magnae
inter cives dissensionis materiam praebuit, eo
quod novus electus, Paulus de Surexina, quinque
tantum suffragiis sex Electorum probaretur.
Hinc contentiones et tumultus in civitate: tan-
dem quaestio Archiepiscopo Sapientibusque prae-
fertur; quorum sententia controversae electionis
legitimitatem confirmat. Caf. p. 187. Giustin.,
Ann. III, p. 359.

Electores (Potestatis?):

Poch., *Miscell.* cit., Index, p. 90, 95.

1238. — Potestas:

Indict. XII.

Dom. Paulus de Surexina
Mediolanensis civis

L. iur. I, 987, ubi « **Paulus de Surisino** ».
Caf. p. 187.

Iudices Potestatis:

D. GRIMERIUS RONDANA, assessor
D. GIRARDUS DE SARTURANO, ad maleficia

Milites Potestatis:

D. PETRUS DE SAVINA
D. RAINERIUS DE SUREXINA, Mediolanensis

Scribae Comunis:

illi ipsi qui anno fuerant.

Octo Nobiles:

OTTOBONUS MALLONUS
LANFRANCUS BACHIMUS (al. BACHEMUS)
IOHANNES MARGIONUS
ANDREAS DE CARMADINO
OTTOBONUS DE CAMILLA
NICHOLOSUS HERODIS DE MARI
OBERTUS ADVOCATUS
NICHOLA GUI SULFI DE CAMPO

Caf. p. 187.

Praefecti classis in expeditione Riperiae Occi-
dentalis:

FULCO GUERCIVS
RUBEUS DE TURCA

Legati ad Gregorium IX papam, pro tractanda
pace cum Venetis:

GUILLIELMUS EMBRIACUS, NIGER
PETRUS VENTUS
Giust., *Ann.* III, p. 361.

Castellani Savonae:

BALDUINUS MULFERIUS
PETRUS GONTARDUS

Id. p. 360.

Mense Maio. Octo Nobiles « constituti super negotiis Communis » iurant quotannis solemniter in ecclesia sancti Laurentii, se non prosecuturos in officio ultra terminum praescriptum, idest ultra mensem Maium. Poch., *ibid.* M. I. Canale, op. cit. (II, 225.

Potestas convocat Consilium « more solito per cornu et campanam et vocem preconis », eique adiungit « sex homines per Compagnam, secundum formam Capituli ». *Ibid.*

1239. — Potestas:

Indict. XIII.

Dom. Philippus Vicedominus

Placentinus

L. iur., I, 977, 980, 982, cet. Caf. p. 189.

Iudices Potestatis:

D. IACOBUS DE ENGLESCO, assessor
D. IOHANNES DE BONAMENA (ap. Caf. *ibid.*
« IOHANNES DE MALAMENA »), ad male-
ficia. *Ibid.*

Milites Potestatis:

D. ANTOLINUS MOLINARIUS
D. IACOBUS VICECOMES
L. iur., I, 979, 982, 985.

Octo Nobiles:

WILIELMUS UGONIS EMBRIACI
AMICUS STREIAPORCHUS
IOHANNES DE VOLTA
FULCHO GUERCIVS
IOHANNES USUSMARIS
IOHANNES NAVARRUS
LANFRANCUS PIGNOLUS
PIPER PEILAVICINUS

Scribae Communis:

Magister Urso
Richobonus Coxannus (Coxanus)
Madius
Obertus de Langascho
Vassallus Gallus
Ambrosius

Caf. p. 169.

Alii scribae memorati:

Iacobus Papia
Oglerius, scriba
L. iur., I, 982.

Motus civici periculo instante, electi sunt a Consilio duo « Capitanei populi et Communis Ianue »:

D. FULCHO GUERCIVS
D. RUBEUS DE TURCHA

« quorum quilibet teneret servientes viginti quinque et quilibet ipsorum haberet pro salario suo et servientum libras 600 ianuorum ».

Caf. p. 191. Giustin., *Ann.* I, p. 263.

Mon. Hist. patr. XVIII.

Legati ad Gregorium IX papam:

IACOBUS MALOCELLUS
SOZO PIPER
IOHANNES EMBRIACUS
GUILLIELMUS USUSMARIS
OTTOBONUS MALLONUS
NICOLAUS DE GUIDULFO (GUISULFO?)

Giustin., *Ann.* III, p. 362.

FULCHO GUERCIVS, praefectus classis XIII
tiremium in expeditione Riperiae Occi-
dentalis.

Id. *ibid.*, p. 363.

1240. — Potestas:

Indict. XIV.

Dom. Anricus de Modoetia

Mediolanensis civis

L. iur., I, 996. Caf. p. 191, sq.

Iudices Potestatis:

D. UBERTINUS DE NIGUARDA, assessor
D. ARNOLDUS DE MODOECIA, Mediolanensis,
ad maleficia

Milites et socii Potestatis:

D. LANTELMUS MEDICUS, Mediolanensis civis
D. AMICIO DE CANAVESI, Mediolanensis civis

Capitanei civitatis:

D. FULCHO GUERCIVS
D. RUBEUS DE TURCHA

Octo Nobiles:

ANSALDUS MALLONUS SOLDANUS
IACOBUS ALBERICUS
OBERTUS DE CRUCE
ENRICUS MALOCELLUS
ENRICUS DE NIGRO
BONUSVASSALLUS SARDENA
LANFRANCUS DE GRIMALDO
IACOBUS GATUSLUXIUS

Scribae Communis:

Symon Spaderius (Spaerius)
Wilielmus de Varagine
Madius, scriba
Obertus de Langascho
Vassallus Gallus
Iacobus Papia

Consules placitorum

in palatio civitatis:

D. EGIDIUS BAIAMUNDI, Brixienensis

in palatio suburbii:

D. ALERAMUS LAVANDANUS, Placentinus

in palatio mediano:

D. ARMANNUS ANTELMINELLI, Lucensis

in palatio civium et foritanorum:

D. PHYLIPPUS CYRIMELLUS, de Alexandria.

Caf., *ibid.*

1241. — Potestas:

Indict. XV.

Dom. Guilielmus Surdus

Placentiae civis

L. iur. I, 996, 999, 1002, cet. Caf. p. 193.

Iudices Potestatis:

D. GANDULFUS DE CASALI, assessor
D. GUIRARDUS SPALLA, ad maleficia

Milites Potestatis:

D. IACOBUS DE ROCA
D. ANSALDUS LAVANDARIUS

Octo Nobiles:

IOHANNES EBRIACUS (EMBRIACUS), qui eodem
anno decessit
GUILLIELMUS BUSCA
BLASIUS CASTAGNA
LANFRANCUS DE MARI, qui eodem anno de-
cessit
GUILLIELMUS LERCARIUS
ENRICUS DOMUSCULTE
MATHEUS PIGNOLUS
LANFRANCUS CIBO

Scribae Comunis:

Symon Spaerius
Guilielmus Cavagnus de Varagine
Madius
Obertus de Langasco
Vassallus Gallus
Iacobus Papiu
Caf. *ibid.*

Capitanei civitatis:

FULCHO GUERCIVS
RUBEUS DE TURCHA
Id. *ibid.* Giustin., *Ann.* I, p. 368.

Consules placitorum
in palatio civitatis:

D. GUIRARDUS CAGAPISTUS, Mediolanensis

in palatio suburbii:

D. GUILLIELMUS PANZONUS, Bononiensis

in palatio mediano:

DOMINUS GRACIADEI, Brixienensis

in palatio civium et foritanorum:

D. GUILLIELMUS DE MONTICELLO, Bobiensis

Caf. *ibid.*

Octo Discreti Comunis.

Eorum praesentia iam memoratur in *Fo-
glazzo dei Notari*, volumina quatuor mss. in
Bibl. civica Beriana, II, 1^a.

Obiit NICOLINUS SPINULA, praefectus classis
Friderici II imperatoris, in regno Siciliae.
In eius locum assumptus est:

ANSALDUS DE MARI.

Capitanei fidelium Friderici imperatoris in Genua:

FRIDERICUS GRILLUS
IOHANNES STREIAPORCUS
L. iur., I, 999

Praeter hos, partes imperatoris sequuntur et *Ma-
scarati* nuncupati sunt:

RUBEUS DE VOLTA
INGO GRILLUS
PERCIVAL AURIE
INGO AURIE
THOMAS SPINULA
OBERTUS ADVOCATUS
SORLEONUS PIPER

PASQUALINUS DE NIGRO
GUILLIELMUS VENTUS
ALBERTINUS VENTUS
LANFRANCUS DE VOLTA
GUILLIELMUS SPINULA
GUILLIELMUS RUBEUS, cum aliis
Giustin., *Ann.*, III, p. 369.

Legati *Mascaratorum* ad imperatorem in Faventia:

SORLEONUS PIPER
INGO DE VOLTA
Id. *ibid.*, p. 375.

Legati Comunis ad Concilium Romae indictum:

OTTOBONUS MALLONUS
ISMAËL TRINCHERJUS
Id. *ibid.*, p. 369.

IACOBUS MALOCELLUS, praefectus classis
XXVII triremium Genuensium, cardinales
et legatos e Nicaea Romam transvehentis,
Concilii causa a Gregorio IX pontifice in-
dicti. Quae apud Aegilium insulam cum
classibus foederatis Imperialium et Pisa-
norum (ANDREOLO ANSALDI DE MARI, HU-
GOLINO BUZZACHERINIO ducibus), quibus
complura navigia Ghibellinorum Savonen-
sium accesserant, impari proelio conflixit.

Capitanei minores in eadem classe:

OBERTUS MALOCELLUS
GUILLIELMUS EMBRIACUS
ROMAEUS DE VILLANOVA, navarchus Provinciae
comitis.

Legati ad Mediolanenses et Placentinos:

GUARNERIUS IUDEX
NICOLA MALLONUS
Id. *ibid.*, p. 371.

Capitaneus Nauli:

FULCO GUERCIVS

Castellanus Albingauni:

LANFRANCUS BOCCA

Praefectus classis LI triremium contra classem im-
perialem instructae:

ANSALDUS SOLDANUS

Capitaneus eiusdem classis:

IACOBUS DE LEVANTO
Id. p. 372.

Marinus de Ebulis, vicarius imperialis in Lom-
bardia, copias Ghibellinorum ducens, Ovadam
pervenit, unde in valle Porciferae transire mi-
natur: interea Obertus Palavicinus, vicarius im-
perialis in regione Lunensi, ab oriente progre-
ditur Genuam versus.

Guilielmus Surdus, Potestas, agmen ho-
minum Riperiae Orientalis contra Obertum
mittit; ipse cum Genuensibus copiisque
extraneis conscriptis Marinum aggreditur.
Hostis uterque cedit. Tunc

GUILLIELMUS GABERNIA, praefectus novae
classis, portum Savonae quo classis AN-
SALDI DE MARI confugerat, frustra obsidet.
FULCONE GUERCIO devicto, qui in manus Iacobi

de Carreto captivus detinetur, mittuntur
Nauli:

LANFRANCUS MALOCELLUS
NORVELLUS MALOCELLUS
HENRICUS DE NIGRO
LANFRANCUS USUSMARIS
PICCAMILIUS

Id. *ibid.*, p. 375, 377.

Legati ad Raimundum Berengarium, comitem et
marchionem Provinciae:

LANFRANCUS MALOCELLUS
LANFRANCUS CIGALA
HOMOBONUS IUDEx
L. iur., 1000, 1002.

1242. — Potestas:
Indict. I.

Dom. Conradus de Concesio

miles, civis Brixiae
L. iur. I, 1003, 1006, 1007, cet.
Caf. p. 201. Urso notarius, *Poema*.

Iudices Potestatis:

D. GUIDO DE VILLANA, Brixienensis, assessor
D. VILLANUS DE TROIANO, Mediolanensis, ad
maleficia

Milites Potestatis:

D. FORTIS DE MONTECLARO
D. GUALANDRINUS DE CAPRIOLO

« Octo Discreti pro Comunis introitibus recipiendis
et expendendis »:

GUILLIELMUS MALLONUS GRASSUS
MARTINUS BANCHERIUS
GUILLIELMUS ROCA
SYMONE DE MARINO
MARINUS USUSMARIS
IACOBUS FRIXONUS
BOVAREL (al. BOARELLUS) DE GRIMALDIS
IOHANNES CALVUS

Scribae Comunis:

iidem qui anno superiore.

Consules placitorum
in palatio civitatis:

D. IACOBUS GRASSELLUS, Mediolanensis

in palatio suburbii:

D. BONUSFILIOLOUS DE BONONIA

in palatio mediano:

D. BIGURRUS DE PORTA, Placentinus

in palatio civium et foritanorum:

D. OGERIUS DE NIVOLINIS, Brixienensis

Caf. *ibid.*

— Potestas tenebat curiam « in Palatio novo
Archiepiscopi Ianuensis ». *L. iur.* I, 1006.

— Prosequitur bellum contra imperatorem eius-
que fautores.

Potestas oppida expugnat GUILLIELMI SPINU-
LAE exulis rebellis, cuius filius in exercitu impe-
ratoris militabat.

Expeditio navalis in Riperia Occidentali.

Mon. Hist. patr. XVIII.

SINIBALDUS DE FLISCO, Genuensis, ad summum
Pontificatum, sub nomine Innocentii IV, assum-
ptus est.

1243. — Potestas:
Indict. II.

Dom. Manuel de Madio

miles, Brixiae civis
L. iur. I, 1083. Caf. p. 209.

Iudices Potestatis:

D. ALBERTANUS DE SANCTA AGATHA, ad ma-
leficia
D. BRIKIANUS DE LAZARIO (« DOMINUS LA-
ZARUS, iudex et assessor Potestatis », etiam
« BRISIANUS LAZARII », *L. iur.*, *ibid.*)

Milites Potestatis:

D. PETRUS DE COCALLIS
D. IOHANNES DE BERGONATO

Octo pro Comunis introitibus recipiendis et expen-
dendis:

NICOLOSUS FILIUS QUONDAM COMITIS ENRICI DE
MALTA
PURPALLUS BUSCA
LANFRANCUS CIGALA, iudex
ANDREAS DE CARMADINO, qui eodem anno
gladio interfectus est
ANDRIOLUS DE NIGRO
OBERTUS PURPUS (al. PULPUS)
PIGNOLUS DE PIGNOLIS
CONRADUS GUARACUS

Scribae comunis:

Symon Spaerius, qui eodem anno decessit;
in locum eius accedit
Enricus de Bisamne
Madius
Obertus de Langasco
Vassallus Gallus
Iacobus Papias
Symone Spaerio defuncto, cui cura Comunis
sigillorum commissa erat, electus est
Guilielmus Cavagnus de Varagine, custos
sigillorum et Comunis Genuae cancellarius.

Consules placitorum

in palatio civitatis:

D. IACOBUS DE OSA, Mediolanensis

in palatio suburbii:

D. HOMOBONUS FERRARIENSIS

in palatio mediano:

D. MATHEUS DE ROALDIS, Bononiensis

in palatio civium et foritanorum:

D. IACOBUS CILIZOINCO, Brixienensis

Caf. *ibid.*

— Consules mulionum. *L. iur.* I, 1083, 1084.

— Expeditio Savonensis.

1244. — Potestas:
Indict. III.

Dom. Philippus Vicedominus

civialis miles, Placentinus, iterum.
L. iur. I, 1084. Caf. p. 212.

Iudices Potestatis:

- D. ROGERIUS CAPONUS, assessor
L. iur. I. 1084 (ad maleficia, apud Caf. p. 212)
 D. IACOBUS DE ENGLESCO, ad maleficia (assessor, apud Caf. *ibid.*)

Milites Potestatis:

- D. ANTOLINUS MOLINARIUS
 D. THEDISIUS DE MONTE DONNICO

Consules placitorum

in palatio civitatis:

- D. ALARIUS DE CALVO, Novariensis

in palatio suburbii:

- D. OBERTUS DE LENO, Brixiensis

in palatio mediano:

- D. CARLEVARIUS TADONUS, Mediolanensis

in palatio civium et foritanorum:

- D. PAGANUS DE BAGAROTO, Placentinus

Octo Nobiles « sive Clavigeri Comunis » (Caf. *ibid.*):

- OTTOBONUS MALLONUS
 AMICUS STREIAPORCUS
 INGO TORNELLUS
 IACOBUS MALOCELLUS
 OBERTUS USUSMARIS
 PETRUS MAZANELLUS
 GRIMALDUS DE GRIMALDIS
 IACOBUS GATELUSIUS (GATTILUSIUS)

Scribae Comunis:

idem qui sub Potestate praecedente; nisi quod in locum *Madii*, hoc anno vita functi, intravit officium in scribania Comunis super maleficiis

Petracius de Musso.

Caf. *ibid.*

VASSALLUS SCALLA, iudex

L. iur. I. 1084.

Legati ad Innocentium IV, pontificem;

- FULCO GUERCIVS
 PICCAMILIUS DE PICCAMILIIS
Giustin., III, p. 394.

Praefecti et Gubernatores classis quae Innocentium IV imperatoris insidias fugientem a Centumcellis Genuam deduxit:

- UGO LERCARIUS
 IACOBUS DE LEVANTO
Id. ibid., p. 395.

— Potestas regebat curiam « in domo heredum quondam Ansaldi de Nigro » Caf. *ibid.*

1245. — Potestas:
Indict. IV.

Dom. Phylippus Guiringuellus (al. **Guiringellus**), Mediolani civis

L. iur. II, 32. Caf. p. 216.

Iudices Potestatis:

- D. ARDITUS DE COMITE, assessor
 D. ROGERIUS DE LEUCHO, ad maleficia

Milites seu socii Potestatis:

- D. LEONARDUS TESTAGNATUS
 D. MATHEUS TESTAGNATUS
 D. ALBERICETUS DE ANCONA

LEONARDUS et MATHAEUS eliguntur capitanei duarum navium et quatuor trirerum contra Pisanos; quibus adiecti sunt consiliarii:

- NICOLAS MALLONUS
 BULGARINUS DE BULGARO
 DETESALVE DE DETESALVIS
 LANFRANCUS DE ANTIOCHIA

Legati ad Concilium generale XIII, Lugdunense I:

- HUGO DE FLISCO Thedisii f.
 SYMON DE MARINO

Id. ibid., p. 399.

Octo Nobiles, sive Clavigeri Comunis:

- CONRADUS DE CASTRO
 MARTINUS BANCHERIUS
 BALDUINUS SCOTUS
 IOHANNES GUERCIVS
 GUARNERIUS IUDEX
 IACOBUS FRIXONUS
 MATHEUS PIGNOLUS
 PICCAMILIUS

Consules placitorum

in palatio civitatis:

- D. PAGANUS DE FIDE(NTIOLA?)

in palatio mediano:

- D. BALENGARIUS DE PLACENTIA

in palatio civium et foritanorum:

- D. IOHANNES CAMI...SIS

in palatio suburbii:

- D..... LEON, Bononiensis

Caf. p. 216.

— « *Sindicatores Potestatis* », qui de Potestate abeunte sententiam ferebant; apud not. Ghibertum de Nervio. Cf. Poch, ms. cit. Index, p. 90 v., ubi etiam memoratur Syndicatus annorum 1231 et 1264.

1246. — Potestas:
Indict. V.

Dom. Albertus de Mandello
 Mediolani civis

Caf. p. 219.

Iudices Potestatis:

- D. IACOBUS DE CANTURO, assessor
 D. LANFRANCUS RANFUS, ad maleficia; qui post recessum IACOBI DE CANTURO, assessoris Potestatis officium assumpsit

Milites Potestatis:

- D. OLIVARIUS DE SOLARIO
 D. GILIUS DE CASALI
 D. GUILLIELMUS DE GAIDELLA

Octo Nobiles, sive Clavigeri Comunis:

- GUILLIELMUS MALLONUS GRASSUS
 OTTO VENTUS
 UGO FORNARIUS
 LANFRANCUS MALOCELLUS
 UGO LERCARIUS
 OBERTUS PURPUS
 LANFRANCUS DE GRIMALDIS
 LANFRANCUS DE GUI SULFO

Consules placitorum
in palatio civitatis:

D. BOSCU PAVARUS, Mediolanensis

in palatio mediano:

D. ROGIERIUS CAPONUS

in palatio civium et foritanorum:

D. IACOBINUS DE BONICETIS

in palatio suburbii:

D. NICOLA TRICIA

Scribae Comunis:

iidem qui anno superiore.

Legati ad Innocentium IV pontificem:

OBERTUS PASIUS

PICCAMILIUS

qui etiam cum Galliae rege nec non cum Massiliensibus tractaverunt.

Legatus ad Ludovicum IX regem pro devectione exercitus Francorum in Palaestina:

GUILLIELMUS DE VARAGINE

Praefecti classis cui Gallorum exercitus devectione commissa est, a Ludovico rege constituti:

UGO LERCARIUS

IACOBUS DE LEVANTO

Giustin., III, p. 401.

1247. — Potestas:

Indict. VI.

Dom. Bernardus de Castronovo

Placentinus civis

L. iur. I, 1021, 1028. Caf., p. 221.

Iudices Potestatis:

D. IACOBUS DE ALTACIMA, assessor

D. OBERTUS LECACORVUS, ad maleficia

Milites Potestatis:

D. ENRICUS DE MONTEDONICO. *L. iur.* I, 1021.

D. BURGARIUS

Redeunt Consules placitorum, seu de iustitia, indigeni

in palatio civitatis:

BONUSVASSALLUS DE SAURO

SYMON SILVAGNUS

in palatio mediano:

HUGO DE FLISCO THEDISII F.

ANDREAS GATILUSIUS

in palatio foritanorum:

GUILLIELMUS DE QUINTO

LANFRANCUS MALLONUS

in palatio suburbii:

NICOLOSUS DE MURTEDO

SYMON LOMELLINUS

Octo Nobiles, sive Clavigeri Comunis:

PHYLIPPUS EMBRIACUS

LANFRANCHUS ALBERICUS

OTTOBONUS DE CRUCE

GUILLIELMUS DE MARI

ANDRIOLUS DE NIGRO

BONUSVASSALLUS SARDENA

IOHANNES DE TURCA

BECCUS RUBEUS VICECOMES

Scribae Comunis:

iidem qui anno praecedente.

Caf. p. 221.

MAGISTER BELTRAMUS, iudex. *L. iur.* I, 1029.

OTTOBONUS DE CRUCE, ex Octo Discretis
L. iur. 1021.

Discreti praeter Octo Nobiles:

IOHANNES CALVUS

PETRUS DE NIGRO

L. iur. ibid.

— Gloriosa facinora ANDREOLI DE MARI, praefecti classis imperialis xx triremium, qua bis Genuae portum ingredi ausus est.

Castellanus castri Capriatae:

Martinus Marabottus

Giustin., III, p. 405.

— Nonnulla acta RAMBERTINI GUIDONIS DE BOVARELLO, Potestatis, extant in actis *Diversorum Notariorum* quae in R. Tabulario Genuae adservantur, n. 103, cc. 1-5.

1248. — Potestas:

Indict. VII.

Dom. Rambertinus de Bovarello

Bononiae civis

L. iur. I, 1029. Caf. p. 224.

Iudices Potestatis:

D. GUILLIELMUS DE ROMBOVINO, doctor legum, assessor

D. BENVENUTUS QUONDAM ZANCI (ZANCHI) ad maleficia

Milites Potestatis:

D. GUIDO DE SAVIGNANO (alibi « DE MONTEVETULO »)

D. AZOLINUS ALEXII (alibi « DE ALEXIO »)

D. BONIFACIUS DE LAFRATRA (alibi « DE SANCTO LAURENTIO »)

Octo Nobiles, sive Clavigeri, sive Discreti Comunis (Caf. ibid.):

ENRICUS FILIUS QUONDAM OTTOBONI MALLONI

GUILLIELMUS DE BURGARO (BULGARO)

GINATA CAVARRUNCUS

MARINUS DE MARINO

LANFRANCUS USUSMARIS

LANFRANCUS GATILUXIUS

LANFRANCHINUS PIGNOLUS

IACOBUS ANIVINUS

Consules placitorum

in palatio civitatis:

D. ANSALDUS DE AST, iudex

BALDUINUS SCOTUS

cum scribis *Philippo Cintraco* et *Oberto de Marzano*

in palatio mediano:

NICOLOSUS (NICOLAUS) DE VULTABIO

CASTELLANUS DE SAVIGNONO

cum scribis *Oberto de Cerredo et Andrea de Fraxaneto*

in palatio foritanorum:

BARTHOLOMEUS FERRARIUS
GUARNERIUS IUDEX (*L. iur.* I. 1033)

cum scribis *Gandulfo de Sexto et Nicholao de Clavaro*

in palatio suburbii:

LANFRANCUS CIGALA
NICOLOSUS LUCENSIS

cum scribis *Ricobono Coxano et Iacobo Ysembardi*

Scribae Comunis:

Guilielmus de Varagine
Enricus de Bisanne
Petracius de Musso
Obertus de Langasco
Vassallus Gallus
Iacobus Papia

Caf. p. 224.

— Ludovicus IX Galliae rex cum exercitu super classem Genuensem, cui praesunt *admirati* Ugo LERCARIUS et IACOBUS DE LEVANTO, in Aegypto transit.

— Apud not. Bartholomaeum de Furnariis, II, 82: « LANFRANCUS CIGADA et..... constituti pro Comune ad constituendum officarios secundum formam Capituli quod incipit: Ego usque ad medium Aprilem Consilium de campana celebrare teneor. » Pariter ad annum 1251. Cf. Poch, *Index*, p. 90 u.

— Anno exeunte cessant Annales *Bartholomaci scribae*.

1249. — Potestas:
Indict. VIII.

Dom. Albertus de Malavolta

Bononiensis civis

L. iur., I. 576, 1253. Caf. p. 226.

Iudices Potestatis:

D. THOMAXIUS DOMNI ALBERTI DE UGETO
(« THOMAS DE UGETO » in *L. iur.* I, 576), iudex et assessor

D. IOHANNES DOMNI GUISCARDI, ad maleficia

Milites Potestatis:

D. ANDREAS DE CANTAGALLO
D. RAYNERIUS DE CEULA
D. ZANGANELLUS DE PANIGALI

Octo Discreti:

GUILLIELMUS DE CASTRO
THEDIXIUS DE FLISCO
OBERTUS DE CRUCE
GUILLIELMUS GUERCIIUS
IOHANNES CANZELLERIUS
BONIFACIUS DE TIBA
LANFRANCUS DE GRIMALDO
ANSALDUS FALLAMONICA

Scribae Comunis:

Guilielmus Cavagnus de Varagine
Enricus de Bisanne
Petracius de Musso

Obertus de Langasco

Vassallus Gallus

Iacobus Papia

Scribarum nomina qui Comunis annalibus conficiendis deputati sunt annis 1249-1264 latent.

Consules placitorum

in consulatu civitatis:

BELTRAMUS BARIGIA

IACOBUS ZURLUS

cum scribis *Philippo Cintraco et Oberto de Marzano*;

in consulatu mediano:

MAGISTER AYMBERICUS

BAALARDUS DE PALLO; qui ambo in consulatu decesserunt, eorumque in locum constituti sunt:

NAPOLEONUS DE VULTABIO

OBERTUS GALLETA

cum scribis *Oberto de Cerredo et Andrea de Fraxaneto*

in consulatu suburbii:

NICOLAUS MIGNAREUS

BONUSVASSALLUS SARDENA

cum scribis *Ricobono Coxano et Iacobo Isembardi*

in consulatu foritanorum;

HOMOBONUS DE BAXANNO

GUARNERIUS IUDEX

cum scribis *Gandulfo de Sexto et Nicolao de Clavaro*

Caf. p. 226.

UGO DE FLISCO, iudex

Enricus Guillelmi iudicis de Sygestro, scriba

Caf. *ibid.*

— Genuensium expeditio in agro Savonensi.

— OPIZO, ALBERTUS, IACOBUS, THEDISIUS et NICOLETUS DE FLISCO, comites Lavaniae, a Wilielmo imperatore memorabile illud privilegium consequuntur, cuius textum refert in extenso Federicus Federici, *Della Famiglia Fiesca*, p. 95.

— THEDISIUS UGONIS DE FLISCO, creatus eques a Iacobo I Aragonensium rege. Zurita, *Ann.*, p. 43.

— HUGO THEDISII DE FLISCO, legatus ad Iacobum I Aragonensium regem. Caf.

— IACOBUS OPICII DE FLISCO, a Ludovico Gallorum rege eques aureis calcaribus magnusque Galliae *marescallus* creatur. Federici, *ibid.*, p. 62.

Consules Genuensium in Syria:

IOHANNES DE BULGARO

SYMON MALOCELLUS

M. I. Canale, II, p. 311.

1250. — Potestas:

Dom. Gerardus (alibi *Girardus* et « *Guirardus* » de Corrigia)

civis Parmensis

L. iur. I, 1035, 1044, 1057, cet. Caf. p. 228.

Milites Potestatis:

D. PELLEGRINUS DE CASTELLO
D. GANDULFUS DE AUTESEGA
L. iur. I, 1044.

Consules placitorum:

LANFRANCUS GATILUSIUS
NICOLAUS GUISULFI
M. I. Canale, op. cit. I, p. 425.

Hoc anno « comites Lavanie, videlicet illi qui dicuntur de Flisco, nepotes domni Innocencii tunc summi pontificis, in re publica vires habere ceperunt. » Caf. p. 228. Innocentio IV papa et gentilibus suis Fliscis operam dantibus, Mascarati (hoc enim nomine Ghibellinos exules appellabant) revocantur et reconciliantur. Civitas, cuius magna pars antea imperatori favebat, nunc, Friderico II defuncto, pontificis Genuensis Fliscorumque studio et ope ad Guelphorum rationes brevi se adiungit.

Liguria Occidentalis pacificatio.

Legati ad confirmandam pacem cum Venetis:

GUIDO SPINULA
HUGO THEDISII DE FLISCO
Giustin., III, p. 411.

NICOLAUS THEDISII DE FLISCO, eques palatinus et vicarius imperialis, Apuae (Pontremuli) dominium a Wilielmo imperatore consequitur. Federici, op. cit., p. 58.

UGONE LERCARIO defuncto, GUILLIELMUS eius filius, Galliae regis *admiratus* nominatur.

1251. — Potestas:

Indict. X.

Dom. Menabos de Turexella (alibi « **Turricella** ») Ferrariensis civis
L. iur. I, 1037, 1039, 1044, 1082, cet.
Caf. p. 228.

Milites Potestatis:

D. PETRUS CANIS
DOMINUS CATANIUS
L. iur. I, 1137.

« Consules Ianue de iustitia civitatis et burgi »:

GUILLIELMUS DE QUINTO
IACOBUS FREXONUS
L. iur., I, 1086.

Alii iudices in actis memorati:

BERTHOLINUS, iudex. *L. iur.*, 1081.
BAROXINUS, iudex. *Ibid.*
OBERTUS PASSIUS, iudex. *Ibid.*, 1094.

Octo Discreti:

NICOLAUS COMES (QUONDAM HENRICI DE MALTA COMITIS FILIUS?)
LANFRANCUS RUBEUS DE VOLTA
GUILLIELMUS DE SANCTO GINESIO
IACOBUS PANZANUS
ANSALDUS DE NIGRO
INGO GRILLUS
OBERTUS DE GRIMALDO
GUILLIELMUS RICIUS
L. iur. I, 1122.

IACOBUS CANDELERIUS, notarius, legatus ad Venetos

L. iur., I, 1100, 1103;

NICOLA CALVUS, legatus ad Ferrandum Castellae regem

Ibid., 1060.

OTTOBONUS THEDISII DE FLISCO, ab Innocentio IV diaconus cardinalis sub titulo sancti Hadriani creatur.

« Potestas Ianue, voluntate, consensu et beneplacito consiliariorum Communis Ianue congregatorum ad ipsum Consilium more solito per campanam et cornu et vocem preconis; et hominum sex per quamlibet Compagnam, electorum ad brevia secundum formam Capituli. Ad quod Consilium vocati fuerunt, ultra predictos, etiam de bonis hominibus Ianue qui inveniri potuerunt ». *Id.*, 1037.

Ex tunc tota fere respublica in manu Fliscorum Grimaldorumque fuit. Potestatis munus amicis istorum penitus committitur.

1252. — Potestas:

Indict. XI.

Dom. Guiscardus de Petrasancta Mediolanensis civis

L. iur. I, 1138, 1142, 1147, cet. Caf. p. 230.

Iudex et assessor Potestatis:

D. DALFINUS DE MARNATE. *L. iur.* I, 1178.
D. GUARNERIUS, iudex. *Id.*, 1142, 1153.
D. BERTOLINUS, iudex. *Ibid.*
THEDISIUS q. OFITII DE FLISCO, legatus ad Provinciae comitem.
Federici, op. cit., p. 63.

NICOLAUS THEDISII DE FLISCO pretio emit plus quinquaginta oppida et vicos in Liguria Occidentali. Federici, op. cit., p. 58.

1253. — Potestas:

Indict. XII.

Dom. Enricus Confalonarius civis Brixiensis

L. iur. I, 968, 1179, 1182. Caf. p. 231.

D. IACOBUS DE SERIACO « Iudex et assessor domini Enrici Confaronnerii (sic) Potestatis Ianue ». *L. iur.* I, 968.

Octo Nobiles:

IACOBUS ZURLUS
MARINUS USUSMARIS
BONVASSALLUS SARDENA
NICOLAUS SCARCIAFICUS (SQUARCIAFICUS)
IACOBUS RICIUS
L. iur., I, 1182.
RUFINUS DE HAST, iudex. *Ibid.*

Iurisperiti:

OBERTUS PAXIUS (PASIIUS, PASSIUS)
PETRUS DE NIGRO
BONUSVASSALLUS DE SAURO
ENRICUS TRAINERIUS
Id., 1178.

Consules et Vicecomites in Syria:

NICOLAUS EMBRIACUS
GUILLIELMUS DE CAMILLA
M. I. Canale, II, p. 311.

1254. — Potestas:
Indict. XIII.

Dom. Rodulfus de Graidono

Bononiensis civis

L. iur. I, 1138, 1182, 1186, cet., ubi

« **Rodulfus de Graidano** ». Caf. p. 231.

Apud Ubertum Folietta, *Histor.* p. 180,
aliosque auctores, « civis Brixiensis ».

Iudex et assessor Potestatis:

D. IACOBUS DE AIRALDINIS (alibi « DE AIRALDINO », etiam « IACOBINUS ARALDINIS »). *L. iur.* I, 1138, 1186, 1229.

UGO DE FLISCO, iudex. *Id.*, 1196.

Ex Octo Nobilibus:

MARINUS DE MARINO

SYMON PICAMILIUM

OBERTUS MALLONUS

IOHANNES DE TYBA

LANFRANCUS DUGUS

MATHEUS AURIE

Id., 1186, 1201.

Scribae Comunis:

Enricus de Bisamne

Guillelmus Cavagnus de Varagine, cancellarius Comunis. *Id.*, 1183, 1186.

Legatus ad Pisanos:

HENRICUS DE BISAMNE, scriba;

ad Florentinos:

HENRICUS DE BISAMNE, praefatus. *Id.* 1195.

ALBERTUS THEDISII DE FLISCO

ab Innocentio IV dux exercitus pontificii pro regni Neapolitani recuperatione constitutus.

Caf. p. 232.

Rodulphus Potestas cum duodecim viris nobilibus mittitur legatus Comunis ad Innocentium IV Pontificem, qui paulo ante legationis sollemnis adventum obiit Neapoli. Pro tempore vacationis constitutus est Vicarius Potestatis in civitatis regimine

DOM. ZACHARIAS DE GRAIDANO, **Rodulphi** Potestatis filius.

Caf. p. 233. *L. iur.*, I.

1255. — Potestas:
Indict. XIV.

Dom. Martinus de Summaripa (alibi « **Summariva** »), civis Laudensis

L. iur. I, 1209, 1229, cet. Caf. p. 233.

Iudex et assessor Potestatis:

D. BASSANUS POALODI

L. iur., ibid.

Legati ad Florentinos et Lucenses:

PERCIVAL AURIE

NICOLAUS DE GRIMALDO

Giustin., III, p. 414;

ad Florentinos pro pace cum Pisanis:

HUGO THEDISII DE FLISCO, iudex

LANFRANCUS MALIAUCELLI (MALOCELLUS)

L. iur., I, 1096, 1098;

ad Pisanos pro recipiendo castro Illicis:

SYMON EMBRONUS

Ibid., 1228 sq.

1256. — Potestas:

Indict. XV.

Dom. Philippus de la Turre

Mediolanensis civis

L. iur. I, 1232, 1253, cet.; II, 35.

Caf. p. 234.

qui « de puritate non fuit laudatus ». Caf. *ibid.*

Iudices Potestatis:

D. ACCURSIUS CUTICA, iudex et assessor

D. LANFRANCUS DE VARADEO, ad maleficia

L. iur. I, 1254.

Adamus de Monte, scriba

Patriarcha, scriba.

L. iur. I, 1236.

Miles, socius Potestatis:

.....

qui constitutus est capitaneus XII triremium in expeditione Sardinensi, adiectique sunt ad eum consiliarii:

PESCHETUS MALLONUS

DETESALVE DE DETESALVIS

PETRUS ADVOCATUS

Praefuerunt classi XXIV triremium in expeditione Sardinensi contra Pisanos:

SYMON GUERCIVS « admiratus felicitis stolligalearum Comunis Ianue in Sardinea transmissarum »

NICOLA CIGALLA (CIGALA) « collega et coadmiratus » eiusdem, custos castri Callaritani.

Ambo legati ad Guillelmum Cepullam, Callaritanum iudicem.

L. iur., I, 1237, 1239, 1246.

Legatus ad Florentinos pro recipiendo castro Trebiano:

SYMON EMBRONUS

Ibid., 1241.

Legati ad Chianem marchionem Massae Callarique iudicem:

MANUEL PERCIVALLIS AURIE

GUILLIELMUS MALOCELLUS

Ibid., 1235.

1257. — Potestas:

Indict. I.

Dom. Albertus de Malavolta

civis Bononiensis

L. iur. I, 1253 sq. Caf. p. 236.

Philippus de la Turre anni superioris Potestas, cum a Genua recederet, quindecim diebus exactis quibus, post exitum sui regiminis, syndicationis causa in civitate morari debebat, a populo tumultuante retentus est atque in carcerem coniectus. Liberatus denique, se Genuenses de sua captivitate minime requisitum spondet. *L. iur.*, ibid.

Huius tumulti, quem ipsi excitaverant, occasionem arripientes Popularem proceres tyrannidem Nobilium subvertere conantur et popularem regimen constituere: quamobrem conclamatur

Guilielmus Buccanigra, e popularibus Genuae

« Capitaneus populi Ianuensis »,

cui populus crastina die in ecclesia maiori congregatus coram Potestate obedientiam fidelitatemque utpote suo Capitaneo solemniter iurat.

Sequente die electi fuerunt « de populo Antiani XXII, videlicet quatuor per quamlibet Compagnam, ut quicquid cum eis seu eorum consilio (Capitaneus) faceret, disponderet vel ordinaret, vel cum maiore parte ipsorum, ratum esset possetque Capitula cum eorum consilio condere et contradicta corrigere et emendare et mutare. » Caf. p. 236.

Magistratus XXII Antianorum, usque ad a. MCCLXIV vigit, fortasse usque ad a. MCCLXXX.

Antiani accipiebant octo soldos singulis diebus. V. *Cartularium introitus et exitus Massarie*, 1366. Federici, nota.

Ex Antianis huius anni memorantur:

IOHANNES BOCUTIUS
LANFRANCUS PIGNATARUS

auctores conventionis cum comitibus Intimilii, de qua v. in *Fogliazzo de' Notari*, II, 1^a, 200.

Convocatis Antianis et Consilio, « conveniunt quasi omnes quod Guilielmus esset Capitaneus populi Ianuensis usque ad annos decem, et si, infra illud tempus obiret, quod unus ex fratribus eius deberet ei succedere ac subrogari in ipso offitio. Fuitque in ipso Consilio decretum quod ipse haberet secum unum militem in sua societate, et pro se et societate sua deberet omni anno habere pro salario libras mille ianuensium; item fuit ibi decretum quod haberet secum unum iudicem et duos scribas ad salarium Communis et guardatores sive executores duodecim et servientes sive orientulos (= *clientulos*) cum armis, qui ipsum et eius palacium die noctuque custodirent, quinquaginta ». *Ibid.*

Potestas **Albertus de Malavolta**, nolens huic capitis diminutioni se subiicere, impetrata licentia ac facta ei solutione salarii totius anni, in patriam rediit. Reipublicae gubernacula in manus Capitanei et Antianorum remanent.

Iudices:

D. GUILLIELMUS DE QUINTO, quem Capitaneus Antianique constituunt in locum iudicis Potestatis

D. NICOLAUS DE MURTEDO, ad maleficia

Iudex Capitanei:

D. SYMON TARTARO

Miles sive socius Capitanei:

D. MUSA DE SAONA

Pro reliquo tempore, usque ad complementum anni Potestatis qua fangebatur **D. Albertus de Malavolta**, auctoritate Capitanei et Antianorum electus est

Potestas:

Dom. Raynerius Rubeus

Luchae civis

Caf. p. 237.

Mon. Hist. patr XVIII.

Potestas habitabat « in domo Petri de Auria ». *L. iur.* I, 1254.

Capitaneus populi habitabat « domum sive palacium illorum de Richeris », quod Guilielmus Buccanigra ». gracia sedis sue tenenda, conduxit ex publico ». Caf. p. 236.

LANFRANCUS CIGALA, iudex. *L. iur.*, I, 1255.

Praefuerunt classi contra Pisanos:

NICOLAUS VENTUS
IACOBUS DE NIGRO

Alius capitaneus navium contra Pisanos in Sardinia:

PHILIPPUS CALDERARIUS
Giustin., *Ann.* III, p. 419 sq.

1258. — Potestas:

Indict. II.

Dom. Raynerius Rubeus

Lucensis, iterum

L. iur. I, 1200, 1264. Caf. p. 228.

Capitaneus populi:

Guilielmus Buccanigra

L. iur. I, 1265, 1266, 1269.

Iudices:

FERRARIUS DE CASTRO
L. iur., 1264, 1278.

Scribae Comunis:

Lanfrancus de Sancto Georgio
Ogerius Buccanigra
L. iur. I, 1278.
Johannes, cintracus, ibid.

Antianorum nomina, in conventionē cum hominibus de Aere (Arles). *L. iur.* I, 1270:

IDO LERCARIUS
GUILLIELMUS BARCA
LANFRANCUS DENTUTUS
IOHANNES DETESALVE
IACOBUS DE BROSONO
LANFRANCUS DE INSULA
TIGNOSUS DE LAGNETO
BONAVENTURA DE SANCTO ROMULO
IOHANNES BOCARUS
NICOLAUS SILVAGNUS
ROLLANDUS BARLARIA
SYMON BONAUNCTA
IACOBUS DE MONLEONE
IOHANNES DENTUTUS
OBERTUS DE LEVANTO, spaerius
IACOBUS DE MONLEONE
HENRICUS BELLEMANUS
HENRICUS RUBEUS, filator
IOHANNES DE FURNO, confector
PASCALIS DE ALBARIO
IOHANNES BUCCUTIUS (al. BOCUTIUS)
GUILLIELMUS BENZERUS
SCABIA ANTIOCHIE
GUILLIELMUS BUGIACHENSIS
AMICETUS GRILLUS
GUILLIELMUS Malfilaster

Elenchus iste plenior est illo quem profert M. I. Canale, op. cit. II, p. 664, ex mss. Cicala.

Legati ad Alexandrum IV papam, pro controversiis inter Venetos, Pisanos et Genuenses:

PERCIVAL AURIE
LUCIUS DE GRIMALDO
OBERTUS PAXIUS
HUGO DE FLISCO, THEDISI F.
L. iur., I, 1271.

Consul Genuensium in Accon:

SYMON MALOCELLUS
Giustin., III, 420 sq.

Praefecti classis contra Venetos in Soria:

RUBEUS DE TURCA
ANDREAS IACOBI DE FLISCO, qui Venetorum classe, duce Rainerio Zeno, devictus est.
Id., p. 423. Federici, op. cit., p. 64.

— *Consul Operariorum (monetariorum). Fogl. de' Not.*, I, 205:

Mantellus de Mantellis, Placentinus.

— Capitaneus populi ad se trahit omne imperium. Potestas, paene expulsus ab administratione rei publicae, rebus iudiciariis praeficitur.

1259. — Potestas:
Indict. III.

Dom. Ruffinus Cavalacius (alibi **Ca-ballacius**), Novariensis civis
L. iur. I, 1293. Caf. p. 241.

Capitaneus populi:

Guilliellmus Buccanigra
L. iur. I, 1284, 1288, cet.

Antiani:

NICOLETA DE VOLTA
VIVALDUS DE CARLO (CURLO?)
OGERIUS RICIUS
RUBALDINUS BOLLERATUS
PETRUS STRALERIA
OPIZO DE CLAVARO
CALECHA PANZANUS
BONUSVASSALLUS DE CASSINO
IOHANNES SPECIARIUS DE SUSILIA
AMICUS FERRARIUS
BEATUS CULTELERIUS
ROGERIUS MACELLARIUS
VALENS DE PORTA
ENRICUS DE BENENCA
UGO DE FIGARIO
PETRUS IAVALDANUS
OTTOLINUS VICECOMES
LANFRANCUS DUGUS SPINULA
GANDULFINUS DE QUARTO
IOHANNES BULGARUS
UGOLINUS STREIAPORCUS
IACOBUS PARPALIONUS
L. iur. I, 1300.

D. GUARNERIUS IUDEX
recipit nomine Capitanei et Comunis Genuae iuramentum fidelitatis hominum Montaldi et Baiardi.
Ibid., 1304.

Iurisperiti:

LANFRANCUS PIGNOLUS
SYMON TARTARO

MARCHIO, seu MARCHIXINUS, DE CASSINO
NICOLAUS DE VULTABIO
Ibid., 1296.

Scribae:

Lanfrancus de Sancto Georgio, scriba Communis. *Ibid.*

Bonusvassallus de Porta. Id., 1288.

Festa de Riparolio, seu *de Rivarolio*, « scriba domini Capitanei et populi Ianue ». *Ibid.*

In Buccanigram Capitaneum populi magis magisque praepotentem plures Nobiles coniurationem ordiuntur; quae tamen immature innouit; unde, « sumptis viribus, confortatum est dominium eius, et ad palacium domini Opizonis de Flisco in platea sancti Laurentii habitationem suam transtulit, ac de pecunia Comunis libras 500 muneri accepit, annuoque salario suo libre 500 addite sunt ». Caf. p. 241.

1260. — Potestas:
Indict. IV.

Dom. Martinus de Fano
Doctor legum

L. iur. I, 1350. Caf. p. 241.

Capitaneus populi:

D. Guilliellmus Buccanigra
L. iur. I, 1321, 1322.

Iudices:

D. SYMON BONOALDI, « iudex et assessor populi et Comunis Ianue et domini Capitanei », *ibid.*, 1323.
D. OBERTUS PAXIUS, *ibid.*, 1321.

Miles, sive socius Capitanei:

D. MUSA DE SAONA, *ibid.*, 1317.

Antiani:

OBERTUS DE GRIMALDO
BONUSVASSALLUS NEPITELLA
LANFRANCUS BUCCANIGRA
ANTONIUS PORCELLUS
LANFRANCUS DE CARMADINO
GUILLIELMUS CIBO
IANUINUS DE ALBARIO
PASCHALIS VICECOMES
MARINUS BUCCANIGRA
RAIMUNDUS PURPURERIUS
SYMON SPECIARIUS FILIUS OBERTI
RAIMUNDINUS DE VOLTA
NICOLA DE GUARNERIO
CORRADUS MALFILIASTER
OBINUS DE MONTEBRUNO
IACOBUS AURIE
RAINALDUS BUCCANIGRA
GUILLIELMUS DE ROMANO
GUIDO BAIONUS
ANDREAS GATILUXIUS
MACIA DE MACIUS
IDETUS ALPANUS
NICOLINUS PEXARIUS
LANFRANCUS OSBERGATUS
ANDREAS DE NAULO
OBERTUS DE RANFREDO
IOHANNES GROSSUS
SYMON PAPAZOLLA

GUILLIELMUS COMUNALIS
IACOBUS BISACIA
SYMON SPANRIUS (SPAERIUS?) DE SANCTO SYRO
IACOBUS GRASSUS, pelliparius

Consules et Vicecomites in Syria:

IACOBUS SPINULA
GUILLIELMUS DE SAVIGNONO

M. I. Canale, II, 311.

HENRICUS DE MARI
IACOBUS FATUS
L. iur., I, 1328.

Iurisperiti recordati:

SYMON TARTARO
MARCHIO (al. MARCHISINUS, MARCHIXINUS) DE
CASSINO
RAIMUNDUS DE CASALI

Ibid.

1261. — Potestas:
Indict. V.

Dom. Iordanus de Raaluengo (alibi
« **Raalengo** », civis Astensis « **Re-
luengo** »; etiam « **Raulengo** », ut
apud Sanguineti et Bertolotto, *Nuova serie
di documenti sulle relazioni di Genova
coll' Impero bizantino*, doc. XVIII.), civis
Astensis.

Caf. p. 242.

Capitaneus populi:

D. Guilielmus Buccanigra
L. iur. I, 1325, 1330, 1334, cet.

Iudex Capitanei:

D. SYMON BONOALDI, *ibid.*, 1344.

Miles seu eques Capitanei:

D. IOHANNES DE CASTELLO, Ms. Cicala.

— Salarium Potestatis huius anni fuit MCC li-
brarum Genuae, ut in actis Manuelis de Loco
apud Cicala, ms. cit.

— Consilium Antianorum congregabatur in pa-
latio domini Opizonis de Flisco in platea sancti
Laurentii, ubi habitabat Capitaneus populi.
L. iur., I, 1344.

Octo Nobiles:

IACOBUS MALLONUS
IACOBUS DE GALIANA
MARTINUS TORNELLUS
PASCHALIS VICECOMES
GUILLIELMUS REFLATUS
NICOLAUS DE SERRINO
MATHEUS PIGNOLUS
LANFRANCUS DE GUI SULFO

L. iur. I, 1358.

Antiani:

ANDRIOLUS EMBRIACUS
MARINUS ADALARDUS
IACOBUS MANENS
IOHANNES BOSSUS
BONUSVASSALLUS GARAFIA
NICOLAUS DE BULGARO
IACOBUS GUARACUS

Mon. Hist. patr. XVIII.

GUILLIELMUS DE ROMANA
PASCHALIS DE OLIVA
IDO DE MURTA
SYMON DE ZUFFA
RAIMUNDUS BUCACIUS (BOCACIUS)
FREDERICUS BRONDUS
BERNARDUS DE BEGALI
IACOBUS BESTAGNUS
GUILLIELMUS BOCCARUS
GUILLIELMUS CALVUS
PASCALINUS DE ARCU
BENVENUTUS PINELLUS
GUILLIELMUS LERCARIUS QUONDAM UGONIS
IOHANNES UGONIS
GUILLIELMUS DE PORTA
GUILLIELMUS DE ALPIS, speciarius
GUILLIELMUS DE PROMONTORIO
LANFRANCUS PELLIPARIUS
NICOLAUS NIGRINUS

Ibid.

Legati ad Michaëlem Ducam Angelum Comnenon
Paleologum, Graecorum imperatorem, pro foe-
dere tractando contra Venetos:

GUILLIELMUS VICECOMES
GUARNERIUS IUDEX

qui die 13 mensis Martii, apud Nymphaeum,
prope Magnesiam, optimam illam conventionem
stipulati sunt, unde mirum rei colonialis Ge-
nuensium incrementum in imperio Byzantino
originem duxit.

Caf. p. 243. *L. iur.* I, 1350. Camillus Man-
froni, *Le relazioni fra Genova, l' Impero bizan-
tino e i Turchi* (*Atti della Società Ligure di
Storia patria*, XXVIII), doc. I, p. 791.

Nomina Consiliariorum, « Consulura miste-
riorum » (al. *mesteriorum*) et XIV virorum ex
singulis Compagnis, qui, praeter Octo Nobiles
et viginti sex Antianos supradictos, Consilio ge-
nerali interfuerunt quo die 10 mensis Iulii prae-
dictum foedus a legatis initum cum Graecorum
imperatore ratificatum est, vide *ibid.* sq.

Legatus ad Alphonsum Castellae regem:

OPICINUS PETRACII DE MUSSO
L. iur. I, 1393.

Praefectus classis X triremium et VI navium in
auxilium Michaëlis Paleologi imperatoris missae:

MARINUS BUCCANIGRA, Guilielmi Capitanei
frater.

Caf. *ibid.*

GUILLIELMUS GUERCIVS, Potestas Genuensium
in civitate Constantinopoli.

Caro. *Genua und die Mächte am Mittelmeer*,
p. 104.

1262. — Potestas:

Indict. VI.

Dom. Iordanus de Raaluengo
civis Astensis, iterum.

L. iur., I, 1399, 1401. Caf., p. 243.

Capitaneus populi:

D. Guilielmus Buccanigra
L. iur., I, 1399.

— « Cum Capitaneus sibi totius rei publice curam
et dominium subiecisset, Potestati, Consulibus
ceterisque magistratibus iam velut tyrannus
preesset, honores per se daret, spretisque decretis

Consilii federa cum quibus vellet componeret, ordinatas causas litigancium everteret, omne fas atque infas misceret, operaque pene tyrannica foveret, omniaque agi oporteret sue voluntatis arbitrio, nobilibus ac senioribus civitatis ab honoribus et rei publice cura penitus exclusis, odiosus factus est nimis nobilibus ac senioribus et divitibus plebis ac Potestati, dominiumque suum penes abhorruerunt omnes, cuiuslibet nobilium dissensionibus sublati, convenerunt adversus eum qui maiores ex nobilibus videbantur». Caf., pag. 244.

— *Regiminis nobiliaris instauratio.*

Mense Maio, seditionis flamma denique exardescit. Octingentos circiter armatos ducens, Capitaneus contra rebelles undique irruentes obnuitur. Inito tamen proelio ac praevalente hoste, cum Lanfrancum fratrem gladio interfectum vidisset, Capitaneus fortunae adversae cedit et simul cum familia in domum Petri Auriae confugit.

Guilielmo Buccanigra deposito, in ecclesia sancti Laurentii electi sunt **XV Rectores civitatis**, qui pro tempore rem publicam gubernarent usque ad novi Potestatis adventum:

D. Lucas de Grimaldo
The dixius de Flisco
Guilielmus Ventus
Henricus Mallonus
Ansaldus Fallamonica
Iacobus Grillus
Ansaldus Aurie
Martinus Tornellus
Manuel Malocellus
Matheus Ceba
Matheus Pignolus
Obertus de Cruce
Conradus Porcus
Bonifacius de Platealonga
Iacobus de Bulgaro

M. I. Canale, op. cit., II, pag. 164.

Iudices electi eodem die a Consiliatoribus:

D. RAIMUNDUS DE CASALI, iudex assessor
 D. BONIFACIUS DE VOLTA, ad maleficia.

11 Maii. Consilio celebrato, eligitur, non ad breviam, ut dicebant, sed de comuni omnium voluntate,

Potestas:

Dom. Martinus de Fano, legum doctor, « ut cum **Palmerio** eius filio veniret, et si stare vellet, staret ad regimen civitatis Ianue; sin autem deberet remanere dictus **Palmerius** ». Caf., p. 244.

Kalend. Iunii. Iurat regimen civitatis

Potestas:

Dom. Palmerius de Fano
L. iur., I, 1403.

Iudices et Iurisperiti hoc anno memorati:

UGO DE FLISCO
 OBERTUS PAXIUS
 SYMON TARTARO
 MARCHIXINUS DE CASSINO

RAIMUNDUS DE CASALI
 IOHANNES UGOLINI
 NICOLAUS GUERCIVS
Ibid., 1402.

Antiani:

OBERTUS MAILLONUS
 CONRADUS DE CASTRO
 MARCHIXIUS FILATOR
 GUILLIELMUS DE MARI
 OBERTUS DE VULTABIO
 LANFRANCUS STREIAPORCUS
 IACOBUS DE BULGARO
 CONRADUS DONATUS
 OTTO DE CRUCE
 IOHANINUS CAFFARAINUS
 GUILLIELMUS CARTAGENIA
 GILIUS DE NIGRO
 LANFRANCUS MALOCCELLUS
 ENRICUS DE PORTA
 GUILLIELMUS DE PEZAGNO
 BONIFACIUS CIGALA
 IACOBINUS MANIACHA
 GUILLIELMINUS DE CAMILLA
 DETESALVE BONAVENTURA
 OBERTUS RUBEUS DE SUZILIA
 OBERTINUS BALBUS
 SYMON LERCARIUS
 IACOMACIUS GRILLUS
 NICOLA ROZA
 NICOLA PELLIPARIUS DE PREDIS
 PIGNOLUS DE PIGNOLO
 PASCHALIS ANDREE
 BOVARELLUS DE GRIMALDO
 RUBALDUS SPANELLA
 MATHEUS DE GUI SULFO
 IOHANNES DE MATHEO
 MARTINUS GAMBALDUS
 GUILLIELMUS ALPESELLA
 FREDERICUS DE PREDIS, scriba
Ibid., 1400.

Praefectus classis XXX triremium in Romania, ad stipendium Michaëlis Paleologi:

LANFRANCUS DUGO SPINULA

Praefecti aliae classis X triremium et VI navium, cui iam praeerat Marinus Buccanigra:

PETRUS ADVOCATUS
 OTTO VENTUS, cui succedit
 IANNELLA.

Caf. ad ann. Cf. notam marginalem codicis Parisiensis.

Legati ad Carolum Andegaviae et Provinciae comitem:

THEDISIUS DE FLISCO, comes Lavaniae
 BOVARELLUS DE GRIMALDO
 MARCHISINUS DE CASSINO
L. iur. I, 1402, 1411.

— Epistula Michaëlis Paleologi imperatoris. L. T. Belgrano, *Cinque documenti genovesi orientali* (*Atti di Soc. Lig. di St. p.*, XVII, p. 227).

1263. — Potestas:
 Indict. VII.

Dom. Leazarius de Leazariis
 (al. **Lazarius de Lazariis**)
 civis Bononiensis
L. iur., I, 1413. Caf., p. 245.

Vicarius Potestatis:

D. GUCIUS DE LAZARIIS, eiusdem filius
L. iur., *ibid.*

Iudex Potestatis:

D. NAPULEONUS DE VULTABIO
Caf., p. 245.

Assessor Vicarii Potestatis:

DOMINUS TADEUS. *Caf.*, p. 246.

Guardator sive Executor Potestatis:

D. DONAINUS DE SANCTO DONATO
L. iur., I, 1415.

— Infelix proelium Septem Puteorum (Spetzepulae) sive Malvasiae, quo LANFRANCUS SPINULA naves, PETRUS ADVOCATUS vitam, gloriose dimicantes, amiserunt, dum pars altera classis, non quidem animi ignavia, sed ob partium politicarum invidiam quae tunc Genuam turbabant, pugnam deseruit. *Caf. ibid.* Camillus Manfroni, *Sulla battaglia dei Sette Pozzi e le sue conseguenze (Rivista Marittima, 1900)*.

Officium III virorum quos Potestas elegit ut de iis qui Malvasiae e proelio recesserant sententiam ferrent:

OBERTUS CICALA
 IDO LERCARIUS
 ANSALDUS AURIE
 MAGISTER ALBERTUS, Bergomensis, doctor legum

Ub. Folietta, *op. cit.*, lib. IV, p. 194.

Ex Antianis:

OBERTUS AIFREDUS
 IOHANNES DE GROSSO
 SYMON PALPELOSA
 GUILLIELMUS CAMILLA
 IACOBUS DE BRIXIA
 SYMON SPETIARIUS
 IACOBUS GROSSUS
 HENRICUS DE MARI
 IACOBUS DE FLISCO

M. I. Canale, *op. cit.*, II, p. 665.

Praefecti classis XXV triremium et VI navigiorum minorum quae, dumtaxat post Malvasiae proelium, Constantinopolim pervenit:

PERINUS DE GRIMALDO
 PESCHETUS MALLONUS

Caf. p. 245.

Legati ad Urbanum IV papam:

GUIDO SPINULA
 SYMON STREIAPORCUS
 NAPULEONUS DE VULTABIO, legumdoctor
Obertus Barberus de Rapallo, scriba, legationis cancellarius. *Caf. ibid.*

1264. — Potestas:
 Indict. VIII.

Dom. Guilielmus Scarampus
 civis Astensis

Caf., p. 246.

Sindicatores Potestatis abeuntis:
 Nobiles quorum IV:

OTTOBONUS DE CRUCE
 PASCALIS DE MARI
 NICOLAUS DE PORTA
 ANDREAS GATILUXIUS;

Iurisperiti IV vero:

PETRUS DE NIGRO
 MARCHIXINUS DE CASSINO
 OBERTUS PAXIUS
 SYMON TARTARO;

qui Gucium de Lazariis, praecedentis Potestatis filium et vicarium, d. Tadhæum eius assessorem, nec non quosdam familiares, pro servitiis illicite acceptis et capitulorum inobservantia, in libris DCC Genuae condemnaverunt. *Caf.*, p. 246.

IV viri a Potestate electi annalibus Communis scribendis;

quorum duo iurisperiti:

LANFRANCUS PIGNOLLUS
 GUILLIELMUS DE MURTEDO;

reliqui « laici fide digni »:

MARINUS USUSMARIS
 HENRICUS MARCHIO DE GAVIO
Id., p. 248.

Legatus ad Michaëlem Paleologum imperatorem:

EGIDIUS DE NIGRO.
Caf. ibid.

— Ad civitatis discordias componendas committitur xxx viris, quatuor ex singulis Compagnis, plena potestas et arbitrium eligendi Octo Nobiles idem ac Consiliarios pro anno sequenti.

Octo Nobiles electi sunt « duo de parte illorum de Grimaldo et aliorum nobilium de sua parte; duo de parte illorum de Flisco et aliorum nobilium de parte sua; alii duo de parte illorum de Auria et de Spinollis et aliorum nobilium de parte sua; alii vero duo fuerunt electi pro Communalibus non de parte ». Eodem criterio electi sunt Consilarii. *Id.*, p. 249.

Praefectus classis XX triremium et II navium « excelsae magnitudinis » contra Venetos:

SYMON GRILLUS; cui adiecti sunt consilarii
 ROGERIUS DE ANCONA
 OGERIUS SCOTUS
 PETRUS DE CAMILLA
 AMICHETUS GRILLUS.

Capitanei duarum navium:

PETRUS EMBRIACUS
 SYMON GUERCIVS

Caf. p. 248.

Potestas Genuensium in civitate Constantinopoli:

GUILLIELMUS GUERCIVS.

1265. — Potestas:
 Indict. IX.

Dom. Albertus de Rivola
 civis Bergomensis
Caf., p. 250.

Redeunt Iudices advenae.

Iudices Potestatis:

DOMINUS GUIZARDUS, assessor
 DOMINUS LOMBARDUS « pro causis civilibus »
 DOMINUS IANEBONUS DE AMICIS, « deputatus ad
 causas et questiones maleficiorum audien-
 das et diffiniendas »; qui in officio de-
 cessit.

Milites Potestatis:

DOMINUS ALBERTUS, « qui Comunis debita
 luebat »,
 DOMINUS ALBERTUS
 DOMINUS IACOBUS, apud Potestatem.

Scribae palatii et Comunis:

Magister Albertus de Casali
Ianuinus Osbergerius
Baldoinus de Salvo

Scribae maleficiorum:

Guillielmus Vegius
Manuel de Albara

Octo Nobiles:

GUILLIELMUS DE CASTRO
 LANFRANCHINUS VENTUS
 ENRICUS DROGUS
 LANFRANCHINUS MALOCELLUS
 UGUETUS LOMELLINUS
 IACOBINUS DE MARI
 ANSALDUS LUXIUS
 MATHERINUS DE GUIZULFO

Consules placitorum
in palatio civitatis:

D. DROGUS PALLIDUS, civis Astensis (qui po-
 stea in pleno Consilio a Sindicatoribus sin-
 dicatus est et condemnatus);

Scribae:

Obertus Osbergerius et Belmustus de Pelio

In palatio mediano:

D. AYMELINUS DE GRACIADEIS
 civis Regiensis;

Scribae:

Leo de Sexto et Iacobinus Fontana

In palatio suburbii:

D. GUILLIELMUS DE MONTICELLO
 civis Bobiensis;

Scribae:

Henricus de Braya et Henricus Dardella

In palatio foritanorum:

D. IORDANUS DE BAIOARIA (al. BAIVARIA)
 civis Mutinensis;

Scribae:

Iohannes de Premontorio et Iohannes de
Bonohomine

Caf., p. 250.

— Praeter Antianos videntur fuisse octo Consilarii,
 quorum officium permansit usque ad annum
 MCCLXVIII.

Kal. Octobris. Oberti Spinulae facinus.

Obertus Spinula simul cum Thoma fratre
 aliisque sectatoribus, nefariorum manum ducens,
 noctu Potestatis domum aggreditur eumque cap-
 tivum in suo palatio ad Luculum trahit.

Mane, plaudente populo, concilium in ecclesia
 sancti Laurentii advocatur: « fuitque tunc per
 Seniores et Nobiles lanue ordinatum, ipso Oberto
 volente et consenciente, quod viri nobiles lanue
 Guido Spinulla et Nicolaus Aurie, ab ipsa die
 usque ad Purificationem B. M., deberent regere
 civitatem et Potestates ambo esse ».

Caf., p. 252.

Fuerunt igitur a die 11 Octobris ad diem 11 Fe-
 bruarii

Potestates duo:

Nicolaus Aurie
Guido Spinula

Genuenses ambo.

D. Albertus de Rivola, in patriam
 rediit, non sine salarii totius anni solutione;
 praeterquam quod eius rationes pro damnis quae
 nocte motus substinuerat expeditae sunt in
 libris MCC ianuinarum.

IV sapientes et nobiles annalibus Comunis con-
ficiendis:

MARINETUS DE MARINO
 GUILLIELMUS DE MURTEDO
 MARINUS USUSMARIS
 IOHANNES SUZOBONUS
Id. ibid.

Legati ad Michaëlem Paleologum imperatorem:

BENEDICTUS ZACHARIA
 SIMONETUS DE CAMILLA

Legatus ad Philippum de Monforte, Tyri dominum:

LANFRANCUS DE CARMADINO

Praefectus classis X triremium contra Venetos:

SYMON GUERCUS
 Caf. ad ann.

Legatus alius ad Michaëlem Paleologum impera-
torem:

FREXONUS MALOCELLUS

Eiusdem « domicellus »:

OGERIUS DE TURRICELLA
 Riant, *Exuviae sacrae*, II, p. 185.

1266. — Potestas:
 Indict. X.

Dom. Iacobus de Palude

Parmensis civis

Caf., p. 255.

Milites, seu socii Potestatis:

D. ALBERTUS DE VALATIS
 D. BERNARDUS RUBEUS, « qui praefuit in ca-
 pitulo super debitis Comunis lanue, mutuis
 et collectis exigendis »;

Scriba eius:

GUILLIELMUS DE GUILLIA

Iudices Potestatis:

- D. EGIDIUS DE GADINIS, « qui prefuit appellationibus terminandis et consiliis regendis et aliis tractandis circa Potestatem »;
D. GUIRALDUS GATUS, qui praefuit civilibus causis et quaestionibus audiendis;
D. SYMON DE VITALIBUS, qui praefuit criminalibus quaestionibus audiendis.

Scribae ad discum, ut dicebant, Potestatis:

Magister Albertus de Casali
Ianuinus Osbergerius
Balduinus Riozo (al. de Iozo)

Scribae ad discum maleficiorum:

Guillielmus Vegius
Manuel de Albara

Octo Nobiles:

NICOLOSUS (al. NICOLOSUS) DEMERLO
GUILLIELMUS BARCA
BONIFACIUS DE NIGRO
PASCALIS DE MARI
PETRUS DE CAMILLA
AMICETUS GRILLUS
IANELLA ADVOCATUS
LANFRANCUS RICIUS
Id. ibid.

Scribae Octo Nobilium:

David Grillacius
Opizo de Clavaro

Consules placitorum
in consulatu civitatis:

D. CAVALCABOS DE MEDICIS, civis Papiensis;

Scribae eius:

Ogerius Osbergerius
David de Sancto Ambrogio

in consulatu suburbii:

D. IOHANNES DE GARGANIS, civis Bergomensis;

Scribae:

Enricus Dardella
Iacobus de Platealonga

in consulatu mediano:

D. SCURIONUS DE BELEXIIS, civis Aquensis;

Scribae:

Enricus de Braia
Iacobinus Barberius

in consulatu foritanorum:

D. NORMANDINUS DE BERNARDUCIIS,
civis Lucensis;

Scribae:

Guillielmus Mafonus
Guillielmus de Stephano de Suxilia
Id. ibid.

Octo Discreti:

recordati in *Fogliazzi de' Notari*, II, 1^a c,
39, o. I, 20 v.

Praefectus classis XVIII triremium et singulae navis, cui aliae IX triremes accesserunt:

LANFRANCUS BORBORINUS.

Eiusdem consilarii:

BALDUINUS DETESALVE
RINALDUS CEBÀ
BONAVIA COMES.

Capitaneus navis:

CONRADUS VENTUS

Haec classis apud Drepanum in manus Venetorum incidit.

— Ad vindicandam Drepani cladem, mense Augusto alia classis XXV triremium instructa est, cui praefuit:

OBERTINUS AURIE

Legati ad tractandum cum Clemente IV papa et Carolo Andegavensi Neapolis rege:

BOVARELLUS DE GRIMALDIS
THEDISIUS DE FLISCO
HENRICUS SPINULA
LUCHETUS GATILUSIUS
NICOLAUS GUERCIVS
MARCHISINUS DE CASSINO

Caf. ad ann.

Consules, Vicecomites et Sindici universitatis Communis Genuae in Syria:

LANFRANCUS CIGALA
PETRUS DE GABERNIA. Canale, II, p. 311.

1267. — Potestas:
Indict. XI.

Dom. Guidotus de Rodobio
civis Vercellensis

L. iur., I, 1036, 1039, 1086, 1044, 1115,
cet. Caf., p. 259.

Milites Potestatis:

D. IACOBUS DE RODOBIO, Vercellensis
DOMINUS IACOBUS, deputatus super debitis
Comunis, mutuis et collectis exigendis,
praesidens super praedictis in capitulo civitatis;

Scriba eius:

Guillielmus Guillia.

Iudices Potestatis:

D. GUILLIELMUS VUGUETUS, super appellationibus et consiliis regendis et aliis tractandis circa Potestatem et negotia Comunis:
D. ENRICUS DE DAINA, civilibus causis et quaestionibus audiendis;
D. IULIANUS DE CREMONA, ad criminalia;

Scribae eius:

Guillielmus Vegius
Manuel de Albara.

Scribae officii Potestatis:

Magister Albertus de Casali
Ianuinus Osbergerius
Balduinus de Iozo.

Octo Nobiles in societate Potestatis « tam pro consiliis quam etiam pro aliis factis Communis Ianue »:

CONRADUS EMBRIACUS DE CASTRO
NICOLAUS ALBERICUS
ALBERTUS CASTANEA
IACOBUS SQUARZAFICUS
ENRICUS AURIE
RUBEUS DE ORTO
GABRIEL DE GRIMALDIS
MATHEUS CEBÀ

Caf., *ibid.*

Antiani:

IOHANNES ROCCATALIATA
SYMON DE VEZZANO
IOHANNES GROSSUS
IOHANNES DE THOLOMEO
PASCALIS RITRINUS
BOZOLUS DE BOZOLO
HIERONIMUS DE CAMILLA
DOMINICUS DE NIGRO
BELMUSTINUS LERCARIUS
RINALDUS DE VIVALDIS
FRANCOLINUS ANTIOCHIE
NICOLAUS DE TURCA

M. I. Canale., op. cit., II, p. 666.

Consules placitorum IV « pro civilibus questionibus audiendis et terminandis, que agitantur et agitari debent extra curiam Potestatis, secundum morem et statuta Ianue civitatis »

in consulatu civitatis:

D. MANUEL MURICULLA, civis Novariae;

Eius scribae:

Maffonus
Obertus Osbergerius.

in consulatu suburbii:

D. PELEGIUS DE MEDIOLANO:

Scribae:

Iacobinus Fontana
Enricus Dardella.

in consulatu mediano:

D. BAXANUS DE VILLANOVA, Laudensis;

Scribae:

Guilielmus Maffonus
Enricus de Braia.

In consulatu foritanorum:

D. ENRICUS BECUS DE CUMIS (Novocomensis?);

Scribae:

David de Sancto Ambrogio
Bartholomeus de Brolio.

Quatuorviri annalibus scribendis

Iurisperiti:

NICOLAUS GUERCIUS
GUILLIELMUS DE MURTEDO

Laici:

ENRICUS DROGUS
BONUSVASSALLUS USUSMARIS

Id. *ibid.*

Scribae Comunis:

Magister Albertus de Casali
Iamminus Osbergerius
L. iur., I, 1177.

Legati

ad summum Pontificem:

NICOLAUS CIGALA
ANSALDUS DE MARI, legista
LANFRANCUS GATILUSIUS
GUILLIELMUS CIBUS;

ad Galliae regem:

SYMON MALLONUS
PETRUS DE CAMILLA

ad Michaëlem Paleologum imperatorem:

FRANCESCHINUS DE CAMILLA;

ad Siciliae regem:

LANFRANCUS MALOCCELLUS
TABADINUS DE NIGRO
HUGO DE FLISCO, legista;

Sindicus ad summum Pontificem:

MARINETUS DE MARINO, legista;
Caf. ad ann.

Praefectus classis XXV triremium in Soria:

LUCHETUS DE GRIMALDIS

Eiusdem consilarii:

PASCALIS MALLONUS
OTTOLINUS DE NIGRO;

Classis vexillarius:

PAPONUS MALLONUS, cum duo sociis, *Urso de Castellana*, *Clavarensi* et *Symonino Cuvallerio*, de Portuveneri.
Caf. ad ann. Giustin III, 439.

— Decernitur ut Genuensium Consules in Hispania, obedire debeant Consulibus civitatis Septae, itemque Consules Genuensium in Soria Consulibus civitatis Tyri.

Giustin. III, 440.

1268. — Potestas:
Indict. XII.

Dom. Guido de Corrigia
civis Parmensis

Caf., p. 262.

Octo Nobiles:

SYMON ZACHARIAS
LANFRANCUS STREIAPOROUS
GUILLIELMUS PORCUS
STEPHANUS MALOCCELLUS
GUARNERIUS IUDEN
ANSELMUS GRILLUS
VIVALDUS CURTUS
BONIFATIUS PICCAMILIUM
M. I. Canale, op. cit. II, p. 667.

Antiani:

GATTINUS GATILUXIUS
OPIZO DE PRATO
OBERTUS BASSUS
ANSALDUS CALVUS
IOHANNES EMBRIACUS

BALIANUS STREIAPORCUS
CASTELLINUS DE CASTELLO
PASCALIS DE ARBUTIO

Id. *ibid.*

Rectores XX

memorantur apud Cicala, *miscell.* ms. cit.

1269. — Potestas :
Indict. XIII.

Dom. Bonifacius de Canorsa (Canossa), civis Regiensis

Caf., p. 264.

Legati ad summum Pontificem et ad Siciliae regem :

SYMON GUERCIOUS
IANELLA ADVOCATUS
SIMON CANCELLARIUS, legista

Ioannes de Bonoiohane, cancellarius

Caf. ad ann.

1270. — Potestas :
Indict. XIV.

Dom. Rolandus Putagius

civis Parmensis

Caf., p. 267.

Quatuorviri annalibus Communis in scriptis redigendis :

Laici :

OBERTUS STANCONUS
IACOBUS AURIE, QUONDAM PETRI;

Iurisperiti :

MARCHISINUS DE CASSINO
BERTOLINUS BONIFATII

qui per decennium deinde operi institerunt.

D. v. a. kal. Nov. *Spinularum Auriensiumque insurrectio contra Fliscorum Grimaldorumque tyrannidem. Regiminis popularis constitutio.*

Nobilium dissensionibus in civitate magis magisque effervescentibus, Spinulae cum illis de Auria foedus contra Fliscos, Grimaldos eorumque fautores ineunt. Amicis tam nobilibus quam popularibus undique convocatis, iuramentis quamplurimum tum nobilium tum popularium acceptis, die v. a. kal. Nov. armati prosiliunt, Oberto Spinula et Oberto Auriae ducibus, Fliscorum domos munitas expugnant et, Potestate deposito, populare regimen constituunt.

Ipsa die honorabiles viri :

Obertus Spinula
Obertus Aurie

Capitanei Communis et populi Genuensis creati sunt, « sicut per amicos et sequaces eorum antea extiterat ordinatum, eisque a populo in civitate et toto districtu cum mero et mixto imperio omnis est attributa potestas ». Id., p. 270.

Rolando Putagio Potestati libere recedendi licentia conceditur, eidemque totius anni suae potestatae salarium integre persolvitur.

Alius novi regiminis magistratus Abbas populi fuit, cui eadem auctoritas inerat qua Capitanei et Antiani utebantur, id est merum et mixtum

Mon. Hist. patr. XVIII.

imperium; cum, e contrario, Potestatis munus iam tunc rebus iudiciariis regendis fere omnino redactum esset.

Ad hunc annum igitur prima Abbatum populi origo referenda erit; etiamsi nullius Abbatis nomen adhuc ex actis ante a. MCCLXXIX pateat.

Abbatum populi seriem composuit M. I. Canale, op. cit., III, p. 379, sed nimium deficientem: habet enim principium ab anno MCCXCIX tantum, nec plus quam XXI nomina profert.

Ludovicus IX, Galliae rex, Tunetis expeditionem aggreditur. Cum eo militant plus decem millia Genuensium, quorum Consules fuerunt:

ANSALDUS AURIE
PHILIPPUS CAVARRUNCUS
FRANCESCHINUS DE CAMILLA.

Vicarius Capitaneorum populi apud Intimilienses:

BAILANUS AURIE
Caf., ad ann.

1271. — Capitanei populi :
Indict. XV.

Obertus Spinula
Obertus Aurie

Potestas ad civitatis regimen, populi voluntate, a Capitaneis electus:

Dom. Accursius Lanzavegia (Lanzavecchia), Alexandrinus,

qui mense Aprili Genuam venit « recturus tamquam Potestas, capitulis civitatis Ianue et Romanis legibus observatis, salvis tamen duorum Capitaneorum mandatis, que omnibus statutis et legibus tenebatur preferre ». Caf., p. 271.

Munere functus est per sex menses. Postea, quum benevisus populo haud esset ipsumque interea Bononienses suae civitatis Capitaneum elegissent, licentia recedendi impetrata, Bononiam se contulit, summamque imperii duo **Oberti** tenuerunt.

« Scriba lingue Saracenice Communis Ianue »:

Asmem Berarderamen, Tunetensis.
M. I. Canale, II, 352.

1272. — Capitanei populi :
Indict. I.

Obertus Spinula
Obertus Aurie

Potestatem fuisse non liquet.

Caf., p. 272.

— Ottobonus Fliscus, cardinalis, una cum Alberto fratre, tum etiam cum Grimaldis, Maloccellis aliisque exilibus factionis Guelphae, insidias contra rempublicam moluntur, eiusque excidium cum Carolo Andegavensi rege paciscuntur, cui dominium pollicentur, dummodo, eo adiutore, in patriam vi reverti possent.

— NICOLAUS AURIE mittitur contra Grimaldos, qui Stellae et Delphini castra occupaverant.

Obertus Aurie copias Alberti et Manuelis de Flisco dissipat.

CONRADUS SPINULA, **Oberti** Capitanei f., Manfredum de Bosco marchionem simul cum rebellis ultra Iugum disperdit.

Giustin. III, 448.

Rei publicae finibus tuendis, duo « Capitaneorum Communis et populi Ianuensis Vicarii » creati sunt :

ANSALDUS BALBUS DE CASTRO, Vicarius ad partes orientales

OBERTUS SARDENA, Vicarius ad partes occidentales.

Caf., *ibid.*

Potestas in Syria:

NICOLAUS AURIE.

Consul, Vicomes et Capitaneus in Syria:

SIMON GUERCIVS

Canale, II, 311.

Legatus ad Michaëlem Paleologum imperatorem :

LANFRANCHUS DE SANCTO GEORGIO, « cancellarius Communis et populi Ianue ». Sanguineti et Bertolotto, op. cit. p. 500.

1273. — Potestas defuit.

Indict. II.

Capitanei Communis et populi Genuensis :

Obertus Spinula

Obertus Aurie

L. iur. I, 1419.

Capitaneorum iudex :

D. SYMON BONOARDI (al. BONOALDI) Anconitanus.

Oberti Spinulae Capitanei socius seu miles :

D. ARCHERIUS VACHA.

Caf., p. 280.

Capitaneorum Vicarii :

ANSALDUS BALBUS DE CASTRO, ad partes orientales

OBERTUS SARDENA, ad partes occidentales; qui mense Martio Potestas ivit super Genuensibus in imperio Romaniae, eique succedit in vicaria « Riperiae Occidentalis » (sic enim appellabant, ut iam diximus, oram maritimam, hodie *Riviera*) :

OBERTUS SPINULA, Capitanei sobrinus. *Id.*, p. 276.

Vicarii alii :

BALBINUS AURIE, Vicarius in civitate Savona;

EGIDIUS DE NIGRO, Vicarius ultra Iugum.

Id., p. 278.

Flisci et Grimaldi ope et consilio Caroli regis contra Rempubicam pugnant.

Ultra Iugum arma movent marchiones Salutarum, de Carreto et de Bosco militias Langobardas et Alexandrinas ducentes; quibus obstat EGIDIUS DE NIGRO. ANSALDUS BALBUS Riperiam Orientalem qua Vicarius Caroli regis imperabat, in obedientiam redigit.

IACOBUS SQUARCIAFICUS praestitit classi XIV triremium, dum **Obertus** Capitaneus magnas copias militum undique collectas ducit.

Mense Decembri, OBERTUS SPINULA, vicarius in Riperia Occidentali, electus est ab Astensibus

eorum civitatis Capitaneus, et eius in locum mittitur :

ANSALDUS BALBUS DE CASTRO, iam vicarius in Orientali Riperia. *Id.*, p. 280.

1274. — Potestas :

Indict. III.

Dom. Symon Bonoaldi (al. **Bonoardi**) Anconitanus

iam Capitaneorum iudex. Caf., p. 280.

Capitanei Communis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Obertus Aurie

L. iur., I, 1421, 1423, 1425, cet. II, 39.

Miles et socius **Oberti Aurie** Capitanei :

D. GUILLIELMUS DE TURRE. *Ibid.* 1422, 1424.

Iudices :

CONRADUS DE OPIZONIS, « iudex Communis Ianue ». *Ibid.* 1422.

PETRUS DE NIGRO. *Regulae Comperarum capit.*, p. 228.

MARCHIXINUS DE CASSINO

BONIFACIUS DE VOLTA

Lanfrancus de Sancto Georgio, « cancellarius Communis et populi Ianue ». *L. iur.*, I, 1428.

Capitaneorum Vicarii :

ANSALDUS BALBUS DE CASTRO, ad partes occidentales;

BABILANUS AURIE, Savonae;

EGIDIUS DE NIGRO, ultra Iugum.

Praefectus classis XXII triremium contra Caroli regis classem instructae :

LANFRANCUS PIGNATARIUS.

— Ad expugnandum castrum Mentonis mittitur

ANSALDUS LUSTUS SPINULA; cuius in subsidio accedit

NICOLAUS AURIE, Capitanei frater, dum

Obertus Capitaneus triremium classe ambobus opitulatur. Caf., ad ann.

— **Obertus Spinula** Capitaneus habitabat « in palacio Alberti de Flisco ». *Ibid.*

Capitaneorum curia regebatur « in palacio heredum quondam Oberti Aurie ». *Ibid.*, 1422, 1424.

1275. — Potestas :

Indict. IV.

Dom. Symon Bonoaldi (al. **Bonoardi**) Anconitanus civis, iterum.

Capitanei Communis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Obertus Aurie

Caf., p. 282.

1276. — Potestas :

Indict. V.

Dom. Symon Bonoaldi (al. **Bonoardi**) Anconitanus civis, tertio. *L. iur.*, I, 1429, 1437, 1439. Caf., p. 283.

Capitanei Communis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Obertus Aurie

L. iur., I, 1437, 1439, cet.

Vicarius Potestatis :

D. MATHEUS ANGELIE. *Ibid.*, 1445

Iudices :

GALICUS DE PORTUVENERE

ENRICUS DE ARENZANO

Ibid., 1439.

Scribae Comunis :

Loysius Calvus

Bartholomeus de Fontemaroso

Ibid., 1445.

Legati ad Innocentium V, summum Pontificem pro pace et concordia reformanda cum Carolo Siciliae rege, itemque Fliscis aliisque Guelphis :

GUIDO SPINULA

BABILANUS AURIE

LANFRANCUS PIGNATARUS

IOANNES UGOLINI, iurisperitus

D. XIV a. kal. Iul. Pax firmata inter Carolum regem, nobiles de Flisco aliosque Guelphos et Comune Genuae, suffragante Innocentio V summo Pontifice.

L. iur. I, 1428.

Ottobonus Fliscus hocmet anno Pontifex maximus, Hadriani V sub nomine, electus, pacem inter Carolum Siciliae regem et Genuenses, interventu praedecessoris sui Innocentii V nuper factam, die x kal. Augusti confirmat.

Exules Guelphi Flisci et Grimaldi eorumque socii Genuam redeunt, bona iampridem publicata eis restituuntur partiumque reconciliatio solemniter acclamatur. *L. iur.*, I, 1428 sqq.

Consilium maius celebrabatur « in palacio heredum quondam Oberti Aurie ». *Ibid.*, 1445.

Potestas Genuensium in Romania :

INGUETUS SPINULA

ex notulario Iohannis Amandolesii, apud L. T. Belgrano, *Prima serie di documenti sulla Colonia di Pera*, p. 100.

1277. — Potestas :
Indict. VI.

Dom. Rogerius de Guidisbobus

legista Parmensis

« Super ipsum autem et ceteros magistratus ac cives et districtuales omnes, Capitanei presiderunt ».

Caf., p. 284. *L. iur.*, I, 1455.

Capitanei Comunis et populi Genuensis :

Obertus Spinula

Obertus Aurie

L. iur., I, 1449, 1455.

Flisci et Grimaldi nuper in patriam restituti, iterum conantur rem publicam perturbare, eorumque quamplures exilio perpetuo damnati sunt.

SYMON TARTARO, iudex ;

Lanfrancus de Sancto Georgio, cancellarius Comunis ;

Bartholomeus de Fontemaroso et Loysius Calvus, scribae Comunis ; Nicolaus de Pontori, scriba. *Ibid.* 1458 sqq.

Mon. Hist. patr. XVIII.

Legati ad Iacobum Maioricarum regem :

IOHANNES DE VOLTA

EGIDIUS LERCARIUS, iudex

L. iur. I, 1459.

« Actum Ianue, in domo illorum de Nigro ubi regitur Consilium Ancianorum ». *Ibid.*, 1451.

« Actum Ianue, in turri palatii illorum de Auria ubi regitur Consilium Ancianorum ». *Ibid.*, 1462.

1278.
Indict. VII.

Potestas :

Dom. Rogerius de Guidobobus (al. de Guidisbobus, saltem de Guisbonibus)

legista Parmensis, iterum, « presidentibus tamen super ipso et omnibus, Capitaneis ». *Caf.*, p. 285. *L. iur.*, I, 1465, 1466, 1469. *cet.*, II, 831.

Capitanei Comunis et populi Genuensis :

Obertus Spinula

Obertus Aurie

Ibid., 1473, 1475, 1476, *cet.*

Die VII a. kal. Apr. **Obertus Auriae** expeditioni Clavarensi praest contra exules Fliscos et Grimaldos, qui auctoritate et consilio Oberti Flisci, Hadriani V summi Pontificis fratris, foedus iunxerant cum Morello Malaspina marchione eiusque fratribus ac, collecto exercitu, iam Clavarum depopulati erant. Eiectis hostibus, et **Oberto Auriae** Genuam regresso, eiusdem Vicarius in fines orientales constitutus est :

D. MANUEL DE NIGRO,

qui Arcolam expugnavit et bellum feliciter explevit. *Ub. Folieta*, op. cit., V.

Iudices recordati :

IOHANNES UGOLINI

LANFRANCUS PIGNOLUS

MARCHIXINUS DE CASSINO

BABILANUS AURIE

L. iur., I, 1466, 1471.

Clavigeri Comunis :

UGUETUS AURIE

GUILLIELMUS CALIGEPALLI

Ibid., 1474.

Potestas Genuensium in Romania :

NICOLAUS AURIE

ex notulario Antonii de Quarto, apud Belgrano, op. cit.

1279. — Potestas :
Indict. VIII.

Dom. Guillielmus Brunus,

iurisperitus, civis Astensis.

L. iur., I, 1482, 1484, II, 34. *Caf.*, p. 287.

Capitanei Comunis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Obertus Aurie

L. iur., I, 1482, 1490, 1492, *cet.*

Abbas populi :

D. Nicolaus de Perracio (Petracio?),

« Abbas Conestabulorum felicis populi Ianue ».

Fogliasso de' Notari, III, 1^a 35. Richeri, *Pand.*, II, S. 4, not. Antoninus de Quarto.

Legati ad pacem tractandam cum rege Granatae, domino Saracenorum Hispaniae :

D. SAMUEL SPINULA

D. BONIFACIUS EMBRIACUS

L. iur., I, 1484.

GUILLIELMUS SPINULA, Consul Genuensium in civitate Beryto.

M. I. Canale, II, p. 311.

Iudices quorum nomina ex actis publicis praecipue innotescunt :

PETRUS DE NIGRO

IOHANNES UGOLINI

LANFRANCUS PIGNOLUS

BERTHOLINUS BONIFACII

SYMON CANCELLERIUS

L. iur., I, 1484.

Cancellarius Communis :

Lanfrancus de Sancto Georgio. *Id.* 1489, 1493.

NICOLINUS DE VOLTA, Clavigerus Communis. *Ibid.*, 1489.

« Actum Ianue in palacio Alberti de Flisco, quo regitur Consilium Ancianorum ». *Ibid.* 1494.

« Actum Ianue in palacio Alberti de Flisco, quo moratur dominus Capitaneus Spinula » *Ibid.* 1496. « Actum Ianue in camera turris palatii heredum quondam Oberti Aurie, quo regitur Consilium Ancianorum ». *Ibid.* 1515.

« Castellum, nunc palacium Archiepiscopale. Caf., p. 289.

1280. — Potestas :
Indict. IX.

Dom. Cavalcabos de Medicis,
iurisperitus, civis Papiensis.

Caf., p. 289. Iam Iudex, seu consul placitorum, anno 1266.

Capitanei Communis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Obertus Aurie

L. iur., I, 1520.

Abbas populi :

D. Iohannes de Cisterna,

« Abbas Conestabulorum populi ».

Cicala, *Miscell. genov.* cit. Poch, *Miscell. di st. gen.*, cit., IV. *Reg.* 9, 32. *Cod. Viscontado e Pedaggetto*, in tabulario Sancti Georgii, c. 44, 45.

Annalista Communis :

IACOBUS AURIE, QUONDAM PETRI FILIUS, OBERTI AURIE MAGNI CAPITANEI NEPOS
qui ab huius anni initio usque ad anni 1293 exitum res gestas Communis in scriptis redegit.

Legatus ad Michaëlem Graecorum imperatorem, cum IV triremibus :

MANUEL DE NIGRO.

Caf., p. 290.

1281. — Potestas :
Indict. X.

Dom. Miohaël de Salvaticis,
iurisperitus, de Valentia
L. iur., I, 1451, II, 41. Caf., p. 291.

Capitanei Communis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Obertus Aurie

Abbas populi :

D. Iohannes de Cisterna.

Poch, *ibid.*; *Cod. Viscont. e Pedagg.* *ibid.*; Cicala, ms. cit.

Legati ad Martinum IV summum Pontificem :

PERCIVAL DE BALDIZONIS, legista

SYMON AURIE

NICOLAUS DE PEZAGNO

Legati ad excipiendum cum duobus triremibus Guilielmum Montisferrati marchionem, eumque honoris causa Barcinone in Italiam comitandum :

OBERTACIUS SPINULA

EGIDIUS DE VOGHERIIS

IOHANNES DE CISTERNA

Giustin, *ibid.*, p. 459.

Legatus ad Alphonsum Castellae regem :

IRAX DOMINGO

L. iur., II, 40.

Simul cum Potestate, duobus Capitaneis et Conestabulorum Abbate, tunc erant in rei publicae administratione XX Antiani et XVI vocati. *Cod. Viscontado e Pedaggetto*, in tabulario Sancti Georgii, c. 44.

1282. — Potestas :
Indict. XI.

Dom. Michaël de Salvaticis,
iurisperitus, de Valentia, iterum.

L. iur., II, 43. Caf. p. 293.

Capitanei Communis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Obertus Aurie

L. iur., II, 44, 48, 49.

Iudices recordati :

D. PRECIVAL DE BALDIZONO (al. PERCIVAL DE BALDIZONIS)

D. PALMERIUS MIGNARDUS

L. iur., II, 43-47. Caf. p. 295.

Renovatio belli Pisani.

Expeditio Corsica, in qua praeest triremibus

FRANCISCUS DE CAMILLA,

equitibus et peditibus

NICOLINUS DE PETRACIO.

Caf. *ibid.*

Praefectus classis XXIII triremium cum XII paphylis contra Pisanos :

NICOLAUS SPINULA

Ibid.

GUILLIELMUS FERRARIUS DE CASTELLO, capitaneus aliarum IV triremium in eodem bello. *Ibid.*

Institutio *Consilii Credentiae*.

Occasione belli contra Pisanos initi, « creatum fuit de novo in Ianua quoddam parvum Consilium de hominibus XVI, quod *Credentia* vocabatur. Cui cum Capitaneis data est in omnibus potestas armandi et pecuniam expendendi et fatiendi omnia que essent necessaria circa guerram predictam ». Caf. p. 296.

HENRICUS DE MARI, admiratus Caroli Siciliae regis. Ioh. Villani, VII, 73.

ANDREAS MORESCUS, Genuensis, Rhodi insulae dominus, quam acriter defendit contra Turcarum impetus.

1283. — Potestas :

Indict. XII.

Dom. Michaël de Salvaticis, iurisperitus de Valentia, tertium. Caf. p. 298. *L. iur.*, II, 55.

Capitanei Comunis et populi Genuensis :

Obertus Spinula

Obertus Aurie

L. iur., ibid.

Capitaneorum iurisperitus :

D. CAZANIMICUS DE VOLTA

qui constitutus est « capitaneus et dominus militum et peditum » in expeditione Sardiniensi.

Caf. p. 304.

« predicta eciam iuravit *Loysius Calvus*, Cancellarius Comunis Ianue, in animas dominorum Potestatis, Capitaneorum et Consilii Credencie..... ». *L. iur.*, II, 55.

Consilium Credentiae sedebat « in palacio heredum quondam Alberti de Flisco ». Ibid.

Praefectus classis XXXV navium contra Pisanos :

THOMAS SPINULA.

Capitanei minores :

Guillelmus Ficusmatarius

Idesius Mallonus

Montanarus Squarzafeus

Praefectus classis LIV triremium contra Pisanos :

CONRADUS AURIE **Oberti** Capitanei f.

Praefectus novae classis LXX triremium contra Pisanos :

Obertus Aurie

Capitaneus populi.

Capitanei minores :

Philippus Cavarruncus

Henricus de Mari

Chiafferius de Arenzano

Meroaldus de Nigro

Praefectus alius classis XXI triremium :

PETRUS ARCHANTUS. Caf. *ibid.*

1284. — Potestas :

Indict. XIII.

Dom. Michaël de Salvaticis, iurisperitus, de Valentia, quartum.

L. iur., II, 59. Caf. p. 305.

Capitanei Comunis et populi Genuensis :

Obertus Spinula

Obertus Aurie

L. iur., ibid.

Abbas populi :

D. Bonanatus de Facio,

« Abbas Conestabulorum felicis societatis populi Ianue ».

L. iur., II, 56.

XVIII *Sapientes* « electi et constituti pro Comuni Ianue super reformatione et bono statu civitatis Ianue, Riperie et Districtus ». Ibid.

Legatus ad Comune Prati :

D. OBERTUS DE PADUA. *L. iur.*, II, 69, 70, 72, 74, cet.

Iurisperiti recordati :

RAIMUNDUS DE CASALI

MARCHISINUS DE CASSINO

MARINETUS DE MARINO

LANFRANCUS PIGNOLUS

NICOLAUS GUERCIVS.

L. iur., II, 59.

Praefectus classis XVII triremium, qua Pisanos proelio Callaritano devicit, comitemque Fatium eorum ducem in captivitatem redegit :

HENRICUS DE MARI.

Praefectus classis XXX triremium contra Pisanos et Catalanos :

BENEDICTUS ZACHARIA.

Auctor victoriae ad Tabulariam insulam :

MOROELLUS MALASPINA.

Praefectus sive Admiratus, uti aiebant, classis LXXXVIII triremium et VIII pamphyliorum, qui ingenti proelio apud Meloriam de Pisanis memorabilem victoriam adeptus est :

Obertus Aurie, Capitaneus populi.

Giustin. III, p. 470-476.

1285. — Potestas :

Indict. XIV.

Dom. Henricus Petia (al. **Spetia**), iurisperitus, civis Astensis.

Caf., p. 310.

Capitanei Comunis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Obertus Aurie

Id. *ibid.*

Abbas populi :

D. Iohannes de Cisterna

Fogliuzzo de' Notari, III, 1^a pars, p. 36 v. : inibi Zacharia, Benedictus, Manuel et Carlottus de Nigro.

Legatus ad Siciliae regem :

FEDERICUS SPINULA.

Capitanei minores :

Guillelmus Ficusmatarius

Iohannes de Alardo

Henricus Spinula
Griffus

Giustin., *ibid.*, p. 478.

Legatus ad Andronicum II imperatorem

IACOBUS AURIE

Vide apud Sanguineti et Bertolotto, *op. cit.*
p. 509, epistolam eiusdem imperatoris ad Hen-
ricum Petiam Potestatem Genuae.

— Septembr. **Obertus Aurie**,
Capitaneus, muneri renunciat.

Eius in locum Capitaneus electus est :

D. Conradus Aurie, eiusdem Oberti
filius,

per triennium, scilicet usque ad terminum quem
muneri paterno praescriptum fuerat. Caf. p. 315.

— « Octo Nobiles, examinata forma instrumenti
per VIII viros, unum per Compagnam, et duos
Iudices, fatentur..... ».

1286. — Potestas :
Indict. XV.

Dom. Henricus Petia,
iurisperitus Astensis, iterum

Legati pro iuranda pace cum Pisanis inita.

D. NICOLAUS DE GUERCII, iurisperitus

D. IOHANNES DE ROCHATALIATA.

L. iur., II, 180, 182.

Praefectus classis XI navium contra Pisanos :

BENEDICTUS ZACHARIA

Capitanei minores :

Orlandus Ascherius

Nicolinus Zacharia, BENEDICTI frater

Nicolinus de Peracio (al. *de Petraccio*)

Gregorius Aurie

Giustin., III, p. 479.

Capitanei Comunis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Conradus Aurie

Caf., p. 315.

Abbas populi :

D. Iohannes de Cisterna ?

Legatus ad Pisanos :

OGERIUS PEILAVICINUS. Canale, II, p. 678.

1287. — Potestas :
Indict. I.

Dom. Henricus de Brusamantica
(al. **Bruxamantica**), iurisperitus, civis
Papiensis.

L. iur., II, 85, 91, 96, 97, 102, 103, cet.

Caf., p. 317.

Capitanei Comunis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Conradus Aurie

L. iur., *ibid.*

Iudex Potestatis :

D. GRACIUS DE CURTIS, civis Bergomensis

« Consul Ianue de iusticia deversus ci-
vitatem ». *Ibid.*, 96, 102, cet.

PRECIVALIS DE BALDIZONO, iudex

Iurisperiti recordati :

SYMON CANZELERIUS

MARINETUS DE MARINO. *Ibid.*, 47, 102, cet.

Capitanei minores :

Orlandus Ascherius, qui obiit Clarentiae
in Peloponneso,

Thomas Spinula

Nicolinus de Peracio

Franciscus Porcellus

Giustin., III, p. 480.

Legatus ad Califum Tunetis :

LUCA PIGNOLUS. Hier. Serra, *Storia dell'ant.*
Lig. e di Genova, IV, p. 159.

1288. — Potestas :
Indict. II.

Dom. Henricus de Brusamantica
(al. **Bruxamantica**),

iurisperitus, Papiensis, iterum.

L. iur., I, 1231, 1235, 1252. Caf., p. 319.

Capitanei Comunis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula

D. Conradus Aurie.

L. iur., II, 176.

Iurisperiti qui capitula pacis inter Genuenses et
Pisanos initae subscripserunt :

D. NICOLAUS DE GUERCII, prout Syndicus
Comunis Genuae

D. ALBERTUS TABERNA, Mediolani civis

D. BELLOCULUS DE BELLOCULIS, Papias civis

D. GUILLIELMUS VICEDOMINUS, Placentiae civis.

L. iur., II, 164, 165, 172, 176.

Iudices memorati :

IACOBUS AURIE

NICOLAUS GUERCII

RAIMUNDUS DE CASALI

OBERTINUS PAXIUS

Id., I, 1231.

Cancellarii Comunis :

Iohannes Bonihominis

Loysius Calvus

Id., II, 189.

Scribae Comunis

Guilielmus Bartholomei

Enricus Dardella

Legatus ad Pisanos :

NICOLINUS DE PETRACIO.

Capitaneus IV navium contra Pisanos :

Petrus Embromus.

Caf., *ibid.*

Syndicus et Vicarius Comunis Genuae apud Hen-
ricum Hierusalem et Cypri regem :

BENEDICTUS ZACHARIA I, qui hoc anno fratri
suo Manuelli, vita functo, in dominium
Phocaeorum succedit.

L. iur., II, 275.

— *Balia pro maleficiis*, extra Capitaneorum aucto-
ritatem. « cum (Potestas) esset sapiens et
discretus et malefactores sagaciter inquireret
et puniret, data est ei potestas omnis et bailia
super maleficiis et iustitia facienda, sic quod
Capitanei de predictis se intromittere non va-
lerent ». Caf. p. 319.

— Mense Ianuario. Nobiles Guelphi de regiminis popularis exitio coniurant. « In ipsa coniuratione fuerunt Grimaldi omnes, insuper illi de Flisco, de Nigro, illi de Castro, Malloni et Selvatici, Embriaci, de Marino, Maloccelli, Fallamonice, Piccamilii, Guisulfi, Cibo, etc ». Qui die et hora constituta ad arma concurrunt et ecclesia turribusque munitis sancti Laurentii potiti, domum Abbatis populi adgrediuntur. Inceptum tamen non succedit: Abbas populi vim vi repellit; tum Potestatis tum Capitaneorum aedes inaccessae permanent. Motus in nihilum desinit; tandem res seditione turbatae, partibus hinc inde transigentibus, componuntur.

— Die xvii a. kal. Maii. NICOLAUS GUERCIVS, syndicus Communis Genuae, de dimittendis, iuxta conventa, Pisanis captivis, Rainerio Sampanti sindico Communis Pisarum fidem dat, et promittit «... quod, in presentia domini Archiepiscopi Ianue etc., ipsius Capituli et in presentia conventuum fratrum predicatorum et minorum de Ianua et religiosorum omnium et sacerdotum et totius cleri de Ianua qui commodè haberi et congregari poterint in publica concione et consilio Communis Ianue in ecclesia sancti Laurentii, domini Potestas et Capitanei Communis et populi Ianue, pro se et suo nomine et super eorum animas, et etiam Potestarie et Capitaneatus nomine, pro ipsis et Comuni et populo Ianue, et dominus Abbas populi Ianue, pro se et super animam suam et Abbatatus nomine, pro universitate et populo Ianue, et Anciani et Conestabuli et Consilarii Communis et populi Ianue, pro se ipsis et eorum successoribus in predictis officiis, et Syndicus Communis Ianue ad hoc specialiter et legitime constitutus et in anima sua et super animas suprascriptorum omnium et Communis et populi Ianue et Ianuensium, iurabunt ad sancta et super sancta Dei evangelia, etc. ». *L. iur.*, II, 175.

1289. — Potestas :
Indict. III.

Dom. Bertramus (al. **Beltramus**) de **Carcano**, Mediolani civis, cum plena potestate super maleficiis et tota ratione cuilibet reddenda. *L. iur.*, I, 1454, II, 194, 220. Caf., p. 323.

Capitanei Communis et populi Genuensis :

D. Obertus Spinula
D. Conradus Aurie

L. iur., II, 202, 203, 218.

— *Expediitio Corsica.*

D. LAMBA AURIE, Vicarius et Procurator dominorum Potestatis et Capitaneorum, pro adipiscenda possessione castri Rochae-brunae. *Id.* 201, 203.

D. LUCHETUS AURIE, « Vicarius generalis pro Comuni Ianue in tota insula Corsice ». *L. iur.*, II, 197, 198, 199, 200, cet.

— Die xiii a. kal. Iunii. LUCHETUS AURIAE infirmitate gravatus Genuam rediit, ibique diem supremum explevit.

Eius loco, eiusque tamen sub nomine, Vicarii

generalis pro Comuni in Corsica insula munere pro tempore fungitur

D. INGHEtus AURIE, LUCHETI FRATER.

Caf., p. 325. Cfr. *L. iur.* II, 211, 215, 216, 217, 224, cet.

— « In domo Abbatis de Flisco », id. p. 323; ubi legendum puto « Alberti ». Inibi « Abbas populi et suum Palatium ».

Iurisperiti in actis Communis recordati:

EGIDIUS LERCARIUS

OBERTINUS PAXIUS

L. iur. II, 220, 223, cet.

Praefectus classis in Oriente:

BENEDICTUS ZACHARIA

Capitanei minores:

Paulinus Aurie, consul Genuensium Caffae

Michael Aurie, in expeditione Corsica.

Caf., ad ann.

1290. — Potestas:

Indict. IV.

Dom. Iohannes de Lucino (ap. Caf. **de Luano**), Novocomensis civis, ad modum praecedentis.

Caf. p. 331. *L. iur.* II, 251, 258, 263, 582, 941, 1453.

Capitanei Communis et populi Genuensis:

D. Obertus Spinula
D. Conradus Aurie

L. iur., II, 247, 350.

Abbas populi:

D. Guilielmus de Cellaresi

« Abbas Conestabulorum felicis societatis populi Ianue ». Actum membranaceum in tabulario Albinganensi, n. 504. Hieronimus Rossi, *Storia della città e diocesi di Albenga*, p. 105.

In acto n. xcvi *L. iur.*, II, 249, sub die quinto Iunii MCCXC inscripto, Abbas populi nuncupatur:

D. Isembaldus de Monleone,

sed instrumentum de quo agitur referendum potius videtur ad annum MCCXCIX.

In *Foliat. Notar.*, III, 1^a, 124, v, Abbas populi huius anni inscribitur:

D. Obertus de Padua

cuius nomen adsignandum erit fortasse ad ann. MCCXCVI.

— Legatus ad Soldanum Aegypti:

D. ABERTUS SPINULA

L. iur., II, 243, 248.

— NICOLAUS BUCCANIGRA, capitaneus x triremium Genuensium, Ilvam insulam occupat.

BALDUINUS ADVOGARIUS (al. DE ADVOGARIIS), Potestas Genuensium in Romania.

Sanguineti et Bertolotto, op. cit. pgg. 513, 537.

Vicarius generalis pro Comuni Genuae in Corsica insula, loco defuncti Lucheti Auriae

D. NICOLAUS BUCCANIGRA

Caf., p. 332. *Foliat. Notar.*, III, 1^a, 52 v.

Hoc anno « ordinata est *Credentia* de novo; in qua homines XIV tantum erant, quibus circa predicta (v. ad annum MCCLXXXII) data est in omnibus potestas plenaria; et de tribus in tribus mensibus mutaretur; ad quam etiam nullus modo aliquo accedere valeret, nisi esset per maiorem partem eorum vocatus, nec in ea nisi unus scriba interesse potest ».

Caf., p. 331.

— *Statutorum politicorum reformatio.*

Quum appropinquaret terminus Capitaneorum imperio praescriptus (hoc enim cessare debebat die festo ss. Simonis et Iudae anni proxime sequentis), electi sunt IV viri capitulis et ordinamentis reformandis; quorum in numero fuerunt:

D. GUIDO SPINULA

D. OBERTUS AURIE, **Conradi Capitanei**
PATER.

Hi, ut tunc erat in votis, inter alia ordinarunt « quod Capitaneus esset perpetuo in Ianua de extra civitatem Ianue et districtus, etc.; et quod Consilarii et Antiani et alia omnia officia darentur medietas illis de populo et alia medietas nobilibus. Que quidem omnia Capitanei et populus et nobiles Ianue iuraverunt observare in totum ».

Caf., p. 334.

— *Statuta coloniae Perae*, edita a Dominico Promis; quorum capitulum extat in « *Magistratus Patrum Communis* », compendium Piaggio, ms. in Bibliotheca Universitaria Genuensi.

Promulgatio « tractatorum factorum in Ianua super facto Maris Maioris et Consulum et Rectorum », quorum rubricas vide apud M. I. Canale, II, p. 415, n.

Iudices in actis Communis recordati:

BERTOLINUS BONIFACII

OBERTUS PAXIUS

CASTELLINUS DE SAURO

L. iur., II, 252, 256, cet.

Praefectus classis XXXX triremium contra Pisanos:

Conradus Aurie

Capitaneus populi

Capitanei minores:

Guilielmus de Montalto

Henricus de Mari

Nicolaus Buccanigra

Caf., ad ann.

Legatus ad Philippum Galliae regem:

ABRAINUS PELAVICINUS. Canale, II, p. 678.

1291. Potestas:

Indict. V.

Dom. Guilielmus Brunus,

iurisperitus, civis Astensis, iam Potestas anno MCCLXXIX.

Caf. p. 335.

Capitanei Communis et populi Genuensis:

D. Obertus Spinula

D. Conradus Aurie

— Mense Maio. **Oberto Spinula** et **Conrado Auriae** cessantibus elapso festo ss. Simonis et Iudae, electus est secundum statuta nuper reformati:

D. Lanfrancus de Suardis, miles, civis Bergomensis « Capitaneus Ianuensis populi ».

Quum Comune domum propriam non haberet qua convenienter habitare posset Capitaneus populi, « emit ab Acellino Aurie et consortibus domus que sunt iuxta domum heredum quondam Alberti de Flisco ». Caf., p. 336.

D. OBERTUS DE PADUA, iurisperitus, qui in nonnullis negotiis munere Sindici Communis fungitur.

L. iur., II, 265, 267, cet.

Capitanei triremium Reipublicae:

Franceschinus Porcellus

Nicolinus de Petraccio

Caf., ibid.

BENEDICTUS BENEDICTI ZACHARIAE, admiratus Castellae regis. Federici, *Lettera a Gasparo Scioppio*, n. 113.

Legatus ad Graecorum imperatorem:

NICOLA SPINULA « ambazator pro Comuni Ianue ».

Sanguineti et Bertolotto, op. cit., p. 511; ubi erronee legatio ad ann. 1294 assignatur.

1292. Potestas:

Indict. VI.

Dom. Guilielmus Gardinus,

nobilis civis Astensis « qui omnimodam bailiam habuit in iustitia facienda secundum Capitula civitatis Ianue, et ubi Capitula non loquerentur, secundum iura Romana ».

Caf., p. 340. *L. iur.*, II, 274, 285, 300.

Assessor Potestatis:

D. MILONUS DE PASCHERIO

Miles Potestatis:

D. CONRADUS GARDINUS

L. iur., II, 275.

— Septembr. Capitaneus populi:

D. Beltramus de Fitiensis (ap. Giustin., *Ann. de Fioieni*), nobilis civis Bergomensis.

Caf., p. 344.

Iudices recordati:

LANFRANCUS PIGNOLUS

PETRUS HUGOLINI

L. iur., II, 299.

— Ad deliberandas condiciones foederis a legatis regum Franciae et Siciliae propositi inter Carolum Siciliae regem et Comune Genuense, celebratum est Genuae « maius Consilium, ad quod vocati sunt homines XLIV per quamlibet Compagnam. Consilarii et vocati per Compagnas erant in numero circa DC ».

Caf., p. 344.

Legatus ad Henricum, Hierusalem et Cypri regem:

D. GUILLIELMUS AURIE

L. iur., II, 275.

« Consules maris ». Id., 284.

Proelium Coronense inter Genuenses et Venetos.

1293. Potestas:
Indict VII.

Dom. Petrus de Carbonensibus,
« vir nobilis ac miles, civis Bononiae, ac de
Bononia, tamquam Ghibellinus, expulsus
et civis Mantuanus effectus ».

Caf., p. 351. *L. iur.*, II, 300.

Capitaneus populi:

D. Symon de Grumellis (Caf. de **Grumello**), civis Bergomensis.

Caf., p. 353. Giustiniani, *Ann.* III, p. 494.

Cancellarii Communis:

Iohannes Bonihominis

Loysius Calvus

L. iur., II, 307.

In civitate et extra homicidae, malefactores, iustitiae contemptores quotidie facinora perpetrabant. « De quo Sapientes Ianue unanimiter condolentes, super hiis celebrato Consilio die 29 Ianuarii, elegerunt in eo XVIII viros providos et discretos, quibus dederunt plenam licentiam et bailiam usque ad mensem unum duraturam et plus ad voluntatem Consilii, ordinandi in omnibus que spectarent ad bonum statum civitatis Ianue et totius districtus. Et Potestas teneretur precise deducere ad effectum que per eos vel per duos sive duas partes eorum foret decretum ». Caf., p. 353.

1294. Potestas:
Indict VIII.

Dom. Iacobus de Carcano, Mediolanensis.

L. iur., II, 308, 829. Caf., p. 356.

Capitaneus populi:

D. Symon de Grumello, iterum.

Caf., *ibid.*

Abbas populi:

— 2 Febr. **D. Bonanatus de Facio**

L. iur., II, 305.

« Abbas Conestabulorum felicis societatis populi Ianue et Sapientes decem et octo electi et constituti pro Comuni Ianue super reformatione et bono statu civitatis Ianue, Riperie et districtus ». *Ibid.*

Iudices:

MANUEL OSBERGERIUS

GUANTUS

Cintracus Communis:

D. Poncius

L. iur., II, 316.

Legatus ad Graecorum imperatorem:

NICOLAUS SPINULA

qui interea praest classi XX navium a mercatoribus Genuensibus in Romania habitantibus properanter armis instructae (Ludovicus Sauli, *Della colonia dei Genovesi in Galata*, I, p. 104), bellum navale alacriter gerit, et die IV ante nonas Iunii eximiam victoriam de Venetis apud Laetium in Armenia reportat. Dan-

Mon. Hist. patr. XVIII.

dolo, *Cronaca. Contin. di Iacopo da Varagine*, a Vincentio Promis edita in *Atti della Soc. Lig. di St. patria*, X, p. 499.

1295. Potestas:
Indict IX.

Dom. Cavalcabos de Medicis, civis Papiensis qui eodem munere functus est anno MCCLXXX.

L. iur., II, 318, 321, 324, 327. I. B. Cicala, *Miscellanea*, ms., ad annum.

Apud Aug. Giustiniani, *Ann.*, Potestas huius anni designatur:

Dom. Iacobus de Carcano

Mediolanensis,

sed is officium inivit anno MCCXCIV.

Capitaneus populi:

D. Taionus de Villa, civis Mediolani.

L. iur. II, 318, 321.

Iudex Capitanei:

D. ANTONIUS

Abbas populi:

— 25 Maii. 16 Dec. **D. Pascalis de Facio**, de Cassino.

L. iur., II, 318, 321, 324, 327. Federici, cod. 113, 280.

D. Symon Specarius, ap. Notar. de Amandolesio et Incogn., O, quat. 4.

D. GUISCARDUS DE GAIDOLDIS, civis Cremonae, « Iudex constitutus pro Comuni Ianue, super iuribus et publicis Communis Ianue recuperandis ». *Lib. iur.*, *ibid.*

Scribae Communis:

Lombardinus Spinula

Iohannes Bonihominis

Loysius Calvus. *Ibid.*

Admiratus et capitaneus generalis CLXV triremium contra Venetos:

OBERTUS AURIE (al. DE AURIA)

— Auctore h. Iacobo a Varagine, archiepiscopo Genuensi, celebratur pax inter factionum partes quas Mascheratos et Rampinos vocabant, id est inter Ghibellinos et Guelphos.

1296. — Potestas:
Indict X.

Fulchus Asinarius,

civis Astensis.

Guillielmi Venturae, *Memoriale de gestis civium Astensium*, in *Mon. Hist. Patr.*, (*Scriptorum*, III, p. 725).

Abbas populi:

— 10 Nov. **D. Vassallus Cazanus**

ap. Not. Damianum de Camulio, 1311, 21 Iulii, c. 125 sq. Richeri, A, 10. 8. A. 11. 1. Poch., ms. cit.

D. Obertus de Padua

de quo vide ad a. MCCXC et MCCXCI.

Foliat. Notar., III, 1^a 128 v., in Not. Iohanne de Corsio, 1256-1290.

— *Capitaneorum indigenorum restauratio.*

Pax anno praecedente inter partes iurata nihil profuit: namque exules Guelphi nuper in patriam restituti, impulsu et auxilio, ut videtur, Caroli Andegavensis Siciliae regis, novas perturbationes in civitate parant. Anno MCCXCV exeunte, Grimaldi et Flisci infesto agmine contra aedes illorum de Auria ac Spinularum in armis procedunt. Tota bello flagrat civitas: hinc inde militibus undique collatis, acerrime pugnatur alterna fortuna, donec, XXXVIII post dies, Guelphi ubicumque superati in ecclesiam s. Laurentii confugiunt, quam Ghibellini tandem expugnant. E certamine superiores egressi, tunc procures de Auria Spinularumque in re publica sine competitoribus dominantur. Capitaneus extraneus abrogatur; binos Capitaneos indigenos restituendos decernitur; populi auctoritate,

D. Conradus Spinula

D. Conradus Aurie

Oberti utriusque filii,

Capitanei Comunis et populi Genuensis, summum imperium accipiunt.

Richeri, A. 11. 1.

Abbas populi:

— 10 Nov. **D. Franciscus Caravellus**

Federici, *Scritt. Grimaldi e Iac. All.*^o

1297. Potestatis nomen deest.
Indict. XI.

Capitanei Comunis et populi:

D. Conradus Spinula

D. Conradus Aurie

Abbas populi:

— 18 Febr. **D. Franciscus Caravellus**

Registrum magnum Comunis Saone, c. 210.

— 14 Aug. **D. Loysius** (al. **Lodisius**) **Calvus**

Federici, *quad. ff. Cod.* 113, 320 v.

Admiratus classis LXXV triremium contra Venetos instructae:

GANDUS DE MARI

Justin. III, p. 501.

BENEDICTUS ZACHARIA I, Phocaeorum dominus, *Generalis navigii regii*, (idest Philippi IV Galliae regis) *admiratus*, ut nuncupatur in epistulis eiusdem regis.

1298. — Potestas:
Indict. XII.

Dom. Sorleo (al. **Sorleonius**) **Curlus**

Dertonensis civis.

Wüstenfeld, Federici, *quad. E*, refert hunc Potestatem ad a. MCCCVIII.

Capitanei Comunis et populi:

D. Conradus Spinula

D. Conradus Aurie,

cui succedit

D. Lamba ille Aurie,

qui classi Genuensi praefuit in magno proelio apud Scurzolam, die VII ante idus Septembris, victoriamque celeberrimam de Venetis reportavit.

Abbas populi:

— 5 Mart. **D. Guilielmus de Montaldo**
Registrum Comunis Saone, c. 163.

D. Franciscus de Portonaro

Wüstenfeld, Federici, *quad. E*, refert hunc Abbatem ad a. MCCCVIII.

D. Isembaldus (al. **Isembardus**) **de Monleone.**

Federici, XX.

BENEDICTUS ZACHARIA, admiratus Galliae regis. Piton, *Les Lombards en France et à Paris. Paris, Champion*, 1892.

1299. — Potestas:

Indict. XIII.

Dom. Albertus de Portalaudensi,
miles, Papiensis civis.

L. iur., II, 249, 346, 353, 355, 362, cet.

Vicarius Potestatis:

D. IOHANNES BRANCAZOLUS

Capitanei Comunis et populi:

D. Conradus Spinula

D. Lamba Aurie

L. iur., II, *ibid.*

Legati pro pace cum Venetis ineunda:

D. ANSALDUS DE CASTRO, miles

D. OBERTUS PAXIUS, iurisperitus

D. PORCHETUS SALVAIGUS

D. NICOLAUS FERRARIUS

Ibid., 355.

Cancellarius Comunis:

Lanfrancus de Vallario. *Ibid.*

Abbas populi:

— 1 Iul. **D. Isembaldus** (al. **Isembardus**) **de Monleone**

L. iur., *ibid.*

— 18-31 Iul. **D. Nicolaus Ferrarius**

Ibid. 369, 371, 373, 388, cet. Conventiones cum Venetiis, Pisis, Sassari.

Fuit etiam Legatus ad Mathaeum Vicecomitem, Mediolani dominum.

— 18 Aug. **D. David de Fossato**

Richeri, A. 9, 2. *Indice* A, p. 856. Cfr. Poch, ms. cit.

Prior Consilii Sapientum *Credentiae*:

D. LANFRANCUS TARTARO

Ibid., 370.

Notarius et Scriba eiusdem Consilii *Credentiae*:

D. HENRICUS DE SAVIGNONO.

Ibid., 364.

Cancellarii Comunis:

Lanfrancus de Vallario, *ibid.*, 346, cet.

Bartholomeus Pedebo, *ibid.*, 373, cet.

Iohannes Bonihominis, *ibid.*, 365.

Cintracus Comunis:

D. Rafetus, *ibid.*, 400.

— BENEDICTUS ZACHARIA, admiratus Galliae Regis. Piton, op. cit.

« Ianue, in palacio Communis Ianue, quo habitat dominus Abbas populi, in camera ubi reguntur Consilia Credencie... ». *Ibid.*, 364.

- Mense Sept. **Conradus Spinula** et **Lamba Aurie** Capitaneatum abdicant.
Conradus in Siciliam se transfert, ubi admiratus classis Petri regis constitutus est.

1300. — Potestas:
Indict. XIV.

Dom. Bellotus de Carcano,
Mediolanensis.

L. iur., II, 405, ubi nuncupatur **Bellonus**.
Aug. Giust., *Ann.*

Abbas populi:

D. Nicolaus Framba

L. iur., *ibid.*, Federici, *quad. yy. Reg. magn. Communis Saone*.

- Exules Grimaldi quinque navibus noctu appulsi, irruptione facta, civitatem deprehendere sunt adorti; sed ab ea non sine caede repulsi, iterare gradus eoque unde venerant redire coguntur.

- Legatus ad Andronicum II imperatorem:

D. RAFFUS AURIE,

cui succedit in legatione:

D. ZUNINUS (al. GAVINUS) TARTARO, « Vicarius pro Comuni Ianue in toto imperio Romanie et Maris Maioris ».

Ms. I. B. Cicala, ad a. 1300. L. T. Belgrano, *Prima serie di documenti sulla Colonia di Pera*, VII, p. 102.

Legati pro pace tractanda cum Carolo Siciliae Rege:

D. FRANCISCUS DE MARI

D. PETRUS DE HUGOLINIS

L. iur., II, 410.

Legatus ad Amedaeum Sabaudiae comitem:

D. FRANCISCUS CODORA. *Ibid.*, 405.

Rector Genuensium in Famagusta:

D. IACOBUS DE ZIGNAGO. Ms. Cicala, ad ann.

Iohannes Ricobonus, « Abbas Ianuensis, olim serviens Communis Famaguste »,

testis in testamento rogato Famagustae die 30 Aug. 1300, manu notarii Lamberti de Sambuceto, cuius acta in R. tabulario Genuensi adservantur. Cornelius Desimoni, *Actes passés à Famagouste de 1299 à 1301 par devant le notaire Génois Lamberto de Sambuceto (Archives de l'Orient latin, II, pp. 3-120)*, n. CCXLIV.

BENEDICTUS ZACHARIA I, admiratus Galliae regis. Piton, op. cit.

1301. — Potestas:
Indict. XV.

Dom. Danius (seu **Damianus**) **de Ostenagio** (al. **de Osnaygo**), civis Mediolanensis.

Federici, *Cod. ms.*, 113, 333. Nuncupatur

Danius in *Cod. del Pedaggetto e Viscontado*, c. 100; **Danius** ac **Dannius** in

L. iur., I, 1418, 1435, 1459, cet.; II, 21, 37, 47, 50, 207, cet.

Mon. Hist. patr. XVIII.

Abbas populi:

D. Iohannes de Goano.

Ibid., 423.

Iudices:

D. IACOBUS DE GAVIO

D. PETRUS DE HUGOLINIS

L. iur., II, 423, 435.

Cancellarii Communis:

Iohannes Bonihominis

Loysius Calvus

Benedictus de Fontanegio

L. iur., I, 1225; II, 435.

- « Antiani et Consilarii Consilii Generalis ad Consilium cornu et campana more solito vocati et congregati. Nec non et *Reformatores Populi*. Et *XII Sapientes constituti super expendenda Communis pecunia*. Et *VIII Sapientes Mercantie*. Et *Sapientes constituti super negotiis civitatis*. Et *VIII constituti super Raubariis*. Et *Conestabuli novi, et veteres*. Et totidem ex *Nobilibus amicis Populi* ad dictum Consilium requisiti ».

Tractatus quo Carolus II Siciliae Rex et Genuenses novo inter se foedere devinciuntur.

L. iur., II, 423.

Legati ad dictum foedus tractandum:

D. PORCHETUS SALVATGUS, QUONDAM GUILLIELMI

D. PETRUS DE HUGOLINIS. *Ibid.*

- Grimaldi Monoeco oppido potiuntur.

1302. — Potestas:
Indict. I.

Dom. Angelus Tarlati de Petramala, Aretinus.

Stella, in Muratori, *Rerum Italicarum Scriptores*, XVII, p. 1015.

Abbas populi:

D. Saladus Castellarius (Salardus de Castello?)

Federici, *quad. ss. Cod.*, 113, p. 253.

- Clavigeri Communis. V. Richeri, A. 93, 4. Federici, *Codice dei Magistrati*, cit.

- RAINERIUS DE GRIMALDO, ex dominis Monoeci, Cagnae et Villaenovae in Normandia dominus, Galliae regis admiratus usque ad a. 1307.

1303. — Potestas:
Indict. II.

D. Guillielmus Turcus de Castello, civis Astensis.

Stella, apud *R. I. S.*, XVII, p. 1015. *Regulae Comperarum capituli*, p. 155, 158, 167. Cuneo, *Sulla Banca di S. Giorgio*, p. 264.

- 1 Apr. Iudex et Vicarius Potestatis:

D. BASTIANUS DE CLARIS, civis Astensis.

Abbas populi:

- 1 Apr. **D. Nicolaus de Guano**, Cuneo, op. cit., p. 264.

Abbas populi:

— 23 Oct. **D. Henricus de Savignono.**

« Anciani et Consilarii generales »

« Consilium Gubernatorum et Consilium Generale, seu Maius ».

Reg. Comper. capituli.

« *Superstantes Ceche* » (videlicet officinae monetariae).

« Superstantibus duobus Ceche, libr. 100. Scribe Superstantium Ceche, libr. 25, si erit de Collegio, et si non de Collegio nihil ».

In tabulario Genuensi, *cod.* IV, c. 189.

PRECIVAL Q. HUGOLINI DE FLISCO, Vigueriam civitatem a Tortonensibus emit. Federici, *Della fam. Fiesca*, p. 64.

1304. — Potestas:

Indict. III.

Dom. Oldradus Delfa,

Novocomensis, quem Benedictus Giovio refert ad a. MCCCv, sed intelligendum est hunc munere functum usque ad diem iv ante nonas Februarii, non ultra. Federici, (*Collettane*) huic anno adsignat Potestatem **Remedium Ruscam**, Novocomensem cum Guilielmo de Guillenzono, Assessore, sed referendus erit ad a. MCCXXXIV, sicut et

Abbas populi:

D. Nicolaus de Guano

Federici, *Scartafaccio Ganducio*.

Legati ad Andronicum II Romaeorum imperatorem:

D. ACCURSINUS FERRARIUS

D. GUIDO EMBRIACUS.

L. iur., II, 441.

D. RAINERIUS DE GRIMALDO, praefectus classis XV triremium Genuensium, XXX navium Gallicarum et VIII Hispanicarum, classem Flandricam LXXX navium, ductu Guidonis de Namurco Scaldiam urbem obsidentem, dissipat. Iohannes Villani, VIII, 77.

RUBEUS DE FINARIO, unus ex Capitaneis populi in imperio Romaniae. Sauli, op. cit.

BENEDICTUS ZACHARIA I, Phocaeorum dominus, ab Andronico Paleologo imperatore Chium insulam in feudum accipit. M. Hopf, *Storia dei Giustiniani di Chio*.

1305. — Potestas:

Indict. IV.

Dom. Bertramus de Zocianis,

Bergomensis.

Commemoriali di Venezia, cod. Vindobonensis, I, 165.

— 26 Maii. Sententia prolata a Lapo Ritio (quem alii vocant de Bonfiliis), cuius transumptum extat apud not. Andriolum Rubeum, 19 Ian. 1324, et 23 Ian. 1319, cum aliis documentis in *Genealogia familiae Scorciae comitum Lavaniae, Neapoli*, 1611 (ex not. I. Caligepalii).

Abbas populi:

D. Laurentius de Monterubeo

Commemoriali di Venezia, cit. I, 165.

1306. 15 Febr. — Potestas:

Indict. V.

Dom. Brancaleo de Andalo

Reg. Magn. Comunis Saone, p. 248.

— 23 Nov. Potestas:

Dom. Suardus Marinus (seu **Marinus de Suardis**), Bergomensis.

Donatus Fiesco, *Selva delle notizie della famiglia Fieschi*, ms. in Bibliotheca civica Berriana, IV, p. 151.

Familia Spinularum de Luculo, quum una in civitate tunc maxime floreret, inciderat in invidiam et malevolentiam (quam instigatores Guelphici subdole alebant) aliquorum suae ipsius partis de gente Auriarum, non solum, sed etiam alius familiae suae ipsius gentis, quae, a loco habitationis, familia Spinularum de sancto Luca, seu de Platea nuncupabatur.

Populares OPICIO capiti Spinularum de Luculo favebant; quapropter tum nobiles Guelphi tum etiam Ghibellini illi qui ab eo secesserant, eius potentiam extimescebant, quod et obesse plurimum et prodesse valeret.

— Die VIII a. idus Ian. Conspiratis denique partibus, die festo Epiphaniae, Flisci et Grimaldi, simul cum Spinulis de s. Luca et dissidentibus de Auria, in armis insurgunt; sed, obstante eis populo, vim adversariae factionis sustinere nequeunt, et e civitate egressi, in Riperiam Occidentalem confugiunt.

— Die VII a. idus Ian. Consilio advocato, decernitur « quod magnifici viri

D. Opicius (seu **Opecinus**) **Spinula de Luculo**

D. Bernabos de Auria

sint et esse debeant Capitanei Comunis et populi Ianuae usque ad proximum festum beatorum apostolorum Simonis et Iude et ab inde usque ad quinquennium et per tota ipsa tempora, et quod ipsi domini Capitanei habeant plenam et liberam potestatem et bailiam super omnibus et singulis factis et negociis Comunis Ianuae, etc.; et habeat uterque ipsorum dominorum Capitaneorum annis singulis pro dicto tempore capitaneatus eorum de pecunia dicti Comunis pro eorum salario libras mille quingentas ianuinarum; salvo et sane intellecto quod dictis dominis Capitaneis non liceat se intrinicare de his que spectant ad iusticiam vel vindictam, videlicet de cognitione vel definitione causarum civilium vel criminalium, nec de aliquibus per que impediatur officium deputatorum Officio Comperarum salis seu assignationis mutuatorum nec de aliquibus per que impediatur tractatus nec ea que continentur in tractatu facto et firmato super ipso assignationis Officio 1303, die tertia Aprilis; etc. ».

Extractum e magno volumine Capitulum civitatis Genuae, apud Laurentium Isnardi, *Storia della Università di Genova*, pars 1^a, docum. X, p. 301.

Poch, *Miscell.*, IV, 199. Extr. Not. Roccatagliata, apud Poch, p. 111, et exempl. in *Fogl. dei Notai*, manu Damiani de Camulio, a. 1311, c. 128 v.

Rebelles apud Tabiam et Oneliam consistunt; quum autem **Bernabos Auriæ** et RINALDUS SPINULA adversus eos movissent, configere non sunt ausi, ac, pactis initis, Genuam regrediuntur ibique fidelitatem Capitaneis et Abbati populi iurant.

Abbas populi:

- 12 Mart. **D. Opicius Capsiarius**
Reg. Mag. Communis Saone, c. 248.

Abbas populi:

- 7 Maii. **D. Petrus de Riparolio**

Richeri, *Pand.* A, 10, 8; A, 11, 1. *Indice*, A, p. 836, 839. *Fogliazzo dei Notari*, III, 2^a, 30 v., 31. Cf. Poch, *ibid.*; *Documenti genovesi a Parigi*, in *Biblioth. Brignole De Ferrari*, n. 27.

- « Consilium Gubernatorum et Consilium Generale », in cod. Regiae Bibliothecae Augustae Taurinorum, 291, *Statuti di Genova*, in capitulo *De extimatoribus*.

II constituti Officio assignationis mutuorum, Richeri, A, 11, 1.

« in terracia Palatii domini Abbatis », ap. not. Damianum de Camulio, 1311, 2 Iul., c. 125 sq.

- VIGNOLUS DE VIGNOLIS, ANDREAE MORESCI PATRUUS, una cum nosocomii Hierosolymarii equitibus, strenue pugnat contra Turcas Rhodum insulam obsidentes.

1307. — Potestas:
Indict. VI.

Dom. Marinus de Suardis,
Bergomensis, iterum

Fogliazzo de' Not., III, 1^a, 7, 58. *Famiglia Fieschi*, ms. cit., IV, p. 151. Ap. not. Parentinum de Quinto, quint. 1.

Capitanei Communis et populi:

D. Opicius Spinula de Luculo
D. Bernabos de Auria

Antichità dei Signori da Passano, p. 23.
Cuneo, op. cit., p. 295, ex actis Friderici de Levanto.

Abbas populi:

D. Guilielmus de Ursis

Richeri, B. *Ind.*, c. 660; B. fol. 39, 5. Tamen apud not. Ob. Folietta, quint. 8, 1307, 7 Martii, non dicitur absolute « Abbas », sed « iam Abbas ». Referendus forsitan erit ad annum MCCXCII aut MCCXCIII.

Abbas populi:

D. Iacobus de Gropallo

Federici, in actis Foglietta et in Bulla fratrum Armeniorum, 1308. Not. Ambrosius de Rapallo, 1308. Poch, II, 23. *Fam. Fieschi*, ms. cit., IV, p. 151. Richeri, *Ind.* B., c. 660, 1307.

- « Consilium X Conestabulorum » cum Abbate **Iacopo de Gropallo**

- « Registratio Ordinationum Consilii », *Fogl. de' Notari*, II, 2^a, 139.

Abbas populi:

- 5 Iun. **D. Nicolaus De Cisterna**

Ap. not. Parentinum de Quinto, quint. 1. Consilium circa Pisanos, *Fogliazzo de' Notari*, III, 1^a.

Abbas Populi:

D. Nicolaus Framba

Poch, ms. cit., in instrumento pacis cum Spinulis initae.

- 15 Nov. **Opicius Spinula**, vices gerens etiam **Bernabovis de Auria**, immunitates et privilegia Collegii Iudicum Genuae recognoscit et confirmat.

P. Laur. Isnardi, *St. della Univers. di Genova*, doc. XI, p. 302.

Notarius Cancellarius Communis:

Leonardus de Alberti de Rapallo. Id., *ibid.*

BENEDICTUS II ZACHARIA, BENEDICTI I F., Phocaeorum et Chii dominus. M. Hopf, op. cit.

1308. — Potestas:
Indict. VII.

Dom. Sorleo (al. **Sorleonius**) **Curlus**,
Dertonensis.

Federici, *Cod.*, 113, 166 v.; sed Wüstenfeld eum refert, uti diximus, ad a. MCCXCVIII.

Capitanei Communis et populi:

D. Opicius Spinula de Luculo
D. Bernabos de Auria.

- Mense Augusto. Quum Aurienses, **Bernabove** excepto, societatem cum Grimaldis iniissent, Capitanei tempus rei gerendae non dimittunt et adversariorum impetum praeveniunt

- ANTONIUS SPINULA praeest classi XVIII navium mercatoriarum quas festinanter armis instruxerat ad stipendium Andronici imperatoris et quibus nonnulla navigia imperialia adiecta sunt. Iussus ab imperatore, Gallipolis expugnationem experitur, sed repulsus interiit.

Raimundus Muntaner et Bernardus d'Esclot, *Cronache catalane del secolo XIII e XIV, traduz. di F. Moizzi*. Florentiae, 1844, p. 497 sqq.

Abbas populi:

D. Rufinus de Vultabio

Federici, *Cod.*, 113, 166 v.

- Capitaneorum aemulatio partium audaciam auget et acerrimas contentiones in civitate parat.

1309. — Potestas:
Indict. VIII.

Dom. Antonius de Gualdinis,
Parmensis.

Chron. Parmense, apud Pertz (*M. G. H.*, XVIII, p. 751).

Stella, ap. Muratori (*R. I. S.*, XVII, p. 1023).

- Mense Novembri. **Opicius Spinula** tumultum popularem contra socium callide excitat, eumque obsidet in palatio Communis.

D. Bernabos de Auria

a Consilio munere deicitur:

D. Opicius Spinula de Luculo
Capitaneus generalis Communis et populi Genuensis Rector, quamdiu vixerit, conclamatur.

Guelphi, quibus Aurienses simul cum Spinulis de Platea accesserant, contra **Opicium de Luculo** bellum parant. Oram Occidentalem in armis percurrunt, Portum Mauritium, Andoram, Albingaunum occupant, frustra obstantibus copiis adversus eos ab **Opicio** missis. Interea **Bernabos**, ope Spinularum de Platea, obsidionem eludit et Saxellum, oppidum Apenninicum, confugit, quo Ghibellinae factionis proceres apud eum conveniunt ad deliberandum quid opus sit facto.

- Cum Capitaneo sunt octo Consiliarii.
V. Tractatum cum Andronico imperatore, ap. Aloysium Thomam Belgrano, *Prima serie di documenti sulla colonia di Pera*, in *Atti della Società Ligure di Storia patria*, XIII, p. 110.

- Die IV ante idus Iun. Ordinatus est « Status Gubernatorum, quem Statum Comune appellarunt ». *Atti della Soc. Lig. di St. Patr.*, X, p. 501.

Abbas populi:

D. Levantinus de Levanto
Federici, *Privilegi*.

- Abbatis populi palatium.
« Domus Riccoboni de Fontibus, in contrata Calderariorum in carrubeo recto per quem itur a Palatio Abbatis Populi ad Portam s. Andree ». Richeri, L, 162, 4.
« Palatium Communis in quo moratur Abbas Populi ». Richeri, A, 74, 2.

1310. — Potestas:
Indict. IX.

Dom. Antonius de Gualdinis,
Parmensis, iterum.

Chron. Parmense, ap. Pertz, op. cit., XVIII, p. 151.

Iudex et Vicarius Potestatis:

D. OTTOBONUS DE MOSCARDIS
Antich. da Passano, p. 87.

Capitaneus generalis Communis et Populi Rector:

D. Opicius Spinula de Luculo.

- Die IV a idus Iun. Grimaldi, Flisci, ceterique Guelphi, una cum Auriensibus et Spinulis de Platea, magnis copiis collectis, adversus Genuam procedunt.

Opicius Spinula de Luculo, Capitaneus, obviam it eis, quingentos equites decemque millia peditum ducens. Acriter pugnatur apud monasterium s. Andree prope Sigestrum, ubi **Opicii** exercitus profligatus est. Potestas, qui lateri adstabat, interiit, **Opicius** devictus Gavium, trans Iugum, confugit.

Victores Genuam ingressi Spinularum de Luculo aedes vastant et incendunt, **Opicio** que in perpetuum publice proscripto, sine auctoritate Consilii, constituunt **XVI Prudentes**, qui cum Abbate Populi civitatem gubernarent usque ad kalendas Iulii.

Abbas populi constitutus est:

D. Robertus de Benavia
Aug. Giustiniani, *Ann.* IV, p. 10.

- Kal. Iul. Electi sunt

XII Gubernatores Populi, Communis et hominum Ianue
quorum sex nobiles et sex de popularibus.

Potestas:

Dom. Iacobus de Landriano
Mediolanensis, Lud. Muratori, *Antiquitates Italicae Medii aevi*, IV, p. 131.

Abbas populi:

D. Franciscus Caravellus
Id. *ibid.*

Vicarius generalis Communis:

FRANCISCUS IACOBI DE FLISCO, qui dux exercitus Guelphorum constitutus contra **Opicium Spinulam** et Montisferrati marchionem, cum cccc equitibus magna-que copia peditum eos ab Arenario suburbano, quo iam pervenerant, expellit, vicum-que Busallae trans Iugum, qui sub ditione Spinularum de Luculo erat, expugnat incenditque.

FARAVELLUS AURIE, capitaneus II triremium, missus contra GALLETTUM SPINULAM eius-que fratres, qui a Monoeco, quo confugerant, mare infestum habebant.

Giustin., IV, p. 11.

- Nonis Augusti. Pax inter Comune et Spinulas.
L. iur., II, 448.

1311. Potestas:
Indict. X.

Dom. Symon de Grumello,
miles, Bergomensis.

L. iur., 456, ubi de **Grimeello**. Dönniges, *Actu Henrici VII*, p. 166. Federici, Cod. 113, 336 a. *Reg. Diversorum*.

Vicarius Potestatis:

D. GUILLIELMUS DE HOGERIIS (FLOGERIIS?)
Liber Crucis, ms. apud Municipium Alexandriae.

D. ROLANDUS DE CASTELLIONE, Iudex et Syndicus Communis.

L. iur., II, 456.

- Mense Oct. Henricus VII Luxemburgensis, imperator, Genuam solemniter ingreditur.

Contentionibus partium defessi, nec sine metu **Opicii Spinulae** sub tyrannide recidendi, quem maxime benevisum in imperiali comitatu tunc videbant, Genuenses in ditionem Imperatoris ad ventennium se dedunt.

- Die X a. kal. Decembr. Potestas Communis in praesentia et voluntate domini Abbatis populi et Consilii Gubernatorum, nec non et Consiliariorum Consilii generalis, constituit syndicum et procuratorem ROLANDUM DE CASTELLIONE, iudicem, ad consentiendum ut

Invictissimus Princeps Dominus Henricus Dei gratia Romanorum Rex semper augustus

« habeat et teneat usque ad annos viginti proxime venturos tantum dominationem et regimen civitatis Ianue, Riperiarum et districtus quantum ad iurisdictionem merum et mixtum imperium, etc. ». *L. iur.*, II, 456.

Henricus Imperator regimen politicum Communis reformat. *Ibid.*, 453.

Vicarius imperialis:

D. Gobertus de Aspromonte (d' Aspremont);

cui accedit

D. Ugucio de Fagiola
Aretinus.

Abbas populi:

D. Iohannes de Monticello
L. iur., *ibid.* Dönniges, op. cit. p. 166. Federici, *Cod.* 50, c. 44 v. 113, c. 336 v.

D. PETRUS DE TUDERTO, iudex.
L. iur., II, 452.

Cancellarii Communis:

Raynerius Buccanigra
Gabriel Guanterius
Iohanninus Florenzola
Henricus de Castellione

Id., 450.

LAMBA AURIE designatur admiratus classis quam imperator Genuae instruendam decernit contra Robertum regem.

Giustin., IV, p. 13.

— « Palatium Abbatis Populi fuit quondam Alberti de Flisco ». *Caf.*, p. 323.

— 22 Nov. « Parlamentum Publicum » Federici, *Cod.* 113, c. 336, e *Reg. Diversorum*.

« in terracia Palatii Serrevallis, ubi reguntur consilia Gubernatorum ». *L. iur.*, II, 450.

« In Palacio Serrevallis, ubi morantur Gubernatores civitatis Ianue ». *Id.*, 457.

1312. — Dominus Genuae:
Indict. XI.

Henricus VII Romanorum Imperator.

Vicarius Imperialis:

D. Gobertus de Aspromonte.

Potestas

— 11 iul. Abbas populi:

D. Thomas Tribacius

Federici, *Cod.* 113 c. 340. *Quad. ee.*, col. 113.
Poch., IV, 199. *Roccatagliata*, p. 111.

1313. — Dominus Genuae:
Indict. XII.

Henricus VII Romanorum Imperator.

Vicarius Imperialis:

D. Gobertus de Aspromonte
Commemor. di Venezia, I, 428;

cui succedit

— Die IV ante nonas Mart. **D. Ugucio de Fagiola**, Aretinus. Dönniges, op. cit. p. 100.

Potestas:

Dom. Guadagnescus de Guadagninis, Aretinus.

Officium Gazarie, in *Monumenta Historiae Patriae, Leges Municipales*, p. 308 sq.

Iudex et Vicarius Potestatis:

D. AUDINUS (seu AUDICINUS) DE LANZAVEGIA.

— 23 Febr. Edictum Henrici VII Imperatoris contra Florentinos.

Abbas populi:

— 23 Febr. **D. Nicolosus de Sauro** (di Sori), qui adfuit Pisis promulgationi edicti Henrici VII Imperatoris contra Florentinos. Idelfonsus a s. Aloysio, *Delizie degli eruditi toscani*, vol. XV.

— 27 Mart. Henricus VII Imperator immunitates quibusdam Ianuensibus civibus indultas suspendit.
L. iur., II, 458.

— 4 Maii. Abbas populi:

D. Rolandus de Castellione
Dönniges, op. cit. *ibid.*

— Mense Iulio. Imperator comitibus Lavaniae antiqua privilegia confirmat; Lucae de Flisco s. Mariae in via Lata Diacono Cardinali et eius germanis, Carolo et Ottobono de Flisco, Palatinis, et Consiliariis suis, nonnulla oppida et castra in feudum concedit. Federici, *Della fam. Fiesca*, p. 93 sqq.

— Die IX a. kal. Sept. Henricus VII obiit Bonconventi.

Ugucio de Fagiola Vicarius Imperialis se transfert Pisas.

Factio Ghibellina summae imperii in civitate praest.

Pelluntur Guelphi et ad regimen civitatis et districtus electi sunt

XXIV Gubernatores, quorum duodecim Nobiles et duodecim Populares. *Giustin.*, *Ann.* IV.

— Guelphis expulsis, non deficit perturbatio in urbe, namque in ipsa factione Ghibellina, penes quam summum imperium erat, contentiones ferebant inter Aurienses (his autem quum Nobiles tum Populares favebant) et Spinulas, quorum causae, e contrario, Flisci suffragabantur. Utriusque gentis obtrectatio civitatem miscet.

1314. Potestas:

Indict. XIII.

Dom. Saracenus de Bonacolsis, filius quondam Talini, de Matina (de Mantua?)

Regulae capit. sancti Georgii, cod. n. 97 c. 100 v. *Stella*, op. cit., col. 1027. *Giust.*, *Ann.* IV.

Abbas populi:

D. Lanfrancus de Corsio

Officium Gazarie, in *M. I. P.*, *Leges Municipales*, p. 308.

— Potestas frustra conatur Aurienses et Spinulas in pristinam concordiam reducere, qui paulo post in urbe et extra acius inter se conflictantur.

ANDREOLUS CATTANEUS DE VOLTA, BENEDICTI II ZACHARIAE LEVIR, Phocaeorum dominus.

BENEDICTUS III ZACHARIA, et MARTINUS ZACHARIA, BENEDICTI II FILII, Chii insulae condomini.

1315. Potestas:

Indict. XIV.

Dom. Iacobinus, filius domini Florini de Pontecarali, Brixienensis.

Richeri, *Ind. A*, p. 862. Stella, p. 1018. *Fogliazzo dei Not.*, III, 2^a 50. *Tabularium Lucense*, cap. 29.

Abbas populi:

D. Franciscus de Monleone

ap. tabularium Lucense, *ibid.*

Federici, ap. not. Zachariam Chiavari.

- Aurienses et Spinulae, compluribus Alamannis hinc inde conscriptis qui nuper in exercitu Henrici VII imperatoris militaverant, acerrime magaque non sine caede trans Iugum dimicant.

1316. Potestas:

Indict. XV.

Dom. Gerardus de Gambara, Brixienensis.

Stella, p. 1018. Giustin., *Ann.* IV.

Abbas populi:

D. Obertus de Balsamo

Roccatagliata, apud Poch., ms. cit., 111. *Conventiones Trebisonde*, in R. tabulario Genuensi, *Materie politiche (Atti della Soc. Lig. di St. Pat.*, XIII).

Adhuc viguisset *Consilium Gubernatorum*, constat ex Cod. 291 Biblioth. Regiae Taurinensis, *Statuti di Genova*.

Spinulae descendunt in vallem Pulciferae oppidumque Pontedecimum a fundamentis diruunt.

BARTHOLOMEUS PINDEBEN DE VERNATIA, Potestas Perae.

ANTONIUS SQUARCIAFICUS, capitaneus triremium in Romania.

CONRADUS DE ROSIO, Consul Genuensium Caffae. M. I. Canale, III, 211.

1317. Potestas:

Indict. I.

Dom. Zambellinus de Bornado, (al. **de Bernardo**), legum doctor, Brixienensis civis.

L. iur., II, 470, 478. Roccatagliata, I, 117.

Abbas populi:

D. Pasqualis de Sancto Stephano

L. iur., II, 470. Federici, *Cod.* 113, 333.

« **Consilium Gubernatorum civitatis et Comunis Ianue** ».

L. iur., II, 470.

Id. *pro imperio Romaniae*, Sauli, *Colonia di Galata*, II, 222. Aloys. Thom. Belgrano, *Prima serie di documenti sulla colonia di Pera (Atti della Soc. Lig. di St. Patr.* XIII, p. 116 n. XIV), ubi etiam de Potestate Perae, eiusque Consilio minore; quorum officia, imperatoris postulatu, decernuntur arctioribusque finibus coercentur, sicut et mercatorum colonorumque abusiones compescuntur.

Gubernatores civitatis et Comunis Genuae:

VALERIANUS CATANEUS

ANDREAS DE GAVIO

LUCHINUS DE NIGRO

RAFUS MANIAVACA

DANIEL GRILLUS

ANDREAS DE NAZARIO

LANFRANCUS DE CASALI

IOHANNES DE LOCO

THOMAS DE CASANOVA

BLAXIUS DE NICIA

L. iur., II, 470.

Cancellarius Comunis:

D. Petrus de Roza (al. *de Reza*), quondam *Guillielmi*.

Id. 472, 478.

Cintraci Comunis:

Clericus

Iacobus Ferrarius

Ib. 479.

- « *Officium Assermtiorum* » Id. 471.

- Die XVII a. kal. Oct. Auriensibus frustra obstantibus, Flisci et Grimaldi urbis portas Spinulis tamquam amicis pandunt. Aurienses, Guelphorum insidias veriti, e civitate cum sectatoribus exeunt.

- Die IV a. idus Dec. Adversariorum opibus sic debilitatis, Flisci, Grimaldi ceterique Guelphi, armata manu, duos Capitaneos et Rectores Comunis et Populi Genuensis proclamant et constituunt, quorum nomina sunt:

D. Carolus quondam Nicolai de Flisco, Lavaniae comes, eques et consiliarius Caroli II regis.

D. Gaspar de Grimaldis

Stella, op. cit., p. 1035. Giustiniani, *Ann.* IV, p. 18.

Guelphorum usurpatione commoti, qui sibi extra ordinem totam potestatem ita vindicaverant, Spinulae eorumque amici ac fautores e civitate emigrant, et cum Auriensibus in gratiam restituti, iis in ora maritima occidentali se coniungunt. Ibi societatem ineunt cum marchionibus Carrettensibus, Clavesanae et Cerae, una cum comitibus Intimilii et Linguiliae; Albingauno et Savona civitatibus potiuntur.

Denique ad rationes se adiungunt magnae illius foedere confirmatae Societatis Ghibellinorum, cuius sedes tunc erat Soncini, Langobardo oppido: ibique Mathaeus Vicecomes, Canis Scalligerus alique Societatis proceres Ghibellinis Ianuensibus se subsidio venturos pollicentur. Tali effectum, magnus exercitus conflatur Gavii, quo militant, simul cum Genuensibus, Ghibellini Mediolanenses, Laudenses, Placentini, Novocomenses, Bergomenses, Vercellenses, Novarienses, Alexandrini, Papienses, Dertonenses, Cremonenses, Parmenses et Veronenses. Giustin., *ibid.*

- REBELLA DE GRIMALDIS, capitaneus, missus a Consilio apud Savonenses et Albinganenses. *Ibid.*

1318. Potestas:
Indict. II.

Dom. Iohannottus de Cavalcantibus (Giannozzo de' Cavalcanti)
Florentinus.

Ita apud Federici; sed Iohannes Villani hunc Potestatem ad annum MCCCXXXIV refert, XI, 24.

— 17 Mart. — Potestas:

Dom. Zambellinus de Bornado
Brixiensis, iterum.

Epistula ad Potestatem Lucae, ab ipso Zambellino una cum Capitaneis et Abbate Populi Genuensis scripta, in *Capitula Luc.* quae in tabulario huius civitatis adservantur.

Capitanei Comunis et Populi:

D. Carolus de Flisco, Lavaniae comes

D. Gaspar de Grimaldis

Ibid.

Abbas populi:

D. Pascalis de Sancto Stephano

Ibid.

Iudex et Assessor Potestatis:

D. BARTHOLOMEUS DE GODELIASCO, Cremo-
nensis, Federici.

— D. VIII ante kal. Aprilis. Exercitus Ghibellinus, duce Marco Vicecomite Mathaei f., Genuam obsidione cingit.

Turri Capitis Phari expugnata, obsidii corona paulatim restringitur. Frustra Guelphi hostium progressum contendere conantur ad locum Petraeminutae; ibi enim eorum acies profligata est, et Ghibellini occupant tum suburbium sanctae Agnetis tum illud quod Pre nominatur. Tunc obsessi a sociis undique, praesertim a Roberto Andegavensi Neapolis rege auxilium flagitant. Florentini, Bononienses et Senenses mittunt MC milites.

— D. XI a. kal. Iul. Robertus Neapolis rex, magnas res moliens, cum uxore duobusque fratribus Genuam intrat, ducens XXV naves MCC pedites magnamque copiam equitum.

— D. VI a. kal. Aug. Genuenses in ditionem Iohannis XXII Pontificis Maximi ac Roberti Siciliae Regis se dedunt.

Solemniter, in platea s. Laurentii, Capitanei, simul cum Potestate et Abbate, muneri renunciant.

Iohannes XXII Papa
Robertus Siciliae Rex

proclamantur Genuae Domini per annos decem, eo pacto ut Rex solus imperium civitatis teneret.

V. in *Regule Capituli*, codd. membranacei iam in tabulario S. Georgii, rubricam « De electione Iohannis XXII Pape et Roberti Regis Siciliae », cuius textum tamen avulsum est ab antiquo ex ambobus codd.

Federici, *Libro de' magistrati*

Vicarius Regius, Gubernator:

D. Bulgarus a Tolentino, Apruttiensis,
iam Iudex supremus magnae Curiae Regni

Mon. Hist. patr. XVIII.

Neapolitani, ut patet ex Registris Andegavensibus.

Federici, *Collett.* Giustiniani, Ann. IV, p. 56.

Vicarius Regius, pro re militari:

D. Symon Battifollis, comes. Apud Scipionem Ammirato, *Delle Istorie fiorentine*, II, lib. V, (?);

cui succedit:

D. Rizzardus (al. **Ricciardus** seu **Riccardus**) **de Gambatesa**
Registri Angioini, 246, p. 33. Stella op. cit., p. 1035.

D. Bertholdus Poncellus de filiis Ursi, « Vicarius Capit. Cois et Populi Ianue pro d. Iohē Papa et Roberto Sicilie Rege » *Commem. di Venezia*, II, 106 v. Theiner, *Cod. dom. temporal.* I, 570.

Abbas Populi:

— 5 aug. **D. Fulco de Vignolo**, *ibid.*

Abbas Populi:

D. Robertus de Benavia,
qui apud Federici appellatur **Robaldus Besaccia** aut **Bezavia**, in *Ann.*; alibi **Rubaldus de Berduca**.

1319. — Dominus Genuae:
Indict III.

Robertus Neapolis et Siciliae Rex.

Vicarius Regius pro rebus civilibus, ad exemplum prioris Potestatis:

D. Bonifacius de Farra,
Mediolanensis.

Eius sententia, apud Donatum Fieschi, ms. cit. in *Biblioth. Civica*, p. 79. Federici, *Collett.* Anno MCCCXXVI fuit Vicarius Ducis Calabriae, tunc Florentiae domini. Sc. Ammirato, *Delle Istorie Fiorentine*, VI.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

D. Rizzardus (Riccardus) de Gambatesa.

Iohannes Villani, op. cit., IX, 96. Stella, op. cit., p. 1035. Giustiniani, *Ann.* IV, p. 25. *Reg. Angioini*, n. 227, p. 147.

— 25 Ian. Iudex domini Regis:

D. PONCELLUS DE FILIIS URSI
Donatus Fieschi, ms. cit., p. 79, 106 v.

— Mense Martio. Vicarius ad Consilia:

D. GIRARDUS DE ENZOLA, Parmensis.

« *Consilium XII Sapientum Comunis*, de consensu domini Girardi de Enzola, Vicarii constituti ad interessendum Consiliis ». *Registro Angioino*, 282, 26.

— 23 Ian., 14 Iun. Vicarius ad Consilia:

D. MANFREDINUS DE PONTULO, de Valdetariis. « *Consilium XII Sapientum*, de consensu domini Manfredini de Pontulo ». Donatus Fieschi, ms. cit., p. 79, 106. Liber membranaceus anniversariorum, in sacrestia ecclesiae s. Francisci, Genuae, p. 86.

— Mense Martio. Abbas populi :

D. Petrus de Goano

Reg. Angioini, n. 282, p. 112, 6.

— 20 Iul. Abbas Populi :

D. Sorleo de Iacobo

Federici, *Abeced.*

D. IOHANNES MANSSELLA de Salerno, « miles, Capitaneus hominum peditum et equitum intrancium in Riperia Ianue Occidentis pro sacra Regia Maiestate ». *L. iur.*, II, 480.

— D. VIII a. idus Febr. Tum propter auctas Guelphorum copias tum etiam ob dissensiones in Ghibellinorum castris erumpentes, praesertim inter Aurienses et Spinulas, Marcus Vicecomes, Capitaneus Generalis Ghibellinorum exercitus, obsidione urbem solvit et in Langobardiam cum acie redit.

— D. III a. kal. Maii. **Robertus Rex** e Genua profiscitur.

— D. VI a. kal. Aug. Ghibellini Genuenses, quos commune periculum in pristinam concordiam reducit, ab Iugo et ab utraque ora maritima conveniunt urbemque novo obsidio costringunt.

— D. III a. nonas Aug. CONRADUS AURIAE, praefectus classis XXVIII navium Ghibellinarum aliarumque XLII quas in subsidium miserat e Sicilia Fridericus rex, portum Genuae intrat urbemque etiam a parte maris obsidet. Iohannes Villani, IX, 110.

Cancellarius Communis :

Henricus quondam Facii Lodixii de Carpina.

Regulae Comperarum capituli, p. 236.

1320. — Dominus Genuae :
Indict. IV.

Robertus Neapolis et Siciliae Rex.

Vicarius Regius :

D. Passarinus de la Turre, Mediolanensis.

L. iur., II, 482.

Capitaneus Generalis :

D. Rizzardus de Gambatesa

Ibid.

Locumtenens eiusdem :

D. ROLANDINUS DE CANEPANOVA

Reg. Ang., n. 221, p. 75, 56. Federici, *Scripture dei Grimaldi et Scartafacio Ganducio.*

D. LANFRANCUS USUSMARIS, Praefectus classis Guelphorum LXVIII navium. Giustiniani, *Ann.*, IV, p. 29.

Prior *Credentiae* :

ANTONIUS MONEGLIA

Federici, op. cit.

Abbas Populi :

D. Nicolaus Framba

Ibid., vide tamen ad a. MCCCXXIV.

— 13 Nov. Abbas populi :

D. Albertus de Sanoto Mathaeo

Commemor. di Venezia, cod. cit., II, 27.

M. I. Canale, op. cit., II, p. 379, appellat Abbatem Populi huius anni

D. Nicolaum Taribba.

Iurisperitus :

D. NOVELUS DE GAVIO

L. iur., II, 483.

Admiratus classis LXVIII navium contra Fridericum Siciliae regem instructae :

LANFRANCUS USUSMARIS.

Giustin., IV, p. 29.

Ab hoc anno duo regimina sunt Genuae. Praeter enim regimen Guelphorum, cui praeest Robertus rex, viget Genuae regimen exulum Ghibellinorum, qui civitatis parte ad occidentem spectante potiti erant, ibique potestatem exercebant sub nomine *Fidelium Imperii*.

Consilium Ghibellinorum sedebat apud locum sancti Viti, in Capite Phari.

— 10 Febr. 8 Aug. — Vicarius Imperialis :

D. Castrucius de Interminellis (al. **Anteminellis**).

V. « Mandata Partis Imperii ad eligendum in eorum Vicarium dominum Castrucium et totius Ripariae Orientalis. Electio, Conventiones et pacta suprascriptorum cum domino Castrucio et presentatio electionis », in *Regio tabulario Lucensi*, n. rubr. 1348, c. 65.

— 26 Aug. « Provisiones et ordines Partis Imperialis Ianue, et nova electio d. Castrucci in eorum Capitaneum totius Ripariae supradicte ». *Ibid.*, c. 71.

15 Sept. — « Submissio hominum Levanti et eius vallis ». *Ibid.* « Submissio hominum Cornilie, Corvare, Manarde, Zelaschi ». *Id.*, c. 73. *Acta Castrucci*, vol. 2.

— 19 Iul. Capitaneus Generalis Fidelium Imperii :

D. Stephanus Vicecomes, Mediolanensis.

Actum « in Burgo Predis », apud Federici, *Collett.*, I, 198. Roccatagliata, apud Poch, p. 112; ubi nomina Consiliariorum, electio Castrucci, etc., ex actis not. Michaelis Castiglione et Iohannis de Sancto Laurentio, in tabulario Notariorum.

— 15 Oct. STEPHANUS VICECOMES, Capitaneus Generalis Fidelium Imperii Genuae et districtus, nomine suo et Consilii Credentiae, delegat BRANCALEONEM AURIAE, ut Bonifacinos inducat ad iurandam fidem Comuni Genuae et parti Fidelium Imperii. Poch, *ibid.* Procurator iste est BRANCA AURIAE, MARIANI FILIUS, adhuc vivens a. 1321, caput Auriensium Sardiniae.

1321. — Dominus Genuae :
Indict. V.

Robertus Neapolis et Siciliae rex.

Vicarius Regius :

Dom. Passarinus (al. **Passerinus**) **de la Turre**, Mediolanensis.

Commemor. di Ven., II, 258.

Consilium XII Sapientum. Ibid.

« in Palatio novo Comunis, in quo moratur D. Vicarius ». Not. Franciscus de Silva.

Provicarius :

D. IACOBINUS DE GABUTERIIS (COMBUCERIIS ?)

« civis Papiensis, vice Vicarii domini **Pas-serini de la Torre**, civis Mediolani, Vicarii in Ianua et districtu pro Rege Sicilie ». *Fogliazzo de' Not.*, III, 2^a, 9 r.

Abbas populi :

D. Manfredus de Iacobo

Commemor. di Ven., II, 258.

Magister Hostiarius domini Regis :

DOM. BERNARDUS DE QUINTAVALLE.

- 12 iul. Robertus rex significat se petitiones recepisse a d. **Rizzardo de Gambatesa**, quondam Capitaneo Generali Genuae, et a d. Bernardo de Quintavalle, Magistro hostiario, querentibus de creditis erga Comune. *Reg. Angioini*, n. 238, p. 297.

- Praefectus classis XV triremium contra Ghibellinorum classem Naulum obsidentem :

PETRUS DE GOANO, e popularibus. *Giustin.*, IV, p. 29.

RAYMUNDUS THEDISII DE FLISCO

admiratus classis XXXV (alii scribunt LXV) triremium Guelphorum, quibus appulsus prope Andoram Ghibellinos sub imperio Emmanuelis Spinulae Albinganensis episcopi profligavit, qui magna cum caede suorum necatus est. Federici, op. cit., p. 67. Georgius Stella, *Ann.*, ad ann. Sanctus Antoninus, *Hist.*, ad ann.

Capitaneus Generalis Fidelium Imperii :

D. Stephanus Vicecomes,
Mediolanensis.

- 14 maii. BRANCALEO DE AURIA. procurator d. STEPHANI VICECOMITIS et Consilii Credentiae, ut in actis Iohannis de Savignono, 17 oct. 1320, acceptationem facit de pecunia Potestati Bonifatii tradenda, iuxta promissum Savonae factum cum hypotheca super sale huiusce civitatis. In actis Francisci de Silva, not.

D. PETRUS DE GOANO, popularis, Capitaneus Guelphorum in expeditione Naulensi. *Giustiniani*, *Ann.*, IV, p. 31.

— *Magistratus Popularis pro iustitia.*

« La città era piena di latrocinii, di rapine e di tutte quelle insolenze che sogliono venire al tempo della guerra. E la Giustizia poco poteva punire i malfattori; e le querele quotidiane erano in gran numero.

E si levarono molti cittadini Popolari; e fecero una Compagnia, la quale nominarono *La Mobba*, ossia *La Motta* del Popolo. Ed avevano per capi dieci di loro, i quali insieme con l'Abate del Popolo esaminavano tutte le querele, sia dei Nobili sia de' Popolari. E fra tre giorni operavano che il Podestà della città

Mon. Hist. patr. XVIII.

facesse giustizia. E se accadeva qualche impedimento, questa *Mobba* al suono della grossa campana congregava tutto il popolo e faceva mandare l'esecuzione della giustizia ad effetto ». *Giustiniani*, *Ann.* IV, p. 32.

— Tota Liguria in duas factiones divisa, bello flagrat. Undique pugnatur hic inde alterna fortuna.

1322. — Dominus Genuae :
Indict. VI.

Robertus Neapolis Rex

Vicarius Regius :

Princeps, Domini Regis frater, qui die xx maii Genuam venit, XVI triremes ducens.

- 8 iul. Carolus Calabriae Princeps, Vicarius Regni pro patre absente, renovat querelas d. **Rizzardi de Gambatesa** pro creditis adversus rem publicam Genuensium, Capitaneum, Vicarium, Abbatem Populi et Comune Genuae. *Registri Angioini*, n. 239, p. 221.

— Magistratus Popularis nuncupatus « *Officium Executorum Artium Populi* ».

« *Officium sex Nobilium* », quo regebantur Nobiles. *Giustiniani*, *Ann.*, IV, p. 38.

— *Antonius Aurie*, Castellanus castri Sturlae. *Id.*, IV, p. 35.

1323. — Dominus Genuae :
Indict. VII.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius :

- 9 Oct. **D. Catalanus de Solario**, miles, Astensis civis. *Tabularium Lucense*.

- 17 Febr. Capitaneus :

D. Berengarius de Belviso,
Catalanus.

G. Stella, *Ann. Ian.*, p. 1050.

Capitanei Guelphorum in proelio montis Peraldi die xiii a. kal. Martii, quo Ghibellini superati sunt :

BALIANUS DE NIGRO

IOHANNOTTUS DE FLISCO

THOMAS DE FLISCO

Giustin., IV, p. 35.

1324. — Dominus Genuae :
Indict. VIII.

Robertus, Neapolis Rex

Vicarius Regius et Capitaneus :

D. Catalanus de Solario,

civis Astensis.

Federici, *Collett.*

Eius Iudex :

D. RAPHAEL DE CORTE DE PIROCA

Federici, *Collett.*

Vicarius Regius et Capitaneus :

D. Iacobus Daplanis (de Apiano)

Richeri, *Index*, A, p. 859 ;

cui revocato succedit

- D. XVI a. kal. Iul. **D. Testa de Tornaquinois**, Florentinus; cum salario annuo MMM ianuinarum. *Reg. Angioini*, n. 253, p. 153.

Huius Vicarii extat actum membranaceum in tabulario Florentino, cuius exemplar vide in Genuensi, *Materie politiche*.

Consiliarius:

D. CATANEUS MELIADUCE. Federici, *Cod.*, 114.

Abbas Populi:

D. Nicolaus Fambra (al. **Framba**) *Fogliazzo de' Notari*, III, 2^a, 64 v. Richeri, *Ind. A.*, p. 859.

- D. x a. kal. Maii. Robertus rex Genuam venit cum XLV navibus. Abrogat magistratos Populares se absente constitutos. Item abrogat officium sex Nobilium, cui subrogat octo Rectores Nobiles. Consentiente Populo, ditio Roberti Regis super Genuam, ad decennium stipulata, prorogatur per annos sex.

- Pridie idus Maii. Rex Genua proficiscitur. Giustiniani, *Ann.*, IV, p. 39.

- Praefectus classis X triremium contra rebelles Ghibellinos in Romania:

CAROLUS DE GRIMALDIS
qui, quum Galathae deprehensionem frustra expertus esset, Mare Ponticum intravit, ibique a Synopis principe captus et interfectus est. *Contin. di Iacopo da Varagine*, p. 505.

1325. — Dominus Genuae:
Indict. IX.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

- 24 Ian. **D. Augerius (Ogerius al. Angelius) de Mari**, Massiliensis.

Reg. Ang., n. 258, p. 236; 261, p. 277; 266, p. 279. Federici, *Collett.*

D. FRANCISCUS CAMPANARIUS, Genuensis *Ibid.*

- 15 Apr. *D. Guilielmus de Savone (Sarione?)* Castellanus Montis Peraldi.

D. Bertrandus de Ferris, Capitaneus Montaneae.

Reg. Ang., n. 258, p. 225.

- 5 Nov. Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

D. Isnardus de Podio Luperii
munere insignitus « completo tempore Augerii ».

Reg. Ang., *ibid.*

Regimen Ghibellinorum exulum, sive Fidelium Imperii.

« Consilium Credentiae Fidelium Imperii » sedebat Savonae.

Prior Consilii:

D. NICOLAUS DE GROPALLO. Wüstenfeld.

Ibi eliguntur Legati qui Venetiis tractent de damnis illic ab Imperialibus perpetratis. Id.

GASPAR AURIE

Praefectus classis Pisanorum (cui accedunt XXIV triremes Ghibellinorum Genuensium Savonae instructae) in expeditione Sarda contra Aragonensium regem. Giustin., IV, p. 39.

1326. — Dominus Genuae:
Indict. X.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius et Capitaneus:

D. Isnardus de Podio Luperii, miles. *Reg. Ang.*, n. 264, p. 285.

Federici, *Collett. Commem. di Ven.*, III, p. 2.

Abbas Populi:

D. Gabriel de Rosa. *Commem. di Ven.*, *Ibid.*

- 12 Iun. **D. Magnus de Obiciis**, Lucensis, « Cambellanus et familiaris Roberti Regis », constitutus est Capitaneus Generalis Genuae et in Riperiis (oris maritimis), bello durante. *Reg. Ang.*, n. 261, p. 283 v.

- 28 Dic. Carolus Dux Calabriae, Florentiae Dominus, epistulam scribit ad Vicarium Genuae, **Isnardum de Podio Luperii**, ad « XII Sapientes super negotiis Communis » et « VIII Tractatores Mercantie ».

D. LUCAS DE NIGRO, Capitaneus Guelphorum, castro et territorio Rapalli potitus est.

1327. — Dominus Genuae:
Indict. XI.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

D. Iacobus Bermondus de Airasca (al. **de Monasca**, seu **de Maonasca**), « Legum doctor, Miles, Capitaneus et Vicarius Serenissimi Principis domini Roberti, Dei gratia Ierusalem et Sicilie Regis. in civitate Ianue et districtu ». Actum XXVIII maii: De factis et recuperatione sacri Parasidis, in *Regule comperarum Capituli*, p. 236.

D. ANDREAS DE OMNIBONO, Camerarius, etc. *Registri Angioini*, n. 264, p. 327.

Vicarius ad Consilia:

D. MANFREDINUS DE PONTULO, Placentinus,

« Vicarius constitutus ad interessendum Consiliis ». *Regule comperarum Capituli*, p. 240.

« XII Sapientes constituti super negociis Communis Ianue »:

RAIMUNDINUS DE CASALI
ELIANUS SALVAIGUS
SORLEONUS DE IACOB
IACOBUS CODORA
LEONINUS MALLONUS
MAGISTER FULCHUS DE VIGNOLO
THEDIXIUS DE FLISCO
ENRICUS VICECOMES
TROPE CAVALUS
GUIDETUS CICOGNA
.....

Ibid.

« Consiliarii Consilii Generalis, in quo Consilio fuerunt ultra centum quinquaginta Consiliarii, auctoritate et decreto domini Capitanei et Vicarii, congregati in Palacio novo Communis Ianue, cornu et campana ». *Ibid.*

EMMANUEL QUONDAM GUILLIELMI DE FLISCO quamplures triremes pro Roberto rege instruit, cuius magnus admiratus fuit. *Tabul. Neapolit. Federici, Della famiglia Fiesca*, p. 67.

Abbas Populi:

D. Lanfrancus de Casali,
Ibid. Cf. Gaetanus a Sancta Theresa, *Il sacro Catino*, p. 186.

Capitaneus Generalis:

— 7 Dec. **D. Magnus de Obiciis**,
Lucensis

« electus a Ruberto Rege Marescallus suorum armigerorum Ianue, Cambellanus, familiaris et Vicarius pro a. MCCCXXVIII ». *Reg. Ang.*, n. 259, p. 185.

Castellanus Peraldi:

Petrus Stuche de Avenione.
Ibid.

Consules Comperarum salis:

GUIDETUS MAROCELLUS
ANSALDUS DE TRAVI

Regule comperarum Capituli, p. 237.

VIII Boni viri et duo Legistae qui approbaverunt instrumentum « De factis et recuperatione sacri Parasidis »:

IOHANNES BOTACIUS DE CASTRO
ANTONIUS FERRARIUS
THOMAYNUS DE NIGRO
PAULUS VEGIUS
ANGELINUS ANFUSSUS
BRANCALEO DE TRAVI
IOHANNES EMBRONUS
LEONARDUS DE PLACENTIA
D. NICOLINUS DE FLISCO (dictus CARDINALIS),
iurisperitus

D. NICOLAUS DURANTIS, iurisperitus.
Id., p. 240.

Cintraci Communis:

Iacobus Ferrerius
Bartholomaeus

Ibid.

Cancellarius Communis:

Paulus Vegius, notarius. *Ibid.*

Prior Officii Protectorum Comperarum Communis:

MAGISTER CRISTOPHORUS DE AMICIS, DE PORTUFINO. *Ib.*, 241.

D. NICOLINUS FLISCUS DICTUS CARDINALIS,
legatus ad Aragonum regem.

Federici, *Della famiglia Fiesca*, p. 67.

Capitanei minores in Riperia Orientali:

Bertholottus, Ghibellinus

Luchinus Caroli de Flisco, Guelphus, contra
Castrucci militias.

Federici, *op. cit.*, p. 66.

Vicarius Imperialis:

D. Castrucci de Interminellis
(al. **Anteminellis**), Lucae Dominus.

Acta Ghibellinorum exulum seu Fidelium Imperii, quorum Consilium tunc sedebat Savonae,
v. ap. Georgium Stella, *Ann. Ian.*

— Ghibellini castrum Monoeci expugnant.

1328. — Dominus Genuae:
Indict. XII.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

D. Magnus de Obiciis,
Lucensis,

(*Reg. Ang.*, n. 259, p. 185);

cui successit:

D. Tarabotus de Tarabotis,
Anconitanus.

Federici, *Collett.*

Vicarius ad Consilia:

D. MANFREDINUS DE PONTULO
Placentinus,

qui a MCCCXIII fuerat Potestas Castelli Arquati, ut patet ex charta tabularii Parmensis De hoc Vicario est mentio in Conventione inter Genuam et Florentiam inita pro mutuis immunitatibus in re commerciali, de qua ap. Ildephonsum di San Luigi, *Delizia degli eruditi toscani*, XV, 273. Praeliminariae huius acti extant in tabulario S. Georgii, *Cod. Viscontado e Pedaggetto*.

— « *Prepositus Monetariorum* », ap. Barthol. Pareto, notarium, act. 18 sept. 1328.

« *Superstantes Ceche* » (Officinae Monetariae):

LOMBARDUS DROGUS
GASPAR COSTA

Id., *ibid.*

— Guelphi castrum Vulturi expugnant, cuius dominus erat ANFREONUS (al. AMPHREONUS) SPINULA.

Armant classem XL navium pro Roberto Rege, quibus praeest LUCHINUS DE NIGRO.

— Ghibellini, contra, XXXIII triremes in portu Savonae armant pro Friderico Siciliae Rege; quae classi regiae, cuius admiratus est ipsius Friderici filius, adiectae sunt.

Vicarius Imperialis, in civitate Savona:

D. Bertholdus Poncellus, quondam Mathaei, de filiis Ursi,

ille ipse qui a. MCCCXVIII fuerat Genuae Roberti Regis et Romani Senatus Vicarius. Theiner, *Cod.*, I, 570.

— Idibus Mart. Ludovicus imperator MANUELI COGORNO et RAFFO RUBEO privilegia eis concessa ab Henrico VI et Federico I imperatoribus confirmat.

— D. VIII a. kal. Decembr. Ludovicus imperator scribit Consilio Credentiae Fidelium Imperii in civitate Savona, quorum beneficio vectigal imponit a Genua ad Savonam et a Naulo usque ad Pisas. Wüstenfeld, Cf. Theiner, *Cod. Domini temporalis*, I, p. 576.

Capitaneus Genuensium Fidelium Imperii:
D. GHERARDUS SPINULA DE LUCULO.

1329. — Dominus Genuae:

Indict. XIII.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

— 26 Mart. **D. Isnardus Restagnus.**

de Avenione,

« Miles, Cambellanus Regis, Capitaneus et Vicarius Generalis Ianue ». *Reg. Ang.* n. 272, p. 209. *Cod. Viscontado*, p. 70.

Vicarius « deputatus ad interessendum negociis Comunis »:

D. MANFREDINUS DE PORTULO, (al. DE PONTULO), Placentinus.

Cod. Viscontado, p. 62.

Potestas placitorum Genuae:

D. UGOLINUS DE SCOVALOCHIS, Cremonensis.

Laur. Astegiano, *Cod. diplomatico Cremon.*, in *M. H. P.*, ser. II, tom. XXII, p. 224.

Potestas Genuae in Cypro insula:

D. MEGOULLUS LERCARIUS. *L. iur.*, II, 489.

Capitaneus exercitus Fidelium Imperii:

D. GHERARDUS SPINULA DE LUCULO,

qui Lucae dominium a militibus Alamannis pretio XXX millia florenorum aureorum emit, illudque valide contra Florentinos defendit. Giustin., *Ann.*, IV, p. 45. Ioh. Villani, X, 143.

D. AYTONUS AURIE multas Guelphorum naves captat.

D. NICOLINUS DE FLISCO, DICTUS CARDINALIS Legatus ad Hugonem Cypri Regem. *L. iur.*, II, 484.

1330. — Dominus Genuae:

Indict. XIV.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

D. Isnardus Restagnus, de Avenione
Cod., *Viscontado*, p. 75.

Provicarius.

D. NICOLINUS DE ZERMAGNASIIS, Cremonensis,

« utriusque iuris peritus, Vicarius domini Capitanei et Vicarii Regii in Ianua », ap. not. Bartholomaeum Braccelli, ab a. 1325 usque ad a. 1342. Franc. Silda, a. 1321-33, in *Tabulario Notar.*

« Sapientes ordinati ad interessendum deliberationi introitus Comunis, una cum

D. MANFREDINO DE PONTULO, Vicario Regis ». *Cod. Viscontado*, p. 136 v.

Abbas populi:

D. Loretus de Solaro.

Consul placitorum:

D. BELFINUS DE TORRENTINO, Federici, *Collett.*

— *Officium Tractatorum mereantiae* (monetariae), apud Barthol. Pareto notarium, act. 14 mart. 1330.

— AYTONUS et ACCELLINUS AURIE multas res contra Guelphos secunda fortuna gerunt.

1331. — Dominus Genuae:

Indict. XIV.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

— 14 Maii. **D. Thomas de Todinis** (al. de Theodinis et de Fodinis),

Anconitanus,

« Miles, Capitaneus et Vicarius in civitate Ianue et districtu ». *L. iur.*, II, 489.

Iudex et Assessor R. Vicarii:

D. MATHEUS DE ISPELLO. Federici, *Collett.*

D. MAZENGUUS DE PRATO, « Iudex in capitulo super introitibus et debitis Comunis Ianue exigendis ».

Regulae Comperarum capituli, p. 232.

D. NICOLAUS FLISCUS, DICTUS CARDINALIS, Legatus ad Robertum regem pro pace cum Ghibellinis tractanda.

Federici, *Della famiglia Fiesca*, p. 67.

— Kalendis Martiis. Induciae inter Guelphos et Ghibellinos initae.

— D. IV a. nonas Octobr. Pax decernitur et solemniter celebratur post XVI annos belli.

DOMINICUS CATTANEUS DE VOLTA ANDREOLI FILIUS AC SUCCESSOR, Phocsearum dominus.

1332. — Dominus Genuae:

Indict. I.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

— 14 Maii. **D. Thomas de Todinis** (al. de Theodinis et de Fodinis), Anconitanus.

L. iur., II, 521.

« Regius Capitaneus, Abbas Populi, et Consilium XII Sapientum constitutorum et presidencium factis et negociis Comunis Ianue ». *Ibid.*, 518, 521.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

D. Gassus de Divisiaoo

« Miles, Comes Terlicii, Regni Sicilie Marecallus, Capitaneus et Vicarius Generalis in Ianua pro Rege Roberto ».

Reg. Angioini, in tabulario Neapolitano, n. 276, p. 129. Giustiniani, *Ann.*, IV, p. 51.

Provicarius ?:

D. ANSELMUS DE VIGALLO, quem Federici in *Collett.* profert tamquam Vicarium Regium huius anni.

Vicarius ad Consilium XII Sapientum:

D. MANFREDINUS DE PONTULO, Placentinus. *Id.*, *ibid.*

Iudex *Collegarum*:

D. MATHEUS DE NURSIA.

Abbas Populi:

D. Albertus de Sancto Matheo

Federici, *Collett.* Cf. Volumen *Contractuum S. Georgii*, 1453-76, p. 33, et ms. *Contratti e Privilegi di S. Giorgio* in Biblioth. Civica Beriana, I, p. 57.

Consilium XII Sapientum:

ANTONIUS DE MARINIS
SAMUEL SPINULA
ANDRIANUS DE GRIMALDIS
OBERTUS GATILUXIUS
ANDRIOLUS DE SAVIGNONO
ANSALDUS LOMELLINUS
LEONARDUS DE CORNILIA
RAIMUNDUS DE CASALI
GERARDUS DE PAULO
PETRUS DE REOZA (ROZA?)
LEONARDUS DE PORCU
IOHANNES PIPER

Giustiniani, *Ann.*, IV, p. 52.

Praeter Albertum de Sancto Matheo,

fuere Genuae hoc anno alii tres Abbates Populi, videlicet:

D. Franciscus de Portonaro

D. Leonardus de Cornilia

D. Raimundus de Casali.

Liber magnus *Contractuum* cit., in tabulario Santi Georgii, 1453-1476, p. 33. Cf. *Contratti e Privilegi di S. Giorgio*, ms. in Biblioth. Civica, I, p. 57.

— D. ANTONIUS DE GRIMALDO

Praefectus classis XLV triremium contra Catalanos. Giustiniani, *Ann.*, IV, p. 51.

Legatus ad Summum Pontificem:

THOMAS DE LEVANTO. Canale, II, p. 675.

1333. — Dominus Genuae:

Indict. II.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

D. Gassus de Divisiaco.

Provicarius:

D. HENRICUS DE BURGO SANCTI SEPULCHRI.
Federici, *Collett.*

Abbas Populi:

D. Obertus de Balsamo

in acto delegationis ad tractandum cum Francorum Rege pro rebus commercialibus, Parisiis extante in tabulario nationale, II. K, *Transcripta*, Gènes, doc. I.

Capitaneus X triremium contra Catalanos:

OTTOBONUS DE MARINIS

Capitaneus id. id.:

IOHANOTTUS CIGALA
Giustin., *ibid.*, p. 52.

1334. — Dominus Genuae:

Indict. III.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

D. Gassus de Divisiaco. Federici, *Collett.*

Iudex Vicarii:

D. BERNARDUS DE PENNA. Id. *ibid.*

Abbas populi:

D. Leonardus de Porco

Id. *ibid.*

D. FRANCISCUS FLISCUS, IACOBI F., Chamberlanus Regni constitutus a Roberto rege.

Reg. Ang. in tabulario Neapolitano. Federici, op. cit., p. 64.

Capitaneus X triremium contra Catalanos:

SALAGRUS DE NIGRO, qui multas res laude dignas tum apud Maioricam tum in Sardinia gessit.

Capitaneus VII triremium contra Catalanos in Aegypto et Armenia:

BERNABOS CATTANEUS

Giustin., IV., p. 54 sq.

DOMINICUS CATTANEUS DE VOLTA, ANDREOLI F., Lhesbo insula vi potitur.

1335. — Dominus Genuae:

Indict. IV.

Robertus Neapolis Rex.

Vicarius Regius:

D. Iohannottus de Cavalcantibus (Giannozzo de' Cavalcanti), Florentinus civis (?).

Scipio Ammirato, *Delle istorie fiorentine*, II, lib. VIII.

Iohannes Villani, *Historie fiorentine*, XI, xxiv, hunc Vicarium, quem Potestatem appellat, ad a. MCCCXXXIV refert.

Vicarius Regius et Capitaneus Generalis:

D. Bulgarus de Tolentino,

Apruttiensis, qui iam fuerat Gubernator civitatis anno primo regiminis Roberti Regis.

Giustin., *Ann.* IV, p. 56.

Tunc VIII Abbates regebant Populum, Nobilibusque praeerant VIII Rectores Nobiles, de quibus dictum est ad a. MCCCXXIV. Id. *ibid.*

— Pax iurata abhinc quatuor annis rumpitur violenter. Bellum intestinum exardet; Ghibellini superiores ubique summa imperii potiuntur. Regimen regum abrogatur, et Capitaneus Vicarius Regis cum suis militibus ex urbe incolumis proficiscitur.

— D. VII a. idus Mart. Advocato Consilio, decernitur restauratio regiminis popularis cum Capitaneis, Potestate, Abbate et Antianis. Electi sunt a Nobilibus et Popularibus Capitanei Comunis et Populi Genuae, ad biennium:

D. Raphael de Auria

« miles Regni Sicilie Ammiratus ».

D. Galeotus Spinula de Luculo.

Id. *ibid.*

Potestas:

D. Beccarius de Beccariis,

civis Papiensis, doctor legum et eques
Ghibellinus.

Genealogia familiae Scorciae, cit. p. 38. *Le antichissime notizie della famiglia Scorza*, ms. p. 49. Donatus Fieschi, *Selva delle notizie della famiglia Fiesco*, ms. cit., p. 139.

Abbas populi:

— 8 Apr. **D. Luchinus de Petra Rubea**

Federici, *Cod.* 113, p. 336 v.

Abbatem hunc ad magistratus coloniales potius referendum puto. Vide infra.

D. ODOARDUS DE AURIA, Praefectus classis
XXVIII triremium contra Catalanos.

Giustin., *Ann.* IV, p. 58.

Capitaneus VII triremium, id.:

ANONIMUS IPSIUS ODOARDI AURIAE FILIUS

Ibid.

— D. ANDALO DE MARI « honorabilis Potestas
Ianuensium in imperio Romanie »

D. LUCHINUS DE PETRARUBEA, « honorabilis
Abbas Communis et populi Peyre ».

L. iur., II, 441.

DOMINICUS CATTANEUS, Genuensis, Lesbo in-
sula vi potitur. Nicephorus Gregoras, *Chro-
nicon*, XI, p. 527.

HECTOR FRANCISCI DE FLISCO, Chambellanus
Regni a Roberto rege constitutus.

Federici, *Della fam. Fiesca*, p. 64.

1336. Potestas:

Indict. V.

Dom. Franciscus de Inghiramis,

civis Parmensis, iurisperitus.

L. iur., II, 502, 512, 828, 1519.

Capitanei Communis et Populi Genuae:

D. Raphael de Auria,

miles, Regni Siciliae Ammiratus.

D. Galeotus Spinula de Luculo

Id. ibid., 503, 512.

Abbas Populi:

D. Raphael de Scaffa

Libro de' Magistrati, exemplar ap. marchio-
nem Spinulam.

Abbas Populi:

D. Benedictus de Archu (de Arcu)

L. iur., II, 503, 512. Poch., ms. cit. IV, *Reg.*
2, p. 13.

Antiani Communis Genuae, quorum nomina le-
guntur in praeliminaribus tractatus pacis inter
Genuenses et Reges Aragonum et Maioricarum.

BONIFACIUS AMOXNUS

ELIANUS BASSUS

LUCIANUS IMPERIALI

IOHANNES RICCIUS

MELIANUS GALLUCIUS

MANUEL SAPANO

THOMAS DE MONTALDO

IOHANNES DE VIGNOLO

CHRISTIANUS BONAVENTURA

IACOBUS DE PONTE

BONAIVUNTA QUARTINUS

IASINUS HERMIRIUS

L. iur., II, 514.

Legatus ad Odoardum III, Angliae regem:

NICOLINUS DE FLISCO, DICTUS CARDINALINUS.

Hicr. Serra, op. cit., IV, p. 151.

Legati pro pace tractanda cum Petro Aragonum
rege et Iacobo rege Maioricarum:

D. ANGELLUS IMPERIALIS, iurisperitus.

D. NICHOLOSUS SPINULA DE LUCULO

Ibid., 503, 513.

Cancellarius Communis:

D. Conradinus de Credencia. *Ibid.*, 514.

— Guelfi o castro Monoeci Sigestrique ex in-
sula bellum contra Rempublicam gerunt;

D. NAPOLEO SPINULA, GALEOTI CAPITANEI
FILIUS, praeest classi XIV triremium ad
illos debellandos constitutae.

Giustin., *Ann.* IV, p. 59.

IOHANNES QUONDAM CAROLI DE FLISCO
anno superiore Genua a Ghibellinis expulsus,
deinde Placentiae Vicarius constitutus a Lu-
chino Vicecomite eius leviro, pro Roberto rege,
cuius erat pensionarius familiarisque, quinque
triemes instruit. Federici, op. cit., p. 66.

— Andronicus III imperator Galatam coloniam
subicit, novamque conventionem colonis Genuen-
sibus imponit. Camillus Manfroni, *Le relazioni
fra Genova, l'Impero bizantino e i Turchi*,
p. 701.

1337. — Concilium magnum quum Nobilium tum Popu-
larium decernit ut

Capitanei Communis et populi:

D. Raphael de Auria**D. Galeotus Spinula de Luculo**

in officio permaneant usque ad diem festum
ss. Simonis et Iudae huius anni, deinde eodem
munere adhuc per triennium a dicto die com-
putandum fungantur. Eodem decreto abrogatur
Potestas; cuius in locum constitutus est iuris-
peritus quidam sub titulo Vicarii, mero mixtoque
imperio destitutus: Abbatem, vero, quem antea
XX viri Populares eligebant, nunc a Capitaneis
eligendum decernitur. *Id. ibid.*

Abbas Populi:

D. Iohannes de Favali

L. iur., II, 1198.

Cancellarii Communis:

Iohannes de Mari, quondam domini Gandi
Bonifacius de Camulio

Lanfrancus de Valle

L. iur., II, 516.

Scriba Communis:

Iohannes de Solurio, de Monelia, notarius.
Ex actis eiusdem notarii.

— D. LOMBARDINUS SPINULA dominium castri
Vultabii usurpat.

Capitanei Comunis et populi privilegia immunitates et concessionem factas iudicibus Collegii iudicum civitatis Genuae confirmant.

Laur. Isnardi, *Storia della Università di Genova*, Doc. XII, p. 304.

Scriba ordinatus ad custodiam Capitulorum Comunis Genuae:

Magister Iacobus de Mauro, « Notarius Statutarius Comunis Ianue ». Id. *ibid.*

Capitaneus IX triremium, qui de X Venetorum triremibus victoriam retulit:

FRANCISCUS DE MARINIS. Giustin., IV, p. 60.

1338. Capitanei Comunis et populi:
Indict. VII.

D. Raphael de Auria,

miles, Regni Siciliae Ammiratus.

D. Galeotus Spinula de Luculo

Giustiniani, *Ann.*, IV, pag. 60.

Abbas populi:

D. Nicolaus de Fontanegio

— Displacent Populo novationes in re publica inductae, praesertim Potestatis abrogatio ac Abbatis electio in Capitaneorum arbitrio dimissa.

1339. — Capitanei Comunis et populi:
Indict. VIII.

D. Raphael de Auria,

miles, Regni Siciliae Ammiratus.

D. Galeotus Spinula de Luculo

Id. *ibid.*, p. 61.

Abbas populi:

D. Nicolaus de Fontanegio.

Crescit in dies malevolentia contra Capitaneorum regimen, quos vulgus suspicat usurpationem principatus molientes.

Interea Savonae motus populi factus est: ibi multitudo ex arcibus praesidium, ex urbe Nobiles deicit; Populares summa imperii potiuntur. Motum Savonensem magna consecuta est Genuae perturbatio; ubi Populares tumultuantur et Abbatem a Capitaneis amplius accipere nolunt. Hi denique multitudinis turgescens voluntati cedunt.

— D. IX a. kal. Octobr. XX Populares civitatis triumque vallium nominantur, quibus facultas Abbatem eligendi attributa est. Sed multitudo magis magisque effervescit: Capitaneorum tyrannidem non amplius ferendam; ad salutem et incrementum rei publicae novo regimine opus esse vocitatur.

Denique populus ad arma libertatemque insurgens, Capitaneatus abrogationem Ducalisque regiminis institutionem proclamat, et in praesentia Capitaneorum et Abbatis, « quasi divina inspiratione, nobilem et discretum virum **dominum Symonem Bucanigram**, civem Ianue et de populo et gremio populi Ianue », Ducem ad vitam eligit.

— D. VIII a. kal. Octobr. « In plena et generali concione et in pleno et generali parlamento hominum civitatis Ianue et suburbiorum, tam Nobilium quam Popularium, congregatorum in platea beati Laurentii ad parlamentum more solito congregatum cornu et campana... Christi nomine invocato, nemine discrepante », electio praefati domini Ducis ratificatur, approbatur et confirmatur.

Ex cod. n. 5 *Regularum Capituli*, in tabulario sancti Georgii, c. 314 (*Leges Gen.*, p. 32).

Mon. Hist. patr. XVIII.

Ex tunc

« Illustris et Magnificus vir

Dominus Symon Bucanigra

« Dei gratia Ianuensium Dux et Populi Defensor », ut in actis publicis nuncupatur, constitutus et acclamatus est.

Capitanei muneri renunciant et civitate discedunt.

Abbas Populi adest confirmationi electionis Ducis:

OFFICIUM SAPENTUM CIVITATIS ET COMUNIS IANUE, quibus ab eodem Parlamento concessa et attributa est usque ad kalendas Februarii « omnis potestas et baylia quam totum Comune Ianue habet seu habere posset quantumcumque magis solempniter et legitime » ordinandi capitula et statuta novi regiminis:

IOHANNES DE SCAFFA

LANFRANCUS DRIZACORNE

PETRUS DE SANCTO URCISIO (al. ULCIXIO), draperius

MARTINUS DE MARINO

IOHANNES DE GARIBALDO, notarius

AMICUS ZUFFUS, lanerius

GABRIEL DE PREMENTORIO

NICOLAUS MARINI, macellarius

FRANCISCUS DE PHILIPPO

OPICINUS BATISTAGNUS

PASQUAL DE FURNETO

ANTONIUS DE SANCTO BLAXIO

PETRUS DE PERSIO

IANE, macellarius

GUILLIEMUS ARRANGIUS

ANDRIOLUS DE CORSIO, draperius

BLAXIUS DE IUSTO

ANTONIUS RUBEUS, macellarius

DAMIANUS, scutarius.

Ex citato acto confirmationis electionis Ducis

Symonis Bucanigrae (*Leges Genuenses*, p. 32 sqq.) *L. iur.*, II, 517 sq.

Iurisperiti qui inter testes acti nuper citati memorantur:

D. ROLLANDUS DE CASTELLIONO

D. MASSONUS DE MASSONIBUS

D. BERTOLINUS GAMBELLUS, Placentinus.

Notarii id.

Conradus de Fontanegio

Nicolaus de Fontanegio (iam Abbas Populi)

Iohannes Conradi

Iohannes Mazolla.

Notarius et Cancellarius Comunis:

Bonifacius de Camulio

Cancellarius domini Ducis et Comunis Genuae:

D. Obertus Mazurrus, Sacri Imperii notarius.

Cintraci Comunis:

Iohannes Ferrerius

Franciscus de Fontemaro.

Potestas secundum novi regiminis capitula electus:

D. Franciscus Neri de Volateris, legum doctor, Florentinus civis.

Aug. Giustiniani, *Ann.* IV, p. 66.

BARBAVARIA DE PORTUVENERE, admiratus Gallorum contra classem Odoardi III, Angliae regis. Ioh. Villani, XI, 109.

ADDENDA

Auctarium hoc ad Rectores Reipublicae Genuensis, Consules, videlicet, Potestates, Capitaneos et Abbates Populi (manet enim eorum series immutata), non sane spectat; verum ad Legatos aliosve minores magistratus, quos vel omittere impune potuissem, nisi hac chronotaxi non sine aliqua utilitate ad absolvendam, ut ita dicam, synopsim regiminis in Genuensi republica inde a primi Potestatis usque ad primi Ducis creationem usurpati, seorsum colligi posse existimarem.

Ad annum 1191. *Adde:*

Nuncius ad Isaacium Angelum, Graecorum imperatorem:

OGERIUS TANTUS (al. TANTO).

- Vide epistolam eiusdem imperatoris ad « sapientissimum Potestatem civitatis Genuae **Manegoldum** et prudentissimos Consules », (τὸν συνετώτατον ἐξουσιαστὴν τοῦ καστρου Γενούας Μανηγόλδου καὶ τοὺς φρονιμωτάτους κοινσούλους), apud Angelum Sanguineti et Hieronimum Bertolotto, *Nuova serie di documenti sulle relazioni di Genova coll'Impero bizantino* (*Atti della Società Ligure di Storia patria*, volume XXVIII, p. 408).

Ad ann. 1192. *Adde:*

Legati ad Isaacium Angelum, Graecorum imperatorem, qui privilegia a Manuele Comneno Porphyrogenito Genuensibus olim concessa confirmavit:

GUILLIELMUS TORNELLUS

GUIDO SPINULA.

Sanguineti et Bertolotto, op. cit. pag. 410 sqq.

Col. 984, lin. 28.

Bisacia. *Adde:* qui et **Bisacius**, ut nuncupatur in « Iuramentum Consulum et populi Genuensis », apud Sanguineti et Bertolotto, op. cit., p. 445 sqq., quo tamen, subscriptionis loco, Consul iste signum crucis apponit, quia « litterarum ignarus ».

Ad consules pro placitis *adde:*

VIONUS, consul foritanorum.

- « Iudex ordinarius atque Ianue cancellarius »: WILHELMUS CALIGEPALII, notarius Sacri Imperii.

Lin. 6: Cintraci, *adde:* et scribae.

Sub rubrica « Cintraci et scribae Comunis » *adde:*

Balduinus.

Sanguineti et Bertolotto, op. cit. *ibid.*

- GUIDO SPINULA, legatus ad Cypri regem.

Ad ann. 1193. *Adde:*

Legati ad Isaacium Angelum, Graecorum imperatorem, pro nonnullis controversiis componendis:

GUIDO SPINULA

BALDUINUS GUERCIVS.

Sanguineti et Bertolotto, op. cit. p. 454.

Ad ann. 1198. *Adde:*

Philippus, cintracus.

L. iur. I, 60.

Ad ann. 1199. *Adde:*

Nuncius ad Alexium III Angelum Comnenum, Graecorum imperatorem:

NICOLAUS, medicus.

Sanguineti et Bertolotto, op. cit. p. 464.

Praefectus classis ad triremes Pisanas debellandas instructae, quae piraticam in oram Provinciae exercebant:

SIMON DE CAMILLA.

Caf. ad ann.

Viccomes Genuensium in civitate Constantinopoli:

OGERIUS TANTUS?

Sanguineti et Bertolotto. *Ibid.* p. 474.

Ad ann. 1200. *Adde:*

Fridericus, Siciliae rex, obsequia a Genuensibus Romanorum imperatori, patri suo, impensa respondere cupiens, iisdem privilegia, immunitates et alia multa in regno suo perpetuo fruenda confert. *L. iur.* I, 462.

Ad ann. 1201, *Adde:*

Legatus ad Graecorum imperatorem:

OTTONIBONUS (al. OTTOBONUS) DE CRUCE.

Sanguineti et Bertolotto, op. cit. p. 469.

Ad ann. 1202. *Adde:*

Consules Genuensium Antiochiae:

LAMBERTUS FORNARIUS

BELMUSTUS LERCARIUS.

Ad ann. 1203. *Adde:*

Consules Genuensium in Syria:

LAMBERTUS FORNARIUS

BELMUSTUS LERCARIUS.

Canale, II, p. 310.

Ad ann. 1204. *Adde:*

Consules Genuensium Alexandreae in Aegypto:

LAMBERTUS FORNARIUS

BELMUSTUS LERCARIUS, SENIOR.

Consules Genuensium Alexandreae Ciliciae:

BELMUSTUS LERCARIUS, IUNIOR

OGERIUS DE INSULIS.

Legatus ad Raimundum Foroliviensem episcopum:

LANFRANCUS RUBEUS, Niciae potestas.

L. iur. I, 512.

Ad ann. 1205. *Adde:*

GUILLIELMUS SPINULA, legatus ad Soldanum Aegypti.

Ad ann. 1206. *Adde*:

HENRICUS PISCATOR, Maltae comes, et ALAMANNUS DE COSTA, «gratia Dei, Friderici II regis et Comunis Genuae» Syracusarum comes, Genuenses ambo, in Cretam insulam impetum faciunt. Laurentii de Monacis, *Chronicon*, p. 153.

Ad annum 1208, col. 994, lin. 42. *Adde*:

Legatus ad Elisabeth, Cypri reinam:

PETRUS GONTARLUS.

Cicala, ms. cit.

Id. ad Soldanum Aegypti:

GUILLIELMUS SPINULA.

Ad ann. 1210. *Adde*:

SYMON DE CAMILLA, legatus ad imperatorem.

Ad ann. 1212. *Adde*:

Consules Genuensium Messanae:

NICOLAUS BOLLERATUS

OTTO STREIAPORCUS.

Canale, II, p. 552.

Vicecomes Genuensium in civitate Accon:

SYMON BUFFERIUS.

Consules in eadem civitate:

IACOBUS MALLONUS

OTTO DE INSULIS.

Id. *ibid.* p. 297.Ad ann. 1213. *Adde*:

Legatus ad Petrum, Aragonensem regem:

OBERTUS DE VOLTA.

Cicala, ms. cit.

Ad ann. 1214. *Adde*:

Consules Genuensium Messanae:

OGLERIUS PIPER et socii.

Canale, II, p. 552.

OBERTUS SPINULA, legatus ad Honorium III pp.

Ad ann. 1215. *Adde*:

Legatus ad Concilium Lateranense IV:

MANUEL AURIE.

Ad ann. 1216. *Adde*:

Legati ad summum Pontificem pro tractando de expeditione ultra mare:

GUILLIEMUS EMBRIACUS

GUILLIEMUS DE NIGRO

qui Pisanorum instigatione a Massae marchione detenti sunt.

Ad ann. 1218. *Adde*:

Legatus ad Philippum de Ibelino et Alicem reinam, Henrici Cypri regis tutores:

PETRUS GONTARDUS.

L. *iur.* I, 75.

Legatus ad Fridericum II imperatorem:

HENRICUS DE MALTA, comes.

Praefectus classis imperialis, sive admiratus Friderici II imperatoris:

GUILLIELMUS PORCUS.

Canale, II, p. 54.

Mon. *Histr. patr.* XVIII.

Legati ad Pisanos:

HENRICUS DE NIGRO

GUILLIELMUS LERCARIUS

Ad ann. 1219. *Adde*:

D. x a. kal. Aug. Praefecti classis X tiremium et Capitanei totius exercitus Genuensis contra Saracenos circa Damiatam militantis:

IOHANNES RUBEUS DE VOLTA

PETRUS AURIE.

Consules Genuensium in Syria:

OBERTUS FERRARIUS

INGO LERCARIUS.

Canale, II, p. 310.

Legatus ad Graecorum imperatorem:

HENRICUS DOMUSCULTE.

Id. III, 381.

Ad ann. 1220. *Adde*:

HENRICUS DOMUSCULTE, legatus ad Graecorum imperatorem.

Ad ann. 1222. *Adde*:

— Expeditio in Riperia Occidentali.

SORLEONUS PIPER, Intimilii Potestas constitutus.

Consul Genuensium in civitate Accon:

HUGO CANCELLERIUS.

Canale, II, p. 311.

Ad ann. 1223. *Adde*:

Consules Genuensium in Syria:

HUGO FERRARIUS

HUGO FORNARIUS.

Id., *ibid.*

Legatus ad Mauritaniae regem:

HENRICUS DE VOLTA.

Ad ann. 1224. *Adde*:

PETRUS AURIE, legatus in Sardinia.

Ad ann. 1226. *Adde*:

Capitaneus navium contra Riperiae Occidentalis rebelles instructarum:

BELMUSTINUS VICECOMES

cui succedit:

AMICUS STRALLERIA.

Dux militum qui castrum Signi inter Savonam et Naulim expugnaverunt:

NICOLAUS DE CRUCE.

Legati ad civitates Langobardas:

OBERTUS DE VOLTA

CONRADUS DE CASTRO.

Ad ann. 1227. *Adde*:

— Expeditio Savonensis et Albinganensis. Caf.

Ad ann. 1229. *Adde*:

GUILLIELMUS BUCCANIGRA

dux exercitus Christianorum qui Maioricam insulam expugnavit, Saracenorumque regem in captivitate redegit.

Cicala, ms. cit.

Legatus ad Aereas insulas et Aquas Mortuas:

HENRICUS SERRA, notarius.
L. iur., I, 863.

— Nicienses Genuensi Comuni sponte se dedunt.
L. iur., 870.

Id. ad Graecorum imperatorem:

GUILLIELMUS DOMUSCULTE.
Canale, III, 381.

Id. ad Dertonenses:

SORLEONUS PIPER.

Id. ad Aragonum regem:

OTTOBONUS IUDEX.

Id. ad imperatorem:

GUILLIELMUS DE MARI.

Legati ad Societatem Langobardam (*Lega Lombarda*):

GUILLIELMUS EMBRIACUS NIGER, Albae Potestas
CONRADUS DE CASTRO.

Nuncius secretus ad Fridericum II imperatorem:

NICOLAUS GUERCIVS (al. CANONICUS).
Canale, II, p. 60.

Ad ann. 1232. *Adde*:

Legatus ad Alexandrinos:

HUGO DE FLISCO.

Id. ad Graecorum imperatorem:

IACOBUS DE MARINO.

Id. ad Venetos:

SOZO PIPER.

Consules et Vicecomites Genuensium in Syria:

INGO FERRARIUS
GUILLIELMUS DE HORTU.
Canale, III, 381.

Ad ann. 1233. *Adde*:

Legatus ad Cypri regem:

CASTELLANUS DE SAVIGNONO.

Id. ad Provinciae comitem:

LANFRANCUS MALOCELLUS.

— Tractatus cum Beryti domino.

Ad ann. 1234. *Adde*:

Consules et Vicecomites Genuensium in Syria:

PETRUS DE MARI
IOHANNES PICAMILIUS.
L. iur., I, 942.

Legati ad Tunetis regem:

ZACHARIA DE CASTELLO
GUILLIELMUS SARDENA
PORCELLUS DE PORCU
ROLANDUS DE MURTA
NICOLOSUS DE NIGRO
BONUSVASSALLUS DE SAURO
INGO DE GRIMALDO
IACOBUS GATILUSIUS.
Canale, II, 338

Ad ann. 1235. *Adde*:

Legatus ad Tunetis regem:

GUILLIELMUS DE NEGRONO.
Id., *ibid*.

Ad ann. 1236. *Adde*:

Legatus ad Africae Emirum, Tripolis dominum, itemque ad Tunetis regem, dein ad Daniae regem:

CONRADUS ZACHARIA DE CASTELLO.
Canale, II, 331, 338, III, 381.

Id. ad Septae dominum:

SORLEONUS PIPER.

Id. ad Fridericum II imperatorem:

ANSALDUS DE MARI.

— Tractatus cum Tripolis domino.

Ad ann. 1237. *Adde*:

D. SARLETUS, Vicarius a Bagnasco usque in Niciam constitutus per dom. MANFREDUM MARCHIONEM LANCEAM DE BUSCA, Sacri Imperii Vicarium generalem a Papia superius, ex parte imperiali in custodiam et protectionem domini Friderici II imperatoris, Comune Linguilliae recipit. *L. iur.*, I, 975.

Ad ann. 1238. *Adde*:

Legati ad Fridericum II imperatorem:

CONRADUS ZACHARIA DE CASTELLO
RUBEUS DE VOLTA
LANFRANCUS MALOCELLUS
HENRICUS DOMUSCULTE;

dein:

AMICUS STREIAPORCUS
NICOLAUS DE NIGRO
FRIDERICUS GRILLUS
PICCAMILIUS DE CAMPO.
Canale, II, 67.

— Fridericus II imperator nonnulla oppida Genuensibus per imperatorum Romanorum privilegia concessa sibi arrogat.
L. iur., 987.

Legati ad papam, itemque ad Venetos:

PERCIVAL AURIE
RUFINUS DE VOLTA.

Ad ann. 1239. *Adde*:

Legatus ad Iohannem III Ducam, Vatacem, Niceae imperatorem:

BONUSVASSALLUS USUSMARIS.
Caf., p. 190.

Id. ad summum Pontificem:

UGO LERCARIUS.

— Die VII a. kal. Aug. Foedus inter Genuenses, Venetos et Apostolicam Sedem pro Siciliae regno adipiscendo initum. *L. iur.*, I, 980.

Ad ann. 1240. *Adde*:

Consul Genuensium Thebis:

RICCIUS DE SANCTO DONATO.
L. iur., I, 993.

Ad ann. 1242. *Adde:*

Legatus ad Innocentium IV, pp.:
ANSALDUS DE MARI.

Ad ann. 1243. *Adde:*

D. PETRUS DE NIGRO, Causidicus.
I. B. Spotorno, *Storia letter. della Liguria*,
I, 219.

Legatus ad Septae dominum:
OPECINUS DE PRATO.

Ad ann. 1246. *Adde:*

Legatus alius ad Innocentium IV, pp.:
NICOLA CIGALA.
Elias Berger, *Les Registres d'Innocent IV*,
n. 2011.

Ad ann. 1247. *Adde:*

Conradus Papia, cancellarius Communis Genuae. A. Ferretto, *I Genovesi in Oriente, nel carteggio d'Innocenzo IV* (*Giorn. stor. e letter. della Liguria*, I, p. 358).

Ad ann. 1249. *Adde:*

Legati ad Ferdinandum, Castellae et Leonis regem:
BALDITIO CANIS
ANSALDUS DE NIGRO
GUILLIELMUS NEPITELLA
HUGO DE FLISCO, iudex et iuriconsultus.
Henricus Guillelmi de Sigestro, cancellarius.
Ms. Cicala cit., Canale, II, 481.

Ad ann. 1250. *Adde:*

Legatus ad Tunetis regem:
GUILLIELMUS CIBUS.

Consul Genuensium Tuneti:
RUBALDUS MASSA.

Interpretes:

Iohannes Panzanus
Stephanus de Marchis.

Scriba consularis:

D. Michael. Hieron. Serra, *Storia della antica Liguria e di Genova*, IV, p. 158.

Consules et Vicecomites in Syria:

SYMON MALOCELLUS
OGERIUS RICCIUS. C. Desimoni, *Quatre titres des Génois à Acre et Tyr* (*Archives de l'Orient Latin*, II, p. 222).

Ad ann. 1251. *Adde:*

Iudex et Assessor Potestatis:
D. ALAMANUS.

Registrum *della catena*, in tabulario Savonensi,
II, f. XXI, v.

Scriba linguae Arabicae:

Magister Abid Taikli-Lesedi.

D. XII a. kal. Mart. Genuenses et Albinganenses ad pacem et pristinam concordiam revocantur.
L. iur., I, 1039.

D. X a. kal. Mart. Savonenses, pactis initis, in cives Genuenses recipiuntur: Iacobus marchio

de Carreto, qui illorum partes amplexus erat, in Genuensium gratiam reducitur. *Ibid.*, 1044, 1054.

D. VI a. idus Iun. Conventiones pacis et concordiae inter Genuenses et Intimilienses. *Ibid.*, 1078.

D. VI a. kal. Iul. Pacis capitula inter Genuenses et Venetos. *Ibid.*, 1090.

Foedus decennale inter Genuenses, Florentinos et Lucenses contra Pisanos. *Ibid.*, 1115.

D. V a. idus Nov. Capitula pacis et amicitiae ad decem annos inter Genuenses et Massilienses. *Ibid.*, 1122.

Legati ad Venetos:

HUGO THEDISII DE FLISCO
GUIDO SPINULA.

Ad ann. 1252. *Adde:*

Legatus et nuncius ad homines Montispeulani, qui cum Genuensibus foedus viginti annos duraturum ineunt:

MARTINUS DE MARABOTTO.
L. iur., I, 1148.

Id. ad Provinciae comitem:

BOVARELLUS DE GRIMALDIS.

Ad ann. 1254. *Adde:*

Legatus ad Florentinos:

HUGO THEDISII DE FLISCO.

Id. ad Innocentium IV, pp.:

LANFRANCUS MALOCELLUS.

Ad ann. 1256. *Adde:*

Miles Potestatis:

D. GUIFREDUS MORA.

Reg. *della cat.*, in tabul. Savonensi, II, f. XXVII.

Legati ad Alexandrum IV, pp.:

ABRAINUS PELAVICINUS
LANFRANCUS DE TURRE.

Legatus ad papam, itemque ad Lucenses:

HUGO THEDISII DE FLISCO.

Ad ann. 1257. *Adde:*

Iudex et Assessor Potestatis:

D. GAUDINUS IACOBI GUARINI. Reg. *della cat.* in tab. Savonensi, II, f. XIX, v.

Ad ann. 1259. *Adde:*

Legati ad summum Pontificem:

IACOBUS MALOCELLUS
OTHOBONUS DE CAMILLA.

Id. ad Astenses pro liberatione Sabaudiae comitis:

HUGO THEDISII DE FLISCO.

Ad ann. 1260. *Adde:*

Legatus ad Manfredum Neapolis regem:

NICOLAUS AURIE.

Ad ann. 1261. *Adde:*

Legatus ad Manfredum regem:

IOHANNES HUGOLINI.

Ad ann. 1262. *Adde:*

Iudex et Assessor Potestatis:

D. SYMON DE VICIA.

Registr. *della catena*, in tabul. Savonensi, II,
fol. xxvi, v.

Legatus ad Florentinos:

PETRUS HUGOLINI.

Id. ad Pisanos:

OGERIUS PELAVICINUS.

Id. ad Septae dominum:

IOHANNES HUGOLINI.

Ad ann. 1263. *Adde:*

Legatus ad Graecorum imperatorem:

FRANCESCHINUS DE CAMILLA.

Id. ad Septae dominum:

GUILLIELMUS CIBUS.

Ad ann. 1264. *Adde:*

Iudices Potestatis:

IACOBUS DE SULBERICO, Assessor;
ANSELMUS BERTRAMUS.

Iurisperiti:

FREDERICUS DE SULBERICO;
BERTHOLINUS;
MARINUS DE VULTABIO;
SYMON DE BAAMONTE.

Reg. *della cat.*, in tabul. Savon., II, f. xxvii v.
et xxviii.

Ad ann. 1265. *Adde:*

Legatus ad Siciliae regem:

LANFRANCUS MALOCELLUS.

Ad ann. 1266. *Adde:*

Sindicus et procurator universitatis et Comunis
Genuae in civitate Tyro:

LANFRANCUS DE CARMADINO.

Ad ann. 1267. *Adde:*

Consules Genuensium Messanae:

IACOBUS PIGNOLUS.
NICOLAUS PORCUS.
Canale, II, 552.

Legati ad Galliae regem:

THEDIXIUS DE FLISCO
SYMON MALOCELLUS.

Ad ann. 1268. *Adde:*

Procurator Comunis Genuae apud Armeniae regem
pro componendis controversiis quas LUCHETUS DE
GRIMALDIS excitaverat:

IACOBUS PELAVICINUS. In actis Bonominis de
Langosco, notarii.

Ad ann. 1269. *Adde:*

Legati ad Carolum I, Neapolis regem, pro Guelphis:

BABILANUS AURIE
NICOLA DE MARI.
Canale, III, 380 sqq.

Ad ann. 1270. *Adde:*

Legatus ad Galliae regem:

SYMON MALLONUS.

Id. ad Armeniae regem:

IACOBUS PELAVICINUS.

Serra, op. cit., IV, 180.

Legatus ad Narbonae comitem:

GUILLIELMUS DE TURRE.

Legati ad Cremonenses:

SYMON GRILLUS
IOHANNES HUGOLINI.

Ad ann. 1271. *Adde:*

Legatus ad Cypri et Hierusalem regem:

IACOBUS PELAVICINUS.
Canale, II, 678.

Id. ad Gregorium X pp.:

SYMON AURIE.

Ad ann. 1273. *Adde:*

Legatus ad Philippum III, Galliae regem:

BOCUTIUS GUILLIELMUS DE MARI.

Legati ad Papienses:

LANFRANCUS PIGNOLUS
OBERTUS CIGALA.

Ad ann. 1274. *Adde:*

Legati ad Innocentium pp., itemque ad Carolum I,
Siciliae regem:

GUIDO SPINULA
IOHANNES HUGOLINI.

Ad ann. 1275. *Adde:*

Legati ad Gregorium X pp.:

ANSALDUS DE CASTRO
PERCIVAL AURIE.
Canale, III, 382.

Legatus ad Graecorum imperatorem:

OBERTUS CIGALA.

Ad ann. 1278. *Adde:*

IOHANNES DE CAVO, Genuensis, Nampfi et
Rhodi insulae dominus.

Ad ann. 1279. *Adde:*

Id. ad Nicolaum III, summum Pontificem:

IACOBUS SPINULA
CAZANIMICUS DE VOLTA.

Legatus ad Neapolis regem:

SYMON GRILLUS.

An ann. 1281. *Adde:*

Executor domini Potestatis:

OGERIUS DE BOZO.

Ad ann. 1282. *Adde*:

Legatus ad Andronicum II, Graecorum imperatorem:
PETRUS LERCARIUS.

Ad ann. 1283. *Adde*:

Legatus ad Maioricarum regem, itemque ad civitatem Cremam pro pace cum Venetis:
EGIDIUS LERCARIUS.
Canale, III, 383.

Ad ann. 1289. *Adde*:

Legatus ad Mohamet II, Al-Amir, Granatae regem:
GUILLIELMUS AURIE.

Id. ad Nicolaum IV, summum Pontificem, itemque ad Venetos:
LOMBARDINUS SPINULA.

Ad ann. 1291. *Adde*:

Id. ad Henricum II, Cypri regem:
GUILLIELMUS AURIE.
Canale, III, 382.

Ad ann. 1295. *Adde*:

Legati ad Bonifacium VIII, summum Pontificem, itemque ad Florentinos:
PETRUS HUGOLINI IUDICIS.
Canale, III, 383.
PORCHETUS SALVAYGUS.
Id., *ibid*.

Ad ann. 1296. *Adde*:

Legatus ad Provinciae Senescallum:
ROMINUS DE NIGRO.

Ad ann. 1297. *Adde*:

Legatus ad Bonifacium VIII pp.:
ORSETUS SQUARZAFICUS.

Ad ann. 1298. *Adde*:

D. IULIANUS DE MAZONIBUS, iudex et assessor domini Potestatis (Registrum magnum Communis Savonae, quod nuncupatur *della catena*, II, fol. CLXV).
D. IOHANNES DE FONTANA, iudex Potestatis. *Ibid.*, f. CLXV, v.
D. EGIDIUS DE AURIA, « Vicarius pro Comuni Ianue in Varagino, Cellis, Albuzola et in illis partibus ». *Ibid.*, f. CLXII, v.

Ad ann. 1299. *Adde*:

Legatus ad Mathaeum Vicecomitem:
PORCHETUS SALVAYGUS.

Ad ann. 1300, col. 1071, lin. 48. *Adde*:

Ad magistratus coloniales potius referendus erit.

Iudex et Vicarius domini Potestatis:

D. DALFINUS DE CORBERA. Reg. *della catena*, in tabul. Savon., II, f. CLXVII, v.

Iudices domini Potestatis:

D. MAFEUS DE CEZATE
D. RODULFUS DE MEDA. *Ibid.*, f. CLXIX.

Ad ann. 1301. *Adde*:

Legatus ad Philippum IV, Galliae regem:
CONRADUS PANZANUS.

Ad ann. 1304. *Adde*:

Legatus ad equites Hierosolymarios:
MICHAEL DE VOLTA.

Ad ann. 1307. *Adde*:

Legatus ad Carolum II, Neapolis regem:
LEVANTINUS DE LEVANTO.

Id. ad Soldanum:

GENTILIS DE GRIMALDO.

Ad ann. 1308. *Adde*:

ANDREOLUS DE MARI, Legatus et Admiratus Andronici II, Graecorum imperatoris.

Legatus ad Aragonensium regem:
GUIDETUS PIGNOLUS.

Ad ann. 1310. *Adde*:

Legatus ad Balianum II, Apolloniae (*Arsur*) dominum, contra Cypri regem:
LANFRANCUS DE CARMADINO.

Ad ann. 1314:

Legati ad Alexim II, Trebisondae imperatorem:
MEGOULLUS LERCARIUS
OBERTUS CATANEUS.

Legatus imperatoris Trebisondae ad Rempublicam:
GUAINUS DE MARI.

Ad ann. 1317. *Adde*:

Legatus ad Tartarorum imperatorem:
ANTONIUS GRILLUS.

Id. ad reaedificandam Caffam:
NICOLAUS DE PAGANA.

Ad ann. 1319. *Adde*:

Legati ad Castruccium de Interminellis, Lucae dominum:
GALEATIUS DE MARI
OBERTUS DE VIVALDO.

Ad ann. 1320. *Adde*:

Legati ad Castruccium de Interminellis, Lucae dominum:
OBERTUS DE VIVALDO
GUIDO DE CAMILLA.

Ad ann. 1325. *Adde*:

Legatus ad Aragonensium regem:
ANTONIUS DE CAMILLA.

Ad ann. 1330. *Adde*:

Legatus ad Robertum, Provinciae comitem, pro
pace tractanda cum Guelphis:

IACOBUS BUCCANIGRA.

Ad ann. 1331. col. 1094, lin. 23. *Adde*:

simulque erant cum eo ex parte Guelphorum:

ANTONIUS DE GRIMALDO

THOMAS GRILLUS

IDO LERCARIUS.

Legati ad eundem regem ex parte altera:

FRANCISCUS MARUFFUS

ANTONIUS SALVAYGUS

ANGELUS IMPERIALIS

SARACENUS DE NIGRO.

Canale, III, 380 sqq.

Ad ann. 1332, col. 1095, lin. 36. *Adde*:

THOMAS GRILLUS

Id., III, 383.

VALERIANUS CATANEUS.

Id., *ibid*.

— D. ANTONIUS DE GRIMALDIS, « armiratus Co-
munis Ianue ».

Reg. della cat., in tabul. Savon., II, fol. CCXVI.

Ad ann. 1334. *Adde*:

Legatus ad Robertum, Neapolis regem:

UGO MALLONUS.

CORRIGENDA

Col. 981, lin. 16:

...ad annum MCCCCXXVIII. *Corrige*: ad annum
MDXXVIII.

Col. 984, lin. 32:

CORSUS DE PALAZOLO. *Corrige*: CORSUS VICE-
COMES DE PALAZOLO.

Col. 985, lin. 4:

PORCONUS. *Corrige*: OBERTUS PORCONUS (al.
PORCORI).

» lin. 7:

Oglerius Panis. *Corrige*: Oglerius (al. Oge-
rius) Panis.

» lin. 16:

NICOLAUS CARROFIGUS. *Corrige*: NICOLAUS
SQUARZAFIGUS.

Ad ann. 1194, col. 986, lin. 31:

OGERIUS SEXTUS. *Corrige*: OGERIUS SCOTUS.

L. Beretta et L. T. Belgrano, *Il secondo registro
della Curia arcivescovile di Genova (Atti della
Soc. Lig. di St. patria*, XVIII, p. 272).

Ad ann. 1208, col. 994, lin. 42:

WILIELMUS DE BALUCO (DE BADALUCO?) *Cor-
rige*: WILIELMUS DE BALNEO.

L. Beretta et L. T. Belgrano, *op. cit.* p. 305.

Ad ann. 1225, col. 1006, lin. 45:

...Stephani Poch Sarzanensis. *Corrige*: Bernardi
Poch Sarzanensis.

Ad ann. 1231, col. 1012, lin. 24:

...cum Battaro Romaniae imperatore, etc. *Cor-
rige*: cum Iohanne III Duca, Vatace, Niceae
imperatore et Michaelē Comneno, Epyri despota.
Caf. p. 177.

Ad ann. 1249, col. 1030, lin. 47-49:

Consules Genuensium in Syria:

IOHANNES DE BULGARO

SYMON MALOCELLUS. *Corrige*: Consules et
Vicecomites in Syria: SYMON MALOCELLUS;
GUILLIELMUS DE BULGARO. Röbrieth, *Re-
gesta regni Hierosolimitani*, p. 309.

Ad ann. 1261, col. 1039, lin. 20:

Dele verba: civis Astensis, quorum locus est
paulo inferius, lin. 24 sq., ubi ipsa recurrunt.

Ad ann. 1262, col. 1042, lin. 51:

Legati ad Carolum Andegaviae et Provinciae co-
mitem. *Corrige*: Legati ad Carolum Andegavii,
Provinciae et Forchalcherii comitem, itemque
ad Beatricem Provinciae comitissam et marchio-
nissam, tunc Aquis Statiellis.

Series nobilium Genuensium

QUI POTESTATIS, CAPITANEI AUT VICARII MUNERE

FUNCTI SUNT EXTRA PATRIAM

INDE AB ANNO MCXX USQUE AD SAECULI XV EXITUM

1120. — **Guido Grimaldus (de Grimaldis)**, Praetor, sive Potestas Comi, ab Henrico V imperatore designatus.
Bernardini Corii, Mediolanensis, *Patria historia*. Mediolani, 1503, sext. b, fol. XII. Carolus De Venasque, *Genealogica et historica Grimaldae gentis arbor*, Parisiis M.DC.XLVII, p. 68.
1185. — **Wilielmus de Paloto (Wilielmus, marchio de Palodo)**, Potestas et Rector Carferonianae, Vicarius imperialis in Versilia et Carferoniana.
Ficker, *Forschungen zur Reich-und-rechtsgeschichte Italiens*, Innsbruck, 1870, II, 207; IV, 199 sqq.
- 1193 (Febr. Apr.) — **Henricus Detesalve**, « Sagonensium Potestas ».
Registr. *della catena*, in tabulario comunali Savonensi, I, fol. LIV. — Io. Thom. Belloro, *Schedae mss.*, nunc apud me, in quibus vir doctissimus plurima magistratuum reipublicae Savonensis nomina, quae e patrio tabulario olim deprompserat, consignavit.
- 1193 (Oct.)-94 (26 Aug.) — **Guillielmus Tornellus**, Potestas Savonae.
Reg. *d. catena*, I, fol. XXVI v.
- **Wilielmus, marchio de Palodo**, Potestas Dertonae.
I. A. Bottazzi, *Monumenti dell'archivio capitolare di Tortona* (Tortona, Rossi, 1837, p. 54).
- 1196 (Oct.) — **Guillielmus Guercius**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit. — Reg. *d. cat.*, I, fol. XXV v.?
- 1197 (21 Iul., 6 Aug., 8 Sept.) — **Anselmus Navarrus**, Potestas Savonae.
RUBALDUS PAXIUS, eiusdem iudex.
Reg. *d. cat.*, I, fol. XI, XXVI, XXVI v.
- 11 ...? — **Guillielmus Cigala**, Niciae Gubernator.
De Venasque, op. cit., p. 69, « Grimalda Margarita nupsit Guilliermo Cigalae Niciae Gubernatori ».
- 11 ...? — **Passanus de Grimaldis**, Normandiae Senescallus. De Venasque, op. cit., p. 70.
Mon. Hist. patr. XVIII.
1200. — **Nicolaus Aurie**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1201 (24 Iun., 15 Aug., 9 Dec.) — **Ingo Longus**, Potestas Albae Pompeiae.
Mon. Hist. Patr. (*Chartarum*, II, 1219, 1220, 1221).
Registrum Comunis Astae Pompeiae, iam in tabulario imperiali Vindobonae, nunc in tabulario comunali Astensi. — Q. Sella, *Cod. Astensis*. — Theod. Wüstenfeld, *Notae mss.*, iam apud Cornelium Desimoni, pgg. 35, 25 v, 37 v.
- 1202 (Apr.) — **Ugo, marchio de Carreto, Othonis f.**, « Saonensium honorabilis Potestas ».
Reg. *della cat.*, I, fol. x v. — Io. Vincentius Vezzolino, *Delle memorie particolari e specialmente degli uomini illustri della città di Savona*, I, 200. — *L. iur.*, I, 477, 565, 567, 569.
- 1203 (Octobr.) — **Nicolaus Aurie**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1204 (3 Aug.) — **Lanfrancus Rubeus de Volta**, Potestas Niciae.
L. iur. I, §13.
- 1205 (Decembr.) — **Guillielmus Guercius**, Potestas Savonae.
Registr. *della catena*, in tabulario Savonensi, I, fol. 26.
- 1206 (Ian., Febr., Mart.) — **Guillielmus Guercius**, Potestas Savonae.
Id., *Ibid.*
- 1208 (A mense Iul. usque ad Dec.) — **Matheus Gilius de Flisco**, Potestas Bononiae.
Cron. di Bologna, apud Muratori, *Rerum Italicarum Scriptores*, XVIII.
1209. — **Ottobonus de Cruce**, Potestas Brixiae.
Wüstenfeld, nota ms.
1211. — **Lanfrancus Rubeus**, Potestas Savonae.
Reg. *d. cat.*, I, fol. XXVI v.

- (Nov., 25 Dec.) — **Guilielmus Embriacus**, Potestas Astae Pompeiae.
Registrum Comunis Astensis. Notae mss. Wüstenfeld, p. 62.
1213. — **Anselmus de Curia**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., in tab. Savon., I, fol. xxiv.
1216. — **Ottobonus de Cruoe**, Potestas Alexandriae.
I. B. Moriondo, *Monumenta Aquensia*, II, 726.
- **Nuvolonus de Camilla**, Potestas Crovariae.
Aug. Giustiniani, *Ann.*, I, III, p. 316.
1217. — **Matheus de Predono**, Potestas Albae Pompeiae.
Foliat. tabularii Notar. — *Descrizione di Famiglie nobili genovesi*, ms. cit.
- (31 Iul.) — **Ugo marchio de Carreto**, Potestas Albae Pompeiae.
M. H. P., *Chartarum*, I, 1244.
1220. — **Grecus Fornarius**, Potestas Placentiae.
Mussi, *Chron. Placent.*, in Muratori, *R. I. S.*, xvi.
- (Decembr.) — **Detesalve de Plathealonga**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- **Obertus Advocatus**, Potestas Sancti Romuli.
Aug. Giustiniani, *Ann.* I, III, p. 323. — Canale, op. cit., II, p. 221.
- **Lanfrancus de Grimaldo**, Potestas Albae Pompeiae.
M. I. Canale, *Nuova istoria d. Repubbl. di Gen.* II, p. 222.
- **Percival de Auria**, Potestas Avenionis.
Papon, op. cit., II, *Preuves*.
- 1221 (15 Dec.) — **GUILLIELMUS GUERCIVS**
INGO DE GRIMALDO
« arbitri electi super litibus et controversiis que vertebantur inter Naulenses et Saonenses, occasione vie, sive stratege Trium Poncium ».
Registr. della Catena, in tabulario Savonensi, I, fol. 35 v.
1222. — **Sorleonius Piper**, Potestas Intimilii.
- 1223 (11 Aug.?) — **Petrus Ventus**, Potestas Lucae.
Salvi, *St. di Pistoia*, I, 193. — Beverini, *St. di Lucca*, ex notis mss. Wüstenfeld.
- (Febr.) — **Manuel Aurie**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1225. (23 Aug.) — **Percival de Auria**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., in tabul. Savonensi, I, f. 37, II, 118.
- (26 Febr.) — **Hugo marchio de Carreto**, Potestas Astae Pompeiae.
Fogliazzo de' Not., nota ms. Aloysii Th. Belgrano.
Chron. Ast., apud Muratori, *R. I. S.* II, 14.
- (1 Iul.) — **Bottarius Aurie**, Potestas Astae Pompeiae.
Federici, *Scrutinio della Nobiltà ligustica*, ms.
- **Manuel Aurie**, Potestas Albingauni.
Monum. Hist. Patr. (Chartarum), II, 1563).
- (15 Sept.) — **Guilielmus Embriacus**, Potestas Niciae.
Germain, *Histoire de la Comune de Montpellier*, I, p. 446.
- **Obertus Advocatus**, Potestas Gavii.
Aug. Giustiniani, *Ann.* I, III, 334, 337.
- **Petrus Ventus**, Potestas Capriatae.
Id., *ibid.*
1226. — **Guilielmus Ventus**, Potestas Florentiae.
Paolinus di Piero, *Chron. Florent.*, apud Muratori, *R. I. S.* — Lami, *Antichità toscane*, p. 171.
— Tartini, *Access. Florent.* ad *R. I. S.*, II, 13.
Nota ms. Wüstenfeld.
- **Georgius marchio de Carreto**, Potestas Albingauni.
Hieronimus Rossi, *Storia della città e diocesi di Albenga*, 1870, p. 407.
- 1227 (Sept.) — **Iohannes Spinula**, Potestas Savonae.
OBERTUS PAXIUS, iudex et assessor eiusdem.
Belloro, ms. cit., Philippus Ferro, *Delle famiglie nobili di Savona*, ms. ap. familiam Gozo, Savonae, p. 53.
- **Guilielmus Rubeus de Volta**, Potestas Albingauni.
Hier. Rossi, op. cit., *ibid.* — Giustiniani, *Ann.*, I, III, 342.
- (23 Ian.) — **Guilielmus de Ortu**, Potestas Nauli.
Bernardus Gandoglia, *La città di Noli (Savona)*, 1885, p. 106).
- **Guilielmus Embriacus Niger**, Potestas Niciae.
Cais de Pierlas, *Gli Statuti della Gabella di Nizza sotto i conti di Provenza (Miscellanea di st. ital., ed. p. cura della R. Deput. di St. Patr., XXXI)*, p. 395.
- 1228 (2 Iun., 8 Aug., 26 Sept., 14 Dec.) — **Percival de Auria**, Potestas Astae Pompeiae.
Registr. Comunis Astensis, p. 127. — *Mon. Hist. Patr. (Chartarum)*, II, 1354, 1355, 1357, 1360). *Descriz. di fam. nobili genov.*, ms. Notae Wüstenfeld cit.
1229. — **Obertus Spinula**, Potestas Niciae.
Federici, *Abecedarario*, qui hunc Potestatem ad a. MCCC refert — *Descr. d. fam. nob. gen.*, ms. cit.
- Guilielmus Embriacus Niger**, Potestas Albae Pompeiae.
H. Pertz, *Mon. Germ. Hist.* XVIII, 176. — *Foliat. Notar.*, Genuae, III, I^a, 4, in Ianuino de Predono et aliis.
- **Obertus Ususmaris**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- OBERTUS PAXIUS, iudex eiusdem.
Id., *ibid.*

1230. — **Opizo quondam Hugonis de Flisco**, Potestas Senae.
Federici, *Scrutin. della Nob. ligust.*

— **Manuel de Nigro**, Potestas Nicine.
Angelini, *St. - V. Promis, Italiani Illustri*, vol. II.

— (Aug.) — **Sozo Piper**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.

— (25 Dec.) — **Guilielmus Ebriacus (Embriacus), Niger**, Potestas Arelati.
Papon, *Hist. gen. de Provence*, II, *Preuves*, LVII.

1231. (11 Apr. - 27 Dec.) — **Percivallus de Auria**, Capitaneus Arelatis pro Roberto rege.
Papon, *Histoire gen. de Provence*, II, *Preuves*, LIX.

— **Guilielmus Embriacus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.

1232. (20 Mai - 19 Dec.) — **Rubeus de Turca**, Potestas Arelatis.
Papon, op. cit., III, 512.

— (15 Iun.) — **Petrus Ventus**, Potestas Mediolani.
Galvanus Flamma, ap. Muratori, *R. I. S.*, X. — I. Giulini, *Memorie di Milano ne' secoli bassi*, vol. VII, p. 48. — A. Fr. Frisi, *Memorie storiche di Monza*. — Codex dei Bissoni, in tabulario Vercellensi. — Federici, *Scrutinio d. Nob. lig.* ms. cit.

— (13 Mai) — **Guilielmus Embriacus Niger**, Potestas Arelati.
Papon, op. cit., II, *Preuves*, LX.

1233. (18 Maii) — **Percivallus de Auria**, Potestas Avenionis.
Papon, op. cit., II, *Preuves*, LXVII.

— **Petrus Piccamilius**, Potestas Savonae.
BONUSVASSALLUS FICUSMATARIUS, eiusdem iudex.
Belloro, ms. cit.

— **Ansaldus de Mari**, Potestas Parmae.
Chron. Parm., ap. Muratori, *R. I. S.*, IX. — Affò, *Storia della città di Parma*. — *Annales Parmenses*, ap. Pertz, (*M. G. H.* XVIII, p. 668).

1234. (Iun.) — **Porchetus Streiaporcus**, Potestas Savonae.
Reg. della catena, in tabul. Savonensi, I, f. XXXV.

— **Henricus Rubeus de Volta**, Potestas vallis Oneliae.
Aug. Giustiniani, *Ann.*, I. III, p. 355.

1235. (Maii) — **Iohannes Spinula**, Potestas Savonae.
Reg. della cat., I, f. 37, in tabul. Savon.

INGO DE VOLTA, « inquisitor, pro Comuni Ianue, rerum, bonorum et possessionum et iurium que olim fuerant Comunis Saone ». *Ibid.*

Mon. Hist. patr. XVIII.

1236. — **Compagnonus** (Pontremuli civis), Potestas Bononiae.

Math. de Griffonibus, *Mem. hist. rer. Bonon.*, apud Muratori, *R. I. S.* XVIII.

— **Bertholdus Spinula**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.

1237. — **Guilielmus Embriacus Niger**, Potestas Avenionis pro Carolo Andegavensi rege.

— (13 Maii - 18 Nov.) — **Guilielmus Embriacus Niger**, Potestatis Arelatis.
M. H. P. Chartarum, II, 1399. M. L. Anibert, *Memoires historiques et critiques de l'ancienne République d'Arles*, III, p. 107. Pertz, *M. G. H.*, III, 1390. Bouche, *Histoire de Provence*, lib. IX, pars 2^a, 6.

— **Guilielmus Mallonus**, Potestas Savonae.
Expulsus mense aprili a. 1238.

GUILLIEMUS DE CRUCE, eiusdem iudex et assessor.

Belloro, ms. cit. — NN., *Stracci raccolti dell'istoria di Savona*, ms. in Biblioth. civica Savonensi, f. 10 r.

1238. — **Henricus de Carmandino**, Potestas Albingauni.

Hier. Rossi, op. cit. p. 407. — Aug. Giustiniani, *Ann.* I. III, p. 360.

— **Ansaldus Soldanus Mallonus**, Potestas Savonae.

BALDUINUS MULFERRIUS
PETRUS GONTARINUS
Castellani Savonae.
Caf., p. 187.

— **Ioachim Spinula**, Vicarius Friderici II imperatoris, Arelate.

De Sonnaz, *Studi storici sul contado di Savoia*, II, pars 1^a.

— **Baalardus de Pallo**, Potestas Portusmauriti.

Aug. Giustiniani, *Ann.* III, 360.

— **Bonifacius Embriacus**, Potestas Intimilii.
Id., *ibid.*

1239. — **Gabriel Guidonis de Nigro**, Potestas Paduae.

Descriz. di fam. nob. genov., ms. cit.

— **Ansaldus de Mari**, Potestas Cremonae.

Cron. Cremon., in *Arch. Stor. Ital.*, III, 2^a pars, p. 20. — Fr. Arisii, *Practorum Cremonae series chronologica*. — Federici, *Scrut. della Nob. ligust.*, ms. cit. — Giscardi, *Fam. nob. genov.* — Laur. Astegiano, *Codice diplomatico cremonese*, in *M. H. P.*, series II, tom. XXII, p. 186.

1242 (17 Iun.) — **Lucas (al. Luchettus) de Grimaldo**, Potestas Mediolani.

Galvano Flamma, op. cit. — Aloys. Th. Belgrano, *Documenti inediti riguardanti le due Crociate di S. Ludovico IX, re di Francia*, p. 106. — De Venasque, op. cit., p. 72. — A. F. Frisi, *Memorie storiche di Monza*, II, p. 3.

- **Lanfrancus de Grimaldo, quondam Oberti**, Potestas Placentiae.
Belgrano, *Docum. ined. riguard. le due Croc. di S. Ludov. IX, re di Fr.*
1243. — **Percivallus de Auria, Montanarii f.**, Potestas Parmae.
Muratori, *R. I. S.*, IX. — Affò, op. cit. — Pertz, *M. G. H.*, XVIII, p. 620.
Fuit familiaris Manfredi regis, cum quo erat etiam cognatione coniunctus.
1244. — **Iacobus marchio de Carreto**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., 407.
1246. (Febr.) — **Manuel de Auria**, « Vicarius dñi Frederici de Antiochia, filii dñi Imperatoris, Potestatis Florentie ».
Fogliazzo de' Notari, p. 370. — Huillard, *Cod. diplom. di Feder. II*, vol. VI.
1247. — **Manuel de Auria**, Vicarius Frederici de Antiochia, Frederici II imperatoris f., Potestatis Florentiae.
Lami, *Mon. ecclesiae Florent.*, 1657. vol. III.
— Paolinus di Piero, *Cron. di Fir.*, apud Muratori, *R. I. S.*, X, p. 19.
- (5 Mart.) — **Albertus de Lavania (de Flisco)**, Potestas Arelatis.
Is fuerat Iudex Arelati a. MCCXLIII, dein Massiliae usque ad a. MCCXLVI. *M. H. P.*, *Chartarum*, 1462. — Papon, op. cit., III, *Preuves*, XII.
1248. (20 Nov.) — **Manuel de Auria**, Potestas Comi. *Registrum Comunis*, in tabulario Comensi, fol. 72 v. Nota Wüstenfeld.
- (27 Iul.) — **Manfredus de Ancisa**, Potestas Albingauni.
- **Petrus de Mari**, Potestas Nauli.
B. Gandoglia, op. cit., p. 97.
1249. — **Albertus de Lavania**, Potestas Arelatis.
Papon, op. cit., II, *Preuves*.
- ? — **Franciscus de Grimaldo**, Gubernator Comitatum Provinciae et Niciae, pro Carolo I, Neapolis rege.
De Venasque, op. cit., p. 72.
- **Iacobus Spinula**, Potestas Albingauni.
H. Rossi, op. cit., 407.
1250. — **Lanfrancus Natta de Grimaldo**, Potestas Placentiae.
Ioh. de Mussis, *Chron. Placent.*, apud Muratori, *R. I. S.*, XX. — Christoph. Poggiali, *Memorie stor. della città di Piac.* — Federici, *Scrutin. della Nob. ligust.* — De Venasque, *Geneal. hist. Grim. gentis arbor*, p. 72.
1251. (14 Apr.) — **Nicolaus Embriacus**, Potestas Albae Pompeiae.
I. B. Moriondo, *Mon. Aquensia*, II, p. 784.
- **Manuel de Auria**, Potestas Florentiae.
Ricord, Malespini, *Istoria fiorentina*.
- **Nicolaus Cigala**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., in tab. Savon., II, f. XVIII.
1252. — **Percival de Grimaldo**, Potestas in Calabria.
De Venasque, op. cit., pag. 99.
- (Apr.) — **Ingo Grillus**, Potestas Savonae.
GUILLIELMUS PICTAVINUS, eiusdem Iudex.
Belloro, ms. cit.
- **Petrus de Mari**, Potestas Albingauni.
Hier. Rossi, op. cit., 407.
1253. (20 Mart.) — **Petrus Grillus**, Potestas Bononiae.
Math. de Griffonibus, ap. Muratori *R. I. S.* XVIII. *Cron. di Bol.*, ibid. — Federici, *Scrutin. d. Nob. lig.*, ms. cit. — L. V. Savioli, *Annali Bolognesi*, III, p. 226.
- (22 maii.) — **Alamannus de Turre**, Potestas Bononiae.
Savioli, op. cit., *ibid.*
- (Nov.) — **Ingo Grillus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1254. — **Tadheus Spinula**, Potestas Dertonae.
Cornelii Desimoni scheda ms. apud me.
- EGIDIUS OSBERGHERIUS, Consul iustitiae, Cremonae. Laur. Astegiano, *Cod. diplom. Cremon.*, pag. 189.
- **Lanfrancus Ususmaris**, Potestas Albae Pompeiae.
Cod. Albensis cit., f. 224.229. — Carolus Merkel, *Manfredi I e Manfr. II Lancia*, p. 69, 170.
- (Apr.) — **Iacobus Detesalve**, Potestas Savonae.
BERTOLINUS BONIFACIUS, Iudex et Assessor.
Belloro, ms. cit. Reg. d. cat., II, f. 28 v.
- 1255-56. — **Alamannus de Turre**, Potestas Pisanum.
Paulinus Pieri, *Cron. di Firenze*, ap. Murat, *R. I. S.* (Addit.) — Io. Villani, *Istorie fiorent.*, VI.
- **Iacobus marchio de Gavio**, Potestas Albingauni.
Cottalasso, *Saggio stor. sull'ant. ed att. stato della città d'Albenga*, I, 28, 61. — Io. Bapt. Spertorno, *St. lett. della Lig.*, I, 140, n.
- (Apr.) — **Nicolaus de Grimaldis**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1256 (18 Apr.) — **Iacobus Spinula**, Potestas Savonae.
LANFRANCUS GATULUXIUS (GATILUXIUS), Iudex et Assessor.
Reg. della cat. cit., II, f. 154, 158.
- 1256-57. — **Luca Ugonis de Grimaldis**, Potestas Florentiae.
Simon della Tosa, *Cron.* ap. Manni, p. 127. — Paulinus Pieri, *Cron. di Firenze*, cit.

- **Guillielmus Ventus**, Potestas Albingauni.
Hier. Rossi, op. cit., p. 408.
1257. — **Ottobonus de Camilla**, Potestas Savonae.
ANSALDUS DE BALDUINO, medicus, eiusdem iudex.
Belloro, ms. cit.
- (9 Apr.) — **Inghetus de Nigro**, Potestas Albingauni.
M. H. P., *Chartarum* II, 1548.
1258. (13 Ian.) — **Alamannus de Turre**, Potestas Florentiae.
Foliat. tabul. Notar. Gen., Liber *Conradi Capriata*, a. 1258-76, fol. II, pag. 23.
- (4 Iun.) — **Iacobus Buchanigra**, Potestas Savonae.
GUILLIELMUS PICTAVINUS, iudex.
Reg. d. cat., cit. II, f. 158 v.
- ? — **Ottobonus de Cruce**, Potestas Alexandriae.
Liber Crucis, cartularium originale Comunis Alexandriae, in tabulario civico.
- 1258-59. — **Percival de Auria, Montanari f.**, Potestas Aesis.
I. Baldassini, *Mem. istor. dell'antichiss. e regia città di Jesi*.
Muratori, *R. I. S.*, VIII, p. 586. — Ficker, op. cit.
- Idem **Percival de Auria**, Vicarius Manfredi regis in Piceno, Romandiola Spoletique.
- ? **de Carmadino**, Potestas Albae Pompeiae.
Caf., p. 125, 127. — Nota ms. Aloysii Th. Belgrano.
1259. — **Iacobus Buchanigra**, Potestas Savonae, iterum.
Belloro, ms. cit.
- 1259-60. — **Nicola Cigala**, Potestas Albingauni.
Hier. Rossi, op. cit., 408. — *Mon. Hist. Patr. (Chartarum)*, II, 618).
- 1260 (16 Maii) — **Lanfrancus Ususmaris**, Potestas Bononiae.
Math. de Griffonibus, op. cit. *Cron. di Bologna*, ap. Muratori, *R. I. S.* XVIII. — Federici, *Scrut. d. Nob. lig.*, ms. — Notae mss. Wüstenfeld, ex *Catalogo delle Rappresaglie*, in tabulario Bononiensi.
- **Babilanus de Auria**, Potestas Aesis.
Nota ms. Al. Th. Belgrano, ap. Desimoni.
- (7 Iun.) **Iacobus Buchanigra**, Potestas Savonae, tertio.
Reg. d. cat., cit. II, f. 32 v.
- **Daniel Spinula**, Potestas Albingauni.
Hier. Rossi, op. cit., *ibid.*
- 1261 (22 Iun.) — **Iacobus Buchanigra**, Potestas Savonae, quarto.
Reg. d. cat., cit., II, f. 29, 29 v, 30.
- **Percival de Auria, Manuella f.**, Vicaris Caroli I Andegavensis regis, Arelate et Avenione.
Papon, *Hist. générale de Provence*.
- 1261-62. — **Lanfrancus Pignolus**, Potestas Albingauni.
Hier. Rossi, op. cit., *ibid.*
- 1662-63 — **Lanfrancus Malocellus**, Potestas Savonae.
SIMON BONAVENTURA, iudex et Assessor.
Belloro, ms. cit. — Verzellino, op. cit., I, 213. — Aug. Maria de' Monti, *Mem. storiche di Savona*, pag. 81.
- 1263 (Maii.) — **Ansaldus Ceba**, (al. *Cebà*), Potestas Savonae. — NAPOLEONUS DE VULTABIO, Potestatis iudex.
- 1263-64. — **Obertinus Spinula**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., cit., II, f. 113 v, 21.
- **Obertus Spinula**, Potestas Albingauni.
Hier. Rossi, op. cit., 408.
- 1265 (28 Febr.) — **Symon Aurie**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., cit., II, f. xvii v. — lo. Vincent. Verzellino refert hunc Potestatem ad a. 1264, (op. cit., I, p. 213).
- 1265-66 (27 Apr.) — **Thomaynus Malocellus**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 116, 116 v. — Promis, *Monete di Savona*, p. 14, n.
1266. — **Lanfrancus Malocellus**, Potestas Lucae.
Ptolomei Lucensis, ap. Muratori, *R. I. S.*, XI, p. 1285. — Federici, *Scrut. Nob. lig.*
- **Ogerius Falamonica**, Potestas Albingauni.
Hier. Rossi, op. cit.
- (Aug.) — **Obertinus Spinula**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1267 (Apr.) — **Nicolaus Embriacus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- **Gotifredus de Turre**, Potestas Florentiae.
Apud Muratori, *R. I. S.*, *Cron. di Fir.*, cit.
1268. — **Thomas Spinula**, Potestas Albingauni.
Hier. Rossi, op. cit.
- 1268-69. — **Symon de Camilla**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1269. Nov. — **Egidius Lercarius**, Potestas Savonae.
Phil. Ferro, ms. cit., p. 213.
- 1269-70. — **Luchetus de Grimaldis**, Potestas Intimilii, cui accedit
Balianus Aurie, Vicarius Comunis Genuae.
Hier. Rossi.
- **Guillielmus de Savignono**, Potestas Albingauni.
H. Rossi, op. cit.

1270. — **Egidius de Cruce**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1270-71. — **Lanfrancus Malocellus**, Potestas Savonae.
SYMON CANCELLERIUS, Potestatis iudex.
Reg. d. cat., II, f. 141 v, 139, 140.
- **Egidius de Nigro**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
1271. — **Egidius Senarega**, Potestas Arimini.
Aloys. Tonini, *Rimini nel sec. XIII*, vol. III.
- **Lanfrancus Malocellus, q. Lanfranchini**, Potestas Bononiae.
Federici, *Scrut. della Nob. lig.* L. — V. Savioli, *Annali bolognesi*, III, 444.
- **Matheus de Guisulfo**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1271-72. — **Ugo de Auria**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
1272. (Ian.) — **Castellinus de Castello**, Potestas Lucae.
Registri Angioini, n. 17, p. 63.
- (11 Maii.) — **Luchinus (al. Luchetus) Gatiluxius**, Potestas Bononiae.
Savioli, op. cit., III, p. 453. — Corn. Desimoni, *Bonifacio di Monferrato (Giornale Ligustico, 1878); Guglielmo il Vecchio di Monferrato*, (ibid., 1886). — Aloys. Th. Belgrano, in ephemeride Genuensi, *Il Caffaro*, 1880, 2 Iul.
- **Guillielmus de Camilla**, Potestas Savonae.
SYMON BONAVENTURA, Potestatis iudex.
Reg. d. cat., II, f. 123.
- 1272-73. — **Rubeus Nepitella**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
1273. — **Obertus Sardena**, Potestas Ravennae.
Caf., p. 276. Nota ms. Wüstenfeld.
- **Luchetus Gatiluxius**, Capitaneus Lucae.
Registri Angioini, in tabulario Neapolitano, III.
- **Opicio marchio de Carreto**, Potestas Mediolani.
Corio et Giulini hunc Potestatem appellant Bonifacium de Carreto, sed errorem declaravit Columbus Bricherius, *Tab. geneal. gentis Carretensis*.
- **Obertinus Spinula**, Capitaneus populi Astae Pompeiae.
Federici, *Abecedario*, et *Scrut. d. Nob. lig.*
- **Abraynus Pelavicinus**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 236.
- 1273-74. — **Nicola Cigala**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *Mon. Hist. Patr., Chartarum*, I, 1493.
1274. — **Ansaldus Balbus de Castello**, Potestas Papiae.
Pertz, *Mon. Germ. hist.*, XVIII, pag. 28. V. chartam 10 Ian. ab eo factam Novariae pro monasterio S. Fidelis, et in tabul. S. Fidelis, Mediolani adservatam; ex schedis mss. Wüstenfeld.
- **Alamannus de Turre**, Potestas Pistorii.
Manni, *Notae ad Paulin. di Piero, Cron. di Fir.*, cit.
- **Obertinus Spinula**, Potestas Astae Pompeiae.
Muratori, *R. I. S.* II, XIV.
- **Babilanus Aurie**, imo **Nicolaus Aurie**, eiusdem filius, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1274-75. — **Matheus Cebà**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
1275. — **Lanfrancus Pignatarius**, Potestas Papiae.
Ann. Placent. in Mon. Germ. hist., XVIII, p. 561.
— *Notae mss. Wüstenfeld.*
- **Obertus Spinula**, Capitaneus Populi, Astae Pompeiae.
Registr. Com. Ast., 346 v.
- **Manuel de Nigro**, Capitaneus populi Astae Pompeiae a mense Ianuario usque ad Iul. *Chron. Astens.*, apud Muratori, *R. I. S.*, II. — I. B. Moriondo, *Mon. Aquensia*, II, 441, 21 Ian. 1276, ubi dicitur Potestas.
- **Bonifacius Spinula**, Capitaneus populi, Astae Pompeiae, a mense Iulio usque ad Decembr.
Federici, *Abecedario*, — Delph. Muletti, op. cit., II, 397.
- 1276 (20 Mart.) — **Ingo Spinula**, Potestas Savonae.
BERTOLINUS BONIFACIUS, Potestatis iudex.
Reg. d. cat., II, f. 142.
- **Obertinus Spinula**, Capitaneus populi Astae Pompeiae, a mense Ianuario usque ad Iul. Moriondo, op. cit., II, 441, 21 Ian. — *Registrum Com. Astensis*, pp. 251 v, 402.
- **Manuel de Nigro**, Potestas Niciae.
Notae mss. Cornelii Desimoni.
- **Bottarius de Auria**, Potestas Avenionis.
Federici, *Scrut. d. Nob. lig.* Id. *Descriz. delle fam. nob. genov.* Inibi tamen refertur ad ann. 1269.
- (1 Dec.) — **Lanfrancus Pignatarius**, (imo Ioannes eius filius et Vicarius), Potestas Savonae.
MARINUS DE PROMONTORIO, Potestatis iudex.
Reg. d. cat., II, f. 142 v., 141 bis.
1277. — **Guido q. Hugolini de Flisco**, Potestas Ravennae.
Federici, *Della fam. Fiesca*, p. 64.

- **Obertinus** (al. **Obertus**) **Spinula**, Capitaneus populi Astae Pompeiae, a mense Augusto ad Decembris exitum. Muratori, *R. I. S.*, II, XIV. — *Registrum Com. Ast.*, n. mss. Wüstenfeld. — *Mon. Hist. Patr. (Chartarum)*, II, 1653, 1661).
- (26 Maii) — **Franciscus Rapallinus**, Potestas Savonae.
FRANCISCUS PIGNOLUS, Potestatis iudex.
Reg. d. cat., II, f. 142 bis, 143.
- **Anselmus, dominus de Quiliano** (Savonensis), Potestas Albae.
Verzellino, op. cit., I, 216.
- 1277-78. — **Lombardinus Spinula**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
- 1278 (18 Oct.) — **Guillielmus Bassus**, Potestas Savonae.
Reg. della cat., II, 144, 144 v.
- 1278-79. — **Carlottus de Nigro**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- 1279-80. — **Egidius Lercarius**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1280. — **Ansaldus Cebà**, Capitaneus Astae Pompeiae.
Registr. Com. Ast., pag. 147 v., ubi tamen nuncupatur Potestas.
- **Gatinus Gatiluxius**, Potestas Vercellarum.
Mandello, *Il Com. di Vercelli nel medio evo*.
- 1280-81. — **Marcoaldus Embriacus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- 1281-82. — **Nicolaus de Auria**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1282. — **Luca (Luchinus) Gatiluxius**, Potestas Mediolani.
Muneri renuntiavit. Bernardin. Corio, op. cit., ad annum. — I. Giulini, op. cit., II, pag. 386.
- **Obertus Spinula**, Potestas Papiæ.
I. Robolini, *Not. apparten. alla st. di Pavia*, IV, 207, qui erronee hunc Potestatem refert ad a. 1281.
- **Iohannes de Cisterna**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1282-83. — **Federicus Spinula**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1283. — **Carolus de Flisco**, comes Lavaniae, Potestas Papiæ.
Scheda ms. Cornelii Desimoni.
- **Franciscus Codora**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1283-84. — **Rizzardus de Auria**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1284. — **Bertolinus Bonifacius**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1284-85. — **Andalo de Auria**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., 409.
1285. — **Thomas Malocellus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1285-86. — **Rubeus Salvaygus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1287. — **Accursius** (Gonuensis), Potestas Dertonæ.
I. A. Bottazzi, *Carte inedite dell'arch. capitol. della chiesa di Tortona*, 126.
PERCEVALLUS Potestatis iudex.
- **Accellinus Ferrarius**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1287-88. — **Ansaldus de Auria**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1288. — **Manuel Spinula**, Potestas Papiæ.
Robolini, op. cit., IV, 219, 230.
- 1288-89. — **Boninus de Nigro**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1289. — **Percival de Flisco**, Potestas in Tuscia.
Rapetti, *Dizion. geogr. della Toscana*.
1290. — **Renatus de Grimaldo**, qui et **Natto** vel **Natta**, Potestas Placentiæ.
Mon. Germ. hist., XVIII, pag. 502. Notae ms. Wüstenfeld.
1291. — **Raynaldus Spinula**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1292. — Id. id. id.
1293. — **Ugo de Salino**, Potestas Astae Pompeiae.
Registr. Com. Ast., f. 180 v.
- (14 Aug.) — **Franciscus Ursetus**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 145, 145 v, 244.
- 1293-94. — **Symon de Auria**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1294. — **Bonifacius Vacha**, Potestas Savonae.
Reg. della cat., II, f. 149 v. — Verzellino, op. cit., I, 219.

- **Rominus de Nigro**, Potestas Nauli.
Reg. d. cat., in tabul. Savon., II, fol. 149 v.
- 1294-95. — **Gabriel Tornellus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1295. — **Opiotinus Spinula**, Potestas Dertonae.
Tristanus Calvo, l. 18, c. 399.
- (18 Iul.) — **Raynaldus Spinula**, Potestas Astae Pompeiae.
Nota Aloysii Th. Belgrano, ap. Corn. Desimoni.
- **Fuliotus Spinula**, Potestas Neapolis.
Federici, *Abecedario* cit.
- **Obertus Spinula**, Potestas Papiae.
Muratori, *R. I. S.*, II, p. 460.
- 1295-96. — **Marcoaldus Embriacus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- (29 Dec.) — **Gatus Gatiluxius**, Potestas Savonae.
FRANCISCUS PIGNOLUS, iudex et Vicarius.
Privilegium Friderici II, in *Reg. della cat.*, f. 36, tabul. Savonensis.
1296. — **Guilielmus Ventus**, Potestas Astae Pompeiae.
Electus mense Iulio. Notae mss. Wüstenfeld,
- **Lamba Aurie**, Capitaneus populi, Astae Pompeiae, electus die 18 Octobr. *Chron. Ast.*, ap. Muratori, *R. I. S.*, II, XIV.
— Guilielmi Venturae, *Memoriale de gestis civium Astensium* in *Mon. Hist. Patr. (Scriptorum)*, III, p. 725). — Sella, *Cod. Astensis*, p. 677.
- **Percivalis Cigala**, Potestas Savonae.
ANDREAS CIGALA, iudex.
I. B. Pavesi, *Sisto IV restituito alla sua patria*, ms. in Biblioth. civica Savonensi, p. 20 v. — Belloro, ms. cit. — *Reg. della Catena*, I, in tabul. Savon., fol. 159.
- 1296-97. — **Guilielmus Ferrarius**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1297. (20 Febr., 1 Iul.) — **Andreolus Leroarius**, Potestas Savonae.
Ferro, ms. cit., p. 213. — *Reg. d. cat.*, II, f. 160.
- 1297-98. — **Fulcus Salvaygus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- 1298-99. — **Rainerius** (al. **Raynaldus**) **Spinula**, Potestas Astae Pompeiae.
Federici, *Descriz. fam. nob. gen. Id.*, *Scrutin. d. Nob. lig. Id.*, *Abeced.*
- (10 Maii) — **Percivalis de Mari**, Potestas Savonae.
Reg. della cat., II, f. 164 v, 165.
- **Ballanus Tartaro**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- 1299 (12 Maii) — **Gatinus Gatiluxius**, Potestas Savonae.
Reg. della cat., II, f. 167.
- 1300-1301. — **Petrus de Vivaldo**, Potestas Savonae.
Reg. della cat., cit., II.
- 1301-1302. — **Nicola Peracius**, Capitaneus populi, Parmae.
Electus kalendis Aprilis 1301, officium explevit kal. Apr. 1302.
Murat., *R. I. S.*, IX. — *Ann. Parm.* ap. Pertz.
— *M. G. h.*, XVIII, p. 725.
- **Luchetus de Gattaluxis** (**Luchinus Gatiluxius**), Potestas Cremonae.
Cod. Cabellarum in tabulario Cremonensi. — *Cod. diplomat. Cremon.*, in *M. H. P.*, Ser. II, tom. XXII, p. 202.
FRANCESCHINUS DE RIPAROLIO, iudex. *Ibid.*
- 1301-1302. — **Luchinus Gatiluxius**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit. — I. B. Spotorno, *St. letter. della Lig.*, I, p. 205, n.
1302. — **Ansaldus Matabotus** (**Marabotus?**), Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- (25 Apr.) — **Georgius de Mari**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., I, f. 37 v., II, 169 v.
- **Bonifacius de Savignono**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1303. — **Faravellus de Auria**, Capitaneus populi, Astae Pompeiae.
Manuel Galeacius Spinula, Potestas id. id.
Guilielmi Venturae, *Memor. de gestis civ. Astens.*, in *M. H. P.*, (*Scriptorum*, III, p. 741).
- **Peroival q. Hugolini de Flisco**, Dominus Vigueriae, quam a Dertonensibus emit. Federici, *Della fam. Fiesca*, p. 64.
- **Gavinus Tartaro**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- (12 Apr.) — **Bonifacius de Savignono**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 195 v.
- 1304 (II semestr.) — **Montanus** (al. **Montaninus**) **Marinus**, Potestas Paduae.
Chronicon Patavinum, ap. Muratori, *Antiquit. Ital. Medii aevi*, IV, p. 1155. — *Lib. regiminum Paduae*, edit. ab Ant. Bonardi, (*Miscell. di St. Veneta*, ser. II, vol. VI, p. 140).
Substituunt officium « per sex menses et dimidio », p. 184. « Iste simplex homo fuit ».

Odoardus Aurie, q. Philippi, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.

1304-05. — **Franciscus Squarzaficus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*

1305. — **Franciscus de Sancto Genesio**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.

— ? — **Andreolus marchio de Gavio**, Capitaneus populi Parmae.
Ap. Murat. *R. I. S.*, IX; scheda Cornelii Desimoni. Vide ad ann. MCCCVIII.

1305-06. — **Bartholomeus de Auria**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*

1306. (3 Maii) — **Guidetus Pignolus**, Potestas Savonae.
Reg. *d. cat.*, II, f. 170.

— **Conradus de Grimaldis (de Castro)**, Potestas Bononiae.
De Venasque, op. cit., p. 107. Ille idem est de quo auctor ipse scribit sub a. 1272: « Conradus, Caroli Neapolis regis eques, Barcarii ac Cameranae gubernator ». Federici, *Scrut. d. Nob. lig.*

1306-7. — **Andriolus Lercarius**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*

1307. — **Ansaldus Balbus de Castello**, Potestas Placentiae, qui expulsus est ab Alberto Scoto, et « in ipso regimine fuit violenter derubatus et damnificatus », ut apparet a conquestione quam Obertus Spinula de Luculo, hac de causa, imperatori misit.
Dönniges, *Acta Henrici VII*, I, 151.

— **Gabriel Salvagus**, Potestas Cunei.
V. Promis, *Lett. di ital. illustri*, IV. — Dominicus Promis, *Monete di z. ital.*, IV, 42.

— (9 Aug.) — **Opecinus Capsarius** (al. **Capsarius**), Potestas Savonae.
Reg. *d. cat.*, II, f. 38, 39.

1308. — **Andreolus marchio de Gavio**, Potestas Parmae.
Chron. Parm., ap. Muratori, *R. I. S.*, IX.

— (16 Feb.) — **Thomas Panzanus**, Potestas Savonae.
Reg. *d. cat.*, II, f. 200.

1308-9. — **Manfredus Grillus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*

1309. — **Iohannes de Goano**, Potestas Savonae, qui muneri renunciavit, mense Iunio; eique successit

— (25 Aug.) — **Odoardus de Grimaldis**.
Reg. *della cat.*, II, f. 170 v. — Verzellino, op. cit., I, 232.

Mon. Hist. patr. XVIII.

1309-10. — **Ughetus de Auria**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*

1310. — **Ubertus Malocellus**, Henrici VII imperatoris vicarius, Novariae.
Commemoriali di Venezia, in tabulario Vindobonensi, I, p. 38.

— (Feb.) — **Odoardus de Grimaldis**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.

— **Gabriel Salvagus**, Potestas Massiliae.
Mery et Guindon, *Hist. municip. de Marseille*, II, 28. — Wustenfeld, not. mss.

— **Hugo (al. Guigno) de Grimaldis**, Grassae Gubernator pro Roberto rege.
De Venasque, op. cit., p. 74. — M. I. Canale, op. cit., III, 383.

1310-11. — **Bernabos de Grimaldis**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*

1311. — **Symon de Valle**, Potestas Salerni.
Notae mss. Theodori Wustenfeld.

— **Manfredus Grillus**, Potestas Papiae.
Commemor. di Venezia, cod. Vindobon. cit. — *Mon. Germ. hist.*, IV. — Robolini, op. cit., II, 64.

— (I semestr.) **Guido Pignolus**, Potestas Mediolani.
Galvanus Flamma, ap. Murat., *R. I. S.* XII, p. 73, ubi erronee *Pigiolus*. Wustenfeld hunc Potestatem ad a. MCCCXIV refert.

— **Thomas de Passano**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.

1311-12. — **Andreolus de Mari**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*

1312-13. — **Raffus de Auria**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*

1313. — **Milo de Grimaldis**, pro Roberto rege Calabriae Gubernator.
De Venasque, op. cit., p. 73, quo legitur: « Milo, notus ducis Calabriae Gubernator et regis Roberti in Calabria prorex, a quo magnam navem XVI remorum in donum habuit ».

1314. — **Anfreonus Spinula**, Potestas Savonae.
CAROLUS SPINULA, Vicarius.
Belloro, ms. cit.

1314-15. — **Iacobinus de Flisoo**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*

1315. — **Symon de Passano**, Capitaneus Avernae pro Roberto rege.
Registri Angioini, n. 203, p. 260 (Wustenfeld).

- **Gherardus Spinula de Luculo**, Potestas Romae.
Fr. A. Vitale, *Storia diplom. dei Senat. di Roma*, I, 220. — *Libro dei Consigli d'Orvieto*, in tabulario Orvietano, p. VII v. — Papencordt, *Cola di Rienzo*.
- **Carolus de Grimaldis**, Capitaneus Aquilae pro Roberto rege.
Federici, *Scrut. d. Nob. lig.* cit.
- **Percival de Vivaldis**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 175. — Verzellino, op. cit., I, 233.
1316. — **Leonardus de Turoa**, Vicarius Roberti regis, Grassae et Draguignani.
Reg. Angioini, n. 208, p. 152 v. (Wüstenfeld).
- **Odoardus de Auria et Andalo Spinula**, Rectores Savonae pro Ghibellinis.
Belloro, ms. cit.
- 1316-17. — **Nicolosius Gentilis**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1317. — **Symon de Passano**, Strategotus Salerni, cui die nono Septembris succedit Raymundus de Valle.
Reg. Angioini, 211, p. 319 v.
- 3 Oct. — **Malocellus de Malocello**, Potestas Bononiae.
Lib. Reformationum Bonon., cod. in tabulario Bononiensi.
- **Lanfrancus Ususmaris**, Potestas Calabriae.
Nota ms. Wüstenfeld, *Reg. Ang.*, 265, p. 176.
- (20 Sept.) — **Leonardus de Turca**, Potestas Avenionis.
Reg. Ang., 213, p. 245; Wüstenfeld.
- **Odoardus de Auria et Andalo Spinula**, Savonae Rectores pro Ghibellinis, iterum.
Belloro, ms. cit.
- 1317-18. — **Pastorinus de Mari**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- 1318 (14 et 25 Mart.) — **Odoardus de Auria et Andalo Spinula**, Vicarii et Rectores civitatis Savonae et districtus pro Ghibellinis, tertio.
Reg. d. cat., II, f. 224 v.
- 1318-19. — **Henricus Tartaro**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1319. — **Guido de Camilla**, Potestas Bononiae.
Math. de Griffonibus, *Mem. hist.*, ap. Murat., *R. I. S.*, XVIII. — *Cronica di Bologna*, *ibid.* — Federici, *Scrut. d. Nob. lig.*; ms. cit.
- **Accellinus Grillus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.

1320. — **Dominicus Mardiconus**, Potestas Novariae.
Codex Hospitalis, Novariae, p. 52.
- ? **Vinciguerra de Grimaldis**, « in utraque Calabria pro rege Roberto prorex ».
De Venasque, op. cit., p. 75.
- **Accelinus de Nigro**, Potestas Dertonae.
Wüstenfeld, notae mss.
- (24 Feb.) — **Accellinus Grillus**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 175 v.
1321. — **Cigala de Cigalis**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1322. — **Sinibaldus (Sigembaldus?) de Flisco**, Potestas Massiliae.
Reg. Ang. n. 260, p. 298, ex not. mss. Wüstenfeld.
- (8 Maii) — **Aronus (Ainonus?) Salvaygus**, Capitaneus Aversae pro Roberto rege.
Reg. Ang., n. 235, p. 122 v.
1323. (12 April.) — **Angelinus de Nigro**, Potestas Pistorii.
Fioravanti, *St. di Pistoia*.
- (31 Oct.) — **Iohannotus marchio de Gavio**, Capitaneus Salerni pro Roberto rege.
Reg. Ang., n. 265, p. 110.
- (22 Mart.) — **Antonius Grillus**, Potestas Placentiae.
De Mussis, *Chron. Placent.*, ap. Murat., *R. I. S.*, XV, 454. — Federici, *Scrut. d. Nob. lig.* cit.
- **Henricus marchio de Carreto**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., p. 410.
1324. — **Sinibaldus de Flisco, comes Lavanie**, Vicarius Niciae pro Roberto rege.
Gioffredo *St. delle Alpi Maritt.*, in *M. H. P.*
- **Bartholomeus (al. Bertonus) de Grimaldis**, Vicarius Roberti regis in Calabria.
De Venasque, op. cit., p. 74, quo nuncupatur « classis Grimaldarum triremium in opem Roberti Neapolis regis Praefectus, eiusdemque in Calabria prorex ».
- **Iohannotus, marchio de Gavio**, Strategotus Salerni pro Roberto rege.
Reg. Ang. cit., *ibid.*
1325. — **Anfreonus Spinula**, Potestas Fidelium Imperii, Cremonae.
Ex schedis mss. Cornelli Desimoni.
- **Rinaldus Spinula de Luculo**, Potestas Fidelium Imperii, Savonae.
Belloro, ms. cit. — Verzellino, op. cit., I, 240.
- (5 Nov.) — **Riccardus Ventus**, Potestas Aquarum Sextiarum pro Roberto rege.
Reg. Angioini, n. 208, p. 546 (Wüstenfeld.).

1326 (18 Iun.) — **Paulinus Mallonus**, Capitaneus Principatus Ulterioris, itemque Atriae, pro Roberto rege.

Ex *Reg. Ang.*, n. 260, p. 185 v. (Wüstenfeld).

— (28 Maii) — **Sinibaldus (Sigembaldus?) de Flisoo**, Potestas Massiliae.

Reg. Ang., n. 260, p. 298; notae mss. Wüstenfeld.

— **Iohannotus marchio de Gavio**, Strategotus Salerni pro Roberto rege.

Reg. Ang., n. 265, p. 110. Wüstenfeld.

— **Ioh. Guarnerius de Castello**, Potestas Savonae.

Inscriptio iam super Portam Bellariam, Savonae. Verzellino, I, p. 239. — Monti, *Comp. di mem. hist. della città di Savona*, p. 81. — Ms. Ferro, cit., p. 128.

— (27 Iul.) — **Percival Salvaygus**, Capitaneus Aquilae pro Roberto rege.

Reg. Ang., n. 261, p. 153 (Wüstenfeld).

— **Gabriel de Grimaldis**, ex dominis Policastri, Potestas Neapolis pro Roberto rege.

De Venasque, op. cit., p. 101, 118, quo appellatur « Vicariae Neapolitanae regens ». — Notae mss. Wüstenfeld.

— (1 April.) — **Gabriel de Grimaldis**, praefatus, Gubernator Basilicatae pro Roberto rege.

Reg. Ang., n. 261, p. 163 v. (Wüstenfeld).

— (11 Iul.) — **Galeotus Mallonus**, Capitaneus Digni pro Roberto rege.

Reg. Ang., n. 261, p. 267 (Wüstenfeld).

— (12 Iun.) — **Raimundinus de Flisco**, Potestas Niciae pro Roberto rege.

Reg. Ang., n. 261, p. 258 (Wüstenfeld).

— **Gabriel marchio de Gavio**, « Iudex primarum appellationum in Provincia » (Wüstenfeld).

— (8 Iun.) — **Manuel de Grimaldis**, Potestas Grassae.

Reg. Ang., n. 261, p. 141 v. — De Venasque, op. cit.

— (15 Iul.) — **Petrus Ultramarinus**, « Maior et secundarum appellationum Iudex in Provincia ».

Reg. Ang., n. 261, p. 261 v. (Wüstenfeld).

— **Gabriel Salvaygus**, Potestas Massiliae pro Roberto Rege.

Not. mss. Wüstenfeld.

1327 (2 Sept.) — **Luchinus Malocellus**, Vicarius Roberti regis in Principatu Ulteriore.

Reg. Ang., 270, p. 201.

— **Galeotus de Grimaldis** « pro rege Roberto ad summum Pontificem Orator et Aprutii Prorex ».

De Venasque, op. cit., p. 118.

Mon. Hist. patr. XVIII.

— **Rubeus Salvagus**, Potestas Digni (Wüstenfeld).

— **Rubeus Salvagus**, praefatus, Castellanus Sancti Albani prope Grassam.

Reg. Ang., 261, p. 261 (Wüstenfeld).

— ? **Lanfrancus Ususmaris**, successor designatus Gabrielis de Grimaldis in Capiteatu Neapolis (Wüstenfeld).

1327-28. — **Iohannotus marchio de Carreto (de Gavio?)**, Strategotus Salerni, pro Roberto rege (Wüstenfeld).

— ? **Odoardus Spinula**
Nicolaus Spinula

Officiales VII Officiorum Regni Neapolitani.

Ex notis mss. Pompeii Litta, apud Corn. Desimoni.

— **Conradus Spinula**, Officialis VII Officiorum Regni Neapolitani.

Id. *ibid.*

— **Iacobus Carlevarius**, Potestas Massiliae.

Ex notis mss. Cornelli Desimoni.

1328. — **Guido de Camilla**, Vicarius imperialis, Cremonae.

Laur. Astegiano, *Codex diplomaticus Cremonae*, in *M. H. P.*, ser. II, p. 210.

— **Gabriel de Grimaldis**, Vicarius Roberti regis in Aprutio Citeriore.

De Venasque, op. cit., p. 101.

— **Andreas de Grimaldis**, Potestas Massiliae (Wüstenfeld).

— (1 Ian.) — **Gratiadeus de Nigro**, Capitaneus Neapolis.

Reg. Ang., 265, p. 112.

— (15 Apr.) — **Grifottus Leroarius**, Capitaneus pro Roberto rege, Baroli.

Reg. Ang., 265, p. 110.

— (31 Maii-3 Dec.) — **Iacobus de Mari**, Vicarius Roberti regis in Basilicata.

Reg. Ang., 265, p. 107 v., 201 v (Wüstenfeld).

— (19 Aug.) — **Antonius de Magistris**, Capitaneus Sulmonae.

Reg. Ang., 265, p. 181 (Wüstenfeld).

— (18 Sept.) — **Barnaba (Ballanus?) Plo-**
oamilus, Vicarius Roberti regis in Terra de Otranto.

Reg. Ang., 276, p. 250 (Wüstenfeld).

— (25 Nov.) — **Benedictus Magiottus**, Strategotus Salerni.

Reg. Ang., 280, p. 135.

— (30 Dec.) — **Oliverius de Mari, q. Oliverii**, Capitaneus Manfredoniae.

Reg. Ang., 226 (Wüstenfeld). — Federici, *Descriz. delle fam. nob. genov.*, ms. cit.

- ? (13 Maii) — **Gabriel de Grimaldis**, Vicarius Roberti regis in Apulia, cuius successor designatus:
- **Lanfrancus Ususmaris**.
Reg. Ang., 265, p. 128 v.
- ? — **Spinula**, Vicarius regius in Sicilia.
Anonym., *Fragm. Siculae hist.*, ap. Murat., *R. I. S.*, XXIV.
1329. — **Ansaldus de Mari**, Friderici II imperatoris admiratus, Potestas Cremonae.
Annali Cremon. in *Archivio Storico Italiano*, N. ser., III, 2, p. 22. — *Cod. diplom. Cremon.*, p. 186.
- **Iohannes de Grimaldis**, Vicarius Roberti regis in Terra de Otranto.
De Venasque, op. cit., p. 101.
- **Percival Salvagus**, Potestas Brixiae pro Roberto rege.
Reg. Ang., 277, p. 208 (Wüstenfeld).
- **Gherardus Spinula de Luculo** « Dominus et pacificator civitatis Lucae », quam ipse emerat a mercenariis Ludovici Bavari.
Acta 18 Sept., in tabul. Lucensi. — Io. Villani, X, 143.
- (20 Dec.) — **Barnaba Piccamilius**, Vicarius Alexandriae pro Roberto rege.
Reg. Ang., 282, p. 111 v. (Wüstenfeld).
- 1329-30. — **Guido de Camilla**, Vicarius imperialis Cremonae.
Giscardi, *Fam. nob. genov.*, ms. — *Conventio cum Bergamo*, in tabul. Cremon. — Astegiano, *Cod. diplom. Cremon.*, in *M. H. P.*, series II, XXII, p. 210.
- 1330 (12 Iul.) — **Nicolaus de Nigro**, Potestas Dertonae.
N. Montemerlo, *Raccoglim. di nuova hist. della ant. città di Tort.*, p. 68.
- (20 Nov.) — **Guido de Camilla**, Potestas Parmae.
Affò, *St. di Parma*. — Federici, *Scrut. d. Nob. lig.* — Astegiano, *Cod. diplom. Crem.*, cit., p. 210. — *Chron. Parm.*, in *Suppl. mon. ad prov. Parm. et Placent.*, p. 429.
- (1 Maii) — **Antonius de Camilla**, Potestas Lucae.
S. Bonghi, *Bandi lucchesi del sec. XIV*, p. 244.
- **Antonius**. (Savonensis), Potestas Arretii.
Annali Aretini, ap. Murat., *R. I. S.*, XXIV.
1331. — **Fabianus Aurie**
Antonius de Camilla, Vicarii imperiales, Savonae.
1332. — **Rabella de Grimaldis**, Vicarius regius, in Provincia.
De Venasque, op. cit. — Federici, *Scrut. d. Nob. lig.*, ms. cit.

- (11 Iun.) — **Irenotus de Flisco**, Potestas Mediolani.
Galvaneus Flamma.
- (24 Iul.) — **Faciollus de Mari**, Vicarius civitatis Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 212 v, 214 v.
1333. — **Dominicus Gatiluxius**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- **Georgius de Mari**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1334. — **Palamedes Spinula**, Capitaneus et Gubernator Aquilae.
Federici, *Scrut. d. Nob. ligust.*
- **Ugolinus Aurie**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1335. — **Angelinus de Grimaldis**, « Vallis Gratae et Terrae Iordanæ pro Roberto Neapolis rege Prorex et Praefectus generalis ».
De Venasque, op. cit., p. 141.
- (mense Martio) — **Ilionus de Flisco**, Potestas Paduae.
Murat., *R. I. S.*, VIII. De hoc Potestate non est mentio in *Chronicon Patavinum*, ap. Murat., *Antiquitates Ital. medii aevi*, IV.
- **Iohannes de Flisco, q. Caroli**, Vicarius regius Placentiae.
Federici, *Della fam. Fiesca*, p. 66. Id. *Scrut. d. Nob. ligust.*, ms. cit. — Christ. Poggiali (*Mem. st. di Piac.*) refert Iohannem de Flisco mansisse in officio XXVI dies tantum.
- **Rainaldus Spinula de Luculo**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- **Othorengus Aurie**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- 1336 (15 Apr.) — **Iohannes Spinula de Luculo**, Potestas Papiae.
Mandelli, *Il Com. di Vercelli nel medio evo*, III, 273, cit. in not. mss. Wüstenfeld. — Federici, *Abecedario*.
- **Antonius de Grimaldis**, Niciae Gubernator. De Venasque, op. cit., 74.
- **Augustinus Spinula**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- **Philippus Aurie**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit. — Verzellino, op. cit., I, 243.
1337. — **Bertholdus Spinula**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- **Nicolaus Spinula**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*

1338. — **Melchior Spinula**, Potestas Bergomi.
I. Ronchetti, *Mem. istor. della città e chiesa di Berg.*, I, 75.
- **Daniel Aurie**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- (mense Aug.) — **Rizardus de Credencia**, Potestas Varaginis et Cellarum.
Marmor inscriptum prope sacrarium ecclesiae sancti Ambrosii, Varagine.
1339. — **Manuel q. Guilielmi de Flisco**, Vicarius regius Neapolis, et Magnus Iustitarius Regni Neapolitani.
Federici, *Scrut. d. Nob. ligust.*, ms. cit. Id., *Della fam. Fiesca*, p. 67.
- **Gabriel de Grimaldis**, Vicarius regius in Apruttio.
Federici, *Scrut. d. Nob. lig.*, ms.
- **Aleramus Salvaigus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit. — Ferro, ms. cit., p. 114. — Verzellino, op., cit., I, 244.
1340. — **Rabellinus de Grimaldis**, Vicarius regius in Principatu Citeriore.
De Venasque, op. cit., p. 112.
- **Ludovicus Buchanigra**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1341. — **Iohannes Buchanigra**, Potestas et Capitaneus Savonae, iterum.
Belloro, ms. cit.
- **Rolandus de Campofregoso**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1342. — **Iohannes Buchanigra**, Potestas et Capitaneus Savonae.
Belloro, ms. cit.
1343. — **Robertus de Grimaldis**, Vicarius regius utriusque Calabriae.
De Venasque, op. cit., p. 125.
- **Robertus Grecaseli**, Potestas Perugiae.
Graziani, *Cron. di Perugia*, in *Arch. St.*, XVI.
- **Nicolaus de Fatio**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1344. — **Ludovicus Buchanigra**, Potestas et Capitaneus Savonae.
Belloro, ms. cit.
- ? — **Lanfrancus Ususmaris**, Vicarius Roberti regis, Sulmonae.
Wüstenfeld, notae mss.
1345. — **Rabellinus de Grimaldis**, Vicarius Roberti regis in Principatu Citeriore.
De Venasque, op. cit., p. 112.

- **Gaspar Lercarius**, Potestas in Pedemonte.
Federici, *Scrut. d. Nob. lig.*, ms. cit.
Ille est qui a. 1356 recuperavit pro Ioanna I regina civitatem Cherascum.
- (12 Maii.) — **Inghus Longhus**, Potestas imperialis Communis Savonae.
Reg. della cat., II, f. 207 v, 209.
1346. — **Gotifredus de Zoalio**, Potestas Savonae.
Inscriptio marmoris anaglyptici, olim super pontem fluminis Lavaniolae (hodie *Letimbro*), nunc in Pinacotheca comunali Savonensi.
- **Dominicus de Galvano**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1347. — **Ingo Bonus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- **Nicolaus de Levanto**, Potestas Bonifacii et Vicarius in Corsica insula.
Colonna de Cesari Rocca, *La réunion définitive de la Corse aux états de la Commune de Gênes* (Genova, Sordo-muti, 1900, p. 13).
1348. — **Antonius Levantini de Levanto**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- **Gherardus de Carcasso**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1349. — **Odoardus marchio de Gavio**, Potestas Bonifacii.
Federici, *Abecedario*.
- **Antonius Levantini de Levanto**, Potestas Savonae, iterum.
Belloro, op. cit.
1350. — **Bartholomeus de Fatio**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1351. — **Iohannes de Scaffa**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1355 (18 Maii) — **Philippus Cazolla**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 213 v.
1358. — **Thedisius de Flisco**, doctor, Potestas Florentiae.
Federici, *Della fam. Fiesca*, p. 68. — Id. *Scrut. d. Nob. lig.*, ms. cit.
- **Ludovicus Buchanigra**, frater Symonis Genuae Ducis, Potestas Savonae.
Verzellino, op. cit., I, p. 258.
1359. — **Ludovicus Buchanigra**, praedictus, Potestas Savonae, iterum.
Belloro, ms. cit.
- 1362 (8 Nov.) — **Anfreonus Buchanigra**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 213 v.

- 1366 (mese Maio) — **Nicolaus Embriacus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1367 (mense Maio) — **Ansaldus Cebà**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1368. — **Odoardus** (al. **Eduardus**) **de Grimaldis**, « eques Hierosolymitanus, et Aquae Sextiensis Praeceptor, in qua Praeceptoris solum per sexquiannum vixit, praematura morte defunctus ».
De Venasque, op. cit., p. 76.
- **Galeotus Celesia**, Potestas Monoeci.
Federici, *Descriz. d. fam. nob. gen.*, ms. cit.
1369. — **Spinetta Spinula**, Potestas Cremonae.
Fr. Arisii, *Praetorum Cremonae series chronologica*, Cremonae, 1731, p. 20.
1372. — **Francoiscus de Benedictis**, Potestas Savonae.
Reg. della cat., II, f. 219.
1373. — **Stephanus Baghinus**, Commissarius in Riparia Occidentali.
Reg. della catena in tabul. Savon., II, f. 236.
1375. — **Nicolaus de Montaldo**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1376. — **Raphael de Fatio**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1377. — **Henricus de Illione**, Potestas Vercellarum.
Mandelli, *Il Com. di Vercelli nel medio evo*.
- (22 Aug.) — **Iohannes de Maguerio**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 224 v., 226 v.
1378. — **Rinaldus Spinula de Luculo**, Potestas Valtellinae.
Fr. S. Quadrio, *Dissertazioni critico-storiche int. alla Rezia di qua delle Alpi, oggi detta Valtellina*, I, 479.
- (21 Febr.) — **Anfreonus de Guano**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., f. 223 v. — Belloro, ms. cit. — Vercellino, op. cit., I, 267.
- 1379 (18 Mart.) — **Iohannes Adurnus**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat. II, f. 223. Belloro, ms. cit.
- 1380-81. — **Michael de Zoalio**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1381 (30 Iul.). — **Antonius Conte**, Potestas Savonae.
Reg. d. cat., II, f. 229, 230.
1382. — **Nattus** (**Renatus?**) **de Grimaldis**, Potestas Pisanorum.
De Venasque, op. cit. — Io. Villani, VII.
1383. — **Iacobus Spinula**, Capitaneus seu Gubernator Trevisii pro Leopoldo Austriaco.
I. Bonifaccio, *Istoria di Trivigi*, Venezia, 1744. Federici, *Scrut. d. Nob. ligust.* — Id., *Abece-dario*.
- **Balthazar Spinula**, Vicarius seu Baiulus Intimilii pro Carolo III rege.
Cais di Pierlas, *Statuts de Vintimille*, p. 24.
- 1383-84. — **Angelus Maruffus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1384. — **Daniel de Flisco**, Capitaneus Florentiae.
Federici, *Della fam. Fiesca*, p. 70. — Id., *Abece-dario*.
- 1384-85. — **Petrus Candellus**, Potestas Albigauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- 1385-86. — **Iohannes de Goano**, id. id.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1386. — **Melchior Spinula**, Potestas Bergomi.
Angelini, op. cit.
1387. — **Alionus** (**Alaonus?**) **Aurie**, Potestas Cremae.
Federici, *Scrut. d. Nob. lig.*, ms. cit.
- **Alaonus q. Alaonis Aurie**, Potestas Cremonae.
A. Campo, *Cremona fedeliss. città e nob. colonia de' Rom.* etc.
- **Bartolomeus Vicecomes**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
1388. — **Daniel Aurie**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1389. — **Nicolaus de Passano**, Potestas Albingauni.
— (17 Febr.) — **Raphael Clavaricia**, Potestas Savonae.
Reg. della cat., II, f. 238.
1390. — ... **de Saulis**, eques, Potestas Massae.
E ms. apud familiam Sauli, Genuae.
1391. — **Martinus de Montalto**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
1392. — **Petrus de Persio**, id. id.
Belloro, id.
1393. — **Raphael de Carpeneto**, id. id.
Belloro, id.
- **Carolus de Flisco, q. Iohannis**, Potestas Papiae.
Federici, *Della fam. Fiesca*, p. 69.
- **Raphael Malocellus**, Potestas Placentiae.
Poggiali, op. cit.

1394. — **Iohannes Figonus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- **Guido de Nigro**, Potestas Trevisii.
Bonifacio, op. cit.
- **Spinetta Spinula**, Potestas Mediolani.
1. Giulini, *Memorie spett. alla st., al gov. ed alla descriz. della città e camp. di Milano* (Continuaz., II, p. 587).
- 1396-97. — **Iacobus Spinula**, qui et **Loquillo**,
Potestas Bergomi.
Castello de' Castelli, *Chron. Bergomensis*, ap.
Muratori, *R. I. S.*, XVI. — Ronchetti, op. cit.,
p. 212. — Angelini, op. cit.
- **Spinetta Spinula, q. Lucemburgi**, Potestas
Veronae.
1. B. Biancolini, *Notizie storiche delle chiese di
Verona*, V, 261. — Federici, *Abecedario*.
1397. — **Henricus Martini de Grimaldis**, Gu-
bernator civitatis Castri Ioannis in
Sicilia.
De Venasque, op. cit., p. 77, 188.
- (Iun.) — **Gherardus de Levanto**, [Potestas
Savonae.
Belloro, ms. cit.
1398. — **Iacobus de Mercatoribus**, (civis Sarza-
nensis), « Referendarius Bergomi ».
Castello de' Castelli, *Chron. Bergom.*, apud Murat.,
I. R. S., XVI.
1399. — **Melchior Spinula**, Potestas Bergomi (inde
a die III Iul. MCCCXCIX usque ad d. III
Iul. MCCCCI).
Castello de' Castelli, op. cit.
- **Nicolaus de Franchis**, alias **de Turre**,
Potestas Savonae,
cui succedit mense Maio **Othobonus Iu-
stinianus**.
Belloro, ms. cit.
- 13... — **Manfredus Ravascherius**, Potestas Pla-
centiae.
Chr. Poggiali, op. cit.
1400. — **Oddo Spinula**, Potestas Feltrii.
Verci, *St. della Marca Trevigiana*, p. 42.
- **Paulus Iudex**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- **Ambrosius de Vernatia**, Potestas Albin-
gauni.
Rossi, op. cit., *ibid.*
- 1401 (3 Iul.) — **Georgius de Carreto**, Potestas
Bergomi.
Castello de' Castelli, *I Guelfi e i Ghibellini in
Bergamo*; Bergamo, 1870, p. 906.
- **Iohannes de Podio**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.

- 1402 — **Golestanus Pinellus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1403 — **Petrus Nivita**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1404 (10 Sept.) — **Petrus Lavoraben**, Potestas Sa-
vonae.
Reg. d. cat., II, 252.
- **Iohannes de Novio**, Potestas Placentiae.
Christoph. Poggiali, op. cit.
- **Iohannes Cigala**, Potestas Cremae.
Federici, *Scrut. d. Nob. Lig.*
- 1405 (10 Iun.) — **Petrus Lavoraben**, Potestas Sa-
vonae, iterum.
Reg. d. cat., II, 250.
- **Rolandus** (al. **Orlandus**) **de Campofre-
goso**, Locumtenens, dein Potestas Fori-
livii, electus a Cardinale Legato.
Cron. di Bologna, op. Muratori, *R. I. S.*, XVIII. —
Federici (op. cit.) huic Potestati Gubernatoris
Foroliviensis munus tribuit, eumque ad a. 1407
refert.
- **Bartholomeus Rubeus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., p. 410.
- **Lazarus Castagnola**, Potestas Regii Lepidi.
Federici, *Scrut. d. Nob. Ligust.* cit.
- 1406 (10 Maii) — **Lucas de Fliscoo, q. Caroli**,
Capitaneus Generalis Florentiae.
Federici, *Della Fam. Fiesca*, p. 71.
- **Ubertinus Spinula**, Potestas Comi.
I. Rovelli, *Storia di Como*. Como, 1789-1808,
p. 63.
- **Tadheus Cattaneus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1407 — **Iohannes Centurionus q. Raphaelis**
(olim **Ultramarinus**), Potestas Liburni.
Federici, *Scrut. d. Nob. Lig.*
- **Iohannes Baptista de Zoalio, q. Goti-
fredi**, Potestas Savonae.
Inscriptio marmorea olim in sacello S. Brigidae,
Savonae.
Thom. Torteroli, *Le lapidi di S. Brigida. Sa-
vona*, 1861, p. VII.
- 1408 — **Baptista Montaldus**, Potestas Liburni.
Descriz. di fam. nob. genov., ms. cit., quo erronee
refertur ad a. 1412. Cf. notam ms. Aloysii Thom.
Belgrano. Quad. X, p. 15.
- 1409 — **Conradus de Carreto**, Potestas Vercel-
larum.
Columbus Bricherius, *Tabulae genealogicae gentis
Carrettensis*.
- 1410 — **Imperialis Gentilis Rioius**, Potestas Sa-
vonae.
Belloro, ms. cit.

- (6 mart.) — **Iohannes de Sopranis**, Potestas Savonae.
Membrana tabularii Savon.
- 1412 — **Lanfrancus Malocellus**, Potestas Castrinovi.
Wüstenfeld, notae mss.
- 1413 — **Iohannes Saccus de Franchis, Iacobi f.**, Potestas Savonae.
Io. Vincentius Verzellino, op. cit., I, p. 289.
- 1414 — **Oddoninus de Carreto**, Placentiae Gubernator pro Sigismundo imperatore.
Columbus Bricherius, *Tab. geneal. gentis Carretensis*, tb. VI, VII. — Fr. Sansovino, *Della orig. et de' fatti delle famiglie illustri d'Italia. Vinegia*, 1582. — Fr. Philephus, *Ann.*, I.
- **Franciscus Rex**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1415 — . . . **de Carreto (Savonae marchio)**, Potestas Vercellarum.
Mandello, *Il Comune di Vercelli nel medio evo*, III, 287.
- **Franciscus Rex**, Potestas Savonae, iterum.
Belloro, ms. cit.
- 1416 — **Franciscus Rex**, Potestas Savonae, tertio.
Belloro, ms. cit.
- 1417 — **Spineta de Campofregoso**, Savonae Dominus.
Belloro, ms. cit.
- 1418 — **Spineta de Campofregoso**, Savonae Dominus.
Belloro, ms. cit.
- 1419 — **Spineta de Campofregoso**, Savonae Dominus, cuius locumtenens fuit hoc anno *Guardus de Ast*, Foroliviensis.
- 1420 — **Spineta de Campofregoso**, Savonae Dominus.
Belloro, ms. cit.
- 1421 — **Spineta de Campofregoso**, Savonae Dominus.
Belloro, ms. cit.
- 1422-23 — **Isnardus de Goarco**, Potestas Placentiae.
Poggiali, op. cit.
- 1424 — **Iohannes Ambrosius Spinula**, Potestas Cremonae.
Fr. Arisii, *Praetorum Cremon. series chronol.*, p. 24. — Federici, *Scrut. d. Nob. Ligust.* — I. Schiavina, *Annales Alexandrini*, IV, p. 253, in *M. H. P. (Scriptorum, I)*.
- 1425 — **Iohanninus Adurnus**, Potestas Cremonae.
Federici, *Scrut. d. Nob. Lig.*
- 1428 — **Iohannes Manfredus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.

- 1431 — **Antoniottus Lercarius**, Potestas Lucae qui munus non adivit eiusque in locum electus est:
- **Antonius Spinula, q. Lodisii**.
Federici, *Abecedario*. Pompeius Litta, notae mss. apud Cornelium Desimoni.
- 1432 — **Cassanus Spinula**, Potestas Lucae.
- 1433 (14 Nov.) — **Franciscus de Barbavario** (al. **Barbavaria**), Gubernator Savonae, Locumtenens Mediolani, Astae et Papiæ Ducis, Angleriae Comitibus ac Ianuae Domini.
Registr. della catena, I, fol. 84.
- **Iohannes Manfredus**, Potestas Albingauni.
Rossi, ms. cit.
- 1434 — **Franciscus de Barbavario**, Gubernator Savonae, Locumtenens Ducalis.
Belloro, ms. cit.
- **Iohannes Ambrosius Spinula**, Potestas Alexandriae.
I. Ghilini, *Annali di Alessandria*. Milano, 1666, p. 93. S. Valle, *Storia d'Aless.*, IV, p. 90. — Schiavina, *Annales Alexandrini*, cit.
- 1435 — **Franciscus de Barbavario**, Gubernator Savonae, Locumtenens Ducalis.
Belloro, ms. cit.
- **Conradus de Carreto**, Potestas Mediolani.
Bricherius, op. cit., tab. VI.
- **Obertus Spinula de Luculo**, Potestas Lucae.
Storie di Lucca.
- 1436 — **Baptista de Campofregoso**, Potestas Savonae.
Salvagus Spinula
Andriolus de Auria
« Gubernatores et Commissarii civitatis Saone ».
Registr. d. cat., I, fol. 84 v.
- 1437 — **Zacharia Spinula**, Potestas Lucae.
Descriz. d. fam. nob. genov., ms. cit. Notae mss Pompeii Litta.
- **Thomas Italianus**, Potestas Savonae.
Verzellino, op. cit., I, p. 302.
- 1438-39 — **Iacobus de Flisco**, Vicerex Neapolis, pro Renato rege.
Federici, *Fam. Fiesca*, p. 76.
- **Marcus de Rapallo**, Potestas Savonae.
Belloro ms. cit.
- 1439 (29 Iun.) — **Leonellus Spinula**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1440 — **Francus Iustinianus**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit. — Ferro, ms. cit., p. 174.

1147. — **Aranus Cibo**, Potestas Neapolis.
1441. — Scheda ms. Cornelii Decimoni.
— **Iohannes Lercarius**, Gubernator Savonae.
Belloro, ms. cit.
1442. — **Iacobus Benensia**, Gubernator Savonae.
Belloro, ms. cit.
1443. — **Ottobonus Imperialis**, Potestas Lucae.
Federici, *Scrut. d. Nob. Ligust.*
- **Isnardus de Goarcho**, « Capitaneus Occidentalis Riparie et Gubernator in Saona ».
Registr. d. cat., 1, fol. 91.
- (12 febr.) — **Obertus Spinula**, Potestas Ferrariae.
L. N. Cittadella, *Notizie relative a Ferrara, per la maggior parte inedite. Ferrara, 1864, p. 30.*
- **Barnabas Adurnus**, Capitaneus et Gubernator Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1443-44. (mense Apr.) — **Isnardus de Goarcho**, Capitaneus et Gubernator Savonae.
Belloro, ms. cit.
1444. — **Teramus Adurnus**, Gubernator Savonae.
Thomas Squarzaficus, eiusdem locumtenens.
Belloro, ms. cit.
1445. — **Georgius Adurnus**, Gubernator Savonae.
Thomas Squarzaficus, eiusdem Locumtenens.
- **Nicolaus Spinula**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit., p. 411.
- **Georgius Spinula**, Potestas Bononiae.
Litterarum (1426-1503), c. 60, in tabul. Genuensi.
1446. — **Iacobus de Vivaldo**, Gubernator Savonae.
Belloro, ms. cit.
1447. — **Gregorius Adurnus**, Gubernator Savonae.
Thomas Squarzaficus, Locumtenens.
Belloro, ms. cit.
1448. — **Georgius Grillus**, Gubernator Savonae.
1449. — **Thadeus Spinula**, Potestas Alexandriae.
Ghilini, op. cit., 117, n. 1. — Valle, op. cit., IV.
- **Franciscus Rex**, Gubernator Savonae pro Thoma de Campofregoso eiusdem civitatis, Domino.
Belloro, ms. cit.
1450. — **Blasius Axeretus**, Potestas Mediolani.
Descriz. d. fam. nob. genov., ms. cit. — Federici, *Scrut. d. Nob. Lig.*
- **Franciscus Rex**, Gubernator Savonae, pro Thoma de Campofregoso, Savonae Domino.
Belloro, ms. cit.
1451. — **Franciscus Rex**, Gubernator Savonae pro Thoma de Campofregoso, Savonae Domino.
Belloro, ms. cit.
1452. — **Antonius de Odone**, Potestas Ferrariae.
Cittadella, op. cit., p. 66.
- **Franciscus Rex**, Gubernator Savonae pro Thoma de Campofregoso eiusdem civitatis Domino.
Belloro, ms. cit.
1453. — **Georgius Spinula**, Potestas Regii.
Azuni, *St. di Reggio*, p. 125.
- **Antonius de Grimaldis, Iohannis f.**, Gubernator Niciae.
De Venasque, op. cit., p. 127.
- **Franciscus Rex**, Gubernator Savonae pro Thoma de Campofregoso eiusdem civitatis Domino.
Belloro, ms. cit.
1454. — **Io. Galeatius de Campofregoso**, Savonae Dominus.
Belloro, ms. cit.
- **Benedictus de Auria**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
1455. — **Martinus Buccanigra**, Potestas Segusiae.
Descr. d. fam. nob. genov., ms. cit.
- **Obertus Iustinianus**, Gubernator Savonae pro Io. Galeatio de Campofregoso.
Phil. Ferro, *Delle fam. nob. savonesi*, ms. cit., p. 174.
1456. (mense Octobr.) — **Iohannes Galeatius de Campofregoso**, Capitaneus Savonae.
Belloro, ms. cit.
1457. — **Augustinus Salvagus, quondam Aloysii**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit. — Ferro, ms. cit., p. 114.
1458. — **Augustinus Salvagus, quondam Aloysii**, Potestas Savonae, iterum.
1459. — **Antonius Tortorinus, olim de Franchis**, Potestas Savonae.
1460. — **Iacobus de Vivaldo**, Potestas Savonae.
1461. — **Io. Galeatius de Campofregoso**, Gubernator Savonae.
Belloro, ms. cit.
- 1461-62. — **Georgius de Carreto**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
1464. — **Napoleonus Lomellinus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
1465. — **Iohannes de Auria**, Potestas Placentiae.
Ant. Ripalta, *Ann. Placent.*, ap. Muratori, *R. I. S.*, XX.

- **Gregorius Adurnus**, Gubernator Savonae.
Thomas Squarzaflous, eiusdem Locumtenens.
Belloro, ms. cit.
- **Napoleonus Lomellinus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
1475. — **Demetrius de Grimaldis**, pro Republica Genuensi Caffae Gubernator.
De Venasque, op. cit., p. 149.
1477. — **Alexander Spinula**, Potestas Mediolani.
Docum. Trivulsi, anno 1477, p. 3. — Notae mss. Pompeii Litta.
1478. — **Carroccius Spinula**, Potestas Alexandriae.
Ghilini, op. cit.
1479. — **Bartholomeus de Campofregoso**, Dominus Savonae.
Belloro, ms. cit.
1480. — **Iohannes Ambrosius Spinula**, Potestas Placentiae.
Ex notis mss. Pompeii Litta.
1481. (29 Aug.) — **Fregosinus de Campofregoso et Bartholomea de Campofregoso**, Savonae Domini.
Belloro, ms. cit.
- **Iohannes Baptista de Grimaldis**, Corsicae insulae Gubernator.
De Venasque, op. cit., pag. 144.
1484. (5 Iun.) — **Iohannes Iustinianus, quondam Vicecomitis**, « Commissarius et Potestas civitatis Saone ».
Reg. della cat., I, f. 98 v.
1486. — **Thomas de Campofregoso**, Dominus et Gubernator Savonae.
Belloro, ms. cit.
1487. — **Alexander de Campofregoso**, Episcopus Intimilii et Gubernator Savonae.
Verzellino, op. cit., I, 375.
1488. — **Iohannes Adurnus**, Capitaneus et Gubernator Savonae.
Belloro, ms. cit.
1489. — **Iohannes Iustinianus**, Gubernator Savonae.
1490. — **Britius Iustinianus, q. Dominici**, Potestas Savonae.
1491. — **Augustinus Adurnus**, Gubernator Savonae.
Hector Spinula, q. Leonelli, eques aureatus, eiusdem Locumtenens.
Belloro, ms. cit.
1492. (mense Iun.) — **Cattaneus Spinula de Luulo**, Gubernator Savonae.
Belloro, ms. cit. — Membrana tabularii Savonensis.
1493. — **Iohannes Spinula, q. Dominici de Insula**, Potestas Savonae.
Belloro, ms. cit.
- **Bernardinus Adurnus**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
1494. — **Augustinus Spinula**, Potestas Vigueriae.
Statuti di Voghera, p. 56. — Notae mss. Pompeii Litta.
A. Cavagna-Sangiuliani, *Dell'abazia di S. Alberto di Butrio*, etc. (Milano, 1865, p. 136).
- **Iohannes Spinula, q. Dominici de Insula**, Potestas Savonae, iterum.
1495. — **Raphael de Montaldo**, Gubernator Savonae.
— (mense Oct.) — **Augustinus Adurnus**, Commissarius pro Mediolani Duce.
— **Iohannes de Grimaldis, q. Lamberti**, totius Occiduae Genuensis Ripariae a Ludovico XII Francorum rege generali praefectura donatus.
De Venasque, op. cit., p. 79.
1496. — **Iohannes Adurnus**, Gubernator Savonae.
Raphael de Montaldo, eiusdem Locumtenens.
Belloro, ms. cit.
1497. (mense Maio) — **Bartholomeus Spinula**, Potestas Savonae.
— (mense Nov.) — **Aloysius Spinula, q. Io. Iacobi**, Potestas Savonae, electus die 5 Septembris ab Augustino Adurno Genuae Gubernatore pro Mediolani Duce.
1498. — **Aloysius Spinula, q. Io. Iacobi**, Potestas Savonae, delegatus ab Augustino Adurno Genuae Gubernatore pro Mediolani Duce ac Genuae Domino.
— **Thadeus de Nigro**, Potestas Albingauni.
Rossi, op. cit.
1499. (17 Sept.) — **Philippinus de Flisco**, Castellanus castri Mediolani pro Ludovico Sfortia.
Ioannes Andreas Prato, *De rebus Mediolanensibus sui temporis* (Arch. stor. ital. III, p. 225).
— **Tadheus Spinula**, Potestas Alexandriae.
I. Ghilini, *Annali di Alessandria* cit.

EMENDANDA

IN

LEGES GENUENSES

Col.	30	linea	48:	Errata:	rektoribus	Corrige:	rektoribus
»	156	»	38:	»	Premontono	»	Prementorio
»	157	»	13:	»	ditrietus	»	districtus
»	158	»	53:	»	Amicetus	»	Anicetus
»	164	»	74:	»	Promentorio	»	Prementorio
»	205	»	37:	»	de Liturfis	»	de Litursis
»	231	»	3:	»	videl cet	»	videlicet
»	»	»	53:	»	ac hoc	»	ad hoc
»	236	»	17:	»	Populi et Consilii	»	Populi, et Consilii
»	»	»	23:	»	Vicarii,	»	Vicarii
»	239	»	10:	»	dicti scondiconibus	»	dictis condicionibus
»	»	»	18:	»	aliuaq	»	aliqua
»	242	»	43:	»	lrubrica	»	rubrica
»	242	»	62:	»	pagiua	»	pagina
»	242 ⁴	»	6:	»	Consiliovi debitor	»	Consilio videbitur
»	242 ¹¹	»	42:	»	ibrarum	»	librarum
»	242 ¹⁴	»	49:	»	de Savio	»	de Gavio
»	242 ¹⁹	»	1:	»	ione	»	sione
»	245	»	56:	»	Coadore	»	Codora
»	250	»	14:	»	observare	»	observari
»	253	»	32:	»	intercedant,	»	intercedant
»	254	»	36:	»	bayla	»	baylia
»	261	»	23;	»	quovis,	»	quovis
»	262	»	26;	»	nigros debeant	»	nigros et debeant
»	271	»	44:	»	idebuntur	»	videbuntur
»	287	»	35:	»	duce eium et	»	ducem et eius
»	295	»	4:	»	observare	»	observari
»	333	»	29:	»	portus moduli	»	portus et moduli
»	341	»	45:	»	retoacta	»	retroacta
»	348	»	14:	»	civitatis arcium	»	arcium civitatis
»	370	»	6:	»	Ianne	»	Ianne.
»	385	»	37:	»	etguerra	»	et guerra
»	392	»	15:	»	iudices corumque	»	indices eorum que
»	393	»	12:	»	hahundanter	»	habundanter
»	395	»	36:	»	slovi	»	solvi
»	400	»	3:	»	ve lmale	»	vel male
»	416	»	39:	»	quonimus	»	quominus
»	425	»	45:	»	metamet	»	metam et
»	436	»	1:	»	364	»	436
»	442	»	16:	»	sive in aliquo, capitulo	»	sive in aliquo capitulo
»	457	»	32:	»	in cui i capitoli si trovano	»	e che richiameremo via
					registrati, etc.		via nel testo.
»	458	»	23:	»	herre	»	bone
»	478	»	50:	»	Qualiter	»	Qualiter
»	479	»	45:	»	grossam	»	Grassam
»	480	»	34:	»	pellis	»	pilis
»	505	»	22:	»	si	»	nisi
»	506	»	1:	»	566	»	506
»	519	»	47:	»	advessus	»	adversus
»	522	»	32:	»	ianunesis	»	ianuensis
»	534	»	59:	»	homnibus	»	hominibus
»	535	»	50:	»	quisuis	»	quidvis

Col. 538	linea 35:	Errata:	nullo	Corrige:	nulla
» 539	» 12:	»	ve	»	vel
» 546	» 26:	»	decunciare	»	denunciare
» 547	» 42:	»	sine	»	sint (?)
» 551	» 22:	»	croto	»	croco
» 552	» 36:	»	vel partem vel aliquam	»	vel partem aliquam
» 570	» 18,32	»	asnisorum	»	arnisorum (?)
» 573	» 48:	»	mictendo.	»	mictendo
» 586	» 50:	»	quautitatibus	»	quantitatibus
» 586	» 56:	»	consesciant	»	consenciant
» 595	» 42:	»	tradat	»	credat (?)
» 598	» 1:	»	spectant	»	non spectant (?)
» 599	» 50:	»	partiantur-parti	»	patiantur-pati
» 600	» 9:	»	repectum	»	respectum
» 611	» 31:	»	Ianue cabellas non emant	»	Ianue non emant
» 615	» 1:	»	quartas medias, quartas,	»	quartas, medias quartas,
» 629	» 33:	»	vela liquibus	»	vel aliquibus
» 653	» 18:	»	pannos	»	pennas (?)
» 653	» 45:	»	subsequenta	»	subsequenter
» 665	» 41:	»	copertoriorum	»	copertoreriorum (?)
» 687	» 24:	»	frictanam	»	foritanam
» 701	» 10:	»	Imperiorum	»	Imperioriorum
» 704	» 1:	»	Agnariorum	»	Aquariorum
» »	» 2:	»	agnarios	»	aquarios
» »	» 8:	»	agnariorum	»	aquariorum
» »	» 11:	»	agnarius	»	aquarius
» 719	» 12:	»	Aliquis opus	»	Aliquod opus
» 725	» 28:	»	precium	»	parcium
» 752	» 26:	»	et si	»	et sit
» 785	» 23:	»	fereatores	»	ferratores
» 821	» 37:	»	comparuit	»	comparuerit
» 837	» 52:	»	ad	»	ab
» 874	» 6:	»	pleno	»	plano
» 914	» 57:	»	illud	»	aliud
» 924	» 7:	»	ducenti	»	ducentis
» 967	» 1:	»	667	»	967

ADDENDA

Colonna 512 linea 21: Adde: (1) Postilla marginale: *Cassa, quia infra in CCLXXVI plenius.*

» 517	» 28:	»	»	<i>Scribantur loco istorum capitula posita in LI.</i>
» 519	» 52:	»	»	<i>Non scribatur, quod alibi scriptum est.</i>
» 522	» 40:	»	»	<i>Cassum, et eius loco ponatur capitulum sub eadem rubrica in secundo parvo veteris voluminis, in cartis 19.</i>
» 522	» 42:	»	»	<i>Est aliud capitulum longum.</i>
» 525	» 23:	»	»	<i>Cassum quia bis.</i>

INDEX NOMINUM ET RERUM

(redegerunt Victorius Poggi et Aloysius Marengo)

Abainus (s. *Habainus*), 395, 439, 473.

Abbates populi Iunuae, v.:

NICOLAUS DE FONTANEGIO — NICOLAUS DE GOANO
— LANFRANCUS DE CASALI.

Abbates alii, 176, 332.

Abbatis populi scribania, 72.

Abecedarium, 201 sqq.

aboratus (pannus), 571.

abradare, 114, 496.

absconse, 427.

ACCELLINUS DE VIVALDIS, de consilio duodecim Sapientum, 241⁷.

Acciones, 382.

Accomendatarii, 485, 580.

Accomendationes, 253, 731 sqq., 785.

Accusationes et denunciationes, 909 sqq.

Acimatores (s. *acimatores*), 395, 454, 476, 557, 664, 678.

adataratus, 563.

admictere, 52.

adobare, 480.

ADURNUS, gens Genuensis, 263.

GABRIEL ADURNUS, Dux, 244, 246-249, 385, 386.

GEORGIUS » Prior Consilii Antianorum, 579.

Advocacio, 295.

Advocati, 495, 805, 825, 826, 834, 842.

afaitatus, 414, 552.

afaitus, 414.

afrontare, 548, 549, 681.

Agnarii, 664, 704.

Agninus, 681 sq., 688.

Agoginus, 477, 670.

agotatus, 426.

Agrete, 394, 427, 471.

Agutus, 433, 473, 590, 624, 643.

ALA DE PERGAMO, 109.

ALAONUS DE MARINIS, fideiussor introituum Comunis, 125.

Albergatores, 474, 591, 664, 728 sqq.

Albergum, 26, 269, 302.

ALBERTUS GRILLUS, Prior Consilii Antianorum, 459.

Albigena, 454.

Albingana, 12, 78, 79, 93, 219, 325.

Albizola (s. *Albizolla*), 170, 463, 508, 591. —
Albizolae castrum, 591.

alciare, 337.

ALDEBRANDUS DE CORVARIA, notarius et cancellarius, 251, 289, 387.

Alegatio, 61.

ALEGRUS BRANCUS, 248.

aleviatus, 486.

Alexandria, 255, 350, 352 sqq., 356, 357.

Alexandria palearum, 454.

Alodium, 162.

ALTERIXIA, filia qd. IACOBI DE BISSANNE, 229.

Altocreas, 647.

Altroclea (s. *Altrocrea*, *Altrochea*), 392, 400, 403 sq.

Alzarium, 230, 234.

Ambaxaria, 26.

Ambaxata, 216, 270, 575, 632.

AMBROSIUS DE MARINIS, de Consilio Antianorum, 459 —
capitulator, 460, 461.

Ambulatorium, 632.

AMICETUS (ANICETUS?) DE SANCTO THOMA, 158.

AMICUS ZUFFUS, *lanerius*, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.

Amiens, 558.

Amigdala, 165.

Amiratus 321, 367.

Ancluda, 420.

ANDARO DE SAVIGNONO, fideiussor introituum Comunis, 150.

Andora (s. *Andoria*), 170, 257, 381, 382.

ANDREAS DE FACIO, 158.

ANDREAS DROGUS, 158.

ANDRIANUS DE NIGRO, fideiussor introituum Comunis, 125.

ANDRIOLUS DE CORSIO, *draperius*, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.

ANDRIOLUS DE FINARIO, notarius, 227, 232.

ANDRIOLUS DE MARINIS, fideiussor introituum Comunis, 125.

ANDRIOLUS DE NASCIO, fideiussor introituum Communis, 150.
 ANDRIOLUS DE ROCATALIATA » » » 150.
 ANDRIOLUS DE SANCTA AGNETE, 248.
 ANDRIOLUS DE SAVIGNONO, fideiussor introituum Communis, 150.
 ANDRIOLUS GALUCIUS, fideiussor introituum Communis, 125.
 ANDRIOLUS RUBEUS DE LEVANTE, fideiussor introituum Communis, 125.
Ancipitrans, 385.
 ANFREONUS CIBO, fideiussor introituum Communis, 125.
 ANFREONUS PICHINOTUS, notarius, protector Comperarum, 242⁶.
Angaria, 378, 396.
 ANGELINUS ANFUSSUS, 240.
 ANGELINUS CERIOLUS, fideiussor introituum Communis, 125.
 ANGELINUS DE DOMOCULTA, fideiussor introituum Communis, 125 — ordinatus ad superessendum deliberationi introituum Communis, 130.
 ANGELINUS PANZANUS, fideiussor introituum Communis, 150.
 ANGELUS DE LO NEIGRO, syndicator Communis, 386.
Anguilla, 425.
 ANICETUS DE CASTELLETO, 158.
 ANNA, monialis monasterii S. Mathaei, 586.
 ANSALDUS BONIZUS, fideiussor introituum Communis, 150.
 ANSALDUS DE TRAVI, 237.
 ANSALDUS IUDEx, fideiussor introituum Communis, 125.
 ANSALDUS MANIACHA, fideiussor introituum Communis, 125.
 ANSALDUS MARABOTUS, 186.
 ANSERMINUS, serviens domini Abbatis, 109.
 ANSELMUS (s. ANSERMUS), magister, 93, 109, 194.
Antelami (s. *Anthelami*) *magistri*, 697 sqq.
Antidora, 371.
 ANTONIUS CALVUS, emendator clausularum, 152 — protector comperarum, 242⁴⁴ — protector Capituli, 241⁴⁵.
 ANTONIUS DE BARGALIO, de Consilio Antianorum, 655.
 ANTONIUS DE BENEDICTO, 248.
 ANTONIUS DE CAMPO, officialis provisionis, 242⁶.
 ANTONIUS DE CASANOVA, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
 ANTONIUS DE CECCHIS, vicarius Potestatis, 386.
 ANTONIUS DE COMPAGNONO, syndicus et procurator Communis, 241.
 ANTONIUS DE FONTANEGIO, notarius, de consilio Antianorum, 661.
 ANTONIUS DE IANOTTO, 251.
 ANTONIUS DE LAURENTIIS, fideiussor introituum Communis, 150.
 ANTONIUS DE LAZARINO, notarius, 655.
 ANTONIUS DE LITURIS » » » 239.
 ANTONIUS DE MARINIS, fideiussor introituum Communis, 125.

ANTONIUS DE MURTEDO, notarius, de consilio Antianorum, 461.
 ANTONIUS DE OLEDO, de consilio Antianorum, 386.
 ANTONIUS DE PODENZOLO, notarius, 234, 235-241¹⁰ - 242¹⁰.
 ANTONIUS DE PONSOLLO, de consilio Antianorum, 153.
 ANTONIUS DE QUINTO, fideiussor introituum Communis, 125.
 ANTONIUS DE RECO, notarius, 205, 221, 227, 242⁴ - 241¹⁰.
 ANTONIUS DE ROCATALIATA, 248 — syndicator Communis, 386.
 ANTONIUS DE SANCTO BLAXIO, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.
 ANTONIUS DE VIVALDIS, capitulator, 643, 655.
 ANTONIUS DE VIVIANO, regulator, 245, 250.
 ANTONIUS ERMINIUS, fideiussor introituum Communis, 125.
 ANTONIUS FERRARIUS, 240.
 ANTONIUS PANIZARIUS, notarius, 234, 235, 241¹⁰, 242¹⁰.
 ANTONIUS PIGNATARIUS, 242⁴ - 241¹⁰.
 ANTONIUS PINELLUS, fideiussor introituum Communis, 150.
 ANTONIUS RUBEUS, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.
 ANTONIUS (scriba?), 221.
Apauta, 467.
Apautum, 254, 315.
Apium, 174.
apodiare, 440.
apodiatum, 207 sq.
Apodisia, s. *Apodixia*, vel *appodixia*, passim.
apostica, 393, 413 sq.
Apothecarii batifoliorum, 474.
Apothecarius, 548.
Appellationes, 644, 842 sqq.
appensate, s. *apensate*, 310.
Approbatores secreti officiorum Capituli, 204.
Aquae longae fossatum, 465, 617.
Aquaeductus, 967.
Aquaricium, 592.
Aquarii, 475, 704.
Aquarolii, 16, 18.
Aquazolla, 524.
Aragonum rex, 317, 788.
Arbasius, 688.
Arbasus, 479.
Arbitri et arbitratores, 853 sqq.
Arces civitatis, 348.
Archiepiscopalis domus, 347.
Arciministrales, 469.
Arculae pedagium, 165.
Arelates, 691, 692.
Arelatensis luna, 691 sq.

Arengus, 425.

Arenzanum, 24, 439, 591, 702, 703.

Aresius, 472.

Arientas, 559.

Arimannus, 18.

ARIONUS DE VIVALDO, fideiussor introituum Comunis, 150.

arizolare, 494.

Arma Comunis Ianuae, 407.

Arma non portanda, 956.

Armata, 338.

Armenia, 754.

Arnisia, 264.

Arnus flumen, 9.

Artium elenchus, 664.

Arzuches, 566.

asaxonare, 402.

Asinxia, 27.

Asperus (moneta), 361, 381.

aspisatus, 430.

Assassinus, 309.

Assecuramenta, 485, 572, 643, 970.

assecurare, 136 sq.

Assiae maris magistri, 480.

Assignmentis mutuorum Officium, 37, 74 sq., 191, 206.

Assungia, 165, 471, 552.

Auripelum (s. *Aurumpellum*), 485, 560.

Avaria, 53, 67, 92, 192, 198, 213, 215, 463, cet.

Avemaria, 475, 483, 702.

avexendare, 90.

Azinarii, 395.

Azarium, 292, 395, 473.

BABILANUS ALPANUS, fideiussor introituum Comunis, 126.

BABILANUS CIGAYLA " " " 150.

BABILANUS PICHAMILIUS " " " 150

— emendator clausularum, 152.

BABILANUS RICIUS, fideiussor introituum Comunis, 150.

BABILANUS SALVAIGUS " " " 126 —
ordinatus ad superessendum deliberationi introi-
tuum Comunis, 130.

Babiloniae Soldanus, 255, 354 sqq.

Bacharii, 666.

Baiula, 622, 625, 936, 939.

Baiulus, 492.

Balancia, 560.

Balista, 522.

Palistarii, 16 sq., 168, 341, 475, 664, 727 sq.

Balistariorum Conestabuli, 168.

Balisterii constituti in qualibet Conestabilia Compagnarum, 169.

Balistra, 16 sq., 395, 440.

balistrare (s. *balistare*), 342, 601.

Balistus, s. *balistum*, 270, 272.

Balla, 230, 234, 488, 559.

BALLIANUS BABILANUS BESTAGNUS, capitulator, 452.

BALLIANUS TARTARO, 158

Ballotola, 338.

Balnea, 599.

Balneatores, 599.

balneatus, 434.

Balotola, 279, 576.

Bambasius, 474, 601.

Bambaxarii, 475, 665, 716.

Bancarius, s. *bancharius*, 67, 199.

Bancha macelli, 56.

Banchale, 23, 497.

Bancheria sive nummularia, 555.

Bancherii, 110 sqq., 484 sqq., passim.

Bancheta, 426.

Bancherotus, 477, 564, 658, 673.

Banchi, 440, 623, 702, 703. — *Vide insuper Platea*.

Banchum, 50, 563, cet.

Banderia, 303.

bannitus, 253, 308 sqq., 518, 578.

Bannum, 19, 21, 166, 496, 637, 709.

Barata, 356.

Barataria, 360.

Barataria, s. *Barateria*, 96, 493, 538.

BARBANUS VENTUS, 165.

Barbari, 315.

Barberii, 665.

Barcharolii, 665, 722 sqq.

Barchilona, 13.

Barile, s. *barrile* (mensura), 23, 165, 563, 590, 606, 615, cet.

BARNABOS DE SAVIGNONO, fideiussor introituum Comunis, 150.

Baro, 370 cet.

Barrilarii, 394, 433, 590, 624, 643, 665.

BARTHOLINUS TIMONERIUS, de consilio Antianorum, 386.

BARTHOLOMAEUS ALBERITUS, 235, 242²⁰.

BARTHOLOMAEUS CANTELLUS, fideiussor introituum Comunis, 150.

BARTHOLOMAEUS CIGALA, fideiussor introituum Comunis, 150.

BARTHOLOMAEUS, cintracus, 240.

BARTHOLOMAEUS DE FONTEMAROSO, 232.

BARTHOLOMAEUS DE FRANCIS SACCUS, de octo protectoribus comperarum Capituli, 153.
 BARTHOLOMAEUS DE GOANO, de consilio Antianorum, 386.
 BARTHOLOMAEUS DE POMARIO, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
 BARTHOLOMAEUS DE SANCTO IOANNE, 166, 176, 183.
 BARTHOLOMAEUS DE STRUPA, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
 BARTHOLOMAEUS DE VIALI, regulator, 245, 250.
 BARTHOLOMAEUS DE VULTURO, de consilio Antianorum, 579.
 BARTHOLOMAEUS FRASCARIA, de consilio Ducis, 241¹⁵.
 BARTHOLOMAEUS MARCHESANUS, de consilio Antianorum, 461.
 BARTHOLOMAEUS MUSCHA, prior officii duodecim Sapientum, 247.
 BARTHOLOMAEUS ULTRAMARINUS, fideiussor introituum Communis, 125.
Basihazaria, 292.
Bastardi, 491, 892.
Basterii, 665.
 BASTIANUS DE CLARIS, iudex et vicarius Potestatis, 155, 166, 183.
Bastum, 455.
Batifolii (s. *Batitores folii auri*), 474, 479, 484, 553, 664, 666, 707 sqq.
Batitura, 474, 553, 554, 707.
Baylia, passim.
 BAZARONUS, constitutus super mutuo, 168.
Bechus, 412, 414.
 BELMUSTUS DE PELLIO, notarius, 101.
 BELTRAMINUS MERELLUS, fideiussor introituum Communis, 151 — de consilio Quindecim, 242°.
 BENEDICTUS CIBO, fideiussor introituum Communis, 150.
 BENEDICTUS DE CURIA, protector Comperarum, 212, 379.
 BENEDICTUS DE FONTANEGIO, notarius et cancellarius, 155-158, 165, 167, 176, 183.
 BENEDICTUS DE MARINIS, de consilio Antianorum, 655.
 BENEDICTUS DE SAVIGNONO, fideiussor introituum Communis, 150.
 BENEDICTUS DE STRATA, capitulator, 460, 461.
 BENEDICTUS DE VIA, notarius, 205, 221, 242⁴, 242⁵, 242¹⁰.
 BENEVENUTUS SCALIA, fideiussor introituum Communis, 126.
Beovais, 557, 784.
Berlina, 293.
Bernais, 784.
 BERNARDUS, Pagani formaiarii frater, 109.
 BERTHOLINUS GAMBELLUS, iurisperitus, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
 BERTHOLINUS DE VULTABIO, 158.
Bestinallis, 421.
Bilancia, 432.
Billantium, 45.

Bisamnium (s. **Bisamnis**, s. **Bissanium**, s. **Bizamnis**), fluvius, 7, 16, 89, 170, 176, 230, 234, 254, 256, 273, 292, 332, 366, 367, 374, 401, 421, 445, 463, 478, 524, 531, 563, 564, 581, 583, 592, 605, 609, 617, 683, 686, 687, 721, 814, 824, 844, 862, 866, 900, 927, 956.
Bisancius (mon.), 353, 356 — *bisancii albi*, 361.
Biscaciaria, 730.
Biscaciens, 730.
Biscazaria, 687, 729.
Biscotum, 401, 486.
Bladum, 144.
Blasphematores, 954.
Blauda, 455.
Claudum, 36.
Blava, 165, 430.
 BLAXIUS DE LUSTO, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.
Bocholerium, 266.
Boga, 420.
Boiorus (seu *Boiolus*, *Boiollus*), 394, 400, 431, 443, 473, 560.
Boldronus, 478, 480, 682, 687.
Bombex, 433.
Bona immobilia Communis, 500.
bona parolla, 772.
Bonifacium, 166, 171, 172, 241¹⁴, 385, 521.
Bonifacii castrum, 463, 580, 588-590.
S. Laurentii ecclesia Bonifacii, 589.
 BONIFACIUS CANTELLUS, fideiussor introituum Communis, 150.
 BONIFACIUS DE CAMULIO, notarius et cancellarius, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34, 242⁴, 241⁵, 242¹⁰, 241¹¹.
 BONIFACIUS DE VIVALDO, 229.
 BONIFACIUS DE VOLTA, 228.
 BONIFACIUS VACHA, electus super tractatu mutuorum et expensarum Communis, 184, 186.
 BONIOANNES ALEGRI, carpinterius, 241¹⁵.
Boni viri, 806 sqq.
Borsella, 558, 559, 784.
boschare, 23, 463.
Botarii, 475, 647, 665, 701 sq.
Botus, 375.
Boxus, s. *bosus*, 230, 234.
Bracelli, 147.
Brachium (mens.), 430.
 BRANCA DE FRAMURA, de consilio Quindecim Sapientum, 452.
 BRANCACIUS FALAMONICHA, emendator clausularum, 152.
 BRANCALEO DE TRAVI, 240.
 BRANCALEONUS DE URSO, miles Ducis, 251, 386.
Briga, 636.

Bruges, 557, 558, 784.

bruzare, 402.

BUCANIGRA (s. BUCHANIGRA), gens Genuensis, perpetuo re-
leganda, 253. 306.

MARINUS BUCANIGRA, constitutus ad opus portus et
moduli, 27.

SIMON BUCANIGRA, Ianuae Dux confirmatur, 32, 33,
35, 222, 241¹, 241⁵, 241¹¹, 242¹², 242¹⁴, 241¹⁵,
246, 247, 285, 306, 385.

Bucca auri, 754.

BUCUTII, gens Genuensis, 26.

Bueli (s. *Buelli*, s. *Buella*), 435, 474, 600, 601.

bulire, 443.

Bulla, 568.

Burdus, 646.

BURGARUS DE TOLENTINO, capitaneus, 242⁸.

Burgenses, 169, 171, 521.

Burgesia, 502.

Burgus (Ianuae), 6, 7, 11, 35, 46, 170, 171, 201, 202.

Bursa, 242.

Burserii, 475, 681 sq.

Butis, 23.

Butius, 89.

Buzea, 166, 257, 381.

Bytani, 764.

Cabella, 76 sqq., 219 sqq., 229 sqq.

Cabellarii, s. *gabellerii salis*, 81, 86, 89, 90, 164.

Cabellatores, s. *gabellatores*, 77 sqq., 90.

Cabelloti, 91, 219 sq., 564.

Cabillum, 487 sq.

Cades, 643, 644, 656, 763, 774.

Caffa, 170, 242¹², 255, 257, 350 sqq., 358, 360, 362,
364, 370, 380, 381, 468, 469, 487, 651,
753, 760.

Caicia (s. *Cacia*), 550.

Calafati, 476, 487, 665, 718, 764, 766.

Calcina, 437, 522.

Calcinarorii (s. *Calcinarolii*), 395, 437, 473.

Calderarii (s. *Culdelarii*), 395, 444, 473, 476, 666, 712.

Calderonus, 444.

CALECHIUS PANCANUS, 175.

Calegae, s. *caligae*, *caleguae*, *callegae*, 37 sqq.

Callegarius, 268, 394, 433, 473, 552, 665.

Caltritura, 152.

Camali, 484, 550.

Cambium, 396, 970.

Camera, 259.

Caminata, 288.

Cammagne, 558

Camocatum, 652.

Campanale, 270, 375.

Campania, 773.

Camparius, 25, 530 seqq., 603.

Campi, 591.

CAMPOFREGOSO, gens Genuensis, v. *de Campofregoso*.

Campsores, 112.

Campus Pisanus, 463, 500, 501.

Canabacia, s. *Canabacium*, 230, 234, 484, 559, cet.

Canabus, 484 — *Canabus lombardus*, 477 — *Canabus
de Saona*, 719.

Cancellarii Communis Ianuae:

ALDEBRANDUS DE CORVARIA (qui et notarius).

BENEDICTUS DE FONTANEGIO » »

BONIFACIUS DE CAMULIO » »

CONRADUS DE CREPENCIA » »

CONRADUS MAZZURRUS » »

HENRICUS QUONDAM FACII LODIXII DE CARPINA (qui et
notarius).

IACOBUS DE BRACELLIS.

IOANNES

LANFRANCUS DE VALARIO (qui et notarius).

LANFRANCUS DE VALLE » »

MAXIMUS DE IUDICIBUS » »

OBERTUS MAZZURRUS » »

PAULUS VEGIUS » »

PHILIPPUS NOYTORANUS.

RAPHAËL DE CASANOVA (qui et notarius).

Cancellum, 481.

Cancroie, 558.

Candela, 51.

Candelerii, 51.

Canestrelli, 392, 400 sq., 470.

Caneva, 137, 550, 560.

Canevarius, 264.

Canna (mens.), 145, 164, 234, 430, 557 sqq.

cannare, 476, 479, 485.

Cannatores, 478, 485, 557 sqq., 684 sq.

Cannella (mens.), 566 — *Cannellae levatio*, 866 sqq.

Canoresia, 414.

Cantarata (s. *Canterata*), 569 sq.

Cantaretum, 393 sq., 415 sq., 471, 646.

Cantarium, 394, 403 cet.

Cantarium (pondus), 217.

canzellare, 108, 187.

Canzellarius, s. *canzellerius*, 155, 167.

Capellina, 17.

Capictus, 412.

Capitanei Communis et Populi Ianuae:

BURGARUS DE TOLENTINO.

GALEOTUS SPINULA.

OBERTUS DE AURIA.

OBERTUS SPINULA.

RAPHAËL DE AURIA.

Capitaneus et Vicarius regius, 102 cet.
Capitula civitatis Ianuae tempore Ducis Gabrielis Adurni, 244.
Capitula civitatis Ianuae tempore Ioannis Lemeingre dicti Bouciquaut, 457.
Capitula conservatorum seu ministrorum Communis Ianuae, 389.
Capitulatores Comunis, 62, 102, 461, 580 sqq.
Capitulum, 37 sqq., 168.
Capria, 23.
Capriata, 25, 173, 520.
Capsiarii, 665.
Capsionus, 487.
Capucium, 346.
Caput Albarii, 744.
 » **Calignani**, 524.
 » **Corsum**, 144.
 » **Fari** (s. **Farrii**, s. **Faris**), 7, 14, 102, 591, 683, 952, 966.
 » **Liberum**, 8, 9.
 » **Romanellum**, 588.
Caputmontis, 439, 702, 703.
Caratus (s. *Karatus*), 432, 446, 477.
Caravana, 480, 681.
Caravellum, 89.
Carbonaria, 7, 494, 974.
Carbonaria, 637.
Carbonerii, 446.
Carbonus (s. *Carbo*), 394, 428, 446, 473.
Carceres privati, 523.
carchibitum (aurum), 560.
Carculum, 296, 394.
Cargium, 484.
Cariga (s. *Cargia*), 551, 552.
Carnifices, 411.
CAROLUS DE VIVALDIS, capitulator, 460, 461.
CAROLUS rex, 200.
Carpena, 170.
Carpita, 479 sq.
Carraca, 13.
Cartularius, s. *cartulurium*, 44, 53 cet.
Carubeum (s. *Carubium*), 435, 473, 600, 968.
Carubia, 589.
Carubium, s. *carrubeum*, 27, 302, 317.
Carzatores, 484, 665.
Casairerii, 475, 665, 695.
Casanae (s. *Cassanae*), 392, 400, 402, 405, 470, 570, 646, 654.
Casicta, 432, 446.

Castellanae naves non navigandae, 788.
Castellani, 174, 606 cet.
Castellania, 314.
Castellanorum officia, 15 sqq.
Castelletum, 6, 230, 234, 254, 336.
Castelleti turris, 169, 525.
Castratus, 412 sqq.
Castrum [Ianuae], 6, 7, 11, 171, 172, 201, 202.
Catalanae naves non navigandae, 788.
Catalonia, 692.
CATANEUS DE VIVALDIS, de consilio Antianorum, 655.
CATANEUS (s. CATANIUS), gens Genuensis:
 ANTONIUS CATANEUS, fideiussor introituum Communis, 151.
 BARNABOS CATANEUS, fideiussor introituum Communis, 150.
 CENTURIONUS CATANEUS, fideiussor introituum Communis, 151.
 DOMINICUS CATANEUS, fideiussor introituum Communis, 151.
 GABRIEL CATANEUS, officialis provisionis, 242⁶.
 GEORGIUS CATANEUS, fideiussor introituum Communis, 151.
 IOANNES CATANEUS, iudex, 242¹⁴.
 IULIANUS CATANEUS, fideiussor introituum Communis, 151.
 LEO CATANEUS, fideiussor introituum Communis, 127.
 LEONARDUS CATANEUS, fideiussor introituum Communis, 151 — capitulator, 456.
 LUCHINUS CATANEUS, fideiussor introituum Communis, 151.
 NICOLAUS CATANEUS, de consilio Ducis, 241¹⁵.
 ODOARDUS CATANEUS, emendator clausularum, 152.
 PAULINUS CATANEUS, " 152.
 RAFFUS CATANEUS, fideiussor introituum Communis, 152.
 STEPHANUS CATANEUS, capitulator, 460, 461, 643, 655.
Cautio, s. *Securitas*, 913, 940.
Cavagnus, 534.
Cavalcata, 313, 528, 530, 538.
Cavaletus, 478.
Cavitatio, 294.
CAXANUS DE NIGRO, fideiussor introituum Communis, 126.
Cazollum, 702, 703.
Cecha, 168, 484 sq., 492, 546, 561, 565 sq., 567.
Cechati, 171.
CECHINUS PERRONUS, fideiussor introituum Communis, 126.
Cedula, 69, 94 sq., 204, 260, 535, 540, passim.
Cellandria, 566.
CELLESTERIUS DE NIGRO, iudex, 241¹⁴.
Cembarum, 351.
Cendatarius, 566.
Cendati, 485, 565 sq.

Censarii, 484 sq., 548, 559, 570, 836.
Centanario, 338.
Centanarium, 160, 178 cet.
Cepus (s. *Sepus*), 434.
Cercatores, 488, 749 sqq., 774, 782, 785 sqq.
Cerea, 566.
Cerveleria, 270, 272.
Ceva, 454.
Chilum sive **Licostomum**, 351.
Chios, 651, 760, 782.
 CHRISTOPHORUS DE AMICIS, prior officii Protectorum, 241, 241¹⁵.
 CHRISTOPHORUS FIXICUS, protector comperarum, 242¹⁴.
CICONIAE, gens Genuensis, 563.
Cimossa, 558.
Cintana, 437.
Cintracus, passim.
cinus, 428.
Circhullus, 433.
 CIRIACUS DE OLIVA, de consilio Antianorum, 153.
Cirrugia, 379, 667, 917.
Cirus, 23.
Clamelotum, 652.
Clapa, 27, 394, 418 sqq., 439, 473, 563.
Clapa pannorum, 686.
Clapella, 165, 347, 395, 434 sq.
Clapucii, 395, 444, 473, 476, 643, 666, 712.
Clapucinus, s. *Chiapucinus* (moneta), 66, 197.
Clarentia, 750.
 CLARITINUS DE CLARITHEA, fideiussor introituum Communis, 126.
clavare, 67.
Clavarum, 165, 170, 220, 230, 234, 418, 423.
Clavatura, 20, 199.
Clavica Crucis, 966.
 » **Fossatelli**, 966.
 » **Portae Vacarum**, 966.
 » **S. Georgii**, 966.
 » **Suxiliae et Banchorum**, 966.
Clavigeni Communis, passim.
Clavigeria, 62.
Clavonerii, 665.
 CLEMENS DE PREMONTORIO, de consilio Antianorum, 459.
Clerici, 489, 824.
 CLERICUS DE MURTEDO, 109.
climatus, 244.
Courtacio, 36.

Cocha, 216, 304, 572.
Cochus, 264.
Coclearium, 567.
Cognoscencia, 316.
Cogoletum, 17, 24, 25.
Cogomalus, 455.
Cohertio, 80.
Cohoperta (s. *Ooperta*), 487 sq.
Coiramen, 483 sq., 552.
Coiratia, 476.
Coirazarii, 476, 665, 696 sq.
Cola (mens.), 439.
Colarium, 272.
Collectae, 525 sqq., 585, 588, 594 cet.
Collector rippae, 48.
Collectores (s. *Consules*) *marcarum*, 560.
Collectores introytuum Communis, 122 sq., 134.
Collumpna, s. *columpna*, 49, 121, 176 sq., 212, 221, 310, cet.
Columbaria S. Andreae de Sexto, 744.
 COLUMBUS BESTAGNUS, de consilio Duodecim Sapientum, 241⁷ — de consilio Ducis, 241¹⁵.
 COLUMBUS *tabernarius*, 109.
Comerchium, 467.
Comerihium, 254, 315.
Comictus, 639.
Comines, 557.
Comitus, 764, 768, 794.
Compagna, 5 sqq., 15, passim. *Compagnae iuramentum*, 502.
Companaticum, 393.
Compapa maletolae, 201, 594.
Comperae, s. *comparae*, 37 sqq., 242¹⁰, passim.
Compereta, 224 sq.
Comunagium, 587.
Condemnationes, 941 sqq.
Conducio, 534.
Conestabuli alii, 168, 270 sq.
Conestabulus populi, 254, 273, 331.
Conestagia, 319.
Conestagium, 269.
Confalonerii, 386.
Confalonerius, 254, 331 cet.
Confectores, 475, 665, 709.
Confortatores compararum, 192 sqq.
Confortatores officii assignationis mutuorum, 187 sqq., 58, 98.
 CONRADINUS CIGAYLA, fideiussor introituum Communis, 151.

CONRADUS DE CAMPOMORONO, de consilio Quindecim Sapientum, 242^a.
 CONRADUS DE CASTELLO, 385.
 CONRADUS DE CREDENCIA, notarius et cancellarius, 216, 220, 242^a, 242¹⁰, 241¹⁹ — eius filius Antonius, 289, 347.
 CONRADUS DE FO (s. Foo), notarius, fideiussor introituum Communis, 126, 241⁷ — protector comperarum, 379.
 CONRADUS DE FONTANEGIO, notarius, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
 CONRADUS DE TRAVI, fideiussor introituum Communis, 126.
 CONRADUS MAZZURRUS, notarius et cancellarius, 35, 241¹⁹, 246, 249, 251.
 CONRADUS PICAMILIUS, emendator clausularum, 152.
conserva (in), 486.
Conservatores, 582, 710.
Consilium maius et Ancianorum, 158, 167, 178, 184 cet.
Conspiraciones, 500.
Constantinopolis, 747, 750, 753-755.
Constituti super rationibus Comunis, 72.
Consulatus de Caffa, 170.
Consul Alexandriae, 350 sqq.
 Caffae, 350 sqq., 360, sqq.
Consules alii, 170, 214, 218, 255.
Consules artificum, s. *singularum artium*, 441.
Consules assignationis mutuorum, 74 sqq. 97, 100 sq., 161, 544 cet.
Consules callegarum, 344.
Consules Communis Ianuae:
 MARTINUS DE VOLTA.
 OBERTUS SPINULA.
 PHILIPPUS DE LAMBERTO.
 RODOANUS DE MAURO.
 WILLIELMUS CIGALA.
Consules comperarum, 131, 133 sq., 148, 161, 191, 197 sqq.
Consules et Potestates de foris, 110.
Consules et Potestates qui per diversas mundi partes mictuntur pro Comuni Ianuae, 109.
Consules maris, 47, 110, 544.
Consules notariorum, 116.
Consules pacis, 206.
Consules placitorum, 114, 117, 142.
Consules potestaciarum, 533.
Consules rationis, 297, 622, 814 sqq.
Consules salis, 47, 73 cet., 203, 206, 544, 584 sq., 594.
Contubernium, 583.
Contumaces, 828 sqq.
Conventatus, 155.
Copertorerii, 476, 646, 665, 701.

Coquorum ars, 668.
Coracia, s. *coyratiu*, 16, 272.
coratus, 406.
Corba (s. *Corbis*), 426, 441, 534.
Cordella, 430.
Cordoanus, 483.
Corium, 435, 474, 600.
Cornilianum, 421, 591.
Cornu et campuna, 133, 135, 186, 227, 236 cet.
Corrigarii, 475, 665, 681 sq.
Corsi, 589.
Corsica, 171, 200, 242¹², 385, 412, 589.
Corvaria, 170, 465, 605.
Corvum, 29, 80, 82, 83, 86, 88, 144, 146, 172, 229, 233, 241¹⁷, 242¹⁸, 297, 304, 312, 320, 369, 439, 503, 509, 513, 516, 519-521, 590, 606, 633, 688, 752, 769, 772, 829, 841, 849, 892, 943-945.
 COSMAS SCALIA, de octo protectoribus comperarum Capituli, 153.
Cotrai, 557, 559, 784.
Cota, 403.
Cotonina, 487.
Cotoninerii, 475, 716.
Cotonus, 646.
Cotumum, 211, 213, 215, 575, 577.
Crida, s. *preconizatio*, 68, 199, 302, 316.
cridare, 62.
Crochietus (s. *Croihetus*), 477, 567.
Crochus, 270, 272, 475, 681 sq.
Crocus, 482.
Cronica, 72.
Crosa, s. *Croxa*, 337.
Crosa Sancti Spiritus, 601.
Crosae aliae, 337.
Crota, 27.
Cultelerii, 665.
Cuneus (s. *cunius*) *monetarum*, 484, 546, 579.
Cuniculus, 571, 628.
Cupa, 567.
Cupores, 165.
Cupus, 437 sqq.
Curatores et tutores, 897 sqq.
Curatores generales, 897 sqq.
Curoia, 774.
Curia, 797 sqq.
Curletus, s. *curlectus*, 230, 334.
Cursales, 943.

cursum (armare in), 493.

Curtisia (pannorum), 558.

Custodes nocturni civitatis, 349.

Custodes privilegiorum Communis, 347.

Cyprus (s. **Ciprus**), 170, 255, 350, 352, 358, 361, 362, 364, 370, 486, 754-756, 786.

Dacita, 198, 211, 213, 215, 242, 503, 527, 588, 613.

Dacio, 556, passim.

DAGNANUS DE ORTIS, notarius.

DAGNANUS PELLEGRINUS, de consilio Ducis, 241⁴⁵.

DAGNANUS ULTRAMARINUS, protector comperarum, 242⁴⁴ — protector Capituli, 241⁴⁵.

DANIEL CIMA MARIS, fideiussor introituum Comunis, 126.

DANIEL IOTHA, de consilio Ducis, 241⁴⁵.

DANIEL PELEGRINUS, fideiussor introituum Communis, 126.

Darcena (s. **Darsina**), 437, 571, 572, 966, 968, 494.

DE AURIA (s. AURIAE), gens Genuensis, 97.

ARAONUS DE AURIA, iudex, 242⁴⁴.

CASTELLINUS DE AURIA, electus super tractatu mutuorum et expensarum Communis, 184, 186.

DOMINICUS DE AURIA, de consilio Antianorum, 655.

FRANCISCUS » » » 461.

IOANNES » iudex, 242⁴⁴.

LAMBA » 171.

NICOLAUS » 241⁴⁵.

OBERTUS » capitaneus, 31, 227-82-87, 232.

PERCIVAL » 241⁴⁵.

RAPHAËL » capitaneus, 32, 242⁴⁶.

THOMAS » 242⁴⁵.

DE CAMPOFREGOSO, gens Genuensis:

IACOBUS DE CAMPOFREGOSO, capitulator, 460 — de consilio Antianorum, 461 — prior capitulatorum, 461, 643, 655.

ROLANDUS DE CAMPOFREGOSO, fideiussor introituum Communis, 152.

DE FLISCO, gens Genuensis, 379.

FREDERICUS DE FLISCO, 229.

LUCA » Diaconus Cardinalis, 202, 206, 236, 241.

LUCHINUS » Lavaniae comes, 240.

NICOLAUS » 229.

NICOLINUS » 240 — de consilio Antianorum, 661.

PETRUS » de consilio Antianorum, 459.

THEDIXIUS » de consilio Duodecim Sapientum, 240 — iudex, 242⁴⁴.

DE GRIMALDIS (s. DE GRIMALDO), gens Genuensis:

BOARELLUS DE GRIMALDIS, 229.

BRANCALEO » de consilio Antianorum, 579.

CATALINA, uxor Gabrielis de Grimaldis, 229.

LANFRANCUS DE GRIMALDIS, 229.

LUCA » 229.

PERCIVAL » de consilio Antianorum, 655.

PETRINA, uxor LANFRANCHI DE GRIMALDIS, 229.

PHILIPPUS DE GRIMALDIS, fideiussor introituum Communis, 126.

SECERGINA, uxor LUCAE DE GRIMALDIS, 229.

THOMAYNUS DE GRIMALDIS, 229.

DE MARI, gens Genuensis, 26.

ANDRIANUS DE MARI, fideiussor introituum Communis, 150.

ANDRIOLUS DE MARI, iudex, 242⁴⁴, 563.

ANTONIUS » fideiussor introituum Communis, 150.

BARTHOLOMAEUS DE MARI, prior consilii Antianorum, 461.

BENEDICTUS DE MARI, fideiussor introituum Communis, 150.

DOMINICUS DE MARI, prior consilii Antianorum, 661.

GABRIEL DE MARI, electus super tractatu mutuorum et expensarum Communis, 184, 186.

GALEOTUS DE MARI, fideiussor introituum Communis, 151.

GEORGIUS DE MARI, fideiussor introituum Communis, 151.

IANUYNUS DE MARI, fideiussor introituum Communis, 151.

IOANNES q. GANDI DE MARI, fideiussor introituum Communis, 151.

IULIANUS DE MARI, fideiussor introituum Communis, 151 — protector comperarum, 242⁴⁶.

NICOLAS DE MARI, maior, 158.

NICOLAUS DE MARI, fideiussor introituum Communis, 151.

PETRUS DE MARI, fideiussor introituum Communis, 152.

deaurare, 554.

Debitores detenti, 855 sqq.

Decenum, al. *decennium*, 48, 31, 121 sq., 211.

Decimae, 511, 626.

Defensores capitulorum, 71.

Defensores compararum Comunis, 192, 194.

deierare, 13.

Delegationes debitorum, 859.

DEMETRIUS MACROPOLITA (s. MACRAMPOLITUS), legatus Imperatoris, 14.

Denariata, 81, 392 — *Denariata*, mens., 398 sq, 400, 448.

Denarius auri, 150, 204.

Denarius (moneta), passim.

Denarius dei, 836.

desbitari, *desdebitari*, 55, 222, 254.

detrictivus, 315.

deversus, 46.

deveto (de), 478, 687, 688.

Devetus, 83, 136, 145.

DEXERINUS DE SPIGNO, regulator, 245, 250.

Dianum, 220.

dies feriati Curiarum, 797 sqq.

DILIANUS DE PANZATYICIS DE PISTORIO, potestas Ianuae, 386.

Disclavari, 73.

distemperatus, 482.

Districtus, passim.

Districtuales Ianuae, 175, 248, 257.

distringere, 503, passim.

Doais, 557, 558.

Dogarius, 448.

Doierius, 398 sqq.

Domicelli, *Domicellae*, 169, 264, 291.

Domignonum, 17.

DOMINICUS ANFUSSUS, fideiussor introituum Communis, 126.

DOMINICUS DE GARIBALDO, protector comperarum, 200, 212, 220, 222, 223, 242⁴, 242¹⁰, 241¹⁹, 379.

DOMINICUS DE PODIO, de consilio Antianorum, 386.

DOMINICUS DE VIVALDIS, fideiussor introituum Communis, 151.

Domunculae, 166, 207.

DONDEUS DE IUXTO, fideiussor introituum Communis, 151.

DONDERIUS DE SANCTO ULCIXIO, capitulator, 456.

Donza, 558.

Dotes uxoris, 490, 857 sqq., 863 sqq.

Draperii, 430, 476, 662, 666, 677 sqq. 685.

Dricus, 146.

Duces Ianuensium:

GABRIEL ADURNUS.

IOANNES DE MURTA.

IOANNES DE VALENTE.

LEONARDUS DE MONTALDO.

SIMON BUCANIGRA.

Ducissa, 262 sq.

Dugana, s. *dughana*, passim.

Duo de ratione, 106, 187.

Duodecim Antiani, 273 sqq.

Duodecim Sapientes Comunis Ianuae, 100, 124, 143.

Duodena, passim.

Dux Ianuae, passim.

Ecclesiae Ianuae:

Ecclesia Sanctae Luciae, 93, 194, 586.

» » **Mariae de Carmelo**, 440.

» » » **de Castello**, 78.

» » **Martae**, 440.

» » **Sabinae**, 524.

» » **Teclae**, 664.

» **Sancti Antonii**, 444, 931.

» » **Bartholomaei de Fos-**
sato, 837.

» » **Georgii**, 78.

» **(capella) Sancti Gregorii**, domus
archiepiscopalis, 947.

Ecclesia Sancti Laurentii, 28, 31, 32, 34, 51, 121, 201, 239, [251], [252], 270, 274, 277, 327, 375, 497, 504, 574, 577, 887, 917, 928. — *Opus Sancti Laurentii*, 31, 121.

» **Sancti Lazari**, 89, 396, 931.

» » **Marci**, 82, 966.

» » **Salvatoris**, 501.

» » **Stephani**, 7.

» » **Syri**, 78, 709.

» » **Thomae de Burgis**, 972.

Ecclesia Romana, 315.

EDOARDUS CIGALA, capitulator, 662.

EGIDIOLUS DE RODENASCHO, fideiussor introituum Communis, 151.

EGIDIUS DE CEQUIS, iudex Potestatis, 386.

EGIDIUS DE MARCO, fideiussor introituum Communis, 126.

Elevatio cannellae, 491.

ELIANUS BASSUS, fideiussor introituum Communis, 151.

ELIANUS DE GUISULFIS » » » 151.

ELIANUS DE NIGRO » » » 126.

Emancipatio, 595.

Embolorum introitus, 166.

Embolus, s. *embulus*, *embolum*, 44 sqq., 188, 207.

Emendatores, 15, 175.

Emendatores calegarum, 124.

Endegus, 479, 669, 692.

Engrezatores, 488.

equa lance, 525, 529.

Equester, 334.

Equitatura, 10, 23, 362.

Equus armigerus, 264.

» *roncinus*, 264.

Esa, 96.

Euxenium, s. *eusenium*, *enxenium*, 255, 256; *exenium*, 262, 354, 371, 685.

Evenza, 82, 83, 242¹¹.

Examinatores, 187.

Executiones sententiarum etc., 849 sqq.

Examinatores sex postarum, 186.

Excusationes, 70.

Executores Potestatis, 169. *Id. Comunis*, 255, 349.

» *diversi*, 169.

Extimatores, 83, 168, 170, 533, 860 sqq., 869.

FABIANUS PINELLUS, capitulator, 456.

Fabri, 662, 666, 669 sqq.

FACINUS DE CAMULIO, fideiussor introituum Communis, 126.

Facta Lucensium, 163, 181.

Factum feudorum sive alodiorum, 162, 181.

Factum salis, 81, 170.

Castorum in Bonifatio, 171.

Falcidia, 884.

Falco, 370.

Falsae cartae vel instrumenta, 924 sqq.

Famagusta, 469, 651, 753, 760, 763.

Fanarium, 272.

Fasses, 552.

Fegia, 600.

Femella (herba), 552, 553.

Feriolus, 438, seu *Ferriolus*.

feripedare, 645.

Ferramenta, 478.

ferrare, 487.

Ferrarii, 643, 666.

Ferratores, 488, 785, 789 sqq.

Ferriveteres, 478, 666, 704.

Fersa, 652.

Feudatarii, 311, 500.

Feudum, 534.

Feza, s. *Fex*, 395, 435.

Fiagus, 414.

Fiachus, 476.

Ficus, 421.

Fideiussor, 487 passim.

Filatores, 477, 484, 666, 718 sqq., 764.

Filatum, 477.

Finarium, 219, 229, 230.

Fiola, 262.

Flaconus, 230, 234.

Flandria (s. *Frandia*), 558, 769, 775-781.

FLISCI, gens Genuensis, v. *de Flisco*,

Florenus (mon.), 267, 278, 282, cet.

Florentia, 652.

Foliacium, 639, 641 sq.

Fondegaria, 381.

Fondegarii, 666, 694.

Fondicum, s. *fondagum*, 255, 355 sqq.

Fontanelium, 968.

Foramina carbonariae, 494.

Forici muratores, 10.

Forcia, 87, 505, 507.

Forcilia, 21.

forestare, 22, 306, 532, 946 sqq.

Forestatio, 106, 182, 223 sq., 497.

forestatus, 108, 145 sq., 182, 211, 224, 306, cet.

foricus, 620.

foritanus, 479.

Formaiarii, s. *furmaiarii*, 449, 454, 477, 485, 561, 564, 666, 678 sqq.

Fornarii, 392, 477, 582, 599, 646, 654, 666, 700.

Fornaxarii, 438.

Fornaxia, 439.

Fortilicia, 314 sq., 373 sqq.

Fortium, 369.

Fosina, 669.

Fossatellum, 440, 452.

FRANCESCHINUS DE FRANCISCIS, ordinatus ad superessendum deliberationi introituum et calegarum, 129.

Franchisia, 378.

frachus, 145.

Francia, 216, 217, 689.

FRANCISCUS CIBO, fideiussor introituum Communis, 126.

FRANCISCUS CIGALA » » » 126.

FRANCISCUS CUCHARELLUS » » » 126.

FRANCISCUS DE COSTA, protector comperarum, 194.

FRANCISCUS DE FONTEMAROSO, cintracus, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34, 215.

FRANCISCUS DE MONIARDINO, 175.

FRANCISCUS DE NIGRO, fideiussor introituum Communis, 151.

FRANCISCUS DE PHILIPPO, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.

FRANCISCUS DE ZAZIIS, iurisperitus, vicarius Potestatis, 234, 241¹⁹.

FRANCISCUS IUNCTE DE SENEALDO, scriba Iudicis Capituli, 54.

FRANCISCUS MARENCUS, 109.

FRANCISCUS MARUFFUS, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34 — fideiussor introituum Communis, 126 — ordinatus ad superessendum deliberationi introituum Communis, 130, 200, 220, 222, 223.

FRANCISCUS MIGNARDUS, fideiussor introituum Communis, 126.

FRANCISCUS ULTRAMARINUS » » » 126.

FRANCISCUS VIGNOSUS » » » 126.

Francorum rex, 458, 502, 503, 534, 536, 655, 661.

Frasca, 25.

Frascarium, 230, 234.

FREDERICUS CICONIA, ordinatus ad superessendum deliberationi introituum et calegarum, 129.

FREDERICUS DE BRONFORTE, potestas Ianuae, 242⁸, 242¹⁰.

FREDERICUS DE PAGANA, de consilio Antianorum, 241¹⁵, 248, 386.

FREDERICUS DE PALACIO, 357.

FREDERICUS DE REZA, notarius, 241, 241¹⁴, 242¹⁴.

FREDERICUS MARABOTUS, fideiussor introituum Communis, 126 — emendator clausularum, 152.

Fregia, 474.

fricare, 478.

Fricania (s. *Fricania*), 687.
Frixius (s. *Frisius*), 384, 560, 562, 564, 674, cet.
Fumarolium, 598, 599.
Fugatia, 403.
 FULCUS DE VIGNOLO (magister), de consilio Duodecim Sapientum, 240.
Furnimenta, 383.
Furnum, 355, 392, 599.
Furtum, 931 sqq.
fustigare, passim.
Fuz Romae, 144.
Gabellerius, 43.
 GABRIEL BEFFIGNANUS, notarius et scriba, 227, 234, 235, 241¹⁹, 242²⁰.
 GABRIEL DE CREMONA, chirurgicus, 248.
 GABRIEL DE MARCHIONIBUS GAVII, emendator calegarum, 124.
 GABRIEL DE PREMENTORIO, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.
 GABRIEL FINAMOR, fideiussor introituum Communis, 126.
 GABRIEL LUCIANUS » » » 126.
 GABRIEL MAROCELLUS » » » 126.
 GABRIEL PANZANUS » » » 151.
 GABRIEL SQUARZAFICUS » » » 151.
Gagia, 316.
Galea, 216, 237, 241, 303, 486, 572, cet.
 GALEOTUS DE CASALI, regulator, 248, 249.
 GALEOTUS GALLUS, 251.
galopare, 455.
 GALVANUS (s. GARVANUS) BIBIA, fideiussor introituum Communis, 126.
 GALVANUS ENBRONUS, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
Garbella (s. *Garbellus*) *Comunis*, 485, 568.
garbellare, 485, 562, 568.
Garbellatores, s. *Carbellatores*, 482, 484 sq., 550, 559 sq., 568, 677.
Garbellatura, 485, 562, 568.
Garbus, 480.
 GARDONINUS DE GOASTONIBUS, potestas Ianuae, 251.
Gavium, 12, 15, 16, 20, 21, 173, 217, 230, 234, 255, 321, 350, 374, 461, 463, 520, 522, 597.
Gavii marchiones, 18, 379, 522.
Gavii ecclesiae: Sancti Eusebii, 20 — Sancti Iacobi, 20 — Sancti Christophani, 173.
Gavii portae: de Costa, 22.
Gazaria, 486, passim.
Gazariae officium, 202, 206, 209, 237, 241, 254, 268, 290, 304, 321, 335, 343, 351, 377, 461, 486, 487, 565, 639, 741 sqq., 953, 954.

GENTILES, gens Genuensis:

ACELLINUS GENTILIS, fideiussor introituum Communis, 150.
 BABILANUS GENTILIS, fideiussor introituum Communis, 150.
 IANOTUS GENTILIS, fideiussor introituum Communis, 151.
 LODOVICUS GENTILIS, emendator clausularum, 152.
 MARCOALDUS » protector Comperarum, 242¹.
 RAFFUS GENTILIS, fideiussor introituum Communis, 152.
 THOMAS » » » » 152.
 GENTILIS DE LAURAGO, de consilio Quindecim Sapientum, 452.
 GEORGIUS (BEATUS), vexilliferus Communis Ianuae noncupatus, 32, 246, 249.
 GEORGIUS CANTELLUS, emendator clausularum, 152 — protector Comperarum, 242¹⁴ — protector Capituli, 241¹⁵.
 GEORGIUS CIGAYLA, fideiussor introituum Communis, 151.
 GEORGIUS DE BONIFACIO » » » 126.
 GEORGIUS DE MONTALDO, de consilio Quindecim Sapientum, 242⁶.
 GEORGIUS DE NIGRO, iudex, 242¹⁴.
 GEORGIUS DE VIVALDIS, fideiussor introituum Communis, 151.
 GEORGIUS PEREGRINUS, » » » 126.
 GERONIMUS IUSTINIANUS, capitulator, 662.
Gesta, 7, 11, 12.
 GILBERTUS DE CARPINA, notarius, 212.
Gironus, 705.
Gona, 652, 705 cet.
Gonfaronus, 303.
Gopertae (pannorum genus), 558.
Gradium, s. *gladium*, 266.
Gramatici, 478, 653, 666, 711, 727.
gramignosus, 394, 418, 477.
Gramonte, 559.
gramoratus, 478.
Grana, 652.
Granum, 563 cet.
Grassa, 692.
gratanter, 35.
 GREGORIUS DE CONFORTO, emendator calegarum, 124.
 GREGORIUS DE MARSUPINIS DE ARECIO, legum doctor, vicarius Gubernatoris, 462.
 GREGORIUS VENTUS, emendator calegarum, 124.
 GRIMALDI, gens Genuensis, v. DE GRIMALDIS.
Grimaldina carcer, 659, 660.
Grogus, 393, 406, 471.
grosus (in), 415 sqq.
grutiens, 448.
Guadum, 474, 479, 600.

Guadus, 692.
Guaita, 589.
guaitare, 487.
Guanterii, 475, 681.
Guardatores Communis, 119.
Guarnimenta, 16, 117, 495.
Guastum, 25, 612 sq., 614.
Gubernator, 190.
Gubernator Genuensium, 459 sqq.
Gubernator regius, 526, 529, 531 cet.
Gubernatores comperarum capituli, 153.
Gubernatoria, 190.
Gubernium, 156.
Guelfi, 535, 536.
Guerrarius, 17.
Guibellini, 535, 536.
GUIDETUS CICOGNA, de consilio Duodecim Sapientum, 240.
GUIDETUS CIGNONA, fideiussor introituum Communis, 126.
GUIDETUS DE AST, 158.
GUIDETUS MAROCELLUS, fideiussor introituum Communis, 126, 237.
GUIDO DE ARENZANO, 171.
GUILLIELMUS ARRANGIUS, ad ordinanda Capitula et statuta electus, 34.
GUILLIELMUS BESTAGNUS, fideiussor introituum Communis, 126.
GUILLIELMUS CIGALE, consul, 14.
GUILLIELMUS DE AST, de consilio Quindecim, 242⁶.
GUILLIELMUS DE CALLARO, scriba, 174.
GUILLIELMUS DE CAPONIBUS, notarius, 232, 241⁴⁴.
GUILLIELMUS DE PREMENTORIO, notarius, 156, 158, 164, 165, 182, 183.
GUILLIELMUS DE SAVIGNONO, 228.
GUILLIELMUS MARUFFUS, fideiussor introituum Communis, 126 — protector comperarum, 194.
GUILLIELMUS MERCATI, vicarius Ducis Ianuae, 386.
GUILLIELMUS STEPHANI, notarius, 232.
GUILLIELMUS TURCHI DE CASTELLO, Potestas Ianuae, 155, 158, 167.
Gumbetum, s. *combetum*, 165, 166; s. *gombeta* (mens.), 140, 165, 230, 234, 443.
Habitaculum, 365.
HENRICUS DE CAMILLA, fideiussor introituum Communis, 126.
HENRICUS DE CARPINA, 240.
HENRICUS (frater), constitutus super opere conductus, 169, 170.
HENRICUS quondam FACII LODIXII DE CARPINA, notarius et cancellarius, 236.
HENRICUS SQUARZAFIGUS, fideiussor introituum Communis, 151 — de consilio Antianorum, 579.

HENRICUS ULTRAMARINUS, fideiussor introituum Communis, 126.
HENRICUS VEGIUS, fideiussor introituum Communis, 126.
HENRICUS VESCUNTE, » » » 126.
HENRICUS VICECOMES, de consilio Duodecim Sapientum, 240.
Homicidium, 925 sqq.
Hospitale Sancti Antonii, 444, 582.
 » » **Ioannis**, 586, 837.
Hospites et tabernarii, 506, 551.
Hostalani, 395; s. *hostolani*, 455.
Hostiarii, 264.
Humiliatus, 479.
IACHINUS SCAFACIA, fideiussor introituum Communis, 151.
Iachus, 705 cet.
IACOBUS BERMONDI, capitaneus et vicarius regis Roberti, 236.
IACOBUS BONAVENTURA, notarius et statutarius Communis Ianuae, 200.
IACOBUS carculator, de consilio Quindecim Sapientum, 451.
IACOBUS CARPENETUS, regulator, 245, 250.
IACOBUS COADORA, » 245, 250.
IACOBUS CODORA, electus reformatione consilii Antianorum, 183, 186 — de consilio Duodecim, 240, 248.
IACOBUS DACIA, 109.
IACOBUS DE BALDUINO, potestas, 15.
IACOBUS DE BISSANNE, 229.
IACOBUS DE BRACELLIS, cancellarius, 154.
IACOBUS DE GAVIO, 158, 165.
IACOBUS DE LEVANTO, de consilio Quindecim Sapientum, 242⁶.
IACOBUS DE MAIZANA, notarius, 183.
IACOBUS DE MAURO, notarius et scriba, 29.
IACOBUS DE PONTREMULO, fideiussor introituum Communis, 126.
IACOBUS DE SIMONE, fideiussor introituum Communis, 151.
IACOBUS DE TRAVI, » » » 127.
IACOBUS DE VALETARII, de consilio Antianorum, 661.
IACOBUS DONATUS, capitulator, 461, 643, 655.
IACOBUS FERRERIUS, cintracus, 240.
IACOBUS GENTILIS PIGNOLUS, fideiussor introituum Communis, 126 — ordinatus ad superessendum deliberationi introituum Communis, 130.
IACOBUS (magister).
IACOBUS MARENCUS, cintracus, 109.
IACOBUS MIGNARDUS, fideiussor introituum Communis, 126.
IACOBUS PEDEMONTE, de consilio Antianorum, 661.
IACOBUS quondam NICOLAI CAMPANARII, fideiussor introituum Communis, 126.
IACOBUS SIMONIS (s. SIMEONIS), 160, 163, 177, 178, 181.
IACOBUS TANNINUS, 171.
IACOBUS TRAVAZANUS, 109.

Iactus, 601, 605.
Ialnus, 566.
IANE macellarius, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.
IANINUS DE BELFORTE, capitulator, 452.
Ianua civitas, obsessa, 236. — V. insuper: **Aquazolla** — **archiepiscopalis domus** — **Banchi** — **Burgus** — **caput** — **Campus Pisanus** — **Castelletum** — **castrum** — **clavica** — **crosta** — **Darcena** — **ecclesia** — **Fossatellum** — **hospitale** — **Macagnana** — **Malapaga** — **Modulus** — **Monasterium** — **Morrinum** — **Palatium** — **Pelipariae carubium** — **platea** — **pons** — **portae** — **Pres** — **Raibetae** — **Ripa** — **Rivus turbidus** — **Sancta**... — **Sancti**... — **Sanctus**... — **Sarzanum** — **Soarium** — **Suxilia** — **Terricium** — **turris**.
IANUARIUS DE MONTELEONE, 183.
Ianuenses discordias cum Lucensibus exercentes, 163.
Ianuyni (mon.), 579, passim.
IANUYNUS DE BELFORTE, regulator, 245, 250.
Iarra, 262.
Ihalonus, s. **Ihiolonus (Chalonus?)**, 557, 784.
Ihinimentum, 575 sq.
Ihuumentum, 338.
Illicis castrum, 172, 321.
imbreviare, 115.
Imperator, 201, 202, 206, 237, 241.
IMPERIALES, gens Genuensis:
 ANDREAS BARTHOLOMAEUS IMPERIALIS, de octo protectoribus comperarum Capituli, 153.
 DAGNANUS IMPERIALIS, fideiussor introituum Communis, 151.
 DARIUS IMPERIALIS, fideiussor introituum Communis, 151.
 DOMINICUS IMPERIALIS, fideiussor introituum Communis, 151 — iureperitus, capitulator, 452.
 LUCIANUS IMPERIALIS, fideiussor introituum Communis, 151.
 SIMON » » » » 152.
 VINCIGUERRA » » » » 152.
Imperiorii, 701.
Incalegatio, 58 sq., 130 cet.
Incaligatores, 134.
incallegare, 47, 58, 140, cet.
incantare, 20, 79, 491, 570, 588, 596, cet.
Incantatores cabellarum salis, 88.
incidere pecuniam, 544, 545, 547.
incollare, 482.
incoriare, 482.
Incorporatores comperarum capituli, 212.
Infirmi Sancti Lazari, 489, 825.
INGETUS DE TRAVI, ordinatus ad superessendum deliberationi introituum et calegarum, 129.

INGO BONUS, regulator, 245, 250, 388.
INGO DE VOLTA, 158.
Ingressatores, 764, 773, 790.
Ingues, 559.
INOFIUS PICAMILIUM, de consilio Antianorum, 461.
Inquisitores rationum Comunis, 47.
insavonatus, 685.
Insultus, 443, 492.
Introytus Vicecomitatus et Rippe, 36.
IOANNES ANYOYNUS, fideiussor introituum Communis, 126.
IOANNES BATACIUS, » » » 127.
IOANNES BOTACIUS DE CASTRO, 240.
IOANNES, cancellarius, 155, 158, 165, 166, 183.
IOANNES CONRADI, notarius, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34, 242⁴, 242¹⁰, 242¹⁹.
IOANNES DE BARGALIO, regulator, 245, 250, 389.
IOANNES DE BERARDIS, protector Comperarum, 242¹⁴.
IOANNES DE BOVIO, 248.
IOANNES DE CASSINA, fideiussor introituum Communis, 127.
IOANNES DE CERRO, de consilio Antianorum, 655.
IOANNES DE CRUCE, iudex, 242¹⁴.
IOANNES DE FOSSATO, notarius, 186.
IOANNES DE GALLUCIUS, iurisperitus, 242⁴, 241¹⁹.
IOANNES DE GARIBALDO, notarius, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34, 220, 242⁴ — de consilio Duodecim Sapientum, 241⁷, 241¹⁹.
IOANNES DE GOANO, 176.
IOANNES DE MARCHO, emendator calegarum, 124 — fideiussor introituum Communis, 126 — protector Comperarum, 194.
IOANNES DE MAURO, notarius, 36.
IOANNES DE MURTA, fideiussor introituum Communis, 126. — **Dux**, 242¹³, 314.
IOANNES DE NIGRO, fideiussor introituum Communis, 126.
IOANNES DENTUTUS, » » » 126.
IOANNES DE OPPICELLO, 248.
IOANNES DE PESSINA, notarius, 242⁴, 241¹⁹.
IOANNES DE PINU, de consilio Antianorum, 661.
IOANNES DE PODIO, de consilio Quindecim Sapientum, 452.
IOANNES DE PRIMO, de consilio Antianorum, 579.
IOANNES DE ROVERETO, notarius, protector Comperarum, 242⁴.
IOANNES DE SCAFFA, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.
IOANNES DE SPIGNO, fideiussor introituum Communis, 151.
IOANNES DE SUBINAGGIO » » » 127.
IOANNES DE TIBA » » » 127.
IOANNES DE ULMO, notarius, 240, 241.
IOANNES DE VALEBELLA, notarius, de consilio Antianorum, 459, 460, 461, 577.

IOANNES DE VALENTE, Dux, 241¹¹.
 IOANNES DE VIA, 240.
 IOANNES EMBRONUS, fideiussor introituum Communis, 127, 240.
 IOANNES FERRERIUS, cintracus, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
 IOANNES LEMEINGRE dictus BUCIQUAUT, locumtenens et gubernator regis Francorum, 457-459, 461, 578, 655, 661.
 IOANNES MARENCUS.
 IOANNES MAZOLLA, notarius, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
 IOANNES MUSTUS, fideiussor introituum Communis, 127.
 IOANNES OLIVERII, » » » 126.
 IOANNES PICHUS, 248.
 IOANNES PINELLUS, fideiussor introituum Communis, 151.
 IOANNES SACHUS, regulator, 248, 249.
 IOANNES STELLA, notarius, 643, 655.
 IOANNES TARIGUS, fideiussor introituum Communis, 127 -- ordinatus ad superessendum deliberationi introituum Communis, 130.
 IOANNES THEALDI, fideiussor introituum Communis, 127.
 IOANNINUS DE CLAVARO, spaerius, 109.
 IOANNINUS DE MAURO, notarius, emendator calegarum, 145.
 IOANNINUS DE URSEFIS DE VULTABIO, notarius, 116.
 IOANNINUS VASSALLI, subscriba, 242¹⁰.
Ioannis Baptistae cultus, 463, 497.
Iocalia, 383, 485, 679 sqq., 864, 877 cet.
Italia, 348.
Iudei, 469.
Iudex calegarum, 38, 56, 60, 139, 142 sq., 148.
Iudex Capituli, 39, 41, 106, 124, 128, 148, 154.
Iudex de Capitulo, 97 sq., 132.
Iudex super malificiis, 118.
 » *Potestatis*, 386.
Iudices, 666, 723 sqq., 805, 825.
Iudices extranei, 515.
Iugum, 7, 11, 12, 16, 17, 23, 25, 29, 41, 107, 146³, 172, 173, 175, 305, 320, 325, 363, 369, 373, 503, 509, 513, 516, 519, 520, 590, 606, 829, 841, 849, 892, 920, 932, 944, 945, 955, 956, cet.
 IUNGIBONUS DE LITURIS, notarius, 205, 227.
Iuponus, 705 cet.
Iuppa, 16.
Iura, 409, 500.
 IUSTINIANI, gens Genuensis:
 ARGONUS IUSTINIANUS, de consilio Antianorum, 153.
Ivius, 475.
Labilium, 175.
Laborerium, 476.

Laituca, 455.
Lama, 560.
Lamentatio et pignus bandi, 146.
Lana Arelatensis, 479.
Lanaria, 479.
Lanarii, 478, 662, 666, 682 sqq.
 LANFRANCUS DE CANTELO, 248.
 LANFRANCUS DE CASALI, abbas populi, 236.
 LANFRANCUS DE MONELIA, fideiussor introituum Communis, 127.
 LANFRANCUS DE PODIO, de consilio Antianorum, 386.
 LANFRANCUS DE SANCTO GEORGIO, 232.
 LANFRANCUS DE SAVIGNON, fideiussor introituum Communis, 151.
 LANFRANCUS DE VALARIO, notarius et cancellarius, 100, 183, 187, 190, 191, 223.
 LANFRANCUS DE VALLE, notarius et cancellarius, 242¹⁰.
 LANFRANCUS DRIZACORNE, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34, 220.
 LANFRANCUS PANCIA, 248.
 LANFRANCUS PIGNOLUS, 158, 228.
Lanterna (portus Ianuae), 966.
Lanternarii, 666, 667.
Lantia, 272.
 LANZAROTUS DE CASTRO, protector Comperarum, 212, 248, 379.
Lapilli albi et nigri, 156, 167, 267, 279 sq., 319, 321 cet.
Lassoria, 430.
Latonum, 567.
Latonus, 477, 485.
Latrina, 436.
Latronorium, 96.
 LAURENTIUS (sanctus), vexilliferus Communis Ianuae noncupatas, 32 — patronus Ecclesiae Ianuensis, 246, 249.
 LAURENTIUS DE LAURENTIIS, de consilio Quindecim, 242⁶.
 LAURENTIUS MARUFFUS, de consilio Antianorum, 459.
Laus, s. *laudus*, 23, 68, 125, cet. 145, 163, 537, 539 sqq., 543, 595, 636, 649.
Lavagium, 479.
Laycus, 182, 256, 377.
Lebium (s. *Lobium?*), 405, 586.
Lecumina, 571.
Lega agogini, 477.
Legalior, 51.
Leges romanae, 529.
Legum doctores, 725 sqq.
Leichia, 421, s. *Leiha*.
Leira, aqua apud Vulturem, 24.

Lenones, 492, 922.
 LEO DE GAVIO, de consilio Duodecim Sapientum, 246^a.
 LEO DE SAVIO, iudex, 242⁴⁴.
 LEONARDUS CIGAYLA, fideiussor introituum Communis, 151.
 LEONARDUS CUCHARELLUS » » » 127.
 LEONARDUS DE CAMPOMORONO, emendator clausularum, 152.
 LEONARDUS DE GOATERIO, fideiussor introituum Communis, 127.
 LEONARDUS DE MONTALDO, iudex, 242⁴⁴ — Dux, 451, 453.
 LEONARDUS DE NIGRO, 563.
 LEONARDUS DE PLACENTIA, 240.
 LEONARDUS DE ROSO, de consilio Quindecim Sapientum, 452.
 LEONARDUS SAULI, capitulator, 662.
 LEONARDUS VENTUS, fideiussor introituum Communis, 127.
 LEONELLUS MARRUFFUS, officialis provisionis, 242⁶.
 LEONINUS MALLONUS, de consilio Duodecim Sapientum, 240.
 LEONINUS MAROCELLUS, fideiussor introituum Communis, 127.
 LERCARI, gens Genuensis:
 BELLENGARIUS LERCARIUS, fideiussor introituum Communis, 150.
 DAVID LERCARIUS, fideiussor introituum Communis, 151.
 IDETUS LERCARIUS, fideiussor introituum Communis, 126.
 LEO LERCARIUS, de consilio Antianorum, 579.
 NICOLAUS LERCARIUS, fideiussor introituum Communis, 151.
 LEVANTINUS DL LEVANTO, 158.
Lex cedo bonis, 490, 852,
Libellus et pignus bandi, 122, 133, 139 sq., 141 cet., 334.
Liberetum, 773.
Libra ianuynorum (mon.), passim.
Libra (mensura), 410, 591
Liceus, 689.
Licius, s. *liceus*, 479.
Licostomum sive **Chilum**, 351.
Licterati, 75.
Liga, 476 sq.
Liga sterlinorum, 476.
Ligatio verborum, 51, 54, 137, 213, 369.
Ligatores ballarum, 666.
Lignum cursale, 109.
Lignum, passim.
Lignarolii, 16, 18.
ligonizare, 337.
Linairorii, 666.
Linges, 557.
Lingua Occana (s. **Lingoa de Ocha**), 558, 784.
Linus, 584, 560 cet.

Linus Lombardus, 556.
Listregi, 660.
Litera cambii, 570.
Livellum, 466.
Lobium, 586.
Loca, 132, 134 sq., 138, 149, 196, 211, 213, 438.
 LODISIUS (s. LODIXIUS) BAVOSUS, de consilio Quindecim Sapientum, 452.
 LODISIUS CALVI DE PORTA, notarius, 232, 241⁴⁴.
 LODISIUS DE BENINSIA, de consilio Antianorum, 655.
 LODISIUS PANZANUS, » » 579.
Logia barataria, 360.
Logiae aliae, 469.
Loguerium, 79.
Lombardi, 18, 82, 88, 702.
Lombardia, 147, 148, 692.
Lombardisci panni, 685.
 LOMELLINI (s. LOMELINI), gens Genuensis:
 ANGELUS LOMELLINUS, fideiussor introituum Communis, 125.
 ANSALDUS LOMELLINUS, fideiussor introituum Communis, 125.
 BARTHOLOMAEUS LOMELLINUS, fideiussor introituum Communis, 125 — ordinatus ad superessendum de liberationi introituum et calegarum, 129.
 BENEDICTUS LOMELLINUS, de consilio Antianorum, 461.
 BONIFACIUS » fideiussor introituum Communis, 125.
 CHRISTIANUS » 242⁴⁰.
 CONRADUS » fideiussor introituum Communis, 126.
 FREDERICUS » fideiussor introituum Communis, 126.
 NAPOLEO » 563.
 RIZARDUS » fideiussor introituum Communis, 127.
 SIMON » fideiussor introituum Communis, 127.
 STEPHANUS » de octo protectoribus Comperarum Capituli, 153.
Lonzia, 415.
 LORUS LEARDUS, capitulator, 389.
Losum, 68.
 LOTHUS (comes), 171.
Lovanum, 559.
Loves, 557.
Loyum, 21.
 LUCA [DE FLISCO] SANCTAE MARIAE IN VIALATA, diaconus Cardinalis, 202, 206, 236, 241.
Lucenses, discordias cum Genuensibus exercentes, 163, 181.
 LUCHETUS DE SAVIGNONO, fideiussor introituum Communis, 151.
 LUCHINUS DE NIGRO, fideiussor introituum Communis, 127.

LUCHINUS DE ZOLASCO, officialis provisionis, 242°.

LUCHINUS LECAVELLUM, fideiussor introituum Communis, 127.

LUCHINUS MARCHIONUS, » » » 151.

Ludus azarii sive basihazarii, 292.

Lusores, 494, 952.

Macagnana, 201.

Macellarii, 57, 393, 410 sqq., 480, 582, 607, 667, 709 sqq.

Macelli, 165, 207, 393, 582.

Maceries, 494, 609.

Macerii, Ducis socii, 266.

Macerius, 388.

Machairolii (s. *Marchairorii*), 480, 667, 693, 699.

Macia, 7.

Madonorum introitus, 165.

Madonus, 27.

magagnatus, magagnare, 483, 543.

Magister lapidum, 600.

Magister lignaminis, 170.

Magistri asciae, 764.

Maioricae, 486, 692, 752, 753, 763.

Malapaga, 169.

Malapagae carcer, 169, 618, 660, 932, 941, 956.

Malatolta, 230, 464.

Maleficia, 226, 499.

MALESPINAE marchiones, 18.

Malingies (s. **Malinges**), 558, 559, 784.

Malvasia, 755.

Mama, 622.

Manens, 603, 608 sq., 638, 642.

MANFREDINUS DE PONTULO, vicarius, 240.

MANFREDUS BONIZUS, fideiussor introituum Communis, 151.

MANFREDUS DE GUISULFIS » » » 151.

MANFREDUS DE IACOBIS » » » 127.

Manualis, 66 sq., 198.

MANUEL DE CAMULIO, 109.

MANUEL DE CARMANDINO, emendator calegarum, 124 — protector comperarum, 194.

MANUEL DE GUISULFIS, prior consilii Antianorum, 655.

MANUEL DE SAVIGNONO, 165.

MANUEL DE VINDERCIO, 222.

MANUEL IACHARIAS, 158.

MANUEL SAPANA, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.

MANUEL SQUARZAFICUS, fideiussor introituum Communis, 151.

MANUEL ULTRAMARINUS, » » » 127.

Manulevatores, 16.

Manumictere servos, 491.

Marazi (s. **Marasi**), 7.

Marcatores, 230.

Marcha s. *Marca*, 234; s. *Marchum*, 410, 447, 476, 559 sq., 590, 606 cet.

MARCHESANI, gens Genuensis, 563.

MARCHETUS MARENCUS, 109.

Marchia ducatus, 711.

MARCHIO DE SAVIGNONO, fideiussor introituum Communis, 151.

MARCHIXINUS DE CASSINO, 228.

MARCHIXIUS DE STRATTA, protector Comperarum, 212, 379.

MARCHOALDUS PELEGRINUS, fideiussor introituum Communis, 127 — protector Comperarum, 194.

MARCUS BEORCIUS, de consilio Antianorum, 655.

MARCUS PORTONARIUS, notarius, regulator, 248, 249.

Mare maius, 320, 358.

Maredum, 471.

Marescalchi (s. *Manoscalchi*), 480, 645, 667, 711.

Marescalus, 458.

Marinarii, 487, 732.

MARINUS DE GEORGIO, 171.

MARINUS DE MARINIS, iudex, 241^s — de consilio Duodecim Sapientum, 242°.

MARINUS DE MINUTA, electus super tractatu mutuorum et expensarum Communis, 184, 186.

Marsilia, 356, 763.

MARTINUS DE MARINO, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.

MARTINUS DE VOLTA, consul, 14.

MARTINUS MARUFFUS, capitulator, 452.

Martirium, 492.

MARZOCUS PINELLUS, fideiussor introituum Communis, 151.

Maschaicium, 475, 681 sq.

Massarii, 134, 254, 272, 339, 397, 497, 499, 508 cet.

MASSONUS DE MASSONIBUS, iurisperitus, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.

Matricula, 497.

Matricula notariorum, 105.

MATTHAEUS DE CAMPIS, de consilio Quindecim, 242°.

MATTHAEUS DE CARLO, de consilio Antianorum, 661.

MATTHAEUS DE CORSIO, fideiussor introituum Communis, 127.

MATTHAEUS DE ILLIONIBUS, iurisperitus, 251 — prior capitulatorum, 456.

MATTHAEUS DE SANCTO SYRO, protector Comperarum, 194.

MATTHAEUS MARRUFFUS, 248.

MATTHAEUS VENEROSUS, fideiussor introituum Communis, 127.

Maturella (mens.), 443.

Mazachani (s. *Mazacharii*?), 667, 697.

Masagenus, 440.
MAXIMUS DE IUDICIBUS, notarius et cancellarius, 461.
MAZENGUUS DE PRATO, iudex in Capitulo, 232.
Medalia (mon.), 20, 162.
Medaliata, 81.
Medici, 664, 666, 667, 725, 727, 917.
Mediolanum, 242¹².
Melezana, 455.
Membrana, 227.
Menda, 52, 140.
Mensa nummularia, 111.
Mensuratores, 559, 667.
Mensuratores salis, 76.
Mercanciae officium, 321, 343, 344, 377, 461, 469, 535 sqq., 539 sqq., 595, 643, 657, 658, 665, 674, 680-682, 693, 707, 708, 748, 753, 754.
Meretrices et lenones, 922.
Merzarii, 667.
Messana, 748, 750, 751, 763.
Metreta (mensura), 137, 563.
MICHAËL DE MONELIA, 248.
Milium, 20.
Mina (mens.), 20, 166, 169, 242¹², 242¹⁸, 563.
Ministraria, 230, 234.
Ministri vel Conservatores Comunis, 139.
Minutorum introitus, 165.
Misterium, 501.
Modulus, 27, 78, 79, 82, 94, 95, 97, 116, 119, 415, 437, 715, 966, 968, 972.
Mola, 494.
Molendinum, 30, 230, 234, 592 sqq., 627, 967.
Molinarii, 480, 667, 723.
Monachus, 7, 23, 29, 80, 82, 83, 86, 88, 144, 146, 160, 161, 163, 169, 172, 175, 178, 179, 181, 229, 233, 241¹⁷, 242¹⁸, 297, 304, 312, 320, 325, 369, 385, 439, 503, 509, 513, 516, 519, 520, 521, 590, 606, 633, 688, 752, 769, 772, 829, 841, 849, 892, 934, 943-945. — *Castrum Monachi*, 321. — V. *insuper: Portus Monachi*.
Monasterium de Aquazola sive de Albingana, 93, 194, 586.
 » **de Faxolo**, 93, 193, 586.
 » **et conventus de Carbonaria**, 93, 193, 585.
 » **Latronorii**, 93, 193, 585.
 » **Sanctae Agathae de Capite Pontis**, 93, 194, 586.
 » **Catharinae**, 469.
 » **Mariae de Belveder**, 93, 193, 586.
 » **Teclae**, 664.

Monasterium Sancti Andreae de Porta, 93, 193, 586.
 » **Columbani**, 92, 193, 585.
 » **Eustachii**, 93, 193, 586.
 » **Matthaei Rotte**, 93, 586.
 » **Petri de Mesema**, 93, 194, 586.
 » **Petri de Prato**, 92, 93, 193, 194, 585, 586.
 » **Philippi et Iacobi de Arcubus**, 93, 193, 586.
 » **Sepulchri**, 92, 193, 585.
 » **Spiritus**, 93, 194.
 » **Thomae**, 7, 93, 193, 586.
Moncia, 784.
MONDINUS ERMINIUS, fideiussor introituum Communis, 125.
Moneta, 517, 547, 928 sqq.
Monleo, 604.
Mons altus, 5, 8.
Monstra, 72, 646.
Montolinum, 558.
Morrinum (s. **Murrinum**), 415, 416, 473.
Mortariensis praepositus, 837.
mortificare, mortificatio, 115.
Mosconilla, 652.
Mosteville, 558.
Muazo, s. *muaso*, s. *muasio*, 557 sqq., 566.
Muffa, 445.
Mulaterius, 440.
Mulionus, s. *Mulio*, 230, 234, 440, 551.
Muratores, 480, 609, 626, 667 697, sqq.
 » *Potestaciarum*, 481.
Murcentum, 336.
Murta, 230, 395, 435, 600.
Murtedum, 474.
murus novus burgorum, 525.
Museraci, 7.
Naulum, 229, 325, 521.
Naclerius, 488, 639.
naulizatus, 488.
Naulum, 487.
Navarrum, 13.
Navata, s. *Nauta*, 237, 241.
Naves per estraneos in districtu non construendae, 507.
Navigantes, 731 sqq.
Navigantium capitula, 731 sqq.
Neapolis, 241¹⁴, 711, 719, 747, 763, 774.

Nebularii, 667, 694.

Nerbona, 558, 763.

Nicia, 760.

NICOLAUS BOVERIUS, de consilio Antianorum, 386.

NICOLAUS CARENA, protector Comperarum, 212, 379.

NICOLAUS CUCHARELLUS, fideiussor introituum Communis, 127.

NICOLAUS DE CASSINA, protector Comperarum, 242⁶.

NICOLAUS DE CASTELLO, notarius, 212, 221 — protector Comperarum, 242¹⁴, 379 — protector Capituli, 241¹⁵ — de consilio Duodecim Sapientum, 241⁷.

NICOLAUS DE COSTA, notarius, 234, 235, 241¹⁹, 242²⁰.

NICOLAUS DE FONTANEGIO, notarius, abbas populi, 32 — testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.

NICOLAUS DE GOANO, abbas populi, 155, 158, 167 — regulator, 248, 249.

NICOLAUS DE MAGNERRI, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.

NICOLAUS DE MARCO, de consilio Antianorum, 459.

NICOLAUS DE MONEGINO, 248.

NICOLAUS DE ZOAGLIO, de consilio Antianorum, 461.

NICOLAUS DE ZOLASCO » » 459.

NICOLAUS DURANTIS, emendator calegarum, 124, 240.

NICOLAUS FALAMONICHA, fideiussor introituum Communis, 127.

NICOLAUS GUARACHUS » » » 127.

NICOLAUS MARINI, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.

NICOLAUS MARIONUS, fideiussor introituum Communis, 151.

NICOLAUS MAROCELLUS » » » 127.

NICOLAUS MISCHAIOCUS » » » 151.

NICOLAUS NATINUS, de consilio Quindecim Sapientum, 242⁶.

NICOLAUS PICHAMILIUS, fideiussor introituum Communis, 151.

NICOLAUS PINELLUS » » » 151.

NICOLAUS ROVERINUS, prior consilii Quindecim Sapientum, 451.

NICOLAUS ROVETUS, 109.

NICOLAUS SQUARZAFICUS, fideiussor introituum Communis, 151 — de consilio Duodecim Sapientum, 242⁶.

NICOLINUS DE PETRA, cintracus, 251.

NICOLINUS DE VARISIO, cintracus, 251.

NIGER FALAMONICHA, officialis provisionis, 242⁶.

Notarii:

ALDEBRANDUS DE CORVARIA (qui et cancellarius).

ANDRIOLUS DE FINARIO.

ANFREONUS PICHINOTUS.

ANTONIUS DE FONTANEGIO.

ANTONIUS DE LAZARINO.

ANTONIUS DE LITURIS.

ANTONIUS DE MURTEDO.

ANTONIUS DE PODENZOLO.

ANTONIUS DE RECHO quondam RICETTI.

ANTONIUS PANIZARIUS.

BELMUSTUS DE PELLIO.

BENEDICTUS DE FONTANEGIO (qui et cancellarius).

BENEDICTUS DE VIA.

BONIFACIUS DE CAMULIO (qui et cancellarius).

CONRADUS DE CREDENCIA » »

CONRADUS DE FO.

CONRADUS DE FONTANEGIO.

CONRADUS MAZZURRUS (qui et cancellarius).

DAGNANUS DE ORTIS.

FREDERICUS DE REZA.

GABRIEL BEFFIGNANUS (qui et scriba).

GILBERTUS DE CARPINA.

GUILLIELMUS DE CAPONIBUS.

GUILLIELMUS DE PREMENTORIO.

GUILLIELMUS STEPHANI.

HENRICUS Q. FACH LODIXII DE CARPINA (qui et cancellarius).

IACOBUS BONAVENTURA.

IACOBUS DE MAIZANA.

IACOBUS DE MAURO (qui et scriba).

IOANNES CONRADI.

IOANNES DE FOSSATO.

IOANNES DE GARIBALDO.

IOANNES DE MAURO.

IOANNES DE PESSINA.

IOANNES DE ROVERETO.

IOANNES DE ULMO.

IOANNES DE VALEBELLA.

IOANNES MAZOLLA.

IOANNES STELLA.

IOANNINUS DE MAURO.

IOANNINUS DE URSETIS.

IUNGIBONUS DE LITURIS.

LANFRANCUS DE VALARIO.

LANFRANCUS DE VALLE (qui et cancellarius).

LODISIUS CARVI DE PORTA

MARCUS PORTONARIUS.

MAXIMUS DE IUDICIBUS (qui et cancellarius).

NICOLAUS DE CASTELLO.

NICOLAUS DE COSTA.

NICOLAUS DE FONTANEGIO.

OBERTUS BORRINUS.

OBERTUS MAZZURRUS (qui et cancellarius).

OBERTUS TRAVAZANUS.

PAULUS VEGIUS (qui et cancellarius).

PETRUS DE REZA.

PETRUS MAZZURRUS (qui et scriba).

RAPHAËL DE CASANOVA (qui et cancellarius).

RAPHAËL DE GUASCO.

RAPHAËL DE REZA.

Notarii, 496, 641, 667, 725, 727.

Novi, 520.

Novum Castrum, 557.

Nuces muscatae, 485, 562.

Nuncius, 596.

OBERTINUS DE GAVIO, fideiussor introituum Communis, 151.

OBERTUS BORRINUS, notarius, de consilio Ducis, 241¹⁵.

OBERTUS CARENA, 242⁴, 242¹⁹.
 OBERTUS CIGAYLA, fideiussor introituum Communis, 151.
 OBERTUS DE BENENSIA, de consilio Duodecim Sapientum, 242⁶.
 OBERTUS DE CALIGNANO, de consilio Ducis, 241¹⁵.
 OBERTUS DE CLAVARO, fideiussor introituum Communis, 127.
 OBERTUS DE GUI SULFIS » » » 151.
 OBERTUS DE MONELIA, de consilio Antianorum, 386.
 OBERTUS DE PUTEO CURLI, 109.
 OBERTUS DE TOLOMEO, 165.
 OBERTUS DE VASSALO, emendator calegarum, 124 — fideiussor introituum Communis, 127.
 OBERTUS DE VIVALDIS, 200, 220, 222, 223.
 OBERTUS DE VIVALDO, fideiussor introituum Communis, 151.
 OBERTUS MAZZURRUS, notarius et cancellarius, 35, 212, 242⁴, 242⁸, 242¹⁰, 242¹¹, 242¹⁴, 241¹⁵, 241¹⁹.
 OBERTUS PASSIUS, 158.
 OBERTUS TARTARUS, de consilio Quindecim, 242⁹.
 OBERTUS TRAVAZANUS, notarius, 109.
 OBERTUS ZUCHA, de consilio Quindecim, 242⁶.
 Obolus (mon.), 79, 119.
Occidens, 788.
 OCTAVIANUS DE NIGRO, iudex, 242¹⁴.
 OCTAVIANUS IACHARIAS, protector Comperarum, 242¹⁴ — protector Capituli, 241¹⁵.
 OCTOBONUS, chirurgicus, 163, 181.
 OCTOBONUS DE MARINIS, fideiussor introituum Communis, 127.
 Octo de moneta, 271, 337 sqq.
 Octo provisionis, 241⁷.
 Octo sapientes de moneta, 254.
Octonum, 454.
Odenarda (s. **Oddonarda**), 558, 559, 784.
 ODOARDUS CIGAYLA, fideiussor introituum Communis, 151.
 ODOARDUS DE GUI SULFIS » » » 127.
 ODOARDUS DE MARINIS » » » 127.
 Officiales de salvaterra, 385.
 Officiales non solventibus Communis pecuniae debitas, 566.
 Officiales Orientis, 467 sqq.
 Officiales Potestaciarum, 533.
 Officium assignationis mutuorum, 97 sqq., 156 sq., 160 sq., 163, 165 cet.
 » *banchariae seu nummolariae*, 113.
 » *cechae et ponderis banchorum*, 255, 344, 485.
 » *de moneta*, 575 sqq., 271, 467, 511, 565.
 » *duorum de ratione*, 99 sq., 117.
 » *Gazariae*, 254, 268, 290, 343 sq., 486, 565 cet.
 » *mercanciae*, 254, 290, 343 sq., 483, 565 cet.
 » *misericordiae*, 496.

Officium portus et moduli, 116, 245.
 » *protectorum capituli*, 379.
 » *robariae*, 212, 290, 377.
Oleum, 568.
 OLIVERIUS DE MARINUS, capitulator, 643, 655.
 OLIVERIUS SQUARZAFICUS, 200, 220, 222, 223.
 OPICINUS BATISTAGNUS, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.
Opus conductus, 169, 170, 549, 566.
Opus fanarii, 549.
Opus pontonorum, 118.
Opus portus et moduli, 27, 31, 94, 118, 119, 121, 165, 210, 245, 254, 294, 301, 303, 315, 317, 336, 343, 344, 369, 375, 377, 384, 397, 410, 439, 455, 542, 549, 550, 552, 554, 560, 561, 569, 573, 615, 617, 618, 638, 639, 661, 743, 758, 759, 762, 766, 787, 788, 790, 791, 831, 833, 834, 836, 854, 874, 939, 953, 954, 963, 971, 973.
Ordinationes clausolatae, 71.
Oriens, 467-469, 761, 788.
orlare, 475.
Ortiolus, 474.
Osmaldum, 477, 567, 671.
Paga, 50, 62 cet., 92, 133, 181, 188, 194, 236, 585 sqq., 664.
Pagamentum, 158.
 PAGANUS *formaiarius*, 109.
 PAGANUS MUSSUS, 165.
Pairolus, 444, 476. s. *pairolius*.
Palacium Comunis de mari, 200; *appellatum Dugana*, 217.
Palatium Capituli, 205, 207, 221.
Palatium Communis Ianuae, 115, 129, 131, 167, 187, 226, 236, 240, 241⁴, 253, 465, 825, 917, 940. — **Palatium novum Communis Ianuae**, 465, 605, 622, 824, 955.
Palatium ducale, 212, 241¹⁵, 241¹⁹, 242⁴, 242¹⁰, 248, 252, 253, 259, 260, 262, 265-273, 275-278, 280, 288, 290, 305, 329, 331, 339, 367, 379, 387, 388.
Palatium Duorum de ratione, 169, 171, 187.
Palatium in quo habitat dominus Lamba Auriae, 171.
 » **Comunis Ianuae** ubi reguntur Consilia Communis Ianuae, 167.
Palatium maris (s. **de mari**), 424, 430, 447, 662.
Palatium Vicarii Potestatis, 512.
Paleum deauratum, 497.
Palmus (mensura), 558, 560 cet.
Palodium, 16, 173, 520. — **Palodii** Marchiones, 18.
 PAMBELLUS DE CASALI, 248.
Panaticum, 486.

Pancogoli, 140, 165, 392, 396 sqq., 667, 700.

Paneri, 426.

Panfilus, 572.

Panizata, 381.

Pannarinae pedagium, 165.

Pannus, 484, 556, 557 sqq.

Panormum, 763.

Papirus, 207, 227, 533.

Parasis, vas pretiosissimum, 236, 239, 504.

Pareti castrum, 463, 587, 588.

Parisius, 557.

Parlamentum, 32, 249 sq.

Parmenterius, 13.

PARMERIUS (s. PALMERIUS), vicarius Ianuae, 114.

Parmus (mens.), 420, 426.

Partimentum, 132.

PASCHALIS FORNARIUS, emendator calegarum, 124.

PASQUAL DE FURNETO, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.

PASQUAL DE MATTHAEO, miles Ducis, 251, 386.

PASQUAL DE PORTA, fideiussor introituum Communis, 152.

PASQUALIS PINELLUS » » » 152.

Pasta, 402.

Patella, 476.

Paterii, 481, 570, 667, 714.

Patres Communis, 963, 969, 971, 974.

Patrimonium (sc. Ecclesiae), 711.

patronezare, 572.

Patroni, 486, 572, 731 sqq.

PAULUS DE ONELIA, capitulator, 662.

PAULUS (magister), 145, 202, 206, 209, 224.

PAULUS VEGIUS, notarius et cancellarius, 240.

Pavalma, 123.

Pavesarii, 482, 706.

Pavesarius, 270.

Pavexius, s. *pavesius*, 303, 316.

Pedagogia, 123, 148, 597.

Pedemoncium, 412.

Pedester, 434.

Pecia, 557 sqq.

Pectenucii, 479, 687.

Pectinatores lanae, 666 sq.

Pelagus, 14, 144, 521, 677.

PELEGRUS MANIACHA, fideiussor introituum Communis, 127.

Pelipariae carubium, 711.

Peliparii, 481, 653, 662, 667, 711.

Pellagus, 144.

pensato, 237.

Pensio, 534, 615, 871.

Pensionarius, 615.

Pensus, s. *pensa*, 401, 410, 440.

Peraldum (s. **Perardum**), 254, 337, 494, 974.

PERCIVAL CIGALA, 165.

PERCIVAL DE CASSINA, de consilio Antianorum, 661.

PERCIVAL DE NIGRO, fideiussor introituum Communis, 127.

PERCIVAL DE VIVALDIS » » » 152
— de consilio Antianorum, 153.

PERCIVAL GRILIUS, fideiussor introituum Communis, 127.

PERCIVAL RICIUS » » » 152.

PERCIVAL SQUARZAFICUS » » » 151
242¹⁸.

Peretum, 16, 174, 230, 234.

Pergamenum, 227.

Perperus (mon.), 360.

Perpignanum, 558.

Pertica, 434 sq.

pertusatus, 478.

Petra Colex, 363.

PETRUS ABNICIANUS, fideiussor introituum Communis, 152.

PETRUS ARCHANTUS, 158.

PETRUS BELLOGIUS, de consilio Antianorum, 386.

PETRUS BERNUS, 158.

PETRUS CEREXIA, 183.

PETRUS DE CASTELLERIO, consul collegii iudicum, 242¹⁴.

PETRUS DE CASTILIONO, iurisperitus, 389.

PETRUS DE LAURENTIIS, fideiussor introituum Communis, 152.

PETRUS DE LEVI, regulator, 245, 250.

PETRUS DE MARCO, de consilio Antianorum, 153.

PETRUS DE MELIORATO, 165.

PETRUS DE NIGRO, iudex, 228.

PETRUS DE PERSIO, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34.

PETRUS DE PODIO, 171.

PETRUS DE REZA, notarius, 212 — fideiussor introituum Communis, 127.

PETRUS DE SANCTO URCISIO, ad ordinanda capitula et statuta electus, 34 -- protector Comperarum, 242¹⁴.

PETRUS DE VARIXIO, fideiussor introituum Communis, 127.

PETRUS DE VULTURO, 171.

PETRUS EMBRONUS, 165.

PETRUS, famulus NICOLAI ROVETI, 109.

PETRUS ITALIANUS, de consilio Antianorum, 153.

PETRUS ITALIANUS, prior, de octo protectoribus comperarum Capituli, 153.

PETRUS LAHORABEM, de consilio Antianorum, 579.

PETRUS MAZZURRUS, notarius et scriba, 153, 154.

- PETRUS NIGRUS DE MAGDALENA, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
- PETRUS PELEGRINUS, fideiussor introituum Communis, 127.
- PETRUS RECANELLUS, 248.
- pezatum*, 429.
- Pexarii*, 481, 667, 706.
- Peyra** (s. **Peira**), 170, 255, 350 sqq., 358, 360, 362, 364, 370, 469, 486, 651, 747, 748, 750, 753-756, 760, 763, 770.
- PHILIPPUS AMOROSUS, fideiussor introituum Communis, 152.
- PHILIPPUS DE ALEGRO, de consilio Antianorum, 386.
- PHILIPPUS DE GAMBARANA, vicarius Ducis, 251.
- PHILIPPUS DE LAMBERTO, consul, 10, 14, 1161, — eius filius, ibid.
- PHILIPPUS LONGUS, 251.
- PHILIPPUS NOYTORANUS, cancellarius, 251.
- PICAMILIUS PICAMILIUS, fideiussor introituum Communis, 127.
- PICONUS, miles Potestatis, 169.
- Pignonum**, 605.
- Pictores*, 482, 706.
- pillatus*, 479.
- Pinta* (mens.), 165, 393, 408, 591, 606 cet.
- PIPER CALVUS, fideiussor introituum Communis, 127.
- Piratica* (s. *Pirratica*), 507, 519, 539 sqq.
- Pisae**, 13, 763.
- Pisani**, 8, 9, 590.
- PISANUS, executor Communis Ianuae, 228.
- Piscaria*, 27.
- Piscatores*, 667, 696.
- Placerius*, 596, 889.
- Platurolii*, 395, 440, 550, 668, 695.
- Platea Banchorum**, 703, 719, 720.
- » **longa**, 201.
- » **Moduli**, 82, 241¹².
- » **Sancti Laurentii**, 32, 246, 386, 721, 917.
- Plebatus Sancti Petri de Arena**, 591.
- Plicania**, 604.
- Polairorii*, 481, 668, 702.
- Pomellus*, 477, 567.
- Ponctus*, 471.
- Ponderatores*, 485, 549, 559, 561, 562, 569.
- Pons*, 381, 610.
- Pons Calariae sive de Ceba**, 451.
- » **Sancti Thomae**, 6.
- Ponsdecimus**, 702, 703.
- ponture*, 270.
- Pontes**, alii.
- Pontes lignorum*, 427.
- Pontilia*, 598.
- Pontonus*, 94, 230, 234.
- Pontus*, 89, 393, 406.
- Ponzonus*, 612.
- Populengum**, 558, 784.
- Porci*, 393, 436, 582.
- Porta**, 201, 415.
- Porta nova**, 201.
- Portae civitatis Ianuae :**
- Porta Murtedi**, 601.
- » **Sanctae Agnetis**, 440.
- » **Sancti Andreae**, 169, 463, 583 — **Portae sancti Andreae turris**, 169.
- » **Stephani**, 921.
- » **Thomae**, 88, 169, 455, 525, 921.
- » **Vacarum**, 78, 79, 82, 169, 335, 437, 440, 715, 968. — **Portae Vacarum turris**, 169.
- Portata*, 415, *portata navigiorum*, 488.
- Porterii*, 18, 20, 173.
- Portonarii*, 28.
- Portus Dalfinus**, 604, 605. — **Portus Dalfini castrum**, 587, 588.
- Portus Maurittii**, 170, 171, 219, 241¹².
- Portus Monachi**, 5.
- Portus Pisanus**, 760.
- Portus Veneris**, 5, 7-9, 12, 23, 170, 172, 230, 234, 321, 486, 748-750.
- Posta*, 251 sq., 279, 287.
- Potestariae diversae*, 165.
- Potestates Communis Ianuae :**
- DILIANUS DE PANZATICIS DE PISTORIO.
- FREDERICUS DE BRONFORTE.
- GARDONINUS DE GOASTONIBUS.
- GUILLIELMUS TURCHI DE CASTELLO, civis Astensis.
- JACOBUS DE BALDUINO.
- OBERTUS BORRINUS.
- SARRACENUS DE BONACOSSIS, DE MUTINA.
- SIMON BONOALDI, civis Anchonae.
- Potestas Ianuae*, passim.
- Potestates diversi*, 170, 255 sq., 325, 350, 358 sqq.
- Potestatia*, s. *Potestacia*, 290, 302.
- Preco*, 73, 128, passim.
- Preconacio*, 302, 500.
- preconari*, 130, 433 cet.
- preconizare*, 25.
- Preisa*, 484, 556, 557 sqq.
- Pres burgus**, 377.
- Prescriptio*, 865.
- Presinzola*, s. *presinsola*, 94, 425, 427, 452, 472.

prestolari, 51.

PRIANUS MARRONUS, iudex, 242¹⁴.

Procacium, 663.

Procuratores, 834.

Proinum, 557.

Protectores Comperarum et Capituli, 35, 38.

Protectores octo comperarum Capituli, 242¹⁰ passim.

Provincia, 692.

PUCINUS DE CASANOVA, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.

Pulcifera, 16, 165, 170, 176, 230, 234, 254, 256, 273, 292, 332, 366, 367, 374, 401, 445, 531, 563, 564, 581, 591, 605, 609, 686, 814, 824, 844, 862, 866, 900, 927, 956.

Pulsata, 395.

Pulsatores campanarum Consiliariorum, 168.

Pupa, 303.

Quadrageillum, 522, 723.

Quarantenum, 230, 234, 559.

Quarelerii, 481, 668, 723.

Quarta (mens.), 430, 439, 591, 606, 615.

Quartinus (mens.), 76, 430, 437, 591, 606, 614.

Quartum, 471.

Quilianum, 174.

QUILICUS BONDINARIUS, de consilio Antianorum, 386.

Quitacio, 285.

RAFFUS ALPANUS, fideiussor Communis, 127 — ordinatus ad superessendum deliberationi introituum Communis, 130.

RAFFUS BASSUS, fideiussor introituum Communis, 152.

RAFFUS BESTAGNUS, emendator calegarum, 124 — ordinatus ad superessendum deliberationi introituum calegarum, 129.

RAFFUS BUFFERIUS, fideiussor introituum Communis, 127.

RAFFUS DE SERVO, de consilio Antianorum, 386.

RAFFUS SQUARZAFICUS, fideiussor introituum Communis, 152.

RAFFUS THOMAE, » » » 127.

RAFFUS ULTRAMARINUS, » » » 127.

Ragacius, 291, 361.

Raibetae, 165, 210, 230, 234.

RAIMONDINUS DE CASALI, de consilio Duodecim Sapientum, 240.

Ramairolus, 444.

Ramum, 110, 476, 485, 567.

Rancor, 253, 288.

Rapallum, 16, 17, 83, 87, 92, 165, 170, 220, 230, 234, 465, 604, 605.

Rapalli monasteria:

Monasterium de Valle in Christo, 92, 193, 585.

» **Sancti Marci**, 193.

Mon. Hist. patr. XVIII.

RAPHAËL COMUNALIS, de consilio Antianorum, 579.

RAPHAËL DE BARDI, de consilio Quindecim Sapientum, 452.

RAPHAËL DE CASANOVA, notarius et cancellarius, 251.

RAPHAËL DE CASSINA, de octo protectoribus comperarum Capituli, 153.

RAPHAËL DE FURNETO, 248.

RAPHAËL DE GUASCO, notarius, 241.

RAPHAËL DE REZA, notarius, de consilio Quindecim Sapientum, 452.

RAPHAËL DE VIVALDIS, de consilio Antianorum, 661.

RAPHAËL IUSTINIANUS ARANGIUS, de consilio Antianorum, 655.

Rapta, 448, 455.

Raptus mulieris, 921.

Rasa, 409.

Raschiaturae, 483.

Rasoria, 76.

Rasura, 435, 474, 600.

Rauba, 483, 569, 570 cet.

Raza, 655.

Rayba (s. **Raiba**), 27, 474, 559, 561, 624, 645.

Raybarolii (s. *Raubarolii*. s. *Rabairorii*), 254, 344, 485, 561, 624, 645.

Raybeta (s. **Raibeta**), 140, 165, 210, 234, 522, 561, 624.

recamatus, 560.

Rechum, 16, 165, 170, 176, 220, 230, 234.

Recinaculus, 414.

Rectores artium, 662, passim.

Rectores comperarum salis, 583.

Rectores Potestaciarum, 533.

Refargarium, sive arsenicum, 675.

Refirmatio, 267.

Regalia Communis, 589.

Regardia, s. *reguardia*, 173.

Regulatores VI, 250.

» X, 250.

Regulatores comperarum, 242⁴.

Rens, 773.

Represaliae, 483, (*reprensaliae*), 497, 511, 537, 538, 595.

Resargarium, 482.

Resta, 42.

retaliare, 472.

Retundatura, 335.

Revenderii, 430.

Revenditores, 581, 591.

Revenditores ioyarum, 481, 668, 679 sqq.

Revenditores piscium, 668, 696.

- Reverendoli*, 425 sq.
- RICHARDUS DE PISSINA**, iudex, 241^u, 251.
- RICHINUS DE BOSIASCHO**, de consilio Antianorum, 461.
- RICOBONUS DE VERNATIA**, Vicedux, 386.
- RICOBONUS** (scriba?), 614.
- Ripa**, 28, 35, 48, 213, 216, 242^a, 424, 433, 475, 549, 601, 702.
- Ripa* (sub), 474 sq.
- Ripa grossa**, 217, 242^a.
- Ripa minuta**, 230, 234.
- Riparolia de Clavaro**, 123, 230, 243.
- Riparolium**, 471, 591.
- Riperia** (s. **Riparia**). *Capitula de Riperia in tranquillitate et pace conservanda*, 29, 62, 78, 80, 82, 83, 85, 86, 90, 96, 107, 119, 146, 229, 242^u, 255, 307, 363, 521, 637, 682, 687, 772, 934, 941, 945.
- Riperiae** (s. **Ripariae**), 32, 33, 39, 41, 96, 97, 146-148, 242, 242^a, 242^u, 246-248, 262, 281, 302-304, 306, 309, 325, 363, 368, 504, 659, 746, 788, 840, 844, 845, 856, 866, 880, 900, 917, 919, 920.
- Riperia occidentis**, 30, 80, 90, 121, 166, 363, 508, 955.
- Riperia orientis**, 31, 80, 90, 121, 175, 363, 508, 955.
- Risicus*, 572.
- Risum*, 557.
- Rivus turbidus**, 6.
- RIZARDUS PICHAMILIUS**, fideiussor introituum Communis, 152.
- Robaria**, 213 sq., 297 (*raubaria*, 493), 516, 519, 934, 944 sqq.
- Robariae officium*, 377, 380, 584.
- Roberetum**, 7, 11, 12.
- ROBERTUS rex**, 200, 221, 236, 237, 241.
- Roboracio*, 240.
- Rocha**, 166.
- Rochabruna**, 175.
- RODOANUS DE MAURO**, consul, 14.
- Rodus**, 201.
- ROLZANDUS DE CASTELLIONO**, iurisperitus, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
- Romania**, 316, 320, 351, 358, 359, 364, 486-488, 744, 746, 747, 752, 753, 755, 757, 761, 769, 771, 782-785.
- Romandiola**, 711.
- Romanus* (sc. *cantarii*), 394, 415, 428 sq., 473, 550.
- Romentarii*, 476.
- Ronchora*, 272.
- Rostus*, 400, 403.
- Rotellae*, 482.
- rotundare monetam*, 544.
- Rotundatura*, 435, 600.
- Ruanum**, 784.
- rubaldus*, 293.
- Rubrica*, 251.
- Rubum* (pond.), 431, 551.
- Rumenta**, 335.
- Rumentarii*, 713, 714.
- rumpere*, 564, 656 sqq.
- Runcinus* (s. *roncinus*), 24, 291, 602.
- Sabarbarii*, s. *Salvatores portus et moduli*, 168, 254, 333 sqq., 494, 549, 573, 759, 963 sqq., 969, 971, 974.
- Saburra*, 595.
- Sacculus*, 83, 180, 161 sq., 179, 536, 541, 567.
- Sucharia*, 485, 624.
- Sachetum*, s. *Sachetuscolum*, 535.
- Sachus*, 94 cet.
- Sacristia*, s. *secrestia privilegiorum*, 168, 347.
- Safranum*, 484, 551 sqq.
- Sagitte*, 13.
- Saitanus*, 436.
- Sal albus*, 86 sq.
- » *de Evenza*, 82.
- » *Domini Oberti Aurjæ factus apud Rapallum*, 83, 87.
- salariatus*, 366.
- Salicium*, 483.
- Salum**, 144.
- Salumen*, 449.
- SALVAYGUS CONTE**, 241^u.
- SALVAYGUS**, s. **SALVAIGUS**, s. **SALVATICUS**, gens Genuensis, 385.
- BABILANUS SALVAIGUS**, protector Comperarum, 194.
- BARNABOS** » fideiussor introituum Communis, 150.
- ELIANUS** » 202, 206, 209 — de consilio Duodecim Sapientum, 240 — fideiussor introituum Communis, 126.
- IACOBUS** » de consilio Antianorum, 459.
- MANFREDUS** » » » 661.
- MATTHAEUS** » » » 655.
- MELIADUX** » » » 153, 158, 166, 176, 183.
- TARTARINUS** » de consilio Duodecim Sapientum, 241^u.
- Sancta Agnes** (urbis regio), 435, 601, 974.
- Sanoti Eustachii Cardinalis**, 152.
- Sanoti Georgii officium**, 154.
- Sanoti Iohannis hospitale**, 93, 194.
- Sanoti Laurentii compagna**, 221.
- Sanoti Lazari**, collegium infirmorum, 93, 193, 489, 585, 825.

Sancti Michaelis angeli figura, in sigillo Visitatorum, 45.

Sancti Pauli officium, 544.

Sancti Stephani arcus, 88, 301, 455.

Sancti Thomae ostium, 301.

Sanctus Andrea (urbis regio), 416.

Sanctus Antonius (urbis regio), 435, 600.

Sanctus Bernardus (nomen loci), 337, 974.

Sanctus Iacobus de Cogoleto, 591.

Sanctus Ioannes (urbis regio), 968.

Sanctus Lazarus (urbis regio), 494.

Sanctus Leonardus (urbis regio), 968.

Sanctus Petrus Arenae (s. de Arena), 421, 453, 465, 591, 721.

Sandovis, 784.

Saona, 79, 219, 256, 325, 377, 385, 439, 465, 505, 521, 591, 719.

Saonae castra:

Castrum maius, 174.

Sancti Georgii, 174, 321.

Speroni, 174, 321.

Saonenses, 8, 463, 505.

sapare, 337.

Sapientes Credentiae, 191.

» *X Regulares*, 212, 220.

» *quatuor constituti super provisione, ordinatione seu regulatione capituli et comperarum Communis*, 200.

» *VI, Regulares*, 248.

» *Octo de moneta*, 254.

» *rectores comperarum salis*, 94.

» *XX constituti super regulando negotia civitatis et Communis Ianue*, 215.

» *XX pro qualibet compagna*, 158.

Saraceni (s. *Sarraceni*), 8, 9, 315, 463, 488, 522, 523, 528, 732, 786, 787.

SARACENUS DE BONACOSSIS, de Mutina, potestas Ianuae, 108.

Sardena, 420.

Sardinea, 317, 385, 589.

Sartia, 477 sq., 522.

Sartores, 646, 654 sq., 701.

Sarzanum, 6, 7, 440, 478, 494, 501, 667, 668, 720. — *Sarzani cursus*, 550.

Sauma, 550.

Savigno, 5, 8, 12.

Sazatores, s. *Saziatores*, 485, 553, 561.

scachati (panni), 558.

scandaliare, 394, 429, 473.

Scandolarius, 486.

Scannum, 426.

scansare, 595.

Scansertus, 685.

scaporare, 487.

scapulus, 487.

Scarium, 415, 416.

scarlatae, 558.

Scarsarolli, 479.

Scarsatolii, 687.

Scenonus, 414.

Schenales, 425.

Schilla, 475.

Scium, 764.

Sclavae franchae, 645.

Sclavus, 482, 583, 937, 951, 959. 570

Scoaneum, 566.

Scopellus (mens.), 443, 591, 606, 615 cet.

scopare, 393, 412, 435.

Scosimentum, 534.

Scotum galearum, 486.

Scriba cannatorum, 566.

Scribae:

ANTONIUS (?).

GABRIEL BEFFIGNANUS (qui et notarius).

GUILLIERMUS DE CALLARO.

IACOBUS DE MAURO (qui et notarius).

IOANNINUS VASSALLI (subscriba).

PETRUS MAZZURRUS (qui et notarius).

» *Clavigerorum*, 119.

» *magistratum*, 124.

» *maleficiorum*, 118.

» *et clavigeri diversi*, 170.

» *introituum*, 566.

» *portus et moduli*, 119.

Scribania, 501, 524, etc.

Scribaniae Tunesis et Buzeae, 166.

Scribarum salarium, 647.

Serosor, 445.

Scruptinium, s. *scrutinium*, 60 sq., 279.

Scutarii, 482, 668, 706.

Scutela, 236.

Scutifferi, 264, 269.

Scutum, 482.

Secreti approbatores officiorum Capituli, 204 sqq.

Securitas, 70, 200.

SEGURANUS DE NIGRO, de consilio Antianorum, 579.

Selarii, 483, 668, 718.

Sella, 487.

Septimana, 270.

Sepus, 394, 454, 473.

- Sepus introitus*, 166.
Sequellae hominum singularum potestaciarum, 533.
Serasia, 421.
seriatim, 576.
Servicialis, 436.
Serviola, 421.
Servitores, 492, 935 sqq., 951.
Servitria, 122.
sfiliorata, 394, 417, 472, 710.
Sibillia, 774.
Sicilia (s. **Scicilia**), 256, 316, 364, 711, 744, 746-753, 760, 771, 774, 788, 794.
Siciliana lana, 689.
Sigestrum, 165, 170, 220, 230, 234, 454.
Sigillum Collegii Iudicum Ianuae, 495, 725.
Signoria, 505.
Silvanum, 173.
SIMON BALDIZONUS, fideiussor introituum Communis, 127 — ordinatus ad superessendum deliberationi introituum et calegarum, 129.
SIMON BONOALDI, civis Anchonae, potestas Ianuae, 227.
SIMON BRUNDUS, fideiussor introituum Communis, 128.
SIMON DE LAZARO » » » 128.
SIMON DE MONELIA, 248.
SIMON DE POMARIO, testis de confirmatione electionis Simonis Bucanigrae Ducis, 34.
SIMON ET IUDA (apostoli), protectores populi Ianuae nuncupati, 32, 246, 249.
SIMON GRILLUS, fideiussor introituum Communis, 127.
SIMON MACIA, de octo protectoribus Comperarum Capituli, 153.
SIMON MARABOTUS, de consilio Antianorum, 459 — capitulator, 662.
SIMON STURIONUS, de consilio Quindecim Sapientum, 451.
SIMON TARTARO, 228.
SIMON VIGNOSUS, regulator, 248, 249.
SIMONINUS *tabernarius*, 109.
SIMONINUS VIGNOSUS, emendator clausularum, 152.
SIMONNUS GALVANUS, fideiussor introituum Communis, 128.
sindicare, passim.
Sindici, 533.
Siphus, 567.
Situla, (s. *Situlla*, s. *Secula*), 433, 590, 624.
Societates, 731 sqq.
Solarium, 21.
Soldanus, 255, 355 sqq.
Soldata, 399 sq.
Soldum sive salarium, 144.
Solediti, 481.
Solidatura, 476.
Solidus, s. *soldus* (mon.), passim.
SOLOGRUS DE NIGRO, 256, 378.
Solucae (?), 763.
Sonum cornu et campanae, 130.
SORLEONUS DE IACOPO, fideiussor introituum Communis, 128 — de consilio Duodecim Sapientum, 240.
SORLEONUS MALLONUS, fideiussor introituum Communis, 128.
SORLEONUS PICAMILIUS » » » 127, 128.
Sors, 621.
Sospitale, 23, 535.
Spaerii (s. *Spatarii*), 482, 668, 717.
Spasatura, 436.
Spata, 266.
spazure, 89, 473.
Species, 568 sq.
Speciarii, 394, 422 sq., 482, 568, 662, 668, 674 sqq.
Spedia, 220, 242.
Spendeum, s. *spendium*, 255, 348, 577.
spigorare, 478.
Spina, 406.
SPINULA, gens Genuensis, 97.
ANDREAS SPINULA, 158.
CACENEMICUS » iudex, 242.
CEPRIANUS » de consilio Antianorum, 459.
GALEOTUS » capitaneus, 32, 242.
ILLARIUS » capitulator, 662.
NICOLAUS » legum doctor, de consilio Antianorum, 153.
OBERTUS » consul, 14.
OCTOBONUS » de consilio Antianorum, 450.
PERCIVAL » 155, 158 — electus super reformatione consilii Antianorum, 183, 186.
QUILICUS » de octo protectoribus comperarum Capituli, 153.
Spontatura, 267.
spurcus, 336.
SQUARZAFICI, gens Genuensis, 385.
STABILIS OCTAVIANI, 165, 186.
Staera, 394.
Stagnarii, 668, 722.
Stagnum, 476.
Staliae, 495, 640.
Stallum, 98 sq.
Stamen, 478.
Staminus, 478.
Stantarium, 270.
Statra, 394, s. *stateria*, 428, 473.

- Statuta civilia civitatis Ianue*, 797 sqq.
Statutu criminalia, 911 sqq.
Statuta patrum Communis, 963 sqq.
Statutarii, 62, 580, 581, 642.
Stazonus, 392, 404.
STEPHANINUS MERLUS, *formaarius*, 109.
Sterlinus, 476, 553, 669.
Stopinus, 433.
Straponta, 646, 655.
Strata, 20 sqq., 465 cet.
Strata (s. *tracta*) *romana*, 253, 297.
Streptus et figura iudicii, 122, 139, 141 cet., 200.
Streva, 475.
Stropus, 272.
Stupa, 560, 655.
Suavus, 478.
Subcoctrus, 264.
Subcursum, 305.
Subvicarius, 138, 141 sq., 147.
Sugeria, 479.
summarie et de plano, 537.
Summus (mon.), 561.
Summus argenti, 485.
Superstaliae, 495, 640.
Suprstantes Malepaghae, 169.
Suxilia (s. **Suzilia**), 415, 416, 702, 703. — **Suziliae** aquila, 702.
svampitus, 406.
Syderatus, 175.
Sydus, 241⁵.
Symissum (s. **Simissum**, s. **Summissum**), 351, 469, 760.
Syndicatores, 254, 255, 264.
Syndicatores Alexandriæ, 357.
Syndicatores generales Communis Ianuae, 325 sqq.
Synope, 351.
Syria (s. **Siria**), 316, 320, 358, 364, 385, 486, 488, 744, 746-748, 752, 753, 757, 769, 771, 782.
Tabernae, 165, 166, 393, 405.
Tabernarii, 392, 405 sqq., 483, 506, 551, 668, 973.
Tabia, 220.
Tabulacium, 346.
Taca, 478.
Tacia, 342, 567.
Taliatores raubarum, 483, 668, 704.
Tana, 351, 364, 469, 579, 755, 760, 761.
Tapetum, 545, 554, 656.
tarezare, 478.
Tarezatores, 479, 550, 559, 692.
Tarida, 488.
Taverii, 764.
Taxilli, 408.
Tempia, 414.
Tenagiae, 612.
Tenda galearum, 486.
Tenedos, 783.
Teotonici mercatores, 549.
Tercia (mens.), 471.
Termozius (mensura), 561.
Terra convencionata, 147, 256, 375 sq.
Terra Monda, 558.
Terraticum, 44 sq., 207.
Terricium, 6.
Terzanellus, 485, 565 sq.
Tesorerii, 669.
Testamenta, 880 sqq., 889 sqq.
Testes, 836 sqq.
Textores, 668, 695.
Thara (s. *tara*), 479, 484, 690.
Thelonum, 148.
THOMAS DE AZARIO, regulator, 245, 250.
THOMAS DE CREDENCIA, de consilio Antianorum, 153.
THOMAS MAROCELLUS, 158.
THOMAS MURCHIUS, regulator, 248, 249.
THOMAS ULTRAMARINUS, electus super reformatione consilii Antianorum, 183, 186.
THOMAYNUS DE GOTERIO, fideiussor introituum Communis, 128.
THOMAYNUS DE NIGRO, fideiussor introituum Communis, 128, 240.
Tinctores, 601, 668, 669.
Tinnus, 400, 404.
Tiriacha, 482, s. *triacha*.
Titanus, 361.
THOBIAS DE SAVIGNONO, fideiussor introituum Communis, 152.
TOBIAS FALCONUS, protector Comperarum, 194.
Tolta, 123, 165, 140, 188, 213 sq., 216 sq., 234, 364.
tondere monetam, 517, 547.
Tonus, 420.
Tormentum, s. *Martirium*, 913, 918.
Torcimani, 468.
Tornai, 558, 784.
Tornatores, 668, 764.
Torsellus, 551, 552, 559.
Torta fili, 484.

Torta lini, 556.
Tortellus, s. *turtellus*, 403.
Trabelianica, 884.
trabuchare, 111, 517, 544, 547.
Tractatores super officio salis, 83, 228, 241^u.
Tractatores (Octo) mercantiae, 112 sq.
trafegare, 595.
Transducio, 783.
Trapana, 763.
Trapesonda (s. **Trapesunda**), 351, 469, 760.
Trencta, 560, 564, 674.
Treugua, 516, 517.
Treus, 557.
Trexenda, 436.
Trioria, 25, 170.
Trogius, 254, 337.
Troia, 436.
Trombatores, 173.
TROPE CAVALUS, de consilio Duodecim Sapientum, 240.
Trumbatores cum caramella, 168.
Tubatores, 264.
Tubeta, 264.
Tunes, 166, 257, 381.
Tunina, 425, s. *tonina*, 449.
Turchia, 351.
TURCHUS LERCARIUS, fideiussor introituum Communis, 128.
Turracha, 21.
Turrerii, 173.
Turres civitatis, 923.
Turrexani, 16, 18, 173.
turris campanae grossae, 270.
Turta, 404, 654.
Tuscia, 711.
UQUETUS DE RAPALLO, fideiussor introituum Communis, 128.
Uncia (mensura), 591, 606, 615 cet.
Unctores, 669, 713.
Ursalis mons, 587.
USUS MARIS, gens Genuensis:
ACCELINUS USUS MARIS, fideiussor introituum Communis, 125 — protector comperarum, 242°.
BARTHOLOMAEUS, fideiussor introituum Communis, 125.
DANIEL, fideiussor introituum Communis, 126.
FRANCISCUS, fideiussor introituum Communis, 151.
IANOTUS, emendator clausularum, 152.
ILARIUS, 563.

IOANNES USUS MARIS, emendator calagarum, 124 — fideiussor introituum Communis, 126 — de consilio Antianorum, 461.
IULIANUS, fideiussor introituum Communis, 126.
LEONARDUS, fideiussor introituum Communis, 151.
Usurarii, 166, 570, 621 sqq., 731.
Uvada, 123, 165, 173, 174.
Uxoris iura, 857 sqq., 863 sq., 869, 876 sqq., 886, 893, 930.
Vacheta, 499.
Vadens, 493.
vagezare, 317.
valare, 637.
Valentia, 763.
Valimentum, 130.
Varago, 8, 170, 229, 418, 423, 591.
varare, 476.
Varixium, 172.
Vas, passim.
VASALLUS CAZANUS, 158.
Vassallotus, 266.
Vassallus, 18.
Vassalus, 311, 529, 538.
Veges, 393, 405 sqq., 436, 535, 647.
Velutum, 652.
Veneti, 242^u.
Veretonus, 272, 395, 440.
Vergatores lanae, 669.
Vergeta, 560.
Verruca, 647.
verutus, 392, 400.
Vezanum, 170.
Viae districtus Ianuae, 591 sq., 605.
Viagium, s. *viaggiu* 597.
Vianda, 10, 18.
Vicarius alicuius Riperiae, 107.
Vicarius Ianuae, 103 sqq., 108, 264.
Vicarius Potestatis, 167 cet.
Viccomes, 28.
Viccomites, 28.
Viccomitatus, 35.
Vicedux, 262 sq., 263, 268 sq., 272.
Vicina, 523, 528.
Victuralis, 440.

- Vigintimilium** (s. **Vintimilium**), 8, 9, 174, 229, 374.
Colla Vintimilii, 174.
Penna » 175.
Rocha » 174, 321.
Vintimilii portae:
Porta Cachena, 174.
» **Nova**, 174.
Vindicta, 19, 24, 597, 603, 607, 612, 619, 635.
Vineta, 586.
Vintenum, 111, 114, 589.
Vinum, 563.
Virga (sc. *cantarii*), 550, 560.
virgati (panni), 558.
Viruis, 557, 559.
Visitaria, 69.
Visitor officialium Communis Ianuae, 37 sqq.
Visitatores castrorum, 256, 371 sqq.
Vitrerius, 407, 669.
VIVALDINUS DE VIVALDIS (s. **DE VIVALDO**), fideiussor introituum Communis, 152 — de consilio Ducis, 241¹⁵.
Vixitatores, s. **Visitatores Comunis Ianuae**, 37, 56, 128-65, 149, 189, 195, 196, 199, 215, 226.
Volia, 550, 559.
Volianae, 484.
Volta, 440, 559.
Volta privilegiorum Communis, 604.
Volta salis, 73 sqq., 242^a, 363 sq.
Vox preconia, 129.
Vulaldus, 440.
Vultabium, 5, 8, 18, 21, 88, 173, 217, 230, 284-241¹⁹, 321, 463, 597.
Vultur (s. **Vultur**), 16, 24, 88, 165, 166, 170, 176, 219, 230, 234, 254, 256, 273, 292, 332, 366, 367, 374, 385, 401, 445, 581, 563, 564, 581, 591, 605, 609, 814, 824, 844, 862, 866, 900, 927, 956.
Ypra, 558.
Zerbinus, 486.
Zerveria, 82.
Zetum, 441.
Zeves, 784.
Ziliati (mon.), 66, 197.
Zina, 428.
Zonchata, s. *zoncata*, 394, 425 sq., 472.
Zorra, 425.

INDICE DEL VOLUME

PREFAZIONE	<i>Pag.</i> VII
I. — Breve della Compagna di Genova	<i>Col.</i> 5
II. — Capitolo sulle decime del mare inserito nel breve della Compagna l'anno 1160	15
III. — Brano degli annali di Bartolomeo scriba circa la partizione dei capitoli genovesi in più libri	15
IV. — Frammento di Statuto politico del secolo XIII	15
V. — Frammento membranaceo di Statuto del secolo XIII, rilegato nel codice numero 3762 della Biblioteca vaticana	26
VI. — Capitolo di Statuto del secolo XIII sulla percezione dell'introito dei Visconti	28
VII. — Capitolo di Statuto sopra il conservare in pace la riviera	29
VIII. — Capitolo sul deceno inserito nelle costituzioni fatte sotto il capitaneato di Oberto Spinola e Oberto d'Oria (1270-1286), intorno al deceno in favore delle opere di S. Lorenzo e del Molo	31
IX. — Conferma della elezione del primo Doge seguita nella persona di Simone Boccanegra, e nomina dei cittadini incaricati di riformare gli Statuti, il 24 settembre 1339	32
X. — Capitolo di Statuto del secolo XIV con cui vengono ripristinati i diritti della Ripa e del Viscontado	35
XI. — Regulae Comperarum capituli	37-38
XII. — Regulae communis Ianuae	243-244
Capitula conservatorum seu ministrorum communis Ianue 1383-84	389-390
Volumen magnum Capitulorum civitatis Ianue	457-458
Supplementi alle leggi del Bucicaldo	731-732
Supplemento I. — De navigantibus, societatibus, accomendationibus et que ad ea pertinent	731
Supplemento II.	741
Supplemento III. — Statutorum civilium	797-798
Pars prima	797-798
Pars secunda	849-850
Pars tercia	873-874
Supplemento V. — Statutorum patrum communis	963-964
Series Rectorum Reipublicae genuensis	977-978
Addenda	1101-1102
Corrigenda	1113-1114
Series Nobilium genuensium qui Potestatis, Capitanei aut Vicarii munere functi sunt extra patriam inde ad anno MCXX usque ad seculi XV exitum	1115-1116
Emendanda	1151-1152
Addenda	1153-1154
Index nominum et rerum	1155-1156

